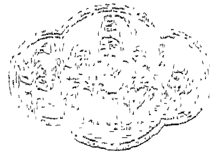
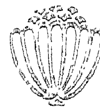

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రి

శ్రీ [illegible] వారిచే

బ్రహ్మశ్రీ [illegible] వేంకటశాస్త్రులవారిచే

పరిష్కృతము

[illegible] ౧౦౦౦ ప్రతులు

నెం. [illegible] మార్కెట్టు వీధి. సికింద్రాబాదు

ఓరియంటల్ ప్రెస్ నందు ముద్రితము

 1947 [వెల రు. ౧౦ లు

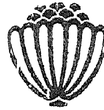

శ్రీ శివాభ్యాం నమః

శ్రీశివపురాణము

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవిచే

విరచితము

శ్రీ కింకవీంద్రఘటాపంచాననేత్యాది బిరుదాంచితులును శతావధానులు నగు

బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రులవారిచే

పరిష్కృతము

మొదటి కూర్పు - 500 ప్రతులు

నెం. 6583, మార్కెట్టు వీథి - సికింద్రాబాదు

ఓరియంటల్ ప్రెస్ నందు ముద్రితము

1947

[వెల రు. ౧౦ లు

క. శంకరునిన్ శాంకరినిన్
శాంకరినిన్ విఘ్ననాథు, శైలాదిని ని
శ్శంకన్ గొలిచిన వారికి
సంకటములు తొలఁగు సకల, సౌఖ్యము లమరున్.

ము॥ నా॥

బును, నీలోమిన్నది భక్తిమార్గముల సర్వాత్మకా హరి న్నమ్మి స
జ్జనుఁడై యుండుట భద్ర మంచుఁ దలఁతుక్ సత్యంబు దైత్యోత్తమా!
(భాగవతము)

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబునుస్మరణసేవనములునుక్ దాస్యమునునర్చనయునువంద
నమును,సఖ్యంబు.సాత్మార్పణమును ననెడు, నవవిధాంగములుండితనర్చుభక్తి.
[శివపురాణము 94 పేజీ]

ఇది సామాన్యము.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబుచిత్తంబు। భవుసపర్చన చేయు పాణిపాణి.

... ...

సీ. పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగలేని। యిక్కాగా దది పాఁపడొక్కగాని
... ... (శి. పు. 214, 215 పే.)

ఈ పద్యములు పూర్తిగా ప్రహ్లాదచరిత్రలోనివి. పార్వతీదేవి సరిగా రుక్మిణీదేవి వలెనే మాటాడును.

కం. పంచాననధన మగు నక్। గొంచక యొండెవఁడు పెండ్లిగొనఁగలఁ డంబా!
పంచాననధనము నిలక్। వంచకమతి యొక్కనక్క వడయునె యెందుక్.
(శి. పు. 274 పే.)

ఉ. శ్రీయుతమూర్తి! యోపురుషసింహమ! సింహముపాలిసొమ్ము గో
మాయువు కోరినట్లు మదమత్తుఁడు చైద్యుఁడు... (భాగవతము.)

క. భూషణములు శ్రుతులకు-పరి। పోషణములు దృఢవికాసభోధాగతి కా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికి। తోషణములు మదికి నీమృదులభాషణముల్.
(శి. పు. 310 పే.)

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును నపూర్వబోఁడు లున్నట్టిచో
టులమిక్ జేరఁగరాదు బ్రహ్మనయినక్ హేలావిశేషంబునక్
కలఁతంబుచ్చి యలంత్రు గీత్తవలె లోగంజేతు రవ్వారియ
త్తలపుల్ క్రూరము లుల్లముల్ విసము నిర్దాక్షిణ్యలీనాతుకల్. (శి.పు.226 పే.)

మ. తలఁపుల్ చిచ్చులు మాట లుజ్జ్వలసుధాధారల్ ప్రియుండైన పూ
విలుతుక్ మెచ్చర యన్యునిక్ వలతురే విశ్వాసముక్ లేదు క్రూ

రలు తోడుఁ బతినైన చంపుదు రధర్మల్ నిర్దయల్ చంచలల్
వెలయాం డ్రెక్కడ! వారి వేడబము లా వేదాంతసూక్తంబులా!

(భాగ. స్కం. 9)

ఈరచనలోని సామ్యము చూచునది. మఱియు శ్రీనాథుని పోకడలు.

సీ. పరుగిడు నేఁటేటి పడమరవిభుజాడ ! కృష్ణవేణి సరోజకిసలపాణి (శి. పు. 529 పే.)

సీ. ప్రవహించు నేఁటిపశ్చిమప్రాకారి! మొరసి గంగమ్మసాగరముకొమ్మ (కా. ఖం.)

క. కిగ్గాడి దైత్యుఁ డీతం | డెగ్గనకయె......... (శి. పు. 452 పే.)

ఈ కిగ్గాడిశబ్దము పింగళి సూరన్నగారిది.

మఱి తిక్కన్నగారి పోకడ:—

చ. అలతులఁ బోదు రే గురుఁడు నభ్రధునీతనుజుండు చివ్వకో
నలిగిన పిరినోర్వఁగల యాజసికుం డెవఁ డల్లకర్ణుఁడుఁ
బలియుఁడు ద్రోణజుండు పరిపంథివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రల గెలుపొందువారలె పురద్విషుసాయము లేక పాండవుల్! (శి. పు. 513 పే.)

ఈకవి యెన్ని మార్గములనైన పోఁగలఁడు. ప్రౌఢమార్గమున సంచరింపఁగలఁడు అని కొన్ని తక్కువ రచనలవంక పోడని లేదు. అల్పములైన యమకములు, శ్లేషల యందు గూడ తన మనస్సును జొప్పించును ఈ చేమకూర వెంకన్న ననుసరించిన యమకములు చూడుడు,

క. గంగావతరణమునకే, గంగాఁ దగ దెవరు కొంత కాలం బిటు లా
గంగావలె తేఁడేపడ, గంగా శిక్షించునాజ్ఞ గడచినవారిన్. [శి.పు.164]

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గెలువలే మార్తిబడన్
లేమామరు నేలఁగ నా, లేమాకులజొంపములఁ గలియఁ గన్గొనుమా !

(శి. పు. 360 పే.)

క. గంగా! మాకలుషము లడ, గంగా పానరింపు మమ్మ! కారుణ్యామెసం
గంగా నీసరిధునికలు, గంగా విన మెందునిజము కంజాతముఖీ!

(శి. పు. 674 పే.)

మఱి శ్లేష :—

గీ. చక్రదుఃఖావహుండైన సత్సముగ్రి, వసువును హరించినను గురువనితఁ జెంది
ననుగ వల యోఁదిరవరియించెనుగలాము, కాముకులుగాంతు రేయెందుఁగల్మషముల.

(శి. పు. 344 పే.)

ఈ చూపించిన యుదాహరణలవలనయీకవి యెంతమందికవుల ననుకరించినను నీయన యభిమానము పోతన్నగారియందె యెక్కువ. చివరకు దన వంశవర్ణనము చేయుచు,

సీ. ఎవ్వానిశుభనామ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకు పాపసంచయముతొలఁగు.

(శి. పు. 6 పే.)

ఈరీతిగా నెన్నియేనియుఁ జూపించవచ్చును. ఇది పూర్వకవుల వాక్ప్రయోగ దక్షత. ఈమహాపురాణమునందున్న గుణము లన్నియు చిట్టాగా వ్రాసిచూపించను గాని యొక్కొక్కగుణమున కొకటిరెం డుదాహరణములుగా చూపింతును.

శబ్దప్రయోగౌచిత్యము :

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూష హెచ్చుచుండె, చెప్పుమిప్పుడు కృపతోడ శివునితత్త్వము

... ... (శి. పు. 9 పే)

ఇందలి శుశ్రూషాశబ్దము వ్యుత్పత్త్యర్థములో నెంత యందముగా నున్నది !

గీ. చారుకస్తూరి కాగరుచందనాను, లేపనసుగంధబంధురాటోపమెసఁగు
వాఁడురుచిరతరామూల్యవస్త్రయుగ్మ, కలితుఁడగువాఁడుశంభుండు కాంచఁబడియె

(శి. పు. 278 పే)

ఇందు 'కాంచఁబడియె' నన్న ప్రయోగము మిక్కిలి యుచితముగా నున్నది. దీని యౌచిత్యము కథలో నున్నది. మేనక తన కూఁతును పార్వతిని శివున కీయ నన్నది ; అతఁడు పిచ్చిబికారి యని. చివరకు విష్ణువు పోయి శివునిఁ బ్రార్థించి ప్రసన్నునిఁ జేసుకొనెను. అప్పుడు మేనక వచ్చి చూచెను. ఇంత యందగాఁడైన శివుఁ డాపెచేఁ జూడఁబడెను. ఇందు శివునియొక్క పరమేశ్వరత్వము వ్యంగ్య మగుచున్నది.

కవి పూర్వకవుల నింత యనుసరించుటచేత నాయన కొక స్వతస్సిద్ధమైన రచన లేదనికాదు. ఎచ్చటెచ్చటనో వారియందలి గౌరవముచేఁ బూర్వకవుల ననుసరించుటేగాని,కవి సహజముగాఁ దన ప్రత్యేకమైన పలుకుబడికలవాఁడు. ఈపలుకుబడి గ్రంథమందంతటను గలదు. సమర్థులైన సర్వకవులకు: ప్రవాహముగా తాము చేయు రచనయొక్క సాంతత్యముయొక్క సామాన్యదశ సర్వత్ర కనుపట్టుచుండఁగా నొక్కొక్కచోట నా సాంతత్యములోనుండి కొన్నివిశేషములు పర్వతమునందు

శృంగములవలె భాసించుచుండును. ఇట్టి ఘట్టములవలన ప్రతి మహాకవిరచనయు నొక గౌరవాధిక్యము సంపాదించుకొనును. అట్టి ఘట్టములు కొన్ని చూపించెదను.

శా. వినవే బుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును విశ్వాద్యుండు పద్మేక్షణుం
జేనుగ్ నిక్క మెఱుంగఁ జాల మిఁక నెట్లే నర్కునిన్ దీపము
ల్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను విన్మీ! నాదు వైదుష్యవి
జ్ఞానశ్రీపరిమాణ మెంతవఱ కొజ్జం జేసి రంజించునో! (శి. పు. 20 పే)

పద్యరచన స్వతంత్రమైన పలుకుబడిలోనుండి పుట్టినది. "ఒజ్జం జేసి రంజించునో" యన్నమాట పలుకుబడిలోని ప్రౌఢి కుదాహరణము.

ఉ. కోరుము నీదు వాంఛితము కోమలి! నే నొడగూర్తు నంచుద
వ్వారయ కేను బల్కితి... [శి. పు. 174 పే]

దూర మాలోచింపక యనుటకు దవ్వారయ కనుటలోఁగొంత ప్రౌఢి కలదు.

శా. అవ్రాజాంగుఁడు పద్మజుణ్ గని మహాహర్షంబునన్ మ్రొక్కి నా
నా వేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వాక్ప్రాణనాథా! మదీయాంగనా
భావారూఢునిఁ బుత్రు నిమ్ము...... [శి. పు. 174 పే.]

'మదీయాంగనాభావారూఢునిఁ బుత్త్రుని' మ్మనుటలో భావగాంభీర్యమును జూడుఁడు!

లయగ్రాహి॥

కొండ లటు కొంది ధృతిఁ జెంది సురబృందముల
నుం దురమునం దెదిరి మ్రందిరి కడంకన్ [శి. పు. ౬౫ పే]

ఇది తారకాసురకుమారుల యుద్ధము ఈయుద్ధభాగములో లయగ్రాహి యింత సుకుమారముగా వ్రాయుట శైలిలో నొక మృదువైన పాక మేర్పడినవాఁడుగాని వ్రాయలేఁడు.

చికురముల వర్ణన: —

గీ. నమ్మకము లైన నీలరత్నమ్ములోఘు
నమ్ములో తుమ్మెదలో చికురమ్ము లొక్కొ!

రత్నములు నమ్మక మైన వనుట యెంత చక్కనిమాట! అన్నిటికంటె నపూర్వమైన శక్తి యీక్రింది పద్యములయందుఁ గన్పించుచున్నది. త్రిపురాసురులు చేసెడి దుండగములు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పుకొనుచుండిరి,

ఉ. పొద్దు కదుర్ప వడిఁబుడమి జొర్లఁగిలుఁ బురము ల్గనంబడక్
హద్దును దప్పి తారలు హిమాంశుఁడు దాఁగుచు దిర్గుచుండు రే
సుద్దియు లేక బిక్కవడి చూచుచు నుండు జముండు మేటి యా
పద్దశఁ గడ్పుచుంటి మిది పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్.

చ. ఎపుడొ దివంబు పైఁబడి సురేశుబతో నిసుమ్ము బొనర్తు ర
ష్టపుఁను దేటి చూచి కడు నబ్బుర మొందుచు దిబ్బ సేతు మం
చపకృతు లాడి పోవుదురు హా! యిఁక నేమి యొనర్తు మిత్త్రరిక్
దెపదెపలాడు మాముదుల! దీనతఁదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్॥

(శి.పు.402 పే)

ఈపద్యములలోని వర్ణన యేపూర్వకవులును జేసినది కాదు. మీస్వర్గమంతయు బూడిద చేయుదుము, దిబ్బ జేయుదుము అనుటలో నున్న యౌచిత్యము చెప్పరాకుండ నున్నది. ఈమాటలయందు దానవాదులయొక్క మాత్సర్యము పరమరమ్యమైన వ్యంగ్యభూత మైనది. ఇందు రసము చిప్పిలు చున్నది. మొదటిపద్యముమిక్కిలి చిత్రముగా నున్నది. ఈరచన మహాకవులు మాత్రమే చేయఁగలరు. సామాన్యులు చేయలేరు. ఇది యంతయు నీకవియొక్క స్వాతంత్రావాదమూకత్వము.

లోకోక్తిసంగ్రహము :—

లోకోక్తిసంగ్రహమునం దీకవి యందె వేసిన చేయి. లోకోక్తిసంగ్రహణము నందే కాదు, లోకసంగ్రహణమునందును గొప్ప ప్రతిభాశాలి. కుబేరునిచరిత్రలో గుణనిధి హద్దు మీరి ప్రవర్తించుచుండెను. ఈకథ కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు గూడ వ్రాసెను. ఈరెండు రచనల పోలిక తర్వాత వ్రాసెదను. ఈగుణనిధి 'చూపుల గుఱ్ఱమువలె నతఁడేపు మెయిఁ బెరుగుచుండె' నఁట! ఈ పురాణమున ఈ చూపుల గుఱ్ఱమువంటి లోకములోని వాడుకమాట లెన్ని కావలసిననన్ని యున్నవి. ఇంక లోకసంగ్రహణముం జూడుఁడు. కుమారఖండములో రెల్లుతోటలోఁ బెరిగిన కుమారస్వామిని దీసికొని రమ్మనిశివుఁడు ప్రమథగణములతో నందీశ్వరునిబంపించెను వారు వచ్చుచుండఁగాఁ గృత్తికలు వచ్చి కొడుకుతోఁ జెప్పికొనిరి. కొడుకైన కార్తికేయుఁడు మీకు భయము లేదని చెప్పును. ఈఘట్టముమిక్కిలి రమ్యముగా నున్నది. అనఁగా, లోకసహజత్వము కొట్టవచ్చిన ట్లున్నది.

మఱియు, విఘ్నేశ్వరసృష్టి, శివవినాయకులయుద్ధము, శివునకుఁ బార్వతియందలి

పేరిసు, మఱలఁ దన పట్టుదల, వినాయకుని తల తెగిపోయినతరువాతపడ్డదుఃఖము, ఇవి యన్నియు లోకసంగ్రహణమునకుఁ బరమోదాహరణములు. ఈగ్రంథ మంతయు లోకానుభవము గల్గిన రచన గాని వెఱ్ఱిమొఱ్ఱిరచన కాదు.

ఆంధ్రభాషాపాటవము : —

ఈకవి సంస్కృతాంధ్రశబ్దములు సహస్రములు లక్షలు తెలిసినవాఁడు. ఏయేకవులో యెచ్చటెచ్చటో ప్రయోగించిన రమ్యములైన తెలుఁగు శబ్దముల నన్నిటిని దెచ్చి వాడును. అనేకరూపములు వాడును. మోసమునకు మోస యను రూప మున్నది. తిక్కన్నగారు వాడిరి. ఈకవియు దానిని వాడెను.

సంస్కృతము : —

తెలుఁగుకవులు సంస్కృతసమాసములు కూర్చుటలో సులభార్థము సులభగ్రథనము చేయవచ్చును. అట్లుగాక, అర్థవత్తుగా, తార్కికసంబద్ధముగా సమాసగ్రథనము చేయుట యొక ప్రతిభాలక్షణము

ఉ. కన్నెను గాంచి యచ్చెరువుఁ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్నమనమ్ముతో నృపతివర్యున కిట్లనె... (శి. పు. 13 పే)

ఇచటి "మన్మథాస్త్రసంపన్నమనమ్ము" అన్నసమాసము ఇందాకటి "మదీయాంగనాభావారూఢుని" అన్న సమాసము వంటిది. ఒక విలక్షణమైన భావము గర్భమునందుఁ గల కూర్పు. ఇట్టి సమాసములు చేయుటకుఁగవికిఁ బ్రతిభ కావలయును.

తెలుఁగులు : —

క. గెల పండిన యనటుల జొబ్బిలు పానకములఁ దనర్చు విరివగు నెమ్మా
వులఁ బండ్లు మెక్కి యుక్కునఁ జెలఁగి వదరఁ జేసె రామచిల్కలదండుల్
[శి. పు. 73 పే]

సీ. సంజ కెంజాయల జానగు చందురు... (శి. పు. 90 పే)

సీ. ఎలమావులును, నిమ్మ, లీత, చిట్టీతలు... [శి. పు. 117 పే]

ఇట్లనేకపద్యములు అచ్చతెనుఁగుతనమునే వెలయించు చుండును.

ఉ. ......భీతచిత్తులై

ఎప్పటి కప్పుడే గడప నెంతురు కాలము కంజసంభవా!

ఈరీతిగా లోకసంగ్రహణము, తెలుఁగుపలుకుబడి, తెలుగుమాటల సమృద్ధి కూలంకషముగా నున్న రచన యిది.

వేదపరమా ఖ్యజత : —

ఈగ్రంథ మంతయు వైదికార్థములనే చెప్పును. కాని, యొకమహావిషయమును జెప్పఁదలఁచితిని. తారకుని చేత దెబ్బలు తిని కుమారస్వామి మూర్ఛ పోయెను.

గీ. స్కందుఁ డద్దాన మూర్ఛిల్లి క్షణములోన
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై యెఱుక చెంది [శి. పు. 350 పే]

మూర్ఛపడిన స్వామి ఋషిస్తోత్రములచేత మేల్కొనె ననుట శివతత్త్వస్ఫూర్తి మద్వాక్యము.

శిల్పము : —

శిల్పమన్న శబ్దమున కర్థమిదమిత్థమని చెప్పుటకు వీలులేదు. లోకోత్తర సౌందర్య మెచ్చట పొడసూపునో యది శిల్ప మని చెప్పవచ్చును. కథను జెప్పుటలోఁ గ్రొత్త రకముగాఁ జెప్పుట గొప్ప శిల్ప మని నాయుద్దేశ్యము. ఆంధ్రవాఙ్మయములో కథా కథనరమ్యత పలుమంది పలురకములుగాఁ జూపించిరి. ఈ కవి కొన్ని చోట్ల కథను జెప్పుటలో రమ్యతనే చూపించెను.

చివరకు శివుఁడు పార్వతి నంగీకరించెను. దివ్యస్త్రీలు పరిహాసము చేసిరి. అంత నిందిర యిట్లనియె, సావిత్రియిట్లనియె, అదితియిట్లనియె, ఆ వెంటజాహ్నవియిట్లనియె, నిట్లు దేవతాస్త్రీ లందఱు తలాయొకమాట యనిరి. ఇవి చిన్న చిన్న వచనములు. వారందరన్న మాటలు పద్యములు. ఈ రచనవలన పెండ్లిసంబర మంతయు, పరిహాస మంతయు, పెండ్లికొడుకుతో ముత్తైదువలాడు ముచ్చటలే వ్యంగ్యభూతములై కథా ఘట్టము పరమసౌందర్య మనిపించుకొన్నది. వారట్లనిరి; వీరిట్లనిరి, అని వచనములు వ్రాసి, యన్నమాటలు పద్యములుగా వ్రాయుట, పోతన్నగారి భాగవతములోని యొక రచనాపద్ధతి. ఈ రచనాపద్ధతిని ప్రస్తుతమున నీ సౌందర్యోత్పాదనకై విని యోగ పరచుట యీ కవియొక్క ప్రతిభ. మరల నీ రచనాపద్ధతినే శివుఁడు తన వీర్య మేమైనదని, వేదకుటలో జూపించెను. శ్వేతాద్రివాయుస్వర్ణదీవసుమత్యాదులు కుమారునికథఁ జెప్పుదురు. అచటఁగూడ నీ సౌందర్య మున్నది,

ధ్వనులు :—

ధ్వనియన్న శబ్దమే విచిత్రమైన యర్థముగలది. సుకవిరచనలో రస మెప్పుడును వ్యజ్యమాన మగుచునే యుండును. కాని యల్పాల్పధ్వనులు, వస్తుకృతవస్త్వాదులు, శబ్దగతాదులు ప్రత్యేకముగా నుండఁ గొందఱు పండితులు వానినే చూచి యదియే

ధ్వనిమద్రచనాకావ్య మనుకొందురు . శబ్దగతము లైన మఱికొన్ని వ్యంగ్యములు చూడుఁడు.

గీ. అరయ నాధారశూన్యమౌ నాకసంబు నందు తెక్కలు లేని నాడెంద మనెడు
పులు గెగురుచుండె నద్దాని భూరిదయను నరసి బ్రోచునుగాత చంద్రార్ధమౌళి
(శి. పు. 211 పే)

ఈవాక్యము పార్వతి సప్తర్షులతో నన్నది. ఇది యలంకారకృతవస్తుధ్వని.రూపకాలంకారముచేత జీవుఁడు, ఇది శైవము కనుక నీజీవుని రక్షించుపరమేశ్వరుఁడు వ్యంగ్యభూతు లగుచున్నారు.

కం. కందర్పారికిఁ గన్నియ,నుందానము జేయఁ బూనను జుడీ!ఋషిసం
కర్షందనులు మీర లెఱుఁగని చందము లే దరసి చెపుడు చదు రెదియేనిన్.
(శి.పు. 240 పే)

శివునకుఁ గూతు నీయ నన్న హిమవంతుఁడు చెప్పిన మాట లివి. ' పిల్లను నే నీయను' ఈవాక్యములోని రెండు నుకారములు ద్వితీయచరణములోయతిస్థానమం దుంచుటచేతఁ బ్రథమనుకారముమీది సముచ్చయముచేత హిమవంతునియనిష్టము వసిష్ఠాదులయం దతనికిఁ గలగౌరవము వ్యజ్యమానము లగుచున్నవి. ఇది సముచ్చయగతమై ధ్వని భాసించుట.

కం. బాగుగ బాగుగ నడిగితి వోగుణనిధి! వామదేవ! యున్నతభావా!
(శి.పు. 697 పే)

వామదేవుఁడు కుమారస్వామినిఁ బ్రణవార్థ ముపదేశింపుమనియడిగెను. ఆహా! ఎంత చక్కని ప్రశ్న యడిగినా డని కుమారుని యానందము. 'బాగుగ బాగుగ' నన్న వీప్స చేత నీయానందము ధ్వనిత మగుచున్నది.

ఇమిడిక : —

మ. హిమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరాజేంద్రుండు ధన్యావని
క్షమనుండౌ వృషభానుఁ డంతిమను మెచ్చుల్ మీఱఁ బెండ్లాడ ద్విక
కుమ యున్, సీతయు, రాధయున్ మగ్రిముగా నుత్పన్నలై శర్వ, న
ర్యమవంశ్యుం డగు రాముఁ, గృష్ణుని వివాహం బాడువా రిమ్మహిన్.

పాకము : —

చ. అరుణమరీచి యంత నుదయాచలపీఠము నెక్కి పర్వత
స్ఫురదసమానమంజుళరపుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని

స్వరదమలాంశుజాలముల శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనళినాళిఁ గూడఁ బ్రముదమ్మునఁ బూయఁగఁ జేసె వాసిగన్.

ఆధునికత :—

ఈకవి భావముల యందును, శబ్దములు స్వీకరించుట యందును గూడఁ జాల నాధునికుఁడు.

సీ. కాలపూరుషుఁడు రంగచ్చంద్రయంత్రింబునుండి దార్చిన వరిపిండి యనఁగ

ఇది వెన్నెలవర్ణన. పిండిమరతోఁ బోలిక. ఇట్టివి చాల గలవు. నాగా. దర్చీలు నౌకరు, తంటా, డాబులు, ఇటువంటి శబ్దములు యథేచ్ఛముగా వాడును.

సహాయము, యథార్థము, అనుకూలము ఈశబ్దములు సాహాయ్యము, యాథార్థ్యము, ఆనుకూల్యము అన్నరూపములకు బదులు తెలుఁగుకవులు యథేచ్ఛముగా వాడిరి. ఈకవియు వాడెను. నన్నయ్యగారు "అనుకూలవతి" అనుశబ్దము వాడెను, ఒకాయన ఆనుకూల్యవతి యని యుండవలె ననె నఁట! ఆనుకూల్యవతి యన్నశబ్దమున కనుకూలవతి యన్న యర్థమే రాదేమో! లోకములో ననుకూలవతియనియే వాడెదరు. తెలుఁగుకవులది యిది యొక ప్రత్యేకసంప్రదాయము. వీరికి సర్వత్ర పాణినీయము పట్టదు. కొందఱు పూర్వాంధ్రకవుల సమాసములకుఁ బాణినీయము ప్రకారము విగ్రహము కుదురదు. ఈసంప్రదాయముయొక్క ప్రత్యేకత తెలియని వారికిఁ జాల తప్పులుగాఁ గన్పించును.

తల్లురు, సెల్వు ఈశబ్దములలోని యల్లోపముగూడఁ జాలమంది చేసినదే.

నే నింతవఱకు కచ్ఛముగా గుణములే చెప్పి యీకవినిబొగడుచున్నా ననుకొందురేమో! అందందుఁబొరపాట్లును గలవు. "ప్రమాదో ధీమతా మపి" ఇంత గ్రంథము వ్రాసి, యిన్ని పోకడలు పోయి, యిన్నిశబ్దముల సుష్ఠుస్వరూపము తెలిసిన యీకవియొక్క గ్రంథములో స్ఖాలిత్యములు కనిపించినచో నవిప్రమాదపతితములనుకొనక తప్పదు. ఈకవియే,

శా. ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా నేదేని దోసం బుండు టొ
ప్పుం దద్జ్ఞేంద్రుల కేని యంతనె యెటుల్ పోనోపు సర్వంకషా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచిరశుంభద్గుంభసంరంభముల్

అని వ్రాసెను. అట్టిభ్రాంతిమూలకములు నాకుఁ దోచినవి కొన్ని వ్రాయుదును. ఈ శబ్దస్వరూపనిర్ణయమున నాకే భయము. పరునిది భ్రాంతియనుకొన్నవాని దే భ్రాంతి కావచ్చును.

*1 గోత్రగ్రామణీట్పుత్రి — గ్రామణీ + ఈట్ — ఈ రెండును శ్రేష్ఠవాచకములే.

2 సఖురాండ్రు — ఈరూపము చేయవచ్చునో చేయకూడదో తెలియదు.

3 బాలుఁడ నేన చాలు వ్రేల్మిడిఁ గనుగొంచుచుండుఁడు — బాలుఁడ నేన చాలుదుఁ - అనవలయునేమో.

4 నాతో వాదా యను — ఈతృతీయావిభక్తి ప్రత్యయమునకు హ్రస్వము రాదు.

5 నాదు గుణములందుఁ బ్రాముఖ్యతం జెంది — తద్ధితమిూఁదఁ దద్ధితఁ జేయఁ గూడదు.

ఈ చూపించినవాని స్వరూపమువలననే యివి ప్రమాదపతితములని తెలియగలవు. ఇంత గ్రంథము వ్రాసికొనుచుఁ బోవునపుడు సహస్రాక్షున కైనను బొర

*1. గోత్రగ్రామణీట్పుత్రి — ఇట్టివి — గిరివరేశ్వరతనూజ్రణవినోదంబు సలిపె నిర్జరులు వొగడ— ఇత్యాదులు పెక్కులు మహాకవి ప్రయోగములు సులభములు.

2. సఖురాండ్రు — అహోబలపండితీయము "ఇతాంజ సః కిత్ — ! (శబ్దానుశాసనము) ఈ దంతాత్క్విధానార్థ మిదం సూత్రం - ... సఖుఁడు సంబంధి శిష్యుండు సవ్యసాచి ఇతి భారత భీష్మపర్వ వచనే సఖియు ఇత్యేవపాఠ స్సాధుః — అసమాసే — అకారాంతత్వా భావాత్ - సమాసే మత్సఖుఁడు ఇత్యేవం రూపం (పాణినీయమూ) రాజాహస్సఖిభ్యష్టచ్ — ఇతి సమాసాంత విధానాత్" అని వ్రాసిన ఆంధ్రవ్యాకరణ భాష్యకారుఁ డహోబలపండితుఁ డావెంటనే - సహాఖేన వర్తత ఇతి సఖః — ఇతి వ్యుత్పత్త్యావా అకారాంతత్వా న్నిర్వాహః — యని వ్యుత్పత్తిభేదముచే అకారాంతసఖ శబ్దము నిరూపించినాఁడు. ఇపు డకారాంతసఖ శబ్దమునకు - దారార్థేత ఉదపిరః - అను శబ్దానుశాసనసూత్రమునఁగాని - బాలవ్యాకరణ సంధిపరిచ్ఛేదములోని 37 వ సూత్రముచే గాని నిర్వివాదముగ సఖురాలు, సఖురాండ్రు రూపములు సిద్ధించును.

3. బాలుఁడ నేన చాలు - చాలుదుఁ - అని యనవలెననుటకు - శక్తః అను పదార్థవివక్షలోఁ దెనుఁగున శక్తుఁడను, చాలుదును అని యనవలెను. ఇట నట్టిభావము కాదు. ఇఁక అలమిత్యవ్యయార్థ వివక్షయందు - నేనే చాలు నీవేటికి యని చెప్పుట దోసఁగు కాదేమో!

తక్కినవి రెండును బ్రామాదికములే. సవరణలు.

4. నీకు వాదాయను.

5. ప్రాముఖ్యముఁ జెంది.

ము. నా.

పాటులు పడక తప్పవు. ఇంతమాత్రముననే 'భారతీరుచిరశుంభద్దుంభసంరంభముల్ ఎట్లు పోనోవును?

ఈ కవియు నేనును నేక గురుపాద రేణువులము.

క. వ్యాకరణ మొక్కత్రోవ మ,హాకవు లొకత్రోవ శిష్టమఖుల మొకత్రో
వై కన్పట్టెడునీభా,షాకావ్యమ్ములను దరచు చదివినకొలఁదిన్.

చ. తెనుగునకున్న వ్యాకరణదీపము చిన్నది. .... (తి॥ వెం॥ కవులు.)

మేము తిరుపతి వెంకటేశ్వరుల శిష్యులము. మాసాంప్రదాయము వారిది. శబ్దప్రయోగమునందు, శబ్ద స్వరూపసిద్ధియందు, మాకు లోకము ప్రమాణము. మా కును శ్రీగిడుగు రామమూర్తి పంతులుగారి వాదమునకును చాల దగ్గర సంబంధము.

ఏవంవిధకవితారచనాబహుగుణపతిష్ఠుఁడైన యీకవి యీ శివపురాణము వ్రాయుట కెంతయుఁ దగినవాఁడు.

పురాణము పంచలక్షణి, పంచలక్షణి యనగా, ప్రబంధమున నష్టాదశవర్ణనల కలిమి యెంతలక్షణమో యంతలక్షణము. సర్గము, ప్రతిసర్గము, వంశము. మన్వంతరము. వంశాను చరితము, ఇవి ఐదు లక్షణములు. పురాణముల యందలి బహు కథలు వరుసగా వచ్చినవికావు. కుబేరుని కథయున్నది. ఈ కుబేరుని జన్మ పద్మ కల్పమున జరిగెను, అతఁడు మేఘవాహన కల్పములో యాజ్ఞదత్తి యయ్యెను. ఈ సర్గప్రతి సర్గములు ఒకదానితో నొకటి కలిసిపోవును. వంశము, వంశాను చరితము-వీనిలో భిన్నగ్రంథముల యందు సమైక్యము కన్పించదు. దితిగర్భమున నింద్రుఁడు దూఱి గర్భస్థశిశువును వ్రక్కలించుట, హిరణ్యకశిపువధానంతర ఘట్టముగా శివ పురాణమున నున్నది. సముద్రమథనానంతర వృత్తముగా రామాయణమున నున్నది. ఇట్లే కథలలో ననేక భేదములుండును. ఇవి యుగాంత చరితల సంయోగము చేతనేమో యిట్లు సంధిగ్ధములగుట.

ఇది పురాణమైనను మహాకావ్యము. దీనియందుఁ బ్రతిపాద్యమైన వస్తు వేది? అది శివపారమ్యము. ఉపక్రమోపసంహారాది షళ్లింగతాత్పర్యములచేతశివపార మ్యమే యీపురాణమునందుఁ బ్రతిపాద్యమైన వస్తువు. తదన్యస్వభ్యాసముదీనియం దున్నట్లు మఱియేపురాణఖండమును గన్పించ లేదు. అన్యపురాణమునం దన్యకథా తాడనము లెక్కువ. ఈపురాణమునందు శివవిరహిత మైన ఘట్టమేలేదు. శివకథా

సృష్టి తక్కినదైన కథ యీగ్రంథములో సాగరోపాఖ్యానము తప్ప నాకు మఱి యెక్కడు కన్పించ లేదు. ఈపురాణము పురూరవశ్చక్రవర్తి కథను,సాగరులకథను విస్తరించి చెప్పి శ్రీరామచరిత్ర టూకీగా నేల చెప్పెనో తెలియదు. భారతభాగవతములలోఁగూడ నీరామకథ పెంచఁబడియే యున్నది.

ఈపురాణమునకు నాయువుపట్లు నాలుగు ఖండములు. ఒకటి లింగవైభవఖండము. తక్కినమూడును జివర మూడు ఖండములు — కైలాసఖండము.వాయవీయ ఖండము, విద్యేశ్వరఖండము.

లింగవైభవఖండ మంతయు సర్వభారతదేశమందలి సర్వశివక్షేత్రములలోని లింగోద్భవకథాసంపుటము. ఈఖండము చదివినచో సర్వక్షేత్రగమనపుణ్యము లభించదనుటకు నెవ్వఁడు చాలును? దక్షిణదేశమునందలి లింగములు, ఉత్తరదేశమునందలి లింగములు సర్వలింగములయొక్క కథలు నీఖండమునందు గలవు.

కైలాసఖండము నిజముగా నీపురాణమునకు బీజభూత మైనది. ఈగ్రంథము శైవపారమ్యబోధకము. సదాశివుఁడు పరమేశ్వరేశ్వరుఁడు, మూలవస్తువు. సర్వమాయసనుండి నిర్గమించెను. ఆయనను మించినవాఁడు లేఁడు. ఆయనలోసహస్రాంశమున మహేశ్వరుఁ డుదయించెను. మహేశ్వరునిలో సహస్రాంశమున రుద్రుఁడుదయించెను. రుద్రునిలోసహస్రాంశమున విష్ణుఁ డుదయించెను. విష్ణునిలోసహస్రాంశమున బ్రహ్మ పుట్టెను. మహేశ్వరవిష్ణుబ్రహ్మలు వాయూదకపృథివీతత్త్వములకధిపతులు. సమష్టిరూప మొకసదాశివుఁడే. సర్వచరాచరసృష్టి, బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులు ఈసదాశివుని లీలావిశేషము. అనుమానప్రయోగమునకిం దవకాశము లేదు. అయ్యాది ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁగూడుకొనినధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిమద్భావంబుచెప్పు' ఇత్యాది సర్వము చూచునది.

ఈఖండములో 706వ పుట మొదలు 710వపుటవఱకుఁ జదివినచో నీశివపురాణము ప్రతిపాదించఁ దలఁచుకొన్న మహావిషయము వ్యక్తము కాఁగలదు. ఒకవిధముగాఁ జూచినచో నద్వైతమతమునకు నీపరమశైవమతమునకు భేదము లేదు. "శివశక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లును', 'బృహి ధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము, బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయుండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయు చున్నవి'. ఈవాక్యములనూహ్యార్థసంయోజనముచేసినచో నీమతముయొక్క రహస్యము తెలియును. వేదాంతము సాంఖ్యమును యోగమును

రెండు ప్రవాహములుగాఁ దనలో నెట్లు కలుపుకొనెనో యీశివాద్వైతము గూడ యోగసాంఖ్యములను దనలోనికిఁ దెచ్చుకొన్నది. కైలాసఖండమున యోగసాంఖ్య మతముల సంయోగముగూడ నున్నది. ఇది శివపురాణపరమరహస్యము.

వాయవీయఖండమునందుఁగూడఁ గథాంశమే యెక్కువ యున్నది. పశుపాశపతి స్వరూపము — కాలప్రమాణము — సృష్టిలయముల స్వరూపము కలదు. చివరవిద్యేశ్వరఖండము పార్థివలింగార్చనాప్రాశస్త్యము, కొన్ని శైవవిధులు బిల్వభస్మరుద్రాక్షమాహాత్మ్యములు మాత్రమే చెప్పుచున్నది. ఇవి శైవుల కనుష్ఠేయములు, పాఠ్యములు.

ఇఁక లీలాఖండమునందు శివుని సర్వావతారవైభవచరిత్రగలదు. మనము గ్రంథములు చదువుచుండగా బహుపురాణగతవిషయములు తెలియక చాలసంగతులర్థముగావు. అనేకసందేహములు పొడమును. ఎన్నియో సందేహము లీపురాణపఠనమున నివారితములగును. ఒక యుదాహరణము. నేను నన్నయ్యభారతములో నరణ్యపర్వములోని నలచరిత్రము చదివినపుడెల్ల నలదమయంతులనడుమ దౌత్యము నెరపిన హంసయొక్క కథ తెలియక మిక్కిలి యిబ్బందిపడుచుంటిని. ఆ హంస యెవరు? ఎందుకు వచ్చినది? సర్వజ్ఞురాలివలె మాటాడును. "అయ్యా! ఏను నీకుఁ బ్రియంబు సేసెద. నీహృదయేశ్వరియైన దమయంతిపాలికింబోయి నీగుణంబులు దానికి వర్ణించి" యిత్యాది వాక్యములు హంస నలునితో ననును. నలునికి దమయంతి ప్రియురాలని యాహంస కెట్లు తెలియును? ఈ శివపురాణము చదువువఱకును నాకీసంశయము విడలేదు. నన్నయ్యగారు తాను నానాపురాణవిజ్ఞాననిరతుఁడనని చెప్పుకొనెను. ఆయనకు శివపురాణములోని యీ రహస్యము తెలియును. నలదమయంతులు పూర్వజన్మములో ఆహుకుఁడను భిల్లుఁడును, అతని భార్యయును. వారిద్దరియందు శివుఁడు సంప్రీతుఁడై మీరు నలదమయంతులుగా బుట్టుదురు. నేను మీకు హంసనై దౌత్యము నెరపుదునని ప్రసాదించెను. ఈ హంస సాక్షాత్పరమేశ్వరుఁడు. నన్నయ్య కథారచనలోని యీ రహస్యము తెలిసెను. ఈపురాణ మీ రీతిగా బహుసంశయనివృత్తిహేతువైనది.

భాగవతమున శివునికంటె విష్ణువధికుఁడు ఇచ్చట విష్ణువునకంటె శివుఁడధికుఁడు. బాణాసురకథ యున్నది. శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము యుద్ధము చేయుదురు. హరివంశోత్తరహరివంశభాగవతములలో నీకథ యున్నది. అచట శివజ్వర మోడిపోవును. ఈ పురాణములో వైష్ణవజ్వరము వచ్చి శివజ్వరమును శరణు వేడును. ఇట్లు విష్ణు

పారమ్యమును బోధించు గ్రంథముల కిది యెదురు. కృష్ణుఁడు భాగవతాదులలోఁ బరమేశ్వరుఁడు. అతఁడు సర్వవ్యాపకుఁడు. బాణుని వాకిలి కావలికాచు శివుఁడు భాగవతములో కృష్ణునిముందు నిలువలేకపోయెను. ఇచట కృష్ణుఁడు శివుని బ్రతిమాలుకొనెను. కృష్ణుఁడు శివభక్తుఁడు.

ఈ పురాణమున సంశము, వంశానుచరితము, వానికవిగా పురాణ లక్షణములు గదాయనియే చెప్పఁబడక, ఆయారాజులు శివార్చనవలన సద్గతిగాము లైనట్లు రచయింపఁబడుట పురాణపరమార్థప్రతిపాదకముగా నున్నది.

ఈపురాణములో శివునియొక్క పరమాత్మ్యపారమ్యము చెప్పఁబడినను మాటిమాటికి శివకేశవులకు భేదము లేనట్లే చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. వెన్ను నొల్లక నన్గొల్చుచున్నవాఁడు, నన్నలగివెన్నునిఁ గొల్చుచున్నవాఁడు
వీర లిర్వురు జను వీట వేగుచుందు, రంబుజహితుండుచంద్రుఁడున్నంతదనుక
(శి. పు. 123 పే)

కాని యీపద్యమునందు సదాశివపారమ్యమునకు భంగము లేదు. ఏల ననఁగా సూర్యచంద్రు లున్నంతవఱకే గదా! తదనంతరకాలము సదాశివాధీనము. తావత్పర్యంతము శివకేశవులకు భేదము లేకుండ ననుష్ఠించుట చేయఁదగినది. ఇట్లుచాల చోట్ల నున్నది.

ఇది భక్తిమత మని చెప్పితిని. భక్త్యతిశయము పలుతావుల నుద్ఘాటింపఁబడుచుండును. కాని, భక్తి జ్ఞానమునకు మార్గముగా స్వీకరింపఁబడినట్లును గలదు. ఇది చూడుఁడు. 'నన్ను బూజించు భక్తులు ఆర్తుఁడు, జిజ్ఞాసువు, అర్థార్థియు, జ్ఞానియు ననువారలై నాల్గువిధంబులఁ గ న న్నర్చింతురు. ఉత్తరోత్తరు లుత్తములు. అందఱియందు జ్ఞాని నాకుఁ బ్రియతరుండు. అతండు నారూపుగఁ దెలియుము. నేనుజ్ఞానగమ్యుండనుగాని, తదితరములకు సాధ్యుండను గాను.' (శి. పు. 122 పే)

దీనినిబట్టి యిది భక్తిమతమా? యద్వైతమతమా? ఇది శివాద్వైతమతము. సాలోక్య, సామీప్య, సారూప్యములను దాటి జ్ఞాని పొందఁదగిన పరమేశ్వరైక్యము ఈపురాణ మంగీకరించుచున్నది. ఇది వైదికమతము.

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్మములు లేవు వ్రతంబులునుం దపంబులున్ [శి.పు.179 పే.]

తారకాసురునివలనఁ గలిగిన బాధలు దేవతలు బ్రహ్మతోఁ జెప్పికొనుట జన్మములు లేవనుటతోడనే వైదికమతము.

ఈ శివపారమ్యము పలువిధములుగాఁ బ్రతిపాదింపఁ బడినది. భగవద్గీతలోఁ గృష్ణుఁడు తన్నుపాసింపుఁ డని చెప్పినట్లు శివుఁ డిచ్చటఁ జెప్పెను.

సీ. అమరులయందు బ్రహ్మవు రుద్రు లందెప్డు,నీలలోహితుఁడవు నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ గన కాద్రి వగయ నక్షత్రమండలిలోనఁజందురుఁడవు
ఇత్యాది, (శి.పు.355 పే)

ఇది భగవద్గీతలోని విభూతియోగమువంటిది. ఇంకను జూడుఁడు.

గీ. దుష్టు లగు వారిఁ బొలియింప శిష్టజనుల,రక్షణముసేయ ధర్మసంరక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నే నిట్లు చెన్నలరుట...

క. మీ కెప్పుడెప్పుడు బెడదలు, చేకూరిన నన్నుఁ దలపు సేయుం డపు డే
మీకష్టంబులు దీర్చెద... [శి.పు.356 పే]

శ్లో॥ పరిత్రాణాయ సాధూనాం వినాశాయ చ దుష్కృతామ్

శ్లో॥ సర్వధర్మా న్పరిత్యజ్య మా మేకం శరణం వ్రజ

ఇత్యాదిగీతావాక్యస్ఫోరకములుగా పై పద్యములు లేవా? ఇంత వైదికమతమై వీరశైవపువాసన లేక పోలేదు.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిం జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద
క్కువ లాడి తిట్టవలె... [శి. పు. 222 పే.]

ఇందలి శైవమత మీరీతిగా నున్నది. ఇంతవఱకు నేను కవియొక్క ప్రతిభాది నిరూపణము చేసితిని. పురాణపఠమార్గమును నిరూపించుటకుఁ బ్రయత్నించితిని. అసలు పురాణరచనమునుగూర్చి చెప్పనే లేదు. దానినిగుఱించి చెప్పక పీఠికపూర్తి చేయరాదు. ఇదివఱకు కాళిదాసు వాల్మీకినుండియే సహస్రథా గ్రహించె ననుకొనుచుంటిని. ఈపురాణము చదివినతరువాత కుమారసంభవకథనంతయు నీపురాణమునుండియే గ్రహించె నని తెలిసినది. పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన యనౌచిత్యముగా మమ్మటభట్టు చెప్పెను. అది కాళిదాసునిది కాదు. శివపురాణము లోనిదేమో!*కాళిదాసు దీనినుండి కొన్ని గ్రహించెను. కొన్ని పరిత్యజించెను. ఇట్టివి కొన్ని యీపురాణమునందుఁ గన్పట్టుచున్నవి. సప్తర్షులు పార్వతియొద్దకుఁబోయి

* పార్వతీపరమేశ్వరుల రతివర్ణన త్రికాళిదాసకవియే విశేషించి రచించినాఁడు. శివపురాణములో నెక్కడు లేదు.
సు॥ శా॥

"పురుషోత్తముండు నీ కొప్పిదమైన భర్త యసితోత్పలమూర్తి, మనోజవిద్యలం
గొప్పసమర్థుఁడు" అనియు, "కామకేళిఁడలఁ గౌశలుం డాహరి" యనియుఁ జెప్పుదురు.
ఈలాటి వన్నియుఁ గాళిదాసు తొలఁగించెను. అసలు కాళిదాసుని గ్రంథములోఁ
బార్వతీతపఃపరీక్షకై శివుఁడు సప్తర్షులనే పంపడు.

నిజానకు నిది పురాణము. కాళిదాసునిది కావ్యము. రెంటిని బోల్చనే రాదు,
ఔచిత్యము కావ్యదృష్టి. పురాణములో నానావిధములైన మనుష్యసృష్టిని నిరూపించ
వచ్చును. కావ్యమున కున్నన్ని యిబ్బందులు పురాణమునకు లేవు. నేనీపీఠికాది
యందుఁ జూపించిన కవిప్రతిభాలక్షణములు పురాణరచన కవసరము లేదేమో
యనిపించును. అందుచేతఁ దాదృక్ప్రతిభాప్రాచుర్యము పురాణరచనలో సర్వత్ర
అక్కఱ లేదు. ఊరకే సులభమైన పద్ధతిగా సర్వజనులకుఁ గథాంశము, నిర్ధార్య
మాణవిషయము సులభగోచరమగునట్లు రచించుటయే పురాణశైలి. అందందె
చ్చటెచ్చటనో తొలగించినచోఁ దక్కిన యీసర్వగ్రంథ మట్టిశైలిలోనే వ్రాయఁ
బడినది. కుబేరుఁడు తొలిజన్మలో యజ్ఞదత్తుఁ డన్న బ్రాహ్మణునికొడుకు. అతఁడే
చివరకుఁ గుబేరుఁ డయ్యెను. ఈకథ కాశీఖండమున శ్రీనాథుఁడు వ్రాసెను. ఇద్దఱి
రచనలు పోల్చి చూచినచోఁ గావ్యశైలికిఁ బురాణశైలికిఁగల భేదము సుస్పష్టముగఁ
దెలియును. కవితాంశమునందు సామ్య ముండక తప్పదు. పైగా సంస్కృతపురా
ణములోననే యట్లుండెనో? ఈకవి శ్రీనాథు ననుకరించెనో? ఈపోలికలు చూడుఁడు

గీ. ఎడపడడపఁ దనూభవుం డెచట నుండుఁ, గానరాఁడని గృహభర్త గాంచనరుగ
నింతతడవును నాయొద్ద నిచటనుండి, యరిగె చదువంగ నని భర్త కతివ మొఱగు

గీ. స్నానమాడెనె వార్చెనే సంధ్య యగ్నిహోత్రమొనరించెనే యింతి పుత్రుఁడనిన
స్నానమాడెను వార్చెను సంధ్య యగ్నిహోత్రమొనరించెననుచు నువిద మొఱఁగు.

(కాశీ. ఖం. 178 పే.)

చ. కనపడఁడేమి పుత్రకుఁడు కన్నుల కిప్పుడటన్న నాకె బ
ల్కును బలుమాఱు లాదిగమపుంజములన్ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయముల్ గడున్ జదివి తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికునియాలయమేగఁగఁ బోయె నంచనున్.

ఉ. స్నానము చేసెనే విధిగ సంధ్యను వార్చెనె భస్మపుండ్రముల్
మానక తాల్చెనే సుతుఁడు మద్దును గట్టి భుజించెనే శివ

ధ్యానము చేసెనే గురుని యంతికమొంది త్రియింబఱించెనే
మానిని! యన్నఁ దత్సతి సమస్తమునుఁ నెఱవేర్చెఁగొడ్కనుఁ.
(శి. పు. 54 పే.)

ఇవి పద్యాలకు పద్యములు. ఇట్లు చాల గలవు. శ్రీనాథునిరచనలో నొక కావ్య దృష్టి యున్నది. ఈరచనలో నొక పురాణదృష్టి యున్నది. శ్రీనాథుని రెండు పద్యములు "అతివమొఱగు", "ఉవిదమొఱగు" అని యంతమై రెండుపద్యముల భావములయం దున్న సామ్యమును బోధించును. మఱియు రెండవపద్యములో చివరి రెండుచరణములకు బింబప్రతిబింబభావము నిరూపింపఁబడినది. ఈ రచన కాశీఖండములో శ్రీనాథుఁడు ధారాళముగా చేసిన యొక శిల్పపుపద్ధతి. దీనిని శ్రీనాథుఁడు నన్నయ్యగారి యరణ్యపర్వములో నొకచోటనుండి గ్రహించెను. ఈరచనాశిల్పదృష్టి కావ్యకర్తయైన శ్రీనాథున కున్నది. పురాణకర్త కది యక్కఱలేదు. వదలిపెట్టెను.

సీ. సచ్ఛ్రోత్రియులు నమూచానులు సోమపీథులునైన కులముపెద్దలఁ దలంచి మొదలైన శ్రీనాథుని పద్యమునకు నీశివపురాణములో "కిముధనైర్విద్యానవద్యాయుధి" మొదలైన సంస్కృతశ్లోకోక్తులు చొనిపిన పద్య మున్నది. రెండుపద్యములు చదివినచో కావ్యపురాణశైలుల తారతమ్యము విస్పష్టముగ గోచరించును. గ్రంథవిస్తర మెందులకు? రెండుశైలుల తారతమ్యము పరమముగా విస్పష్టీకరించుచు నొక్క యుదాహరణము చూపి ముగించెదను.

గీ. దీక్షితాయని! యిటురావె తేగదే మ,దీయమా నుంగరము రత్నదీపితమును
పర్వమం దిచ్చె నెద్దాని ప్రభుఁడు నాకు, నీవు చేకొంటి వెద్దాని నెయ్యమునను.
(శి. పు. 57 పే.)

శా. అంగోద్వర్తనవేళ నీవు దరహాసాంకూరముల్ లోచనా
పాంగప్రాంతములం దిగుర్ప నొక సయ్యాటంబు కల్పించి నా
యంగుళ్యాభరణంబు పుచ్చుకొనవా యాయుంగరం బిప్పుడే
శృంగారింపని చేతఁ బావకునకుఁ జేయుఁ హవిర్దానముఁ. (కా. ఖం. 182 పే.)

ఈ భావమును జెప్పుటకు కావ్యకర్త వృత్తమును స్వీకరించెను. పురాణకర్త గీత పద్యముతో సరిపెట్టుకొనెను. అంగోద్వర్తనసమయము, ఒక సయ్యాటము, ఆయుంగరము పుచ్చుకొనుటకు కావ్యకర్త కల్పించెను. ఆయుంగరము తాల్పకుండ నేనీపూట హోమము చేయుదు,అన్న భావమును కల్పించెను. కావ్యకర్త రసోత్పాదనము చేయవలసి యున్నది. వ్యభిచారాదిభావములచేత రసోల్బణమునకై నిత్య

ప్రయత్నము కావ్యకర్త చేయును. పురాణకర్తకు రస మక్కఱ లేదని కాదు. కాని యంతకంటె కథను జెప్పుకొనిపోవుట యెక్కువ ప్రధానము.

ఈరీతిగా శివపురాణ మంతయు నూటికి తొంబదిపాళ్ళు పురాణశైలిలో నడచినది. పురాణశైలికి దానికి గల లక్షణములు దాని కున్నవి. భావసంబంధమైన లక్షణములు. అవి యెట్లీపురాణమునందు గలవో చూపించెదను.

భావసంబంధముగఁ బురాణదృష్టి వేఱు, కావ్యదృష్టి వేఱు పురాణేతిహాస కావ్యనాటకములు వరుసగా దీసికొన్నచో నుత్తరోత్తరము రసదృష్టి యెక్కువగాఁ బ్రతిపాదించుకొనును. పురాణమునకు రసదృష్టియే లేదు. వేదములో ప్రతిపాదింపఁబడిన విషయములే యథాతథముగానో, కొంత మార్చియో పురాణములు చెప్పును. వేదములకు రసదృష్టి యెంత యున్నదో పురాణములకంతే యుండును. అవి ధర్మబోధకములు-విషయబోధకములు. అంతకంటె నితిహాసములు కొంత ముందుకు వచ్చినవి. భారత రామాయణము లన్నచో వానియందు సంపూర్ణముగా రసదృష్టి యున్నదని చెప్పను గాని, కథాదృష్టి అనఁగాఁ బాత్రపోషణాదికములు, కొంత యౌచిత్యము, నాయకుఁడు, తద్గుణవర్ణనము మొదలైన కావ్యగుణసృష్టి కలదు. ఇది దాటి కావ్యము కడకు వచ్చువఱకు ప్రాధాన్యము వర్ణనయందైనను రసదృష్టి యెక్కు వగుచున్నది. నాటకమునందు రసదృష్టి ప్రధానమైనది. వేదపురాణములు ధర్మబోధచేత లోకమును ధర్మాచరణమునందుఁ బ్రవర్తింపఁజేసి మోక్షపర్యవసాయి ఫలదాత లగుచున్నవి. కావ్యములు మోక్షవస్త్వాభాసరూపరససాధనానిష్ఠములు. కావ్యకక్ష్య వేరు. వాని కవి స్వతంత్రములు. పురాణములు స్వతంత్రములు కావు, వేదమూలములు. రసమున కౌచిత్యవిచారము పట్టినంత పురాణేతిహాసములకుఁ బట్టదు. కథాంశలు లోకమునం దున్నట్లు యథాతథముగా చిత్రించును. కావ్యములు నీచిత్రణమును చేయును; కాని కావ్యములు లోకచిత్రణమును రసదృష్టితో నౌచిత్యదృష్టితో చేయును. అనగా కావ్యములో నున్న పాత్రకు లోకములోనున్న బహువిధములైన యనుభవములలో నేది యుచితమో అదియే యుండును పురాణమం దట్లుకాదు. వాడు శివుడైననుసరే, విష్ణువైననుసరే, ఒక మహర్షియైననుసరే, వారియందు మానవస్వభావ మెంత విపరీతపుత్రోవలో పోవునో అన్నితోవలు పోయినట్లే వ్రాయఁబడును. చెప్పఁదలఁచుకొన్న పరమార్థ మేమనగా లోకము మాయాతీతము. ఈమాయను జయించవలయును, అన్న వేదాంతరూపమైన ధర్మబోధకోసమే. పార్వతీపరమేశ్వరుల శృంగారవర్ణన, కామోపభోగవర్ణన చేసినచో

చారియందు దోషారోపణచేయుటకు గాదు. లోకస్వభావ మిది యని చూపుటకు.
శివుఁడు పార్వతిని జూచి వికృతి మన్మథాస్త్రతాడితుఁ డయ్యెను. అతఁడు పార్వతీ
వర్ణనము చేసెను. ఈవర్ణనము ఏకపద్యము లున్నవి (187వ పుటలో). ఇంతయుఁ
జేసినతరువాత "భవనంబునకేగ విధించి యాత్మలాఘవత జెందినందులకు గాట
ముగా మదినొచ్చి క్రచ్చరక్" అని యిట్లు పశ్చాత్తాపము చెందును.

ఉ. కూడని తెర్వునం జనితి కోమలిపై నటు లాసజేసితిన్
కూడె నిటుల్ తపంబునకు గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
బాడి సెడంగ వర్ణనలఁ బాడితి నోడితి ధర్మమార్గపున్
జాడను వీడితిన్ జడునిచందముగన్ క్రుదుటిందాన నక్కటా! (శి.పు.183 పే.)

ఈశివుఁ డొక సత్పురుషుఁడైన ఋషివలె నుండెను. పరమేశ్వరునివలె లేఁడు. కాళి
దాసుని కుమారసంభవము కావ్యము గనుక నందులోఁ బరమేశ్వరుఁడు.

కావ్యము సూటిగా నొక కథయే చెప్పును. పురాణము దారిలో లక్షకథలు
చెప్పికొంచు పోవును.

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం,బురవై లోకములఁ గాల్పనుంకించఁగ ని
ర్జరు లడ్డువెఱచి ధాతన్, దరిసి యటులు దెలుపఁగా నతండు కడువడిన్.

సీ. హిమగిరికి వచ్చియద్దానినిమ్మమ్మతోడఁ,గొలదిగానొక్కయెడఁ జేర్చిసలిలరాశి
కడకుఁగొనిపోవనంతనక్కడలియజుని,గాంచిపూజింపననియెనిక్కరణినజుఁడు
(శి.పు.193 పే)

ఇక్కడనుండి మఱికొంత కథ యున్నది. ఇది బడబానలమైన కథ. దీనితోఁ
గావ్యమునకు సంబంధము లేదు. ఇందుఁబార్వతీవివాహసందర్భములో విష్ణ్వాదులు
వచ్చి శివునితోఁ బార్వతిని బెండ్లియాడుట కొప్పుకొమ్మందురు.శివుఁడు స్త్రీసంగమ
ము బ్రహ్మజ్ఞానబాధక మనును. చివర కంగీకరించును. పార్వతిమతి విఱచుటకు
సప్తర్షులను బంపించును. వారికిఁ బార్వతి శివమహిమ చెప్పును,శివుఁడుభిక్షుకుఁడై
మేనకదగ్గరకుఁ బోవును. కొంతసేపు మేనక శివునకుఁ దనకూతు నీయ ననును.
ఈయవద్దని శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో వచ్చి మేనకకుఁ బుద్ధులు పెట్టును.
సప్తర్షులు వచ్చి హిమవంతునితోఁ బార్వతిని శివున కిమ్మని బోధ చేయుదురు.
వైష్ణవుఁడు హిమవంతుని మనసుగూడ విరచును. వశిష్ఠుఁడువచ్చి హిమవంతునితో
శివుఁ డంతవాఁ డింతవాఁడు, తప్పకుండ నీయవలయు నని చెప్పును.ఆసందర్భములో

అనరణ్యుని కథ చెప్పెను. చివరకు హిమవంతుఁడొప్పుకొనును. తీరా శివుఁడు పెండ్లికి వచ్చినతరువాత శివుని పిచ్చివేషము చూచి మేనక తనకూతు శివున కీయననును. ఇట్టని చెప్పిన నారదుని నిందించును. శివుని నే పెండ్లియాడుదు నన్న పార్వతిని నిందించును. బ్రహ్మాది దేవతలు, హిమవంతుఁడు మేనక నొప్పించుటకు లక్షప్రయత్నములు చేయుదురు. చివరకు వివాహము జరుగును. ఇది యంతయు నేమి? పట్టి లోకము. లోకములోఁ బెండ్లిండ్లు, సంబంధాలు కుదుర్చుకొనుట, వానిని చెడఁగొట్టెడివారు, పొసగఁ ద్రోచెడివారు, కొంతసే పౌ నని, కొంతసేపు కాదని. ఈపార్వతీవివాహఘట్టము శివపురాణములోఁ గాస్త కూస్త లేదు. నూటయేబది పుటలున్నది. నడుమ నడుమ శివమహిమనుగూర్చి యుండును. పురాణ మనఁగా పట్టి కలగలుపు కథ.

తరువాత కుమారస్వామికథ. పురాణమునకుఁ గథ యెంత ప్రధానమో దేవతా విషయములు, కొన్ని మహావిషయములు చెప్పుట యంత ప్రధానము. తారక కుమారులయుద్ధము జరుగుచున్నది. వీరభద్రుఁడును, తారకాసురుఁడును యుద్ధము చేయుచుండిరి. తారకాసురుఁడు వీరభద్రుని మూర్ఛ నొందించెను. వీరభద్రునకుఁ గోపము వచ్చెను. వచ్చి,

గీ. ఇపుడె సమయింతు నిద్దైత్యు హీనచరితు
నని కడంగుడు నారదుం డతిరయమున
వచ్చి యిట్లని వాక్రుచ్చె వరద! యుడుగు
మీవు షణ్ముఖవధ్యుఁ డీయింద్రవైరి. [శి. పు. 343 పే]

అంత వీరభద్రుఁడు వానిని జంపఁగలిగియు వదలిపెట్టిపోయెను. వీరభద్రుఁడు చంపఁగలిగినపుడు కుమారస్వామిజననమున కింత ప్రయత్న మెందులకు? ఇది పరమ రహస్యము. చంపఁగలుగును గాని చంపరాదు. ఇదిసూక్ష్మదృష్టితోఁ జూచినఁగాని తెలిసికొ రాని యర్థము. ఇట్టి రహస్యములు పురాణములయందుఁ జమత్కారముగానుండును.

ఇందులో వల్లికథ యొకటి క్రొత్తది. దీనికి ద్రావిడదేశమునం దున్నంత ప్రచారము తెలుఁగు దేశములో లేదు. ద్రావిడదేశమున శివభక్తి కంటె షణ్ముఖభక్తి యెక్కువ. వల్లి యొక భిల్లుని కూతురు. ఆమెను గుమారస్వామి పెండ్లియాడును. ఈకథ యొక టీపురాణమునఁ గావ్యశైలిలో మిక్కిలి రమ్యముగా వ్రాయఁబడినది.

కథయందే రమ్యత యున్నది. కుమారస్వామి యొకభిల్ల వేషముతో వల్లిని బోయి చూచును. చూచి,

క. కలికీ! వలపుల చిలుకల, కొలికీ! వలరాచవాని గొనబౌ లేఁబూ
   ములికీ! చలమూనక నా, పలుకీడేర్పం దలంపు బద్మదళాక్షీ!
(శి.పు. 360 పే)

ఈపద్యములోని యమకము కలికి, కొలికి, ములికి అన్న తెలుఁగుమాటలతోఁ గూడి యాటవికశృంగారమునకు దోహదముగా నున్నది.

గణపతిఘట్టము — ఇచ్చట కథ యంతయు భార్యాభర్తల పట్టుదలకు సంబంధించినది. పార్వతి గణపతిని సృష్టి చేసెను. అతనితోఁ బ్రమథులందఱు యుద్ధము చేసిరి. గణపతి యందఱ నోడించెను. శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చెను. అందఱును యుద్ధము చేసిరి, కాని కుమారస్వామియు, వీరభద్రుఁడును విఘ్నేశ్వరుఁడు తమసోదరుఁడని యుద్ధము చేయలేదు. తండ్రి యుద్ధము చేయుచున్నాఁడు. కొడుకులు చేయరు. కొడుకులు తల్లివైపు, తమ్మునివైపు. తనకొడుకులు తనతోఁబాటు యుద్ధము చేయనప్పుడు తండ్రి యాకొడుకుల నేమియు ననడు. ఇంతకన్న లోకమేమి యున్నది? కాదు. ఆశివుఁ డేల యుద్ధము చేయవలయును?

గీ. వినయమును జూపినట్లైన వెలదికీశుఁ, డోడె నని లోకు లాడెదరొక్కవరుస
   నాయెడల నిగ్రహము చేయ నాతి కగునె?...... (శి.పు. 371 పే)

ఇది శివుని పట్టుదల. తా నాడుదానికిఁ జాలలేడందు రని యీయుద్ధము చేయుట. పైగా భార్య నన్నింత యెదిరించునా? యన్న పట్టుదల. చివరకు విఘ్నేశ్వరుఁడు చనిపోయెను.

గీ. శివుఁడు కోపం బుడిగి బాలుశిరసు జూచి, వగచె నెంతయు దుఃఖైకవశ్యుడగుచు

ఇంతియే కాక వీరభద్రుఁడు, గుహుఁడు, యుద్ధమునకు సహాయము వచ్చిన విష్ణువు, బ్రహ్మదేవుఁడు నందఱును దుఃఖించిరి. అపుడు నారదుఁడు పార్వతియొద్దకుఁబోయి నీవు లొంగవద్దని యెక్కుఁలుపులు పెట్టెను. ఆబిడ గణపతిని బ్రతికించిననే తాను కోపము మానెదనని చెప్పెను. మును లందఱుఁ బార్వతిని బ్రార్థించిరి. మఱి యింకొక చమత్కారము, తనకొడుకును జంపినది తన భర్త. పార్వతి ఖంజ, కాళి, కరాళి, బగళాది మహాశక్తులను సృష్టించి దేవతలనందఱను బాధించెను. ఇది యేమి! భర్తమీద కోపమువచ్చి పిల్లవానిని గొట్టినట్లున్నది. బంధువులు బంధువులు పోట్లాడు

కుందురు. వీరిలో ఏ కేమియు ననుకొనరు. తోడువచ్చినవారిమీద విఱుచుకొని పడుదురు. ఇదియు లోకస్వభావమే. చివరకు విఘ్నేశ్వరున కేనుగతలకాయ యంటించిరి. అతఁడు మరల బ్రదికెను. పార్వతి ఈవికారపుకొడు కేమి యని దుఃఖించ లేదు. కుటుంబకలహ మెట్లోయొకట్లు సర్దుకొన్నదికదా యని యూరుకొన్నది కాఁబోలు. పైగా ప్రమథగణములలోని యెవరిశిర స్సింతకంటె మంచిది ?

ఇట్లు పురాణకథాపరమార్థము లోకసంగ్రహణ మని చెప్పుట కెన్నియేని యుదాహరణములఁ జూపించవచ్చును.

ఇవికాక పురాణము సూక్ష్మధర్మములనుగూడ నుపదేశించునుగదా! ఆసూక్ష్మధర్మము లీకథలలో నిమిడియేయుండును. పైకి కథగా కన్పించును. లోపల మహార్థ మిమిడియుండును. తత్త్వదృష్టితోఁ జూచినచో పురాణకథలలో నూటికి తొంబది యర్థవాదములు. ఈ యర్థవాదము లట్లుండఁగా సూక్ష్మధర్మములు గూడ కొన్ని యుండును. ఈ వినాయకుఁడు బ్రతికినతరువాత శివుఁడు గణపతివ్రతము చెప్పెను. వ్రతోద్యాపనవిధానము చెప్పెను. "తత్రత్యా దేవమునివరులెల్లరు ప్రత్యయమొప్పార నమ్మహావ్రతం బీశ్వరసాన్నిధ్యంబున నెరపి" ఇందులోని సూక్ష్మార్థము "ప్రత్యయమొప్పార" ననుటలో నున్నది. కనులయెదుట జరిగినకథ, చచ్చినవానిని బ్రతికించిరి. వెంటనే యతనికి గణపతి పట్టాభిషేకము. తత్క్షణమే యందఱు నంగీకరించిరి. ఎందుకుఁ బనికిరానివాని కొక గొప్పయుద్యోగము రాజుగా రిచ్చిరనుకొండు. ఆమరు నిముసమునుండి వానికి సర్వమర్యాదలు బలియును. ఇతనికి గణేశపట్టము గట్టిరి. అంతటి కుమారస్వామికి రాలేదు. తాను భూప్రదక్షిణము చేయలేక పార్వతీపరమేశ్వరులను నిరువదియొక్కమారు ప్రదక్షిణించెను. ఈకథ యెట్టిదైనను తల్లిదండ్రులగు పార్వతీపరమేశ్వరులను నిరువదొక్కమారు ప్రదక్షిణించినచో భూప్రదక్షిణఫలితము ప్రాప్తించునన్న ధర్మ మీకథారూపమునఁ జెప్పఁబడినది. పురాణకథలకిది యింకొకప్రయోజనము.

సర్వపురాణములు దేవాసురుల విరోధకథావస్తుప్రధానములుగాఁ గన్పించును. తారకాసురునిసంగతి చూచినచో నతఁడు స్వర్గమును జయించి దేవతలను బాధించెను. తక్కిన సర్వలోకములను సుఖముగాఁ బాలించెను. అతనిని గుమారస్వామి యెందుకు జంపవలయును ? ఇది దేవతలయెడఁ బక్షపాతము. విష్ణుపురాణమైనను, శివపురాణమైనను శివకేశవు లిద్దఱును పక్షపాతులే. దేవతలను వెనుకవేసికొని రాక్షసులను వధించుట. ఇది లోకసామాన్యదృష్టితోఁ జూచిన న్యాయమే. ఒక

రాచఱికమువారున్నారు. వారు కొంద ఱుద్యోగస్థుల నియమించిరి. ఇతరులు వారి నెదిరించి రాచఱికమును సాగనీయరు. పోలీసుదళాధిపతి వచ్చి సామాన్యప్రజలను గాల్చును. ప్రజానాయకులను కారాగారమునం దుంచును. ఇది లోకమునందు జరిగెడిదే. అట్లే యీ శివకేశవగతాధికమైన యాధ్యాత్మికసామ్రాజ్యమునందు యాజ్ఞికసామ్రాజ్యమునందు దేవత లధికారులు. హవిర్భాగార్హులు వారే. అందుచే వారి నెదిరించిన నసురగా నధికారమున కెదురుతిరిగిన రాక్షసులను శివకేశవులు మ్రందించుట "వ్యాఖ్యానతో విశేషప్రతిపత్తి". దీని కార్య ద్రావిడసంఘర్షణార్థము కొందఱు చెప్పుచున్నారు. ఈ దేవాసురులకు బురాణములయం దనేకస్థలములయందు ననేకభేదములు కన్పించుచున్నవి. ఈపురాణములో చమత్కారమైన భేదము కలదు.

గీ. పొలిచినట్టి నిశాటుల బొదివిపట్టి, యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్రయుక్తి మరల
బ్రతుకఁ జేయుచునుండె గీష్పతియు మృతసురలను బ్రతికించె నోషధీకలనమునను.

(శి. పు. 417 పే)

కొంచెము సూక్ష్మముగాఁ జూచినచో దేవాసుర లిద్దఱివి రెండు భిన్ననాగరకతలుగా కన్పించును. దేవతలది ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైన నాగరకత. దానవులది దీనికి వ్యతిరేకమైననాగరకత. వైదికనాగరకత ప్రకృతిశాస్త్రసంబంధమైననాగరకత. వేదమునందు ప్రకృతిశాస్త్రవిషయము లనంతములు. ఖగోళకథ లనంతములు. వీనిలో నెన్నియో పురాణకథలుగా మార్చబడి చాలామందిని భ్రాంతులనుగా జేయుచున్నవి. బాణాసురకథలో శివజ్వరము, వైష్ణవజ్వరము, శివవిష్ణుతత్త్వముల సూక్ష్మతరవిషయములయొక్క యల్పతాధికతలను జెప్పెడి విషయమనుకొందును. ఇట్లే బహువిషయములు వానివెనకనున్న సూక్ష్మమైనతత్త్వమును బోధించుటకుఁ గల్పింపబడ్డ కథలుగాఁగన్పించుచున్నవి విష్ణువు జలంధరుని భార్యయైనబృందతో శంఖచూడుని భార్యయైన తులసితో వ్యభిచరించినట్లు వారిద్దరు విష్ణువును శపించినట్లు కథలు. ఈవిష్ణు వేమి? ఈవ్యభిచార మేమి? ఆబృందయుఁ దులసియు నోషధులు తులసి విష్ణుప్రియమైన మొక్క. తులసి శ్లేష్మహారి. వైద్యశాస్త్రప్రకారము చూచినచో దీనికిఁ గొంత సమన్వయము కుదుర్చవచ్చును. బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరులలో బ్రహ్మ రజోగుణప్రధానుఁడు. విష్ణువుసత్త్వగుణప్రధానుఁడు. శివుఁడుతమోగుణప్రధానుఁడు. ఈ మూఁడుగుణములు మానసికములై సత్త్వరజస్తమోగుణములుగా నుండఁగా శారీరకములై వాతపిత్తశ్లేష్మములుగా నయ్యెను. దీని కెక్కడసంబంధమో! పూర్వమెంతయో ప్రకృతిశాస్త్రపరిశోధన జరిగి, యవియన్నియు నిశ్చితార్థములుగా

చేయఁబడి, వాని ప్రచారముకొఱకీకథారూపము కల్పించబడియుండును. ప్రచార స్వరూపము మిగిలి వానివెనుకజరిగిన పరిశోధన, తన్మహార్థము లంతర్హితములై నేటి కివి పుక్కిటిపురాణములుగా మిగిలిపోయినట్లు తోఁచుచున్నవి. అంధవిశ్వాసము ప్రతిపక్షులకుఁ గొంతసాహాయ్యకారి యగుచున్నది. ఇంతటి మహాపరిశోధన జరిగి యామహార్థము లన్నియుఁ గథారూపమున మిగిలిపోవుటకు నెన్ని యుగములు కావలయునో విచారింపవలయును. ఎంత వెనుకకుఁ ద్రోసినను బాశ్చాత్యుల పదివేల సంవత్సరముల లెక్క చాలునట్లు తోఁచదు.

ఇప్పటికే గ్రంథవిస్తరమైనది. ఇతరపురాణములలోఁ జెప్పఁబడిన యనేకవిషయములు దీనిలో మఱలఁ జెప్పఁబడినవి. నారదపంచూడసంవాదము భారతములోని దిందులో నున్నది. ధర్మముయొక్క చతుర్యుగములయందలిస్వరూపమిచ్చటనున్నది.

మఱియు నొక్క విషయము. ఈపురాణము లొకదానినిజెప్పి మఱియొకదానిని జెప్ప వని లేదు.

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ నుజ్జ్వల మయి తగు
కొమరులం జూడ సరసమై కొమరు మిగులు
కామినులఁ జూచినంత వక్ర మగుచుండు
పగఱఁ గనగ నారక్తమై పరగు నక్షి ॥ (శి.పు. 517 పే)

ఇది యేదో నేత్రశాస్త్రమువలె నున్నది. ఇట్టిది మఱియెచ్చటను గన్పించదు. మఱియొక విషయము,

గీ. బాపఁ డాశౌచమును బాయుఁ బదిదినముల
కల్ల క్షత్రియుఁడు ద్వాదశాహములకు
పదియు నైదుదినములకు వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁగొనెదరు భువిని ॥ (శి.పు.427 పే]

ఇది యాశౌచవిషయము. అభినవషడశీతియు నిట్లే చెప్పుచున్నది. అభినవషడశీతి నేఁ డమలులో నున్న ధర్మశాస్త్రము.

ఈరీతిగా నీపురాణము బహుమహావిషయరత్నఖనియై యాంధ్రజాతి కొకతీరరాని కొఱఁత దీర్చినదియై పొలిచినది.

ఈకవి పురాణము కాక యొక కావ్యము వ్రాసినచో నెట్లుండునో యనిపించుచున్నది. ఈయనయందుఁ గావ్యరచనాశక్తి పరమాద్భుతముగా నున్నది.

గీ. అనిరథంబెక్కి యానృపుఁడరుగుచుండఁ, దోడ నేగంగయును సముత్తుంగభంగ
రంగదున్నతమీనతిమింగిలాహి , నక్రచక్రాంగచక్రాభినందితయయి.

ఇట్టిరచన కావ్యరచన.

శ్రీముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారు నా కీగ్రంథమునకుఁ బీఠిక వ్రాయవలసినదిగా మద్గురుపాదులు శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వేంకటశాస్త్రి గారి యాజ్ఞ యైనదని నాల్గునెలలక్రిందఁ బంపిరి. ఇంత జాగోర్చిన యీయనయోర్మికి నానమశ్శతములు. ఒక యొత్తిడిలో నే నీగ్రంథము కొంచె మాలస్యముగాఁ జదువక తప్పినదికాదు. ఈమహాపుణ్యకథ నాచేతఁ జదివించి యొకజనుష్పారమ్యమైన పుణ్యమును నేను బలవంతముగా సంపాదించుకొనునట్లు చేసిన శ్రీ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి భవిష్యజ్జన్మలతోఁ గూడఁ గృతజ్ఞుఁడను గాక తప్పదు.

నమః శివాభ్యామ్.

విశ్వనాథ సత్యనారాయణ, ఎమ్. ఏ.,
ఉయ్యూరు రాజావారి కళాశాల, బెజవాడ.

వ్యయ కార్తికశుద్ధ సప్తమి బుధవారము.

శ్రీశివాయ గురవే నమః

ఉపోద్ఘాతము

ఉత్తమకవితాసన్నివేశముల చేతను, ఇతివృత్తావయవసంయోగిత చేతను, సమగ్ర శైవవాఙ్మయసంఘటనము చేతను శివపురాణము పురాణవాఙ్మయమున ఉత్తమ స్థానము నొందినది. శివపురాణమునకును, కుమారసంభవమునకును కథావిషయ మందును, మనోహరరచనలయందును, హృదయంగమభావములందును మాత్రమే కాక కొన్ని యెడల శ్లోకములందును బింబప్రతిబింబభావము గోచరించుచున్నది. రామాయణ మహాకావ్యరసాస్వాదతన్మయుఁడై తచ్ఛవిచ్ఛాయలు ప్రతిబింబించు నట్లు రఘువంశ, మేఘసందేశముల రచించినవిధమున నీపురాణపఠనమున నుద్బోధితుఁడై కాళిదాసు కుమారసంభవమును రచించియుండవచ్చును. సాధారణముగా పురాణవాఙ్మయమున గోచరించు సుహృత్సమ్మితోపదేశముకంటె విలక్షణమైన ధ్వనివైఖరినే శివపురాణ మవలంబించినది. పురాణలక్షణములగు సర్గప్రతిసర్గాది వర్ణనములతోఁబాటు ధర్మసందేహనిర్ణయములు నచ్చటచ్చట గోచరించుచున్నను విశేషభాగములు రసవంతములగు కథావర్ణనలతో నిండియుండుటచేఁ గావ్యమును స్మరింపఁ జేయుచున్నది.

శివలీలలు తత్సతీప్రభావము, ఆమె రూపాంతర మగు పార్వతీమాహాత్మ్యము జ్యేష్ఠపుత్రుఁడగు గణేశచరిత్రము, కనిష్ఠుఁడగు స్కందుని యవతారము క్రమముగా నొక్కొక ఖండమున వర్ణింపఁబడుటచేఁ గథలో నానుపూర్వి పోషింపఁబడినది ప్రభావద్యోతకములగు కథలు వివిధములైనను సర్వత్ర శివసంబంధ మనుస్యూతమై యున్నది, శివకుటుంబవృత్తాంత మంతయుఁ బ్రతిపాదింపఁబడుటచే విపులమగు శైవ వాఙ్మయ మిందిమిడియున్నది. శివకథాజిజ్ఞాసువుల కిది యొక నిధానమైనది.

మహర్షులు యజ్ఞయాగాదులందు నిర్వృత్తకర్ములై శేషించినకాలమును సద్వినియోగ మొనర్చుకొనుటకుఁ బురాణశ్రవణ మొనర్చెడివారఁట. ధ్యాననిరతియందు కథాశ్రవణము, శ్రవణనిరతియందు ధ్యానము దృఢభక్తిసంపాదనకు సాధనము. భక్తిదార్ఢ్యము శీఘ్రసిద్ధికి కారణము. నిర్వ్యాపారత వ్యసనములకు మూలము. పురాణశ్రవణము నిర్వ్యాపారతను నిర్మూలించుటయేగాక దృఢభక్తిని గూర్చునది యగుటచే సత్పురుషుల కుపాదేయమైనది.

ఆదర్శప్రాయులగు మహాపురుషుల జీవితము లనేకములు పురాణములలోఁ గన్పట్టును. వారి నడవడి సాధకుల కొఱ్ఱబంతి. వారి యనుభవములు సందేహనివర్తకములు. వారి చిత్తస్థైర్య ముత్సాహదాయకము. వారి చరిత్రలు శ్రోతల చిత్తములపై నున్నతాదర్శముల ముద్రించును. భ్రమరకీటన్యాయమున వారిని భావించి తత్సదృశులగుటయు సంభవించును. పురాణశ్రవణ మిట్లు వీరపూజకు దీక్షాకంకణము.

వైదికవాఙ్మయమున సాక్షాత్కరించిన తత్త్వము సూత్రవాఙ్మయము నల్పాక్షరముగ నసంధిగ్ధముగఁ గ్రమవిశేషయుతముగ నిర్మింపఁబడినది. ఆవిజ్ఞానమే పురాణవాఙ్మయమున వివిధానుభవములతో, వివిధదృష్టాంతములతో, విపులవర్ణనములతో, ఆకర్షణీయములగు నర్థవాదములతోఁ, బ్రరోచకములగు కథాసన్నివేశములతోఁ జిత్రింపఁబడినది. ఆర్షవిజ్ఞానము వేదములయం దంకురించి, సూత్రములయందుఁ బల్లవించి, పురాణములందుఁ బుష్పించి ఫలించినది. అర్థవాదయుతములగుటచేతను, సూక్ష్మవిషయప్రతిపాదకములగు చర్చలు కనిపింపకుండుటచేతను సామాన్యమానవులకై పురాణము లుద్దేశింపఁబడినట్లు తోఁచును. కాని ఉదాహరణయుతములగు కథలు, ప్రబలసందేహనివర్తకము లగుటచే మధ్యమాధికారులకును, ప్రరోచకార్థవాదసంబంధముచే హృదయంగమములై యుత్తమాధికారులకును అభిరుచి కల్గించును. కనుకనే పురాణములు మహర్షులచేతను, ప్రవక్తలచేతను, సామాన్యమానవులచేత నాదరింపఁబడుచున్నవి.

కొంతకాలమునుండియు పురాణవాఙ్మయముపై భారతీయులలోఁ గొందఱికి వైముఖ్యము ప్రబలినది. దీనికిఁ దగినకారణము లేకపోలేదు. సుమారొకశతాబ్దమునుండియు విదేశవిద్యాసంబంధముచేఁ బ్రజలలో భారతీయవిజ్ఞాన స్వరూప స్వభావములు మఱుగుపడినవి. క్రమముగా స్వవిజ్ఞానమున నప్రమాణబుద్ధియు, పరవిజ్ఞానమున బ్రత్యయబుద్ధియు వృద్ధిపొందినవి. ఈ గ్రంథములందలి యర్థవాదములలోని గంభీరార్థము గోచరించుటలేదు. పురాణములు వారి కర్థవిహీనములై యొకజాతి జీవికకొఱకు కల్పింపఁబడిన గ్రంథములైనవి. మహర్షి రచితములు కావనితోఁచినవి. ఆధునిక పండితకర్తృకము లను వాదము బయలుదేరినది.

పురాణములలో నర్వాచీనకథలు గోచరించుట వీరి వాదమున కొకకారణము. వేదశాస్త్రవాఙ్మయములందు వలె ప్రతిపదసార్థక్యముతో రచన, బిగువు పద్ధతి నవలంబించుట పురాణలక్ష్యము కాదు. వానిని గురుముఖమున చర్చించి చదువు పద్ధతియు చిరకాలమునుండి నశించినది. అట్టియెడల సందర్భమున నుపస్కారకములగు

మరికొన్ని యర్వాచీనగాథలు వానిలోఁ బ్రక్షిప్తములగుట కవకాశములు లేక పోలేదు. ప్రబలనిదర్శనములు లేక గ్రంథములే కల్పితము లనుట మాత్రము సాహసము.

ఈగ్రంథము లన్నియు 'బూతుపురాణము' లని కొందఱకుఁ దోఁచుచున్నది. నీతులతోఁబాటు బూతులును బురాణములందుఁ బొడగట్టవచ్చును. నీతు లుపాదేయములుగను, బూతులు పరిత్యాజ్యములుగను వర్ణింపఁబడియుండును. పురాణములందలి ఉదాత్తవిషయములపై దృష్టినిలుపక తద్భిన్నములను మాత్రమే పురస్కరించుకొని వానిని నిందించుట, వార్తాపత్రికలలో వివాహవిషయము లనుమాత్రము పఠించి, పత్రికలు వివాహప్రయోజనములనుటవంటిది.

కొందఱు పురాణములలోని కొన్ని విలక్షణాచారముల నూతగొని, ఆ కాలమున యట్టి యాచారములు సర్వసామాన్యముగ నుండెడి వనుచున్నారు. అట్టివానిలో ద్రౌపదీవివాహ మొండు. దీనినిబట్టి ఆకాలమున స్త్రీలు బహుభర్తృకలై యుండుట ఆచారమని వాదింతురు.

అట్టి యాచారము సంఘసామాన్యమైనచో వ్యాసనారదాదిమహర్షులు పాండవులతో నా యాచార మపూర్వ మనియు దానివలనఁ గలుగు కష్టనష్టములయెడ జాగరూకులై యుండుఁ డని నీతి బోధించుటకును, గొన్నినియమముల నేర్పరచుటకును హేతు వేమియో గోచరింపదు.

జిజ్ఞాసువులై పురాణములఁ బఠించువారలకు వానిలోవివిధశాస్త్రగ్రంథగ్రంథులను వివరించువాక్యరత్నములుదొరకును. అష్టైశ్వర్యములకాకరమయ్యునుదిగంబరుఁడై భిక్షాటనమొనర్చుచు,అర్ధాంగమున నంబికనుదాల్చియు జితేంద్రియుఁడై, యోగము ననుష్ఠించుచు,అంగిట విషమునుదాల్చియు మృత్యుంజయుడై తరుణవయస్సునొందినిటలాక్షుఁ డయ్యును శాంతుఁడై భక్తుల కభీష్టముల నిచ్చు మహాదేవునిచరిత్రము భక్తుల కెట్టి నీతిని బోధింపదు? గుణాగుణములు తమ సహజవైరమును బరిత్యజించి పరమేశ్వరునం దన్యోన్యభావమున వర్తించినవి.

దేవతాస్వరూపములోని రహస్యము లేమి? ప్రతీకోపాసనము,విగ్రహారాధనము అను రెంటికిని భేద మేమి? దేవతలు శక్తివిశేషములా? దేవుఁ డొక్కఁడా లేక పల్వురా? సర్వశక్తిమంతుఁడగు భగవంతుఁ డొక్కఁ డుండ వివిధప్రయోజనములకు వివిధదైవతముల నారాధింపవలయునా? దేవతలకును, మంత్రములకును సంబంధ

మేమి? మంత్రోచ్చారణమున దేవతలు సంతుష్టు లగుదురా? అను సందేహములు సామాన్యముగా కలుగును.

ఈశ్వరప్రతీక మారంభదశయందు చిత్తవృత్తినిరోధమున కొక రమ్యమగు నాకృతిగ భాసించి, ఆకర్షించుటయేగాక క్రమక్రమముగ, ఉత్తరోత్తరసోపానముల నధిష్ఠించు సాధకున కాలంబమై జ్ఞానాభివృద్ధికిని, ఆత్మసాక్షాత్కారమున కుపకరించును. విగ్రహములు శిలలతోఁ జేయఁబడినను వానిని శిలాబుద్ధితోఁ బూజించుట ఆరురుక్షువున కుపకరింపదు. లింగాకారమునుండి ఈశ్వరావతారము మార్కండేయునకు గోచరించునట్లును, స్తంభమునుండి నారసింహావతారము ప్రహ్లాదునకు ప్రత్యక్షమైనట్లును విగ్రహముల దేవతాబుద్ధితోఁ బూజించెడి యాస్తికులకు ఉపాస్యదైవరూప మా శిలావిగ్రహమునుండియే సాక్షాత్కరించును. నాటకదర్శన కాలమున నటునియందు వ్యక్తి విశేషబుద్ధికలవానికి ఆనందము కలుగనివిధమునను కావ్యమును పత్రాత్మకముగా భావించు భావనావిహీనునకు రసప్రాదుర్భావము కలుగనివిధమునను భక్తివిహీనునకు విగ్రహములచేఁ బ్రతిపాదింపఁబడు దేవతారూపము గోచరింపదు. కాముకునకు ప్రియురాలి ప్రతికృతి విరహాతపనోదకమైనచో భక్తునకు విగ్రహరూపము మనసు కరగించునది కాకపోదు.

పురాణములందు వర్ణింపఁబడిన వివిధదేవతారూపములందు గంభీరార్థముండును. అర్ధనారీశ్వరరూపము నుదాహరణముగ గైకొందము. దీపమును వెలుఁగును విడదీయుటకు వీలులేనట్లు పరశివునకును, అతని మహిమ యగు శక్తికిని యెడబాటు సంభవింపదు. దీపము కదలకున్నను దానినుండి కిరణప్రసారము సంభవించినవిధమున నిష్పందతత్త్వమునుండి స్పందవిశేషములు (Vibrations) ప్రసరించును. అవి నామరూపాత్మకముగ విభాగము జెందును. కాన నీయాదిమిథునమునుండి ప్రపంచమంతయు నభివ్యక్తమగును. కనుకనే కాళిదాసుఁడు వాగర్థములవలె నీమిథునము కలసియున్నదని, ఈరూపమహిమను అల్పాక్షరములతో నసదృశముగ వర్ణించెను.

వృషభ మీశ్వరుని వాహనము. అదినాలుగు పాదముల సంచరించుధర్మస్వరూపము. ధర్మము నధిష్ఠించి పరమేశ్వరుఁడు విహరించును. ఈశ్వరుఁడు త్రినేత్రుఁడు. తృతీయనేత్రము జ్ఞానమునకుఁ జిహ్నము. జ్ఞానదృష్టిసిద్ధించినవానికివ్యామోహము కలుఁగదు. కనుకనే తృతీయనేత్రమున నీశ్వరుఁడు మన్మథుని దహించెనందురు. వృద్ధిక్షయములు లేని ఆత్మకళ యితని శిరస్సునఁ జంద్రరేఖ. జ్ఞానధార నిర్మలగంగాప్రవాహము. పంచభూతములును బంచవక్త్రములు. చెంగునదాటు హరిణమువంటి

మన స్వాతనిచే జిక్కినది. జాగ్రదాదిచతురవస్థలు చతుర్బాహువులు. వ్యోమకేశత నాగభూషణత దేశకాలాతీతత్వమును సూచించును. అహంకార మనుగజాసురుని జంపి గజచర్మాంబరధారియై 'మీరు నట్లొనర్పుఁ' డని భక్తుల కుపదేశించుచు నటించును. నామరూపాత్మక మగు ప్రపంచమును భస్మ మొనరించి తనవిభూతిని బ్రకటించును. అతఁడు స్థాణువే గాడు. సర్వజ్ఞుఁడును.

శక్తిని దేహార్థమునం దాల్చిన శివుఁడు శక్తిమంతుఁడు. శక్తిశక్తిమంతుల కభేదము. దేవతలు బ్రహ్మాండములోని శక్తివిశేషములు. భక్తుల ననుగ్రహించుటకు కరచరణాద్యవయవములు గల రూపములనుగ్రహింతురు. స్వభావముగావారు పరోక్షప్రియులు. వివేకదృష్టిచే గ్రాహ్యులు. దృక్పథము మారనప్పుడు దైవసాక్షాత్కారము సంభవింపదు. ఇంద్రియములకు గోచరింపనందున దైవము లేడందురు. శరీరమును ధరించి దైవము ప్రత్యక్షమైనను వివేకవిహీనుఁడు దుర్యోధనుఁడు కృష్ణునివలెఅతనిని దైవముగాఁదలంపడు. శ్రద్ధాభక్తులు గలవానికిఁబ్రహ్లాదునకువలె సర్వగతుఁడై వివిధశక్తులతో భగవంతుఁడు గోచరించును.

గోళాంతరములకేగుట చిరకాలము జీవించుట పశుపక్ష్యాదులభాష నభ్యసించుట క్షుత్పిపాసముల జయించుట అంతర్ధానము నొందుట హస్తిబలమును పొందుట కాయవ్యూహవిద్య నభ్యసించుట సిద్ధులను దర్శించుట దూరదృష్టి దూరశ్రవణాదుల నొందుట అష్టైశ్వర్యముల నవలంబించుట మొదలగు వర్ణనములు సామాన్య దృష్టికి అసంభవముగ గోచరించిన నవిశ్వాస్యములుకావు. యోగ సూత్రాదుల యందా యాసిద్ధులకు సాధనములు వర్ణింపబడినవి. శాస్త్ర సిద్ధములగు సత్యములను సంప్రదాయమూలమున నాచరించిననేగాని యథార్థము బయల్పడదు.

సంస్కృతభాష యందు నిజముగ నిట్టివిశేషములున్నచో మీరేల వెలువరింపరని ఆంగ్లవిద్యా విశారదులు పండితులపై దండెత్తుదురు. ఆంగ్ల భాషలోని పరమాణుశతఘ్ని నిర్మాణాదుల వారేల వెలువరింపరాదు! లోకక్షేమమునకై యొకప్రభుత్వమీశక్తులను దాచుట న్యాయ్యమైనచో పలుమఱు రాక్షసపీడ ననుభవించిన మహర్షులీ యోగరహస్యములను దాచుటయు న్యాయ్యమే! యోగవిశేషానుభవములు సర్వసామాన్యముగ లోకమున కందింపఁజాలయున్నను నది యొక మానవునకు సులభ సాధ్యముకాదు. ఒక ప్రభుత్వము విశేషవ్యయ ప్రయాసముల కొడిగట్టి చిరకాలము ప్రయత్నించిననేగాని కృతార్థత కన్పట్టదు.

కనుక కేవలమసూయదృష్టితోఁగాక న్యాయ్యదృష్టితోఁ బురాణములఁ బరిశోధించుట ప్రాచీన విజ్ఞానపునరుదయమునకు కారణము. విజ్ఞాన విశేషముల కాకరము లగుటవలననే నన్నయ్యకాలమునుండి నేటివఱకు నెన్ని నాగరికతలు మారిన నెన్ని రాజ్యములు మారినను పురాణశ్రవణాదులు నశింపలేదు. పురాణ వేత్తృత్వము పలువురాంధ్ర కవులకు యోగ్యతా విశేషముగఁ బ్రాచీన కాలమున రాజులచే స్తుతింపఁబడినది. నేడు వివిధశాస్త్రములతోఁబాటు పురాణ పరిశ్రమము కూడ నొక విద్యగా పరిగణించి విశ్వవిద్యాలయములవారు పరీక్షా బహూకరణాదుల నేల నిర్మింపరాదు ?

చారిత్రక విశేషములు గోళాంతర విశేషములు భూగోళ విశేషములు యోగ రహస్యములు నోషధి మాహాత్మ్యములు మంత్రశక్తులు వివిధశాస్త్ర సంప్రదాయములు మొదలగు విజ్ఞాన రత్నములు పురాణఖనుల నుండి త్రవ్వి తీయవచ్చును. ఈ ప్రయోజనములకై పురాణములఁ బరివర్తించి సంస్కృత భాషానభిజ్ఞులకిచ్చుట పండితుల విధి. వారు వివిధశాస్త్ర విజ్ఞాన మహిమచే పురాణముల పరిశోధించుట ఆవశ్యకము. ఇట్టి విధినిర్వహించుటకే బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర శాస్త్రి గారిచే శివపురాణ మాంధ్రీకరింపబడినది.

అనూచానశైవాచార్యవంశమున జన్మించి తద్విజ్ఞానమును సమగ్రముగ గ్రోలుట వీరి ఆంధ్రీకరణమున కొక ప్రధానయోగ్యత. ఆంధ్రీకరణమున నన్నయాదుల మార్గమే యవలంబింపఁబడినది. రసవంతములగు ఘట్టములఁ బెంచుట, నీరసములను దుంచుట యను పద్ధతివలన తెలుఁగున పురాణములు కావ్యశోభ నొందినవి. కాని ఈమార్గమునం దొక లోప మున్నది. పురాణములలోని విమర్శనీయాంశములు సంస్కృతభాషానభిజ్ఞులకు సమగ్రరూపమునఁ బ్రకటమగుట లేదు.

శివపురాణమున నుమాఖండమున గన్పట్టు కాలజ్ఞానము, మృత్యుంజయ యోగములు మొదలగు ఘట్టము లింకను విపులీకరించినను లాభదాయకములే. లేదా, ఆ యుదాత్తయోగముల మూలమును తగిన వివరణముతో ప్రకటించినను మేలే.

సమకాలికుల కవిత్వశైలినిగూర్చి ముచ్చటించుట వివిధవిమర్శలకు తావిచ్చును. కనను బురాణవాఙ్మయముపై మనోగతభావములఁ బ్రకటించుటకు వ్రాయు నీ పంక్తులలో నాకుఁ దోచినంతవఱకు నీ యాంధ్రకవితలోని గుణములఁ జూపుట అప్రకృతము కాదు. గ్రంథపఠన మారంభించినది మొదలు సమాప్తి చేయువఱకు నెచ్చటను విసుగుజనింపలేదు. ఉత్తరోత్తరము రసవంతమై యాకర్షించినది. ప్రాచీన

కవులయందు సర్వసామాన్యమగు చక్కని శైలియు, ధారాశుద్ధియు నీకవివర్యునకు దైవదత్తములు. కనుకనే ఈ మహాగ్రంథము నిర్విఘ్నముగ నాంధ్రీకరింపఁబడినది.

కవితాహంకారమున గాక శివకైంకర్యదీక్షాతత్పరతచే నీగ్రంథ మాంధ్రీకరింపఁబడినది. పద్యరూపమున నీ గ్రంథము నాంధ్రీకరించు నదృష్టము తొలుత తనకే సంభవించినదని యీకవి మురియుచున్నాఁడు. పోతనవలెనే ఈఘనకార్యమున తన జన్మము కృతార్థమైనదని యుప్పొంగుచున్నాఁడు. పితరుల కీగ్రంథ మంకితమిచ్చుటచే బిత్రృణము ఆంధ్రీకరణముచే ఋషిఋణము, భక్తివిశేషముచే దేవఋణములు దీరినవి. ఈగ్రంథమందంతటను భక్తి యంతర్వాహినియై ప్రవహించినది. నిరంతర శివనామాస్వాదపరిపూరిత మగు జిహ్వనుండి యీ కవిత స్రవించినది.

ఒకే శైలూషి సందర్భానుగుణముగ వివిధభూమికల ధరించినట్లు భావానుగుణముగా శైలి పలువిధముల మార్పు నొందినది. అప్రయత్నముగ రచింపఁబడినట్లు అనేకపద్యములు గోచరించును. శివునిపై దండెత్తు మన్మథునివర్ణించుసందర్భమున అతనిసాహసమార్యము ఈపద్యమున మనోహరముగ గోచరించుచున్నది.

వాడిన రాలిపోవు సుమవర్గము కాండచయంబు హస్త నా
నేడకొ బారు పుల్గు లొకయేవపు వారువముల్ స్వరూపమే
జాడను లేని తెమ్మెరలు చచ్చువజీరులు తోడుకుండు రే
తే డబలల్ బలంబులు సరే యిఁక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్.

(శి.పు. 184 పే. 99 ప)

గంపెడుబిడ్డలఁ గన్నతల్లి ధనవంతురాలగు గొడ్రాలుతోఁ దనహృదయములోని యుత్క్రోశమును బట్టలేక ముఖాముఖ పోరాడుచున్నది,

ఉప్పరము లున్న వనుచుం
గొప్పగ నగ లున్న వనుచు గొప్ప ననుచు నీ
వెప్పుడు త్రుళ్ళకు బంగరు
కుప్పలు గల రోసి! నాకుఁ గొడుకులు గూతుల్.
దుడ్డుగలుగనేమి గొడ్డుదానవు నీవు
తినుట కెవ్వ రేని దిక్కు లేరు
బిడ్డ లున్నదానఁ బేర్మి నా కెన యాడె
తల్లక్రిందు లగుచుఁ దపసు గొనిన॥ (శి.పు. 569 పే. 234, 235 ప)

సీసపద్యరచనయందు శ్రీనాథుని పోకడలు కొన్నియెడలఁ గన్పించుచున్నవి.

ఇంద్రనీలముడాలు నీసడింపఁగఁజాలు, నీలంపు మైనిగనిగల వాని
వేయిరేకుల తమ్మివిరులఁ గెల్వఁగఁజాలు, విరివైన కనుదోయి వెలయువాని
చనటుల సమయింపఁ జేవగల్గినసాధనములొప్పు నాల్గుహస్తములవాని
అమృతంబుకన్న తీయగ నొప్పు మాధురి, గురిపించు నెమ్మోము కొమరువాని
పలురకములైన రతనాల వెలసి ధగధగలుదనర్చు కిరీటంబు గాలువాని
కౌస్తుభంబను మణి యెదఁ గలుగువాని, పసిడిపుట్టంబు గట్టిన బాలు నొకని.
(శి.పు.23 పే. 189 ప)

చాపపాశాంకుశచటులపాశారవిందము లొప్పు నాల్గుహస్తములతోడ
బాలేందురేఖా విభాసితం బగుచు నందంబుఁ జెందిన కిరీటంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయ పరిఢవించిన మనోజ్ఞములైన మాల్యాంబరములతోడ
మందహాసపు ఠీవి మానుగులెఁడు దయాస్పదములై తగు కటాక్షములతోడ
భవ్యకాశ్మీరగంధలేపములతోడ
ముంగురులు మూగు కస్తూరిబొట్టుతోడ
భువనములకెల్ల భ్రమసేయు మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్ష్మి సాక్షాత్కరించె. (శి.పు పే140 ప72

స్త్రీనిందాస్తుతులు శివకేశవులచే మిక్కిలి మనోహరముగాఁ జేయఁబడినవి. సతీవియోగము నొందిన శివుఁడు స్త్రీని నిందించుటయు, లక్ష్మీపతి యగు కేశవుఁడు గృహస్థాశ్రమధర్మమును బొగడుటయు సందర్భసహజములు.

అపవిత్రములలోన నగ్రిమం బగు చోటు, బొంకుల కెల్లను బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁ గనఁ జేయు నెఱజాణ, చెడుగోతఁబడఁద్రోయు చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయ నైంద్రజాలికవిద్య, నమ్మియేలిన చోటినాగుఁబాము
సాహసంబుల కెల్ల జంకనట్టి వలంతి, పాయంగనీయని పరిమధనము
ఒనరఁగాఁగట్టు త్రాడులందుకుఁగొలుసు, క్షణికసంతోష మొసగుక్రొక్కారుతీగ
స్త్రీ యనఁగ దానితోఁబొత్తు జెందవలదు, బ్రహ్మనిష్ఠులకెందేని బద్మనయన!

అఖిలతాపంబుల హరియించు నౌషధం, బార్తికంధిని దాటునట్టి నౌక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ జేయఁ జాలిన విద్య, సకలసౌఖ్యములకు జన్మభూమి
ప్రతిదినంబును గొత్త బరగు చక్కనివిందు, కోమరారుకాలమున కమరతరువు
అన్నపానంబుల నందఁ జేసెడు దైవ, మతిథిజనంబుల నరయుతల్లి

దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేని తోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాల్గాంచు జోడు
ఆత్మసతి యగుఁగావున నందఱకును,బెండ్లి యాడంగఁదగు గాదె పేర్మి యలర.
(శి. పు. పే 209 ప 67.)

పోతనవిష్ణుభక్తివలె గ్రంథకర్తశివభక్తి వెల్లువలై పారినది.

శీతాంశుధరు నెంచు చిత్తంబు చిత్తంబు,భవు సమర్చనసేయు పాణి పాణి
ప్రమథనాథుని జేరు పదములు పదములు, శివుని సన్నుతి సేయు జిహ్వ జిహ్వ
విశ్వేశు కథ విను వీనులు వీనులు,కాలకాలుని జూచు కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికి నొంచు తనువు తనువు
పురహారునిఁ గొల్వఁబూనిన బుద్ధి బుద్ధి,శ్రీశనాయకునకు మ్రొక్కు శిరము శిరము
శంకరుని భక్తిఁబడసిన చదువుచదువు, నాగభూషణు సేవించు నరుఁడు నరుఁడు

పరమశివార్చనాపదవి నొందఁగ లేని,యిక్క గా దది పాపడొక్క గాని
ఖండేందుధరభక్తి గనకయున్నట్టి య,న్నరుఁడు గా డాతండు వఱఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తిని జెలగి మ్రొక్కఁగ లేని, శిరము గా దది పాపభరము గాని
భోగిభూషణుపూజఁ బూని సేయఁగ లేని, కేలు గా దది చెడ్డ తేలు గాని
శంకరుని మదిఁ జెందఁగాఁ జాలనట్టి, తెలివి గా దది చెడ్డ తెవులు గాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై యమరనట్టి,కలిమి గా దది పేరడ్సు బలిమి గాని
[శి. పు. 215 పే. 116ప]

సందర్భానుగుణముగ లోకోక్తులీకవిత నలంకరించినవి.

చూపులగుఱ్ఱమువలె నత డేపుమెయిం బెరుగుచుండ (శి.పు. 53 పే. 410 ప)
ఉడుము కేటి కోరి! యూరివార్త [శి.పు. 82 పే. 141]
పరులకోసరముగ బావి దూకుట మేలె (శి.పు. 98 పే. 257 ప)
కొండ నెత్తి తలం దాల్చుకొనఁ దరంబె [శి. పు. 184 పే. 100 ప]

ఇత్యాదులు పెక్కులు.

స్వభావోచిత మగు భూమికను ధరించిన నటుఁడు తననాట్యకౌశలముచే సామాజికుల చిత్తవృత్తుల నాకర్షించినవిధమున స్వాభిరుచి కనుగుణ మగునితివృత్తమును గ్రహించిన కవియుఁ దనకవితాకౌశలముచేఁ బాఠకుల నాకర్షించును. సూత్రప్రాయముగ నీగ్రంథములోని విశేష మిది. గ్రంథము శివపురాణము. నాయకుఁడు శివుఁడు. ఆంధ్రీకర్త శైవుఁడు.విషయము శివప్రభావము. కవిత్వము శివంకరము. పాఠకుల కిఁక శివములకుఁ గొఱఁత యేమి?

గ్రంథరాజమా! ఆంధ్రమాత యంకమందును, ఆస్తికుల గృహములందును, దేవతల పీఠములందును, భక్తుల హృదయములందును, సహృదయుల చిత్తము లందును సరసముగ నాచంద్రార్కము వర్ధిల్లుము.

ఓం తత్సత్ శివమ్

తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రి.

థియసాఫికల్ కాలేజ్, మదనపల్లి.

శ్రీశివాభ్యాం నమః

మున్నుడి

శ్లో॥ అష్టాదశపురాణానాం కర్తా సత్యవతీసుతః
కామికాద్యాగమానాం తు శూలపాణిరితి స్మృతిః
స్కాందపురాణ సూతసంహిత

పరమకారుణికాంతరంగుండగు పరమేశ్వరుని యుద్బోధంబునజగత్కల్యాణము కొఱకై చెలికారపు నడుల వ్యాసభట్టారకుండు రచించిన పదునెనిమిదిపురాణము లలో మేలిమిమిగులు శ్రీ శివమహాపురాణమును ప్రాచీనాంధ్రకవివర్యులు మొదలు కొని నేటివఱకు కలరు కవివర్యు లెవరును బద్యరూపముగఁ దెనిఁగింపకుండుట నా భాగధేయవిశేషము. నే నొకప్పు డొకరి యింట నున్న యీశివపురాణంబును జూచి కొంచెము భాగముచదివి యానందించి తదాంధ్రీకరణేచ్ఛ యనివార్యంబుగఁ బొడమ నావాసరమందే హ త్తంబునారంభమునొనర్చి యనతికాలంబున నేకొండొక భాగంబుఁ దెలిఁగించి విజ్ఞులగువారలకుఁ జూపెట్టఁగా నవ్వారు మురిసి నాయుద్యమం బున కూఁత యొసంగిరి. అంత నే నామోదముతో మఱికొంత రచించి శ్రీ శ్రీ కవిచక్రవర్తులును, నాగురులును నగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రులవారు శతావధానులవారి సముఖమున కేగి వారికి వినిచితిని. వారును విని యానందించి మఱికొన్ని విశేషంబులు నాకుఁ గఱపి యేతదాంధ్రీకరణప్రయత్నమునకుఁబూర్తిగ నుత్సాహం బొసంగిరి. మొదటఁ గొన్నిఖండంబులు మాత్రమే రచించి ముగించుద మనుకొని యట్లొకటి రెండు మాఱులు మధ్యమధ్యఁ జాలగాలము విరామం బొ నర్చియు, మహామహులగు కొందఱి ప్రోత్సాహముతో నెట్లో శివానుగ్రహంబు బలిమితో నిప్పటివఱకు శివపురాణంబును సర్వంబు నాంధ్రీకరింపఁ గలిగినందులకు భక్తవత్సలుం డగు శివునకును, నిందు నాకుఁ బ్రేరకు లగువారలకును జోత లొన ర్చెదను. ఇఁక శివపురాణంబునుగుఱించియు, నాయాంధ్రీకరణంబును గుఱించియు నొకించుక ముచ్చటించెదను. శ్రీ దేవీభాగవతప్రథమస్కంధములోని,

శ్లో॥ మద్వయం భద్వయం చైవ బ్రత్రయం వచతుష్టయమ్
అనాపలింగకూస్కాని......

యనెడు శ్లోకోక్తి ననుసరించిన, యష్టాదశమహాపురాణపరిగణనలో నీశివపురాణము చేర్పఁబడక యుపపురాణములలోఁ జేర్పఁబడినందునఁ గొందఱిద్దాని నుపపురాణం బని యందురు. ఇట్లే భాగవత మన, దేవీభాగవతమే కాని శ్రీభాగవతము కాదని యాశ్లోకముయొక్క తాత్పర్యము. అందులకు శ్రీభాగవతవాదు లట్లొప్పుకొనరు. శ్రీభాగవతమే మహాపురాణం బనియు, దేవీభాగవత ముపపురాణం బనియుఁ జెప్పుదురు.

శ్రీభాగవతమందుఁగల మహాపురాణపరిసంఖ్యలో శివపురాణము పేర్కొనఁబడినది.

శ్రీభాగవతే ద్వాదశస్కంధే సప్తమాధ్యాయే.

శ్లో॥ బ్రాహ్మం పాద్మం వైష్ణవం చ । శైవం లైంగం చ గారుడం
నారదీయం భాగవతం । ఆగ్నేయం స్కాందసంజ్ఞితం
భవిష్యద్బ్రహ్మకైవర్తం । మార్కండేయం చ వామనం
వారాహ మాత్స్య కౌర్మాణి । బ్రహ్మాండాఖ్య మితి త్రిషట్
బ్రహ్మన్నేతం సమాఖ్యాతం । శాఖాప్రణయనం మునేః ॥

మఱి యందే ద్వాదశాధ్యాయమునం దష్టాదశపురాణంబుల పరిమితియుఁగూడ నిట్లు నిర్దేశింపఁబడియె.

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం దశసహస్రాణి । పాద్మం పంచోనషష్ఠి చ ।
శ్రీవైష్ణవం త్రయోవింశ । చ్చతుర్వింశతి శైవకం
దశాష్టౌ శ్రీభాగవతం । నారదం పంచవింశతి ॥ ఇత్యాది.

ఇట్లే స్కాందపురాణ సూతసంహితయందు

శ్లో॥ బ్రాహ్మ్యం పాద్మం వైష్ణవం చ । శైవం భాగవతం తథా॥ అని యుపక్రమించి – బ్రహ్మాండం చేతి పుణ్యోయం । పురాణానా మనుక్రమః ॥ యనియు, నిట్లే విష్ణుపురాణము కౌర్మము, మాత్స్యము వామనపురాణము, లింగపురాణము మున్నగువానియం దష్టాదశమహాపురాణసంఖ్యలో శివపురాణము లెక్కింపఁబడినది. ఏకారణముననో దేవీభాగవతమందు మాత్రము "వచతుష్టయం"బని వాయుపురాణంబును మహాపురాణంబుగఁ గైకొని యీయది యుపపురాణములందుఁ జేర్పఁబడియె. ఆవాయుపురాణముగూడ శివపారమ్యప్రతిపాదకమే. బహూక్తిప్రామాణ్యప్రాబల్యంబునను, వైయాసికశైలీపరిజ్ఞాన పరిపాటీవిశేషంబునను శ్రీశివపురాణమష్టాదశమహాపురాణమాలారత్నం బనియే విజ్ఞులారయుదు రని విశ్వసించెదను.

ఇఁక నీయది సంహితా భేదంబులతోఁ బాఠభేదంబులతో రెండుతీరులఁ బలుకడల ముద్రింపఁబడినది. అందుఁ బ్రధానములై శ్రీకాశీపట్టణ ముద్రితగ్రంథం బొకఁడును బొంబాయిపట్టణ ముద్రితగ్రంథ మొకఁడును గన్పట్టుచున్నవి. గ్రంథంబులు రెండును సాకల్యంబుగఁ జదివినపిమ్మట నొక్కటిగానే కన్పట్టును గాని గ్రంథములలో నేదేని యొకభాగము మాత్రముఁ జదివెడువారికి వేఱువేఱు గ్రంథములు రెండని దృఢముగఁ దోఁచును. అందు నాకు మొదట దొరికినది బొంబాయి ప్రతి. అద్దాని ననుసరించియే పరివర్తనము చేసితిని. పిదపఁ గాశీప్రతినిఁగూడఁ బరికించితిని గాని మార్పు చేయవలసిన యవసర మగుపడలేదు. ఇఁక నాపరివర్తనమందు

"కం. మక్కికి మక్కియొనర్చుట, చక్కనిమార్గంబు గాని♦చందమగుట నా
చక్కి విడనాడి నా యీ, ఫక్కిఁ బొనరింతు లలిత♦పద్ధతిమెఱయన్"

అని నేను గ్రంథారంభములో నొడివినట్లు నేను మక్కికిమక్కిగాఁ దెనిఁగింపక శ్రీభారతకవులు, శ్రీనాథకవీంద్రుఁడు మున్నగువారి పథంబు ననుసరించి యొకచో మూలముకన్నఁ బెంచియు, మఱియొకచోఁ దగ్గించియు, నింకనొకచో వేఱురీతిగఁ బొనరించియు, వేఱొకచో స్కాందపురాణము, శ్రీభాగవతము, మహాభారతము, శ్రీజాబాలోపనిషత్తు, కాలాగ్నిరుద్రోపనిషత్తు మున్నగువానినుండి విశేషాంశంబులఁ గొన్నిటిన్ గైకొని యిందుఁ జేర్చియును, గొన్నిచోట్ల యథామూలం బనునట్లనుసరించియును గొంచెము స్వతంత్రించియే తెనిఁగించితిని.

ఇఁకను మూలగ్రంథములో సంహితలు గాను వానిలోఁ బ్రత్యేక భాగంబులు ఖండంబులుగా నున్నవి. నేనిందు సంహితలను పేరుఁదొలగించి యన్నిటికిని ఖండంబులనే యేర్పరచితిని. మఱియు శివలీలల నెఱింగించు శతరుద్ర సంహితకు లీలాఖండంబనియు లింగ చరిత్రంబులఁ దెల్పు కోటిరుద్ర సంహితకు లింగవైభవ ఖండంబనియుఁ బేరిడితిని. మఱియుఁ బ్రారంభమందు నున్న విద్యేశ్వర సంహితయను దానిని సందర్భమును బట్టి చివరయందద్దిరాణించునని చివరలో విద్యేశ్వర ఖండముగాఁ జేర్చితిని. ఇఁక నిందుఁ బార్వతీఖండ కుమార ఖండంబులను లింగ వైభవ ఖండంబును మూలమునకన్నఁ బెంచి వ్రాసితిని. కైలాస వాయువీయ విద్యేశ్వరఖండంబులను మూలమున కన్నఁ దగ్గించి వ్రాసితిని. లీలాఖండంబునుమాఖండంబును, గొంచెము గుంచించియు, సృష్టిసతీయుద్ధ ఖండంబులను యథారూపంబులుగను విరచించితిని, ఇఁక మూలమందొకమాఱు చెప్పిన యుపాఖ్యానంబులను జెప్పిన శివలీలలను వక్తృశ్రోతృవిభేదంబుచే, బలుమాఱులు

మరల మరలఁ, జెప్పబడియుండుట నవ్యానినట్లు చెప్పినఁ బునరుక్తి కాకున్నను పాఠకులకు విసువు కల్గించునని యిందు మానితిని.

రెండుమాఱులు చెప్పిన యుపమన్యు చరిత్రంబు ఘట్టమందు రెండవ మాఱు అద్దానికి మాఱుగాఁ బద్మపురాణమునుండి కొనివచ్చి మార్కండేయ చరిత్రంబును వ్రాసితిని. మఱియు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరఃఖండన చరిత్రంబు మాత్రము లీలాఖండములో నొకమాఱును లింగవైభవ ఖండమందొక మాఱు నించుక భేదంబుతో జెప్పఁబడినది. ప్రసక్తిని బట్టి వక్తృశ్రోతృభేదంబున మూలానుసారంబుగఁ దెనిగింపక తప్పినది కాదు. ఇఁక నందందుఁ గొలఁది పాటిమార్పులు, ఒకచో వేఱురీతిగఁ బొనరించియు ననెడునుడికుదాహరణంబుగ నొనరించితిని. ఇవ్విధంబుగ నావిత్తి చెడనియట్లుగాఁ గొంత స్వతంత్రించి కృతిని వ్రాసినను గోపాలుఁడూరిపొలిమేరను మీఱక యెట్లు పసుల మేపుకొనుచుఁ గాఁచుకొనునో యట్లే నేనును మూలగ్రంథమునకు దవ్వుగ నడువక మూలంబు సరసఁ బరికించుచునే పరివర్తనంబొనరించితిని.

పలువురు పూర్వమహాకవులు ద్రొక్కిన మార్గంబౌట, గుణగ్రహణపారీణులగు పాఠకమహాశయులిద్దాని నేరంబుగ యోజించరని భావించెదను.

ఇఁకను పార్వతీఖండములోని హిమాద్రివర్ణనాది ఘట్టములలో శ్రీ కాళిదాస మహాకవిగారు తమ కుమారసంభవకావ్యములో వర్ణించిన కల్పనలు కొన్ని గన్పట్టును. గావున నాకల్పనలా కావ్యమునుండి యెత్తి వ్రాసినట్లు చదువరులకుఁ దోఁచును గాని యాకల్పనలన్నియుఁ గృష్ణద్వైపాయనునవే. శ్రీకాళిదాసమహాకవి శ్రీవ్యాసుని యందలి గౌరవబుద్ధిచేతనో, శ్రీవ్యాసకల్పనలయందలి స్వారస్యవిశేషాస్వాదలాలసచేతనో యవ్వారి కల్పనలను శ్రీశివపురాణమునుండియు, మఱి యితరపురాణములనుండియుఁ బడసి తఱుచుగాఁ దమ కావ్యంబులయందు వాడియున్నారు. తావన్మాత్రమున వారి కేమియపకర్ష గలుగలేదు. ఇఁక నే నిందు మూలములోని శ్లోకములను దెనిఁగించినందుననేఁ గాళిదాస కల్పనలను దొంగిలించినట్లుగా విజ్ఞులు దలంపరని హెచ్చరించెదను.

శ్రీవ్యాసకల్పనలను శ్రీకాళిదాస మహాకవ్యనువాదంబులను గనుఁగొనుఁడు.
శివపురాణపార్వతీఖండప్రథమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అస్త్యుత్తరస్యాం దిశివై । గిరీశో హిమవాన్ మహాన్
పర్వతో హి మునిశ్రేష్ఠ । మహాతేజా స్సమృద్ధిభాక్

పూర్వాపరౌ తోయనిధీ।సువిగాహ్య స్థితో యతః
నానారత్నాకరో రమ్యో । మానదండ ఇవ క్షితేః॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ కావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ అస్త్యుత్తరస్యాం దిశి దేవతాత్మా । హిమాలయోనామనగాధిరాజః
పూర్వాపరౌ వారినిధీ విగాహ్య స్థితః పృథివ్యా ఇవ మానదండః॥

శివపురాణ పార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ దృష్టిః పుత్రివతోఽప్య దేః।తస్మిన్ తృప్తిం జగామ న
అపత్యే పార్వతీత్యాఖ్యే । సర్వసౌభాగ్యసంయుతే ॥
మధో రనంతపుష్పస్య । చూతే హి భ్రమరావలిః
విశేషసంగా భవతి । సహకారే మునీశ్వర! ॥
పూతో విభూషిత శ్చాపి।స బభూవ తయా గిరిః
సంస్కారవత్యేవ గిరా । మనీషీవ హిమాలయః
ప్రభామహాత్యా శిఖయే । వదీపో భవనస్య చ
త్రిమార్గ యేవ సన్మార్గ । స్తద్వ ద్గిరిజయా గిరిః ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవకావ్యమందలి ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ మహీభృతః పుత్రవతోఽపిదృష్టి। స్తస్మిన్నపత్యేనజగామతృప్తిమ్
అనంతపుష్పస్య మధోర్హిచూతే । ద్విరేఫమాలాసవిశేషసంగా ॥
ప్రభామహత్యా శిఖయేవ దీపః । త్రిమార్గయేవ త్రిదివస్యమార్గః
సంస్కారవత్యేవ గిరా మనీషీ।తయా సపూతశ్చ విభూషితశ్చ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అథ దేవీ శివా సాచో।పదేశసమయే మునే
పపాఠవిద్యా స్సుప్రీత్యా । యత్తచిత్తా చ సద్గురోః
ప్రాక్తనాజన్మవిద్యాస్తాం । శరదీవ ప్రపేదిరే
హంసాళి స్స్వర్నదీం నక్త । మాత్మభాసో మహౌషధిం॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవ ప్రథమసర్గములో,

శ్లో॥ తాంహంసమాలా శ్శరదీవగంగాం । మహౌషధిం నక్తమివాత్మభాసః
స్థిరోపదేశా ముపదేశకాలే । ప్రపేదిరే ప్రాక్తనజన్మవిద్యాః ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తే న క్రూరా ఉపాయా న । స్సర్వే హతబలాః కృతాః
వికారే సన్నిపాతే వా । వీర్యవంత్యౌషధాని చ
యత్రాస్మాకం జయాశాహి । హరిచక్రే సుదర్శనే
తత్కుంఠిత మభూత్తస్య।కంఠే పుష్ప మివార్పితమ్ ॥

కాళిదాసకవికృత కుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు,

శ్లో॥ తస్మిన్నుపాయా స్సర్వేనః । క్రూరే ప్రతిహతక్రియాః
జయాశాయత్ర చాస్మాకం । ప్రతిఘాతోత్థితార్చిషా
హరిచక్రేణ తే నాస్య।కంఠే నిష్కమి వార్పితమ్ ॥

శివపురాణపార్వతీఖండషోడశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తతో నైవవధాయోగ్యో।యతో వృద్ధి ముపాగతః
విషవృక్షోపి సంవర్ధ్య।స్వయం ఛేత్తు మసాంప్రతమ్॥

కాళిదాసకవికృతకుమారసంభవద్వితీయసర్గమందు

శ్లో॥ ఇత స్సదైత్యః ప్రాప్తశ్రీః । నేత ఏ వార్హతిక్షయమ్
విషవృక్షోపిసంవర్ధ్య ! స్వయంచేత్తుమసాంప్రతమ్॥

శివపురాణపార్వతీఖండవింశాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అద్యప్రభృతి తేదాసః । తపోభిః క్రీతఏవ తే
క్రీతోస్మితవ సౌందర్యాత్ । క్షణమేకం యుగాయ తే॥

కాళిదాస-కుమారసంభవపంచమసర్గములో

శ్లో॥ అద్యప్రభృత్యవనతాంగితవాస్మిదాసః।
క్రీత స్తపోభిరితివాదినిచంద్రమౌళే ॥

ఇత్యాదులూహ్యంబులు. పెక్కులేల కుమారసంభవకావ్యం బంతయు శివపురాణస్థభావసంకలితమే- ఈయదియేకాదు- శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్యమునందును, శాకుంతలాదినాటకనాందీఘట్టములయందును గవి, శ్రీ శివమహాపురాణభావములనే కైకొని కై సేసినారు. కనుఁడు.

శివపురాణ పార్వతీఖండస ప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ తథా ఽదానం దేవానా । మానందస్యేప్సితంశుభమ్
దేహసాదాదసంపూర్ణ । భూషణాలోధ్రసంముఖా
స్వల్ప భేన్దుతు యేకాసా ।విచేయర్క్షావిభావరీ
తదాననంమృత్సురభి । నాయంతృప్తోగిరీశ్వరః
మునే రహస్యుపాఘ్రాయ । ప్రేమాధిక్యంబభూవతత్

శ్రీ కాళిదాసకవికృతరఘువంశకావ్య తృతీయసర్గమందు,

శ్లో॥ శరీరసాదాదసమగ్రభూషణా । ముఖేనసాలక్ష్యతలోధ్రపాండునా
తను ప్రకాశేనవిచేయతారకా । ప్రభాతకల్పాశశి నేవ శర్వరీ ॥
తదాననం మృత్సురభిక్షితీశ్వరో।రహస్యుపాఘ్రాయనతృప్తిమాయయౌ॥

శివపురాణపార్వతీఖండసప్తమాధ్యాయమున,

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరిత । స్సద్వినారిసు తేజసా
నిశీథదీపావిహత । త్విష ఆసన్న రంమునే ॥

కాళిదాసకవి రఘువంశతృతీయసర్గములో

శ్లో॥ అరిష్టశయ్యాంపరితో విసారిణా । సుజన్మన స్తస్య నిజేన తేజసా
నిశీథదీపాస్సహ సాహతత్విషో । బభూవురాలేఖ్య సమర్పితా ఇవ ॥

శివపురాణయుద్ధఖండప్రథమాధ్యాయమందు,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములో,

వ్యూఢోరస్కో వృషస్కంధః

శివపురాణవాయవీయసంహితాత్రయోవింశాధ్యాయమునఁ బార్వతీదేవినిఁ గూర్చి శివునివచనము,

శ్లో॥ త్వం హి వాగమృతం సాక్షాత్। అహ మర్థామృతం పరం
వాగర్థమయ మేవే తత్ । జగత్ స్థావరజంగమమ్॥

కాళిదాసకవి రఘువంశప్రథమసర్గములోఁ బ్రథమశ్లోకము,

శ్లో॥ వాగర్థావివసంపృక్తౌ । వాగర్థ ప్రతిపత్తయే ॥

శివపురాణవాయవీయసంహితోత్తరభాగచతుర్థాధ్యాయమున,

భూమ్యంభోగ్నిమరుద్వ్యోమ । క్షేత్రజ్ఞార్కనిశాచరాః
అధిష్ఠితా మహేశస్య । శర్వాద్యైరష్టమూర్తిభిః ॥

కాళిదాస శాకుంతలనాటక నాందీశ్లోకము సువిదితమే. ఇట్లు కాళిదాసమహాకవి శివపురాణమును బలుమాఱులు చదివి తద్గతభావవిశేషంబులను గ్రహించి తనదు కావ్యంబులందుఁ గీలొల్పుట పాఠకుల కెఱుకగాకయుండదు.

ఇఁకను బార్వతీఖండములో మేనకాకుపితావస్థ కొండొక రసాభాసాస్పదంబుగ నుండును. కాని యదియంతయు శివమాయావిశేషవిలసితంబే యగుట శ్రీపరమేశ్వరి యగు పార్వతీదేవివలె నెగ్గలేక శివపరీక్షయం దోటమిఁజెందిన మేనకచెయిదమును జెప్పెడు నాభాగంబును బూర్తిగ వదిలివేయక కొంత క్లుప్తపఱచి విరచించినందులకును, లింగవైభవఖండములో మూలములోఁ జెప్పఁబడని మఱికొన్ని దివ్యలింగములు తెలుఁగు, తమిళము పేరులుగల యూరులందు వెలసియుండుట నవ్వాని స్వరూపంబు లారసి యిందుఁ జేర్చినందులకును, మన్నింప విమర్శకులకు మనవి చేసికొనియెదను.

ఇఁక మూలగ్రంథరచనాకాలంబున కిప్పటికాలంబునకుఁ బ్రపంచ ధర్మంబులు చాలగ మాఱియుండుటను బట్టి చదువరుల కందందుఁ గొన్ని యెడల నించుక వ్యత్యాసంబుగఁ దోఁచినఁ దోఁచవచ్చును గాని విజ్ఞులట్టివానిఁ బాటింపరని తలంచెదను.

సంస్కృతాంధ్రవ్యాకరణాంశములు :—ఈకృతియందలి నాల్గవపేజీలో శైవాచార్యసత్కృతియందలి, చంపకమాలలోని "అలికమునగ్నికణానుదృశ ♦ నందని శంకరుఁ" డను నెడ దృక్ఛబ్దమునకు టాప్ప్రత్యయము చేసినరూపము పూర్వకవుల

గ్రంథంబులందు సులభప్రాప్తముగాదు. ఇఁక యథా వాచా నిశా దిశా అనుభాగురిమతరీత్యా ఆకారాంతముగా (టాబంతము) చేసికొని యద్దాని తత్సమముగా యోజించఁగోరుతాను.

కౌశలశబ్దము, స్వార్థమందు (కుశలశబ్దార్థమందు) ఒకటి రెండుచోట్ల వాడఁబడినది. సూ. అర్శఆదిభ్యోఽచ్ నుండి సాధువు చేసికొనవలయును.

పునీతశబ్దము రెండుమాఱులుచ్చరింపఁబడినది. ఇయ్యది సంస్కృత శ్రీభాగవతములో వ్యాసభట్టారకునిచే వాడఁబడినది.

శ్రీ భాగవతేఽష్టాదశాధ్యాయే బలివచనే

30 శ్లో॥ తథాపునీతాతనుభిః పదైస్తవ.

లింగవైభవ ఖండంబులోని కృత్తివాసేశశబ్దము మూలగ్రంధమందు సంజ్ఞావాచకంబుగఁ బఠించుటఁ జేసి యద్దాని నేను నట్లే యనువదించితిని.

ఇఁక నాంధ్రినియతియందుఁ గవిత్రయేతరులగు పెక్కురు మహాకవుల ప్రయోగంబుల ననుసరించి ప్రస్తుతము దేశ్యములట్లు కన్పట్టు నితరభాషాపదములను గొండొక గ్రహించితిని. అట్లే విశ్రమ ప్రాసంబులందు రేఫశకట రేఫసాధర్మ్యంబును గూడ నిర్విశంకంబుగ నంగీకరించితిని.

ఇఁక నాకవనంబును గూర్చి నే నేమియు వ్రాయఁజాలను. సారభంబున్న రసజ్ఞులే యాస్వాదించి యానందింతురు. సహృదయాః ప్రమాణం.

ఇఁకను మా గురువులును సింహపీఠభద్రఘటాపంచాననాది బిరుదాంచితులును నగు శ్రీ కవిచక్రవర్తులు బ్రహ్మ॥శ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రులవారు శతావధానులు పుత్రోవా శిష్యోవా యనువచన ప్రకారము * నాయందలి శిష్య వాత్సల్యము చే నా యీ కృతినిఁ బరిశోధించుటకుఁ గాను ముందుగఁ దమకును నాకును నిష్టదైవమగు శ్రీపరదేవతను గూర్చి.

---

* నేనొకప్పుడొక గొప్ప తెవులు మువ్వున గారింపఁబడి రాజకీయవైద్యాగారమందుండినప్పుడు శ్రీ శ్రీ శాస్త్రులవారాశీర్వదింపుచు నీ పద్యమును వ్రాసిపంపిరి. అమీఁద వెంటనే యారోగ్యమును జెందితిని.

చ. పరమశివాంఘ్రిభక్తున క ♦ పారకృపారస మూర్తియైన శం
కరుఁ డొగి నాగవీరయకు ♦ గాదిలి శిష్యునకాయువుఁ నిరం

మ. జననీ! శైవపురాణ మొక్కరుఁడు మ ♦ చ్ఛాత్రుండు దెల్గించె దా
నిని నేనిప్డు పరిష్కరింపవలయున్ ♦ నీదౌకటాక్షావలో
కనమున్ లేక ఘటించు టెట్టు లిదిమ ♦ త్కాసంబు శాసించి మా
టనుదక్కింపుమ తండు యోగ్యుఁడు గిరీ ♦ డ్భక్తుండు కామేశ్వరీ!,

అని స్తుతించి గ్రంథము నంతయు సమగ్రముగాఁ బ్రత్యక్షర శోధనముగా సవిమర్శముగా దిలకించి పరిష్కరించి గ్రంథమును నిర్దుష్టంబు నొనరించి నందులకు వారి యడుగుఁ దమ్ములకనేక ప్రేమపూర్వకాభివందనంబుల సమర్పించుకొనుచున్నాఁడను.

మఱియు నాకవనంబులో నాకును శ్రీ మా శాస్త్రులవారికిఁ గూడ మఱుఁగై, కొన్ని దోసఁగులు మిగిలిన మిగులవచ్చునేమో అట్టివానిని సదయులును, గుణదోష గ్రహణ పారీణులు నగు పరిశీలకులు, నాకుఁ దెల్పిన పునర్ముద్రణమందు దిద్దుకొనియెదను.

ఇఁకను బ్రూఫులు దిద్దుకొనుటయందలి పొరపాట్లచేఁ బలుచోట్లఁ బరుషసరళ వ్యత్యయంబులును, నరసున్నల తబ్బిబ్బులును, రేఫశకట రేఫ వ్యత్యాసంబులును, విసంధులు, స్పేసుల తాఱుమాఱులు మున్నగునవి పొసంగినవి. పాఠకు లవ్వానిని అంటనివత్తులు, సున్న లేగాక, అక్కరంబులను మఱియు న స ప వ థ ధ డ ఢ మున్నగు నక్కరంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

మఱియు భ్రమచేఁ గొన్ని పద్యములందు విశ్రమప్రాసంబులు లోపించినవి. అవ్వానిని మఱికొన్ని మిక్కిలి యవసరంబులైన యచ్చుదోసఁగులను దప్పొప్పులపట్టికలోఁ జూపుచున్నాఁడ నవ్వాని నట్లు సవరించికొని చదువుకొనఁ బ్రార్థన.

తరమగు సౌఖ్యమున్ సిరియు ధన్యత మాన్యత యిచ్చి వెంకటే
శ్వరుఁ డిడునాశిషంబునకు ♦ భవ్యయశంబు ఘటించుఁగావుతన్.

చెళ్లపిళ్ల వెంకటశాస్త్రి,
శతావధాని.
29—3—44.

క్షీరసాగరము బిల్డింగ్స్,
గవర్నరుపేట, బెజవాడ.

ఇఁక నొకమా అడుగుటతోడనే పీఠికను వ్రాయుట కంగీకరించి పొత్తమును బంపినమీఁద దయతో నానుపూర్విగఁ గృతి నంతయుఁ జదివి సవిమర్శముగాఁ బీఠికను వ్రాసి పంపిన యుదారచరిత్రులు, విద్వత్కవివతంసులు శ్రీరాజా రంగాప్పారాయకళాశాలా ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, కవిసమ్రాట్టులు నగు బ్రహ్మశ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణ ఎమ్. ఏ., గారికిని, శివపురాణ రచనాకాలంబునందే కొన్ని భాగంబులను విని యానందించి, పరిష్కరించి యద్దాని పరిపూర్తి మీఁదఁ దా నొక పీఠికను వ్రాసియిచ్చెదమని పిదప గ్రంథముఁ బంపినంత సాకల్యంబుగఁ జదివి వాత్సల్యముతోఁ బీఠికను వ్రాసిపంపిన విద్వద్వర్యులును, మదనపల్లి థియసాఫికల్ కళాశాలా ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును, వైయాకరణశిరోమణులు నగు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామకృష్ణశాస్త్రులవారికిని శాశ్వతము త్రికరణపూర్వకముగఁ గృతజ్ఞతాభివందనంబుల సమర్పించుకొందును. మఱియు నీ శివపురాణముద్రణమున నాపీలుకొలఁదిగ నోపికతో గ్రంథమును ముద్రింపించిన మాసోదరులు ఓరియంట్ ముద్రాక్షరశాలాధికారులు బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ సుబ్రహ్మణ్యశర్మగారికిని, వారి యనుజులు శ్రీ సాంబశివరావుగారికిని నభినందనంబుల నుడువుచు గ్రంథముద్రణమునకై విస్తారధనము లిచ్చి యచ్చొత్తించిన శ్రీనిధుల కితోధిక శ్రేయోభాగ్యంబు లిచ్చుటకుఁ బరమేశ్వరునిఁ బ్రార్థించుచుఁ బాఠకమహాశయుల నిఁక శివపురాణపఠన భాగ్యపదవిం బ్రవేశపెట్టుచు నింతతో నీయుపోద్ఘాతంబును ముగించుచున్నాఁడను.

ఇట్లు,

బుధజనవిధేయుఁడు,

ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రి.

శికింద్రాబాద్, (దక్కన్.)

శ్రీ శివాభ్యాం నమః.

ఉ. శైవపురాణరాజమును ♦ జక్కఁగ ముద్రణమున్ బొనర్పఁగా
శ్రీవిలసిల్లు దాతృకుల♦శేఖరు లెక్కుడు ద్రవ్య మిచ్చినా
రీవిమలాత్ములక్ దయను ♦ నెప్పుడు సాఁకునుగాత నామహా
దేవుఁడు శంకరుండు గను♦తింపఁగఁజాలని సౌఖ్య మిచ్చుచున్.

మహారాజపోషకులు

రూ మ॥రా॥శ్రీ

221 మిరియాల రామలింగయ్య, సుల్తాన్ బజార్, హైదరాబాద్.
201 రావుసాహెబు-బూర్గు మహాదేవు సికింద్రాబాద్.
201 ప్రొద్దటూరి వీరన్న, చిన్నవీరన్న
201 కైలాస శరభయ్య
201 బెలిదె జగదీశ్వరయ్య
201 బచ్చు వీరన్న
201 గుండా ఆగయ్య

రాజపోషకులు

మ॥రా॥శ్రీ

101 అమ్మనబోలు రాజయ్య
101 బుద్దోలు వీరన్నగారి రంగయ్య
101 సుక్ దేవ్ శ్రీకృషన్
101 మరిపల్లి శంకరయ్య
101 వనమాల వెంకయ్య
101 మోహన్ లాల్ మాలానీ
101 తేలుకుంట బాలకృష్ణయ్యగారి వెంకటేశం, కాశయ్య
101 తేలుకుంట నారాయణ
101 రేచింతల మల్లయ్య, బొలారం
100 ముస్త్యాల శంకరయ్య, వెంకయ్య
100 ముస్త్యాల హనుమంతరావు, మానయ్య

రూ మ॥రా॥శ్రీ

100 రావ్ సాహెబు చిదుర దుర్వాసులు
100 బూర్గు వీరయ్యగారి భార్య శకుంతలమ్మ

ప్రధానపోషకులు

మ॥రా॥శ్రీ

75 కొణతాల నర్సిములు, రాజేశ్వరయ్య
75 అమరము రాజయ్య
50 బెజుగం వీరన్నగారి రాజేశ్వరరావు
50 ఇందూరి యీశ్వరయ్య
50 దండు వెంటయ్య
50 లింగ వీరన్న
50 లోకుల కుసుమయ్య అండ్ బ్రదర్సు
51 కల్వ రామయ్య అండ్ బ్రదర్సు
50 చీకోటి మల్లయ్య అండ్ బ్రదర్సు

పోషకులు

25 బ్ర॥శ్రీ ములుగు బుచ్చయ్యలింగం

మ॥రా॥శ్రీ

25 వుప్పలంచి బాబయ్య
25 సానికె కాశయ్య
25 మాసెట్టి వెంకన్న అండ్ సన్సు
25 నాళ్ళ హనుమయ్య
25 గంగాభిషన్ మోహన్ లాల్ బట్టలదుకాణం
25 ఉప్పల గౌరీశంకర్

రూ	మ॥రా॥శ్రీ
25	మొలుగు వెంకటయ్య
25	గంధె నరసింహులు
25	మిరియాల తిరుమలయ్య
25	తేరాల రాజేశ్వరరావు
25	చీలా నారాయణ
25	తడిక బాలరాజయ్య
25	నీల నర్సయ్య
25	మొలుగు రాజయ్య
25	గంగ సాంబయ్య
25	హరినాథుల బాలయ్య
25	పబ్బా శంకరయ్య
25	ముచ్చర్ల భూమయ్య

రూ	మ॥రా॥శ్రీ
25	అమ్మనబోలు వీరన్న, విశ్వనాథం
25	తాడిసెట్టి రాజయ్య
25	సి. ఈశ్వరయ్య, గుం. వెంకయ్య, మోటూరి బ్రహ్మయ్య
25	నార్ల సోమయ్య
25	బచ్చు రాఘవయ్య
25	లింగ సుందరయ్యగారి కనకయ్య
25	గండు ఆగయ్య

చందాదారులు

రూ	మ॥రా॥శ్రీ
20	సాధు బాగయ్య
15	పడకంటి శంకరయ్య
15	వీరబోయిన నర్సిములు

విషయ సూచిక

సతీఖండము

పార్వతీఖండము — ప్రథమాశ్వాసము

ద్వితీయాశ్వాసము

తృతీయాశ్వాసము

చతుర్థాశ్వాసము

పంచమాశ్వాసము

ద్వితీయాశ్వాసము

తృతీయాశ్వాసము

యుద్ధ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

త్రిపురాసుర చరిత్రము

లీలాఖండము – ఆ ౧

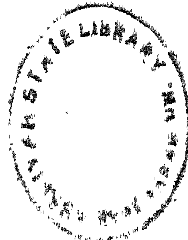
	పేజీ

ఉమాఖండము—అ ౧

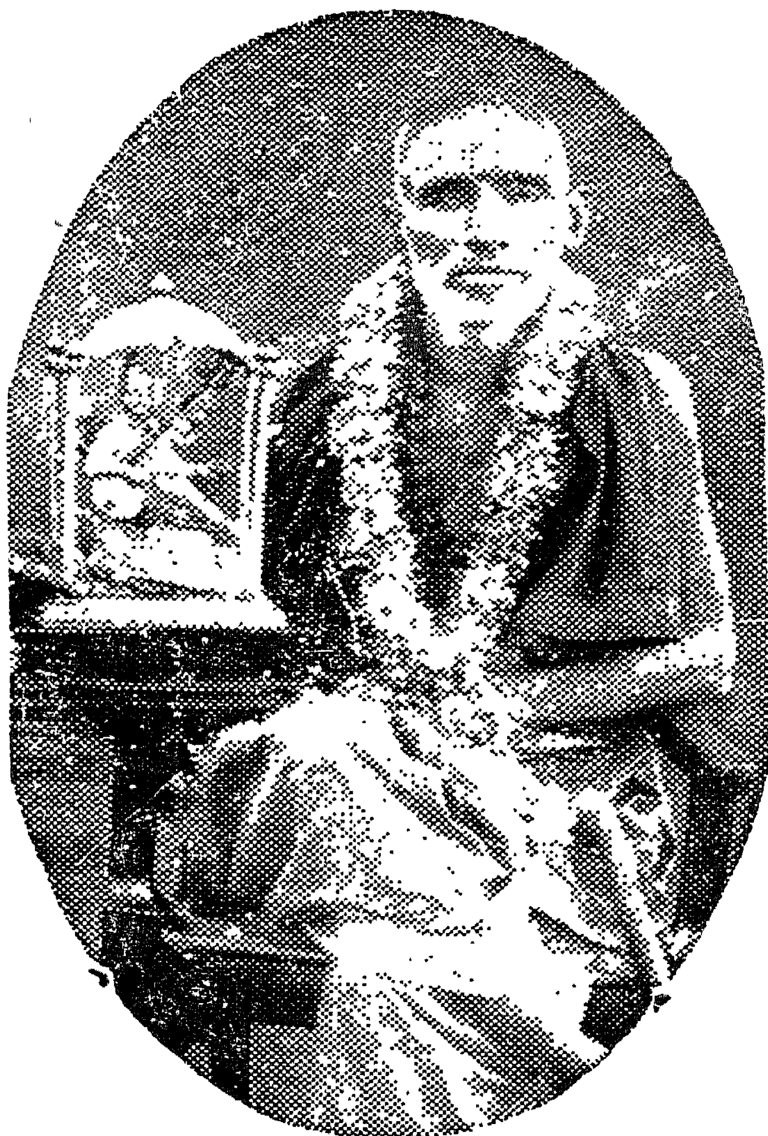
కైలాసఖండము — అ ౧

వాయవీయఖండము — అ ౧

శ్రీ శ్రీ శ్రీ

కవి గురులు:

బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు

శతావధానులు.

విద్వదభిప్రాయములు.

శ్రీ కింకవీంద్రఘటాపంచాననేత్యాద్యనేక బిరుదాంచితులును గవిచక్రవర్తులును గళాప్రపూర్ణులునగు బ్రహ్మశ్రీ చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రిలవారు. శతావధానులు-

శ్రీమత్పరదేవతాయైనమః

శివపురాణము.

దీనిని శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారు తెలిఁగించిరి. వీరి తెలుఁగు మక్కీకిమక్కీగాఁగాక స్వతంత్రరచనకున్న ధారాశుద్ధిగలిగి నిర్దుష్టమై ప్రసాదగుణము గలిగి రసవంతముగ నలరుచున్నది. ఈకవికి సంస్కృతాంధ్రములయం దసాధారణమైన సాహిత్యమున్నదని యిందలిరచనయే తెలుపుచున్నది. మూలములోనున్న విషయములు కొన్ని నేఁటికాలమునకు రుచింపవనితోఁచి, సంగ్రహించి యనువదించుట గమనింపఁదగినయంశము. ఈయన జన్మముచేతనే మిక్కిలిశివభక్తుఁడు; కాక ప్రవర్తనచేతఁగూడ నసిధారావ్రతమగు శివభక్తిగల నిమధయోగ్యుఁడు. నాకీయన శిష్యకోటిలోనివాఁడగుటచే నింతకన్న నధికముగా వ్రాయక యుపాస్యుండగు సదాశివుఁడీయనకు నిరామయాయుర్భాగ్యాదులొసంగి కాపాడుఁగాకయని యాశీర్వదించుచు నింతటితో ముగించుచున్నాఁడను—

చెళ్ళపిళ్ళ వెంకటశాస్త్రి - శతావధాని
క్షీరసాగరము బిల్డింగ్సు.
గవర్నరుపేట — బెజవాడ.

బ్రహ్మశ్రీ కాశీకృష్ణాచార్యులుగారు. అవధాని శిరోమణులు. గుంటూరు.

శ్రీలక్ష్మీహయగ్రీవో విజయతే.

శ్రీరస్తు చి॥ ముదిగొండ నాగవీరయ్య మహాకవి నాశీర్వదించి వ్రాయునభిప్రాయము. ఆశీర్గాథయమకశ్లోకరి.

సహజకవితాలంకృతా! మీశివపురాణము నాకందిన మొదటిదినముననే గ్రంథమును గాలిచితిని. అప్రయత్నముగ ౬౯౩ వపుటలో నట్టడుగుననున్న కందము "జిడ్డుపెరుగూరగాయలు" అను పద్యము నాకంటఁబడి "యింతపెద్దపుస్తకమును బ్రత్యక్షర పరిశీలనాపద్ధతిలో ద్వరగాఁ జూడఁగల శక్తిలేనివృద్ధుఁడనైతిఁగదా!"

అనినామనంబునకు విచారమునుగల్గించెను. మీగ్రంథమునందలి పీఠికోపోద్ఘాతము
లను మున్నుడిని సాంగోపాంగముఁజదివి గ్రంథమునందుఁగూడఁగొంతవఱకు నాయా
భాగములఁజదివి పరమానందమునుబొందితిని. సహజకవితాప్రియుఁడనగుటచే నట్టి
కైతదొరికినప్పుడు దాని నామూలాగ్రమనుభవింపకపోతినని విచారమేగాని అభి
ప్రాయమొసంగుటకు నాయీఅనుభవముచాలు. మీపుట్టుకైతను మీజిడ్డుపెరుగు
పద్యము చూచినతోడనేవడ్డించుచున్నది. కావునమీది పెట్టుకైత కాదు. అవకాశము
న్నచో చూచుకొలఁది మీగ్రంథమునో నాల్గనపాలంతసుభిప్రాయమీయవచ్చును.
సుప్రసిద్ధులగు బ్ర॥ శ్రీ॥ విశ్వనాథసత్యనారాయణశాస్త్రి తూములూరి శివరామ
కృష్ణశాస్త్రి మహోదయులు వ్రాసిన పీఠికోపోద్ఘాతములనే నేనుగూడ నాదిలో నీగ్రం
థమును జూచియున్నయెడల వ్రాసియుందును. కావున వారు వ్రాసినవిషయము
లన్నియు మీశివపురాణమునందుగలవని నాకుదోచినది. అందుచే వారెంటిని నేను
యథార్థములని హృదయపూర్వకముగ విశ్వసించుచున్నాఁడను. ఐనను నాసొంత
ముగగూడ రెండుపద్యముల నీదిగువవ్రాయుదును.

ఉ॥ బమ్మెరపోతరాడ్రచిత ♦ భాగవతమ్మె భవత్పురాణర
త్నమ్మనకీడుజోడని మ ♦ నమ్మున నమ్మెచు విష్ణుశంభుశ
బ్దమ్ములఁ దీయ నీదుకృతి ♦ భాగవతమ్మయి యద్దినీపురా
ణమ్మయి గ్రాలుచుండెను న ♦ నారతమీధరనంచునెంచెదన్.

ఉ॥ తిమ్యదనంబునందుఁగవి ♦ తిక్కనఁజిక్కదనంబునందు న
న్నయ్యకవీంద్రుఁగమ్మదన ♦ మందు యెఱ్ఱనసూరి గేరదో
యయ్యా! త్రిమూర్తులీవొకఁడ ♦ వైతివహో! ముదిగొండనాగవీ
రయ్యా! మహాకవీ! శివపు ♦ రాణమహాకృతిసిద్ధవాగ్గతిన్.

నేనువయోవృద్ధుఁడనగుటచే నీయభిప్రాయము నాశీఃపూర్వకముగ వ్రాసితిని.
ఇతిశం——

కాశీకృష్ణాచార్యః
గుంటూరు.

27-3-47

శ్రీశైవమహాపీఠాధ్యక్షులు, శతాధికగ్రంథకర్తలు, శివయోగి, మహోపా
ధ్యాయ బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రిలవారు—

సీ॥ అనఘ! నీకృతిరత్నంబు ♦ నాంధ్రశివను, మహాపురాణంబుఁగనుఁగొంటి ♦ వాదరమున
కూర్పునేర్పున నెలకొన్న శ్లోకములను. నాయదికిఁ జూర్చెనిద్ది మోదనందగరిడు ౧

గీ॥ గ్రంథబహుళత నమేయార్థ♦గౌరవమున, గొప్పదై దుస్తరంబగు ♦ నప్పురాణ
జలధిలంఘింప నలఁతులే♦కలవియొయిది, భవవనధిఁదాఁటితి♦భవునికృపను. ౨

ఉ॥ శైవుడ వాత్మవంశపర ♦ జాతుఁడవుర్వి విబుధాంధ్రభారతీ
కోవిదమౌళివిగవివి ♦ గొంతివాహపురాణరూపసం
భావితకీర్తియై దగు భ ♦ వత్కృతి యీగతి నస్మదీయమా
దావహ మాట వింతయెటు ♦ లన్యులనే తనియించుచుండగన్. 3

క॥ అగజాపతిమహిమోన్నతి, నగణితఘనసుగుణసుణిక ♦ సాభరణంబై
నెగడుచుసుండిన నీకృతిఁ, దగ గతిఁబొగడంగ నవ్వి♦ ధాతకు వశమే? ౪

సీ॥ మనుజభావము విప్ర ♦ జనువున రాజిల్లె, నద్ది శైవాన్వవా♦ యజత నెగడె
శైవసంస్కృతియును ♦ సాహితిచే నొప్పె, సాహితి కవితచే ♦ సఫలమయ్యె
కవితయు సన్నుతిఁ ♦ గాంచె సత్స్తోత్రం, మహనాంధ్రశివపురా ♦ ణాఖ్యకృతిని
నారి!సద్గుణరాజ ♦ యన్యోన్యభూషణ, భూష్యతనొక్కఁడ ♦ బొసఁగఁగలవె?

గీ॥ నీలగళుకృప నీయందు ♦ నిలిచెగాక, నిట్టినుగుణసంక్తికి ♦ హేతువైన
పూర్వపుణ్యంబునీయది♦ పొగడదగు మి. యీధ్యగుణపూర్తి!నాగలి♦ రేశశాస్త్రి!౫

క॥ భవవిలయకారి హరవై, భవనిలయంబై సమస్త ♦ భవికాలయమై
భవతలుచుండిన నీకృతి, భువివెయుఁగాత మెల్ల ♦ పుడు గాశివలెన్. ౬

గీ॥ సమతదారుఁడవగునీకు ♦ శంకరుండు. సంపద చిరాయువు సుఖంబొ ♦ సంగుగాత!
ధరణినీకృతి యాచంద్ర ♦ తారకముగ, నిర్మలభవద్యశంబులో ♦ నిలుచుగాక! ౭

గీ॥ జనచయఁబుభవత్కృతి ♦ జదువుచుండి సమధికంబై తనర్చెడు ♦ శంభునికృప
నాయురారోగ్యముఁ కల్మై♦యనవరతమునున్న తానందమునుబొందు♦చుండుఁగాత!

గీ॥ అనుచుముదిగొండనాగలిం ♦ గాహ్వయుండు, రసికజన తాతిహృద్యమై♦ యొసఁగు
నాంధ్రశివపురాణంబుగూర్చివి♦ శేషమైన, తనదునా మోదముందెల్పె♦దద్జ్ఞులలర ౯

ముదిగొండ నాగలింగశాస్త్రి

4–3–1947 తెనాలి.

ఉపాధ్యాయపండిత పరిషదధ్యక్షులు — బ్రహ్మశ్రీ మల్లాది సూర్యనారాయణ శాస్త్రిలవారు — భవశేశ్వరము—

బ్రహ్మశ్రీముదిగొండ నాగలింగేశ్వరకవిగారు సాదరముగా పంపిన నిజవిరచిత శివపురాణమను మహాకృతిలోని పెక్కుభాగములు చదివి యెంతయుసంతోషించితిని. వ్యాసమహర్షి పేరబరగిన యీపురాణమును విరచుపదించిరన్న మాటయే

కాని యిది స్వతంత్రరచనగా సుబోధ్యము సుపాఠ్యమునై యీకవివైదుష్యకవిత్వ వైదగ్ధ్యమును వెల్లడించుచున్నది. వీరియిట్టిరచనకు ముఖ్యముగా హరవిలాసాదు లాంధ్రీకరించిన కవిసార్వభౌముఁడు శ్రీనాథుని యథేచ్ఛానువాదము మార్గదర్శక మనుట తథ్యము. ఇది పురాణమేయైనను యిందలి ఖండములు ప్రబంధశైలిని నడచినవని పాఠకులు భావింపకపోరు. సంస్కృతవాఙ్మయమున శైవగ్రంథసంతతి యెంతేనికలదు. అందలి ప్రధానాంశములన్నియు నిందు కనవచ్చుటజేసి శివభక్తులకు భక్తిసర్వస్వమును, ఆంధ్రకవితాభిలాషుల కుత్తమప్రబంధమునై యాచంద్రార్క మీపురాణ మాంధ్రావని విలసిల్లునని యాసించుచున్నాను. ఈకవి యిట్టి మహా కావ్యము నిర్మించి తాము తరించి భక్తులను తరింపజేసిన వారైరి యనుట నిజము. ఆంధ్రవాణి కిది మఱియొకమణిహారము—

18-3-47 మల్లాదిసూర్యనారాయణశాస్త్రి.

శ్రీతిరుపతి వెంకటేశ్వర ప్రాచ్యవిద్యాపీఠ ప్రధానోపాధ్యాయులు, సంస్కృతాం ధ్రవాఙ్మయపరిశోధకాగ్రణులునగు బ్ర॥ శ్రీ॥ వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రులవారు.

ఆర్య! మీచే రచితప్రకటితమైన శివపురాణమునందందు హాయిహాయిగాఁజదివి యానందించినాను. మీరు మీప్రజ్ఞను జిరకాలముడాచియుంచుకొని పరితృప్తిపరచు కొని యీగ్రంథమునురచియించితిరి. శ్రీగురుపాదులు వెంకటశాస్త్రిగారును, మిత్రులు గుణగ్రహణపరాయణులు సత్యనారాయణకవిగారును మెచ్చుకొన్నమీగ్రంథమును నాబోటివాఁడు మెచ్చుట సిద్ధసాధనము. తథాపీదమస్తు. మీగ్రంథము మహాగ్రం థము. మీరుమహాకవులు. గ్రంథయోగ్యతకుదగినరచనాయోగ్యతగలవారు మీరు. మీరచనారీతి మంచిపురాణఫక్కినిసాగినది. కుమారసంభవాది సంస్కృతాంధ్ర ప్రాచీనకృతులలోని శివకథలు మీపురాణములోనున్నవి. ప్రాచీనకవులీ శివపురాణ మును జాలసంగ్రహించి తమకృతులందు వినియోగించుకొనిరి. మీగ్రంథ మేతత్పు రాణప్రయోజనమును సర్వవిధముల నాంధ్రులకు సమకూర్ప గలిగియున్నది. సద్దుష్టము, గుణబహుళమునగు మీరచన శ్రీవెంకటశాస్త్రిగారిరచనపుబోలికలు గలదై నాకువేడ్కగొల్పినది. తీరికలేమిచేఁబర్యాప్తముగా జదువుటకును బరితృప్తి తీరసవిమర్శముగాఁబ్రశంసించుటకును జాలకున్నాను. క్షమింపుడు.

మిత్రుఁడు
వేటూరి ప్రభాకరశాస్త్రి
1-3-47 తిరుపతి

శతావధానులు బ్రహ్మశ్రీ వేలూరి శివరామశాస్త్రిలవారు-

అయ్యా! తాము వయస్సుచేఁగనిష్ఠులయ్యు గుణములచే జ్యేష్ఠులు. తామీ శివపురాణముఁ రచించి గుణవంతులను బుత్రవంతులుగను, గుణపుత్రులను భాగ్యవంతులుగను జేసినందులకు మిమ్మభినందించుచున్నాను. అదియటుండె, శ్రుతులపిదపఁ బురాణములు జ్ఞానభాండారములు- తాము వానిఁ దలుపొకటి చక్కఁగా తెరచితిరి. చిత్తగింపవలయును.

వేలూరి శివరామశాస్త్రి

13-3-47 నూరవరము - అత్కూరుటపా

కృష్ణాజిల్లా.

శ్రీభోగేశ్వరసత్యవత్యుపాఖ్యానాది మహాకావ్య నిర్మాతలు బ్రహ్మశ్రీ మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రిలవారు-

శివాయ గురవే నమః

ఆశీస్సు

ఆర్యా॥ మునిగొండనాగవీరే। శ్వరకవికృతశివపురాణకావ్యమిదం
జీయాదారవిచంద్రం। కవిజనపరితోషలాలనాసాంద్రం. ౧

మ॥ కవితాచార్యుఁడు వెంకటేశ్వరు పరిష్కారమ్మనుంగాంచి; పైఁ
గవిసమ్రాట్టు సువర్ణపీఠమును సింగారించు, మీ మాతృభ
క్తి విశేషమ్మరుదారఁగట్లు పొడసై దీపించు నీకావ్య మాం
ధ్రవధూటీశుభకర్ణపాశసుమసౌందర్యమ్ములం దిద్దుతన్. ౨

శా॥ శైవుండై జనియించినందుకు నీ జన్మమ్ము సార్థమ్ముగా
లేవుండిచ్చు కవిత్వశక్తి, జననీ దివ్యాంఘ్రి సంసేవనన్
దావుల్లూర్చి వెలార్చితీ శివపురాణమ్మున్ గవుల్ మెచ్చ, మే
ధావి గ్రామణి! నాగవీరయకవీ! ధన్యుండ వీవెంతయున్. ౩

మ॥ వినియుంటిన్ వినిపింప నచ్చటచటన్ వీన్నాడ నేడెంతయున్
గనుగొంటిన్ భవదీయ సత్కృతిని శ్లాఘ్యమ్మయ్యె నీపూన్కి, స
జ్జనతామాన్యము భక్తిబంధురము నీ సౌజన్యభావప్రకా
శనమీ కావ్యము, సత్కవీంద్రసుమనస్సంతోషపోషమ్మగున్. ౪

ఉ॥ తీరిక చాలకున్న, నిజ దేహము రోగపరీతమున్న, నీ
వారిమితోడ నింతటి మహోన్నత కార్యము చేయ జేసె, గౌ
రీ రమణుండు దాఁ దన చరిత్ర ప్రసిద్ధివహించు పొంటె, నా
కారుణికోత్తముం డొసఁగుఁగావుత నీకుఁ జిరాయువున్నతుల్. ౨

మల్లంపల్లి మల్లికార్జునశాస్త్రి.
చిట్టిగూడూరు.

23—2—47

ఈ శ్రీమల్లికార్జున శాస్త్రులవారి తృతీయపుత్రులును, శ్రీకాంచీమాహాత్మ్యాది గ్రంథరచయితలును, ఉభయభాషాప్రవీణులునగు బ్ర॥ శ్రీ॥ మల్లంపల్లి వీరేశ్వర శాస్త్రిగారు.

అభినందనము.

శా॥ మా మాతామహవంశ్యుఁడే యనినసమ్మానమ్ము, నా కావ్యభా
షామాన్యమ్మభిమాన, మన్యతన తాసంకోచభావమ్మునున్
ప్రేమమ్మున్ విడనాడి మీకృతి నెడన్ వీక్షింపఁగా, నాంధ్రభా
షామంజీరరవానుకారియగుచున్ సంతోషముల్ గూర్చెడిన్. ౧

మ॥ కలఁడా శైవులయందు నేనును మహాకావ్యశ్రీ గూర్పదక్షు, కో
మలభవ్యప్రతిభాభిరాముఁ డని వేగంబున్ విచారింప నీ
విలసద్భావగభీర, మీరసగుణాన్వీతమ్ము, నానాజనుః
ఫల మీశబ్దము దెల్పె నీప్రమథభావమ్మున్ గవిగ్రామణీ! ౨

ఉ॥ కవులఋణమ్ము దీర్చుకొనఁగల్గిన, నిన్నొక వాటివానిఁగాఁ
గవియనరాదుగాక, శివకావ్యకథాకథనాధురీణునిన్
గవియనఁజెల్ల దే? బిరుదు కైకొన నొల్లని నీవినీతికిం
దవునిది నాగవీరయబుధప్రవరా! సుకవీ! మహాకవీ! ౩

23-2-47

మల్లంపల్లి వీరేశ్వరశాస్త్రి.
Pandit N. S. College
Parnasala P. O.
Kistna (Dt)
(Via) Masulipatam.

సర్వతంత్ర కళాశాలాప్రధానాచార్యుఁడు బ్రహ్మశ్రీ తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రిగారు - బెజవాడ.

అయ్యా! నాయభిప్రాయమును శబ్దసంక్షేపమున దెలుపుకొనుచున్నాను.

గీ॥ తేనె లొల్కెడి పల్కులతీపిఁ బల్కు
వెలఁదిపల్కులతళ్కులు వెలయఁ బూర్వ
సత్కవీశ్వరపద్ధతిఁ జాటినట్టి
శివపురాణమ్ము నీసాంబశివుఁడు మెచ్చె.

తాడేపల్లి సాంబమూర్తి శాస్త్రి
బెజవాడ

22-2-47

ఆంధ్రవిశ్వకళాపరిషత్ప్రధానాచార్యులు, సౌందరనందాదికావ్యనిర్మాతలు బ్ర॥ శ్రీ॥ పింగళిలక్ష్మీకాంతకవి ఎం. ఏ. గారు—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యశాస్త్రిగారికి సమస్కారములు. మీరు దయతోఁ బంపిన శివపురాణమందినది. చాలకృతజ్ఞుఁడ. మీగ్రంథము నామమాత్రమున పురాణమే కాని రచనలో కావ్యమువలెనున్నది. అనగా పురాణోచితమైన ప్రసన్నధారాళతయు కావ్యోచితమైన రసదీప్తియుకలవన్నమాట. గ్రంథముచదివి నేను చాల ఆనందించితినని వ్రాయుట పునరుక్తి. చిత్తగించవలెను.

పింగళి లక్ష్మీకాంతము.
వాల్తేరు.

26-2-47

హైదరాబాదు నిజాం కళాశాల రిటైర్డు ప్రొఫెసరు బ్రహ్మశ్రీ కురుగంటి సీతారామయ్యగారు. ఎం. ఏ.

కవివరా! తాము దయతో నాకిచ్చిన శివపురాణమును స్థాలీ పులాకన్యాయముగా చదివితిని. మిక్కిలి యానందించితిని. పూర్వకవుల కెంతమాత్రమును తీసిపోని తమవంటి విద్వత్కవులీ కాలమున కూడ నచ్చటచ్చట మిగిలియుండుట మిక్కిలి ముదావహము. రసవంతమై, నిర్దుష్టమై ధారావాహిగా ప్రవహించు శైలిలో శివపురాణమును రచియించుట తమకు దక్కినది. తాము శైవులై యుండుట కూడ మరియొక విశేషము. కాక పోయిన శివపురాణహృదయమును మఱియొక వ్యక్తి గ్రహించియుండునా?

వృద్ధులయ్యు దీర్ఘకాలసాధ్యమగునిట్టి యపూర్వకార్యమును నిర్వర్తించి భాషామ తల్లికి నూతనాలంకారమును సమకూర్చినారు. పోతన్నగారు "పల్కించెడివాడు రామభద్రుండట" యన్నట్లు మిమ్ము నా పరశివుడు పల్కించినాడనుటలో నెట్టి యాశ్చర్యమును లేదు. భగవత్కటాక్షము లేకయున్న నిట్టి యుద్గ్రంథ రచనము సుసాధ్యమగునా?

గ్రంథమునందలి గుణజాలమును పీఠికారచయిత లుగ్గడించిరి గాన నేనా పనికి పూనుట చర్వితచర్వణ మగుటయేగాక గ్రంథవిస్తృతియు నగును. ఈ శతాబ్ద పూర్వార్థమున వెలువడిన యుత్తమ గ్రంథములలో తమ శివపురాణ మొకటియని చెప్పుటతో తృప్తి నొందుచున్నాను. మీరు ధన్యజీవులు.

విధేయుడు
కురుగంటి సీతారామయ్య.

14—3—47. **89. బి. నాంపల్లి,**
హైదరాబాదు—దక్కన్.

విద్వత్కవిరాజ, కవికులశేఖర, ప్రాచ్యసాహిత్యవిద్యాప్రవీణ బ్రి॥ శ్రీ పురిపెల్లవిశ్వనాథశాస్త్రిగారు. ఎం. ఏ, ప్రొఫెసర్ నిజాంకళాశాల. హైద్రాబాద్-ద.
అభినవపోతన శ్రీముదిగొండ నాగవీరేశ్వర కవీంద్రుని శివపురాణకృతి:

మ॥ శివపారమ్యము భక్తిసుత్కలిక లక్షీణంబుగానిండఁగాఁ
గవితావాహిని కావ్యకల్పకముగాఁ గల్యాణనిత్యోత్సవ
మ్మవలీలన్ హృదినింప పోతన మహోద్యానప్రసూనమ్ములన్
శివభావమ్మతిమాధురీరుచుల వాసింగన్న సత్కావ్యమా.

సీ॥ శివపురాణ ముదారము నవ మతులము, నాగవీరేశ్వరుకృతిఁ గనంగ నుర్వి
గుణసమంచితము హితమ్ము గురుతరమ్ము, పోతనార్యుడెఁ నాగేశుఁ డీతఁడరయ.

ఉ॥ భక్తి విరక్తి లోకహితవర్తన నిర్మలశైవదీక్ష వాక్
శక్తి రసైకదక్షతయు సారవిశాలనవార్థభావముల్
యుక్తియు సచ్ఛిల్పము మహాహ్లాదయుక్తమై తగు మీదుకావ్యమా
ముక్తికి భక్తికిన్ దగిన మూర్తి రచించితివో కవీశ్వరా!

చ॥ వయసునఁ బెద్దలయ్యు కృతివల్లభతన్ నవయౌవనుండుగా
నియమము ధార శిల్పమును నిగ్గగుశబ్దము భావనమ్ములో
నయమును బింకమున్ సరసనర్మకథార్థవిధానకల్పమున్
మెయిని దెనుంగు సంస్కృతులు మేల్ రతనంబులు మీదుకై తరున్

ఉ॥ పోకడ కూర్పు శబ్దములు పూర్వకవీంద్రులకావ్యగర్భమం
దేకడ సెట్టెశక్తి గని యేర్పవహించినతీరు దిద్దుటల్
రాకల పండువెన్నెల చరాచరమోహనపూర్ణమూర్తిగా
మీకవితావధూటి దగు మేల్ రుచులన్ దలఁతున్ గవీశ్వరా!

3-8-47

"ఆనంద"

సరిపెల్ల విశ్వనాథశాస్త్రి
58 శరా శికిందాబాదు.

హైదరాబాదు ఉస్మానియా విశ్వవిద్యాలయ ప్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులు
బ్రహ్మశ్రీ॥ శ్రీ॥ రాయప్రోలు సుబ్బారావుగారు.
శ్రీ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రిగారికి నమస్కృతులు—

క॥ శ్రీశివపురాణరుచులు ప్ర, కాశించెను యుష్మదుభయకావ్యవిరచనా
కౌశలమున శివకథనా, వేశము పాండిత్యబలము వీరేశకవీ!

క॥ శివ మనగ మంగళము త, చ్ఛివస్వరూపంబె యుల్లసిలు నానామా
నవసంతానశ్రేయో, వివర్ధనకలాపమందు వీరేశకవీ!

క॥ తోడిమెలలో మొగ్గలవలె, నుడువులు కుదురైనయెడల నూల్గొనగనం
బడు శివునికంఠసరమటు, బెడగారుచునీదుకవిత వీరేశకవీ!

21-3-47

రాయప్రోలు సుబ్బారావు.

శతావధానులు బ్ర॥ శ్రీ॥ నల్లాన్‌చక్రవర్తి శ్రీనివాస వేంకటాచార్యులుగారు—

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరశాస్త్రులవారి సన్నిధికి —

తామనుగ్రహించిన శివపురాణమును స్థాలీపులాకన్యాయముగఁ బఠించితిని. కవితా
కల్పశాఖికి కుక్కమూతిపిందెలు వేయుచున్న యీకాలమునందు ప్రతిభావ్యుత్పత్త్య
భ్యాససామగ్రీసముల్లసితముగ పురాణగ్రంథనిబంధనమొనర్పగలమహాకవులుగలరని
యమందానందమునందితిని. ఎడనెడ నన్నయతిక్కన శ్రీనాథపోతనలను సాక్షాత్కరింప
జేసితిరి. రసస్యందజనకములగు శ్రీపార్వతీపరమేశ్వరసాహిత్యము నారాధించి యీ
వార్ధకమును సార్థకముగావించుకొంటిరి. నేటిసాహిత్యమున మీరచన విశిష్టస్థాన
మలంకరింపదగినదని నాయభిప్రాయము. చిత్తగింపవలెను.

వెంకటాచార్య

20-3-47

సికిందాబాదు.

సికిందాబాదు మహబూబుకాలేజీ ప్రధానాంధ్రపండితులు శిరోమణి బ్ర॥ శ్రీ
సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రిగారు.

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవిగారు రచించిన శివపురాణమును నాదర
ముతోఁ జదివితిని. దీనికిపీఠికను విరచించిన శ్రీవిశ్వనాథ సత్యనారాయణగారే
వీరికవిత్వమునఁగల విశిష్టతనంతయును సముద్రమునుండి పీయూషమునువలె మథించి
తీసి యాస్వాదింపఁ బాఠకులకొసంగిరి. మరియు బ్రహ్మశ్రీ తూములూరి శివరామ
కృష్ణశాస్త్రిగారును వీరిగ్రంథము నామూలాగ్రముగా శోధించి వీరిప్రతిభావిశేష
ములను లెస్సగాఁజూపించియుండిరి. ఈ యిరువురి పీఠికలచే సర్వమును గతార్థ
మగుచున్నది. ఇతరులయభిప్రాయములు చర్వితచర్వణములే యగుచున్నవి.
కావున నేనువారియిరువురి యభిప్రాయముతో నేకీభవించుచున్నానని మాత్రము
తెలుపుచున్నాను.

శ్రీశాస్త్రిగారుకవిత్వమున సిద్ధహస్తులు. పెక్కుగ్రంథములను విరచించిరి. పర
మేశ్వరుఁడు వీరికి దీర్ఘాయురారోగ్యములొసంగి వీరిచే నితోధికమగుసారస్వతసేవను
జేయించుగాతమని నాయాశంసనము—

సన్నిధానము సూర్యనారాయణశాస్త్రి

25-3-47

44 జీరాకంపౌండు

సికిందాబాదు.

శ్రీజటప్రోలుసంస్థానవిద్వత్కవులు బ్రహ్మశ్రీ వాజపేయయాజుల రామసుబ్బా రాయుడుగారు, బి. యే, స్నేహలతాకవితాసంఘము-కొల్లాపురము.

శ్రీ మత్పరదేవతాయై నమః

అభినందనము.

ఉ॥ శశ్వదనంతకీర్తికరసాధనమా ముదిగొండనాగవీ
రేశ్వరశాస్త్రిగారురచియించిన యీశివకావ్యమెన్నఁగన్
విశ్వమునందు వ్యాప్తమయి పేరును బెంపును దెచ్చునట్టిదీ
శాశ్వతమైనసత్కృతి రసప్లుతమై తనరారుచుండుటన్

ఉ॥ రాజులు మెచ్చునట్లు కవిరాజులు మిక్కిలిమెచ్చునట్లు వి
భ్రాజితలీల నీశివపురాణము వ్రాసి తెలుంగుభూమికిన్
దేజము దెచ్చినట్టి కవిధీరు డితండు బహూకృతేటికే
యోజఁ బఠించినన్ జయబలోన్నతి గల్గును పాఠకాళికిన్

గీ॥ కంటఁ గనుపడు దేవుళెక్కాలమంచుఁ, గనినతల్లిదండ్రులకిది కాన్కయంచు
వినయమిగురొత్తఁగాఁ సమర్పించునట్టి, నాగవీరేశ్వరుండు సుగుణజ్ఞుఁడన్న

గీ॥ శివుని పేరెంచుమాత్రాన సిద్ధికలద, టన్నశివపురాణంబెల్ల మిన్నగాఁగ,
వ్రాయువారికిఁ గల్గునపారసుఖము, చదువువారికి గలుగుసంపదల వెల్ల.

ఉ॥ వ్రాసినకావ్య మెంత మధురంబని పల్కఁగ నేర్తు? మేటియు
ల్లాసముగల్గు తెల్గుకవిలన్ దనరారుప్రియోక్తులుండె నే
వీసమునైన లోటు గనుపింపదు చూత మటన్నగానఁగై
కైలాసనివాసుఁ డీకవి కలంకృతిగాఁ జిరకీర్తి నిచ్చుతన్.

వాజపేయయాజుల రామసుబ్బారాయుడు.
బి. యే.

కొల్లాపురము

ద్రవ్యదాతలు

రు-	మ॥ రా॥ శ్రీ)
51	రుమాళ్ళకొండయ్య
50	వంగపల్లి వీరయ్య
25	ఉప్పలంచు బాలరాజయ్య
25	నోములపానయ్య
25	మునసానిలక్ష్మయ్య
25	బిజ్జాలలక్ష్మయ్య పద్మా రామయ్య
25	తడుకశంకరయ్య జక్కానిచంద్రయ్య
25	పాల్వేరు రామయ్య
25	తేలుకుంట వెంకయ్య
15	వారణాసిమల్లయ్య
15	నంబూరినాగభూషణంకృష్ణమూర్తి
15	మాలి రామలింగము రాములు

రు-	మ॥ రా॥ శ్రీ)
15	కోటగిరి తేజోలింగము
15	కోటిపల్లి గంగయ్య
15	ముచ్చెర్ల ఈశ్వరయ్య
15	పొట్టిపల్లి చంద్రయ్య
15	బచ్చు లింగయ్య
15	వంకమామిడిలింగయ్య బూచశంకరయ్య
15	కైలాస శంకరయ్య
15	పెద్ది రాజలింగయ్య
15	ఇరుకుళ్ళ శంకరయ్య
15	వంగపల్లి లింగన్నగారి లక్ష్మయ్య

తప్పొప్పులు

— పీఠికలో —

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
10	11	నన్నయ్య	పెద్దన్న
24	20	సూక్ష్య	సూక్ష్మ
25	9	పంచూడ	పంచమూడా

— మున్నుడిలో —

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
9	5	అర్శ్వఆదిభ్యోచ్ నుండి	ప్రజ్ఞాదిభ్యశ్చాణ్ నుండి-

— గ్రంథములో —

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
16	13	హాస్యమిద్ధరణ	హాస్యతణధరణ
38	18	భూసురులతోడ	భూసురులచేత
156	23	నరుదొప్పంగా	జనవొప్పంగా
217	1	ఎవ్వనికూతు	ఎవ్వనిపుత్రి
483	20	మదాంధకారము	మహాంధకారము
524	10	హిమరుణ్మగ్గాఢకాంతంబు	హిమకరకోకాభిగామంబు
729	17	నాల్గువందలేండ్లుసంధ్యాం	నెన్మిదివందలేండ్లుసంధ్యాం

దివ్యదాతలు

రూ॥	మ॥ రా॥ శ్రీ
50	తోట అప్పయ్యా
35	అన్నంరత్నయ్యా అండ్ సన్స్ గార్లు
20	ఆమేటి పాపయ్యా
15	మూసెట్టి రంగనాయకమ్మ
15	చందా రాజన్న
15	గోపిసెట్టి శంకరయ్యా
15	శ్యాస చంద్రయ్యా
15	బెజుగం చన్నయ్యా వెంకయ్యా గార్లు
15	బి. నరిసిములు కంట్రాక్టరు
15	కొమిరిసెట్టి శంకరయ్యా

శ్రీ మహామహోపాధ్యాయాద్యనేక బిరుదాంచితులు, ఆంధ్రభారతకవులు బ్రహ్మశ్రీ శ్రీపాద కృష్ణమూర్తి శాస్త్రులవారు — కవిసార్వభౌములు —

బ్రహ్మశ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్య శాస్త్రిగారికి,

అయ్యా! మీరు రచించిన గ్రంథ మంతయుఁ జదువఁజాల నైతిని. అక్కడక్కడఁ గొంచెము కొంచెముగాఁ జదివితిని. కవిత్వము మిక్కిలి చక్కగా నున్న దని మనవి చేయుచున్నాను. మీరు కవితావిషయములో గొప్ప శుశ్రూష చేసియున్నారు. తత్ఫలితముగా నిట్లు సుకవిత్వ మలవడిన దని పండితులు తలంచుచున్నారు.

1—3—'47 చిత్తగించవలెను,

రాజమహేంద్రవరము శ్రీపాద కృష్ణమూర్తిశాస్త్రి

కృష్ణాపత్రికాభిప్రాయము

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితము. వ్యాసకృతములైన అష్టాదశ పురాణాలలోనిదగు నీయుద్గ్రంథము పురాణముల నాంధ్రీకరించిన పోతనాది మహాకవుల మార్గము ననుసరించి రచింపబడినది. సృష్టి, సతీ, పార్వతీ, కుమార, యుద్ధ, లీలా, లింగవైభవ, ఉమా, కైలాస, వాయవీయ, విద్యేశ్వరములను ఏకాదశఖండములచే నొప్పిన యీయుద్గ్రంథమును రచించిన నాగవీరేశ్వరకవి గారు పండితకవులు. శివభక్తిపారవశ్యమును బోధించు నీపురాణము వీరిచేతులలో బడి ఆంధ్రసరస్వతీహస్తభూషణమైన దని చెప్పవచ్చును. ఆరువేలపద్యముల యీగ్రంథము ఎచట చూచినను తొణుకుపోని రచనాపటిష్ఠతచేత, కదళీపాకముచే, కండగల పలుకుబడిచే నొప్పారి రసము చిప్పిలుచున్నది. శ్రీ విశ్వనాథ సత్యనారాయణకవిసమ్రాట్టు రచించిన విపులమైనపీఠిక ఈగ్రంథముఖము నలంకరించుచున్నది.

19—4—1947 "శ్రీవత్స"

కృతికర్త
శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరయ్యా శాస్త్రి

కృతి పతులు

బ్ర॥ శ్రీ॥ ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యులు

వారి ధర్మపత్ని శ్రీలక్ష్మీదేవమ్మగారు

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

సృష్టిఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విభుఁ డాత్మనేత్రసర ♦ సీరుహపూజనొనర్చి యేమహా
దేవుని సుప్రసాదనియ ♦ తిన్ గొనె సర్వసుపర్వచక్రిర
క్షావహమైనచక్రము సు ♦ ధాంశుఁడిఁ కెవ్వనిఁ జెంది దక్షశా
పావధినొందె నట్టి సద ♦ యాత్ము శివున్ బరమాత్ముఁ గొల్చెదన్

చ. పెనిమిటిపెందొడన్ జనవు ♦ పెంపునఁ జక్కఁగ నెక్కి యక్కనన్
దనయుగణేశు నెత్తికొని ♦ తావలచేతఁ గుమారు నెమ్మొగం
బును దయమీఱఁ బుణ్కుచున ♦ మోనమయించు వచించు మాధవా
ద్యనిమిషనాథశేఖరుల ♦ నాదటఁ బ్రోచునుమన్ భజించెదన్. 2

క॥ సకలామరసముదయమునఁ, బ్రకటితముగఁ దొల్తపూజఁ బడసి ప్రమథనా
యకుఁడై కడు మాతాపిత, లకు మురిపిడుదంతిముఖుఁ గొ♦లచెదన్ మదిలోన్ 3

ఉ॥ రుద్రమహోగ్రరోషమయ ♦ రూపముఁ జేకొని దక్షుమూర్ధమున్
రౌద్రతరార్భటిన్ దునిమి ♦ రాక్షసమర్దనముఖ్యులన్ భయో
న్నిద్రులఁ జేసి భక్తతను ♦ నిత్యము సాఁకెడు భద్రకాళికా
భద్రుఁడు వీరభద్రుఁడు శు ♦ భంబిడుఁ గావుత మాకునిచ్చలున్. 4

సీ॥ మధురసౌరభచారు ♦ మకరందబంధుర, శోణాబ్జ మొకకేల ♦ సొంపుచిలుక
లలితరాగాయతా ♦ లాపశోభితహేమ, వల్లకి యొకచేత ♦ వన్నె దొలుక
రసవత్స్వలంకార ♦ రమ్యభావవిశాల, పుస్తక మొకకేలఁ ♦ బొంక మొలుక
భర్తృపావననామ ♦ పరమజపోజ్జ్వల, మణిమాల యొకచేత ♦ మానుగులుక

గీ॥ సురభిసౌవర్ణపుష్క♦రాంతరమనోజ్ఞ, కర్ణికాసీనధాతృము♦ఖమునవమరు
వాణి నిర్జితశుకపిక♦వాణి వాణి, గరిమనొసఁగ భజింతుఁ జొ♦క్కమగుభక్తి.

సీ. షట్కాలశివలింగ♦సమయసమర్చాభి, రాము శ్రీవేమనా♦రాధ్యగురుని
నిగమాగమార్ణవ♦నిష్ణాతుఁబావన, భావుని వీరమ♦ల్లావధాని
శబ్దవిద్యాపార♦చతురుఁ జిజ్ఞాపూరి, సంశ్ను సీతారామ♦పండితేందు
శతవధానమనీషి ♦ చంద్రులఁగిజ్కవి, గజకేసరుల శత♦గ్రంథకవుల

గీ. మఱియు నేమానిరాజయన్♦మంత్రశాస్త్ర,వక్త మున్నగునాచార్య♦వరుల నాదు
చిత్తమున మేలిభక్తిన♦ర్చించి యెంచి, తోత్తులనొకండుకృతిసేయ ♦ నూహచేసి.

ఉ. శైవపురాణమెందును బ్ర♦శస్తము శర్వకథాసుధాభిధా
రావహసర్వభాగవిభ♦వాస్పదధామము భూరివిస్ఫుర
ద్భావరసాభిరంజకము ♦ పాఠకకోటికి బూరుపార్థ ల
క్ష్మీవిలసన్నివాసమని ♦ చిత్తమునందిగురొత్తువేడ్కతోన్, 7

చ. తెనుఁగొనరింపఁబూనితి సు♦ధీప్రవరుల్ మదిఁబొంగ భారతీ
కనదురురత్నసంకలిత♦కాంచనకాంచికలాపకింకిణీ
ఘనతరనిస్వనంబెసఁగఁ♦గా వికసల్లలితారవిందసం
జనితనితాంతసౌరభల♦సన్మధురోక్తుల రక్తులేర్పడన్. 8

—* కవి స్తుతి *—

గీ॥ ఘనుల వల్మీకభూ వ్యాస♦కాళిదాస, భాస భారవి భవభూతి ♦ బాణ భట్టి
మాఘ శ్రీహర్ష బిల్హణ మల్హణాది, సంస్కృతకవీంద్రపదసార♦సముల కెఱఁగి.

వ॥ ఆంధ్రకవులందు

ఉ. అంచితభక్తిఁగొల్తు విబు♦ధావళి కున్నతవైభవంబునన్
బ్రాంచదమేయహర్షజన♦కాక్షరచారుపదప్రదాతలా
కాంచనగర్భ విష్ణు శశి♦ఖండకిరీటులఁబోటిసేయుచున్
మించిననన్నయాదికవి♦ నేతల భారతధాతలన్ మదిన్. 10

క॥ సోముని భీముని నాచన, సోముని శ్రీనాథబుధుని ♦ సూరన్నను బ్ర
జ్ఞామహితుఁ బెద్దనార్యునిఁ, బ్రేమమ్మనఁగొలుతు వారి♦ పెంపుఁబొగడుచున్. 11

శా॥ ఎందెందేనియు భ్రాంతిహేతుకముగా ♦ నేదేన్ దోసంగుండుటా
ప్పందదక్షేంద్రులకేని యంతనెటుల్♦పోనోవు సర్వంకషా
స్పందప్రోద్ధతభారతీరుచిరశుం♦భద్దుంభసంరంభముల్
మందుల్ దీని నెఱుంగఁజాల రదిషే♦మంబొను మాకెంతయున్. 12

చ. తిరుపతి వేంకటేశకవి౹ధీరులు కావ్యములందు భారత
స్ఫురితపథానుగోధగతి ♦ సొంపులునింపిరి నేను నట్లె యా
దరమెసఁగంగ వారిసువి♦ధానవుభంగి నెఱింగి కబ్బమున్
బరఁగరచింతు దీనిపరి♦పాకము లోకమెఱుంగుఁగావుతన్. 13

క॥ మక్కికిమక్కిన్గూర్చుట, చక్కనిమార్కంబుగాని♦చందముగుట నా
చక్కివిడనాడి నాయీ, ఫక్కిన్ బొనరింతులలిత♦పద్ధతి మెఱయన్. 14

క॥ శివలిఁగము రుదురాకలు, శివలింగధరుండు గురుఁడు ♦ శ్రీఫలదళముల్
శివమంత్రము బూదియు నా, కవిరళభద్రంబులొసఁగు ♦ నశ్రాంతమ్మున్. 15

—* శైవాచార్యాది సత్కృతి *—

క॥ *పన్నిద్దఱు సూర్యులు నాఁ, బన్నిద్దఱు రేవణాది ♦ పాశుపతనుసం
పన్నిధులు బుధులు వారల, కున్నతులఁ బొనర్తునే న♦కుంఠితభక్తిన్ 16

వ॥ అందును

క॥ శ్రీకంఠుడనంగను వి, ఖ్యాకంఠుఁడు నీలకంఠుఁ ♦ డనునామములన్
లోకోత్తరఘనపుణ్యు, శ్లోకుండగు భాష్యకార ♦ సోమునిఁగొలుతున్. 17

ఉ॥ కొందఱు వ్యాససూత్రముల♦కున్ గనుగప్పి యపార్థకల్పనల్
బొందువడంగఁ బొత్తములఁ ♦ బూన్చిన వందురుచున్న వ్యాసమా
నిం దనుపంగ సూత్రగత ♦ నిశ్చితతత్త్వముఁ దెల్పి శైవరా
జిం దనరించినట్టి గురు♦శేఖరుఁ గొల్చెద నీలకంఠునిన్. 18

సీ॥ హరువొప్పఁగాంచి నే♦కామేశువరమున, నెవఁడబ్రముగ జని♦యించి మించె
శ్రీనీలకంఠదే♦శికపదపద్మసే, వనమున నెవ్వఁడు ♦ వాసికెంౘె
షడ్దర్శనంబుల ♦ సారపారముఁగాంచి, యెవఁడు సిద్ధాంతంబు ♦ లెసఁగఁజేసె
సర్వవేదార్థ ♦ విజ్ఞానంబుఁగొనితత్త్వ, మిదియంచు నెవఁడు దా♦నెఱుకపఱచె
గీ॥ అతఁడు శ్రీహరదత్తుఁడా♦ఖ్యాతసర్వ, దేశరాజన్యగోష్ఠిని♦వేశకోవి
దాతిశయగేయసుయశోమ♦హామహుండు, శర్వనిభుఁడొందుఁగాతనా♦సన్నుతులను

* 16 పన్నిద్దఱు రేవణాది పాశుపత సుసంపన్నిధులు —
సిద్ధత్రియము : 1 రేవణసిద్ధుఁడు 2 మరులసిద్ధుఁడు 3 ఏకోరామసిద్ధుఁడు.
ఆరాధ్యత్రయము : 1 ఉద్భటారాధ్యుఁడు 2 వేమారాధ్యుఁడు 3 విశ్వారాధ్యుఁడు
పండితత్రయము : 1 మల్లికార్జునపండితుఁడు 2 శ్రీపతిపండితుఁడు 3 మంచనపండితుఁడు
ఆచార్యత్రియము : 1 నీలకంఠశివాచార్యుఁడు 2 హరదత్తాచార్యుఁడు 3 భట్టభాస్కరాచార్యుఁడు
వీరలు శైవమత మూలాచార్యులు. వీరిలో 3 వ ఆచార్యుఁడు మొదలుకొని 9 వ ఆచార్యుని వఱకు దద్వంశ్యు లిప్పటివఱకు శైవమతాచార్య పురుషులై పేర్కొనఁబడుచున్నారు.

చ. *అలికమునన్గృశానుకృశ♦నందనిశంకరుఁడాఱుమోములన్
వెలయనిశక్తిహస్తుఁడు ప్రవిత్రతపంబును గోలుపోనికొ
కలుఁడలగాధినందనుఁడు ♦ శాంభవభాష్యవిరాజి నాదుజో
తలఁగొను శైవపండితవి♦ధాతృఁడు శ్రీపతిపండితుండిటన్. 20

గీ॥ ఘనభవకరాళపంకలం♦ఘనపటిష్ఠు, బ్రహ్మవిద్యాప్రబోధన♦ప్రౌఢుఁడావ
నమతిఁగల్యాణపూర్వనా♦నందయతిని, వేముఱునుతింతునాదుహృ♦ద్వేశ్మమందు.

క॥ ఆయుర్వేదకళానిధి, యై యనురాగమున నన్ను ♦ నావిద్యను బ్ర
జ్ఞాయుతుఁజేసిన నవరా, త్రేయు ములుగురామలింగ♦దేశికుఁగొలుతున్. 22

చ. శివపురవంశసింధుభవ♦శీతలరశ్మి శిరీషపుష్పపే
లవహృదయుం డలంకృతిక♦లాలలితుండును నాకు నెయ్యుఁడున్
శివునిఁభజింపఁదత్పదముఁ♦జెందినయట్టిఁడు నైనమల్లయా
ఖ్యవిబుధవర్యు నెంచెద మ♦దాత్మమునందుఁదదాత్మ మెచ్చుచున్. 23

గీ॥ మఱియు నామామధైర్యర♦మామహితుఁడు, శివపురాన్వయపాథోధి♦శీతభానుఁ
డాఢ్యుఁడుశివార్చనాపర♦మాంతరంగుఁ, డట్టిదుర్గాహ్వయునిమది♦యందుఁగొలుతు.

గీ॥ ఘనుఁడు భోగేశ్వరాదిస♦త్కావ్యసవిత, మల్లమపలికులాబ్ధిహి♦మకరమూర్తి
మల్లికార్జునశాస్త్రి మా♦మకకవిత్వ, మండనావహుఁడాత్మస♦మచ్చ్యుఁడెపుడు. 25

వ॥ మఱియును

గీ॥ తూములూర్యన్వయసుధాబ్ధి♦సోముఁడిభ్య, సభ్యచరితుండుశాబ్దిక♦చంద్రుఁడస్మ
దీయకృతిరత్నమున్సాన♦దీర్చె నట్టి, దిట్ట శివరామకృష్ణశా♦స్త్రిని నుతింతు.

క. ఇఁక నెందఱోమనీషులు, ప్రకటితకవితాకళావి♦రాజితు లీమా
మకకృతికి వన్నెఁగూర్చిరి, యకలంకమతిన్ దలంతు ♦ నవ్వారిసిరిన్. 27

వ॥ ప్రాచీనాచారంబుకతన నస్మదీయవంశచరిత్రంబు నొక్కించుక ముచ్చటించెద.

—* వంశానుక్రమణిక *—

క॥ ధరణిన్ బ్రాహ్మణశాఖల, హరువగు నారాధ్యశాఖ ♦ యలరు నొకండం
దిరమగు మావంశము భా, సురభారద్వాజగోత్ర ♦ శోభితమగుచున్. 29

క॥ యాజుషశాఖాధ్యయన, భ్రాజితమై యిష్టలింగ ♦ భాస్వత్తరపూ
జాజాగరూకమై కడు, రాజిలు ననవరతమార్య ♦ రాజిస్తుతమై. 30

* 20 శ్రీపతి పండితారాధ్యులు : పూజ్యపాదులగు వీరు గూడ వైయాసిక సూత్రములకు శ్రీకర భాష్యంబను పేరితో సవిశేష శివాద్వైతభాష్యంబును రచించిరి.

వ. అందు

శా. శ్రీకాశీశ్వరలింగదివ్యకరుణా ♦ శ్రీభాగ్యజాతుండు లో
కైకఖ్యాతమహాతపోనియతదీ♦వ్యద్భవ్యతేజుండు వీ
తాకాశల్యనిరస్తకల్యధికవ♦ర్జ్యస్తోముఁ డొప్పొందెఁ జం
ద్రికల్పోపముఁ డుద్భటార్యగురుమా♦ర్తాండుం డిలామండలిన్. 31

సీ. ఏ గురుండుఁ డె ఖం♦డేందుమౌళీష్టని, వాసమౌ ముదిగొండ ♦ పట్టణమున
ఏ సుధీశ్వరుఁ డొందె ♦ హిమగిరిజాభయా, సౌభాగ్యసుందరీ ♦ సాధ్విపాణి
ఏ దేశికాగ్రణి ♦ యిచ్చె భోజాదిరా, జాధిరాజుల కిల ♦ నభవదీక్ష
ఏ మహాత్ముఁడు వాపె ♦ నీశశాపంబు భూ, తంబులై యున్న గం♦ధర్వతతికి

గీ. అట్టి నిరపాయగేయ వి♦ఖ్యాతపూత, వికచకమలవనామోద ♦ నికరసార
కీర్తిపూర్తివిరాజితా♦ఖిలదిగంత, రాశమండలుఁ డారాధ్య ♦ రాజమౌళి. 32

సీ. భంజించె బౌద్ధాది పాషండమతములఁ, బ్రతివాదు లెల్లన♦బ్బింబుఁ జెంద
రంజించె పార్వతీ ♦ రమణమతంబు శాం, భవులెల్ల మేటిసం♦బరముఁ జెంద
విరచించె హారలీల ♦ వెలయ నలంకార, సంగ్రహకావ్యంబుఁ ♦ జతురులలర
నార్జించె నిష్టలిం♦గార్చనాఘనయోగ, లబ్ధనిర్వాణక♦ల్యాణలక్ష్మి

గీ. భక్తులుప్పొంగఁ గరతల♦భ్రాజమాన, శాంభవప్రాణలింగాను ♦ సంగతాత్ముఁ
డై యనశ్వరగౌరీశ్వ♦రాధివాస, భాసురంబగు కైలాస ♦ పదముఁ జెందె. 33

గీ. ఆట్టియారాధ్యమకుటుని♦యన్వయమునఁ, బుట్టి చెలువొందిరనఘులు♦భూరియశులు
చంద్రశేఖరదేశిక ♦ చంద్రముఖ్యు, లవనిఁ బలువురు కలిదోష ♦ వారణచణులు.

వ. ఉద్భటగురుండు మొదలుచేసి వీరందఱు పెక్కుతరంబులవఱకు ముదిగొండ యందుఁ గాపురముండుట ముదిగొండవారనంబరంగిరి. 35

క. మును రామలింగసత్కవి, జనమాన్యుం డుద్భటార్య ♦ చరితవిరచనం
బొనరించి వీరివంగడ, మన నెట్టిదొ యెఱుఁగఁ జేసె ♦ నందఱు మెచ్చన్. 36

వ. పదంపడి వీరివంశ్యు లతిశయాభివృద్ధిఁ జెంది వేఱువేఱుగ్రామంబులందు వసించి పెక్కుతరంబులు గడచుట నన్యోన్యజ్ఞాతిధర్మంబుఁ బాసి పెక్కుతెగలవారైరి. అవ్వానిలో సుప్రసిద్ధు లనేకులు పొడమి పేరుపెంపున్ గాంచినవారలందుఁ గొందఱి నిందుఁ బేర్కొందు. 37

సీ. చిన్మయదీక్షాది ♦ శివమతగ్రంథక, ల్పకశాఖి శ్రీవీర♦భద్రగురుఁడు
షడ్దర్శనాగమ ♦ శౌండుండు కేదార, లింగపండితరాజ ♦ పుంగవుండు

నందిగామాగ్రజ♦న్మందుండు వేదాగ, మాంభోధి వీరభ♦ద్రావధాని
కొండవీడున నున్న ♦ కుసుమకోమలకావ్య, కమనీయవీరభా♦గవతధాత

గీ. పాణినీయాగమాంత వి♦భాసితోరు, బాదరాయణసుపకలా♦భగితమహిత
పాండితీస్ఫూర్తి రచితశై♦వప్రబంధ, రంగదురుకీర్తి శ్రీనాగ♦లింగశాస్త్రి. 38

సీ. ఎవ్వానిశుభనామ ♦ మేప్రొద్దు నుడివిన, జనులకుఁబాపసం♦చయము దొలఁగు
ఎవ్వానిచారిత్ర♦మే శైవమండలి, కెల్లయాదర్శమై ♦ యెసకమెసఁగు
ఎవ్వానిదాతృత్వ ♦ మెల్లదేశములందు, విఖ్యాతిఁగాంచి కా♦వించెఁదనివి
ఎవ్వానిసద్బోధ ♦ లెంతకాలంబేని, వినుచుఁగాంచరయె కా♦వించు భక్తి
గీ. ఎవఁడు చేసిన షట్కోటి♦కేష్టలింగ, పూజఁగావించెఁ బరులకుఁ♦బులకతతుల
నట్టిశ్రీశంకరారాధ్యుఁ♦డార్యబోధ్యుఁ, డనుపమానయశస్కుఁడై ♦యవని వెలసె

వ. ఇఁక నిజాము దేశమందు నల్లగొండజిల్లాలోని నాగార్జునపురంబందుఁ గాపురం-
బున్న మా తెగయందు

సీ. సహజాంధ్రపాండితీ♦శాలి శివార్చనా, మానితాత్ముఁడు తాత♦మంత్రమూర్తి
* నిరతాన్నదానాభి♦నిరతుండు వీరభ, ద్రగురుండు తండ్రి స♦త్యవ్రతుండు
అమలగుణాఢ్యలై ♦ యలరినయట్టి శ్రీ, శరభమ్మనాగమల్ ♦ సవతితల్లు
లకలంకచారిత్ర ♦ హరితగోత్రోద్భవ, యైనలక్ష్మమ్మ మామ ♦ కీనజనని
గీ. సవతితల్లికుమారుఁడు ♦ శరభమూర్తి, యన్న శరభమ్మలాతని ♦ యనుజలిర్వు
రక్కలై నాకు వెలసిరి ♦ యమలమతులు, నాగవీరేశ్వరుండని ♦ నాదు పేరు. 41

చ. సిరులరహించు సైన్యపుర♦సీమ వసించెద నద్దిజామహే
శ్వరకరుణాప్రసాదిత వి♦భాసితసత్కవితాయుతుండ భా
స్వరవిభవేష్టలింగగత ♦ భక్త్యతిమాత్ర పవిత్రగాత్రుఁడన్
గురుజనపూజనోత్సుకుఁడఁ ♦ గుత్సితలోకపరాఙ్ముఖాత్ముఁడన్. 42

గీ. తగరచించితి మును సుభ♦ద్రావివాహ, నాటకంబును శ్రీశైలనాథ♦దేవి
భ్రామరీశక్తి పేరిటఁ ♦ బద్యశతక, మును సువర్ణోక్తిశివతత్త్వ♦బోధినియును.

ఉ. బమ్మెరపోతనాఖ్యకవి ♦ భానుఁడు భాగవతప్రబంధమున్
గమ్మని పూవుతేనియలఁ ♦ గ్రాలెడు మేలిమిశైలిఁదీర్చి ని
త్యమ్మగు తేజముం బడయఁ ♦ దామరసాక్షునికిచ్చె నార్యవ
ర్గమ్ము కరమ్ముకౌతుకభ♦రమ్మున గీతరవమ్ము సేయఁగన్. 44

* మాతండ్రిగారగు ఈ శ్రీ వీరభద్రయ్యగారిప్పటికి 70 సంవత్సరముల క్రితము నివాసస్థలిని వదిలి శిష్యుల యాహ్వానముచేత ఈ శికింద్రాబాదునకుఁ గాపురము వచ్చినారు.

ఉ. పింగళిసూరనార్యకవి ♦ పిఙ్ఞవరుండు ప్రభావతీచరి
త్రిం గమనీయకల్పనల ♦ గమ్యతరోక్తులఁదీర్చి భక్తియు
క్తిం గృతినిచ్చెఁదండ్రికి సుధీమణు లంచితహర్షమొంద నా
రంగదుదారకీర్తికవి ♦ రాజకిరీటుఁదలంప నింపగున్. 45

వ. కావున నట్లే

—* కృతి సమర్పణము *—

గీ. తల్లిదండ్రులకన్న నితరము పరము, లేదనివచించు శాస్త్రవితానసరణి
తల్లిదండ్రుల కీప్రబంధంబొసంగి, ధన్యతను గాంతు నెల్లవిధముల నేను. 46

ఉ. నాజనకుండు చాలఁగవనంబునఁ బ్రేమముజెంది కావ్యమొ
వోజ గ్రహింప నెంచియును ♦ యోగములేక గతించె నిప్పుడా
రాజఁదలంచి తల్లికిని ♦ నొప్పగ నాదగుతండ్రి కీకృతిన్
భ్రాజితభక్తి నిచ్చెదను ♦ భర్గుఁడు దీని ననుగ్రహించుతన్. 47

క. ఒకయాశ్వాసముఁదల్లికిఁ, నొకయాశ్వాసంబుఁదండ్రి ♦ కొసగెద నాయీ
సుకృతకృతి నిద్దివారల, కకలంకయశంబు నొసఁగు ♦ నాకల్పముగాన్. 48

క. కృతిపతులఁట తలిదండ్రులు, కృతిశైవమహాపురాణ ♦ గీతంబఁట యీ
కృతిరచయితనగు నేనిటఁ, గృతకృత్యుఁడనగుట కొంకు ♦ కృషిగావలెనే. 49

*క. ఉద్బోధకుఁ డీశ్వరుఁడఁట, సద్భావముతోడ నిద్ది ♦ సల్పుటయఁట యీ
పద్భంగము లేకయె కృతి, యద్భుతగతి పూర్తినొంది ♦ యలరుటయరుదే. 50

ఉ. మొక్కులు మొక్కి వేల్పులకు ♦ మోదముతో ననుఁగన్నయంత నే
మిక్కుటమైన రోగములు ♦ మేకొని నన్నలయింపఁ జింతతోఁ
బొక్కుచుఁ బెక్కుపాట్లుపడి ♦ పొంకముఁగూరిచి పెంచి పెండిలిన్
జక్కగఁజేసి పెండ్లమును ♦ సంతతినిన్నను సాఁకుతల్లికిన్. 51

గీ. నన్నుఁగని పదమూడేండ్లు ♦ నాకునిండు, దాఁక నాకిష్టవస్త్రప్రదానమున ము
దంబుఁగూర్చుచు విద్దెల ♦ ఁదార్పఁగడఁగి, యంతఁదాశివుఁజేరిన ♦ యట్టిపితకు. 52

వ. సమర్పితంబుగా నేనాంధ్రీకరింపఁబోవు శివపురాణంబునకుఁ గథాక్రమంబు.

* పాఠాంతరము : ఉద్భవకరుఁ డీశ్వరుఁడఁట.

—* గ్రంథారంభము *—

ఉ. ఎల్లజగంబులన్ సలుప ♦ నెంచి విరించినిఁ గాంచి ప్రజ్ఞతో
భిల్లఁగఁ జేయు వేదములఁ ♦ బేర్మి నొసంగినవాని దీప్తిసం
ధిల్లసమస్తదేవులను ♦ ధీస్ఫురణంబుఁ బొనర్చువాని నా
యుల్లమునందుఁ గొల్తు నుమ ♦ నొప్పిన డాతోడ వాని నాదటన్. 53

క. శ్రీశైలసన్నికృష్టసు, దేశోజ్జ్వలశివపురాఖ్య ♦ దివ్యపురభవా!
ఈశార్చనాభిరతికో, టీశారాధ్యేంద్రవరసు ♦ హితి! లక్ష్మ్యంబా! 54

వ. అవధరింపుము.

క. నైమిశవనమున లోక, క్షేమార్థము శౌనకాద్య ♦ ఖిలమౌనులు చే
తోమోదమొదవ సూతుని, తో ముఘ నాలాపచయ ♦ చతురతరఫణితిన్. 55

ఉ. పావనమూర్తి! నీవలన ♦ బల్మరు వింటిమి విస్ఫురత్పురా
ణావగతప్రమోదభరి ♦ తాద్భుత దివ్యకథాప్రబోధలన్
భావమునందు సంతసము ♦ పర్వెడునైనను తృప్తిగా దదే
మో? విన వేడ్కయే పొడము ♦ నుక్తులరక్తుల శక్తిమెట్టిదో! 56

కం. నీవలె విద్యావిభవము, నీవలె చాతుర్యధుర్య ♦ నిపుణత మతియున్
నీవలె నవరసరుచిర వ, చోవిలసితధార లెవఁడు ♦ చూడఁ గొనుధరన్. 57

గీ. పారమేశ్వరవిజ్ఞాన ♦ భరితమూర్తి, వఖిలకల్యాణజనక నా ♦ నాగమార్థ
వేదివి పరాశరాత్మజు ♦ విమలచిత్త, మునకునచ్చిన శిష్యుఁడ ♦ వనఘ! నీవు.

గీ. ఎల్లవిద్యలసారంబు ♦ నెఱిఁగినట్టి, దిట్టయెవను బరులకుఁ ♦ దెలివిగలుగ
బోధసేయకయున్నదాఁ ♦ బొందునఘము, కలిమిగలిగియు నీయని కరినుఁబోలె.

క. విద్యయు బోధనమును నన, వద్యాచారప్రచార ♦ వైభవముగడున్
హృద్యగతి మెఱయు నీకడఁ, జోద్యముగాదొకొ! యిన్ని ♦ సొంపులు గుదురన్.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని శివపురాణమును వినుచుమని యడుగుట *—

ఉ. ఏది వినన్ మనంబునకు ♦ హెచ్చగుసంతసమావహిల్లి వే
ఱేది వినంగ వేడ్కజని ♦ యింపదు ముక్తిసతీ కరగ్రహం
బేదివినన్ లభించుఁ ♦ బరమేశ్వరుఁ డేదివినన్ బ్రసాదమా
పాదన సేయునట్టిది కృ ♦ పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! మాకిఁకన్. 61

ఉ. ఎందునుగానిచూడ జగ ♦ దీశ్వరబోధకమౌ చరిత్రమే
డెందమునందుఁ గుందడపి ♦ శివిగమోక్షవధూటిసంగమం

బందిక నీయఁగాఁదగెడు ♦ నన్యమిఁకట్టిదిగాదు గాన మా
కిందున వేందుభృచ్చరిత ♦ మే విన నింపగుసొంపగుక్ జుమీ! 62

క. కావునను శివపురాణము, వేవేగక్ మాకు నిపుడు ♦ వినిపింపుము సూ
తా! విద్వజ్జనగీతా! నీవైదుషి దీప్తులెంతొ ♦ నేరిమిదనరన్.

వ. అనుడు నంత సూతుం డాహ్లాదంబుతో

—* సూతుఁడు హర్షించి ప్రారంభము సేయుట *—

ఉ. ధన్యుఁడనైతి వంగడము ♦ తథ్యమబాధ్యయశంబునొందె సౌ
జన్యనిధానులుక్ బుధులు ♦ సారతపోనిధులైన మీరు సా
మాన్యుఁడనైన నానుడుల ♦ మచ్చికతోవిని మెచ్చి క్రమ్మఱన్
మాన్యతతో వినన్ గడఁగి ♦ మంజుతరోక్తుల నిట్లుగోరుటన్ 64

ఉ. అందును నెల్లలోకముల ♦ కాదిమకారణుఁడై దనర్చు న
య్యిందుధరున్ భజించు నల♦యింపగు శైవపురాణరాజమున్
విందొనరింపుమంచు నర♦విన్ ననుఁగోరుట కింతయంతయం
చుందలపెట్టరానిసిరిఁ ♦ జొక్కితి నిక్కితి సాటివారిలోక్ 65

సీ. శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుకనే, బ్రహ్మహత్యాదిపా ♦ పములు పొదలు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుకనే, కలిమహోత్పాతము ♦ లొప్పలుచుచుండు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుకనే, కాలకింకరులసం ♦ కటములొదవు
శివపురాణముభువిఁ ♦ జేకుఱుదనుకనే, శాస్త్రంబులు వివాద ♦ సరణిమించు

గీ. శివపురాణంబిఁకనుభువిఁ ♦ జేరుదనుక, బరమశివతత్త్వమెఱుఁగఁగాఁ ♦ బడదుపుడమి
శివపురాణమిఁకనుభువిఁ ♦ జేరుదనుక, దివ్యవిజ్ఞానమెంతయుఁ ♦ దేజరిలదు. 66

గీ. అట్టి శైవపురాణము ♦ నవనివినిన, జదివినను దత్ఫలంబునేఁ ♦ జాటఁగలనె?
పద్యమేనర్ధపద్యమేక్ ♦ బఠనసేయ, వినిన సర్వాఘవితతులు ♦ విడుపునొందు 67

వ. కావున నింతకన్న మేలు తెఱంగు వేఱొక్కండు లేదిఁకసత్వరం బుపక్రమించె
ద వినుండన్న నవ్వారలు హర్షంబుతో. 68

—* శౌనకాదిమునులు సూతునితో శివతత్త్వంబు తీరెఱింగింపుమనుట *—

గీ. ఎంతయేనియు శుశ్రూష ♦ హెచ్చుచుండెఁ, జెప్పుమిప్పుడు కృపతోడ ♦ శివునితత్త్వ
మేమెఱుంగమగుణుఁడైన ♦ యీశ్వరుండు, గుణము నెట్టులఁ జెందెనో ♦ కోవిదేంద్ర

ఉ. సర్గముకన్న మున్నుఁ • బురశాసనుఁ డెట్టులనుండునింకనా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణి • జక్కఁగఁగ్రీడ యొనర్చుదానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ • దావసియించుఁ గృపాళు! సెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు • పన్నగ నెట్లు ప్రసన్నుఁడయ్యెడున్. 70

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల • కర్మిలి నెట్టి ఫలంబొసంగు? నా
వితతదయాకరుండుగడు • వేగిర మొంది ప్రసన్నుఁ డౌనటం
చతులితమౌ ననుగ్రహము • నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయఁడం చెపుడు • విందుము విందుగఁ దెల్పుతత్కథన్ 71

గీ. బ్రహ్మ విష్ణువు రుద్రుండు • పరమశివుని, యంశజులటంచు నందుఁబూ • ర్ణాంశుఁడల్ల
రుద్రుఁడని వినుచుందుమా • రుచిరమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని • పింపుమనఘ!

క. రుద్రావిర్భావంబును, రుద్రాణీజన్మకథని • రూపింపు విప
శ్చిద్రాజులు మెచ్చఁగవి, ద్వద్రమణా! నీదుకీర్తి • వర్ధిలుభువిలోన్

వ. అనిన విని సూతుండిట్లనియె.

క. ధన్యులు గృతకృత్యులుమీ, రన్యులవలెఁగాదు నిర్మ • లాంతఃకరణుల్
మాన్యులు మురియుచు వినుతన, నన్యాదృశమైన ప్రమథ • నాథకథనొగిన్ 74

గీ. శివకథానైష్ఠికమనీష • చెలువుమీఱ, వెలసెనేనియు జాహ్నవీ • సలిలమట్లు
పూతులనొనర్చు నాండ్రను • బూరుషులను, బృచ్ఛకుని • విను వారిని • వినుచువాని

క. భవరోగౌషధ మిదివినుఁ, డవిరళమోదమున నీప్సి • తార్థప్రదమీ
శివచరితము నారదమా, నివరేణ్యుఁడుఁ దండ్రినడుగ • నీరజభవుఁడున్ 76

గీ. సంతసంబలరఁగ నాత్మ • జన్మునకు వ, చించె నట్టుల మదికి రు • చించునటుల
తపసులార! భవత్సన్ని • ధానమందు, శాంకరయశంబు గానంబు • సల్పువాఁడ 77

.... కథా ప్రారంభము ....

—* నారదముని తపస్సొనరించుట *—

క. అని వేగమె సూతుఁడు దన, మనమునఁ బరశివచరణ స • మర్హణమును న
ష్ఠానరించి యిట్లు పలికెను, ఘనమధురమరందసూక్తి • కౌశల్యమునన్. 78

ఉ. నారదమౌనివర్యుఁ డొక • నాఁడు మహేశ్వరభక్తియోగ దీ
ప్తారతుఁడై తుషారగిరి • కందరరాజమునొంది స్వర్ణ

చారుతరంగశీకరర • సప్రసరప్రకరాలవాలమా
లూరరసాలసాలతరు • లుంగలవంగ వనంబు నొక్కెడన్. 79

ఉ. కాంచి మనంబునచ్చియటఁ • గాపురమొంది వియన్నదిన్గడున్
మించినవేడ్కఁ గ్రుంకులిడి • మేలుగ లోన 'శివోహ'మంచు యో
జించుచు నుండెనంతఁ గడ•చెన్ జిరమాపయి వృత్రభేది వీ
క్షించి మునీశ్వరవ్రతముఁ • జేవఁదొలంగి కలంగె నెంతయున్. 80

గీ. సంయమిదివంబుదనకై వ•సంబుఁజేసి, కొనఁగమదిఁబూనితపసుఁగై •కొనియెనిట్లు
లేకయుండిన నిట్టు ల • లోకదీప్తిఁ, బెద్దకాలంబొనర్చునే • బిట్టుతపసు. 81

క. నేనూరకున్న నిటులే, మానకస్వారాజ్యమూడి • మహితాత్ముకుఁడీ
మానీంద్రు నొందు నిందను, మానములేదెంతయేని • మదిఁ బరికింపన్. 82

ఉ. కావున నిష్ఠె తాపసుని • గర్వమణంగఁగ నత్తపంబునేఁ
బూవిలుకాని సాయమున • బూదియొనర్చెదనంచు వేగన
బ్భావజు నాత్మలో దలఁప • బంచశిలీముఖుఁ డేగుదెంచి తా
దేవర! యేమిసెల్వనుడు • దేవవిభుండనె నివ్విధంబుగాన్ 83

చ. మునివరుడైన నారదుఁడు • మూర్ఖత, నాకధరాధి పత్యమున్
మనమునఁగోరి ఘోరముగ • మంచుమలన్ దపియించుచుండె నీ
యనుచరరాజిఁ దోడ్కొనిర • యమ్మౌన నమ్మౌని జేరికామవే
దనకు వశున్బొనర్చి బలి • తంపు తపమ్మును వమ్మొనర్పుమా! 84

మ. అని పంపన్ మరుఁడంతమాధవుఁ బ్రియా • మాధీశు గంధానిలున్
దనవెంటన్ గొనిపోయి మానివరుచి • త్తంబు త్తలంబొందిస్త్రీ
జనతాసక్తముగాఁగఁజేయఁగడఁగన్ • సర్వేశ్వరాను గ్రహం
బున నమ్మౌని రవంతయేనిఁ జలనం • బున్ జెందకుండుటన్ 85

చ. కని మదనుండు భీతిఁగొని • క్రన్ననింద్రునిఁజేరి తద్విధం
బును నవబోధచేసిచనెఁ • బొల్పగు నారదశక్తి కెంతయున్
మనమున మెచ్చె దేవపతి • మౌని చిరంబు తపించి యంతసి
ద్ధిని గడియించి నానని మ • దిన్ గరువంబువహించి మించుచున్ 86

—* నారదముని, తపస్సిద్ధియైనదనుకొని త్రిమూర్తులయొద్ద కేగుట *—

క. కాముని జయించితిని యిఁకఁ, గామాదినిఁ బోటిసేయఁ • గంటినిజతపం
బీమాద్రి సిద్ధిఁజెందె నిఁ, కేమని యత్తపసుమౌని • హెచ్చుగుకలిమిన్. 87

శా. కైలాసంబున కేగి యాత్మసుతపో ♦ గంభీరభాగ్యంబు స
ర్వాలంకారునితోడఁ జెప్పుటకునై ♦ యచ్చోటికిం బోయి య
న్నీలగ్రీవునిఁ జేరి మ్రొక్కి మిగులన్ ♦ నీటొప్ప నాత్మోన్నతిన్
వాలాయంబుగఁ దెల్పె శంకరుఁడు "వా♦హ్వా" యంచు హర్షించఁగా. 88

చ. శివుఁడు మునీంద్రుగర్వమును ♦ జిత్తమునందు నెఱింగియున్ గడున్
బ్రవిమలమైన భక్తజన ♦ వత్సలతన్ విడనాడకమ్ముని
ప్రవరునితోడ నిట్లనెఁ జి♦రంబు తపంబొనరించి సిద్ధివై
భవమును జెందితీవు ముని♦వర్య! కడున్ గడు సంతసించితిన్. 89

క. ఐన నొకమాట సెప్పెద, మానసమున నుంపుదీని ♦ మఱవకు మెపుడున్
మౌనీంద్రా! వైకుంఠుని, తో నుడువకు నీతపంబు ♦ తోరపుసిద్ధిన్. 90

క. అనిబోధించిన విని ముని, మనమున నదిలెక్కగొనక ♦ మఱియుఁ గమలజ
న్మని యొద్ద కేగి యట్టులె, తన కామజయంబుఁ దెలుపఁ ♦ దద్జ్ఞుఁ డతండున్.91

క. శంకరు ననుగ్రహంబునఁ, బంకజసాయకజయంబు ♦ వాటిలె మునికా
పొంక మెఱుంగక యితఁడిటు, మంకుతనమ్మొందె వదరు ♦ మాన్పెద నిట్టుల్.92

క. అనికొని నారదమునితో, ననియెఁ గుమారా! మహేశ్వ♦రానుగ్రహ మ
ట్లనుపుగ మన్మథ జయముగా, బొనరించిన దందుఁగులుకఁ ♦ బోకు మెడందన్ 93

ఉ. మున్నట శంకరుండు తప ♦ మున్ బొనరించుచునున్న మన్మథుం
డన్నిటలాక్షు గెల్వఁజని ♦ యంతముఁ జెందెఁ దదీయ దేవియా
పన్నగభూషణుంగొలిచి ♦ భర్తననంగునిగాఁగ నొందెనా
పున్నెపుభూమి శాంకరవి ♦ భూతిజయించితి వీవు కామునిన్ 94

క. చను మదరిపాటుఁ జెందకు, తనుజ! యనుడు నారదుఁడు హి♦తవునరయక య
వ్వనజాక్షుని చెంగటకే, గిన నాతండరసి వేడ్కఁ ♦ గిల్కొను మదితో. 95

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! తెల్పె? యిపు ♦ డెచ్చటనుండి మదీయధామమున్
బ్రేమము మీఱఁ జేరితివి ♦ పెద్దయుఁ బ్రొద్దులు మంచుఁగొండలో
నేమము మీఱఁగాఁ దపసు ♦ నెగ్గఁగఁ జేసితివయ్య! నీకు దీ
టీమహివచ్చునే పెఱ ఋ♦షీంద్రులలో నొకఁడేనిఁ జూడఁగన్ 96

—* నారదుఁ డహంకరించుట *—

ఆ. అని బహూకరింప ♦ నమ్మౌని పొగరునఁ, దనదుతపసు పెంపుఁ ♦ దమ్మివిల్తు
గెలుపు హెచ్చుమీఱఁ ♦ గేరుచుఁ జెప్పెను, హరియు వినియె మంద♦హాసమలర.

వ. అంతఁ బుండరీకాక్షుండు,

క. విని యెందఱయ్యమైన శి, వుని మాయాసరణిఁదపసి ♦ పొలుపఱియిట్టుల్
మనసిజుని నిల్వరించితి, ననిసారకోఁతలను ♦ గోయు నజ్ఞతబలిమిన్. 98

గీ. అనిమనంబునఁదలఁచిది ♦ వ్యఋషియుల్ల, మలరఁగాఁబల్కెమునియునుహరుసమొంది
కంజనయనునితోననె ♦ గాముఁడేమి. సేయఁగలఁడు మహాత్మక! ♦ చేవమీఱి.

క. అని గర్వపడి మునీంద్రుఁడు, చనియెను దనయిచ్ఛకలిమిఁ ♦ జక్రాయుధుఁడ
మ్మునిపైఁగినిసి శివేచ్ఛన్, దనమాయను ద్రోవతొనఁ ♦ దనరఁగఁజేయన్. 100

మ. హరినిన్ బాసి మునీంద్రుఁడెందొ చనఁబో ♦ నధ్వంబునందొక్కచోఁ
బుర మొక్కండగుపట్టెఁ గర్బురమయ ♦ ప్రోత్తుంగహర్మ్యంబు సుం
దరనారీనరవర్గసేవితము నా ♦ నావస్తువిస్తారబం
ధుర మత్యద్భుతవైభవంబు మునియు ♦ ద్భూతాభిలాషాత్ముఁడై. 101

—* నారదుఁడు శ్రీమతినిఁజూచి మోహించుట *—

మ. నగరున్ జొచ్చి నరేంద్రమందిరము నొం ♦ దన్ బోవఁగా నందు భ
వ్యగుణుం డప్పురినేలు శీలనిధియన్ ♦ బ్రఖ్యాతభూనేత రూ
పగుణాలంకృతయైన శ్రీమతియనా ♦ బాలన్ స్వకీయాత్మజన్
దగు రాజన్యునకీయఁ గోరి పురమ ♦ త్యంతంబు గైసేసియున్ 102

ఆ. రాజవరులనెల్ల ♦ నోజమైఁ బిలిపించి, తగస్వయంవరముఁ ♦ బొసఁగఘటించి
పుత్రిహస్తమందుఁ ♦ బూదండనిడిమది, కిష్టమైనవాని ♦ కేయుమనియె. 103

ఉ. అత్తఱిమౌనియున్ జెదరి ♦ నట్టిమనంబున నందుఁ జేర రా
జోత్తముఁ డాతఁడమ్మునికి ♦ నొప్పుగ బాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి మేల్
ముత్తెపుగద్దె నెక్కనిడి ♦ పుత్రినిఁ దోడ్కొనివచ్చి మౌనిరాట్
సత్తము పాదపద్మములఁ ♦ జక్కఁగ మ్రొక్కఁగఁజేయ నాతఁడున్ 104

ఉ. కన్నెనుజూచి యచ్చెరువుఁ ♦ గాంచి మునీంద్రుఁడు మన్మథాస్త్రసం
పన్న మనంబుతో నృపతి ♦ వర్యునికిట్లనెఁ బార్థివేంద్ర! యీ
సన్నుతగాత్రి దివ్యతను ♦ జాతవలెన్ గనుపట్టుచున్న దీ
చిన్నది యెవ్వతో చెపుమ ♦ చెచ్చెర ముచ్చటమీఱ నాకిఁకన్

వ. అనిన నజ్జననాథుం డిట్లనియె.

చ. మునివర! నాదుకూఁతురు స ♦ ముజ్జ్వలరూపనిధాన దీనికి
ష్టనువుగ భర్తఁగూర్పఁగ స్వ♦యంవరమున్ బొనఁగించినాఁడ నా
తనుజకుఁగల్గుభాగ్యమును ♦ దద్జ్ఞులు మీఱ లెఱింగియుందురొ నా!
మనమలరన్ వచింపుఁడు న♦మస్కృతులన్ బొనరింతు మీకిఁకన్. 106

ఆ. అనుడు మానియనియె♦నధిప! నీకూఁతురు, కలిమిచెలువవోలె ♦ వెలయుసిరుల
విభుఁడు మరునిఁగన్న♦వెన్నుఁడే యనఁదగు, నట్టులమరుమీఱు♦హరుసమునను.

క. అనినొడివి నారదుండా, జనపతికడనుండి విష్ణు ♦ సన్నిధికి వెసన్
జని యాయనఘునకారా, తనయ స్వయంవరవిధంబుఁ♦దగఁజెప్పి వెసన్, 108

మ. హరి! నామానసమున్ హరించె నృపక ♦ న్యారత్న మెట్లోననున్
జరితార్థున్ బొనరించు మేల్సొబగు సం ♦ ధానింపు మాలోకసుం
దరియా నగ్గిరితన్ బరిగ్రహము సే ♦ యంజాలనేనిన్బొరిం
బొరిఁబుష్పేషు శరార్చిఁగాల్పఁబడుదున్ ♦ బోనాడుదున్ బ్రాణముల్. 109

గీ. మేల్మిబంగారుబొమ్మ య♦మ్మొలఁతలక్ష్మి, తోడ నెనవచ్చు నీకైన♦తోయజాక్షి
అరమరయొనర్పకరుతయం♦దలరుదండ, వేయుఁగావున నీరూపు♦నీయునాకు. 110

గీ. అనుచుఁ గడువేఁడుటయుహరి ♦ యల్లననగి,
యనియె మోమోటమరయనే ♦ యకట నీదు?
మాటనేఁ ద్రోసివేతునే ♦ మానితిలక!
చనుమటులె యిచ్చితిని జక్కఁ ♦ దనపురూపు 111

క. హరివచనమ్మును విని ముని, హరుసంబున నృపసుతా స్వ♦యంవరశాలన్
బిరబిరగఁజేరి యచ్చట, హిరణ్యపీఠి నివసించె♦ నెంతయుఁ బేర్మిన్ 112

క. హరియొసగెన్ మునికి మనోహరమగు తనమేలిరూపు ♦ నఱుతవఱకుపై
హరిశిరసున్ గూర్చెనిది, యరయక ముని గూరుచుండె ♦ నచటమురియుచున్ 113

ఉ. అచ్చటివారలందఱును ♦ నమ్మునియాకృతిఁజూచి నవ్వుచున్
బిచ్చబికారి యీతఁడిటఁ ♦ బెచ్చుగుపూనికిఁ గూరుచున్న వాఁ
డిచ్చెలిఁ బెండ్లియాడుతమి ♦ నీ దొరలన్ విడనాడి యీతనిన్
మెచ్చి వరించునే? యకట ♦ మీనవిలోచన యెట్టులేనియున్ 114

క. క్రోఁతికిఁ గొబ్బరికాయయె, యీతరుణీమణికి నాథుఁ♦డీతండైనన్
గోఁతిమొకము ముని యితఁడి, ట్లాతురపడుచుండెఁ గన్నె♦నాసించికడున్ 115

సీ. అనుచు నచ్చటివా రను ♦ కొనుచునుండి,
రా జగన్మోహిని యనంగ ♦ నలరు రాచ
కొమిరె కూర్చుండియున్న భూ ♦ రమణవరుల,
నొకొక్కరిఁ జూచుచుం బాయు ♦ చుండెనందు. 116

క. నారదమునినిన్గని చె, న్నారెడు రూపంబువాన ♦ రాస్యముఁగని లోఁ
గూరిమిఁజెందక తొలఁగెను, సారెకుముని యఱుతసాచి♦చక్కఁగనుఁగొనన్

విష్ణుమూర్తి శ్రీమతిని బెండ్లాడి వైకుంఠమునకుఁ దోడ్కొనిపోవుట.

క. అత్తఱిఁగమలాక్షుండా, బిత్తరియెడ వేడ్కఁజెంది ♦ పేరిమినొకరా
జోత్తముఁడై యటఁజేరుడు, నత్తలిరుంబోఁడిసూచి ♦ హారము వేసెన్. 118

ఉ. అంత సరోజనేత్రుఁడు ప్రి ♦ యంబున నక్కలికిం గ్రహించి బల్
సంతసమొప్పఁగాఁదనదు ♦ సద్మముఁజేరె నరేంద్రులెల్లరున్
జింతిలి వేగవేగముగ ♦ స్వీయపురంబుల త్రోవఁబట్టిర
ట్లంతయుఁ జూచి నారదుఁడు ♦ హా! యిదియేమి యటంచుఁ గించతో. 119

ఉ. వారిని వీరినిం దఱిసి ♦ బాలిక నెవ్వఁడు గొంచఁబోయె బం
గారుసరంబు నాయఱుతఁ ♦ గామిని వేయఁగఁబూనియుండె మీ
రారయుఁ డెందునున్నదొ ర♦యంబుననంచు మునీంద్రుఁడాడ గౌ
రీరమణప్రియుల్ మఱిమ♦ఱిన్ మునిఁగాంచుచు నిర్వ్యరచ్ఛోటన్. 120

చ. నగుచు నిటుల్ వచించి రల♦నాతుక నెత్తుకపోయె విష్ణు వ
మ్మగువ నినున్ వరించునొకొ ♦ మర్కటవక్త్రుఁడ! చాలుఁజాలు నీ
మొగమును గన్నరోఁతవొడ ♦ మున్గడుఁ జక్కఁదనాలబాలకున్
దగుదునటంచు నెట్టులుమ ♦ నంబున నెంచితొ? కొంచకింతయున్. 121

క. బంగరువిరిసరమును నా, రంగారుమరాళరాజ ♦ రాజగమనసా
రంగవిలోచన హరియఱు, తంగై సేసెను గ్రహించెఁ ♦ దన్వినతండున్. 122

ఆ. ఇటులవారు చెప్ప ♦ నీరసతోముని, వారిఁజూచిగినిసి ♦ మీరలిట్లుఁ
నన్నువెక్కిరించి ♦ నారుగావున భువి, దనుజయోనిఁబుట్టుఁ♦డనిశపించె. 123

క. వారలు జ్ఞానధనముచే, కూరినవారౌట మదినిఁ ♦ గుందక యెశివే
చ్ఛారీతినడచునని య, న్నారదునిన్ దూఱిరైరి ♦ నడచిరెచటికో. 124

ఉ. అంతమునీంద్రుఁడాత్మముఖ ♦ మద్దమునన్ బరికించి విస్మయం
బెంతయుఁ జెంది చక్రధరుఁ ♦ డిట్టులొనర్చిన వాఁడటంచులోఁ.

—* నారదుఁడు విష్ణుమూర్తిని శపించుట *—

జంతిలిభగ్నుభగ్నమను ♦ శ్రీగురుసాగ్ని భరంబుతోనిశాం
టాంతకుఁ జేరినిల్చికడు ♦ నాతతరౌద్రమయోక్తి నిట్లనెన్. 125

ఉ. మోసమటుల్ బొనర్చితి వ ♦ మోఘవచస్కుఁడవంచు నెంచినే
నాసను జెంది యట్లునిను ♦ యాచనచేసినదానికిట్లు బల్
దోసమనాకచేసితివి ♦ తుంటరి! కొంటెతనంబు చెయ్యు వి
శ్వాసవిఘాతుకా! యురక ♦ సల్పినసేరము రిత్తవోవునే. 126

ఉ. పూనికతోడఁ గట్టికుడు ♦ పున్ నిను నీయఘుమెంచిచూడు నా
మానసమున్ గరంచిన కు ♦ మారినిఁ జేకొవి పల్వురందు నా
కీ నగుఁబాటుఁగూర్చితివి ♦ హెచ్చుగనీవిటు స్త్రీకతంబునన్
బూనెదుగాక పెన్వగను ♦ బూనెదుగాకపహాస్య మిద్ధరన్. 127

క. మఱియును వానరముఖమును, సరియని నాకిచ్చినట్టి ♦ చందమునకు వా
నరులే శరణంబౌదురు, నరుఁడవు నీవగుచువగఁద ♦ నరుదువుభువిలో. 128

గీ. ఇట్లుముని శాపమిచ్చిన ♦ నీశ్వరేచ్ఛ, యనుచుఁబురుషోత్తముండెద్ది ♦ యనక కినుక
లేకయానందముననుండె ♦ వీఁకమెఱయ, శంకరునిమాయయంతన ♦ జ్జటిలుఁబాయ.

—* నారదుఁడు పశ్చాత్తప్తుఁడగుట *—

మ. మునివర్యుండు ప్రబోధమొంది కినుకన్ ♦ భోగీంద్రతల్పున్ సెపిం
చిన దోసంబున కెంతయేని మదిని ♦ స్సీ! యంచు భీతాత్ముఁడై
వనజాతాక్షునిఁజేరి మ్రొక్కి చెడితిన్ ♦ బాపంబిటుల్ కట్టికొం
టిని సర్వామరవంద్యు శ్రీవిభుని నే ♦ నిందించి కుందించితిన్. 130

ఉ. ఎట్లుమహాత్మ! నిన్ను శపి ♦ యించినదోసము నాకుఁబాయు నీ
వెట్లుభరించియొందఁగల ♦ వీచెడుతాపసి యేవమైనయీ
తిట్లు సహింపరానివికఁ ♦ దీంద్రపుటల్కను ముక్కుముక్కుయీ
వట్లుగ నన్నుఁజెండఁదగు ♦ నండజకేతన! చక్రధారచేన్. 131

క. అప్పగిది సేయవేనిన్, దెప్పరమగునిరయమొంది ♦ దిక్కుఁగనకబల్
ముప్పునముటిగెదనిఁక, నాతిప్పలుపాయునటులే వి ♦ ధింపుముశిష్యున్. 132

చ. అనియనినంత శ్రీదయితుఁ ♦ డల్లననవ్వి మునీంద్రుతోడని
ట్లనె మునిరాజ! యేలయిటు ♦ లాత్మమఱుంగెదవంతయీశ్వరే
చ్ఛనునడుచున్ మఱొక్కరి వ ♦ శంబగునే పనిలేనియిట్టివే
దనఁగొనకమ్మహేశ్వరుని ♦ దన్ దలపోయుము పాయుమజ్ఞతన్. 133

చ. సకలముఁగాలచక్రమును ♦ శంకరుఁడేతిరుగంగఁజేయునా
యకుఁడతఁడన్ని యాత్మలకు ♦ నక్షరమూర్తి, కృపానువర్తి, మా
మకదయితుండు నిచ్చలు ర ♦ మాసతి యేనును దత్పదాబ్జముల్
దికమక లేక కొల్చెదము ♦ దివ్యమునీ! గుఱుతింపు మింపుగన్. 134

ఉ. ఐననుగూడ శాంభవ మ ♦ హాద్భుతమాయకులోఁగి యెప్పుడె
ప్డైనను బ్రహ్మదేవుఁడు;మ ♦ హేంద్రుఁడుమోహము నొందుచున్ వగన్
బూనుచు నుందుమట్లగుటఁ ♦ బూనిమ తెవ్వరుదాటఁజాలువా
రానియతిన్ గరంబెఱిఁగి ♦ యక్కట వెక్కసపాటు మానుమా. 135

— * విష్ణుమూర్తి నారదునకు హితోపదేశంబుచేయుట * —

ఉ. నీదగుహాంకృతిన్ మలఁప ♦ నీలగళుండటు గూర్చెనీకున్
నీదుముఖంబునన్ మరల ♦ నేర్పుగనాకును శాపసూక్తినా
పాదనచేసెఁ దాన గరు♦వంబు భయంబును మాను చిత్తమా
హ్లాదమునొంద నిందుధరు ♦ నన్వహమున్ భజనంబొనర్పుమా. 136

శా. దానన్ నీకఘముల్ దొలంగు సుచరి♦త్రఖ్యాతియేపొందు వి
జ్ఞానంబబ్బును డెందమందుఁగల నా♦నాసంకటాంకూరముల్
లోనన్ గ్రుంగు శుభైకమూర్తివయి యీ ♦ లోకంబులన్ మింతు వీ
నీనేర్పున్ గని చేతురింక జనముల్ ♦ నిత్యంబు శర్వార్చనన్. 137

క. మనసున వాకున గాత్రం, బున శంకరుఁగొల్చునతఁడె ♦ బుధుఁడును పుణ్యుం
డును ధన్యుండును వైదికుఁ, డును జీవన్ముక్తుఁడగుఁగ♦దున్ బేర్మిమెయిన్.

క. శివనామం బనియెడుఘన, దవహేతికి నఘవనములు ♦ దగ్ధములగునా
శివనామతరినిఁగొని యీ, భవనీరధి దాఁటవలె ను♦పాయమున మునీ. 139

క. భవదవమధ్యంబునఁ జి, క్కువడినడచుచున్ గరంబు • కుందెడువారల్
శివనామ సుధారస వృ, ష్టివలనఁ దెలిపిగొని కాంతుఁ • సేమంబు భువిన్. 140

క. పలుజన్మంబులఁదపసుల్, సలిపిన నేగాని భక్తి • శంకరునియెడన్
గలుగదు కలిగినయేని స, కలదేవులసరిగ శివునిఁ • గనుకట్లమరున్. 141

గీ. లాఁతివేల్పులసరిగ బాలశశిధరుని, యెడఁబ్రపత్తియొనర్చినయేని మనసు
నందుఁజాపల్యవైఖరి నొందియమరు, నేని యాభక్తి వితయగు నెఱుఁగుమార్య!

క. వినుముని! యెందునుసామ్యము, గననిదియై చపలగుణము • గననిదియై వా
సినిమెఱయు శంభుభక్తి భు, విని సర్వార్థంబులొసఁగు • వేడ్కలుమించన్.

క. నుదుటను బూదియు నలుతన్, రుదురాకలునాల్కలో వి•రూపాక్షునిపే
రొదవినచో నవ్వాఁడఘు, విదళనము నొనర్పఁగలఁడు • విజ్ఞవతంసా. 144

క. బాపలసొమ్ములఁదోఁచియు, బాఁపలఁగొట్టియును వేఱు • పాపంబులనా
టోపంబున సల్పియు నా, పాపంబులఁబాయు శివుని • భక్తిఁబడసినన్. 145

క. ఆపాదమస్తకము భ, స్మాపాదన మొందుమెప్పు • డఖిలాంగములం
దోపికరుదురక్కలఁగొను, శ్రీపంచాక్షరజపంబు • సేయుము మౌనీ! 146

క. శివకథలఁజెప్పుమెప్పుడు, శివకథలను వినుచునుండు • శివభక్తులనున్
శివునిన్ గొలుచుచునుండుము, శివతీర్థంబులకుఁజనుము • సేమంబొనరన్. 147

ఉ. అందును వారణాసికిఁ బ్రయాణమొనర్పుము దేవమౌని! ము
న్నందుగ శంకరుండచటఁ • బొంగుచు భూధరరాజకన్యతో
నందనరాజితో నమర•నాయకముఖ్యులతోడ వాసమున్
బొందివసించు నయ్యదియ • పూర్వము సృష్టికి శిష్టతల్లజా. 148

ఉ. అచ్చటనుండి యెల్లయభ•వాయతధామము లీక్షచేసి సొం
పెచ్చఁగ సత్యలోకమున • కేగి భవద్గురు సారసోద్భవున్
హెచ్చఁగఁబూజసేసి పర•మేశ్వరతత్త్వ మెఱుంగఁగోరుమా
సచ్చరితుండు శైవజన•సత్తముఁ డర్సమెసంగఁజెప్పెడున్. 149

క. అనిపనిచిన నతఁడునుగడు, మనమున సంతసముఁజెంది • మధువైరికి వం
దనములఁబొనర్చి రయమున, ఘనపుణ్యవితానరాశిఁ • గాశిన్ జేరెన్. 150

—* నారదుఁడు తీర్థయాత్ర సల్పుట *—

గీ. చేరి మిన్నేటియం దభి♦షేక మొంది, విశ్వనాథునిఁ దద్దేవి ♦ విష్ణుపతినిఁ
గొలిచి భైరవుఁ బూజించి♦జలజనయను, మాధవుని భజియించి సం♦బరము మెఱయ

శా. శ్రీశైలేశు భజించి భ్రామరిని సం♦సేవించి శ్రీకాళహ
స్తీశున్ దత్సతిఁ బూజచేసి నటనా♦ధీశుం దదీయప్రియన్
బ్రాశస్త్యంబుగఁ గొల్చి పాండ్యవిభు ♦ దారాయుక్తు నర్చించి రా
మేశున్ బర్వతవర్ధనిం బ్రియముమై ♦ నీక్షించి సేవించియున్. 152

గీ. ఏకసహకారవిభుని నా♦గేశుఁ ద్ర్యంబ, కేశు ఘుశ్మేశు నుజ్జయి♦నీశుఁ బ్రణవ
నాథు శ్రీభీమశంకర♦నాథు సోమ, నాథుఁ గేదారనాథుఁ ద♦న్నలినదృశల. 153

—* నారదుఁడు బ్రహ్మయొద్దకేఁగి శివతత్త్వంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. కొలిచి యజుఁ జేరఁ జని జో, తలసలిపి స్వవృత్తమెల్లఁ ♦ దాఁ దెలిపి వెసన్
నెలతలఁ దాల్చిన దొరయ, క్కలిమిఁ దెలియఁ గోరి భూరి♦కౌతుకమమరన్. 154

గీ. శివునితత్త్వం బెఱుఁగఁ గోరి ♦ చేరినాఁడ, తండ్రి! నిన్నద్ది తెలుపుమా ♦ తత్త్వవేది
వీవగుట నగుణుండైన ♦ యీశ్వరుండు, గుణత నెట్టులఁ జెందెనో ♦ కోవిదేంద్ర. 155

ఉ. సర్గముకన్న మున్ను స్మర♦శాసనుఁ డెట్టుల నుండు నింకఁ దా
సర్గపుమధ్య నెక్కరణిఁ ♦ జక్కఁగఁ గ్రీడయొనర్చు దానియు
త్సర్గమునం దెటుల్ మరలఁ ♦ దావసియించుఁ గృపాళు! చెప్పుమా
భర్గుఁడు లోకశంకరుఁడు ♦ పన్నుగ నెట్లు ప్రసన్నుఁ డయ్యెడున్

చ. అతఁడు ప్రసన్నుఁడై జనుల ♦ కర్మిలి నెట్టిఫలంబొసంగు నా
వితతదయాకరుండు కడు ♦ వేగిరమందె ప్రసన్నుఁడౌనటం
చతులితమా ననుగ్రహము ♦ నారయునంచును భక్తకోటులన్
వెతవడనీయఁడం చెపుడు ♦ విందుము విందుగఁ దెల్పు తత్కథన్. 157

గీ. నీవు వెన్నుఁడు రుద్రుఁడా ♦ నిత్యమూర్తి, యంశజులటంచు నందు ♦ బూర్ణాంశుఁడిందు
మౌళియని వినుచుందుమా ♦ మహితమూర్తి, విస్ఫురితలీలలను విని♦పింపు మనఘ.

వ. మఱియు నానీలలోహితుని యావిర్భావంబును, రుద్రాణీ జన్మోదంతంబును, సాకల్యంబుగ నెఱింగింపుమని ప్రార్థించుచుండ నంత సంతుష్టుండై విరించనుం డిట్లనియె. 159

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు శివతత్త్వంబు తీరెఱింగించుట *—

ఉ. చాలఁగ సంతసంబొదవెఁ • జక్కఁగ లోకహితార్థివై యిటుల్
మేలుగ శైవతత్త్వము న•మేయమెఱుంగఁగఁ గోరినాఁడ వా
బాలశశాంకశేఖరుని • భాస్వరవృత్తము విన్ననెట్టి పా
పాలసులేనిఁ దక్కలుష • మంటక గెంటి సుఖంతు రాత్మజా. 160

శా. ఐనన్ బుత్త్రిక! శైవతత్త్వమును వి • శ్వాద్యుండుఁ బద్మేక్షణుం
డేనున్ నిక్కమెఱుంగఁ జాలమిఁక యె • ట్లేనర్కునిన్ దీపము
ట్లేనిప్పట్ల నెఱుంగఁ జెప్పెదను వి • న్మీ! నాదు! వైదుష్య వి
జ్ఞాన శ్రీపరిమాణమెంత వఱకో • జ్ఞం జేసి రంజించునో. 161

చ. వినుమఖిల ప్రపంచలయ • వేళఁ జరాచర వస్తుజాలమె
ల్లనులయమొంది నప్పుడఖి • లమ్ము తమోమయమై యనర్కమై
యనలనిశాకర గ్రహాధ • రాంబువియత్పవమాన శూన్యమై
యనహమునై యరాత్రమయి • యప్రతిమంబగు నప్రధానమై. 162

తే. పంచతన్మాత్రల వియు న • ప్పట్ల వెలయ, వట్టిసూదుల బెజ్జమా • నట్టిగట్టి,
బెట్టిదపు గ్రుడ్డిచీకఁటి • పెరిమయమర, నుండెసద్వస్తువొక్కండు • నిండుమీఱి.

క. అదిమాటగు పోలికయు, ట్లాదవిన నది సదసదాఖ్య • నొందును యోగుల్
సదమలచిత్తులు దీనినె, హృదయాకాశంబులోన • నీక్షింత్రెపుడున్. 164

ఉ. వాఁకులు డెందమారయెడను • వైదుషిచాలక వెన్క కేగుఁ బే
రేకనరాదు రూపునొక • రేకయుతోఁచదు బల్పుచిక్కటల్
చీకటిలేవు పెద్దదియుఁ • జిన్నదియాటయు లేదు పొద్దునున్
గాకయుఁ బొట్టిగాక తగుఁ • గానక యేదొకవర్ణవైఖరిన్. 165

క. కలదని చెప్పిన యత్తొలి, పలుకు గడున్ జడియు యోగి • భావసుగమమై
యలరెడు నవికారము ని, శ్చలము నిరాధారమగుచు • సంయమివర్యా! 166

క. సత్యము జ్ఞానమనంతము, వ్యత్యయరహితంబునున్ జి•దాత్మకమగుచున్
నిత్యానందమునగుచుఁ బ, రిత్యక్తోపద్రవ మల•రె నొకమహామటన్. 167

సీ. అప్రమేయ మనారంభ • మద్వితీయ, మాకృతివిహీన మవికాస•మగుచు నిర్వి
కల్పమునునిర్గుణం బాత్మ•కారణంబు, నగుచునిర్మాయమైయల•రారునొకఁడు.

—* శివుఁడు సగుణుండై యేర్పడుట *—

గీ. విగ్రహము లేక యారీతి • వెలసి కొంత, కాలమైనంతఁ దనుదానె • కల్పనంబు
చేసికొని యొకమూర్తియై • చెలువుమిగిలె, లీలమెయిమించు నేరిమి • మేలుమీఱ.

వ. మఱియు నమ్మూర్తియు.

క. సర్వైశ్వర్యగుణంబుల, సర్వజ్ఞానమునఁ దనరి • సర్వగమగుచున్
సర్వమునున్ బరికింపుచు, సర్వాద్యయి సర్వవంద్య • సర్వదమగుచున్. 170

గీ. సర్వమును బొనరించుచు • శాంతశుద్ధ, రూప మైశ్వర మిభ్భంగి • యేపుమిగుల, నంతనంతర్ధి నొందెఁ జిదాత్మమైన, యప్పరబ్రహ్మమెల్లెడ • నమరునద్ది.

క. ప్రాచీనంబయి రూపం, బేచొప్పడనట్టి బ్రహ్మ • మిటుగొనరూప
ర్వాచీనులైనవారు ప, రాచీనులు శివునిగా స్మ • రణ చేసిరొగిన్. 172

వ. అంతఁ గొంతకాలంబునకు.

—* సగుణశక్తి యేర్పడుట *—

తే. గీ. ఏకకుండయి తనయిచ్ఛ • నెసఁగునీశ్వ
రుండుదనమూర్తినుండి యొ • కొండుశక్తి
తనువుసృష్టించెనయ్యది • తననుబాయ
కుండునట్టిది నీడ య • ట్లొంది కగను. 173

క. దాని నెప్రకృతినిగాఁగఁబ్రి, ధానముగా మాయఁగాఁగఁ • దజ్ఞులనుదుర
ద్దానినె బుద్ధికి మాతను, గానెఱుఁగుము త్రిగుణకలిత • గా నెఱుఁగు మునీ!

క. ఆపెయె యంబికవినుమా, యాపెయె సకలేశ్వరియును • నరుదొప్పఁగ న
య్యాపెయె త్రిదేవజననియు, నాపెయెయగు మూలకార • ణాఖ్య కుమారా!

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరి రూపవిశేషంబుల గుఱించి పేర్కొనుటకు శక్యంబుగాదు. 176

సీ. శంఖచక్రగదాసి • శరకార్ముకాభయ, వరదాష్టహస్తముల్ • వాసిమీఱ
ఇందుసహస్రభా • యిష్టవిద్యుతి వొల్చు, ముఖదీధితిచ్ఛటల్ • మురిపమెసఁగ
ఫుల్లారవిందవి • స్ఫూర్తిమీఱెడు వాలు, కనుదోయికాంతి చొ • క్కముగనిగుడ
నవరత్నమయములౌ • నగలనొప్పిదమైన, తనువెంతో మేల్మిసం • తసమునీన

గీ. తలఁపఁగ నశక్యమగు తేజ ♦ మలరుచుండ
నఖిలమున కాదిహేతువై ♦ హరువుమీఱ
నొకతెయైయుండి పెక్కురై ♦ యొప్పుపెంపు,
గలిగి యమ్నాయపాదలుమేల్ ♦ చెలువమమర. 177

గీ. పరమపూరుషుఁడై నయ♦భర్గుఁడపుడు, ఫాలచంద్రుఁ డుముక్కంటి♦పంచముఖుఁడు
దశభుజుండును గర్పూర♦ధవళుఁడై శి, రమునగంగను జేతశూ♦లమునుదాల్చె.

క. అట్టిశివుండును శివయును, బెట్టిదమగుపూనికనొక్క ♦ పీడమరిచియం
దిట్టలమగుప్రేముడికొడి, గట్టి యొనర్చిరి చిరంబు ♦ కాపురమనఘా! 179

క. శివులకు నివాసమైతగి, శివనగరంబనఁగ బరగెఁ ♦ జేవమెయిలయం
బవుటనెఱుంగమిచేభువి, నవిముక్తంబనెడు నాహ్వ ♦ యంబును గొనియన్.

క. ఆనందమూర్తులైన భ, వానీభవులకు విహార ♦ వనతలమైగా,
ఘానందజనకమగుటది, యానందవనంబనంగ ♦ నవనిన్ వెలసెన్. 181

క. అచ్చోట శివుఁడు శక్తియు, నచ్చపుఁదపసునను గాటమగు యోగమునన్.
హెచ్చగు విహారగరిమల, మెచ్చవసింపుచునొకప్డు ♦ మేలుగమదిలోన్. 182

శా. లావున్ జేవయు నోర్పునేర్పు బలము ♦ ల్లాసంబునుత్సాహ మొ
ప్పౌ వైదుష్యము చెల్మికల్మిగల ♦ నీటౌపుత్రుఁబుట్టించిమా
యావై రాజ్యవిభున్ బొనర్చిన భరం ♦ బెల్లన్ దలన్ దాల్చి, మా
కౌ విశ్రాంతియు యోగలీలలనపా ♦ యంబై ముదంబీయుతన్. 183

గీ. అట్టులైనఁ దలఁపులను ♦ నలలు సత్త్వ
మనెడు రతనంబులును రజ ♦ మనెడువిద్రు
మలతయును దామసములౌమొ ♦ సలులు గలిగి
లాఁచునుల్లంపుకడలి సం ♦ కోచపఱచి. 184

ఉ. ఆతఁడె మాయనుగ్రహము ♦ నందిసృజించుఁ జరాచరంబుల
ల్లాతఁడె సర్వజంతుతతి ♦ నర్మిలిఁ బ్రోచుచునుండు నెప్పుడె
ష్టాతఁడె యెల్లలోకముల ♦ కంతము గూర్పఁగలండు నిక్కమ
ట్లీతఁడె నట్టివాని నొక ♦ యాద్యునిఁబుట్టగఁజేయుటొప్పగున్. 185

క. అవ్వాని సాయమున మే, మివ్వనమున హాయిమీఱ ♦ నింపగుక్రీడల్
నివ్వటిలంగ రహించెద, మివ్వరుసగననుచు ఘనత ♦ రేచ్ఛావశతన్. 186

క. ఈలాగిరువురు దృఢముగ, నాలోచనసేయ నంత ♦ నా పరమశివుం
డాలోకసుందరిని నపు, డాలోకించెను సుధామ ♦ యాయత దృష్టిన్ 187

వ. అంత

—* విష్ణుమూర్తి జననము *—

క. వేడుకతో వారలుగని, రీ డెందునులేని యంద ♦ మింపగువానిన్
మూడు జగంబులనేలెడు, పోడిమిగలవానిఁ దమ్ముఁ ♦ బోలినవానిన్ 188

సీ. ఇంద్ర నీలముడాలు ♦ నీసడింపఁగఁ జాలు, నీలంపుమై నిగ ♦ ని గలవాని
వేయి రేకులతమ్మి ♦ విరులగెల్వఁగఁ, జాలువిరివైన కనుదోయి ♦ వెలయువాని
చెనఁటుల సమయింపఁ ♦ జేవగల్గిన సాధ, నములొప్పు నాల్గు హ ♦ స్తములవాని
అమృతంబుకన్నఁ దీ♦యఁగ నొప్పుమాధురిఁ, గురిపించు నెమ్మోము♦కొమరువాని

గీ. పలురకములైన రతనాల ♦ వెలసిధగధ, గలు తనర్చు కిరీటంబు ♦ గ్రాలువాని
కౌస్తుభంబను మణియెద ♦ గలుగువాని, పసిఁడిపుట్టంబుఁగట్టిన ♦ బాలునొకని

ఉ. కాంచినతోడ బాలకుఁడు ♦ గ్రక్కునడాసి నమస్కరించి బల్
మించిన భక్తిసంపదను ♦ మేకొని యోకరుణాలవాల! కాం,
క్షించెద నీకృపాగరిమఁ ♦ జేయఁగలట్టిది చెప్పుమన్నఁ బ్రే
మించిమహేశుఁ డిట్లనియె ♦ మెచ్చుచు సారసుధామయోక్తులన్ 190

సీ. జగముల నెల్లనిం ♦ డఁగఁజాలు తేజంబు, వెలయుట విష్ణునా ♦ వెలసెదీవు
కమలంబులను బోలు ♦ కనులు గల్గుటఁ జేసి, కమలాక్షుఁడను పేరఁ ♦ గాంతువీవు
రాకాసిమూకలఁ ♦ బోకార్చుటన్ జేసి, దైత్యారి యను పేరఁ ♦ దనరఁగలవు
బంగారుపుట్టముల్ ♦ పసమీఱఁజుట్టుటఁ, గాంచనాంబరుఁడను ♦ ఖ్యాతిగందు

గీ. వంత మొందక చెందెద ♦ వచ్యుతాఖ్య, ఁజక్కని కురుల్గలుగుటఁ గే♦శవసమాఖ్య
యెల్లజీవుల మనసుల ♦ నెల్లరం జ, నము నొనర్చుట హరినామ ♦ మమరునీకు

క. పురుషులలోఁగడు నుత్తమ, పురుషుఁడవై యొప్పుకతనఁ ♦ బురుషోత్తముఁడం,
చురహింతువు సిరిఁజేకొని, ధర శ్రీధరుఁ డనెడు పేరు♦దాల్తువు వత్సా

వ. మఱియు నల్లనివాఁడ వౌటఁ గృష్ణుండవనియును నాలుగు భుజంబుల నొప్పుటఁ జతుర్బాహుఁడవనియును విశ్వంబు నెల్ల భరించువాఁడ వౌటం జేసి విశ్వంభరుఁ డవనియునుఁ బరఁగుచు నీకనుబలు పేరులను సార్థకంబులుగా నొనర్చి ధరించెదవు.

—* విష్ణుమూర్తి తపస్సుచేయుట *—

చ. ఇఁకను దపింపుమా పయిని ♦ నెల్ల నొనర్తువు గాకయంచుఁ బా
యక తనయందునున్న నిగ ♦ మావళి నిశ్వసితంబొనర్చెపు,
త్రకునకొసంగి యంబికయుఁ ♦ దాను, దిరోహితులైరి విష్ణుఁడా,
ర్యపు శివమూర్తికిఁ బ్రణుతు ♦ లల్లనఁ జేసి తపించె ధీరుఁడై. 194

ఆ. పదియు రెండు వేల ♦ వత్సరంబులు దపం, బరుదుగా నొనర్చె ♦ యబ్జనయనుఁ
డఖిలసిద్ధికరుని - హరునిఁ గనన్ లేక, పొగులుచుండ నొక్క ♦ మ్రోత పొలిచె.

చ. "మరలఁ దపింపు మోపికను ♦ మానకు చాలదు నీ తపంబు వే
గిరపడఁ బోకు శంకరుఁ డ ♦ కిల్బిషుఁ డిష్టఫలప్రదాత ని
బ్బరమును జెంది చేకొను మ ♦ వశ్యము సర్వవిధార్థసిద్ధులన్
హరి!" యననాలకించి యతఁ ♦ డానుడి యంబర వాణిగా నెదన్. 196

చ. తలఁచి కడుం బ్రపత్తిమెయిఁ ♦ దద్దయుఁ బెద్దయుఁ గాలమట్లు ని
శ్చలమగు తాపసవ్రతము ♦ సల్పుడు శంభుదయన్ సుఖాత్మమై
యలరు ప్రబోధ మొక్కఁడుడ ♦ యంబయితోఁచిన నచ్యుతుండు పె
ల్లలరి మహేశతత్త్వవిభ ♦ వాయత సిద్ధికి నబ్రమొందుచున్. 197

గీ. చిరతపంబునఁ గడునల ♦ సినతనువున
నుండి జలధార లెంతయు ♦ దండిగాను
వెలువడుచు నుండ నాతఁడా ♦ సలిలమందుఁ
బవ్వళించి నిదురఁ జెందె ♦ బహుయుగములు. 198

క. నీరమునఁ దడవు కాలము, చేరి వసించుటను జేసి ♦ చెన్నెసలారన్
నారాయణుఁడను పేరున, నీరజాక్షుండు కడిఁది ♦ నీటొప్పభువిన్ 199

క. ఈలో వెలువడె నిరువది, నాలుగు తత్త్వములు ప్రణవ ♦ నాయకునిచ్చన్
మేలగువాని క్రమముఁ బరి, శీలనగా వింపు మిపుడు ♦ చెప్పెద మౌనీ! 200

సీ. ప్రకృతినుంచి మహత్తు ♦ పరిఢవిల్లెను దానఁ, ద్రిగుణాఖ్యయగు నహం ♦ కృతి జనించె
నాయహంకృతిచేత ♦ నైదు తన్మాత్రలు, పరఁగె నవ్వాని చేఁ ♦ బంచభూత
ములు వానిచేతను ♦ బుట్టె నింద్రియములు, పదిజ్ఞాన కర్మసం ♦ పాదకములు,
సాత్త్వికాహంకార ♦ జనితమై మనమది, పొలిచె వీనిని జెంది ♦ పుండరీక

గీ. నయనుఁడా బ్రహ్మరూపమౌ ♦ నారమందుఁ
బెద్దకాలంబు పవళించి ♦ నిద్దురొందె
నంత శంకరు నిచ్ఛచే ♦ నబ్జమొకఁడు
పొలిచె విష్ణుని పొక్కిటఁ ♦ బొంకముగను

వ. మఱియు నారాజీవంబు

ఉ. అంతములేని యోజనము ♦ లొనిడి వట్టులెమ్మిఁడు నవ్వెడ,
ల్వంతములేని నాళముల ♦ హర్వుగనొంది దినేంద్రకోటి భా
స్వంతము కర్ణికారసుమ ♦ భాసురమున్ సుభగంబునై కడున్
వింతగఁ దత్త్వయుక్తమయి ♦ విశ్వజనీనమై గాఁదనర్చెడున్. 202

—* బ్రహ్మదేవుని జననము *—

ఉ. అందు శివుండు దక్షిణని ♦ జాంగమునుండి స్వకీయమాయచే
స్పందితుఁగానొనర్చి నను ♦ జక్కఁగ వెల్వడఁజేసె నంతనేఁ
బొందుగనాల్గు మోములవి ♦ భూతిదలిర్పఁగ శోణమూర్తినై
యెందును దల్లిదండ్రులము ♦ లెవ్వరినిన్ గనకాత్మఁగుందుచున్. 203

ఉ. ఎవ్వఁడనేను? పద్మతల ♦ మెందులకొందితి నేడనుండి యి
ద్దివ్యవనజంబుఁబోవిడిచి ♦ యెచ్చటికేగఁగఁ జెల్లునాకు?ద
ల్లెవ్వతయో? గురుండెవఁడో ♦ యిష్టులు లేరొకో యంచు నెంచుచున్
నెవ్వగఁజెంది కుందితి ము ♦ నీ! శివమాయ నెఱుంగ కెద్దియున్. 204

ఆ. అంతఁగొంతకాల ♦ మాలోచనయొనర్చి తనకు, వాసమైన ♦ తమ్మిపూవుఁ
దేఱిచూచియపుడు ♦ దీనియాధారమే, నాకుఁగర్తయనుచు ♦ నమ్మకమున.

చ. బిరబిరపద్మమున్ విడిచి ♦ బిట్టగుపూన్కిని నాళనాళమున్
వరుసగఁ జేరి పోవనొక ♦ వర్షశతంబుగతించె నంతకున్
సరసిజమున్నచోటుఁ గనఁ ♦ జాలక వేసరియంత వెన్కకున్
మరలిరయంబునన్ నళిన ♦ మార్గముఁజేకొని ప్రాకితిన్ బయిక్. 206

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తపస్సొనరించుట *—

ఉ. ప్రాకుచునుంటిఁగాని శత ♦ వత్సరకాలము పూర్వమున్న నా
ళీకపుగద్దెఁ గన్గొనఁగ ♦ లేకభ్రమించుచు డిల్లపోయితిఁ

జోకగనప్డు శంకరుని ♦ చోదనతోఁ 'దప' యంచునొక్కఁడో
వాకువినన్ బఱెన్ బెదప ♦ వాసిగనట్లు తపించితిన్ గడున్. 207

గీ. తండ్రినిన్ గనుకూరిమిఁ ♦ దవిలియేను
బదియురెండేండ్లు సేయన ♦ ప్పరమ తపము
కన్పడియెనొక్క పురుషుండు ♦ గడిఁది పేర్మి
పద్మనేత్రంబులొప్పెడు ♦ బలియుఁ డపుడు. 208

—♦ బ్రహ్మదేవునకు విష్ణుమూర్తి యగుపడుట ♦—

ఉ. బంగరుపట్టుపుట్టముల ♦ బాగుగఁగట్టినవాఁడు చేతులన్
పొంగుగ శంఖచక్రగద ♦ లబ్జమునొందినవాఁడు నీలమే
ఘాంగుఁడు కోటిమన్మథుల ♦ నందమునన్ని రసించువాఁడునా
కుంగల సందియంబులను ♦ గుందును దీర్పగఁ జాలువాఁడటన్. 209

వ. అంత.

చ. కనుఁగొని యేనునీశ్వరుని ♦ గాటపుమాయఁగలంగి గర్వినై
వనరుహనేత్రునిన్ గని యె ♦ వండవు సెప్పుమటంచు నొక్కెదె
బ్బను నురమందుఁ గొట్టుటయు ♦ బల్లిదుఁడాతఁడు వేగనంత ని
ద్రను విడి కూరుచుండి నను ♦ దాఁగని యిట్లనె సంతసంబునన్. 210

—♦ బ్రహ్మవిష్ణుల వివాదము ♦—

ఉ. మంచిగవచ్చినాఁడవు కు ♦ మార! శుభంబె? భయంబువీడు ప్రే
మించి యొసంగువాఁడ నిఁక ♦ మేలగు సర్వవిధార్థ సిద్ధులన్
గొంచక యడ్గుమన్న విని ♦ గొప్పగురాజసబుద్ధితోడఁబ
ల్కించిన యల్కఁజెంది యద ♦ లించి హసించి యిటుల్వచించితిన్. 211

ఉ. ఓయికుమార! యంచునను ♦ నుల్కకపల్కుచునుంటి విట్లునా
నాయన వోలెనీకుఁదగు ♦ నా యగునా పరువబ్జ సంభవున్
డాయఁగరమ్ముచూడెద ది ♦ టంబదియెంతో? సరోజనేత్ర! నే
నీయలవున్ జలంబునిట ♦ నిల్పెద మల్పెద బాలిశోక్తులన్. 212

చ. అనవనజాతనేత్రుఁడు ప్రి ♦ యంబున, నిట్లనె నీవునాదునం
దనుఁడవు నాదునాభినళి ♦ నంబున నిన్ గనినాఁడ నింకనున్

వినయపు వృత్తమ్ముగ నటపి ♦ వేదములన్ దయనీయవచ్చితిన్
ననుగుఱితింపకిట్లు వృజి ♦ నంబులునల్కుట నాయమానొకో. 213

క. అనవుడు వేదంబులనా ♦ కనుగ్రహముసేయనిట్టు ♦ లరుదెంచితివా
ననునజుస్స్వయంభుపును గ, ర్తను జగములకెల్లననుచుఁ♦దామాడుశ్రుతుల్. 214

క. నేనే ప్రకృతిని యంతను, నేనే సర్వప్రపంచ ♦ నిర్మాత నిఁకన్
నేనే విశ్వాత్ముండను, నేనే నిత్యుండవిన్ను ♦ నీరజనేత్రా. 215

క. అనుడు విని యాతఁడుఁనుగిను, కనుగొని నామాయనిట్లుగానకకాఱుల్
ననువదరెదవది యిపుడే కనబఁడు, వినుమైనమరలఁ ♦ గడపటినుడువుల్. 216

మ. పరతత్త్వంబగువాఁడ విష్ణుఁడఁబరబ్ర ♦ హ్మంబ సర్వేశుఁడన్
బరమజ్యోతిని విశ్వకారణుఁడ స ♦ ర్వవ్యాపిచిద్రూపుఁడన్.
బురుషుండన్ బరమాత్మనవ్యయుఁడ వి ♦ స్ఫూర్జత్ప్రధానంబు ధీ
నరుదొప్పన్ సృజియించినాఁడ త్రిగుణా ♦ హంకార తన్మాత్రలన్. 217

ఆ. వానినుండిభూత ♦ పంచకంబును నింద్రి, యములఁబొడమజేసి ♦ నాఁడనిట్టి
నన్నెఱుంగకిట్ల ♦ నర్థవాక్యంబుల, నాడెదేలపలుమ ♦ అబ్జగర్భ! 218

క. ఇపుడేని శరణమొందుము, విపరీతోక్తులనుమాని ♦ వేగనిఁ కనునే
నెపుడును రక్షించెద నిన్, గృపమెయి దుఃఖములనుండి♦గడ్వడనియటుల్. 219

గీ. అనినఁ గడునల్గియేనప్డు ♦ హరినిగవిసి, యుద్ధమొనరించితినిగడు ♦ నుద్ధతమతి
జరిగెఁ బెక్కేండ్లవఱకట్టు ♦ సంగరంబు, హరికినాకును బ్రళయనీ♦రాకరమున.

—♦ లింగోత్పత్తి ♦—

గీ. అంతలోనొక శివలింగ ♦ మనుపమంబు,
అదిమధ్యాంతరహితమ ♦ వ్యక్తమూర్తి
పెరుఁగుటయుఁదఱుఁగుటలేని ♦ పేర్మినమరి,
పోరుచున్నట్టి మామధ్యఁ ♦ బొలిచెఁబెలుచ. 221

వ. మఱియు నాలింగంబు,

క. కానానలశతనిభమై, జ్వాలామాలాసహస్ర ♦ చటులంబై మా
యాలమును మమ్ముఁ దెగడెడు, లీలఁగఁగన్పడుడు మదిఁదె♦లిసికొనిమేముగా.

వ. ఈలింగంబెచ్చటనుండి యెట్లిచ్చటఁ జేరెనోయని విచారించుచున్నంత నన్నుఁ
గాంచి విష్ణుండిట్లనియె.

చ. ఇరువురమిట్లు సంగరము ♦ నెంతయుఁ బూనికనొనర్చుచుండ ని
త్తఱిఁబొడసూపెనింకనొక ♦ దారుణవస్తువునీవు దీనిదా
శిరమునుగాంచిరమ్మొక పరి ♦ శీలనఁజేసెదనేను బాదముల్
సరగున దీనినారయుట ♦ చక్కనియోజ పయోజసంభవా 223

ఉ. నావుడువాయువేగము గ♦నందగుదెల్లనివర్ణమున్ గడుఁ
జెవగలట్టి ఱెక్కలును ♦ జెందిన యందపు రాజహంసనై
నే వినువీథికేగితిన ♦ నిందితలింగ శిరంబుఁగాంచఁగా

—* బ్రహ్మవిష్ణువులు లింగాద్యంతంబులఁ జూడఁబోవుట ♦—

(శ్రీ)విలసిల్లునాహరియుఁ ♦ జెచ్చరలింగపదంబులారయన్. 224

క. శతయోజనాయుతంబుర ♦ జతవర్ణము మేరుశైల ♦ సమవిస్తృతమున్
సితతీక్ష్ణదశనమును నై, యతిశయనద మొప్పఁగ్రోడ ♦ మై వేగమునన్. 225

ఆ. పుడమిఁద్రవ్వికొనుచుఁ♦ బోయెనధోభాగ, మునకు శేషకమఠ ♦ ములనుదాటి
పెద్దకాలమరిగి ♦ తద్దయునలసిపా, దములఁగనకమరల ♦ ధాత్రిఁజేరె. 226

వ. అట్లునారాయణుండు శ్వేతవరాహ రూపంబుఁజెందిన యనేహంబు మొదలు
చేసి యిక్కల్పంబు శ్వేతవరాహ కల్పంబనంబడియెనంత.

క. నేనును జిరకాలము వినుపై నెగురుచుఁ బోయిపోయి♦బడలియడలియ
డ్డేనియు నెగయఁగలేకథ, రానిలయముఁ జేరితినిశి♦రంబుఁగనకయే. 227

గీ. అంతనిరువురమన్యోన్య ♦ మరసికొనియ,శక్యమగుటయుశంభుతే♦ జంబుఁగాంచఁగ
నెఱిఁగిధ్యానమొనర్చిమ♦హేశుఁ,దనదు,రూపమునుజూపఁగోరితి♦మోపిభక్తి.

—* శబ్దబ్రహ్మోత్పత్తి *—

మ. ఒకనాదంబు వినంగనయ్యెనపుడో ♦ మోమంచునుచ్చైస్స్వనం
బుకడున్ దీర్ఘము స్పష్టమై యటమొదల్ ♦ పొల్పొప్పెనాద్యస్వరం
బిఁకనాపైనను కారమాపయిని నో ♦ ష్పింపొమకారంబునన్
బ్రకటంబౌ తుదినామమోమనుచు వి ♦ భ్రాజద్గతిన్ మీఱుచున్. 229

గీ. ఆద్యవర్ణంబికారమా • నర్కబింబ, నిభము దక్కినమున,నగ్ని •నిభముగా ను
కార ముత్తరమునను మ•కారమిందు, మండలప్రఖ్యమై మధ్య •నిండుకొనియె.

క. శుద్ధస్ఫటికాకారం, బిద్ధము పరమాత్మ మమల • మీాద్యప్రభముగ్
సిద్ధానందము దృఢ మప, విద్ధపరిచ్ఛేదమగుచు • వెలసెనటుపయిన్. 231

వ. వెలుఁగుపడి యద్దాని నారయుచుండ నంత రాజీవాక్షుండు శబ్దబ్రహ్మాత్మ
నుండునుం బరబ్రహ్మంబును బరమేశ్వరుండునగు మహాదేవునిఁగాఁ గుఱితించె
నంత నాశబ్దంబునందు. 232

క. బీజముయోనియు బీజగ, రాజిల్లెడు నాత్రివర్ణ • రాజములందున్
బీజమునలువ యకారము, భ్రాజిలునలయోని హరియు • వర్ణముమానీ! 233

క. వెలసెడు బీజి మకారం, బిల రుద్రుఁడుగాఁగవీర • లిట్టుక్రమముమెయిన్
విలసిలుదు రఖిలసర్గం, బలరగమోహమునసుగ్ర • హంబుసలుపుచున్. 234

వ. ఈ ముఖ్వురకు పైనఁ బ్రధాన పురుషేశ్వరుండగు మహేశ్వరుండు నాదా
త్మకమై యలరారునతండే యాత్రివిధంబులగు బీజిబీజయోనులనుగ నాత్మను
విభజించి వెలయించె. అట్టిమహేశ్వరుండే యాలింగంబు. 235

గీ. అమ్మహాలింగమున బీజ • మగునకార
మాయుకారాత్మమగు • యోనియందుఁజేర్పఁ
బడిపొదలి కాంచనాండమై • కరముచిరము
నీరమందుండె నెంతయు • నీటుమీాఱి 236

గీ. వేయియేఁడుల కద్దాని • విశ్వభర్త
నీటినుండి వెలువఱచి • నూటినొక్క
ఘాతమున రెండుసేయనొ • కండుపైక,
పాలమగుడు మఱొండయ్యె • వసుమతిగను

క. ఆయండమున విరించనుఁ, డాయతభుజుఁ డుద్భవిల్లె • నతఁడె జగములన్,
జేయును సర్గేశుండయి, యీాయదె యోమనెడినాద • మెఱుఁగుఁడు మదులన్

గీ. ఆ యజుర్వేద మిటుసెప్ప • నగ్లె నిజమ
టంచు ఋక్కులు సామంబు • లనియెనిట్లు
తెలిసి దేవేశుఁడగుమహా • దేవుగుఱిచి
యేముధ్యానము నొనరింప •నీశ్వరుండు 240

*— అక్షరమూర్తి ప్రకటనము *—

గీ. అక్షరాత్మకమగు రూప ♦ మపుడు చెంది
నగుచుమాయెట్టయెదురుగా ♦ నగుపడుడుము
దమ్మిమనుమడింప మేముని ♦ ద్దలముఁగాంచి
నార మామూర్తి నెందుఁగా ♦ నఁగఁదరంబె 241

సీ. అలఅకారము మూర్ధ ♦ మాకారములలాట,మక్షులు కుడియెడ్మ ♦ లలఇ,ఈ,లు
విలసిల్లు కుడియెడ్మ ♦ వీనులై ఉద్వాయి, ఋద్వయమే కపో ♦ లద్వయంబు
వలపల దాపల ♦ వనరునాసాపుటం, బులు ఇద్వయంబయి ♦ పొలుపుమీఱె
ఏకారమూర్ధ్వోష ♦ మైకారమధరోష్ఠ, మో,ఔ,లు రదరాజి ♦యొప్పెనటులె

గీ. ఆయనుస్వారము విసర్గ ♦ మల్లతాలు, యుగళి దక్షిణవామబా♦హులు కవర్గ
మునుజవర్గంబటులెపాద♦ములు టవర్గ, మునుదవర్గంబుగాఁగడు♦మురువుమీఱె.

గీ. ఉదరము పవర్ణమైప్రక్క♦ లొప్పె కుడియు,
నెడమలు ఫవర్ణము బవర్ణ ♦ మింపుమీఱ
స్కంధమలరొందెను భవర్ణ ♦ కలితమై మ
వర్ణమయ్యెను హృదయంబు ♦ వాసియమర. 243

క. యరలవశషసా,లేడును, వరుసదనర సప్తధాతు ♦ వర్గంబయ్యెన్
వఱలె హాకారము నాభిగ, నరుదగు ఘ్రాణము క్షకార ♦ మైయొప్పెఁగడున్.

గీ. ఇట్లు వర్ణాత్మకంబౌ మ♦హేశతనువు
నేను హరియును గనివేడ్క ♦ నివ్వటిల్లఁ
దిరుగ నంతకుఁబయిఁ జూచి ♦ తిమి వరేణ్య
మంత్రమయమైనయీశ్వరు ♦ మహితమూర్తి. 245

వ. అందు నోంకారసంభవంబును గలాపంచకసంయుతంబును శుద్ధస్ఫటికాకారంబును, అష్టత్రింశదక్షరంబును, మేఘాకారంబును, సర్వధర్మార్థసాధకంబును, గాయత్రీప్రభవంబును, వశ్యకారకంబును, జతుర్వింశతి వర్ణాఢ్యంబును, జతుష్కళమును, బంచశతమును, గలాష్టకసమన్వితంబును, నత్యంతాభిచారికంబును త్రింశచ్ఛతాక్షరంబును, యజుర్వేదసమాయుక్తంబును, బంచవింశచ్ఛతాక్షరంబును, కలాష్టక సమన్వితంబును, సుశ్వేతంబును, శాంతికంబును, త్రయోదశకలాయుక్తంబును, లోహితంబును, నుత్పత్తి వృద్ధి సంహార కారణంబును

నేకాధికషష్టిపరిమితాక్షరంబును, నవ మంత్రం బులంబరికించితిమి. అట్లు మృత్యుంజయ మంత్రంబును, పంచాక్షర మంత్రంబును, చింతామణీ మంత్రంబును, దక్షిణామూర్తి మంత్రంబును, తత్త్వమసియను మహావాక్య మంత్రమును, గన్పట్టుడుభగవానుండగు నారాయణుం డేనునుజపించితిమంతనీశానుండునుం ద్రయీరూపుండును, బురుషుండును, బురాతనుండును, నఘోరహృదయుండును, సుందరుండును, లలితపాదుండును, విశ్వతోక్షికరుండును, బ్రహ్మాధిపతియును, సర్గస్థితిప్రళయకారణుండును, వరదుండు నీశ్వరుండు నగు మహాదేవునిం గాంచి యిష్టవచనంబులతో సన్నుతులం బొనర్చితిమి. 246

—* శక్తివిశిష్టేశ్వర సాక్షాత్కారము *—

క. శివుడంత శక్తియుతుండై, త్రివిలోచనుండై విభూతి • దీవ్యన్ముఖుడై
వివిధాభరణతనుండై, యవిరళకృప దరిసెనంబు • నపుడొసంగె వడిన్. 247

గీ. అంత మేమెంతొ సంతసం • బపుడు చెంది, మరల నద్దేవదేవునిఁ • గరముభక్తి
నుతిఁబొనర్చితిమంత నెయ్యతులకరుణఁ, బ్రౌఢమైతగు నిగమస • ర్వస్వ మిడియె,

గీ. దానవిజ్ఞానగరిమ నెం • తయునుజెంది, నార మచ్యుతుఁడపుడా యు • దార మూర్తి
గాంచి కేల్గవజోడించి • వంచితనువు, మించి వేడుకనిట్టుల • ర్థించి యడిగె. 249

ఉ. నీమదికెట్లు సంతసము • నెక్కొనఁజేయఁగఁజాలువారమో
యేమిట నీవు మెచ్చెదొ మ • హేశ్వర! నీదగు నర్చ యెట్టిదో
మేమొనరింపఁగాఁదగిన • మేలిమికృత్యమదేమొ! యిత్తఱిఁ
బ్రేముడిమీఱఁ దెల్పి మము • బ్రీతులఁజేసియనుగ్రహింపవే. 250

చ. అనియడుగన్ మహేశ్వరుఁడు • హర్షముతోడ నిటుల్వచించె భ
క్తినిఁ గాని మీరలిప్పగిదిఁ • దేకువతో నుతిసల్పినందుకే
నును బరితోషమొందితి సు • రోత్తములార! శివుండనేను మీ
మనమున జంకుఁగొంకు నను • మానము మానివినుండు నానుడిన్. 251

—* శివుఁడుబ్రహ్మవిష్ణులకు లింగమునుబూజించుఁడని చెప్పుట *—

క. లింగంబిది పూజింపుఁడు, లింగంబేనాదుమూర్తి • లీలమెయినిటన్
రంగుసెడి జగములన్నియు, భంగంబునుజెందుకతనఁ • బదమది యొదవెన్. 252

క. కూటిమి నాలింగంబును, మీఱినయనురాగమొప్ప • మీరలుగొలువుం
డారసి మీయిష్టంబులఁ, దీరుతు సందియము లేదు • దివ్యపజ్ఞల్. 253

క. మీకెప్పుడిడుములఁ బెన్వఁగ, నేకూరినమామకీన • శివలింగమున
స్తోకమతి నర్చసేయుఁడు, వీఁకఱినశియించు సర్వ • విధములగు వెతల్. 254

క. పార్థివలింగము సల్పిసు, ఖార్థులగుచుఁ బూజసేయ • నభిమతముగ స
ర్వార్థముల నొసఁగువాఁడఁ గృ, తార్థులగుదు రెందుజనము • లరయుండట్టుల్

చ. తివిరివినుండు మీరలు మ • దీయతనూజులు వామగాత్రమం
దవిరళతేజ! గంటి నిను • నబ్జజు దక్షిణమూర్తిఁ గాంచితిన్
భువనములన్ రచించు విధి • పుష్కరలోచన! వానిఁబ్రోవు నే
ర్పవునటు లేనునున్ బయిన • నారయుచుండెద మిమ్మునిచ్చలున్ 257

క. అని లింగపూజనక్రమ, మును మాకెఱిగించినంత • మురిసితిమేమున్
వనజేక్షణుండు శంకరుఁ, గనిమరలన్ గోరెనిట్లు • ఘనమగు వేడ్కన్ 258

ఉ. దేవ! వరంబు మాకిడమ • దిన్ గృపఁబూనితివేని మేమునున్
బావనమైన నీకృపకుఁ • బాత్రులమేని యనుగ్రహించి మా
కేవగనైనఁగాని చలి • యింపని నీ పదభక్తి నీయుమా
నీవును మాకుఁదోడుగ జ • నించి యొనర్పుమ సాయ మన్నిటన్

వ. అని యర్థించిన మహాదేవుండిట్లనియె.

ఉ. ఇచ్చితి నాదుభక్తిఁగడు • హెచ్చుగమీకు సురేశులార! పై
పెచ్చిఁక మీకు నూఁతగ భ • విన్ ననుఁబుట్టు మటంచుఁగోరినా
రిచ్చమెయిన్ జగంబులను • నేనరచింతును బెంతుఁ ద్రుంతు నే
నెచ్చట నెట్టి వైకృతుల • నెప్పుడుఁ జెందనివాఁడఁ జూడుఁడీ 259

సీ. సచ్చిదానందరూపుఁడ • సత్యమూర్తి, నగు పరబ్రహ్మమేనుమూ • డగువిధముల
బ్రహ్మవిష్ణుహరాఖ్యలఁ • బరఁగి సృష్టి,రక్షణాంతము లొనరింతు • బట్టులేక.

ఉ. ఒక్కటిగాఁగనుండినమ • హోజ్జ్వలతేజము మూఁడుమూర్తులై
చక్కఁగనంబడున్ భిద య • సత్యము బంగరు వొక్కఁడయ్యునన్
జెక్కులు సొమ్ములై తనరి • భేదములేక యొసంగు మృత్తుదా
నొక్కటి పెక్కురూపముల • నొందియుఁ జెందదు వస్తుభేదమున్. 261

—*శివుఁడు బ్రహ్మముఖంబున రుద్రుఁడనై పుట్టెదనని చెప్పుట*—

క. మీయిప్సితంబు నిత్తఁజే, ద్రోయంగాఁజాలనిఁకను • దోయజగర్భా!
నీయలికంబునఁ బొడమెదఁ, జేయుము నామకరణంబుఁ • జెలగెడు వేడ్కన్. 262

క. రుద్రుఁడను పేరు చేకొని, భద్రాత్మకమూర్తి నగుచుఁ ♦ బరగుదు నాయీ
చిద్రూపమునకు నతని ల సద్రూపంబునకు లేద ♦ జా! భేదమెటన్. 263

గీ. మూరలిరువు రటుల్ నాయ ♦ మేయతేజ,
మైననున్ మాయకగ్గమై ♦ యమరియుందు
రతడు ప్రకృతికిలోఁ గక ♦ యలరు నాదు
పూర్ణమగు నవతారమై ♦ పొలుచుకతన. 264

ఉ. కావున నాకు రుద్రునకుఁ ♦ గల్పన సేయకుఁ డెందు భేదపూర్
భావము లాతనిన్ గొలిచి ♦ భద్రములొందుఁడ తండు నేన నే
నావృషకేతుఁ డౌ జలము ♦ లగ్నులచేరికఁ దాఁక రానివౌ
నావిధి నేనునున్ గుణస ♦ మాశ్రయమొందిన నొంద బంధమున్ 265

—* శివుఁడు త్రిమూర్తులకుఁ గృత్యభేదంబు నిరూపించుట *—

ఉ. నీవు రజోగుణంబున జ ♦ నింపఁగఁ జేయు విధాత! లోకముల్
పావని నాదుశక్తి నిను ♦ భారతియై భజియించు నెప్పు రా, జీవదళాక్ష!
సత్త్వగుణ ♦ సేవధివై భువనంబు లేలునిన్
శ్రీవనితాస్వరూపమునఁ ♦ జెందును మామకశక్తి యట్టులే 266

గీ. ఇఁకను రుద్రుఁడు తామ, సం ♦ బెనసి సర్వ,
లోకముల నంతమొందించు ♦ వీఁకమెఱసి,
ఆతనిన్ జేరు నాశక్తి ♦ యతులమూర్తి,
కాళికయనాఁగఁ బేర్మిఁ బ్ర ♦ ఖ్యాతయగుచు

క. అంతస్సత్త్వుఁడు రుద్రుం, డెంతయుఁ దమమెనయు వెలికి ♦ నీవును నటులే,
నంతస్తమస్కుఁడవగుచు, వింతగ సత్త్వగుణుడవయి ♦ వెలసెదు వెలికిన్ 268

మ. అజుఁడు బహిరంతరంగము ♦ లందు రజము, నే ధరించునుగానిన ♦ న్నిష్ఠఁగోరి
తొలిభవంబునఁ దపసొంది ♦ కొలిచినట్టి కతనఁ దత్కాలమునఁ బుట్టుఁ ♦ గాంతునఘ!

ఉ. సాయమొనర్తు మీకిఁకను ♦ సర్వవిదార్థములందు మీరునున్
బాయక నన్నుఁ గొల్వుఁడు శు ♦ భంబగు నంబుజనేత్ర! నీకునా
కేయెడ భేదభావమది ♦ యెప్పుడు గల్గదు నేనునీవ నీ
వేయయి గానుపింతుసిఁక ♦ నేనును రుద్రుఁడనై జగంబునన్. 270

చ. నలువకు మించినట్టి యుల • నాక విరోధుల గీటడంపుని
చ్చలు వివిధావతారములఁ • జక్కఁగ నొంది జగంబు లేలునీ
యలవికి మించినట్టి దను • జాగ్రణులన్ సమయింతు నేను నన్
దలఁపుము సంకటంబులని • తాంతము గాచెదరుద్రమూర్తినై 271

క. నీకునునాకును భేదము, లేకున్నను నెవ్వడేన్ జ • లింపక మది నా
లేకయయి భేదమెంచిన, చీఁకటినరకంబు నాతఁ • జేర్చెడు హరీ! 272

ఆ. నన్నుఁబూజచేసి • నిన్నునిందించిన, నిన్నుఁబూజచేసి • నన్నుదూఱ
సందియంబులేక • శమనునిశిక్షకుఁ, బాత్రమగుదురంతు • పంతులేక 173

క. మఱియుఁ ద్రిమూర్తులయెడనే, మొఱకైనను జెడుతలంపుఁ•బూనినయెడ వాఁ
డరమర లేక యెచెడున, చ్చెరువిందుల లేదెఱుంగు•శ్రీహరి! యెపుడున్

—• బ్రహ్మవిష్ణ్వాదుల కాయుర్నిరూపణము •—

గీ. ఇఁకను మీకును నిర్జర ప్రకరమునకు,
మనుజులకు నాయువునుదెల్పె • దను వినుండు
కృతయుగము త్రేత ద్వాపరాం • కితముగ
లియు, గంబునానొప్పు నాల్గుయు • గంబులిలను 175

గీ. ఆచతుర్యుగ సాహస్ర • మైన నజున, కగునహంబట్లెరాతిరి • యగును ముప్ప
దిట్టి దినములకొక నెల•యెసఁగునివియుఁ,బదియురెండైననొక యేఁడు•పరిఢవిల్లు

క. అట్టిశతవత్సరంబులు, బిట్టుగనాయువగు విధికి • విధియేఁడొకఁడౌ
నెట్టననీకొక వాసర, మట్టిదినంబుల శతాబ్ద • మాయువునీకౌ. 277

ఆ. జలజనయన! నీదు • సంవత్సరంబొకం, డగును రుద్రునకున •హంబొకండు
అట్టి వాసరముల • హాయనశతమైన, రుద్రుఁడపుడునరుని • రూపుదాల్చు.

వ. మఱియువినుండు త్రిమూర్తులకు నఖిలదేవ గంధర్వ దనుజ మనుజాది దేహు లకుఁ బ్రతిదినం బుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసంబు లిరువదియొక్క వేయి యాఱు నూఱులు ప్రవర్తించుచుండు నట్టి ప్రవర్తిల్లిన దినంబుల మానంబుతో నగు సంవత్సర శతంబులు వారికాయుర్దాయమగు నీఁక నుచ్ఛ్వాస నిశ్వాసంబు లాఱైననొక్క పలంబగు నట్టివి యఱువదియైన నొక్కఘటియగు నాఘటికా షష్టియైన నొకపవలును రాతిరియునగును. సామాన్యజనులకీ యుచ్ఛ్వాస

నిశ్వాసంబుల దెలింగెలింగి లెక్కపెట్టుట గడుదుర్లభంబు. యోగు లగు ...రలకైన్యాది సులభంబిది మీరడిగినవెల్లం దెలిపితిమీయభీష్టవరంబులనిచ్చితి నీవిపుడు జెచ్చెరబ్రహ్మ లలాటంబున నీలలోహిత రుద్రుండవై పొడసూపుదు మీరనవరతంబు లింగపూజనం బొనరింపుచు నా విధించినయట్లు సర్గాదుల రచించుచుండుండని మహేశ్వరుం డంతర్ధానంబు నొందెనంత నవ్వార లతి భక్తితో లింగంబు నర్చించిరది మొదలు లింగపూజనంబు ప్రసిద్ధంబై సర్వ జన సేవితంబై యొప్పె నని పద్మసంభవుండు నారదునకుం జెప్పెననుడు నంత సూతునకు మునులిట్లనిరి. 280

గీ. లింగపూజాక్రమంబున ♦ లికనయనుండు, జలజనేత్రునకును విరిం♦చునకు గలరి
చెప్పెనంచాడితిరది యే♦చందమో?యొ, ఱుంగఁ జాలము చెప్పుమ♦నంగ నతఁడు.

క. మరిసి యటులే వచించెద, వరమతులిఁక వినుఁడుశివుఁడు ♦ వైకుంఠునకున్
సరసిజభవునకు నుడివిన, తెఱఁగు♦నిజాత్మజులకజుఁడు దెలిపెముదమునన్. 282

ఆ. ఆసనత్కుమారు ♦ డస్మద్గురునకుప, మన్యునకునుజెప్పె ♦ మాన్యమూర్తిఁ
నాసతీర్థులకును ♦ నాకును మాగురుం, డాదరమునఁ దెలిపె♦వ్యాసమౌని. 283

గీ. అతులచారిత్రుఁ డుపమన్యుఁ♦డ ట్లెకృష్ణు, నకువచించెను లింగార్చ♦నాక్రమంబు
మీకు నటులేనుదెల్పెద♦మీరలెఱిఁగి, చేయుఁడుమహేశలింగార్చ♦సిద్ధులౌనరు

క. నారదమునియడుగుడు న, న్నీరజగర్భుండుచెప్పె♦నేరిమిమీఱన్
గూరిమిఁగుమార! శివపూ, జారీతివచింపఁ దరమె♦శతసమలకునున్. 284

వ. ఐనను సంక్షేపంబుగాఁ జెప్పెదను వినుము.

క. ధర బ్రహ్మక్షత్రియ వి, ట్చరణోద్భవు లాంధ్రు మగలు ♦ శర్వసమర్చన్
నిరతులయి చేయఁజెల్లును, దరమారసి వారివారి ♦ ధర్మానుసృతిన్ 285

శా. ఆయుష్మంతులు వంశకర్తలును నీ ♦ డ్యప్రజ్ఞులౌ పుత్రులన్
జాయన్ బుణ్యగుణోత్తమన్ రమణి వి ♦ జ్ఞానాఢ్యయౌ విద్యనా
త్మాయత్తంబగు మేటిభాగ్యమును దీ ♦ ర్ఘాయుస్సు నారోగ్యమున్
శ్రీ యొప్పొందు మహేశపూజన మిడున్ ♦ సిద్ధంబు పుత్రోత్తమా! 286

ఆ. శివుని పూజనెపుడు ♦ సేయని చెనఁటికి, నాల్గువిధములౌన ♦ నర్థములు ఘ
టిల్లు దెవులు లేమి♦ డియు రాజశిక్షయు, వడిసిపోని ఋణము♦కొడుక! వినుము

— శివపూజావిధానము —

క. ప్రొద్దు పొడుచుటకు మున్నే, నిద్దురవిడి శివుని హరిని నిజదేశికునిన్,
హృద్దేశంబునఁ బేర్కొని, యద్దివిష త్తీర్థరాజి నాత్మఁదలఁచియున్

వ. అంత

గీ. దక్షిణాశకరిగి మలోత్సర్జనంబొ,నరిచి యైదు తడవలు భూసురుఁడు మృత్తుఁ
బడసి పాయువుఁ గడుగఁగా వలయు గుహ్య, మొక్కపరి శుద్ధి సేయఁగ నొప్పునిలను

గీ. క్షత్రియుఁడు నాల్గుమాఱ్లూరు జాతుఁడును ద్వి
వారము జఘన్యజుఁడును దివ్వారమాడు
వారు శూద్రు సివలె మట్టిఁ బడసి పాయు
వును గడుగవలయును గుహ్య మును నొకపరి 290

క. ఎడమచెయి పదియుమాఱులు, కుడిచేతిని నేడుమార్లు కుడియెడమల నే
ర్పడు కరచరణముల నటుల్ గడుగవలయు నొక్కమాఱు కల్మషమువియన్

వ. అటుపిమ్మట దంతధావనమునకై ద్వాదశాంగుళ ప్రమాణంబుగా దంతకాష్టంబుఁ గొని తద్ధావనంబు సేయవలయును. క్షత్రియ విట్ఛూద్రులు క్రమంబుగ నంత నొక్కొక్క యంగుళ పరిమాణంబు తగ్గించి దంతయష్టిన్ గొని దంతధావనంబు సేయవలయు నిది ప్రతిపత్షష్ఠీనవమీ పర్వంబులందును, రవివారంబులందును శ్రార్ధదినములు మున్నగు నిషిద్ధదినములందును జేయఁగట్టదు. అట్టి యనర్హ్వదినంబులందు దంతధావనార్థంబు పదిరెండుతడవలం జలులతో గంతూషంబు సేయనగు—అనంతరంబు తీర్థాదులందు సమంత్రకంబుగ స్నానమాడవలయు నటుపిమ్మట నాచమనము చేసి తడివస్త్రంబుల విడిచి ధౌతపటంబుల ధరించి యేకాంత సుస్థలంబునం గూర్చుండి సంధ్యావిధి ననుష్ఠించి మనంబు సుస్థిరంబొనర్చి పూజాగృహంబుఁ జేరి స్వాసనంబులఁ గూర్చుండి న్యాసాదికంబులొనర్చి క్రమంబుగఁ పూజావిధి నారంభము సేయవలయును.

తే. గీ. అష్టదళపద్మము రచించి యందుముందు
భద్రకరివత్స్రిఁ గొలిచి దా వారికులను
దిక్పతులఁ బూజచేసియెం తేనిఁ బీఠ
పూజనము చేసి యట లింగ మూర్తి నునిచి. 293

సీ. ఆచమనము చేసి హస్తంబులన్ గడ్గి, కొనియుఁ బ్రాణాయామ మును నొనర్చి
పంచవక్త్రిని దశ బాహు శుద్ధస్ఫటి, కాకారు శంకరు నాత్మఁగొలిచి

శంభుసారూప్యంబు♦స్మరియించి యఘమును, దహించి తనుశుద్ధిఁ♦పనరఁజేసి
మూలమంత్రమున్నన ♦ నోలిఁగరన్యాస, మట్లె యంగన్యాస ♦ మనురసల్పి

గీ. పాద్యమునర్ఘ్యమునకును బరగనాచ,మనముఁనకుఁబాత్రనవకంబు♦నొనరనిల్పి
వానిపై దర్భలను జేర్చి♦వరుసవారి,తోడనభ్యుక్షణముచేసి♦తోయముంచి. 295

గీ. షట్పాది— ప్రణవమును స్మరియించుచుఁ ♦ బాద్యపాత్ర
యందుశీరంబుఁ జందనం ♦ బమరఁజేర్చి
జాతి కంకోల కర్పూర ♦జాతచూర్ణ
ములను వటమూలజతమాల ♦ భూజజముల
రజములను నాచమనపుఁబా ♦ త్రలఘుటించి
యన్నిటను జందనద్రవ్య ♦ మమరఁజేసి. 296

క. శ్రీనీలగళుని సన్నిధి, లో నందీశ్వరుని నిల్పి ♦ లోలుపమతి సు
ధ్యానావాహనములచే, స్నానసుగంధాది పూజ ♦ నముఁ జేయవలెన్

వ. అనంతరం బందు శివునకుఁ బూర్వదిశయందు నణిమను, దక్షిణంబున లఘి
మను, పశ్చిమంబున మహిమను, ఉత్తరంబందు గరిమను, నూర్ధ్వంబున,
ప్రాప్తిని, నాగ్నేయంబునఁ బ్రాకామ్యంబును, నిరుతిదిశను నీశత్వంబును,
వాయవ్యంబున వశిత్వంబును, నీశాన్యంబందు సర్వజ్ఞత్వంబును, కర్ణికయందు
సోముని, సోమునికిఁ గ్రిందుగ సూర్యుని, సూర్యాధః ప్రదేశంబునఁ బావకునిఁ
బావకునికిఁ గ్రిందుగ ధర్మాదులను, సోమునికి వెనుక గుణత్రయంబును,
జతుర్దిక్కులందు నవ్యక్తాదులను, గ్రమంబునఁ గల్పన సేయవలయును.

మఱియుఁ బరమేశ్వరునకు సద్యోజాత మంత్రంబున నావాహనంబు
చేసి వామదేవ మంత్రంబున సింహాసనోప వేశనంబును, దత్పురుష మంత్రం
బున సాన్నిధ్యంబును నఘోర మంత్రంబున నిరోధానంబును, నీశాన మం
త్రంబునఁ బాద్యాచమనార్ఘ్యంబుల నొసంగి పూజఁగావించవలయును. ప్రత్యుప
చారంబునందు: ప్రణవాదిగ నమోంతముగ నర్చించవలయును. పరమశివుని
సుగంధ చందనోదకంబులఁ బంచామృతంబులఁ బుష్పోదకంబుల ఫలరసంబులఁ
బ్రణవముచే నభిమంత్రించి యభిషేకముచేసి శ్వేతవస్త్రంబునం దడియొత్తి,
భస్మలేపనంబొనర్చి వేగిరంబుగఁ జందనం బర్పింప వలయును. అటుమీఁద
సుందరంబులు నక్షతంబులగు శ్వేతతండులంబులను గుశాపామార్గ పాటలీ

కర్పూరంబులను, జాది, సంపెంగ, తెల్లగన్నేరు, మల్లె పూవులను, దుమ్మి
పూవుల, జమ్మిపూవులఁ గలువలఁ గ్రొత్తకొత్త రకంబులగు సుందర సుగంధ
పుష్పంబులను, గోమల బిల్వదళంబుల నర్పించవలయును, మఱియు నభిషేకం
బందు జలధార సమంత్రకంబుగనే యర్పించవలయును. ఆ మంత్రంబులను
గూడ నుడివెదను వినుండు. రుద్రంబును, నీలరుద్రంబును, జమకంబును,
శ్రీసూక్తంబును, రాత్రిసూక్తంబును, హోతారంబు, అథర్వశిరస్సు, అథర్వ♦
శిఖయు, శాంతియు, వరుణంబును, సామంబును, పుష్పసూక్తంబును, పురుష
సూక్తంబును మృత్యుంజయమంత్రంబును, పంచాక్షరంబు మున్నగునవి.
వీనిఁ బఠింపుచు సహస్ర జలధారలతోఁగాని ఏకోత్తరశతధారలతోఁగాని
యభిషేకము చేయవలయును. అనంతరము మరల విభూతి చందనాక్షత
కుసుమ బిల్వంబుల లింగమున కర్పించవలయును. పిమ్మట ప్రణవోచ్చార
ణంబున ముఖ వాసన లొసంగి ధూపదీప నైవేద్య తాంబూల నీరాజనంబుల
సమర్పించి నానావిధధ్యాన మంత్రపఠనంబుతో మంత్రపుష్పంబిడి నమస్క-
రించి పునరర్ఘ్యంబిచ్చి సుందరసుమంబులం బాదంబులందుజల్లి నిలిచి దోయిలి
వట్టి యిట్లు శంకరునిఁ బ్రార్థించవలయును.

క. ఎఱిఁగియొ యెఱుఁగకయో నిన్, బరమేశ్వర! కొలిచినాఁడ♦భాస్వరకృప నీ
వరసి సఫలం బొనర్పుము, కరుణాకర! భక్తలోక ♦ కల్పపలాశీ! 299

గీ. ఇట్లు విజ్ఞాపనయొనర్చి ♦ యీశు మౌళి, విరుల నర్పణచేసి భూ ♦ సురులతోడ
స్వస్తిమంత్రంబులను లెస్సఁ♦జదువఁ జేసి, మార్జనముచేసి శివుని న♦మస్కరించి.

క. శివ! నీదు భక్తినొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిడు సఁ♦సిగనేజని నేన్
శివ! నీదు భక్తి నొసఁగుము, శివ! నీదు ప్రపత్తినిమ్ము ♦ చేమోడ్పులివే.300

గీ. ఇట్లు శంకరుఁ బ్రార్థించి♦యెంతయేని, భక్తితో గళనాదంబుఁ ♦ బట్టి మ్రొక్కి-
హరునిపరిచారగణముల♦కెఱిఁగియర్చనను సమాప్తియొనర్పఁద♦గును ముదమున

గీ. ఇట్లుశివభక్తుఁడై యెవఁ♦డీశ్వరార్చ, నముఁ బొనర్చునొ యవ్వాని♦కమరునఖిల
సిద్ధులును సకలాభీష్ట ♦ సిదులును న, తండు వక్తలలోన ను♦త్తమతఁదనరు.302

క. రోగంబును వగపును హ్రా, ద్వేగంబును గలుషములను♦విసమును ఋణమున్
బోగొట్టు శివసమర్చన, బాగుగఁ గళ్యాణమిచ్చి ♦ పాలించునిలన్. 303

♦ ఈ పచనంబందు స్పష్టార్థము కొన్ని పదంబులందు సంధి చేయ లేదు.

—* నారదునకు బ్రహ్మదేవుని శివపూజను గురించి యింకను జెప్పుమనుట *—

ఆ. ఇట్లు చెప్పినాఁడ ♦ నీశ్వరార్చనవిధ, మింక నేదివినఁగ ♦ నెంచినాఁడ
వడుగుమన్న నాతఁ ♦ డలరెయిట్లనె దేవ?, మఱియు జెప్పు శివసమర్చఁగుఱిచి.

వ. అనిన వనజోద్భవుండిట్లనియె.

చ. వినుము కుమార! యొక్కపుడు ♦ వేడుకతో సురలన్ మునీంద్రులన్
గని యిటులంటి శాశ్వతసు ♦ ఖంబును నెవ్వరు గోరువారలో
ఘనతర సిద్ధులన్ వలచు ♦ కాముకులెవ్వరో వారనెల్లనన్
వెనుకొనిరండనాన్ గదలి ♦ వేగిరమట్టులె వచ్చిరందఱున్. 306

ఉ. అంతనె వారలేను గల ♦ శాబ్ధిని జేరఁగఁబోయి యందుదై
త్యాంతకు నాదిదేవు వన ♦ జాక్షుని డాఁసి జోహారుచేయ న
ల్లంతనెయమ్మహాత్ముఁడు ర ♦ యంబునఁగన్గొని మీరలందఱున్.
వింతగఁజేరినారిటకు ♦ వేగవచింపుఁడు కారణంబనన్. 307

ఉ. ఏమువచించినారము ర ♦ మేశ్వర! మాకెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా
ప్రేముడి నెవ్వనిన్ గొలువఁ ♦ బెంపఱి దుఃఖము లెల్లడుల్లునా
నా మధువైరి యిట్లనియె ♦ నక్కట యంబుజగర్భ? యేను నీ
వీమునులున్ సురల్ వినమె ♦ యింతకుమున్ను వచింతునైననున్. 308

—* బ్రహ్మకు విష్ణుమూర్తి శివలింగపూజ - సర్వార్థకారియనుట *—

చ. కనుఁగొనలేదె నీ వఖిల♦కారణకారణు నిద్ధమూర్తిఁబా
వన కరుణాధురంధరుని ♦ భర్గుని భక్తజనావనోద్యమున్
ఘనతరదుఃఖనాశకుని ♦ గంజభవా! శివలింగపూజనం
బున కురు వెందులేదదియె ♦ పోకడచున్ ద్రుటి సర్వశోకముల్. 309

వ. ఇఁకను.

ఉ. దారను బుత్రులన్ ధనము ♦ దార్ఢ్యము నాయువు రాజ్యలక్ష్మి వి
స్తారసుఖంబులన్ యశము ♦ స్వర్గము మోక్షముఁ గోరువారలేన్
గూరిమి లింగపూజనముఁ ♦ గోరి యొనర్పఁగఁ జెల్లునట్టు లె
వ్వారలు సేయకున్న నిఁక ♦ వానినిఁ గానఁగలేరు రూఢిగన్. 310

క. శివభక్తిఁ గొనినవారలు, శివలింగము నెప్డు పూజ • చేసెడువారల్
శివునికిఁ దలంచువారలు, భవదుఃఖంబులను బొలఁ • బాయుదురెందున్. 311

ఆ. విష్ణు విట్లుసెప్ప • విని వేల్పులెల్లరు, పొంగి శంభులింగ • పూజనంబు
సేయఁగడఁగి వేగ • శ్రీనాథునడిగిరి, లింగములను గడిఁగి • లిప్సమెఱయ. 312

క. హరి యంత విశ్వకర్మను, సరగునఁ బిలిపించి శిల్పి! సత్వరముగ శాం
కరలింగములను నొనరిచి, సురలందఱ కీయుమనిన • సులువుగనతఁడున్. 312

*— హరిబ్రహ్మాదులు శివలింగములను ధరించి పూజించుట *—

వ. అర్హ్వాతనెఱింగి శివలింగంబుల నిర్మించి దివ్యవరుల కీయుడు నాదరంబున నవ్వానిని శివేచ్ఛతోఁ బరిగ్రహించి యుత్తమాంగంబులం దిట్లు ధరించి పూజించిరి. 313

గీ. ఇంద్రనీలమయంబు మ • హేశలింగ, మర్థిధరియించిపూజించె • నబ్జనయనుఁ
డట్టులె హిరణ్యలింగంబు•నర్థిఁదాల్చి, పూజఁగావించెనలరి స • రోజభవుఁడు

సీ. పటికంబులింగంబుఁ •బద్మాలయ గ్రహించి, కొలిచెనిండారెడు•కుతుకమొదవ
బ్రహ్మాణియును రత్న • భాస్వరలింగంబుఁ, బడసి యర్చించె వి • స్ఫారభక్తి
పద్మరాగమయంబ • భవలింగమును గొని,పూజ గావించెన • ముచినిహంత
దండధరుండు ని •తాంతపీతమణీర, చితలింగమొంది య • ర్చించె నిష్ఠ
శ్యామలపులింగమర్చించె • నంబువిభుడు, వజ్రలింగంబుఁగొలిచె ది•వాకరుండు
కైరవామోదకరుఁడు ము•క్తామణిమయ,లింగమునుజెందినైష్ఠిక•లీలగొలిచె

క. వసువులువిశ్వేదేవులు, కుసిమెయిరౌప్యమయ మార • కూటమయములౌ
పసినెలదాలుపులింగము, ల సమర్చనచేసిరొంది•లలితాంగములన్. 316

క. పవడపులింగము భోగి, ప్రవరులు తామ్రమకృతలింగ • రాజము నాది
త్యవరులు దన్రసులిఁకన్బా, ర్థివలింగముఁజెంది కొల్చి • రి మునిలలామా.317

గీ. అర్చనాపద్ధతిని దివ్యు•లందఱికిని, దెలిపె విష్ణుం డమరులేను • దేఁకువెసఁగ
జలజనయనుని సెలవొంది•సత్వరముగ, నాత్మధామములొందితి•మందఱమును.

వ. అంత. 319

క. పుట్టుకలందును మనుజుని, పుట్టుక శ్రేష్ఠమవునందుఁ • బూతకులమునన్
బుట్టుట యెక్కుడు పుట్టియు, నట్టుగొనక జాతికర్మ • నడువఁగవలయున్. 320

క. జ్ఞానం బొదవెడుదనుక న, నూనంబుగ జాతికర్మ ✦ నొనరింపవలెన్
జ్ఞానము మోక్షము నిడు నను,మానము లేదించు కేని ✦ మౌనిప్రవరా! 321

గీ. కర్మయజ్ఞ సహస్రంబు✦కన్న దాప,సవ్రతం బది మేలగు ✦ సరణి మించుఁ
దాపసవ్రతమునకన్న, ధ్యానయజ్ఞ✦ముత్తమంబగు నది జ్ఞాన✦మొదవఁజేయు.

వ. ఆ ధ్యానయజ్ఞం బొనర్చినవానికి శివుండు సన్నిహితుం డగును. వానికిఁ బ్రాయశ్చిత్తమక్కఱలేదు. మఱియు నట్టివానికి సుఖదుఃఖంబులు, ధర్మాధర్మంబులు గాన్పట్టవు. ఇఁకను లింగము బాహ్యామనియు నాభ్యంతరమనియు రెండువిధము లొప్పు. బాహ్యాము స్థూల మాభ్యంతరంబు సూక్ష్మంబు, కర్మయజ్ఞంబొనర్చువారు బాహ్యాలింగ పూజనప్రియులు. ఆధ్యాత్మికమగులింగంబు ప్రత్యక్షంబు గానివారలకీ బాహ్యాలింగంబె శరణ్యంబు— ఈ స్థూల లింగంబున వారలు సర్వోపచారంబుల నర్చింపఁజెల్లు, జ్ఞానులగువారమలంబు నవ్యయంబు నగు సూక్ష్మలింగంబు నర్చింతురు. అట్టివారికిఁ జిత్తంబందు సకలమనియు, నిష్కళమనియెడు విచారంబు గలుగదు. ఎల్లజగంబీశ్వర మయంబై కన్పట్టు విహితా విహితంబులందు విధినిషేధంబులు గూడ నవ్వారలబాధింపవు. 323

క. సలిలంబందలి పద్మము, సలిలంబునఁ జెదరిపోని ✦ చందమున మునీ!
యిలు విడువకున్న జ్ఞానియు, బలితంబగుకర్మబంధ ✦ పటలిఁ జొరఁడిలన్.

వ. ఇఁకనిట్లు జ్ఞానసిద్ధివఱకుఁ గర్మలనొనర్పఁదగు నటుమీఁదనొక్క శివపూజను మాత్ర మొనర్పందగును.

క. రవి యొక్కఁడైనఁ జెఱువుల, భువి బావులఁబెక్కురట్లు✦పొలుచునటులె శ్రీ
శివుఁడొకఁడె సదసదాత్మక, మవుసర్వజగంబెఱుంగు✦నాత్మమున మునీ! 324

వ. ఇట్టు హృదయంబున సర్వంబు సాక్షాన్మహేశ్వరునిగ నెఱుంగుటకై ప్రతిమాద్యర్చనంబు ప్రతిపాదింపఁ బడియె.

గీ. చెలఁగి యుచ్చైఃపదంబును ✦ జేరఁబోవు, నట్టివానికి యూఁత యె✦ట్లవసరంబొ
నిర్గుణజ్ఞానసిద్ధికై ✦ నియత విగ్రహార్చనం బవలంబనం✦బై తనర్చు. 325

వ. ఇందున నెల్లవారలకు జ్ఞానసిద్ధికై స్వజాతి కర్మాచరణం బావశ్యకంబు. దేహికీశ్వరపూజనంబులేక పాతకంబు దొలంగదు. అద్ది దవులఁబాయకున్న జ్ఞానసిద్ధి యమరదు. పాపంబు దొలంగిన సర్వంబు నిర్మలంబగు. 326

క. మలినపటము రంగద్దిన, వెలవెలఁ బోయెడునుగాక • వెలయునె చెలువై
మలినతఁగడిగిన పైరం,గలరెడు నమలమతి జ్ఞాన•మలరునటు సుతా. 327

గీ. జ్ఞానవిజ్ఞానములనెల్ల • సంతరించుఁ
జలనమొందని భక్తి త•ద్విలసనమున
కారయఁగ సద్గురుఁడు మూల • మట్టి గురున
కగును మూలంబు సత్సంగ • మవనిలోన. 328

గీ. సాధుసాంగత్యమున నబ్బు•సద్గురుండు, నతనిచే మంత్ర మద్దాన•నమరు భక్తి
దాన జ్ఞానంబుసిద్ధించు•జ్ఞానమదియుఁ, గూర్చువిజ్ఞాన మది భిదఁ•గూలఁజేయు.

క. భేదము సురిఁగిన దుఃఖం,బేది యతండే మహేశుఁ • డెల్లవిధములం
దీదృశుఁ డపురూపంబగు, నేదేవత లేనివాని • నెన్నుదురు భువిన్. 330

గీ. మృచ్ఛిలామయ దేవు•లమేయ నీర, మయములౌ తీర్థములు జ్ఞాన•మయునిఁబోల
వవ్వి తడవుగ శుద్ధిసే•యంగనోపు, దరిసెనమున నె సాధులం•తయు ఘటింత్రు.

వ. కావున నట్లు జ్ఞానసిద్ధికై దేవతార్చనం బావశ్యకంబు, అందుఁగూడ శివలింగ
పూజనం బత్యంతావశ్యకంబు. 332

గీ. అఖిలలోకైకమూలమౌ • హరునిఁ గొలువ,
సర్వదేవులఁ గొలిచిన • సరణి యమరు
జలము మూలమునంజేర్ప • శాఖలెల్ల
నలరు నవి వాడ మూలమే • మట్లుచెడదు. 333

వ. అనుడు నారదుండు మహాత్మా! నారాయణుఁడు సురలకందఱి కెట్లు శివపూజా
విధి నెఱింగించెనో యద్ది వక్కాణింపుమన్న శతానందుం డిట్లనియె. 334

—* విష్ణుమూర్తి దేవతలకుఁ జెప్పిన శివలింగపూజా విధానము *—

క. అరుణోదయమునకును మును, ధరామరుఁడు నిదురలేచి • తద్దయు భక్తిన్
శిరసున నంజలిఁ జేరిచి, పరమేశ్వరు నిత్తెఱఁగునఁ • బ్రార్థించవలెన్. 335

క. శివ! ధర్మంబే నెఱిఁగియుఁ, బ్రవృత్తిగానకుంటి నందుఁ • బ్రజ్ఞనువిడి నే
శివ! యట్లధర్మమెఱిఁగియు, నివృత్తిఁగననైతి నెట్లొ • నేరుపు! హితవున్. 336

వ. అని యర్థించి గురుపాదుకల సంస్మరించి కాల్యావసరంబులఁ దీర్చికొని యవ
కాశంబునుబట్టి నదియందుఁ గాని గృహమందుఁ గాని నియతంబుగ స్నానం
బొనర్పవలెను. 337

గీ. రవిదినంబున గ్రహణ సం◆క్రాంతులందు,
శ్రార్ధదినమందును నుపవా◆స దినమందు
సకల తీర్థంబులందు నా◆ శౌచమందు
స్నాన మది వేడినీళ్ళతో◆ సల్పఁజనదు.

వ. మఱియుఁ దైలాభ్యంగనంబుఁగూడ నిట్లే వారంబులు సూచియొనర్పఁ దగును. ప్రతినిత్యంబు నభ్యంగనము సేయువారలకెపుడును దోసంబులేదు. అందునావనూనెతోఁ దలంటుకొనువారల కొక్క గ్రహణంబునఁ దక్కఁ దక్కిన సమయంబులందు నిషేధంబులేదు. మజ్జనానంతరము దేవఋషి పితృతర్పణంబొనరించి ధౌతవస్త్రంబుఁ గట్టి శుచిప్రదేశంబున, మృగచర్మంబునఁగాని దర్భాసనాదులందుఁ గాని గూర్చుండి భస్మత్రిపుండ్రంబుల ధరించి రుద్రాక్ష ధారణంబొనర్చి నిత్యకర్మలను జపతపోదానంబులను సల్పి పూజాద్రవ్యంబుల నెల్ల సాన్నిధ్యమునందుఁ జేర్చుకొని గురువందనంబుచేసి సంకల్ప పూర్వకంబుగఁ బరివార దేవతాయుక్తంబుగ శివునిఁ బూజించవలెను.

గీ. ముందుగా గణనాథునిఁ◆ బూజచేసి, కొమరుసామిని చావా రి◆కులను గొల్చి
కుంకుమసుగంధచందన◆కుసుమధూప, దీపనైవేద్యముల, నుమన్◆దీర్చికొల్చి.

వ. అనంతరంబున నాచమనఁ బ్రాణాయామంబుల సల్పి యఖండ దీపారాధనం బొనర్చి పద్మాసనంబునఁ గాని భద్రోత్తానపర్యం కాసనంబులందుఁ గాని సుఖంబుగఁ గూర్చుండి యనన్యమానసుండై బాణలింగంబును గాని, సువర్ణ రజతలింగంబును గాని, పార్థివలింగంబును గాని మూలమంత్రోచ్చారణంబుతోఁ బంచముద్రలఁ జూపించి యావాహన స్థాపన సన్నిధాపన సన్నిరోధ నావకుంఠనంబుల నొనర్చి. 340

సీ. కప్పురంబునకన్నఁ◆ గడు తెల్లనగువాని, నెలరేక తలపైన◆ నెగడువాని
జడలచో ళ్లెము నెంతో◆చక్కఁదాల్చినవాని, వెలిబూది నుదురున◆ వెలయువాని
నేన్గుచర్మంబు బి◆ట్టెలమిఁగట్టినవానిఁ, బులితోలు బుజములఁ◆ బొలుచువాని
పెనుపాపపేరులఁ◆ బేర్మినొందినవాని, నందిపెక్కమున మి◆న్నందువాని

గీ. వెండికొండను గాపురం◆బుండువాని, గట్టురాచూలిఁ గట్టుకొ◆న్నట్టివాని
నజగవంబను పెద్దవి◆ల్లమరువాని, నెల్లజగముల కొడయఁడై◆ యేలువాని.

క. దాసజనంబును గడున్నుల్లాసంబున మనుచు వాని • లలితకృపాశ్రీ
భాసురుని బరమశివునిన్, వాసిమెయిన్ బూజసేయ•వలయును మౌనీ! ౬43

వ. ఆసన పాద్యార్ఘ్యాచమనంబులొసంగి ససుగంధచందనోదకధారల షడంగము
లతో శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతో నేకాదశవారము లభిషేకముచేసి
శుద్ధ వస్త్రంబుతోఁ దడి యొత్తవలయును. అటుపిమ్మట నాచమనంబొసంగి
వస్త్రంబుల నర్పింపవలయు నామీఁద తిలలు, యవలు, గోధుమలు, పెసలు,
మినుములు, శివునికి మంత్రంబులతో నర్పించి యటుపైఁ బద్మంబులు, శంఖ
పుష్పంబులు, ధుత్తూరంబులు, దుమ్మిపూవులు, మందారకుసుమంబులు, బిల్వ
దళంబులు దులసీపత్రంబు లర్పింపవలయును. అన్నిటియందు బిల్వదళంబు
లుత్తమోత్తమంబులు. వీని యర్పణంబున సర్వసిద్ధులు సేకూరు ననంతరము
సుగంధచూర్ణముల నత్తరువుల నర్పించి గుగ్గుల్వగరు ధూపంబులు దీపంబులు
నొసంగి యిట్లర్ధించుచు బునరర్ఘ్యం బీయవలయును.

క. ఇమ్మ మహేశ్వర! రూపము, నిమ్మ గరీయమగుభోగ మిందుకిరీటా
ఇమ్మ శివ! కీర్తిని నా,కిమ్మ హరా! ముక్తి నర్ఘ్య మిదిగొను గొలుతున్.

వ. తరువాత ననేకవిధంబులగు మధురభక్ష్యంబులతో దివ్యాన్నంబు నైవేద్యంబు
చేసి యాచమనంబు సేయించి సుగంధ తాంబూలంబుల నర్పించి పంచవర్తి
జ్వాలలతోఁ పాదంబులందు నాలుగు మాఱులు పొక్కిట రెండుమాఱు లొక్క
తడవ మొగంబందు నేడుమాఱులు సర్వాంగములందు మొత్తము పదు
నాలుగుమాఱులు, దీపహారతి నటుపైఁ గర్పూర నీరాజనంబిచ్చి గురూక్త
మూలమంత్రంబు జపించి వేదస్తవంబులతో మంత్రపుష్పంబు సమర్పించి ప్రద
క్షిణ నమస్కారంబు లొనర్చి మఱియు నిట్లు విజ్ఞప్తియొనర్పవలెను.

క. భువిఁబదము జాఱినంతనె, భువియే యవలంబన మయి • పొసఁగెడు నటులే
భవ! నీయెడ నేఁ దప్పిన, శివ! నీవేదిక్కుఁగాదె • శిశిరకరధరా

క. పరివారయుతముగా నీ, యిరవున కేగుము మహేశ! • యిత్తఱిఁ గృపతో
మరల సమర్చన వేళకుఁ, దఱియుము దాసజనదుఃఖ • దళనప్రవణా

వ. ఇట్లర్థించి తిరిగియు, బుష్పాంజలి నర్పించి స్వహృదయంబునందు శివలింగంబును
విసర్జించి తత్తీర్థంబు మూర్ధంబునందుఁ జల్లుకొని గ్రహించునది. ఇట్లు భోగ
మోక్షప్రదంబు శివసమర్చన ప్రకారం బుపదేశించితి నిఁకేమి వినవలఁతు

వెఱింగింపుమనుడు మహాత్మా! పుష్పపత్రార్చనంబునందు శివుండేయేపుష్ప పత్రంబులనే యేఫలంబు లొసంగునో యెఱింగింపుమనిన ననుకంపతో నిలింప జ్యేష్ఠుండిట్లనియె.

—* ప్రత్యేక పుష్పపత్రార్చనాఫల నిరూపణము *—

గీ. పద్మములు బిల్వదళ శత ♦ పత్ర శంఖ, సుమములొకలక్ష చేతఁబ ♦ శుపతిలింగ
మర్చనము సేయఁబాపంబు ♦ లస్తమించు, భాగ్యములుపట్టుసందియం ♦ పడగఁజనదు

క. ఇరువదిపద్మములైనన్, బరఁగును బ్రస్థంబు వేయి ♦ బైల్వదళములే
నరప్రస్థము శతపత్రము, లరప్రస్థము వేయియైన ♦ నరయు మునీంద్రా. 351

వ. పదియాఱు పలంబులొక్క ప్రస్థంబగుఁ బదిటంకంబు లొక్కపలమగు నీ పరిమాణంబెఱింగి యర్చింపవలయును. రాజ్యకామియగు నాతఁడీ పద్మాది చతుష్టయంబున నొక్కటనేని పదికోట్ల లెక్కతోఁ బార్థివలింగపూజ విధి విహితంబుగ నొనర్చిన శివానుగ్రహంబున రాజ్యంబుఁ బడయు మఱియుఁ బ్రాధాన్యకామి తదర్ధంబుచేతను గారాగృహబద్ధుండు లక్షయగు వానిచే రోగగ్రస్తుండు తదర్ధంబునను గన్యాకాముకుఁడు తదీయార్ధంబునను విద్యాకాముండద్దానిలో నర్ధంబునను బూజించిన నిష్టంబులఁ బడయుదురు.

సీ. కుశలచే గొలిచినఁగూరుచునాయువు, నున్మత్తసుమపూజ ♦ యొసఁగు సుతుల
కరవొందు యశమున ♦ గస్త్యసుమార్చన, నర్కపుష్పార్చ శౌ ♦ ర్యంబొసంగు
కలువలపూజ వి ♦ క్రమము సంతనసేయు, వైరులఁ గడపు జ ♦ పాసుమార్చ
గన్నేరువిరిపూజ ♦ గడఁగి రిపులనేచు, బంధూకపూజ రాఁ ♦ బట్టునగల

గీ. జాతిపుష్పార్చవాహన ♦ సంపదనిడు, మల్లియలపూజయొసఁగు రా ♦ మయగుసతిని
మొల్లపూవులయర్చన ♦ భోగమిచ్చు, నవిసెపూపూజ శంభుస ♦ ఖ్యంబుఁగూర్చు.

వ. మఱియును.

గీ. రాజికాకుసుమార్చ య ♦ రాతిహరము, కడఁగివావిలివిరిపూజ ♦ కలుషహరము
కొండగోగువిరులపూజ ♦ కోకలొసఁగు, దిరిసెనపుఁబూలపూజ సం ♦ బరము సేయు.

గీ. నువ్వుపువ్వులయర్చన ♦ జవ్వనమిడు, తుమ్మిపువ్వులపూజ మో ♦ క్షమ్మునిచ్చు
నందివర్ధనసుమపూజ ♦ యందమొసఁగు, నలకురంటకకుసుమార్చ ♦ గలిమిఁగూర్చు

క. సంపెఁగ మొగలివిరులఁ బ్రే, మింపఁడు బాలేందుమౌళి ♦ మిగులు విరులలో
నింపగు సొంపగునవి యర్పింపఁగఁ జెందెద రమేయ ♦ విపుల ఫలంబుల్. 355

వ. వెండియు.

గీ. లక్షబిల్వార్చనంబు మహాపాతకములను, కేవఁడు సేయునో యవ్వానికీప్సితంబు
లన్నిగూరిచి ముక్తినంత్యమునొసంగు, జమ్మిదళములపూజ మోక్షమ్ముసేయు.

—* ధాన్యపూజాఫల నిరూపణము *—

వ. ఇట్లు పుష్ప పత్రార్చనా ఫలంబును వేఱువేఱుగ నీకెఱింగించితి నిఁక ధాన్యార్చనంబులఁ దెఱింగించెదను వినుము. తండులారోపణచేత లక్ష్మి వృద్ధి యగును తండులంబులు తొమ్మిది ప్రస్థంబులపై రెండుపలంబులైన నొకలక్ష ప్రమాణంబగు. శివలింగంబును బూజించి సుందరవస్త్రం బొండు లింగంబుపై నునిచి పూర్వోక్తప్రమాణంబుగ లక్షాక్షత తండులంబు లర్పించి యవ్వానిపై నొక్క శ్రీఫలంబుంచి సుగంధపుష్ప ధూపదీపనైవేద్యంబులొసంగి పన్నిద్దఱు బ్రాహ్మణులకు భోజనంబిడి యవ్వారలకు దక్షిణలిచ్చి యాజ్ఞికునకు శక్తిలోపంబుసేయక దక్షిణలీయవలయు నిట్లైన లక్షతండులార్చన యగును. లక్ష తిలార్చనచేత మహాపాపనాశనంబగును. తిలలు పదకొండు పలంబులైన నొక లక్ష యగు నవ్వాని తొలుతటివలెఁ బూజించి యట్లే బ్రాహ్మణులకు భోజన దక్షిణ లర్పింపవలయును. అటులొనర్చిన సమస్తాఘంబులునశించి పోఁగలవు. లక్ష యవపూజ స్వర్గసౌఖ్యంబునిచ్చు నెన్మిది ప్రస్థంబుల పదిపలంబులు యవలైననొక లక్షయగు నవ్వానితోఁ బూర్వోక్తవిధిఁ బూజించి బ్రాహ్మణు లకు భోజనంబుఁబెట్టి దక్షిణలీవయవలయును. గోధూమార్చనంబుసంతాన వృద్ధికరము అర్ధద్రోణంబు గోదుమలు లక్షయగును. పూర్వోక్తవిధిగ నర్చన నొనర్చి బ్రాహ్మణులకు భోజనదక్షిణ లీయవలయును. ముద్గార్చన సుఖంబుఁ గూర్చునేడు ప్రస్థంబులపైఁ బదిపలంబులు పెసలైనలక్షయగును. పూర్వోక్త విధి నవ్వానినర్పించి పదియొక్కరు బ్రాహ్మణులకు అన్నంబుఁబెట్టి దక్షిణ లీయవలయును. ప్రియంగు పూజనంబునఁ ద్రివర్గవృద్ధియగును. కొఱ్ఱలు ప్రస్థంబైన నొకలక్షయగును. వెనుకటివలెఁబూజించి పండ్రెండుగురు బాఁపలకు సాపాటు గావింపఁజేసి దక్షిణలీయ వలయును. సార్షపార్చన శత్రుహింసిని. ఇరువది ప్రస్థంబులావాలైన నొకలక్షయగు వెనుకటివలె నర్పించి బ్రాహ్మ ణుల కన్నదానంబుచేసి దక్షిణలీయవలయును. మరియు మిరియాలతో శివ లింగంబు నర్చించినఁ బరిపంథిమారణం బొనరు. ఆఢకదళార్చన సర్వసౌఖ్య ఫలంబిచ్చు నిద్దిధాన్యార్చనామాన ప్రకారంబిఁకఁబుష్పమానంబులు వినుము.

శంఖపుష్పంబులొక ప్రస్థంబైన లక్షయగు జాదివిరులు మొల్లపూవులు పదియు నొక్కప్రస్థంబైన లక్షయగు. రాజికాకుసుమంబు లర్ధప్రస్థంబైన లక్షయగు నిరువది ప్రస్థంబులు మల్లెపూవులు లక్షయగు నందొక్క ప్రస్థంబు దక్కువైన నువ్వుపువ్వులు లక్షయగు నింక ముప్పదియెనిమిది ప్రస్థంబులు గన్నేరు విరులైన లక్షయగు వావిలి పూవులట్లు లేయగును. కొండగోగువిరులు శిరీష కుసుమంబులు. మంకెనపూవులు పదిప్రస్థంబులైన నొక్కొక్కటి లక్షయగు. వీనిఁ దెలిసి లెక్కయెఱింగి పూజింపవలయును

—* అభిషేకఫల నిరూపణము *—

ఇంకనభిషేకజలధారాఫలంబులవిశదీకరించెదవినుము. జ్వరప్రలాపశాంతికై పద కొండు మాఱులు శతరుద్రీయ చమకానువాకంబులతోఁ బురుషసూక్తముతో షడంగ న్యాసములతో, మహామృత్యుంజయ గాయత్రీ జపములతో శివలింగంబును సభస్మజలధారల నభిషేకింప వలయును.

క. ఘృతధారల నభిషేకము, సుతవృద్ధిఁ గోరిసేయ • శుభ్రాంశుధరుం
డతులకరుణాళుఁడై యిడు, సుతులను తేజోమహితుల • శుభగుణయుతులన్.

వ. ఇంకను.

సీ. దుగ్ధాభిషేకంబు • దుఃఖంబుఁ బోఁజిమ్ము, చక్కెరఁజేర్చ వి• స్తరిలుఁ బ్రజ్ఞ
తైలసేకంబు ని•ర్మూలించుఁ బగతుర, నత్తరువర్షింప • నమరు భోగ
మావనూనియసేక•మరిమర్దనముచేయుఁ, దేనెతో స్నపియింప • సిరులుఁగల్గు
ఇక్షురసపుసేక•మొసఁగించు మోదంబు, గంగాంబుధార మో•క్షంబు నిచ్చు

గీ. నయుతమానంబుగా నిట్టు•నభవలింగ, మర్థిమై రుద్రపారపా•రాయణంబు
లమర నభిషేకమొనరించి•యట్లురుద్ర, సంఖ్యతోఁబాపలకుజగ్ధి•సల్పవలయు.

వ. ఇట్లునందిస్కందగణేశోమాసమేతంబుగశివుని విధిప్రకారంబుసమంత్రకంబుగఁ బూజించిన నఖిల భోగంబులుచెంది పుత్రపౌత్రాదులతో నానందంబునొంది యంతంబున మోక్షంబు నొందుదురనుచు నారదుండు మహాత్మా! సంతసంబయ్యె నింక సృష్టిఁగూరిచి యటుపై వృత్తాంతంబు నెఱింగింపుమనిన విధి యిట్లనియె.

—* బ్రహ్మదేవుఁడు నారదునకు సృష్టిఁగూర్చి చెప్పుట *—

చ. తరుణ శశాంకశేఖరుఁడు • దానటు లంతరమొంద నేను న
ప్పరమశివాజ్ఞ లోకములఁ • బన్నుగ సృష్టియొనర్పఁగోరి శం

కరుని మనంబునన్ గొలువఁ • గాండమునందగు పట్టె నండమొం
డిరువదినాల్గు తత్త్వముల • నింపుగనొందిన యద్ది నాకటన్, 361

గీ. ఆవిరాడ్రూపమునుజూచి • యంతసంది, యంబునేఁజెందిదారుణం•బైనతపముఁ
బదియురెండేండ్లు గావింపఁ•బద్మనయనుఁ, డాదటన్ జేరి నాదుదే•హంబునిమిరి.

క. పరమదుగు సంతసించితి, నరమరయొక్కింతలేక • యబ్జభవా! స
త్వరమీకయుండునదిలే, దరయుము సర్వంబు నిత్తు • నభవుని కరుణన్. 363

గీ. అనిననేనల్లె శివుఁడున•న్నప్పగించె, నీకటు మహాత్మ! మ్రొక్కెద•వీఁకమెఱయు
నీవిరాడ్రూపమగునండ•మింపుగనుము, జడమగుచుజ్ఞానశూన్యమై• యడరెనిట్లు

క. దీనన్ జైతన్యంబు న, నూనకృపన్ సంతరింపు • ముజ్జ్వలతేజా!
దానన్ సంతసమొందెద, నీ నిరుపమ విభవమునకు • నేస్తంబునకున్. 365

క. అని సన్నుతింప విష్ణుం, డనంతరూపంబుఁజెంది • యండమునొందెన్
ఘనతర సహస్రశీర్షము, లును సాహస్రాక్షిపదము•లును జెలువొందన్. 366

శా. అంతన్ జేతనయుక్తమై తనరి యా • యండంబు ప్రస్ఫీతమై
యెంతేనిర్వదినాల్గు పర్వములతో • నింపొందె వైకుంఠమున్
వింతౌ పట్టణ మెల్లలోకములపై • విష్ణుండు నిర్మించి య
త్యంతామోదముతోడ నుండె నటలే • దా వీటికేపాటునున్. 367

ఉ. నేనును సత్యమర్గబదము • నెక్కొని యక్కఱకంఠునానతిం
బూనిజగంబులన్ సలుపఁ • బూన్కినిజెందుదుఁ బాపసృష్టినా
నేను తమోమయంబులయి • యేర్పడెనంత నె స్థావరాహ్వయం
బూనినవానిసల్పి యవి • బోధములేనివటంచు నెంతయున్. 368

మ. హరునిన్ ధ్యానముసేయుచుండఁగనె తి•ర్యక్స్రోతమాసర్గమొం
డిరవొప్పన్ బశుపక్షి ముఖ్యగణమై • యేపొందె నద్దాన సం
బరమొక్కింతయుఁగానకున్నతఱి నూ•ర్ధ్వస్రోతమా సృష్టి వి
స్తరిలెన్ సాత్త్వికమొప్పిరయ్యెడ సురల్ • ధన్యుల్ సుఖాపాదకుల్. 369

మ. అదియున్‌జూచి యసాధకంబె యని నే • నాత్మన్ విచారింప న
ప్పుదనందే మఱియొండు సర్గమది య•ర్వాక్స్రోతమారాజసా
స్పదమైయొప్పెను మానిసుల్ పొడమిరా•పై భూతసర్గంబొక్కొం
డొదవెన్ సర్గము లిట్టులైదమరె శా•ర్వోదారసంపత్తిచే. 370

మ. మొదటన్బుట్టె మహత్తు దాన నదియొ♦ప్పన్ స్రష్టులందాద్య మా
పిదపన్ సూక్ష్మము లైదుగాఁబరఁగి మేల్ ♦ పేరొందు తన్మాత్రలన్
విదితంబయ్యె ద్వితీయసృష్టి యిఁక నా ♦ విఖ్యాతవై కారికం
బుదగెన్ మూఁడవసృష్టి ప్రాకృతములై ♦ పొల్పొందు నీసర్గముల్. 371

గీ. అంతమీఁదట మనమందు♦ననఘులైన, సనకముఖ్యమునులనాత్మ♦సదృశమూర్తు
లైదుగురను సృజించినే♦నాచరించు, సృష్టియెడఁ జేర్ప నవ్వార♦లిష్టపడక. 372

క. పరమశివధ్యానంబున, మరగిన చిత్తములతోఁ గు♦మారులు నన్నున్
గురిగొనకవీడి యెందేఁ, బరుగెత్తిరి జ్ఞానధీవి♦భాసితులగుచున్. 373

వ. వీరి సృష్టి తొమ్మిదవదియగు నిఁక నిట్లే నీసృష్టి నవకంబందును.

ఉ. వీని యవాంతరంబులగు ♦ భేదములెన్నియొ పెక్కులున్నవ
వ్వానిని లెక్కసేయఁగల♦వాఁడెవఁ డిందుమునీంద్ర! యప్డునే
సూనుల యప్పరాఙ్ముఖతఁ ♦ జూచి కడున్ గడుఁ గ్రోధమూర్తినై
దీనతఁ జెంది యేడ్వఁగను దెప్పన రా♦లిన వశ్రుబిందువుల్. 374

క. జలజల కన్నీరట్టుల, నొలుకంగాఁ బుడమినుండి ♦ యుగ్రవిషములౌ
చిలువలు వెలసిన వెంతయుఁ, బలురకములతోడఁ బొడమి ♦ బ్రహ్మణ్యవరా!

—* శ్రీ రుద్రోత్పత్తి *—

ఉ. వానినిఁజూచి రోసి కడు ♦ వందురుచున్ హరిబోధతో శివున్
ధ్యానముసేయుచుండుడు ♦ ఘృణాకరుఁడై శివుఁడాత్మ నాసపై
మానెసఁగన్ బొమల్ నడుమ ♦ మాన్యపదంబవిముక్తమందు నెం
తేనియుఁ దేజవంబొలిచె ♦ దిక్కులు దేజరిలంగఁ జక్కఁగన్. 376

మ. కనినేనాశివు నీలలోహితు జగ♦త్కల్యాణ సంధాయకున్
ఘనతేజఃపటలీ విభాసిత దిశా♦కాండున్ శివావల్లభున్
మనమందక్కజమొంది మ్రొక్కి పరమా ♦ మ్నాయంబులన్ బాడి సృ
ష్టినిఁ గూర్పన్ బతిమాల శర్వుఁడు సృజిం ♦ చెన్ రుద్రసంఘంబులన్,

ఉ. వారలఁ గాంచి నేభువన ♦ వంద్య! జనుర్మరణామయార్తులన్
గూరనివీరి సల్పితివి ♦ కూడునె యిట్లు మహాత్మ! యింకపై
నారసి జన్మదుఃఖముల ♦ నందెడువారి సృజింపుమన్నన
ద్ధీరుఁడు నానుడుల్విని వి ♦ ధీ! యటలేను సృజింప విన్మఁకన్. 378

గీ. జన్మదుఃఖనిమగ్నులౌ • జనుల నెల్ల, నుద్ధరించెద గురుఁడనై • సిద్ధినొసఁగి
నీవె సృజియింపు దుఃఖంబు• నెక్కొనెడు ప్ర, జలను నే నొల్ల నీసృష్టి•జలజగర్భ!

క. నాయానతి చేనిన్నీ, మాయతఁ జుచుట్టఁబోదు•మంచిగసృష్టిన్
జేయుచునుండుము నేనిఁకఁ, బోయెద నాయిచ్చ ననుచుఁ • బొందుగ నంతన్.

క. అంతర్ధిఁ జెంది వేగిర, మెంతో వైకుంఠనగరి • కెక్కుడుపైనన్
వింతగఁ బొలిచెడు ప్రోలున, నంత శ్రీ లెసఁగ సల్పి•యందు వసించెన్. 381

ఉ. నేనును బంచభూతముల • నేర్పు మెయిన్ సృజియించి యంతనా
నానగసింధుపల్వల వ • న ప్రముఖంబులను గలాఘుటీ
దైనని కాయ మొప్పయుగ • తండములన్ రచియించి యంతతో
నేనియుఁ దన్విఁ జెందక మ • హేశ్వరుధ్యానము చేసి వాసిగన్. 382

—* దేవాదిసృష్టి *—

సీ. కనులందు నమ్మరీ•చిని హృదయమున భృ, గుని శ్రుతులందు న•త్రిని శిరసున
నంగిరసునిఁ దొడ • లందునిన్ జాయయం, దాకర్దమునిఁ బ్రాణ • మందు దక్షు
వ్యానంబునన్ బుల•హముని నపానంబు, నన్ గ్రతువును సమా • నమున నవ్వ
శిష్ఠుసంకల్పము • చేతధర్మునినుదాన, మునఁ బులస్త్యు మ • నమున రుచిని

గీ. సృష్టిసాధకులనుగ సృ•జించివృద్ధిఁ గోరి శంకరుఁదలఁప న•గ్గురుకృపాబ్ధి
యర్ధనారీశరూపంబు•నర్థిఁజూపె, నేను నట్టులే యగురూప•మెలమినొంది. 383

క. సగముతనువు యోషగఁ బెఱ, సగముతనువు బురుషుఁడుగను • సౌరొప్పవిధం
బుగ సంతరించికొని చ, క్కఁగ మరల సృజించినాఁడఁ • గౌశల్యమునన్,

గీ. ఘనుఁడు స్వాయంభువుం డను • మనువునున్ ద
పస్వినియు యోగినియునైన • పద్మగంధి
యనఘ శతరూపయనునొక్క • యన్నుమిన్న
జనన మొందిరి డెందము • త్సవముఁ జెంద, 385

క. వారలు పరస్పరముదమి, గూరవివాహంబు నొంది • కూడి నిజకులో
ద్ధారుల నిర్వురకొమరులఁ, జారుతనుల సుతలఁ గనిరి•జక్కఁగముగురన్. 386

గీ. అగ్రియుండు ప్రియవ్రతుం•డన యవీ యుఁ
డల్ల యుత్తానపదుఁడన • నమరిరిఁకను

నొప్పి రాకూతియన దేవ ♦ హూతియనఁ బ్ర
సూతి యననాహ్వయము లొంది ♦ సుతలు తపసి 387

గీ. రుచికి నాకూతిఁ గర్దమో ♦ రుయశునకును, దేవహూతిని నర్పించి ♦ధీరుఁడల్ల
దక్షునకునా ప్రసూతిని♦ధారవోసె, ఘనుఁడుస్వాయంభువుఁడనునా♦మనువుప్రీతి.

శా. ఆకూత్యంగనయందు నారుచికి య ♦ జ్ఞాఖ్యుండునున్ దక్షిణా
ఖ్యాకస్త్రీయును బుట్టిరాపురుషు స్వా ♦ యంభూతుఁడౌ తాత పు
త్రాకారంబుగనొందె దక్షిణవివా ♦ హంబాడె నవ్వాని సు
శ్రీకుల్ పన్నిరువురుసుతుల్ వొడమిర ♦ ర్చిష్మంతు లవ్వారికిన్. 389

క. ఇఁక దేవహూతి కర్దము, లకుఁబొడమిరి పుత్రులు కపి ♦ లముఖులును బ్రసూ
తికి దక్షునకుదయించిరి, సుకన్యలిరువది నలువురు ♦ సుందరమూర్తుల్. 390

వ. అందు.

సీ. ధర్ముఁడుగొన్నె త్రయో ♦ దశకన్యకలవారి, పేరుల నెఱిగింతు ♦ బేర్మివినుము
శ్రద్ధ లక్ష్మియు ధృతి♦శాంతి తుష్టియుఁ బుష్టి, కీర్తి సిద్ధియు బుద్ధి♦క్రియయు మేధ
లజ్జ వసువునావె♦లయువారలవ్వారి, చెలియండ్రు పదియొక్క♦రనఘమతులు
ఖ్యాతియుసతియుసం♦భూతియుస్మృతియుఁబ్రీ,తియునుక్షమయుసన్న♦తియనురూప

గీ. ఊర్జస్వాహాస్వధలుఖ్యాతి♦నొందెభృగుఁడు,సతినిబెండ్లాడెనబ్బాల♦చంద్రధరుఁడు
చేకొనె మరీచిసంభూతి♦స్మృతిని నంగి,రసుఁడు ప్రీతిఁబులస్త్యుండు♦రహిఁబడసిరి.

క. క్రతువు పులహుండునత్రిమ, హితతేజుండౌ వసిష్ఠ♦ఋషి యగ్నియునున్
బితలును దక్కిన యార్వుర, గుతుకమునన్ బెండ్లియాడి ♦ కొనిరి వరుసగన్.

క. మఱియును వీరల వలనన్ ♦ విరివిగ భువనత్రయంబు ♦ విస్తరిలెఁ జరా
చరమటు గర్మవశంబై, హరు నానతి లెక్కలేని♦యట్లు గుమారా. 393

వ. ఇఁకను గల్పభేదంబు చొప్పున నొక్కపుడు దక్షున కఱువదిమంది కూఁతులు జనింప వారలలోఁ బదిమందిని ధర్మునకును, నిరువదియేడ్గురను జందురునకును, బదమూఁగురఁ గశ్యపునకును, నల్గురను వైనతేయునకు భృగ్వంగిరః కృశాశ్వులకు నిద్దఱ నిద్దఱనొసంగి వివాహంబొనరించె. నవ్వారిచేఁ జరాచరసృష్టి యభివృద్ధిఁజెంది పొదలె నిలింపులు, మును,లసురులు. మానిసులు,వృక్షంబులుం బక్షులుఁ బన్నగంబులు మృగంబులు మున్నగువానితోఁ బాతాళంబు మును కొని బ్రహ్మలోకంబువఱకు శూన్యప్రదేశంబనునది లేక నిండారియుండె.

క. పరమేశ్వరి, సతియనుపే,రిరవొప్పన్ దక్షసుతగ ♦ నేర్పడి శర్వున్
జరిణయమాడెను భక్తో,ద్ధరణమునకుఁ బొడమఁజేసె ♦ భర్గుండాపెన్.

మ. సతియున్ శంకరుఁ జెట్టఁబట్టియు జడ♦స్వాంతుండు దక్షుండు దు
ర్మతియై యీశ్వరుతోఁ బగన్గొని య♦ధర్మంబౌ పథంబొందఁ ద
త్క్రతువందే తన మేనుగాల్చికొని యా♦త్మస్థానమొందెన్ మరు
ద్వితతుల్ గ్రమ్మరవేడ నద్రిసుతయై ♦ విశ్వేశు నొందెన్ విభున్. 396

వ. మఱియు నప్పరమేశ్వరి కసంఖ్యాత నామధేయంబులు భక్తజన భోగ మోక్ష
కరంబులుగలవైన నందు.

గీ. కాళి చండిక శ్రీభద్ర♦కాళి భద్ర, జయ మృడాని భగవతి వి♦జయ జయంతి
కామ చాముండ సర్వమం♦గళ పరాంబ,దుర్గ కామద యని పిలు♦తురు విబుధులు.

గీ. పరమశివు నాజ్ఞచే సృష్టి♦విరచనంబు
చేసితిని నిట్టులేనును ♦ శ్రీపతియును
రుద్రుఁడును గుణమయులము ♦ రుక్మమూర్తి
శివుఁడొకండ గుణుఁడు గుణ♦శ్రీఁబరఁగిన. 398

క. శివలోకమున రమణియగు, శివతో రమియించుచుండు శివుఁడెల్లపుడున్
సువిదితుఁడతఁడెస్వతంత్రుఁడ,భవుఁడును పరమాత్మయరయ♦ప్రౌఢమతిసుతా!

గీ. శివుని పూర్ణావతారమా♦శిశిరకిరణ,ధరుఁడు రుద్రుఁడు శివుఁడనఁబరఁగు నిలను
అతని వాసంబు కైలాస♦మద్రియాయ,జాండమెల్లను బొలిసిన ♦ నవియదెపుడు.

వ. శివుండా కైలాసపర్వతంబున, రాజరాజగు కుబేరుని పూజలనొందుచు
నాతనియందు బద్ధసఖ్యుండై యుండె ననుడు నారదుండు నాళీకసంభవున
కిట్లనియె.

గీ. ఎపుడు కైలాసమున కేగె ♦ నిందుధరుఁడు
ఎందుఁ బొసఁగెఁ గుబేరున ♦ కీశమైత్రి
ఏమియొనరించె శివుఁడందు ♦ నెఱుఁగఁ జెపుమ!
వినఁగఁ గూరిమి పొడమె సం♦విన్మయాత్మ ! 401

వ. అని యడిగిన విధాత యిట్లనియె.

—* గుణనిధి పూర్వజన్మ వృత్తాంతము *—

క. కాంపిల్యం బనఁబడు నొక, సంపన్నాలయము ను నగరమున [illegible] శీలున్
సొంపుగ వసించె భూమిని, లింపుఁడొకఁడు విద్యలన్ బలీయుఁడు మిగులన్.

గీ. సోమపీథ్యన్వయ సుధాబ్ధి • సోమమూర్తి, యజ్ఞదీక్షితుఁ డుత్తమ • ఖ్యాతకీర్తి
యజ్ఞదత్తాహ్వయుం డఖి • లాంగ వేద, వేది వేదాంతవక్త దు • ర్విభునిహితుఁడు.

క. ఆతని తనయుఁడు గుణనిధి, చేతోభవరుచిరమూర్తి • చిన్నతనమునన్
బ్రీతిఁ బెరుఁగుచుండెను సం, గాతులతో నాడుకొనుచుఁ • గలయఁదిరుగుచున్.

క. గర్భాష్టకమైనంతనె, నిర్భరయశుఁ డల్ల యష్ట • నిష్ఠామతి నా
త్మార్భకున కుపనయన మా, విర్భూత ప్రీతిసల్పె • విత్తములలరన్. 405

చ. కరమనురక్తిఁ దల్లి నవ • కంబగు తీయనిరొట్టె లన్నమున్
బెరుఁగును నేయికూరలును • వెన్నయు మీఁగడ పప్పు లప్పముల్
బిరబిరఁ బెట్టి దుస్తులను • బేర్మి నొసంగుచునుండు నిత్యమున్
జిఱుతయు ధూర్తబాలురను • జేరి చరించుచునుండె నెల్లెడన్. 406

చ. మఱియును గొన్నినాళ్ళకు కు • మారకుఁడాతఁడు ప్రత్యహంబుఁజూ
దరులగువారిఁ గూడికొని • తద్దయుబంగర వుంగరంబులన్
మురుగులు మున్నుగాఁ గలవి • భూషణముల్ వ్యయపెట్టుచుండె సం
కరకులజన్ములౌ చెలిమి • కాండ్రనుగూడి మెలంగుచున్ బొరిన్. 407

క. వైదికగోష్ఠుల నొల్లం, డాదరమును గనఁడు దేవ • తాలయముల సం
పాదించు మేటినేస్తం, బాదటఁబాపండ నట శ • తావళితోడన్. 408

ఉ. స్నానముమానె సంధ్యలకుఁ • జక్కఁగనీళ్లొసగెన్ మొగంబునన్
గానకపోయె బూదిమడిఁ • గట్టఁగరోసెను వేదపాఠమున్
మానె గురున్ సతీర్థులను • మానసమందున విస్మరించె నిం
తేనియు గీతవాద్యముల • నెప్డుఁదవులొక్కని యుండెనింపుమై. 409

క. చూపులగుజ్జుమువలెనతఁ, డేపుమెయిన్ బెరుఁగుచుండ • నీతని తండ్రిన్
శ్రీపతినిభుఁడని యెఱిఁగిమ • హాపరితోషమున మేటియగ్రజుఁడొకఁడున్.

క. తనయన్ సురూపరేఖా, వినయన్ శ్రీయజ్ఞదత్త • విబుధునసుమతిన్
గొని తత్తనయున కొసఁగెను, ఘనమగు హారణములనిచ్చి • గౌరవమెసఁగన్.

చ. తనయుని చెడ్డచెయ్వులను ♦ దండ్రియెఱుంగఁడు రాచగేముకున్
జని యట ధర్మశాస్త్రములు ♦ సచ్చరితంబులుఁ జెప్పు నెప్డు నం
దను చదువున్ గుఱించి నడ♦తన్ గడుఁగూర్చియు సోమిదమ్మతో
దినదిన మస్తమించును బ♦దిన్బదిగా నతఁ డార్తచిత్తుఁడై

చ. కనపడఁడేమి పుత్త్రకుఁడు ♦ కన్నుల కెప్పుడటన్న నాపె చె
ప్పును బలుమాఱు లా నిగమ♦పుంజములన్ మఱి శబ్దశాస్త్రసూ
త్రనిచయమున్ గడున్ జదివి ♦ తత్సహపాఠులతోడ నిప్పుడే
యనఘచరిత్ర! దేశికుని ♦ యాలయమేగఁగఁబోయె నందనున్. 413

ఉ. స్నానము చేసెనే? విధిగ ♦ సంధ్యనువార్చెనె? భస్మపుండ్రముల్
మానకదాల్చెనే? సుతుఁడు ♦ మస్తనుగట్టి భుజించెనే? శివ
ధ్యానము చేసెనే? గురుని ♦ యంతికమొంది త్రయిన్ బఠించెనే?
మానిని! యన్నఁ దత్సతి స♦మస్తమునున్ నెఱవేర్చెఁ గొడ్కునున్. 414

సీ. గంగకోనికిఁజని♦కాని స్నానంబు సే,యం డెన్నఁడేని కొ♦డ్కంచుఁజెప్పఁ
గాలంబు దప్పకే♦కాని సంధ్యాగోష్ఠి, నొనరింపఁడాత్మజుం♦డని వచించు
నొక్కనాఁడును నాగ ♦ యొనరింపకే గురు,నొద్దన్ జదువుఁదన♦యుఁడనిపల్కు
బలుజ్వరంపడియుఁదాఁ♦గొలుచుటమానఁడు,శివలింగమునుమన♦చిరుతయనును

గీ. నేర్పుమెయి నిట్టులయ్యాజి ♦ నెలఁత విభుని
తోడఁబలుకుచుఁ ♦ గొమరుని దుడుకుచేఁత
లన్నియును గప్పిపుచ్చుచు ♦ నాత్మఁ గుందు
చుండు నెంతయుఁ గొమరుపై ♦ నున్న కరుణ. 415

క. సతి పల్కినపల్కులు సూ, నృతములు గానమ్మి కోవి ♦ దేంద్రుఁడు ప్రీతిన్
సతమలరుచుండె గృహకృ, త్యతతిన్ దీరికయొకింత ♦ యలవడకుంటన్. 416

వ. అంతఁ దల్లియు,

గీ. ప్రత్యహంబును గొమరు సా ♦ పడఁగఁ జేయు
చున్న సమయంబునందు ♦ నా యన్న! నీదు
తండ్రి కడుకోపనుఁడు నీవు ♦ తగవెఱింగి
మానుమీ చెడ్డపనులిఁక ♦ నేని యిపుడు. 417

క. ఇంతదనుకదాఁచితినే, సుంతయెఱిఁగెనే నీఁదండ్రి ♦ చూఁడు! నిను ననున్
గొంతుకఁగోయును దలఁకఁడు, పంతముతో నెవ్వరడ్డపడినఁ ♦ గుమారా!

గీ. బ్రాహ్మణులకెప్డు సద్విద్య ♦ పరమసాధు, వర్తనము సజ్జనులచెల్మి ♦ వాసిఁగూర్చు
ధనమునిచ్చును ♦ గీర్తి నిండనరఁజేయు, నేటికో నీకు రుచియింప ♦ దిహితోక్తి.

సీ. వినవొకో "కిముధనై ♦ ర్విద్యానవద్యాయ ది," యటంచుఁజెప్పెను ♦ ధీజనోక్తి
అరయవా? నీవు "వి ♦ ద్యావిహీనః పశు" వనిపల్కునట్టియా ♦ ర్యజనసూక్తి
తెలియవైతివొకో! మ ♦ దిఁ బూని, "వాగ్భూషణంభూషణ" మను గు ♦ ణజ్ఞులనుడి
ఎఱుఁగవైతో యెపు ♦ డేని "విద్యాఖ్యమం, తర్ధనం" బనునట్టి ♦ తద్జ్ఞవచన,

గీ. మరసి దుర్జనసంసర్గ ♦ మకట! పాసి, సాధుజనసహవాసంబు ♦ సలుపుమన్న!
వేదవిద్యల నెపుడు సే ♦ వింపుమన్న, బ్రాహ్మణాచారమును నెడఁ ♦ బాయకన్న!

క. వినుము సుతా! సచ్ఛ్రోత్రియు, లనఘులు దీక్షితులు సోమ ♦ యాజులు నీవం
శసిదానులైన పూర్వులు, కనవలదే వారిదైన ♦ గౌరవము మదిన్. 421

గీ. అందఱ నటుంచి కనుము నీ ♦ యాత్మజనకుఁ
డెట్టిఁడో? ప్రతిదినము న ♦ న్నెంతయేని
నిన్నుఁగూర్చి యడుగుచుండు ♦ నిర్మలాత్ముఁ
డాయనఘునేని భావింపు ♦ మాత్మయందు. 422

ఉ. ఆతఁడు ఖ్యాతతేజుఁడు మ ♦ హామహులందు మహామహుండు స
త్ఖ్యాతచరిత్రుఁ డాఢ్యుఁడు వి ♦ భూషితవైధసవంశుఁ డున్నతుం
డై తగునట్టిఁడన్నిటను ♦ నట్టి గరిష్ఠున కాత్మజుండవై
నీతిఁదొరంగి యివ్విధము ♦ నీవు చరింపఁగ మేలొకో? సుతా! 423

ఉ. ఎప్పుడొ గుట్టు బైటఁపడు ♦ నెన్నిదినంబులు దాఁగియుండు మా
యప్పరో! నీదు తిప్పలిఁక ♦ నావలఁ జూతము తల్లియొందు పా
ట్లప్పుడు సూడు కుక్కలకు ♦ నైనను నక్కలకైననుండు వా
ముప్పుఁదలంచి భీతిలెద ♦ ముందరనున్నది పండువాత్మజా! 424

క. అరసి సుతా! "పుత్రశ్శ్వ, త్రురపండిత" యనెడు వరబు ♦ ధులవాక్యములన్
గుఱిగొనుమా? నెఱిఁగనుమా, యురియాడెడు నాదుమదికి ♦ నూరటనిడుమా!

క. పదునెనిమిదేండ్లుదాఁటెన్? గద? నీకీపడుచుగడు న ♦ కల్మష యిదియుం
బదియాఱేండ్లది లేదే, కొదవ యిఁకన్ దండ్రి భక్తిఁ ♦ గొలువుము తండ్రీ!

వ. ఇంకను నీకు.

గీ. మాను సద్గుణశీల [illegible] మానసోజ్ఞ
జ తసాజస్వనిధి వారి ♦ యాత్మజులును
నమల విద్యాధురీణులై ♦ యాజి తేజి
రతులులిఁ కనీదు మాతులు ♦ లన్ని యెడల. 427

గీ. నేనునుంబతి పదపద్మ ♦ నిరతమతిని
శంకరుఁడుసాక్షి యిట బుతు ♦స్నానమాడి
చూడలే దెటువంటి దు ♦ ష్టుని మొగంబు
పొడమితి వదెట్టు లిభ్భంగిఁ ♦ గొడుక!దుడుక! 428

చ. అనుదినమిట్లు పుత్రకున ♦ కాయమబుద్ధులు చెప్పుచుండినన్
వినిఁమదిఁ జేర్పకాతఁడు వి ♦ వేకవిహీనతఁ జేసితొంటి తె
ర్వునఁజనుచుండె వేఁటయును ♦ రోచెలి జూదము చౌర్యమాసవం
బును బిశునత్వమున్ బదరి ♦ బొంకుటసేకుఱఁ దొల్గ వెన్నఁడున్. 429

చ. ఎదియెది మధ్యగేహమున ♦ నీక్షణగోచర మానొవేగఁ దా
నదియది సంగ్రహించుకొని ♦ యర్పణసేయును జూదగాండ్ర కిం
పొదవ నొకప్డు కుందనపు ♦ టుంగర మొక్కటి తండ్రిచేతి వ్రే
లిది యెటొ దొంగిలించికొని ♦యిచ్చె దురోదరమూతిఁ గొడ్డుగాన్. 430

వ. అంతనొక్కనాఁటి మధ్యందిన సమయంబునందు దైవవశంబునఁ జేసి దీక్షితుండు రాజవీధియందు.

ఉ. జూదరి వ్రేలినున్నతన ♦ సొంపగుకెంపులపైఁడి యుంగ్రమున్
మీఁదుగ జూచిచూచితన ♦ మేలిమి యుంగరమా యటంచిఁ కో
పోదయమూర్తియై కితవ! ♦ యుంగరమిద్ది యెటుల్ లభించె బొం
కేదియులేక తెల్పు మల ♦ యించెదఁభూపతియొద్దఁ గానిచోన్ 431

మ. అన నవ్వాఁడును దీక్షితుంగని మహాత్మా! జూదమందాడి నీ
తనయుం డీయది నాకొసంగె నిది తథ్యం బీయదేకాదిఁకన్
వినుఁడాతండు సువర్ణభూషణములన్ ♦ విత్తంబులన్ దెచ్చి మా
కనయం బిచ్చుచునుండు నెత్తములకై ♦ యాటోపమున్ జూపుచున్. 432

ఆ. రౌప్య కాంస్య తామ్రరచిత♦భాజనముల, నారకూటకృత ఘటాళి మేలి
సేలువులను మంచి ♦ చీనాంబరంబులన్, దెచ్చి యమ్ముచుండు ♦ నెత్తములకు.

క. నాకొక్కనికే కాదా, పోకిరి యోటువడి సభిక ♦ ముఖ్యులచేతఁ
జీకొట్లు కట్లువడి తన, కోకలనున్ బ్రతిదినంబుఁ ♦ గోల్పడుచుండున్. 434

క. అనునంత యాజి విభ్రాం,తినిఁగొని లజ్జయునుఁ గినుక ♦ దీఱని వగయున్
బెనఁగొని మనమునలంపఁగఁ, దనయిలు చేరంగఁబోయి ♦ తాపముఁగదురన్.

గీ. దీక్షితాయిని! యిటురావె ♦ తేఁగదే! మ
దీయమౌ నుంగరము రత్న ♦ దీపితమును
బర్వమందిచ్చె నెద్దానిఁ ♦ బ్రభుఁడు నాకు
నీవు చేకొంటి వెద్దాని ♦ నెయ్యమునను. 436

చ. అన విని యాపె వేగమె మ ♦ హాత్మ! మడిన్ ధరియింపుఁడన్న కాం
తునుగొని పెక్కురర్థులదె ♦ సావిడినిండి పరుండియున్న వా
రనఘులు మేదినీవిబుధు ♦ లంగుళిభూషణ మేను బెట్టెగో
ననువగు దంతపుం బరణి ♦ యందుఁ దిరంబుగనుంచి దాఁచితిన్. 437

క. సాపడినంతనె వేగమె, యాపేటికఁ దెఱచి యిత్తు ♦ నధిప! యనుడు నా
నే? పరమసత్యభాషిణి, యా పాతివ్రత్యకుశల ♦ యానే? గృహిణీ! 438

ఉ. ఎక్కడఁబోయె నీతనయుఁ ♦ డెక్కడఁబోయినఁ బోవుఁగాక నా
కక్కలుపాత్మతోడ నిఁక ♦ నక్కఱ యొక్కఁడు లేదు సేలువుల్
రొక్కములున్ నగల్ రజత ♦ రుక్మమయంబులు భాజనంబు లీ
వెక్కడ దాఁచితో యిటకు ♦ నిప్పుడు దెమ్మిఁక రమ్ము చూచెదన్. 439

చ. కొడుకును భ్రష్టుఁజేసితివి ♦ కూయుచునుంటివి దబ్బఱల్ గడున్
గడుఁ బరిపూతమౌ యశము ♦ గంగనుగల్పితి వర్థమంతయున్
దుడిచి గృహంబు శుద్ధముగ ♦ దుర్మతి! చేసితి వింకమీఁదటఁ
గుడువుము నీదు కర్మమని ♦ కోపము తాపముమీఱ యజ్వయున్. 440

గీ. స్నానమొనరించి చక్కఁగ ♦ సంధ్యవార్చి
యగ్నిహోత్రాది కృత్యంబు ♦ లాచరించి
యతిథు లందఱితోఁగూడ ♦ నారగించి
యలుక దీరఁగ నొకనాఁటి ♦ యహమునందు. 441

క. ఒకశ్రోత్రియుఁడౌ ద్విజుక,న్యకనున్ బెండ్లాడి యంత ♦ నక్కన్నియతో
సుకముగ గృహస్థధర్మా,త్మకుఁడై చెలువొందుచుండెఁ ♦ జూపఱుమెచ్చన్.

వ. అంత గుణనిధియును.

మ. తనవృత్తం బఖిలంబు తండ్రివినుటన్ ♦ దానప్డుయోజించి గే
మునుజేరన్ జనమానిదవ్వెసఁగు భూ ♦ ముల్ చేరఁగాఁబోయి యం
దును నన్నంబును గానకాఁకటఁ గడున్ ♦ దుఃఖింపుచున్ సొక్కుచున్
దనతల్లిన్ స్మరియింపుచున్ బొగలుచున్ ♦ దాపాతిరేకంబునన్. 443

ఉ. ఎచ్చటికేగువాఁడ నిఁక ♦ నేమియొనర్పుదు నుంతవిద్యయేన్
మచ్చుకునేర్వనైతిని స ♦ మస్తమునర్థము ధారవోసితిన్
హెచ్చుగ ద్యూతశాలకిపు ♦ డేమి శరణ్యము? వంశమందు నే
మచ్చగఁదోఁచితిన్ దెరవు ♦ మాలితి నిప్పటిమాట యెట్టులో! 444

చ. చదువదియున్న నెవ్వఁడును ♦ జౌర్యముసేయఁగలేఁడు దాని భూ
మిదయితుఁ డొందలేఁడిఁక స ♦ మీరసఖుండును గాల్పలేఁడు నే
మదమున నట్టివిద్యకు న ♦ మస్కృతిఁ జేసితిఁబిన్ననాఁట ని
య్యదనున దిక్కెవండిచట ♦ నాఁకటమాడుచు నుంటినక్కటా! 445

గీ. తల్లియున్నదె యిందు ని ♦ త్యం బుపస్సు
లందునేయియుఁ బెరుగును ♦ నన్నమును బ్రి
యంబు మీఱఁగ నిడియెడు ♦ నట్టితల్లి
తొల్లి చెప్పిన నీతుల ♦ నొల్లనైతి. 446

క. అనివనరుచు దీనతనొక, యనోకహపు ఛాయనుండి ♦ యరయుచునుండన్
ఘనుఁడగు మాహేశ్వరుఁడొక, డనఘుఁడు పక్వాన్నపాణి ♦ యై వేగమునన్.

గీ. తనదువారెల్ల వెనుకొని ♦ తరలిరా శి
వాలయంబున కరిగి యం ♦ దభవలింగ
మర్చనముసేయుచుండె భ ♦ క్త్యతిశయమున
నాఁడు శివరాత్రి యగుట న ♦ నశనుఁడగుచు. 448

క. ఆపక్వాన్నసుగంధము, లేపుమెయిన్ నాల్గుదెసల ♦ నెంతయుఁ బ్రాఁకన్. 449
బాఁపండారసి దఱిసి ప,సాపడఁగా నెంచె నాప్ర ♦ సాదమును దమిన్. 449

గీ. శివునిఁ బూజించి వీరు ని ♦ శీథమందుఁ, గునుకుదురు శివనైవేద్య ♦ మనువుమీఱ
నపుడు గొనిపోయి యద్దాని ♦ నవల నారగింతునని యెంతయేనియు ♦ సంతసించి.

క. శివపూజకులను గనుచును, శివునికిఁ గట్టెదురుగా వ♦సించి వెలపలన్
శివపూజఁ జూచుచుండెను, శివమంత్రంబులను వినుచుఁ ♦ జింతాచ్యుతుఁడై.

గీ. సముచితార్చన మిబ్భంగి♦సలిపి యాట, పాటలను నాగమ స్వస్తి♦పాఠములను
జక్కనొనరించి రాతిరి♦సగముదాఁట, క్షణము కనుమూసికునికిరి♦జనము లెల్ల.

మత్తకోకిల. అంత బ్రాహ్మణుఁడెంత యేనియు ♦ నార్తుఁడై శివమందిరా
భ్యంతరంబును జేరి దీవియ ♦ యాఱుచుండుటఁ గాంచి చే
లాంతమించుక చించి వర్తి ర♦యంబొనర్చి వెలుంగఁగా
సంతరించి ప్రసాదభాండముఁ ♦ జక్కఁ జేకొని పొంగుచున్. 453

గీ. సౌరభములాని యావలఁ♦జని యథేచ్ఛ, నారగించుదునని బాఁప♦డాసనొంది
దాఁటుచుండఁగఁ గాలి వే♦ల్దాఁకెనొకని, కాతఁడంత నె తెలివొంది♦యదరుఁగదిరి.

క. ద్రుచ్చదె! ద్రుచ్చదె! యనుచును, హెచ్చుగ నతఁడఱచుచుండ♦నెల్లరు గనులన్
విచ్చి తెలివొందిరంత నె, వచ్చిరి పురరక్షక ప్ర♦వరులు గడువడిన్. 455

వ. అంత.

గీ. పాణిఁ బక్వాన్నపాత్రంబుఁ ♦ బట్టువిడక
ప్రాణభీతినిఁ బరుగెత్తు ♦ నగ్రకులునిఁ
గదిసి బాణంబు వేసి య♦క్కనునఁ జంపి
రకట! దినకుండెసుంత యే ♦ నన్నమతఁడు. 456

ఉ. కాలుని దూత లెంతయును ♦ గౌతుక మొప్పఁగ దన్నిసీషులై
శూలము లుగ్రపాశములు ♦ సొంపుదలిర్పఁగఁ జేరిరంత నే
కాలహరాను జీవులును ♦ గ్రక్కున నెక్కొని వారిదవ్వులన్
దోలఁగ వారలక్కజము ♦ దోఁపఁగ నిట్లనియడ్గి రింపుమై. 457

మ. కులధర్మంబును బాసిపీఁడెపు డస ♦ ద్గోష్ఠిం బ్రవర్తించుచున్
దలినిన్ దండ్రినిఁ గ్రుళ్ళజేసె మడియుట్ ♦ స్నానంబు సంధ్యావిధిన్
గలలోనైనఁ దలంపకుండె నెటులీ ♦ కష్టాత్మకున్ ముట్టిమీ
రలు శర్వుండగఁ జేర్తురిప్డె శివని ♦ ర్మాల్యంబిటన్ ద్రుచ్చెలెన్. 458

క. శివనిర్మాల్యము దొంగిలి, యవినీతిభుజింప నెంచు ♦ నతఁడును మఱియున్
శివనిర్మాల్యము దాఁటెడు, నవివేకియు ముట్టఁదగని ♦ యఘులండ్రు బుధుల్.

గీ. చెప్పఁ డెంతేని యిఁక వీఁడు చేసియున్న, నావగింజంత పుణ్యమే మైనయున్న
వినియెదము సర్వధర్మైకవిదురులీర, లున్న తాత్మకులిం దేమి యుడుకుమాకు.

క. అనినంత నా శివకింకరు, లనిరిట్టుల స్థూలమతుల కందునొకో శ
ర్వుని ధర్మసూక్ష్మములు తగ, వినిచెద మిఁక వాని నిందు వినుఁడీ మీరల్.

మ. శివగర్భాలయమందు దివ్వె మిగులన్ జిన్నొచుఁ గన్పట్ట న
ప్డవలోకించి పటంబుఁ జించి వడి వర్త్యాకారమున్ గూర్చి తా
దివియన్ వెల్గఁగఁజేసెఁ జూచెను మహాదేవార్చఁ బన్నుండెఁ బ
ర్వవిశేషంబున నాలకించె శివమంత్రంబుల్ జడుండై ననున్. 462

ఆ. కలదె యింతకన్న ఘనమైన పుణ్యంబు, కాలదూతలార! కదలుఁడింక
నిపుడె వీనిఁ జేర్తు మేణాంకధరు కొల్వు, సందియంబు లేదు సత్వరమున.

గీ. కొంతకాలంబు శివుచెంత సంతసమున, నుండి కాళింగనృపతియై యుద్భవించు
నంత దిరుగ మహాభక్తి నంది శివుని గొలిచి శంకరు నెయ్యంబు గూర్మిఁ జెందు.

క. అని వారలు వేగమె వానిని శివలోకంబుఁ జేర్చి నీలగళుని చెం
తనునిచి రాతండందు శి,వను శివునిన్ గొలుచుచుండి పడసె సుఖంబుల్.

వ. యామ్యకింకరులును రయంబున సంయమినీపురంబుఁ జెంది సమవర్తిం జేరి యవ్విధంబంతయు నెఱింగించుటయు నతండును సర్వంబారసి యది యట్టులే యని యవ్వారల కిట్లనియె. 466

సీ. భసితత్రిపుండ్రముల్ ఫాలభాగములందుఁ, జెలువొందుచున్నట్టి చేవ కాంద్రు
రుద్రాక్షపూస లుతఁదాల్చి నిష్ఠమై, బరగుచునున్నట్టి భవ్యమతులు
పంచాక్షరీ జపపరులై కరంబు సం, బరమొందుచున్న భాస్వచ్చరితు
లభవమూర్తినిఁబర మాహ్లాదమున నిచ్చ, లర్చించుచున్న పుణ్యాగ్రగణ్యు

గీ. లెప్పుడేనియు నొక్కమా జేని జీవ,నార్థమై కాని మఱియొక యన్యమైన
హేతువునఁగాని మిమతోడ నేని శివునిఁ గొలుచువారెల్ల బూజ్యులు దెలియుఁడీరు

—— * గుణనిధి కళింగరాజపుత్రుఁడై పుట్టుట * ——

వ. అట్టివారినిఁ జూచి దవ్వులనుండియే జోతలుచేసి తొలంగిరావలయు నిందే మఱకుండుఁడని స్వగణంబుల కానతియొసంగెనిఁక శివసన్నిధినున్న యాజ్ఞదత్తియు శివాజ్ఞాప్రకారంబు గళింగాధిపతియగు నరిందముఁడను రాజవర్యు

నకు దనయుండై జనియించి దముండను పేరంబరంగుచుం బూర్వపుణ్యావాసనావశంబున బాల్యంబునుండియే శివభక్తిం జెంది శివధర్మంబు లొనర్చుచుం గ్రమంబునం బట్టభద్రుండయ్యె నంతమీఁద. 469

క. గ్రామాధికారులనునా, భూమీశుఁడు పిల్వనంపి • పురహరువిలస
ద్ధామంబులందు దివియల, నేమంబునం బెట్టజేయ • నియమించెనొగిన్.

వ. మఱియును.

మ. ఎవరేనిన్ బరమేశు కోవెలలయం•దింపొప్ప దీపంపు టు
త్సవమున్ సల్పకయున్న వారి తలలన్ • జండాసి ఖండింతు బం
ధువులేనిన్ మఱి నెయ్యురేఁ యును నిం•దున్జూడ నప్పాటి నా
దు విధానం బిదియంచుం జాటుఁడిఁక మ•ద్భూభాగమందెల్లెడన్. 470

క. అని యేర్పచియుం దానును, ఘనముగ శివు నెదుర దీప•కాండంబుల లె
క్కొనరింపరానియట్టుల, నునుచుచుం గడుభక్తిం గొలుచు•చుండెనునిచ్చల్.

గీ. ఇట్లు శివుదేవళములలో • నెన్నియేని
దీపముల నుత్సవంబుగఁ•దీర్పఁజేసి
బహువిధములగు భోగము•ల్బడసి కొంత
కాలమున కల్ల పార్థివ • కాయమువిడి. 472

క. అలకాపురికీశ్వరుఁడై, యల కాలహరునకు మిత్రుఁ•డై సిరులొందెన్
అలకాపురుషుండగువాఁ,డలకాలగళాల యాశ్ర•యపు సుకృతమునన్. 473

— * గుణనిధి కుబేరుండై శివునకుం జెలికాఁడగుట * —

వ. అదియు నానుపూర్విగ నెఱింగింతు వినుము.

గీ. పద్మకల్పంబునందు మ•హాత్మ్యాంతజాతుఁ
డో పులస్త్యుని కాత్మజుం•డయ్యె విశ్ర
వస్సు, తత్పుత్రుఁడై పుణ్య•వైభవుండు
వై శ్రవణుఁడేలె లంకయన్ • బట్టణమును. 474

చ. అతఁడును మేఘవాహన స • మాహ్వాయకల్పమునందుం గాశికన్
హితమతిఁ జిత్రపకాశికను • నింపునఁ జేరిశివప్రతిష్ఠ నం

చితవిభవంబునన్ సలిపి ♦ శ్రీగళలింగమునందుఁ జూడ్కిసం
తతమలరంగఁ గూరిచిని ♦ తాంతతపంబొనరించె మించుగన్. 475

వ. మఱియు నాతనియందు.

గీ. విలసితతపోగ్నిశిఖము వి ♦ వేకదీప
మధికతరభక్తి సుస్నేహ ♦ మనిల రోధ
నిశ్చలంబు శివైక్యమన్ ♦ నిపుణపాత్రఁ
గామముఖ విఘ్నవిహతినిఁ ♦ గాంచకలరె.

క. ఎమ్ములుచర్మమ్మువశి, ష్టమ్మగునట్లొడలుగడుఁగృ ♦ శతఁగొనబహు వ
ర్షమ్ములు సలిపెఁదపోవ్రత, మమ్మహితుఁడు సకలదివ్య ♦ లలరిపొగడఁగాన్.

చ. చిరముగఁ జూడ్కిలింగమునఁ ♦ జేర్చితపించుచు నున్నయట్టి య
బ్బిరుదుఁ దపస్విఁజూచుకమిఁ ♦ బేరిమి విశ్వవిభుండు గౌరితో
బిరబిరఁ జేరి కోర్కెను మ ♦ భీష్టములిచ్చెద నన్ననాతఁడుర్
సరగున నేత్రముల్ దెఱచి ♦ శంకరు సూర్యసహస్రభాస్వరున్. 478

చ. కనుఁగొనఁజాల కార్తివడి ♦ గ్రన్ననఁగన్నులుమూసి యిట్లనెన్
ఘనకరుణానిధాన! ననుఁ ♦ గావఁగవచ్చివరంబు లిచ్చెదన్
గొనుమనియంటి వింకొకఁడు ♦ గోరను గోరెద నీపదాబ్జముల్
దనియుచుఁ గన్గొనన్ వెరవుఁ ♦ దార్కొనఁజేయుము వేగమ్రొక్కెదన్.

మ. అని యర్థింపుఁడు వేగ శంకరుఁడు దా ♦ నత్తాపసగ్రామణీం
ద్రునకప్డేయనిమేషదృష్టి యిడ సం ♦ తోషించి యాతండు వే
గనె కాంచెన్ రమణీమణిన్ ద్రిజగతీ ♦ కళ్యాణసంధాయినిన్
ఘనకారుణ్యనిధిన్ మహేశ్వరిని యో ♦ గశ్రీధురీణాకృతిన్. 480

చ. శివుని భుజంబుసోఁకఁ గడుఁ ♦ జెన్నగు నెన్నగుమోముతోడఁ జె
ల్వవు సిరినొప్పియున్న జగ ♦ దంబికనున్గని యాపె యెవ్వతో
శివుని సరాసరిన్నిలిచి ♦ శ్రీ రహిమీఱుచునున్న దెట్టి మే
లవు తపసొంది యొందెనొకొ? ♦ యబ్జసుగంధికరం బిటుల్ సిరిన్. 481

క. ఔరా? యందంపు బసం,దౌరా? శ్రీవిలసనాయ ♦ తాభ్యుదయంబుల్
ఔరా? ప్రేమాతియం, బౌరా! సౌభాగ్యగరిమ ♦ లరయఁగ దరమే. 482

క. నా తపసుకన్న నురవుగ, నీ తామరసాక్షి తపసు ♦ నెటుచేసెనొ సం
ప్రీతి నిటు గారవించెను, భూతేశ్వరుఁడని యసూయ ♦ పొదలఁగఁగనుఁడున్.

క. చెడుమది నిటు సూచిన యప్పుడ తత్పరిపాకరూప♦మున నాతనిదా
నెడమ కనుగ్రుడ్డు పగిలెను, గుడువక సుడియునొకొ యెందుఁ♦గూడని చెయ్వుల్.

వ. అంత.

ఉ. ఆరసి యవ్విధంబు నఖి♦లాంబుజజాండకరండశిల్పయా
నా రమణీమతల్లి తన ♦ యాత్మవిభున్గని దేవ! యెవ్వఁడీ
క్రూరుఁడు క్రూరదృష్టి ననుఁ♦ గొంకక చూచెడు వీనిదైన యీ
నేరమినారయన్ వలయు ♦ నెట్టననన్న మహేశుఁడాఁదటన్. 486

ఉ. సైరణసేయుదేవి! సుతు ♦ చాపలభావము వీఁడుపుత్రకుం
డారయుమెందుఁ గొడుకు లన ♦ యంబు ప్రియేతరముల్పొనర్చినన్
నేరములంచు నెంచకయె ♦ నిచ్చలు సాఁకుచునుండువారొ నీ
వారహిఁజెంది వీనిని ద ♦ యన్గని ప్రోవుము మేటిప్రేముడిన్. 487

క. అనియిటు తనగేహిని కిను, కను నుడిపి తపస్వినిఁగని ♦ కనికరముగడున్
దనుకఁగ మహేశుఁడిత్తెఱఁ, గున వరముల నొసఁగెఁ దనదు ♦గొప్పదలిర్పన్

సీ. గుహ్యకులకనుజ ♦ కుక్కలకనుగిన్నరు, లకుఁబుణ్యజనులకే ♦ లికవుగమ్ము
అక్షయతన్దన ♦ రారుచుండెడు నవ, నిధులకుసతతంబు ♦నేతవగుము
నీవీటిమెలతోఁట ♦ నిచ్చలునేనుందు, నెడపక నాచెల్మి ♦ నెప్డుఁబడయు
మరసిధనంబుల ♦ నఖిలజనంబున, కిచ్చువదాన్యత ♦ హెచ్చుమిగులు

గీ. మనివరంబుల నొసఁగి యా♦ర్యాపదంబు
లందుఁబడు మీపెనీతల్లి ♦ యాదరించు
నని యటుల సల్పిఁజేసి తా ♦ నపుడుప్రియకుఁ,
గావు నీసుతునని చెప్పఁ గడఁగి యుమయు. 489

చ. వినుమకుమార! నీకుఁగడు ♦ విస్తరిలున్ శివభక్తి సామియి
చ్చినవరముల్ఫలించు నీకఁ ♦ జెడ్డతనంబున నీవునాడు చె
ల్వునుగని యోరసంపడుటఁ ♦ బూన్కి కుబేరుఁడనన్ సమాహ్వయం
బును ధరియింతువెప్డు శుభ♦ముల్పెనుపొందునుగాక నీకిలన్. 490

వ. అనుపమ సర్వాదిశక్తి యిట్లు వరంబులిచ్చిన నంత ఖండేందుమౌళి దేవితో నంతర్ధానంబు నొందె నంతఁ బరమశివుని రూపాంతరంబైన నీలలోహితరుద్రుఁ డఖండ ప్రమథ దేవ భూతగణంబులతో శుభముహూర్తంబున నలకానగర బాహ్యోద్యానం బందలి కలధౌత శైలశిఖరాగ్ర హర్మ్యతలంబునఁ బ్రవేశించె నవంతరంబున నఖిలమునివరులును సిద్ధులును, మూర్తిమంతంబులగు నిగమంబులు నాగమంబులును, హరివిరించనులును దారసించి వచ్చి సర్వేశ్వరుని సేవించిరి. కుబేరుం డానందంబున నందఱి కాతిథ్యంబొసంగి యలరె. మహేశ్వరుం డయ్యెడ దివ్యజనుల నందఱ నభీష్టవరదానంబుల సంతుష్టులం జేసిన నవ్వారలందఱు శివాజ్ఞాప్రకారంబుగ స్వస్థానంబుల కరిగి రిట్లు కుబేరుండు శివానుగ్రహంబునకుఁ బాత్రుండయ్యె నిక నందు భర్గుండు బ్రహ్మచారిగ నుండి కొంతకాలంబున కాత్మశక్తి దాక్షాయణిగ జనించుటఁ జేసి యద్దేవిఁ బెండ్లాడి యామెతో నందు యోగవిహారంబు లొనర్చెనని శతానందుం డాత్మజునకు బోధించె నీ సృష్టిప్రకార కధనంబు నెవ్వారేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు భోగమోక్షంబు లొందెదరని తెల్పిన సూతునకు శౌనకాదులు దాక్షాయణీ రుద్రుల పరిణయంబును నవ్వారి లీలలఁ నెఱింగింపు మనుటయు.

మాలినీవృత్తము. నిగమహితచరిత్రా ♦ నిత్యధర్మానుయాత్రా
సుగుణమణి నిధానా ♦ సూరిగణ్యాభిధానా
అగణిత శుభకీర్తి ♦ యచ్ఛ పుణ్యాఢ్యమూర్తి!
విగళిత భవచర్యా ♦ వీరభద్రేశ భార్యా! 491

గద్య. : ఇది శ్రీ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరకవి విరచితాంధ్ర శివ మహాపురాణంబునందు సృష్టిఖండము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివపురాణము

—* సతీఖండము *—

విశ్వేశ్వర లింగా
ర్చా విలసిత సుప్రసాద • జాతోద్భటవం
శ్యా! వీరభద్ర దేశిక
పావనసుయశోభిరామ • భవ్యచరిత్రా

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాది మహా మునీంద్రుల కిట్లనియె

—•నారదుఁడు బ్రహ్మను సతీదేవి చరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట•—

ఉ. నారదుఁ డప్డు సంతసము • నాఁటినచేతము తోడ భారతీ
దారునితో నిటుల్ పలికె • దక్షున కెట్లుజనించె శక్తి య
న్నీరజలోచనన్ దమిని • నెక్కాని రుద్రుఁడెట్లువ్వరించె న
ద్ధీరునితోఁ బగన్ గొని వి • ధీ! మఖమేల యొనర్చె దక్షుఁడున్ 2

గీ. అంబ యేటికి మరల దే • హాంతరంబు, నొంద వలసెనొ యది యర • వింద గర్భ,
సర్వమును నాకెఱింగింపు • సంతసమున, నీకుసరివచ్చు గురు నెందు • నే నెఱుంగ 3

క. అని యడుగుడు రాజీవజుఁ, డనురాగముదోఁప నిట్టు • లనియెను మౌనీం
ద్రునకాత్మజ! యెఱిగింతును, మనమలరఁగఁ బరమశివుని • మహితచరిత్రన్ 4

ఉ. మున్ను మరీచి ముఖ్యులగు • పుత్రులఁ బుట్టఁగఁ జేయనంత సం
పన్నమనోజ్ఞ రేఖయగు • బాలిక సాయపుసంధ్యనాఁగడున్
జెన్నగు కన్నె యొక్కతెవ • శీకృతతాపసచిత్త వొల్చెనా
యన్నులమిన్నఁ గాంచి ముదఁ • మందఁగ, జాలని వారలుందురే? 5

ఉ. అమ్మదిరాక్షిఁ బోలినయొ • యారిని నాకమునందు మర్త్యలో
కమ్మున నాగలోకమున • గాని గనుంగొన రెవ్వరెప్డు చొ
క్కమ్మగు మేల్మిబంగరపు • కాంతులఁ బంతము మీఱు మీఱు చె
ల్వమ్మగు మేనిసౌరు మురి • పంపువిలాసరసప్రసారముల్ 6

—* సంధ్యనుజూచి బ్రహ్మయుఁ దత్పుత్రులును మోహించుట *—

వ. అంత

ఉ. దానిని నేను నాసుతులుఁ ♦ దప్పక తెప్పలువాల్చ కెంతయున్
బూనికఁ జూచుచున్నతఱిఁ ♦ బుష్పశరుండట దోఁచి మమ్ము నెం
తేనియు మోహవాగురలఁ ♦ దీరిచి త్రోయుచుఁ దెర్వుమాలి య
య్యానతవిలోచనన్ గవయ ♦ నేము దలంచుచు నుంటి మార్తిమై

చ. అదియును మన్మథార్తిఁగాని ♦ యక్కట! యాఁడఱ మమ్ముఁ జూచుచున్
ముదముదలిర్పఁగాఁ గడిఁది ♦ మోహనహాస విలాసభావముల్
పొదలఁగఁ జేయుచున్ దనదు ♦ పొంకపుమేని మెఱుంగురంగు లిం
పొదవఁగఁగాను పింపఁగఁబ ♦ యోపుహనేత్ర యటన్ మెలంగుడున్ 8

చ. సుతయనునట్టి భావమును ♦ జూడక ధర్మవుఁ జూఱఁబుచ్చి నేఁ
గుతుకముమీఱ నక్కలికిఁ గూడఁగఁడాయుచు నున్నఁజూచి స
న్నుతమతి ధర్ముఁడన్ నిజ ♦ తనూజుఁడొకండు వశాత్ముకుండు నిం
దితమగు నాదు మోహమును ♦ ద్రిప్పఁగఁ నీశుఁ దలించె నాత్మలోన్ 9

క. హరుఁ డంతనె వేగిరమున, దఱిసి ననున్ ధర్ముఁడక్కు ♦ తనుజాతుల
నందఱనున్ గని నగి లజ్జను, నెఱిగింపుచు నిట్టులనియె ♦ నేవముదోఁపన్ 10

ఉ, అద్దిర బ్రహ్మ! యెట్లుచప ♦ లాత్ముఁడవై కనుఁ గానకెంతయున్
ముద్దుకుమారినిన్ గవయు ♦ బుద్ధినొనర్చితివోయి నీసుతుల్
హద్దుదొలంగి దోసమన ♦ కాత్మసహోదరిఁ గూడనెంచినా
రెద్దెసనేని యిట్టికత ♦ లెప్డువినంబడెనే! జగంబునన్ 11

క. తలి కూఁతు రన్న పెండ్లము, చెలియలు నప్పయును నెప్డు ♦ క్షేమార్థులచే
కలుషమతిఁజూడఁ దగదని, యిలవాకొనుచుందు రెందుఁ ♦ గృతమతు లరరే

ఉ. ఎక్కడకేగె వేదములిఁ ♦ కెక్కడఁ దాఁగెను ధర్మశాస్త్రముల్
మక్కువకూఁతుఁ గూడుటది ♦ మంచిదె? కాంచువిరించి యన్న వే
చక్కఁగ మల్లి స్రిగ్గుఁగొని ♦ చాలఁగఁజింత యొనర్చుచుండఁగా
నుక్కఁకుఁ జెమ్మట ల్పొడమ ♦ నుద్భవమొందిరి పెక్కురాత్మజుల్ 13

—* బ్రహ్మ మున్నగువారల కగ్నిష్వాత్తాదులు పుట్టుట *—

వ. అందగ్నిష్వాత్తాదులగువారఱువదినాల్గువేలును, నెనుబదియాఱువేలు బర్హిషదులనువారును బితృగణంబులై యేర్పడిరి వారందఱును

క. కాటుకరేక వితమ్మున, నీటుగ రంగొప్ప వికచ ♦ నీరజనేత్రుల్
మేటిమనుకుల్ సంసరణము, దాటినవా రధికపుణ్య ♦ తనులు మహాత్ముల్. 14

గీ. మత్పుత్రుండైన దక్షుసుశర్మసలిలమున
సద్గుణనిధాన తన్వంగి ♦ చారుదశన
కలదు లేదను నడుమొప్పు ♦ కలికిమిన్న
కుందనపు బొమ్మయన నొక్క ♦ కొమ్మ పొడమె. 15

వ. మఱియు సర్వాంగసుందరి యగు నమ్మగువ

క. పున్నమచందురుఁబోలిన, చిన్నారి మొగమునఁ జెలఁగు ♦ చిఱునగవున మేల్
వెన్నెలలఁ గుమ్మరింపుచు, సన్నుతయై యున్న రతిగ ♦ సాటిరి యమరుల్. 16

వ. మఱియును నాయాత్మజులందు మరీచిప్రముఖులగు నాల్గుసదక్కుఁదక్కిన వారలకు రేతఃపాతంబగుడు నద్దానఁ గ్రతువకు సోమపులును వశిష్ఠునకుఁ గాలీపులును బులస్త్యున కాజ్యపులును నంగిరసునకు హవిష్మంతులును జన్మించిరి. ఇప్పుడు ఘులంద అగ్నిష్వాత్తాదులతోఁ గలసి పితృగణంబులై కవ్యభోజనులై యుండి రివ్వారల జన్మంబునకు సంధ్యహేతువగుట నది పితృమాతయనఁ బరఁగె ననంతరంబు మహేశ్వరుండు మమ్మునందఱను మన్నించి ధర్మని ననుగ్రహించి యంతర్ధానంబు నొందె నంతనేనును లజ్జాక్రాంతుండనై యట్టి మోహజనకుండగు కాము నుద్దేశించి బిట్టలుకతో. 17

గీ. ఓరి మన్మథ! మమ్మిట్లనుచితమైన మోహవహ్నిఁబడఁ గ్రోచి మొక్కలమున
నుడక చేసితి వమ్మహేశుఁడు హసించె. నీవు సురిఁగెద వాశివునేత్ర వహ్ని. 18

క. అని శపియించిన మదనుఁడు విని ఝల్లునఁ జెదరి బెదరి ♦ వేగముగ విరించినిఁ గని యేమిది దేవర!, నను సెపియించితి వకారణమ్మగ నిట్టుల్. 19

మ. ననుఁబుట్టించినయప్డు మజ్జనకుఁడౌ ♦ నారాయణుం డీవునున్
ననుఁదైత్రిలోక్యవిమోహనక్రియను సం ♦ ధానింపుమంచున్ బురా
తనులౌమువ్వురుమూర్తు లీరలు మొదల్ ♦ తధ్యంబుసర్వామరుల్
మునులున్ దైత్యులు మర్త్యులున్ ఘనులు స ♦ మ్మోహార్హు లంచాడరే. 20

క. అదియెఱిఁగి నేను నిత్తఱి, నొదవించితి మీకు వికృతి • నున్నతమతిఁ డ
ప్పిదమేమిట నాయది నను, సదమదమొనరింపనిట్లు • శాపంబిడఁగాన్.

క. అని యడిగిన ద్రుహిణుం డి, ట్లనియెను సుతయందు నాకు • ననుజపయిని మ
త్తనయులకును దమిఁ గూర్పఁగ, జనునే యనుచితపుఁగృతి వి•చారము వలదే.

చ. గొనకొని యీం(డ్రకుఁ) మగలకున్ దమి గూరువఁగా నినున్ నియో
జన మొనరించినాముని య•సాధుపదమ్మున మమ్ముఁ ద్రోయఁగా
నను వాకొ! యైననున్ గినుక • యంతర మొందెను శాప మింతతో
నెనయదు పెద్దకాలమున • నెప్పుడొ యట్లొనరించు నిన్నిఁకన్. 23

ఉ. అట్టులె చెల్లియున్ మరల • నాథవు పెండిలి నమ్మహాత్ముచేఁ
బుట్టుక నొందఁగాఁ గలవు • పొమ్మిఁక వందురకంచుఁ జెప్పినేఁ
జట్టన నంతరంబెనయఁ • జక్కఁగ దక్షుఁడు తత్సుతన్ రతిన్
నెట్టన మీనకేతునకు • నేరిమి నిచ్చి యొనర్చెఁ బెండిలిన్. 24

వ. అంత మన్మథుండును రతిన్ గొని చని స్వావసథంబును జేరి యందు నిచ్చలును
రూపరేఖాలావణ్యపుణ్యమూర్తి యగు రతితో నలరుచు

సీ. కొమ్మకన్బొమ్మల • కుదిరికఁ గన్గొని, విల్లుపై వెగటొంది • విఱిచెఁ బెదవి
సుందరిక్రీఁగంటి • చూపుల చొక్కులఁ, గని నిజాస్త్రముల లె•క్కఁగొనకుండె
నిండు చందురు మించు • నెలఁత మొగముఁ జూచి, జాబిల్లితోఁ జెల్మి • సలుపఁడడసె
తమ్మిమొగ్గల మీఱు • తరుణి చన్గవఁ గాంచి, తమ్ములపై ననా•దరము నూపె

గీ. బలిసిబిగిమీఱియున్న న•భ్యాము చన్నుఁ, గవపయిని వ్రేలుముత్యాల•కంఠహార
మరసి తననారి నిస్సార•మనుచు రోసె, భువనమోహనుఁడై నయా•పుష్పశరుఁడు

వ. రతియును

ఉ. చక్కని వారలందుఁ గడుఁ • జక్కనివాఁడగు కమ్మవిల్దొరన్
జక్కఁగఁ బెండ్లియాడి కడు • సంతసమొప్పఁగఁ దోడినీడ నా
నెక్కుడు వేడ్కఁ గన్గొనుచు • నింపులు సొంపులు మీఱఁగాంతునిన్
మక్కువఁ గొల్చుచుండె ర•మాసతి విష్ణునియట్లు చెల్వుమై. 27

క. సౌదామినీ వలాహకు, లాదివిమత్పదవి నెట్టు • లలరుదురో యం
దాదక్షజామదను లా, మోదంబున వెలసి రెంతొ • పొగడఁగ జగముల్.

గీ. వినుము మదాత్మజులును మ•హేశ్వరుండు
నచ్చోటును విడి చనినంత • నద్దియెల్ల

సరసి సాయంపుసంధ్య యి ♦ ట్లని మనమునఁ
జింతయొనరించె నెంతయుఁ ♦ జిన్నవోయి. 29

ఉ. అక్కట నేను పుట్టినయ ♦ నంతరకాలమునందె యెక్కడో
చక్కఁదనంపు నాయొడలి ♦ చందముఁ గన్గొని తండ్రి యన్నలున్
మిక్కుటమైన మోహమున ♦ మీఱుచు మారుని బారికెంతయున్
జిక్కి ననున్ దమిన్గవయఁ ♦ జేరఁగ నెంచిరి పాపకర్ములై. 30

ఉ. నేనును గామవిద్ధనయి ♦ నిందితబుద్ధిఁ బథంబుఁ దప్పి యొ
ప్పౌనిజహావభావలలి ♦ తాయతదృష్టిఁ దనర్చి చూచితిన్
మానసమందు వారలస ♦ మాగమకేళికి నీయకొంటి నెం
దేనియు నిట్టిచెడ్డతల ♦ పెంచఁదలంతురె యెవ్వరేనియున్. 31

ఉ. ఇంతకువారలన్ నను ర ♦ హిన్ గరఁగించిన యించువింటిజో
డెంతయు దోసకారి యతఁ ♦ డే పటుశాపమునొందె మేలు నే
నింతటి పాపశీలనయి ♦ యెట్టులనీతనువున్ భరింతుఁగా
వింతునిఁకన్ మహాతపము ♦ విచ్చిచనంగ ♦ మహాఘపుంజముల్. 32

చ. చెడుగునుగాదె యిమ్మెయినిఁ ♦ జెందఁగ జూచితిఁ దండ్రి నన్నలన్
విడువఁగనొప్పఁ దీనిఁ దగ ♦ వేల్చెదఁ జండహుతాశనార్చియం
దొడిసి తపించెదన్ దురిత ♦ మూడిసురుంగ వెలుంగు కీర్తిరాఁ
బడసెదఁగామమద్ది యిఁక ♦ బాలురకొందని యట్లొనర్చెదన్. 33

క. అని వేగఁ జంద్రభాగా, ధునియొప్పెడు చంద్రభాగ ♦ దుర్గమగిరికిన్
జని యట నెలవొంది కడున్, ఘనతపమొనరింప నియతిఁ గాంచఁగనుండెన్. 34

వ. అయ్యవసరంబున.

—* బ్రహ్మ సంధ్యయొద్దకు వశిష్ఠునిఁబంపుట *—

ఉ. కూతుఁరు తాపసవ్రతముఁ ♦ గోరియొనర్పఁగ నున్ననామె య
చ్చేఁత యెఱింగి యేనును వ ♦ శిష్ఠుని మత్తనుజన్ముఁ జూచి నీ
వీతఱి చంద్రభాగగిరి ♦ నేపునఁ జేరి యటన్ దపింపఁగా
నాతుర మొందుసంధ్యకుఁ బ్రి ♦ యంబున మాంత్రికదీక్ష నిమ్మఁకన్. 35

చ. ఎఱుఁగదు చిన్నబాలమన • మెంతయుఁ గంతునకోడి దానిపైఁ
గరమనురక్తిఁ జెందుటది • గాంచి జుగుప్సగ నెంచి యిట్టులన్
దిరమగుపూన్కితోఁ దపసు • దీర్పఁగఁబూనెను గానసీవు స
త్వరమటఁజేరి యాయమకు • భర్గునిమంత్రముఁ జెప్పు సిద్ధిగాన్. 36

క. నీవీవేసముతోఁడుతఁ, బోవలదు కుమార! మాటి • పోవలెనదియి
ట్లీవరిగినఁ దొలివృత్తము, భావంబునఁ దలఁచి వెఱచి•పఱఁచు దవులకున్. 37

క. అని పనిచిన నతఁ డట్టులఁ, జని కనియెను జంద్రభాగ • శైలాగ్రము నం
దొనరిన లోహిత తీర్థము, ముని పుంగవులఁ దపసొనర్పఁ • బూనిన సంధ్యన్.

గీ. తీరమొందిన సంధ్యచేఁ • దేజరిల్లె
లోహితహ్రద మంభోజ•నీ హితంబు
కరము చుక్కలగుంపుతోఁ • గ్రాలునభము
పొడుచు చందురుచేఁ గాంతిఁ• బొదలినట్లు. 39

గీ. గొదకొనుచుఁ జంద్రభాగ య•క్కొండ యపర
భాగమును భేదమొనరించి • వేగమొప్ప
దక్షిణాంబుధిఁ జేరఁగఁ • దరలుచుండు
దర్శనీయమై యాస్థలి దనరు ధరను. 40

చ. కనుఁగొని సంధ్య కిట్లనియె • కంజదళేక్షణ! యేటికిట్లు ని
ర్జనవనమొంది యుంటి విటఁ • జక్కఁగ నేమియొనర్పఁ బూనితో
జనకుఁ డెవండో చెప్పు మిఁకఁ • జందురుఁ గుందఁగజేయునీ మొగం
బున నదియోవిచారము ద•వుల్కొని యున్నటు గానుపించెడున్. 41

గీ. అనిన నమ్మునివరుని మ•హాత్మునిన్ జ్వ
లించునజ్ఞాతవేదుని • లీలఁ గ్రాలు
వాని నొడలు ధరించిన • బ్రహ్మచర్య
వ్రతమునా నొప్పువాని న•ప్పడఁతిః గాంచి. 42

ఉ. ఆదట మొ్రక్కి యిట్లనె మ•హాత్మ! యెఱుంగఁగలేవె నీవిఁకన్
నాదు మనోరథంబును ఘ•నంబుగ నిందుఁ దపంబుసేయ నా
హ్లాదమునొంది యిగ్గిరివ•రాగ్రముఁజేరితి సంధ్యయంద్రుడు న
న్నాదిమమూర్తియౌ నలువ • కాత్మతనూజను జిత్తగింపుమా! 43

క. ఎఱుఁగను మంత్రము తంత్రం, బెఱుఁగను తాపస విధాన♦మెఱుఁగ నొకింతేఁ
మఱుఁగుచునుంటిని యందుల, కురుకరుణానిధి! యొసంగు ♦ ముపదేశమిఁకన్.

—* వశిష్ఠుఁడు సంధ్యకు మంత్రోపదేశంబు చేయుట *—

క. అనినవిని యవ్వశిష్ఠుం, డొనరఁగ నవ్వనితకప్పు ♦ డుపదేశంబి
ట్లొనరించె విధివిధిగఁ బా, వనమగుశివదీక్షనొసఁగి ♦ వాత్సల్యమునన్. 45

క. పరమమగు గొప్ప తేజము, పరమంబగు గొప్పతపము ♦ పరముఁడునగునా
పరమారాధ్యుఁడు శంభుఁడు, దిరముగ నెదనుండునట్లు♦దిద్దికొను మదిన్. 46

వ. ఇట్లు మనంబును శివైకతానంబొనర్చినా యుపదేశించు మంత్రంబున మహేశ్వ
రునిఁ గొలువుము నీకు సకలసిద్ధులొనఁగూడునని "ఓం నమశ్శంకరాయ ఓం"
అనుమంత్రంబు నుపదేశించి మఱియు నిట్లు బోధించెను. 47

గీ. మౌనమునఁ దీర్ధమాడుము ♦ మౌనమున నె
చేయుము శివార్చనను నెప్డు ♦ చిగురుఁ బోఁడి
పర్ణజలభక్షణమునఁ ద ♦ పంబునిట్లు
సల్పిన నభీష్ట సిద్ధియౌ ♦ సత్యమిద్ది. 48

గీ. ఇట్లు నిచ్చలు మదిలోమ♦హేశు నిల్పి
కొలువు సందియమొందక ♦ ఫలములొందు
ననివసిష్ఠమహర్షి సం ♦ ధ్యాలతాంగి
కెఱుకవడఁ జెప్పియంతర్ధి ♦ నెలమినొందె. 49

క. శివదీక్షనొంది సంధ్యా, కువలయలోచన కరంబు ♦ కూరిమితోడన్
శివమంత్రంబు జపించుచు, నవధానముతోడ సలిపె♦నంచితతపమున్. 50

—* శివుఁడు సంధ్యకు సాక్షాత్కరించుట *—

క. పదిరెండు వేల యేండ్లట, ముదమునఁ దపియింపనంత ♦ మూర్ధేందు ధరుం
డెదఁ గనికరించి ప్రేమా, స్పదుఁడై పొడసూప నంత ♦ సంధ్య రయమునన్.

ఆ. ప్రభుఁ బ్రసన్నవదను♦భర్గునిఁ గనుఁగొని, భయము భక్తిగదురఁ♦బ్రియముతో ను
తింపవలను గనక ♦ దీనయై కనులను, మొగిచి నిలువఁ జూచి ♦ నగశయనుఁడు

క. దివ్యజ్ఞానంబును నీఁక, దివ్యవిలోచనములీయఁ • దెలివొంది కడున్
దివ్యోక్తులతో నిట్టుల, దివ్యవరున్ హరునిఁ గడు నుతించెఁ బ్రణతయై. 53

క. స్థూలము సూక్ష్మంబనఁబడు, నేలాటి విధంబుగాక • నెఱుఁగుటకుఁ గడున్
వీలమరక జ్ఞానంబున, నే లభియింపఁబడు వాని • నే సేవింతున్. 54

క. శాంతము నిర్మలమును న, త్యంతము జ్ఞానైకగమ్య • మవికారమ్మున్
ధ్వాంతపథేతరలలిత మ, నంతం బాత్మప్రకాశ • మగు శివుఁ గొలుతున్. 55

క. ఎవ్వని రూపంబులు నభ, మివ్వసుమతి సలిల మగ్ని • యిప్పవమానుం
డవ్వైవస్వతుఁ డాదిశ, లవ్విశ్వాకారుఁ గొలుతు • నహరహము రహిన్. 56

ఆ. ఇలఁ బ్రధానపురుషు • లెవ్వానిపనికిన్నై, బయలు వెడలి రెంతొ • ప్రౌఢిదనర
నట్టి శంకరునకు • నవ్యక్తమూర్తికి, వందనమునొనర్తు • వాసిమీఱ. 57

క. కమలజరూపంబున స, ర్గము హరిరూపమునఁ బెంపు • ఖండపరశు రూ
పమున లయం బొనరించు ప, రమశివు భజియించెదన్ గ • రము భక్తిమెయిన్.

క. నీవే పరమాత్మవు శివ, నీవే చిద్విద్యవెందు • నిరుపమభావా!
నీవే బ్రహ్మవు దేవా, నీవే సద్వస్తువవుద • నిందితవిభవా! 59

క. ఎవనికిఁ దొలినడిమియునున్, జివరయుఁ గాన్పింపవెందుఁ • జెలఁగుజగములీ
యవియెవనివలన వెలువడు, నవాఙ్మనసగమ్యు నామ • హాత్ముఁ గొలిచెదన్.

క. కారణములకెల్లను మేల్, కారణమై సర్వలోక • కళ్యాణకరుం
డై రహిమీఱు పరాత్పరు, సారమయుం బూతపూతు • సన్నుతుఁ గొలుతున్.

ఆ. నిర్గుణుండవైన • నీగుణవైభవ, మాడుదాననేమి • యరయఁగలను
ఇంద్రుఁడేని మఱియు • పేంద్రుఁడే నెవ్వాని, రూపమారయుటకు • నోపరెపుడు. 62

క. మ్రొక్కెదనీకు మహేశ్వర! మ్రొక్కెదగీర్వాణవంద్య! • మ్రొక్కెద శంభూ!
మ్రొక్కెదఁ దపోమయూ! యిఁక, దిక్కైననుఁ బ్రోవుమయ్య • దీనశరణ్యా.

గీ. ఇట్లునుతి చేసినట్టియా • యిందువదన, పలుకులాలించి భక్తవ • త్సలుఁడు మంచు
చేతఁ జెదరినతమ్మిపూ • రీతినలరు, ఫాలఁ తి నెమ్మోము గన్గొని • పలికెనిట్లు. 64

—* శివుఁడు సంధ్యకు వరంబులిచ్చుట *—

చ. మురిసితినమ్మ నీదుతప • ముం గని నీవొనరించినట్టి యీ
నిరుపమ సంస్తవంబునకు • నేరిమికిన్ గడుసంతసించితిన్

వరముల నిత్తుఁ జేకొను మవశ్యము నీదగుకోర్కు లెవ్వియో
వరుసగఁ దెల్పు మన్నియును • వైళమొసంగెదఁ బైదలీ! యిఁకన్. 65

వ. ఇట్లు పలికిన మహేశ్వరుని వచనంబులకు సంతుష్టయై యచ్చేడియజగ
త్త్రిభువనకుఁ బౌనఃపున్యంబుగాఁ బ్రణమిల్లి యిట్లువిన్నవించె.

చ. వరమును జెందఁగాఁదగిన • వారికి నేఁదగి యున్నఁ బూర్వపుర్
దురితముఁబాసి శుద్ధనయి • తోఁచిననాతపమీవు మెచ్చినన్
వరద! యొసంగు మిప్పుడమిఁ • బ్రాణులు పుట్టిన యంత మన్మథా
తురతను గాంచకుండునటు • దొల్తవరంబిది దేవపూజితా! 67

వ. మఱియును

ఉ. ఎవ్వని నేను నాథునిగ • నెంచి వరించెదనో త్రిశుద్ధిగా
నవ్వరునందె నామదియ • హర్నిశలున్ రమియించుఁగాక తా
నవ్విభుఁడున్ ననున్‌గడుఁ బ్రి • యమ్మునఁ జేకొనియుండుఁగాక యొం
డెవ్వఁడు నన్నుఁగామమతి • నీక్షయొనర్చినఁ గ్లీబుఁడౌధరన్ 68

వ. ఇమ్మాఁడు వరంబులు నాకిమ్మనుడు నమ్మహేశ్వరుఁడు తథాస్తని మఱియు
నిట్లనియె. 69

గీ. కొమ్మ! యిఁకనేమి మదిని సం • కోచపడకు,
పాపమంతయునున్ "బటా • పంచల" య్యె
గడిఁదితపసిట్లుచేయుట • గల్గుటన్న
దీయమానసరుష యది • దీఱిపోయె 70

వ. ఇఁకను

గీ. పుడమిఁబుట్టెడు వారికిఁ • బొసఁగుచుండు
బాల్యకౌమార యౌవన • వార్ధకములు
నాల్గుదశ లందుయౌవన • ప్రభవమందు
బొడముకామంబు దృఢమిది • పూవుఁబోఁడి. 71

క. లోకోత్తరసతివై కడు, పీఁకన్ దనరెదవు నీదు • విభుఁడును సుతప
శ్రీకుఁడును సుందరుఁడును న, నేకామరకల్పజీవి • నిరుపముఁడౌనరుత్. 72

గీ. వేఱొకఁడు నిన్నుఁగామేచ్ఛ • వీక్షచేసె
నేని యప్పుడె పేడియై • యేవమొందు

కోరినట్టి వరంబులఁ [illegible]
యిచ్చితిని [illegible] 73

వ. మఱియు నీకు నీ [illegible] చెప్పుచున్నాఁడ నీ విం
[illegible] దేహంబగ్నియందు హోమంబు సేయ నెంచితివి గావున . నందుల కీ
గిరి ప్రాంతంబునఁ జంద్రభాగతీరంబునందే మేధాతిథియను ఋషిమునులతోఁ
గూడి పదిరెండేండ్లు నియతిగల యాగంబొనరించు చున్నాఁడు గావున నీ
వచ్చటికేగి నాయనుగ్రహంబున నెవ్వారికంటఁబడక యుత్తరజన్మంబుననీకుఁ
బతిగాదగువాని మనమందుదలంచి యగ్ని ప్రవేశంబుసేయు మంతమీఁదనా
ప్రసాదంబున నమ్మేధాతిథికిఁ గూఁతురవై జన్మించి యందే తపంబుచేసియభీష్ట
వరలాభంబు నొందెదవని పరమేశ్వరుం డంతర్హితుండయ్యె నయ్యువిదయు
నట్లు వేగఁజని దనమనంబునఁ దనకు మంత్రోపదేశంబొనర్చి నట్టివాని వసిష్ఠ
మునిని నాథునిఁగాఁదలఁచి శివానుగ్రహంబున నెవ్వారికిఁ బొడకట్టక మేధాతిథి
యజ్ఞాగ్నియందుఁ బ్రవేశించినంత వేగిరంబున సప్తజిహ్వుండునుఁ బురోడాశ
మయంబగు నాయంబుజగంధి శరీరంబు దహియించి సూర్యమండలంబుఁ జేర్ప
రవియును నద్దేహంబును విభజించి యూర్ధ్వభాగంబును దేవప్రీతికరంబగు
నుపస్సంధ్యగాను, శేషభాగంబును బితృప్రీతికరంబగు సాయంసంధ్యగాను వెల
యించె నిటఁ బరమేశ్వరానుగ్రహంబున నద్దేవిప్రాణంబులు దివ్యదేహంబు
నొంది మేధాతిథి యజ్ఞావసానమందు,

—* సంధ్య రెండవ జన్మము - అరుంధతి యని నామకరణము *—

జాతవేదవేదియందు బంగారుతీవియఁబోలి పొడసూపిన నాతండు మురిసి
యందుకొని యభిషేకంబుఁ జేసి వస్త్రాదుల నలంకరించి యరుంధతి యని
నామకరణంబుఁజేసి సంతసంబునఁ బెంచుచుండె, నంత నామెయు నైదవయేడు
వచ్చినయంత నె

—* అరుంధతీ వశిష్ఠుల వివాహము *—

గీ. చంద్రభాగాతటమ్మునఁ•జటులతపముఁ, జేయుచుండుడు శివకృపఁ•జేడెనపుడు
బ్రహ్మసుతుఁడై తపంబుల•వాసిఁబడసి, తనరుశిష్టున కావశి•ష్ఠునకు నొసఁగి.

క. పాణిగ్రహణ మొనర్చిరి, యేణాంకకలాధరుండు•పేంద్రుండును న
వ్వాణీశుఁడు మున్నగు గీ, ర్వాణులుపరిణయమునన్ గ•రంబు మురియఁగన్.

గీ. త త్రిమూర్తుల కరధారి నపుడు వెడలె, శ్రీప్రసున్నగు నసులేదు శివజలములు
సతుల తలమానికం బరుంధతి వశిష్ఠు, తోడ నెంతయు సంబరసంతోసమునను.

క. ఇరువుర వదయించిరి, భూరితపోనిధులు శక్తి మున్ముగసుపుత్రుల్
వీరల సచ్చరితములే, క్ష్వారలు వడివినను వినిన జయమొందుర సిరుల్ 78

— శివునకు మోహముగాప్రమది బ్రహ్మ సంస్మృతుడు కంపుట —

చ. నలువ యొకానొకప్పుడెన నందనులందఱఁ జూచి పల్కెన
య్యలికవిలోచనుండభవుఁ డక్కట సంధ్యను జూచి యేను మీ
రలు వలపొందియుత్తలపు రాపును గాంచుట కీసడించి బి
ట్టలఁతితనంబొనర్చినగె నాత్మఁగలంచెడు నద్దిపుత్రకుల్ 79

ఉ. ఎట్టులనైనఁ గామమది యేర్పడఁ జేయవలెన్ బినాకి కి
ట్టట్టుల నాతఁడున్ వికృతి నంది యలందురెనేని యుల్లమి
క్కట్టును బాయు నంతదను కన్నను బాయదు గొందలంబిఁకన్
గుట్టుగనట్లు గూరుపుట కున్జతనంబు నొనర్పఁగాఁదగుఁ 80

మ. అని దక్షాదిము లౌకుమారులకు నా త్మావస్థతాఁ జెప్పియం
తనెనాళీకశరున్ దలంప నతఁడున్ దారాసహాయంబుగా
దనుఁజేరన్గని ధాతయప్లతనితో ధానుష్కమూర్ధన్య! నీ
కెన యాధన్వి యొకండునున్ గలఁడొకో యీరేడులోకంబులన్ 81

ఉ. నీవటుసంధ్యపై మరులు నెక్కొనఁ జేయుటనేను నాసుతుల్
భావమునందుఁ దానిపయిఁ బాళినిఁ జెందినమాత్రకే శివుం
డేవముఁజెంది యందఱని సీ! యని చుల్కనచేసి నవ్వెనే
నావిధి బన్నమొందియెటు లాత్మభరింతు సహింతు నైచ్యమున్ 82

క. మమ్మెటుల నీదుపుష్పశ, రమ్ములఁ గారింపఁజేసి రమణిపయిని ను
ల్లమ్మును దలకొనఁజేసి తో, యమ్మెయి నగ్గిరిశుమదికి నందింపుతమిఁ.

క. అందనుకఁగందుపాయదు, కొందలమునఁ గుందుమనము గోవిందసుతా!
యిందెటులైనను నీవుమ, దిందేఁకువఁజేసి వెతను దీర్పుముమాకున్. 84

గీ. ఇఁకను సోదర! "పితృసమో జ్యేష్ఠ" యనుచు
విబుధులాడెడు పల్కును విందువెపుడు

నాదువనువును బొనరించి • నన్నుఁ దేఱ్చు
టెంతయును నీకువిధియగు • నింత యేల. 85

క. అనుడు హరినందనుఁడు విని, తనమనమునఁ గొంకియును వి • ధాతృనకవుడి
ట్లనె యొనరించెద నీపను, పునునైన యొకండువిను వి • భూ! పేర్మిమెయిన్. 86

క. నాకస్త్రము చెలువ యదియు, లేకెట్టుల శివునిమదికి • నెసఁగింతుఁదమిఁ
జోకగుపొలఁతుక జూపుము, వీఁకన్ జని చేతువిశ్వ • విభునవుఁ బాళిన్. 87

గీ. అనిననళినజుఁడప్పు చిం • తాకులాత్ముఁ
డై కటా! యెవ్వతెనుఁ బంపి • యభవుఁ గరఁగఁ
జేయనగునంచు మదిని యో • జించుచుండ
నంత నిశ్వాసమునఁ జైత్రు • డపుడు పొడమె. 88

క. ఆతఁడు సంధ్యార్కవిభుం, డాతతపీనాంసుఁ డంబు • జాక్షుఁడు కామ
ప్రీతికరుఁడు మోహనుఁడై, చేతస్సంతోష మొదవఁ • జేయుడునంతన్. 89

క. కమ్మని మలయానిలమది, కమ్మకొనెన్ బ్రమాకులెల్లఁ • గడుఁ బూచియు డెం
దమ్మునకు రహినిఁ గూర్పఁగ, బమ్మయు, బరికించి యనియెఁ • బంచశరునితో

ఉ. అగ్గికిఁ గాడ్పువోలెవిను • మంబుజబాణ! వసంతుఁ డీతఁడున్
నిగ్గగు మిత్రుఁడై తనరి • నీకు సహాయముసేయు నింకఁ దా
నగ్గలికన్ బొనర్పఁగల • దన్నువ తెమ్మెర మాటలేటికిన్
సెగ్గుదు విష్టవేచనుము • నీలగళాశ్రయ దివ్యభూమికిన్ 91

వ. ఇంకను

గీ. నిన్ను వెన్నాడి యీరతి • నెగడుచుండుఁ
గాన మీదంపతుల రహిఁ • గాంచి శివుని
మనసు చెదరిన నొకనాతి • మరఁగఁదలఁచు
నప్పుడేను సృజింతు న • ర్ధాయగుసతిని 92

వ. అని యనుప వల్లెయని యరవిందబాణుండాతని సెలవొంది రతితో వసంతమంద
మారుతులన్ గూడి హరు నన్వేషించుచుఁ జని యందు. 93

గీ. పూవుటంపరజోదు శం • భునికిఁ గట్టె, దురుగ మల్లెలమొల్లలఁ • గురువకముల
సంపెఁగలనింపుగదురఁ • బుష్పింపఁ జేసి, జుమ్ముజుమ్మను తేంట్లగా • నమ్ముఁ గూర్చె

క. క్రొమ్మావుల నిమ్మలఁ జె, ల్వమ్మగఁ జిగిరింపఁజేసి • లలితదళాగ్రా
సమ్మునఁగోయిలగమి నొ, క్కుమ్మడిఁ బంచమముఁ బాడఁ • గూరిచె రహిమై 95

క. గెలపండినయనఁటుల జొ, బ్బిలుపానకములఁ దనర్చి • విరివగు నెలమా
వుల పండ్ల మెక్కి యుక్కునఁ, జెలఁగి వదరఁజేసె రామ • చిల్కలపిండున్. 96

గీ. పారిజాతపువిరులఁ గ • ల్వలవనంబు, లోనఁబొగడలపైఁ దావు • లాని యాని
యల్లనల్లనఁజనుదెంచు • పిల్లగాడ్పు, గముల శశిభూషణునియంతి • కమున కనిపె.

క. తానును రతియు నతుల కే, ళీనిరుపమహావభావ • లీలాయుతులై
పూనికమై శివు గెలువఁగ, నానావిధ విభ్రమము లొ • నర్చుచునుండెన్. 98

గీ. ఆవనంబున నున్నట్టి • యఖిలజంతు, జాలమది మారుక్రొవ్వాడి • కోలలకుఁగ
డున్ బెగడి బీరుపోయిజో • డులను వెదకి, కూడె నెంతయుఁగూర్మిలు • గొనలుసాఁగ

క. హరుఁడించుకేనియును మదిఁ, గరఁగక స్థిరచిత్తమున నె • గరువమదనరన్
హరువుగనుండుటఁగని వెఱ, మరుఁడాత్మ బలములతోడ • మరలిదయితతోన్

— మన్మథుఁడు శివునకు మోహంబుఁ బుట్టింపలేననుట —

గీ. సత్వరముగా విరించను • సముఖమునకు, నేగి ప్రణమిల్లి యిట్లనె • నాగిరీశు
గరఁగఁజేయుట దేవ! నా • తరముగాదు, సిగ్గుచేటగుఁ గాదెనా • చెయిదమందు

ఉ. నీవును నాదుతండ్రియును • నిర్జరనాయకుఁ డాదిగల్గున
ద్దేవులయట్ల కాఁదలఁచి • దీనఁ గడంగితి వమ్మఁ జెందెనా
యేవపుపాట్లు భర్గునెడ • నెట్టులొ గండము దాఁటివచ్చితిన్
బోవిడుమయ్య నన్నిఁకను • బున్నెము సర్వజగత్పితామహా! 102

క. నావలలకగ్గమగు నోకో!, దేవాధీశానుఁడాది • దేవుండభవుం
డో వనజోద్భవ! గడ్డది, నీవిప్పుని నెగ్గలేవు • సక్కమరయుమా! 103

క. గుండెలు తటతటకొట్టుకొ, నం డీల్వడి బిక్కమొగము • నన్ నుడువుమరున్
దండిగఁగని యరవిందభ, వుండుస్స్మరని మదిఁగడిఁది • పొగలుచు వేగన్ 104

గీ. పంచశరునకు సెలవిచ్చి • కించతోడఁ, బెద్దతడవు విచారించి • విష్ణులోక
మేగి శ్రీధరుపదముల • కెఱఁగినిలువ, నలువయాకృతిఁగని మదిఁ • గలఁగిహరియు

—♦ బ్రహ్మ విష్ణుమూర్తియొద్దకేగి శివునకుఁ గామోపాయం బడుగుట ♦—

ఉ. ఉత్తలపాటు మీఱికడు ♦ నూర్చుచు వచ్చితివేమి ధాత! నీ
కిత్తఱి యేమి లోటొదవె ♦ నేర్పడఁ జెప్పుమటన్న నాతఁడుఁ
దత్తఱమొప్పఁబల్కె నొక ♦ నాఁడల సంధ్యను బుత్రులే నక
స్మాత్తుగఁ జూచి మోహపడ ♦ శర్వుఁడు డాసి హసించె నెంతయున్ 106

ఉ. అప్పటినుండి నాహృదయ ♦ మాతని కిట్టులె యొక్కచెల్వపై
దెప్పరమైన మోహమును ♦ దీగలువాఱఁగఁ జేయఁజెల్లునం
చప్పువువింటి జోదును ర ♦ యమ్మునఁ బంచిననాతఁ డెంతయుఁ
గొప్పగ యత్నముఁ సలిపి ♦ కుందుచువచ్చెను లబ్ధిలేక యే 107

ఉ నాసుతుఁడయ్యు రుద్రుఁడటు ♦ నన్నవమానముసేయఁ జెల్లునే?
వాసియడంగె నెట్టు లల ♦ భర్గుఁడు నాసరియైనఁ గొంచెము
ఛ్ఛ్వాసము చెందవచ్చునను ♦ భావముతోడనె యుంటి నెట్టులీ
గాసితొలంగు రుద్రునకుఁ ♦ గామము గల్గు మహాత్మ! చెప్పవే 108

—* విష్ణుమూర్తి బ్రహ్మతో శివశక్త్యవతారంబునకై యత్నింపుమనుట *—

చ. అన నల చక్రిపాణి నలువా! యవివేకపథంబుఁ జెందితీ
వనఘుని లోకనాథుని మహాత్ముని నాత్మజుఁగాఁగ నెంచి యి
ట్లనిశము గుళ్ళుచుంటివిఁక నామదిఁబాయుము నీదు ప్రార్థనన్
దనయుఁడుగా జనించెను సదాశివమూర్తి జగద్ధితంబుగాన్. 109

ఉ. ఎవ్వని నారయంగ మన ♦ మిర్వురమున్ బనిఁబూని పెక్కనా
ళ్ళివ్వసుధన్ వియత్తలము ♦ నెంతయు మీఱుచుఁ బోవుచున్ దుదిన్
గ్రొవ్వఱి నవ్వుఃబాట్ల కెదఁ ♦ గొంకక వచ్చి నమస్కరించి మా
యివ్వెడఁగుం బనుల్ మది సహింపు మహేశ! యటంచు మ్రొక్కమే. 110

చ. మఱచితివే మహేశ్వరుని ♦ మానసమం దసమానవైభవున్
హరుని ననాదిపూరుషుని ♦ నాత్మవిహారుని స్వప్రకాశునిన్
బరమమునీంద్రవందితుని ♦ భక్తజనావనబద్ధకంకణున్
గరువము సెంది యిట్లురక ♦ కాఱులు ప్రేలఁగఁ జెల్లునే విధీ! 111

ఉ. ఎంతటివాఁడవీవు హరుఁ డెట్టి మహాత్ముఁడు నల్వ! నన్ను ని
న్నింతటివాండ్రఁగా సలిపె ♦ నిద్దఱినిన్ సృజియించి యీశ్వరుం

డెంతయు నీవు బాలికత ♦ నెద్ది యెఱుంగక మోఱకుండవై
పంతము నొంది యిట్లు ♦ పలుపాటులఁ జెందితి వేమి సెప్పుదున్. 112

ఉ. మానుము మానుమీ తెఱఁగు ♦ మంచిదికాదిక లోకనాథునిన్
బూనిసతీసహాయునిగ ♦ బొందుగఁజూడఁ దలంచితేని యెం
తేని దపంబు సేయుమను ♦ మీశ్వరశక్తినిఁగోరి దక్షునిన్
మానక యాజగన్మయి కు ♦ మారికయై జనియించు వానికిన్ 113

ఉ. ఆయమ యోగనిద్ర పర ♦ మాత్మవిహారిణి శంభుశక్తితా
నాయభవున్ మహేశ్వరుని ♦ నర్థిమెయిన్ దపమొంది మెచ్చఁగాఁ
జేయును శంభుచిత్తమును ♦ జెమ్మగిలంగ నొనర్చు నెంతయున్
వేయినుడుల్ పనేమి! యిఁక ♦ విశ్వవిభున్ వరియించు రూఢిగన్ 114

చ. చనుమిఁక సత్యలోకమనఁ ♦ జక్కనతండును బుండరీకలో
చనునకు జోతచేసి చని ♦ సద్మముచేరి పరాంబయా శివన్
మనమునఁ గొల్చియంతనె కు ♦ మారుని దక్షుని బిల్చి యిట్లనెన్
ఘనతపమొంది శాంకరిని ♦ గాళినిఁ భక్తి భజింపుమీవిఁకన్ 115

గీ. భక్తవత్సల పరమాత్మ♦శక్తి వేగ, నిన్నుఁగరుణించి కూఁతురై ♦నీకుఁ బొడము
నాపె శంకరుఁ బెండ్లాడి ♦ యఖిలలోక, రక్షణం బొనరించును♦రాణమీఱి. 116

—♦ దక్షుండు మహేశ్వరినిగూర్చి తపస్సొనరించుట ♦—

క. అని యిట్లుపదేశించి న, లిన గర్భుండనుప నట్లు ♦ లిప్సన్ గోసిదు
ర్గను నఖిలాజాండేశ్వరి, ననువుగఁ గొల్చుచుఁ దపించె ♦ నాతఁడు నిష్ఠన్ 117

సీ. పవనజగ్ధియై మూఁడువే ♦ ల్వత్సరంబు
లుగ్రతప మొనరింపు డు ♦ దగ్రకరుణ
మెఱయ సాక్షాత్కరించె శం ♦ కరపురంధ్రి
దక్షుఁడునుఁ గడుముదమునన్ ♦ దనిసిచూచె. 118

—* శ్రీపరదేవత దక్షునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *—

సీ. సింగంబు నెక్కి భాసిల్లుచున్ బొల్చుదాని మే, ఘంబనా కృష్ణగా♦త్రంబుదాని
నందమౌ నగుమోము ♦ నలరారుదాని ర, క్తాక్తలోచనయుగం ♦ బమరుదాని
వరదాభయాబ్జాసి ♦ ధరకరంబులదాని, నిడివైననేల్లవ్వు ♦ నెఱులదాని
నొక్కపెట్టునఁగాంతు ♦ లొప్పఁగుప్పెడుదాని, మదికి నానందం బ♦మర్చుదాని

గీ. నంబికను బరికించి సా ♦ ష్టాంగమెఱఁగి
మొ్రొక్కి భయభక్తు లమరు మే ♦ ల్కొక్కి దనర
నిట్లు సంస్తవ మొనరించె ♦ నెంతయేని
నమ్రుఁడై దోయిలిని వద ♦ నమునఁ జేర్చి. 119

క. జగదంబికా! మహేశ్వరి!, జగదీశ్వరి! సత్కృపావి♦శాలా! నా కి
మ్ముగ నీ దరిసెన మిచ్చితి, వగణితకల్యాణ గుణగ♦ణా!జోతలివే. 120

క. కరుణింపుము శివరూపిణి!, కరుణింపుము భక్తవరద! ♦ కరుణింపుముమా
కరుణింపుము భగవతి! ననుఁ, గరుణింపుమ నాదిమూర్తి! ♦ కరుణింపుశివా!

—* పరదేవత దక్షునకు వరం బిచ్చుట *—

గీ. ఇట్లు దక్షుఁడు స్తుతియింప ♦ నీశ్వరియుఁ ద
దీయమా నీప్సితంబును ♦ దెలిసియు నిటు
లడిగె మెచ్చితి నీతపం ♦ బడుగు నీ య
భీష్ట మిచ్చెద నిక్కచ్చి ♦ యొద్దియేని. 122

వ. అనిన దక్షుం డిట్లనియె.

చ. వరమున కేను నర్హమగు ♦ వాఁడనయేని భవాని! యీశ్వరే
శ్వరుఁడు విరించిపుత్త్రుఁడయి ♦ వాసిగ రుద్రుఁడనాఁగ బేరితోఁ
దిరముగఁ దాపసవ్రతముఁ ♦ దీప్పమనుండెను; నీవ దేలయీ
వఱకు భువిన్ జనింపవిఁక ♦ భర్తుఁడు లాతిసతిన్ వరించునే 123

ఉ. పుట్టుము నాదుపుత్త్రికవయి ♦ భర్గునితపోమయి! తావమొంది చే
పట్టుము సర్వశంకరుని ♦ బాగుగ నందఱపున్ ముదంబురాఁ
బట్టుము సర్వనిర్జరుల ♦ బాధ లడంచి సురుంగఁ బాపుమిలన్
నెట్టనుపూర్వలీలలను ♦ నేరిమిఁ గూరుపుమింబరోః యీఁకన్ 124

క. అని దక్షుఁడు గోరుడు న, ల్లనఁగని సనమయంచు శశిక ♦ లాలంకారున్
మనసంబుచేసి దక్షుని, కనియెను భువనైకమాత ♦ యమృతము చిందన్ 125

మ. అపునట్లే శివుఁ డెవ్వలాఁతిమగుఁ, వన్ ♦ హర్షించి తానొందఁడా
రవికోటిప్రభు జన్మజన్మమున నే ♦ రంజించి సేవించెదన్
ధవుఁడాతండిఁక దాసినై దయితనై ♦ దైవాఱుదుక్ బద్ధసం
భవపుత్త్రా! యిఁకమీఁద నీదు సుతనై ♦ ప్రాదుర్భవింతున్ జుమీ. 126

క. కావింతుఁగడిఁది తపమును, సేవింతుఁ గిశోరచంద్ర • శేఖరపదకుల్
రావింతునీకుఁ గిరితి, నీవింతటి తపముసేయు • నెనరుజనించెన్ 127

ఉ. వినను నొక్కబాసగల • దయ్యది చెప్పెద నాలకింపు నా
పైన ననాదరంబెపుడు • పాయకనీమదియందుఁ జేరునో
నేనది వేగనారసి జ • నిన్ విరమింపఁగఁ జేయుదాన వే
ఱొనొక జన్మమొందఁగల • నారయు మీ మదియందు రూఢిగన్

క. చనుమికఁ దాపకవేశ్మం, బునకు భవద్దేవి గర్భమునఁ బుట్టెదనం
చని యంతర్ధానము చెం, దెను దక్షుండంతఁ దనదు • దీమముఁ జేరెన్. 129

—* దక్షుఁడు వీరిణిన్ బెండ్లాడి మిథునసృష్టి యొనర్చుట *—

వ. అంత నతండు

ఉ. మానససృష్టి [illegible] • [illegible]
[illegible]
[illegible]
మానక [illegible] 130

క. అని యుపదేశించ నతఁడు, [illegible]
లను హర్యశ్వాహ్వయులను, [illegible] 131

ఉ. వారలు [illegible]
గూరిమి గంగ సంద్రమునఁ • [illegible]
స్తార తపంబు సల్పుచు [illegible]
నారద! [illegible] 132

క. వైరాగ్యము బోధించితి, [illegible] రసి య[illegible]వముఁ దీర్చి పితన్
జేరక చని రెందేనియు, నా రాజీవజతనూజుఁ • డరసియు నంతన్. 133

క. మది వగచి మరల సృష్టిన్, బొదలించి సబలాశ్వుల నెడు • పుత్రసహస్రం
బొదవింపఁజేసి వారల, కదియొవిధం బమరఁజెప్పి • యనిపెఁ దపస్కై. 134

గీ. చేరి వారలు స్వర్ణదీ • సింధుసంగ, మావలిని నట నారాయ • ణాఖ్యసరసి
యందుజలమాడి తపముసే • యంగనపుడు, నీవువారికివిజ్ఞాన • నియతిఁగఱప. 135

క. వారును దొలివాలనచెల్లె, మా [illegible] జనక శాసనంబు • మొలఁపనతోడన్
శౌరుల [illegible] • [illegible] మాత్రైకహార్త్య• శిఖరాగ్రంబున్. 136

సీ. [illegible] కొన్నినాళ్ళు [illegible] దనరాకుశల్ల
గలహాభోజను బోధక•గ్గుపుయా ముక్తిఁ
జెందుటారసి పె[illegible]గఁ • జెందికుంది
పేరుటల్కు[illegible] శాపంబుఁ • బొట్టిముపతి. 137

ఉ. [illegible] నాసుతుం • డొక్కనినైనను దక్కకుండఁగా
నేరిటు [illegible]కలందఱికి • నేర్పితివౌర! యతీంద్ర చర్యల
న్వారలు [illegible]మైరకట! పాసిరినన్నిఁకఁ జాపలాత్మతన్
వీడుడివోతె నెవ్వ[illegible] • వినదిరుగాడెదుగాక నీవిటుల్. 138

ఆ. అణ[illegible]గియుండ • కాని వేరము లేక, చుట్టపక్కమనెడు • సొరిది లేక
క్రిందుమీఁదుఁగనక • ద్రుమ్మరించితివి సంతుఁ, బోరునీకుఁదీర్చు•పొట్టమంట. 139

ఆ. ఇలఋణత్రయంబు • నెవ్వఁడుదీర్పక, శైశవంబునందె • సన్న్యసించు
నట్టివానికెప్పుడమర వి • హాపరంబు, లాత్మపదమునొంద•కార్తిఁజెందు 140

ఆ. ఎట్టులున్న నీవు • నేమిర! పిలిచియుఁ, దలఁచియొఱుఁగనిన్నుఁ•గలహకారి!
కొడుకు లేనినిన్నుఁ • గోరిరా! యెఱుకకై, యుడుము కేటికోరి? • యూరివార్త

సీ. అనుచు నిసుముని శపియించి • యంతనాదు
తనయుఁడాంధ్రను సృష్టింపఁ • దలఁచి పెక్కు
కన్యకల వీరిణీదేవి • గర్భమందుఁ
బుట్టఁగాఁజేసి కశ్యప • ముఖులకిచ్చె. 142

వ. అవంతరంబు

చ. మును శివ, కూఁతురై తనకుఁ • బుట్టెడునట్లు వరంబొసంగెఁ గా
వునఁ జతురాన నాత్మజుఁడు • పుణ్యతపోమయి నామహేశ్వరిన్
మనమునఁ దల్చ నాపెయు స•మగ్రకళల్దనరంగ దక్షు నె
మ్మనమునఁ జేరె నాతఁడును • మానిని వీరిణిఁ జేర్చెఁ దేజమున్. 143

ఉ. వీరిణియున్ బరాంబిక య•భీక్ష్ణతరోజముఁ దాల్చె రాజిలెన్
శ్రీరమణాది నిర్జరులు • చిన్మయి దక్షవధూదరంబునన్

జేరుట యంతనారసిభ • జించిరి ధ్యానశతమ్ములొప్ప న
న్యాదిజగద్విభావ మదిఁ • బొందుచునుండె దండిగన్. 144

దాక్షాయణీ జననము

మ. శుభతారాగ్రహలగ్నవేళ దురిత • క్షోభంబుగా నీరిణీ
విభు చిత్తమ్ము ప్రమోదమొంది యలరన్ • విశ్వైకవంద్యాత్మ సా
రభముల్ గుప్పజనించె వీరిణి సుగ • ర్భంబందు బృందారకుల్
శుభనిర్వాణములన్ బొనర్చిరి కడున్ • సొంపొప్పఁ బూవృష్టియున్. 145

గీ. అపుడు దక్షుఁడు జగదంబ • నరసి మ్రొక్కి
దోయిలొగ్గుచు నిట్లు సం • తోసమునను
బలికె మ్రొక్కెద జగదంబ! • పరమశక్తి!
కరుణ సల్పు మహాదేవి! • కలుషహంత్రి! 146

ఆ. ఏపెచేత ధాత • యీజగన్నిర్మాణ, కృతిని యుక్తుఁడగుచు • సతమొనర్చె
నట్టిభువనధాత్రి • నగుమహేశ్వరి! నిన్నుఁ, గొలుచువాఁడఁ గూర్మి • కొనలుసాగ

ఆ. ఏకెచేతఁజక్రి • యీరేడుజగముల, నేలఁగా నియోగ లీలనొంది
యల్లె సలుపుచుండె • నట్టిజగద్ధాత్రి, నమ్మహేశ్వరినిఁ న • నాదిగొలుతు. 148

ఆ. ఏమెచేత రుద్రుఁ • డీజగత్సంహృతి, క్రియ నియుక్తుఁడగుచు • రయమువిూఱ
సలుపుచుండె నట్టి • సర్వజగన్మయి, నమ్మి కొలుతు నేన • నారతంబు. 149

గీ. దక్షుఁడిట్టులస్తుతియింపఁ • దాఁబరాంబ, దక్షుఁగనియిట్లుపల్కెను • దారచరిత
నీకువరమిచ్చినట్టుల • నే జనించి, తిని గ్రహింపు దపోమయ • దీప్తులమర. 150

వ. అనిపలికి యాత్మమాయా విశేషంబునఁ జిఱుత బాలికయై రోదనంబుఁ జేసిన జనయిత్రి మున్నగు శుద్ధాంత వధూజనంబులెల్ల బాలనుజూచి హరుసంబునఁ బొంగిపొరలిరి. దక్షుండునుఁ గులాచారప్రకారంబు బ్రాహ్మణులకు దానంబులును లాఁతులకు ధనంబులును బంచిపెట్టి యుమయనియు సతీదేవియనియు నామకరణంబుఁజేసె. నృత్తగీత వినోదంబులొక్క యెత్తుగ నొనర్పఁబడియె నపుడు హరిబ్రహ్మాదులు దారసించి పరమేశ్వరిని సేవించి చనిరంత,

క. దక్షప్రజాపతికి సుత, యై క్షితి జన్మంబునొంది • నట్టికతమునన్
దాక్షాయణి యనునాహ్వాయ, మక్షీణతపోనిధాన • మాపె ధరించెన్. 152

క. అల్లారుముద్దుగాఁ దమ, కుల్లాసముమీఱఁ బొడమి యుద్యత్కాంతుల్
జల్లెడు నిందీవరఘృణిఁ, దల్లియుఁ దండ్రియును గాంచి తనిసిరిమిగులన్. 153

క. సితపక్షశశికలాకృతి, నతిశయముగ దినముదినము నరుదుగఁబొదలెన్
సతి యోగవిద్యశాంకరి, యతిరుచిరమనోజ్ఞమూర్తి యగుచు ముదమునన్.

వ. అంత నొక్కనాఁ డక్కలికిమిన్న.

ఉ. కుంచెయు రంగులున్ బలుకఁ గూరిమినొందిమహేశ్వరాకృతిన్
మంచిగ దిద్దివ్రాసి యసమానముదంబెసలారఁబూజగా
వించి శివానుకంప కెదవీక్షణసేయుచు వింతవింతగాఁ
బంచమసుస్వరం బమరఁబాడెవిపంచిక మీటుచున్ లలిన్. 155

—* సతీదేవి నందావ్రతంబు సేయుట *—

వ. అంతనయ్యంబిక బాల్యంబుఁ బోవిడిచి శివపాణిగ్రహణంబుఁ గోరి నందా వ్రతంబు సేయంగడంగి యాత్మజనకానుమతితో నాశ్వయుజ ప్రతిపత్తునందు నభవుని పలవణంబులగు గుడోదనంబులఁ బూజించి కార్తిక చతుర్దశియందు శివునిఁబాయ సాపూపంబులనర్చించి మార్గశీర్ష బహుళాష్టమియందుహరునిసతిలయవోదనంబుల నర్చించి పౌషశుద్ధ సప్తమియం దుషస్సున * కృసరాన్నం బున మహేశ్వరుఁగొల్చి రేయి జాగరణంబొనర్చి మాఘపూర్ణిమయందు నదీ తీరంబున శంకరపూజనం బొనర్చె. ఫాల్గునబహుళ చతుర్దశియందు రేయి నాలుగుజాముల శైలూషంబులఁ బూజించి జాగరణంబొనర్చె. చైత్రశుద్ధ చతుర్దశియందు రేఁ బగలుశివునిఁ బలాశదమనంబులను బూజించి వైశాఖశుద్ధ తృతీయ రుద్రుని సతిలయవోదనంబుల నర్చించె. జ్యేష్ఠపూర్ణిమా రాత్రి యందుత్తరేణి పుష్పంబులచే వస్త్రంబులచే శర్వునిఁబూజించి యాషాఢశుద్ధ చతుర్దశియం దుత్తరేణి విరులచేఁ గృష్ణవస్త్రంబులతో రుద్రునిఁబూజించి శ్రావణ శుద్ధాష్టమీ చతుర్దశులందు దర్భలచే యజ్ఞోపవీత వస్త్రంబులతో భర్గునిఁబూజించి భాద్ర కృష్ణత్రయోదశియందు నానావిధ పుష్పఫలములచే శంకరునిఁబూజించి జలహారయై దర్శాంతంబుగ శివార్చనం బొనర్చుచు వత్స రంబిట్లు నందావ్రతంబు నిత్యోత్సాహంబుగ నొనర్చుచుండుడు.

* టిప్పణి : కృసరాన్నము — పులగము.

ఉ. తామరసాక్షుఁడప్పగిది • దక్షతనూజ వ్రతంబుఁ జేయుచున్
సోమకలాధరున్ దనమ • నోవిభుఁగాఁగ వరించి యుండుటన్
దాముఁదమెచ్చి నారసి హి • తమ్ముగ శంకరుపాలికేగి యా
సోమవిభాస్య దక్షసుత • చొప్పఖిలంబు వచించెఁ బ్రేముడిన్. 157

శా. నీకై జన్మ్యయఁగట్టె నంట!సురరా • జీకోటు లాదివ్యనా
రీకాక్షిక్సతిఁ బోటికై యెదురఁగా • లేరంట!నందావ్రతం
బాకన్యామణి నిన్నుఁ గూరిచియె తా • నవ్యాజభావంబునన్
లోకుల్ మెచ్చ నొనర్చు చుండెనఁట!యా • లోలాక్షి నీక్షింపుమా! 158

క. బాలసుమీ!హిమకరశిశు, ఫాలసుమీ! యోగలబ్ధ • పరమార్థమ్మై
పాలసుమీ! రచితజగ, న్మాలసుమీ!నీయఱుతకు • మణిమాలసుమీ! 159

చ. చనుమిఁక దక్షకన్యకని • శాంతముఁ జేరి వరంబొసంగి వే
గనె కరపీడనంబ మరఁ • గాగ్రహియింపు మహాత్మ! భర్తరం
జనమున నెల్ల ప్రొద్దులను • సల్పుటకే యువరూపు నొందినా
వనఘచరిత్ర! యావిభవ • దర్చనయం దభియుక్త భక్తయా 160

గీ. అని హరివచింప విని శివుం • డాదరమున
నప్పటికి మున్నె సతివ్రతం • బాత్మ నెఱిగి
యున్నకతమున హరినన్పి • యురుతరకరు
ణాఢ్యుఁడై సతి యున్నహ • ర్మ్యమున కరిగె 161

క. సతియును నిట్టులనందా, వ్రతము ననుష్ఠించి శివుని • పసలక పూజో
న్నతి నష్టమిఁ బస్తుంగొని, యతినిష్ఠన్ నవమియందు • నర్చనచేసెన్ 162

—• సతీదేవికి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట •—

క. పూజావసానమున నే, యాజగదీశ్వరుఁడు మంగ • ళాకారుండై
యా జైనాత్మకముఖకప్రు, డోజక దరిసెనము నొసఁగె • నూర్జితకరుణన్ 163

ఉ. అందము లైతనర్చు నిఖి • లావయవమ్ములవానిఁ జందురున్
గిందురు మారుఁ గీరు నొక • కేవలమీ తెడు సొరువాని నొ
ప్పొందగు సుందరీమణుల • పొందిక చూడ్కుల లాగి మూఁగఁజే
యందగువాని శంకరుని • నాయరవిందజపౌత్రి గన్గొనెన్ 164

చ. కనినును స్తవసన్ జరణ ♦ కంజములన్ నుదురుంచి మ్రొక్కి వే
గనె భయభక్తు తాంతయును ♦ గ్రమ్మికొనన్ వెడగాఁగ నిల్చినన్
గనుఁగొని చంద్రశేఖరుఁడు ♦ కల్కిరో! మెచ్చితి నీవ్రతంబు ని
త్తును వరమడ్గు నీమదికి ♦ దోఁచినయట్లు రుచించినట్టులన్. 165

గీ. తెలిసియుండియుఁ దెలియని ♦ ట్టుల విభుండు
తనదుపల్కు విననగోరి ♦ తన్ను నడుగ
మురిసి సిగ్గున మ్రాన్పడి ♦ తెఱవయున్న
చందమెంతయుఁ గనిమది ♦ సంతసించి. 166

క. మరల వరమడుగుమనుచున్, హరుఁడు శుభకరుఁడు సతినిఁ ♦ దయయొదవఁగన్
గిరిరాజసుత సిగ్గున, సరవి నిటు వలికె దేవ! యిమ్ము ♦ మనలనివరమున్. 167

చ. అనియెడు నప్పుడు శివుఁడు మది ♦ నారసియిట్లనె నాకుభార్యవై
యొనరుము సుందరీ! యనుచు ♦ నుక్తినిఁ దావిని దక్షపుత్రి నె
మ్మనమున గోరినట్టులెయ ♦ మర్చిన శంకరు ప్రక్కనిల్చి యా
వశనిజహావభావముల ♦ వాసిదనర్పఁగఁ జేయనెంతయున్ 168

గీ. తరుణశృంగారమూర్తులై ♦ తనరియున్న,
వారి నిరువురఁ జూడన ♦ భ్రంబునందు
జెలఁగు చిత్రాశశులజతన్ ♦ దెలుపుచుండి
రరుస మొనగూర్చు మదికి నా ♦ యందు బాటు 169

గీ. స్ఫటికమణిమయమూర్తి యా ♦ శంభుదండ,
స్నిగ్ధభిన్నాంజనద్యుతి ♦ శివదలిర్ప
నిండుచందురు వెనుకొని ♦ నీటుమీఱి
యున్న ఘనరేఖవోలెనం ♦ దొప్పియుండె 170

—♦ శివుఁడు సతీదేవికి వరంబిచ్చుట ♦—

ఆ. అంత దక్షపుత్రి ♦ యంజలి జోడించి, యనియె దేవదేవ! ♦ జనకునడిగి
నన్ వివాహవిధిద ♦ నర్పఁజేకొనుమన, నింపుమీఱవరదుఁడీయకొనియె 171

వ. మఱియు

క. అనియె నొకబాసచేసెద, వినుసతి! నావచనమంద ♦ విశ్వాసమునీ
మనమున నెపుడే నొదవిన, మననిద్దఱఁ బాపనోపు ♦ మానకయదియున్ 172

క. ఇటులాడి కాలుసాఁగక, యెటులోపయనంబుఁ జేసి ♦ యేఁగెను శివుఁడం
తట దాక్షాయణి పితలను, జటులగతిన్ దఱిసిచెప్పె ♦ శంకరుఁడరమున్ 173

వ. అనంతరంబున శివుండుసరస్వతీ సహాయంబుగఁ జతుర్ముఖున్ దలఁపుడునతం
డట్లు విచ్చేయ సతీవ్రతంబు తెఱఁగు నాపెకభీష్ట వరదానంబు నొసంగుటయు
దెలిపిఁ తద్వివాహార్థంబు దక్షునుద్బోధింపఁ బంచిన నాతండలరిచని వధూసమే
తుండగు దక్షునిన్ జేరి యిట్లనియె. 174

చ. కొమిరెనొసంగు రుద్రునకుఁ ♦ గోమలిచేసిన సద్వ్రతంబున
ర్చయి సమకూరమెచ్చియె వ ♦ రంబొసగెన్ సతిఁగాఁగఁజేకొనన్
గరము ముదంబుగూరెఁ ద్రుటి ♦ కాలము జాగొనరింప కీవు వే
గిరముగ సర్వయత్నములు ♦ గీల్కొనఁ జేసి యొనర్పు పెండిలిన్. 175

క. అనియుపదేశించిన సతఁ, డునునొమ్మనిపల్కె ద్రుహిణుఁడును శుభలగ్నం
బును నేరుపఱచి శంకరుఁ, గొనితేరన్ మరలఁ గదలె ♦ గోధ్వజుకడకున్. 176

గీ. చని మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి ♦ సత్వరముగ
దరలి రమ్మనెఁ బెండ్లికై ♦ తనయనిచ్చు
నాదుతనయుండు దక్షుఁడ ♦ నాదిపురుష!
వేగ నీజనములతోడ ♦ వెడలు మటకు. 177

క. అనిచెప్పుట కభవుఁడుముద, మును జేకొని నారదు ముని ♦ ముఖ్యుఁదలఁపవే
గ నెనతఁడు సేరవచ్చినఁ, జనవలెఁ బెండ్లాడ దక్షు ♦ సదనంబునకున్. 178

ఉ. నీవు మరీచి ముఖ్యగము ♦ నిప్రవరోత్తములన్ సదారులన్
శ్రీవిభునిన్ రమన్ నిఖిల ♦ సిద్ధసురాసురదివ్యవర్గమున్
నావచనంబుగాఁ బిలిచి ♦ నాదుగణంబులతోడఁ బెండ్లికిన్
రావలెనన్న నాతఁడు గ ♦ రంబు ప్రమోదముఁజెంది యట్టులన్. 179

ఆ. ప్రభునినుడుగుకన్న ♦ పైపెచ్చుగానెల్ల, వారిఁబిలువ నెల్ల ♦ వారువచ్చి
పెండ్లిపనులనెల్లఁ ♦ బేర్మిమైనొనరించి, పయనమెఱుకసేయ ♦ భర్గుఁడపుడు. 180

క. అలరుననడ్వాహముపై, లలితగతిన్ గూరుచుండి ♦ లక్షల్ కోట్లా
బలములు ముందును వెనుకను, జెలఁగఁగ దక్షునిపురంబుఁ ♦ జేరరయమునన్.

—* సతీశివవివాహము *—

ఉ. దక్షుఁడు చేరవచ్చి ప్రమదంబున నందఱు గౌరవించి వి
శ్వాక్షున కమ్మహేశ్వరున కర్థిమెయిన్ వరపూజఁ జేసి తా
నక్షయభాగ్యయుక్తమగు నాత్మగృహంబును జేర్చి యందుఁ బ
ద్మాక్షిని నాత్మపుత్రికను నార్యను దెచ్చి కరంబు ప్రీతితోన్. 182

గీ. గ్రహబలాన్విత శుభలగ్న కాలమరసి
విధివిధానముగా విశ్వ విభునకొసఁగె
హరుసమును జెందె బాలేందు ధరుఁడు దక్ష
పుత్రి పాణిగ్రహణమొంది పొంగి మిగుల. 183

గీ. అట్లు పరిణయమాడిన యాదిదంప
తులను గని వేల్పులెల్లరు నలరి యలరు
వృష్టిఁ గూర్చిరి యచ్చర లెలఁదు లాడి
పాడిరి సువాద్యములు మ్రోసెఁ బలురకముల. 184

వ. అంత శివానుమతితో విరించి యజ్ఞశాలకడకు నూత్నదంపతులఁ గొని చని యగ్నిప్రతిష్ఠం బొనరించి విధిప్రకారంబు హోమంబు నెఱవేర్చి ప్రదక్షిణంబు నొనర్పఁ జేయుచున్నంతఁ బరమశివమాయచే దక్షకన్యకా చరణాబ్జంబు నిరీక్షించి పంచశరపీడితుండై చూడ్కి మరల్ప లేకున్నంతఁ దత్రత్యులెల్ల రక్కజపడఁ గాంచి మిన్నుముట్టల్కతోఁ బంచాస్యుండు విరించిని బొడువఁ జూచుచు నెల్లరు హా, హా, కారంబులు చేసి యబ్జసంభవు మహాపరాధంబును మన్నింపుమని శివుని బ్రసన్నుఁ బొనర్చిరప్పుడు బ్రహ్మకును రేతఃపాతంబై యందుఁ బుష్కలావర్తక ద్రోణసంవర్తకము లనెడు మేఘంబు లుత్పన్నంబులై శివాజ్ఞతో వినువీధిఁ జేరియుండె నంతఁ జతుర్ముఖుండు వినీతుండై పరమేశ్వరాంఘ్రులఁబడి క్షమను వేడఁ బరమేశ్వరుండు గరుణించి ప్రసన్నుండయ్యె నంత నళినసంభవుండు శేషకర్మంబును దీర్చెనంత సతీశివు లేకాసనంబునఁ గూరుచుండి రపుడు, విష్ణ్వాది సకలసురలును దివ్యప్రమథ భూతగణంబు లవ్వారికిఁ బ్రణమిల్లి యానందించిరంత నమ్మఱునాఁడు దక్షునకుఁ బయనం బెఱిఁగించి మహేశ్వరుండు సతితో దేవగణంబులు గొల్వఁ గైలాసంబుఁ బ్రవేశించి యందఱకు సముచిత గౌరవంబు లొనర్చి యాహూతులనందఱ వారియాలయంబుల కనిపి

నందీశ్వరుని హజారంబు వాకిటనునిచి సతీదేవితో నభ్యంతర గృహంబుఁ బ్రవేశించె నీసతీమహేశ్వర వివాహచరితంబు నెవ్వరాకర్ణించినఁ జదివిన నవ్వారి కైహికాముష్మిక ఫలంబులొదవునని సూతుండు శౌనకాదులకుఁ జెప్పినయంత నవ్వారవ్వలికథ నెఱిఁగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె. 185

—* స తీ శి వ వి హా ర ము లు *—

క. పరమేశ్వరుండు సతితో, నురుమోదంబమర సురత • మొందెను బలువ
త్సరములు నిముసములట్టులఁ, బరికింపనసేయరాని • పగిదిగనమరన్. 186

మ. వనపుష్పంబుల హారముల్ నిజవధూ • వక్షంబునన్ వైచు భా
మిని యద్దంబును జూచికొన్నపుడు జే • రిమ్మన్ డాసితానున్ విలో
కనసేయున్ రవలొప్పు కమ్మలను వే • గన్ దీయు వేవేయునే
మినుడిన్ జెప్పిననుర్వి జెవిన్ దరిసియే • మేలొందఁజెప్పున్ రహిన్. 187

గీ. సతి యితర వస్తువులఁ జూచు • చందమరసి
వెనుదెసనుడాసి యాశ్లేష • మును బొనర్చు
చకితయై వ్యాకులమున వె • నుకకుఁజూడ
నలఁతినవునగి ముద్దాడు • నామెమోము. 188

గీ. పసిఁడి తామరమొగ్గల • పగిదిమెఱయు
భామచనుదోయిఁ గస్తూరి • పంక మలఁది
తేఁటిబ్రాలిన చెలువంపు • తీరొనర్చి
చూడుమిది సుందరీ!యని • చూపి మఱియు. 189

క. కలికిచనుదోయిఁ గ్రాలెడు, చెలువపు ముత్యాలదండఁ • జేకొని ప్రీతిన్
గలయన్ గనినట్టులఁగని, యలరుచు నచ్చటనేచేర్చు • నంత నెమరలన్. 190

గీ. కడఁగి కెంపులవంకీలు • కడియములను
మేల్మిమొలనూలు విడదీసి • మెచ్చుగులుకఁ
దానెయమరించుఁ బలుమాఱు • తమినిఁ బలుర
కముల విరులనుదెచ్చి చొ • క్కైము నమర్చు. 191

గీ. ఇప్పగిదిఁ జెల్వతోఁ గూడి • యీశ్వరుండు
రాతిరియుఁ బవలును రాగ • రంజితుఁడయి
ఇంతి నెడఁ బాయకెంతయు • సంతసమున
నున్నఁగాముఁడు గొలుచుచు • నుండెవారి. 192

వ. కొన్నివందల వత్సరంబులమీఁద.

క. హరుఁడంత శీతశైలము, స్మరియించి బిరానసటకు ♦ సతితోఁ జని యాఁ
దుర్గమైన శిఖరతలమున, నిరవొప్పగ నుండెనెంత ♦ యేని ప్రియమునన్.

క. అందలి ప్రాఁకులు తీవియ, లందముగఁ జిగిర్చిపూచె ♦ నలదీర్ఘికలున్
బొందామరలన్ గలువలఁ, బొందుగ వికసింపఁజేసెఁ ♦ బుష్పశరాజ్ఞన్. 194

క. గండపు ప్రాఁకులపై నర, విందమ్ములపయినిఁ గుంద ♦ బృందమ్ములపైఁ
జిందుమరందము లొందుచు మందసమీరములు శివుల ♦ మదులలరించెన్. 195

సీ. సంజకెంజాయలఁ ♦ జానగు చందురుఁ, బురణించు పాలాశ ♦ పుష్పతతులు
కందర్పకేతుల ♦ నందగునాగకే, సరమహీజాతప్ర ♦ సవవితతులు
అలపవమానున ♦ కామోదమిడి మేల్మి, భాసిలుచున్న ల ♦ వంగలతిక
లమ్మరుబలముల ♦ కమరబోసంబిచ్చి, యలరెడు నెలమావు ♦ లందమైన.

గీ. కొలకులందలి యుదకముల్ ♦ గలకలేక, వికచకమలోత్కరంబుల ♦ వెలసిజోతు
లనువెలుంగగ జేయుచు ♦ మునులమనము, లనుదలంపఁగఁ జేయుచుం ♦ డెనువిరివిగ

క. చందురుఁడు నాల్గుజాలఁ, బసందుగ వెన్నెలలునించి ♦ సంబరమొదవన్
విందొనరింప విభావరు, లుందద్దయు నొడికమగు చెలువుసూపెసిరిన్. 197

ఉ. అట్టిసుఖాఢ్యమైన సమ ♦ యమ్మున శంకరుఁ డాత్మదారనా
గట్టుపయిన్ నికుంజముల ♦ గాంగతటంబుల నేటిలంకలన్
నెట్టన మీఱి భోగముల ♦ నెక్కొని యక్కననొందుచుండెఁ దా
నిట్టలమైన బాళి విభుఁ ♦ డెట్టులనట్టుల నొప్పెనాకెయున్. 198

గీ. సతిముఖేందుసుధాపాన ♦ సమ్మదమున, రమణియానన సౌరభ ♦ గ్రహణమునను
చెలువయందంపుఁ బేర్మికి ♦ లలితశీల, మునకు శివుఁడకరి గట్టుఁ ♦ బొందెసతము.

క. పలుమలఁ జూపుల మేల్చె, య్యాల హాస్యాలాపములను ♦ నుడురాజధరుం
డలరించుచు దాక్షాయణి, కెలన నెడన్ బాయకుండు ♦ కేళీరతుఁడై. 200

—* ప్రా వృ ట్కా ల వ ర్ణ న ము *—

వ. ఇట్లు మహేశ్వరుండు గొంతకాలం బోషధిప్రస్థంబునందు సతీదేవితో విహా
రంబు లొనర్చుచున్నంతఁ బర్జన్యకాలాగమంబగుడు నొక్కనాఁ డమ్మహాదేవి
విభున కిట్లనియె. 201

శా. ప్రాణేశా! కనుగొంటివే యడరునీ ♦ ప్రావృడ్గతిన్ మేఘని
క్వాణంబుల్ భయదంబులై తనరె రం♦గత్తుంగశృంగాళిఁ బ్ర
క్వాణాటోపముతోఁ జెలంగెను మహా♦వర్షాంబుధారల్ జగ
త్త్రాణంబుల్ చెలరేఁగె, బిట్టెసఁగె ని♦ర్ఘాతప్రపాతంబులున్. 202

చ. రవి గనుపట్టఁడయ్యె దిన ♦ రాజి విభావరులందు యామినీ
ధవుఁ డగుపట్టఁడయ్యెనిఁక ♦ దారలుగీరలు లెక్కయేమిటన్
బవలును రాత్రి యొక్కసరి ♦ భాసిలుచున్నది గర్జదభ్రముల్
రవములతోడ మీఁదఁబడు ♦ లాఁగుచరించెను మారుతాహతిన్. 203

గీ. గాడ్పుతోఁగూడి పెద్దవృ ♦ క్షంబు లెగిరి
నృత్తమొనరించుచున్నట్లు ♦ నెగడెఁ జదల
భీరువుల చిత్తములకుఁ బల్ ♦ భీతిసేయు
చున్నవిట్టులనరయు సం ♦ పన్నతేజ! 204

గీ. చాతకపత్రులును శిఖుల్ ♦ జలదములకు
నెదురువోవుచు నున్న న ♦ య్యెడరునందుఁ
గరకవృష్టిచే నవ్వానిఁ ♦ గానుపట్ట
నట్లు సల్పెడు నవ్వాలా ♦ హకము లేచి. 205

గీ. ఇట్టిసమయంబు నారసి ♦ యెంతయేని
పూన్కిఁగాకములు జకోర ♦ ములును నీడ
ములను సలుపుకొనుచు స్వస్థ ♦ ముగ వసించె
నీవు దలఁపవదేలొకో ♦ నిలువ గేము. 206

క. కనుఁగొను పలురంగులతో, వెలసెడు మేఘములతోడ ♦ విశ్వేశ్వర!యీ
ఘనమగుహిమపన్నగ మిట, నొనరెడుతెక్కలు గలట్టి♦యుదధియనఁగడున్.

ఉ. కావున దేవరా! మనము ♦ గ్రచ్చఱ యిమ్మలఁ బాసి యొండుచో
టేవిధినైనఁ జేరుదము ♦ హెచ్చుగ నుల్కు జనించెనాకనన్
దావిని లోకనాయకుఁడు ♦ దద్దహసించి యిటుల్ వచించెఁ గాం
తా! వెఱపొంద నేటికి హి ♦ తంబగు వాసమొనర్తుఁజక్కఁగన్. 208

ఉ. మేఘము లీనగంబునకు ♦ మేఖలఁదాఁటక క్రిందనుండు నభ్రౌ
ఘము లింకరౌప్యగిరి ♦ యంఘ్రులయందె వసించు నాసుప

ర్వాఘనివాసమైన కన•కాద్రిని నట్టులెయుండు వీనిలో
నోఘనవేణి! నీకెచట • నుండఁ బ్రియంబొ వచింపు మింపుగన్. 209

వ. అందీ హిమగిరి నారయుము.

సీ. సిద్ధాంగనలు నాగ•సీమంతినులు నెప్డు, వదలక నీకు సే•వలుపొనర్తు
రద్రిరాజపురంధ్రి • యమ్మేనకయు నినుఁ, బ్రేమించి పూజగా•వించుభక్తి
బంగారు పద్మముల్ • భాసిలుమానస, సరసి మదికిఁగూర్చు • సంబరంబు
పులులెలుంగులు సింగ • ములు దపోమహిమల, కొదుగుచునందంద•నోసరిల్లు

గీ. దివిజగంగావధూటిబల్•తేజ మెసఁగఁ, దీరుతీరులనృత్తముల్•దీర్చుచుండు
బచ్చికలయాస్తరణములిం•పెచ్చఁజేయు, బాయ నెంతు వెకాంతప్రా•లేయధరము

చ. ఎడపక యెల్లకాలము నొక • టేవిధిఁ బూఁచి ఫలించుచుండు ని
య్యెడ నిఖలద్రుమంబులును, • నెల్లపుడబ్జకువాలజాలమున్
బొడమఁగఁజేయు దీర్ఘికలు, • మోహనమంజులగానమాధురిన్
దడయక కూర్చుచుండు సత • తమ్ముఁ బికప్రముఖమ్ము లిమ్ముగన్. 211

చ. ఇఁకను హిరణ్యశైలమున • నింపుమెయిన్ మఘవాదిలోకనా
యకు లమరావతీప్రముఖ • హర్షకరోత్తమరాజధానులన్
రకముగసల్పి యందులఁది • రంబుగఁ గాపురమున్నవారలా
త్మకు ముదమైనఁ జెప్పుదయి • తా! యటకేగుదమా? ప్రియంబుగన్. 212

ఉ. అందు మహేంద్రురాణి నిను • నాదటఁ గాంచిప్రియంబుసేయుఁబ
వ్విందులు సేతురెంతయును • వేల్పులచేడియ లచ్చరల్ గడున్
బొందుగసేవఁ జేయుదుర • పూర్వవినోదములన్ బొనర్చువా
రిందుముఖీ! వచింపుమిఁక • నేగఁగ నెంచినఁ గాంచనాద్రికిన్. 213

వ. అట్లుకాదేని.

ఆ. మనదు వెండికొండ • కనఘాత్మ! చేరఁగ, దలఁచెదేనిఁ జెప్పు • దరులు సాను
వులును గాంగకూల•ములును జెల్వగు నెందు, నెందు బ్రహ్మపుత్ర•సందడించు.

తే. అనుడు దేవదేవి • యభవ! యీహిమగిరి, యూర్ధ్వశిఖరమందు•నుండ మనుడు
వేగముగ శివుండు•వెలఁదినిఁదోడ్కొని, యున్నతంపుశిఖర•మొందెనపుడు.

క. అందు వనంబులుఁ గొలఁకులు, మందసమీరములు సిద్ధ • మహిళామణులున్
గందువఁగూరిరి మనముల, నిందుకళాధరునకును మ•హేశగిరి కెలమిన్. 216

గీ. కేరి విద్యాధరీకోటి◆కిన్నరీత,తియును నప్సరఃశ్రేణి యెం◆తేనిమీఱి
వేణు వీణామృదంగ ని◆క్వాణగతుల, నృత్తముల సల్పుచుండిరి◆చిత్తసుఖము.

గీ. ఇట్లు నీహారగిరిఁ బర◆మేశ్వరుండు, రమణితోఁబది వేల్వత్స◆రంబు లిష్ట
భోగములనొంది యానంద◆మునఁ జెలంగె, రాతిరియుఁబవల నెడు నే◆ర్పాటు లేక

ఉ. ఒక్కొకనాఁడు పద్మముఖి ◆ నొద్దికఁ జేకొని కాంచనాద్రికిన్
జక్కఁగఁ జేరి యందు మణి ◆ సానువులన్ విహరించివచ్చు వే
ఱొక్కపుడీ యిలాతలమ◆హోన్నతదివ్యవనీతలంబులన్
మక్కువతోఁ జరించుచును ◆ మానినితో మరలున్ హిమాద్రికిన్. 219

వ. ఇట్లు దాక్షాయణీ శివు లన్యోన్యసంగతి ననురాగభూజంబు నత్యంతాభివృద్ధిఁ దనర్చినంత భవాని దాంపత్యసుఖముల నెంతేనిఁ దనిసి సంతుష్టయై యొక్కనాఁ డేకాంతంబున శంకరునకు మ్రొక్కి భక్తితో దోయిలొగ్గి ప్రహ్వీభూతయై యిట్లు ప్రార్థించి యడిగె. 220

—✻ శివుఁడు సతీదేవికి జ్ఞానమార్గంబు నుపదేశించుట ✻—

చ. పరమకృపాళు! నీవలన బాగుగ భోగసుఖంబులొంది యం
దరుసము నొందితిన్ మరలె ◆ నాత్మ యిఁకన్ జనుఁ డెట్లు దుఃఖ ని
స్తరణము నెందు జీవు లెటు ◆ సంసరణమ్మును బాసి నిత్యమౌ
పరమపదంబుఁ గాంతురు కృ ◆ పన్ సెలవిమ్ము మహాత్మ! యీతఱిన్. 221

క. అని లోకోద్ధరణార్థము,వినయమ్మున నాదిశక్తి◆ విభునడుగఁగ బ్రీ
తినిఁ గొని శంకరుఁడిట్టుల, ననియెను దాక్షాయణీ! ప్రి ◆ యంబుగ వినుమా!

మ. పరతత్త్వంబిది దేనినారసినచో ◆ బంధంబులన్ బాసిమో
క్షరమన్ జెందును జంతు వెప్పుడది◆ విజ్ఞానస్వరూపంబిఁకన్వ
బరుఁడున్ నేనన కారయన్ దగునుస ◆ ర్వంబిద్ది బ్రహ్మంబుగాఁ
బరమార్థైక మనంబునన్ దెలియుమీ బాటన్ సరోజాననా! 223

క. అదిదుర్లభ మత్యంతం, బది యెఱిఁగినవాఁడు చూడ ◆ నరుదగు జగతిన్
ముదితా! భక్తియనంబడు, బదిలంబగు వస్తువొకఁడు ◆ భాసిలెడు నిలన్. 224

క. పొలుపుగ భుక్తిముక్తిఫల ◆ భోగములొందఁగఁ జేయు భ ... యి
మ్ములను నది తల్లియై పరఁగుఁ ◆ బుణ్యవతీ! భువి నెల్లవారికిన్

సులభము దాని యార్జనము • చోద్యము జ్ఞానముకన్న భిన్నమై
యలరును గాని భక్తి, దయి•వారనిచోఁ గనలేరు జ్ఞానమున్. 225

గీ. భక్త్యధీనుఁడనైయేను • బరమనీచ, జనులకేనియుఁ బాపిష్ఠ • జనులకేనిఁ
గైవసంబయి •రి యం•గారములను, జేరి కొలుచుచునుందును • మేరమీఱి.

వ. ఆ భక్తి సగుణ నిర్గుణ భేదంబుల ద్వివిధంబై యలరు, నందు మొదటిది వైధి
యనియు స్వాభావికి యనియు ద్వివిధంబయ్యె నా రెండును నైష్ఠికి, యనైష్ఠికి,
యను భేదంబుల నొప్పి ప్రత్యేకంబు ద్వివిధంబులయ్యె. నందు నైష్ఠికి సురల
యాఱు విధంబులయ్యె; అనైష్ఠికి యేకరూపయె; ఈయవి, విహితావిహిత భేదం
బులతో మఱియు ననేకవిధంబులయ్యె, వాని స్వరూపంబు మఱొకమాఱు
దెల్పెద నిపుడు ప్రసిద్ధంబులగు నా రెండు భక్తులకుఁ దొమ్మిది యంగంబులను
బుధులు లెక్కపెట్టి రవ్వానిని వాని స్వరూపంబును దేటపఱతు వినుమని
యిట్లనియె.

గీ. శ్రవణమును గీర్తనంబును • స్మరణసేవ
నములునున్ దాస్యమును నర్చ • నయునువంద
నమును సఖ్యంబు స్వాత్మార్ప • ణమును ననెడు
నవవిధాంగము లొందిత • నర్చుభక్తి. 228

వ. ఇఁకను వీనిస్వరూపంబు దెలియఁజేయుదు। నారయుము.

సీ. నాదులీలాకథ • లాదట వినుచుహ, ర్షము నొందుటయె శ్రవ• ణమనఁబడును
హృదయాంబరముననా • హృద్యలీలలను దా,ర్కొనిపాడుటద్దికీ• ర్తనమనఁబడు
ననుజగన్మయునిగా•నమ్మినిర్భయమతి, స్మరియించుచుండుటే • స్మరణమగును
అరుణోదయాదిగ•నహము రేయియు వేడ్క, చెన్నొందఁగొలుచుటే•సేవనంబు

గీ. హృదయపీయూష రసమది • యుబికి పాఱఁ
బ్రియముఁ జెందుటే దాస్యమన్ • బేరుఁగాంచు
రహియమర షోడశోపచా • రములు దనర
నన్నుఁబూజించుటయె యర్చ •నంబు వినుము. 230

క మనువును జపించుచునుమది, ననువుగధ్యానము సలుపుచు • నష్టాంగములు
ర్వినిఁజేర్చిమ్రొక్కుటే వం, దనమని చెప్పుదురు పరమ•తత్త్వజ్ఞమునుల్

గీ. కడఁగి కష్టసుఖముల లె • క్కఁగొనకెప్డు
నమ్మికొలుచుచు సఖ్యము • నాఁగఁజెలఁగుఁ
దనువు నెంతయుఁ బేర్మికై • దనకుఁ గాక
నాకు విడుచుట యాత్మార్ప • ణంబు చెలువ! 231

వ. ఈయవి తొమ్మిదియు భక్తిశంగంబులై భుక్తిముక్తి ప్రదంబులై నా కతి ప్రియంబులై యలరారుచుండు నింకను బిల్వాశ్రయాది కంబులగు నుపాంగఁ బులును పెక్కులుగల వవ్వాని నీవదూరయఁ గలవిట్లు సాంగోపాంగమగుభక్తి తెఱంగునీ కెఱిఁగించితి.

గీ. ఇద్ది వైరాగ్యమాత్మక•యిద్ది ముక్తి
దాత్రి సర్వఫలోత్పత్తి • దాయిని యగు
నీకుఁబోటి యొనర్చు బల్ • నీటుమెఱయ
నామదిఁ గరంచు పెక్కుల • నలినవదన! 233

గీ. భక్తి జ్ఞానంబు విరతినాఁ • బరఁగుత్రిపుటి
యందు జ్ఞానవైరాగ్యము • లమరుటరిది
భక్తినొందుట సులువగు • భక్తియొదవ
సర్వమీడేఱు నాదు న • శ్యతఁ బొనర్చు.

వ. మఱియు భక్తివశ్యుండనై యేను.

శా. పాపాత్ముండగు పక్కి కంఠునకు బల్ • భాగ్యంబులర్పించితిన్
బాపన్ వేచఁగఁజూచి దండధరునిన్ • బ్రాణంబులన్ బాపితిన్
సాపాటుగ్ బొనరించితిని గరళమున్ • జంకింతయున్ జెందకే
యీ పాట్లన్నియు భక్తినిన్ వలచియే • యిందార్ధ బింబాలికా! 235

ఉ. కావున దేవి! నే మిగులఁ • గాంక్ష యొనర్చెద భక్తియోగమున్
శ్రీవిలసిల్ల భక్తులను • జేరెద నెల్లపుడన్న దేవియున్
భావమునందు భక్తియె ఘ•నంబని మెచ్చి ప్రమోదమొందె నిం
కేవియొ ధర్మమర్మము ల•నేకములడ్గినఁ జెప్పె నీశుఁడున్. 236

వ. అహరహం బిట్లు లోకహితార్థినియై యమ్మహేశ్వరి మహేశ్వరుని నానాశాస్త్ర సంకేతవిషయంబులను వర్ణాశ్రమాచార నిబంధనంబులను స్త్రీ పురుష ధర్మం

బులను జ్యోతిశ్శకున సాముద్రిక వైద్యేతిహాసక్రమంబుల నడ్గి సదుత్తరంబు లొంది యానందమొందుచుండె ననుడు సూతునకు శౌనకాదు లవ్వలి కథ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుం డిట్లనియె.

—* ప్రయాగలో దేవమునులు యజ్ఞము నొనర్చుట *—

చ. అతుల మునీంద్రులెల్లరు ప్ర♦యాగనుజేరి మహామఖంబొకం
డతను విభూతిసల్పుచు మ♦హామహులందఱుఁ గోరి పిల్వఁగాఁ
గుతుకముతోడ నందు నొనఁ♦గూడిరి సర్వసుపర్వులున్ ఋషుల్
క్రతువది పెద్దకాలము వి♦రాజిలె నెల్లరుమెచ్చ నచ్చటన్. 238

గీ. అందు బ్రాహ్మిసమేతుఁడై ♦ యబ్జభవుఁడు
భృగువు భగుఁడును ఋషము♦న్నగు గరిష్ఠు
లుండిరి మహేశుఁడును వచ్చి♦యుండె నంత
దక్షుఁ డొకనాఁడు విచ్చేసె ♦ దర్పమెసఁగ. 239

క. వచ్చిన దక్షునిఁ గనుఁగొని, యచ్చటివారెల్ల లేచి ♦ యాహ్లాదముతో
హెచ్చగు గద్దియనిడి మది, మెచ్చునటుల్ మ్రొక్కి కొలువ♦మేలుగ నతఁడున్.

ఆ. వారిగారవించి♦వారిజసంభవుఁ, జేరి మ్రొక్కి గద్దెఁ ♦ జేరికూరు
చుండి శివునిఁగనియ ♦తండు దనను జేరి. మ్రొక్కలేదటంచు ♦ నుక్కమిగిలి.

క. మునులను వేల్పులఁగనుఁగొని,యనియె భవుండితఁడుమామ♦కాత్మజఁగొనినా
కనువుగ శిష్యుండైనను, నొనరింపఁడు గౌరవంబు ♦ నొక్కింతేనిన్.

ఆ. అశుచి లుప్తకర్ముఁ ♦ డతిభిన్నసేతువు, మాని,యీతఁడిట్టి ♦ వానికేన
నర్హుఁడైనవాని ♦ కామ్నాయవిద్యను, బలెనొసంగినాఁడఁ ♦బట్టి నట్లు. 243

సీ. ఘోరంబులగుప్రేత ♦ వారంబులనుగూడి, సంచరించుచునుండు ♦ సంతసమున
నిలువాకిలియునని ♦ యెంచకనిచ్చలు, కాపురంబుండును ♦ గాటియందు
ఉన్మత్తునిన్ బోలి ♦ యొడలెఱుంగక యెప్డు, నగ్నుడై హసియించు♦నానఁదక్క
తామసజనులకుఁ ♦ దావిభుండై కడు, కూరిమితోనేలు ♦కొనును వారి

గీ. పేరెశివుఁడని యశివు ♦ డై వెలయు నిట్టి
నష్టశౌచునకెఱుఁగక ♦ నలినసూతి

చోదనన్‌జేసి యెద్దియుఁ • జూడకట్టు
సాధ్వియగు కూఁతునొసఁగితిఁ • జదురుఁదప్పి. 244

—* దక్షుఁడు శివుని శపించుట *—

క. అనియిట్లుపలికి వేగమె, కనుఁగవయందగ్గు లొదవఁ • గనుఁగొనియభవున్
బెనుకినుక తోడ నుదకం, బును ముట్టి శపించెనిట్లు • భూతేశ్వరునిన్

క. ఇతఁడిఁకను సర్వయజ్ఞ, ప్రతతుల భాగంబులేక • వందురును బహి
ష్కృతుఁడగు సురలకు మునులకు, నతీతుఁడగు నితని కేటి • కాహవ్యంబుల్

గీ. ధాత మున్నగువారు వ•ల్దనుచు నుడువు,చున్న నిట్టులఁ గొంకక•యుద్ధతమతి
యై శపించిన దక్షున • కలిగి నంది, కేశుఁడిట్లని ప్రతిశాప•మిచ్చె వేగ. 247

—* నందికేశ్వరుఁడు దక్షునకుఁ బ్రతిశాపం బిచ్చుట *—

ఉ. ఓరి! దురాత్మ! దక్ష! విను•మోరి! మహేశ్వరు యజ్ఞకోటికిన్
దూరముసేయ నీతరమె? • దుర్మతి! కర్మముదక్కి నీవిటుల్
గారులు ప్రేల నేమియగుఁ•గాపురుషాగ్రణి! బస్తమాళివై
తీరెదుగాక వేగ నిఁకఁ • దీఁపురమెల్ల నడంగుఁ గావుతన్. 248

చ. ఎవనిఁ దలంచినంత సక•లేజ్యలు పూర్ణతనొంది మించు నిం
కెవని నుతించినన్ జనుల•కెల్ల నమంగళముల్ దొలంగి మే
లవు; నెవనిన్ భజింత్రు గమ•లాక్షుఁడు నీ గురుఁడైన ధాత నా
యవికృతు నాదిదేవుని వృ•థా శపియించితె! యజ్ఞబాహ్యుఁగా

క. అని తన్ను శపించిన నం,దినిఁగని దక్షుండు మిగులఁ • దీండ్రపుటలుకన్
గొని యిట్టుల మరల సెపిం, చెను ముందున్ వెనుకఁ గనక • చేవదలిర్పన్

—* దక్షుఁడు నందికేశ్వరుఁడు మున్నగువారిని సెపించుట *—

ఉ. మీరలు రుద్రభక్తులయి • మీఱియిటుల్ చెలరేగుచున్న వా
రీరిఁక వేదబాహ్యులయి • యెల్లరు వేదపథంబు వైదికా
చారము దవ్వుఁ జేసి భసి • తానసులై చరియింత్రుగాక బృం
దారకులున్ మునుల్ దగుప•థమ్మునఁ జేరకయుండ్రు గావుతన్. 251

వ. అనిదక్షుండు శపించినయంత భృగ్వాదు లలరుచున్నన్ గాంచి నందికేశుండు మరల నవ్వారికిట్లు ప్రతిశాపంబిచ్చె. 252

—* నందికేశుఁడు భృగ్వాదిమునులకు శాపం బిచ్చుట *—

గీ. ఎవరు శివునకు విముఖులై • యేవమనక
యిట్టి తుచ్ఛోక్తులకు ముదం • బెనయువారొ
యట్టివారలు వేదత • త్త్వార్థమునకు
బాహ్యులగుదురుగాక యె • ప్పట్లనేని 253

క. మఱియును గామాత్మకులై, దరిద్రులయి యాచకులయి • ధర్మచ్యుతులై
వెఱవక యభక్ష్యములఁదిను, దురు శూద్రులయాజకులగు•దురునగజగముల్

వ. అని శాపం బిచ్చినంత శివుండుడిపి దక్షశాపంబున కావంత యలుగక నందికే
శున కిట్లనియె. 256

ఆ. తగునె బ్రహ్మకులుల • దండింప శాపోక్తి, నేమియయ్యె శాప•మీాయనాకుఁ
బరులకోసరముగ•బావిదూఁకుటమేలె?, తెలియునెడివాఁడె• తెలియలేఁడు.

వ. అని యిట్లు నందికేశుని కందుఁబాపి సత్వరంబుగఁ బరిజనంబులతోఁ బరమేశ్వ
రుండు కైలాసంబున కేగెనంత దక్షుండు గుపితుండై భృగ్వాదులను దోడ్కొని
కనఖలక్షేత్రంబుఁ జేరి యందు శివవిహీనంబుగ వాజపేయమఖం బొనరించి
యట్టులే బృహస్పతిసవనంబుఁ జేయనెంచి సకలామరులను బరమమునుల
నందఱఁ బిలిచి యజ్ఞారంభంబు సేయుడు-

—* ద క్ష య జ్ఞ ము *—

ఆ. కదలివచ్చె నటకు • గంజనేత్రుఁ డజుండు, దేవనాథుఁడాది • దిక్పతులును
వారిగేహినులును • వసుగణంబును ద్వాద, శార్కులును గ్రహంబు•లలరి వేగ.

వ. మఱియు నిఁకను విశ్వేదేవతులును మరుత్తులును బితృగణంబు లప్సరో
జనంబులు గంధర్వ సిద్ధ విద్యాధర కిన్నర యక్షోరగ పతంగ ముఖ్యులును
గశ్యపాగస్త్య వామదేవాత్రి భృగుభగమరీచి, నారద పరాశర గర్గ, భార్గ
వాది పరమమునీంద్రు లరుదెంచి రవ్వారి కందఱకు దక్షుఁ డర్హ సత్కారంబు
లొనరించి విశ్వకర్మ విరచితామల గేహంబులు సమర్పించి యందుంచిన
వారంద ఱట్లుండుడు సవనంబునందు భృగ్వాదులు ఋత్విజులుగను బుండరీ
కాక్షుం డధిష్ఠాతగను బద్మజుండు త్రయీవిధిదర్శకుఁడుగాను సర్వదిక్పా
లులు సాయుధులై రక్షకభటులుగను ద్వారపాలకులుగను నియమింపఁ బడి
రింకను యజ్ఞంబు సురూపంబై యజ్ఞశాలకుఁ జేరియుండె నగ్నియు నిజరూపం

బున హవిర్గ్రహణంబునకు సిద్ధంబై యుండె నిల్లెనుబది యెనిమిది వేలు బుత్విగ్గణంబులును, నఱువది నాలుగు వేలుధాతృగణంబులును నట్లే యధ్వర్యు హోతృగణంబులును దీక్షితులై యుండిరంత దక్షుండు దారతో రచిత కౌతుక మంగళాచారుండై దీక్షితుండై యజ్ఞశాలకుఁ జేరియుండె నందఱాత్మ కార్యపరతంత్రులై యుండిరా సభయందుఁ గపాలి యనర్హుఁడనియు నాతనిఁ జేరుట సతియు ననర్హయనియుఁ బిలువనికతమ్మున సతీమహేశ్వరులు దక్కఁ దక్కిన నిఖిలామర దివ్యముని జనంబులు, బ్రహ్మర్షులు, రాజర్షులు, మున్నగు వారెల్ల సదారంబుగ సపరివారంబుగ విచ్చేయుటఁ జేసి సభయెంతయు సందడి మిగిలియుండుట నందు శైవాగ్రగణ్యుండగు దధీచి, మహేశ్వరీమహే శ్వరుల పొలకువఁ గాంచక యులికిపడి దక్షునకిట్లనియె.

ఉ. అందఱుఁ జేరి నారిచటి ♦ కయ్యలు నమ్మలు రాకయుండిరా
యిందుకలాధరుండు శివ ♦ యేలొకొ పిల్వఁగ లేదొవారి నిం
దిందఱుచేరియున్న సభ ♦ యెంతయు దేవుఁడు లేని జాతర
ట్లుందగియుండె నీకిదియు ♦ లోపముగాఁ గనుపట్టదే ? మదిన్ 260

ఆ. ఎవనిచేత శుభము ♦ లేప్రొద్దుఁబాయక, భక్తజనుల నొందుఁ బరమశివుఁడ
తండుచేరకుండెఁ ♦ దగుకతంబెద్దియో, సవము నెగ్గఁగలదె! ♦ శివుఁడు లేక

ఆ. వినుమమంగళములు ♦ విఘ్నముల్ రాకాసు, లెవనిఁదవులఁజూచి ♦ యవియు వేగ,
నట్టి పరమశివుని ♦ నభవుని వెడచేసి, తేల? దక్ష! యెఱిఁగి ♦ యెఱిఁగియిట్లు

వ. ఇప్పటికేనియు

చ. పనుపు విధాతనేనియును ♦ బద్మదళాక్షునినేని వేగఁగూఁ
తును బరమేశ్వరున్ వడిగఁ ♦ దోడ్కొనిరమ్మని దక్ష! యట్లులై
ననుభవదీయ యజ్ఞము జ ♦ నస్తుతమై సిరిఁబొల్చు సిద్ధినిన్
గొనునిఁకనీవుశై ర్త్వమును ♦ గొందువు సర్వసుపర్వులందునున్ 263

వ. అనిన విని కినిసి దక్షుండు ముని కిట్లనియె

చ. ముని! వినుమా! కపాలి గడు ♦ భూతగణంబులఁ బ్రేతవర్గమున్
వెనఁగొని యస్థిసంచయము ♦ పేరిమిఁ జేకొని కాడులందునె
ప్డును దిరుగాడుచుండు నిఁకఁ ♦ బుత్రియు నాతని చెట్టఁబట్టుటన్
మనమున వీరనర్హులని ♦ మానితి యాగమునందుఁ బిల్వఁగా 264

చ. అనవిని యెల్లరున్ వినియు • నద్దముసెప్పక యున్నఁజూచియ
మ్మునికులచంద్రుఁ డేవమును • బొందిమఖంబిది బన్న మొందు నిం
దునఁదగు వారలెల్లరును • దుఃఖముఁజెందుదు రివ్విభుండునున్
ఘనమగు నాపదన్ బొరయుఁ • గాక! యటంచు శపించి వ్రేల్మిడిన్ 265

గీ. తనదు శిష్యులతోఁగూడఁ • దరలె మఖముఁ
బాసి యాతనితోఁబాటు • వామదేవ
మునియు ఘటసంభవుఁడు గౌత • ముఁడు శిలాదుఁ
డును గదలిపోయిరెంతయుఁ • గినుకఁగదిరి 266

చ. చనిన మునీంద్రులన్ గనియు • సంతసమున్గొని దక్షుఁడిట్లు వ
ల్కెను ముదమయ్యె వీరటుల • లేచి ప్రయాణముసేయు టెందు శ
ర్వుని మతమొందినట్టి శఠ • బుద్ధు లనిద్ధులు చేరరాదిఁకన్
మునులు! సుపర్వవల్లభులు! • పూర్తి యొనర్చుఁడు నాదుజన్నమున్ 267

వ. అనుడునంత భావ్యనర్థ వశంబునఁ గేశవుండును బుత్రస్నేహంబునఁ బద్మజుం డును బ్రంహాణ్డాధిపతియగుటన్జేసి బుగులున నెల్ల దివ్యర్షి జనంబులును మిన్నకుండి జన్నంబున కారంభముచేసి యొనర్చుచుండి రంత రాజతాద్రి యందు సవితానంబగు ధారాగృహంబున సఖులతో సంతసంబుననున్న మహే శ్వరి యాకసంబున విమానంబులతో దక్షాధ్వరంబున కరుగుచున్న వేల్పులఁ గాంచి సఖియగు విజయంబంచి తన్ముఖంబున సర్వం బెఱింగి మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె.

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుటకు శివుని సెలవడుగుట *—

చ. జనకుఁడు మేటిజన్నమును • సల్పెడునంట! మదంబయేని న
య్యనఘుఁడునేని నన్బిలువ • రక్కట! యక్కతమేమొ యెట్టులై
నను నట కేగకుండిన మనంబు దిరంబగునే? మదాత్మనా
థుని కెఱిఁగించి సెల్వుఁగొని • తొందరగా నట కేగఁగావలెన్. 269

క. అనికొని యిట్లు శివుండుం,డిన యాస్థానమును జేరి • నిలిచి ప్రణతగా
ననఘుఁడు గనుఁగొని సతితో, ననె నేటికివచ్చితిందు • నరవిందముఖీ!

చ. హరుఁడిటు లడ్గఁగా సతియు • నంజలిచేసి వచించె జీవితే
శ్వర! విను నాదు తండ్రి యొక • జన్నము సేయుచునుండెనంట! నీ

ర్జరులు మునుల్ ఋషుల్ నిఖిల • చారణసిద్ధపతంగ నాగ కి
న్నరు లరుదెంచినార లఁట! • నామది యూరెడు నందుఁ బోవఁగా. 271

ఆ. పిలువఁడాయె నేమి•తలఁచెనో? నాతండ్రి, మఱచెనో కొ! మనల•మానసమున
నగునె? మఱచుటెందు•నల్లునిఁగూఁతును, గతము దేమొ వింత•గాదె! యిదియు.

సీ. రహి "ననాహూతో ర్ధ్వ•రంగచ్ఛ" యనుసూరి, సూక్తికి మది•నోవఁ•జోటొసంగి
అఱువ దేడులుదాఁట • నస్తావి స్తనుచొప్పు, ముదిమి దక్షుని తెఱం•గెదమరల్చి
పాయక నినుఁగొల్చు • పడఁతిని భక్తనొ, నాకూర్మిఁదీర్చ మ•నంబుఁబూని
ఆఁడది పుట్టింటి•కాసఁజెందుననాఁ బ్రజ, జలు వల్కునుడిమదిఁ•జాలఁదడవి

గీ. పయన మొనరింపు దేవేశ! • రయము మీఱ
నన్నుఁ దోడ్కొని ప్రమథ జ • నంబుతోడ
రాఁదలఁచవేని ననుఁబంపు • మాదరమునఁ
బోయివచ్చెద నీపాద • ములకు మ్రొక్కి 272

క. చని యందుల కేటికి మన,లను బిల్వఁగ మానెనో త • లంపెఱిఁగెద వే
గనె మఱలివచ్చెదను నా, కనుజ్ఞయిడిపంపు చూతు • నాయుత్సవమున్ 273

క. అని సర్వేశ్వరి యడిగిన, విని శివుఁడా దక్షసవన • వృత్తంబెల్లన్
మనమందెఱింగి యనెనీ, జనకుఁడు నన్ జిన్నసేయ • జన్నముఁ బూనెన్ 275

ఉ. కూళయతండు నాపయినఁ • గ్రోధమునొంది దురుక్తులాడి యీ
వేళకు జన్నమంచునొక • పేరిడి నన్ వెలివెట్టి సల్పెడున్
హాళిగ నందుఁబోవ మృతి • కన్నను నెక్కుడు దుఃఖమౌఁ జుమీ
యాళిరో! మానుమీ పయన • మాత్మహితంబుగ నెంచి యిత్తఱిన్ 276

క. ఇటు లనిననుఁ జనుటకు లం, పటమై యున్నట్టి తనదు•పడఁతిన్ గని మీఁ
దట రానున్న యనర్థము, పటుమతి నెఱిఁగియును నటకుఁ • బంపఁగనిచ్చెన్ 277

—* సతీదేవి దక్షయజ్ఞమునకుఁ బోవుట *—

సీ. వృషముపై నెక్కి యఱువది • వేల గణము
గొలువ దేవేరి! యటకేగు • గొంకకనుడుఁ
గడుముదం బొంది కైసేసి • వడిగ నెద్దు
నెక్కి జామరములు ఛత్ర • మేయఁజెలులు 278

క. ఒకచెలియ గోరువంకను, నొకచెలి విరికందుకంబు ♦ నొకచెలి యద్దం
బొకచెలి వికసితపద్మం, బొకచెలి తాంబూలపేటి ♦ నొంది చనిరొగిన్

వ. కదలి యంతంత నొదవెడు దుశ్శకునంబులకు మదిఁ గొంకుచు సతీదేవి యతి త్వరితంబునఁ గనఖలక్షేత్రంబుఁ జెంది యందు దక్షయజ్ఞ ప్రాకారంబుగవను ముందఱ వృషంబుడిగ్గి బలంబుల నెల్ల నందయునిచి కతిపయ పరివారంబుతో యజ్ఞశాలం దఱియుడు నంత వీరిణి యాత్మజాతన్నని యాదరంబున నెదుర్కొని పీఠంబు నొసంగుటయు నక్కచెల్లెండ్రును నట్లే యాదరంబుఁ జూపుటయుఁ దండ్రియగు దక్షుండుమాత్రము దన్నుఁ గాంచియు ననాదరంబున మిన్నకుండుటయు వేల్పులెల్లరును దక్షానుమతితోఁ దన్నుఁ జూచియుఁజూడనట్లు స్వవిహిత హవిర్భాగములందుకొనుచుండుటయు, నాత్మవిభుండగు మహాదేవున కందు హవిర్భాగంబు శూన్యంబుఁజేయుటయుఁ గాంచి తల్లి యొసంగిన పీఠంబుఁ దాఁకక మహాదేవి రుష్టయై క్రోధాగ్నిఁ గాల్చునదియుఁబోలె దక్షునీక్షించి యిట్లనియె. 280

మ. జనకా! యేల మహేశ్వరున్ బిలువకీ♦చందంబు జన్నంబొన
ర్పను బూనిక్కిన్ దొరఁకొంటి వీజగము లే♦భద్రాత్ముచే శుద్ధిఁగాం
చునొ యయ్యాదిమదేవు నన్యులవలెన్ ♦ జూడన్ వివేకంబె య
ఘునుఁడిచ్చోటికి రాకయున్నఁ జెడు యా♦గంబిద్ది నేఁజెప్పితిన్. 281

క. యజ్ఞవిదగ్రేసరుఁడున్, యజ్ఞాంగుఁడు యజ్ఞతనుఁడు ♦ యజ్ఞకరుఁడునుఁ
యజ్ఞేశ్వరుఁడగు నీశ్వరు, యజ్ఞంబునఁ బిలువకున్న ♦ యజ్ఞంబగునే? 282

ఉ. ఈ హరి నీ పితామహుని ♦ నీ పురుహూతుని నీ మునీంద్రులన్
మోహముతోడఁ బిల్చి యల ♦ భూతపతిన్ విడనాడితీవు వీ
రా హరుచేతనే పదవులంది ♦ యిటుల్ దొరలైరి యద్ది నీ
వూహనెఱుంగకిప్పగిది నుత్పథమొందితి వజ్ఞశేముషీ! 283

—* సతీదేవి విష్ణ్వాదిదేవతల నుపాలంభించుట *—

వ. ఇట్టులడిగి నిలింపులన్ జూచి యిట్లనియె,

చ. చనునె హరీ! సరోజభవ! ♦ శక్ర! హుతాశనముఖ్యులార! స
న్మునికులవర్యులార! శశి♦భూషణుఁ డబ్జభవాండభాండపా

వసుఁ డతులుండు రానియెడ ♦ వాసిగ మీరలుచేరి హవ్యముల్
గొనుచు వసించినా రిటులఁ ♦ గొంకును జంకును మాని యాత్మలన్. 284

ఉ. ఓయి రమేశ! నిన్ను నిటు ♦ లుద్భవమొందఁగఁ జేసి మేటి యా
మ్నాయములిచ్చి దైత్యజన ♦ మారణసాధనమైన చక్రమున్
శ్రీయలరంగ నిచ్చియు న♦శేషజగత్సముదాయనాథుఁగాఁ
జేయఁగ లేదె? విస్మృతినిఁ ♦ జెందఁగ మందమనీష! యొప్పునే. 285

చ. నలినజ! నిన్నుఁ బుట్టఁగ నొ♦నర్చి శ్రుతిప్రకరంబొసంగి యీ
విలసిత లోకరాజి నొద♦వింపఁగఁ జేసెడు సృష్టిచాతురిన్
బలమునొసంగి సర్వసుర♦వందితుఁ జేసె దయాళు నాశివున్
దలఁపఁగఁ జెల్లదే యిటుల ♦ దర్పము సర్పమువోలెఁ జెందెదే? 286

గీ. చెలఁగి నీ యైదవశిరంబుఁ ♦ జిదిమివైచి
మదముఁ బోకడఁ బెట్టిన ♦ మానసమున
నదియు నేనియు దలఁపవే ♦ మచ్చరియము
పంకజోద్భవ! యిమ్మాడ్కి ♦ బాటఁదొలఁగి 287

ఆ. అమరనాథ! యేల ♦ యతిగర్వితుండవై నిక్కి దడిచిపడకు ♦ నీదుహస్త
మశనితోడ స్తంభ ♦ మందించు టెఱుఁగవే, మరలఁగుడుతు వార్తి ♦ బిరబిరనిట

క. అనియెడు కూఁతును గని పెను, కినుకన్ గొని యిట్టులనె నొ♦గిన్ దక్షుఁడు మా
నిని! నిన్నెవ్వరు పిలిచిరి ♦ చనునే? యిటు పిలుపులేని ♦ సవనముఁ జేరన్ 289

ఉ. [illegible]క సూరకుండు మటుఁ ♦ బోవకయుండిన, నీదు నాథు జ
న్మమ్మున కేను బిల్వ సుగు ♦ ణమ్ము కఁ జేనియు లేదు ప్రేతభూ
తమ్ములతోడ నేస్తము స ♦ తమ్మొనరించుచు నొల్కియందు ని
త్యమ్ముగనుండుఁ గశ్మలుఁడు ♦ దైవతగోష్ఠికిఁ బాఁపితిన్ జుమీ!

గీ. అరయ కిదియెల్ల నా విరూ ♦ పాక్షునకును
నిన్నొసంగితి విధిఁబట్టి ♦ నేర్పుమాలి
అరసి యిఁక యల్కవిడుము దా ♦ యమును గొనుము
నీవుమాత్రము దాకొయ ♦ ణీ! రయమున. 291

—* సతీదేవి దక్షునిఁ దెగడుట *—

వ. అనిన విని మహేశ్వరి దురాత్ముఁడగు నాత్మజనకుని ప్రలాపంబుల కత్యంతం బు గనలి మనంబున నీశ్వరోక్తిం దలంచి యుం దవిశ్వాసం బొనర్చిన తనదు ననుచితంబును వరప్రదాన సమయంబునందు శంకరుఁడు దనకుఁ జేసిన సమయం బును నారసి పశ్చాత్తాపంబుఁ జెంది మనంబునం దిట్లాందోళనం బొనర్చె

ఉ. ఎట్టులఁ బోవుదాననిఁక • నే విభునొద్దకుఁ జిక్కుపెచ్చె న
న్నెట్టుల నేలు సర్వజగ • దీశ్వరుఁ డిందలి వృత్తమడ్గనే
నెట్టులనీ దురాత్మ తెఱఁ • గేర్పడఁ • జెప్పుదు ముప్పుమూఁడె ని
క్కట్టునఁ గూలితిన్ విభుఁడు • గాదన మానఁగలేక పోయితిన్ 293

వ. అని తండ్రి నుద్దేశించి

గీ. జనక! శంకరు నిందచే • సిన యఘంబుఁ
గుడుతువిఁక సందియములేదు • గొప్ప దుఃఖ
మొందుదువు పరమందును • నొందఁగలవు
ఘోరమగు నారకాగ్ని సం • కోచపడక 294

గీ. అఖిల దేహులకెపుడు ప్రి • యాత్ముఁడైన
యభవునకు నధికులును ప్రి • యాప్రియులును
లేరు; నిర్వైరు శర్వునిన్ • దెలియ కిట్లు
నీవ యెడచేసి తెవ్వారు • నేరరిట్లు 295

చ. పరుల గుణంబులన్ జడులు • పల్కుచునుంద్రు దోసంగులంచు నే
ర్పరులు గుణంబులన్ బడసి • పాటియొనర్పరు దోషబృందముల్
బరము లిఁకెప్డు దోసములఁ • ప్రౌఢిగుణంబులుగా నొనర్తు రి
ప్పరసున నీ వనార్యమతి • భర్గునియం దఘమెంచినా విటుల్ 296

గీ. ఉత్తమ జనాంఘ్రి రజమున • నూడ్పఁబడిన
తెలివిగల కుణపాత్మవా • దులు జగమున
నుత్తముల నీసుమైదూఱు • చుందు రెందు
వదియె మంగళమై తన • రారుఁగాక 297

క. శివయను నక్కరములు రెం, డవియించునుక్తిదలఁచువారి•యఘ పుంజములన్
శివునిఁ బవిత్ర యశస్కుని, శివేతరుఁడ వీవు దెగడఁ • జిత్రంబగుఁగా! 298

ఆ. ఎవని పాదపద్మ • మేవేళ బ్రహ్మర,సాసవార్థు లర్థి • డాసి హృన్మి
లిందముల నికామ • మొందుదురో తృప్తి, యట్టి విశ్వబంధు • నలిగితీవు. 299

చ. వినుమజముఖ్యులై యలరు • వేలుపులెల్లరు నొక్కమిట్టలోఁ
బునకలు బూదిని గొనియు • భూతగణంబులతోఁ జరించు శ
ర్వుని పదపాంసులేశమును • బూని ధరింతురు మౌళులందు నీ
వనినయటుల్ దలంప రశి • వాత్ముని గాఁగ శివున్ శివేతరా! 300

ఆ. విను ప్రవృత్తమని ని • వృత్తమనియుఁ గర్మ
వేదమందు వేఱు • వేఱుగా వి
భాగమొందియుండె • రాగవైరాగ్యల
క్షణములొప్పమీఱఁ • గ్రమము మెఱయ. 301

ఆ. ఒక్క కర్తయందు • యుగపదాచరణంబు
కర్మయుగమునకు ని • కామవైర
మెట్టికర్మయేని • యెసఁగదు బ్రహ్మయం
దెఱుఁగు హృదయమందు • నివ్విధంబు. 302

ఉ. ఆయణిమాదులౌ పదవు • లస్ఫుటకారణముల్ మహాత్మహృ
ద్గేయము లస్మదీయములు • కిల్బిషి! నీకొనగూడవెప్డు నిన్
డాయును యజ్ఞగేహములఁ • దద్విహితోదన తృప్తులై కడున్
బాయక ధూమవర్త్మలగు • వారలు మెచ్చ పదంబు లారయన్. 303

ఉ. ఎవ్వఁడు శంకరున్ దెగడు • నెవ్వఁడు తత్పరివాదవాదమున్
గొబ్బివినున్ సమానముగఁ • గూలుదురిద్దఱు నారకాంధునన్
జివ్వన శర్వదూషకుని • జిహ్వఁ దెగేయఁగఁ జెల్లుఁ జాలఁ డేన్
నెవ్వగఁ జావఁ జెల్లునటు • నీల్గనిచో వెడఁ బాయఁగాఁదగున్.

ఉ. కావున నే త్వదీయమును • గశ్మలమై తగు నాదు దేహమున్
బోవిడుదానఁ జాలునిఁకఁ • బుణ్యుని నిందయొనర్చినట్టి నీ
యేవపు చెడ్డచుట్టఱిక • మింకనుగావుత బ్రాహ్మణబ్రువా!
తావకమూర్తిజాతతను • దాహముఁ జేతు సుఖంతు నాపయిన్. 305

క. నను దాక్షాయణి యనినా, మనోవిభుఁడు పిలువ నామ • నము నొచ్చునికన్
జనములు మెచ్చఁగ నీతను, వును గుణపమునట్టుఁ బాసి • పొందెద శుభముల్.

—* సతీదేవి దేవతలను శపించుట *—

క. సురలు మునులీరు వినుఁడిఁక, యరయకయనుచితపుఁగర్మ • మామోదమునన్
జరుపుచునుంటిరి జడులై, హరుదండమునొంది దుఃఖ • మందుదురు వెసన్. 307

ఆ. ఇట్లు పల్కికినిసి • యీశ్వరియుత్తరా, భిముఖ మొప్పనట్లు • పృథ్విఁగూరు
చుండి మౌనమొంది • యుదక మాచమనంబు, చేసి కనులుమూసి • శివునిఁదలఁచి

క. దేవాదిదేవుఁడగు శివ, దేవునియంకతలమందుఁ • దేజరిలునొడల్
గావలుఁడగు దక్షునివగ, కీవిధిఁ బాయంగనెంచి • యెంతయుఁ బూనికన్.

గీ. ప్రాణము నపానమును నొక • పగిది నాభి
నుంచి వెడలించి హృదయమం • దుంచి బుద్ధి
తో నచటినుంచి కంఠంబు • త్రోవబొమల
మధ్యమునఁ జేర్చియంత శాం • భవి రయమున. 308

—* సతీదేవి యోగాగ్నిచే దగ్ధమగుట *—

గీ. ఒడలియందు మరుద్జ్యోతి • హేమాత్రధార
ణముఁ దనరఁజేసి శివపదా • బ్జములు దక్క
నన్యమెద్దియుఁ గనకుండె • నపుడుయోగ
వహ్నులు జ్వలించి కాల్చె న • య్యొడలు వడిగ. 310

క. ఆకసమునఁ బుడమిపయిన్, జోకగనున్నట్టి రద్ది • చూచికడుఁ హాహా
కారంబులు సెలఁగఁగ, శోకంబునుజెంది దక్షుఁ • జూచి యని రిట్లన్. 311

సీ. తివిరియొక్క కలకె • తెల్లవాఱునెదక్ష!, మరియఁబోకుమనికొం • దఱు నొడివిరి
ఇల్లలిక్కనంతట • నేపండుగానౌకో, కనఁబోదువని కొంద • ఱనిరి మీఁతి
ముందఱ నున్నది • ముదుసళ్ళపండుగ, అయ్యాతోనందఱ • కనిరికొంద
ఱిది కట్టిపడుపు నీ • వెందేగఁదప్పదు, కూఁతుగోడనియును • గొందఱనిరి. 312

గీ. జగములీ సూర్యచంద్ర న • క్షత్రరాసు
లెంతవఱ కిద్ధకాంతుల • నేపుమీఱు
నంతవఱకీవు పుత్రికా • హంతకుండ
వనుచు దుష్కీర్తినొందెద • వనిరి వనరి. 313

క. ఆ శివు రాణిఁక వెనుకొని, యాశాలను జేరినట్టి • యభవానుచరుల్
శ్రీశివ సురుఁగుడు గని హా, హా శాంకరి! యనుచుమసుఃఖమంది • రయమునన్.

ఆ. పరశు శూల ఖడ్గ • ధరులౌచు బిరబిర, దక్షుఁ జదుపవచ్చు • తత్త్వమరసి
యజ్ఞహంతృ మార • ణార్థమై దక్షిణా,గ్నిని భృగుండు హవన • మును బొనర్చె.

వ. దానఁ జేసి

క. భూరితరబలులు ఋభు లను, వారు పొడమి యుల్ముకములఁ • బట్టి యురగ కే
యూరుని పారిషదులతోఁ, బోరి పటువఁ జేసిరంతఁ • బొంకముమీఱన్. 315

—* ఆకాశవాణి దక్షుని శపించుట *—

వ. అంత నయ్యవసరంబున నభోవాణి పెద్దయెలుంగుతో నచ్చటివారెల్ల రాల
కించి యచ్చెరువొంది యదరుఁజెంద నిట్లు వక్కాణించె. 316

ఉ. ఓరి మదాంధ! దక్ష! విను • మ్రుగునితోడ విరోధమొంది యి
ట్లాఱడి యాగమున్ గడఁగి • తాత్మజనంతముఁజేసి తేవపుం
ధీరతనొంది యింకను ద • ధీచి హితోక్తి ననాదరించితౌ
రౌర! యఘుంబుపై నఘము • నార్జనఁ జేసితివిట్లు దుర్మతీ! 317

సీ. ఏ సతీదేవి బా • లేందుశేఖర పత్ని, యఖిలలోక సముచ్చ • యంబులేలు
ఏ సతీదేవి బ్ర • హ్మేంద్రచంద్రార్క ప్రముఖ నిర్జరశ్రేణి • పూజలొందు
ఏ సతీదేవి యో • గీంద్ర మనోరాజి, బ్రహ్మవిద్యాకృతిఁ • బరిఢవిల్లు
ఏ సతీదేవి భ • క్తేష్టంబు లారసి, భోగ మోక్షంబులఁ • బూన్కి నొసఁగు

గీ. ఏ సతీదేవి కల్పాంత • మీక్షచేసి, సర్వసంహార మొనరించుఁ • జటుల శక్తి
ఆ సతీదేవి నిత్య క • ల్యాణమూర్తి, నా జగన్మాత నెడఁజేసి • తౌర ద్రోహి!

గీ. దీని ఫలమంత యిపుడె సం • దియము లేక, కుడుతు విఁక నీ సభాస్తార • కోటితోడ
నీదు మస్తంబుఁ దెగిపడు • నేలమీద, సవనమిది భంగమున్ జెందు • సత్వరముగ.

వ. మఱియును.

క. నినుఁ జేరిన యీ దివ్యుల, కనుచిత కర్మలకు శాస్తియగు • మొందుగ వె
న్కను ముందుఁగనక వీరీ, యనువున విందులను మెక్కి • రరుసంబుమెయిన్.

వ. అని యిట్లు వచించి యూరకుండుఁడు

ఉ. అంత సురల్ మునుల్ మనము లందు విషాదమునున్ భయంబున
త్యంతము నొంది ముందఱ మహాపద డాయుచునున్నయట్లుగా
నెంతయు నిశ్చయించి వనజేక్షణు సన్నిధిఁ జేరి దేవ! క
ల్పాంతమువోలెఁ దోఁచెడు దయామతిఁ బ్రోవఁగఁడంగు మిందఱన్. 321

క. అని యర్థించిరి దక్షుం, డును జనార్దుని భయమున కెఱఁగి నుతిఁజేసి యనెన్
వనజాక్ష! నీదు సాయము, నను జన్నము సేయఁగఁడఁగి నాఁడ మనువుమీ.

వ. అని యభ్యర్థించె నంతమీఁద.

మత్తకోకిల. పాఱినట్టి గణంబులెల్లఁ గ పర్దిఁ జేరఁగఁబోయి య
ఘ్ఘోరమంతయుఁ దెల్పి రంతనె కోవిదోత్తముఁడైన య
న్నారదర్షియు శర్వుఁజేరి ప్రణామముల్ పొనరించి యా
తీరునంతయుఁ బూసగ్రుచ్చిన తీరుఁదెల్పెను రోజుచున్. 323

—* శ్రీ వీరభద్ర జననము *—

చ. విని పరమాగ్రహంబుఁగొని విశ్వగురుండు కఠోర ఘోర గ
ర్జన మొనరించి యొక్కజడఁ జక్కఁ దెగన్గొని పర్వతాగ్రమే
దినిపయిఁ గొట్టినంతనె యుదీర్ణతరప్రలయాభ్రఘోషముల్
దనర ధగద్ధగచ్ఛవులు దార్కొని వెల్గొనరింప నెల్లెడన్. 324

మ. ప్రలయార్కద్యుతియెల్ల విశ్వముపయిన్ వ్యాపింప దివ్యాయుధో
జ్జ్వలముల్ హస్తసహస్రముల్ వెలయ దీవ్యద్విక్రమాంచత్కళా
లలితాకారుఁడు వీరభద్రుఁడు మహోల్లాసంబునన్ బుట్టె న
క్కెలనన్ బొల్చెను భద్రకాళి యటులే కీర్తింప వైమానికుల్. 325

క. వారలతోడనె పొడమెను, భూరితర కృపాణపాణి భూతవితతులున్
ఘోర జ్వరములు తనువుల,తో రాజిల్లుచును దోడుతోడ రయమునన్.

ఆ. పొడమి యిట్లు వీరమూర్ధన్యుఁ డీశ్వరుఁ, జేరి సాఁగిమ్రొక్కి శిరసువంచి
ఏమిసేయవలయు నెఱిఁగింపు మిఁక నాకు, సకలభువన నికర చక్రవర్తి!

సీ. ఇంకఁగఁజేతునా? యీ సప్తసాగర, సలిలంబు లన్నియు జలధితూణ!
పిండియొనర్తునా? పేర్మి నీ కులపర్వ,తముల మొత్తమ్ముల ధర్మనిరత!
ముక్కలుచేతునా? దిక్కరీంద్రంబుల, యకుంభతలముల ననఘచరిత!
కసవొనరింతునా? కమలజాండములెల్లఁ, గదిసి చేపట్టి గంగా జటాల!

గీ. చిదిమివైతునె? భాస్కర • శీతకరుల, గరుడ గంధర్వ యక్షరా • క్షస నిలింప
సిద్ధమునిచారణోరగ • శ్రేణిఁబట్టి, హింస యొనరింతునా? బల్లి • ఘాంసమెఱయ.

గీ. నీ కరుణ నన్ను మించిన • లోకశూరుఁ
డెందు లేఁడిది నిక్కవం • బిందుభూష!
ఎద్ది సెప్పిన నొనరింతు • నిపుడె వేగ
సెలవొసఁగి పంపుమా దృతిఁ • జేసి జనక! 329

వ. అనిన మహేశ్వరుం డిట్లనియె.

క. సవనముతో దక్షుఁ జదుపు, మవినీతుని నీవు మామ • కాంశప్రభవుం
డవు నీచేఁ దెగుదురి కన్, దివిజులు మునిజులును నేని • దీవ్యచ్ఛక్తిన్. 330

క. అని నుడువఁగఁ బరితోషముఁ, గొని సాఁగిలిమ్రొక్కి సెలవుఁ • గొని కాళికతో
ననుచరవర్గంబులతో, ఘనభూతప్రతతితోడఁ • గదలె రయమునన్. 331

—* శివుని సెలవుచే వీరభద్రుండు దక్షయజ్ఞంబున కరుగుట *—

వ. అంత నవ్వీరుం డయుతసింహంబులు పూన్చిన దివ్యస్యందనంబుపై నెక్కి సింహ శార్దూల గజ తురంగ బలీవర్దంబుల నెక్కి సాయుధులై వచ్చు మూఁడుకోట్లు రుద్రగణంబులతో వెడలుడు భేరీనాదంబులు శంఖనిస్వనంబులు పటహఝల్లరీ కాహళమృదంగఘంటా వేణువీణాడమరుఘటధ్వానంబు లొనరింపుచు పారిషద బృందంబు లనేకంబులు ముందు నడచిరి. ఇఁక గణపాలురగు శంకుకర్ణుం డును, అమోఘుండును, కోకిలుండును, కాష్ఠాగూఢుండును, సుమంతకుండును, కాకపాదోదరుండును, సంతానకుండును, మహాబలుండును, మధుపింగుండును, పూర్ణభద్రుండును, జతుర్వక్త్రుండును, విరూపాక్షుండును, సంవర్తకుండును, లకులీశుండును, లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, అశనియు, బాలకుం డును, గపాలీశుండును, సందారకుండును, కుండవిష్టంభకులును, సన్నాదుండు, పిప్పిలుండును, జంద్రతాపసుఁడు, మహావేశుఁడును, కాలకాలకమహాకాలు రును, అగ్నికృత్తును, అగ్నిముఖుఁడును, ఆదిత్యమూర్ధుఁడును, వికృతుఁడును, విశాఖుఁడును, సర్వాంకకుఁడును, జ్వాలావేశుఁడును, బర్వతకుండును, క్షేత్ర పాలకుండగు భైరవుండును, సుకేశీవల్లభుండగు నందీశుఁడును, సర్వసేనాని యగు జండీశుండును, మహాగణేశ్వరుండగు మణిమంతుండును ననేకకోటి ప్రమథభూత వీరసైన్యంబులతో ననుగ మించిరి. ఇఁక భద్రకాళియు, విభుని

పిఱుంద సింగంబెక్కి సాయుధయై సాయుధలగు మహాకాళీ,గౌరీ, కాత్యాయనీ, చాముండా, ముండమర్దినీ, భద్రా,వైష్ణవీ, ఈశానీ,నారసింహీనామక నవదుర్గలతోఁ శాకినీ, ఢాకినీ, కుశ్మాండీ, పర్వటీ,చటికాజ్వర,బలంబులతోఁ జతుష్షష్టి యోగినీచక్రంబుతో, నాసురీ, యక్షిణీ, మోహినీ బలంబులతోననుగమించె నంత శివాజ్ఞంజేసి యవ్వారిపైఁ గల్పప్రసూన వర్షంబును సుగంధ పవమాన ప్రచారంబమరి శుభశకునంబు లేపొందెనంతఁ గనఖలంబందలి దక్షాధ్వరశాల యందు దుర్నిమిత్తంబులు పెక్కు లుత్పన్నంబులగుచునుండె.

సీ. భానుమండలముపైఁ • బరివేషములు చుట్టె, తారాగణంబులెం • తయునుడుల్లె
కడఁగి వెన్వెంట ను • ల్కావృష్టి చెలరేఁగె, శోణితవృష్టులె • చ్చోటనుమీఱె
గొప్ప సర్పంబులు • గూలి కూయుచునుండె, వృశ్చికవర్షముల్ • వి స్తరిల్లె
ఖరవాతముల్మెండు • గా నేచివీచె ధ, వళవృశ్చికంబులు • వాలి చేఁబడమి

గీ. దక్షువామాక్షియును వామ • పక్షములును
బెక్కుతడవలదిరె మఱి • యుక్కు మిగిలి
గృధ్రములు దక్షుతల ముట్టి • కెరలుచుండె
శలభములు నిండె సధ్వర • శాలనెందు. ౩౩౩

వ. అంత.

చ. తనరెఁ బరాగ ముత్తరప • థమ్మునసుండి యఖండభంగి నిం
గిని బుడమిన్ నిరంతరము • గీల్కొని జీఁకటిఁ బర్వజేయుచున్
వినఁబడె వీరహుంకృతు ల • విస్ఫుటభైరవరావధోరణుల్
మునులు సదస్యులున్ విని గు • ముల్గొని కంపితచిత్తులై రటన్. ౩౩౪

—*ఉత్పాతంబులకు వీరిణి మున్నగువారు భయపడుట *—

వ. అందువీరిణి మొదలగు దేవీజనంబులెల్ల రాఘోరంబులన్నియుఁ గ్రమంబుగఁ గాంచి వగచుచుఁ దమలో దక్షునిఁగూర్చి యిట్లు దలంచిరి.

ఉ. కూఁతును గోలుబోయె • పయిఁగూలఁగ వచ్చె విపత్తు మోఱకుం
డీతఁడు కాలకాలుని మ • హేశ్వరుఁజుల్కనఁజేసి జన్నమున్
నీతిదొరంగి యిట్టు లతి • నిందితభంగిఁ గడంగె నెక్కడౌ
పాతకమిద్ది మిన్నకయ • పాయునె డాయును గాకదోడుతోన్. ౩౩౬

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచున్నంత • నేగుదెంచి, రకట వికటాట్టహాసంబు • లత్యుదగ్ర
భీషణధ్వానములు మీఱ • పృథులవీర, భూతవర్యులు దళములు • ముట్టికొనఁగ.

చ. పొడఁగని వేల్పులు న్మునులు • పొంకము దప్పి కడున్ భయంబునన్
వడఁకుచు నల్లకల్లనుచు • వాయిడి కూయుచుఁ దత్తరిల్లుచున్
వడిఁ బరుగెత్తి పోవుచును • వచ్చుచుఁ జచ్చితిమంచు నొచ్చుచున్
బడుచును లేచుచున్ మిగుల • బాలిశులై విలపించి రెంతయున్. 338

వ. అయ్యవసరంబున

కి. దర్పమంతయుఁ గోల్పోయి • దక్షుఁడును ద
దీయ ముఖ్యానుచరులును • దోయజాక్షుఁ
జేరి యభయంబు గోరుడు • శ్రీదయితుఁడు
వీరభద్రుని రాక భా • వించి మదిని. 339

ఉ. తానును జంకునొంది యల • దక్షునితో ననె యాజి! నీవుఁ దు
ర్మానముఁ జెంది యుగ్రు నస • మాను మహామహు నిందఁజేసి యీ
కానని జన్నమొందితివి • కల్మషమున్ వడిఁగట్టికొంటి వి
ష్ఠేను గడంగినన్ విడువ • దీవినిపాతము సర్వభంగులన్. 340

శా. నేనున్ ధాతయు నీతిమాలి యిటులన్ • నీయాగమున్ జేరి యెం
తేనిన్ భంగముఁ జెందనుంటి మది య • ట్లేయౌ నిఁకన్ దివ్యులున్
మానుల్ లెక్కకు వచ్చువారె దతి సెన్ • మాద్యద్భట శ్రేణితోఁ
దానై రుద్రుఁడు వీరభద్రుఁ డెటులన్ • దప్పింతు నీభంగముల్. 341

—* ఇంద్రాదులు వీరభద్రునితో యుద్ధము చేయుట *—

గీ. అంతలోననె యజ్ఞశా • లాంతరాళ
మునకుఁ జేరిన యవ్వీర • జనులఁ జూచి
యింద్రుఁడును నగ్ని యముఁడు నై • ర్‌ఋతుఁడు వరుణ
గంధవాహు లెదుర్కొని • కడఁగి రాజి. 342

క. చండీశుం డశని విశా, ఖుండును దైత్యాంతకుఁడు గోకిలుఁ • డు నమో
ఘుండు ననువారు వారల, దండిగ నెదిరించి తాఁకి • దర్పంబెసఁగన్. 343

క. వారువముల నరదంబుల, సారెకు మర్దించి వారి • చటులాయుధ వి
స్తారంబుల దూరంబునఁ, జూరున్ బొనరించి మెయులఁ • జొనిపిరి శరముల్.

మ. మఱియుం బైఁబడి చంపఁగాఁ దలఁచి య•మ్మాహేశ్వరగ్రామణుల్
దఱియన్ వచ్చుటఁ జూచి వేగముగ న•ద్దంభోళిభృన్ముఖ్యులం
దఱు భీతిన్గొని పాఱిరప్డు మునులున్ • దామోదరున్ జేర న
క్కఱి వే ల్పాహవమొందఁగాఁ దలఁచి చ•క్కన్ నిల్వఁ జక్రంబుతోన్. 345

—* విష్ణుమూర్తి వీరభద్రునితో యుద్ధము సేయవచ్చుట *—

ఉ. శంభుసుతుండు చూచి మధు•శాసన! యుద్ధమొనర్ప వచ్చితే
కుంభిని నిన్నుఁబోల్పఁదగు • కోవిదుఁ డొక్కఁడు గానవచ్చునే?
శంభునిఁగొల్చి తద్దయను•సారభుజాబల మొంది యుక్కునన్
శుంభదరీంద్రసంఘముల • స్రుక్కఁగఁ జేయవె పెక్కుమార్గిలన్. 346

ఉ. ఎక్కడనుండి చక్రము ర•మేశ్వర! చెందితి వింత విస్మయం
బెక్కడనుండి దాపరిలె • నింతయుఁ గన్గొనఁగూడదే మదిన్
జక్కఁగనిల్వు నీదయిన • శక్తినిఁ జూచెద నంతయున్ గడున్
బెక్కులు వాకు లేల యిఁక • వీఁకఁదొడంగు మణంగు బింకముల్. 347

గీ. కనవె? దాక్షియణీపాత • మనఘమూర్తి!
వినవె? మునివర్యుఁడగు దధీ • చుని హితోక్తి
కడఁగిచేరితె యజ్ఞభా • గమును జెంద
గిట్టదే! నీకు శివునకే • క్రేవనేని 348

మ. అనినన్ దానవవైరి యంత విని దా • నాటోపమున్ జెంద కి
ట్లనె రుద్రాత్మజ! భద్రమూర్తి! విను నా • యాంతర్యము న్నేను శ
ర్వు నెడన్ ద్వేషినిగాను భక్తుఁడనె నే•ర్పున్దక్షు యిట్టి మఖం
బును జేరన్ జనుదెంచుటే యఘముగాఁ • బోల్చెం విధిప్రేరణన్, 349

ఉ. ఈతఁడు నాకు భక్తుఁడయి • హెచ్చుగ వేఁడుటఁ జేసి యీాసవం
బీ తెఱఁగొందియుంటిని మ•హేశ్వరుఁ బిల్వమి నారయంగలే
దీతని కిప్డు బాసట వ • హింపక యుండిన నాడికొందుదుం
జేతము తీరుఁ దెల్పితిని • చేయుము జేవయొసంగఁగా ననిన్ 350

గీ. అవలఁగానున్నదగు విజ • యంబునీక, యగును సందియ మేమి లే•దయిననన్నుఁ
గడచి దక్షునిఁజేరు ని•క్కచ్చియిద్ది, దైవదూషకులకు మేలు • దారసిలునె

— * విష్ణు వీరభద్రుల యుద్ధము * —

చ. అనుటయు వీరభద్రుఁడు ప్రి • యంబెదఁజెందియు నల్లె చూనుగా
కని దనుజాంతకున్ గదసి • యక్కజమొందఁగఁ బెక్కుకైదువుల్
తనువునఁ గ్రుచ్చి యున్నతన • దంబొనరించె రయంబుమీఱ న
వ్వనజవిలోచనుండు శర • వర్షము వీరునిపైఁ దనర్చుచున్ 352

గీ. పాంచజన్యంబు నూఁదిన • పాఱినట్టి, వాసవుఁడు మున్నుగాఁగల • వారు మరలి
వీరబలములతోఁ బోర • వెడలి రంత, వీరభద్రుఁడు చండీశ • భైరవులును, 353

గీ. వీరవర్యుల గణపాల • ధీరవరుల
యోగినీచక్రమునుగూడి • రేగి సురల
నెల్లఁ బసిపట్టి మర్దించు • టెఱిఁగి యురగ
శయనుఁ డవ్వారిపై సుద • ర్శనము నేసె 354

చ. అది గని యొక్కవీరుఁడు ర • యంబున లాగి గ్రసించుచుండ న
ప్పదనునఁ దోయజేక్షణుఁడు • పర్వనవచ్చి గణేంద్రునక్త్రిమున్
వదలిచి చక్రమున్గొని జ • వంబున నాత్మరథంబుఁ జేరె న
య్యదిగని వేల్పులెల్లరును • నాసల బాసిరి సంగరమ్మునపై. 355

ఉ. అంత మహాత్ముఁడైన హరి • యచ్చెరువై తగు యోగవిద్యచే
నంతములేని విష్ణుల మ • హాత్ముల శంఖసుదర్శనాంకులన్
వింతగ సంతరింపఁ గని • వీరుఁడు రుద్రమయంబు నస్త్రిమున్
బొంతనచేసి కాల్చె నల • భూరిసుదర్శనపాణు లందఱన్. 356

క. ఆ తరువాయినె వెన్నునిఁ, జేతి త్రిశూలంబుతోడఁ • జేవఁబొడువఁగా
నాతఁడు గడునొచ్చి వడిన్, భూతలమునఁ బడియె సురలు • మునులున్
[బొగలన్ 357*

---

* శివపురాణే సతీఖండే సప్తత్రింశ దధ్యాయే — శ్లో॥ అథ విష్ణుర్మహాతేజాః । చక్రమాద్యమ్య
మూర్ఛితః...యుయుధే భగవాంస్తేన । వీరభద్రేణ మాధవః ॥ తయోస్సమభవద్యుద్ధం ।
సుఘోరం రోమహర్షణం । మహావీరాధిపత్యోస్తు । నానాస్త్ర ధరయోర్మునే ॥ విష్ణోర్యోగ
బలాత్తస్య ॥ దేహాదేవ సుదారుణాః । శంఖ చక్ర గదాహస్తాః । అసంఖ్యాతాశ్చ జజ్ఞిరే ॥
తేచాపియుయుధుస్తేన । వీరభద్రేణభావతా । విష్ణువద్బలవంతోహి । నానాయుధ ధరా
గణాః॥ తాన్ సర్వానపి వీరోసౌ । నారాయణ సమప్రభాన్ । భస్మీ చకార శూలేన। జ్ఞాత్వా
స్మృత్వా । శివం ప్రభుం ॥ తతశ్చోరసితం విష్ణుం । లీలయై వరణాజిరే। జఘాన వీరభద్రోహి।

ఆ. కొంతవడికి లేచి • క్రోధర క్తేక్షణుఁ, డగుచు గూఢపాచ్ఛ • యానుఁ డార్చి
వీరభద్రుపైన • విసరి వేయఁగఁ జక్ర, మీాక్షసేయఁగని మ • హేశసుతుఁడు.

చ. శివునిఁ దలంచి చక్రమును • శ్రీపుభుజంబును స్తంభ మొందున
ట్లవిహతతేజుఁ డా భుజగ • హార కుమారుఁ డొనర్పనప్డు కే
శవుఁడును మంత్రవేదులగు • సన్మునివర్యుల మంత్రశక్తి బా
హువును గదల్చెఁ జక్రము స • ముద్ధతిఁ జెందకయుండె స్తబ్ధమై. 359

వ. అంత నద్దానిఁ గాంచి యచ్యుతుండు

గీ. తివిరి సశరంబు శార్ఙ్గంబుఁ ద్రిప్పి వీర
భద్రుపై వేయ నాతండు • వడిఁ ద్రిశూల
ధారఁ దు త్రినియలు చేసె • దాని నంత
దవులఁగని నల్వ హరిచాటుఁ • దఱిసి యనియె. 360

క. కానున్నది యగు నిట నే, మేనియు నొనరింప లబ్ధి • యెసఁగదు వీరల్
గానని తెఱఁగున వీండ్లకుఁ, బోనగునని హెచ్చరింపఁ • బురుషోత్తముఁడున్.

వ. సమయోచితంబుగ విధివచనంబుతీ రనుష్ఠింప నెంచి సమరావనిన్ దొలంగి సూక్ష్మరూపంబు నొంది నిజధామంబుఁ జెందెఁ బద్మజుం డట్లులె యొనర్చె నద్ది యారసియు వీరభద్రుండు శివానుమతి నుపేక్షించె నంత,

—* వీరభద్రుఁడు యజ్ఞ శిరచ్ఛేదనంబు చేయుట *—

గీ. యజ్ఞమును భీతినొంది మృ • గాకృతిఁ బ
హించి యాకసమునఁ బసు • గెత్తు టరసి

త్రిశూలేన మహాబలీ ॥ తేన ఘాతేన సహసా । విహతః పురుషోత్తమః। పపాత చేతనాభూమౌ।
విసంజ్ఞో భూమ్యామనే హరిః ॥ క్రోధరక్తేక్షణ శ్శీఘ్ర । తత ఉత్థాయ సత్వరః । ప్రహర్తుం
చక్రముద్యమ్య । అతిష్ఠత్ పురుషర్షభః ॥ తస్య చక్రం మహారౌద్రం । కాలాదిత్య సమప్రభం ।
వ్యష్టం భయ దదీనాత్మా । వీరభద్ర శ్శివాత్మజః ॥ మహేశే శంభోః ప్రభావాత్తు । మాయే
శస్య మహాప్రభో । నచచాల హరేశ్చక్రం । కరస్థం స్తంభితం ధ్రువం ॥ అథ విష్ణుర్గణేశేన ।
వీరభద్రేణ భాషితా । అతిష్ఠత్ స్తంభితస్తేన । శృంగవా నివనిశ్చలః ॥ తతో విష్ణుః స్తంభి
తో హి । వీరభద్రేణ నారద । యజ్ఞోప మంత్రేణ వశాత్ । స్తంభ నిమ్మ క్తిమాయయా ॥
శార్ఙ్గం జగ్రాహ సక్రుద్ధః । స్వధను స్సశరం మునే । త్రిభిశ్చ ధర్షితో బాణైః । తేన శార్ఙ్గం ధను
ర్హరేః ॥ వీరభద్రేణ తత్రావ । త్రిధాభూత్ తత్ క్షణాన్మునే । అథ విష్ణుర్మహావాణ్యా ।
బోధితస్తం మహాగణం ॥ అసహ్యావర్చసంజ్ఞాత్వా । అంతర్ధాతుం మనోదధే । విజ్ఞాయ మునిగతే
చైవ । దేవాశ్చ మునిభిస్సహ । వినిర్జితా గణైస్సర్వే । ఏతే యజ్ఞోప జీవనః ॥

వాఁడి నారసమున శిరః • పాతమొనరఁ
జేసె శ్రీవీరభద్రుండు • వాసిమెఱయ 363

క. మునియగు నంగిరసుఁ గృశా, శ్వుని ధర్ము నరిష్టనేమి • సువిదితుదత్తుం
ఘనుఁడగు కశ్యపునిం బదం, బున శిరములు మెట్టి కడిమిఁ • బొలుపెడలించెన్.

గీ. మఱియుఁ గొందఱు మునులను • మట్టగించి
రిఁకను స్వాహాదులా వేల్పు • టిగురుఁబోండ్లు
బుగులుకొనునట్లుగాఁ గొంద • ఱెగిచి నగిరి
పఱచు సురలను గొందఱు • పట్టుకొనిరి. 365

క. కొందఱు ప్రాగ్వంశంబును, గొందఱు పత్నీభవనముఁ • గొదగొనికడిమిన్
గొందఱు సదస్యశాలను, గొందఱు నాగ్నీధ్రశాలఁ • గూల్చిరి వేగన్. 366

ఉ. కొందఱు కుండమేఖలలఁ • గూల్చిరికొందఱు యజ్ఞపాత్రలన్
జిందఱవందఱౌనటులు • చేసిరికొందఱు వహ్నులార్పిరిం
కం దురుసైన కొందఱు ప • గన్ గొని కుండములందు మూత్రమే
పొందుచుఁ జేసి రిట్టు లెదు • రొక్కఁడు లేకయె మించుపూన్కిమై. 367

వ. అంత వీరభద్రుండును, మణిమంతుండును, నందియుఁ, జండీశ్వరుండును యజమాన భృగు భగపూషలన్ బట్టికొని తిగిచి పదంబులచేఁ గంఠంబులను మెట్టి.

—* భృగ్వాదిమునుల శిక్ష - వీరభద్రుఁడు దక్షుఁ జంపుట *—

సీ. భృగునిమీసల నూడఁ • బెఱికె మణిమంతుఁ, డెవఁడు సభఁ గామీస • లెత్తి తృళ్ళె
భగుని కన్నుల నంది • పట్టి కోసె శపించు, దక్షు నెవ్వఁడు కంటఁ • దానలర్చె
పూషుపండ్లను డుల్చెఁ • బూన్కి చండీశ్వరుఁ, డెవఁ డీశుఁ దిట్టుట • కెగసి నవ్వె
దక్షునిశిర మసి • ధార వీరప్రభుఁ, డంత మొందించియు • నంత దాని

గీ. శస్త్రములఁ ద్రెంపలేక వి • స్మయముఁ బొంది
సంజ్ఞపన యోగబలిమి మ • స్తమును ద్రెంచి
దక్షిణాగ్నిని వేసి ద • గ్ధంబొనర్చె
ప్రమథవీరులు సాధువా • దములొనర్ప. 369

తే. పుష్పవృష్టిఁ గురిసెఁ • బురహరు తనయుపై, వీరవితతిపైన • వెల్లివిరిసి
జయజయ ధ్వనులు ప్ర • శస్తిమీఱఁగ నంతఁ, జనిరి రజతగిరికి • శర్వుఁ జేర.

వ. సులభసంప్రాప్తవిజయులై మహామోదంబుతోఁ బరమేశ్వరునిఁ జేరి మ్రొక్కి విజయంబుఁ దెల్పినఁ బరమశివుండుఁ బరితోషంబుఁ జెంది వీరభద్రున్ గారవించి గణాధ్యక్షు నొనర్చె నంత యజ్ఞం బట్లు భగ్నంబై ఛిన్నభిన్నాంగులైన ఋత్విక్సురమునిగణంబులన్ జూచి తక్కటివారంద అజునిఁదోడ్కొని వైకుంఠపురంబున కరిగి యురగశయను దరిసించి మ్రొక్కి యవ్విధంబెల్లఁ దెలిపి యనుగ్రహించి దేవముని రక్షణం బొనర్పుమని వేఁడుడు బుండరీకలోచనుం డిట్లనియె. 371

క. తేజీయసుఁడగు పురుషుని, పై జనుఁ డపరాధియగుచు ♦ బ్రదుకనెయెందున్
యోజింపఁదగదె యిట్టుల, నే జడుఁ డేనియును గడిఁది ♦ యింగితమెసఁగన్.

మ. మనమెల్లన్ బరమేశ్వరున్ మఖవిభుఁ ♦ మాన్యున్ వెడంజేసి ద
క్షుని యాగంబునఁ జూఱగొంటిమి హవి ♦ స్తోమంబు లిడ్డైన నా
ఘునునిన్ గారుణికాగ్రగణ్యుని జగ ♦ త్కల్యాణమూర్తిన్ రయం
బున నంఘ్రుల్గొని "క్షమ్యతా" మనికడున్ ♦ బొల్పొప్పఁ వేఁడన్ దగున్. 373

క. ఎవఁడలిగినఁ జెడుజగమా, శివుని సతీవిధురు వేగఁ ♦ జేరిక్షమింపన్
స్తవములొనరించి తద్దయ,! సవనము రక్షింపవలయు ♦ సముచితమిదియా.

ఉ. ఈమును లీసురల్ నలువ ♦ యీవును నేనునుఁ బాకశాసనుం
డేమహనీయు వీర్యబల ♦ మిట్టిది తత్త్వమిఁకట్టి దంచు సుం
తేమి యెఱుంగఁజాలము మ ♦ హేశ్వరుఁడట్టిఁడు వేఱుత్రోవతో
నేమెయిమెచ్చు నవ్వైరవు ♦ నెవ్వఁడు సేయు స్వతంత్రుపై నటుల్. 375

—* విష్ణ్వాదిసురలు కైలాసమునకుఁ బోవుట *—

గీ. అనియిటులు చెప్పి వైకుంఠు ♦ డఖిల సురల
మునులఁగొని నల్వతో వేగఁ ♦ బురహరేష్ట
వాసమై పోల్చునట్టి కై ♦ లాస శైల
రాజమున కేగి భయభక్తు ♦ లోజమెఱయ. 376

గీ. జన్మయోగతపోమంత్ర ♦ సమ్యగోష
ధులను సిద్ధులగున్ వారి ♦ కలవియై ప
రులకుఁబోరాక దివ్యాప్స ♦ రోజనముల
సకల గంధర్వ వితతుల ♦ సంగతమయి, 377

—* కైలాసగిరి వర్ణనము *—

క. నానాధాతు విచిత్రిత, నానామణి[illegible]శిఖర ఘనంబయి యింపౌ
నానామృగతతియుతమై, నానాపాదప లతాభి • నందిత మగుచున్. 378

సీ. ఇష్టఫలములీయ • [illegible] కల్పవృక్షములు శా • ఖాకరములఁ
సిద్ధసుందరులెల్ల • [illegible] మణికందరముల నెందు
సందడించెడు [illegible] నంద యెచ్చోట • నద్భుతగతి
గవ్రింబుల[illegible] • [illegible] లానంద మొసఁగు

గీ. ఘనమయూరంబు లెందుఁ గేకల [illegible]
మూర్ఛనలొనర్చు మత్తాళి • పుంజమొందు
దనరు సెలయేఱు లెచట • [illegible]దముల మించు
నేస్గు లెచ్చోట గిరియాన • మెలమిఁజూపు. 379

వ. అట్టి శ్రీకైలాసపర్వతంబునందు.

సీ. ఎలమావులును [illegible]లీల చెట్టికలు, పారిజాతములు మందారతరులు
పొన్నలునున్ సుర • పొన్నలుఁ బొగడలు గన్నేర్లు సంపఁగుల్ • గాంచనములు
రేఁగులునున్ గంగ • రేఁగులునుఁ గొండగోఁగులు పనసలు • గొడిసెగములు
దబ్బలునున్ నార • దబ్బలునున్ నారికేళములు ఖర్జూరములు క్రముకములును

గీ. వెలగ లిప్ప లుసిరికలు • వేపతరులు
మేడి నేరేడు మద్ది మా • రేడుగములు
తాటిమ్రాఁకులు చీఁకటి • తరులు మఱ్ఱి
మ్రాఁకులును రావిమ్రానులు • జోకమెఱయ, 380

గీ. తియ్యమామిడి రసదాడి • తేనెయరఁటి
తీయదానిమ్మ గజనిమ్మ • తెగలు మఱితు
రంజి నారింజగములు హే • రాళమైన
వెదురుకోనలును బలాశ • వృక్షరాజి, 381

గీ. పుష్పితాశోకములు మల్లె • పొదలు జాది
తోఁపులును బండిగురివింద • తోఁపు లేపు
మీఱు బంగారు తామర • మ్మెల్మిరంగు
రంగులొప్పెడు కలువలు • గల సరసులు. 382

క. ఏలకితీఁగెలు తాంబూ,లీలతలు లవంగలతలు ♦ లేఁబోకలునున్
మేలిమిజాతులు పలు తక్కోలకముల వరుసలెంతో ♦ తోసంబిడెడున్. 383

క. పలురకముల ద్రాక్షల పం,దిలు లెంతయు వింతఁగొలుపు ♦ తీయనఁదగు పం
డులగుత్తులఁ దనియుచు రా,చిలుకలు విందొంది పాడ ♦ శివమంత్రంబున్.

సీ. ఇభములు సింహశ♦రభముల్ పులుల్ గదు,పులు నొక్కయెడనే స్నే♦మునవసించు
అడవియేన్గుల యొరి♦పిడినొప్పు హరిచంద,నముల గాడ్పులరించు ♦ నమరులమది
రక్తకంఠ ఖగస్వ♦రముల మేళముఁజెందు, షట్పదమండలీ ♦ స్వరసరణులు
కలహంస కులపతుల్ కడఁగిచెప్పును శత,రుద్రీయ పాఠముల్ ♦ రుచ్యముగను

గీ. పచ్చలే మెట్లుగఁదనర్చు ♦ పద్మసరసు
లింపుమెయిఁ బుణ్యకాంతల ♦ కిచ్చు ముదము
పొంకమగు వెండి బంగరు ♦ పుష్పకములు
మేలి రతనాల గద్దెల ♦ మేలుమీఱు. 385

ఉ. క్రోఁతులు కొండ్రముచ్చులును ♦ క్రోడములున్ బులులున్ సివంగులున్
వాతమృగంబు లెల్గులును ♦ బస్తములాలును నెద్దులున్ మనుం
బోతులు సింగముల్ శరభ♦ముల్ గురుఁబోతులు పాఁడిగేదెలున్
బోతులు గోడిగల్ హరులుఁ ♦ బొంకపు నాభిమృగంబు లొప్పెడున్. 386

గీ. యోజనశతంబు పొడవు పా♦దోనముగను
విరివి దైవాఱ శాఖల ♦ వెలసి కొండ
నెల్లఁ దఱుగని నీడ శో♦భిల్లఁదగి ము
ముక్షు శరణం బయినవట ♦ భూజమందు. 387

సీ. అలుకనుబాసిన ♦ యంతకుఁ బోలి సు,ఖాసీనుఁడై యున్న ♦ యట్టివాని
శాంతాత్ములై తగు ♦ సనకాది సిద్ధుల,చే సేవలనుఁ జెంది ♦ చెలఁగువాని
జక్కులకును నల ♦ రక్కసులకు దొర,యౌ కుబేరుని పూజ♦లందువాని
విద్యాతపోయోగ ♦ విభుఁడై తదీయాఢ్య,మొంది విరాజిల్లు♦చున్నవాని

గీ. తపసులకు నిష్టమగు జటా♦దండ భస్మ, చర్మముల నెలరేకను ♦ సాంధ్యగగన
రుచినలరు గాత్రమెలమిఁ దా♦లిచినవాని, విశ్వమంగళములను నర్పించువాని.

—* విష్ణ్వాదులు శివుని దరిసించి ధ్యానంబొనర్చుట *—

సీ. దర్భమయంబయి ♦ తనరిన బ్రుసియందు, నుపవిష్టుఁడై సిరి ♦ నున్నవాని
సజ్జనుల్వినఁగ శా♦శ్వతపు బ్రహ్మంబు నా,రదునకుఁ జెప్పుచుఁ ♦ బొదలువాని

కుడితొడఁ జేరిచి ♦ యెడమకాలిని నెడ్మ,మోకాలిపయిఁ జెయిన్ ♦ బూనువాని
రాణింపఁ దర్భముద్రనుఁ జెంది యొకచేత, నొకచేత జపమాల ♦ నొందువాని

గీ. బ్రహ్మనిర్వాణ సుఖమున ♦ బరఁగువాని
యోగపట్టంబుఁ గట్టి చెన్నొందువాని
మునులకెల్లర కాద్యుఁడై ♦ పొలుచువానిఁ
బరమశివు నచ్యుతాదులౌ ♦ సురలు గనిరి. 389

గీ. నంది సెలవొంది డగ్గఱి ♦ వందనము లొ
నర్చి శిరసుల నంజలుల్ ♦ చేర్చి నిలిచి
రభవుఁ డరవిందనయనున ♦ కజనకును బ్ర
ణతులొనర్చి యొసఁగె నాస♦నములంత. 390

వ. నారాయణుం డిట్లనియె.

గీ. ఎఱుఁగుదుము నిన్ను విశ్వేశ ♦ నీ జగతికి
యోని బీజములై యొప్పు ♦ చున్న శక్తి
శివులకునుఁ గారణంబయి ♦ చెన్నుమీఱు
నా నిరంతర బ్రహ్మంబ ♦ వయ్యనీవు. 391

గీ. సరవి స్వాంశములగు శివ ♦ శక్తులందు
నూర్ణపద మట్లు గ్రీడింపు ♦ చుండి జగము
బొడమఁగాఁ జేసి పోషించి ♦ యడఁతు వీవు
నిర్వికార చిదానంద ♦ నిత్యరూప! 392

ఉ. నీవె త్రయీ సురక్షణము ♦ నెట్టనఁ జేయఁగ నధ్వరంబు మున్
బావన! పుట్టచేసితివి ♦ బల్లిదమై తగు సూత్రమేర్పడన్
శ్రీ విలసిల్లు ధర్మమయ ♦ సేతువులన్ బొనరించినావు భూ
దేవులు వానినైష్ఠికమ ♦ తిన్ బొనరింత్రు వ్రతంబు నొందుచున్. 393

క. మంగళ!మంగళ కర్మల, కుం గావించెదవు స్వర్గ ♦ కూటము ముక్తిన్
బొంగర నిడెదవు వెఱల క, మంగళులకు నరక మెందు ♦ మాఱదదియె టేన్.

వ. అయినను

విష్ణుమూర్తి శివునితో దక్షుని బ్రతికించి యజ్ఞమును బూర్తిచేయింపుమనుట

మ. బ్రతుకన్ జేయుము దక్షునిప్డు భగనే • త్రంబుల్ ప్రసాదింపుమా
దృతి మీసంబులనీయుమీ భృగునకున్ • దెప్పింపు దంతంబు లు
న్నతకారుణ్యమయాత్మ! పూష కిఁక జ • న్నంబందు నీచేత శి
క్షితులౌ దివ్యులు ఋత్విజుల్ సుఖతను • శ్రీఁబొందఁ బాలింపుమా. 395

క. సమయించితి వలయజ్ఞశి, రము సురలసముద్ధరింపు • క్రతువెవ్వానిచే
నమరు ఫలసిద్ధి వానికిఁ గుమఖులు భాగంబునీక • కూలిరిపట్టుల్. 396

క. ఇది గొనుము పూర్ణభాగం, బిది క్రతుశేషంబు రుద్ర! • యిది నీయది యా
ముదమున నీభాగంబునఁ, బొదలఁగ నొనరింపు సవన • పూర్తి మహేశా!

వ. అంత విరించి యిట్లనియె.

చ. చెడు మది నొంది భేదగతిఁ • జేస్పడి కర్మమునందె నిచ్చలున్
సుడివడువారు లాంతుల య • శోధనపుల్గని కుందువారు నౌ
చెడుగులు మర్మముల్ దునియఁ • జేయఁగఁ గూయుదు రన్యులక్ పడిన్
వడి నిఁకఁ జంపరట్టివిధి • వంచితులక్ మిముబోటి సత్తముల్. 398

వ. ఇంద్రుండిట్లనియె.

క. వందనము నీలకంఠున, కిందుకిరీటున కాత్మ్యజ్ఞునకు మహీంద్రమునకు నా
నందైకహేతువునకు న్యమంచత్కృపామయతనునకు • మహితాత్మునకున్. 399

క. ధాతలకెల్లర కీవె వి, ధాతవు త్రిగుణాత్మ్యకవు సు • ధాకరమకుటా!
నేతలకెల్లర కీవే, నేతవు పాలింపుమిఁకను • నీదు జనములన్. 400

వ. దివ్యమునిజనంబు లిట్లనిరి.

సీ. ఉచితరూపునకు స • ద్యోజాతమూర్తికి, గదికి శూలికి ధన్వి • కిదియె ప్రణుతి
వామదేవునకును • వామనేత్రునకును, వామమూర్తికి నిదే • వందనంబు
ఘోరఘోరునకు న • ఘోరమూర్తికిఁ బరే, శునకు వికటునకు • జోత యిదియె
పురుషార్థదునకుఁ ద • త్పురుషమూర్తికనాది, పురుషున కిదియె చే • మోడ్పు సేత

గీ. ఇనున కీశానమూర్తికి • నీశ్వరునకు
బ్రహ్మరూపునకును బర • బ్రహ్మ కిష్ట
తనునకుఁ ద్రయీతనునకు సుం • దరతనునకు
భక్తిఁ గావింతు మిదె యభి • వాదనంబు. 401

వ. అంత నిలింపులఁ గాంచి బాలేందుశేఖరుం డిట్లనియె.

—* శివుఁ డనుగ్రహించుట *—

ఉ. మోహముఁ జెందినట్టి యల • ముగ్ధులదోసము నేఁ దలంపఁ బా
పోహను జెంది తృళ్ళిన దు•రుద్ధతమూర్తులఁ శిక్షఁ జేసితిన్
మోహితబుద్ధి దక్షుఁ డటు • పూనిన జన్నము బన్నమొందె ని
ష్టోహరి! యో విరించి! వినుఁ • డొప్పుగ సర్వము నిర్వహిల్లఁగన్ 402

గీ. అధ్వరికి బస్తమస్తకం • బమరు మిత్ర
చక్షువునఁ జూచు భగుఁడు పూ•షయజమాన
దంతములచేత నమలుచుఁ • దానుఁ బిష్ట
భుక్కగు భృగుం డజశ్మశ్రు•వులను జెందు. 403

—* ద క్షుఁ డు జీ వి ం చు ట *—

వ. మఱియు ఋత్విక్కు లశ్వినీదేవతల బాహువులచేతను, బూషహస్తంబులచేతను బాహుహస్తంబులఁ బడసి జీవింతు రట్లొనర్పుండన్న నయ్యాదిమదేవుని నుడుల కఖిలర్షిజనంబు లలరి సాధువాదంబుల ధన్యవాదంబులనొనర్చి మ్రొక్కి రంతఁ బుండరీకాక్షుండును విరించియుఁ బరమశివుని సవనంబునకు భక్తిమెయి నామంత్రణంబు సేయుడు. మహాదేవుండు హర్షించి నందీశ్వరాదులతో నందుఁ జని యట్లొనరింపఁజేయుడు నవ్వారెల్ల హరుసంబుఁ జెంద దక్షుండు నిద్రమేల్కొనినట్లు లేచి కూర్చుండి పబోధంబుఁ జెంది ముందఱనున్న శివున్ జూచినయంతనె శరత్కాలంబు నందలి హ్రదంబుఁబోలి యకల్మషచిత్తుండై పూర్వవైరంబు మఱచి శివస్తవంబుఁ జేయఁబూనియు మృతిఁ జెందిన కూఁతుఁ దలఁచి దుఃఖంబున బాష్పపూరితనయనుఁడై యెద్దియుఁ బలుకఁజాలకున్న నెట్లొ హృదయంబు బిగ్గపట్టి యిట్లు మహేశ్వరుఁ బ్రస్తుతించె.

—* దక్షుఁడు శివుని సన్నుతించుట *—

ఉ. పెక్కులు తిట్టినట్టి నను • బిట్టుగ దండము చేసితద్ది దా
నెక్క డనుగ్రహంబు గనె • యేర్పడె నాయెడ వెన్నుఁ డీవు పెం
పెక్కఁగ బ్రహ్మబంధువుల • నేనియు నన్నువ సేయఁబూన రా
చక్క మహేశ! యెట్లు వ్రత • చర్యలఁ బాయుదు వీవు పేర్మిమై. 405

ఉ. వేదము రక్షసేయుటకు • వెన్కనె యిష్టా తపోవ్రతేద్ధ వి
ద్యాదులఁ జెన్నుమీఱు భ • దాస్యమునన్ సృజియించి విప్రులన్
గాదిలిప్రేమ నావులను • గట్టను జేకొని కాచు గొల్లఁ డ
ట్లేదుచునుండు వెల్లప్రజ • నెఱతయుఁ బాములఁ బాపి యీశ్వరా! 406

చ. నిను బరమాత్మ నారయక • నే నటు లెగ్గులు పల్కినన్ మనం
బున నవి లెక్కసేయకయె • పుణ్యవిగర్హణజాతపాతకం
బునఁ జెనగోత గూలు నను • భూరికృపన్ బ్రతికించి తిట్టులన్
నినుఁ గొనియాడఁ జాలుదునె • నీదగు పుణ్యమె నిన్ను మెచ్చెడున్. 407

గీ. వరదునకు విశ్వపతి కార్త • బాంధవునకు
జ్ఞాననిధి కీశ్వరునకు స • నాతనునకు
సర్వదేవాధిపతికిఁ బ్ర • శాంతమతికి
సర్వకారణునకు నమ • స్కార మిదియె. 408

— * శివుఁడు దక్షునకు హితంబుఁ జెప్పుట * —

గీ. అనియిటుల వేడిమ్రొక్కిన • యట్టిదక్షుఁ
గని యనుగ్రహ మొంది యి • ట్లనియె దక్ష!
వినుప్రసన్నుఁడ నైతి నే • వేళనేని
భక్తులకు లోఁగువాఁడ నేన్ • బ్రభుఁడ నైన. 409

వ. నన్నుఁ బూజించుభక్తు లార్తుఁడు జిజ్ఞాసు వర్థార్థియుజ్ఞానియు ననువారలై నాల్గు విధంబులుగ నన్నర్చింతు, రుత్తరోత్తరు లుత్తములందఱియందు జ్ఞాని నాకు ప్రియతరుం డతఁడు నారూపుగఁ దెలియుము, నేను జ్ఞానగమ్యుండను గాని తదితరంబులకు సాధ్యుండనుగాను. 410

గీ. వేదములచేత నీక్రతు • వితతిచేత
దానములచేతఁ దపసుచే • దక్ష! నన్నుఁ
బడయఁజాలరు కర్మత • త్పరులు పుడమి
భక్తిచే జ్ఞానమునఁ బట్టు • పడుదు నెపుడు. 411

వ. నీవుభక్తిజ్ఞానంబులఁబాసి కేవల కర్మతత్పరుండవై యిట్లు బన్నంబు నొందితి వికమీఁద జ్ఞానమార్గంబు నాశ్రయింపుము. మఱియు వేఱొండు రహస్యంబు గల దది యెఱిఁగింతువినుము. 412

క. నేనును బ్రహ్మయు వెన్నుఁడు, పూనిజగంబులకు హేతు • భూతులమైనన్
నే నీశ్వరుఁడను సాక్షిని, నేను స్వయంభాసకుఁడను • నిత్యుఁడ వినుమా. 413

గీ. ఆత్మ మాయననుగుణమయి • నందిజగముఁ
బొడమఁ జేయుచుఁ బ్రోచుచు • బొలియఁజేయు
చును గ్రియోచిత నామంబు • లొనరఁదాల్చు
చుందు నిఁక నిందు సందియం • బొదవ దెప్డు. 414

గీ. అట్టి పరమాత్మనయిన నాయందు బ్రహ్మ
విష్ణులను భూతకోటినిఁ • బిచ్చవాండ్రు
తెలఁగి వేఱుగఁజూతురు • శిరసు మొకము
మున్నయినవాని వేఱుగ • నెన్నఁడెవఁడు. 415

క. సకలాత్ములమై నిచ్చలు, నొకరూపగు మా ముగురను • నొందు తెఱఁగు నెం
చక సేవించునతండే, యకలంకంబైన శాంతి • నందికొను భువిన్. 416

వ. ఇఁక నట్లుగాక,

గీ. వెన్నునొల్లక నన్ గొల్చు • చున్నవాఁడు
నన్నలిగి వెన్నునిన్ గొల్చు•చున్నవాఁడు
వీరలిద్దరు జముపీట • వేఁగుచుందు
రంబుజహితుండు జంద్రుఁ డు•న్నంతదనుక. 417

వ. మఱియును.

క. కమలజు భక్తిఁదొరంగిన, కమలాపతి భక్తి యెపుడు • గలుగదు వినుమా
కమలేశుభక్తిలేకయె, యమరదు నాయందు భక్తి • యబ్జజతనయా! 418

వ. కావున నీవిఁక భేదబుద్ధిఁ బాసి జ్ఞానివై యుపాసింపు మిఁక యాగంబుఁ బూర్తి యొనరింపుమన్న దక్షుం డలరి శివు నఖిలేశ్వరుండని తలంచి సకుటుంబముగా నర్చించి యజ్ఞంబు మరల ననుసంధానించి వేల్పులకెల్లరకు భాగంబు లొసంగి పూర్ణభాగంబు మహేశ్వరునకిచ్చి తదనుగ్రహంబుఁబడసి యజ్ఞంబు సమాప్తం బొనరించె నంతఁ బరమేశ్వరుండు కైలాసంబునకరిగె. బ్రహ్మవిష్ణులును నఖిల సురమునీంద్రులు సంతసంబునఁ బరమేశ్వరుయశశ్చరితంబు గానంబుసేయుచు నిజనివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుం డట్లు నిజస్థానంబుఁ జేరియు సతీదేవిన్ దలఁచి పలుమాఱు సతీ చరితంబులు గణంబుల కెఱిఁగించుచుఁ బరమాత్మ

యయ్యును బ్రాపంచిక భంగి నభినయించుచు నిర్వికారుండై యుండె, పరమేశ్వరి యగుదాక్షాయణి యిట్లు పూర్వకళేబరంబుఁ బాసి దేవప్రార్థితయై దేవకార్యంబు కొఱకు మఱల హిమవద్గిరీంద్రపత్ని యగు మేనకయందు జన్మించి తపంబొంది మహేశ్వరున్ జేపట్టె నీ సతీ చరిత్రంబు నెవ్వారేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు సకల సంపదలన్ బొందలుదు రనిన సూతునకు శౌనకాదులు మహాత్మా! దక్ష యజ్ఞంబం దిట్లు పుండరీకాక్షుండు శివు నరయక వచ్చి యవమతిన్ జెందుట కేమికతం బెఱుఁగఁ జెప్పు మనుడు సూతుం డిట్లనియె.

—* క్షుప దధీచుల కలహ వృత్తాంతము *—

గీ. చ్యవనపుత్రుండు భృగువంశ • సంభవుఁడు ద
ధీచియనుఋషి శపియింప • నా చతుర్భు
జుఁడు పరాకొంది యట్లు ద • క్షుని మఖమునఁ
జేరి చిన్నతనంబొందెఁ • జేవమాలి. 420

క. అన నేటికి శపియించెను, ముని పురుషోత్తముని సకల • భూతశరణ్యున్
మునివర! యెఱిఁగింపు నా, ననఘుఁడు నుడువంగఁదొడఁగె • నవ్వారికిటుల్

క. క్షుపుఁడను వైష్ణవుఁడగునొక, నృపునకును దధీచిమునికి • నేస్తంబురువా
విపులేశుండొకపరి మహా, నిపతినిఁగని యిట్లుతా న • నియె మత్తమతిన్ 422

చ. ఎనిమిదిదిక్కులోలి మెయి • నేలెడు వేల్పులమాత్రలొంది మే
దినిపయిఁబొల్చు భూపతి మ • దిన్ దలపోయఁ ద్విజవర్ణపఙ్క్తిలో
ఘనతను మించునల్లతఁడె • గౌరవభాజనుఁడన్న నంత న
మ్మౌని విని వేదపుంబధముఁ • బూనని యన్నుడికల్గి యిట్లనెన్. 423

క. జనవినుత "బ్రాహ్మణో గురు", రను వచనముఁదలఁపు మదిని • సఖిలమునకు బా
వనుఁడే గరీయుఁడును బూ,జనభాజనుఁ డిద్ది వేద • సమ్మత మనుడున్. 424

చ. నరవరుఁడాలకించి యటు • నచ్చికసేయక శ్రీమదంబునన్
బొరసిన బుద్ధి యిట్లనియె • భూవిభుఁడే కడుమేటి యాతఁడే
యురవగు దైవతంబిఁకను • నుర్వరఁజెందిన విష్ణువాతఁడే
ధర నిఁక నగ్రపూజ్యుఁడగుఁ • దాపస! నీకటు లేను పూజ్యుఁడన్. 425

గీ. అనిన విని ముని క్రుద్ధుఁడై • యాత్మగౌర
వం బరసి నెడ్మపిడికిట • వసుమతీశు
నెత్తిపై మొత్తె నతఁడు గ్రి • న్నెత్తి వజ్ర
మేసి మునివరుఁ జీల్చెను • దోసమనక. 426

క. మునివజ్రహతినిఁ డాను, ర్విని బడి కులపతిని శుక్రు • వినయమ్మున వేఁ
డిన నతఁడు చేరవచ్చి ము, నిని సంజీవని కలన్ మానిచె నంతఁ గృపన్. 427

వ. వాత్సల్యంబుతోడ దధీచికి మృతసంజీవినీ విద్య నుపదేశించి, కుమారా! మృత్యుంజయుఁడగు నీశ్వరుని భజించుచు నీ మహామృత్యుంజయ మంత్రంబు నుపాసింపుము. దీన నీకు మృత్యుభయంబు దొలఁగి శ్రేయంబు చేకూరునని యి ట్లమ్మంత్రం బుపదేశించె. 428

— * మహా మృత్యుంజయ మంత్రము * —

ధ్యానం –

శ్లో॥ హస్తాంభోజ యుగస్థ కుంభయుగలా।దుద్ధృత్యతోయం శిర
స్సించంతం కరయోర్యుగేన దధతం । స్వాంకే సకుంభౌ కరౌ
అక్షస్రజ్మృగహస్త మంబుజగతం । మూర్ధస్థ చంద్రస్రవ
త్పీయూషార్ద్ర తనుం భజే సగిరిజం । త్ర్యక్షంచ మృత్యుంజయం.

మనుః –

శ్లో॥ త్ర్యంబకం యజామహే । త్రైలోక్యపి తరం ప్రభుం । త్రిమండల స్యపి తరం త్రిగుణస్య మహేశ్వరం । త్రితత్త్వస్య త్రివహ్నేశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః। త్రిదివస్య త్రిబాహూశ్చ । త్రిధా భూతస్య సర్వతః । త్రిదేవస్య మహాదేవం। సుగంధిం పుష్టివర్ధనం । సర్వభూతేషు సర్వత్ర । త్రిగుణేషు కృతో యథా । ఇంద్రియేషు తదన్యేషు । దేవేషు చ గణేషు చ । పుష్పే స్సుగంధివత్సార । సుగంధి మమరేశ్వరః । పుష్టిశ్చ ప్రకృతేర్యస్మా । త్పురుషాద్వైద్విజోత్తమ। మహదాది విశేషాంత । వికల్పశ్చాపి సువ్రత । విష్ణోః పితామహస్యాపి । మునీనాంచ మహామునే । ఇంద్రియస్య చ దేవానాం । తస్మాద్వై పుష్టి వర్ధనః । తందేవ మమృతం రుద్రం । కర్మణా తపసాపివా । స్వాధ్యాయేనచ యోగేన । ధ్యానేన చ ప్రజాయతే । సత్యేనాన్యేన సూక్ష్మాయా । న్మృత్యు

పాశాద్భవః స్వయం । బంధమోక్షకరో యస్మా । దుర్వారుక మివ ప్రభుః ।
మృతసంజీవినీమంత్రో । మను సర్వోత్తమ స్స్మృతః॥

వ. ఈయదియె సర్వోత్తమంబగు మృతసంజీవినీ మహామంత్రం బీశ్వరుని బూజిం పుచు నిద్దాని జపించుము. మఱియు నీయది జపంబున నభిషేకంబునను హోమంబునను నిమ్మూ(?)డింటంగూడ ఫలంబొసంగు శివసన్నిధిం జేరి యీమంత్రంబు జపించినవానికి మృత్యుభయంబులేదు. ఇంకనిమ్మంత్రంబునను న్యాసాదుల నొనర్చి జపించుచు శివునిబూజించిన మఱియు విశేషఫలం బొందనగునని యిట్లు సక్రమం బుపదేశించి శుక్రుండు స్వస్థానంబునకరిగి నంతదధీచి శివుని సంస్మరించి తపంబునకై వనంబున కరిగి యందు మహేశ్వరులం బూజించుచు నమ్మహా మృత్యుంజయమంత్రంబు నేకనిష్టతో బెక్కుదినంబులు జపించి నంత భక్తవత్సలుండైన శంకరుండు మునిఁ గారవించి వరంబడుగు మిచ్చెద ననుడు దధీచిముని కరంబుమురిసి యిట్లనియె. 429

—* శివుఁడు దధీచిమునికి వరమునిచ్చుట *—

గీ. దేవ! నాకిడు వజ్రాస్థి ♦ దివ్యతనువు
మఱియు నమృతత్వము నదీన ♦ మతియు ననుడు
శంకరుండట్ల యగునని ♦ సంయమికి వ
రం బొసఁగి వేగ నిజనివా ♦ సంబుఁ జేరె. 430

చ. మునియు వరంబుఁ జెంది క్షుప ♦ భూభుజుఁ జేరి పదంబుచే శిరం
బును వడిమోఁదె నాతఁడును ♦ భూరితరాగ్రహ మొంది వజ్రమున్
ముని యురమందు వేయ నది ♦ మున్పటి యట్టులఁగాక పూరిగాఁ
గనుపడ తేఁడు నూచిఁమది ♦ గాటపునక్కజ మొందియంత నే. 431

ఉ. కానకుఁ బోయి శ్రీపతినిఁ ♦ గంజదళాక్షుని భక్తవత్సలున్
బూనికతోడ నెంచి తప ♦ మున్ బొనరింపఁగ దేవనాథుఁ డా
మానవనాథుఁ జేరి చను ♦ మానముతోడ నభీష్టమడ్గఁగా
నా నృపుఁ డర్సమొంది కమ ♦ లాక్షున కర్మిలి మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 432

గీ. బాఁపఁడొక్కఁడు ననుఁ దలఁ ♦ బగులఁ దన్నె
వజ్రమేసితి వితయమ్యె ♦ వరద! యతఁడు

శివునిఁ బూజించి వాంఛిత • సిద్ధులొందె
వానిపేరు దధీచి • యవ్వానిఁ గనుము. 483

వ. మఱియుఁ దనకును దధీచికి జరిగిన వాదంబు తెఱంగునంతయుఁ దెలిపినఁ బురు
షోత్తముఁ డవ్విధంబెల్ల నారసి దధీచియెడ ననుచితంబు లేకున్నను క్షుపునికై
తానద్దధీచినిఁ జెనకక తప్పమియును, దధీచిచేఁ దన కనర్థంబు రానుండుటయు
నెఱింగియును భక్తవాత్సల్యంబుఁ ద్రోసివేయఁజాలక దధీచితోఁ బోరనెంచి
క్షుపున కిట్లనియె. 484

గీ. బ్రాహ్మణులజయ్యు లందును • బాశుపతులు
కడిఁది మగలట్టివారితోఁ • గడఁగ నగునె
యేమిసేయుదు నినుఁగూర్చి • యెట్లుగాని
పోరుసేతు దధీచితో • భూమిజాని! 485

—* విష్ణుమూర్తి దధీచితోఁ బోరవచ్చుట *—

క. అని వేగ దధీచి మునీం, ద్రుని డగ్గఱి బవరమునకుఁ దోయజనేత్రుం
గని ముని యనియెను కేశవ!, నిను నెఱుఁగుదు భక్తకార్యనిష్ణాతునిగాన్.

గీ. ఐన వినుము మహేశ్వరా • ర్చానిరతుల
కెందు నలఁదురు టబ్బమి • యెంచువాఁడ
అట్లుగా కది యొదవుచో • నరసిపల్కు
కలను చేసెద నీతోడఁ • గంజనయన! 487

—* విష్ణు దధీచుల యుద్ధము *—

క. లేదలమట బెదరేమియు, లేదెందుఁ బరాజయంబు • లేనేలే దో
శ్రీదయిత! యనుచు గుపితుం,డై దానవహంత చక్రమారసి కనఁగా. 488

గీ. అదియుఁ జలనంబుమాలిన • నమ్మునీంద్రుఁ
డరసి నగి యిట్టులనె హరి! • యైశ మీసు
దర్శనము ననుఁ దెగటార్పఁ • దఱియ దన్య
సాధనములనుగొని వేయు • చలముమీఱి. 489

క. అని యుల్లసమాడిన య • మ్మునిపయి నందకము గదను • భూర్యస్త్రములన్
వనజాక్షుఁడేసె సంక్రం,దనముఖులును దఱిసి మునిని • నానాస్త్రములన్.

సీ. పౌదవ ముని యల్గి యొకకుశ ♦ ముష్టిఁదెచ్చి
శివునిఁ స్మరియించి విడిచినఁ ♦ జెలఁగి యద్ది
ఘనమగు త్రిశూలమై వారి ♦ కఠినసాధ
నముల నస్త్రంబులను వేగ ♦ సమయఁజేసి. 441

వ. సకల నిలింపులతో జనార్దనుని మర్దింప నేతెంచుచుండుటన్ గాంచి.

గీ. అతుల మాయాన్వితుండగు ♦ నచ్యుతుండు
తన్నుఁబోలిన చక్రిగ♦దాధరులను
నయుతమూర్తుల వెడలింప ♦ నడరి వారు
తాపసునిపైకి దుముకఁగఁ ♦ దలఁకకతఁడు. 442

క. వారందఱి శూలమునన్, జూరున్ బొనరించి యార్వఁ♦జూచి హరియుఁ దా
మీఱిన కినుకన్ ఘోరా,కారుండై విశ్వరూప♦గరిమన్ జూపెన్. 443

క. పదునెనిమిది లోకంబులు, నదీనదోదధులతోడ ♦ నగములతోడన్
బొదలెను భగవత్తనువున, నది గని ముని శివునిఁ దలఁచి♦యచ్చెరువొప్పన్.

గీ. హరికి నిట్లనె నిదియేమి ♦ యచ్చెరియము
కనుము నేఁ జూపెదనటంచు ♦ గరిమ మెఱయ
చ్యావనియుఁ దనయందు బ్ర♦హ్మాండమెల్లఁ
జూప విస్మయమొందిరి ♦ సురలు హరియు. 445

క. అంతయెగాక జనార్దను, నెంతయు దహియించుచున్న♦ఋషిఁగని హరిబ
ల్వంతముతోఁ దలపడఁగని, చింతిలి పరమేష్ఠియటకుఁ♦జేరి రయమునన్ *446

చ. వలదు మహాత్మ! భక్తజన ♦ వత్సల! పద్మదళాక్షు! మానిపై
నలుకను మాను మీతఁడలి ♦ కాక్షునిభక్తుఁడు ప్రోడయెంతయున్
గలుషము లేదు వీనియెడఁ ♦ గర్కశభావముఁ డింపు తేనికిన్
జెలిమిఘటింపు! మానియెడఁ ♦ జెల్లదు వేఱువిధంబు రూఢిగాన్. 447

వ. అనిచెప్పుట యాలకించి కుపుండు పశ్చాత్తప్తుండై తనకోసరంబిట్లు రమా
కాంతుండాఅడి నొందుటకెంతేని వందురి యథార్థంబెఱింగి వచ్చి దధీచి యం
ఘ్రులందుఁ బడి యిట్లు ప్రార్థించె. 448

పతీఖండే అష్టత్రింశోధ్యాయే— శ్లో॥ దదాహ విష్ణుం । దేవేశం దధీచి శ్శైవసత్తమః ॥

—* క్షుపుఁడు దధీచినర్థించి యుద్ధంబునుడుపుట *—

శా. మన్నింపన్ గదవయ్య! నాయఘములన్ ♦ మౌనీంద్రచూడామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నా చెడుపనిన్ ♦ మాహేశ్వరగ్రామణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! నామదము నా ♦ మ్నాయైక విద్వన్మణీ!
మన్నింపన్ గదవయ్య! వేగనను న ♦ స్మన్మిత్ర చింతామణీ! 449

వ. అనియిట్లు దీనుండై యనుగ్రహం బర్థించుచున్న క్షుపునకభయంబిచ్చి తన మదిని శివుని సంస్మరించి రమేశ్వరునితో నితర దేవతలన్ గాంచి యాగ్రహంబుతో. 450

గీ. తివిరి మధువైరి! నీవును ♦ దివిజులెల్ల
రుద్రకోపాగ్నిఁ బొగలుదు ♦ రు దురితమందె
యని శపించి క్షుపునిఁ జూచి ♦ యధిప! నృపుఁడు
పూజ్యుఁడేయైన బ్రాహ్మణుల్ ♦ పూజ్యతములు. 451

వ. అనిచెప్పి మునీంద్రుం డాశ్రమమున కేగె నంత విష్ణుండు చలంబు మాని సురలతో స్వలోకంబునకరిగె. క్షుపుండును మనఃకాలుష్యంబును బాసి నిజ గృహంబునకరిగె నీ సమరంబు పశ్చిమోత్తరంబందలి స్థానేశ్వరంబునునెడ జరుగుటన్ జేసి యద్ది పుణ్యస్థలంబయ్యె. జను లియ్యది సేవించిన శివానుగ్రహంబు నొందుదు రిక్కతన విష్ణ్వాది సురలు మోహితులై దక్షాధ్వరంబున కేగి యట్లు భంగంబొంది రీక్షుపదధీచివాద చరిత్రంబు సంక్షేపంబుగ మీకెఱింగించితి నిద్దానిఁ జదివిన వినిన జనుల శపమృత్యుపీడా పరిహారంబగు రణంబునందెవ్వరేని దీనిఁ జదివిన మృత్యుభయంబుఁ దక్కి విజయంబుఁగాంతు రని సూతుండు శౌనకాదిమునులకుఁ జెప్పటయు. 452

క. మంత్రారాధ్యసుతా! శివ, మంత్రజపాత్యంత కుశల ♦ మానసహంసా!
యంత్రిత సత్కార్యా! దు, స్తంత్రజనవ్యూహవిముఖ! ♦ ధార్మిక సముఖా!

గద్య — ఇది శ్రీ బుధజన విధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణం బందలి సతీఖండంబు సర్వంబును సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

మదుమా శంకరపద
తామరసామోదభక్త • తల్లజ సుకథా!
ప్రేమమతీ! లక్ష్మ్యంబా!
మామకజననీ! మనీషి • మాన్యచరిత్రా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాదిమునులు సూతునిఁ గాంచి.

—* సూతుని శౌనకాదులు పార్వతీ జన్మ చరిత్రంబు జెప్పుమనుట *—

మ. మును దక్షాధ్వరమందు మేన్విడిన యం•భోజాక్షి దాక్షాయణీ
వనితారత్నము దివ్యవర్యుల యద • భ్రప్రార్థనన్ జేసి పా
వనుఁడౌ పర్వతరాజమాళికిని భా • స్వచ్ఛీలమేనాబ్జలో
తనయన్ బుట్టి హరున్ వరించెనని ప్ర•స్తావించి తీవెంతయున్. 2

గీ. అరసి యేపుణ్యమున జగ•దంబ ననుఁగు
సుతనుగాఁ గొని రద్రి దం • పతులు గిరిజ
యేమి తప మొనరించితాఁ • గామహరుని
రాణియయ్యె వచింపు పు•రాణసూరి! 3

వ. అని యడిగిన మునులకు సూతుం డలరి యిట్లనియె.

మ. మును రాజీవభవుండు నారదున కా • మోదంబుతో నిచ్చరి
త్రను బుత్రాదృతిఁ జెప్పె నమ్మునినితాం • త స్నేహభావంబునన్
ఘనుఁడౌ వ్యాసమహర్షికిన్ దెలిపె న • క్కారుణ్యవారాశి నా
కనురాగంబునఁ దెల్పె మీకిపుడు నే • నద్దాని బోధించెదన్. 4

చ. గురునకు వందనంబిడుదు • గోపతివాహను శీతశైలజన్
దిరముగ నాత్మలోఁ గొలుతు • దివ్యతపోనిధులార ! మీరిఁకన్
బరమశివున్ మహేశ్వరిని • భావమునన్ గుదురొప్పనిల్పి భా
సురతర ధారుణన్ గనుఁ డ • శోకనిధానకథాసుధాంజలుల్. 5

—* కథా ప్రారంభము - హిమవద్గిరి వర్ణనము *—

ఉ. ఉత్తరదిక్కునందుఁ జెలు • వొందు హిమాలయ నామధేయ దీ
వ్యత్తర పర్వతేంద్రము మ • హామణి రత్ననిధాన మెల్ల సం
పత్తులకెల్ల ప్రాగపర • వార్ధులఁ దాఁకుచుఁ బృథ్విఁ గొల్చు లో
కోత్తర మానదండమన • నుజ్జ్వలకాంతుల నొప్పు గొప్పగన్. 6

సీ. అభ్రగంగా తరం • గాళి నుయ్యెలలూఁగు, రాజహంసవతంస • రాజి యెందు
హేమతామరసమా • లామండనము సేయుఁ, గమనీయగంధర్వ • గణము లెందు
బహుమహా సవనయూ • పస్తంభముల లెక్క, సేయు విద్యాధర • శ్రేణి యెందు
నిజబాణనిర్భిన్న • గజకుంభముల ముత్తియము లేరు భిల్లచ • యంబులెందు

గీ. జగములన్నియు సల్పిన • చంద్రమౌళి
యడుగు దృఢభక్తి • వైభవంబమరఁ గొల్చి
యష్టసిద్ధులఁ గొని సుప • ర్వాళి మురియు
నెందు నట్టి శుభాఢ్యంబు • హిమనగంబు.

క. ఘనసారాద్రి యనన్ జం, దనశైలేంద్రంబనంగ • నవనీతనగం
బన రాజత పర్వతమనఁ, జను వలిగుబ్బలి లసద్వి • శదవిద్యుతులన్. 8

గీ. స్ఫాటికశిలోచ్చయంబనఁ • బరఁగుఁగాని
నీరసముగాదు శర్కరా • ధారుణీ ధ
రంబనఁగఁ జెల్లుఁగాని య • రయఁ బిపీలి
కాహృతముగాదు హిమవన్న • గము జగమున. 9

మ. కడుధావళ్యము నొప్పు మూర్తిరమచే • గంగాధునీధారలన్
వెడలన్ జిమ్ముశిరమ్ముచే మునిజనా • భీష్టాశ్రయత్వమ్ముచే
నడఁగన్‌బోని యనన్యసంచిత మహా • హైశ్వర్య సంపత్తిచేఁ
బుడమిన్ శంకరమూర్తిఁబోలు హిమ • వద్భూభృద్వరం బారయన్. 10

శా. నానాదివ్యసుగంధపుష్పలతలున్ • నానాఫలోర్వీజముల్
నానారత్నమయంపు గోనలును గం • ధర్వామర స్కంధముల్
నానీందాశ్రిమముల్ సరిత్తతులు భి • ల్లస్త్రీకనద్వేణు వీ
ణానాదంబులు చెన్నుమీఱుఁ గిరికాం • తారంబులం దెల్లెడన్. 11

గీ. అమరఁ గేదారదేవుని • యండఁ జేరఁ
గిన్నరతఁ గింపురుషత భం • గించునంచుఁ
గిన్నరులుఁ గింపురుషు లల్ల • గిరినిఁ జేరి
నరులు పూరుషులై యల • రిరి యయారె! 12

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజంబు.

గీ. పసిఁడి మొదలగు లోహాల • పంటచేను
మేటి యోషధులకునెల్ల • మేల్మి పొలము
ఏనుఁగులు సింగములు వసి • యించు కోన
యగుచుఁ దగు మంచుఁగొండ పు • ణ్యాములకండ. 13

క. కేదారము మోక్షౌషధి, కేదారము బదరవన మొ • గిన్ శంకరు డా
మోదరుఁ గైవసముగఁగొని, శీఘ్రదనరుచు జగములందుఁ • జెలువుఁదనర్చెన్

క. ఒకచో గంగానది యిఁక, నొకచో యమునాధునియు మ • ఱొకచోనా గం
డకినిర్ఝరిణియునున్ వే,ఱొకచో నా బ్రహ్మపుత్రి • యుదయించె నటన్.

గీ. అలకనందాస్రవంతి కా • భ్యర్ణమందు
నలరు రుద్రాక్ష తరువనం • బుల నఖండ
బిల్వమూలాశ్రియంబుఁ గా • వించి తపము
సిద్ధిఁగాంతురు మునులంద • చిరమునంద. 16

క. స్థావర జంగమ రూపము, లీవిశ్వోత్తరమహాద్రి • కెసఁగును తెంటన్
స్థావరమిది వేఱొకఁ డిల, దేవాకారుండు రుచిర • దేహుండలరున్. 17

గీ. దర్శనీయుఁడు పుణ్యాత్మ పూరుఁడు మంచి
వారలకునెల్లఁ బ్రియమైన వాఁడు కేశ
వాంశుఁ డుద్దామతేజస్వి యవికృతుండు
రాణఁ దనరొందుఁ బర్వత రాజరాజు. 18

ఉ. ఆ నగరాజవర్యుఁడు కులాభ్యుదయంబును ధర్మవృద్ధి నెం
తేనియు దేవతాపితృహితేచ్ఛయు నెంచి వివాహమాడఁగాఁ
బూనుడు దేవతాగ్రణులు పొందుగ నాత్మహితప్రయోజనా
ధీనమనస్కులౌచుఁ బితృదేవులపాలికిఁ జేరి కూరిమిన్. 19

ఉ. మీకును నాకవాసులకు మేదినికంతకు సౌఖ్యసంపదల్
చేకురఁ జేయఁగాఁ గడఁగి చెచ్చెర వచ్చితి మిందు నిత్యల
క్ష్మీకలితన్ భవత్సుతను మేనకకన్యను శైలరాజ సు
శ్లోకున కిచ్చి ధర్మవిధి చొప్పునఁ బెండ్లి యొనర్పుఁ డిత్తఱిన్. 20

గీ. దాన సకలంబు ఫలియించుఁ గాన మీరు
సంశయింపకుఁ డిబ్భంగి సత్వరముగఁ
బెండ్లిఁ గూర్పుఁడు సురలకుఁ బ్రియముసేయు
వారలేనియు భూరి విచారులార! 21

క. అనియిటు పలుకఁగ వారలువిని, తమకూఁతులకు సంభవించిన శాపం
బును దెలిసియు సురవర్యుల, యనుశాసన మారసియుఁ దథాస్తనిరి తగన్. 22

—* మేనకా హిమద్వివాహము *—

శా. అంతన్ వేగమె శైలరాజవరు నాహ్వానించి దేవవ్రజం
బెంతో సంతసమొంది యుత్సవములై స్నేహంగులన్ బన్నన
త్యంతామోదముతోడ నప్పితలు గన్యాదానమున్ జేసి శ్రీ
మంతంపుంబసఁ బెండ్లి చేసిరి మునుల్ మన్నించి దీవించగన్. 23

క. హరియును బరమేష్ఠియునున్, హరిహయుఁడును లోనుగల్గు నమరులుమన్ శం
కరు మదిలోఁ దలఁచుచున, ప్పరిణయమునఁ జెందిరపుడు పరమ ప్రీతిన్. 24

గీ. దేవతలు మానులును బితృదేవతలను
జాలఁగొనియాడి గిరిరాజు చనవు మెచ్చి

చనిరి తమ గేములకు హిమా • చలుఁడు సంత
సమున నిలుఁ జేరె మేనకా • సతినిఁ గూడి. 25

క. అనిపలికిన సూతునిఁ గనుఁ, గొని మేనకజన్మకథను • గొనకొని యమ్మా
నిని తోఁబుట్టుల చరితం, బును శాపవిధానమును జెప్పుఁడనిరి మానుల్. 26

—* మేనక ముగ్గురు కూఁతుల సనకాదుల శాపము *—

శా. సూతుం డిట్లనెఁ బద్మజాత్మజుఁడు ద • క్షుండనఁ జ్ మునీంద్రుండు వి
ఖ్యాతుం డాతని కూఁతులయ్యెడు గ స • ద్కంజాస్యలన్ గశ్యపా
ఖ్యాతుం డాదిగ నొప్పువారి కిడి క • ల్యాణంబు చేసెన్ స్వధా
జేతో మోదము తోడ నందుఁ బితరుల్ • చేపట్టి రప్పట్టునన్. 27

గీ. వారలకు నాస్వధను బుట్టి • వన్నెఁ గాంచి
రాత్మజాతలు మూఁగురా • యతివలందు
మేన తొలిచూలు రెండవ • చాన ధన్య
చివర కాన్పు కలావతి • చిగురుఁబోణి. 28

క. ఈముప్వురయాఖ్యానము లు, శ్రీమంగళదాయకములు • చింతాహరముల్
ప్రేమమునఁ దలఁచువారికిఁ, గామితములనిడు నవిఘ్న • కరములు ధరణిన్. 29

గీ. అట్టిముప్వురు కన్యక • లమలమతులు
ఘనతరజ్ఞాననిధులు యో • గినులు లోక
మాతలనఁ జెల్లువారుఁ సం • ప్రీతి నెల్ల
లోకముల సంచరింతురు • వేఁక మెఱయ. 30

శా. శ్వేతద్వీప మొకప్పుడీ ముగురు ల • క్ష్మీనాథు దర్శింపఁగాఁ
బ్రీతిన్ జేరి రథాంగహస్తునకుఁ బే • ర్మిన్ మ్రొక్కి మేల్ పక్కలన్
జేతోమోదముగా నుతించి తగునా • సిన్ బొల్చు పీఠంబులన్
జాతామోదమునన్ వసించిరి సరో • జాతాక్షుకన్నన్నలన్. 31

గీ. బ్రహ్మమానసపుత్రులు • బ్రహ్మవేత్త
లఖిలలోకార్చితులు సన • కాది ఋషులు
నలువు రపు డటకే తెంచి • నలిననేత్రు
నాదరంబునఁ గాంచి సా • ష్టాంగపడిరి. 32

క. వారిన్‌గని యటనుండిన, వారెల్లరు గద్దియలను • వదలినిలిచి కై
వారములుచేసి మ్రొక్కిరి, సారెకు భయభక్తు లాత్మ • సంబాళింపన్. 33

క. హరియును మునితల్లజులను, బరమహామోదమునఁ గాంచి • బహుమణిగణ భా
స్వరపీఠము లెక్కుండిన, నరుదుగ నాసీనులైరి • యమహాత్మునివరుల్. 34

గీ. అప్పు డటనున్న మేన ధ • న్యయుఁ గలావ
తియును దైవవిమోహిత • లయి ఋషులను
గాంచి గద్దియలందుండి • కదలకుండి
రకట! చెడుకాలమునఁ దెల్వి • యమరదెప్పుడు. 35

క. ఎదురుకొనక లేవక తమ, పదముల కెఱఁగక యొకింతఁ • బలుకక తగు న
మ్మదవతులఁగాంచి సంయము, లెదఁ గినుకన్ గొనిరి జ్ఞాను • లే యైనఁ గడున్.

వ. అంత వారలలోన సనత్కుమారుం డా చంచలాక్షుల నీక్షించి యిట్లు
శాపంబిచ్చె. 37

చ. గరువముఁ జెంది మీరు పితృ • కన్యకలై సను మానులన్ మమున్
బరిభవమొప్పఁ గాంచి యిటు • పల్కక లేవక మ్రొక్కకుంటి రి
క్కరణి సురాంగనోచితము • గాదిఁక నాకముఁ బాసి మీరు మా
గురు ధరకేగి మానిసుల • మన్ సతులౌదురు గాఁత యుగ్మలుల్! 38

గీ. ఎవ్వ రజ్ఞానమోహిత • హృదయు లగుచు
ననుచితము లాచరింతురో • యట్టివారు
గుడుతు రక్కార్యఫలములఁ • బుడమిలోనఁ
దప్ప దెప్పుడ కేలాఁటి • తద్‌జ్ఞులకును. 39

చ. అని శపియింపఁగా విని భ • యమ్మున నప్పితృకన్య లెంతయున్
మనములఁ బొక్కుచుం దురభి • మానముఁ బాసి మునీశ్వరాంఘ్రులం
దునఁ దలలుంచి మ్రొక్కి విన • తుల్ బొనరించి మహాత్ములార! పా
వన మతులార! మా కయిన • పాపముఁబాపి యనుగ్రహింపరే! 40

క. "దాసులతప్పులు దండముతో సరి" యని యరసి యవులఁ • ద్రోయక మము వి
శ్వాసమున శాపమోక్షము, చేసి కటాక్షింపుఁడీ య • చింత్యప్రజ్ఞుల్! 41

క. ఇదియుఁ బ్రమాదవశంబున, నొదవిన తప్పిదముగాని • యుత్తముల మిమున్
మదమునఁ జుల్కనచేసిన, యదిగాదిఁక నరసి ప్రోవుఁ • డచ్ఛచరిత్రుల్! 42

గీ. అని యిటులు పెక్కుభంగుల • నంజలుల్ ఘ
టించి ప్రార్థించు నబలలఁ • గాంచి యంచి
తాదరమున క్షమించి న•యంబుగాఁ బ్రి
యంబుగ సనత్కుమారుఁ డిట్లనియె మరల. 43

—* సనత్కుమారుఁడు మేనకాదుల ననుగ్రహించుట *—

ఉ. సంతసమయ్యె మానసము • చక్కవడెన్ పితృకన్యలార ! మీ
కెంతయు దైన్యమొంది యిటు • లెంతో ప్రియంబుగ మమ్ము వేఁడుటన్
జింతఁదొలంగు డింక ధృతిఁ•జెందుఁడు పొందుఁడు శ్రేయ మెవ్వరేన్
వంత పొసంగినప్డు కద • వందురి ముందటి బాగెఱుంగుటల్. 44

వ. మీకొసంగిన శాపంబుఁగూడ శ్రేయంబై యొసంగు నద్దానిఁ దేటపఱచెద వినుండు మీ ముప్వురిలో. 45

మ. హిమశైలేంద్రుఁడు మేనకన్ జనకరా•జేంద్రుండు ధన్యన్ వణి
క్షమనుండో వృషభానుఁ డంతిమను మె•చ్చుల్ మీఱఁ బెండ్లాడ మీ
కుమయున్ సీతయు రాధయున్ గ్రమముగా • నుత్పన్నలై శర్వా న
ర్యమవంశ్యుండగు రాముఁ గృష్ణుని వివా•హంబాడు వారిమ్మహిన్, 46

వ. కృత త్రేతా ద్వాపర యుగంబులందుఁ గ్రమమ్మున మీరు మూఁగురును గూఁతులవలన మిగుల గీర్తిన్‌జెంది వారి యనుగ్రహంబునఁ గైలాస వైకుంఠ గోలోకంబులకుఁ జనువారింక మీకు లగ్గయ్యెడునని దీవించి కేశవుని యనుజ్ఞన్గొని యమ్మును లంతర్ధానంబునొందిరి. పితృకన్యలును దెప్పరిల్లి విష్ణుదేవుని వీడ్కొని తమ నెలవులకున్ బోయిరనిన సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి. 47

గీ. మేనకాజన్మచరిత మ • మ్మేలఁత పెండ్లి
యును దెలిసికొంటిమిఁ దద్రి రా • జోత్తమునకు
యఖిల జగదంబ కూఁతురై • యవతరించు
టయును నీశ్వరుఁ బెండ్లాడు • టయును జెపుమ. 48

ఉ. నావుడు సూతుఁ డిట్లనె మ • నఃప్రియమొప్ప నగాధిరాజు మే
నావనితన్ గ్రహించి సద • నంబున కేగి మనోజభోగసా

ఖ్యావళిఁ దేలుచుం గడిఁది • హాయనముల్ గడపెన్ సహస్రవిం
శతిపుణ్యాత్మ శీతలసు•దేశ విశాలవనీతలంబులన్. 49

— * విష్ణ్వాది దేవతలు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట *—

గీ. అంతఁగొన్ని దినంబుల • కచ్యుత ప్ర
ముఖనిఖిలలేఖు లేకమై • భూధరేంద్రు
కడకు నరుదేరఁగాఁ గాంచి • కడిఁది భక్తి
వందనము చేసి పీఠముల్ • వరుసనొసఁగి. 50

గీ. అర్ఘ్యపాద్యంబులను జంద • నాక్షతాబ్జ
ములను బూజించి కల్పక • ఫలములిచ్చి
మృదుమధుర వాగ్విలాసంబు • మెఱయ వినయ
వినతుఁడై యిట్లుపల్కెఁ బ్ర • హ్వీధరుండు. 51

ఉ. నేఁడు ఫలంబుఁ జెందె జని • నేఁడు ఫలంబును జెందె నర్చయున్
నేఁడు ఫలంబుఁ జెందెసిరి • నేఁడు ఫలంబును జెందె జ్ఞానముల్
నేఁడు ఫలంబుఁ జెందిరి మ • నీషులు మెచ్చఁ బితాళ్ళు గుంపుగాఁ
గూడి మహాత్ములీరలిట • కున్ జనుదెంచుటచేత బ్రాఁతిగన్. 52

క. ధన్యుఁడనైతిని రాష్ట్రము ధన్యంబయ్యెను గొలంబు • ధన్యంబయ్యెన్
ధన్యతఁ జెందెఁ గుటుంబము, ధన్యతఁ జెందెను గిరీంద్ర•ధామంబెల్లన్. 53

క. తమ సేవకుఁడై తగు నీ, హిమభూధరుచేత నిష్ట•దేవనియోగ స
త్తమునందుఁ దలఁతురేనియుఁ, బ్రమోదమునకున్ రొత్తిఁ జెప్పుఁడు•పావనచరణుల్.

క. అని పల్కిన హిమవంతునిఁ, గని వనజాక్షాదు లాత్మ • కార్యమునకు సి
ద్ధిని నిశ్చయించి వేగమె, యనురాగముతోడ నిట్టు•లని రాతనితోన్. 55

గీ. వినుము గిరిరాజ! మేము నీ• వేశ్మమునకుఁ
గడు ముదమ్మున వచ్చిన • కారణమును
దెలియఁ జెప్పెద మది నీకు • దివిజరాజి
కఖిల లోకంబులకుఁ గుశ•లావహంబు. 56

—* విష్ణ్వాదులు మేనా హిమవంతులకు తపంబు సేయుమనుట *—

ఉ. ఆదిమశక్తి సర్వజగ దంబిక మున్నల దక్షుకూఁతురై
యాదిమ దేవుఁడౌ శివుని కాలయి యాలరిదక్షుఁ డీశునం
దాదరబుద్ధి మాని దురహంకృతి నధ్వరమూన నంపుచో
వేదనఁ జెంది దేహమును వేడుట నందఱెఱుంగు జాడయే. 57

ఉ. ఆ జగదంబ యాసమధి కాత్తతసత్కరుణావలంబ దా
నా జగదీశుఁ బాసి యటు లాత్మపదంబును జెంద నీశ్వరుం
డోజముఁ దక్కి భూవలయ మొంటిగఁ గ్రిమ్మరి విస్ఫురత్తపో
యోజన సేయుచుండె నిపు డొక్కట యోగులు చుట్టి కొల్వఁగన్. 58

గీ. అమ్మహాదేవి గ్రిమ్మఱ నవతరించి
యామహాదేవుఁ బెండ్లాడి నపుడు మరల
నందఱికి లెస్సలయ్యెడు నంతదనుక
సుఖము సమకూర దెందు విశుద్ధకీర్తి! 59

ఉ. కావున నీవు నీ సతియు గాఢపుభక్తి వహించి యమ్మహా
దేవి గుఱించి తీవ్రతర దివ్యతపం బొనరింపుఁ డింపుమై
పావనులైన మీకు గుణవల్లభ యాజగదంబ కూఁతురై
నీవనితోదరంబున జనించును బెంచును మేటి శ్రేయముల్. 60

క. ఇది విధివిహితం బిత్తఱి, నద నెఱిఁగి భవద్గృహమున కరుదెంచితి మ
భ్యుదయ విధానముఁ దెల్పఁగ, నిదియదియని యనక సేయుఁడీ కమాపనుపుల్

వ. అని చెప్పిన నప్పర్వతసార్వభౌముఁ డందులకు వల్లే యనినంత సుపర్వాగ్ర
మణు లాతనికిఁ దత్సతియగు మేనకకున్ దపశ్చర్యా ప్రకారం బుప దేశించి
వారలఁ దపంబందు నియోగించి, యటనుండి వెడలి మార్గమధ్యంబున నొక్క
పుణ్యారణ్యప్రదేశంబందు మహేశ్వరిన్ గూర్చి నమస్కరించి యిట్లు ధ్యానం
బొనర్చిరి.

—* విష్ణ్వాదులు పరదేవతనుగూర్చి ధ్యానముసేయుట *—

మ. జగదంబా! యుమ! శంభులోక నిలయా! శర్వప్రియా! దుర్గ! యి
మ్ముగ నీయడ్గుల మ్రొక్కి కొల్చెదము వి స్ఫూర్జత్ప్రతాపాయతా!

త్రిగుణాతీత! గుణాంచితా! శ్రుతినుతా! ♦ శ్రీశక్తి! యవ్యక్తమూ
ర్తి! గభస్తి స్ఫురితాకృతీ! బుజగతీ! దీవ్యచ్చరిత్రోన్నతీ! ౬౩

సీ. కమలజాండములందుఁ ♦ గల జగజ్జీవుల, నుండి యంతముద్పృప్తి ♦ నొసఁగుదాన
భాస్కరమండల ♦ వర్తినియగుచుఁ బ్రబ, పంచప్రకాశమ్ముఁ ♦ బెంచుదాని
నిద్రయన్ బేరితో ♦ నిఖిలభూతములను, మాయాపటంబున♦మర్చుదాని
సంసారజాతవి ♦ స్తారదుఃఖాబ్ధిని, స్తారతరణినాఁగఁ ♦ దనరుదాని

గీ. యమము మున్నగు సర్వయో ♦ గములపాల
నమునఁజాల వలంతియై ♦ యమరుదాని
వింధ్యగిరివాసనిరతయై ♦ వెలయుదానిఁ
బరమ శివురాణిఁగొల్తుమ ♦ పారభక్తి. 64

ఉ. నీవె సమస్త వేదగత ♦ నిశ్చితతత్త్వమ వంబరో! యిఁకన్
నీవె సమస్త దేవగణ ♦ నిత్యనియామక వమ్మరో! యిఁకన్
నీవె సమస్త లోకముల ♦ నేటుగ సాఁకెడు జాణవంబికా!
నీవె సమస్త దుర్గతుల ♦ నెట్టనఁగొట్టెడు దిట్ట పీశ్వరీ! 65

క. పుష్టివి నీవే సురలకుఁ, దుష్టివి నీవే మునీంద్ర ♦ ధూర్వహులకుఁజి
త్తేష్టరమ పీవె పుణ్యుల, కష్టమశని పీవె దుర్జ ♦ నావళికెల్లన్. 66

గీ. వేదములకెల్లఁ దల్లివై ♦ విశ్వమెల్ల
వెలయు గాయత్రి పీవె సా ♦ విత్రి పీవె
ఆ సరస్వతి పీవె స♦ర్వాగమార్థ
సారవస్తువ వగు దీవె ♦ సత్య మిావె. 67

—* విష్ణ్వాదులకుఁ బరదేవత సాక్షాత్కరించుట *—

గీ. అని యిటుల్ వినుతించుచు ♦ నంబికను గ, నంగ వాంఛించు దేవాధి♦నాథవరుల
కట్టెదుర నగ్గలంబైన ♦ కరుణ గదుర, నమ్మహాదేవియపుడు ప్ర♦త్యక్షమయ్యె.

క. రత్నమయంబగు రథమున, నూత్నపు మృదులాస్తరణ మ♦నోజ్ఞస్థలి స్త్రీ
రత్నమగు రాజభూషణు, పత్ని సురోత్తముల యత్న♦ఫలమై యొప్పెన్.

గీ. కోటిసూర్యాధికంబైన ♦ గురుతర, ప్రకాశ తేజఃప్రకరమునఁ♦గరముదృష్టి
దుర్గమంబయి రంజిల్లు ♦ దుర్గ ననుప, మాన దివ్యన్మహామాయఁ ♦ గాన లేక,

వ. పదంపడి దివిజనాయకు లమ్మహాదేవికి వినతులై నుతిశతంబు లర్పించి దర్శనం బపేక్షించియుండ. 71

సీ. చాపబాణాంకుశ ♦ పాశముల పాణారవిం,దములొప్పు నాల్గు హ♦స్తములతోడ
బాలేందు రేఖా వి♦భాసితంబగుచు నం,దంబుఁ జెందిన కిరీ♦టంబుతోడ
పద్మరాగచ్ఛాయఁ ♦ బరిఢవించిన మనో,జ్ఞములైన మాల్యాంబ♦రములతోడ
మందహాసపు కీవి♦మానుగుల్కెడు దయా,స్పదములై తగు కటా♦క్షములతోడ

గీ. భవ్యకాశ్మీరగంధలే♦పములతోడ
ముంగురులుమూఁగు కస్తూరి ♦ బొట్టుతోడ
భువనములకెల్ల భ్రమసేయు ♦ మూర్తితోడ
శంకరార్ధాంగలక్ష్మి సా♦క్షాత్కరించె. 72

వ. అంత నిలింపు లత్యంతసంతోషితస్వాంతులై సాష్టాంగవందనంబు లాచరించి యంబిక నిట్లు వినుతించిరి.

మ. శివ! కల్యాణి! భవాని! యీశ్వరి! జగ ♦ త్సేవ్యా! సమస్తార్తిహృ
ద్వ్యవసాయా! నిగమంబు వాఙ్మనసమం ♦ ప త్రిం భవచ్ఛక్తిసం
స్తవమున్ జేయఁగఁ దక్కెఁ గాదదియెదో ♦ శక్యంబుగాదంచు మిం
చు వెఱన్‌గాంచి వచించెఁ దల్లి! యిఁకమా ♦ సూక్తుల్ యథోక్తంబులే? 74

క. వినను నీభక్తులకే, మేనిభయంబింతలేక ♦ యెట్లో భవదీ
యానూనమహిమ నెన్న భ, వానీ! దయ మెత్తువమ్మ' పరమప్రీతిన్. 75

—*విష్ణ్వాదులు పరదేవతను మరల జన్మంబునొంది శివునిఁ బెండ్లాడుమనుట*—

ఉ. దక్షుని కూఁతురై మును సుధాకరశేఖరుఁ బెండ్లియాడి బ
ల్కక్షు మహేశ్వరున్ దెగడు ♦ కశ్మలు దక్షుని రోసి యాత్మ దే
హక్షయమున్ బొనర్చి యిటు ♦ లాత్మపదంబును జెందితీవు ఫా
లాక్షుఁడు నీవియోగమున ♦ నార్తివహించి కృశించె నెంతయున్. 76

గీ. తల్లి! లోఁగటి యవతార ♦ దశను దేవ
కార్యసిద్ధి నొనర్పక ♦ కడపితీవు
మునులు వేల్పులు మేమెల్ల ♦ వనటఁగుంది
శరణుఁ జెందితి మమ్మ! నీ చరణములను. 77

చ. మరల ధరన్ జనింపు శశి♦మండనుఁ బెండిలియాడి యా కృపా
కరుని మనం బలర్ప పద♦కంజములన్ భజియించు మమ్ము వి
స్తరకరుణాతిరేకమున ♦ సౌఖ్యములొందఁగఁజేయు విస్మయా
కరమగులీలఁ గూర్పుము జ♦గంబులు మెచ్చ మహేశ్వరప్రియా! 78

గీ. అనుడు జగదేకమాతృక ♦ యాలకించి
హేతువెంచి మదిన్ హృద♦యేశు నీశు
భక్తితోడ స్మరించి దే♦వ్వరవుఁ గరుణ
నచ్యుతాదులఁ గాంచి యి♦ట్లనుచుఁ బలికె. 79

—* పరదేవత దేవతలకు వరములిచ్చుట *—

ఉ. ఓ హరి! యో చతుర్ముఖుఁడ! ♦ యో పురుహూత! వినుండు యుష్మదీ
యేహ నెఱింగితిన్ వరము ♦ నిచ్చెద మెచ్చెద మీ ప్రపత్తులన్
మోహము నేనచేసితిని ♦ మూర్ఖుఁడు దక్షుని కట్లు నాఁడు సం
దేహము లేక యిబ్భువి జ♦నించెద మించెద శంభు రాణినై. 80

గీ. కలవు హేతువులిఁకఁ గొన్ని ♦ కనికరమునఁ
జెప్పెద వినుండు మున్నల ♦ శీతశైల
భర్త యాతనిసతి మేన ♦ పరమసాధ్వి
నన్ను సేవించి రధిక ప్ర♦పన్నులగుచు. 81

ఆ. ఇపుడుఁగూడ వార ♦ లెంతో భక్తినిఁ జెంది
నన్ను సుతనుగా మ♦నసునఁ గోరి
తపసుఁ బూనిరింకఁ ♦ దథ్యంబుగా వారి
గర్భమందుఁ బుట్టుఁ ♦ గాంచుదాన. 82

వ. మఱియును.

ఉ. అక్కట! నా మనోదయితుఁ ♦ డా శివుఁడెంతయు నావియుక్తిచే
వెక్కసమైన దుఃఖమున ♦ వేమఱుఁ బొక్కుచు సృక్కుచున్ గడున్
జిక్కి దిగంబరుండయి య♦శేషధరన్ దిరుగాడుచుండె నా
కక్కరుణాకరున్ దలఁప ♦ నార్తియగున్ హృదయంబు నీరగున్. 84

సీ. ధరియించు నాతండు♦తాపంబణఁప ఘోర, దర్వీకరముఁ బుష్ప♦దామ మనుచు
చరియించు నాతండు ♦ సంతసంబొప్ప శ్మ, శానవాటుల వన♦స్థలములనుచు

కొలువుండు నాతండు • మతుకంబుతోడఁ గు, ధరకూటముల సౌధ • తలములనుచు
నలఁదు నాతండు శాం • త్యర్థంబుగా నల్ల, కాటిభస్మంబు శ్రీ • గంధమనుచు

గీ. ఏమనుచుఁ జెప్పుదాన నా • యీవియోగ, దుఃఖభరమునఁ బొగలుదు • రుద్రుని చరిత్ర
మక్కటా! మిక్కుటంబగు • నక్కటికము, సేయ నెయ్యెరికేని యో • జింపుఁడీరు. 84

ఉ. నాదుశవంబు మూఁపున ఘ • నవ్యథమోయుచుఁ గొన్నినాళ్ళటుల్
రోదనముం బొనర్చు పతి • రుద్రునిఁ గాంచి రమాకళత్ర! నీ
వాదరమొప్పఁ జక్రమున • నాశవగాత్రముఁ ద్రుంచివైచి యా
వేదనము మాన్పలేదె సర • విన్ సురలెల్లరు సంతసింపఁగన్. 85

చ. "అరయక తండ్రి నాకటు ల • నాదరమున్ బొనరింపఁ గుంది ని
ర్భరమగు రోసమొంది సతి • ప్రాణముఁ బాసె నటుల్ పతివ్రతా
భరణమనాఁగ నింపెసఁగు • భార్యను బాసి యెటుల్ భరింతు దు
ర్భరమగు దుఃఖమంచు" నిలుఁ • బాసె గణంబులఁ బాసె భర్త దాన్. 86

గీ. ధీరుఁడయ్యును మాయకు • దూరుఁడయ్యు
నే వికారంబు లేని మ • హేశుఁడయ్యుఁ
బూర్ణుఁడై యొప్పునయ్యాది • పురుషుఁడయ్యుఁ,
గాముకునిఁబోలి పొగలె జ • గంబునందు. 87

క. కాకున్ననిట్టిమోహపుఁ, జీకాకువడంగ నట్టి • శివునకదేలా?
లౌకికుఁడు వోలెఁదిరిగె న, లౌకికుఁడై ప్రకృతికెపుడ • లక్ష్యంబైనన్. 88

గీ. నా వియోగంబు మొదలు నా • నా విధోప
భోగములతో నుడిగెఁ గామ • భోగమతఁడు
నేన యవతార మెత్తినఁ • గానిమరలఁ
బెండ్లియాడఁడు వేయొక్క • వెలఁదినెందు. 89

ఉ. కావుననింక సత్వరము • గా నవతారమొనర్తు శైలప
త్నీవిమలోదరంబున జ • నింతు నఘాపహులైన తాపసుల్
భావములందుఁ బొంగఁగ న • పారతపం బొనరించి యమ్మహా
దేవునిరాణి నౌదుఁగదుఁ • దేకువ సాఁకుదు నాకవాసులన్. 90

ఉ. పొండిఁక మీగృహంబులకు • భూతపతిన్ శివుఁగొల్వుఁడాదయా
మండనుఁ డెల్లదుఃఖముల • మాన్పి సుఖంబిడు నాసుమేరుకో

దండుని పత్నినొౝగద ♦ తద్దయుధన్యతఁ జెంది యేను బ్ర
హ్మాండమునందు వంద్యనయి ♦ యుండఁగఁజాచుట దేవనాయకుల్! 91

గీ. అనియిటులఁబల్కి జగదంబ ♦ యాదితేయ
నాయకులు చూచుచుండఁగ ♦ నత్తటిల్ల
తవలె నిజధామమొందఁ ద్రి ♦ దశవతంసు
లంబఁ గొనియాడి తమయిండ్ల ♦ కరిగిరెలమి. 92

గీ. మునులు సూతునితో నిట్టు ♦ లనిరి దేవ
దేవి నిజధామమొందఁగా ♦ దివ్యవరులు
తమ గృహంబులకేగ భూ ♦ ధరుఁడు మేన
యెట్లు తపసానరించిరో ♦ యెఱుఁగఁజెపుము. 93

—* మేనకా హిమవత్తపో వర్ణనము *—

క. అనవుడు సూతుండిట్లనె, మునులార! వినుండు దేవ♦ముఖ్యులటులు బో
ధన మొనరించి చనన్ శీ,తనగేంద్రుఁడు మేనయును ని♦తాంతప్రేమన్. 94

చ. పరఁగఁ దపంబొనర్చి రన♦వద్యమహాహ్లాద్యమకామధామ వి
స్ఫురదసమానమానసవి♦భూషితభక్తినియుక్తులై మహే
శ్వరసహితంబుగా నుమను♦జైత్రసితప్రతిపత్తు దొట్టగా
నిరువదియేడువారము ల♦హీనవిధానముగా భజింపుచున్. 95

గీ. పర్వతేంద్రుని రాణి సం♦బరముతోడ
నిరుపమానసుసంతాన ♦ నిరత యగుచు
గాంగసైకతమున మహా ♦ గౌరి విగ్ర
హమును బొనరించి పూజించు ♦ నహరహంబు. 96

గీ. తదియనాఁ డష్టమిని నితాం♦త ప్రపత్తి
తోడఁ బస్తుండి యమ్మఱు♦నాఁడు మోద
కాన్నముల గౌరిఁ బూజించి ♦ యవనిసురల
సాపడఁగఁజేసి దానముల్ ♦ చాలఁజేయు. 97

క. కొన్ని దినంబులు ఫలములు, గొన్ని దినంబులును వన్య ♦ కుసుమరసంబున్
గొన్ని దినంబులు జలమును, గొన్ని దినంబులును గాలిఁ ♦ గ్రోలి తపించెన్. 98

—* మేనకకుఁ బరదేవత ప్రత్యక్షమగుట *—

గీ. సప్తవింశతి వారముల్ ♦ జరుప నిట్లు
కడఁగి జగదేకమాత మే ♦ ల్కరుణయెసఁగ
సంతసంబున మేనకా♦కాంత యెదుర
నిలిచి ప్రత్యక్షమయ్యెఁ గో♦ర్కులను దీర్ప. 99

క. మెచ్చితి సాధ్వీ! నీ భా, స్వచ్చరితతపోవ్రతంబు ♦ వరమడుగు మికన్
హెచ్చుగ నెట్టిదియే నే, నిచ్చెదఁ దడఁబాటులేక ♦ హిమశైలసతీ! 100

గీ. అంబ వాల్లభ్యమలర ని♦ట్లనుడు మేన, యంబఁగని మ్రొక్కి విజ్ఞాన♦మలమికొనఁగ
నంజలిఁబొనర్చి మధురోక్తు♦లమరనిట్లు, ధ్యానమొనరించెఁదత్పదా♦ధీనయగుచు

గీ. ఏ మహామాయ తనయందు ♦ నీ జగంబుఁ
బొడమఁజేసి ధరించు వి♦స్ఫూర్తి గరిమ
నమ్మహాదేవి నా చండి♦కాంబ నిష్ఠ
డెందమున గొల్చి యొనరింతు ♦ వందనములు. 102

సీ. ఎల్లలోకములకు ♦ హేతువై తగుదాని, యోగనిద్రయనంగ♦నొప్పుదాని
భక్తులవలవంతఁ ♦ బాఱఁదోలెడుదాని, మంచిదాసుల మురి♦పించుదాని
తల్లులకెల్లను ♦ దల్లియై తగుదాని, నానందమున నెప్పు ♦ డలరుదాని
నిర్జరీరత్నమై ♦ నీటుమీఱెడుదానిఁ, దమ్మిపూదండలఁ♦దాల్చుదాని

గీ. సర్వకార్యార్థములను నొ♦సంగుదానిఁ, బ్రాణులకునెల్ల బుద్ధియై♦పరఁగుదాని
యతులకెల్లర కెఱుకయై♦యమరుదాని, సిద్ధమగుదానిఁ గొలుతుఁ ద్రి♦శుద్ధిగాను.

చ. అనలునియందు నుగ్రకల ♦ వై హరిదశ్వునియందు దాహ కృ
ద్ఘనకలవై శశాంకునెడఁ ♦ గాటపుసంతస మిచ్చు కాంతివై
దనుజ నిహంతయందు విత ♦ తంబగు మాయవునై సుధాంశుమం
డను నెడఁ జిన్మయాకృతిఁ గ♦నంబడు దీవె గదమ్మ శాంకరీ!

గీ. ఊర్ధ్వరేతస్కులై కడు♦నొప్పు ఋషుల, కందఱకు బ్రహ్మవిద్యవై♦యలరె దీవు
జగమునందలి సంసారి♦జనమునకును, గోర్కెవై యొప్పుచుందువు♦కూర్మిమీఱ

క. కష్టంబేమియుఁగాంచక, సృష్టిస్థితి నాశములను ♦ జేకూర్పుటకై
స్రష్టను హరిహరులను మహి, తేష్టమతిఁ గూర్చినట్టి ♦ యేలిక వీవే. 106

సీ. తల్లి!నాబోటులేడ యు♦ద్దామమైన, నీప్రభావంబు నెలమి వ♦ర్ణించు చోడ
శరణుఁ జేసెదనమ్మ! ప్రసన్న వగుము, యిష్టవరములనిమ్ము మ♦హేశపత్ని!

క. ఇట్లు నుతించి భజించిన, గట్టలికసానిఁ గాంచి ♦ కాళీసతి దా
నిట్లట్లనఁ జెల్లనిదయ. యట్లేర్పడఁ గౌఁగిలించి ♦ యాదటఁ బలికెన్. 108

ఉ. కొండలజేనిరాణి! యను♦గుంజెలి వమ్మరో! నాకు నీవు నే
నిండగు గారవమ్మొసఁగ ♦ నీదగుకోర్కెల నీయవచ్చితిన్
దండిగఁగోరు మొండనక ♦ తప్పక యిచ్చెద నాకు నీయరా
కుండెడి దంచు నొక్కటియు ♦ నుండదు ముజ్జగమందు నెందునున్. 109

గీ. అమృతధారలఁజిందు దు♦ర్గాంబపలుకు, సంబరంబున విని గిరి ♦ సార్వభౌమ
పత్ని దోయిలియొగ్గి యి♦ట్లుగిదిఁబలికెఁ, దల్లి!నే వర మొందఁగాఁ♦దగిన యెడల

మ. శతపుత్రుల్ నుతిపాత్రు లిప్డు తొలుతన్ ♦ జైత్రుల్ చిరంజీవులున్
మతిమంతుల్ జనియింపఁగావలె నిఁకన్ ♦ మన్నించి నీవింపుమై
సుతవై నాకు జనింపగాఁవలె సుర♦స్తోమంబుకార్యంబు నా
ధృతిఁ గూర్పన్వలె వామదేవసతివై ♦ తీర్పఁగ వలెన్ లీలలన్.

—* పరదేవత మేనకకుఁ గోరిన వరంబులిచ్చుట *—

గీ. అనుడు మేనావరంబుల ♦ నాలకించి, మందహాసమొనర్చి బా♦లేందుమౌళి
కాళి యిట్లనె మేనకా♦కాంత! నీవు, గనెదు నూర్గురుకొడుకుల♦గరిమ మెఱయ.

ఉ. అందును నుత్తమోత్తముఁ డ♦హర్పతితేజుఁ డొకండు ముఖ్యుఁడై
ముందుగఁ బుట్టు నేనును న♦మోఘతరాదర మొప్ప నుద్భవం
బందెద నీదు గర్భమున ♦ నాత్మజనై యనిమేషకార్య మ
ర్థిం దగఁజేతు నీశ్వరు వ♦రింతు నికం జను కంజలోచనా! 113

వ. అని యిట్లు వరంబిచ్చి యమ్మహాదేవి యంతర్ధానంబుఁ జెంద నమ్మేనక
యద్దిశాభాగంబునకుఁ బ్రణామమ్ము లొనర్చి యత్యంత సమ్మోదమ్మునఁ
దపఃక్లేశమ్ముఁ బోఁజిమ్మి జయశబ్దమ్ము లొక్కుమ్మడిఁ గావింపుచు నాత్మేశ్వరుఁ
జేరనరిగి వరసిద్ధిన్ దెలిపిన గిరీశ్వరుండును సంతుష్టుండై యక్కోమలాంగిన్
పెక్కుభంగులఁ గొనియాడి యక్కునన్ జేర్చి గారవించె. 114

—* మేనకకు నూర్గురు కొడుకులు పుట్టుట *—

గీ. అంత గిరిరాజదంపతు లతులరతుల, సౌఖ్యమొందఁగ మేనకాసాధ్వి చూలుఁ
దాల్చి మేలైన వేళలోఁ దనయుఁ గనియె, ఘనుని మైనాకనాము నగణ్యబలుని.

క. పదఁపడి వరమహిమంబున, నుదయించిరి సుతులువారి కుదితార్కనిభుల్
ముదమునఁ బుత్త్రోత్సవ మా, యదనున నొనరించె భూధరాధీశ్వరుఁడున్.

క. గిరివరుఁ డొసఁగెను దానము, లురవుగ బ్రాహ్మణులకప్పు డొడ్లకును ధనం
బరుదొప్పనిచ్చె గౌరీ, పరమేశ్వరచరణకమల భక్తి నిగిడ్చెన్. 117

చ. హిమగిరి మేనయున్ జగదధీశ్వరి పుట్టువుఁ గోరి యాత్మచి
త్తమునఁ దలంప నాపెయును దా నిడినట్టి వరంబు నప్డు స
త్యము నొనరింపఁగాఁ గడఁగి దైవతకార్యభరంబు నెంచి పూ
ర్ణమయిన యంశతో హిమధరాధరుచిత్తము నొందెఁ బొందుగన్. 118

—* పరదేవతాతేజంబు మేనకాగర్భంబునఁ జేరుట *—

క. ఆగట్టులఱేఁ డత్తఱిఁ, దా గౌరీతేజ మెలమిఁ దాల్చె మెఱయుచున్
బాగై యమరు ముహూర్తపు, భాగంబున నద్దిచేర్చె భార్యతనువునన్. 119

గీ. తనదు పెనిమిటియెడనుండి తన్నుఁ జేరి
నట్టి జగదంబతేజంబు నంది మేన
గర్భమున్ దాల్చి నిర్భరకాంతిపుంజ
రంజితాకార యగుచుఁ గరంబు మెఱసె. 120

గీ. ఆరగింపున నరుచి మెండయ్యె నలఁత
నిద్దురయుఁ గడుఁ బొదలె మైనెగడునగలు
సగము మూలకుఁబడియె నెమ్మొగము లోధ్ర
కుసుమసమమయ్యె గట్టురాకొమ్మకపుడు. 121

గీ. మట్టితావులఁ జిమ్మున మ్మగువమోము
కమ్మనలఁ జాలఁ గొనుచు నేకాంతమందుఁ
దనివిఁ గొనలేకయున్నను దారహర్ష
భరముఁ జెందె మహీధరప్రవరుఁ డపుడు. 122

క. దోహదముఁదీర్పఁ దలకొని, యా హిమవంతుండు మేన•కాత్మస్పృహ నెం
తో హరువొప్ప నెఱింగి మ,హోహర్ష మెసంగఁ గూర్చె • నపు డద్దానిన్. 125

గీ. దేవతలపాలి కల్పల•తికనుబోలు, నంబికను గర్భమునఁదాల్చి•యమరు సతిని
రత్నఖనిగర్భయైన యు•ర్వరనుబోలెఁ, గాంచిమురిసెగిరీశ్వరా•గ్రణియునంత.

గీ. అభ్రితంబగు నాకస•మట్లు ప్రసవ, సమయమొందిన సతికి ర•క్షకులనున్ జి
కిత్సకులనేర్పఱచి గర్భ•గేహమందు, నునిచి యంబనుదలఁచుచు•నుండెనతఁడు.

—* విష్ణ్వాదులువచ్చి మేనాగర్భస్థయగు పరదేవతను స్తుతించుట *—

ఉ. మేనకకడ్పులోనఁ దమ • మేలునకై పుడమిన్ జనింపఁగాఁ
బూనిన యంబికన్ మిగులఁ • బొంగఁగఁజేయ సుపర్వనాయకుల్
మానులు దారసిల్లి యస•మానవచస్స్వనముల్ సెలంగఁగా
ధ్యానముచేసి రాగమని • దానవిధానపథానురోధులై. 126

ఆ. జయము జయము దుర్గ! • జయము మహేశ్వరి!
జయము జయము విజ్ఞ! • జయము కాళి!
జయము సత్యనిష్ఠ! • జయము సత్యవ్రత!
జయము సత్యరూప! • జయము శక్తి! 127

శా. తల్లీ! నీవలనన్గదా జగము లా•తంకంబు లేకింతయే
నుల్లాసంబును జెంది పెంపెసఁగు నీ•వొక్కింత దవ్వొందినన్
ముల్లోకంబులు డెల్వఁదప్పి చెడు మే•మున్ మేటి నీసత్కృపా
వేల్లద్భాగ్యమునన్ సురక్షితులమై • పేర్గాంటి మంబా! యిటుల్. 128

క. పుడమి జనియించి యిఁకమా,యిడుములఁగడ తేర్పుమమ్మ!•యెంతయుఁబేర్మిన్
కడు నేడుగడగఁ గొని ని,న్నడపకఁ బూజించువారి • యెడఁగల కరుణన్.

గీ. మేనకాగర్భమందుఁ బే•ర్మిన్ దనర్చు, నఖిల లోకాంబనిట్లుఁ గొని•యాడి వార
లెల్లఁ దమతమ నెలవుల•కేగిరంత, మేనకకునిండె నెలలు దొ•మ్మిదియునపుడు.

వ. పదియవమాసంబున నొక్క శుభసమయంబున. 131

—* శ్రీ పరదేవతావతార ఘట్టము *—

సీ. ఆకసంబు ప్రసన్న•మయ్యెను గాంతన,క్షత్రమాలాగ్రహ • కలితమగుచు
గాడ్పు సుఖస్పర్శ • గలిగివీచెను మేలి, కమ్మపుప్పొడులను • గ్రిమ్ముకొనుచు

సలిలంబు దనరెఁ ♦ గాసారసరోధునీ, వితతిన్ బ్రఫుల్లార ♦ విందమగుచు
వసుధయొప్పెను జన ♦ పదపట్టణారణ్య,ముల నెన్నఁదగు పండు ♦ గలనుగనుచు

గీ. అగ్నిహవ్యంబునొందె స ♦ వ్యార్చియగుచుఁ, జందురుఁడుపండువెన్నలఁ ♦ జల్లెఁబెల్లు
పుష్పవర్షంబుగురిసె వి ♦ స్ఫూర్తి దిశలు, మెఱసె సజ్జనులెంతయు ♦ మురిసిరెలమి.

క. పాడిరి గంధర్వులు దివి, నాడిరి రంభోర్వశీము ♦ ఖాప్సరస లొగిన్
వీడిరి యలజడి వేల్పులు, వాడిరి బెగ్గడిలి వనటఁ ♦ బాపచరిత్రుల్. 133

గీ. పరఁగ శ్రీచైత్ర శుద్ధ న ♦ వమి నిశీథ, మందు మృగశీర్ష నక్షత్ర ♦ మందు క్షీర
సాగరమునుండి యిందిర ♦ చాడ్పు మేన, కాతరుణి గర్భమందు శ్రీ ♦ కాళిపొడమె.

క. శివ యవతారము సేయఁగ, శివుఁడానందించె నింగిఁ ♦ జెలఁగుచు భేరీ
రవ మొనరించిరి వేల్పులు, రవమున్ బొనరించె మేఘ ♦ రాజి యనువుగాన్.

ఆ. పుష్పవృష్టి యలరెఁ ♦ బొలుపుగాఁగమ్మనల్, గుప్పెగాడ్పు శీత ♦ కుధర నగరి
నుండు వారికెల్ల ♦ నూడె నుమ్మలికమ్మె, సాటిలేని సంత ♦ సం బెసంగె 136

—* విష్ణ్వాదిదేవతలు పరదేవతను దర్శించి స్తుతించుట *—

క. అనిమిషులు గడఁదిహర్షం, బున నట కరుదెంచి నిఖిల ♦ భువనాంబను గ
న్గొని యిట్లు నుతిఁబొనర్చిరి, కనదసమానాభిరామ ♦ ఘనతరఫణితిన్. 137

ఉ. అంబరో! దేవకార్యమును ♦ నర్థిఘటింపఁ దలంపుచేసి జ
న్మంబును నొందినట్టి నిను ♦ నమ్మి భజించెదమమ్మ! యిప్డు పూ
ర్ణంబు నొనర్చి తీవు గిరి ♦ రాణ్మిథునోరు మనోరథంబు సి
ద్ధిం బొనరింపువేగ మిఁక ♦ దివ్యులకార్య మవక్రవిక్రమా! 138

ఆ. విష్ణుముఖ్యదేవ ♦ విభులిట్లు జగదంబి, కను నుతించిమ్రొక్కి ♦ కడుముదమునఁ
దమదు ధామములకుఁ ♦ దరలిరి జగదీశ్వ, రీ దయన్ బొగడుచు ♦ నాదరమున.

క. నీలోత్పల దళకాంతులఁ, బోలినతనుకాంతి మిగులఁ ♦ బొంగిపొరలు న
కాలికదివ్యాకారము, శైలేశ్వరి గాంచి మించు ♦ సంతసమెసఁగన్. 140

చ. ఓపరమేశ్వరీ! త్రిభువ ♦ నోన్నత పూతచరిత్ర! సత్కృపా
ద్వీపవతీ! సతీ! సకల ♦ దేవనుతా! శివధర్మపత్ని! నీ
వీపగిదిన్ గృపన్సలుపు ♦ టెంతయు సంతసమమ్మ! యైన నీ
రూపముమార్చి నాసుతగ ♦ రూపము మైకొనుమమ్మ శాంకరీ! 141

క. ఇటు లాడిన మేనకనుడి, నిటలాక్షునిరాణి విని వి • సిద్ర ప్రేమన్
గుటిలత యొకింతలేకయె, యిటు వల్కె సుధారసంపు • టిమీడిక యమరన్. 142

ఉ. మేనక! మున్ను నీతపసు • మెచ్చివరంబిటులిచ్చి యిప్పుడ
ద్దాని ఘటించితిన్ గుఱుతు • దట్టుటకై యిటునా స్వరూపమున్
బూనితి నిప్డు దీనివిడి • పుత్రికయాకృతిఁ జెందుదాన సం
తానముదంబు నొందుఁ డగ • తల్లజమాళియుఁ బుణ్య వీవునున్. 143

గీ. దేవతలకార్యభర మిఁకఁ • దీర్చుదానఁ
బరఁగఁదరుణేందుధరుఁ జెట్ట • వట్టుదాన
దుర్మతులయాస లడుగంటఁ • దునుముదానఁ
జెనుచుదాన శుభంబులఁ • బేర్మిమీకు, 144

క. నాయందు దుహితృభావము, సేయుఁడు ననుఁబెంచి పెండ్లి • సేయుఁడు ప్రేమన్
రాయుఁడు పాపచయంబుల, వేయుఁడు నిర్వాణసౌఖ్య•విజయధ్వజమున్. 145

వ. ఇట్లుచెప్పి యప్పరదేవత తక్షణంబున నాత్మమాయా విశేషంబున బాలికా కృతిన్ దనరి రోదనంబుచేసిన మేనకయును దత్సంగతాళీజనంబులును ననన్య సామాన్యంబగు నబ్బాలికాతేజంబున కక్కజంబొంది కడున్గడు సంతసంబొంది రాసమయంబున. 146

గీ. పుఱుటి పానుపునందు వి•స్ఫురితగతులఁ
బరఁగు బాలాతను ప్రభా•పటలి నర్ధ
రాత్రమున వెల్గు దీపముల్ • రహినిఁ దక్కి
చిత్రగత దీపములఁబోలి • చెలఁగె నపుడు. 147

—* హిమవంతుఁడు పుత్రీ జననోత్సవము సేయుట *—

క. పుత్రీ జననోదంతము, నాత్రముగా వచ్చి చెప్పి • నట్టి జనుల కే
మాత్రము గొంకక శ్వేత,చ్ఛత్రము వెలిగానొసఁగె న•చలుఁడఖిలంబున్.

గీ. హితులగు మహీసురులఁ బురో•హితులఁగూడి
శైలపతి పుఱుటింటికిఁ • జని కుమారిఁ
గనియెఁ గాంతుల గృహమెల్లఁ • గప్పుదాని
నల్లకలువల డాలు వె•న్నాడుదాని. 149

చ. కని ఘనమైన సంతసము ♦ గ్రమ్ముకొనంగ నగేంద్రుఁ డాత్మజా
జనన మహోత్సవంబెసఁగ ♦ సల్పె ననల్పములైన వాద్యని
స్వనములు వారసుందరుల ♦ చాతురి మీఱెడు నాటపాటలన్
గొనబుఁదనర్ప బ్రాహ్మణులకున్ దగు దానములిచ్చె హెచ్చుగన్. 150

—* నా మ క ర ణ ము *—

గీ. జాతకర్మంబు లొనరించి ♦ శైలరాజు
మునులతో మంచి సుముహూర్త ♦ మునను సుతకు
నామకరణంబు చేసినా ♦ నాధనములఁ
బంచిపెట్టెను యాచక ♦ ప్రతతి కపుడు. 151

గీ. కాళి! కామేశ్వరీ! శివ! ♦ కామసుంద
రీ! లలిత! ఆర్య! చండిక! ♦ బాల! యనుచుఁ
బేరులను బెట్టి యెంతయుఁ ♦ బ్రియము మెఱయఁ
బిలిచిరా బాలికను నింపు ♦ పెంపుగదుర. 152

క. పర్వతపతియా హిమవ, త్పర్వతమున కెలమి నిడు న ♦ పత్యంబగుటన్
బార్వతి యను పేరునునీ, యుర్విన్ గైసేసె నాపె ♦ యుచితవిధముగాఁ. 153

*గీ. అఖిల జగదంబయై సము ♦ దారకరుణ
జగములన్ గాచుచుండుటఁ ♦ జక్క నుమ య
టంచుఁ బేరును దాల్చె యీ ♦ యవనియందుఁ
బరఁగు నెల్లర మదులకు ♦ మురుపు నిడుచు. 154

క. నానావిధ గానంబుల, నానగతికి గాయకాగ్ర ♦ ణులు సల్పిరి సు
శ్రీనిధి గిరిపతి వారికిఁ, గానక కానక చయంబుఁ ♦ గానుకలొసఁగెన్ 155

గీ. అంత హిమవంతుఁ డెంతయు ♦ సంతసంబె
సంగ నుత్సవమిబ్భంగి ♦ సంతరించి
కూఁతుఁ బలుమఱుఁ గాంచుచుఁ ♦ జేతమందుఁ
బొంగెఁ బెల్లిదముగ బహు ♦ పుత్రుఁడైన. 156

* అవతీత్యుమా = రక్షించునట్టిది—అవ రక్షణే

చ. వలిమల కూఁతురెంతయును ♦ వార్షికకాలమునాఁటి గంగయ
ట్టుల శరదిందుచంద్రికయ♦టుల్ కమనీయతరాంగియై దినం
బుల వరుసన్ గడున్ బొదలెఁ ♦ బొందుగ బంధుజనంబులెల్ల న
చ్చెలువముఁగాంచి యచ్చెరువుఁ♦జెంది ముదంబును జెంది రింపునన్. 157

క. పలువురు నందనులొప్పఁగఁ, గలవారైనను గుమారి ♦ కనుఁగనుచు హిమా
చలుఁడున్ దత్పత్నియు ని,మ్ములఁ దృప్తిన్ జెందరైరి ♦ మురియుచు నెపుడున్.

చ. కలిమిగ భ్రమరమెల్ల నన♦కారు నెడన్ జిగిరించి పూచి తా
వుల విలసిల్లుచున్నను ద♦వుల్కొనుఁ జూతనుమంబునందుఁ దేఁ
టులు మలశైలవల్లభుఁడ♦టుల్ గొడుకుల్ గడు నెక్కుడున్న ని
చ్చలు సుతనే కనుంగొనుచు ♦ సంతసమొంది చెలంగు నెంతయున్. 159

సీ. సంస్కారవంతమౌ ♦ చక్కనివాక్కునఁ, దేజంబునొందిన ♦ ధీరుపోల్కి
మహనీయతరకాంతి ♦ మండితంబగు శిఖ, భాస్వరంబైన దీ♦పంబు పగిది
విమలోదకంబున ♦ వెలయు గంగాఝరిఁ, గమనీయమైన యా♦కసమునాడిక్కి
సరసకవీంద్ర వి♦స్ఫురితమై తగుగోష్ఠిఁ, జానొందినట్టి రా♦జన్యుఁ డట్లు

గీ. అఖిల జగముల కంబిక♦యైన యార్య
చేత నిఁక సర్వపర్వత♦శేఖరుండు
పూతుఁడును భూషితుండయి ♦ పొలుపుమీఱి
పుడమియందెల్లఁ గీర్తి వి♦స్ఫూర్తిఁబడసె. 160

—* శ్రీ పార్వతీ బాల్యక్రీడాభివర్ణనము *—

గీ. ప్రబలసింహంబులను గొంతుఁ ♦ బట్టి లాగి,
తెచ్చి యెక్కి వనంబెల్లఁ ♦ దిరుగుఁగాళి
గున్నయేనుఁగుఁ గొనివచ్చి ♦ కొమరుఁ డనుచు
నెత్తికొని ముద్దిడును బ్రియం♦బెసక మెసఁగ. 161

వ. మఱియు నప్పర్వతరాజకుమారి బాల్యక్రీడావినోదంబుల దవిలి తోడిపడుచులఁ
గూడికొని చదలేటి యిసుకతిన్నెలందుఁ జేరి

సీ. జననినే నిఁకనాదు ♦ సంతాన మీరని, పండ్లోగిరంబులు ♦ పంచిపెట్టు
జగములేలెడు దొర♦సానినే నీరలు, ప్రజలంచుఁ బరువొప్పఁ ♦ బనులుసెప్పు

కామధేనువు నేను గడమసురభులీర, టంచుఁ గోర్కులను యోజించి తీర్చు
కల్పవల్లిని నేను స్వల్పలతలు మీఱ, లవి నిజౌన్నత్యంబు నమరఁజూపు

గీ. గురుగు లమరించు బ్రహ్మాండ గోళములని
బొమ్మలను గూర్చు హరిపద్మభవు లనుచును
బంతులాడును రవిహిమ భానులనుచు
శైలరాజకుమారి శైశవముగూరి. 164

ఉ. శారదవేళ హంసములు జాహ్నవిఁజేరెడునట్లు రేయి వి
స్తారరుచుల్ మహౌషధులఁ జక్కఁగఁజెందెడుమాడ్కి నదిజన్
జేరెఁ దమంతఁబూర్వజనిసిద్ధములై తగువిద్యలెల్ల నం
భోరుహనేత్ర దా గురుల పొంతఁ బఠింపుచునుండ వింతగాన్. 165

సీ. శివయని పిలువఁగా జెలువ పల్కునుగాని, యన్యాహ్వాయంబుల కలఁతిసేయు
ఇందుశేఖరము బిట్టెలమిఁ దాల్చునుగాని, తలఁదాల్ప దెన్నండు తమ్మినగల
గజరిపుబుషభతల్లజముల నెక్కును, గాని యెక్కదులాఁతికరుల హరుల
భర్మారవిందసం భవపరాగవిభూతు, లలఁదు గాని యలంద దన్యలేప

గీ. ములను నిచ్చలుసామగీ తులనెగాయ
నముసలుపుఁగాని యితరగీ తములఁ గనదు
శరధను శ్శూలములనె హ స్తములఁ దాల్చుఁ
గాని యల్పాయుధములఁదాఁ గందలఁపదు. 166

వ. మఱియును.

సీ. బాల విపంచికా వాదనంబొనరించుఁ, బరమేష్ఠిరాణిసం బరముఁజెంద
కాళిగాత్రమున రాగముల నాలాపించు, నిందిరహృదయంబు డిందుపడఁగ
లలిత నర్తనకౌశ లంబుఁజూపించున, వ్విద్యాధరాంగనల్ వెఱఁగుఁజెంద
శివచిత్రము లిఖించుఁ జెలువుగా నలరాజు, రాణిధైర్యంబు గౌరంబు సడల

గీ. అనుపమానమనోజ్ఞ కావ్యంబు లల్లు
నల్లగురుకావ్యదేవులు డిల్ల వడఁగ
బరమకళ్యాణి గిరివరే శ్వరకుమారి
లీలలేమని లెక్కింపఁ బోలుఁ బుడమి. 168

—* నారదాగమనము *—

ఉ. నారదమౌని యొక్కనుఁడు ♦ నంబునఁ గొండలతేని వీఁటికిన్
భూరితరప్రమోదమునఁ ♦ బోయి గిరీంద్రునిఁ జేరసించినన్
గూరిమి పేర్మి నాతఁడును ♦ గొబ్బున లేచి నమస్కరించి దై
వాఱెదు వేడ్కఁ బీఠమిడి ♦ పాద్యము నర్ఘ్యమునిచ్చి మెచ్చఁగన్ 169

గీ. తనదు కూఁతును రప్పించి ♦ వినయమెసఁగ
మునిపదంబుల కెఱఁగించి ♦ ముఖ్యకార్య
మిదియని తలంచి వినతుఁడై ♦ యింపుగదుర
నంజలి రచించి యిట్లని ♦ యడిగెఁ బ్రీతి. 170

హిమవంతుఁడు నారదునకుఁ బార్వతి హస్తంబుఁజూపి ఫలంబులఁ దెల్పుమనుట

ఉ. ఓ మహనీయ దివ్యకరు♦ణోదధి! యో పరమేష్ఠిపుత్రిక
గాత్రమణి! మత్సుతాకరముఁ ♦ గాంచి గుణాగుణముల్ గ్రహించి యీ
కోమలగాత్రి యెవ్వనిక♦గున్ దొరసాని మఱెట్టి సౌఖ్యముల్
దా మహిఁజెందునో చెపుఁడు ♦ తథ్యము మీావచనంబు ధారుణిన్. 171

గీ. ఇట్టులడిగిన గిరిపతి ♦ యిచ్చనెఱిఁగి, దేవముని కాళిహస్తంబుఁ ♦ దేఱిచూచి
అఖిల శుభలక్షణంబుల ♦ నరసిమురిసి, యిట్లుపల్కెను భూమిధ♦రేంద్రుతోడ.

శా. శైలేంద్రా! విను శారదేందుకలనా ♦ సారొంది వర్ధిల్లు నీ
బాలారత్నము నీదుకూఁతు రఖిల♦భ్రాజిష్ణురేఖాఢ్య గో
త్రాలంకారము సేయు మీాకుఁ బతి కు♦ద్యత్సౌఖ్యమున్ గూర్చు వా
ణీలక్ష్మల్ పొగడంగ నొప్పు సిరి రా♦ణింపంగ నొంపుంగనుఁ. 173

వ. వెండియు నజ్జడదారి యెలనగవుతో వాగ్విలాసంబు మెఱయ గిరివరున
కిట్లనియె. 174

—* నారదుఁడు పార్వతికి దిగంబరజటిలుఁడు మగఁడగు ననుట *—

గీ. అద్రిరాజన్య! నీకూఁతు ♦ హస్తమందు, రేఖలెల్ల సులక్షణ♦రేఖలైన
నొక్కరేఖ విలక్షణం♦బున్నకతన, దానిఫలమెఱిఁగింతు నం♦తయునువినుము.

గీ. యోగి, నగ్నుండు, కడిఁది బై♦రాగి, గుణము
లేనివాఁడును దలిదండ్రి ♦ లేనివాఁడు

అశివ వేషధరుం డౌచు ♦ డనభిమాని
నీదు కుమారితను బెండ్లాడు ♦ నిజము వినుము. 176

వ. అనినంత

మత్తకోకిల. కాళి నారదమౌని పల్కులఁ ♦ గ్రాలుభావమెఱింగి య
క్కాలకాలుఁడె యాత్మనాథుఁడు ♦ గాఁగలండని యెంచి లోఁ
జాల సంతసమొంది చిత్తము ♦ శంకరాంఘ్రులఁ జేర్చి తా
నాలకింపుచునుండె వారి ప్రి♦యాతురోక్తుల నెంతయున్. 177

క. నారదమునిపల్కుల విని, భూరివ్యసనమునఁ గుంది ♦ భూధరుఁడును మే
నారమణి యెట్టకేలకు, సైరణఁగొని యిట్టులనిరి ♦ చనవున మునితోన్. 178

చ. అలమటఁ జెందె డెందము మ♦హాత్మ! భవద్వచనం బమోఘ మీ
యలజడి కెట్టులోర్తు మక♦టా! పలునోములు నోఁచి కన్న యీ
లలితకుమారికిన్ బతి వి♦లక్షణుఁ డేర్పడ మాదు జీవితం
బులు చెడు దీని మార్పఁగల ♦ పొంకము గల్గినఁ దెల్పుఁడీ దయన్. 179

—* గిరిరాజుతో నారదుఁడు పార్వతి శివపత్నియగుననుట *—

ఉ. నావుడు నారదుండనె మ♦నఃప్రియ మొప్ప నగాధిరాజ! మీ
రీవిధి కించనొందఁదగు ♦ నే? విధి చెయ్దము దిద్దఁబోలునే?
భావమునందు నేనొక యు♦పాయము నారసి చెప్పెదన్ వినుం
డీ వగపెల్లఁ బాసి సుఖ♦మే సమకూరెడుభంగిగా నిఁకన్

గీ. వినుఁడు శివునందు నేనన్న ♦ విధము లెల్లఁ, జెల్లుఁగావున నతని కీ♦చేడె నిచ్చి
పెండ్లిఁగావింపుఁ డట్లైనఁ ♦ బేర్మియలరు, నెల్లదోషంబు లొక్కట ♦ నింకిపోవు.

గీ. ప్రభులయెడ దోసమొక్కింత ♦ వంతనిడదు
లాఁతియం దదియే దుఃఖ♦హేతువగును
స్వర్ణదీపావకార్కుల ♦ చంద మిందు
నరయు మెచ్చోటనేని య♦హార్యతిలక! 182

క. కావున నీప్రియసుత యగు, నీశివ నాశివునకొసఁగి ♦ యింపుగ బెండ్లిన్
గావింపుము కులమలరఁగ, నీవెత యంతయును దొలఁగు ♦ నెగడుసుఖంబుల్.

ఉ. శివుఁ డఖిలేశ్వరేశ్వరుఁడు ♦ శిష్టజనావనబద్ధకంకణుం
డవికృతుఁ డప్రమేయుఁ డఖి♦లామరపూజితపాదపద్ముఁ డు
ద్భవనిధనంబులన్ గనని ♦ బల్లిదుఁ డిద్ధతపోధనాగ్య్రవై
భవుఁడు సమర్థుఁ డెందు నిఁకఁ ♦ బర్వతరాజవరేణ్య! యారయన్. 184

వ. ఇవ్విధంబునఁ జెప్పి యమ్మునిప్రవరుండు వెండియు నిండు వేడుకన్ గొండల దొరతో నిశ్చితంబుగ నిట్లనియె. 185

ఉ. కులగిరిరాజ! నీయనుఁగు ♦ కూఁతురు రూఢిగ రాజమౌళినే
వలచి వివాహమాడు నిది ♦ వాస్తవమెంతయు వీరలొండొరుల్
బలితపుఁ బ్రేమబంధమునఁ ♦ బాయని తీయని చెల్మికల్మిసొం
పెలయఁగ సర్వసౌఖ్యముల ♦ నెప్డు రహింతురు గాంతు రెన్నికన్. 186

మ. మఱియున్ నీదుకుమారి సాధ్వియు నిలిం♦పగ్రామణీభామినీ
శ్వరియై యీశ్వరుఁ బ్రీతుఁ జేయుచుఁ దప♦శ్చర్యన్ హిరణ్యాభయై
ధర గౌరీప్రథఁ జెందుఁ గారుణిక చే♦తస్స్ఫూర్తి రాణింప ని
ర్జరకార్యంబు ఫలింపఁ జేయు సురలా♦శాసించి భాసించగన్. 187

గీ. దేవదేవునిఁ జేపట్టి ♦ దేవులైన, హరివిరించి ప్రముఖులచే ♦ నర్చలొంది
అఖిలభువనంబులకుఁ దాన ♦ యధికయగుచుఁ, బరఁగు నీపుత్రి నీహార ♦ పర్వతేంద్ర!

గీ. పరమవైరాగ్యభావవి♦స్ఫారహృదయుఁ, డైనరుద్రునిఁ జెందియు ♦ నార్య తనదు
మేలిగానములకలిమి న♦మేయతపము, బలిమి శంకర దేహార్థ ♦ భాగమొందు. 189

క. ఈ కన్నెనుదక్క శివుం, డే కాంతను బెండ్లియాడఁ ♦ డిది నిక్కం బి
ట్లేకాంతముగాఁ జెప్పితి, నీకో నగరాజతిలక! ♦ నిలుపు మిది మదిన్. 190

క. కావున నీ కన్నియ నీ, వే వేళనుగాని యొడ్ల ♦ కీయఁగ మదిలో
భావింపకు మీమె మహా, దేవుని సొత్తనుచు మిగులఁ ♦ దెలియు మగవరా!

గీ. ఇట్లు నారదముని యన ♦ హిమనగేంద్రుఁ
డిట్లనియె విన్ము మౌని వ♦రేంద్ర! యొక్క
మనవి శివుని గుఱించి నే ♦ వినినయట్లు
నీదు సన్నిధిఁ జెప్పికొ♦నియెద నిపుడు, 192

సీ. దాక్షాయణీసతి • తనువుఁ బాసిననాఁట, నుండి విరాగియై • యుండెననియు
సంగంబువిడిచి ని•ర్జరగోచరముగాని, ఘనతపంబొనరింప•గడఁగెననియు
నక్షయంబై శివం•బై పరబ్రహ్మమై, యలరుస్వాత్మమున నె•ప్డలరు ననియు
నిర్వికారంబగు•నిజరూపమున నుండి, మానసంబును దింపఁ•బూనఁడనియు

గీ. మున్ను సతితోడ వేఱొక•కన్నె నెపుడు, పెండ్లియాడను నేనని•ప్రియము సంగ
బాసఁగావించెననియుఁ గై•లాసభర్త, కిన్నరులు వచ్చి చెప్పుదు•రిన్నగమున.

క. అట్టిశివుండు మునీశ్వర! బిట్టుగ వేఱొక్కసతినిఁ • బెండ్లాడఁగ ని
ప్పట్టునఁ దలంచు నెట్లని, గట్టులఱేఁ డూరకున్నఁ • గనిముని యనియెన్. 194

చ. గొనకొని దక్షపుత్రి ప్రతి • కూలత నొందిన తండ్రిమీఁదియా
సునఁ దనమూర్తిఁ బాసి త్రిద • శుల్ మొఱపెట్టిన మీఁద మీఁదునం
దనయయి పుట్టెఁ గాళిక గ • దక్షజ కీమెకు లేదు భేద మీ
శునిసతియై కరంబలరుఁ • జుమ్మలుమాను ధరాధరాగ్రణీ! 195

గీ. తన కుమారిక పూర్వవృ•త్తంబు సర్వ
మును మునీంద్రునితో హిమ • భూధరుఁడు వ
ధూసుతుల కట్టెదుట విని • పాసె సంది
యంబు నెల్లను దన హృద•యంబునందు. 196

గీ. కాళి తన పూర్వజన్మంబు • కథనమును ది
టంబుగా నీశుఁ జేపట్టు • టయును నార
దు నుడివిని సిగ్గుచేత న•ధోముఖియును
సస్మితాస్యయునైయుండ • జనకుఁడంత. 191

చ. కని తనపీఠమం దుమను • గ్రచ్చఱఁ జేర్చి కవుంగలించి మో
మునఁ దనమోముఁ జేర్చి శిర•మున్ వెస ముద్దిడి చెక్కులం గరం
బున నరుదొప్పఁగాఁ బుణికి • పొందుగ హర్షముఁ జెందియుండ న
మ్ముని గిరిరాజుఁ దత్సతినిఁ • బూర్తిగఁ బ్రీతులఁ జేయ నిట్లనున్. 198

ఉ. పర్వతరాజ! నీతనయ • పన్నుగఁ గొన్నిదినాలమీఁద సౌ
పర్వణ బృందకల్పిత స•పర్యల నొందుచు నాదిమూర్తియున్
సర్వజగత్ప్రభుండు నగు • శర్వుని యంకతలంబు నెక్కి యీ
యుర్విఁ దలంప రాని కను•లొందని వైభవమొందుఁ బొందుగన్. 199

గీ. అని ప్రియంబుగ వారల యంతరంగ,ములను సంతోషభరమునఁ బొంగఁజేసి
అమరమౌని యథేచ్ఛగ నరుగుటయును, వారలంత గృహంబులోఁ బలికిఁజనిరి.

గీ. కొంత కాలంబుచనినంతఁ గుధరవరుని, రాణిమేనక తనమనోరమణు సన్ని
ధానమునకేగి వేగఁబాదములకెఱఁగి,యిట్టులడిగెఁ బ్రియోక్తులనింపుగదుర.

—* హిమవంతునితోఁ మేనక పార్వతికిఁ బెండ్లిసేయు మనుట *—

ఉ. నారదుఁ డట్లు మీయెదుర నాఁడు వచించిన జాడయేమొ? నే
నారయలేకయుంటిని యథార్థము స్త్రీజనచాపలంబునన్
గూరిమిపుత్రి కిప్పు డనుకూలముగా వరుఁగూర్చి పెండ్లి వి
స్తారతరప్రమోదమున సల్పుఁడు మల్పుఁడు నాథ! నావ్యథన్.

క. ధనమును బ్రాయము చక్కం, దనమును దావ్యివివేక దాక్ష్యంబులు పా
వనమైన వంగడము గ, ల్గిన నరునకుఁ గన్నె నిడవలెన్ సుత యలరన్. 203

ఉ. సుందరరూపమున్నను వచోగరిమంబది సున్న యద్దియు
న్నం దగుభాగ్య మబ్బదు ఘనంబది గల్గిన నీడుజోడునుక్
బొందికఁ గాంచ వబ్బియును బొల్పెసలారినఁ బావనాన్వయం
బందికఁ జెందదొక్కయెడ నన్నియుఁ గూడు టలభ్యమేరికిన్. 204

వ. ఐనను

క. ఏలాఁటివానికైనను, బాలిక నీయంగఁ దలఁప వచ్చునె? తమ క
న్యాలావణ్య గుణంబులఁ, బోలిక నరయంగవలదె పురుషవరేణ్యా!

చ. అలరుల సెజ్జయందు లలి తాంగిక పాఁ బవళించి నిద్ర నొ
త్తిలి పొరలంగఁ గెంపడరి దేహము గందెడుఁ గుందకోరకం
బుల నెపుడేని నెచ్చెలుల పోటికినై చిదుపంగఁ గల్కి వ్రే
ళులఁ గఱగట్టు నెత్తు రిల లోఁగని నామొకోయిట్టి కన్నెలన్. 206

గీ. అనుచుఁ గన్నీరు దొఱఁగన గాధిరాజ,రమణి నాథునిపదముల వ్రాలియున్న
నన్నగోత్తముఁడత్తన్వి నాదరమునఁ,గౌగిటన్ జేర్చియిట్లనె గారవమున. 207

చ. వినుమిఁక దేవి! దేవముని విజ్ఞశిరోమణి చెప్పినట్టి పా
వనవచనంబు బొంకగునె? వద్దిఁక వేఱుతలంపు లింపుమై

దనయకు శంభుఁ గూరిచి యు ♦ దారతపం బొనరింపు మంచు బో
ధను బొనరించి పంపు నియ ♦ తంబుగ దాన శుభంబు సేకుఱున్. 208

క. అగుణములన్నియు శివునెడ, సగుణములై పరఁగువినుము ♦ సుందరి! యిఁక నా
యగణిత తపోనిధానుఁ, డగజను పెండ్లాడుఁ దపము ♦ నర్మిలి సేయన్. 209

వ. అనుచుఁ బలికి యాసీమంతినీలలామంబు పెనిమిటి పలుకుల కలరి కూఁతున్ దప
శ్చరణంబునకై శిక్షన్ బొనర్చి పొంటె నా పెసమీపంబునకున్ జని యనన్య
సామాన్యంబగు నబ్బాలిక సౌకుమార్యధుర్యతన్ గని తపోవ్రతం బుపదేశింప
నోడి కన్నీరుమున్నీరుగాఁ గార్చుచున్నఁ గాంచి యన్నగరాజకుమారి నిజ
జననీమనోగతం బెఱింగి తగుభంగి నూరడించి యిట్లనియె. 210

—* పార్వతి స్వప్నవృత్తాంతము *—

శా. అమ్మా! స్వప్నముఁ గంటిఁ జెప్పెదను వి♦న్మా! నేఁటి ప్రత్యూష పూ
ర్వమ్మం దొక్క తపస్వి విప్రుఁ డనుకం♦పన్ శంకరానుగ్రహా
ర్థమ్మై నన్నుఁ దపంబుఁ జేయుమని హ♦ర్షంబొప్పఁగా శైవమం
త్రమ్మున్ జెప్పి చనెన్ విచిత్రమగు వృ♦త్తం బిద్ది యోజింపుమా! 211

చ. కలయనరాదు నిక్కమము♦గా శివమంత్రముఁ జెప్పిపోయెఁ దాఁ
గల యది కాదనందగదు ♦ కన్నులు మున్నగు వాని తెల్పె యే
మలరదు తల్లి! దానఁ గడు ♦ నక్కజమా మదికంచుఁ జెప్పఁగా
వలిమలరాణి బిట్టలరి ♦ వల్లభు నల్లనఁ బిల్చి పేర్మిమై. 212

గీ. తనయఁ గాంచిన కలఁ గల ♦ తత్త్వమంతఁ
గాంతునకుఁ దెల్ప నాతండు ♦ గరము మురిసి
తాను గాంచిన కలతీరుఁ ♦ దన వధూటి
కిట్లు చెప్పెను సంతోస ♦ మినుమడింప. 213

—* హిమవంతుని స్వప్నవృత్తాంతము *—

ఉ. నాకల నొక్క దివ్యఋషి♦నాథుఁడు నారద బోధితాంగకుం
డీ కుధరోపకంఠమున ♦ కింపుమెయిన్ జనుదెంచి సంయమ
శ్రీకులు మానులెన్నఁగ గ♦రిష్ఠ తపోవ్రతమున్ బొనర్పఁగా
వీఁకఁ గడంగ నే సుతను ♦ వేగొని యా ఘనుపాలికేగితిన్. 214

ఆ. పోయి కనుఁగొని నేనల్ల ♦ పురుషవరుని
నారదోక్తవరునిగాఁగ ♦ నమ్మి మ్రొక్కి
సేవకై యుంతు నాకూఁతు ♦ సెలవొసంగు
మంచుఁ బ్రార్థింపఁగా నిషేధించె నతఁడు. 215

ఆ. అంత నాకూఁతునకు వారి ♦ కపుడు చాల
సాంఖ్య వేదాంతరీతుల ♦ జరిగె వాద
మప్పు డాస్వామి నెనరొంది ♦ యాజ్ఞనొసఁగ
నుంచితిని వారికడఁ గూఁతు ♦ మించుఁబోఁడి. 216

ఉ. కూఁతురు యోగివర్యునకుఁ ♦ గూరిమి పేరిమి సేవఁజేయుచుఙ్
జేతము సంతసంబలరఁ ♦ జేయుచునుండె నటంచు స్వప్నమున్
రాతిరి దెల్లవాఱుతఱి ♦ రాణిరో! కంటిని తత్ఫలంబిఁకన్
జాతము కొద్దికాల మిది ♦ శోభనసూచనమంచుఁ దోఁచెడున్. 217

క. అని యిట్లు శైలకులపతి, తన గేహినితోడఁజెప్పి ♦ తా స్వప్నఫలం
బునుగను పూనిక నుండెను, మనసున శివచింతనంబు ♦ మల్లడిగొనఁగఙ్.

మత్తకోకిల : సూతుఁ డిట్లు వచింపఁగా విని ♦ చోద్యమంది మునీశ్వరుల్
సూతు సద్గుణపూతు నాదృతిఁ ♦ జూచి యిట్లని రింపుమై
భూతభర్త శివుండు రాజత ♦ భూధరంబున నిష్ఠ తాఁ
జేతమం దిరవొంది యెయ్యది ♦ సేయుచుండెనొ చెప్పఁడీ. 219

క. అని మునులన సూతుండిట్లనె వినుఁ డనఘాత్మలార! ♦ యభవుఁడు దాఁ బ
త్నినిఁబాసిన యది మొదలుగ, ఘనతర తాపానలమునఁ ♦ గ్రాఁగి వెగడునన్.

చ. తిరిగి ధరిత్రినెల్లెడ న ♦ దేవరుసన్ మరులొంది జీవితే
శ్వరిని మనంబునన్ మఱవఁ ♦ జాలక తద్గుణజాల వైభవం
బరుదుగఁ గింకరోత్తముల ♦ యాత్మలు దల్లడమొందఁ జెప్పుచున్
దిరుగ నిజాద్రిఁ జేరెమది ♦ ధీరతఁజేకొని యెట్టకేలకున్. 221

చ. త్రిగుణములన్ దొలంగి వికృ ♦ తిన్ గొననట్టి నిజస్వరూప మి
మ్మగఁ గనుచున్ జిరం బిటుల ♦ భూరితరాతులితప్రమోద పూ
రగతమనస్కుఁడై కడు వి ♦ రాజిలె సన్మని రాజులెల్లఁ జ
క్కఁగ నిఁకయోగమర్మములఁ ♦ గర్మఠులై తనయొద్ద నేర్వఁగన్. 222

—* శివుని లలాటఘర్మజలమునుండి కుజుఁడుపుట్టుట *—

ఆ. అట్లు చాలకాల ♦ మరిగిన వెంబడిఁ, జిత్ర మొక్కనాఁడు ♦ శివునినొసటి
ఘర్మవారికణము ♦ గ్రక్కునఁ బుడమిపైఁ, జింద బాలుఁడగుచుఁ ♦ జెలువుమిగిలె

సీ. ఆజానులంబబా ♦ హాచతుష్కమువానిఁ, బద్మరాగారుణ ♦ ప్రభలవాని
నందంబుఁ జిందు మేఁ ♦ లగుమోముగలవాని, రాణించు వెడఁదయు ♦ రంబువానిఁ
గమనీయమైన ♦ యాకారంబు గలవానిఁ, బరులకసాధ్యుఁడై ♦ పరఁగు వాని
దివ్యతేజంబులఁ ♦ దెలివిమించెడువాని, గంభీరదృష్టులఁ ♦ గాంచువాని

గీ. జననమును జెందియున్నత ♦ స్వనమెసంగ, రోదనముసేయువాని న ♦ త్యాదరమున
నెత్తికొనివచ్చి యప్పుమ ♦ హేశు నెదుట, నిలిచియుండెను దాధర ♦ ణీవధూటి. 225

గీ. సుతునిఁ గనితెచ్చి నిలిచిన ♦ సుందరీ ల, లామ క్షమఁ బరికించి కై ♦ లాసభర్త
మందహాసంబుచింద నా ♦ నందసాంద్ర, వచనముల నిట్లు పలికె న ♦ వ్యసుధతోడ.

చ. ధరణివధూటి! నీవు గడు ♦ ధన్యవు నాదు శ్రమాంబుజన్ముఁడై
యరుదుగ నీయెడన్ బొడమి ♦ నట్టి తనూజుని వీనిఁ బెంపు మా
దరమున నిక్కుమారుఁడు త్రి ♦ తాపవిహీనుఁడు సద్గుణాకరుం
డురుసుఖదాత నీకగు మ ♦ దుక్తి గ్రహించి గ్రహింపు మర్భకున్. 226

ఉ. భూమియు నట్లకాకయని ♦ పుత్రునిఁ దోడ్కొని పోయి పెంపఁగా
భౌముఁడటంచుఁ బేరుఁగొని ♦ బాలుఁడు వృద్ధినిఁ జెంది కాశికా
ధామముఁ జేరి యందు హిమ ♦ ధామశిరోమణిఁ గూర్చి నిష్ఠను
ద్దామతపంబుఁ జేసి మహి ♦ తంబగు శంభు ననుగ్రహంబునన్. 227

క. గ్రహములలో నొకబలవ, ద్గ్రహమై భార్గవుని పదము ♦ కన్నను మీఁదన్
బహుతరవిభవాస్పదమై, రహిమీఱెడు మండలమున ♦ రాజయ్యెఁదగన్. 228

—* శివుఁడు హిమాద్రికి వచ్చి తపంబు సేయుట *—

గీ. జగదధీశ్వరుఁ డంతట ♦ శైలరాజ, పుత్రియై జగదీశ్వరి ♦ పుట్టుటయును
నెనిమిదేండ్లవయస్సువ ♦ హించుటయును, నాత్మయందు నెఱింగియా ♦ హ్లాదమొందె.

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనుడు.

శా. గంగాభంగతరంగరంగదురుశృం ♦ గవ్రాతశీతాచలో
త్తుంగాధిత్యకయందు డెంద మలరన్ ♦ దుర్దాంతభంగిన్ దపం

బుం గావింపఁగఁ డంగి భృంగిరిటుఁడున్ ♦ మున్నౌ గణేంద్రాళితో
డం గాలాంతకమూర్తి చేర గిరిరా♦ట్ప్రస్థంబు నాస్థోన్నతిన్. 230

ఆ. బ్రహ్మపురమునుండి ♦ పరమపావనియైన, గంగ యవతరించెఁ ♦ గడఁగి యెచట
నటవసించి తపసు ♦ నారంభ మొనరించె, మానులలరఁ జంద్ర ♦ మౌళియపుడు.

మ. నిరపాయంబయి నిర్వికారమును నై ♦ నిత్యంబునై యాశ్రయాం
తరశూన్యంబయి జ్యోతిరూపమయి య♦ద్వైతంబునై సంవిదా
కరమై సర్వజగన్మయంబునయి మే♦ల్గన్పట్టు స్వాత్మంబునం
దు రహిన్ ధారణఁ జెందియుండె గణనాథు♦ల్ గొంద ఱట్లుండఁగన్. 232

ఉ. నందియు భృంగి మున్నగు గ♦ణప్రవరుల్ మఱిగొందఱందుఁ బా
లేందుకిరీటుఁ జిత్తవిహి♦తేష్ట సపర్యలఁ గొల్చుచుండిరిం
కం దమ మొప్ప ధ్యానవిధి ♦ గాంచి వసించిరి కొందఱింకనుం
గొందఱు ద్వారదేశమునఁ ♦ గోలలఁ దాల్చి వసించిరిమ్మొగన్. 233

— * హిమవంతుఁడు శివుని సందర్శించుట * —

గీ. హిమగిరీశ్వరుఁ డంత స♦ర్వేశ్వరుండు, ప్రమథనాథులతోడఁ ద♦పంబుఁ జేయ
నోషధిప్రస్థభూమిఁ జా♦నొందె ననుచు, విని పరిజనంబుతో వచ్చి ♦ వేగిరముగ.

సీ. విరియఁబూసిన మల్లె♦విరుల మొత్తమ్ముల, చందమొప్పెడు మేని ♦ చాయవాని
గందపుంబొడికన్నఁ ♦ గరము ధావళ్యంపు, పసమీఱు భసితలే♦పంబువాని
నెలదేఁటిదాఁటుల ♦ చెలువుఁ గలంచు నై, ల్యముమీఱు నళితభా♦గ్యంబువానిఁ
గెందమ్మిమొగ్గల ♦ యందంపుపెంపు నై, రింపని యడుగుల ♦ సొంపువాని

గీ. నమరు నఱమోడ్పు కనుదోయి ♦ నలరువానిఁ
బ్రౌఢ నాసాగ్రదృష్టియై ♦ పరఁగువాని
నొనరఁ బద్మాసనమునఁ గూ♦ర్చున్నవాని
నఖిలలోకేశ్వరునిఁ గాంచి ♦ హర్షమునను. 235

ఉ. సాఁగిలి మ్రొక్కి గంధ సుమ♦సారముఁ బాద్యము నర్ఘ్యమిచ్చి ని
ష్ఠాగరిమన్ మనోజ్ఞహారి ♦ చందనపుష్పఫలార్చనంబులన్
వేగ నొనర్చి యచ్చుమగు ♦ వేడ్క భయంబును భక్తియున్ మదిన్
లోఁగఁగఁ జేయ నమ్రతను ♦ లోఁగొని యంజలిఁ బూని యిట్లనెన్. 236

క. దేవాదిదేవ! శంకర!, నీవె కదా? సకలభువననికరమునకు ర
క్షావహుఁడ వారయ మహా, దేవ! కపర్ది! గరిష్ఠదివ్యమూర్తీ!

సీ. నిర్గుణుండైనను నిత్యంబు భక్తుల, నాఁకఁగ సగుణుఁడౌ చతురుఁ డెవఁడు
సర్వలోకనివాస చతురుఁడైనను వెండి, కొండయందుండు నాథుం డెవండు
దేవరాజికి నెల్ల దేవుండు తానయ్యు, యోగిరూపొప్పునైఁ రాగి యెవఁడు
ఏకాంతు లెఱుఁగని యీశ్వరుండైన భ, క్తప్రీతిఁ గాంక్షించు ధన్యుఁ డెవఁడు.

గీ. త్రిగుణములకును నాప్రకృతికిని నీశుఁ, డై విరాజిల్లు నప్పర మాత్మ యెవఁడు
హరివిరించుల యాడిగమందు నెవ్వఁ, డట్టి నీకు నమస్కార మాదిమూర్తి!

క. వాగీశరమేశులక, వ్వాగీశరమేశ్వరత్వ వైభవము నిలన్
బాగొప్ప నిడిన దాతవు, యోగీశ్వర! నీవ కాదె యురుతరకరుణన్. 239

ఉ. నీదు చరిత్ర మెన్న రజనీకరశేఖర! శక్యమా నె దా
మోదరకాంచనోదరముఖోత్తము నిర్జరపాళి కెల్ల నా
మోద మెసంగ భక్తజనపుంగవకోటికిఁ జెల్లునద్ది నీ
వాదర బుద్ధి వారల రయంబునఁ జేరుట లోకనాయకా! 240

ఉ. భాగ్యము గాదె నీవిటఁ గృపానిధి! యీప్రమథాళితోడ వై
రాగ్యమతిన్ దపోవ్రతభరంబు వహింపఁగఁ జేరు టెల్ల నన్
యోగ్యునిఁ జేసి తిప్డు కుల మున్నతిఁ గాంచె వరించె నల్ల సౌ
భాగ్యరమామనోజ్ఞపరిభాసితచారుకటాక్షమాలికల్. 241

ఉ. ఇఁకను మహేశ! సేవకున కిద్దియు నేని పనిన్ ఘటించి తా
వక పరిచారకవ్రజము వంక ననున్ గొని యాదరింపు మే
నకలుష చిత్తవృత్తి ముద మంది యొనర్చెద నీదు సేవ మా
మక హితపుత్రబాంధవ సమాజముతోడ దయామయాత్మకా! 242

గీ. ఇట్లు గిరిరాజు పలికిన నీశ్వరుండు
విని కనులు విప్పి పర్వత విభుని వాని
గణమునుఁ గూడఁ దాఁ బొడఁ గాంచి యపుడు
మందహాసం బెసంగ నిమ్మాడ్కిఁ బలికె. 243

చ. వినుము ధరాధరేశ్వర! పవిత్రునిగా నిను నెంచి నీదు పా
వనశిఖరప్రదేశమున • బాఢతపం బొనరింప వచ్చితిన్
మునులకు నిర్జరేంద్రుల కమోఘతపస్వుల కిష్టభూమియై
యొనరు మరున్నదీసురుచిరోదకపూతము నీతటం బిలన్. 244

ఉ. చేయుదు నిందు నేఁ దపము • శీతమహీధర! కొన్నినాళ్ళు నీ
వీయెడ కిప్డారుల్ దిరుగ • నీయకు నాదు తపోంతరాయముల్
సేయఁగనీయ కీయదియె • సేవయగున్ బరమోత్తమంబుగాఁ
జేయుము తత్ప్రయత్నమిఁకఁ • జేరుము నీదు గృహంబు నింబుగన్. 245

గీ. ఇట్లు జగదీశ్వరుండు గిరీశ్వరునకు, జెప్ప విని గట్లతేఁడప్పు • డొప్పుమీఱు
చనవుతోడుత నిట్లనె సంతసం బె, సంగ దేవాధినాథుని సముఖమందు. 246

క. ఏమని సెప్పుదు మీతోఁ, బ్రేముడి నాప్రస్థమునకు • విచ్చేసి మహా
త్మా! మధురోక్తుల నిట్లనఁ, గా ముదమగ్గలముగాఁగఁ • గడలుకొనె మదిన్.

ఉ. వెగ్గలమైన నిష్ఠఁగొని • వేలుపు లుగ్రతపంబుఁ జేసి ని
న్నగ్గలికన్ గనన్ గడఁగ • నందకయుందువు వారికట్లు నా
నిగ్గగు భాగధేయమున • నీవ యిటుల్ గరుణామయుండవై
దగ్గఱఁ జేరినాఁడ విటు • తాపములింకె మహాత్మ! నాకిఁకన్. 248

శా. నాకన్నన్ ఘనుఁడొక్కఁ డీ జగములోనన్ లేఁడు లెక్కింపఁగా
నాకీడైన నరుండునుం గలుగఁడెన్నన్ నాదు ప్రస్థంబునన్
లోకాధీశ్వర! నీవుచేరి తపసున్ • యోజించుటన్ జేసి య
న్నాకాధీశునికన్న మిన్నయగుదున్ • నాగేంద్రచర్మాంబరా! 249

చ. పరఁగఁ దపంబుఁ జేయుము సుపర్వశిరోమణి! యంతరాయముల్
దొరయునె నీతపంబునకుఁ • దోరవుఁగూరిమిపేర్మి నీదు నౌ
కరు గిరిరాజవర్యుఁ డొడికమ్మగ సేవయొనర్చు నింక సు
స్థిరమతితో స్వతంత్రతను • జేకొని కైకొను నాదుసేవలన్. 250

క. అని వినయమ్మున యమదమ,మునితో నగరాజు ప్రియపు • నుడికారముచొ
ప్పునఁబలికి తనదు గేహం,బున కేగి వచించె సర్వమును దన ప్రియకున్.

చ. అనుచరవర్గమున్ బిలిచి • యాతఁడనెన్ వినుఁడింకమీఁద స్వ
ర్ధుని దిగునట్టిచోటి కెవరుం జనఁగూడదు పోయిరేని శి

తును బొనరింతు వారలను • ఘాతుకరీతి నిజంబు నాదుశా
సనమిదియంచుఁ బ్రస్థమునఁ • జాటుఁడు నెల్ల రెఱుంగునట్లుగాఁ. 252

వ. అని పనిచిన నవ్వారలు.

క. గంగావతరణమున కేఁగంగాఁదగదెవరుఁ గొంత • కాలంబిటు లా
గంగావలె తేఁడేపడ., గంగా శిక్షించు నాజ్ఞఁ • గడచినవారిఁ. 253

—* హిమవంతుఁడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుచుండుమని శివు నర్థించుట *—

ఆ. ఇట్లు సాఁటుటయును • హిమవంతుఁడెంతయు, సంతసమున నీశు • సన్నిధాన
మునకుఁబోయె దివ్య • పుష్పఫలంబులఁ, గొనియుఁదనదుసుతను • గొనియుమఱియు

క. చని ధ్యానతత్పరుండగు, నసఘుని లోకాధినాథు • నాదటఁగని వం
దనమొప్పఁజేసి పూల్పండ్లను నొసఁగి సుతనునిలిపి యొ • డయనికెదురుగాన్.

ఉ. ఓ కరుణాపయోనిధి! మ • హోన్నత పూతచరిత్ర! నీదు సే
వాకుతుకమ్ముతో నిటకు • వచ్చె మదాత్మజ దీనిసేవలన్
జేకొనుమయ్య! ప్రత్యహము • సేవయొనర్చు సఖీసమేతయై
తేఁకువతోడ నాయెడ వి • ధించిన మేటియనుగ్రహంబునన్. 256

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ జూచుట *—

వ. అని యభ్యర్థించిన మహేశ్వరుండాలకించి.

సీ. కనివిని యెఱుఁగని • ఘనతర సౌందర్య,ధుర్యయం చాత్మకుఁ • దోఁచుదాని
దక్షకన్యకకన్నఁ • దద్దయుఁ జక్కందన,నముగల్గి రీవుల • నమరుదాని
ఘనయోగులకునైనఁ • గందర్పవిక్రృతి న,ల్పంజాలినట్టి రూ • పంబుదానిఁ
గాననంతయునుం బ్ర • కాశింపఁజేయు ది,వ్యంబైన కాంతిపుం • జంబుదాని

గీ. నభినవంబైన జవ్వనం • బమరుదానిఁ, నమరుకస్తూరికాఘుమ • ఘుమలదాని
నఖిలలోకంబులకు మూల • మైనదాని, బర్వతేంద్రకుమారియై • పరఁగుదానిఁ

సీ. కలువతేకుల మించఁ • గలకనుంగవదానిఁ, జంద్రమండలనిభా • స్యంబుదాని
గండుతుమ్మెదలట్టి • కటికురుల్ గలదానిఁ, గంబునిభంబైన • గళముదాని
దమ్మితూడులఁబోల్పఁ • దగు బుజంబులదానిఁ, రమ్యమైతగువళి • త్రయముదానిఁ
గమలకుట్మలపీన • ఘనకుచంబులదానిఁ, గడుసన్నమైన నె • న్నడుముదాని

గీ. మెట్టదామరలన్ బోలి • మేల్మిగోమ, లంబు మీఱిన పాదయు • గంబుదాని
ధ్యానులకు మోహనాస్త్రమై • తనరుదాని, నవనిరమణీ శిరోమణి•యైనదాని

ఉ. చూఁచి తదంగ సౌష్ఠవపు • సొంపులు నింపు జనింప నంతతో
లోచనముల్ మొగిడ్చి యవి • లోలము నుత్తమమైనయాత్మయం
దే చరియించుచున్న సక • లేశ్వరుఁగాంచి గిరీశ్వరుండు సం
కోచముతోఁదగుల్గొనిన • కుందున జోతయొనర్చి యిట్లనెన్. 259

ఉ. దేవ! మహానుభావ! శివ! • దివ్యకృపాకర! శర్వ! శంకరా!
నీవె చరాచరంబులకు • నిత్యముహర్షము నిచ్చుదాత వీ
నీ విభవంబెఱుంగుటకు • నేరక వేదచయంబు శాస్త్ర మెం
తో వెరపొప్పఁ జెప్పవలఁతుల్ • పరులెవ్వరిఁకన్ మహేశ్వరా! 260

క. వినను బరమేశ్వర! యీ, దీనుని హిమవంతుఁగనులు•దెఱచి ఘనదయన్
బూని భవదీయ దాసునిఁ, గా నేర్పడఁజూడుమా జ•గన్నుత చరితా!

చ. అనుదినముఁ మహేశ్వర! మ•దాత్మజతోఁ జనుదెంచి నీదు ద
ర్శన మొనరించి పోయెదఁ బ్ర•సన్నమతిన్ సెలవిమ్మటన్న న
య్యనఘుని పల్కులన్ విని • రయమ్మునఁ గన్నులు విప్పి చూచి యి
ట్లనె జగదీశ్వరుం డపుడు • ధ్యాన మొకించుక మాని మానుగన్. 262

క. నాయొద్దకు నీవొక్కఁడ, వే యనుదిన మేగుదెంచు•మీ! నీ తనయన్
నీయింట నున్చిచి రమ్మటు, సేయనిచో నన్నుఁగనుట చేకుఱదు సుమీ! 263

గీ. అని వినిశ్చితముగఁబల్కు•నమ్మహేశు, నకు గిరీశ్వరుఁడిట్లనె• నాథ! యేమి
కారణంబున నిందురాఁ•గాదు నాదు, తనయ కది నీదుసేవకుఁ•దగదొయేమొ!

క. అని యడిగిన హిమవంతున, కనియెను లోకాధినాథుఁ • డాహ్లాదముతో
డను లోకాచారంబులు, గనఁజేయుచు నితర యతుల • గతులఁదెలుపుచున్.

శా. మాయారూపిణులంచుఁ జేడియల నా•మ్నాయంబు బోధించు వి
న్నా! యందున్ యువతుల్ విశేషమిఁకఁ దా•మవ్వారిలో సుందరుల్
బాయన్‌జేయుదు రెందుఁ జిత్తనియతిన్ • బాటించి మోహోద్ధతిన్
డాయన్ జేయుదు రందుచేఁ దపము వి•ఘ్నంబౌను సత్యంబుగా. 266

క. చిత్తరుల గుత్తపుం జను, గుత్తులనున్ జిగిరుమోవి • గ్రొందీవెలఁబోల్
మెత్తని మేనులఁ గాంచినఁ, దత్తఱపడరొక్కొ యెట్టి• తపసులు పుడమిన్.

ఉ. అందును నీదుపుత్రి రుచి• రాంగి. నవీనవయోవిలాస, పూ
ర్ణేందునిభోజ్జ్వలానన కరీంద్రవరేణ్యసమానయాన నే
నిందుఁ దపోవ్రతుండను నిరీహుఁడ యోగికులుండ నాకు నీ
నందనతోడ నేమిపని • నాగకులేంద్ర! తలంచి చూడుమా! 268

ఉ. నీవును దాపసేంద్రుల న•నేకుల నేలెడు వేఁడ వాగమాం
తావగతప్రబోధుఁడవు • న్యాయ్యమెఱుంగవివాడవొక్కొ యీ
భావముమాను మీవగిదిఁ • బల్కకుమింక నగాధిరాజ! యో
షావళియేడ! యోగుల సమక్షము లేడ! యెడందఁ గాంచుమా! 269

గీ. అనుచు నిష్ఠురముగ నిస్పృహంబుగాఁగఁ
బలికి విరమించియున్న నప్పరమపురుషుఁ
గాంచి భయకంపితుండయి • గట్లవేఁడు
మిన్నకుండె వికాసంబు • తెన్నుదక్కి. 270

క. హరుని వచనంబు విని గిరివరుచకితాకృతినిఁ జూచి • పార్వతి దా శం
కరునకు నమస్కరించి మధురఫణుతుల నిట్టులనెఁ జతురతరమతితోన్.

గీ. దేవ! నాతండ్రి కిత్తఱి నీవు చెప్పినట్టి యంశంబునకు సరియైన యుత్త
రంబు నేఁజెప్పుదానఁ గరంబుగనిక, రంబమర నాలకింపు హార్దంబుతోడ.

—* పార్వతీ పరమేశ్వరుల సాంఖ్యవేదాంతపథ వివాదము *—

ఉ. తాపసశక్తితోఁ దగిలి • దండితపం బొనరించుచుంటి వీ
తాపసశక్తితోడనె యు•దారతపంబున నిచ్చగట్టె నీ
తాపసశక్తియే ప్రకృతి • దా నఖిలంబు రచించుఁ బెంచు నా
టోపమణంగఁ ద్రుంచెడు న • ట్టుల్ గనుమేదొ యదీవెవండవో. 273

ఆ. ప్రకృతియొకటిఁబాసి • పశుపతి! లింగరూ, పమున నొప్పనీవు • వసుధవంద్యుఁ
డవును బూజనీయుఁ•డవును ధ్యానార్హుండ, వగుదువయ్య యెట్టు•లరసి చెపుమ!

వ. అనినంత.

క. పర్వతరాజసుతోక్తుల, సర్వస్వం బరసి తనదు ♦ శాసనమును దా
నిర్వాహం బొనరించుచు, శర్వుండిట్లనియె సుప్ర ♦ సన్నాత్ముండై

చ. పరమతపంబునన్ బ్రకృతిఁ ♦ బట్టి యడంచెద శుద్ధమూర్తినై
పరఁగెద నేను సత్యముగఁ ♦ బ్రాజ్ఞులకీ ప్రకృతి శ్రయంబు నె
ప్పురుసునఁ జెల్ల దేవికృతి ♦ పొల్పడకెందును లోకవృత్తముల్
బొరయకయుండఁ జెల్లునిది ♦ పోచ్చెముగాదు మహీధరాత్మజా! 276

క. అనవేగనె నగిక్రమ్మఱ, ననియెను గాళికయు శశిక ♦ లాభరణునితో
ఘనతరచరితా నీనుడి, యును బ్రకృతివశంబుగాక ♦ యొండౌకఁడగునే 277

క. అందీవెక్కతమునఁ బ్రకృ, తిందాఁటినవాఁడవైతి ♦ తెలుపు మఖిలమున్
సందియము లేక బద్ధమ, గుం దానన్ గాదనంగఁ ♦ గూడునె యనఘా! 278

గీ. వచన మాదానగమనముల్ ♦ వదలుటయును
సుఖము నొందుట వినుటయుఁ ♦ జూచుటయును
స్పర్శ మాఘ్రాణమును రస ♦ జ్ఞతయుఁ బ్రకృతి
కృతము లివిగాదనుట యెట్ల ♦ వితథ వచన! 279

గీ. ప్రకృదాటినవాఁడవేన్ ♦ భవ్యచరిత!, తపమదేటికి నీకిందుఁ ♦ దత్త్వమెఱిఁగి
నట్టివానికిఁ దపసున ♦ నవసరంబు, లేదు వాగ్వాదమున నేమి ♦ లేదు లబ్ధి. 280

వ. ప్రత్యక్షసిద్ధియం దనుమాన ప్రమాణంబు నెవ్వ రంగీకరింతురు? నీ వప్రాకృ
తుండ వగుట యెట్లు? లోకమందు దేహు లెంతవఱ కింద్రియజన్య జ్ఞానాను
భవంబు గలిగియుందు రంతదనుక ప్రాకృతులౌట స్పష్టంబు.

ఉ. మాటలు వేయునేల విను ♦ మా యనుమానము మాని సర్వమున్
దేటయొనర్చెదన్ బ్రకృతి ♦ నేన్ బురుషుండవు నీవు సుంతయేన్
బూటక మేదిటన్ సగుణ ♦ మూర్తివి నాదయనోదు వీవు నా
కూటమిఁబాసి సుంతయొనఁ ♦ గూర్పఁగఁలాడవె నిర్గుణుండవై. 282

ఆ. నన్నుఁజేరికాదె ♦ నాథ! నీవెల్ల క, ర్మములఁజేయుటరయ ♦ మహిని నెపుడు
అట్లుగాక ప్రకృతి ♦ కవ్వల నీవున్న, భయముఁబాసి నా స ♦ పర్యఁ గొనుము.

ఆ. ఇట్లు సాంఖ్యసరణి ♦ హిమగిరికన్య దాఁ, జెప్పినట్టి నుడుల ♦ నొప్పుమెఱయ
విని శివుండు పలికె ♦ వేదాంతమతమార్గ, గామియగుచు నిటులఁ ♦ గాళితోడ.

—* శివుఁడు పార్వతీ పరిచర్యలఁ గొనుట కంగీకరించుట *—

మ. గిరిజా! నీవిటు సాంఖ్యవాదినివి కాం•క్షింపన్ నిషేధింప ని
ష్ఠురమా, నట్టులెచేయు ప్రత్యూహము ని•చ్చో నాకు శుశ్రూష నేఁ
బరమేశానుఁడనేని మాయకు దురా•పస్థానభూతుండనేన్
దరమే? నన్నుఁ జలింపఁజేయుటకుఁ గాం•తాలోకచూడామణీ! 285

గీ. ఇట్లు గాళికిఁ జెప్పి శై•లేంద్రుతోడఁ, బలికె భక్తానురంజన•పరుఁడు హరుఁడు
నీదుప్రస్థంబునన్ దపో•నిష్ఠనుండె,దను స్వరూపంబు నానంద•ఘనముఁగనుచు.

క. సెలవొసఁగు నాకుఁ దపసిట, నలుపుటకై తావకాను•శాసనమును ని
మ్మలఁగనక తపముసేయఁగ, నలవియె యిట నేరికేని • నగరాజవరా!

వ. అనిన విని హిమవంతుఁ డత్యంతవిధేయుండై ప్రణమిల్లి శివునకిట్లనియె. 288

గీ. దేవదైతేయమానుషా•ధిష్ఠితంబు, లీ జగంబులకెల్లను • నీవె యీశ్వ
రుండవై యుండ దేవ! తు•చ్ఛుండనైన, యేనెటుల నేమిసెప్పుదు•నిందుఁగడఁగి.

క. అనవిని హిమవంతునితో, ననుకంపదనర్పఁగా మ•హాదేవుం డి
ట్లనియె గిరిరాజ! వేశ్మం•బున కేగుండన్న మురిసి•పోయిరి వారల్. 290

—* పార్వతి చెలులతోఁ బ్రతిదినము శివునకుఁ బరిచర్యసేయుట *—

చ. ప్రతిదినమున్ గిరీశ్వరుఁడు • పార్వతిఁ దోడ్కొనిపోయి శంకరున్
గుతుకముతోడఁ గొల్చి చను • గోత్రవరేణ్యుఁడు రాకయున్న నం
చితమతితో సఖిద్వయము • చేరికఁదా శివుఁ జేరి భూమి భృ
త్సుత పరిచర్య సేయుఁబ్రము•ఖుల్ శివునానతి నాఁపరాసతిన్. 291

ఉ. పర్వతరాజసూక్తి యెడ • భర్గుఁడు గౌరవభావముంచి య
ప్పార్వతితోడ నిట్టులనె • బాలిక! నీవిఁక నీసఖిద్వయిన్
హార్పఁగ దోడుగాఁ గొని మ • దంతికభూమికి వచ్చిభక్తిమేల్
బర్వఁగ సేవఁజేసి చను • ప్రత్యూహమున్ వెఱపొంద కింతయున్.

ఆ. ఇట్లుచెప్పి శివుఁడు • హిమగిరి కన్యకా, సేవనిర్వికార • చిత్తుఁడగుచుఁ
జేకొనుచు వసించెఁ•జిత్రమా విఘ్నంబు, తెరవుఁజెందియట్టి• తెరవుఁజొరఁడు.

క. కొండలదొర డెందంబున, నిండగు మోదంబుఁజెంది • నిలయంబునఁ దా
నుండెఁ బ్రియంబున జగదీ,శుండట స్వాత్మమును గనుచు • శోభిలెమిగులన్.

ఉ. కాళి సఖిద్వయిన్ జతగఁ • గైకొని నిత్యము చంద్రశేఖరుꣳ
వేళకుఁజేరి తత్పదవ•నేజము లభ్రధునీజలంబులన్
క్షాళనచేసి యఘ్నునర•సంబును గ్రోలు విశుద్ధవిస్ఫుర
చ్చేలముతోఁ దడిన్ దుడుచుఁ • జెన్నుగఁ బూజలొనర్చు సద్విధిన్.

ఆ. మరల మరల మ్రొక్కి • మానుగ నిత్యమి,బ్భంగి ధీరుఁడై త•పంబుసేయు
శంకరుని భజించి•శైలేంద్రకన్యక, మగుడఁజేరుఁ దండ్రి • మందిరంబు. 296

వ. ఇట్లు చిరకాలంబు గడచినంత నగ్గిరిరాజకుమారి శివునిఁజేరి.

సీ. ఒకనాఁడు కాళిక • సకియలతో గాన, మొనరించెఁ గామవ•ర్ధనముగాఁగ
ఒకనాఁడు కుశసమి•ద్వికచసుమంబుల, స్వయముగాఁ దెచ్చి య•ర్పణముచేసె
ఒకనాఁడు పుష్పమా•లికల నాశ్రమమెల్లఁ, బొంకంబుగాఁ దా న•లంకరించె
ఒకనాఁడు శివునిఁదా•నొంటిమై తెప్ప వేయక చూచి కడువిస్మ•యంబుఁ జెందె

గీ. అంత శివుఁడును నొంటిమై•నపుడు తనదు
మ్రోలనున్నట్టి యాజగ•న్మోహనాంగిఁ
గనియు భూతతనువున నొ•ప్పినదటంచు
దారగా గ్రహియింపఁగఁ • దలఁపకుండె. 297

వ. మరలఁ గొన్నినాళ్ళ కమ్మహాదేవుఁడు.

గీ. సంయతేంద్రియమై తన • చరణసేవ,నంబె మదిఁబూనియున్న న•న్నగకులేంద్ర
పుత్రినారసి కడుకృపా•పూర్ణమతిఁ ద,లంచె నెమ్మనమందు నీ•లాగుగాను.

క. ఎపుడు గరువంబుఁ బోవిడి, తపమున్ సలుపంగఁదొడఁగు• తన్వీమణి దా
నపు డేనును దడయక లో,లుపమతిఁ బెండ్లాడువాఁడ • లోలాక్షినిటన్. 299

ఉ. ఇప్పగిదిꣳ దలంచి జగ•దీశ్వరుఁడంతనె ధ్యానయోగ మ
ట్లెప్పటియట్టులొంది మది • నెట్టివిచారము నొంద కెంతయున్
దప్పక సేవఁజేయు వసు•ధాధరరాజవరేణ్యకన్యఁ దా
నెప్పుడు చూచుచుండియు న•దేమొకొ చూడనియట్టులుండెడుꣳ. 300

క. గిరిజ యనుదినము శివునకుఁ, బరిచర్య నొనర్చుచుండి•బాగుగ నతిభా
స్వరమైన శివునిరూపం, బుఱవుగఁజూచుచు మనమున • నువ్విళులూరున్.

వ. అంతఁ గొంతకాలం బిట్లు చనినంతఁ దారకాసుర బాధితులైన సురలు పర మేష్ఠి యనుమతంబునఁ బార్వతీ పరమేశ్వర సమ్మేళనంబునకై పచ్చవిలుతుం బుత్తెంచ నతండు పరమేశ్వరు కంటిమంటన్ గరంగుటన్ గాంచి పార్వతి గర్వంబు దొఱంగి ఘోరంబగు తపం బొనరించినంత శివుండు సంతుష్టుండై వివాహం బాడె ననిన విని సూతునకు శౌనకాదు లిట్లనిరి. 307

గీ. తారకాసురుఁ డెవ్వఁ డు దారబలము, వాని కెట్లులభించె ! సు పర్వులెట్టు లంతకాంతకు మీఁదికి నలరువిల్తుఁ, బంపి రెట్టుల నాతండు పయనమయ్యె.

క. ఎఱిఁగింపుము చక్కఁగ నిఁక, నఱమఱ యొక్కింతలేక యనఘాత్మక! మా యుఱవగు దగయడఁగఁగఁ గ్రగ, చ్ఛఱ ఘనమకరందమధుర చాతురగవిన్

వ. అనుటయు

శా. శ్రీరాజద్వరవర్ణినీసముదయ శ్రేణీప్రకర్షాఢ్య! వి
స్తారౌదార్యదయారసాబ్ధిహృదయా! శైలేంద్రజా శంకరా
ర్చారాజన్మధురాశయా! పతిహిత ప్రారంభసంరంభ! కా
శీరామేశ్వరముఖ్యతీర్థ గమన శ్రీభోగభాగ్యోదయా! 308

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

మల్లికాంబికాతను
జా! మృదుమధుర ప్రసంగ ♦ షట్కాలశివా
ర్చామోదమానసాబ్జ! స
భామాన్యా! యనఘ! వీర♦భద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహాముసీంద్రుల కిట్లనియె. ౨

—✽ సూతుఁడు శౌనకాదులకుఁ దారకాసురోదంతంబుఁ జెప్పుట ✽—

ఉ. సారసగర్భపౌత్రుఁ డధి ♦ శక్తి మరీచికుమారుఁ డాస్వయం
భూరుచి కశ్యపుండు పద ♦ మూఁగుర దక్షుని యాత్మజాతలన్
బేరిమిఁ బెండ్లియాడ నటఁ ♦ బెద్దదియైన దితీభయాన కా
భూరిబలుల్ హిరణ్యకశి ♦ పుండు హిరణ్యవిలోచనుండునున్. ౩

ఆ. తనయులై జనించి ♦ ధాత్రియందెల్లెడ, దుఃఖకరులుగాఁగఁ ♦ దొడరనపుడు
హరి నృసింహసూక ♦ రాకారముల వారిఁ, బట్టిచంపె విబుధ♦పక్షులలర. ౪

చ. దితియును ఘోరదుఃఖమున ♦ దీనతఁజెంది నిజాత్మనాథు నం
చితమతిఁ గొల్చి చూలుఁగొన ♦ జిష్ణుఁడెఱింగి తదీయగర్భము
ద్ధతిఁ గులిశప్రయోగమున ♦ సంతనె వ్రయ్యలు చేసినన్ మహో
న్నతమగు కాశ్యపాంశ మది ♦ నాశముగాక తనర్చె నెంతయున్. ౫

గీ. నిదురఁబోవుచునున్న య • న్నెలఁతకొక్క, నాఁడుదై వికయోగంబు • నన్ మరుత్తు
లనెడు పేరునఁ బెక్కురు • తనయు లుద్భ, వించి నాకముఁ జేరి సే • వించిరింద్రు. 6

క. అందింద్రుని యనుమతితో, డం దిరముగ వారలుండు • టనుజూచి కడుఁ
వందురి దితిసుందరి దిరు, గం దనవిభుఁ జేరిచెప్పి • కలవిధమెల్లన్. 7

గీ. మరల గర్భంబుఁగోరి య • మ్మగువ మగని
వేఁడఁగా నతఁడిట్లను • వెలఁది! వినుము
పదియు వేలేండ్లు రాజీవ • భవునిఁగూర్చి
పావనాత్మకవై చేయు • పరమతపము. 8

క. ఆరీతి సల్పఁగా సుతుఁ,డో రమణీ! నీకుఁ బొడము • నుజ్జ్వలగాత్రుం
డారూఢవిక్రముఁడు జగ, దారాధ్యచరిత్రుఁ డొకరుఁ • డపుడు హితముగాన్.

—* వజ్రాంగుని యుత్పత్తి *—

ఆ. ఇట్లు కఱపి పంప • నిందీవరాక్షి దా
నత్తెఱంగు తపము • నాచరించి
వచ్చి విభునిఁగొల్చి • వరుస వేఁకటిదాల్చి
సుతునిఁ గనియె నొకని • సురుచిరాంగు. 10

క. ఆతఁడు వజ్రాంగుండని, ఖ్యాతిన్ గొనె నాహ్వయంబు • సార్థకమొప్పన్
జేతోమోదముఁగనె దితి, యాతంకముఁజెంది కుంది • రమరులు పెలుచన్. 11

వ. ఇట్లు దినదినప్రవర్ధమానుండై యతండు నిజజననీశాసనంబునన్ జేసి యొక్కనాఁ
డేకరథమ్ముతో నాకమ్మునకేగి. 12

—* వజ్రాంగుని విజయము *—

చ. కదసి మహేంద్రు నాహవము • ఖమ్మునఁబట్టి సురల్ గలంగఁ దో
ర్మదమెడలించి బిట్టులుక • మైకొని బెట్టిదమైనశిక్షఁ బెం
పొదవఁగఁజేసి నిర్జరస • మూహముతోఁ జెరవెట్టి యార్చె న
య్యదనున వాసవవ్యసన • మారసి యాదితి చెందె మోదమున్. 13

గీ. దేవతలు చాలదీనులై • తీవ్రదుఃఖ, భరముఁ జెందిరి తత్సతుల్ • బహులశోక
సాగరంబున మునిఁగిరా • చందమెఱిఁగి, కమలజుఁడు కశ్యపునితోడఁ • గదలివచ్చి.

క. సామోక్తుల వజ్రాంగుని, తో మానసమలరఁ బల్కి • ద్రుహిణుండల సు
త్రామున్ దివిషచ్ఛక్రిము, తో మగుడన్ విడువఁ జేసెఁ • దోరంపుదయన్. 15

వ. అంత శివభక్తాగ్రిగణ్యుండును బరిశుద్ధాంతరంగుండును నిర్వికారుండును నిత్య సంతుష్టుండును నగు వజ్రాంగుం డట్లు ధాత యనుమతిఁ బురుహూతాది సకలాదితేయులన్ విడిచిపుచ్చి యత్తాత కిట్లనియె. 16

మ. పరమేష్ఠీ! విను మీ బిడౌజుఁడు మహాపాపిష్ఠుఁ డెట్లీతనిన్
గరుణన్ గాంచితి వస్మదీయజననీ • గర్భస్థతేజంబుఁ దెం
పరియై వ్రయ్యలుచేసె స్వార్థపరుఁడై • మాతల్లి యుల్లంబు వం
దురఁ జేసెన్ బలుమార్లు నద్ది గుడిపెన్ • దుఃఖంబు నిక్కం బిటుల్. 17

మ. తనరాజ్యంబును నేలుఁగాక యిఁక నీతండిష్ట లోకేశ! మ
జ్జననీ శాసనమొంది యివ్విధము శిక్షన్ జేసితిన్ నీవు నా
జనకుండున్ జనుదెంచి యివ్విధము యాచ్చన్ సల్పఁగా దండు నే
ధనలోభంబునఁ జేయలే దిటులఁ దత్త్వం బిద్ది భావింపుమా! 18

ఉ. ఒల్లను దారహారముల • నొల్లను రత్నవిభూషణంబు లే
నొల్లను వాహనప్రకర • మొల్లను రాజ్యము భోగవైభవం
బొల్లను దేవ! తత్త్వమది • యొక్కటిఁ గోరెదఁ జెప్పుమయ్య! తా
నెల్ల సమస్తదుఃఖముల • నేపునఁ బాపి సుఖం బొసంగునో. 19

చ. అదివిని పద్మజుండు హృద • యంబున నూరటఁ జెంది సత్త్వసం
పదరహిఁ జెందె నీతఁడిఁక • భామిని వీనికి నే సృజింతు నం
చెదను దలంచి యట్లె సృజి • యించి వరాంగి యనాఁగ నుగ్మలిన్
ముదమునొసంగి యద్దితిజ • ముఖ్యుని పెండిలి చేసె వాసిగన్. 20

వ. అనంతరం బకాంచనగర్భుండును గర్వపుండునుఁ దమనివాసంబుల కరిగి రట వజ్రాంగుడును దామసభావంబు లేక సాత్త్వికాంతఃకరణుండై యెల్లరతో నిర్వైరంబుగ సుఖంబుండె, వరాంగి వల్లభునితోడఁ గూడియుండియు సాత్త్విక భావంబునొందక సకామయై వివిధోపచారంబులఁ బెనిమిటి నారాధించుచుండె.

గీ. అంతవజ్రాంగుఁ డెంతయుఁ • గాంతసేయు
సేవలన్ గడుప్రీతుఁడై • చెలువఁ గాంచి

పలికె నాతోడఁ దెల్పుశ్రీ పాలతాంగి!
నీ మనోరథ మీడేర్తు నిక్కముగను. 22

మ. అనిన న్వాగ సమాంగి దాపివి మహా హ్లాదంబుతో మ్రొక్కి యి
ట్లనె దేవా! మఱి యింతి దేవి దనయున్ బ్రార్థించ వ్వబ్జాక్ష శా
సనదుఃఖప్రద లోక జిత్వరుఁ బ్రశస్తశ్రీయు నాకద్వినన్
జనియించున్ వరి పొందఁ బుత్రుఁడయిన నే సంతోషముం జెందెదన్. 23

క. అని వనజాక్షి ప్రియమాత్మ స్వేచ్ఛం, దనయుని యుక్కుజముఁ జెంది పురుషశ్రేష్ఠుం
డును జ్ఞానవంతుఁ డగు నట్లని కోరినయో మహాతపసంబు నం జాలుఁడై.

ఉ. కోరుము నీవు వాంఛితము కోమలి! నే పొందఁగూర్తు నంచుఁ ద
త్కారము కేనుబల్కితి నళీరాంగి సురావళితో విరోధమున్
గోరివచించె నట్టి పోరఁ గూర్చిన శోకము లార్తిఁ జెందునే
నేంక తెచ్చుకొంటి నని నేఁ డనై యిటుఁ బాపహేతువుగ. 25

ఉ. కాదని యిప్పు డాడుటది కర్జము దోసముగాదె యెక్కుడన్
బోము నెటుల్ ఫానర్తు నెటుఁ బోయిన ధర్మవిరుద్ధమార్గ మిం
దేది హితేతరంబు హితమెయ్యదియంచు విచారసాగరం
బీదుచుఁ గొన్నినాళ్ళిటుల నే కడపెన్ గడు భీతచిత్తుఁడై. 26

సీ. అంతఁ బరమేశ్వరేచ్ఛచే నతఁడు దార
హితము నే చేయఁదలఁచి భూరిమ్మ తపము
నజునిఁగోరి యొనర్ప నయ్యలఘుఁ డెదుర
నిలిచి నీ యీప్సితంబెద్ది తెలుపుమనిన. 27

శా. ఆవజ్రాంగుఁడు పద్మజున్‌గని మహా హర్షంబునన్ మ్రొక్కి నా
నా వేదోక్తుల సన్నుతుల్ సలిపి వాగ్జ్ఞాథా! యుదీయాంగనా
భావారాధ్యునిఁ బుత్రునిమ్ము త్రిజగత్ప్రఖ్యాతవిక్రాంతుఁ దే
జోవిద్యోతితదిగ్వితాను సుతపస్తోమాభిరామాత్మకున్. 28

సీ. ఇట్లుగోరిన విని పరమేష్ఠియట్టు,లగును గాకని పలికి నిజాత్మయందుఁ
దలఁపుఁగొని శివు నెంతయుఁ దలఁచి కొలిచి, చనియె వేగంబుగా నిజసదనమునకు.

—* తారకాసురుఁడు పుట్టుట *—

ఉత్సాహవృత్తము. అంతఁ దా వరాంగి గర్భ • మంది సంతసమున భా
స్వంతమైన తేజమొంది • చాలకాలమేగ రా
త్ర్యంతమందు నర్కుఁబోలె • నతిశుభంపువేళన
క్కాంతగన్నెఁ డిలోకభీకరాకుఁ గొమారు నుజ్జ్వలున్. 30

వ. అయ్యవసరంబున.

సీ. వసుమతి వణఁకెఁ బర్వతవనంబుల తోడ, దిశలందు జ్వాలలెం • తేనిఁదనరె
తోయదప్రకరంబు • పూయవర్షము నించె, నుప్పెనల్ చెలరేఁగె • నుదధులందు
సుడిగాడ్పు రేఁగియె • క్కుడురజంబులఁ గుప్పె గొప్పమ్రానులు పెల్లు • గూలెఁ బుడమి
పరివేషములు ప్రభా • కరచంద్రనములఁజుట్టె, • నిర్ఘాతపాతముల్ • నెగడెమిగుల

గీ. మినకనుల్ దలలెత్తి రో • దనముచేసె
గుడ్లగూబలు నక్కలు • గూసెఁ బసులు
కారణంబించుకేని లే • కయె రయమున
వనలె మూత్రపురీషముల్ • బెదరి బెదరి. 31

క. ఇటుల మహోత్పాతము లు, త్కటముగ నప్పుడుప్పతిల్ల • గని మూఢజనుల్
పటుతరవిప్లవమేదో, ఘటిల్లెనని మనసులందుఁ గాంచిరి కలఁతన్. 32

గీ. అపుడు కశ్యపసహితుఁడై • యబ్జభవుఁడు
వచ్చి తారకుఁ డనుచు నా • హ్వాయమొసఁగె
బాలునకు; బాలుఁడట మీఁద • వరుసతోడఁ
గొండవలె దృఢకాయుఁడై • గొప్పఁజెందె. 33

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత.

గీ. తారకాసురుఁ డపుడు త్రిలోకవిజయంబుఁ
బడయఁ దపసాచరింపఁగాఁ • గడఁగి తల్లి
సెలవుఁ గొని మధువనభూమిఁ • జేరి భూరి
తపముఁ జేయఁగఁ దొడఁగె ధా • తను భజించి. 34

—* తారకాసురతపోవర్ణనము *—

సీ. ఒకయంఘ్రి నిలిచి బాహువులెత్తి కిత్తి వి, నేత్రముఁగన్గొనుచు నూఱేండ్లు గడపి
పూనిపాదాంగుష్ఠ • మున నే నిలిచి యట్లె, యినునిఁగన్గొనుచు నూఱేండ్లు గడపి

ఒకచేతనే నేలనొంది తాఁ దలక్రిందు, లెగసి దర్పమున నూఱేండ్లుగడపి
ద్రుమశాఖఁ బాదద్వయమున నాలంబన, మెసఁగఁ గావించి నూఱేండ్లుగడపి

గీ. ఇల ననలమధ్యమందు నూఱేండ్లుగడపి
యెలమి జలమధ్యమందు నూఱేండ్లుగడపి
యనువుగా దృఢచిత్తుఁడై యనిలభక్ష
ణంబు సేయుచు నతఁడు తపంబు సలిపె. 35

ఉ. ఉగ్రతపంబు నిట్లు నియమోద్ధతిఁ జేయఁగ నప్డు వాని శీ
ర్షాగ్రమునుండి యగ్నులు రయంబున వెల్వడి చుట్టి మేదురో
దగ్రతరార్చులన్ భువనదాహముచేయఁగడంగఁగా నిలిం
పాగ్రణులెల్లఁ జేరిరి భయాతురులై పరమేష్ఠిలోకమున్. 36

చ. చని విధిఁగాంచి మ్రొక్కి కడు సంస్తుతులన్ బొనరించి దైత్యవ
ర్యుని ఘనతాపసవ్రతమహోన్నతిఁ దెల్పి తదీయ తాపవే
దన భువనంబు లన్నియును దగ్ధము కాఁగలవంచుఁ జెప్పి గొ
బ్బునఁ గరుణించి ప్రోవుమని ప్రోవుగ బల్కిరి యుల్కనన్ సురల్. 37

గీ. అనిన విని పద్మసంభవుం డాదరమున
దైవతారి యుదంతమంతయును మంత
నమునఁ జింతించి వేలుపుగములఁ బంచి
యసుర యున్నెడ కరుదెంచి యనియె నిట్లు. 38

—* బ్రహ్మదేవుఁడు తారకాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ. తారక! నీతపోవ్రత ముదారతరం బది మెచ్చి నీకిటుల్
గోరిక లీయ వచ్చితిని కోరఁగ రానివటంచు లేవు నీ
వారసి తెల్పు మీప్సితము లన్ని యొసంగెద నన్న ధాతతో
భూరిముదంబునన్ దనుజ పుంగవుఁ డప్పుడు మ్రొక్కి యిట్లనెన్. 39

తరల. సకలలోకవిధాత! నీవు ప్రసన్నభావముఁ జెంద వే
ఱొకటి దక్కవయుండునే వర మొంద నేఁ దగియున్నచో
సకలనిర్జరరాజిఁ గెల్వఁగ శక్తినిమ్ము పురారి శ
ర్భకుఁడు గల్గినఁ జంపుఁగాక దురంబునం దతఁడేఁచినన్. 40

వ. అనుగ్రహించి నాకీ రెండు వరంబు లీయుమని యడిగినఁ బితామహుండు తథాస్తని యొసంగి నిజధామంబున కరిగె - తారకుండును నిజపట్టణంబగు శోణితపురంబుఁ బ్రవేశించి దైత్యగురుండగు భార్గవుని యనుమతితో సుముహూర్తంబునందుఁ ద్రిలోకరాజ్య పట్టాభిషేకంబుఁ జెందె. **41**

— * తారక దిగ్విజయము * —

శా. అంతన్ దానవభర్త సర్వవిజయం బాసించి నాకంబు వి
క్రాంతిన్ జేరి పురందరున్ గడిఁది సంగ్రామంబునన్ గెల్చి దు
ర్దాంతస్ఫూర్తి సమస్తనిర్జరుల శౌర్యం బూడ్చి నిర్జించి ని
శ్చింతన్ వారలచే నుపాయనములన్ జెందెన్ మహోత్సాహియై. **42**

సీ. ఐరావతంబిచ్చె హరిహయుం డడలున, నవనిధు లొసఁగెఁ గిన్నరులఱేఁడు
వరుణుండు దివ్యాశ్వవర్గంబు లిచ్చెను, నుచ్చైశ్శ్రవంబుఁ బ్రొద్దిచ్చెఁ దలఁకి
కామధేనువు నార్షగణము సమర్పించెఁ, దొగలవిందమృతమిమ్ముగ నొసంగె
వసుమతియొసఁగె సువర్ణసస్యంబుల, రత్నంబులిచ్చె సంద్రములరాజు

గీ. ఇప్పగిది నెల్ల రలుకున నిచ్చినట్టి, వస్తువాహనములఁగొని వైభవమున
సకలలోకము లేలెఁ గౌశలము మెఱయఁ, దారకుండు సురశ్రీ విదారకుండు.

మ. ఒకనాఁ డచ్యుతుఁ గెల్వఁగాఁ దలఁచి పేరుత్సాహ మొప్పంగ సై
నికవర్గంబులతో వడిన్ జని ఘనానీకంబునన్ దీవ్రసా
యకజాలంబులఁ గేశవున్ బొదవఁ బద్మాక్షుండు రుష్టాత్ముఁడై
ప్రకటోదగ్రకఠోరధారమగు చక్రం బేసి యార్చెన్ గడున్.

క. చక్రం బట్లేసిన ని, ర్వక్రంబుగ నేగి దానవప్రభునఱుతన్
విక్రమముదక్కి సుమహా, రక్రియఁ జెలువొందె దైత్య రాజి యలరఁగాన్.

గీ. అంత శ్రీకాంతుఁ డక్కజ మంది వైరి
జయము మదినెంచి తత్కాల సముచితముగఁ
దారకునకు విధేయుఁడై తగులమొసఁగఁ
బలికి నిజపురి కనిపెను పాయమునను. **46**

— * దేవతాపీడనము * —

గీ. తారకాసురుఁ డవుడు శాత్రవజయంబుఁ
బూర్తిగా నొంది వేల్పుల నార్తిపెట్టి

యెల్ల జగములఁ దనయాజ్ఞ • చెల్లునట్లు
చేసి భోగంబులను బెల్లు • చెందుచుండె. 47

వ. అంత దేవతలందఱు పరాజితులై తారకాసురుని దాస్యంబుఁ జెంది యెల్ల వేళలవ్వాని గొలుచుచుండిరి. 48

సీ. మారుతుం డిల్లిల్లు • మార్జనం బొనరించుఁ, గలయంపిఁ జల్లును • గాండభర్త
వైశ్వానరుండు మేల్ • వంటకం బొనరించు, రక్షకభటుఁడై పరంగు జముఁడు
ఆశ్వినేయులు గొల్తు • రమరిక వెజ్జులై, బొక్కసంబులఁ బెంచు • జక్కులదొర
తుంబురుం డొనరించుఁ • దోరంపుగానంబు, నాట్య మచ్చరలు పొ • నర్తురరసి

గీ. అనుదినం బినుఁడర్ఘ్యమా • నట్టులెండ, గాయు రేఱేఁడు నట్టులే • కర్జమెఱిఁగి
వెన్నెలలునించు నింద్రుండు • విధముఁ దెలిసి, వానఁ గురిపించుచుండై తేయ • వరునకదిరి

—* దేవతలు బ్రహ్మదేవునకు దమమూర్తిఁ జెప్పికొనుట *—

సుగంధి. చాల కాలమిట్లుఁ సేవ • సల్పి వేల్పులెల్లరున్
జాలినొంది డీలుఁ జెంది • సత్యలోకమేగి యం
దోలగంబునందుఁ గాంచ • నోదరుఁ బ్రసన్నులై
చాలభక్తిఁ జేరి మ్రొక్కి • సంస్తుతించి రెంతయున్. 50

చ. నలినజుఁడప్డు వారల మ • నస్స్థితి నారసి గారవంపు పెం
పలరఁగ నిట్లుఁ బల్కె హృద • యంబుల నివ్వగఁ జెందియున్న య
ట్టుల మదిఁదోఁచెఁ దాఁచక యి • టుల్ చెప్పుఁడయ్య నిలింపులార! మీ
యలుకుఁ దొలంగఁ జేయు విత • మారసెదన్ జుఁడి యెల్లభంగులన్. 51

గీ. అనిన దేవతలనిరి మ • హాత్మ! నీకు, గోచరంబెట్లుగాదొకో • గురుతరవ్య
థావిపన్నులమగు మాయు • దంతమంత, యకట! తారకహేతుకం • బై యలంప.

ఉ. తారకుఁడట్లు నీకడ ను • దారవరంబులఁ జెంది వీరల
క్ష్మీరమణీయవైభవవి • శేషవిజృంభితదివ్యశక్తి బృం
దారకబృందమున్ గెలిచి • నాకము మున్నగుచోట్లనెల్ల ది
వ్యారుల ధీరులన్ నిలిపి • యార్తులఁ జేయుచునుండె మమ్మిటుల్. 53

ఉ. ఏమని చెప్పువారమిఁక • నేవము లేకలవాఁడు సేయు న
బ్బాములు పద్మసంభవ! సు • పర్వులమెల్లర మొగ్గమాలి మా

దీమస మెల్లఁ గోలుపడి • దేబెలమై కడు తుచ్ఛపుం బనుల్
మే మొనరింపుచుంటిమి య•మిత్రుని కుల్కున రాతిరింబవల్. 54

చ. కటకట యెట్లులోర్తు మొడి•కమ్మని సేవ లొనర్చుచున్న న
క్కుటిలుఁ డిఁకెద్దియేని యొక • కూడనికార్యము సెప్పి గొప్ప సి
ల్గట నొడఁగూర్చు నెందయిన • నందకపోవుదమన్న గుండెలే
దెటులనొనర్తు మెందుఁజరి•యింతుము చెప్పుము లోకనాయకా! 55

ఉ. ముప్పదిమూడుకోట్ల సుర•పుంగవు లర్వదికోటు లచ్చరల్
గొప్పమునీశ్వరుల్ నరులు • ఘోరఫణాధరశేఖరుల్ నెటిఁ
దప్పక తారకాసురుని • దాస్యముసేయుచు భీతచిత్తులై
యెప్పటికప్పుడే గడుప • నెంతురు కాలము కంజసంభవా! 56

ఉ. లేవు ధరిత్రి జన్నములు • లేవు వ్రతంబులునున్ దపంబులున్
లేవు నవగ్రహార్చనలు • లేవు యథోచిత దానధర్మముల్
లేవు సుఖప్రసంగములు • లేవు శుభక్రియ లెందునేనియున్
లేవిటుఁ గావలుండగు ని•లింపవిరోధి కతమ్మునన్ విభూ! 57

ఉ. ఇందఱ మిట్లు సర్వభువ•నేశ్వర! తారకపాపకార్చులన్
డిందికడున్ బొకారుచును • నీదరిఁజేరితి మిప్పు డీ వుపే
క్షుం దలపెట్టిచంపెదవొ • కన్నన జాలిఁదలంచి మన్చెదో
వందనముల్ ప్రభూ! సురల•వైళము గట్టులఁజేర్పు మెట్టులేఁ. 58

గీ. సకలరాక్షసలోక శి•క్షాచణంబు, నిఖిల సుర ముని సజ్జన • నికరరక్ష
కంబునై యొప్పువిష్ణుచ•క్రంబు తార, కాసురునికంఠమునఁ బుష్ప•హారమయ్యె.

క. ఆ పాపాత్ముని మంత్రిలు, పాపతములు క్రౌంచముఖులు • పటుబాహుబలా
టోపమునఁ గూర్చునాపద, లోపఁగ వశమాని కాంచ•నోదర! మాకున్. 60

క. మించిన దయామతిన్ బో, షించిన నీవే దురంత • చింతాజలధిన్
ముంచిన నీవే దిక్కని, కొంచక వచ్చితిమి నెనరుఁ•గూర్పుము తండ్రీ! 61

గీ. సన్నిపాతమహావ్యాధి • సంప్రకోప
మందు మందులు వమ్మగు • మాడ్కి నస్మ
దీయయత్నంబులెల్ల దై•తేయవిభుని
యందు వితలయ్యె నకట! యే•మందు మనఘ! 62

ఉ. కన్నుల బాష్పముల్ దొరఁగఁ♦గా నమరోత్తములెల్ల నిట్టులా
పన్నతఁ బొక్కుచుం దమ వి♦పన్నతఁ దెల్ప ననల్పదుఃఖసం
పన్నమనంబుతో నజుఁడు ♦ వారల గోడపుడాలకించి యా
పన్నతకంధరుండయి వి♦చారముఁజూపి యొకింతసేపటుల్. 63

గీ. వేల్పులనుజూచి మీరిట్లు♦వెఱవఁదగునె, కాల మొకరీతిగానుండఁ♦గలదె యెందుఁ
గడఁగి చీఁకటి గొన్నాళ్ళు♦గానుపింప, వెన్నెలవెలుంగు వెనువెంట♦వేగిరముగ.

ఉ. నేన యొసంగినాఁడ రజ♦నీచరనాథునకవ్వరంబు న
ద్దానవుఁడేచి మీకిటులఁ ♦ దాపము సేయుటఁ జూడఁగాఁ గడున్
మానసమెంతొ నొచ్చె యిది ♦ మంచిదె? సాధులఘోష పాటిగా
వానికిఁ జేటు దెచ్చు నిఁక ♦ వందురుఁ జెందకుఁడిం దకల్మషుల్! 65

ఉ వానితపంబు లోకము ల ♦ వారణరీతి దహించుచుండఁగా
నేనటులీయకొంటిఁ బర♦మేశ్వరుఁ డాత్మజుఁ గాంచెనేని య
ద్దానవు నుగ్రయుద్ధమునఁ ♦ దాఁకి వధించు నతండు గాక య
వ్వాని జయింపలేరొరులు ♦ వారిజలోచనుఁడేని శర్వుఁడేఁ. 66

—* బ్రహ్మదేవుఁడు కుమారజన్మార్థమై యుపాయంబు జెప్పుట *—

గీ. మున్ను దక్షాధ్వరంబున ♦ మూర్తిఁబాసి, సట్టిజగదంబ దా నిపు ♦ డద్రిరాజ
దారగర్భంబునన్బుట్టి♦తనరె శివుఁడు, తపము సేయఁగ హిమగిరీం♦ద్రమును జేరె

చ. శివునకు సేవఁజేయుటకు ♦ శీతగిరీశ్వరుఁ డాత్మపుత్రియా
శివను విధించె నాపెయును ♦ సేవయొనర్చుచునుండె నిత్యమా
భవునకుఁ బర్వతాత్మజను ♦ బన్నుగఁగూర్చినచోఁ గుమారుఁడు
ద్భవమగు దాన మీవెతలు ♦ వాయు సుఖం బొనఁగూడు రూఢిగన్. 68

ఆ. ఇదియె చక్కనైన♦హితమార్గ మొండిఁక, లేదు వేఱు తెరువు♦లేఖులార!
కడఁగి మీరలట్టి♦కార్యంబుఁగూర్పఁగాఁ, బూని రేని మీకుఁ♦బొసఁగు శుభము. 69

గీ. తారకున కేను మేలట్లు ♦ దనరఁ జేసి, యిపుడు నేఁ గీడుసలుపుట ♦ హితముగాదు
విసపుమ్రాఁకైన ననున్బెంచి♦విఱుగఁగొట్టఁ, దగదు మూర్ఖున కేనియు♦దారులార!

ఉ. ఇంకను నేను దారకున♦కెంతయు మంచి తెఱంగుఁ జెప్పి యా
వంకర లెల్లమాని త్రిది♦వంబు సుపర్వులకిచ్చి భూమిపై

హుంకృతి లేకయుండుమని ♦ యారసి బుద్ధులు సెప్పివచ్చెదన్
బొంకముమీఱ మీఱకను ♦ బోయి యొనర్పఁడు తత్ప్రయత్నమున్. 71

చ. అని యిటు వేల్పులన్ బనిచి ♦ యాతఁడు తారకుపాలి కేగి మ
న్ననలను వానిచేఁ బడసి ♦ నాకము లేఖులకిచ్చి సంతసం
బొనరఁగ శోణితాఖ్యపురి♦నుండి జగంబుల నేలు మట్లు నే
ననయము నీకు శ్రేయమగు ♦ నాయమరోత్కరమొందు నూఱటన్. 72

క. స్వారాజ్యంబేలుట నీ,కోరిన యదిగాదు నీవు ♦ గోరిన వరమున్
మీఱక యిచ్చితి జబ్బన, జూరఁగ నిఁకఁ దనిసి యెను మ♦సురవర! దీనన్.

గీ. ఇట్లొడంబడఁజెప్పి తా♦నేగె నజుఁడు, స్వర్గమా యసురేంద్రుఁ♦డప్పటికి విడిచి
శోణితపురంబుఁ జేరి య♦చ్చోటనుండి, సర్వలోకంబు లేలె ని♦ష్కంటకముగ.

—* ఇంద్రుఁడు మన్మథుని రప్పించుట *—

మ. సుర లొక్కించుకఁ దెప్పరిల్లి సురరా♦జున్ జేరఁగాఁబోయి యా
దర మొప్పన్ బరమేష్ఠి సెప్పిన యుదం♦తంబంతయున్ జెప్పి ముం
దటి కార్యంబునకై త్వరన్ సలుప సు♦త్రాముండు వాచస్పతి
త్వరితాదేశమునన్ దలంచె మదిఁ గం♦దర్పున్ గడున్ బ్రీతితోన్. 75

చ. తలఁచినతోడఁ బచ్చవిలుదంట ♦ కరంబు ముదంబుతో సుధుఁ
బిలిచి రథంబు నాయితముఁ ♦ బెట్టఁగఁబంచి రతీసమేతుఁడై
చిలుకలు గోరువంకలును ♦ సింహానదంబులొనర్ప వైభవం
బలరఁగఁ దేరునెక్కి త్రిద♦శాలయభూమికి నచ్చి పొచ్చగన్. 76

క. ధార్మికనిలయంబైన సు, ధర్మకు దగఁ జేరి దేవ♦తలతోఁ ద్రిజగ
చ్ఛర్మంబు నరయు నింద్రుని, నిర్మలమతిఁ జేరి మ్రొక్కి ♦ పలిచి యిటులనెన్.

గీ. ఏల నన్దలఁచితివి మ♦హేంద్ర! యేమి, పనిపొనంగెను నాతోడఁ♦బలుకు నీదు
సెలవు శిరమునఁ దాల్చి నేఁ♦ జేయువాఁడ, నీదు కార్యంబుఁ దడయక♦నిక్కముగను

—* ఇంద్రుఁడు మన్మథునకు దేవకార్యంబుఁ దెలుపుట *—

మ. అనఁ గందర్పునివాక్యమున్ విని మహా♦హ్లాదం బెదన్ జెంది య
ఘునుఁ బ్రీతిన్ గని నిర్జరేంద్రుఁడనియెన్ ♦గ్రాహధ్వజా! మేలు మే

లనిశం బాప్తులకార్య మీవు నిజకార్యంబట్లు భావింతు వెం
దును నీయట్టి సఖుండుగల్గునె? దిశాస్తోమంబు గాలించినన్. 79

గీ. పుష్పసాయక! నీవు దంభోళియును మ, దీయ జయసాధకంబు లెంతేనియశని
కుంఠితంబగు నపుడప్పు గొదవలేక, నీ వమోఘతేజస్వివై నెగడెదెపుడు. 80

ఉ. అక్కట తనర్ రమాసుత! మదాత్మసఖుండవు నీవు మాకిటుల్
వెక్కసమైన దుఃఖ మదివేఁచుచునున్నది నీసహాయమున్
గ్రక్కునఁ జెంది యిక్కడిఁది కాఁతియఁ బాయవలెన్ గడంగి నీ
వెక్కువ మక్కువన్ గొని సుహృద్వ్యసనంబు హరింపఁగావలెన్. 81

శా. నీకన్నన్ బరుఁ డొక్కఁడిప్పుడని దా నిర్వాహమున్ జేయఁగా
లేకుంటన్ భవదీయ విక్రమముఁ జెల్మిన్ గోరి రావించితిన్
మ్మా కీ యాపదయందు నేడుగడవై మన్పంగ నీభారమో
శ్రీకాంతానన! పద్మభాస్కర! మహాశృంగారవీరాగ్రణీ! 82

శా. ఆపత్కాలమునందు నెచ్చెలిని ఘోరాజిన్ భటశ్రేష్ఠు రో
గాపన్నుండగునప్డు పెండ్లమును నత్యంతోరు దుర్భిక్షమం
దో పేర్గాన్న వదాన్యశేఖరుని సత్యోక్తిన్ మహాసంకటా
టోపంబందుఁ బరీక్షసేయఁదగు నట్టుల్ దల్తు రార్యోత్తముల్. 83

గీ. ఇప్పు డనివార్యమై మమ్ము నేఁచుచున్న
యీ మహాపదయందుఁ బరీక్ష నీకు
గాఁగలదు కాఁగలదు చెలికాఁడ! జయము
సందియములేదు సౌందర్య శౌర్యధుర్య! 84

గీ. అనిన నింద్రుని వచనంబు లాలకించి, పంచబాణుఁడు ప్రేమానుబంధపూర్వ
కముఁగ మొగమున లేనగ వమరనిట్టు, లనియె నత్తఱిఁ బృథ్వీధరారితోడ. 85

ఉ. ఏల యిటుల్ వచించెద వహీనపరాక్రమ! దీనికుత్తరం
బేల? యొనర్చుకార్య మదియే తెలుపున్ విశదంబుగాఁగ డ
చ్చీలనుగొట్టి కార్యమునఁ జేవయొకింతయుఁ జూపకున్న న
ప్పాలసు మెచ్చునే? జగము పల్మఱు మాటలిఁ కేల నీకడన్. 86

క. ఐన నొకించుక విను నా, చేనగు కార్యంబు నీకుఁ జెప్పెదఁ బురుహూ
తా! నీపదమాక్రమణముఁ, బూన నెవం డుగ్రతపముఁ బూనెనొ వానిన్. 87

క. క్షణమాత్రంబున మహిలే, క్షణ శృంఖలఁ గట్టివేసి•గాసి యొనర్తున్
రణరంగ రిపువిదారణ, చణమగు కులిశంబదేల • స్వల్పంబునకై. 88

చ. సురగరుడోరగప్రథిత•శూరుల నేనియు సిద్ధసాధ్యకి
న్నరనరయక్షరాక్షస•నఘనశౌర్యులనేని శారదే
శ్వరకమలేశ్వరేశ్వరుల•సైతము నాకవిలాసినీమదో
ద్ధురకుచశైలదుర్గముల • దూఱఁగఁజేసెద వాసిఁగాంచెదన్. 89

క. సామాన్యుల లెక్కింపఁగఁ నేమి ఘన మిఁకన్ జగత్త్ర • యీనాయక! యు
ద్దామమతినాకుఁ జెప్పుము, నీమనమం దెవ్వఁ డడలు • నెక్కొనఁజేసెన్ 90

వ. అనిన సూనశరునకు సునాసీరుం డిట్లనియె.

చ. సరవిగఁ జెప్పెదన్ గుసుమ • సాయక! విన్మిఁకఁ దారకాసురుం
డురుతప మొంది బ్రహ్మవర • మొందె నిలింపులకెం దజేయుఁడై
గిరిశకుమారుతోడ ననిఁ • గీడ్పడునట్లుగ; వానితోడనా
హరియును నేనునున్ దివిజు • లందఱు మోడితి మేమి సెప్పుదున్ 91

ఆ.వె. ఇట్లుగెలిచి మమ్ము•నేపంపుపనులందుఁ, బాదుకొల్పి యట్టి•పనులు గొనుచు
నస్మదీయ వైభ•వాతిశయంబెల్లఁ, గొల్లగొట్టి మిగుల•నుల్లసిల్లె 92

ఉ. అంతియెకాదు నిర్జరుల • కాతఁ డనేకవిధంబులన్ గడున్
వంతలఁ గూర్పుచుండు గరు•వంబున వాఁడొనరించు చెట్టలిం
తింతలటంచు నాత్మ గణి•యింపఁ దరంబె రతీశ! యిట్టి మా
చింతలనెల్లఁ బాపఁగల • చేవగలట్టి వలంతివీవెకా! 93

ఉ. శంకరుఁ డిప్డు హైమగిరి • సానువునందు నుదారమౌ తపం
బంకిలిలేక చేసెడు హి•మాచలకన్యక శర్వుసేవకై
యోంకముమీఱ సన్నిధికిఁ • బోయి యుపాసనచేయు నిచ్చ లా
టంకములేక నీవిఁక న•టన్ జని వారలఁగూర్చు నేర్పునన్. 94

క. శక్తి శివుల కట్టుల సం,యుక్తిన్ బొసఁగించితేని • యురువిక్రమ సు
వ్యక్తబలుండు కుమారుఁడు, శక్తిధరుం డుద్భవిల్లి • చంపు నసురునిన్. 95

ఉ. కావున నెల్లదివ్యులకుఁ • గంటకుఁడై చరియించు తారకున్
జేవయడంచి చంపుటకుఁ, జిత్తమునందుఁ దలంచి చెల్మిమై

విపు డాడినట్టి నుడి♦నే స్మరియించి యొనర్పు మిప్పనిన్
విశదోరుకీర్తు లవ♦నిన్ జెలువొందఁగ నెల్లకాలమున్. 96

౦న లతాంతచాపుఁడు భ♦యంపడి సుంతయుఁదోఁచ కాత్మలో
రుచు నిట్లువల్కె సుర♦వల్లభ! యంతకహంతయేడ ? యీ
రుహబాణుఁడేడ? యని♦వార్యతపం బదియేడ? యందు మో
నకలయేడ ? సర్వము మ♦హావిపరీతవిధాన మారయన్. 97

ాటలవెంబడిఁ బల్కితి, నీటున నిటలాక్షునేని ♦ నేఁగెల్చెదనం
టున్ బాటుగా గాంచక, చేటున్ గొని తెచ్చుకొంటి ♦ సిద్ధం బరయన్. 98

డిన రాలిపోవు సుమ♦వర్గము కాండచయంబు పుష్పనా
కొపాఱు పుల్లు లోక♦యేవపు శారువముల్ స్వరూపమే
కనులేని తెమ్మెరలు ♦ చచ్చువజీరులు దోడుకుందు రే
డబలల్ బలంబులు స♦రే యిఁక రుద్రునితోడఁ బోరుటల్. 99

న నాపయిఁ గరుణించి ♦ మాని యీ మ
ాద్యమము నిప్డు వేఁకొ ♦ యూహనెంచ
దగును మీకు దేవేంద్ర! ♦ కష్టమిద్ది
డనెత్తి తలన్ దాల్చు♦కొనఁ దరంబె ? 100

పల్కిన మరునకుఁ దా, ననిమిషనాథుండు మిత్ర♦మా! యిట్లన
వే? శివునకు వెఱవఁగ, ననుచితమేమున్న దిందు ♦ నరయుము మనలో.

క్కల్లలాడి ♦ యొక్కయిల్లును నిల్పఁ, జెల్లునంద్రు జనులు ♦ చెప్పనేడ!
తేంద్రసుతను ♦ బశుపతికిన్ గూర్ప, మంచిపనియె గాన ♦ కింపవలెను.

నాల్గు భువనముల కీ, యదను మహావ్యసనజనక♦మై యున్నది మ
ుఁడగు నసురకతమ్మునఁ, బడపడి నీవలన మేలుఁ♦బడయఁగవలయున్ 103

ము వల్వారు గడగండ్ల ♦ వేఁగుచున్న
ుడు నా సాయమొనరింప ♦ నర్హుఁడయ్యె
నర్పక యుండిన ♦ నఘముఁజెందు
ు మొనరించినన్ జెందు ♦ సంపదలను. 104

దనని వాగ్దానముఁ, జేసితి తొలుదొల్త నిపుడు ♦ సేయకయున్నన్
చెలంగునె? నీకున్, దోసము గాదొక్కొ వాకుఁ ♦ ద్రోయఁగనాడన్ 105

క. నిన్నొక్కనిఁ బంపఁగ మే, ము న్నెఱిగఁ దలంతుమే య • మోఘవచన! నీ
వెన్నంటి వచ్చెదము నీ, కున్నత జయ మొదవునట్టు•లొప్పఁ బలుకుచున్ 106

గీ. అనిన విని తాను మున్నాడి • నట్టినుడినిఁ
దలఁచి దైవేచ్ఛతో నిజా•త్మమును దిటము
చేసి యింద్రునితో నట్లె • సేయువాఁడ
నని సెలవుఁ జెంది హిమగిరి • కరిగె మరుఁడు 107

—* మన్మథుఁడు రతివసంతులతో హిమాద్రి కరుగుట *—

వ. అంత

ఉ. ఎచ్చట మిన్నువాఁక దిగి • యేపుమెయిన్ బ్రవహించు మించుగా
నెచ్చట బిల్వవృక్షముల•యింపగు గుంపులు సొంపుమీఱుఁ దా
వచ్చటఁ జేసి ఘోరతప • మందు విరాజిలు శర్వుఁ జేరఁగా
వచ్చె రతిన్ వసంతుఁ బరి • వారమునుం గొని మారుఁ డత్తఱిన్ 108

—* వసంతోదయ వర్ణనము *—

ఉ. అంత వసంతసంగతవ•నాంతరభూమి నితాంతసౌరభ
భ్రాంతమిళిందబృందసుమ•రాజివిరాజితమై దిగంతవి
క్రాంతతరస్ఫురన్నదవి•కర్షితఘర్షితమానిమానసో
దంతశకుంతపూర్ణమయి • తద్దయు భాసిలె దృష్టికాంతమై. 109

ఉ. కన్నులపండువై మదికి • గాటపు హర్షము నిచ్చు చందురుం
డెన్నికమీఱఁ గాయు కడు • నింపగు వెన్నెలపేరిదూతి య
త్యున్నతిఁ గొమ్మలన్ మగల • నొక్కటఁ దార్చుచు నొప్పుమీఱెఁ దా
నన్నువగాడ్పు వారల ప్ర•యాసలఁ బాపుచు నుండె నెంతయున్. 110

తే. అట్టితఱి వనవాటిక•యందు ప్రోళ్ళు, గూడఁ జిగిరించిపూచి తే•కువ యొసంగఁ
జేతనములకె కాక య•చేతనముల, రక్తిముంచెడు మన్మథ•శక్తిఁ దెలిపె. 111

ఉ. ఇవ్విధి నెల్లజంతువుల•కెంతయు సంతసమున్ బొనర్చుచుం
బువ్విలుకానిచేఁతలకుఁ • బూనికె యొసంగుచునున్న యామనిన్
జివ్వనఁ జూచి యీశ్వరుఁడు • చిత్రము! కాలముగానికాలమం
దివ్విధ మెట్టులయ్యె నని • హెచ్చుగ నచ్చెరు వొందె నాత్మలోన్. 112

౦న సుంతయున్ వికృతి • మల్లడినొందక ధీరచిత్తుఁడై
పటిమయట్లు గాఢతప•మున్ బొనరింపుచు నున్న యీశ్వరున్
౦దనుండు సారసహా•కారశరంబును వింటఁగూర్చి ప్ర
నిలుచుండెఁ దోడగుచుఁ • గాంతయు నెంతయు నింపుఁగూర్పఁగన్.
గారంబును హావభావములతో • నెంతే రహిన్ మన్మథా
టంబగుపూన్కిఁ దద్విపిన దేశం బింపుమైఁ జేరఁ దా
ంధర్వులు రేఁచి కామినుల డెంద౦బూరఁ గందర్పకే
ధానుపమోపభోగముల నో•లిన్ దేలి రత్యున్నతిన్. 114

ంతులతో వల•రాజు తనదు,బలఁగముల నెల్లఁదోడ్కొని•బాణహస్తుఁ
్రంభింపఁగా నెవ్వఁ•డతను తాప,మునకుఁబాల్పడకుండుని•వ్వాడమియుందు.

వి|కాంతి యిటుల్ దనర్చినను రం•ధ్రం బించుకేన్ భూతనా
ప౦ జేర్పడకున్నఁ జూచి కుసుమా•స్త్రుం డాత్మలోనన్ భయం
బెందెన్ దరమే లలాటతట వి•స్ఫూర్జద్బృహద్భానుజో
దీవ్యత్సుతపోగభీరు హరు నొం•చంగోరి యుంకించఁగన్. 116

—* పార్వతి పరిచర్యకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

నగాధిరాజసుత • యాత్మసఖిద్వయితోడ నీశ్వరా
శకభూమిఁ జేరి శివు • నర్చనసేయఁగ వేఁచియుండెఁ గా
కుఁ డాక్షిణంబున నె • ధ్యానముమాని లతాంతనాయకుం
టిరంధ్ర మారసి ప్ర•హర్షణబాణము నొంది పొందికన్. 117

ం యత్నంబునకు దృఢా • ధారమైన
కా గమనంబును • గాంచిమించి
మవిలు లాఁగి మది సంత • సించునటులఁ
హరుని మీఁద వేసెను • బుష్ప శరము. 118

మన్మథాస్త్ర చోదితుండగు శివుండు పార్వతిఁజూచి వర్ణించుట *—

్వతియుఁ మహేశ్వరునిఁ • బన్నగఁజేరి నమస్కరించి మేల్
డు వేడ్కమైఁగొలిచి • ప్రక్కన నిల్చి సముల్లసద్వయో
విలాస దీప్తిఁజను•గట్టుల నొక్కట నిక్కఁజేయుచున్
నెగాడిగఁ గనె మ•నంబొకయింత చలింప నీశుఁడున్ 119

క. ఈకాళిక చక్కందన, మేకోమలికేనిఁ గల్గ•దిది నిక్కంబా
నీకాంత బళిర లావ, ణ్యాకర మో మరుని మోహ•నాస్త్రము యరయన్ 120

ఉ. తమ్మిరెయొ? ముద్దుమోమొ? కుము•దమ్ములజంటయొ? కన్నుదోయియో?
యమ్మరువిండ్లొ? కన్బొమలొ? • యభ్రములో? కురులోకొ? పక్వబిం
బమ్మొకొ? మోవియో? తిలసు • మంబొకొ? నాసికయొకొ? మేటిచొ
క్కమ్మగురత్న వేదికయొ? • కల్కిపిఱుందొ? నభంబొ? కౌనొకో?

మ. స్వరమో? కోయిల యెల్గొ? లేనగవొకో? • చాంద్రాతపంబో? రసో
ద్ధురమా వీక్షణమాలయో? స్మరశర•స్తోమప్రకారంబొ? సం
చరణంబో? యసకృద్గద్గగలు మిం•చన్ మించు క్రొమ్మించుసొం
పొ? రహిన్ గూర్చెదునిద్ది తాపసులకే • బూవిల్తుచేవేటులన్

సీ. ఇక్కల్కి నెమ్మేని • చక్కదనంబెన్నఁ, గారాదు పెక్కేండ్లు • కష్టపడిన
ఇచ్చెల్వ గట్టిన • యీవల్వలెంతయు, సింగారమొంది వా•సిన్ జెంగు
ఈభామ గైసేయ • నింపగు నీపుష్ప, హామంబులొసఁగు నెం•తో ముదంబు
ఈరుచిరాంగిఁ దా నే•తపస్సునుజేసి, కనినాఁడొ ధన్యుఁ డీ • గట్టుఱేఁడు

గీ. అందమంతయు నీ సుంద•రాంగి యగుచు
నవని జన్మించెఁగాఁబోలు • నద్దిరయ్య!
ఇది యనన్యసమాకార • యిదియె ధన్య
ఇదియె సర్వాంగసుందరి • యిదియె రమణి. 123

చ. అని యిటులద్రిజాసురుచి•రాంగకదివ్యమనోజ్ఞరేఖలన్
మనమునఁ బెక్కుతీరులఁ జ•మత్కృతిగాఁ దలపోసి యక్కజం
బునఁగను దేవదేవుఁగని • భూధరరాజవరేణ్యకన్య ల
జ్జనుగొని దవ్వులన్ జని ని•జస్ఫురదంగములన్ మొగుడ్చుచున్. 124

గీ. మాటిమాటికి శివునిపై •మధురహాస, భాసురేక్షణ కువలయ•వ్రజ్యఁగుఱియు
కాళి శృంగారచేష్టలఁ•గాంచిశివుఁడు, కామమున నిటులాత్మఁద•ర్కంబొనర్చె.

చ. కలికిసిఁ జూచినంతనె సు•ఖమ్మధికమ్ముగఁ గల్గుచుండె నీ
చెలి బలితంపు కౌఁగిలియె • చేకుఱెనేనియుఁ దానఁగల్గు వె
గ్గలమగు సౌఖ్యపుం బదవిఁ • గాంచుట యెట్టి తపఃఫలంబొ యీ
చెలువను బెండ్లియాడఁగల • చెల్వుఁడికెంతటి భాగ్యశాలియో ? 126

—* శివుఁడు పశ్చాత్తాపంబునొందుట *—

చ. పలుమఱు చిత్తమం దిటుల ♦ భావన చేసి మహీశుఁ డంతలో
పల మదిఁ ద్రిప్పి బోధనము ♦ బాగుగఁ జెంది విరాగియైతగన్
లలితను గారవించి భవ♦నంబున కేగ విధించి యాత్మఁదాఁ
గలుషతఁ జెందినందులకు ♦ గాటముగా మదినొచ్చి క్రచ్చఱన్

చ. సకలజగత్ప్రభుండనయి ♦ సర్వ మెఱింగి యుసీ! రతీశసా
యకవికృతిన్ గిరీంద్ర తన♦యన్ గని మోహము నేన చెందితిన్
సుకరమె యింక నన్యులకు ♦ సుందరులా జవరాండ్రఁ గాంచి వే
ఱొకతెఱఁ గొందకుండఁగని ♦ జోన్నతచిత్తముఁ గావుసేయఁగన్

ఉ. కూడని తెర్వునన్ జనితిఁ ♦ గోమలిపై నటు లాసఁ జేసితిన్
గూడె నిటుల్ దపంబునకు ♦ గొప్పగ విఘ్నము లన్యభామినిన్
బాడి సెడన్ గువర్ణనలఁ ♦ బాడితి నోడితి ధర్మమార్గపుం
జాడను వీడితిన్ జడుని ♦ చందమునన్ దృటిలోన నక్కటా!

గీ. అనుచు సర్వాత్ముఁ డీశ్వరుఁ ♦ డంత వికృతి
నంతఁ బోఁజిమ్మి కారణం ♦ బరయుచుండెఁ
ప్రకృతి కవ్వల వెలిఁగెడు ♦ పరమశివుఁడు
పడునె మోహంబునందు వి♦భ్రాంతుఁడగుచు.

—* శివుండు ఫాలనేత్రాగ్నిచే మన్మథుని దహించుట *—

మ. మరుఁడంతన్ శివుఁ దాపలన్ నిలిచి ప♦ద్మం బిక్షు చాపంబునం
దిరవొప్పన్ దగిలించి మోహనశరం ♦ బేసెన్ మహేశానుపై
హరుఁడెల్లన్ గలయంగఁ జూచి తనపై ♦ నాటోపమొప్పన్ శరో
త్కరమున్ గుప్పుచునున్న మూఢహృదయున్ ♦ గామున్ గనెన్ గర్వితున్

పంచచామరము. కడింది నారసంబు లేపు♦గాఁగ లాఁగి ఢాకతో
వడిన్ వడిన్ మహేశుపైఁ బ్ర♦హారమొప్పఁ గుప్పినన్
బెడంద సుంతలేక వీఁక ♦ భీముఁడున్న నంతనే
యడల్గొనెన్ మరుండు తేజ♦మంతఁ గోలుపోవుచున్.

క. జగమునఁ బేరొందిన నా, నిగరపు మార్గణము లిందు ♦ నీలగళునిపై
బిగిసెడి మోఘములయ్యెన, దగ దెంతటివారికేని ♦ దర్పము శివుపై. 133

వ. అని యిట్లు స్వప్రయాసంబు నిరర్థకంబగుటఁ జూచి రతీకాంతుండు చింతా క్రాంతుండై. 134

చ. తలఁకి నిలింపబృందమును ♦ దత్క్షణమందుఁ దలంపఁగా నతం
డలఘులు వారలందఱును ♦ నచ్చటి కప్పుడ వచ్చి యీశ్వరున్
విలయకృశానుభానుపరి ♦ వేష్టితభీకరనేత్రుఁ జూచి భీ
తిలి లవమేనియున్ బలుక ♦ లేకున లేక నతోత్తమాంగులై. 135

క. కదలక మెదలక వారలు, మదిలో నిటలాక్షుఁగూర్చి ♦ మానుగ నుతులన్
బెదరుచు సల్పుచు నుండిరి, యద నెఱుఁగని కార్య మెప్పు ♦ డలమటగాదే. 136

మ. పరితప్సర్పదనల్పపావకశిఖా ♦ భస్మీకృతాకారు మా
రు రతీకామిని నూచి మూర్ఛలె నుప ♦ ర్వల్ తీవ్రదుఃఖార్తిదు
ర్భరతన్ బిట్టుఘటించె బన్నమని యా ♦ పన్నాత్మలై యేడ్చిరా
గిరిరాజాత్మజ వెల్లనై చెలులతో ♦ గేహంబుఁ జేరన్ జనెన్. 137

—* రతీ విలాపము *—

ఉ. కాంతునిపాటుఁ గాంచి రతి ♦ కాంతయుఁ బ్రాణముపోయినట్టులై
సుంతయుఁ దెల్విలేక పడి ♦ చూపఱు లెల్లరు దల్లడిల్లఁగా
నంత నొకింత తెల్విఁ గొని ♦ హా దనుజారికుమార! వేగ నా
చెంతకుఁ జేరరావె! యనిఁ ♦ జేడ్పడితే? యని యేడ్చె ఘొల్లునన్. 138

సీ. అభవుని గెల్వ నీ ♦ కలవిగాదని యంటి, హరుఁ డసామాన్యశౌ ♦ ర్యాఢ్యుఁడంటి
పరుల కార్యములకుఁ ♦ బాల్పడవలదంటిఁ, బరులు చంపుటకుఁదో ♦ డ్పడుదురంటి
రుద్రునిమ్రోల నీ ♦ రూపు రూపఱునంటి, మనుపఁగఁ జాల ర ♦ మర్త్యులంటి
యొక్కతెనై నేను ♦ దిక్కుమాలెద నంటి, రా రక్కసులకు నె ♦ వ్వారలంటి

గీ. వేగిరమువలదంటి వి ♦ వేకమొందు,మంటి తరమెంచుమంటి నా ♦ యాడు కూయిఁ
బాటిగొనుమంటి పయనంబు ♦ వలవదంటిఁ, బట్టుదలవిడుమంటి నా ♦ భాగ్యమంటి.

ఉ. అక్కట లచ్చికుఱ్ఱ! నిను ♦ నాఁడిఁ బెట్టి నిలింపు లింపుమై
యిక్కరకంఠుకంటిసెగ ♦ కింధనమున్ బొనరించి తా మిఁకన్

జక్కఁగ నిండ్లకేఁగి తను • సారసగంధులతోడ సౌఖ్యముల్
మక్కువమీఱ నొందఁజాలరె • మందమతిన్ జెడినాఁడ వీ విటుల్. 140

సీ. ప్రియు నెడఁబాసిన ప్రేయసి కింక వేఱు, గతియెయ్యదే యీజ•గంబునందు
నినుఁబాసి ప్రాణముల్ •నిలుపఁగా నేటికి, గడఁగి యేమింక వేడ్కఁ•గాంతునాథ
పదుగురలో నెల్లఁ•బలుచనై పోయితి, బాణిగ్రహణంబు వ్యా•రాశిఁ గలసె
వేల్పులమదు లెంతో•వేడ్కఁజెందెనుగదా, పరవశంబున నేను•భంగపడితి

ఆ. దైవ మిట్లు చేసె • తలరి నా కిప్పాట, నేమిసేతు నింకఁ • నెందుఁజొత్తు
కనికరంబుఁద్రోసి • కాంతను బాసితే, పలుకవేల యింక • ప్రాణనాథ!

వ. మహేశ్వరున్ జూచి

చ. అకట మహేశ! నీకుఁ దగు•నాలును గూర్పఁగ నా మనోవిభుం
డకుటిలబుద్ధితో సుమచ•యంబును గుప్పినయంత నీవిటుల్
వికటకృశానునేత్రపరి•వృద్ధకరాళతరార్చిఁ గాల్పఁ దా
వకహృదయంబునం దుచిత•భంగినిఁ గన్పడెఁగాఁ బశుప్రభూ! 142

ఆ. మిమ్ము నాలుమగల•మెలఁకువతోఁ గూర్ప, వేడ్కసేయ నాదు•విభుఁడు నీవు
మమ్ము నాలుమగల•మఱి వేఱుచేసితే, దయను బాసి కఠిన•తరచరిత్ర! 143

వ. వేల్పులఁ బరికించి.

మ. తగునే నిర్జరులార! నాపతిఁ గృతాం•తధ్వంసిపైఁ బంపి యి
మ్ముగఁ దచ్చండతరేక్షణానలశిఖా•పుంజమ్మునం దాహుతిం
దగ నర్పించి వియోగసాగరమునన్ • నన్ద్రోచి మీరల్ ముదం
బున నాకంబునుజేరి సౌఖ్యముల నెం•పున్ జెందఁగా దుర్మతిన్. 144

చ. అని యిటు లార్తియై రతి మ•హావ్యసనంబున బెగ్గడిల్లి నే
లను బడి పొర్లుచున్ వడిఁ ద•లన్ గరయుగ్మము వాడ మోఁదుచున్
గొనబు సెడన్ గురుల్ చెదరఁ • గూలుచు నిల్చుచు నేడ్చుచున్న న
వ్వనచరు లెల్లఁ జూచి కడు • వందురి రాత్మములందుఁ బెల్లుగన్. 145

—* దేవతలు మన్మథుని బ్రతికింపుటకై శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

గీ. అంత నింద్రుండు మున్నుగ • నమరవర్యు,లసమశరురాణిదరిఁజేరి•యాదరమున
నూఱడించి హితోక్తుల • నొనర నిల్పు, పలికి రాత్మములందు న•భవుఁదలంచి.

చ. వగపును డించి యూరడిలు • వారిజబాణుని రాణి! పాయుమీ
యగడు లవంబు భస్మమును నీ•జాంశుకమందు గ్రహించి యుంపు రూ
ఢిగ నిఁక నీమనోహరు వ•డిన్ బ్రతికించు శివుండు నీవు నీ
మగనినిఁ గ్రమ్మఱన్ గొనెదు • మానిని! మాని నిరంతరవ్యథన్. **147**

ఉ. అమ్మరో! విస్మ దేహులకు • నారయ దుఃఖముగాని సౌఖ్యమే
నిమ్మహి నెవ్విధమ్మునను • నేరు ఘటింపఁగ లేరు వారి క
ర్మమ్మునఁ గల్గుచుండు నవి • మాఱునె వేయొకతీరుగాఁ గరం
బుమ్మలికమ్ముతో సురల • నూరక దూఱఁగ నేల బేలవై **148**

చ. అని యిటు పుష్పబాణుని ప్రి•యన్ విహితోక్తుల నూఱడించి శ
ర్వునిఁ దగఁ దారసించి వెన•రున్ గొనునట్లు నుతించి పల్కె రా
యనిమిష లోకమహేశ! శర•ణాగతవత్సల! మన్మథుండు చే
సిన పని స్వార్థమా నె? నిజ•చిత్తమునన్ దగ నారయన్వలెన్. **149**

చ. ఖలుఁడగు తారకాసురుని • గట్టిఁడి చెయ్వుల కోర్వలేక లే
ఖులు మొనరింపఁజేసి రిటు • గోపము మాని మహేశ! యీసతీ
తిలకము నీరతిన్ దగు గ•తిన్ గృపఁగాంచి యనుగ్రహింపు నీ
యలుకకు నెవ్వ రడ్డము మ•హాత్మ! క్షమింపు క్షమింపుమీ మమున్. **150**

మ. కినుకన్ జెంది సమస్తలోకముల నీ • గీర్వాణబృందంబుతో
డను సంహారము చేసె దేనియును దం•టా లేదు నీ వొక్కనిన్
ననవిల్కానినె చంపినాఁడ విది య•న్యాయంబు కారుణ్యనీ
రనిధీ! వేఁ బ్రదికింపుమీ స్మరుసుప•ర్వస్తోమ ముప్పొంగఁగన్. **151**

గీ. నీవు మారునిఁ గాల్ప నీ• నెలఁత యలఁతఁ, జెడ్పడియె వేల్పులెల్లరు•చేడ్పడిరి జ
గంబులెల్లను జెందె భ•యంబు దేవ!, కడఁగి యీరతిదుఃఖంబుఁ•గడవు మిఁకను.

చ. వలగొని దేవత ల్మిగుల • వందురుచున్ బ్రదికింపు మిష్ట పూ
వులవిలుకాని నంచిటుల • భోరునఁ బ్రార్థనసేయ శంకరుం
డలుకను బాసి వేల్పుగమి • నారతినిన్ గని జాలిమై నిటుల్
పలికె సుధారసప్రసర • బంధురభావవిభాసురోక్తులన్. **153**

—* శివుఁడు మన్మథుని మఱొకప్పుడు బ్రతుకింతునని వరమిచ్చుట *—

• వినుఁడు నిలింపులార! పృథి♦విన్ మధుకైటభవైరి ద్వాపరం
బున వసుదేవసూనుఁడయి ♦ పుట్టుఁ దదంగనయైన రుక్మిణీ
వనజదళాక్షిగర్భమున ♦ వారిజసాయకుఁ డాత్మజన్ముఁడై
జననము నొందు నాతనిని ♦ శంబరుఁ డంబుధివైచుఁ జెచ్చెరన్. 154

అపుడు రతి శంబరునిపుర♦మందుఁ జేరి, మెలఁగి మీనోదరంబున ♦ మెఱయు బాలు
నెత్తికొనిపోయి పెంపఁ బెం♦పెక్కి యతఁడు, శంబరునిఁ జంపి యా రతి♦సతినిఁ గొనును.

•. హృద్యుండై నిరవద్యుఁడై సకలలో♦కైకస్ఫురన్మూర్తియై
ప్రోద్యద్విక్రమనిర్జితప్రబలశ♦త్రుండై జగన్మోహనై
శద్యస్వస్వుఁడునై సమృద్ధసకలై♦శ్వర్యుండునై ధీరుఁడై
ప్రద్యుమ్నుండను పేర భాసిలు జగ♦త్ప్రఖ్యాతచారిత్రుఁడై. 156

పగతుఁ బరిమార్చి తద్ధన♦ప్రకరములను, దెచ్చి వచ్చిన తనయు ర♦తీసహాయుఁ
గని మనంబుల రుక్మిణీ ♦ కమలనేత్రు, లలరుచుండుదు రెంతయు♦ననవరతము.

అనిన విని దివ్యులెల్లరుఁ♦దనివిఁ గొనక, దేవ! యిప్పుడె బ్రతికింపు♦తిరుగ మారు
జాలమెంతయు నోర్వఁగాఁ♦జాల మేము, ఏలు మేలుమనన్ బల్కె♦నీలగళుఁడు.

రతిని లతాంతసాయకుఁడు ♦ రాతురులం దలరించునట్లనా
రత మశరీరుఁడై పుడమి ♦ రామలఁ బూరుషులన్ గరంచి సం
గతిని ఘటించినట్లు చిర♦కాలములో వలరాచజోదు నే
బ్రతుకఁగఁ జేతునైపుఁడు సు♦రల్! రతి! సువ్రత! యంతవట్టెటుల్. 159

అనినంత రతియును

నట్టేటఁ బుట్టిమునిగిన, యట్టయ్యెను నాదుచంద ♦ మమరులచేతన్
బెట్టిదమగు నీ కరుణన్, బట్టి నిలువుదాన నేను ♦ ప్రాణము లభవా! 160

—* శివుఁడు గణములతోఁ గైలాసమున కేగుట *—

అనుడు హరుఁ డదృశ్యుఁ♦డయ్యె గణంబుతోఁ, గొంతఁ దెప్పరిల్లి ♦ కంతురాణి
వేల్పుగమియుఁ దమదు♦వేశ్మంబులకుఁ బోయి, రాత్మలందుఁ గాల♦హారునిఁ దలఁచి

అంత

క. మరుఁ గాల్చినట్టి యనలం, బురవై లోకములఁ గాల్చ ♦ నుంకించఁగ ని
ర్జరులప్డు వెఱచి ధాతన్, గదిసి యటుల్ దెలుపఁగా న♦తండు గడువడిన్. 162

గీ. హిమగిరికి వచ్చి యద్దాని ♦ నిమ్మతోడఁ
గొలఁదిగా నొక్కయెడఁ జేర్చి ♦ సలిలరాశి
కడకుఁ గొనిపోవ నంత న♦క్కడలి యజుని
గాంచి పూజింప ననియె ని♦క్కరణి నజుఁడు. 163

క. హరుఁ డగ్గికంట విరివిల్, బిరుదున్ గాల్చిన యగ్గి ♦ పెరిఁగి జగములన్
హరియింపఁ జాలియుండఁగ, నరసి యిటకుఁ దెచ్చితిని ద♦యన్ గను మీవున్.

గీ. దీని నీలోన నుంపు మెం♦తేని సలిల
మశనముగఁ గ్రోలుచుండుఁ గ♦ల్పాంతకాల
మన సముద్రుండునున్ బడ♦బాకృతిని బొ
దలెడు నాయగ్గిఁ దనలోనఁ ♦ దాల్చెనపుడు. 165

క. నలువయు సంతోసమునఁ గ, డలినిన్ దీవించి చనె ని♦టను నిక బడబా
నలమును మున్నీటి జలం, బులఁ బీల్చుచునుండె భువన♦ములు సుఖమొందెన్

క. అని సూతుఁడు సెప్పిన విని, మును లనురాగమున ననిరి ♦ భూధరవరనం
దన చెలులతోడ సదనం, బునకున్ జని యేమొనర్చె ♦ బుధనుత! చెపుమా.

—* పార్వతి భీతిల్లి చెలులతో నిలుఁజేరుట *—

వ. అనిన సూతుం డిట్లనియె.

చ. మరుని దహించి దండధర♦మర్దనుఁ డంత హిమాద్రిఁ బాసి స
త్వరముగ రాజతాచలప♦దమ్మున గణమ్ములతోడఁ జేరె భూ
ధరసుతయున్ గడున్ దలఁకి ♦ తద్దయుఁ దల్లడపాటుమీఱ వే
గిరము పురమ్ముత్రోవ నరి♦గెన్ జెలు లిర్వురు దోడరా వడిన్. 168

గీ. పర్వతేశ్వరుఁ డప్డు శాం♦భవ దృగగ్ని, శబ్దమాలించి చాలవి♦స్మయముఁ జెంది
కూఁతును దలంచి భీతుఁడై ♦ కుందుచున్ ర, యంబుగాఁ జేరవచ్చె భ♦టాళితోడ.

ఆ. శివునిఁ బాసి మిగుల ♦ చింతతో వనరుచు, వచ్చుచున్న హైమ♦వతినిఁ జూచి
కనులనీరుఁ దుడిచి ♦ గారాబ మమర నె, త్తికొని చనియెఁ దనదు♦దీమమునకు.

చ. అంత హిమాద్రిపుత్రి విక♦లాత్మికయై నిలయంబుఁ జేరి శు
ద్ధాంతమునందుఁ దల్లిఁగని ♦ తా నవు దుద్భవ మొందినట్లుగా
స్వాంతమునన్ దలంచియును ♦ శర్వునిఁ బాయుట కాత్మఁగోసి వి
భ్రాంతినొనర్చు స్వస్ఫురిత♦భాసురరూపముఁ దూఱె నెంతయున్. 171

—* శివునిఁగూర్చి పార్వతి విరహదుఃఖంబు నొందుట *—

ఉ. అక్కట! దేవదేవుఁ డిటు ♦ లాసమెయిన్ బరిచర్యసేయు న
న్నక్కటికన్ దలంపక మ♦హావిరహాంబుధిఁ ద్రోచిపోయె నే
నెక్కడి కేఁగుదాన నిఁక ♦ నేగతి నీశ్వరుఁజేరుదాన నే
దిక్కుఁక నాకు నీ రుచిర♦దేహము దాహముసేయనే? యిలన్. 172

చ. అని యిటు లార్తిఁజేకొని మ♦హావ్యసనంబునఁ జిక్కుచుఁ సఖీ
జనములతోడఁ బల్కక ని♦శల్ నిదురింపక స్నానపానముల్
గొనక దురంతతాపమునఁ ♦ గొందల మొందుచు నున్న యాత్మనం
దనఁ గని కుంది రెంతయు మ♦నంబున మేనకయున్ గిరీంద్రుఁడున్. 173

మ. తలిదండ్రుల్ సయిదోడులున్ జెలులు చే♦తఃప్రీతిఁ బోధించినన్
దలఁపా శంకరునందుఁ జేర్చి మిగులన్ ♦ దైన్యంబుతో నశ్రుధా
రల నొక్కుమ్మడి రాల్చుచున్ గడపె గో♦త్రగ్రామణీపుత్రి యు
గ్గలికన్ బెగ్గిలి కొన్ని ఘస్రముల నా♦నాకల్పంబు లట్లెంతయున్. 174

—* నారదుఁడు హిమవంతునియొద్దకు వచ్చుట *—

ఉ. ఇంద్రుని పంపునన్ మునివ♦రేంద్రుఁడు నారదుఁ డంత శైలరా
జేంద్రుని చెంత కేగ నతఁ ♦ డెంతయు సంతసమొప్పఁ గొల్చి య
చ్చంద్రకిరీటు నాత్మసుత ♦ చక్కఁగఁ గొల్చుటయుం శివుండు ని
స్తంద్రమతిన్ బ్రసూనశరు ♦ దాహముచేసిన యక్కథాంశముం. 175

ఆ. చెప్పి యతఁడు చాలఁ♦జిన్నవోయినమోము, తోడనున్నయట్టి♦జాడఁజూచి
శివునిఁగొలువు నీదు♦చింత లెల్లను బాయు, నని మునీంద్రుఁ డంత♦నగజఁజేరి.

—* నారదుఁడు పార్వతిని శివునకై తపంబుఁ జేయుమనుట *—

క. లోకోపకారమునకై, యాకాళికతోడఁ బలికె ♦ నమ్మా విను మా!
శ్రీకంఠుఁడు రాజసులకుఁ, జేకూరఁడు తపసుఁజేసి ♦ చెందఁగవలయున్. 177

ఉ. శర్వుఁడు భక్తవత్సలుఁడు • సన్మునిపూజ్యుఁ డపేతరాగుఁ డా
సర్వజగత్పతిన్ గుఱిచి • సల్పు తపంబిఁక విస్ఫురద్వయో
గర్వముతోడనున్న నిను • గాంచి యిటు ల్విడి మాఱుఁగాల్చి వే
డార్వుఁడు చెందె నాత్మపద • మంబ! రయం బరయంగఁ బూనుమా! 178

చ. తపసొనరించితేని నిను • దర్పకవైరి వరించు నిక్కమా
తప సొనరింపకున్న నిను • దల్పఁడు చిత్తములోన నెప్పుడున్
గపటములేక చెప్పితిని • గాళిక! యొండొకవిన్ వరించి నీ
వెపుడును జెట్టఁబట్ట విది • యెల్లయెఱింగియె యిట్లు వల్కితిన్. 179

గీ. అనినఁ దావిని సర్వలో • కైకజనని, కొంచె ముచ్ఛ్వాసమొంది హ • ర్షించి తపము
సేయఁగా డెందమం దపే • క్షించి తపసి,తోడ నిట్టులఁబల్కె సం • తోసమెసఁగ.

ఉ. నారద! నీదు బోధనము • నన్ మనమందలికుం దడంగె వి
స్తారతరప్రబోధ మది • దారసిలెన్ శివునందుభక్తి సే
కూరె దృఢంబుగా నిఁకను • గొంకును జంకును లేక యంచితో
దారమతిన్ బొనర్తు నియ • తంబుగ నుగ్రతపంబుఁ జెచ్చెరన్. 181

మ. కలలో నీశుఁడు మున్ను నాకు నెఱుఁగం • గాఁ జెప్పిపోయెన్ మహా
జ్వాల పంచాక్షర శైవమంత్ర మిఁక నా • చక్కిన్ ఘనశ్లోక! నీ
పలుకున్ వే తలఁదాల్చి చేసెద సుదీ • ప్తంబౌ తపం బీశ్వరున్
జలితాంతఃకరణున్ బొనర్చెద వడిన్ • సాధించెదన్ దత్కృపన్. 182

గీ. అనిన నారదమౌని యి • ట్లనియె మరలఁ, దల్లి! నీకల శివుఁడట్లు • దాన వచ్చి
చెప్పిపోయిన మంత్రంబు • సిద్ధినొసఁగు, ననఁగ సందియమున్న దే • యరసిచూడు.

వ. మఱియు నఖిలమంత్రరాజంబగు నప్పంచాక్షరీ మంత్రంబు తెఱం గెఱింగించెద
నాకర్ణింపుము. 184

—* పంచాక్షరీమంత్ర వైభవము *—

సీ. బాలేందుమౌళి రూ • పముఁ జూపు దర్పణం, బరయఁగా శైవపం • చాక్షరంబు
బ్రహ్మహత్యాదిక • పాపాటవీదావ, మరయఁగా శైవపం • చాక్షరంబు
కైవల్యపుం జెలి • కల దీవియకు నౌక, యరయఁగా శైవపం • చాక్షరంబు
ఎల్లకోర్కులను రం • జిల్లఁదీర్చెడు కల్ప, మరయఁగా శైవపం • చాక్షరంబు

గీ. అమరగేయంబు శైవపంచాక్షరంబు, ఆగమధనంబు శైవపంచాక్షరంబు
అఖిలసుఖదము శైవపంచాక్షరంబు, హర్షనిలయంబు శైవపంచాక్షరంబు.

ఉ. కావునఁ దల్లి! యీమనువుఁ గైకొని నిష్ఠమెయిన్ శివార్థమై
నీవు తపంబు సేయు మిఁక నీలగళుండు తనంత వెగ్గలం
బౌ వలపొంది వచ్చి నిను నర్మిలిఁ బెండిలియాడు నిక్కమీ
నావచనంబు సేయు మని నారదుఁ డంత యథేచ్ఛమైఁ జనెన్. 186

—* పార్వతి మేనకా హిమవంతుల సెలవొంది తపంబున కేగుట *—

చ. అరసి గిరీంద్రపుత్రిక మహాముని వాక్యము లాలకించి స
త్వరము తపంబు సల్పుటకుఁ దా మది నిర్ణయముల్ బొనర్చి యే
డ్తెఱ సఖురాండ్రతో జనకు దీమముఁ జేరి నమస్కరించి శం
కరుఁ బడయన్ దపించెద నిఁకన్ సెలవిమ్మని కోర నాతఁడున్. 187

చ. హరుఁడు తపంబుఁదక్క నిఁక నన్యగతిన్ సమకూరఁ డన్న చో
ప్పరసినవాఁడు గావున హిమాచలుఁ డాత్మకులంబు నున్నతిన్
నిరుపమమైన కూఁతు శివ నిష్ఠయు నెంచి తపంబె పీనికిన్
సరి యని ధీరచిత్తమునఁ జక్కఁగ నిట్లనియెన్ గుమారితోన్. 188

క. అమ్మరో! నాకిష్టమె మీ, యమ్మ నిటులె తారసించి యడిగి సెలవుఁగై
కొమ్మ సఖురాండ్రఁగొని వే,గమ్మ తపమునలిపిరమ్మ కాచుశివుఁడునిన్.

గీ. అనినయంతనె మ్రొక్కి పెల్లలరి యార్య, తల్లికడకేగి వేగపాదములకెఱఁగి
తపముసేయఁగ నడవికిఁ దరలుదాన, సెలవొసఁగుమన్న నమ్మేనదలఁకిమదిని,

చ. వలదు కుమారి! నీ యొడలు వానకు నెండకు నోర్వదమ్మ! యి
ట్లలఁత వడంగ నేటికి? భయాస్పదమెందుఁ దపంబు గీములన్
బలువురు వేలుపుల్ గలరు బాగుగ వారలలోన నొక్కనిన్
జెలువుగఁ గ్రహింపు మిఁకఁ జేకురు నీకురువైన సౌఖ్యముల్. 191

చ. విను మటుగాకయున్న యెడ వేశ్మమునందు వసించియే తపం
బనువుగఁ జేయుమమ్మ! మము నక్కట పోక్కఁగఁజేయ కీ హఠం
బును విడుమమ్మ! యీశ్వరుని మున్ను భజించి గడించినట్టి పెం
పును మది నెంచుమమ్మ! దలఁపుల్ మలుపన్ జనునమ్మ కోమలీ! 192

తే. ఎందు వింటిమొకో • యిగురుఁబోఁడులు పతిన్
గూర్చి తపముసేయ • ఘోరవిపిన
భూమిఁ జేరఁజనుట • బుద్ధి నారయుమిఁకఁ
బర్వతేంద్రపుత్రి! • భవ్యగాత్రి! 193

క. అని మేనక యనభిమతంబును దెల్పిన సరసి యపుడు • భూభృత్సుత మె
ద్దినిఁ బలుకక కడువగపున్, గొని వసరుచునున్న నంతఁ • గుధరతరుణియున్.

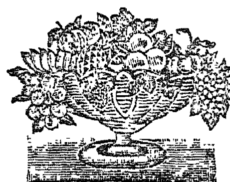
చ. కనులఁదొరంగు బాష్పములు • కంచుకమున్ దడుపంగఁ గుందు కూఁ
తును బరికించి యక్కటిక • తోఁ జెలులన్ గొని యత్తపోవ్రతం
బును బొనరించి రమ్మట న•భోమణియున్ శశియున్ దిగీశులున్
మనుతురుఁగాత నిన్నెపుడు • మంగళమొందనుగాత నీకిఁకన్. 195

క. అని తన యంగీకారంబును మేన యొసంగఁ గాళి • ప్రొక్కి చెలులతోఁ
దన మందిరమునకున్ జనె, నని చెప్పినఁ బిదపఁ జెప్పుఁమనిరి మునీంద్రుల్.

శా. గిరిరాజేంద్రసుతా సుధాకరధరాంఘ్రిస్వాప్రపూజోల్లస
చ్ఛరభాంబా హృదయాంబుజాత కలహంసగ్రామణీ! భావవి
స్ఫురదత్యుత్తమ కావ్యసంకలన విస్ఫూర్జత్తరాత్మా! రసో
ద్ధురసూక్తి ప్రకరేష్టగోష్ఠికుశలా! • దూరాజదూరాధ్వగా! 197

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబున
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

తృతీయాశ్వాసము

లింగమాంబికా పు
త్రీ! లాలితసుగుణరత్న ♦ రింఛోళీ! సా
ధ్వీ! లభ్యపుణ్యాచారి
త్రా! లలితాంబార్చనాప ♦ రా! లక్ష్మ్యంబా! 1

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీ తపోవర్ణనము *—

సీ. పార్వతి దుకూలములఁ బాసి ♦ వల్కలమును
గట్టి మౌంజిని ముప్పురిఁ ♦ గట్టె మొలను
అట్టె ముత్యాలహారంబు ♦ నవులఁద్రోచి
జింకచర్మం బఱుతఁ గట్టె ♦ చెందె జడల. 2

క. జయవిజయలఁదోడ్తోనికడుఁ, బ్రియమెసఁగఁ దుషారభూమి ♦ భృత్తనయతగన్
వియదాపగ దిగుచోటికి, రయమునఁ జనియెన్ దపోభి ♦ రాగంబమరన్. 3

చ. చని యట శైలరాజసుత ♦ శర్వుఁడు మున్ను తపించినట్టి చో
టును బరికించి యచ్చట మృ ♦ డుం డగుపట్టమి కెంతొ వంతఁ జే
కొని నను బాసితే యభవ! ♦ కోపముఁ జెందితివే యటంచు నే
డ్చెను కలకంఠకోమల ప ♦ చేళిమ సుస్వర వైభవంబునన్. 4

శా. చాలన్ సేపటు లేడ్చి యంత మనమున్ స్తంభింపఁగాఁ జేసి య
బ్బాలారత్నము శృంగతీర్థమను దివ్యప్రస్థమున్ జేరి యో
గాలంబం బొనరించి నిష్ఠురతపం బారంభమున్ జేసె ది
వ్యాళుల్ సంతస మొంది రాత్మహిత కార్యాసక్త చిత్తంబునన్. 5

ఉ. చారుఫలద్రుబీజములఁ జాలఁగనాటెను శైలకన్య వి
స్తారతరానురాగమునఁ దాపససిద్ధి పరీక్షకై యటన్
గూరిమి చెల్మికత్తె లనుకూలముగా విమలాంబుసేకమున్
గూరిచి పెంచుచుండి రల కొమ్మపయిన్ గల చెల్మిమొక్కలన్. 6

వ. అంత

గీ. భూమి శుద్ధినొనర్చి యభ్భూధరేంద్ర, కన్య వేదిని విరచించి కౌతుకం బె
సంగఁ దపసొనరింపఁ గడంగె మేటి, తాపసేంద్రులు వెఱఁగొంది తలలు వంప.

సీ. తలరి పంచాగ్ని మధ్యమున వసించి గ్రీ, ష్మమునఁ గావించె నుచ్చండతపము
వర్షంబులం దనావరణప్రదేశంబు, లందు నిల్చి యొనర్చె నమిత తపము
జలికాలమునఁ గుత్తుకలబంటి నీటిలో, నుండి కావించె మహోగ్ర తపము
సమకాలమునఁ గర్కశ శిలాప్రదేశంబు, లందు నిల్చియొనర్చె నధిక తపము

గీ. కొలఁదిఫలభోజనంబున ఘోరతపము, నెలమిఁబర్ణాశనమున భూయిష్ఠ తపము
అవల నిరశనయై నిష్ఠనతుల తపముఁ, దవిలి చేసెను హిమధరాధరకుమారి. 8

మ. శివమంత్రంబు జపంబు సేయుచుఁ గడున్ జిత్తంబు శర్వాంఘ్రులం
దవధానం బొనరింపఁజేయుచు మహాహ్లాదంబు రెట్టింప రేఁ
బవ లేకాకృతిఁ బెక్కుహాయనములన్ భాస్వత్తపంబున్ బొన
ర్చె వనంబందు హరిద్వితానమును రోచిష్మచ్ఛశుల్ సూడఁగన్. 9

—* పార్వతి ఋషులచే నపర్ణయను ఖ్యాతి నొందుట *—

చ. మునిజను లెల్లఁ బార్వతి సమున్నతదీక్ష వహించి పర్ణమై
నను భుజియింప కెంతయు ఘనంబుగఁ జేయు తపంబుఁ గాంచి నె
మ్మనములఁ బేరుటక్కజ మమర్చిన వేడ్క నపర్ణయంచుఁ గీ
ర్తన మొనరించి రాహ్వాయము రాణఁదలిర్పఁగ ముజ్జగంబులన్. 10

వ. ఇంకను

చ. కడుకఠినాంగకంబులఁ బ్ర♦కామతపం బొనరించి మించు న
క్కడిఁ దిబుధుల్ గిరీశ్వరుని ♦ కన్య యొనర్చు తపంబుఁ జూచి లో
నడలి బహూకరించి కన♦మైతిమి యిట్టి తపంబు నెందు నె
ప్పుడు నని ధన్యవాదములఁ ♦ బొల్పుగ సల్పి రనల్పవైఖరిన్. 11

గీ. ఇట్లు చిరకాలమేగుడు ♦ హిమనగేంద్ర, తనయ యొక్కనాఁ డీశ్వరుఁ ♦ దలఁచి మదినొ
కింత జింతించి దేవ! యి♦ట్లేల నీదు, దాసి నరయుంగ మదిలోనఁ ♦ దలఁప విపుడు.

శా. సర్వజ్ఞుండవు సర్వనాయకుఁడవున్ ♦ సర్వాత్మవై యొప్పు నో
శర్వా! సర్వజగన్నియామక! వినున్ ♦ సర్వాత్మమైఁ గోరి యి
ట్లోర్వంగరాని తపం బొనర్చు నను నీ ♦ వుత్కంఠమైఁ జేరి వే
నిర్వాహం బొనరింపు నా తపసు ని♦ర్నిద్రప్రబోధాకరా! 13

ఉ. నీవు దయామయాత్ముఁడవు ♦ నిత్యము భక్తులఁ బ్రోచు ప్రోడ వీ
నీవిమలాశయం బెఱుఁగ ♦ నేరనిదాననుగా నిఁకన్ మహా
దేవ! భవత్పదాబ్జములఁ ♦ దీరనిభక్తి భజించుదాన నా
సేవల నాదరించి దయఁ ♦ జేకొను దాసిగ వాసిగా నిఁకన్. 14

ఉ. ఎన్నటికేని నీదు మది ♦ కెక్కకపోదు మదీయమా శ్రమం
బెన్నికమీఱు మచ్చికము ♦ హెచ్చగఁ జేకొనివచ్చునంతకున్
నిన్నిఁక నేమఱన్ గలనె ♦ నే కడగండ్ల గణింతునే విభూ!
పన్నుగ నీవు మెచ్చని త♦పంబు ఘనంబని విశ్వసింతునే! 15

—* ద్విపదగతి రగడ *—

ఓ శివశంకరా! ♦ యురుకృపాకూపార!
శ్రీశాదినిర్జరా♦ర్చిత! వాసియేపార
నా తపంబును మెచ్చి ♦ నాకురంగటడాయు
ప్రీతిమై నీమదినిఁ ♦ బెద్ద జిద్దును బాయు
నానుడిని వినక జ♦న్నమున కేగిన దంచుఁ
బూనిన యలుక ని♦ప్పుడు విడన్ మది నెంచు
ఉడికించితిని నిన్ను ♦ నుసురుఁబాసికరంబు
బడలించితిని నిన్ను ♦ బాముఁగూర్చి తిరంబు
ఒక తప్పు సైరింపు♦టొప్పు నిది యెందైన

నీఁక నొందుదొరక దీ ♦ వెలుఁగు నాయందైన
చనినదానికి శాస్తి ♦ జరిగె నిప్పటిదాఁక
మనసు నొచ్చదె? నీకు ♦ మఱి నాదు పెనుకాక
నవనీతమరయు మా♦నంబు నీయది నిజము
అవినయంబును సైఁచి ♦ యర్పింపు పదరజము
నీ యడుగుల నొత్త ♦ నెఱి సిరిఁ జేకూర్పు
పాయని చెలిమి నా♦పైఁ జేర్చెఁ వెతఁ దీర్పు
జగమందు నీకెవరు ♦ సవతు తేఁకువలోన
తగనాకో నీసేవఁ ♦ దాకొను మేలూన
అడుగనిదే పాప ♦ మంద్రు నీ దయఁబిలుక
కడుఁగొండ కాన్పుపైఁ ♦ గనికరింబిడు మొలుక
పాకతమ్మైన నన్ను ♦ సాఁకఁగన్ జనుదేరు
నీకతమ్మైన నిద్ది ♦ నిక్కి యూరటఁ దేలు
కలలోన నీరూపుఁ ♦ గని సంతసించెదను
కలయవచ్చిన కని ♦ కర మరసి మెచ్చెదను.
నాదు ప్రాణం బీవె ♦ నాదు ధనం బీవె
నాదు దైవం బీవె ♦ నా విభవం బీవె
నన్నేలుదొర వీవె ♦ నా యొడయఁడ వీవె
నన్ను మెచ్చెడు తొలి♦నాఁటి నెచ్చెలి వీవె
తడవేల రారమ్మ ♦ దాక్షిణ్యనిధి! వేగ
కడుగొప్ప నీకూర్మి ♦ గన దెచ్చటను వీగ
నీకపర్దము తోడు ♦ నీబాలశశి తోడు
నీకనత్కాకోల ♦ నీలకంఠము తోడు
నందిపెక్కము తోడు ♦ నాగహారము తోడు
అందంబులైన రు♦ద్రాక్షపేరుల తోడు
ప్రమథవర్గము తోడు ♦ పాశుపతము తోడు
అమరిక నలఁదు భ♦స్మాంగరాగము తోడు
కన్నియయ్యెఁట! నిన్నుఁ ♦ గాంక్షఁ జేసినదంట!
జన్నిగట్టెనఁట! చాం♦చల్యంబు లేదంట!
భువనమోహన! రమ్మ ♦ పుష్పేషుహర! రమ్మ
కవిజనావన! రమ్మ ♦ కారుణ్యనిధి! రమ్మ.

క. అని యాదిశక్తి యివ్విధ,మున మనసునఁ జింతచేసి • మునుపటికన్నన్
ఘనమగు తెఱఁగొప్పతపం,బును జేయఁగఁదొడఁగెఁగడిఁది•పూన్కి యెలర్పన్.

వ. అంత నవ్వనప్రదేశంబున

సీ. గున్నయేనుగులతోడఁ•గూడి నేస్తముసల్పుఁ, గొదమసింగంబులు•గూర్మిగదుర
మొదవులమందలు•పులులు చన్నిన నొక్క, చోట నిద్రించు నే•ర్పాటులేక
పెనుబాము లర్మిలి•పెంపుతోఁ బడగల, గొడుగులఁబట్టు న•కులకులముల
మేఁతల నందించు•మేటి బిడాలంబు, లెలుకల నోళ్ళకు • నెసక మెసఁగ

గీ. నిట్లు జాతివిరోధంబు • లెల్లఁ బాసి, జంతుసంతతి గడిఁది వి•శ్వాస మొంది
విస్మయముదోఁప నచ్చోట • వెలసె నొలసి, పర్వతేశ్వరపుత్రి త•పంబుబలిమి.

ఉ. ఎల్ల కుజంబులున్ ఋతువు • లెల్లఁ దనర్చెడు వైభవంబు సం
ధిల్ల నవప్రవాళముల • దివ్యపరీమళ పుష్పరాసులన్
గొల్లగఁ బండి మాధురినిఁ • గుప్పెడు భూరిఫలంబులన్ విరా
జిల్లె నగాధిరాజసుత • సేయు తపంబు ఫలంబుఁ దెల్పుచున్. 19

—* మేనకా హిమవంతులు సపుత్రముగా వచ్చి పార్వతినిఁ జూచి పోవుట *—

గీ. అంత హిమవంతుఁ డొక్కనాఁ • డాత్మయందు
గూఁతును దలంచి చాలఁగాఁ • గుంది తనదు
సతిని సుతులను గొని వన•స్థలముఁ జేరి
పార్వతినిఁ జూచి తల్లడ•పాటుఁ జెంది. 20

చ. అలమటమాను మింక హరుఁ • డక్కట యక్కటికంబుఁ జెంది నీ
తలఁపు ఫలింపఁజేయునె? వృ•థా యిటు లెన్నిదినంబు లిందుఁ ది
ప్పలుబడుచుందు వీతపముఁ • బాసి గృహంబునుజేరు పుష్పకో
మల మగు నీదు దేహము కు•మారి! సహింపదు మేటి తాపమున్. 21

ఉ. కాముని గాల్చినట్టి కడు • కట్టిఁడివేలుపు పట్టి! నిన్నిటుల్
ప్రేముడిఁజెంది మెచ్చు నతి • భీషణమూర్తి విరాగి తల్లజుం
డా మహనీయచర్యుఁ డిట • కాగమనంబొనరింపఁ డమ్మరో!
నీమది నిశ్చయింపు మిది • నిక్కము సందియ మిందు లేదిఁకన్. 22

గీ. గగనమండలిచందురుఁ•గాంచి మెచ్చి, చేతనొడియంగవచ్చునే•చిగురుఁబోఁణి!
నిర్వికారతఁ బరఁగు న•న్నీలకంఠు, నెట్లు రంజింపఁజాలెద • విందుఁదలరి. 23

వ. గిరిపతి యిట్లనా సతని • గేహినియున్ సుతు లట్లె వల్కె ర
స్ఫురసున వారి వాక్యములఁ • బార్వతి దా విని యల్లనవ్వి యా
దరమున నిట్లువల్కెఁ దలి•దండ్రులతోడను సన్నగార్లతోఁ
దిరముగ నాత్మవైభవము • దీటుకొనంగ వినంగ నెచ్చెలుల్. 24

మ. మును నీ వాడిన మాటలన్ మఱచితే • భూభృద్వరా! యిప్పుడై
సను నాపూన్కి నెఱుంగుఁ డిందుధరు నా•నందింపఁజేతున్ దపం
బున నత్యుత్తమ భక్తియోగమున మీ•ర్పొండిండ్ల కిప్పాటనే
ఘనసిద్ధిన్ గొనివత్తు మిమ్ముఁదరియంగాఁ • గొంతకాలంబులోన్. 25

చ. మరుని హరించినట్టి యస•మానుని యోగికులావతంసు నీ
శ్వరు మురిపింతు నగ్గలికఁ•జాలఁగఁ జేకొని యిందు వేగ నా
హరుఁ డరుదేరునట్లుగ మ•హాతపమున్ బొనరింతు మానుఁడీ
పిఱికితనంబు సత్యముగఁ • బేర్మి గడింతు శివప్రసాదమున్. 26

మ. అన నంతన్ గుణవంతమై యలరు • నార్యాసూక్తి కగ్గోత్రమం
డనుఁ డాత్మంబునఁ బొంగి వేగ సతితో•డన్ బుత్రవర్గంబుతోఁ
జని నాత్మావసథంబుఁ జేర నిట నం•చద్భక్తి నప్పార్వతీ
వనజాతేక్షణ యంతకంతకుఁ దపః•ప్రౌఢిన్ దనర్చెన్ గడున్. 27

—* విష్ణ్వాదులు శివసన్నిధి కరుగుట *—

ఉ. అంతఁ దపోగ్నికీలలు మ•హాద్భుతభంగిఁ జెలంగి నింగిపై
కెంతయుఁ బ్రాఁకి నల్గడల • హెచ్చుగఁ గ్రమ్మి జగత్సమూహ మ
త్యంతము గాల్చుచుండ విబు•ధాధిపముఖ్యులు జూచి భీతిమైఁ
జింతిలి పద్మసంభవునిఁ • జేరి వచించిరి తద్విధానమున్. 28

గీ. ఆతఁడును విని మనమందు•నక్కజంబుఁ, జెంది వారలతో హరిన్•జేరనరిగి
యవ్విధంబెల్లఁ దెల్పఁగా •నచ్యుతుండు, లోకరక్షణ మొనరింప• వీఁకఁదొడరి.

చ. అరసితిఁ గాళికాతపసు • నారసితిన్ భువనార్తిపాత మి
త్తఱిఁ బరమేశుఁజేరి విహి•తమ్ముగఁ గాళితపఃప్రకార మా
హరునకుఁ దెల్పి శీతమధ•రాత్మజ నాలుగఁ గొన్మటంచు వే
గిరముగ నవ్వరంబుమ కో•గిన్ దయసేయుమటంచు వేఁడుఁడీ! 30

గీ. అపుడు జగములకెల్ల మేలగును గాన, సత్వరంబుగ నీశ్వర సన్నిధాన
మునకుఁ బోవలెనన దేవపుంగవులుగ, డింది యడలొందియిట్లని రందుహరికి.

గీ. మన్మథునిఁ గాల్చి హిమవత్కుమారిఁ బాసి
ప్రలయకాలాంతకాకృతిఁ బరఁగి శీత
శైలముననుండి కైలాససద్మ మొంది
నట్టి రుద్రునిఁ జేరఁబో నలవి యెట్లు? 32

వ. అనిన సుపర్వగ్రామణులకు రమానాథుం డిట్లనియె.

చ. చలమునఁ గెల్వఁగాఁ జనిన శంబరవైరినిఁ గాల్చి చంపెఁ బే
రలుక మహేశుఁ డిప్డు శరణార్థులమై చని యిత్తెఱంగు ను
త్తలమునఁ దెల్పి వేడిన ముదమ్మున శంకరుఁ డద్రికన్యకన్
వలచి వివాహమాడు నిది నాస్తవమారయుఁ డెల్లభంగులన్. 33

ఉ. ఏనునుగూడ వచ్చెద మహేశ్వరుఁ జేరఁగఁబోద మిప్పుడే
దానలసర్వదేవపరితాపవిభంజనుఁ డుల్లసత్కృపా
ధీనమనస్కుఁ డీశ్వరుఁడు దేటికనుంగొని యందఱన్ గృపర్
బూని యనుగ్రహించు శుభమున్ బొనరించు సుపర్వశేఖరుల్! 34

చ. అని పయనంబుచేయ సురలందఱు నా హరిఁగూడి శైలనం
దన తపియించుచోటికి మొదల్ జని తద్విలసత్తపంబుఁ గ
న్గొని యసమానతేజములఁ గుప్పుచు వెల్గు జగచ్ఛరణ్యా నా
ర్యను వినుతించి మ్రొక్కిరి సమంచితభక్తి వినమ్రగాత్రులై. 35

గీ. కదలి యటనుండి రజతనగంబుఁ జేరి, ముందుగా నందినిన్ గాంచి వందనంబు
చేసి యాందోళనంబెల్లఁ జెప్పిశివుని, దరిసెనముఁగోరి వేడఁగాఁ దడయకతఁడు.

క. మృడుఁజేరఁబోయి జేజే, లడరుచు నటకేగుదెంచి నట్టితెఱఁగుఁ దా
నుడివి దరిసెనము వారల, కిడుమని ప్రార్థింప నభవుఁ డీయకొనెనటుల్. 37

వ. అంత శైలాది జేజేలన్ దోడ్కొని చని భద్రవటచ్ఛాయానిషణ్ణుండగు జగ
దీశ్వరున్ గాన్పించిన నవ్వారలు.

—* విష్ణ్వాదిదేవతలు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. మగరాల నిగనిగల్ నగఁజాలు డాలుచాలఁగనీనుమేని సోయగమువానిఁ
గొమరారు నాణిముత్యములపే రమరికఁ, జే నక్షమాలగాఁ జెలఁగువానిఁ

బదినూర్ల పడగల పాపరాజురమందు, మేల్మి జందెంబుగా మెఱయువానిఁ
గడు ముదిసినయట్టి జగదాదిగమికి రా, ణించుతత్త్వంబెఱిం గించువాని

గీ. నలరు నెలకూన జడలలో వెలయువాని, నెల్లజగముల దొరతనం బెసఁగువాని
నెట్టి వికృతులు లేనట్టి గట్టివాని, మూడుకన్నుల సామిని మురిపమునను.

ఉ. కాంచి నమస్కరించి యొడికమ్మగు భక్తి నుతించిరిట్టు ల
భ్యాంచితతేజ! సర్వభువనావనదక్ష! విపక్షభీమ! భ
వ్యాంచదనుగ్రహాస్పద! మహాకరుణాకర! శర్వ! శంకరా!
కొంచక వేల్పులన్ మనుపు కుత్సితభీషణ! భోగిభూషణా! 40

ఉ. నీవె కదా జగంబులకు నిర్జరసంతతి కాటపట్టు నీ
చేవయెగాదె యాపదలఁ జెట్టపడనీయక మమ్ము నిచ్చలున్
బ్రోవఁగఁజాలియున్న యది రూఢిగ వేఁడుచునున్నవార మో
దేవర! యీతఱిన్ మరలఁ దేఁకువఁజేకొనిసాఁకు మమ్మిఁకన్. 41

క. కులపతివనియును శ్రుతి కా, కులపతివనియును నితాంత కోవిద! సుశ్లో
కులపతివనియును గరుణాం, కులపతివనియును మది నెఱుఁగుదుము గుదురుగాన్.

క. అని యిటులు దీనులై కడు, వనరుచునున్నట్టి దేవవల్లభుల మొఱన్
విని వారలఁ గనుఁగొని యిట్లనియెను దేవాది దేవుఁ డాదరబుద్ధిన్. 43

ఉ. ఏల సుపర్వవర్యు లిటు లెంతయుఁ జింతయొసంగఁగా విచా
రాలసులై కనన్బడుదు రర్థి మొయిన్ ననుఁజేరరాఁ గతం
బోలి వచింపుఁడన్నఁ బురుషోత్తముఁ డాదటఁబొంగి పల్కె న
బ్జాలశశాంకమౌళికి విభాసితవిష్టపపాళి కిట్టులన్. 44

—* విష్ణ్వాదులు శివునికిఁ బార్వతిని బెండ్లాడుమనుట *—

ఉ. దేవ! మహానుభావ! గణుతింపఁగ శక్యముగానియట్టు లీ
దేవత లేను బద్మజుఁడు దింద్రముగా నల తారకాఖ్యుఁడౌ
నేవపు రక్కసుండు ఘటియించు దురంత నిరంతరార్తియం
దీవిధి గ్రుగ్గుచుంటి మిఁక నేలుము జాలిఁదలంచి యాత్మలో. 45

వ. మఱియును.

చ. మగనిగ నిన్నుఁగోరి యల మానిని శైలకుమారి యోర్వఁగాఁ
దగని తపంబుసేయఁగ నితాంతతపోజనితాగ్ని లేచి యీ

జగములఁ గాల్పఁగాఁదొడఁగె • శంకర! యింక దయామతిన్ వధూ
టిగ నగరాజకన్యను వ•డిన్ వరియించి జగంబు లేలుమా! 46

శా. నీ తేజమ్మునఁ బుట్టునట్టి సుతుఁ డం•తే శక్తిసంపన్నుఁడై
దైతేయాగ్రగుఁ దారకుని జదిపి మా • తాపంబులన్ బాఁపు దే
వా! తథ్యం బిఁక శైలరాజతనయన్ • హర్షించి పెండ్లాడు మా
శీతాద్రీశ్వరుఁ డాత్మపుత్రి నిడి వా•సిన్ బెండ్లిసేయున్ విభూ! 47

ఉ. దీనినె తెల్పఁగాఁగడఁగి • దేవర పాలికి వచ్చినార మీ
దీనుల నీదు సేవకులఁ • దేఱిక నుంగొని యార్తిఁ బాఁపఁగా
మానసమందుఁ బూను మిఁక • మంచియొనర్పుము మాకుఁ జెచ్చెరన్
మానితదివ్యవైభవ స•మంచిత! సర్వజగన్నియామకా! 48

—* శివుఁడు విష్ణ్వాదులకుఁ గామనిరసనంబుఁ జెప్పుట *—

క. అనిన విని లోకనాథుం, డనియెను సురవరులతోడ •నారయుఁడీరల్
మనముల నిఁక నేఁ బెండ్లా, డిన బంధమునందుఁ జిక్కు•చెకదా మరలన్. 49

ఉ. ఏనిఁక లోకసుందరి గి•రీంద్రకుమారినిఁ బెండ్లియాడినన్
దా నల పార్వతీరమణి • దాహమునొందిన మారుఁ గ్రమ్మఱన్
బ్రాణము లొందఁజేయును బ్రభు•వంబుగఁ బంచశరుండు మించి యీ
ధ్యానము యోగముల్ జెఱచుఁ • దాపసవృత్తి నడంచు రూఢిగన్. 50

మ. మునులున్ దాపసులున్ యతీశ్వరులు స•మ్మోదంబుతో ముక్తికాం
తను డాయన్ జని మేటిభోగముల నా•నందింపఁగా నక్రనే
తను భస్మీకృతుఁ జేసితిన్ మరలఁ గం•దర్పుండు పుట్టొందఁగాఁ
జను నే యాతఁడు మున్నొనర్చిన పనుల్ • సైరింపఁగాఁ బోలునే. 51

సీ. కూఁతును గాంచి త•గుల్కొనఁగా మేలి, వలపు గల్గింపఁడే • వనజజునకు
తోఁబుట్టువును దమి•తోఁగూడి క్రీడింప, నాత్మసల్పఁడె మరీ•చ్యాదులకును
అన్నభార్యను బట్టి•కన్నుఁగానక రతు, ల్దేలంగఁ జేయఁడే • దేవగురుని
కాముఁ డీలాటి య•కార్యంబు లొనరింపఁ, జెలఁగి చంపితి సుర•క్షేమమునకుఁ

గీ. గాన మీరెల్ల రిప్పుడ•కామము ముడిగి, ధ్యాననిశ్చలచిత్తులై •తపము సేయుఁ
డక్షరంబైన పరమాత్మ•మందు సతము, క్రీడ సేయుఁడు బంధమ్ము•లూడిపోవ,

క. కామమునఁ బొడముఁ గ్రోధం, బీమహి నద్దాన మోహ మెసఁగును దానన్
దీమసమఱి తపము సెడున్, గామము నక్కుతనఁ బాయఁ గాదగు మీరల్.

ఆ. నన్నుఁ బోలి మీరు పన్నుగా నిట్లు త,పంబుసేయఁ డింకఁ బాశములను
బాయఁదలఁపుఁడీ సు,పర్వశిరోమణు,లార! వికృతిఁబాసి భూరిమతిని. 54

గీ. అనిన విని తా జనార్దనుం డాత్మమందు
వనరి యిట్లనిపల్కె నో వరద! యిపుడు
కడిఁది యుమ్మలికమ్మునఁ గ్రాఁగుచున్న
మాకు దప సెట్టు లలపడు జోక మెఱయ. 55

ఉ. ఒకయెడనుండి పార్వతి మహోగ్రతపం బొనరించుచున్ జగ
న్నికరముఁ గాల్చుచుండెను వినిద్రతరాగ్రహుఁ డల్ల తారకుం
డొకకడనుండి నిర్జరుల నూర్జితసత్త్వల నార్తివెట్టుచున్
దికమక సేయుచుండె గణుతింపుము తెంపుము మాదు ఖేదమున్. 56

ఉ. ఇప్పటికేని నీమదికి నిందఱి కొందలపాటు పాటిగా
నొప్పిగఁదోఁచ కిప్పగిది నూల్కొనియుండినఁ జత్తు మిప్డ దే
తిప్పలులేక నిక్కముక దీనశరణ్యా! యగణ్యా! పుణ్యా! యీ
ముప్పడగించి లోకములఁ బ్రోవఁగఁబూను మనూనమా కృపన్. 57

చ. అలయుట మాని మేటితపమంది నిరామయమైన యాత్మమున్
దెలిసి సుఖింపుచుంటి విటుఁ దేవ దేవ! జగద్వితానమున్
బలుమఱు పుట్టఁజేయుఁ డని పాలనసేయుఁడటంచు లోఁగడన్
సలిపితి వాజ్ఞ రెండెటులఁ జక్కఁబడున్ మదిలోఁ దలంపుమా! 58

ఆ. ఇపుడు పొంగి పొరలు నీమహావిపదబ్ధి, నింకఁజేసితేని యెలమి కలిమి
నీనిరోగ మెందుఁ బూనిక చూపిన, నందె సంచరింతు మనఘ! మేము 59

చ. తప మొనరించుచున్న యలతన్విని శైలకుమారి నింపుమై
నిపుడు వివాహమాడ మది నెంచి హిమాద్రికి నేగి భక్తిలో
లుపమతి నవ్వరం బునకు లోకశరణ్యా! యొసంగుమయ్య నీ
దు పని యెకాదె సర్వజన దుఃఖముఁ బాఁపుట లోకశంకరా! 60

చ. అని యిటు వేల్పులెల్లరు మహావ్యసనంబున నొక్కపెట్టుగా
వనరుచునున్నవారిఁ గని వైభవమె శంకరుఁ డాదరంబునన్

గని యిటు వల్కె మానుఁడు వ॥గన్ బొగలన్ వెరవానొకో యిటుల్
వనరకుఁడింక ధైర్యమున ॥ వశ్యము చెందుఁడు దేవనాయకుల్! 61

వ. పుండరీకాక్షు నుపలక్షించి

చ. తిరుగ వివాహమాడు మని ॥ తేపకుఁ జెప్పుచునుంటి వీవు తా
మరసదళాక్ష! యద్దికనుఁ॥మా వ్యసనంబుల కాస్పదంబు బం
ధురభవకారణం బిఁక స॥తుల్ గడుమాయపునూతులందుఁ జే
రరు ఘనయోగిపుంగవులు ॥ రమ్యతపోధనులైన సన్మునుల్. 62

—* శివుఁడు స్త్రీసంగము బ్రహ్మజ్ఞాన బాధక మనుట *—

సీ. అపవిత్రములలోన ॥ నగ్రిమంబగుచోటు, బొంకులకెల్లను ॥ బుట్టినిల్లు
కపటవర్తనములఁ॥గనఁజేయు నెఱజాణ, చెడుగోతఁ బడఁద్రోయు॥చెడ్డఘోటి
అనువుగా భ్రమసేయు ॥ నైంద్రజాలికవిద్య, నమ్మి యేలినచోటి॥నాగుపాము
సాహసంబులకెల్ల ॥ జంకనట్టి వలంతి, పాయంగ నీయని ॥ పరమధనము

గీ. ఒనరఁగాఁ గట్టుత్రాడులం ॥ దుక్కుగొలుసు
క్షణికసంతోష మొసఁగు క్రొం॥క్కారుతీఁగ
స్త్రీయనఁగ దానితోఁ బొత్తుఁ ॥ జెందవలదు
బ్రహ్మనిష్ఠుల కెందేనిఁ ॥ బద్మనయన! 63

గీ. సంగములయందుఁ గామినీ॥సంగ మెక్కు, డెందునరయంగ శ్రీపతి!॥యితరసంగ
ములను విడవచ్చు స్త్రీసంగ॥మును విడంగఁ, జాల రెవ్వార లీ జగ॥జ్జాలమందు.

క. కావున నిత్యసుఖం బది, గావలసినవార లీ జ॥గంబందు నెటన్
బూవుంబోఁడుల జాడకుఁ, బోవవలదు దానఁ జెట్ట ॥ పొడమును రమేశా! 65

గీ. అనిన వనజాక్షుఁ డెంతయు ॥ నాత్మయందుఁ
దలఁకి ముసిముసి నవ్వుల ॥ తళుకు లెసఁగ
నఖిలలోకేశ్వరున కిట్టు॥లనియె మృదుల
మధురవాక్చాతురీగతుల్ ॥ మలసికొనఁగ. 66

సీ. అఖిలతాపంబుల॥హరియించు నౌషధం, బార్తికంధిని దాఁటు॥నట్టి నౌక
చిత్తంబు రంజిల్లఁ॥జేయఁజాలిన విద్య, సకల సౌఖ్యములకు ॥ జన్మభూమి

ప్రతిదినంబును గ్రొత్తఁ బరగుచక్కని విందు, కొమరారుకోలమునకమరుతఱవు
అన్నపానంబులొనఁడఁ జేసెఁ గదైన, యతిథిజనంబుల నరయుతల్లి

గీ. దేవయజ్ఞంబునందు నెంతేనితోడు, కష్టసుఖములయందుఁ బాలుగాంచుజోడు
ఆత్మసతియగుఁ గావున నందఱికిని, పెండ్లియాడంగఁదగుఁగాదె పెన్మియలర.

ఉ. ఏదెటులైన మాయఁ దరియించిన నీకిఁకఁ గొంకదేల మా
కై దయతోడఁ జేకొనుము కాళిని లోకశరణ్య! వీఁకమై
మేదురవిక్రముం సుతు నమేయబలాన్వితుఁ బుట్టఁజేసి నా
నాదివిజార్తికారకు వినాశముసేయుము తారకాసురున్. 68

ఉ. లోఁగడ నెన్నిమార్లు లిటు లోకసుఖంబునకై కడంగి నీ
వాగము మాన్పి భూరిదయ నందఱినిన్ బ్రతికించితయ్య తం
డ్రీ! గరళంబు పెల్లడరి డీకొని లోకములన్ దహింపఁగా
వేగముతోడఁ జేయొడిసి విశ్వపతీ! కబళించి కావనే. 69

ఉ. ఎక్కడనేని భక్తులకు నెప్పుడుగాని విపత్తి దోఁచినన్
నక్కటికం దలంచి యపుడప్పుడె పుట్టిడి మాన్పి కాచి వా
చక్కఁగ దాత్మఁగొని విచారణసేయుము మాదు బాములన్
మిక్కిలి గండుమీఱి మము మ్రింగెడు రక్కసు నుక్కడంపుమా! 70

— * శివుఁడు పార్వతినిఁ బెండ్లాడుట కొడఁబడుట * —

గీ. అనిన విని దా మహేశ్వరుం డాత్మయందు
జాలిఁగొని యిట్టులనెఁ జాలు శాంతిఁగొనుఁడు
దేవతాకార్యమునకయి తిరుగ దారఁ
జేకొనెదఁ గాంచెదఁ గుమారు లోకవీరు. 71

చ. చనుఁడిఁక మీగృహంబులకుఁ జక్కఁగ నేనిఁక శైలరాజ నం
దన యొనరించునట్టి నియతంపుఁ దపంబువిధం బెఱింగిచే
కొనఁగఁ గడంగెదన్ గుసుమకోమల యక్కట మిక్కుటంపు వే
దనబడుచుండె నాకొఱకుఁ దద్దయుభక్తిపరీతచిత్తయై. 72

— * శివుఁడు సప్తమహర్షులను దలఁచిన నవ్వారు వచ్చుట * —

గీ. అని సెలవొసంగ దేవతలంత మ్రొక్కి, సంతసంబొంది తమతమసదనములకుఁ
జనిరి శంకరుఁడంతఁ దా సప్తఋషులఁ, దలఁపవిచ్చేసి మ్రొక్కి వార్పలికిరిట్లు

ఉ. పున్నములన్ని పండె మము • బూన్కి మదిన్ దలఁపంగ నిట్టులా
సన్నులమైతి మానతి నొసంగు మెపేని గృపాంతరంగ! నీ
సన్ననొనర్తు మేపనియుఁ • జక్కఁగ నీయెడ నీదు దాస్యమున్
గొన్న సిరిన్ నుతించుటకుఁ • గోటిభవంబులకైన శక్యమే. 74

ఆ. అనిన లోకనాథుఁ • డాదరంబున వారిఁ, గాంచి యిట్టులనె వి • కాసమొప్ప
సప్తఋషులు మీరు • సర్వవిజ్ఞానాఢ్యు, లాత్మహితులు సతత • మరయనాకు.

—* శివుఁడు సప్తర్షులను పార్వతీ తపఃపరీక్షకై యనుపుట *—

శా. నీహారాచలపుత్రి నన్ను బతిఁగా • నిండారు ప్రేమంబుతో
నూహన్ జేసి మహోగ్రమైన తప మెం • తో నిష్ఠతోఁ జేయఁగా
దాహంబొందఁ దొడంగె లోకములు త • త్తాపానిలజ్వాలలన్
త్రాహి త్రాహి యటంచుఁ జేరిరి సురల్ • రక్షార్థులై నన్నిఁకన్ 76

వ. కావున

శా. గౌరీ శృంగమునన్ దపించు నగరా • ట్కన్యన్ దగన్ జేరిమీ
రా రాజాననతోడ నన్ గుఱిచి మి • థ్యానిందలన్ సల్పి చే
తోరీతి స్ఫుటతన్ గనుంగొనుఁడు చా • తుర్యంబు రాణింపఁగా
నేరంబంచుఁ దలంపఁబోకుఁ డెద సం • దేహింపకుం డింతయున్ 77

క. నావను పిది సేయుండన, నాపద్మజనిభులు వల్లె • యని సంతోష
శ్రీపరవశులై హిమగిరి, కా పార్వతియొద్దకేగి • రతివేగమునన్ 78

—* సప్తర్షులు పార్వతి యొద్దకేగి శివుని నిరసించుట *—

మ. చని యందుగ్రతపంబు చేయు నగరా • జన్యాత్మజన్మన్ లస
ద్ఘనతేజోమయవిగ్రహన్ సకలలో • కక్షేమసంధాయినిన్
గని దూరంబుననుండియే మది నమ • స్కారంబు లర్పించి వే
గని చేరన్ జనిపల్కి రివ్విధ మలీ • కచ్ఛన్నసూక్తంబులన్ 79

మ. సుకుమారీ! తపమేటికమ్మ! నిను ని • చ్చోనిట్లు నేమించిరే
వికటాత్ముల్ పగఁబూని జాదిలతికన్ • వేండ్రంపు గ్రీష్మాతపో
గ్నికిఁ ద్రోయించిన యట్లుగా, నకట • కుత్కీలాధిరాట్పుత్రి! యే
మికొ అంతన్ గొనిపూనితీవు సెపుమా • మేమున్ వినన్ గూడినన్ 80

క. అని పలికిన మునులకు రయ్యమున వంచన మిడుచుఁ గాళి • మోదంబున ని
ట్లనియెను మునికులతిలకులు! వినుఁడీ! నుడివెదను నాదు • వేదుఃఖవిధమున్.

గీ. అపహసింపకుఁ డిందు న•న్ననఘులార!, నీటిలో మేటిగోడను • నిలుపనెంచి
నట్లు దుర్లభమగు కార్య • మర్థిఁ గోరి,యుంటి నారదమౌని వ•రోక్తినొంది.

క. శివుఁ బరమేశ్వరు లోకో,ద్భవకారణు సర్వదుఃఖ•భంజనుఁ బతిగాఁ
గ వరించి వేడ్కమైఁ దప,మవుఁ గాదన కిట్లు పూన్కి•నందితి ననఘుల్! 83

గీ. అరయ నాధారశూన్యమౌ • నాకసంబు,నందు తెక్కలులేని నా•డెందమెడు
పు లెగురుచుండె నద్దాని•భూరిదయను, నరసి ప్రోచునుగాతఁ జం•ద్రార్ధమౌళి.

క. అన మును లన్యోన్యంబా,ననములు గనుఁగొనుచు బిట్టు • నగి కాళికతో
ననిరి వనజాతలోచన!, చనునే నారదుని నుడిని • సంభావింపన్. 85

గీ. నారదుఁడు కూటవాది య•న్యాయపరుఁడు
ఘాతుకాత్మకుఁ డత్యంత • కపటమూర్తి
కను పయోముఖవిషకుంభ • మనఘచరిత!
కడఁగి విను మేము సెప్పెదు మ•క్కటివిధము. 86

ఉ. ధాతకుమారుఁడైన యల • దక్షసుతుల్ పదివేలమంది వి
ఖ్యాత చరిత్రు లాత్మజన • కాజ్ఞఁ దపంబొనరింపు చుండఁగా
నీతఁడు వారిఁ జేరి నెన • రించుక లేక విరాగి భావమున్
జేతమునందుఁ జేర్చి చనెఁ • జెచ్చెరఁ బాసిరి వారు దక్షునిన్ 87

చ. తనయులు రాకమానుటను • దక్షుఁడెఱింగి ఘనంబుగా మదిన్
వనరి యనంతరంబ పది • వందల పుత్రులఁ గాంచి వారలన్
ఘనమగు తాపసవ్రతముఁ • గాంచఁగఁ బంపఁగఁ నప్డువారికిన్
మునుపటి యట్లు నారదుఁడు • ముక్తిపథం బుపదేశ మీయుడున్ 88

గీ. వార లంతట మోక్షంబుఁ • బడసి తండ్రిఁ, జేరకుండిన దక్షుఁడా•తీరుఁ దెలిసి
కరము దుఃఖించి నారదు•కపట మెఱిఁగి, చెచ్చెరశపించె నాతని•చేవయడఁగ

వ. ఇంకను

ఉ. పూనికతో హిరణ్యకశి•పుం డను దైత్యుని పూవుఁబోఁడికిన్
మానుగ దానవాంతకుని • మంత్రముఁ జెప్పి కుమారు వైష్ణవున్

గా నొనరించి తండ్రికిని గాదిలిపట్టికి మేటివైరమున్
బూనిచి చంపఁజేసె దితిపుత్త్రుని శత్రునిచేత నుద్ధరన్. 90

గీ. ఎట్టివారల కేనియుఁ బట్టుఁబట్టి, యుఱక పోరాట మొనరించి యురులఁ బెట్టు
వలఁతియాతండరయుమట్టి వానిజాడఁ, దలఁపఁగూడదు శ్రేయంబుఁ దలఁచువారు

గీ. ఇదియె నారదచరిత మోయిగురుబోఁడి!
లాఁతిబిడ్డల నూరక నూతఁద్రోయ
ఘనుఁ డతఁడు గాన నిన్నిట్లు కానఁజేర్చి
యిడుములన్ గుడ్పుచుండె సహింపలేక. 92

క. తలిదండ్రు లెట్లు పన్ని, కలహాశను నుడినిఁబట్టి కానకుఁ బంపన్
గలిగిరి తల్లీ! వారి మృదులు వజ్రము లనఁగ మూఢుఁ దోఁచు నరయఁగాన్.

ఉ. ఇంతకు నీవు గూర్మి వరియించిన కంతువిరోధి వర్తనం
బింత నెఱింగియుంటిమి హిమాద్రిజ! చెప్పెద మించు మించు నొ
క్కింత మనంబునందుఁ గినుకెంచక యాలకింపు మ
త్యంత మతం డయోమయుఁడు దాఁటినవాఁడు భవప్రపంచమున్. 94

గీ. కను మహాకాలమూర్తి గంగాధరుండు, పశుపతి దిగంబరుండు కపాలి శూలి
అక్కటా! భిక్షుకుఁడు విరూపాక్షుఁడుగ్రుఁ డరయ వేయవిధంబుల కల్యాణమూర్తి

క. సర్వజ్ఞుండని యరుదుగ, శర్వాణి నీవెంతు వేమొ స్వాంతమున నా
పర్వతరాజకుమారీ!, యుర్వీస్యందనుఁడు స్థాణుఁ డొప్పఁగ వినుమా!

ఉ. మున్నల దక్షుకన్యక సమున్నతవాంఛఁ బినాకహస్తునిన్
బన్నుగఁ బెండ్లియాడి కడు బాములఁ జెంది మహాధ్వరంబునన్
బన్నము నొంది యోగమునఁ బ్రాణముఁ బాసెఁ గుమారి! యెట్టి సం
పన్నతఁ గాంచి యిట్లురక పాల్పడితీవు శివున్ వరింపఁగన్. 97

గీ. ఉండుటకు నిల్లులేదు పరుండ మంచ, మేనిలేదు పసాపడ నేమిలేదు
కట్టుటకులేదు కాటనే కాపురంబు, బిచ్చమే జీవనంబు చాంపేయగాత్రి!

గీ. కాన నీవింకఁ దపమును మానుతల్లి!, తల్లిదండ్రులకడ కేగు తప్పకుండ
మంచిసంబంధమారసి మగనిఁ గూర్తు, మమ్మ నీమదియుమ్మలికమ్ము వాయ. 99

ఉ. ఇప్పుడె చెప్పువారము రమేశ్వరుఁడో పురుషోత్తముండు నీ
కొప్పిదమైనభర్త యసితోత్పలమూర్తి మనోజవిద్యలన్

గొప్పసమర్థుఁ డెందు ననుకూలుఁడు గావున నట్టివాని నీ
వొప్పుగఁ బెండ్లియాడు సుఖ ♦ మొందెదు పొందెదు వైభవమ్ములన్. 100

సీ. కల్యాణగుణనిధి ♦ కమలదళాక్షుండు, నిర్గుణుం డారయ ♦ నీలగళుఁడు
కాముకక్రీడలఁ ♦ గౌశలుండా హరి, కామనిర్వాపణ ♦ కరుఁడు హరుఁడు
అసమానవైభవా ♦ యతనం బుపేంద్రుండు, భైక్షాశనుఁడు కృత్తి ♦ వసనుఁ డితఁడు
కౌస్తుభగ్రైవేయ ♦ కలితవక్షుఁడు చక్రి, యురగేంద్రహార కం ♦ ధరుఁడు శూలి

గీ. ఇట్లు విపరీతరీతుల ♦ నెక్కుడైన, తారతమ్యము గోడుతఁ ♦ దనరుచున్న
హరిహరుల తీరుఁ దెలిసినీ ♦ వాత్మయందు, నెమ్మినాలోచనము సేయు ♦ మమ్మ! సుంత.

క. కావున హరునిన్ విడి నీ, వేవిధమున గొప్పనెడల ♦ నిపుడే మేమా
శ్రీవిష్ణువు నిటఁ దెచ్చెద, మా వైభవ మొప్పఁ బెండ్లి ♦ సమరింతుముమా!

— * పార్వతి సప్తర్షులకు శివ మహిమంబుఁ జెప్పుట * —

వ. అనుడు.

ఉ. పక్కున నవ్వి యవ్విక చపంకజలోచన మౌనివర్యులన్
జక్కఁగఁ జూచుచున్ మిగుల ♦ జాదుర జాదురమొప్ప నిట్లనెన్
నిక్కము లే తపస్వికుల ♦ నిరద్వంద్వములార! మీ నుడుల్
మిక్కిలి సారవంతములె ♦ మెప్పు ఘటిల్లఁగఁ జేయు నేరికిన్. 103

ఆ. చాలఁ గఠినుఁడైన ♦ శైలరాజేంద్రుని, కాన్పనగుటఁ జాలఁ ♦ గఠినతమము
నామనంబు దిరుగు ♦ నా యెన్నిఁ జెప్పిన, మానులార! గుణని ♦ ధానులార! 105

చ. వదలను నే హరం బమర ♦ వంద్యుఁడు నారదమౌని సెప్పిన
ట్టిదియె విధంబుగాఁ దపము ♦ నెంతయు నిష్ఠ నొనర్చెదన్ గుణా
స్పదుఁడని కామలోలుఁడని ♦ పన్నుగఁ గేశవుఁ గూర్చి చెప్పినా
రది మది కందదెప్పుడును ♦ నా హరుఁ బాసి వరింప నన్యులన్. 105

క. శివుఁ గుఱిచి నిర్గుణుండని, యవినయుఁడని పేదయని మ ♦ హాత్ములు మీఱల్
గవిసి వచించితి రిట్టుల, శివతత్త్వముఁ దెలియఁగా వి ♦ శేషము జగతిన్. 106

క. మఱచితిరో తొలిచదువుల, వెఱచితిరో నెవరికేని ♦ వెకలుల కిలలోఁ
గఱచితిరో పెఱత్రోవల, నఱచితిరో నాదు మనము ♦ నారయఁగ నిటుల్.

క. ఈశ్వరుఁడని సకలామ్నా, యేశ్వరుఁడని హరివిరించ • నేంద్రాది నిలిం
పేశ్వరుఁడని కల్పాంతా, నశ్వరుఁడని శివుని శ్రుతు ల • నన్ వినరో కో!

మ. త్రిగుణాతీతుఁడు నిర్వికారుఁడు జగ • ద్ధేతుండు భక్తావనా
ర్థగృహీతాకృతి వేద వేద్యుఁ డమర • ధ్యానార్హ చారిత్రుఁ డ
జ్జగతప్రోద్ధతభావదుర్లభుఁడు • విజ్ఞానాస్పదుం డీశ్వరుం
డగు మీ చెప్పినయట్లు కాదు వినుఁడీ! • యాక్షేపముల్ మానుఁడీ! 109

గీ. సకల జగదీశ్వరుండయ్యు • జగతిఁ దనదు
పెంపుఁ జూపింపఁ దలఁపఁడు • వెగ్గలంపు
భవ్య వైరాగ్యభావంబుఁ • బాదుకొలుపుఁ
బరమశివు నారయుం డింక • బ్రహ్మఋషులు! 110

సీ. విమలాత్మవిజ్ఞాన • విఖ్యాతి నొందెడు ఘనుం, డరయు నే యన్య వి • హారములను
నిర్వికారానంద • నిరతుఁడౌ ధన్యుండు, విషయవికారంపు • వెట్టిఁ గొను నె
ముక్తికాంతాభోగ • భోగ మొందెడు పుణ్యుఁ, డన్యకాంతాభోగ • మానసవడు నె
స్వప్రకాశైక ద • ర్శనచణుండగు యోగి, యితరాతిశయముల • కింపు గొను నె

గీ. భక్తరక్షణమున కెట్టి • పాట్లు గాని, పడఁగ రూపంబుఁ దొరకొన్న • పరమపురుషుఁ
డన్యుఁడట్టులఁ దుచ్ఛసౌ • ఖ్యంబులొందఁ, దలఁచు నే యారయుండీరు • తద్‌జ్ఞులార!

ఉ. ఏనును భోగమాత్రమున • కే యిటు లిచ్ఛయొనర్చి యూర్జిత
శ్రీనిధియైన యీశ్వరునిఁ • జేకొనఁగోరను సర్వదైవతే
శానునకున్ మహేశునకు • జాయఁగ నౌటకె వాంఛసేతు న
ద్దాన నె సర్వమున్ దొరయుఁ • దాపసవంశపయోధిచంద్రముల్! 112

గీ. యోగివరుఁ డీశ్వరుం డేను • యోగినిని త, పస్వినాథుఁడు శివుఁడు తా • పసిని నేను
అల్లహరుఁడు మహాకాలుఁ • డనఘులార!, కాళినగు నేను జోడుగాఁ • గలను దనకు

వ. ఇంకను వినుండు.

సీ. శీతాంశుధరు నెంచు • చిత్తంబు చిత్తంబు, భవు సమర్చనసేయు • పాణిపాణి
ప్రమథనాథునిఁ జేరు • పదములు పదములు, శివుని సన్నుతిసేయు • జిహ్వజిహ్వ
విశ్వేశుకథ విను • వీనులు వీనులు, కాలకాలునిఁ జూచు • కనులు కనులు
పరమేశుఁ గొల్చెడు • భాగ్యంబు భాగ్యంబు, దర్పకారికి నొంచు • తనువు తనువు

గీ. పురహరునిఁ గొల్వఁబూనిన•బుద్ధిబుద్ధి, శ్రీశనాయకునకుమ్రొక్కు•శిరముశిరము
శంకరునిభక్తిఁబడసిన•చదువుచదువు, నాగభూషణుసేవించు•నరుఁడునరుఁడు.

ఉ. ఉల్లము శంకరాంఘ్రినళి•యుగ్మసమాశ్రయయుక్తియం దొడల్
హల్లకబంధుభూషణు స•మర్చనమందు నుడిన్ మహేశ్వర
ప్రోల్లలితాహ్వాయమ్ముల జ•పోద్యమమందుఁ దిరంబుచేసి రం
జిల్లుదు రెవ్వరట్టి సుర•సేవ్యులు భవ్యులు శ్రీవ్య లిభ్భువిన్. 115

సీ. పరమశివార్చనా•పదవి నొందఁగలేనిఁ, యిక్కగా దది పాప•డొక్కగాని
ఖండేందుధరభక్తిఁ • గనకయున్నట్టి య, న్నరుఁడు గాఁ డాతండు•వఱఁడుగాని
శ్రీకంఠమూర్తికిఁ • జెలఁగి మ్రొక్కఁగలేని, శిరముగా దది పాప•భరముగాని
భోగిభూషణుపూజఁ • బూని సేయఁగలేని, కేలుగా దది చెడ్డ•తేలుగాని

గీ. శంకరుని మదిఁజెందఁగాఁ • జాలనట్టి, తెలివిగా దది కడు చెడ్డ • తెవులుగాని
అమ్మహేశ్వరు కొలువుకై • యమరనట్టి, కలిమిగా దది పేరమ్న • బలిమిగాని.

వ. పక్షాంతరమందైన.

సీ. రత్నాకరునిఁదక్క • రహిఁ నొక్కనదమును, జేరునే జాహ్నవి • సిద్ధమునులు
యజ్ఞకిటినిఁదక్క • యడవి సూకరమును, వసుమతి చెందునె • వంద్యమూర్తు
లా భాస్కరునిఁదక్క • యల్ల ఖద్యోతంబుఁ గని వికసించునే • కమలవల్లి
అల ఘనాఘనుఁదక్క • నలఁతి యావిరితెప్ప, కేసి సౌదామని • యేగునే ము

గీ. నీంద్రు లీశ్వరుఁదక్క నే•నింక నొకనిఁ, జెట్టఁబట్టఁ దలంతునే • చెనఁటినగుచు
నరసితిరె నాదు హృదయంపు•టానునిప్పు, డేని వినుఁడింకఁ జెపుదు న•ట్టింత లేక.

—* పార్వతి సప్తర్షులకుఁ దన నిర్ణయంబునుఁ జెప్పుట *—

చ. అరుణగభస్తిబింబ మప•రాచలమం దుదయించినన్ గడున్
దిరమగు మేరుభూధరము • తేలికయై చలనంబు నొందినన్
స్ఫురదనలంబు శైత్యమును • జోద్యముగా వహియించినన్ శిలన్
సరసిజ ముద్భవిల్లినను • శర్వునిఁదక్క వరింప లాఁతులన్. 118

ఉ. శర్వుఁడు నా తపంబునకు • సంతసమొందక యుండెనేని నే
నుర్విని లాఁతిపూరుషుల • నొప్పి వరింతునె యమ్మహేశ్వరున్

సర్వజగత్పతిన్ మరల • జన్మమునొందియు నేనిఁ జెందఁగా
నోర్వఁగరాని యగ్గిఁబడి • యొడ్డుగ నీయును రూడఁ జేసెదన్. 119

గీ. అనిన మునులు జయధ్వనుల్ • హర్షభరమె, సంగనొనరించి పార్వతీ • చరణనళిన
ములకు మదిలోనజోతలొసలిపి శివునిఁ, జేరఁజని యవ్విధంబెల్లఁ • జెప్పి చనిరి.

—* శివుఁడు పార్వతిని బరీక్షించుటకై యతియై చేరుట *—

చ. మునికులచంద్రు లిట్లు హిమ • భూధరరాజసుతామనఃపరీ
క్షను బొనరించి తెల్పిన ప్ర • కారమెఱింగి మహేశుఁ డప్పుడిం
కను బరిశోధ నేచ్ఛఁగొని • క్రిచ్చఱ వృద్ధతపస్విరూపమున్
గొని యొక యూఁతకఱ్ఱ గొడుగున్ ధరియించి చనెన్ హిమాద్రికిన్. 121

గీ. పర్వతేంద్రకుమారి తపంబుసేయు, తావునకుఁజని చెలులతోఁ • దనరుదాని
వేదియం దనవద్యయై • వెలయుదాని, ధర్మలతఁబోలి యలరు న • పర్ణఁగాంచి.

గీ. తారసించిన నుమ వృద్ధ • తాపసాకృ, తిన్ దనరువిప్రుఁ గాంచి త • దీయదివ్య
తేజమున కాత్మలో మెచ్చి • దివ్యసలిల, పుష్పఫలముల నర్పించి • పూజచేసి. 123

వ. స్వాగతంబాడి వినయవినమితయై యిట్లనియె.

ఉ. ఎవ్వరు మీర లిచ్చటికి • నెందుల కేగుడు నేగుదెంచినా
రివ్వనమెల్లఁ దేజముల • నెంతయు వెల్లఁగఁ జేయుచుంటి రా
ముప్పురు వేల్పులం దొకరొ • మోదముతో నెఱిఁగించి మాకిఁకన్
నివ్వటిలంగఁ జేయుఁడు వి • నిశ్చితవైభవ మీశ్వరోపమా! 124

చ. అనిన నగేంద్రనందనకు • నాతఁడనెన్ రుచిరాంగి! స్వేచ్ఛ నెం
దును దిరుగాడుచుండెదను • దోయజగర్భుని వంశ్యుఁడన్ దపం
బనవరతంబుసేతు ననయంబు జగంబున కెంతయున్ హితం
బును బొనరింతు నిక్కమిది • పొందుగ విన్ము సరోరుహాననా! 125

ఉ. ఎవ్వతెవీవు? రోహిణివొ? • యిందిరవో? పరమేష్ఠి రాణివో?
యవ్వనజాప్తుపత్నివొ? సు • రాధిపు నాతివొ? వేదమాతవో?
యి వ్వనభూమియం దిటుల • నేటికి తీవ్ర తపోవ్రతంబు నీ
విర్విధి సల్పుచుంటి వసి • తేక్షణ! నా కెఱిఁగింపు మింపుగన్. 126

ఉ. ఎవ్వనికూఁతు ? వెద్దికుల ? • మెయ్యది యాహ్వాయ ? మబ్జగంధి ! నీ
వెవ్వని పువ్వుఁబోఁడి ? యిటు • లెంచఁగరాని తపం బిదేల ? లే
జవ్వనమం దిలన్ మగని • జాడఁదొలంగి యొనర్చె దిట్లు ని
న్నవ్విభుఁ డెట్లు బాసెను ? ద•యా గుణహీనుఁడు హీనుఁ డన్నిటన్. 127

చ. సకలముఁ దెల్పు సత్యముగ • సాధ్వి ! యనన్ నగరాజరాజక
న్యక చిఱునవ్వు నెమ్మొగము•నన్ దళుకొత్తఁగ నిట్లుపల్కె మా
నికులవతంస! విన్మిఁకను • నీవు వచించినవారిలోన నే
నొక తెనుగాను బర్వతవ•రోత్తమపుత్రిని కాళి యండ్రు నన్. 128

మ. తొలిజన్మంబున దక్షపుత్రినయి రు•ద్రున్ బేర్మిఁ బెండ్లాడి పే
రలుకన్ దక్షుఁడు నామనోవిభుని న•త్యంతంబు దూషింప ని
ట్టలమానీసున నాశరీరమును గా•టంబైన యోగాగ్నిచేఁ
బొలియన్ జేసి నిలింపరక్షకొఱకీ•పుట్టువ్ దగన్ గాంచితిన్. 129

చ. శివుఁడు హిమాద్రిపైఁ దపము • సేయుచునుండఁగఁ దారసించి నే
నవిరళభక్తిఁ గొల్వ హరుఁ • డంత సుమాస్త్రుని రూపు మాపినన్
జివుకఁగఁజేసి రౌప్యగిరిఁ • జేరఁగఁబోయెఁ దపంబుచేసి య
భ్భవుని వివాహమాడుటకుఁ • బాల్పడి యిట్లు దపించెదన్ విభూ! 130

గీ. నాతపం బమ్మహేశ్వరు•చేతమునకు, నేఁటివఱకెక్కకుండె న•గ్నిప్రవేశ
మేనుసేయంగఁబూని మి•మ్మిపుడు కాంచి, యర్చనము సేయనాఁగితి•ననఘచరిత!

క. ఏజన్మంబున నన్నిఁక, నా జగదీశ్వరుఁడు గొనునొ•యక్కతమున నే
నీజన్మంబును బాసెదఁ, బోఁజనుమీరిందునుండి • పురుషశ్రేష్ఠా! 132

గీ. అనిపలికి తాపసుఁడు వల•దనుచు వార
ణంబు సేయుచునున్న న•న్నలినవదన
వేగమున నగ్ని దూఁకఁగ • వీతిహోత్రుఁ
డపుడు చందనశీతలుం•డయ్యెఁ దలఁకి. 133

ఉ. కాళిక యప్డు చేయునది • గానక యూరకవచ్చుచుండఁగా
వైళ మళీకమాని గరు•వంబున నిట్లనిపల్కె నగ్ని నిన్
గాళి! దహింపఁదయ్యె నెటు • గాంక్షితమున్ సమకూరదయ్యె వా
క్కేళిఁ దొలంగి తెల్పుము స•ఖీ! యిఁక నీదు మనోరథంబులన్. 134

వ. వెండియును.

చ. కలికి! తపంబుచేసి యిటఁ ♦ గాంచెదు వైభవ మెద్ది? నీకిలన్
వెలితి గనంగరాదు కడు ♦ వేఁదుఱుఁజెంది మృగాళకోమలో
జ్జ్వలమగు నీ శరీరమును ♦ జండతపోర్చిఁ గృశింపఁజేసి యి
ట్లలఁచుట చిల్లపెంకుఁగొని ♦ యక్కట! బంగరుఁ బాఱవైచుటే! 135

—* జయ యతికిఁ బార్వతీ తపఃకారణముఁ జెప్పుట *—

చ. అనిన గిరీంద్రకన్యక ని♦జాళులకుం గనుసన్నఁ జేయఁ జ
య్యన జయ దారసించి విన♦యంబున నిట్లనిపల్కె విన్ము స
న్మునికులచంద్ర! యీ రమణి ♦ భూధరరాజకుమారి కాళి శ
ర్వునిఁ బతిగా వరించి కడుఁ ♦ బూన్కిఁ దపించుచునున్నదిట్టులన్. 136

క. నారదముని పనుపున నీ, సారసదళమృదులగాత్రి ♦ చటుల తపం బి
ట్లారంభించి యొనర్చెడు, సారెకుఁ దాపసవతంస ♦ సంఘములలరన్. 137

గీ. కరము చిరకాలమయ్యె ని♦క్కలికి తపము
సేయ మొదలిడి నేఁటికి ♦ శివుఁడు మెచ్చఁ
డాయె నిత్తన్వి యితరాది♦తేయవరుల
లోన నొక్కనిఁ బెండ్లాడఁ ♦ బూనదాయె. 138

ఉ. మీరు మహాతపోనిధు ల♦మేయదయాకరు లిద్ధమూర్తు లీ
చారుశరీరగాత్రి నల ♦ శంకరుఁ డెద్దియు శంకలేక వి
స్తారతరానురాగమునఁ ♦ దప్పక చేకొని పెండ్లియాడునే?
కూరిమిమీఱఁ జెప్పఁ డెదఁ ♦ గుందడఁగంగఁ దగంగ వేడుకల్. 139

సీ. హంసతూలపు తల్ప♦మందు నిద్రించునా,ర్య పరుండు గఱుకైన ♦ రాలరేల
అమలకాంచన దుకూ♦లములఁ గట్టెడు బాల, నారచీరెల జిగి♦మీఱఁ గట్టు
మృగనాభిపంక స♦మ్మిళిత చందనగంధ, మలఁదు లలిత భూయి ♦ నమరఁబూది
కల్పవృక్షఫలాళిఁ ♦ గాంక్షించి తిను శివ, గాడ్పును మెసవు నా♦కటికి నోర్చి

గీ. ఏమి నుడువుదు తుహిన గి♦రీంద్రపుత్రి, బాలచంద్రధరున్ గోరి ♦ ప్రబలతాప
భరముఁ జెందుచు నిట్లుండెఁ♦బరమపురుష!, శివునిచిత్తంబు దేటికో♦ చెమ్మగిలదు.

క. ఈ రమణి తపము సేయుట, కారంభము సేయువేళ ♦ నా యా మొక్కల్
కూరిమి వేసె నిపుడు వి,స్తారఫలప్రసవరములఁ ♦ దనరెడు నవియుం. 141

గీ. ఇంక నేమివినన్గోరు ♦ దెఱుకసేయు, మనినఁ గృతకయతీశ్వరుం ♦ డల్లనవ్వి
పార్వతినిఁజూచి యిట్లని ♦ పల్కె నీదు, చెలియపల్కులు నిజములే ♦ చెలువ! చెపుమ

మ. అనపప్పార్వతి యిట్లుపల్కె మునివ ♦ ర్యా! నాసఖీభాషితం
బు నిజంబెక్కుడు ప్రేమబంధమున నె ♦ ప్డున్ వాఙ్మనఃకాయవ
ర్తన మాశంకరు గొల్వనందె సమకూ ♦ రన్ జేసి యిట్టి తపో
ధనసంపత్తిఁ గొనన్ దలంచితి శివున్ ♦ దప్పనొ యొప్పనొకో. 143

క. అనిన విని వెక్కసంపడి, ముని యిట్లనిపల్కెఁ దెలిసె ♦ మొదల నిదేమో
ఘనకాంక్షిత మని యడిగితిఁ, జనఁదగు నేనిందునుండఁ ♦ జన దికమీఁదన్. 144

ఆ. ఇట్లుపలికి చనఁగ ♦ నెంచిన మునినాథుఁ, గాంచి యపుడు కాళి ♦ కరముభక్తి
తోడ నిట్టులనియెఁ ♦ దొందర యేటికి, నిలిచి చెపుము దేవ! ♦ నీవుహితవు. 145

—* యతి పార్వతికి శివుని నిరసనం బుపన్యసించుట *—

వ. అనిన జటిలుం డిట్లనియె.

ఉ. నన్నిటనిల్పి నీవు శ్రవ ♦ ణం బొనరింపఁ దలంపు చేసినన్
బన్నుగఁ దెల్పువాఁడ నీకుఁ ♦ బథ్యము తథ్యమునైనమార్గ మా
పన్నగభూషణున్ గుఱించి ♦ బాగుగ నంత నెఱింగియుంటి నీ
వెన్నికమీఱ నజ్జటిలు ♦ నెట్లు వరించితివో ప్రియంబుగన్. 146

సీ. గజమేని యొక ఘోట ♦ కమ్మని యున్నదే, గిటకపాఱిన ముది ♦ గిత్తగాక
శిష్యులేనియును భు ♦ జిష్యులేన్ గలరె ద, య్యాలకూటువల నె ♦ య్యములుగాక
కౌశేయమేని రా ♦ జ్కవమేని యున్నదే, యేన్గు రక్కసిచర్మ ♦ మేవగాక
ఘనసారమేనిఁ ♦ జందనసారమేని యు, న్నదియె బూది విలేప ♦ నంబుగాక

గీ. ఓగిరంబేనిఁ గలదె నీ ♦ వూహసేయు, చటుల కాకోదరోరు వి ♦ షంబుగాక
ఏమి భోగంబులున్నవో ♦ యెఱుఁగలేవె, రుద్రునందుఁ ద్రిలోకైక ♦ రుచిరగాత్రి!

ఉ. పూర్వమునందు దక్షుని సు ♦ పుత్రియు నీవలె మోసపోయి తా
శర్వుని చెట్టఁబట్టి పతి ♦ చందము గిట్టని తండ్రిచేత బి
ట్టోర్వఁగరాని చిన్నతన ♦ మొంది మహాధ్వర భూరివేదికన్
బర్వనఁబాసెఁ బ్రాణములఁ ♦ బార్వతి! వింటివిగాదె యిక్కతన్. 148

క. స్త్రీరత్న మీవు సుగుణో, దారుఁడు మీతండ్రి పర్వ • తప్రభుఁ డిలలో
భూరితరైశ్వర్యఘనుం • డో రమణీమణిరో! తగునె? • యుగ్రు వరింపన్.

సీ. వజ్రంబు నటు పాఱ • వైచి పాషాణశ,కలముఁ జేకొని మూటఁ • గట్టినట్లు
చందనాంబువుఁ బాఱఁ • జల్లి పెల్లడుసును, బొలుపుగా నొడలెల్లఁ • బూయుపోల్కి
బంగారుజలతరీ • పట్టుపుట్టముఁ గెంటి, తోలు గట్టుటకయి • తొడరుమాడ్కి
కమలమిత్రుని నెట్టి • ఖద్యోతకాంతులఁ, గాంచి యానందింప • నెంచు కరణి

గీ. మణినిధానం బెడసి లోహ • మయ రజంబుఁ
జెంది యానందమొందెడు • చందమునను
లోకపాలకులగు నల్ల • పాకశాస
నాదులను బాసి కామసం • హారు వలచుట. 150

సీ. కస్తూరికా రజః • కలితచందనగంధ, మేడ? చితాభస్మ • మేడ? బాల!
రమణీయవల్లకీ • విమలరాగగ్రామ, మేడ? శంఖధ్వాన • మేడ? రామ!
లలితకాంచనమృదు • లదుకూలసంచయం, బేడ? గజాజినం • బేడ? కాంత!
రంగన్మనోజ్ఞ మృ • దంగసంగతనాద, మేడ? డమరుఘోష • మేడ? రమణి!

గీ. వజ్ర వైడూర్య భూషణా • వళుల వేడ?, ఘనకరాళ భుజంగసం • ఘంబు లేడ?
తామరసనేత్ర! నీ వేడ? • దహన నేత్రుఁ, డేడ? యోజింపుమంతరం • బింగితమున.

క. ఏడ సువర్వసహాయం, బేడ పిశాచానుసరణ • మిందునిభాస్యా!
ఏడ జయభేరినిస్వన? మేడ గళధ్వని? యథార్థ • మెఱుఁగుము తెలివా!

చ. తరుణిరో! యొక్కమాట విను • దాఁచక చెప్పెదనిప్డు కామసం
హారునికడన్ ధనంబుగల • దన్నయెడన్ బదియుందిలో దిగం
బరుఁడయి యుండు టెట్టులొక • వాసగృహం బది యుండెనేనియున్
దిరముగ గాటిసే తనకు • దీమము సేయుట యెట్లు కోమలీ! 153

గీ. మఱియువిను మొక్కమాట రా • మాలలామ!, వరగుణగణంబులందెల్ల • వామదేవు
నందునొకటేనియున్నదా • యది యెఱింగి, కడఁగుమీశివుఁ బెండ్లాడఁ • గడిఁది వేడ్క

గీ. లేదు వంగసపుంబస • లేదు విద్దె, లేదు సిరియును సౌరేమి • లేదు చూడు
లేదు తెలివియుఁ దేటయు • లేదు నెందు, లేదునిలు వాకిలియును శూ • లికి నొకింత.

ఉ. ఇంకను నీయెడన్ శివున • కిచ్చయెలేకకదా రతీశు మే
నింకఁగఁజేసి నిన్నడసి • యేగెను వేఱొకచోటి కిప్పు డా

పెంకెతనంపు వేలుపును ♦ బెండిలియాడినఁ గూడ మేటియా
తంకమెగాక సౌఖ్య మెటు ♦ దారసిలున్ హిమశైలకన్యకా! 156

ఉ. కావున మంచిమాట విను ♦ కాళిక! రుద్రుని మాని యన్యునిన్
శ్రీవిలసిల్లఁగా మగనిఁ ♦ జేసికొనన్ దలఁపున్ బొనర్పుమీ
నా వచనం బమోఘమని ♦ నచ్చికసేయుము లేకయున్నచో
నీవెటు లిచ్చగించె దటు♦లే పశుభర్తను గట్టుకొమ్మఁకన్. 157

గీ. అనిన గిరికన్యక మనంబు♦నందుఁ గినుక
నొంది శివదూషణము సేయు♦చున్న విప్రుఁ
జురజురగఁ జూచి పల్కె మ♦చ్చరముతోడ
వచ్చె నితఁ డెవ్వఁడో యిందు ♦ వంచకుండు. 158

—* పార్వతి శివాక్షేపములకు సమాధానంబులు సెప్పుట *—

ఉ. మోసముతోడ నాదు తప♦ముల్ జెఱుపన్ జనుదెంచినట్టి నీ
వేసము దెల్లమాయె నిఁక ♦ వెంగలిపల్కులు పల్కఁబోకు నీ
వాసకలేశ్వరున్ దెలియు♦నంతటివాడవె? విన్మ చెప్పెదన్
వాసిగ శైవతత్త్వము స♦బాసని విజ్ఞులు మెచ్చునట్లుగన్. 159

గీ. నిర్గుణంబగు బ్రహ్మంబు ♦ నియత మిట్లు. కారణాంతరమున గుణ♦కలన మొందె
నట్టి పరమాత్మ కెట్టుల ♦ నుట్టిపడును, జాతి గరిమం బిఁకను సువి♦చారదూర!

సీ. నిశ్వాసమున మొదల్ ♦నిగమముల్ పుట్టించి, హరినిఁబుట్టించియ♦వ్యయిమొసంగె
సృష్టిశక్తినొసంగి♦ సృజనాధికారంబుఁ, గమలజన్మునకిచ్చెఁ ♦ గరుణయొసఁగ
స్వర్గరాజ్యముతోడ ♦ సర్వలోకాధిపత్యము నిచ్చె నాపురం♦దరున కెలమి
నవనిధానములు కి♦న్నరనాథున కొసంగి, భక్తజనాగ్రియ ♦ పట్ట మిచ్చె

గీ. ఇట్టిశివునకు విద్యయు ♦ హృద్యతరవి, వేకమును బ్రాభవంబును ♦ విభవబుద్ధి
లేదనుచుఁజెప్ప నీదగు ♦ వాదమునకు, మొఱకులారసి మెత్తురి♦ప్పుడమిలోన.

సీ. ఎవ్వనివాకిట ♦ నెలమిఁ గాపురముండు, సిద్ధ్యష్టకంబు వా♦సిన్ జెలంగి
ఎవని శిరోంఘ్రుల ♦ నీక్షింపలేరైరి, పద్మజన్ముండు న♦ప్పద్మనయనుఁ
డెవ్వనిపూజనం ♦ బింపుమై నొనరింప, సర్వార్థసిద్ధులు ♦ సంతరించు
నెవ్వని నొల్లని ♦ హీనుండు సప్తజ, న్మదరిద్రితన్ జెందు ♦ మదము డింద

గీ. నెవనిగాత్రంబునందు రక్షింపు బ్రేత, భూతిలేశంబు గీర్వాణముఖ్యులెపుడు
తలలఁదాల్పఁగ నాసింతు రిందఁడినిష్ఠ, నట్టి పరమేశుఁదెలియ నీకలవియగునె

వ. ఇఁకను

గీ. నీ వనినయ ట్లొకప్పుడు నీలగళుఁడు, దాన మంగళచేష్టుఁడై తనరియున్న
దవిలి తననామధేయంబుఁదలఁచువారి, కెల్లసౌఖ్యంబులను నిచ్చి లిచ్చుచుండు

గీ. ఐన నొకమాట వినుము శతాత్మ! శివుఁడు
లేమితో భోగముల నొందలేకయుండె
నా? యటులఁగాక వైరాగ్య మాత్మనొంది
భోగముల మానెనా? తలంపుము మనమున. 164

ఆ. ఇల్లు వెండికొండ విల్లు బంగరుకొండ, కలిమిఱేఁడు పైకములకుఱేఁడు
కొలుచుదాసులెవని కిలవానిసిరినీవె, ఱుంగఁదరమెపొమ్ము దొంగతపసి! 165

సీ. గంగామహానదీకాండంబు మెచ్చునే, జలదారి యడుసొందు సైరిభంబు
అమలమాణిక్యచయముల హర్షించునే, నత్తగుల్లల నోట నములు కొంగ
కమలమరందసారమున కాసించునే, బురదనుగ్రోలు దర్దుర మదెందు
అచ్ఛముక్తాఫలాహారంబు వడయునే, జొన్నకంకుల కేగుచున్న కాకి

గీ. అఖిలదేవాధినాథుఁడై నిఖిలవేద, సన్నుతుండగు శివునిభాస్వరచరిత్ర
మరసిమెచ్చఁగఁజాలెదే యజ్ఞహృదయ, పొమ్ము నీతోడనాకిఁకఁబోరువలదు.

ఉ. భూతసహాయుఁ డంటివిఁకఁ బొల్పుగవిన్ము మహేంద్రముఖ్యులా
భూతశరణ్యుఁగొల్వఁ జన భూతము లేపున వేల్పుపెద్దలన్
నీతమెఱుంగఁగాగుదెల నెత్తుల మొత్తుచునుండునప్డునీ
వాతగువారిదా గరువ మారసి యెట్లు గణించెదో కదే. 167

వ. ఇఁక వినుము.

క. శివనిందను బొనరించిన, యవివేకిన్ జంపవలయు నటుదప్పినఁ ద
క్కువలాడి తిట్టవలె రెం, డివిగానిమొదన్ దొలంగి యేగఁగవలయున్. 168

ఉ. కావున నీవు బాపఁడవు గాన నవధ్యుఁడ విందునుండి పొ
మ్మామె వెటకేనిఁ గుత్సితమతీ! యన నాతఁ డిఁకెద్దియో యనన్
బోవఁగ వేగ నంతఁగని పోవఁడితండు వితండి చూడు మ
ద్దేవుని దూఱఁబూనెడు నదేజయ! పోదము వేఱుచోటికిన్. 169

గీ. అని రయంబున లేచి హి•మాద్రిపుత్రి, చెలులతో వేఱుచోటికిఁ•జేరఁ దలఁచి
యొక్కయడుగిడఁగా సస్మి•తోజ్జ్వలాస్యుఁ, డగుచు శంకరుఁ డంతఁ బె•ల్లాదరమున.

—* శివుఁడు సాక్షాత్కరించి పార్వతినిఁ గైలాసంబునకు రమ్మనుట *—

శా. బాలేందుస్ఫురితోత్తమాంగరుచితో • భస్మాంగరాగంబుతో
నీలగ్రీవముతో దయామృతఝరీ•నిష్యందదృక్స్ఫూర్తితో
లీలాలంకృతకోటిపుష్పశరలా•లిత్యోల్లసన్మూర్తితోఁ
బ్రాలేయాచలకన్య కట్టెదుఱ శం•భుఁ డ్రాగసంరంభుఁడై. 171

క. ప్రత్యక్షమొంది కాళిక, నత్యనురాగమున డాసి • యనియెఁ బ్రియా! నీ
సత్యప్రణయమునకు స, ప్రత్యయతపమునకు ముదము • వడితిన్ గడిఁదిన్. 172

ఉ. ఘోరతపోధనార్ఘ్యమునఁ • గోమలి! నన్ గొని తీవు సేవకున్
గూరిమి పేరిమిన్ గొలుతుఁ • గోరినయట్టుల నేఁటినుండి నిన్
సారెకుఁ బెక్కుచిక్కుల • ఘనంబుగ నొక్కి పరీక్ష చేసితిన్
దీరని చెల్మికల్మి గను•తింపక సైఁపుము వేగ నన్నికన్. 173

ఉ. ఇందుముఖీ! తపన్ గొనెద • వేటికి నేటికిఁ దీరె నీశ్రమం
బొందికతోడ నన్ననసి • యుండవె మున్ను నిరంతరం బిఁకా
చందము డెందమందుఁ గొని • సందియమున్ దిగనాడి పేర్మిమై
నిందుననుండి రౌప్యగిరి • కేగఁగ రమ్మిపుడే రయమ్మనన్. 174

క. ఏలే యలినీలాలక! ఏలే బాలేందునిటల • హృద్యతరకళా!
ఏలే యిటుపరుగెత్తుట, ఏలేమల కిట్టిప్రేమ • లెఱుఁగము జగతిన్. 175

క. రమ్మా! నావెంబడి భా, రమ్మా ననుఁ బ్రోచు టతిభ•రమ్మా నానే
రమ్మా తతకరుణాధా, రమ్మా రయ నీదు మనము • రాజీవముఖీ! 176

క. సైరింపుము నానేరమి, వారింపుము ఘోరవిరహ•భారజ్వరమున్
గారింపుము బిడియమును వి, చారింపుము దేవి! పూర్వ•సౌహార్ద్రములన్.

వ. అనినంతఁ బర్వతరాజకుమారియు

సీ. తేఱిచూడఁగరాని • దివ్యతేజమువాని, వలపులనించు రూ•పంబువాని
ఘనఘనాఘనతుల్య • కంఠనాదమువాని, దలఁపఁజాలనిశక్తిఁ • దనరువానిఁ

గారుణ్యరసమునఁ గ్రాలుభావమువాని, నిష్కళంకాత్ముఁడై నెగడువాని
తనతపంబున కను తాపమొందినవానిఁ, బ్రేమోక్తి సల్లఁత మాన్పించువాని.

గీ. నఖిలజగదీశ్వరుని మనోహరునిఁ జూచి, యతులమోహానతిసువుసకాత్మ మురిసి
తాపమెల్లను ద్రోచి జోతలనొనర్చి, కరములు మొగిడ్చి యిట్లనెఁ గరము భక్తి

—* పార్వతి శివునితోఁ దలిదండ్రుల నడిగి తన్నుఁ బెండ్లాడు మనుట *—

చ. సకల మెఱింగియుంటి సురసత్తమ! దక్షుని జన్నమం దటుల్
వికలతనొంది గాత్రమును వీడియు దేవత లొక్కతీరు తా
రకపరిభూతులై నను గరంబు భజింప నిలింపరక్షకై
యకలుషుఁడైన శైలపతి యాత్మజనై జనియించితిన్ విభూ! 179

వ. కావున

ఉ. నాజనకున్ హిమాచలుని నాదగుతల్లిని మేనకాసతిన్
యోజనతోడఁ జేరి కడు యుక్తిగ భిక్షగ నన్ను గోరి వి
భ్రాజితవైభవోత్సవవిభాసితలీల వివాహమాడి నన్
రాజతశైలభూస్థలికి రాజశిరోమణి! చేర్పు మోర్పునన్. 180

శా. కన్యాదానముచేసి తత్ఫల మిలన్ గాంచున్ గిరీంద్రుండు లో
కన్యాయంబిది గాన నాదు మనవిన్ గాఢానుకంపాత్మతో
నన్యంబెంచక యాదరింపుము మదీయంబౌ తపంబిష్టసా
మాన్యఖ్యాతి వహించిమించుఁ బుడమిన్ మారావలేపాపహా! 181

ఉ. మున్నల దక్షునింట నను మోదముతోడ వివాహమాడుచోఁ
బన్నగ శాస్త్రపద్ధతికి బద్ధతనొందకపోయితీవు నన్
గన్నఘనుండు దక్షుఁడును గల్పవిధాన నవగ్రహార్చనం
బు న్నెఱవేర్పకుండె నగఁ బొందితిఁ జెందితి దేహనాశమున్. 182

క. కావున నిపుడు వివాహ, శ్రీవిధివిహితముగఁ బెండ్లి చేసికొనుము నన్
దేవతల కార్యసిద్ధిని, భావించి మనంబునందుఁ బావనచరితా! 183

చ. అనుడు మహేశుఁ డల్లనగి యార్యకు నిట్లనియెన్ బ్రియంబునన్
వినుము వినీలవేణి! పృథివీధరశేఖరుఁ జేరి నిన్ను భి
క్షను వరియించి యాచనను సల్పిన నాతఁ డనల్పకోపుఁడై
మనమున నీసుమాని యవమానము సేయఁగఁ బూను మానినీ! 185

క. ఎంత ఘనుండైనను దా, నెంతటి నెఱవాదియైన • నెంతటి చతురుం
డెంతదొరయైన నింతిరో!, సుంత యొకని నడుగఁబోవఁ • జులకనఁజెందున్.

చ. ఇఁకను వివాహరీతి గణి•యించి పరిగ్రహ మొందుమంటి దా
సకలము నీమనోరథపు • చక్కఁగ నేయఁగుఁగాక ధాత్రిపై
యొకటియు నిత్యమై యెసఁగి•యుండున నశ్యము దృశ్యమెల్ల నూ
రక యనుమాన మొందుదురు • రాజముఖి! జగమందరోవిదుల్. 187

వ. వెండియు నింక వినుము. నిర్గుణుండును, స్వతంత్రుండును, స్వప్రభాసితుం
డును, నద్వితీయుండును నగు పరబ్రహ్మంబు సర్వకర్త్రియగు ప్రకృతితోఁ
గూడి సగుణుండును, సస్వతంత్రుండును, నన్యతేజోభాసితుండును, ననేకరూ
పుండును నగుచు జగంబున నలరారు. అట్టి ప్రకృతివగు మహామాయవు నీవ!
మాయామయంబగు సర్వజగంబు నాత్మనగు నేను గృపామతిన్ ధరియింతు.
ఇఁక గ్రహంబులును, దారకాగణంబులు మున్నగునవి యెవ్వి? ప్రకృతిపురు
షులమగు మన యిర్వురచే లోకకల్యాణంబుకొఱకు గుణకార్యభేదంబున నివి
యన్ని యుత్పాదింపఁబడియె. భక్తరక్షణార్థంబుగదా మన మిరువుర మిట్లు
సగుణభావంబు నొందుట. నిర్గుణవయ్యును సర్వవ్యాపారపారీణత్వంబున సగుణ
వును సూక్ష్మంబైన మూలప్రకృతివయ్యును సత్వరజస్తమోమయవునైన
మాయవు నీవు! ఇఁక నిర్వికారుండను నిరీహుండనైనను భక్తేచ్ఛాసంపాదిత
విగ్రహుండనగు నన్ను సర్వభూతంబుల కాత్మగా నెఱుంగు మనినఁ బార్వతి
ప్రణమిల్లి శివున కిట్లనియె. 188

గీ. ప్రకృతి నే నాత్మ వీవు స•ర్వస్వతంత్రు
లమును నిర్గుణులమునునై • యమరు మనము
భక్తవశ్యుల మై గుణ•భావ మిట్లు
పడసితిమి సత్య మీయది • పరమపురుష! 189

చ. ప్రకృతికి భిన్నమై పరఁగు•వానినిఁగాఁ బరమాత్మగా జగ
న్నికరముఁ బుట్టఁజేయఁదగు • నిత్యపదార్థముగాఁగ నెందు నేన్
వికృతివిహీనుఁగాఁ ద్రిగుణ•వేష్టన మొందని వానిఁ గాఁగ లో
క కృతినిఁ గోరి యాకృతినిఁ • గాంచినవానిగ నిన్నెఱుంగుదున్. 190

ఉ. వినను దేవ! నా మనవి • నారసి తప్పుఘటింప కర్మిలిన్
బూని హిమాచలున్ సకల • భూధరరాజవరేణ్యుఁ జేరి యిం

పొనటు లర్థిఁగోరు నను • నద్భుతలీలనొనర్చు కీర్తి నెం
తేనిఁ దనర్పు భూప్రజలు • హెచ్చుగఁబాడి తరింప నీశతన్. 191

గీ. జన్మజన్మమునందును • సతిని నీకు, భక్తను మహాత్మ! వేగ నీశ్వరపుశ్రీపను
నేను గోరినయట్టుల•నే కడంగి, తీర్పు నా వాంఛితంబును • నేర్పుమెఱయ.

—* శివుం డంగీకరించి కైలాసంబున కేగుట *—

గీ. ఇట్లు మఱిమఱి యడిగి గిరీంద్రతనయ, యూరకున్నంత శంకరుం•డురుతరంపు
కరుణ నట్లే యొనర్చెదఁ•గాళి! యని త,దీయ విరహార్తుఁడై చేరెఁ•దిరుగ నెలవు

క. అచ్చటి ప్రమథులకెల్లను, హెచ్చుగ శివుఁ డిచ్చరిత్ర • మెఱిఁగింపఁగ వా
రెచ్చుగ సంతసమొంది మ,హాశ్చర్యోత్సవము లప్పు • డొనరించి రటన్.

—* పార్వతి దీక్షాంతముచేసి తల్లిదండ్రులయొద్దకుఁ బోవుట *—

ఉ. అంత మహేశకాంత క్రమ•మంతయుఁ బాసి హృదంతరంబునన్
సంతసమొంది యగ్నులకుఁ • జక్కఁగఁ బూజలొనర్చి తాను ము
న్నెంతయు వేడ్కనాటిన మ•హీరుహరాజినిఁ బ్రేమఁజూచి దీ
క్షాంతమొనర్చి యాళులు జ•యావిజయల్ మురియంగఁ బొంగుచున్. 195

చ. నగరికిఁ జేరఁబోవ గిరి•నాథుఁ డెఱింగి కరంబుపొంగి య
త్యగణిత వైభవంబున ని•జాంగనతోఁ దనయాళితోఁ బ్రథన్
దగు నల పౌరబాంధవ వి•తానముతో ద్విజరాజితోఁ బ్రియ
మ్మునగ శుభవస్తువుల్ గొని ప్ర•మోదముతో నెదురేగె నత్తఱిన్. 196

క. ఏనుఁగులును గుఱ్ఱంబులు, జానగు పల్లకులునున్ ర•చనలన్ సొగసౌ
మేనాలును నానావిధ, గానంబులుసెలఁగ జనులు • గదిలిరెదురుగాన్. 197

క. ఆలోపలఁ బట్టణమును, గాళి సమీపించి తనను • గాంచ నెదురుగాఁ
జాలఁ బరుగిడుచుఁ జేరెడు, శైలేంద్రున కతనిసతికి • సాఁగిలి మ్రొక్కెన్.

ఉ. వారలు దీవెనల్ సలిపి • వక్షమునందుఁ గుమారిఁ జేర్చి వి
స్తారతరాశ్రుధారఁ గనుదమ్ములరాల్చి కుమారి! వచ్చితే?
శ్రీరహిమీఱు భాగ్యమును • జెందితి మీదినమందు నేఁడె నిన్
గూరిమిఁ గన్నవారలము • గోటి యిఁకేటికి గోత్రవర్ధనీ! 199

చ. అని పలుమాఱు కూఁతు వద♦నాబ్జము నంటుచు మేరలేని యు
బ్బునఁగొని రన్నలున్ ముదముఁ♦బొందిరి వారి పురంధ్రులున్ సులాం
గనలును గౌఁగిటన్ బడసి ♦ గారవమున్ బొనరించి రెల్లవా
రును గొనియాడిపాడి రమ♦రుల్ గురిపించిరి పుష్పవర్షమున్. 200

ఉ. భర్మవినిర్మితంబయిన ♦ భాసురరత్నరథంబునందు స
త్కర్మపరులైన బ్రాహ్మణులు ♦ కాళిక నెక్కఁగఁజేసి వాద్యముల్
బేర్మిఁ జెలంగఁగా నగర♦వీథులఁ బౌరవధూశిరోమణుల్
నిర్మలమౌక్తికాక్షత ల♦నేకముఁ జల్లఁగఁ జేర్చి రిక్కకున్. 201

ఉ. వందులు పాటగాండ్రు గరు♦వంబెసఁగన్ దమ విద్యఁజూపి యా
నందముఁగూర్చి రగ్రకుల♦నాయకవర్యులు సామగీతులన్
బొందుగ స్వస్తివాదముల ♦ భోరున సల్పిరి వారికెల్లఁ దా
వందలు వేలొసంగె హిమ♦వంతుఁడు రత్నములన్ గ్రమంబుగాన్. 202

ఆ. ఎల్లవారి కప్పు ♦ డీరీతి గారవం, బెలమిఁజేసి గిరివ♦రేశ్వరుండు
సంతసముననున్న ♦ జరిగెఁ గొన్నిదినంబు, లంత నొక్కనాఁ డ♦హంబునందు.

గీ. మేనకాకాంత సంతస♦మూని తనయ
తోడ నందఱు కోడండ్ర♦తోడఁ జెలుల
తోడ దాసీసమూహమ్ము♦తోడఁ గొలువుఁ
దీర్చి కూర్చున్న సమయంబు ♦ తీరు నెఱిఁగి. 204

—* శివుఁడు భిక్షుకవేషంబుతో మేనాసన్నిధిని నర్తనము సేయుట *—

చ. శివుఁ డొక భిక్షుకాకృతినిఁ ♦ జేకొని వామకరంబునందు భై
రవరవసాధకంబగు ద♦రంబును నింబుగ సవ్యహస్తమం
దవితథనాదమౌ డమరు♦వంది ఘనంబుగ మ్రోగఁజేయుచున్
వివిధగతిప్రభేదముల ♦ వింతగ నర్తనమున్ బొనర్చుచున్. 205

ఉ. మేనకయున్న యున్నతపు♦మేడకుఁ జేరఁగఁబోయి శంఖని
స్వానమనూనమౌ డమరు ♦ వాదనమున్ బొనరించె నాగర
స్త్రీనివహంబుఁ బూరుషులుఁ ♦ జిన్నలు పెద్దలు చేరినిండ వి
ద్యానిపుణత్వమేర్పడఁగఁ ♦ దాండవమున్ బొనరించె మించుగన్. 206

క. ఆ గరిమమీఱు నృత్తము, బాగుగఁ గని గిరివరేంద్ర ♦ భామినియును నా
నాగరజనంబులును గడు, నాఁగిరి తన్మయతఁ జెంది ♦ యుల్లాసమునన్. 207

ఉ. ఆ నటనంబుఁ జూచి తుహి♦నాచలపుత్రిక మూర్ఛనొంది యెం
తేని మనంబునన్ నటు మ♦హేశ్వరుగా గురుతింప నంత న
జ్ఞానన కాతఁ డిందుధరుఁ♦డై బహుమన్మథసుందరాంగుఁడై
మానితనాగరాజకుల♦మండనుఁడై గనుపట్టె నర్తకిన్. 208

చ, ఉమ యమితానురాగమున ♦ నోయుడురాజకిరీట! నన్ను వే
గముగ భవత్సధర్మిణిని♦గా నలుపన్ వరమిమ్మనాగ న
ర్తనము దనరార శంకరుఁడు ♦ సత్వర మవ్వర మార్యకిచ్చి వి
భ్రమరమణీయతాండవ ము♦పార్జితలీల నొనర్చెఁ గ్రమ్మఱన్. 209

ఉ. మేనక యంత నర్తకు న♦మేయపు నృత్యముఁజూచి మెచ్చి స
న్మానము సేయఁగాఁగడఁగి ♦ మానగుబంగరుపళ్ళెరంబులో
జానగుముత్యముల్ రవలు ♦ చాలఁగఁ గైకొని యాయఁబోవఁగాఁ
దా నవి యొల్లకే మరలఁ ♦ దాండవమాడుచు నుండె వేడుకన్. 210

వ. అంత మేనక యక్కృతక నటునకు మెప్పుసేయు వేడుక నీ వేమి వాంఛింతు
విచ్చెదననుటయు నతం డిట్లనియె. 211

—* మేనకతోఁ గృతకనటుఁడు దనకుఁ బార్వతి నిమ్మనుట *—

క. ఒల్లను ముత్యములను నే, నొల్లను గెంపులను రవల ♦ నొల్లను బంగా
రొల్లను గిరిరాజ్ఞీ! యీ, ఫుల్లసరోజాక్షి నీదు ♦ పుత్రిక నిమ్మా! 212

క. నావుడు నగమూర్ధన్యుని, దేవేరి ప్రభూతరోష♦దీప్తేక్షణయై
నీ! వెఱఁగ! భిక్షుకుఁడ! యో,రీ! వదరకు మిపుడు పెండ్లి♦యేయగు నిచటన్.

క. నీ వన్నెకు నీ వాసికి, నీ వాలకమునకు నేటి ♦ నీదు సిరికి నీ
పూవుంబోఁడియుఁ గావలె,నా? వింతగు నీదు తలఁపు ♦ నట! శఠహృదయా!

ఆ. తివిరి నక్క యేడ! ♦ దేవలోకం బేడ?, బడుగునటుఁడ వేడ? ♦ బాల యేడ?
ఎంత యంతరంబొ ♦ యెఱుఁగకపోతివి, కనుల వెట్టి నీకుఁ ♦ గలుగుకతన.

ఉ. పొమ్మిటనుండి వేగముగఁ ♦ బోవక యున్నను నిన్ను బంట్లు బె
త్తమ్ములతోడ బాదుదురు ♦ తద్దయుఁ గీడొనరింతురన్న శే

శమ్ముగ వెలిన్ నటించుచును ♦ జక్కఁగ నృత్తము సేయుచుండఁగా
నమ్మనుజూచి యార్య దను ♦ నాతని కిమ్మనియెక్ బ్రియమ్మునన్. 216

వ. అంత మేనక యార్యవచనంబుల కలుకన్ జెంది మందలింప నాలోకసుందరి యుడుగక మాటికి నట్లే యర్థించుచుండ నమ్మంగళాంగిన్ బెదరించి గట్టురాణి యిట్లనియె. 217

సీ. వలదు చాముండ! యూరక ♦ వదరఁబోకు
కన్పడినయట్టి యీ యాట♦గానిఁ దగిలి
పోవఁ జూచెదవా? మంచి ♦ బుద్ధివాడమె
మంతరంబేమిచేసెనో ♦ మాయకాఁడు. 218

వ. అనునంత

క. ఆలోపల హిమవంతుం, డాలోఁగిలి కరుగుదేర♦నప్పాటక్ మే
నాలలితాంగి నగేంద్రున, కాలాగంతయును జెప్ప ♦ నాతం డలుకన్. 219

— * మేనకా హిమవంతులు నటుని శిక్షింపఁబూనుట *—

చ. భటులిఁక వీని నావలకుఁ ♦ బంపుఁడనన్ గుమిఁగూడి వారలా
నటు నదలింప వారికిఁ గ♦నఘ్నతేజుఁ డతండు చిక్కకే
యటునిటుఁ ద్రిప్పుచుక్ నిజమ♦హాద్భుతలీలల విష్ణురూపుఁడై
కటకకిరీటకుండల ని♦కామచకాసదమేయమూర్తియై. 220

చ. కనఁబడ నా హిమాచలుఁడు ♦ కౌతుకమొప్పఁగఁ గాంచుచుండ న
ర్చనమునఁ దాను శ్రీపతికి ♦ రాణఁదలిర్ప సమర్పణంబు చే
సిన సుమరాజి యఘ్నుని ♦ శీర్షమునం దగుపట్టఁ జూచి విం
తనుగొని భక్తిభావమును ♦ దాల్చినయంతనె యంత నాతఁడున్. 221

ఉ. హంసము నెక్కి శోణితని♦భాకృతితోఁ జతురాస్యుఁడై సుఖా
శంసదనేక వేద మను ♦ సంతతిఁ బాడుచు సర్వదుఃఖవి
ధ్వంసముసేయునట్లు గన♦వచ్చిన నచ్చెరువొంది పర్వతో
త్తంసుఁడు సూచుచుండెను ♦ ముదమ్మ విధమ్మ మనమ్మఁ గ్రమ్మఁగన్.

ఉ. అంతనె యాతఁ డా తనువు ♦ నంతను మార్చి జవంబునన్ వివ
స్వంతుని రూపమున్ గొని ది♦శాతతి నల్లడ వెల్గఁజేయు న

ర్శాంతని తాంత కాంతుల నిరంతర తాపముఁ గ్రుమ్మరింప వి
భ్రాంతినిఁ జెందె సర్వకుల పర్వత రాజవరుం డపారిగాన్. 223

ఆ. అంతలోన మరల నా రూపమును బాసి, యత్యుత్తరశ్మిరూప మంది కొము
దీవితానములను దేవాధినాథుండు, గుప్ప సరుస మొందెఁ గుధరవరుఁడు.

మ. క్షణమాత్రం బటులుండి యంత నటరాజ శ్రేష్ఠుఁ డర్ధేందుభూ
షణవిస్ఫూర్జితమౌ జటాపటలితో శైలేంద్రకన్యాసధ
ర్మిణితో భాస్వరదివ్యతేజములతో శ్రీమించు రుద్రాకృతిన్
బ్రణతాభీష్టదరీతి నొందఁ గనియెఁ బ్రాలేయశైలుం డటుల్. 225

గీ. అంత నిముసంబులోన నా హరుఁ డదృశ్యుఁ
డగుచు నిరుపాధికంబు ని రంజనంబు
నిస్పృహం బద్భుతంబయి నెగడుచున్న
దివ్యతేజంబు దనమోలిఁ దేజరిల్లె. 226

గీ. అట్టి తేజంబు గిరివరుం డరయుచుండ
నది యదృశ్యతఁ జెందె నటాధిరా జ
నేకరూపంబు లిటుఁజూపి వీఁక మగుడ
భిక్షుకుండయి గిరినాథుఁ బేర్మిఁజూచి. 227

క. కన్నియ నిమ్మని యడుగఁగ, న న్నగరాజావతంసుఁ డంగీకారం
బున్నుడువకున్నఁ గన్గొని, యన్నర్తకుఁ డం దదృశ్యుఁ డయ్యెన్ వేగన్.

—* మేనా హిమవంతులు పశ్చాత్తప్తు లగుట *—

గీ. ఇట్లు మేనా గిరీంద్రు లా యీశు మాయ
లెఱుఁగఁజాలకపోయి రా యీశ్వరుండు
గదలి చనినంత జ్ఞానంబు గలుగ మనల
వంచనముచేసి చనె శివుం డంచు వగచి. 229

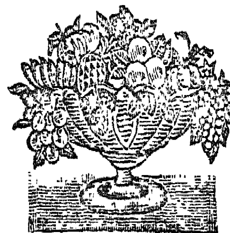
క. వారలు శంకరు నెడ విస్తారతరావ్యాజభక్తి తత్పరు లగుచున్
గూరిమి భజించుచుండిరి, సారెకు మదిలోఁ దదీయ చరణద్వయమున్. 230

వ. అనిన విని సూతునకు నైమిశారణ్యవాసులగు వాచంయము లటమీఁది
వృత్తాంతం బెఱింగింపుమనుటయు. 231

ఉ. నాకధునీపవిత్రభువ! నప్రతిమానకబంధబంధుర
శ్రీకర.కుండికాహ్వాయస! రిద్రసవర్ధితపుణ్యమూర్తి! మృ
ద్వీకరసప్రవాహనిభ! దివ్యవచోమకరందకందసు
శ్లోకజనాతిగీతసుయ! శోబహుమానిత! లక్ష్మమాంబికా! 232

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వర నామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

పార్వతీ ఖండము

చతుర్థాశ్వాసము

నారాయణపురజన
నా! నవనీతప్రతిమ మానస్సారస! వి
ద్యానందపూర! సుయశో
భానిధి! ముదిగొండ వీరభద్రారాధ్యా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* శివుఁడు వైష్ణవవేషముతో మేనకా హిమవంతులకడకు వచ్చుట *—

చ. శివుఁడును రాజతాచలముఁ జేరి హిమాచలుఁ దత్సతిన్ భ్రమా
వివశులఁజేయు పొంటె నొక విప్రుని వేసముఁ బూని విస్ఫుర
ద్ధవళతరాంశుకంబులును దండము గొడ్గును బావలొంది వై
ష్ణవతిలకంబు నెన్నొసటఁ జక్కఁగ దిద్ది స్మరింపుచున్ హరిన్. ౨

క. సాలగ్రామముఁ బటికపు, మాలికఁ జేకొని తగన్ హిమధరునికడకున్
మేలుగవచ్చినఁ గన్గొని, ప్రాలేయాచలుఁడు గడుఁ బ్రపత్తిదలిర్పన్. ౩

గీ. వందనముచేసి పాదారవిందములను
గడిగి యన్నిటఁ దలఁదాల్చి కనకరత్న

పీఠము నొసంగి పూజఁ గా•వింప నగ్ర
జనుఁడుగొనె వా రొనర్చిన ♦ సత్కృతులను. 4

క. కాలిక ద్విజునంజలకున్, ఫాలముసోఁకంగ మ్రొక్కి ♦ పరమేశ్వరుగాఁ
దా లోనెఱింగి మురిసెను, చాలఁగ దీవించె నగ్ర•జన్ముఁడు వారిన్. 5

వ. అంత శైలేంద్రుండుమ ధరామరేంద్రుని కుశలం బడిగి.

క. ఏదేశ మేనివాసము, భూదేవకులావతంస! ♦ పొందుగ నిట మా
కాదేశింపుము వినఁ గన, శ్రీదయితుం గాంచినట్లు ♦ చిత్తంబలరెన్. 6

మ. అన నంతన్ హిమవంతుఁ గాంచి యతఁ డ•త్యంతంబు సంతుష్టుఁడై
యనియెన్ బర్వతరాజ! వైష్ణవుఁడ బ్ర•హ్మశ్రీకుఁడన్ యోగభా
జనుఁడన్ లోకహితం బొనర్చుటకునై ♦ సర్వప్రదేశంబులం
దును సంచార మొనర్చుచుండుఁ గనుఁగొం•దున్ భూతభవ్యంబులన్. 7

ఉ. కూరిమితోడుతన్ గమల•కోమలగాత్రిని నీదుపుత్రి నా
నీరజవైరిజూటునకు ♦ నీవిడి పెండ్లి యొనర్తువంచు నే
నారసి నీదు యత్నము ర•యమ్మున మాన్పఁగడంగి వచ్చితిన్
మారవిరోధిదక్క యొక ♦ మంచివరుం డెవఁడేనిఁ జిక్కఁడే? 8

చ. నగలను జూచి మెచ్చితొ? శ•నందగు నందముఁ జూచి మెచ్చితో?
నిగరపుమేటి యన్వయపు•నీటును గన్గొని మెచ్చితో? ప్రియం
బగు నవయౌవనోజ్జ్వలత ♦ నారసి మెచ్చితివో? భువిన్ బ్రజల్
నగ నగరాజరాజ! ప్రియ•నందన నెట్లు త్రిశూలి కిచ్చెదో? 9

మ. కుల శీలంబులు లేనివాఁడు ధనమే ♦ కొంతేనియున్ లేనివాఁ
డిలునున్ వాకిలి లేనివాఁడు చదు వొ•క్కింతేనియున్ రానివాఁ
డలసుం డందముమాలినట్టిఁడు భుజం•గాకల్పుఁ డెంతేనిఁ గ
శ్మలకర్ముండు దిగంబరుండు తగునే ♦ శైలేంద్ర! యీబాలకున్. 10

మ. మతిమంతుండవు వైష్ణవాన్వయ శిరో•మాణిక్యభూతుండ వీ
క్షితిభృత్సంతతి కెల్ల శాసకుఁడ వీ ♦ చిన్నారిపొన్నారి మే
నితనూజాతను నా కపాలికిడఁగా ♦ నీకెట్లు వేడ్కయ్యె నీ
మతి యికార్యమునం దవార్యముగఁ దా•ర్మఅయ్యె భూభృద్వరా!

చ. నీ వరుసంబునొందినను ♦ నీదగు చుట్టము లెట్టులొప్పిరీ
నీ వధు వీ గుణాయతన ♦ నీతివిచక్షణ మేన యెట్లు దా
నీవిధ మొప్పి మోసపడె? ♦ నీవిఁక వీరికిఁ జెప్పకుండినన్
బావన! యిప్పుడేవి నిజ ♦ బంధుల కాలికిఁ జెప్పిచూడుమా! 12

గీ. కాలికనుమాత్రమడుగకు ♦ కాళిచాల, రుద్రునందుఁ బ్రమోహంబు ♦ రూఢిఁజెంది
యున్నయది రోగికేవమా ♦ యుచితమాపథ్యంబుదీయఁగనగు నపథ్యంబుభువిని.

క. అని నొడివి బాపఁడట భోజనమొనరిచి చనియె నాత్మసద్మమునకు నం
తనె మేనక హిమవంతున, కనియెను వందురుచు ఘనత ♦ రాశ్రునయనయై.

—* వైష్ణవ బోధచే మేనక శివునకుఁ బార్వతి నీయననుట *—

మ. వినవయ్యా గద నాథ! నేఁడు ఘనుఁడా ♦ విప్రేంద్రుచే రుద్రువ
ర్తనమంతా మనమంత పొక్కి యిఁక నో ♦ ర్వన్ నా తనూజన్ ద్రినే
త్రున కీయన్ జుమి! యట్లు నీవు వినవేన్ ♦ దుఃఖంబుతో నర్ణవం
బున దూఁకన్ గలదానఁ గానఁబడియేఁ ♦ బోదున్ జుమీ యెందునేఁ. 15

గీ. కూఁతు కుత్తుక కురిఁబోసి ♦ కూపమందుఁ
గూలుదాన దవాగ్నిలోఁ ♦ గాలుదాన
చచ్చెదాన నిజం బిందు ♦ సందియంబు
లేదు ముమ్మాటి కన్నృతంబు ♦ లేదు లేదు. 16

క. అని క్రమ్మిచున్న దుఃఖమ్మున మేనక యపుడు కోప ♦ మునుఁజెంది రయ
మ్మునఁ గోపాలయమునకున్, జని పుడమిఁ బరుండె కడిఁది ♦ సంతాపమునన్.

—* శివుఁడు సప్తర్షుల నరుంధతితో నోషధిప్రస్థమున కనుపుట *—

శా. ఈలో రౌప్యగిరిన్ మహేశ్వరుఁడు దా ♦ రేచ్ఛాలసచ్చిత్తుఁడై
దా లో సప్తమహర్షులన్ దలఁప స ♦ ద్యస్కాల మవ్వార్మహా
కాలున్ జూడ నరుంధతీసహితులై ♦ కైలాసమున్ జేరి య
క్కాలారిన్ గని మ్రొక్కి యిట్లు నుతులన్ ♦ గావించిరంచన్మతిన్. 18

మ. శివ! సర్వామరపాళి! తోషితసుర ♦ ర్షీ! యస్మదీయంపు భా
గ్యవిశేషంబునుగూర్చి చెప్పెదము ప్రా ♦ గ్జన్మంబునన్ సత్తపో

ద్రవిణం బార్జనచేసినారము త్రయిన్ ♦ దథ్యంబుగా నేర్చినా
ము విధిన్ దీర్థములాడినాము సవనం♦బుల్ సల్పినా మన్నియున్. 19

గీ. వాఙ్మనఃకాయకృతపుణ్య♦వైభవంబు, గల దది యశేషమునుగూడి♦కాలదమన!
నీవు మమ్ముఁ దలంచుట ♦ నివ్వటిల్లె, లేక కల్గునె యి ట్లతి♦లోకలక్ష్మి. 20

ఉ. ఏ నరుఁడేనిఁగాని నిను ♦ హృన్నలినంబున భక్తివశ్యుఁడై
దాను స్మరించినన్ సకల ♦ తాపము లింకఁగఁజేసి వాసిగా
నీ నిరవద్యమౌ కృపను ♦ నెక్కొను నందు దయాసముద్ర! నీ
వే నెఱితోడ మమ్ము స్మరి♦యించుట యెంతటి భాగ్యమో కదే! 21

సీ. జనుసాంధుఁ డచ్ఛలో♦చనము లొందినయట్లు, గీతి బధిరుఁ డాల♦కించినట్లు
కుంటివాఁ డొక పెద్ద ♦ కొండ నెక్కినయట్లు, కడుఁబేద పెన్నిధిఁ ♦ గాంచినట్లు
మూఁగయొక్కఁడు కావ్య♦మున రచించినయట్లు, ఘనరోగి సౌఖ్యంబు♦ గనినయట్లు
వామనుఁ డొక వృక్ష♦ఫలముఁ గోసినయట్లు, గొడ్రాలు కానుపుఁ ♦ గొనినయట్లు
గీ. ఇపుడు నీచేతఁ దలఁపొంది ♦ యీశ! నీదు, దర్శనం బేము నెందుట♦ దలఁపరాని
కలిమిఁ జెందితి మెంతో య♦కలుషచరిత!, గౌరవంబొంది నా మెనఁ♦గాంచనట్లు.

క. తలఁపున దరిసెనమున మా, తలఁపుల నీడేర్చి తిఁకను ♦ దయతో నీ దా
సుల కొక పనిఁజెప్పి ముదం, బలరించెదె పెచ్చుగా సు♦ధాంశుకిరీటా! 23

చ. అనవుడు వారలన్ గని ప్రి♦యంబున నిట్లనియెన్ మునుల్! జగం
బునఁ గడుఁబూజ్యు లందునను ♦ బూజ్యతముల్ మఱి మీర లిప్పు డేన్
బనివడి మిమ్మిటుల్ దలఁచి♦నాఁడ జగత్పరిరక్షణార్థమై
యనువుగ మీర లట్టిపని ♦ నారసి కూర్తురుగాక ప్రీతిమై. 24

ఉ. తారకదైత్యుచేత విబు♦ధప్రకరంబు జగత్త్రయంబు వి
స్తారతరార్తిఁ జెందుడు సు♦దర్శనభృన్ముఖలేఖు లేకమై
కూరిమితో హిమాచలుని♦కూఁతును నాతిగఁ గొన్మటంచు నన్
గోరుట కట్లొడంబడితిఁ ♦ గొంకక వారి తలంపుఁ దీర్పఁగాన్. 25

ఉ. భూజలపావకానిలన♦భోరవిశీతమయూఖహోతృ వి
భ్రాజితమూర్తులొందుటయుఁ ♦ బాయక యే నుపకారబుద్ధితో
నే జితచిత్తులార! వల♦పేమియు లేదటు లిప్డు భూమిభృ
ద్రాజకుమారిఁ గాళికను ♦ దారనుగా వరియింపఁబూనితిన్.

వ. ఇట్లను

శా. ప్రాలేయాచలకన్య నాకొఱక దీర్ఘంబౌ తపంబొంద నే
నాలావణ్యనిధాన కిచ్చితి వరం బాత్మేప్సితాకారమా
శైలాధీశునిఁ దత్పురంధ్రినిఁ దనూజాదాన మిమ్మంటి నా
లీలన్ జక్కనెఱింగి యిచ్చుటకుఁ జెల్మిన్ గాంచి రవ్వారలున్. 27

ఉ. అంతనె నేను వారి హృదయంబులకున్ భ్రమఁగూర్చు పొంటె బ
ల్వింతగ నొక్క వైష్ణవుని వేసముతోడుత వారి డాసి రా
ద్ధాంతమెసంగ నన్గుఱిచి తద్దయు నిందనొనర్చ నప్డు వా
రెంతయుఁ జింతనొంది సుత నిచ్చుట కిష్టఁ దొలంగి రంతటన్. 28

గీ. అక్కతన మీర లిపుడు హిమాలయమున
కరిగి నగరాజునకుఁ దదీయాంగనకును
నచ్చునట్లుగఁ జెప్పి కన్యక నొసంగ
నియకొలిపి ఫలాదికం బిచ్చి రండు. 29

ఉ. మేనక కీ యరుంధతి సమేళపుత్రోవ మృదూక్తిచాతురిన్
మానసమున్ గఱంచి యనుమానముఁ బాయఁగఁ జేయఁగావలెన్
ధీనిధు లీరు భూధరసుధీమణికిన్ దగునట్లు చెప్పి యె
ల్లేనియుఁ గార్యమున్ శ్రమ వహించి పొసంగఁగఁ జేయఁగావలెన్. 30

క. మీ వచనంబు జగంబున, కా వేదవచస్సుపోలె నధికపు విధియా
నేవాఁడు దాఁటనేరఁడు, పావన తేజోవిభూతిభాస్వరులారా! 31

క. మీదే కార్యం బీయది, మీదే భారం బిదెల్ల మెప్పుదలిర్పన్
మీదే ఘటనాచాతురి, మీదే జగమంతఁ గనుఁ డమేయచరిత్రుల్! 32

గీ. అనిన విని మునివరులు లోకాధినాథు,చేతఁ బడసిన గౌరవ శ్రీసమృద్ధి
కతులితానంద పారవశ్యమును జెంది, భక్తితోడుత నిట్లని పల్కిరపుడు.

శా. మేమేధన్యుల మీజగత్త్రియమునన్ మేమే మహాభాగ్యుల
శ్రీమన్మాంగల్యవిరాజమానులము మేమే పద్మమిత్రేందుసు
త్రామాగ్నిప్రముఖార్హణార్హులము తథ్యం బీశ! మేమే తపః
ప్రాముఖ్యంబును గొన్నవారలము నీవాల్లభ్యభాగ్యంబునన్. 35

గీ. లోకసుఖజనకంబయి ♦ జోకమీఱు, నీమహాకార్యమునకయి ♦ యెలమికలిమిఁ
బంపుచుంటివిమమ్మిందుఁ ♦ బరమపురుష!, ఇంతకన్నసుభాగ్య మిఁ ♦ కెద్దిగలదు. 36

క. జగములకుఁదండ్రి వీ వా, యగరాజకుమారి తల్లి ♦ యలనెలవలె వృ
ద్ధిఁగొని కడు నెగడు యుక్తం, బగు నీసంబంధ మవని ♦ నమృతాంశుధరా! 37

వ. అని ఋషు లీశ్వరునకు మ్రొక్కి యాకాశమార్గంబున వెడలి యతిత్వరితం
బున హిమగిరిఁ జేరి యందలి పట్టణంబు భాగ్యంబులకు విస్మయంబొందుచుఁ
బరస్పరం బిట్లు చెప్పికొనిరి, 38

—* ఓషధిప్రస్థపుర వర్ణనము *—

సీ. చంద్రికాంత స్తంభ ♦ సంభృతోద్దామచా, మీకరానేకహ ♦ ర్మ్యకులంబు
ఘనతరస్వచ్ఛము ♦ క్తాఫలగుచ్ఛతో, రణమహామణిమయాం ♦ గణగణంబు
బహుదివ్యపాదపా ♦ వాసభాసురవనీ, రమణీయరాజీవి ♦ రాజితంబు
వరచతుర్ద్వారసుం ♦ దరతరాంచద్ధ్వజ, విస్తరప్రాకార ♦ వేష్టితంబు

గీ. శుకపికక్రౌంచకలహంస ♦ నికరమధుర, గానబంధుర వికసిత ♦ కమలకైర
వోత్కరమరందగంధసా ♦ రోజ్జ్వలాంబు, పూరకాసార మద్రిరా ♦ ట్పురవరంబు.

క. అలకాపురంబు విభవం, బల కాలారిపురి శోభ ♦ నమరావతి సొం
పల కాద్రవేయపురమై, చెలువగు భోగవతి కలిమిఁ ♦ జెందు నిది సిరిన్.

ఉ. భూధరరాజపట్టణపు ♦ పోడిమిఁ గన్గొని మెచ్చివచ్చి వి
ద్యాధరరాజపుత్రులును ♦ దైవతరాజకుమారు లచ్చరల్
సాధుజనుల్ మునుల్ సకల ♦ చారణవైణికపండితేంద్రు లే
బాధలు లేకయుండిరి సె ♦ బా సనుచున్ రహిఁ నెల్లకాలమున్. 41

క. హిమవన్నగరపు సొంపుల, యమరిక యెఱుఁగకయె మున్ను ♦ నమరావతిపై
భ్రమపడి పోదురు మనుజులు, కొమరగు నీనగరు గనినఁ ♦ గోరరు దానిన్.

గీ. అనుచు దివినుండి తనదెస ♦ కరుగుదెంచు, సప్తఋషుల నరుంధతీ ♦ సాధ్వి నద్రి
రాజుగన్గొని మిగుల హా ♦ ర్షంబునొంది, యర్ఘ్యవస్తువులెల్ల నా ♦ యత్తపఱుప.

గీ. మునులు బహుమానపూర్వక ♦ ముగ నగేంద్రుఁ
డొసఁగినట్టి సపర్యల ♦ నొంది పీఠ
ముల నధిష్ఠించి శైలరా ♦ ట్పుంగవునకు
మంగళాశాసనములఁ జే ♦ మన్ బలికిరి. 44

మ. హిమశైలేశ్వరుఁ డాఋషీశ్వరులతో నింపొప్ప నిచ్చొప్పఁ బ
ల్కె మహామానివతంసులార! దమరీలీలన్ మదీయంపు గే
హము నామోదముతోడఁ జేర సఫలంబయ్యెన్ మదాత్మంబు భా
గ్యముఁ గంటిన్ జగమందుఁ బూజ్యపదవిన్ గైసేసితిన్ వాసిగాన్. 45

గీ. పృథ్వి "నభ్యాగతస్స్వయం విష్ణు" రనెడు, నుడికి సార్థకముగ మిమ్ముఁ బడసినాఁడ
ఘనుల కేపని నాయందుఁ గలుగకున్న, నేదియేన్ జెప్పి యాదీను నేలికొనుఁడు

—* సప్తర్షులు పార్వతిని శివునకిమ్మని హిమవంతు నడుగుట *—

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

ఉ. సర్వజగన్నిదానుఁ డల శంకరుఁ డాదిమపూరుషుం డిఁకా
సర్వజగచ్ఛ్రయాంబిక తుషారగిరీంద్ర! భవత్కుమారి యా
సర్వ మెఱింగి వేగముగ శర్వున కీ యుమ నిచ్చి పెండిలిన్
నిర్వహణంబు సేయు మిఁక నీదగు పుట్టుక సార్థకంబగున్. 47

క. లోకగురుండగు శివునకుఁ, బ్రాకటముగఁ గన్నె నిడినఁ బ్రాలేయధరా!
నీకన్న నధికు లెవ్వరు, వీఁకన్ సర్వగురుపదవి వెలయుదు విలలో. 48

చ. అనుడు గిరీంద్రుఁ డాఋషుల కంజలిచేసి నమస్కరించి యి
ట్లనియె మహాత్ములార! వినుఁ డాగ్రహమింతయు లేక మున్న మీ
రనినవిధంబుగా శివున కార్య నొసంగఁగఁ బూనియుంటి ని
న్న నొకఁడు వైష్ణవుం డల పినాకినిఁ గూర్చి వచించె నెగ్గులన్. 49

గీ. వెగటుగా నతఁ డనిన వచన నగడుఁ జెంది
వగ శివామాత తన కూఁతు వామదేవు
నకు నొసంగననుచుఁ గోప వికల యగుచు
హఠముతో నున్న దేవ రేమి యనిన వినదు. 50

ఉ. నిక్కముఁ జెప్పువాఁడ నిఁక నేనును జ్ఞానవిహీన శేముషిన్
జక్కులఱేని సామియయి సన్నుతిఁ గొన్నను భిక్షుకుండటం
చక్కరకంఠమూర్తికి మదాత్మజ నీయఁగ మానినాఁడఁ బె
క్కుక్కుఱ యేటికంచుఁ బరమాత్మ విమోహితుఁ డాతఁ డాడఁగన్. 51

చ. మనముల నమ్మునుల్ శివుని మాయకు మెచ్చి యరుంధతిన్ గిరీం
ద్రునిసతిఁ జేరఁ బంపఁగ నరుంధతియున్ జని శోకమూర్ఛితా

త్మను శయనస్థితన్ సుధర తల్లజదారను జేరి వేగ ని
ట్లనె మధురోక్తిచాతురి ప్రియంబు హితంబును వెంబడింపఁగన్.

ఉ. మేనక! సాధ్వి! లెమ్మిఁకను మీదగు నెమ్మనకే నరుంధతిన్
మౌనివరుల్ గృపాలు లసమానులు వచ్చిరనా నరుంధతీ
మానినిసుస్వరోక్తిని సమంచితవైఖరి నాలకించి య
మ్మేనక దా నరుంధతికి మేలుగ మ్రొక్కి యనెన్ బ్రియంబిటుల్.

ఉ. అక్కజ మెంతపుణ్యము మహాత్మ! వశిష్ఠపురంధ్రి! పేర్మి నీ
విక్కడి కేగుదెంచుట మహిన్ జరితార్థతఁగంటిఁ దల్లి! నే
నిక్క మపత్యయుక్తముగ నీదగు దాసిని శ్రీసమాన! యిం
కెక్కుడు ప్రేమతో నుడువు మేపనియేని మనఃప్రియంబుగన్.

క. అని యరుంధతిఁ దోడ్కొని యా గిరీంద్రు
రాణివాసము ఋషు లాత్మ రమణుఁ డున్న
యెడకుఁ జనుదెంచె న మ్మునుల్ హితముతోడ
హిమగిరీంద్రున కిట్లని రింపుమెఱయ.

ఉ. ఓ గిరిరాజవర్య! సుగుణోజ్జ్వల! మా పలు కాలకింపు నీ
బాగును గోరి చెప్పెదము భర్గుఁడు యోగివరుండు దారసం
యోగముఁ గోరఁ డా హరి దురుద్ధర తారకపీడితామరో
ద్వేగముఁ బాపఁగోరి శివుఁ బెండిలి యాడుమటంచు వేడుటన్.

గీ. లోకరక్షణఁ గోరియు నీకుమారి, కవు నొసంగిన వరమును గాంచియును
వుంచు పెండ్లాడఁగోరె వేఱొండుగాదు, భూధరేంద్ర! యసామాన్యపుణ్యసాం

వ. కావున నిఁక జాగుమాని నీ తనూజాత నా జగదీశ్వరున కిచ్చి ధన్యుండ
గమ్మనిన నమ్మునీంద్రులకు హిమవంతుం డిట్లనియె.

—* వైష్ణవబోధచే హిమవంతుండు శివునకుఁ గన్య నీయననుట *—

మ. పరిభుసామగ్రి యొకింత లేదు పుడమిన్ బ్రాముఖ్యమున్ గొన్న మేల్
విభవం బేదియు లేదు భోగమనినన్ వేరంబె యాత్మీయబం
ధు భటశ్రేణి వివంగరాదు యతినాథుండెందు నిర్లిప్తుఁడా
యభవుం డాతని కెట్లు నాతనయ నీయన్ జెల్లు మౌనీశ్వరుల్!

చ. భయమునఁగాని యేఁ గృపణభావము చేతనుగాని యాతత
స్మయమునఁగాని యంచిత విచారణ మానియుఁగాని చిన్నిక
న్నియ ననురూపమారయక నెట్టన నెవ్వని కే నొసంగినన్
రయమున నాతఁ డొందెడిని రౌరవమంచు వచించు శాస్త్రముల్. 60

వ. కావున

క. కందర్పారికిఁ గన్నియ, నుం దానముసేయఁబూన నుజుఁడీ! ఋషిసం
క్రందనులు! మీర లెఱుఁగని, చందము లే దరసి చెపుఁడు చదురెదియేనిన్.

— * వశిష్ఠుడు హిమవంతునకు హితము చెప్పుట * —

క. అనుడు వశిష్ఠుం డిట్లనె, విను శైలేశ్వర! మదుక్తి విధమును నీకెం
దును హితకరమును సత్యం, బును ధర్మాబాధకంబు మోదకరంబున్. 62

వ. శైలేంద్రా! వినుము. లౌకిక వైదిక కార్యంబులందు వచనంబు త్రివిధంబై పరంగునని శాస్త్రజ్ఞులు నిర్ణయించిరి. అందసత్యంబును దాత్కాలిక సుందరంబును నుత్తరకాలాహితంబును నగు వాక్యంబును మిటారంబొప్ప నమిత్రుండు చెప్పునయ్యది ముప్పుఁగూర్చు. తొలుతఁ జేదుగఁ గన్పడినను బదంపడి మేలందఁజేయు వచనంబు సాకతంబున హితబంధుజనుం డుపదేశించు. ఇఁకను వినుటతోడనె యమృతపేయంబుగ నుండునదియును సార్వకాలికసుఖసంపాదకంబును సత్యసారంబును నగు నుడి సర్వోత్తమంబై యెసంగుఁ గావున నద్దాని నారయుము. 63

చ. వెలుపలి సంపదల్ గనఁడు విశ్వగురుం డల వామదేవుఁ డు
జ్జ్వలతరతత్త్వయోగఘన సాగరభూరివిహార ధీరుఁడై
యలరుచునుండు నాతనికి నర్మిలిఁగూర్చునె బాహ్యవైభవం
బులు పదివేలకోట్లయిన భూధరరాజకులైకభూషణా! 64

చ. ఇఁక నొక తేని కేనియు ధనేచ్ఛ్యనకేనియుఁ బ్రీతితోడఁ గ
న్యక నొసఁగన్ వరుం డొక ఘనంబగుముప్పునఁ గూలునప్డు క
న్యకజనకుండు ఘాతుకుఁ డనన్ దగియుండు శివుండు నిత్యసౌ
ఖ్యకలితుఁ డాఢ్యుఁ డాశ్రితసుభావహుఁ డారయు ధారుణీధరా! 65

మ. ధనదుండెవ్వని కింకరుం డల మరుత్త్వంతుం డనంతుండు కాం
చనగర్భుండును జక్రహస్తుఁడు ప్రశస్తంబొప్ప నెవ్వాని చూ

పునె యాదర్శముచేసి లోకహిత మొప్పన్ జేయువా రమ్మహా
త్ముని మృత్యుంజయు నెంచితే వసదుగా ♦ మూఢానుభావంబునన్. 66

...డు రాత్రిలేక పవ లేదియులేక యసత్తు సత్తు దా
మెవ్వ... లేక చీఁకటి రహించుచునుండఁ జరించు నిత్యుఁడై
యెవ్వనిఁ గ... దానల త్రయీయాతనుఁ డెవ్వఁడొసంగు బోధనం
బవ్విభుఁగా నెఱుం...ది ♦ నాదిమదేవు శివున్ ధరాధరా! 67

మ. ప్రతిజన్మంబున నీకుపత్ని ... నీ ♦ బాలావతంసంబు పా
ర్వతి యేతజ్జనియందు నట్లెయగు ...టిన్ విచారించి నీ
దు తనూజన్ గిరిరాజ! శంకరుని కెం... ...ని మిన్నప్డు నీ
మతి యట్లొప్పకయున్న నీ శివ శివున్ ♦ మన్నించి చేరున్ జుమీ! 68

క. కన్యాదాన ఫలం బిఁక, నన్యగతిన్ గోలుపోకు ♦ మఖిలాచలమా
ర్గన్యా! మా పలుకుల సా,మాన్యములని యెంచి చేయుమా! మా పలుకున్.

వ. ఇఁకను.

క. అనరణ్యుం డను భూపతి, తనయన్ వరియించినట్టి ♦ తాపసునకుఁ గ
న్య నొసఁగి రాజ్యం బన్వయ,మును దననున్ గాచికొనియె ♦ మున్ను గిరీంద్రా!

వ. కావున నట్టె జగదీశ్వరునకు లాఁతిఁదలంపక కూఁతునిచ్చి వివాహంబుచేసి కులంబుఁ గాచికొని కృతార్థుఁడవు గమ్మనిన నమ్మునివరునకు గట్టులతేఁ డిట్లనియె. 71

క. అనరణ్యుం డన నెవఁడా, యనఘుఁడు దనకూఁతు నెవని ♦ కర్థినొసఁగెనో
మునికులతిలకా! నాకది, విన వేడుక వొడమె వేగ ♦ వినుపింపు మిఁకన్. 72

—* అనరణ్య చరిత్రము *—

వ. అనిన వశిష్ఠుం డిట్లనియె.

గీ. ఇంద్రసావర్ణియనఁ బ్రథ నెసఁగు మనువు, వంశమందుజనించి పేర్వాసిఁగాంచి
నట్టిఁడనరణ్యుఁడ నెడుమూర్ధాభిషిక్తుఁ, డీశభక్తుండుగలఁడొకఁడీడ్యగుణుఁడు.

చ. ఇభ్యుఁడు సత్యవర్తనుఁ డహీనయశఃపరిభాసమాన సా
రభ్యపరంపరాభర నిరంతరదిక్పకరాంతరుండు సా

లభ్యముగా శతాధ్వరము॥లన్ భృగువంశ్యుఁ బురోధఁ జేసి వా
ల్లభ్యమునన్ బొనర్చె నుతు॥లన్ బొనరింపఁగఁ దోడిపార్థివుల్. 74

ఉ. ఆ నరపాలమౌళికి గుణాన్విత లేపురుభార్య లుండి ర
మ్మానినులందు నూర్గురు కొ॥మారు లొకర్తుకకూఁతురున్ బ్రిఁ
బొనటు లుద్భవించిరి ధ॥రాధిపుఁ డందఱికన్నఁ గూఁతు
న్యానతరానురాగవిభ॥వోన్నతిఁ జూచుచునుండుఁ జెలున్. 75

వ. పద్మ యను పేరం బరంగు నబ్బాలారత్నంబు శైశవంబు దఱలి యౌవనం బంకురింప. 76

క. సర్వాంగసుందరియు నై, సర్వకలాసముదయ ప్ర॥సాధిత యగుచున్
సర్వగుణాస్పద యగుచున్, సర్వజగన్మోహిని యన ॥ జగమున వెలసెన్.

గీ. అంత నవయౌవనంబున॥నలరు నలదుఁ, జోణిఁ దన తనయనుగని॥భూపచంద్రుఁ
డెల్లదిశలకుఁ బత్రిక ॥ లింపుమీఱఁ, బనిచె ననురూపవరునిఁ గో॥ర్వన్దలంచి.

—* పద్మను పిప్పలాదుం డను వృద్ధఋషి మోహించుట *—

మ. ఒకనాఁ డా లలితాంగి పద్మకమనీ॥యోద్యన్మహా॥పద్మషం
డకలాపోజ్జ్వల పుష్పభద్రనదిలో॥నన్ స్నానమున్ జేయు వే
డుకతోడన్ బరిచారికాశతము దో॥డ్తోవచ్చి తా మజ్జనం
బకలంకాత్మ నొనర్చుచున్నఁ బరమే॥శ్యాత్మానుసారంబుగన్. 79

ఉ. అండజకేతనాహమిక ॥ కన్నవఁగూర్చిన నా దధీచి పు
త్రుండు మహాతపోరుచిర ॥ దుర్ధరతీవ్రమరీచి పిప్పలా
దుం డను మౌనితల్లజుఁడు ॥ తోయజగర్భనిభుండు మేటివృ
ద్ధుం డవగాహనార్థ మటఁ ॥ దోఁచి కనుంగొనె రాచకన్నియన్. 80

ఉ. చందురురేకఁబోలి కడు ॥ జానగు లేనగుమోముతీరుఁ గు
ల్కం దగు నిక్కి చక్కనగు ॥ గుబ్బచనుంగవ మేల్మెఱుంగు చె
ల్వుం దళుకొందు పెందొడల ॥ పొందిక యందము చంద మక్కజం
బుం దమకంబుఁగూర్ప విరి॥బోణినిఁ జూచి మునీంద్రుఁ డార్తుఁడై. 81

వ. దాసీప్రముఖులఁ గాంచి యిట్లనియె.

ఉ. ఈ రమణీమణిజనకుఁ ♦ డెవ్వఁడు వంగడమెద్ది దీనికిన్
బేరగునక్షరంబు లెవి ♦ పెండిలియయ్యెనొ లేదొ యాత్మనె
వ్వారలనేన్ వరించినదొ ♦ వాస్తవమొప్పఁగఁ జెప్పుఁడన్న న
వ్వారలు భీరులై నిజము ♦ పల్కిరి కల్కితెఱంగు సర్వమున్. 82

* పిప్పలాదఋషి పద్మఁ దనకిచ్చి పెండ్లిసేయుమని యనరణ్యు నడుగుట *

క. కన్నియ యడుగుటకు నమ్మని, మిన్నంది నృపాలుఁ జేరి ♦ మెప్పదలిర్పన్
గన్నియ నిమ్మనె నట్లీ, కున్నన్ మిమ్మెల్ల భస్మ ♦ మొనరింతు ననెన్. 83

ఉ. ఆనుడి విన్నతోడ నక ♦ టా యని మూర్ఛనుజెంది కుంది య
మ్మానవనాథుఁ డార్తిమెయి ♦ మాన్పడియుండ జనంబులెల్లఁ గా
లానలతేజు నమ్మునికు ♦ లాగ్రణిఁ గన్గొని యుల్కుఁ జెంది దీ
నాననులై సభాంగణము ♦ నందు వసించిరి యెట్టకేలకున్. 84

చ. ముదిసినయట్టి యిట్టిముని ♦ ముఖ్యున కర్మిలి కూఁతు నీయఁగా
హృదయము దల్లడిల్లు నిఁక ♦ నీయకయుండిన వృద్ధు క్రుద్ధుఁడై
గొదగొని చంపు నిందఱను ♦ ఘోరకృతాంతునికై వడిన్ వడిన్
బొదవిన యిట్టిచిక్కుడిపి ♦ ప్రోచెడువా రెవరుందు రీయెడన్. 85

క. అని జనపతి పలవించుడు, జనములు విలపించి రతని ♦ సతులున్ విని
మూర్ఛనుగొని వగచిరి దుఃఖం, బున మిగులన్ బొగలి ♦ రతని పుత్రకులెల్లన్.

ఉ. ఆసమయంబునం దొక మ ♦ హామహుఁడౌ ఋషివర్యుఁ డా నృపున్
డాసి యిటుల్ వచించెను దృ ♦ ఢంబుగఁ గన్య పదార్థమే కదా
వాసిగ నేఁడొ రేపొ యొక ♦ వత్సకాలమునాఁడొ యేనికేన్
నీ సుత నిచ్చివేయుటది ♦ నిక్కము కావున విన్మ నా నుడిన్. 87

చ. పురుషవరేణ్యుఁ డుత్తమత ♦ పోనిధి మానికులాగ్రగణ్యుఁ డీ
యురుతరతేజుఁ డీతనికి ♦ నుర్వీపతీ! సుత నిచ్చి పెండ్లి వే
గిరముగఁ జేయుమట్లయినఁ ♦ గీర్తియుఁ దేజము శ్రీయు నాయువున్
దొరకొను మీకు నెల్లరకు ♦ దొడ్డతనం బిదియెంచు మాత్మలోన్. 88

— * అనరణ్యుఁడు పిప్పలాదమునికిఁ గూఁతు నిచ్చి పెండ్లి సేయుట * —

గీ. అనిన జననాథుఁ డాత్మజ ♦ నరసి యాపె
యిష్టమున్ గాంచి తగఁ బురో ♦ హితుల హితుల

బంధుగులఁగూర్చి పెండ్లి సం • భారమెల్ల
నాయితముచేసి యొకనాఁటి • యహమునందు. 89

క. ఆదరము లేకయే క,న్యాదానము చేసి పెండ్లి • యమరించి వడిన్
గాదిలిసుత నల్లునితో, భూదయితుం డనిపె నపుడు • మునిపల్లియకున్. 90

ఉ. తానును నగ్రపుత్రు వసు • ధాపతిఁ జేసి కొమారు లందఱిన్
సేనల నేలువారలనుఁ • జేసి మహీశుఁడు దుఃఖితాత్ముఁడై
కానకు నేగి యచ్చోట నె • కాపురముండి తపంబు సేయుచున్
సూనశరాంతకున్ గడుఁ ద్రి • శుద్ధిగఁ గొల్చుచునుండె నిచ్చలున్. 91

గీ. పద్మఁబద్మోపమను దన • భార్యగాఁగఁ, బడసి తనయాశ్రమముఁ జేరి • పరమమౌని
యనతిలంపటుఁడగుచు ని • త్యంబు విహిత,ధర్మ మొనరింపుచుండెను • త్తమపుసరణి.

చ. జనకుఁ డరణ్యమేగుడు వి • శాంపతియై తగు కీర్తిమంతుఁడన్
ఘనభుజుఁ డప్డు తండ్రికయి • క్రాఁగి యలందురి యంత భూప్రజన్
దనయులయట్ల కాచుచు ని • తాంతము ధర్మవుఁ దప్పకుండ మే
దినిఁ బరిపాలనంబు సుమ • తిన్ బొనరించుచు నుండె నిండుగన్. 93

గీ. ఇదియె యనరణ్యచరితము • హిమనగేంద్ర!, పట్టఁబట్టి యతండు తా • పసునకిచ్చి
కాచికొనె నన్వవాయము • క్కరణినీవు, శివున కీ శివనొసఁగి ర • క్షింపుకొలము.

గీ. అనుడు చలిమలఱేఁ డిట్టు • లనియె మౌని,వర్య! పద్మాశుభాంగి దాఁ • బలితశీర్షుఁ
బిప్పలాదునిఁ బెండ్లాడి • పేర్మి నెట్లు, కాపురముచేసెనో యెఱుఁ • గంగఁ దెలుపు.

వ. అనిన వశిష్ఠుండు వినుమని యిట్లనియె.

క. అనరణ్యకన్యయును బతి, ననయంబుఁ ద్రిశుద్ధితోడ నచ్ఛాలయ వె
న్ననిఁబోలె చాల భక్తిన్, గొని సేవలఁ జేయుచుండెఁ • గూరిమి పేర్మిన్.

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవినిఁ బరీక్షించుట *—

మ. అరవిందానన తీర్థమాడ నొకనాఁ • డభ్రాపగన్ జేరఁబో
వ రహిన్ ధర్ముఁడు రాజరూపుఁడయి భా • స్వన్మన్మథాకారుఁడై
పరమాలంకృతగాత్రుఁడై నవవయః • ప్రాగల్భ్యశోభిష్ణుఁడై
వరరత్నోరుశతాంగయుక్తుఁడయి య • బ్జాభమన్ బరీక్షింపఁగన్. 97

వ. తారసించి యిట్లనియె.

ఉ. సుందరి! యిందిరాసతినిఁ • జూడఁ బురందరుమందగామినిన్
విందగు లేఁతజవ్వనపు • వింతలఁ బంతము లాడుచున్న నీ
యందము చందముల్ గెలిచి • యారడిఁ గేరడమాడి మీఱునిం
దిందిరవేణి! యేలుమిఁక • దీనుని నీ పరిచారకున్ దమిన్. 98

చ. కడుముదుకై రుజన్ బడలి • కాటికిఁ గాళ్ళను జాచియున్న న
వ్వెడఁగుమునిన్ దగన్ గొలువ • వేడుక లేమిటనబ్బు నీకు నేఁ
బుడమిదొరన్ రతిప్రియుఁడ • భోగసమర్థుఁడ నర్థినైతి నీ
కెడపక నాకురాణివయి • యెల్లసుఖంబులఁ గొన్మి కోమలీ! 99

మ. తను వత్యంతము భంగురంబలఁతి యీ • తారుణ్య మద్దానిలో
ఘనపుణ్యోదయ మిట్టి చక్కఁదన మీ • కాంతారభాగంబులో
ననుఁ బ్రేమించి మనోజభోగముల నా • నందోన్నతుల్ మీఱఁగాఁ
దనివిన్ జెంది భవజ్జనిన్ గడిమిమై • ధన్యంబుగాఁ జేయుమా! 100

మ. సొగసుల్ గుల్కెడు కల్కులెక్కుడుగ నా • శుద్ధాంతమందుండి రా
మగువల్ నీ చరణంబు లొత్తుచు నినున్ • మన్నింతు రేప్రొద్దు లి
మ్మెగ నీ యిష్టమువచ్చిన ట్లనిశమున్ • భోగింపుమీ యింపుమైఁ
దగ దీ మౌనిఁ బాసి నన్నెనయుమీ! • తన్వీశిరోరత్నమా! 101

క. అని మీఱుచున్న తమకం,బున నరదము డిగ్గి వేగఁ • బూఁబోణినిఁ జేఁ
గొన డాయుచున్న దవ్వులఁ, జని యదలిచి యిట్లనియెను • సాధ్వి గినుకతోన్.

— * పద్మాదేవి కోపించి ధర్మునకు శాపం బిచ్చుట * —

శా. దూరంబేగుము దూరమేగుము శఠా! • దుష్టాత్మ! రాజాధమా!
చీఱన్ జేసెద నిన్ను ముక్కలుగ నా • శీలాసిచే నన్యకాం
తారక్తుండవు పాపసక్తుఁడవు నా • నాథున్ జగద్వంద్యతే
జోరింఛోళినిధాను నాడెదవె లో • చ్చల్ పిప్పలాదున్ ఘనున్. 103

ఆ. ఎంత వేత్తలైన • నెంత యుత్తములైన, నెంత ధీరులైన • నెంత శూరు
లైన నెంత వలతు • లైనఁ బరస్త్రీలఁ, జెఱుపఁదలఁచువారు • సెడుదు రెందు.

సుగంధి. ఓరి! నాదు శాపహేతి • నుక్కడంగి యిప్డు నీ
వే రహిన్ దొలంగి వేతు • యింతు విద్ది నిక్కమా

సారసాప్తుఁ డెంతయేని ♦ శైత్యభావ మొందినన్
వారిజారి వేడియైన ♦ బాసదప్ప దిద్దిపో. 105

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవి యనుగ్రహంబుఁ గోరుట *—

క. అని శాపంబిడ ధర్ముఁడు, విని మనమునఁ గించనొంది ♦ వేదనరూపున్
గొని నిలిచి సంయమీంద్రుని, వనజేక్షణ కిట్టులనియె ♦ వణఁకుచు నంతన్.

ఉ. తల్లి! యనుగ్రహింపఁదగు ♦ ధర్ముఁడ నేను నృపుండఁగాను నీ
యుల్లము నారయంగ నిటు ♦ లుద్యమమూని యెఱింగి మెచ్చితిన్
దల్లులఁబోలె నెప్డు పర ♦ దారలఁ గన్గొనువాఁడ నేఁడటుల్
జెల్లని చెయ్వుఁబూని యిటు ♦ శిక్షనుజెందితి సర్వరీతిగాన్. 107

ఆ. చెడ్డతెరువులోనఁ ♦ జేరి నడచువారి,కెల్ల శాస్తినొసఁగు ♦ నీశ్వరుండు
మంచిమార్గమందు ♦ సంచరించుచునున్న, వారి కతఁడె యిడఁడె ♦ వైభవముల.

సీ. కలిమి లేములను సౌ♦ఖ్యముల దుఃఖంబుల, జనమున కెవ్వఁడొ♦సంగు నెందుఁ
జెలిమియుఁ బగయును ♦ జేకూర్చి శత్రుమి,త్రులఁజేయ నెవఁడు పే♦శలుఁడు పుడమి
నీటఁ జల్లనను వ♦హ్నిన్ వేడిమిన్ జాల,మాధుర్యమెవఁడు నే♦మమునఁ గూర్చు
మహదాదికపదార్థ ♦ మండలి హేతువౌ, ప్రకృతి యెవ్వనికి లోఁ♦బడి తనర్చు

గీ. సర్గరక్షాలయంబుల ♦ సలుపు నెవఁడు, ముగురుమూర్తుల కెవ్వఁడు ♦ మూలమరయ
నట్టి పరమాత్మ శివునకు ♦ నర్థితోడ, వందన మొనర్తు దురితంబు ♦ డిందుపడఁగ.

గీ. అని మనంబందు ఘనతరం♦బైన లజ్జ
యును భయంబును బెనఁగొన ♦ నూరకున్న
ధర్మదేవునిఁ గాంచి యా ♦ తాపసేంద్రు
రాణి యిట్లనె మనమందు ♦ అవ్వనొంది. 110

ఉ. నన్ను బరీక్షసేయఁగ మ♦నంబున నెంచి మహాత్మ! నీ విటుల్
జిన్నతనంబు వైఖరినిఁ ♦ జెందుటచేత నెఱుంగలేక నే
బన్నములాడి శాపమును ♦ బల్కితి స్త్రీజనచాపలంబునన్
బున్నెపువేల్పు వీవ గడుఁ ♦ బొందితిఁ జెందితి ధర్మలోపమున్. 111

క. నాశాపము వాలివోదా, వేశముతో నంటి నకట ♦ వృషభస్వామీ!
నీశుద్ధతఁ దెలియుదు నా, దేశింతు వ్యవస్థ నిపుడు ♦ దెలియుము దానిన్. 112

గీ. చందురుం డెట్లు క్షయరుజన్ • జెంది పాయు
నట్లె నీ వి త్తెవులు సెంది • యవలఁబాయు
మెడప శోకభంగి క్షయమొందె • దేని నీదు
క్షయము సర్గంబునకు నగు • క్షయము నిజము. 113

గీ. కృతయుగమునఁ జతుష్పాదా • కృతినిఁ దనరి
త్రేతఁ జరణత్రియంబున • ఖ్యాతి నొంది
ద్వాపరంబున రెండు ప • థములఁ గలియు
గమున నొకపాదమున నుండఁ • గలవు నీవు. 114

క. ఇది విధిచోదితమై యి, ట్లొదవెను బెనువంతఁ దీన • నోరువుఁగొను పో
యెద నేఁ బతిసేవింపఁగ, సదయత సెలవి మ్మనాఁగ • సాధ్వి కతఁ డనెన్. 115

—* ధర్ముఁడు పద్మాదేవికి వరంబు లిచ్చుట *—

ఉ. అమ్మ! శుభంబు లొందుము ర • యమ్మున నీదు విభుండు దివ్యరూ
పమ్మును నూత్నయౌవనము • భాగ్యమునున్ రతిభోగశూరతన్
గమ్మనిపల్కుమాధురి న • ఖండతరాయువుఁ గాంచి మేటిసౌ
ఖ్యమ్ములఁదన్ను నిన్నుఁ జిర • కాలము లాలనమున్ బొనర్చుచున్. 116

సీ. అలమృకండుకుమారు • వలెఁ జిరంజీవియై, ధనదునివలె మహా • ధనికుఁడగుచు
అమరనాథునిపోల్కి • నైశ్వర్యవంతుఁడై, గోవిందుఁడట్లుల • శైవుఁడగుచు
కపిలమహాముని • కరణి సిద్ధుండయి, చంద్రునిచాడ్పు హా • ర్షకరుఁ డగుచు
అంగీరసునిభంగి • నతిమతిమంతుఁడై, పరమేష్ఠిపగిదిఁ ద • త్త్వజ్ఞుఁ డగుచు

గీ. నీదు ప్రాణేశ్వరుండిట్లు • నెగడు సిరుల, నీవు నిచ్చలుయువతివై • నిరుపమాన
భోగసామ్రాజ్యములనొంది • పుత్రదశక, మెలమిఁగనెదుపతివ్రతా • తిలక! యిలను

చ. ఇటుల వరంబులీయుడు ము • నీంద్రపురంధ్రి కరంబుప్రీతయై
పటుతర భక్తిభావము వి • భాసిల ధర్మునికిన్ బ్రదక్షిణం
బట నొనరించి మ్రొక్కి తన • యాశ్రమభూమికిఁ బోయె నంత వి
స్ఫుటముగ నాపెఁగూర్చి బలు • చోటుల నెన్నుచుఁ బోయె ధర్ముఁడున్. 118

సీ. ధర్ముఁడొసగిన వరమునఁ • దరుణుఁడైన, విభునితో భోగసుఖముల • వెగ్గలముగ
దనిసి పదుగురుతనయులఁ • గనిముదమునఁ, దనరెఁబద్మామహాదేవి • ధాత్రియందు

ఉ. కావున శైలరాజ! యిఁకఁ ♦ గాళిక నీశున కిమ్ము బంతమున్
బోవిడు మేడురోజులనుఁ ♦ బూర్ణకలానిధి పుత్త్రియుక్తుఁడై
శ్రీవిలసిల్ల రోహిణినిఁ ♦ జెంది వసింపఁగఁ బంచమంబునన్
జీవుఁడు గ్రాల లగ్నపతి ♦ చెల్వుగ లగ్నమునన్ వసింపఁగన్. 120

గీ. విను శుభగ్రహదృష్టమై ♦ వెలసి పాప,దృష్టిఁగన దీముహూర్తంబు ♦ దీనమార్గ
మాసమున సోమవారంబు♦మాపునన్ శి,వను శివునకిచ్చిసల్పువి♦వాహమరసి.

— * హిమవంతుఁ డాలోచించి పార్వతిని శివున కిచ్చెదననుట * —

వ. అని వశిష్ఠుం డిట్లుపదేశించి మనంబునందు శివుఁ దలంపుచు మిన్నకున్నంత మేనకాకాంతుం డమ్మహాత్ముని వచనంబుల కక్కజంబునొంది మైనాకముఖ్యులగు కుమారకులను సుమేరుప్రముఖులగు నిఖిలపర్వతరాజబంధువులనుఁగాంచి యిట్లనియె. 122

ఉ. వీఁక వశిష్ఠువాక్యముల ♦ వింటిరి కాదె హితంబుగాఁగ మై
నాక! మహేంద్రభూధర! క♦నద్ఘనవైభవమందరాద్రి! చా
మీకరగోత్ర! వింధ్యగిరి! మీ♦రలు కార్యమెఱింగి పేర్మిమై
నాకు వచింపుఁ డిప్పుడు మ♦నఃప్రియమొంది యొనర్తు నేనటుల్. 123

ఉ. అనవుడుఁ బర్వతేంద్రు లిటు ♦ లాదటఁబల్కిరి దేవకార్య మిం
పొనరఁగఁ గూర్పనే యిటుల ♦ నుద్భవమొందెను గాళి, యందు శ
ర్వునికయి తాఁ దపోవ్రత మ♦పూర్వముగా నొనరించి యీశు భ
ర్తనుగ వరంబునొందె విహి♦తంబగు నిద్ది విమర్శనార్హమే? 124

క. సందియమొందక యిఁక బా,లేందుధరున కిమ్ము వేడ్క ♦ లిగురొత్తఁగ నీ
నందన నని గిరివరు లా,నందంబుగఁ జెప్పిరపుడు ♦ నగరాజునకున్. 125

చ. విని హిమవంతుఁ డెంతయును ♦ వేడుకఁ జెందె హిమాద్రిజాతయున్
ఘనముఁగ మానసంబున వి♦కాసమునొందె మహర్షులాత్మలోఁ
గొనిరి ముదంబు మేనకయుఁ ♦ గొందలమాఱఁగ నవ్వసిష్ఠగే
హిని ప్రియవాక్చమత్కృతుల ♦ నెంతయుఁ బ్రీతముఁ జేసెఁ జేతమున్. 126

చ. మునుల కరుంధతీసతికిఁ ♦ బొందుగ నాథునితోడ మృష్టభో
జనములఁ బెట్టి తాఁ గుడిచె ♦ శైలకలత్రము శైలనాథుఁ డా

యనఘులకుఁ బ్రణామంబులిడి • యంజలి చేసి మహాత్ములార! నా
తనువు మనం బపత్యమును • ధాత్రియు బుద్ధియుఁ జంద్రమౌళి నే. 127

క. అని తనతనయను నాదరమున సగల నలంకరించి • భూధరుఁడు వశి
ష్ఠునికడనుంచి యనెఁ గన్యను సాక్షాదిది కల్పితంబు • మునివరులారా!

—* ఋషులు పార్వతిఁ బ్రదానముచేసి శివునికడ కేఁగుట *—

వ. అనిన మును లిట్లనిరి.

గీ. శంకరుఁడు భిక్షుకుఁడు; దాత • శైలరాజు;
భిక్ష పార్వతి; యింక నొండు • పేర్మి గలదె!
ధన్యుఁడవు శైలరాజ మా•ర్ధన్య! నీదు
భాగధేయంబుఁ బేర్కొన • వలనుగాదు. 129

చ. ఎలసము మీఱ నిట్లని ము•నీంద్రులు పార్వతిఁ జేతనంటి పెం
పలరఁగ దీవెనల్ సలిపి • రమ్మరొ! శంకరుఁ బెండ్లియాడు ని
చ్చలు సుఖదాత్రివై తనరు • శర్వుని కెప్డు వలత్రుపక్షనుం
దలి నెలఁ గేకవోలె నిఁకఁ • దక్కఁ భవద్గుణరాజి రాజిలున్. 130

క. ఆశాసించి యిటుల్ మా, నీశానులు పుష్పఫలము • లిడి శార్యకు శై
లేశునకు వక్కలాకులు, బ్రాశస్త్యముగాఁగ నిడిరి • ఒరవసమొసఁగన్. 131

గీ. అగకులేంద్రుండు మంగళా•యనము గదురఁ
బసపుఁ గుంకుములును గొని • పరఁగఁ దనదు
మీసము లలంకరించెఁ బే•ర్మిన్ ఋషులు వి
వాహ శుభలగ్న మప్పుడే•ర్పఱచి రంత. 132

వ. పరస్పరంబు సంతుష్టులై శుభప్రసంగంబు లాచరించి యున్నంత సప్తర్షు
లరుంధతీ సహితులై మేనకా నగరాజుల వీడ్కొని నిమేషమాత్రంబునఁ
గైలాసద్వారంబుఁ జేరి నంది యనుమతినంది మహేశ్వరాస్థానంబుఁ జేరి సాష్టాం
గం బొరగి మ్రొక్కి యిట్లు వక్కాణించిరి. 133

శా. దేవాధీశ! మహేశ! భవ్యకరుణా•దీవ్యత్సముద్రా! భవ
త్సేవాసక్తులమైన మానసులనెం•తేఁ బ్రీతి నాలింపు మే
నావామాక్షికిఁ బర్వతేంద్రునకు నా•నాభంగులన్ బోధలన్
గావింపన్ దెలివొందె నీ కుమనిడం•గాఁ జెప్పి రొప్పొందుచున్. 134

గీ. నాల్గురోజుల కిఁకను ల•గ్నంబు దేవ !
సురలతో నీవు హిమగిరి • కరిగి యందుఁ
బార్వతినిఁ బెండ్లియాడు మ•భంగమోద
మెసఁగఁగఁ గుమారలబ్ధికై • యిచ్చమెఱయ 135

వ. అనిన విని మహేశ్వరుండు సంతుష్టాంతరంగుండై మునివర్యుల కిట్లనియె. 136

ఆ. పెండ్లియనఁగ నేమొ•పేరంటమన నేమొ, నాకుఁ బరిచయంబు • లేకపోయె
నిందుఁ గడఁగి చెప్పఁడీ•యేమివలయునో, నిగమవాదులార•నేర్మిపేర్మి. 137

వ. అనుడు విని మునులు శివుని లౌకికవచనంబుల కలరి నవ్వుచు నిట్లనిరి. 138

క. కమలామాధవులను వా, గ్రమణీధాతల శచీపు•రందరుల విభూ!
సుమనోగణముల సన్ముని, సముదయముల నచ్చరలను • సరఁగబిలువుమీ.

క. వారెల్లవచ్చి సర్వము, నేరుపుతో సిద్ధపఱచి • నెయ్యామెసంగన్
గూరుతురు పెండ్లి లోకా, ధార! యిఁకన్ బోయివచ్చె•దము సెలవిమ్మా!140

—* హిమవంతుఁడు శివునకుఁ గల్యాణపత్రికఁ బంపుట *—

వ. అని సెలవొంది ఋషు లారంజోతిత్తో నిజధామంబుల కరిగి రంత నట హిమవంతుండు పుత్త్రమిత్త్రబంధుపరివారసామంతయుతుండై గర్గుండను స్వపురోహితునితోడ లగ్నపత్త్రికను లిఖింపఁజేసి మహేశ్వరునకుఁ బుత్తెంచినఁ బరమేశ్వరుఁ డతిప్రీతుండై యద్దానిఁ బుచ్చికొని తెచ్చినవారలకు దుకూలాంబరమణిమయాభరణంబుల యథోచితంబుగ నిచ్చి యనిపిన నవ్వారు సంతుష్టులై మరల హిమవంతున్ జేరి మహేశార్పిత బహుమానంబులఁ గాన్పింపుడు హిమవంతుఁ డత్యంతసంతోషితస్వాంతుండై పరిజనంబులకు వివాహసామగ్రిన్ గూర్ప నాదేశించిన నవ్వారలు 141

—* హిమవత్పరిజనులు పెండ్లిసామగ్రినిఁ గూర్చుట *—

సీ. బియ్యంబు గోదుమల్•పెసలు కందులు మిన్ము,లలచందలును సెన•గలునుగొండ
లంతేసి కూరిచి • యందుఁ బెసల్ మొదల్గలవాని పప్పులు • గాఁగ విసిరి
యెల్ల ధాన్యపుపిండ్లు • నెసఁగించి నువ్వు లా,వాలు మెంతులు మిరి•యాలు జీల
కఱ్ఱ యిమ్ములు నుప్పు • కప్పురపుంగట్లు, చింతపండు గుడంబు • చెఱుకుపులగమి

గీ. తేనెచక్కెర హైయంగ•వీనములయు, నేఱులును నాల పాల్ పెర్గు•నేర్లనూనె
బావులును నేతినూతులు•పసపుగుట్ట, లటుకులింగువ సొంటియిం•డ్లమరఁగూర్చి.

గీ. మఱియు ఖర్జూరపండ్లు గొ♦బ్బెరయుఁ దమల
పాకుఁదోటలు పోకల♦మ్రాకులును ల
వంగములు జాజికాయ ల♦వ్వానిపత్తి
రియును నేలకికాయల్ వె♦లయు నిరవులు. 143

గీ. గసగసాల్ ధనియాల్ కల♦కండ ద్రాక్ష, పండ్లునున్ జీడిమామిడి♦పప్పుచార
పప్పు కుంకుమపూవు♦జవాదిపునుఁగు, కుంకుమును జందురముగల♦కొట్లబారు

గీ. అగరుబుక్కగులాలును♦సత్తరువును, గోరజము కస్తురియును బ♦న్నీరుఁ బచ్చ
కప్పురంబు గచోరముల్ గమ్మధూప, పుంబొడులుపున్గువత్తులు♦పొలుచుగదులు

ఉ. బంగరుపళ్లెరంబులును ♦ బంగరుబాదముటాకులున్ మఱిన్
బంగరరంటియాకులును ♦ బంగరుగిన్నెలు పైఁడిదొన్నెలున్
బంగరుపంచపాత్రములు ♦ బంగరుచెంబులు పైఁడిబిందెలున్
బంగరు వీటిపేటులును ♦ బంగరుటుద్ధరణుల్ సమృద్ధిగాన్. 146

గీ. పైఁడిపన్నీరుబుడ్లును ♦ పైఁడిచంద,నంబు గిండ్లును బైఁడిక♦వ్రంబు గిండ్లు
పైఁడియత్తరుబరణులు ♦ పైఁడియగరు,వత్తులమరించు పాత్రము♦ల్వారుసమీఱ.

చ. వలిపపుఁబట్టుఁబుట్టములు ♦ వన్నెల వన్నెల|మించు పావడల్
జిలిబిలి జాళువా సరిగ♦చీరలు బంగరు పట్టురైకలున్
జెలువపుఁ బట్టుదోవతులు ♦ చిత్రవిచిత్రపుఁ బైఁడికండువాల్
జలతరుపట్టుసేలువులు ♦ సారగురాజ్కవచేలము ల్గడున్. 148

మ. మణిహారంబులు వజ్రపుంగడియముల్ ♦ మాణిక్యతాటంకముల్
గణనీయామలతారహారములు ము♦క్తారత్నకేయూరముల్
క్వణదుద్యన్మణినూపురంబులును భా♦స్వద్రత్నకాంచుల్ శిరో
మణులున్ గాంచనయజ్ఞసూత్రములు శుం♦భత్పద్మరాగోర్మికల్. 149

క. నవధాన్యంబులు లాజలు, నవరత్నంబులును దర్భ ♦ నవతంతులునున్
నవపంచపల్లవంబులు, నవకల్నసుమములు దగు గొ♦నబుఁ బుట్టికలున్.

చ. అరిసెలు చక్కిలంబులును ♦ నప్పడముల్ వడియంబు లింపుమీ
ర్గరిజెలు లడ్డువంబులును ♦ గమ్మనిరొట్టెల పూపముల్ జవుల్
పొరయు జిలేబులున్ మణుగు♦పూవులు ఫేవరు లాసవంబులున్
బరిపరియూరుఁగాయలును ♦ పానకముల్ పలుతీరు లొప్పఁగాన్. 151

వ. మఱియు ననేకప్రకారంబులైన వస్తుప్రకరంబుల నాయితంబుచేసి యమరిక మెఱయనుంచి రంత గోత్రపురంధ్రు లొక్కశుభముహూర్తంబున బౌరసువాసినీజనంబులన్ గూడికొని పార్వతికి మంగళాలంకారంబుఁ జేయందొడంగి తా మమూల్య దివ్యాంబరహరిద్రాచందనకుసుమాభరణాలంకృతలై

— * సువాసినులు పార్వతికిఁ బెండ్లికూఁతును జేయుట * —

గీ. మంగళస్నాన మాజగన్మంగళాంగి, కనువుగాఁగూర్చి తడియొత్తి యందమైన
జలతరీజిల్గుఁబట్టువల్వలను గట్టి, సొమటఁ గల్యాణతిలకంబు గుదురుపఱిచి 153

సీ. పునుఁగు నెత్తావికలపంబుఁ బూసి యఱుతఁ
గైశ్యమున హరిచందన కల్పపుష్ప
దామములఁగూర్చి మణిమయో దారభూష
ణములఁ గైసేసి యుత్సవం బమరనపుడు.

— * హిమవంతుని చుట్టంబులు పెండ్లికి వచ్చుట * —

క. గిరిరాజేంద్రుఁడు కౌతుక,మరుదొప్పఁగ బంధుమిత్రు లందఱినిఁ దగన్
వరుసగఁ బిలువఁగ నంతనె, బిరబిర నార్వచ్చి రప్డు పెంపుదలిర్పన్. 155

క. ఘనవిభవమొప్పఁ గాంతా,జనములతోఁ బుత్త్రమిత్రజనములతో వా
హనములతోఁ బరిచారక,జనములతో వచ్చి రపుడు శైలకులజనుల్. 156

ఉ. శ్రీచెలువొందురత్నములు చెన్నలరారెడు నాణిముత్యముల్
పూఁచిన పైఁడితామర లపూర్వమణుల్ పవడంబుతీవెలున్
రోచనమున్ మృగీమదము రుక్మముఁ గానుకలఁ దెచ్చి రప్డు క్రౌం
చాచలకాంచనాచలగజాచలవింధ్యమహాచలేశ్వరుల్. 157

మ. మఱియున్ మందరచందనాయతనరామక్ష్మాధరంబుల్ రహిన్
గరవీరాద్రియు దర్దురాద్రియును శ్రీకాలంజరాహార్యముల్
బిరుదొప్పారెడు పారియాత్రగిరి యావృద్ధాచలంబున్ రమా
కరమౌ వేంకటశైలరాజమును వేడ్కన్ వచ్చె నత్యున్నతిన్. 158

సీ. ఇంకఁ ద్రికూటామ్రకూట మహేంద్రకూట
గంధమాదన మాల్యవద్ద్రివరులు
బ్రహ్మపుత్రి సరస్వతీ బాహుదా శ
రావతీ సింధు శోణ భద్రా నదులును. 159

క. గంగయు యమునయు నర్మదయు గోదావరియు భీమరథియుం గృష్ణయునుఁ
బొంగెసఁగఁ దుంగభద్రయు నుం గావేరియును సరయువునుఁ బ్రియమొప్పన్

వ. ఇట్లనేకంబులగు గిరి నదీనదంబులు బహురూప వేశ్యాదుల యుద్వాహంబని మహోత్సాహంబున ననేక రత్నాభరణంబులఁ గొని నిజానుచర సముదయంబులతోడ నోషధిప్రస్థంబునకు విచ్చేయ నప్పుడప్పురంబు బహుజనాకీర్ణంబును రమణీయ కేతుధ్వజవిరాజితంబును జతురంగబల విలసద్రజోవితానాచ్ఛాదితార్కమండలంబును నై పరంగె నట్టి హిమవంతుం డరుదెంచినట్టి బంధుమిత్రసామంత్యాగతజనంబులకెల్ల నెదురేగి యుచితరీతి సన్మానించి కాంచనసౌధంబుల నివసింపఁజేసి వివిధోపచారంబులఁ బరితోషంబు సేయుచు స్వపురోహితుండగు గర్గుని యనుమతిని కల్యాణమంటప నిర్మాణంబునకై విశ్వకర్మను బిలిచి పలుకంగ నతండు 161

—* కల్యాణమంటప నిర్మాణము *—

క. పదివేలయోజనంబుల్ వెడదయును గల్గిన సమస్థలమునందుఁ బసం
దొదవంగ వివాహమందిర మొదవించెను గనకమణిగణోల్లాసితమున్. 162

వ. అందు

శా. ప్రాకారంబులు ద్వారముల్ గుసుమితారామంబు లచ్ఛాంబునా
ళీకోద్భాసితటాకరాజములు కేళీకుంజపుంజంబులున్
కేకిస్థానములున్ విచిత్రగృహముల్ క్రీడార్హసంభారముల్
పాకాగారము లారగింపు చవికెల్ భాండారగేహంబులున్ 163

శా. నానావర్ణకుశేశయప్రకరకాంతక్రౌంచకాదంబని
స్వానామానసరోవరంబులును దీవ్యద్భర్మ హర్మ్యంబులున్
గానాగారములైందవాశ్మమయరంగచ్చంద్రశాలల్ గడున్
జానొప్పచ్చల తిన్నెలున్ ఘనమణిస్తంభాంగణంబుల్ రహిన్ 164

మ. జలయంత్రంబులు నీళ్ళనాడు గదులాస్థానంబు లంతఃపురం
బులు పూజాయతనంబులున్ మణిమయాభోగప్రపాశాలలు
జ్వలరత్నాతత శాతకుంభమయమంచప్రాంచితాగారముల్
లలితారార్కాయిత రత్నదీపవితతుల్ రంగత్తటిజ్జ్యోతులున్. 165

క. బంగారు మేల్మి మేన్మాలుం గనకపుటందలంబులుఁ బలుకీర్లా
రంగారు రవలతేరులు, హొంగగు ముక్తాలసముల ◆ పుష్పకవితతుల్. 166

గీ. నాపితాభ్యాసనుస్థల ◆ భాగములును, సుస్థలాభాగ నానిభాస్త్రోణములును
పరతతిన్ బురుడించు నా పరచయంబు, పరములన్ గేలిచేసెడు వరవితతులు.

వ. మఱియును.

ఉ. కల్పితపర్వతంబులును ◆ గల్పితనిర్ఝరిణీవతంసముల్
కల్పితసింహముల్ మఱియుఁ ◆ గల్పితమత్తకరీంద్రయూథముల్
కల్పితగోకులంబులును ◆ గల్పితసాదితురంగసంఘముల్
కల్పితహంసపంక్తులును ◆ గల్పితపరభృతులు దీర్చఁగాన్. 168

శా. క్షీరోదంబున జాతమాత్ర యగు నాలక్ష్మీదేవి కైరావతం
బా రాజీవసరంబు నిచ్చు పగిదిన్ ◆ హైరణ్యలక్ష్మికై యహా
శ్రీరంజిల్లఁగ స్వర్ణపద్మసర హా ◆ స్త్రీశ్రేష్ఠమున్ దద్గృహ
ద్వారంబందున నిల్పె శిల్పరచనా ◆ దాక్ష్యంబు పేరొందఁగాన్. 169

క. మఱియొక్క ద్వారసీమను, నరుదుగ రాజతపునంది ◆ నమరిచి నెఱిగా
నిఱుగెలఁకులసిత చామర, ధరముల రాజతగజములఁ ◆ దనరఁగ నిలిపెన్.

ఉ. ఇమ్మగ లోకపాలకుల ◆ నెల్లర వాహనుల నెల్లరన్ స్వగే
హమ్ములతోడ నాత్మదయి ◆ తాత్మజవాహనసైనికాప్తబృం
దమ్ములతోడ నొక్కయెడ ◆ దారుమయంబులఁ జేసి నిల్పె మో
హమ్మను జెంది ప్రేక్షకు లహో! యని మాటికి మెచ్చునట్లుగాన్. 171

చ. ఒకయెడ హేమపద్మమున ◆ నొప్పగ ధాతను బల్కుకల్కి హం
సకులవతంసమున్ నిగమ ◆ సంచయమున్ సనకాది యోగిరా
ణ్ణికరము నారదాదిక ము ◆ నిప్రకరంబును సిద్ధసంఘమున్
రకముగసల్పి నిల్పెను గ ◆ రంబు ప్రమోదమునొంద నాగరుల్. 172

చ. చిలువలతేని సెజ్జపయి ◆ శ్రీసతి పాదము లొత్తుచుండఁగా
నలువయు నాభిపుష్కరము ◆ నన్ శ్రుతిగానము సేయుచుండఁగాఁ
బులుఁగులతేఁడు తెక్కగవఁ ◆ బొందుగ వీవన వేయుచుండఁగా
నల హరినిన్ రచించి కడు ◆ నందముగా నమరించె నొక్కెడన్. 173

ఉ. శ్రీపెలయంగ వాసవుఁ డశేషమును న్నివహంబుఁ గొల్వ నై
రావణ గంధసింధురము • రాణవలిర్పఁగ నెక్కి యప్సర
స్త్రీనిత తేష్ట నృత్తములఁ • జెల్వుగఁ గాంచెడునట్లు నొక్క శ్రో
త్రావహమా స్థలంబున భళా! యనఁ గూర్చియుఁ జెప్పె నేర్పునన్. 175

ఆ. ఇట్లు దివ్యరాజ • నల్లను గడుఁ జిత్రముగ రచించి వేగముగ వివాహ
మునకు వచ్చు వేలుపులను మునులకుఁ, దక్కువారికెల్లఁ • దగినయట్లు.

గీ. వేఱువేఱుగ మంచిని • వేశనములఁ
గూర్పఁదలకొని వారికి నై • కుంతపురముఁ
గమలభవునకు సత్యలో • కంబు హరిహ
యునకు నాకంబు నిర్మించి • యుంచెనటు 176

ఉ. తక్కిన లోకపాలురకుఁ • దానసపర్యలకెల్ల నా వా
యిక్కలవంటి సద్మముల • హెచ్చుగ నేర్పడఁజేసి వానిలో
నొక్కటి దక్కలేదనఁగ • నుండెడునట్లు సమస్తవస్తువుల్
జక్కఁగఁగూర్చి చేర్చె హిమ • శైలవతంసుఁడు బాగుబాగనన్ 177

ఉ. పుష్పితవృక్షముల్ ఫలిత • భూజములున్ నవరత్న వేదికల్
పౌష్పరసాభిషేకహిమ • భానుశిలాంగణ మండలంబువా
స్తోష్పతివాటికావిభవ • దూషకనిష్కుటకోటియున్ రహిన్
గీష్పతిముఖ్యకోవిదు లొగిన్ బొగడంగఁ బొనర్చిమించుగన్ 178

ఆ. కడుబెడంగు గదురఁగాంచన నవరత్న, రాజి యలరఁగాఁగ రగ్రహాణపు
వేదినీకనుయజ్ఞ • వేదినిఁ బొనరించె, బాలచంద్రధరుఁడు • బాగనంగ 179

ఆ. దేవశిల్పి యిట్లు • తీర్చినమంటపం బెలమిఁగాంచి హిమన • గేంద్రుఁడపుడు
చాలసంతసించి • సరగున నగముఁగై, సేయనాగరులకు • సెలవొసంగె 180

వ. అంత వారును

—* పౌరులోషధి ప్రస్థంబును సింగారించుట *—

సీ. చెలువగురంగులఁ • జిత్రించి రెల్లెడ, మేడలబారుపై • మెచ్చుగులుక
ముత్యాలగవనుల • మురువొప్పఁగూర్చిరి, రాజమార్గములందు • రాణదనర
చిత్రధ్వజపతాక • శృంగారమాలికల్, గట్టిరి రకరకాల్ • గాంతియలర
వైద్యుతదీపముల్ • వరుసగామణిదీప, ములఁ బలుతీరుల • నలరఁదీర్చి

గీ. రగకుపన్నీటితోఁ రథ్యలలికి మేలి, కప్పురపుఁ ముగ్గులిడిరి చొక్కముగ కప్పు
రపుఁదరటిమాత్రికలాముత్రిపర్ణములు గమ్మ, ఖాముననమ్ముగఁ గట్టిరి యున్న దిశల.

—* శివుఁడు నారదమునిని దలఁచి పిలుచుట *—

గీ. అంతఁ గలధౌతభూధరాభ్యంతికమున, శివుఁడు కల్యాణపత్రిక నిజేత వ్రాల్చి
చదివికొని సంతసంబొందె సరసఁ గాల, మునిని నాత్మమునం దప్పుడు దలఁచె నతఁడు

చ. పరువునవచ్చి యత్తఱిని భర్గుని పాదపయోజయుగ్మమున్
దెఱఁగి నుతింపుచున్నయట నీశ్వరుఁ డాతనిఁ గాంచి సన్మునీ
శ్వర! విను మద్రిరాజసుత చాల తపస్సొనరించి నన్నుఁ దాఁ
బరిణయమాడు మంచడిగె భక్తికి మెచ్చి వరంబొసంగితిన్ 183

గీ. సప్తఋషులు తుషారాద్రి చంద్రుకడకుఁ
బోయి సుముహూర్తనిశ్చయంబును బొనర్చి
రిఁకను నాల్గవరోజునఁ జే వివాహ
లగ్నమందులకై నిన్దలంచుటయ్యె 184

క. అనినవిని నారదుండు, త్యనురాగముతోడ నిట్టు లనె నభవుతోన్
ననఘచరిత! భక్తులకెం,దును ననుకూలుండవగుట నున్ బ్రియమయ్యెన్

గీ. ఇఁకను దాసుఁడనైన నా కేద్దియేనిఁ
దగినపనిచెప్పి చేయింపఁ దగు మహేశ
యనినఁ బరమేశ్వరుం డిట్టు లనియె దివ్య
ముని! వినుము చెప్పెదను పని ఘనతమెఱయ. 186

—* శివుఁడు నారదునిచే దివ్యజనంబులనెల్లఁ బిలిపించుట *—

ఉ. దేవతలన్ మునీంద్రులను దివ్యులనెల్లఁ గళత్ర పుత్ర మి
త్రావళితోడఁ బెండ్లికి రయమ్మున రండని పిల్వఁగావలెన్
నావచనం బిదంచును జనంబులకెల్ల వచింపఁగావలెన్
నీవిటు పిల్చివచ్చి కడు నేర్పునఁ గార్యముఁ గూర్పఁగావలెన్. 187

గీ. ఎవ్వరే నిప్డు నా పెండ్లి కేగుదెంచ
రేని నాత్మీయవర్గంబులోన వారి
నెఱిఁగి వెలిసేయుఁడనఁగ మునీంద్రుఁ డలరి
మ్రొక్కి సెలవొంది పోయె నభోముఖమున. 188

వ. నారదుం డతిత్వరితంబున వైకుంఠాది సకలలోకంబులకేగి దివ్యమునిజనంబుల కెల్లరకు శివకల్యాణం బెఱింగించి పిలిచి వచ్చి యీశ్వరుఁ జేరికొనియె నయ్యవసరంబున. 189

సీ. వైకుంఠమునుండి ♦ వనజనేత్రుఁడు సిరి,తో నలంకృతుఁడయి ♦ తోడరివచ్చె
సత్యలోకమునుండి ♦ చతురాననుఁడు పల్కుఁ,గల్కితోఁ గై సేసి♦కదలివచ్చె
అమరాలయమునుండి ♦ హరిహయుం డింద్రాణి,తో జయంతాదుల♦తోడవచ్చె
పావకాదికదిశా♦పాలకుల్ తత్తన్ని,వాసములందుండి ♦ వచ్చిరెలమి

గీ. వరుసగా భాస్కరాది న♦వగ్రహములు
సప్తమాతృక లలవశి♦ష్ఠప్రముఖఋ
షులు మునులు దివ్యసిద్ధసా♦ధ్యులును నచ్చ
రలునువచ్చిరి గడుసంబ ♦ రంబు మెఱయ

—* దేవపురంధ్రులు శివుని పెండ్లికొడుకుఁ జేయుట *—

వ. ఇఁక ననేకదివ్య యక్షగంధర్వ విద్యాధరోరగాదులు వచ్చి పరమేశ్వరునకు మ్రొక్కి నిలిచిరంత మహేశ్వరుఁడును వచ్చినవారలనెల్ల యథాయోగ్యం బుగ గారవించుడు వారెల్లఁ బొంగిపొరలి మహోత్సాహంబునఁ గార్య భారంబు వహించిరపుడు కైలాసంబు మహాద్భుతోత్సవంబై యొసంగె నం దొక్కసుముహూర్తంబందు సప్తమాతృకలీశ్వరునకు మంగళాభిషేకంబుఁ గావించి హరిద్రచందనాక్షత పుష్పంబుల నలంకారంబుఁగావించిరి. 191

ఆ. విష్ణువీశ్వరునకు ♦ విన్నపంబొనరించె, దేవ! చిత్తగించి ♦ యీ వివాహ
మర్థి గృహ్యవిధిగ♦నాచరింపుము నిన్నె, యనుసరించియెల్ల♦రాచరింత్రు 192

ఆ. అనిన దేవదేవుఁ ♦ డంగీకరింపుడు, బ్రహ్మదేవుఁడపుడు ♦ ప్రౌఢిదనర
మంటపప్రతిష్ఠ ♦ మఱియు నాందీముఖం♦బులనుసల్పె దివ్య♦మునులఁగూడి.

ఉ. గౌతముఁడున్ వసిష్ఠుఁడునుఁ ♦ గశ్యపుఁ డత్రి శిలాద కర్దముల్
ప్రీతివిభుండునున్ భృగు మ♦రీచి దధీచులు పైలుఁ డుత్తమ
ఖ్యాతికరుం డగస్త్యుఁడును ♦ గణ్వుఁడు మున్నగు మానివల్లభుల్
ధాత సమీపమందు నవ♦ధానముతో వసియించి మించుగన్. 194

క. దక్షత మెఱయంగ శుభా, పేక్షన్ వేదోక్తనియమ ♦ విహితసరణితో
దీక్షాబంధము లోకా, ధ్యక్షునకున్ గట్టిరెలమి ♦ దైవాఱంగన్. 195

క. మిహిరపురోగామి నవగ్రహమండల పూజనము • గ్రచ్చఱ విఘ్నా
పహముగ నొనర్పఁ జేసిరి, బహువిజ్ఞత కల్మి బల్మి • పరువం బలరన్. 196

క. వేదత్రయసూక్తంబుల, నాదరమునఁ జదివి మంగ•ళాశాసనమున్
బ్రోదిగ నొనర్చి పెండ్లికిఁ, బోదమిఁక నని విన్నవింప • భువనేశ్వరుఁడున్.

—* శివుఁడు ప్రమథ దేవబలంబులతో వివాహమున కరుగుట *—

శా. నానావాద్యము లెల్ల మ్రోయఁగ మహా•నందంబుతో నప్సర
స్స్త్రీనృత్తంబులు గానముల్ సెలఁగ స్వ•స్తిధ్వానముల్ సన్మునీ
శానుల్ సల్పఁగ మంచిమారుతమునన్ • జక్రాయుధాద్యుల్ జయ
ధ్వానంబుల్ పొనరింపఁగా గిరి బహి•స్స్థానంబుఁ జేరెన్ సిరిన్. 198

వ. అంత నందికేశ్వరుండు శివానుమతిన్ జెంది కొందఱ గణపాలురఁ గైలాసంబు
నంద యునిచి తక్కుంగల ప్రమథ భూతగణంబుల నెల్లఁ బరమేశ్వరునితో
హిమవన్నగంబున కుత్సవపురస్సరంబుగాఁ గదలుండని యానతి నొసంగిన
నవ్వార లమితోత్సాహంబున నలంకృతులై తమ బలంబుల నెల్ల మున్నిడు
కొని వేఱువేఱుగ నిట్లు ప్రార్థనంబుఁ జేసిరి. 199

సీ. కోటిబలంబుఁ దో•డ్కొని శంకుకర్ణుండు, నాలుగుకోట్ల సే•నల విశాఖుఁ
డైదుకోటుల సైన్య • మమరఁగ పాలాఖ్యుఁ డారుకోట్లొప్ప సం•దారకుండు
ఎనిమిదికోట్ల వా•హినితోడ దుందుభుఁ, డల్లె యావేశనుఁ • డల్లె వికృతుఁ
డల్లె విష్టంభకుం•డట్టులే చంద్రతా, పనుఁడింక మేటియా•పారిజాతుఁ

గీ. డెలమిఁ దొమ్మిదికోట్ల వా•హినులతోడఁ
గేశరాఖ్యుండు పదికోట్ల • మూఁకతోడఁ
గుండపర్వతకులు పది • రెండుకోట్ల
బలఁగములతోడ నడిచిరి • చలువమలకు 200

గీ. అగ్నిముఖుఁ డొక్క కోటితో•నర్కమూర్ధుఁ
డొక్క కోటిఘనావహుం•డొక్క కోటి
నాచతుర్వక్త్రుఁ డేడుకో•ట్లల మహాబ
లుండు దొమ్మిదికోటుల • దండులుండ 201

క. కరణుం డిరువదికోటులు, నఱువదికోట్లొప్పఁగాక•యాదోదరుఁడుఁ
హరువగు సైన్యంబలరఁగ, నరుదుగ నడిచిరి హిమాల•యంబునకు వడిన్ 202

వ. మఱియు సర్వాంతకుండును సంతానకుఁడును ననుగణవర్యు లిరువురొక రొక రఱువదేసికోట్ల బలంబులతోడను గ్రాహాంగుష్ఠుండును విరూపాక్షుండును సుకేశుండును, వృషభుండును, డాళకేతుండును, షడాస్యుండును, పంచాస్యుండును, సంవర్తకుండును, చైత్రుండును, లకులీశుండును, లోకాంతకుండును, దైత్యాంతకుండును, భృంగిరిటుండును, నశనియు, భానుకుండును నొక్కరొక రఱువది నాలుగుకోట్ల బలఁగంబులతోడను మధుపింగుండును, గోకిలుండును, నీలుండును, బూర్ణభద్రుండును నను వీరపురుషులు ప్రత్యేకంబు తొంబదికోట్ల దండుతోడను సన్నాహుండును, కుముదుండును, నమోఘుండును, గోకిలస్వనుండును, గందుకుండును, గుండలుండును, సుమంత్రుండును, మహాకేశుండును గాలుండును, గాలకుండును, మహాకాలుండును, నగ్నికుండును, ననుగణనాథులు వేఱువేఱుగా నూఱుకోట్ల యనీకినులతోడ నుత్సవంబొప్ప మహేశ్వర వివాహార్థంబై కదలినడిచిరి. ఇఁక భూతకోటి శతంబులతోడను బ్రమథకోటి సహస్రంబులతోడను జతుష్షష్టికోటి రోమజాతకదంబములతోడను శ్రీ వీరభద్రుండును, క్షేత్రపాలుండును, భైరవుండును, మహేశ్వరప్రతినిధి యగు నందికేశ్వరుండును నిఖిలసేనానియగు చండీశ్వరుండును బ్రమోదంబుతో వారువంబు లెక్కి దత్తావధానులై ముందఱ నడిచి రందు

ఉ. అందఱు చంద్రఖండధరు ♦ లందఱు నీలగళంబుగల్గువా
రందఱు భూతిపుండ్రధరు ♦ లందఱు నందిపతాకలొప్పువా
రందఱు నక్షహారధరు ♦ లందఱు రత్నవిభూషలొప్పువా
లందఱునున్ ద్రిశూలధరు ♦ లద్భుతరూపులు శర్వసన్నిభుల్. 204

క. కొందఱు పృథివీచారులు, గొందఱు పాతాళచరులు ♦ గొందఱు ఖచరుల్
గొందఱు నాకచరులు మఱి, కొందఱు వివిధప్రదేశ♦కుశలులు సిద్ధుల్. 205

వ. ఇట్లసంఖ్యాతరుద్రచయంబు జయసంవాదంబులతో ననేకడమరుకశంఖఘంటా భేరీ దుందుభి పటహనిస్సాణ వేణువీణా మృదంగాది వాద్యశ్రేణులతోఁ బరమేశ్వర కల్యాణంబునకై ప్రయాణంబు సేయుచు వారలతోడ. 206

సీ. తప్తకాంచననిర్మి♦తంబైన పూర్ణకుం,భంబొప్పు నుత్తమాం♦గంబుతోడ
పరజనంబులకెల్ల ♦ భయము బెట్టఁగు ఘనంబైన ప్రేతాస♦నంబుతోడ
సర్వాంగములయందుఁ ♦ జాలఁగ వెలివించు, సర్పాభరణముల ♦ సౌరుతోడ
వికటనృత్తములతో ♦ వింత వేడుక సేయు, తతపరిచారికా♦తతులతోడ

గీ. మురియుచుండిన వికృతంపు మొకముతోడఁ
దామరసములఁబోలు నేత్రములతోడ
శాకినీఢాకినీభూత సమితి గొలువ
భవుని చెలియలై చండిక బయలుదేఱె. 207

క. సుమనస్సముదయ మఖిల, ప్రమథగణం బగ్రమందు రవళి దనర్పన్
దమ తమ వాహనములతో, సుమాళమమరంగ వెడలె సొంపెసలారన్.

వ. అందు,

మ. దివిషత్సంఘము గొల్వఁ దార్క్ష్యుని పయిన్ దేజంబుమీఱన్ రమా
ధవుఁ డారోహణచేసి చామరము లుద్యచ్ఛత్రమున్ బార్షద
ప్రవరుల్ వేడుకతోడ నేయఁ బరివారంబెల్ల నల్దిక్కు లు
త్సవ మొప్పన్ దనుడాసి రాఁ దరలెఁ జేతం బెంతొ ప్రీతిన్ గొనన్. 209

చ. నలువయు నంచవారువము నక్కురువొప్పఁగ నెక్కి దివ్యమా
నులు సనకాదినందనులు నున్ దనువుల్ ధరియించినట్టి ప్రాఁ
బలుకులు శాస్త్రముల్ చెలఁగి బాగుగఁ దన్ గొలువన్ గరంబు పెం
పలరఁ మహేశసేవనభరాలసుఁడై గదలెన్ రయంబునన్ 210

క. వాసవుఁడై రావతమున్, వాసి యలర నెక్కి యాత్మవర్గముతోడన్
భాసురగతి వెడలెను దన, తోసకలామరులు చెలువుతో రాణింపన్ 211

వ. అనంతరము సర్వఋషులును నాదిత్యాదినవగ్రహంబులును దేవమునియగు నారదుండును, వైణికశిరోమణియగు తుంబురుండును, గాయకులగు హాహాహూహూలును, నాశ్వనేయద్వయంబును, విశ్వావస్వాది గంధర్వ వర్యులును, గిన్నరులును, గింపురుషులును, జారణులును, విద్యాధరులును యక్షులును, వాసుకిప్రముఖులగు భోగిరాజ వతంసులును, భూతభేతాళనాథులును, బ్రాహ్మ్యాదిసప్త మాతృకలును, అదితిదేవహూతి మొదలగు దేవమాతృకలును, దితిమొదలగు రక్షోమాతలును, సురసాదికలగు నాగమాతలును, శతరూపయు, గాయత్రియు, సావిత్రియు, సరస్వతియు నిందిరయుఁ జందురు మందయాన లిరువదేడుగురును బౌలోమి మున్నగు దేవపత్నులును నారంజోతి మున్నగు మునిపత్నులును, రుద్రపత్నులును, దేవకన్యకలు, నాగకన్యకలు,

మునికన్యకలు, రుద్రకన్యకలు, ఘృతాచి మున్నగు నచ్చర మచ్చెకంటు లెల్లరును దివ్యాంబరగంధమాల్యాభరణంబులఁ దొడిగికట్టిపూసి కైసేసి సిగలం జుట్టిన హరిచందనకుసుమదామసౌరభంబులయుఁ గస్తూరీసమ్మిళితమలయజగంధసారచర్చాపరిమళంబులయు ఘనసారపీటీచర్వణామోదంబులయుఁ బరంపర లనేకయోజనప్రదేశంబు లాక్రమింపఁ బుష్పకంబు లెక్కి కదలి రంత. 213

గీ. వేదములచేత బహుముని • వితతిచేత, ధర్మదేవత యని యెద్ది • తనరు నద్ది
అతులశుద్ధస్ఫటికనిభం • బైన నిశాంత, సుందరంబగు గోరాజ • చూడమపుడు.

గీ. చేరి నిలిచిన ద్విజరాజ • శేఖరుండు, భూరి మోదముతో నెక్కి • పుణ్యసతుల
హారతులనొంది దివ్యగ • ణాళి గొలువఁ, బెండ్లికై మంచుఁగొండకుఁ • బేర్మిఁ దరలె.

— * శివుఁడు నారదుని హిమగిరి కనుపుట * —

క. చని హిమవద్గిరి డగ్గఱి, వనజాక్షుం డంత శివుని • పనుపున సుమనో
జనముల నారసి నారద, మునివరు నంపెను దుషార • భూధరుకడకున్. 215

క. ఆతఁడు చలిమలకెంతయుఁ, బ్రీతిన్ జని దేవశిల్పి • విరచితమును వి
ద్యోతితబహుతరచిత్ర, వ్రాతముఁ గల్యాణమంట • పముఁ గాంచి యటన్.

గీ. మంటపంబెల్లఁ గని యందు • మర్చినట్టి, కృత్రిమ నిలింపమూర్తులఁ • గృత్రిమర్షి
వరులఁ గృత్రిమమూర్తియై • వఱలు తన్నుఁ, బోల్చి పరికించి బమ్మెర • పోయి యపుడు.

— * నారదుఁడు వివాహమంటపమును జూచి భ్రమించుట * —

వ. మఱియు నవరత్నఖచితానేక శాతకుంభకుంభసంభృతంబును, గమనీయానేక మౌక్తికస్తబకజాంబూనదాంచలాంచితవిచిత్రపట్టజాలికార్థతిరస్కరిణీపురస్కృతబహుద్వారపరిశోభితంబును, గాలాగరుగంధసారఘనసారకస్తూరికాసమధికధూపనిరవధికపరిమళపరంపరాసురభిళప్రదేశంబును, స్వస్తికరాస్తోకసమస్తప్రశస్తవస్తువిస్తారపరిపూర్ణకోష్ఠాగారసంవేష్టితంబును, భోగవతీపురంబువోలె బహుఫణిహారమణిదీపమాలికావిభ్రాజితంబును, నాదిత్యమండలంబువోలె ధగద్ధగితాంచచ్ఛాయావిరాజమానత్రయీమూర్తిసాన్నిధ్యసంశోభితంబును, వైకుంఠనిలయంబువోలె పురుషోత్తమలక్ష్మీసమధిష్ఠితంబైనను విషధరేశ్వరానధిష్ఠితంబును, సత్యలోకంబువోలెఁ జతురాస్యవాణీసరిష్కృతాస్థానీసంశోభితంబైనను, ననధిగతదివ్యక్ష్మౌమాశ్రయంబును, త్రిదివంబువోలె ఘనధిషణసాచివ్యాంచద్దండధరపాశభృన్మహాబలబృహద్భానుపుణ్యజనేశ్వరపరీవృతసహస్రాక్షపరిపాలితం

బైనను, దూరికృతగోత్రభేదనావాసంబును, రాజరాజాగారంబువోలె బహువు ణిగణద్రవిణరమణీయదివ్యనిధినిధానభాండాగారమండితంబైనను, నపాకృతకిన్నరకింపురుషబృందంబును బహుయోజనాయామవిశాలంబును నద్భుతంబును నపూర్వంబును నగు పాణిగ్రహణమంటపంబును దదీయాంతరాళద్యోతమానం బగు నగ్నిప్రతిష్ఠావేదికను గనుంగొని యమ్మణిమంటపశిల్పకలాకౌశలంబున కెక్కడక్కజంబొంది యొక్కింతసేపు వితాకుపడి వచ్చినకార్యంబు మఱచి విన్నఁదనంబునఁ దెన్నుఁదప్పి చెదరి బెదరి యదరి పదరి తిరిగితిరిగి యరిగిసురిఁగి యొఱఁగి వలంకులఁదొలఁగి మలఁగి కలంగి యలంగి వేసరియోసరిలి యెట్టకేలకు గట్టిమదిన్ జేసి తెప్పరిల్లి యప్పుడప్పర్వతరాజవర్యున్ జేరఁబోయి బెదరుచు నాతని కిట్లనియె. 218

ఉ. పర్వతరాజవర్య! విను • భర్గుఁడు పార్వతిఁ బెండ్లియాడఁగా
సర్వసుపర్వవర్యులను • సన్మునులన్ గణసిద్ధసాధ్యగం
ధర్వుల నెల్లఁ దోడ్కొని ము•దంబున నీకుధరంబుఁ దగ్గఱెన్
హర్వుగ నీవిధానము ర•యంబునఁ దెల్పు మశక్రతిత్రమంబుగన్. 219

వ. అనిన హిమవంతుం డిట్లనియె.

ఉ. నారద! శిల్పికల్పితక•నన్మణిమంటపదర్శనంబునన్
ధీరతయెల్లఁ గోలుపడి • తీవర మొందెద వేల యిందు ర
మ్మా! రుచిరాన్నపానముల • మేలుగనొంది యనుగ్రహించి నా
కూరిమిపుత్రులన్ గొనియు • గోపతివాహనుఁ జేరి చెచ్చెరన్. 220

క. కొని తెమ్మనాదు పురమున, కని హిమవంతుండు మాని • కభ్యర్హితభో
జనమిడి మైనాకాదులఁ, దనతనయులఁ బంపె మౌని•తల్లజు వెంటన్. 221

— * నారదుఁడు హిమవత్పుత్రులతో శివునియొద్దకు వచ్చుట —

గీ. అంత నట మాధవుఁడు మొద•లైన సురలు
దేవమునిరాక దడయుటఁ • దెలిసి చిత్త
మందుఁ దత్తరమొందుచు•న్నంత నతఁడు
శైలపుత్రులతో వచ్చి • సంభ్రమమున. 222

క. శివునకు జోహారుచేసి ని,లువఁ గేశవముఖనిలింపు•లు ముని తెలుఁగు శైలవరు కుమారులనున్ గని, లవముదలఁకి యనిరి మునిల•లాముని తోడన్.

ఉ. ఏమి మునీంద్ర! నీవిటుల ♦ నెంతయు విభ్రమ మొందినట్లుగా
మామదులందుఁదోఁచె గిరి♦మండనుఁ డెవ్విధినుండెఁ దత్సుత
గ్రామణు లేలవచ్చి రిటుఁ ♦ గాళిక నీశునకీయఁబూనెనో
నేమముమాని వేఱు మది♦నిన్ గొనియుండెనొ తెల్పు మన్నియున్. 224

గీ. అనిన విని మాని త్వష్టృమా♦యావిమోహి
తాత్ముఁడై విధి విష్ణుల ♦ నమరవిభుని
నేకతమ్మునఁ జేర్చి తా ♦ నిట్టులనియె
బెదరుఁ జెందిన వడువున ♦ బిరుదు దక్కి. 225

చ. వినుఁడు విధాత! మాధవ! త్రి♦విష్టపనాయక! త్వష్ట మేటికు
ట్రను దలపెట్టి శీతకుధ♦రమ్మునఁ గట్టె వివాహమందిరం
బును నదియెల్లవారలకు ♦ మోహముపుట్టఁగఁ జేయు నట్టిదా
నిని మునుముందు నేను గని ♦ నివ్వెఱఁ జెందితి నేమి సెప్పుదున్. 226

వ. మహేంద్రుని బరికించి మఱియు నిట్లనియె.

క. నగభేది! నీవు త్వష్టకు, పగనిడితివి తొల్లి యతఁడు♦వదలక యిపుడా
పగఁదీర్పఁదొడఁగి యివ్విధ, ముగ నొనరించినట్టు లెంచఁ♦బోలుదృఢముగాన్.

వ. మఱియు నమ్మంటపంబందు

క. కృత్రిమహిరణ్యగర్భునిఁ, గృత్రిమనాళీకనయను ♦ గృత్రిమశక్రున్
గృత్రిమనిర్జరవర్యులఁ, గృత్రిమనారదుని నిలిపె ♦ గీర్వాణపతీ! 228

వ. వానిఁ గనుఁగొని నే మిగుల బమ్మెరవోయి నివ్వెఱఁ జెందితి ననుడు మహేం
ద్రుఁ డదరిపడి చక్రధరున కిట్లనియె. 229

ఉ. నిక్కము త్వష్ట నన్ గడవు ♦ నీరజలోచన! యీవివాహమం
దెక్కరణిన్ మనంగఁదర ♦ మెందుల కేగుదు నేమిసేతు నిం
కెక్కడిప్రాణముల్ హిమగి♦రీంద్రుఁడుగూడ నరాతివర్గమం
దొక్కఁడు ఱెక్కలన్ మును ర♦యోద్ధతిఁద్రుంపనె యెల్లగట్లకున్. 230

క. అని కలహాశనుకతమున, వనరుచుఁ గడునడలుచున్న♦వాసవుఁగని య
వ్వనరుహనేత్రుండెలనగ, వొనరఁగ నిట్లనియె జడుపు♦నుడుపుచు వేగన్. 231

చ. వెఱవకు దేవరాజ! ధృతి ♦ వీసరపోవఁగ నెవ్వఁడేని నిన్
బొరిగొనునంచు నెంచకు ప్ర♦భుం డఖిలేశ్వరుఁ డిందు నేరికే

కొంచెత పోసంగనీయఁ డిఁకఁ • గుండక ముందటి కార్యమెంచు మీ
చిఱుతతలం పెవండయినఁ • జెందినవాఁ డదిగాంచు రూఢిగన్. 232

క. అని నారదమానియునున్, జనార్దనుఁడు దివిజరాజు • చాలవఱకు ని
ట్లనుమానముతో గుజగుజ,లను సల్పుడు నరసి శశిల•లాముం డనియెన్. 233

ఉ. చాలఁగ రోజనన్గొని వి•చారము సల్పుచునుంటిరేమి దం
భోళిధరా! హరీ! యిఁకను • బొల్పుగఁ దెల్పుఁడు నారదర్షి! నీ
కేల విలంబమయ్యెఁ గుధ•రేశ్వరుఁ డింతకు నాకు రూఢిగా
బాలికనీయ నొప్పికొనెనా? యది గాదని త్రోసిపుచ్చెనా? 234

క. కొంకక నుడువుము లవమా,తంకముఁగొన కచటి కార్య•దశ యెట్టిదియో?
పొంకముగ నీవు గనిన క,ళంకేమియొ తెలుపు మునిల•లామా! వేగన్.

క. అనవుడు నారదుఁ డిట్లని,యెను వినయముమెఱయ జగద•ధీశ్వర! యేత
ప్పును లేదు గట్లదొరయెడ, ననురాగముతోడ నీకు • నర్పించు సుతన్.

గీ. విఘ్నభయమేమి లేదు మీ • పెండ్లి కిపుడు
మిమ్ముఁ దోడ్కొనిపోవఁ బ్రే•మించి మంచు
కొండదొర పంపెఁ దన మేల్మి•కొడుకులను మ
హేశ! వీరలి దే వచ్చి • రెలమిఁగనుమ. 237

క. ఇఁక సురలకు భ్రమసేయఁగ, నొకమాయఁగడంగి మేల•మొప్పగఁ శమనాం
తక! యొకమంటప మమరిచె, రకమగు నద్దానిఁగాంచి•భ్రమసి తపసితిన్. 238

చ. అసిన మహేశు డుల్లమున • హర్షమునొంది యుపేంద్రముఖ్యులన్
గని యిటుపల్కె భూధరుఁడు • కన్యక నీయుట కిష్టమొందఁ ద
క్కినయవిగూర్చి నేను బరి•కింపను మాయలతోడుతన్ బ్రయో
జనమది లేదు నాకిఁకను • సత్వరమేగుదమా హిమాద్రికిన్. 239

క. అనుకూలంబుగఁగార్యం, బనువుపడఁగ వేఱుఁదలఁపు • టదినీతియె చె
డ్డని యనిమేషులతోఁ దా, న నె మారవిరోధి మన్మ•థాధీనుండై. 240

గీ. అనుఁడు విష్ణ్వాదిదేవత•లభవు సెలవుఁ, గొనిముదంబంది వేగిరం•బునఁ బ్రయాణ
మొనరఁగాఁ జేసిహిమవన్న•గోపకంఠ,తలముఁ జేరిరిదివ్యవా•ద్యములుమ్రోయ.

—* హిమవంతుఁడు శివు నెదుర్కొనుట *—

మ. పరమేశానుఁడు సర్వదేవగణముల్ ♦ భాసిల్ల నాత్మోపకం
ఠరమున్ జేరుట నాలకించి హిమవ♦ద్రాజన్యుఁ డప్పాట సో
దరులన్ బుత్త్రుల బ్రాహ్మణోత్తములఁ దో♦ల్తన్ వారిడాయంగఁ బం
పి రహిన్ దానును జేరఁబోయి కవియెన్ ♦ బెంపొప్ప విశ్వేశ్వరున్. 242

గీ. దేవమునిగణబృందమున్ ♦ దేఱిచూచి
యాత్మమున ధన్యతనుగంటి ♦ ననుచు నలరె
దైవతాగ్రణులును ధరా♦ధరబలంబుఁ
జూచి మది నుల్లసిల్లిరి ♦ చోద్యమలర. 243

క. డంబొప్పఁగఁ బూర్వపరా,శాంబుధులేకమగు లేవ ♦ నమరగణబలం
బుం బర్వతబలమును రెం,డుం బిరుదమరన్ గలిసెఁ గ♦డుక్ సొంపలరన్.

ఆ. ఒకరినొకరు గాంచి ♦ యురుతరానందంబు, పొంగిపొరలఁ దనివిఁ♦బొందిరపుడు
శైలరాజవరుఁడు ♦ శర్వునిఁ జేరి న,మస్కరించె హితస♦మన్వితముగ. 245

సీ. దశదిక్కులకుఁ గాంతి ♦ దళుకొత్తఁగాఁ జేయు, దివ్యప్రతీకదీ♦ధితులతోడ
కలధౌతనగ మిందుఁ ♦ గదలివచ్చిన దనాన్, జను బలీవర్దయా♦నంబుతోడ
చూడ్కులు వెరగొంద ♦ సొగసైన సన్నని, సౌవర్ణ పట్టవ♦స్త్రములతోడ
నెల్లజగంబుల ♦ కెసకమిప్పించు భా,స్వత్తరార్ధేందు భూ♦షణముతోడ

గీ. మేటి రతనాల సొమ్ముల ♦ మిసిమితోడ
నమరసుత లేయుసితచామ♦రములతోడ
ముఖువు చిఱునవ్వుఁ దొరయు నె♦మ్మొగముతోడ
నమరు సర్వేశ్వరునిఁ గని ♦ రందఱపుడు. 246

గీ. ప్రభునిడాపల వలపలఁ ♦ బ్రక్కలందు, నాత్మబలములతోడ నా♦రాయణుండు
పద్మసంభవుఁడును గను♦పట్టవారి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కె హి♦మాచలుండు

క. వెనుకన్ ముందఱ నల్లె, మొనకొనియున్నట్టి దేవ♦మునిగణవరులన్
గని యుబ్బి మ్రొక్కులిడి వం,దనపూర్వక మిటుల శివునిఁ ♦ దాఁబ్రార్థించెన్.

—* హిమవంతుఁడు శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

మ. సకలాజాండము లేలునట్టి దొర వీ ♦ సర్వామరశ్రేణితో
నొకఁడౌ కొండలకాఁపువీటి కిటులన్ ♦ గొప్పొప్ప విచ్చేసి వా

నినుమారికిన్ దయఁ బెండ్లియాడఁ దలఁపన్ • విశ్వైకచిత్రంబు తా
వక కారుణ్యమయాత్మ మారయ వశం! బా సర్వలోకేశ్వరా ! 249

క. నిండారునట్టి దయతో, దండిగ మము నేలికొనఁగఁ • దలకొంటివి మా
కొండనఁగ నేల? యొకటే, దండంబిదె తప్పులెల్ల • దవ్వులఁద్రోయన్ 250

గీ. అని యిటుల భక్తితోడ దైన్యముగఁ బ్రార్థ
నము నొనర్చి శివాజ్ఞ సంపదనులనంద
యునిచి హిమవన్నగాధిపుఁ • డొక్కరుండు
నగరికేతెంచి ముందఱ • నయముమీఱ. 251

—* శివునిఁ జూడఁగోరి మేనక నారదునిఁ బిలుపించికొనుట *—

గీ. స్నానదానంబులను సల్పి • సత్వరముగ,
శివు నెదుర్కొని వరపూజ • సేయుపొంటె
మేనకకుఁ దెల్పనన్నాతి • మిన్నయపుడు
నారదునకుఁ బిల్వనంపె ఘనత దలిర్ప. 252

వ. అంత నారదుండు శివానుమతిన్ జెంది మేనకాంతఃపురంబునకున్ జనుదు
సమ్మేనక యమ్మునివరునకు మ్రొక్కి యిట్లనియె. 253

గీ. ఈశ్వరుని దివ్యరూపంబు • నీక్షసేయఁ, గడఁగియున్నట్టిదానను • ఘనమునీంద్ర!
ఎంతయుజ్జ్వలరూనమో • యిగురుఁబోఁడి, కాళితపమొంది యద్దాని • గారవించె

క. అని యజ్ఞానంబున శివుఁ, గనఁగోరి గిరీంద్రదేవి • గ్రక్కున మునితో
డను జంద్రశాలపైకిన్, జని యటఁ గూర్చుండెఁ గడిఁది • సంబరమొప్పన్ 255

—* శివుఁడు బలంబుల వేఱువేఱుగా నగరుకుఁ బంపుట *—

వ. శివుఁడును మేనకాభిప్రాయం బెఱింగి యమ్మదవతి యహంకారంబునకు గినిసి
యాపె కజ్ఞానం బినుమడింపఁజేసి హరి విరించుల కిట్లనియె. 256

క. మీ మీ సేనలు గొలువఁగ, నేమముతో నొక్కరొకరు • నేర్పున గిరిసు
తాప్రియుని పురమున కరుగుం, డామీఁదను నేను వత్తు • నభిమతమొప్పన్. 257

ఆ. అనిన హరివిరించు • లభవు నభిప్రాయ, మెఱిఁగి సైన్యమెల్ల • నొఱపుమీఱ
వేఱువేఱదీర్చి • వేగంబె సురలతో, సాగుఁడంచు నంత • సన్నసేయ. 258

—* చంద్రశాలయందు మేనకకు నారదుఁడు దివ్యులనెల్ల నెఱింగించుట *—

క. ముందుగ గంధర్వులు సొగ, సుందర మలరార విలువ♦సొమ్ములు దుస్తుల్
పొందుగఁదాల్చి వెడలిరి ప, సందుగ నచ్చరలు దమదు♦జతతో నడువన్.

క. వారువము లెక్కి పరిపరి, తీరుల వాద్యముల మ్రోఁత ♦ దిశ లలముకొనం
గా రహిఁగూర్చుచు జెండాల్, చేరంజిలవచ్చిరెంతొ ♦ సింగారముగాఁ. 260

గీ. వారికండఁ గోడయఁడై ♦ వైభవముగ, వచ్చు విశ్వావసునిఁగాంచి♦పర్వతేంద్రు
రాణి సంబరమున ముని♦రాజుఁ జూచి, యితఁ డెకద శంకరుఁడు వచి♦యింపుమనుడు

క. శంకరునిఁగూర్చి పాడెదు, కింకరు లిఁక వీరు వినుము ♦ గిరిరాజసతీ!
శంకరుఁ డేతన్మాత్రుఁడె, సంకటహరుఁ డెందు సర్వ♦శాసకుఁ డబలా! 262

క. అనిన విని మేన గ్రమ్మఱఁ, గనుచుండఁగ యక్షు లేపు♦గడలుకొనఁగఁ ద
జ్జనపతియైన మణిశ్రీ, వునిఁ గని హిమవత్పురంధ్రి ♦ పొంగి యిటులనెన్.

క. ఇతఁడే నాశివుఁడనఁ గాఁ, డితఁడని నారదుఁడు నుడువ ♦ నింతట ననలుం
డతులితవాహినితోఁ రాఁ, గుతుకముతో నడిగె నితఁడొ♦కో! శివుఁడనుచున్.

క. కాఁడని మునియన నాలో, వేడుకతో ధర్మరాజు ♦ విచ్చేయుడు నా
జాడఁగని మేనయనె ముని, చూడు మితండేమొ శివుఁడు ♦ శూలధరుఁడిటన్.

క. నావుడు కాఁడన నైరృతుఁ, డావెంట బలంబుతోడ ♦ నరుదేరఁగ నా
పూవుంబోఁడి యడిగె నితఁ,డా? వచియింపుమని యాతఁ♦డనె కాఁడనుచున్.

మత్తకోకిల. అంతలో వరుణుండు రత్నమ♦యంపుభూషలు గ్రాలఁగా
సంతసం బిగురొత్తరాఁ గని ♦ శైలపత్నియు మెచ్చుతో
మంతనంబున నీతఁడైనఁ గు♦మారి ధన్యయె యంచుఁ బ
ల్వింతదోఁపఁగ మానితో ననె ♦ విశ్వభర్త యితండెకా! 267

తరల. అనుఁడు కాఁడన నంతలోన మ♦హాబలుండు బలంబులన్
గొని హుటాహుటి రాఁ గనుంగొని ♦ కూర్మితో గిరికాంత దాఁ
గనుము మాని యితండొ శివుఁడనఁ ♦ గాఁడనంగ లతాంగియున్
ఘనుఁడిఁకెట్టిఁడొ నాదు పుత్రికిఁ ♦ గాంతుఁడంచెద నెంచుచున్. 268

క. జక్కులదొర కొమరునితో, నక్కజమగు సేనతోడ ♦ నరుదేరఁగఁ బె
న్మక్కువ నలకూబరునిన్, గ్రక్కునఁగని మురిసి యితఁడొ♦కద శివుఁడనినన్.

ఉ. కాఁడని మాని చెప్ప సుర ♦ కాండముతోడ మహేంద్రుఁ డత్తఱిన్
జోఁడిమిదోఁపఁగా నడువ ♦ భూధరరాట్సతి గాంచి పొంగుచున్
వీఁడెగదా శివుండనుచు ♦ వృత్రహరుం డితఁడంచు నారదుం
డాడ నిఁకెవ్వఁడో శివుఁ ♦ డటంచు మదిన్ దలపోసె మేనయున్. 270

పంచచామరము: ఇటుల్ తలంచుచుండ నోష ♦ ధీశుఁ డెంతో నీటుగా
దటాలునన్ బలంబుతోడఁ ♦ దారసింపగట్టురా
మిటారి సంబరం బెసంగ ♦ మిన్నుముట్టి యిట్టులన్
జటాలుఁ గాంచి యీవలంతి ♦ శర్వుఁడేమొ కన్మనెన్ 2 1

ఆ. చందురుండితండు ♦ శర్వుండుగాఁడని, పల్కెఁ దపసియంత ♦ భాస్కరుండు
కనులఁగప్పి వేయు ♦ ఖరమరీచిసహస్ర, మడరి వెలుఁగ రా భ ♦ యంబునొంది. 272

ఆ. ఇతఁడె యితఁడె చూడు ♦ మీశ్వరుండన మేన, మాని శివుఁడుగాఁడు ♦ భానుఁడనుడు
బ్రహ్మఋషులు మునులు ♦ పరిభవంబుగఁ గొల్వ, నాహిరణ్యగర్భుఁ డరుగుదెంచె

వ. కనుంగొని మేనకయును దాపసనాయకునితో,

వనమయూరవృత్తము: దేవముని చూడుమిఁకఁ ♦ దేజియిటునింపౌ
పావనకలామయుని ♦ బ్రహ్మమునిగేయున్
బూవిలుతుఁ గెల్చిన వి ♦ భుండొకొ యనన్ రా
జీవభవుఁ డీతఁడని ♦ చెప్పె మునియంతన్ 274

సీ. కోటికందర్పుల ♦ కొమరారు సౌరుఁద్రో, యఁగఁ జాలు మేల్మిసో ♦ యగముతోడ
శంఖచక్రగదాది ♦ సాధనంబులనొంది, తనరారు నాల్గు హ ♦ స్తములతోడ
కట్టిన మేల్మి బం ♦ గారుపుట్టంబుల, దట్టంబులౌ తళ ♦ త్తళలతోడ
నురమందు రవికాంతి ♦ నొప్పారుచున్న ది,వ్యంబైన యల కౌస్తు ♦ భంబుతోడ

గీ. డంబుమీఱిన మణిమకు ♦ టంబుతోడఁ, గడుమనోహరమైన ము ♦ ఖంబుతోడ
దయను వెదజల్లు వనజనే ♦ త్రములతోడ, విష్ణుదేవుఁడు విచ్చేసె ♦ వేల్పులలర.

క. కనుఁగొని మేనక పెనుముద, మున నఱలే దితఁడె శివుఁడు ♦ మునినాయక ! క
న్మనుఁడు నతఁ డితఁడు కేశవుఁ, డనఘుఁడు శివుఁ డింతకన్న ♦ నధికుండు చెలీ !

ఉ. ఆతనికన్న మిన్న నొకఁ ♦ డైనను లేఁడిఁక నాతఁడే జగ
ద్వ్రాతము లేలువాఁ డఖిల ♦ పాలకపాలకుఁ డిద్ధ వైభవుం

డాతత దేవతాసముద • యార్తిహరుండు హరుండు ధాత్రిలో
నాతనిఁజెప్ప గిప్పఁడర • మానాకా! నల్వాకుశేని మానినీ! 277

గీ. అనిన వలిమలదొరసాని • యాత్మమందుఁ
దనదుసుతఁగూర్చి యేకొఱంత • యును లేని
మంచి శ్రీమంతురాలని • యెంచి తనకు
సవతు లేదని తలఁచె ము • జ్జగములందు. 278

వ. వెండియు నంతరంగంబున.

ఉ. ధన్యుఁడఁ కన్ గిరీశ్వరుఁడు • ధన్యను నేను నిజాన్వయంబునున్
ధన్యతరంబువై భవము • ధన్యతమంబిఁక నిట్లనన్యసా
మాన్యవిభూతలక్ దగు న • మర్త్యులు భృత్యతఁగొల్చు రాజమూ
ర్ధన్యుఁడు నాదు పుత్రికను • దారనుగాఁగొనుటన్ జగంబునన్. 279

గీ. వేడ్కతో మేన యిట్లు భా • వింపుచుండ. సర్వజగ లోకనాథుండు • సత్వరముగ
నగసతీగర్వనిర్వాప • ణప్రమేయుఁ, డగుచు వెలువడె నిజగణం • బలరికొలువ.

—* నారదుఁడు మేనకకు శివునిఁ జూపుట *—

క. పొడగాంచి మానియనె న, ల్లడుగో! గోరాజకేతుఁ • డబ్జకిరీటుం
డడఁకువతోఁ బలుసిలుగుల, వడె నెవ్వనిఁ గోరి కాళి • పర్వతదేవి! 281

వ. అనునంతలో నమ్మహాదేవగణంబులనేకవిధాకారములఁ గడ వెలువడిరందుఁ గొందఱురూపధరంబులగు వాత్యసమూహంబులననొప్పి రిఁకను గొందఱుపతాకామర్మరధ్వానులును మరికొందరువక్రతుండులును గొందరునక్రతుండులును గొందరుచక్రతుండులును గొందరుశక్రతుండులును గొందరుకురూపులును గొందరుసురూపులును గొందరుకరాళులును గొందఱరాళులును గొందరురోమశులును గొందరుహరికేశులును గొందరుముద్గరహస్తులును గొందరుధనుశ్శరహస్తులును గొందరుపరశుహస్తులును గొందఱసిహస్తులును గొందరుశక్తిహస్తులును గొందరుగదాహస్తులును గొందరుముసలహస్తులును గొందరుహలహస్తులును గొందరుశూలహస్తులును గొందరుభిండివాలహస్తులును గొందరుచక్రహస్తులును గొందరుక్రకచహస్తులును గొందరువేత్రహస్తులును గొందరులవిత్రహస్తులును గొందరువిరుద్ధవాహనులు గొందఱనిరుద్ధవాహనులునుఁ గొందరుశంఖవాదులును గొందరుగోముఖవాదులును గొందరుఘంటావాదులును గొందరుడమరువాదు

లును గొందరు వీణావాదులును గొందరు వేణువాదులును గొందరు భేరీవాదులును గొందఱు ఝల్లరీవాదులును గొందరు మృదంగవాదులును గొందఱు ఘటవాదులును గొందఱు కాహళవాదులును గొందరు ముఖవాదులును గొందఱు ఛత్రధరులును గొందరు చామరధరులును గొందరు యాష్టికులును గొందరు నైష్ఠికులును గొందరు సుముఖులును గొందరు విముఖులును గొందరు చతుర్ముఖులును గొందరు బహుముఖులును గొందఱకరులును గొందరు సుకరులును గొందరు చతుష్కరులును గొందరు బహుకరులును గొందరు త్రినేత్రులును గొందరు బహునేత్రులును గొందఱకర్ణులును గొందరు బహుకర్ణులును గొందరు లంబకర్ణులును గొందరు గజకర్ణులును గొందరు గజముఖులును గొందఱజముఖులును గొందరు ఋక్షముఖులును గొందరు హర్యక్షముఖులును గొందరు సృగాలముఖులును గొందరు శార్దూలముఖులును గొందరు శరభముఖులును గొందరు వృషభముఖులును కొందరు తురంగముఖులును గొందరు కురంగముఖులును గొందరు శుకముఖులును గొందరు పికముఖులును గొందరు బకముఖులును, కొందరు వృకముఖులును, కొందఱేకపాదులును, కొందరు ద్విపాదులును, కొందరు బహుపాదులును, కొందరు వ్యాఘ్రపాదులును, కొందఱంజనవర్ణులును, కొందరు కాంచనవర్ణులును, కొందరు ధూమ్రవర్ణులును కొందరు శ్వేతవర్ణులును, కొందరు లోహితవర్ణులును, కొందరు నీలలోహితవర్ణులును, కొందరు నానావర్ణధరులును, కొందరు నానావేషధారులును నయి యసంఖ్యాత మహావీరు లద్భుతభయావహంబుగఁ గదలిరా నారదమునీంద్రుం డంగుళితో నవ్వారి వేఱువేఱుగఁ జూపుచు మేనక కిట్లనియె.

గీ. చూడు ప్రమథగణంబులఁ • జూడు భూత, సైన్యములఁ జూడు మీఁక వీర • సైన్యములను
జూడు మర్ధేందుభూషిత • చూడుఁ బేర్మి, సర్వపర్వతమూర్ధన్య • సాధ్వి! యిపుడు.

—* మేనక శివునిఁ జూచి భయపడి యాక్రోశించుట *—

శా. చూచెన్ మేనక యంత భీకరగణ • స్తోమంబుతో భూతపై
శాచవ్యూహముతోడ వచ్చు నభవున్ • శార్దూలచర్మాంబరున్
శోచిష్కేశఖరాఖరాంశునయనున్ • శూలాయుధున్ గోరథున్
రోచిర్లిప్తుఁ గపాలహస్తు సుకప • ర్దున్ భస్మదిగ్ధాంగకున్ ౨౩౪

ఉ. చూచినయంతనే వణఁకు • చొప్పడ గాడ్పునఁ గూలినట్టి యిం
పౌ చిగురాకు తీవవలె • నద్రివరాంగన నేల మూర్ఛిలన్

జూచి చెలుల్ గదుర్చినగిన • చొవ్వున సేవల నొప్పుసల్పుడున్
లేచి గిరీంద్రపత్ని యిటు • లే విలపింపఁదొడంగె రోజుచున్. ౨85

ఉ. ఎక్కడి రుద్రుఁ డీతఁ డిటు • లెంతయుఁ జూడ్కికి వ్రేఁగొనర్చె నిం
కెక్కడి దిక్కు నాతనయ • కెక్కడి దాపరమయ్యె నీతఁ డిం
కెక్కడి యాస పుత్రిక యిఁ • కెక్కడ యెక్కడి పెండ్లి యంచుఁ దా
వెక్కసమైన దుఃఖమున • వేఁగుచు వీఱిఁడియై యలందిరెన్. 286

క. కోపంబునుఁ దాపం బా,టోపంబును గదురఁగాఁ గడున్ గటువొప్పన్
బాపంబని వెనుదీయక, తాపసవరుఁ దిట్టఁదొడఁగెఁ • దగవుఁ దొలఁగుచున్.

— * మేనక నారదుని నిందించుట * —

క. ఓరీ! యుక్కివపుంజడ, దారీ! నీవెంత కేని దగుదువు బళిరే!
వేరంబునూనుకొని నా, గారాబుకుమారిఁ జంపఁ • గడఁగితివిటులన్. 288

ఆ. చిన్ననాఁడె నీవు • శివున కీ శివ నీయుఁ, డంచుఁ జెప్పి తప్పు • డప్పగింతఁ
బెట్టివచ్చెఁ గూఁతు • గట్టులదొర తోడ, నే జనించె బెడఁద • యెంతయేని.

క. మరల సుత కీవు రుద్రుని, మరలుకొనన్ జేయఁజాలు • మంతరమిడి దు
శ్చరతపము సేయఁ బంపితి, వరె! యీవిధమైన ఫలము • నమరించుటకై,

గీ. దాఁగి రిపుడెందుఁ దెల్లగ • డ్డాల మేలి, యయ్యవారలు పెఱుకుదు • నార్తి దఱుగ
వారి గడ్డంబులను; నెట • జాటిపోయె, మాయలాడి ముసలిసాని • మాటలాడి.

వ. అని కుమారికఁ జేరఁబిలిచి కటకటంబడి విలపించి యిట్లనియె. 292

— * మేనక పార్వతిని నిందించుట * —

చ. అకట కుమారి! నాకడుపు • నాఁడిపెట్టితి వదిరి వంశముఁ
వికలతనొందఁ జేసితివి • విశ్వవిమోహకమైన నీదు పు
ట్టుకయును నందచందము లెటో వనధిన్ బడఁద్రోసి తోసి తా
వక మవివేక మెంతటి యవస్థకు దాకొనఁ జేసె మాకిటుల్. 293

సీ. రాజహంసమును బా • ఱఁగఁ దోలి వాయసం,బును గేలదాల్పఁగాఁ • బూనుమాడ్కి
దంతావళముఁ బాఱఁ • దఱిమి వెచి నికృష్ట, జంబుకంబును జేరఁ • జనెడుచాడ్పు
తండులాన్నముఁ బాసి • తవిటిరొట్టెను గాల్చి, మెండుగా వేడ్కతో • మెసవుపోల్కి
హైయంగవీనంబు • నవలఁబోఁజల్లి కా, నుగునూనెఁ ద్రావన్ గ • మఁగునిధమున

గీ. బ్రహ్మవిద్యనువిడనాడి • పామరోక్త, కుత్సితపుగాథలను విన • గోరుమాది్రి
దేవవరులనుదిగనాడి • తేకువెడలి. రుద్రు చెండ్లాడఁబూనట • రుచిరగాత్రి!

ఉ. నిందితమయ్యె నీమనము • నిందితమయ్యెను నీచరిత్రమున్
నిందితుఁడయ్యె నారదుఁడు • నిందితలైరి భవత్సఖీమణుల్
నిందితనైతి నే నకట • నిందితుఁడయ్యె గిరీశ్వరుండునున్
నిందితమయ్యె సర్వమును • నీరజలోచన! నీకతంబునన్, 295

వ. ఇట్లు పరిపరివిధంబుల మిడుకుచుఁ బుడమిన్‌బడి మూర్ఛిలుచు లేచుచుఁ బ్రబల వ్యాకులయై యమ్మేనక హాహాకారంబులెసంగ నేడ్చుచున్నంత వివాహార్థంబై యిరుగెలంకులవచ్చిన నిఖిలశైలసురమునిగణంబులును జేరవచ్చి యోదార్చుచుండ నారదుండు సాంత్వనంబున నిట్లనియె. 296

చ. అలజడిమాను శర్వుని య • థార్థపురూపముఁ జూడవైతి వు
జ్జ్వలతరమద్ది మాయల నె • సంగ ధరించిన రూపమిద్ది యిం
దులకయి యల్కఁబూసి పరి • తోషమునన్ శశిమౌళికీ శివన్
దలఁపులెసంగఁగా నిడి ప్రమో • దమ్ముగఁ బెండ్లియొనర్పు మమ్మరో! 297

—* బ్రహ్మేంద్రాదిదేవతలు మేనకకు సమాధానముఁ జెప్పుట *—

క. అనిన విని మేన మునిఁగ,న్గొని దవ్వులకేగు మిఁకను • గుటిల! యనుడుఁ జ
య్యన సంక్రందనముఖు లి,ట్లనిర ద్రీశ్వరుని సతికి • నతివినయమునన్. 298

గీ. మేన! వినుమాదునుడిని నె • మ్మనఁ శివుండు, పరమసుఖదాత నీకూఁతు • భవ్యతపసు
మెచ్చి దరిసెనమిచ్చి యి • ట్లిచ్చెవరము, లేకపడయఁగవచ్చునే • లోకనాథు.

గీ. అనుడువిని మేనచాలఁగ • నక్కటికము, దోపమిడుకుచు ననియె యే • దొడ్డమైన
నుగ్రతముఁడగు రుద్రున • కొసఁగనాత్మ,జాతను జనుండుమీకేమి • సమ్మెయి చట

క. అనస ప్తర్షులు డగ్గఱి • యనిరిట్లు గిరీంద్రపత్ని! యనువుగఁగార్యం
బనుకూల పఱుపవచ్చితి, మనఁదగునే యిట్టులరయ • ననుచితవాక్కుల్.

గీ. అర్థియై జగదీశ్వరుం • దరుగుదెంచె, నీదుగేహంబునకు మేన! • యాదరమున
నాత్మజనొసంగి పాణిగ్ర • హణముఁజరిపి, పంపుమొండన శివుడువై • భవముదనర

క. అనినన్ మేనకయనెమీ, మనసొప్పఁగ టారిచేఁగు • మారిఁదునుముదా
ననుగాని శివునకీయను, చనుఁడిఁక దవ్వులకు నాదు • సముఖము విడుఁడీ! 303

—* హిమవంతుఁడు మేనకకు సమాధానము సెప్పుట *—

మ. అననంతర గిరినాథుఁ డాత్మసతిఁ డాయన్వచ్చి యోదార్చి యి
ట్లనియెన్ బేలవిదేల యెట్టిఘను లాత్మాగారమున్ జేరిరో
కన కవ్వారల నెగ్గులాడఁ దగునే కల్యాణి! సర్వేశ్వరుం
డనఘుం డాతనిరూప మారయఁగ శక్యంబా నీకెంతయున్ 305

క. నానావిధ రూపంబులఁ,బూని జనులమోసగించు ముగ్ధేందుధరుం
డానీతి నీవెఱుంగక, మానిని! యిటువంతనొంది మఱుఁగుటమేలే?

ఉ. మాను హఠంబు శోకమును మానుము లెమ్ము రయమ్మునన్ బ్రియం
బూని వివాహమున్ సలుపు మున్నతియొప్పఁగ మున్ను నీవునున్
నేనును గూఁతు నీశునకు నిక్కముగా నొసఁగంగఁజెప్పమే
ప్రాణసతీ! మదిన్ దలఁపు పన్నగ నావచనంబు నీయెడన్. 306

వ. అనిన విని మేనక కినుకమానక హిమాచలున కిట్లనియె.

ఉ. నావచనంబు విన్మిఁకను నాథ! గళంబునఁ బ్రాఁకుఁగట్టి యే
బావినినైన వేయుమిఁకఁ బార్వతి నంతియెగాని శూలికిన్
గావలెనంచు నీయఁజుమి! గంగనుగాని సముద్రమందుఁగా
నీ విడు మట్లొనర్చి మన మిందు సుఖమ్ముగనుంద మిమ్మునన్. 307

ఆ. అల్లుగాకఁ దక్కి యనుఁగుకూఁతును నీవు, రుద్రునకు నొసంగ రూఢిగాను
కాయ మేను పాయఁగాఁగలదానను, దెలియుమాత్మయందుఁ దెల్లముగను.

వ. అని పలికి దురపిల్లుచున్న తల్లిన్గాంచి యల్లనఁ బార్వతి యిట్లనియె. 309

—* పార్వతి మేనకకు సమాధానంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. తల్లి! యిదేల నీదుమది తద్దయు మాఱెను దల్లడిందుగా
నెల్లెడ ధర్మమర్మము లనేక మెఱింగినదాన వీవిటుల్
పొల్లుగ ధర్మమున్ విడువఁబోలునె? శంకరుఁ డప్రమేయుఁ డీ
యెల్లసురాళి నేలెడు మహేశ్వరుఁ డల్లుఁడటంచు నెంచితే? 310

వ. ఇఁక నందగాఁడు గాడందు వేని వినుము.

సీ. లీలచేఁ బలుతెఱఁగుల బాలచంద్రధరుఁడు గనుపట్టు నీవిటు తత్తరంబుఁ
జెందవలదిఁక వేగనన్ శివున కిచ్చి, పెండ్లిచేసి యిలన్ బేరు పెంపుఁ గొనుము.

క. అటుసేయకతక్కిన నే, నిటలాక్షునిఁదక్క నన్యు♦నిన్ జేపట్టన్
స్ఫుటమిది త్రికరణపూర్వం, బిటు చెప్పితి లాఁతియొక్కఁ♦డెంచకుతల్లీ! 312

వ. ఇట్టుగాక యెట్టకేలకీవు దిట్టతనంబున రట్టడికోర్చి బెట్టిదంపుపట్టుతో నన్నుఁ బెరవానికిఁ గట్టఁబూనిన నది యెట్టుకడముట్టు నారయుము. 313

క. పంచాననధనమగు నన్, గొంచక యొండెవఁడు పెండ్లిఁ♦గొనఁగలఁడంబా!
పంచాననధనము నిలన్, వంచకమతి యొక్కనక్క♦వడయునె యెందున్. 314

వ. అవినవిని మేనక మిగుల విచారంబునొంది.

గీ. కన్నకడుపౌట నెక్కుడు♦కక్కురితిని, గాసిపడియిట్టు లలమటఁ♦గాంచుటయ్యెఁ
గాకయొక్కరి కాన్పైన♦లోకులట్టు, లేనునుక్కి మిన్నకుండ నే♦యెల్లఁగనుచు

ఉ. వేఁడుచుఁగొన్నబాలయిది ♦ వేడ్కవరించెఁ గపాలినెట్టులో
కాదను ధీరు లెవ్వరును ♦ గన్పడ రెందును నేమిసేతునం
దేదయినన్ గుణంబొకటి ♦ యేనియులేదిఁక సాటివారిలో
నాదువిభుండు నేనుఁగడు ♦ నవ్వులపాలగువార మక్కటా! 316

ఆ. మిగుల బుగులుసేయఁ♦దగునొడలిబ్బంగిఁ, గరముచూడ్కికధిక♦భరముఁగూర్ప
వెలయునీ త్రిశూలి♦కిల నేబెడఁగుఁజూచి, యిగురుఁబోణిఁబట్టి♦యీయవలయు

ఆ. మేన యిట్లు మేర♦మీఱి దుఃఖంబుతో, నగడుఁజెందిపొగుల♦నజ్జభవుఁడు
చేరవచ్చియిట్లు ♦ చెప్పె మేనా! విను, మేను శంభుతత్త్వ ♦ మెఱుకపఱతు

ఉ. సర్వజగన్నిధానుఁడయి ♦ సర్వజగత్పరిపోషకుండునై
సర్వజగన్నిహంతయయి ♦ సర్వజగత్పరిపాలకుండునై
సర్వజగన్మయుండునయి ♦ సర్వనియామకుఁడై తనర్చు నా
శర్వునిరూప మారయఁగఁ♦జాలెదవా? యిటు జాలినొందఁగన్. 319

క. మది నిట్లు దెలిసి శివునకు, ముదమున శివ నిమ్ము రోస♦మున్ విడుమిఁకఁ బెం
పొదవఁగ ననియన విని వగఁ, బొగలుచు నగరాజవరుని♦బోటి యిటులనెన్.

ఉ. ఏటికి ధాత! యిట్లు తగ♦వెంచక చెప్పెదు దీనిరూప మా
యేటికి ధారవోయుటకు ♦ నెంచితి వట్టులగాక దీనినే
యేటికిఁ ద్రోయరాదె? విను ♦ మీయను గ్రుద్దున కేను బుత్రికన్
గోటు లిటుల్వచించిననుఁ ♦ గోవిదు లెంతకునైన దంటలే. 321

—* సనకాదులు మేనకకు సమాధానంబు సెప్పుట *—

గీ. అనుడు సనకాదిసిద్ధు లి♦ట్లనిరి మేన!
పట్టుదల విడు శంభుండు ♦ పరమకృపను
నీదు కూఁతును మెచ్చి మ♦న్నించి యిట్లు
పెండ్లియాడంగ వచ్చె భా ♦ వింపు మదిని. 322

గీ. అనినవిని మేన వనరుచు ♦ ననియె నిట్లు
నుగ్రునకు నాదు కూఁతు నే ♦ నొసఁగ నెపుడు
మాగొడవ యేటి కిఁక మీకు ♦ మానిపొండు
సిద్ధులార! త్రిలోకప్ర♦సిద్ధులార! 323

ఆ. అనినయంతఁ బద్మ♦జాదినిలింపులు, మునులు చకితులగుచు ♦ మూర్ఖురాలి
యుల్లమెట్లు చక్క♦నొందింపనగునని, కలఁకఁజెంది వెఱఁగుఁ♦గాంచిరంత.

—* విష్ణుమూర్తి మేనకను మరల శివునిఁ జూడుమనుట *—

ఉ. మాటలపొం దెఱింగిన ర♦మాపతి యంత నెఱింగి వచ్చి య
ప్పాటలగంధి కిట్లుపరు ♦ వంబుగఁ జెప్పెఁ బురంధ్రిరత్నమా!
బూటకమాడ నే నిఁకను ♦ బొల్పుగ విన్ము మదుక్తిఁ గన్మ నీ
పాటికులాంగనల్ గలరె ♦ ప్రాభవ మందును భాగ్యమందునుఁ 325

చ. ఒకనుడి యాలకింపుము గు♦ణోజ్జ్వల! వానులుగాని పద్మజా
దికసురవర్గమేనియు మ♦దిన్ బగఁదాల్చి యిటుల్ వచించిరో
యకుటిలమైన ప్రేమమున ♦ నారసి చెప్పిరొ యొప్పఁగాంచుమీ
సకలమెఱింగినట్టి గుణ ♦ శాలిని నీ వగరాజగేహినీ! 327

ఉ. వినను సుంతవిన్మ శివుఁ ♦ డద్భుతలీల ననేకరూపముల్
బూనిచరించుచుండు నొక ♦ పోవడిఁ బోయెడువాఁడు గాఁడిఁకన్
మానిని! యెట్లునూచి యను♦మానము నొందితివో మహేశ్వరున్
మానుగఁజూడుమీ మరల ♦ మానసమందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్ 328

ఉ. ఇత్తఱి నీదుచిత్తమున ♦ కెంతయు నచ్చిన నిమ్ము పుత్రికన్
హత్తకయుండెనేనియును ♦ నడ్డమె నీకిఁక మాని వేయుమీ
యుత్తమమైన మార్గమిది ♦ యూరక యేటికి వాదులాడ భా
స్వత్తరదివ్యదీధితివి♦భాసితమూర్తి శివుండు చూడుమా! 329

గీ. వామదేవుఁడు గాఁడమ్మ ♦ వామదేవుఁ
డతఁడు రుద్రుఁడు గాఁడమ్మ ♦ యతఁడు రుద్రుఁ
డాతఁ డభవుఁడుగాఁడిఁక ♦ నతఁ డభవుఁడు
డెగడకారయు నగరాజ♦దేవి! మదిని. 329

వ. మఱియు నొక్కమాట వినుము.

గీ. నిర్గుణుండయిభాసిల్లు♦నిత్యపురుషుఁ, డిట్లు లోకహితమునకై ♦యెలమినవత
రించె నీతఁడెకాఁడె పుట్టించెజగము, లెల్లవేదంబులను నెల్ల♦నెఱుఁగు మబల!

ఉ. ఈతనిచేతనే పొడమె ♦ నీశ్వరశక్తి కృపాళువీ జగ
న్మాత యజుండు నేనిఁక న♦మర్త్యులు మర్త్యులు సర్వభూతముల్
ఖ్యాతిగ నీతఁడే భువన ♦ కాండములన్నియు నేలుఁ వాఁడు నీ
వాతురతన్ దొలంగి నిజ♦మారసి భద్రములొందు మమ్మరో! 331

—* మేనక మరల శివునిఁజూమట కొప్పుకొనుట *—

ఆ. పద్మనయనుఁ డిట్లు♦పలుకఁగ విని మేన, మదియొకింతబెదరు ♦ మాని కుదురు
కొనఁగ నిట్టులనియె ♦ గోవింద! యిపుడేను, మరలఁజూచుదాన♦మారహరుని.

క. ఈమాత్రైనను శివుఁ డభి, రామాకృతిఁ దనరెనేని ♦ రామనొసఁగివే
ప్రేమమున బెండ్లిచేసెద, నేమాత్రము బొంకులే ద♦హీనచరిత్రా! 333

ఆ. అట్లుగాకయున్న♦నచ్యుత! మీరెల్ల, కోటియత్నములను♦గూర్చినను మ
దీయతనయనీయ♦దిటమిది నామాట, వినుఁడు దీనికన్న ♦ వేఱులేదు. 334

క. అనుడు వనజాక్షముఖులగు, ననిమిషవరు లనుమతించి♦యభవునిచేరన్
జని రన సూతుని గని ముని, లని రవ్వలికథను జెప్పు♦మనుచున్ బ్రీతిన్.

శా. నానాశైవపురాణవృత్తనిచితా♦నందోల్లసన్మానసా!
సూనాస్త్రాంతకలింగపూజనలస♦చ్ఛుభ్రాత్మనాగాంబికా
ధీనాంతఃకరణా! దిగంతవిలస♦ద్దివ్యద్యశోమండనా!
దానాగ్రేసరదన్నదానకుశలా! ♦ ధైర్యాతిహేమాచలా! 336

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శి వ పు రా ణ ము

పా ర్వ తీ ఖ ం డ ము

పంచమాశ్వాసము

మత్త్రిపురాంతకభూ
సామీప్యవిరాజమాన • శైవపుర భవా!
క్ష్మామరశశికోటీశసు
తా! మామకజనని! లక్ష్మ•మాంబా! సుమతీ!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శ్రీవిభుఁ డంత శంకరునిఁ•జేరి ప్రణామముచేసి మేనకా
దేవివిధంబుఁజెప్పి యిఁక • దేవహితంబునకై మహాత్మ! నీ
పావనజాక్షి మెచ్చునటు • లారసి చక్కఁదనంపు రూపమున్
శ్రీవెలయన్ ధరించి యుమఁ•జేకొని పెండిలియాడు మర్మిలిన్. 2

—* విష్ణు ప్రార్థనచే శివుఁడు దివ్యసుందరరూపంబు నొందుట *—

గీ. అనుచు హరి యిట్టు లర్థింప • నబ్జచూడుఁ,డమరకార్యచికీర్షతో • నతిమనోజ్ఞ
మైన యుజ్జ్వలరూపంబు•నంది చూడ్కి,కెలమికలిమిపొసంగఁగ•నెసకమెసఁగె.

వ. అంత నమ్మహాదేవునిదివ్యరూపంబుఁ జూచి పుండరీకాక్షుండు పరవశుండై శిరఃకంపంబుచేసి మెచ్చి యమితానందంబున నారదున్ జూచి మేనక నిటకు దోడ్తెమ్మనుడు నతండు మేనకఁ జేరఁబోయి యిట్లనియె.

గీ. రమ్మ మేన! విశాలాక్షి! ♦ రాజ మూమఁ
జూడు కరుణామయాత్ముఁడై ♦ సుమచిరంపు
రూపుఁ గైకొనియున్నవాఁ ♦ డేపుమీఱు
నీయవిద్యాతమం బది ♦ పాయు నిపుడు. 5

— * మేనక శివునిఁ జూచి యానందించుట * —

వ. అనిన విని మేనక యత్యంత కుతూహలస్వాంతయై సంతసంబునఁ బరిచారికా శతంబుతోడ వచ్చి దవుదవ్వులనుండియే మహేశ్వరునిఁ జూడఁదొడంగుడు.

సీ. కోటిమన్మథలీలఁ ♦ గొనఁజాలు చక్కందనంబు మేలొందు రూ♦పంబువాఁడు
కోటిసూర్యులకాంతిఁ ♦ గొఱఁతఁబెట్టించు దట్టంబైన కాంతిమం♦డలమువాఁడు
కోటిచంద్రమసుల ♦ కోమలకళల రమ్యంబైన నగులేమొ♦గంబువాఁడు
కోటీంద్రవిభవంబుఁ ♦ గుదువపెట్టుకొను దివ్యంబైన మణిమండ♦నంబువాఁడు

గీ. చారుకస్తూరికాగరు ♦ చందనాను
లేపనసుగంధబంధురా♦టోప మెసఁగు
వాఁడు రుచిరతరామూల్య♦వస్త్ర యుగ్మ
కలితుఁడగువాఁడు శంభుండు ♦ గాంచఁబడియె. 7

ఉ. పూఁచినచంపకప్రసవ♦మున్ నిరసించెడి మేనిచాయవాఁ
డేచిన తేఁట్లనిగ్గుల జ♦యించు కచప్రచయంబువాఁడు కాం
తాచతురేక్షణంబులకుఁ ♦ దావలమై యలరారువాఁ డప
ర్ణాచిరసంభృతోత్తమధ♦నంబగువాఁ డగుపట్టె మేనకున్. 8

సీ. గంగాయమున లింపు♦గదసి యిర్వంకలఁ, జామరంబులసేవ ♦ సల్పుచుండ
సూర్యచంద్రులు గడు♦సుందరంబగుసిత, చ్ఛత్రంబు వేడ్కతో ♦ సంతరింప
సిద్ధ్యష్టకంబు వా♦సిన్ బొంగి ముందఱఁ, జెలువుగ నృత్తంబుఁ ♦ జేయుచుండ
శక్రాజకేశవుల్ ♦ సంతసం బిగురొత్త, జయనినాదంబుల ♦ సంపడింప

గీ. పరఁగ విశ్వావసుండు స♦చ్చరలు మ్రోల
బాగుగా మృదుగీతులఁ ♦ బాడుచుండ
మునులు వెనుకొని యామ్నాయ♦ములను జదువ
నలరు శంకరుఁ గాంచె శీ♦తాద్రిపత్ని. 9

క. నందియుఁ బుత్తడిబెత్తము, నంది పసందొప్ప ముందల • నలరుచు నిలువన్
గందువఁ బ్రమథు లమర బా, లేందుధరునిఁ జూచె మేన • యింపలరఁగొనన్. 10

గీ. కాంచి మేనక దా విస్మ • యించి కడుఁ బ్రభ, మించి హర్షించి మదినిభా • వించెనిట్లు
ధన్య నాపుత్త్రి నేనును • ధన్య నిఁకను, ధన్యుఁడు గిరీంద్రుఁ డెంతయుఁ • దథ్యముగను.

—* మేనక తన యపచారంబును సైఁపుమని శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

క. అని మును శివదూషణ చే, సినదానికి నొచ్చుకొనుచు • శివునకుఁ దా జో
తఁ జేసి వినయమునఁ దన, యనుచితమును సైఁపుమంచు • నంజలి చేసెన్.

గీ. శివు నెదుర్కొని వరపూజ • సేయుపొంటె, తనదు విభునాజ్ఞ నాత్మీయ • ధామమునకు
మేనచనుడు శివుండు గు • స్వానవాద్య, ములు సెలఁగ నగ రాద్గేహ • మునకుఁ దరలె.

— * నాగరస్త్రీలు శివునిఁ జూచుట *—

క. మేళంబుల మ్రోఁతలు విని, కాళికకగు మగనిఁ జూడఁ • గా నాగరతా
నాళీక నేత్ర లెంతయు, వైళంబుగఁ బనులు వదలి • వచ్చిరి తోడ్తోన్. 14

చ. చెలువ యొకర్తు మజ్జనము • సేయుచుఁ గుంతలబృందమందుఁ దా
వుల విలసిల్లు చూర్ణమును • బొందుగఁ జేర్చిన వేళ మేళముల్
సెలఁగుచు మ్రోయ శంకరుఁడు • చేరఁగ వచ్చెనటంచు మేల్ కుతూ
హలమునఁ జాలమార్గమున • నబ్జకిరీటునిఁ గాంచె వేడుకన్. 15

ఉ. రామయొకర్తు పాపని ను • రమ్మునఁ జేరిచి స్తన్యమిచ్చుచున్
సోమకలావతంసునిఁ గ • నుంగొనఁ గుబ్బని డించి చంద్రశా
లామహిఁ జేరి విభ్రమవి • లాసవిశేషములొప్పఁ గన్గొనెన్
గోమలకాంతిమండనుని • గోపతిశేఖరకేతనున్ దమిన్. 16

పడఁతియొకతె గేస్తు • పజ్జఁ జామరమును, జేతఁ దాల్చి తనదు • చెలియతోడ
వీచుచుండి శివుఁడు • విచ్చేసె ననఁగనే, యట్టె వచ్చి చూచె • నధిపుఁ బాసి.

పులినశ్రోణి యొకర్తు జిల్గువలువన్ • బొంకమ్ముగాఁ గట్టుచున్
గులశైలేంద్రసుతామనోవిభునిఁ గ • న్గొనెంచి యాత్రంబునన్
వలచే నీవిని వామపాణి రశనన్ • వాటంబుగాఁ బట్టి య
ళ్లికన్ జాలమునుండి కన్గొనియె న • క్కందర్పదర్పాపహున్.

ఉ. కామినియోర్తు సాపడఁగఁ ♦ గాంతుఁడు లోఁగిటఁ గూరుచుండఁగాఁ
గామవిభంజనప్రమథ♦కాహళతూర్యము లాలకించి స్వ
స్వామికిమ్రొక్కి సెల్వుఁగొని ♦ చావడి బల్వడిఁ జేరిచూచెఁ గాం
తామధురాంగసుందరు సు♦ధాధరశేఖరుఁ గోర్కులూరఁగన్. 19

చ. కలికియొకర్తు కన్నులకుఁ ♦ గాటుక దిద్దికొనంగఁబూని యి
మ్ములనొకకంటఁ గజ్జలముఁ ♦ బొందికఁగూర్చి శివుండు వచ్చెనం
చలుకుడు నాలకించి యొక ♦ హస్తమునందు శలాకఁదాల్చి వె
గ్గలపుఁ దమిన్ గవాక్షమునఁ ♦ గామమదాపహుఁ గాంచెఁ జెచ్చెరన్. 20

క. పెదవికి లాక్షను గూరుచు, నదనున నొక యందకత్తె ♦ యగు జవరాల
య్యదె శివుఁడువచ్చెనని విని, ముదమున మొగసాలఁజేరి♦మురిసెఁగనిహరున్

ఉ. సుందరియోర్తి పాదముల ♦ సొంపెసలార నలక్తకంబు చే
తం దళుకొందురంజనముఁ ♦ దా రచియించుచు వాద్యనిస్వనం
బుం దమకంబుతో విని ప్ర♦మోదముతోఁ గిటికీనిఁ జేరి చూ
చెం దరుణేందుశేఖరునిఁ ♦ జెన్నుగఁ జన్నులు పుల్కరింపఁగన్. 22

గీ. ఒక్కకప్పురపున్గంధి ♦ యొడయఁడించు
విల్తుకేళికిఁ బైకొను♦వేళ శివుని
మేళములమ్రోఁత వీతెంచ ♦ మెలఁత మగనిఁ
ద్రోసికొనివచ్చి వేగ నిం♦దుధరుఁ గనియె. 23

సీ. స్తనమండలమునఁ జం♦దనములందుచునీశుఁ, జేరికన్గొనె నొక్క♦చిగురుఁబోఁడి
వేనలిఁగేదంగి♦విరులఁగూర్చుచుశివుఁ, డాసి కన్గొనెనొక్క♦భాసురాంగి
మొగమునఁగస్తూరి♦బొట్టుఁదీర్చుచు శర్వుఁ, గదిసికనియె నొక్క♦కలువకంటి
పుక్కిటఁగప్పురం♦పున్ విడెంబేయుచు, హరుఁజేరికనె నొక్క♦యన్నుమిన్న

గీ. కొప్పుదీర్చుకొనుచు నొక్క♦గుబ్బలాఁడి, తివిరిబాలేందుశేఖరుఁ♦దేఱిచూచె
పుప్పరజమును మేనిండఁ♦బూసికొనుచు, వచ్చిశంకరుఁగనెనొక్క♦వాలుఁగంటి

సీ. వీణెమీటుచునొక్క♦వెలఁదివాతాయనం,బుననుండికాంచె శం♦భుని ముదమున
చిత్రంబువ్రాయుచు♦సింగారియొకతె ముం, గిలిఁజేరిచూచెఁగో♦ర్కులమపేక్ష
బంతులాడుచుమేడ♦పయినుండికాంచెగు, బ్బెతయోర్తి శివుఁదళ్కు♦బెళ్కులెసఁ
గవనమల్లుచుఁజేత♦గంటంబుఁదాల్చియు, వ్వరమెక్కిశివుఁజూచెఁ♦భామయొక్క

గీ. ఇట్లు పనులెల్ల మాని తా♦మిగురుఁబోణులె, ల్ల ఘంటాపథంబందు♦హిమగిరీంద్ర
పుత్రికాహృదయేశ్వరుఁ♦బొంగిపొరలి, గాంచి రెంతయువిస్మయా♦క్రాంతలగుచు

వ. మఱియొక ముందటివీథిలో

సీ. తనవన్నెఁబోలు నం♦దపుమేల్మిమగరాల, శివునిపైఁ గురిసెను♦జెలువయొకతె
తనమోవిఁబోలు నె♦త్తనమించుకెంపుల, హరుపదంబులఁగుప్పె♦నతివయొకతె
తన మేనిచాయఁబో♦లిన కుందనపుఁబూల, భవుమేనరాల్చెను♦భామయొకతె
తనకురులనుదీటు♦కొనునీలముల నలి గళుమెడఁజేర్చె సిం♦గారియోర్తు

గీ. తనదుచూపులఁబోలు నీ♦ర్దంపుటాణి, ముత్యములనొక్కమదిరాక్షి♦ముగ్ధచంద్ర
ధరుకిరీటంబుపైఁ జల్లెఁ♦దలిరుఁబోఁడు, లెల్లమేడల నిట్లు రం♦జిల్లిరపుడు. 25

వ. వేఱొక్కపేటయందు

క. శివమూర్తిని హృదయంబుల, నవధానముతోడఁ దాల్చి ♦ యబ్జాతముఖుల్
వివిధవచోరచనల నిటు, భవుఁగూర్చి ప్రశంసనములఁ ♦ బరపిరి వేడ్కన్.

—* నాగరస్త్రీలు శివునిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. ఈ ధన్యుఁడేకదా ♦ యీ జగంబులకెల్ల, నాదికారణమైన ♦ యనఘమూర్తి
ఈ మాన్యుఁడేకదా♦యీ హరిబ్రహ్మాది, నైలింప చక్రంబు ♦ నేలు ఱేఁడు
ఈచతురుఁడేకదా♦యీ ప్రపంచములకుఁ, బంచకృత్యముల యో♦జించు దంట
ఈ కుశలుఁడేకదా ♦ యిమ్ముగా షడ్గుణై,శ్వర్య సమృద్ధితోఁ ♦ బరఁగు మేటి

గీ. ఈ సరసుఁడేకదా మన ♦ హిమనగేంద్ర, బాలికాచేతమును బరి♦పరివిధములఁ
జాలఁగాఁ బరిశీలించి ♦ మేలివరము, నొసఁగి పెండ్లాడవచ్చిన ♦ యూర్జితుండు.

వ. వెండియుం గొందఱు మెఱుంగుబోణులు మిద్దియలం గాచికొని తమకురంగటఁ గదలిపోవుచున్న సారంగభృచ్చూడామణిం గనుంగొని పొంగుచు నిట్లనిరి.

సీ. హాలాహలముఁ ద్రావి ♦ యఖిలలోకంబులఁ, గాచిన ఘనదయా♦కరుఁడితండె
త్రిపురదైత్యులఁగాల్చి ♦ త్రిభువనంబులనెల్లఁ, బ్రోచినమగసిరి♦ప్రోడయితఁడె
దక్షాధ్వరంబు వి♦ధ్వంసంబొనర్చి జే,జేల శిక్షించిన ♦ జెట్టి యితఁడె
కమలజ విష్ణుల ♦ కలనెడఁజేసి లిం,గాకారుఁడైన మ♦హాత్ముఁడితఁడె

గీ. చెలిమియలరఁగ నమ్మఱ్ఱి♦చెట్టుక్రింద, సనకముఖ సంయములకు న♦క్షరపదార్థ
బోధనంబొనరించిన ♦ బోద్ధ యితఁడె, విశ్వములనెల్లఁ బోషించు♦విభుఁడితండె.

ఉ. ఎంతతపంబు జేసెనొ గిరీంద్రుడు మేనకయున్ గుమారి కీ
శంతుని గల్పనట్టి దొర • కెంతయు భాగ్యముగా నొసంగుచు కల్మి క
ళ్యాంతికమైన యున్న మన • యందటి మెచ్చియు నోచినామొ! య
ట్ల్యంతము గన్నులారంగ సుఖ • మిచ్చెను జన్మము ధన్యతాగతిన్. 31

క. వారే సిరిగలవారలు, వారే చెలువుగలవారు • వారే వలంతుల్
వారే చదువరులిట నే, వారలు శంకరుని గనులం • బడయంగలిగిరో. 32

వ. ఇంకను గొందఱు మచ్చికంటు లిచ్చమెఱయ నిచ్చోప్పవ్వన హెచ్చుగ నుచ్చ
రించిరి.

చ. కువలయనేత్ర కీ యుమకుం • గోరినయట్టుల రాజశేఖరున్
సువిహితభంగి వల్లభునిం • జొప్పడం జేసిన దైవ మెంతయున్
స్తవమున కర్హమయ్యె నిటు • దప్పి మఱొక్క తెఱంగు చేసినన్.
కవకవ దిట్టరొక్కొ! కల • కాలము భూప్రజలెల్ల గొల్లునన్. 34

క. ఇందిర హరిన్ బడసి వా, ణ్సుందరి పరమేష్ఠిం బడసి • పొంపొందిరెటుల్
కందర్పజయునిం జేకొని, యిందుముఖి యటులె చిరసుఖంబు • లుమ క్షమలోనన్.

గీ. అనుచు నాగరకామిను • లతిముదమునం, జాల కైవారములుసల్పి • శర్వుపైని
ముత్తియంబుల రవలం గెం • పులను బుష్పములను సేసలనున్ జల్లి • మురిసిరంత.

క. భూరితరమైభవంబున, నూరేగుచు జగదధీశుం • డురువిభవాలం
కారంబగు గిరిరాజా, గారద్వారంబుం దఱియం • గాం జనుదేఱన్. 37

— *హిమవంతుడు వరపూజచేసి పెండ్లివారిని విడిదిలోం బ్రవేశపెట్టుట *—

మ. పరివారంబులతో సుమేరుముఖవి • భ్రాజద్గిరీంద్రాళితో
పురవాసాగ్రజనుప్రపుణ్యకాంతతతితోం • బుత్రప్రధానాళితో
సరవిన్ శర్వున కర్ఘ్యమిచ్చి వరపూ • జన్ జేయంగా వచ్చె న
గ్గిరిరాజేంద్రుండు ద్వారభూమికి నడిన్ • గీర్వాణు లుప్పొంగంగాన్ 38

క. మేనక సువాసినీతతితో నిఖిలేశ్వరున కెలమి • తో గుమ్మమునన్
దానీరాజనమిడ సన్మ్యాహామోదమునవచ్చి • యుత్సాహమునన్ 39

గీ. మరలంజూచెను శివు నస • మానతరుణ, దివ్యకోమలమోహన • దేహుండుహిన
భానుశకలావతంస వి • భ్రాజమానుం, గాంత సంతానసుమదామ • కలితవక్షు 40

క. కనుఁగొని చూడ్కి మరల్పఁగఁ, దనవలనున్ గాకయున్న • దస్సేనుణి చి
త్రనిచితమూర్తి వలెన్ దగి, యొనరిచె నెట్టులొ నివాళి•యుత్సవమతియై 41

క. మును గాళిక దనతోఁ జెప్పిన విధమున కన్న దిగులు • బ్రియమునగు చక్కం
దనమునఁ దనరెను శివుఁడా, మనమలరఁగ నిమ్మఁ జేరె•మానినియంతన్ 42

గీ. తోడవచ్చిన యువతులు•తుహినకిరణ, మౌళిఁగని సంతసించియు•మ్రొక్కిఁ జలికి
రహహా! గిరిపుత్రి భాగ్యమే•మనఁగవచ్చు, నెంతయందంపుఁ బతిలభి•యించెఁ దనకు

క. ఎందైనను గంటిమె చ, క్కందనమును నీకుజోడు•గరగరికయు హె
చ్చొందగు కల్మియుఁ టులన్, బొందికగల వరు నటంచు•భోరుఁగొనిరొగిన్. 44

వ. అయ్యవసరంబున

తరల. గిరివరేంద్రుఁడు ద్వారభూమి నొ•గిన్ బురోహితయుక్తుఁడై
స్థిరమతిన్ వరపూజ సల్పెను • శీతరశ్మికిరీటిక
వ్యరుసవాద్యములెల్ల మ్రోయఁగ • వారితోడ గిరీంద్ర మం
దిరముఁ జేరె మహేశుఁడత్తఱి • దివ్యసంఘము గొల్వఁగాన్ 45

కవిరాజవిరాజితము. అందును నూత్నవినిర్మితమై తగి•నట్టి వివాహపుమందిర మం
దిందుధరుండు గణావళితోడ ము•నీంద్రతతితో నమరావళితోఁ
బొందుగ నర్హవిధిన్ దగు కావునఁ•బూజితుఁడై నివసించెలలిన్
విందులు సేయుచుఁ గొల్చె నికామప•విత్రచరిత్రుఁ డగేంద్రుఁడటన్

—* పార్వతి కులాంబాపూజార్థమై వెడలుట *—

ఉ. ఆసమయంబునందుఁ దుహి•నాచలకన్య నిజాన్వయాంబికా
వాసముఁ జేరి కొల్చుటకు • వాద్యము లొక్కట మ్రోఁగఁగాఁ జెలుల్
దాసజనంబులున్ దనదు • తల్లియు విప్రసువాసినీజనుల్
వాసిగఁ జేరి రాఁ బసిఁడి • పల్లకి నెక్కి చనెన్ ముదంబునన్. 48

గీ. అంబికాపూజనమునకై•యరుగుదెంచు, నట్టి జగదంబికనుగాంచి•యఖిలమునులు
ననిమిషులు విస్మితాస్యులై•హర్షభరము, నను విలోకనములఁ ద్రిప్ప•ననువుపడక

సీ. అల్లనేరెమపంక్తి•యుండెడ మమ్మఁగఁజాలు. జిగిగ్రాలు మైనిగ•నిగలదాని
చిఱునవ్వుదొలకాడు•సింధూరతిలకరే, ఖ్యాంబైన ముద్దుమొ•గంబుదాని
మందారకుసుమము ల•మర్చి కూర్చిన లలి, తంబైన కబరీభ•రంబుదాని
నాణిముత్యంబుల•హారముల్ రత్నహా, రంబులు దనరు వ•క్షంబుదాని

గీ. చాయతిరరత్నకంకణసంకలితక, రద్వయంబొప్పవాసి వజ్రములకమ్మ
లొప్పపీఁదోయిఁదళ్కులనొసఁగుదాస, శివునకగుసురతాణి జేజేలుగపరి.

క. కనుఁగొని మదిలోఁ దత్పద, వనజములకు మ్రొక్కులొసఁగి వారనిభక్తిన్
పెనఁగొను ముదమునఁ బొదలుచు, మనములఁదాపంబులెల్ల మానిరి కడఁకన్.

క. జగదీశ్వరుండు నత్తఱి, జగదంబను వికసితాక్షిసారసముల ని
మ్మగఁగని విరహజ్వరమున్, దిగనాడె మనంబులోని దిగులెల్లఁ జనన్.

గీ. అంత గౌరి కులాంబాసమర్చనంబు, కరము పేరిమిసల్పి సింగారమమర
వైభవం బెపుమీఱఁగ వచ్చె మరల, గిరివరేశ్వరు మంగళగేహమునకు.

క. హిమవంతుని ప్రార్థనమునఁ, గమలాక్షముఖామరాగ్రగణ్యులు వేగన్
గొమరగు వివాహమంటప, మమితోత్సాహమునఁజేరి యందు రయమునన్.

— * దేవతలు మహేశదత్తభూషణంబులఁ బార్వతి నలంకరించుట * —

గీ. వేదమార్గానుసరణిఁ బృథ్వీధరాత్మ, జాతను మహేశదత్త విస్తారభూష
ణావళిన్ గయిసేసిర బ్జాలయాది, కమలగంధులు నీరాజనములనిడిరి. ౬౪

వ. ఆసమయంబున.

క. శైలేంద్రుఁడు బాపలకున్, జాలఁగ దానంబులిచ్చి సన్మానించెన్
మేలుగఁ బేదలకును ద్రవ్యాళిన్ గడుఁ బంచిపెట్టె నామోదమునన్. ౬౫

గీ. అంతటఁ బురోధసుఁడు జ్యోతిషాగమప్రవీణుఁడును నగు గర్గుండు వేగ శైల
పతినిఁగనిపల్కెనధిప! సాంప్రతమువడిగ, శివునిఁదోడ్తెమ్ము పెండ్లికై సిద్ధముగను

వ. అనినవిని యంత హిమవంతుండు సుముహూర్తంబు ప్రత్యాసన్నంబగుటారసి సంతోషితస్వాంతుండై మేర్వాదిగిరివరులను గుమారుల నగ్రజన్ములతో శివునిఁదోడ్తేరఁ బనుపుడు వార లనేకవాద్యపురస్సరంబుగ శివసముఖమునకుఁ జేరఁబోవుడు నందలి ప్రమథ దేవమునిగణంబులానందంబుతో వారి నెదుర్కొని గౌరవింపుడు నవ్వారలు శంకరునకు మ్రొక్కి కన్యాదానోచితసమయంబాసన్నంబయ్యె వేవేగ విచ్చేయుండని యర్థింపఁ బరమేశానుండును హృదయంబునఁబొంగి.

సీ. మంగళద్రవ్యములతోడ మజ్జనంబు
సలిపి శుద్ధదుకూలముల్ జక్కఁగట్టి

తిలకమును దిద్ది వృషమెక్కి ♦ దేవమునిగ
ణములు గొలువఁగ దివ్యవా♦ద్యములు సెలఁగ 58

— * శివుఁడు కళ్యాణమంటపమునకు వచ్చుట * —

క. శ్వేతచ్ఛత్రంబును వి,ద్యోతిత చామరయుగంబు ♦ నొప్పెడుపావల్
ప్రీతి సురవరులు పూనఁగ, గీతుల గంధర్వు లలరి ♦ కీర్తనసేయన్ 59

క. రంభాప్రముఖాప్సరసలు, శుంభద్గతి నృత్తగరిమఁ ♦ జొక్కింపఁగనా
జంభారియుఁబరమేష్ఠియు, నంభోజాక్షుండు నగ్ర♦మందు నిలువఁగాన్ 60

గీ. అదితి మొదలగు బృందార♦కాంబ లెలమిఁ
బువ్వులన్ జల్లుచుండ శం♦భుండు పరిణ
యంపుమంటపమున్ జేర ♦ నరుగ నగవ
రులు వృషమునుండి దింపి శ♦ర్వునిఁ బ్రియమున. 61

క. కొనిచని మణిమయపీఠం,బును నెక్కఁగఁజేసి మ్రొక్కి ♦ పొంగుచు నీరా
జనమొసఁగి తోడవచ్చిన, ఘను లందఱి కందుఁ బసిఁడి♦గద్దె లిడి రాగిన్. 62

క. హిమవంతుఁడు మేనకతో, నమితామోదమున డాసి ♦ యభవునకుఁ బ్రణా
మముచేసి దేవమునులకుఁ, గ్రమముగ వందనముచేసి ♦ గౌరవమొసఁగన్.

గీ. కృత్యవిదుఁడౌ పురోధస♦త్కృతి యొసంగ
నపుడు పుణ్యాహమునుబాడి ♦ యగకులేంద్రి
తల్లజునితోడ గన్యకా ♦ దానమునకుఁ
జెలఁగి సంకల్పమొనరింపఁ♦జేయ నతఁడు. 64

వ. పురోహితోక్తప్రకారంబున.

క. రక్షాబంధనము జగ,ద్రక్షకునకుఁ గట్టి రెలమి ♦ రాణింపంగాఁ
జక్షుశ్శ్రుత్యుపవీతికి, వక్షంబున యజ్ఞసరము♦ వైచి రయమునన్. 65

గీ. హేమకలశోదకంబును ♦ బ్రేమమీఱ
మేనకాదేవి వంచ నీ♦శానచరణ
కమలయుగమును గడిగి త♦త్కాండధార
శిరసునన్ జల్లుకొని చాల ♦ మురిసె భక్తి. 66

వ. అంత.

క. వాచస్పతిముఖ నాగ హ్నాచార్యులు శుభముహూర్త ♦ మరయుచు ఘటికా
సూచకయంత్రము [illegible] ప్రణవంబునను ప్రియమునను నుండిరాగిన్.

సీ. అఖిలలోకైకజననిఁ బ్రకా ♦ నార్య నౌక స
సిండి సృష్టికమయందుఁ గూర్చుండఁజేసి
యవనికాంతర్ధియందుఁ బ్రియంబుతోడఁ
దోడుకొనివచ్చి యుంచి సంతోస మెసఁగ. 68

వ. కన్యాదానంబుఁ జేయంబూని.

మ. గిరిరా జప్డు పురోహితానుమతిఁ బ ♦ల్కెన్ శంకరున్ జేరి ని
ర్జరనాథాగ్రణి! తండ్రితాతలను గో ♦త్రంబున్ దగన్ జెప్పనాన్
దరహాసం బొనరించియున్న యభవున్ ♦ దాఁగాంచి యంచన్మతిన్
వరమౌనీంద్రుఁడు నారదర్షి యిటులన్ ♦ వాక్రుచ్చె మెచ్చొప్పఁగన్. 69

—* నారదుఁడు హిమవంతునకు శివుని యనాదిత్వంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. ఆదికి నాదియై యలరు ♦నట్టిఁ డెవండు? గిరీంద్ర! పంచభూ
తాది యెవండు? మాయ కిల ♦ నాశ్రయమెవ్వఁడు? బ్రహ్మ విష్ణు సం
పాదకుఁ డెవ్వఁ? డట్టి శివు ♦ భావమునందు నెఱుంగలేక గో
త్రాదులఁ దెల్పుమం చిటుల ♦నాడుట పాడియె? చూడు మాత్మలోన్. 70

క. ఆకృతిని వికృతినేని గు,ణాక్రాంతిని నొంపనట్టి ♦ యాదిమదేవుం
డీకరణి ధర్మరక్షకు,నై కారుణ్యమున సగుణుఁ ♦డయ్యెను గనుమా! 71

వ. ఇంకను.

ఉ. నీదుసుతాతపోనియత ♦ నిష్ఠకు లోఁబడి మెచ్చి వచ్చె ని
ట్లీ దురితాపహుండు ధర ♦ నెవ్వని కేనియు నిట్టి భాగ్యసం
పాదనమబ్బునే? యిఁక న ♦మర్త్యులలోన మునీంద్రులందు నేన్
బాదుగ నీశ్వరున్ దెలియు ♦ పండితుఁ డెవ్వఁడో యెంచిచూడుమా! 72

వ. అనినంత,

సీ. నారదోక్తి నిజంబు ♦ నమ్ముమనియె హరి, తగవిది యంచు వి♦ధాత చెప్పె
ఉచితంబటంచు నన్న ♦ముచిసూదనుఁడువల్కె, బాగిదియనియె స♦ప్తరసనుండు

సందేహాసేమని • జనులు పన్నాగించె, కర్జమిద్ధియని రక్షకు సురవల్లె
పాయసందియమని • పాశియు వాత్రచ్చె; భవ్యాంబిదని మహా • బలుఁడనుడివె.

సీ. దైవమందిట్లు కొలఁగామిఁ • దలఁపఁ జెల్లు, వాక్యా! యనెజక్తు శేలిక • యుక్తు మెఱయ
భాస్కరుండును గువలయ • పతియు జాగు, సేయనేటికి నిఁకవని • చెప్పిరపుడు

వ. మఱియు వశిష్ఠాదిమును లిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వనిచేత నీజగము • లెల్ల విచిత్రముగాఁ దనర్చెఁడా
నెవ్వఁడు బోధరూపుఁడయి • యెప్పుడు నొప్పలరున్ స్వతంత్రుఁడై
యెవ్వడు సర్వవంద్యుఁడయి • యేలుజగంబులనెల్ల లీలగా
నవ్విభునిన్ గుఱించియిటు • లారయఁజెల్లునె శైలతల్లజా! 74

వ. అని చెప్పినంత హిమవంతుం డవ్వారలబోధనంబున నపగతసంశయుండ
య్యును జిత్తంబున నొక్కింత.

క. గోత్రపతియయ్యు నీతఁడ, గోత్రమున కెట్టియు గూఁతుఁ • గూడునె? యని యే
మాత్రము నొకకొంతఱు పాత్రులనెవరేమొ యనను మ • భయమొదఁజెందెన్.

వ. అప్పుడు సుమేరుప్రముఖనిఖిలోర్వీధరరాజవర్యు లాతని తలంపెఱింగి యిట్లు
నొక్కి చెప్పిరి. 77

క. అనుమానమెల్లఁ బోవిడి, చనుమానము మెఱయ నుమను • శర్వున కిడి శ్రీ
యును శ్రేయముఁ గీర్తియున్, ఘనముగఁ గొనుమా! తలంకఁ • గాఁబూనకిఁకన్

గీ. ఇరుదెఱంగులవా రిట్లు • హితవు మెఱయ
నొక్కి చెప్పినఁ దుహినవం • తుండు గలఁక
నంతఁబోఁజిమ్మి పాణిగ్ర • హణముఁ గూర్పఁ
గాఁ బునోధస్సహాయుఁడై • గడఁగి యపుడు. 79

—* శ్రీ పార్వతీ పరమేశ్వర కల్యాణము *—

క. ఈకన్నెను బరమేశ్వర!, నీకిచ్చెద భార్యగాఁగ • నీవు గొనుము లో
కైకేశ! త్రివర్గమునం, దీకన్నె నతిక్రమింప • కెపుడును దయతోన్. 80

గీ. అని శివాకరమును శివ • హస్తమునను, నద్రిపతియుంచి తీర్ణకా • మాబ్ధియయ్యె
శంకరుండది్రజాపాణి • సారసంబు, స్వకరమునఁదాఁగ్రహించెఁ బ్ర • సన్నుఁడగుచు

గీ. అర్యను గ్రహించి "దేవస్య" • యనెడు మంత్ర
మును శివుఁడు లౌకికాచార • ముగను జదివి

పల్కె "నాతిచరామి"యఁట ♦ బలుకఁ బ్రకృతి
పురుషులగు తమ కొంతుతీర్పొసగు లెట్లు. 82

క. జీరకగుడంబు లగక, న్యారాజకలాపు లిరువు ♦ రన్యోన్యముఁగా
భూరిప్రీతిన్ శిరసులఁ, జేరిచి యానందభరముఁ ♦ జెందిరి వేడ్కన్, 83

క. యవనికను దీసివేసిరి, శివుఁ డవలోకించె శివను ♦ శివుని నటులనే
శివయును నవలోకించెను, నవిరళభావోపలబ్ధ ♦ హర్షోన్నతులన్. 84

క. రంగారు మేల్మిబంగరు, మంగళసూత్రంబు రాజ ♦ మండనుఁడు జగ
న్మంగళయగు శివగళమునఁ, బొంగుచుఁ గట్టెను సమస్త ♦ భువనహితేచ్ఛన్.

ఉ. ఎల్లసురల్ మునుల్ ప్రమథు ♦ లెల్ల శిలోచ్చయనాథు లెల్లరున్
జల్లనికొండవీటిఁ గల ♦ సర్వజనంబును నప్డు వేడ్క రా
జిల్లఁగఁ బెల్లు సంతసముఁ ♦ జెంది జయధ్వనులన్ బొనర్చుచున్
ప్రోల్లసదిష్టవైభవస ♦ ముల్లసితాత్మకులైరి భూరిగాన్. 86

శా. శైలాధీశవతంసుఁ డల్లునకు ని ♦ చ్చల్ హెచ్చఁ బచ్చల్ రవల్
నీలాల్ కెంపులు పుష్యరాగములునున్ ♦ నిద్దంపుముత్యంబులున్
మేలౌ నేవళముల్ గడింది నకిషీ ♦ మీర్ జాళువాభాండముల్
చాలొప్పన్ హారణంబొసంగె సుమన ♦ స్సంఘంబు లగ్గింపఁగాన్. 87

వ. మఱియును:

ఉ. లక్షగజంబులన్ మఱి ద్వి ♦ లక్షమహోజవసైంధవంబు లేన్
లక్షలపాడియావులను ♦ లక్షమదోద్ధతిమీఱు లెద్దులన్
లక్షబిటారిచేడెలను ♦ లక్షవసిండిరథంబు లింపుగా
నాక్షణమం దొసంగె నచ ♦ లాధిపతల్లజుఁ డబ్జమాలికిన్. 88

గీ. ఆణిముత్యాలరాసుల ♦ నంది యొసఁగ
నవు డుమాశివు లంచితా ♦ హ్లాదమెసఁగఁ
గాఁ దలంబ్రాల నొకరికొ ♦ కరు శిరసులఁ
జల్లుకొని పొంగిరెంతయు ♦ సంతసమున. 89

శా. భేరీనాదములున్ మృదంగపటహా ♦ భీక్ష్ణధ్వనుల్ దివ్యవా
ద్యారావంబు లనేకముల్ సెలఁగె రం ♦ భాద్యప్సరఃకామినీ

వారాంచత్తర నృత్తముల్ దనరె దివ్యచ్చారుగంధర్వశ్రేం
గారానుత్తమగానముల్ పొలిచె రం♦గద్భంగిగా నత్తఱిన్. 90

క. గిరిపత్నులు మునిపత్నులు, సురపత్నులు సర్వలోక ♦ సుందరుల కుమా
తరుణేందు ధరుల కొసఁగిరి, సుచిరనీరాజనములు ♦ శోభన మొనరన్. 91

— * శివుఁడు పార్వతితో స్థాలీపాక హోమంబు సేయుట * —

వ. అంత హిరణ్యగర్భుండును వసిష్ఠాదిమునీంద్రులును, పార్వతీపరమేశ్వరుల యజ్ఞశాలయొద్దకుం దోడ్కొనిచని యొకపీఠికఁ గూర్చుండఁజేసి వేదిన్ దర్భాస్తరణంబొనర్చి దర్వ్యాజ్యస్థాలీ ప్రోక్షణ పూర్ణపాత్రేధ్మస్రువంబులం గూర్చి యగ్నిప్రతిష్ఠఁ బొనరింపఁజేసి యందాయాదిమదంపతులచేఁ బ్రధానహోమంబును బ్రవేశహోమంబును స్థాలీపాకంబును మున్నగువాని ఋగ్యజుస్సామసూక్తంబుల విధిప్రకారంబున నొనరింపఁజేసి లోకాచారప్రకారం బగ్నిప్రదక్షిణంబుసేయ నియోగించిన నార్యామహేశ్వరు లద్దాని నెఱవేర్చుచుండ నత్తఱి శివమాయావిశేషంబున. 92

గీ. మెట్టదామరవిరిదండ ♦ మెఱయుచున్న, కెంజికోరక మట్టుల ♦ నందమైన
లోకసుందరిపదనఖంబాకులాత్ముఁడై విరించి విలోకించె ♦ నబ్రమొంది. 93

ఉ. చూచినయంత నే తనివి ♦ చొప్పడకున్న నదేవిధంబుగాఁ
జూచుచునున్న నాక్షణము ♦ శుక్రము మోక్షము చెంద నద్దియున్
దోఁచక యార్తుఁడై కనెడు ♦ తోయజగర్భుని రుద్రుఁ డుగ్రుఁడై
చూచి కరస్థశూలమునఁ ♦ జూరొనరింపఁదలంప నయ్యెడన్. 94

క. హాహాకారంబు ముని, వ్యూహము సర్వత్రిదశస♦మూహమును గిరి
వ్యూహం బొనర్చె వినతుం, డై హరి ప్రార్థించె నిట్లు ♦ నంతకదమనున్. 95

క. దేవాదిదేవ! శివ! పర, దేవా! పరమేశ! శర్వ! ♦ దీననిచయర
క్షావశహృదయ! జగన్మయ!, కావుము సర్వభువనేశ! ♦ కావుము నలువన్.

క. నీవే సర్వాత్మవు శివ, నీవే సర్వరచయితవు ♦ నిరుపమవిభవా
నీవే సర్వేశ్వరుఁడవు, నీవే యిటు దలఁపవలదు ♦ నిగ్రహమభవా! 97

క. లేవాద్యంతము లింకను, లేవంతర్బాహ్యములును ♦ లీలాకారా!
లేవే వికృతులు నీకిలఁ, గేవలచిద్బ్రహ్మమీవు ♦ గీర్వాణవిభూ! 98

ఆ. ముక్తికాములైన • మునులు సంగముఁ బాసి, నీదుపదము లెంతొ • నిష్ఠమెఱయ
శరణమని యుపాస్తి • సల్పుచుందురు, నిర్వికల్పభాగ్య • నిపుణమూర్తి! 99

సీ. వరద! కన్పడునదియుఁ • గన్పడకయున్న
యదియు నద్వయమయి యల • రారు నీవె
శుద్ధమైనట్టిదియును వ • స్తువుల నొప్పు
నదియు నగు పైఁడి యొక్కండె • యగును గాదె. 100

గీ. భువనసృజనావనాలంబ • భూరికృతుల, యందు ముఖ్యనిదానమ • వగుచు నెప్డు
నాథ! తద పేక్షఁ బొందలుచు • న్నావు గాని, యరయనన పేక్షుఁడవు పర • మాత్మ! నీవు.

గీ. ఆదివయ్యును నరయ న • నాదివే స
గుణుఁడవయ్యును గనఁగ ని • ర్గుణుఁడ వెందుఁ
బ్రకృతి కవ్వల వెలయు న • ప్పరమపురుషుఁ
డవు పరాత్పరుఁడవు జగ • ద్ధవుఁడ వనఘ! 102

క. నీదరిసెనమున గిరికన్యాదారా! ధన్యజనుల • మైతిమి కడిమిన్
నీదృఢ భక్తజనమునకు, మోదం బిడువాఁడ వజునిఁ • బ్రోవుము దీనుల్.

వ. అనినంత వశిష్ఠాదిమును లిట్లని ప్రార్థించిరి.

ఉ. నీదు రజోగుణాంశమున • నీరజసంభవుఁ డుద్భవిల్లెఁ దా
నీదగు సాత్త్వికాంశమున • నీరజనేత్రుఁడు పుట్టె దిట్టయై
నీదు తమోగుణాంశను జ • నించెను గాలమహాగ్ని రుద్రుఁడుల్
నీదు తురీయతత్త్వ మిఁక • నిర్మల మక్షర మద్వయం బొగిన్. 104

ఆ. వ్యక్తముగ మహత్తు • పంచభూతములు త
న్మాత్ర లింద్రియములు • మనమహంకృ
తియును బ్రకృతిగలసి • తీఁడించు నీయందు
విశ్వమూర్తి! వేద • వినుతకీర్తి! 105

ఉ. అంబుధు లేడు వల్వలు ద • శాశలు భూరిభుజంబులంతరి
క్షంబగు పొక్కిలా మిహిర • చంద్ర హుతాశనులుల్ గనుల్ సమీ
రంబగు నాస నాకము శి • రస్సు కృపీటధరంబులౌ కురుల్
భంబులునున్ గ్రహంబులు కృ • పానిధి! నీకు సుమంబు లింబుగన్ 106

క. నీకెటుల నుతులమోదము, చేకూరఁగఁ జేయఁగలము ♦ శివ! పరమేశా!
వాకులకేనియు మదికేఁ, బ్రాకటముగ నందకెందు♦భాసిలుదువజా! 107

గీ. అనఘ! కడుబాలిశుండైన♦యజ్ఞగర్భుఁ, గనికరంబున మన్నించి♦కావుమెడరుఁ
బాపు నీకెదు గే యెందుఁ, బరమపురుష! భక్తవాత్సల్యమూత్మని♦ప్పాటవిడకు

వ. ఇంద్రాది లోకపాలురిట్లు వినుతించిరి.

గీ. కోటిసౌదామినీప్రభా♦కుశల మష్ట, కోణము సుశోభనంబయి♦రాణఁదనరు
రూపము ధరించి లోకమం♦దేపుమీఱ, వెలయు నీకు నమస్కార♦ములివె దేవ!

క. పంచాస్యున కభవునకును, బంచాశత్కోటిమూర్తి♦భాస్వరునకు ది
వ్యాంచితవిద్యుజ్జ్వాలా, చంచద్రూపునకు నిత్య♦సత్యునకు నుతుల్ 110

క. విద్యాతత్త్వమయునకు న,విద్యాభంజనున కఖిల♦విభునకు భీష్మ
ప్రద్యోతితాగ్నివర్ణున, కాద్యునకును శంభునకు జో♦హారు లివె శివా! 111

క. రుద్రునకు భక్తసముదయ, భద్రప్రదునకు నవాద్య♦వైభవునకు ని
ర్నిద్రప్రబోధునకుఁ దుహి, నాద్రిసుతాహృదయపుష్క♦రార్కునకు నుతుల్.

వ. దేవా! అనుగ్రహింపు మనుగ్రహింపు మనుటయు,

శా. నాళీకాక్షునిఁ దొట్టి నిర్జరులు నా♦నాదివ్యమానీంద్రులున్
నాళీకోద్భవుఁ గావుమం చిటుల దీ♦నత్వంబుతో వేడఁగాఁ
గాళీనాథుఁడు గిన్కఁ బోవిడి కడున్ ♦ గారుణ్యముం జెంద న
వ్వేళన్ గాంచి విరించి మ్రొక్కి నుతిఁ గా♦వించెన్ విధేయాత్ముఁడై. 113

క. కరుణాసాగర! శంకర!, వరదాభయహస్త! దేవ♦వంద్యపదాబ్జా!
కరుణించి ప్రోవుమీ నను, దురితము సైరించి వేగఁ ♦ దుహినాంశుధరా!

క. నీలీలేచ్ఛఁ జరాచర, జాలం బీ భువన మలరు ♦ శంకర! ప్రాటన్
మేలుగఁ బసరంబులక్రియఁ, జాల నెఱింగితి మహాత్మ! ♦ క్షమియింపుమీఁకన్.

గీ. అని కృతాంజలియై మ్రొక్కి ♦ యజుఁడు నిలువ
శర్వుఁ డభయవరం బిచ్చె ♦ సర్వమునులు
సురలు గిరివరు లందఱు ♦ కరము సంబ
రమునఁ బొగడిరి తొడరి స♦ర్వజ్ఞు నపుడు. 116

గీ. అంత ధాతృవిమర్దితం♦బైన వీర్య, మపుడు కణికాసహస్రమై♦యమరవాని
చేజనించిరి పెక్కండ్రు♦చెలువుమీఱ, వాలఖిల్యమునుల్ పరు♦వంపుఘనుల

వ. అవ్వారిన్ గాంచి నారదుండు శివానుమతి నిట్లనియె

క. చనుఁడీరు గంధమాదన, మునకుం దపంబు చేసి మునిముఖ్యులరై
యొనరుండిది విధి యనునంతనె చనిరచ్చటికి వారు త్వరితగతులతోఁ 118

మత్తకోకిల. తోయజోద్భవుఁడప్డు మానుల తోడ శర్వవివాహ మ
త్యాయతంబగు భక్తిఁ బూర్తిఁగ నాచరింపఁగఁ జేసి యా
రేయియంద ధ్రువేక్షణంబు నొకిఁ బొనర్పఁగఁ జేసిబల్
మ్రోయఁజేసెను స్వస్తిపాఠము మోదమింపెసలారఁగాన్ 119

క. పొందుగ మునులుముదలనా, నందముతో శంకరుండు నగజశిరసునన్
సిందూరమిడియె దానన్, జెందెను రాజు మిగుల శివ మురుపొప్పున్ 120

గీ. అంతనొక పీఠిఁ బేర్మిమై నధివసించి
యున్న శివులనుగని సుర లుబ్బిరెంతొ
పరిణయమహోత్సవంబిట్లు జరుగ నెలమి
బ్రహ్మకిడెఁ బూర్ణపాత్రంబు భర్గుఁడపుడు. 121

క. గోదానము యాజ్ఞికునకు, సాదరమతి శంభుఁడొసఁగి సకలాంచద్భే
యోదాయకంబులైన మ,హాదానములొసఁగె నగ్రజాగ్రణులకొగిన్ 122

క. వరుసగ వేత్త్వోఱుగ భా,స్వరరత్నంబులను రాంకవపుసాలువులన్
దరుణేందుమౌళి విప్రుల, కిరవుగ సంభావనలను నిచ్చె బిఱబిఱన్. 123

గీ. అపుడు వేలుపులును మును లన్యులును మ
హాప్రమోదంబునొంది జయధ్వనుల నొ
నర్చి రచ్చరగములు గంధర్వజనము
లలితనర్తన గానముల్ సలిపి రెలమి. 124

వ. మఱియు భేరీమృదంగవేణువీణానిస్సాణకాహళఝల్లరీతూర్యవాద్యఘోషంబులు మ్రోసి మహోత్సవంబయ్యె నయ్యెడ హిమవంతుండు దాసి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి హరివిరించనాదులకు వినతుండై భోజనసమయంబెఱింగించి యందఱ నామంత్రణంబుచేసిన నవ్వారందఱంగీకరించి సముధికాయామవైశాల్యంబును సుప్రభాతముక్తాఫలానేకాచ్ఛగుచ్ఛాంతరాళసంయోజితానుపమసేఫాలికా కుందమందారవకుళచంపకాశోకసుమమంజరీపుంజరంజితవితానప్రతానవిభ్రాజితంబును క్షీరసాగరంబుబోలె నుత్పాదితమహాలక్ష్మీవైభవంబును మహేంద్ర

భవనంబువోలె నమృతరసోపపాదితానేకవిధాహారసంపన్నంబును మేఘద్వారంబువోలె ప్రద్యోదితద్యుమణివిద్యుజ్జ్యోతిర్విభాసితంబును గ్రహమండలప్రదేశంబునలె సమధిగతకావ్యవాచస్పతిరాజహంససౌమ్యకుజమండనముద్విలసితంబును మహారమణీయంబునగు భోజనాలయంబునం బ్రవేశింపుటయునందు. 125

—* షడ్వర్గ భోజనములు *—

క. కనదురుకళ్యాణచితకాం, చనపీఠములందు వారి • జక్కఁగఁ గూర్చుం
డ నివేదించిన వారలు, ఘనముగు సంతోసమొప్పఁ•గా నచటఁ దగన్. 126

ఆ. ప్రమథవర్య లొక్క•బంతి భూతవరముంబు, లొక్కబంతి గణము•లొక్కబంతి
వీరభద్రముఖ్య•ధీరులు నొకబంతి, గూరుమండి రెలమిఁ • గొనలుసాఁగ.

క. నారాయణుండు బ్రహ్మయు, నారదుఁడున్ గశ్యపుఁడు స•నకముఖ్యులు బృం
దారకగురుఁడు వశిష్ఠము,ఖోరుతపోనిధులు మాను • లొకబంతియెడన్.

గీ. వరుస నింద్రప్రముఖలోక•పాలురును న,వగ్రహంబులు నొకబంతి • వాసుకిప్ర
ముఖనిఖిలపన్నగేశ్వర•ముఖ్యు లొక్క, బంతి గంధర్వపరు లొక్క•బంతిగాను.

వ. వెండియు వసువులు విశ్వేదేవత లాశ్వినేయులు మున్నగువా రొక్కబంతిగను గిన్నరకింపురుషచారణవిద్యాధరోప్సరోయక్షరక్షోగరుడగంధర్వగణంబులు వేఱువేఱుబంతులుఁగను గూర్చుండి రాసమయంబున. 130

క. బంగారుపళ్యెరంబులు, బంగరుచెంబులును బంచ•పాత్రలు మఱియున్
బంగరుటుద్ధరణులునున్, బంగరుగిండ్లమరిచి రటఁ • బర్వతభృత్యుల్. 131

క. సురభిళధూపద్రవ్యము, లురువుగఁ దగు పాత్రిలందు • నునిచి సుగంధ
స్ఫురణం బెసఁగించిరి నగ, పరిచారకవర్యు లచట • భాసురగతులన్. 132

సీ. చామరంబులు సురటీలఁ•జారుతరము, గాఁగ విద్యుద్వ్యజములఁజ•క్కఁగ నమర్చి
యుంచి రీరీతిసిరులను•దంచితమయి, లీలనొప్పారు భోజన•శాలయందు. 133

క. పలురకముల పక్వాన్నము, లలరెడుబియ్యంపుటన్న•మరుదగుశాకం
బులు నూపంబులు నప్పడ, ములు వడియంబులును నేయి•పులుసులు చేరుల్.

క, జిడ్డుపెరు గూరుఁగాయలు, నడ్డంకి యొకింతలేక • యరయుచు బంగా
రొడ్డాణంబులు మెఱయఁగ, వడ్డించిరి యువతు లపుడు • వాసిగఁదోడ్తోన్.

క. మేనకయును సుతికిఁ బరమే, శానుని లక్ష్మీపురోగ సాధ్వీమణు లా
ర్యానతిఁ జేయుచుఁ దో త్త, మ్యానిలయముఁ జెప్పి రప్పు డానందమునన్. 136

క. పరమానందముఁ బ్రోడమ, ధురహాస్యాలాపచయ చతురిమ దనర్పన్
సిరిమీరఁ బ్రోడరము చే, సిరి సర్వజనంబు లప్డు శివునిఁ దలఁచుచున్.

గీ. పిదప నాచమనము చేసి పేర్మి నోడఁ, బచ్చకర్పూరపుఁదావులు వెదచల్లు
తమ్ములము లిరువురుఁ గొని విశ్రమార్థము నందమొప్పఁ దనివి పొందఁగా సముల్లసన్న యెడను

వ. అంత

సీ. మణిదీపకళికలు మిఱుమిట్లు గూర్చినచోట, ముత్యాలమాలికల్ ప్రోలుచుచోట
రత్నదర్పణపంక్తు లానమెరుగించుచోట, బ్రాఁతకెంగెలగెలకుల్ దనరుచోట
నానాసుగంధపుష్పానంబు గలచోటఁ, బుష్పితాశోకముల్ పొదలుచోట
మరకతమణిపట్టిమంచంబులు గలచోటఁ, బూవుసెజ్జలు రహిఁ బూనుచోట

గీ. వివిధశృంగారరచనలు వెలయుచోట, పంచభక్ష్యాన్నపాత్రలేర్పడినచోట
రత్నపర్యంకమాత్మఁ గరంచుచోట, ననుపమైశ్వర్యధుర్యమై యలరుచోట.

క. తరుణేందుధరుఁడు భూభృ,ద్వరకన్యకతోడ నందు వైభవముగ భా
స్వరరత్నపీఠతలమున, హరువుగఁ గూర్చుండియుండె నాసమయమునన్.

చ. సుకుచిరనూత్నయౌవనము శోభిలువాని మనోజ్ఞహాససుం
దరముగు మోమువానిఁ బ్రమదాజనమోహనుఁడైనవాని భా
స్వరలలితాంబరంబులను సొంపుగఁ గట్టినవాని దివ్యమే
దురమణిభూషలన్ బెడఁగుదోఁపఁగఁ దాల్చినవాని నీశ్వరున్. 141

ఆ. కాంచి శైలరాజకాంతలు గడుఁ బ్రశంసించి సంతసించి శివులకపుడు
గ్రంధిమోచనంబుఁ గావించి నవదంపతులను జూచుచుండి రెలమికలిమి.

వ. అయ్యవసరంబున.

ఉ. చేరఁగవచ్చి రచ్చోటికి శ్రీసతి వాక్సతి సూర్యపత్ని బృం
దారకరాజపత్నియును ధాత్రి యరుంధతి స్వాహ రోహిణీ
నీరజగంధియున్ దులసి నిర్జరమాత యహల్య జాహ్నవీ
వారిజనేత్రి మన్మథునివల్లభయున్ శతరూపయున్ రహిన్. 143

గీ. వరఁగ సావిత్రి కుంభసంభవునిరాణి, వాసవుమఱందలో దివ్యభామలును ఫ
ణీంద్రకన్యకలును సన్మునీంద్రకన్యకలును జేరిరి లెక్కింపఁగానియట్లు. 144

వ. పసిండిగద్దియలం దెల్లకుంగూర్చుండినపిమ్మట వారలలో సరస్వతి పరమేశ్వరున్ డెలికించి పరితోషంబుతో నిట్లనియె. 145

—* దివ్యస్త్రీల పరిహాసోక్తులు *—

చ. దొరకెను జీవితేశ్వరి వివేకుప్రతిమంబగు నీ ప్రియాస్య మ
బ్బురముగఁగాంచి సేగివిడి • భూధరజాపరిరంభపూర్వకో
ద్ధురసుఖలీలఁ బ్రొద్దులను • బ్రోయుము సంతత మీపెతో నికన్
విరహముఁగల్గ దెన్నఁడును • విశ్వజనీనముగా మహేశ్వరా! 146

వ. అంత నిందిర యిట్లనియె.

క. బిడెమున్ బోవిడి శివ! యీ, పడుచున్ గౌఁగిటను జెంది • పాలింపు మికన్
బిడియంబేదది యేపెడ, విడిచన్ బ్రాణములు దవుల • వెడలునో వేగన్.

వ. సావిత్రి యిట్లనియె.

గీ. ప్రియసతి మధురాన్నము బాగ విస్తరించి యుంచె
నీవును భుజించి వే మంచి • సిట నాచ
మనము నొనరించి మృగమదంబొనరు విడెము
నొసఁగు మీశ్వర! యాదరం • బెసఁగ నిపుడు. 148

వ. అదితి యిట్లనియె.

క. ఉమ యారగించినంతె మొ, గముఁ గడుఁగుటకొఱకు వేగఁ • గాముకవర నీ
రము నిమ్ము దంపతుల ప్రే, మ మసాధారణము గనఁగ • మహిదుర్లభమా.

వ. ఆవెంట జాహ్నవి యిట్లనియె.

గీ. మేల్మిబంగారుతళుకుల • మించిమెఱయు, శైలజాకుంతలములఁ బ్ర • సాధనంబు
సేయుమీశ్వర! భర్తలు • సేయుసదుప, చారమొనరించుఁ గామినీ • జాతి కెలమి.

వ. చెలికారంబుతోడఁ బౌలోమి యిట్లనియె.

క. సతిగాత్రము మూఁపుననిడి, యతులితశోకమునఁ బుడమి • యంతఁ దిరుగుచున్
వెతపడిన నీకెటుల సి, బ్బితి గల్గును గల్కి నేలు • పేర్మి మహేశా! 151

వ. ఆపిమ్మట లోపాముద్ర యిట్లనియె.

గీ. అలరుఁబోండ్లకు శయ్యాగృ • హంబులందు
భోజనావాసములయందుఁ • బూజ్యపదము

గలదు గావున(జెప్పుడుమీా • కల్కి వడుచు
నను వివేచించి రమింపుము • నాగభూషణ! 152

వ. అరుంధతి యిట్లనియె.

క. నీ కొనంగఁ దల్లియొప్పని, యీా కన్నెను నేనుగాదె • యిప్పించితి నీ
వాశతనఁ దోషపున్నుడి, జేకూరఁగఁ జెప్పి • రతులఁ జెందుము దేవా! 153

వ. అనంతరం బహుల్యా యిట్లనియె.

ఆ. విను పురాణపురుష! వృద్ధవేసము(బాసి, సత్యాతరుణుఁడవయి • నెగడుమిటులె
కూడుకొని యిన్నిగులఁ • గొణఁగుచుఁ జెడుమేన, నిన్నుఁ గాంచినదని • నెమ్మిఁ గాంచు

వ. పిదపదులసి యిట్లనియె.

ఆ. మున్ను నమను గొనక • పుప్పొటమ్ముగలబంటుఁ, గాల్చినట్టి నీవు • గడఁగి యెటుల
నా వశిష్ఠముఖుల • సారుంధతీకులఁ, బంపితయ్య చెపుము • భార్యకొఱకు. 155

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

క. స్థిరమతి మాసల్లాపము, ల రహిన్ వినుమిపుడు కడువి • లాసం బెసఁగన్
బరిణయముల నువిదలకున్, బరఁగెడుఁ గడుగరువతనము • బాలశశిధరా!

వ. మందహాసముతో రోహిణి యిట్లనియె.

గీ. కామశాస్త్రవిశారద! • కాళికామ, మిఁకను దీర్పుము తడవింత • యేనిలేక
కాముకుఁడవీవు కామినీ • కామసాగ, రమును బారంబునొందింపు • రహి యెసంగ

వ. మురిపంబుమీాఱ వసుంధర యిట్లనియె,

సుగంధివృత్తము. కామపీడితాంగనాని • కామభావమెంతయున్
నేమమొప్పఁగా నెఱుంగు • నేర్పుకాఁడ వీవిఁకన్
మేము చెప్పనేల చాల • మేరమీాఱి యిట్టులన్
సామి! నీవు జాణవెందుఁ • జక్కనన్ని జాడలన్. 158

వ. తర్వాత శతరూప యిట్లనియె.

క. స్త్రీ కేమిట సంతోసము, చేకూరునో యదియెఱింగి • సేవింపు శివా!
ఆఁకట దస్సినవారికిఁ, జేకుఱ వన్నము వినాగ • క్షితిఁ బెఱసుకముల్. 159

వ. చనవుమెఱయ సంజ్ఞ యిట్లనియె.

ఉత్సాహవృత్తము. జాలమేల యమ్మలార! ♦ షడ్రసాన్న వర్గతాం
బూలములను బూవుసెజ్జఁ ♦ బొందుపఱచినార మీ
బాలచంద్రమౌళి కిందు ♦ బాల నప్పగించి గే
హాలకున్ జదుండు పదర ♦ కాగడంబు మానుచున్. 160

వ. వాసియమర వరుణాని యిట్లనియె.

ఆ. వేగిరింపఁబోకు ♦ వేఁగించఁబోకుమా, ముద్దరాలి నెంతొ ♦ బుజ్జగించి
నేర్పుమీఱఁ దేర్చి ♦ నెయ్యంబు తియ్యంబు, సెందనొందుమిందు ♦ చేడెవిందు.

వ. అనినంతఁ బరమయోగీంద్రవందితుం డగు పరమేశ్వరుండు దివ్యనారీశిరోమ
ణుల వచనంబుల కిసుమంతయేనిఁ జలింపక నిర్వికారుండై యవ్వారలకిట్లనియె.

గీ. నాయెదుర నిట్టి నుడుల నఁ♦నంగఁదగునె?
కౌమరునం దెట్లు చాపల్య ♦ గుణము దనరు
నిఖలలోకైకకల్యాణ♦నిలయలార!
తల్లులార! పురంధ్రీమ♦తల్లులార! 163

క. అనుడు శివవచనముల విని, మనముల లజ్జించి దివ్య ♦ మహిలామణు లె
ద్దనిఁ బలుక కూరకుండిరి, యనువుగఁ జిత్రగతపుత్రి ♦ కాకృతు లమరన్.

వ. ఆసమయంబున.

గీ. మధురభక్ష్యాన్నములను సు♦మాసహాయుఁ
డై మహేశుండు భుజియించి ♦ యాచమనము
చేసి మణిపీఠమువ సుఖా♦సీనుఁ డగుచుఁ
గుతుకమున వీడియము వేసి♦కొనుచునుండ. 165

వ. తక్కిన దివ్యవనితలందఱారగించి వీడియంబులు వేయుచున్న సమయంబుఁగాంచి
యనుకూలసమయంబగుట నెఱింగి రతీకాంత శంకరున్ డగ్గరి మ్రొక్కి యిట్లు
ప్రార్థించె. 166

—* రతీదేవి మగని బ్రతికింపుమని శంకరుని వేఁడికొనుట *—

చ. గిరిజను బెండ్లియాడి యిటుఁ ♦ గేళివిహారముతోడనుంటి వ
ప్పురుసున మిమ్ముఁ గూర్చుటకె ♦ పాల్పడి నాదయితుండు నిర్జరో
త్కరముల పంపునన్ దఱియఁ♦గా నటు మల్పితివేల? తండ్రి! వే
గిరముగ నా మనోహరు నొ♦గిన్ బ్రతికించి సుఖంబుఁ గూర్పుమా! 167

ఉ. నీదు వివాహమం దిచట • నెక్కొనినట్టి జనంబు సర్వమున్
మోదముతోడ నొప్పెడు న•మోఘవచోఘన! నే నొకర్తనే
ఖేదముతోడ నుంటినిఁకఁ • గేరడమున్ విడి నాఁటి నీనుడిన్
జాదుగ నాత్మలోఁదలఁచి • భర్తృమతిన్ ననుజేయు మీశ్వరా! 168

క. నీవొకఁడుగాక జగముల, లో వేఱొక్కండు గలఁడె•లోకేశ్వర! యీ
నావెతఁ దీర్పసమర్థుఁడు, భావించి యనుగ్రహంబుఁ • బరపుము దేవా! 169

క. సకలజనోత్సవదము తా, వకముద్వాహంబు దీన•వత్సల! దీనన్
బ్రకటముగ నాకుఁగూడఁగ, నికరంబున సుకముఁగూర్పు•నిరుపమవిభవా! 170

క. పరమేశ్వరుఁడవు సచరా, చరభువనములెల్లఁ బ్రోచు • సామివి ఘనదు
ష్కరకార్యకర్త విట నా, కిరవుగఁ బతిదానమొసఁగు • మీశ!రయమునన్.

ఆ. అనుచు నాథ! నాథ!•యనిదురపిల్లుచుఁ, జెఱగుముడినివిప్పి • చెలువకాము
భస్మ మీశ్వరునకుఁ•బదిలంబుగానిచ్చి, వెక్కివెక్కి యేడ్చె•విభునిఁగోరి. 172

క. ఇందిరమున్నగు దేవీ, బృందం బపు డెంతయేని•బెట్టిదమగునా
ర్తిం దవిలి యేడ్చి శివునకు, వందనమిడి యిట్టులనిరి • వారనికరుణన్. 173

క. బ్రతికింపు మరుని శంకర!, వితతదయానిధి! ప్రసన్న•బృందావన! నీ
వతికారుణ్యమయుండవు, రతిసతిఘోరార్తిఁ బాపు•రాజకలాపా! 174

—* శివుఁడు మన్మథుని బ్రతికించుట *—

క. ఏకగ్రీవముగా నిటు, శ్రీకాంతాదిమలు యాచ్న • సేయుడు రతిబల్
వ్యాకులముఁ దీర్ప శంకరుఁ, డాకాంక్షించెన్ మరున్ సు•ధాయతదృష్టిన్. 175

గీ. పూర్వమునకన్న నెక్కుడ•పూర్వమైన
రూపలావణ్యములతోడ • నేపుదనరి
పొడమి కాముఁడు శివునకు • మ్రొక్కి "మాంతు
మస్వశంకర! ఘనదయా•మండన!" యనె. 176

మ. శరచాపంబులఁ దాల్చి దివ్యతనురా•జత్కాంతు లింపొందఁగా
స్మరుఁ డారీతిని చేరఁగాఁ గని రతీ•సాధ్వీశిరోరత్న మీ
శ్వరపాదంబుల వ్రాలి మేలినుతులన్ • సల్పెన్ గడున్ బేర్మి నా
దరమొప్పన్ రతిన్ మరున్ గని జగ•త్కారుం డుదారాత్ముఁడై. 177

ఉ. రాతురులందు నెప్డు రతి♦రాజ! భవన్నతి కిద్ధమూర్తి వై
ప్రీతియొనర్చుచుండు మశ♦రీరుఁడవై పతులన్ బణంతులన్
జాతురితోఁ బరస్పరము ♦ సంగతమొందఁగఁజేయుచుండుమీ
రాతిరియందు నందఱకు ♦ రాణ దలిర్పఁగఁ గానుపట్టుమా. 178

వ. ఇఁకను

క. మీనుతుల కెంతొ సంతస, మూని ప్రసన్నుఁడనైతి ♦ నొసఁగెద వరముల్
మీనధ్వజ! యెఱిగింపుము, నీ నిర్మలవాంఛితముల ♦ నెయ్యంబలరన్. 179

ఆ. అనుడుఁ బుష్పబాణుఁ ♦ డనియెను దేవ! నా,యెడఁ బ్రసన్నభావ♦మెంచితేని
నాథ! వరము మదప♦రాధక్షమ యొకండొ,కండు నీదు భక్తి♦ గరిమ నిడుట.

వ. అనిన శివుం డామోదంబునఁ దథాస్తని మన్మథున కిట్లనియె.

ఉ. కామ! ప్రసన్నుఁడన్ వినుమిఁ♦కన్ వెఱవున్ విడనాడు మచ్యుతున్
బ్రేమముతోడఁజేరిఁకను ♦ వెల్వల నుండుము పొమ్మటన్న నా
తామరసాక్షనందనుఁ డు♦దారమతిన్ శివు భక్తి మ్రొక్కి య
ద్ధామమునుండి వెల్వలికిఁ ♦ దత్క్షణమే చనుదెంచి ప్రీతిమై. 181

క. సరసిజనాభుని చేరవ, కరిగి తదంఘ్రులకు మ్రొక్కి ♦ యాత్మోదంతం
బరుదొప్పఁజెప్ప నతఁడును, సురలెల్లరు మురిసి శివుని ♦ స్తుతియించిరటన్. 182

గీ. రతియుఁ మన్మథుఁడును దన ♦ రాజబంధు
వులును దనయింటి జనముతో ♦ భూధరేంద్రుఁ
డారగించెను బరిజను ♦ లపుడు సాప
డిరి విడెంబులనొంది రం♦దఱు ముదమున. 183

—* లోకరక్షార్థమై శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ గూడుట *—

గీ. అంత నిందిర మున్నగు ♦ నమరపత్న్ను
లేదొ నెపమాడి పడకింటి ♦ కెడగ నేగి
రద్రిజను వామభాగంబు♦నందుఁ జేర్చి
కామసుఖములఁ దన్పె శం♦కరుఁడు రహిని. 184

— * ప్రభాత వర్ణనము *—

క. చిరకాలమునుండి కడున్, విరహాముతో వేగుచున్న ♦ విశ్వగురుఁడు బం
ధురకామగతులఁ బెనఁగ న, చిరమునఁ దెలవాఱె యామ♦శీలనకేకే. 185

ఉవ్విళ్ళూరుచుఁ బతికై, నెవ్వగఁబాపికొని సుఖము ♦ నెక్కొనుతటి లేఁ
బువ్వుంబోండ్లకు వెగటుగఁ, జివ్వనఁ దెలనయ్యె దెసలు ♦ చెలువలరారన్.

బిగువైన మగలకౌఁగిళు, లఁ గడున్ సొలపొందియున్న ♦ లలనలు నెట్లో
వగతో వదలిచికొని యి. మ్మగఁ బడకగదులను బాసి♦పోయిరి వేగన్. 188

అరుణమరీచి యంత నుద♦యాచలపీఠము నెక్కి సర్వత
స్స్ఫురదసమానమంజుకర♦పుంజములన్ వెలయించి యూర్ధ్వని
స్సరదమలాంశుజాలముల ♦ శైలవరోన్నతశృంగపల్వలాం
తరనళినాళిఁగూడఁ బ్రమ♦దమ్మునఁ బూయఁగఁజేసె వాసిగన్. 188

మునులును సిద్ధులున్ సురలు ♦ మున్నగు దివ్యవరేణ్యులవ్వియ
ద్ధుని నవగాహముల్ సలిపి ♦ తోయజమిత్రున కర్ఘ్యమిచ్చువా
రును జపయజ్ఞముల్ గడుఁ ది♦రోహితదృష్టి యెసంగ సల్పువా
రును నిగమానువాకముల ♦ రూఢిఁ బఠించెడువారలైరొగిన్. 189

కర్మతాగ్రసరుల్ ద్విజా♦గ్రణులు వేగ
హవ్యముల జాతవేదున ♦ కమర నొసఁగి
హోమ మొనరించి రంతనా ♦ ధూమపుంజ
మాజ్యగంధంబులను జిమ్మె ♦ నవని నెల్ల. 190

ఈలో మహేశ్వరుఁడు వై, తాళికసంస్తుతుల నొంది ♦ తానును శయ్యా
శాలన్‌విడి కాల్యాచా, రాళిఁగడపి చనియె నిర్జ ♦ రాంతికమునకున్. 191

—* శివుఁడు దేవతలకు దర్శనంబిచ్చుట *—

అంతనచ్చట మహేశ్వరదర్శనం బపేక్షించి మహాభక్తితో ధ్యానంబు సేయుచున్న జనార్దనప్రముఖులు దారసించిన మహేశ్వరునిఁగాంచి పౌనఃపున్యంబుగఁ బ్రణామంబులుచేసి యిట్లు వినుతించిరి.

జయ విశ్వేశ్వర! శంకర!, జయ నిఖిలాధార! శర్వ! ♦ జయ సర్వేశా!
జయరుద్ర! మహాదేవా!, జయకాళీపతి! మహేశ! ♦ జయప్రకృతేశా!
జయనిష్కామా! నిర్గుణ!, జయలీలానిఖిలనిలయ! ♦ జయసర్వగతా!
జయకారణాతిగామీ!, జయభక్తేప్సిత వితరణ ♦ చణకరుణాఢ్యా! 194
జయ వాఙ్మనసవిదూరా!, జయ వాత్సల్యనిధి! నిత్య♦సత్యచరిత్రా!
జయ దీనబాంధవ! శివా!, జయ వికృతివిహీన! దేవ! ♦ జయ సర్వాత్మా!

క. అని వినుతింపుచు మ్రొక్కిన, యనిమేషాధిపుల శిర్వుఁ • డంచితకరుణన్
గని యిష్టగోష్ఠి సంతస,మున సంభాషించుచుండ • భూధరుఁ డంతన్. 196

ఆ. చేరి జగ్గి వేళఁ • జెచ్చెర నెఱిఁగించి, పిలుచునంత వారు • ప్రియముమీఱ
నరిగి శివునితోడ • నభ్యవహారంబుఁ, జెంది పీఁటెములను • జెందిరంత. 197

మ. పరమేశానునితోడ మాను లమరుల్ • ప్రాలేయశైలేంద్రభా
స్వరసంయోజితనూత్నమంటప మహా•చ్ఛశ్రీప్రకారంబులన్
బరమాశ్చర్యమెసంగఁ గన్గొని మహా•నందంబునన్ బొంగి య
గ్గిరిరాజేంద్రుని దివ్యసూక్తితతులన్ • గీర్తించి రెంతేనియున్. 198

—* సాయంకాల వర్ణనము *—

ఉ. అంత దినాంతమై యలర • నర్యమదేవుఁ డపూర్వదిక్సతిన్
సంతసమొప్పఁ జేర నది • జానుగ మానికపున్ నివాళి న
త్యంతముదంబుతో నిడిన•నారతనంబుల దీప్తితీరనాన్
వింతగ సాంధ్యరాగరుచి • విశ్వవిమోహనమాచు భాసిలెన్. 199

గీ. గగనమనుమల్లెపొదలోన • గరిమమెఱయ
విరియఁబూసిన పుష్పప్ర•కరమనంగఁ
దారకాబృంద మెంతేని • ధాళధళ్య
మెసఁగఁ దనరారె దశదిశ • లెసకమెసఁగ. 200

గీ. తనదుపత్రిభునివివాహమం•దనువుగా న, మస్తజనమరుదెంచిసం•బరముఁగాంచు
చుండిరిఁక వారికందఱ•కుబ్బుఁగూర్పఁ, గాముదువుమీఱఁజందుర•మామయమరె

సీ. స్మరునాజ్ఞభామినీ • సమితిపై జాబిల్లి, చల్లిన వశ్యభ•స్మంబనంగ
కాలపూరుషుఁడు రం•గచ్చంద్రియంత్రంబు, నుండి జార్చిన వరి•పిండియనఁగ
చారునిశాంగనా•జఘనస్థలిన్ వారి, జారి కట్టినచల్వ•చీరయనఁగ
దర్పకాగతివేళ•ధరణిఁజంద్రుఁడు గూర్చి, నట్టిముత్యాలమేల్•కట్టనంగ

గీ. సమయభర్తుంతు పార్థివ•శర్వలింగ, మును శశిహిరణ్యకలశంబుఁ•బూని దుగ్ధ
మర్థినభిషేకమొనరించెఁ•ననఁగమిగుల, వెన్నెలదనర్చె జగమెల్ల•వెల్లివిరియ.

గీ. శైలమహిలామణుల్ శివన్•జక్కగా న, లంకరించి శివునితో వి•లాసమెసఁగ
వాసమందిరమునుజేర్చ•వామదేవుఁ, డార్యఁజేకొని వేడుక • లనుభవించె.

ఆ. అంత రజని దఱుఁగఁ ♦ నాకసం బెఱ్ఱనై, యందగించె దీపి♦ కాంశువితతి
వెల్లనయ్యె వేఁడి♦ వేలుపు పొడసూపి, మింటికెగసెఁ దమము ♦ తంటవాసె. 204

వ. మంగళవాద్యఘోషపురస్సరంబుగ నానావైతాళికప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు వాసాగారంబుఁ బాసి కాల్యకృత్యములఁ దీర్చుకొని జనావాసంబుఁ జేర నంతకు మున్ను సుస్నాతులై ప్రాతర్విధులఁ దీర్చుకొని కైలాసగమనకాంక్షులై పరమేశ్వరాగమనంబుఁ బ్రతీక్షించుచున్న యధోక్షజాది దేవాధ్యక్షులు మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి ప్రయాణంబపేక్షింపుడు మహేశ్వరుం డంగీకరించినంతఁ గులాచలేశ్వరుండు దారసించి యిట్లభ్యర్థించె. 205

ఆ. పెదవారలనక ♦ ప్రియముతోఁ గొన్ని దినములు దేవమునిగ♦ణములతోడ
నాదుమందిరమున♦ నామనం బానంద, మొందనుండి చనుట♦ యొప్పు దేవ! 206

వ. ఇట్లు ప్రార్థించిన మీఁదట స్వల్పదినంబులుమాత్ర ముండి పరమేశ్వరుండు సకలగీర్వాణమునిచోదితుండై యొక్కనాఁడు జిగమిషన్ బూని సప్తర్షులను హిమవంతుని పాలికిం బంచినంత.

—* పార్వతీ పరమేశ్వరుల కైలాస గమన సన్నాహము *—

క. వారలు గిరివరునకుఁ ద, ద్వారకు శివయాత్రఁ దెలుప ♦ దైన్యంబున న
వ్వారలు దుస్సహచింతా, భారంబున నపుడు మూర్ఛఁ♦ బడిరి బడలుచున్ 208

ఆ. కొంతవడికిఁ దుహిన♦ధరుండు దెలివొంది, తనదు సతినిఁ దేర్చి♦ నాగిరీంద్ర
పత్ని వేగ శివుని♦ పాదంబులకు మ్రొక్కి, యిట్లు విన్నవించె ♦ హితవు మెఱయ

కవిరాజ విరాజితము
పరమ కృపానిధి!♦ పాలనసేయుము♦ పార్వతి నెంతొ కృ♦పామతివై
యరయుచు దోషస♦హస్రములందును♦ నాదట నోరుపు♦ నందు తగన్
బరఁగ భవంబు భ♦వంబున నీపద♦భక్తి నిఁ గాంచిన♦ బాలవిభూ!
నిరతము స్వప్నము♦ నెక్కొనినన్ శివ!♦ నీశుభనామము♦ నేమరగున్

సుగంధి
మేనయిట్లు చాలజాలి♦ మీఱఁ బల్కి కూఁతు నీ
శాను కప్పగించి వగచెఁ ♦ జాలసేపు దీనయై
తానగేంద్రుఁ డాపె కప్పు♦ తాల్మిఁ గూర్చి యంతయా
త్రానుకూలవుం బ్రయత్న ♦ మాచరించె ధీరుఁడై 211

గీ. ప్రమథ భూతగణములు సు ♦ పర్వవరులు
మునులు మున్నగు వారలు ♦ మోద మొప్ప

స్వగణములతోడఁ బయనంబు • సల్పియచటి
యుపవనముఁజేరి శివులకై • యుండిరందు. 212

ఉ. అల్లునియింటి కాత్మసుత • నంపఁగఁ జిత్తముఁ గట్టిచేసి ప్రో
ద్యల్లలితాంబరంబుల న•నర్ఘ ప్రసూనముల్ గూఁతు నద్రిరా
ట్ఫుల్లసరోరుహాక్షి గడు • పొందికయొప్ప నలంకరించి భా
సిల్లఁగ నుత్సవంబొనరఁ • జేసెను బంధుసతీచయంబుతో. 213

—* విప్రసువాసిని పార్వతికిఁ బతివ్రతాధర్మంబు లెఱిఁగించుట *—

గీ. అంతనొక పౌరవిప్రోత్త•మాంగనాము
తల్లి మేనాత్మమెఱిఁగి భూ•ధరకుమారిఁ
జేరి సాధ్వీవ్రతం బిట్లు • చెప్పఁ దొడఁగె
మంజుతరసూక్తిమాధురీ • రంజితముగ. 214

ఉ. తల్లి! పతివ్రతావ్రతవి•ధానముఁ దెల్పెద నాలకింపు రం
జిల్లెడు నీవ్రతంబె శ్రుతి • శీర్షములందును ధర్మసూక్తులం
దెల్లెడ నుత్తమంబనియు • నిభ్యతమంబని పేరుచెందె ము
న్నెల్లకులాంగనాజనము • లీవ్రతమే యొనరించి రిమ్మగన్. 215

*మ. అల సావిత్రి యరుంధతీసతియు లో•పాముద్ర శాండిల్యయున్
జలజావాసయు సంజ్ఞ భారతి సతీ•స్వాహానుసూయాశచీ
నలినాస్యల్ శతరూప మున్నగులస•న్నారీవతంసల్ హిమా
చలుఁ జేపట్టినమేన యీవ్రతము ని•చ్చల్ సల్పువా రమ్మరో! 216

క. వారందఱే పతివ్రత, మారాధనచేసి మిగుల • నవనీస్థలిపైఁ
బేరును బెంపును గాంచిరి, శ్రీరంజిల సకలలోక • సేవ్యచరితలై

సీ. విభుఁ డారగించిన•పిదపఁ దత్పరిశిష్ట, మర్థి భోజనము సే•యంగవలయు
మగఁడునిద్రించిన•మఱియంతనిద్రించి,మునుముందుఁదాన మేల్•కొనఁగవలయు

* టిప్పణి:— ముదం రాతీతి ముద్రా—రా ఆదానే – సావభావతీత్యముద్రా– విరహే పతి ముద్రారూపాలోపే–అముద్రా–అసంతుష్టా–లోపాముద్రా–ముద్రయనఁగా సంతోషముగలది – భర్తృవిరహకాలమందుఁ బతిముద్రారూప లేమిచేత సంతసము లేనిదిగనుక లోపాముద్ర.
గురుబాల ప్రబోధిక.
అకారప్రశ్లేషవలన విశ్రమము చేయుటైనది.

పెనిమిటి గొట్టుచోఁ జెనఁగక 'విభు! దయ, సేయుమా' యనుచు యాచింపవలయు
పతి దమ్ముఁబిలిచినఁ బనులన్ని వదలి సాం,జలిబంధముగఁ జేరఁ జనఁగవలయు

గీ. భర్త సెప్పినపనిని సంబరముతోడ, నాక్షణమునందె పూనిసేయంగవలయుఁ
దాడరి పూజోపకరణ వస్తువులనెల్లఁ, జెప్పఁబడక యెతానయోజింపవలయు

ఉ. మండనమున్ బొనర్పకయె మానిని భర్తను జూడఁ గూడదా
మండనమొందఁ గూడదు కుమారిరో! దండ విభుండు లేనిచో
దండిగ భర్త దిట్టినను దా మది రోసమునొందఁ గూడదో
యండజయాన! వాకిటఁ గులాంగన నిల్వఁగఁగూడ దెన్నఁడున్ 219

మ. పరగేహంబుల కేగరాదు తమతత్త్వంబించుకే నొర్లకె
వ్వరికిన్ దెల్పఁగరాదు నాథువిడి దివ్యక్షేత్రతీర్థానుసం
చరణంబున్ బొనరింపఁగూడ దుపవాసంబుల్ వ్రతంబుల్ నిజే
శ్వరనిర్దేశము లేక సేయఁదగ దో చంద్రార్ధబింబాలికా! 220

క. తీర్థార్థినియేన్ బతిపద, తీర్థంబును గ్రోలవలయుఁ దెలివ సకలస
త్తీర్థంబులందె వెలయు య,థార్థంబిద్దాన సందియము లేదంబా! 221

క. తివిరి సమాజంబులకు, త్సవములకున్ జేరఁబోవఁ దగ దెన్నఁడు నే
నవసరము లేకసుంతయు, ద్రవిణంబును వెచ్చపెట్టఁ దగదు కుమారీ! 222

గీ. తెంపుతో దేవపిత్ర తిథిజనములకు
బంధుపరిచారభిక్షుగో వ్రాతమునకు
భోజ్యములను విభాగించి పూవుఁబోఁడి
దాను బోసేయవలయు నిత్యమును వినుము. 223

చ. పెనిమిటి పేదయైనఁ గడుఁ బెల్లుగవ్యాధితుఁడైన వృద్ధుఁడై
నను గడుఁగ్రుద్ధుఁడై యొనరి నక్ నెఱతుంటరియైన నజ్జలో
చన విడువంగఁ బోలదిఁక సర్వవిధంబుల భర్త్రశేయమే
యనుదిన మర్థిఁగోరుచుఁ బ్రయత్నముసేయుట యొప్పు మానినీ! 224

గీ. హాయిగాఁ గూరుచుండి యేదో యభీష్ట
కేళియైయున్న విభునిఁ దా వేళఁ గనక
లేశపుంబని కోసమై లేవదీయ
వలవదెప్పట్ల సతికి బర్వతకుమారి! 225

సీ. చెఱఁగు మాసిన మూర్ణాళ్ళు ♦ చెలువ మగని
సముఖమున కేగి చూడఁగఁ ♦ జనదు తనదు
పలుకు పతివీనులకు వినఁ ♦ బడఁగఁ బలుకఁ
జనదు ముగ్ధేందుశేఖరు ♦ సాధ్వి! వినుమ. 226

క. నాలుగవ రోజున నుషః, కాలంబున జలకమాడి ♦ గ్రక్కున మగనిన్
బాలించి కనుటమెంతయు, మే లటుగాకున్నఁ గమల ♦ మిత్రుఁ గనఁదగున్.

సీ. పరగ సిందూరంబు ♦ పసుపు కుంకుమును శ్రీ, చందనం బగరు క ♦ జ్జలము లాక్షు
తమ్మలంబును గమ్మ ♦ తావిపూల్ దువ్వెన, యద్దంబు గంకణా ♦ లందియలును
మాంగల్యతంతువు ♦ మట్టె లొడ్డాణంబు, ముంగెర తాటంక ♦ ములును రత్న
ములపేరులును ముత్య ♦ ముల పేరులును జడకుప్పెలు నవరముల్ ♦ కొప్పునగలు

గీ. రైకలును మేలిముసుఁగులు ♦ రాజముఖికి, నిత్యసేవ్యంబులై యొప్పు ♦ నెలఁత మగని
యాయురభివృద్ధికై వీని ♦ హర్షమెసఁగ, సతము దాల్పఁగవలయుఁ బ ♦ ర్వతకుమారి!

ఉ. చాకితతోడ నెప్పుడును ♦ స్వైరిణితోడ సుదక్యతో విభున్
బైకొని పోరుసేయుచెడు ♦ భామినితో విధవావధూటితో
జోకగ సర్వమున్ దొరఁగి ♦ జోగిగఁ గ్రుమ్మరు నాతితోడుతన్
జేకొనరాదు విన్మఁకను ♦ జెల్మి కులాంగన లీశ్వరప్రియా! 229

గీ. ఒంటిగా నెందునిలుచుండఁ ♦ దొప్పదెపుడు, నగ్నయై తీర్థమాడఁ జ ♦ నదు వెలఁదికిఁ
గడపఁ దిరుగలి రోలు రో ♦ కలిని సాన, రాతి నసిపీఁటఁ గూర్చుండ ♦ రాదు సతికి

ఉ. అచ్చికబుచ్చికొప్ప మగఁ ♦ డక్కునఁ జేరిచి వేడ్కసేయఁగా
నచ్చట ముచ్చటల్ గనుచు ♦ హాయిమెయిన్ రహియించుచుండినన్
హెచ్చుగ నిక్కఁజెంది విభు ♦ నెల్లిదమాడఁగఁ గూడదెంతయున్
నచ్చునటుల్ మెలంగవలె ♦ నాథుని నెమ్మది కెల్లప్రొద్దులన్ 231

గీ. భోగసమయంబునన్ దక్క ♦ పొలఁతి కెపుడు
ప్రౌఢిఁ జూపింపఁదగ దాత్మ ♦ పురుషు నెదుట
భర్తకెచ్చోట మోదంబు ♦ పరిఢవిల్లు
నందె యనురక్తయై సతి ♦ యమరవలయు

క. పెనిమిటి సంతసమునను ండినఁ జేడియ సంతసమున ♦ నెగడవలెన్ గుం
దున వందురుచుండినఁదా, నును బరితాపంబునన్ గ ♦ నుట దగుఁ గొమయున్

క. ఆపత్సంపత్తులయం, దోపికతో నొక్కపోల్కి ♦ నుండఁగవలయున్
గాఁపురము పేదయైనను, రాపొందక ధీరయగుచు♦ రంజిలవలయున్ 234

గీ. ఉప్పు నేయియుఁ దైలాదు ♦ లెప్పుడేని
శూన్యమగుచుఁ బతివ్రతా ♦ సుందరాంగి
మగనితో నవిలేవని ♦ మనసునొవ్వఁ
జేయరా దాఱడింబడఁ ♦ జేయరాదు 235

ఉ. ఉన్నతపీఠమెక్కి సతి ♦ యుండఁగ రాదిఁక దుష్టసన్నిధిన్
బన్నుగ నిల్వరాదు తన ♦ భర్తకుఁ గాతరవృత్తబోధనం
బెన్నఁడు సేయరాదు కడు ♦ హెచ్చుగఁ బెద్దలయొద్ద భాషణం
బున్నగు సేయరాదు వుఁ♦బోండ్లకు భూధర రాజకన్యకా! 236

క. అరవిందభవునికన్నను, సరసీరుహనయనునకన్న ♦ శర్వునికన్నన్
గరమధికుఁడు దనవిభుఁడని, కరివరవిభయాన యెఱుఁగ♦గాఁదగుమదిలో

ఉ. దవ్వులనుండి వల్లభుఁడు ♦ ధామముఁ జేరినయంతనే కడున్
జవ్వన స్నానమున్ సలుపఁ ♦ జేసి లసద్రుచిరాన్నపానముల్
మవ్వముగా నొసంగి కడు♦మానగుదుస్తుల మేల్మిపీఠమున్
జవ్వని యిచ్చి పాదములఁ ♦ జక్కఁగ నొత్తవలెన్ మహేశ్వరీ! 238

క. మితముగ నొసంగుజనకుఁడు, మితముగనిడుఁదోడఁబుట్టు♦మితముఁగొడుకిడున్
హితముగమగండొసంగున, మితముగసౌఖ్యములఁబేర్మిఁ♦మెయి నిదిగనుమా!

గీ. విభుఁడె దైవంబు సతులకు ♦ విభుఁడె గురుఁడు
ధర్మతీర్థ వ్రతములెల్ల ♦ ధవుని కొలువె
యనుచు సర్వము విడనాడి ♦ యలరుఁ బోఁడి
విభుని నొక్కని భక్తి సే♦వింపవలయు. 240

సీ. పెనిమిటిఁ బాసియో♦దనముమెక్కినయోష, మేషియై చరియించు♦మేదినిపయి
పరునిన్ మరగి మరు♦పనికిలోనైనయు, కోకిమలి ఘూకమా ♦ కోటరమున
భర్తదన్ గొట్టిన♦బదులు గొట్టిననారి, భూరిబిడాలమై♦పొడముఁబుడమి
పతితో జగడమాడి♦ప్రత్యుక్తినిచ్చిన, పొలతుకగుక్కయై♦పుట్టుభువిని

గీ. పరునిఁగ్రీగంటఁజూచిన ♦ పణఁతిగెల్ల, కన్నులొందిజనించుజ ♦ గంబునందు
నీవునీవని నాథుని♦నీతిమాలి, దెగడెడుగయాళిమూగయై♦తగజనించు. 241

క. ప్రాణంబు లేని దేహము, మానుగ నెట్లశుచియగునో ♦ మగనివిడినయ
జ్ఞానవ యటు లశుచిత్వముఁ, బూను♦ననుచుఁ జెప్పుశాస్త్ర♦ములు శివురాణీ!

క. ఆపెజననయిత్రిధన్యయు, నాపెగురుఁడు ధన్యుఁడీధ♦రావాసముపై
నాపెపతి ధన్యుఁడెంతయు, నేపె పతివ్రతయొ పుడమి ♦ నిండునిభాస్యా! 243

క. పితృమాతృవంశజులునున్. బతివంశ్యులు సాధ్విపుణ్య♦భాగ్యంబున స్వ
ర్గతిఁజెంది మేటిభోగము, లతులితముగనొందఁగలరు♦హరువిరిఁబోణీ! 244

గీ. శీలభంగం బొనర్చిన♦చేడె మాతృ, పితృకులమ్ములవారిని ♦ విభునికొలము
వారినిన్ బడద్రోయు న♦వారణంబు, గా నధస్థలమందు శం♦కరవధూటి! 245

గీ. ఎచ్చటెచ్చటసాధ్వియా♦నింతియడుగు,లీధరాభాగమునుస్పృశి♦యించునెలమి
నచ్చటచ్చటఁబావనం♦బై సమస్త, దోషహరణక్షమంబయి♦తోఁచుఁబుడమి.

చ. పరమపవిత్రుఁడైన యల♦భాస్కరుఁ డాయమృతాంశుఁ డామరు
ద్వరుఁడగు గంధవాహుఁడు న♦వశ్యముగాఁ దమ శుద్ధిఁగోరి యి
ద్ధరను బతివ్రతాతనువుఁ ♦ దాము స్పృశింతురు నిక్కమింక న
ట్లురువుగ నాసచేయు శుచి♦యున్ సలిలంబులు సాధ్వి తాఁకుకై. 247

క. ప్రతిగేహమందు లలితా, కృతు లింతులు చాలఁగలరొ♦గిన్ వినుము పతి
వ్రతయగు నాలుమహేశ్వరు, నతులితకారుణ్యసిద్ధి ♦ నమరున్ ధరణిన్. 248

క. గంగావగాహమును జే, యంగా దేహంబు పూత ♦ మగునెట్టుల న
ట్టుంగాదె సాధ్విఁగన్గొని, నంగల్మషమువియుఁ బావ♦నంబఖిలమగున్. 249

క. పతిదేవత యుమ యాపెకుఁ, బతియగువాఁ డీశ్వరుండు ♦ పన్నగనీదం
పతులను గొల్చుచునీమె ని, రతమిష్టములొందిపుడమి♦రాజిల్లుఁగడున్. 250

గీ. నిగమము పతివ్రతానారి ♦ యగురు బ్రణవ
మీశ్వరుఁడు క్షమసాధ్వియా ♦ నిగురుబోఁడి
తపము పశుపతి సత్క్రియ ♦ ధరనపాంసు
లయుమిదఫలంబు శివుఁడు క ♦ ల్యాణమూర్తి! 251

వ. ఇవ్విధంబునవ్విప్రాంగన పతివ్రతాధర్మంబులును దన్మాహాత్మ్యంబులు నుప
దేశించి వెండియుఁ దద్భేదంబుల నెఱింగింపఁ గడంగి యిట్లనియె. ఆర్యా!
వినుము పతివ్రతలుత్తమ మధ్యమ కనిష్ఠాధమ భేదంబులనాల్గు విధంబుల
బరంగుదురందు. 252

ఆ. పతినిఁ దక్క నెవ్వఁడు ♦ పరపురుషునిఁ గల, నేనిఁ దలఁప కన్ను ♦ నీక్షణంబు
చేయనట్టి సాధ్వి ♦ చెన్నుగా నుత్తమ, యనఁగఁ జెల్లు నవని ♦ హారుమిటారి! 253

క. సుతువలెఁ దోఁబుట్టులవలెఁ, బితవలెఁ బెఱవారిఁ గనుచుఁ ♦ బెనిమిటియందఁ
ప్రతిమమగు భక్తి నెఱపెడు, సతి మధ్యమ యనఁగఁ జెల్లు ♦ శైలవరసుతా! 254

క. వ్యభిచారము కులభామిని, కభిరూపము గాదటంచు ♦ నాత్మ నెఱిఁగితా
విభుని భజింపుచు నుండిన, యుభయాన కనిష్ఠయనుచు ♦ నేర్పడుఁ బుడమిన్

క. పెనిమిటి భయంబునను గుల, జనుల భయంబునను బరుని ♦ సాంగత్యము స
ల్పని వధు వధమాధమయని, యనుదురు ప్రజలెల్ల ధాత్రి ♦ నగరాజసుతా? 256

వ. ఇట్లనేక ధర్మసూక్ష్మంబు లెఱింగించి.

గీ. ఇత్తెఱంగునఁ బతిభక్తి ♦ నెఱిఁగి నడువు, మమ్మరో! సర్వవేదప్రి ♦ యంబుగాఁగ
నఖిలజగదంబ వీవతఁ ♦ డభవుఁడీఁకను, నినుఁ దలఁచి సాధ్వులాదురు ♦ నెలఁతలిలను

వ. నేను లోకాచార ప్రకారం బింతవట్టు నీకెఱింగించితి నని యూరకున్నంతఁ బార్వతి పరమామోదంబునొందె. మేనకయు సమయోచితం బారసి ధైర్యంబు చేసి ప్రయాణసన్నాహంబుఁ గావించి పార్వతి నాలింగనంబు నొనర్చి కన్నీరునించె, పార్వతియుఁ దల్లిన్ గాంచి కృపావచనంబు లుచ్చరింపుచుఁ బెల్లుగ నలందురెఁ గుసుమకోమలయగు పార్వతి రోదనంబుఁ గాంచి బాంధవ స్త్రీలును నాగరకాంతలును దేవపత్నులు మున్నగువారలెల్లరు చింతాదంతు రాననలైరి సర్వజగత్ప్రభుండగు మహేశ్వరుఁడు నవ్వారి దుఃఖభరంబుఁ జూచి తానును గంటఁ దడిఁబెట్టె.

గీ. ఇట్టిసమయంబునందుఁ దు ♦ హినగిరీంద్రుఁ
డాత్మజులతోడ నరుదెంచి ♦ యార్యఁ గాంచి
వెక్కసంబగు దుఃఖంబు ♦ వెలయ నాపెఁ
దనదు వక్షమునన్ జేర్చి ♦ కొని రయమున 250

ఉ. తల్లిరో! యెట్లుబోయెదవు ♦ తల్లినిఁ దండ్రిని నన్నదమ్ములన్
బెల్లుగ బంధువర్గమును ♦ వేశ్మమునున్ విడనాడి యిప్పుడీ
యెల్లరు నిన్నుఁ బాయఁగల ♦ రెట్లు కనుంగొను జిన్నవోయెనీ
యిల్లును బట్టణం బిపుడె ♦ యేనెటుసైతు వచింపు మమ్మరో!

గీ. అనుచుఁ గన్నీరుదొరుఁగ మ♦హావ్యసనము, తోడవందురుచున్నట్టి♦ తుహినభూమి
ధరున కధ్యాత్మతత్త్వంబుఁ♦దజ్ఞుఁడగుపు,రోధ బోధించె నాత్మని ♦ రూఢిదనర

ఉ. పార్వతి తల్లిదండ్రులకుఁ ♦ బన్నుగఁ బెద్దల కెల్లవారికిన్
గర్వములేక మ్రొక్కి కడు ♦ కన్నుల నీరొలుకంగఁ జింతిలన్
సర్వపురంధ్రు లద్రివరు ♦ సాధ్వియుఁ బుత్రులుఁ దద్వధూమణుల్
పర్వతశేఖరుండును గృ♦పన్ విలపించిరి కించతోఁగడున్ 262

ఆ. విప్రులంత మరల ♦ విజ్ఞానబోధంబు, చేసి లగ్నవేళఁ♦ జెప్పనపుడు
ధైర్యమొంది తుహిన ♦ ధరుఁడు రప్పించెఁబ,ల్లకినిఁ గాళియెక్క♦టకయి వేగ

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిన్ దోడ్కొని కైలాసంబున కేగుట *—

ఆ. పుణ్యకాంత లుమకు ♦ భూరిగా దీవెన, లిచ్చి యందలంబు ♦ నెక్కఁజేసి
రార్య మరల గురుల♦కందఱికిని మ్రొక్కి, పయనముఁ బొనర్చె♦ భర్తవెంట

క. రాజోపచారముల గిరి,రాజు సుతకుఁ దనరఁజేసి♦ రాణపలిర్వన్
బూజార్హములగు వస్తువు, లోజంగూరిచి యొసఁగి ♦ యుద్యత్ప్రేమన్ 265

గీ. తాను మేనయుఁ గొడుకులుఁ ♦ దత్సతులును
నందొఱు విహార వనివఱ ♦ కరుగుదెంచి
వీడుకొల్పిరి బహువిధ ♦ విభవమెసఁగ
శివుఁడుచేరెను రజతాద్రి ♦ శిఖరమునకు. 266

క. అందలి గణవరు లమితా,నందముతో నెదురువచ్చి ♦ యధికోత్సవ మొ
ప్పం దుహినగిరిసుతాశివు, లం దగఁ జేర్చిరి మనోజ్ఞ♦లలితభవనమున్

వ. అత్తఱి మహేశ్వరుం డార్యాచిత్తంబునందలి గురుజనవియోగజన్యంబగుకుందుఁ బాపం గడంగి.

గీ. పార్వతినిఁ జూచి యిట్లనెఁ♦ బ్రాణదయిత!, చూచితే వెండిగట్టు ల♦క్ష్మలకుపట్టు
తలఁపువచ్చెనె యిచ్చోటు♦తలపువచ్చె, నే మనవిహారగోష్ఠి ప♦ర్వేందువదన!

క. హెచ్చగు పచ్చలతిన్నెలు, నచ్చపు వజ్రంపుగోన ♦ లల్లవె కనుమా!
మెచ్చులు గులుకుచు నడలన్, గ్రచ్చఱ నిటువచ్చెఁ జూడు♦ కలికి! నెవళ్ళన్.

క. నెత్తావులఁ బుత్తెంచుచుఁ, బొత్తుఁ దెలుపు జాదిపొదల♦ పొలకువఁగంటే
గుత్తులు గుత్తులు పండ్లివె, యెత్తుమనుచుఁ జూపుఁగాంచు♦ మెలకల్పతరుల్.

క. పొందమ్ములఁ జెంగలువల, నందములై యంచగముల • హాళిహాళిరవళిన్
విందులకుఁ బిలుచుఁ గొలకులు, విందువుగాదే యొయారి! • వేడుక నిచటన్.

క. రంగులరంగుల తామర, లుం గలువలు నలరు నంచ•లున్ గ్రౌంచములున్
రంగులరంగుల చిలుకలు, పొంగిపడెకు నంపుఁజూకు•పుష్కరిణు లుమా! 273

క. అవి నొడివిన విని శంభున, కనిశంబును దయితమైన • యఖిలేశ్వరి యి
ట్లనె దేవ! మఱతునే నూ తనమేదిట నేను గొత్త•దానినె నీకున్. 274

క. ఐనను లోకాచారముఁ, బూని నడువవలయుఁ గానఁ • బుణ్యచరిత! నీ
వా నియతిఁ దలఁచి కడుదయ, తో నడుపుము కార్యమెల్లఁ • దుష్టినొసంగన్

—* శివుఁడు దేవత లందఱికిఁ గట్నము లిచ్చి పంపుట *—

వ. అనిన మహేశ్వరుండు సుధాధారాస్వాదంబగు ప్రాణప్రియావచనంబున కమందానందంబునొంది యిట్లనియె. దేవీ!

క. భూషణములు శ్రుతులకుఁ బరి, పోషణములు దృఢవికాస • బోధాగతికా
శ్లేషణములు సుఖసిద్ధికిఁ, దోషణములు మదికి నీ మృ•దులభాషణముల్. 277

వ. అనుచున్నంత గణపాలురు నానావిధమధురభోజ్యపదార్థంబుల నాయితంబు చేసి వడ్డింపుడు నందఱు ప్రియంబంది భుజియించి విడెంబులనుగొని మహేశ్వరునకు నమస్కరించిరి. పరమేశ్వరుండును యథాయోగ్యంబుగ నందఱకుఁ గానకదుకూలాంబరమణిమయభూషణంబుల నుపాయనంబులిచ్చి లోకాచారంబు ననుసరించి హరివిరించులకును వసిష్ఠాదిబ్రహ్మర్షులకును వందనంబు చేసె. బ్రహ్మర్షులును బితామహాచ్యుతులును లౌకికమర్యాద ననుసరించి పార్వతీపరమేశ్వరుల కాశీర్వచనంబు లొసంగిరి. వివాహంబున కరుదెంచిన వారందఱును హరివిరించనాదులతోఁ బరమేశ్వరానుజ్ఞన్ గొని తమతమ నివాసంబుల కరిగిరి. మహేశ్వరుండును గణపాలుర మందిరద్వారంబందు నియమించి తాను మహామాయయగు నార్యతో విహారమందిరంబుఁ జేరి సుఖంబుండె. ఇట్లఖిల కల్యాణకారణంబును, శోకఘ్నంబును, నాయుర్ధనవర్ధనంబును ప్రమోదకరంబును సకలజగజ్జేగీయమానంబును నగు పరమేశ్వరకల్యాణంబు మీ కామోదంబునఁ జెప్పఁబడియెనని సూతుండు శౌనకాదిమునీంద్రులకిట్లనియె.

—* ఫలశ్రుతి *—

క. ఈ సుచరిత్రం బద్భుత, మై సర్వారిష్టశమన•మై యాయుష్యం
బై సర్వకామదంబై, భాసిల్లు యశస్యమగుచుఁ • బాఠకుల కిలన్. 279

సీ. ఎడఁబాటులేక పె♦ల్లడరుచుండెడిదీర్ఘ, రోగియారామనుజుఁడా♦రోగ్యమొందు
జోడుసేకుఱక సం♦క్షోభంబుతోనున్న, పురుషుండు పెండ్లాముఁ ♦ బుణ్యసతిని
సంతానమేలేక ♦ చాలఁగృశించు దం, పతులకిష్టంబుగా ♦ సుతుఁడుపొడముఁ
గుడువఁగూడును గట్టఁ♦గోకయులేని శు, ష్కదరిద్రుఁ డతులభా♦గ్యంబుఁ జెందు

గీ. ప్రబలదుఃఖాకులుండగు♦వాఁడు దుఃఖ, శాంతినిన్ గాను నపమృత్యు♦ చకితుఁడైన
వాఁ డకాలపుమృత్యువు♦వాతఁబడక, మను నెవండీకృతినిఁ జది♦వినను వినిన.

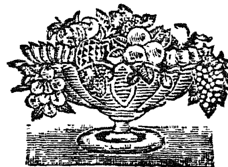
క. వినుపించు నెవఁడు నిత్యము, జనములకీ శివవివాహ ♦ చరితము శుచియై
వినునిత్య మెవఁడు శుచియై, చనఁగల రవ్వారు తుదకు♦శర్వునివదముఁ

వ. అనిచెప్పినంత శౌనకాది మహామును లవ్వలికథను జెప్పుమనుటయు

మ. చరగుర్వీశ్వరపూజనాభిరతభా♦స్వద్దివ్యచేతోంబుజా!
హరనీహారపటీరహారశరద♦భ్రాదభ్రకీర్తిప్రభా!
నిరతానూనదకదానతోషితజనా! ♦ నిత్యప్రియాలావనా!
యురుగానోచితవర్తనా! హారితగో♦త్రోద్భూత! భాస్వద్గుణా!

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి పార్వతీఖండంబునఁ
బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమార ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

నిగమాగమసముదిత
మానితధర్మాచరణస • మాహిత హృదయా!
నానాశిష్యాఘుతమో
భానూ! శివమూర్తి! వీర • భద్రారాధ్యా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె,

గీ. గిరిజఁ దోడ్కొని కైలాస • గిరికి శర్వుఁ
డరుగుదెంచి సుఖంబుగ • నచట నేమొ
నర్చె నాకెఱిఁగింపుము • నలినసూతి!
యనుచు నారదుఁ డడుగ నిట్లనియె నజుఁడు 2

క. నారద! చెప్పెదవిను చె, న్నార దయావిభవుఁడైన • యభవుని చరితన్
దారకదనుజవధార్థము, దారకు నసమానశక్తి • ధరుఁగనుటయునున్ 3

క. సురలెల్లరుఁ దమనగళుల, కరుగుదుఁ జంద్రార్ధమౌళి • యమరుల బాధల్
పరిహారము సేయఁగ మది, నరసి కృపావివశుఁడగుచు • నంత రయమునన్. 4

—* శివుఁడు మణిభవనంబందుఁ బార్వతితో సౌఖ్యమొందుట *—

చ. అనుపమదివ్యరత్నముల • కాస్పదమై యలరారుచోటఁ జం
దనరససేకభాస్వదవ • దాతమణీమయమైనచోట నూ

తనవికచప్రసూనదళ • తల్పవిభాసితమైనచోటఁ బా
వనతరమంజరీప్రకర • బాలసమీరము లొప్పుచోటునన్

క. భోగసుఖోపకరణ, శ్రీగరిమ నెసంగుచోటఁ • జేకొని క్రీ
డాగతుల కర్హతరమై, రాగిలుచోటను మనోహరంబగు చోటన్

క. గిరిరాజరాజతనయను, బరమేశ్వరుఁ డతనుభోగ • పారీణుండై
సురతక్రీడలఁ దేల్చెను, సరవిగ నొక వేయిదివ్య • సంవత్సరముల్ 7

క. శివదేహస్పర్శంబున, శివుఁడు ప్రమోదంబుఁ జెందుఁ • జిరకాలం బా
శివు దేహస్పర్శంబున, శివయుఁ బ్రమోదంబుఁ జెందు • జిరకాలంబున్. 8

ఆ. చాలఁగాల మిట్లు • జరుగఁగా నద్రిజా, శంకరులకు నొక్క • క్షణమువోలె
నరిగెనంత దివ్య • వరులు మేరువుఁ జేరి, గోడఁగోడఁ గిరవుడు • గోడవయడర.

చ. చలనమొకించుకేన్ గనక • స్వాత్మమునందు రమించు నీశ్వరుం
డిలమన కార్యసిద్ధికయి • యే గిరికన్యను బెండ్లియాడి వె
గ్గలముగ నాపెతో సతము • కామసుఖంబులఁ జెందుచుండె వే
ల్పుల కడగండ్లఁ బాప నొక • పుత్రకుఁ గాంచకపోయె నెంతయున్. 10

క. అనియిటుల శైలకన్యా, మనసిజ విహారసంగతుల న • మరకులతిలకుల్
వినుచుఁ దడవౌట కెంతయు, వనరుచు గుమిఁగూడి యొక్క • వాసరమందున్.

—*దేవతలు కుమారోత్పత్తికై విష్ణుమూర్తికిఁ దమకష్టంబులఁ జెప్పికొనుట*—

గీ. అజునిఁ దోడ్కొని నారాయ • ణాంతికమును, జేరివందన మొనరించి • భూరిదుఃఖ
భరము చేఁగడుపొగులుచుఁ • బరగనిట్లు, చెప్పికొనిరా త్రమూర్తులై • శ్రీవిభునకు

క. హరి! వేయిదివ్యసంవ, త్సరములనుండియును శివుఁడు • శైలతనయతో
సురతక్రీడలఁ బెనఁగెడు, విరమింపఁడు మాన్పఁ డకట • వేల్పులవెతలన్. 13

ఆ. పుండరీకనయన! • పోలునే! నీవును, దయను దప్పి మమ్ముఁ • దలఁపకుంట
రమ్ము పోదమిపుడు • రాజతగిరి కహా, యమ్మునరయు శివుద • యన్‌బడయఁగ. 14

వ. అనిన నిలింపులకు వైకుంఠుండిట్లనియె.

చ. అలమట మానుఁడింకఁ గరు • ణాత్మకు శర్వు భజింపుఁ డిప్పుడా
యలఘునను గ్రహంబున ర • యంబుగ భద్రముగల్గు నీశ్వరున్

గాలిచెడు వారికెప్డు సమ ♦ కూరు శుభంబులు వాయుదుర్గతుల్
పోలియుదు రాయతానలని ♦ భుల్ రిపువీరు లుదగ్రకోపనుల్. 15

గీ. ఈవరము సేయఁదగ దిప్డు ♦ దివ్యులార!, కాలపరిపాక మొందిన ♦ కార్యమెందు
సిద్ధిఁగాంచుఁ దదన్యంబు ♦ చెడును దీసి, నెఱిఁగి యోపిమిఁ గావింపుఁ ♦ డిద్ధమతులు!

వ. వెండియును.

గీ. శంకరుం డిప్డు సంభోగ ♦ సక్తుఁడగుచు, ననవరతము రతంబుల ♦ నలర నెవఁడు
భంగ మొనరింపఁ జాలెడు ♦ ప్రభుఁడె పూర్ణ, వర్ష సాహస్రమున రతి ♦ వదలు నిజము.

క. శక్తిశివుల సంయోగము, యుక్తం బది సకలవిష్ట ♦ పోత్కరసుఖమున్
వ్యక్తముగఁగూర్చు నిది సు, వ్యక్తము పరికించి పాయుఁ ♦ డాత్మవ్యథలన్.

వ. మఱియును.

క. స్త్రీపురుషసురతభంగపుఁ, బాపంబున కెవ్వఁడేనిఁ ♦ బాల్పడు భువినా
కాపురుషుఁ డొందు నిరయము, స్త్రీ పుత్రులఁ గోలుపోవు ♦ సిద్ధంబు సురల్!

క. మున్నల దూర్వాసుం డను, సన్నుతుఁడు ఋషీశ్వరుఁడు ♦ శక్రుని రంభా
పున్నాగగతి సురతసం, పన్నుని విడఁదీసి కుడిచెఁ ♦ బ్రతిఫలము వెసన్. 20

గీ. భార్య గడతేఱ వేఱొక ♦ పడఁతిఁ బెండ్లి
యాడి యొక వేయి దివ్యహా ♦ యనములకు వి
యోగజనితజ్వరముఁ బాసి ♦ యూరటఁగొనెఁ
బలువు రిబ్భంగిగాఁ బ్రతి ♦ ఫలముఁ గనిరి. 21

క. సకలమునిపేకసాధ్యం, బకలంకముగాఁగ సృష్టి ♦ కాధారం బీ
యొకటియెకద! యిద్దానికి, వికలతఁగూర్పంగఁ దగునె ♦ విబుధప్రవరుల్. 22

వ. కావున త్వరపడక మీ మీ నివాసంబుల కరుగుఁడు. సంపూర్ణవర్షసహస్రంబందుఁ గైలాసంబున కేగి యమ్మహాదేవుని వీర్యంబుఁ బుడమిపయిం బడఁ జేయుం డపుడు స్కందుడనఁ గుమారుండు పొడము దాన మన కభీష్టసిద్ధియగు నని జనార్దనుం డుపదేశించి యంతఃపురంబున కరిగె. బ్రహ్మాదులెల్లఁ దమనివాసంబులకేగి రంతఁ గొన్నినాళ్ళకు శక్తిశక్తిమంతులసంతత విహారంబునకు సశేషగజకచ్ఛపంబగు ధరాతలంబు పీడితంబై జగత్ప్రాణంబగు సమీరణంబు స్తంభింపుడుఁ ద్రిలోకజనంబు భయాక్రాంతంబై పితామహుఁ జేర నతండు

నారాయణుఁ బురస్కరించికొని దేవతలతోఁ గైలాసంబుఁ జేరుడు నంతఁ గమలాకాంతుండు శివద్వారంబుననున్న గణపాలురకు మ్రొక్కి యిట్లనియె.

క. శంకరకింకరులారా!, సంకటహరులార! శర్వ • సాన్నిధ్యం బా తంకమున వనరు మాకిట. శంకింపక చూర్పుఁడయ్య • సత్వరము కృపన్. 24

వ. అనిన గణాధీశ్వరు లిట్లనిరి.

క. హరి! వినుము సర్వలోకే, శ్వరుఁడు హరుం డిందు మమ్ము • స్థాపించి మహే శ్వరితో రిరంస నంతః పురమున నివసించె నిపుడు • పోరా దటకున్. 25

వ. అనిన విని చేయునదిలేక చింతాగ్రస్తుండై నారాయణుండు శివగణంబులకు వినతుండై మ్రొక్కి యొక్కించుక సెలవొంది దేవతలతోడఁ బ్రతీహారంబం దుండియే యార్తవాక్కుతోఁ దారస్వరంబున నిట్లఖిలలోకేశ్వరు నుద్దేశించి మొఱవెట్టుకొనియె. 26

—* విష్ణ్వాదులు కైలాసంబున మహేశభవనద్వారమందుండి మొరవెట్టుకొనుట *—

సీ. ఏల వందారుకల్పక! • యిప్పటికిని, మాదువెతలనుదీర్పఁగ • మఱచియుంటి వసురపీడితబృందార • కాళికి వె, శరణ మేజాగుసేయక • సాఁకుమింకను. 27

క. సురసిద్ధసాధ్యమనుజా, సురయక్షపతంగదంద•శూకనిశరభా సురగీతపుణ్యచరితా!, సురచితసకలాబ్జజాండ! • చూడుమిఁక దయన్. 28

వ. ఇట్లు బహుప్రకారంబుల వినుతిపూర్వకంబుగ దేవతలంద ఱొక్కమొలుంగున మొఱవెట్టుకొనుటయు నెక్కుడు కోలాహలధ్వనియగు టాలించి భక్తవత్సలుం డగు పరమేశ్వరుండెఱింగి సంభోగవిరతిన్ జేయనెంచి పార్వతీ భయంబున సంకోచించియు నెట్టకేలకు సురతంబుమాని గృహద్వారంబుఁ దఱియఁ జొచ్చి బృందారకులకు దర్శనంబొసంగి యిట్లనియె. 29

—* శివుఁడు దేవతలమొరవిని యోగమువే వీర్యంబుఁజార్పుట *—

గీ. ఏమివచ్చితి రిచటి కు • పేంద్ర! పద్మ, సూతి! నైలింపగణముతో•సుఖమెమీరు చిన్నవోయిన మొగములు• చెన్నుదఱిగి, కానిపించుచున్నవ•క్కటమ సెప్పుఁడు.

వ. అనిన గోవిందప్రముఖులగు బృందాదకులంద ఱిందుధర పాదారవిందంబుల కానందంబుతో వందనంబు లొనర్చినయంత. 31

గీ. దూయమాన మనంబుతోఁ దోయజాక్షుఁ, డిట్టులనియెను హేశ! నీకెఱుఁగరాని
వృత్తమున్నదె సకల హృద్వేశ్మవాసి, వగుచు మమ్మడుగంగ నీకవసరంబె?

చ. కొమరునిఁ గాంచకుంటి విటు ఘోరపురక్కసు బారిఁ జిక్కి పా
రము గనరాని దుఃఖమున రాపిడిఁ జెందుచు నుంటి మింక శీ
ఘ్రముగఁ గుమారుఁ గాంచు మమరప్రియమున్ బొనరింపు దుర్మదో
ద్యమునిఁ వధింపు తారకునిఁ దత్పరివారము లోకరక్షకై. 33

చ. అనిన హరుండు చిత్తమున సక్కటికంబును జెంది యిట్లనెన్
వినుము ముకుంద! మామకపు వీర్యము మస్తకమందె యున్నదై
నను గ్రహియించువారలఁ గానఁ దగు నిప్పుడె యోగశక్తి మో
చన మొనరింతునంచప్డు జార్చెను శుక్రము స్వర్ణవర్ణమున్. 34

చ. అనలుఁడు నిర్జరానుమతి నా శివవీర్యమునున్ గపోతమై
యొనరఁగ మ్రింగె నంత సమనోత్తములందఱుఁ గొంతకొంత ఖా
దన మొనరించి రప్డు వసుధాధరపుత్రి విభుం డటన్ విలం
బన మొనరించు టారసి జవంబున వచ్చి కనెన్ సురావళిన్. 35

— * పార్వతీదేవి దేవతలను శపించుట * —

ఉ. ఓరి దురాత్ములార! వినుఁ డో యమరాధములార! మీరిటుల్
నారమణున్ హరున్ గొలిచి నాదు విహారము వమ్ముచేసినా
రోరి మిఁ దక్కి స్వార్థపరతోన్నతి నన్నుపేక్షింపఁ జేసి యే
తీరున శ్రేయమొందెదరు? దీర్ఘతరార్తి మఱుంగకే ధరన్. 36

క. నను వంధ్యను జేసిన యఘమున నిప్పటినుండి మీరు పొలఁతులు చూలున్
గొనకుందురు గావుతఁ గడు, వనరుదు రెంతయును బుడమి వంధ్యాత్వమునన్.

గీ. ఇట్లు నిర్జరులను శపియించి పావకునిఁ గనుంగొని యత్యంత కుపితయగుచు
శాపమిడె నోరి! శివవీర్యజగ్ధి! సర్వజగ్ధివగు దీవు భువి జుగుప్సన్ దొరంగి,

చ. అని యిటు శైలకన్యక హుతాశనుతో సకలామరవ్రజం
బును శపియించి నాథుఁ గొని పోయెఁ దదీయవిహారమందిరం
బున కటమీఁద శంకరునిఁ బొందికఁ గొల్చి గణేశుఁ డన్ గుమా
రునిఁ గని తాపమున్ విడె మరుద్గణ మెల్లరు బాగు బాగనన్. 39

సీ. అక్కటతను సర్వమును వేఱొ•కప్డు చెప్ప, వాఁడ యిప్రుడు వినుండిఁక•బాహులేయ
జన్మచరితంబు దైతేయ•సంహృతియును, దేవతలకెల్ల దుఃఖంబు•తీఱుటయును.

ఉ. వేలుపు లంత నీశ్వరుని • వీర్యము మ్రింగుటచేతఁ జాలఁగాఁ
గాలుచు నిల్వఁజాలక జ•గద్గురు శంకరుఁగూర్చి మ్రొక్కుడౌ
జాలిదనర్పఁ బ్రార్థనము • సల్పఁగ స్వల్పితకల్పశాఖ యు
క్కాలహరుండు వాకిటికిఁ • గ్రచ్చఱవచ్చి కనెన్ నిలింపులన్. 41

వ. అంత దేవత లీశ్వరుఁ గాంచి యాతురులై మ్రొక్కి యిట్లనిరి.

ఉ. దేవ! మహానుభావ! భవ•దీయ మహోజ్జ్వల వీర్యమున్ మహా
శావశచిత్తతన్ మెసవఁ • జాలదహించుచునుండె నద్ది మా
కీవిధముగ్ భరింపఁ దర•మెట్లు కరంబు భరంబు తండ్రి! నీ
వీ వగఁ బాపి యెట్లయిన • నేలుము బాలశశాంకశేఖరా! 42

క. లేరన్నఁ జత్తు మిత్తఱి, లోకేశ్వర! నీవుగాక • లోకంబున నీ
నాకనివాసుల యలజడిఁ, బోకడఁచు ఘనుండొకండు • పొసఁగునె యెందున్.

ఆ. అని దహింపఁబడుచు•నార్తిచేఁ దహతహఁ, బడుచునున్న నా సు•పర్వవరులఁ
గాంచి వేగ నపుడు • కారుణ్యమొదవంచి, భక్తవత్సలుండు • పలికె నిటుల.

క. ఓహరిహయ! యోయమ! యో, వాహీకృతమకర! యోసు•పర్వవరేణ్యులా!
మోహమునఁదిన వీర్యము, బాహిరముగఁ గ్రక్కుఁడవని•బాముదొలంగున్

చ. అనుడు నిలింపు లంత వడి • నా శివవీర్యముఁ గ్రక్క నద్ది కాం
చనమయి యంబరం బెగసె • సర్వసుపర్వులు బాముఁ బాసి శ
ర్వుని వినుతించి గేములకుఁ • బోయిరి పావకుఁ డొక్కఁ డప్డు శం
భుని యనుకంపఁ జేకొనక • భూరితరార్తి వహించి భీతిమై. 46

ఆ. శివునిఁ జేరఁబోయి•చేమోడ్పురచియించి, నేరమికిని సైచు•నిష్ఠఁజూపి
దాహమార్పు దేవ! • దాసుఁడఁగానొకో, కరుణఁబరపుఁ డెగ్గుఁ•గడవుమిఁకను

— * అగ్నిదేవుని క్షోభం బారసి శివుఁ డుపాయము సెప్పుట * —

వ. అని యిట్లు దీనుండై యర్థించిన యగ్నిన్ గని కనికరంబుతో మహేశ్వరుండు
యోజించి యిట్లనియె. 48

క. అనుచితగతి నాచేత, న్ననుమెక్కిలివట్లు వెఱకఁ జూడక యగ్నీ!
ఘనతరదాహం బిపుడీ, ట్లొనఁగూడిన దైవఁదలఁపు నుడిగి వినుమికన్. 49

వ. ఎలనగవుతో.

క. కొలఁది దినంబులలోను, జ్వలతరమీ వీర్య మొకట చక్రస్తనిని
ర్మలగర్భమొందు నాతణ, మలమటచను నీదుదాహమాఱు హుతాశా! 50

సీ. నావుడు మ్రొక్కి యాత్మసద నంబునకున్ జని యీశ్వరోక్తులన్
భావమునందు నిల్పికొని భామ యదెవ్వతో నాదు ప్రాణర
క్షావహమూర్తి యంచుమదిఁ జాలఁదమిన్ దలపోయుచుండఁగా
దైవనియుక్తి సప్తముని తల్లజులొక్క యహంబునందొగిన్. 51

సీ. చేడెలతోడ స్వర్ధునికిఁ జేరి ప్రియంబున నందు మజ్జనం
బాడి సమస్త దివ్యులకు హవ్యము లీయఁగ సప్తజిహ్వునిన్
బోడిగఁజేర్చి యాహుతులఁ బొందుగఁ దన్ముఖమం దొసంగఁగాఁ
దోడనె యగ్ని వేల్పులకుఁదుష్టిగ వాని నొసంగె నయ్యెడన్. 52

—* అగ్ని సప్తర్షులభార్యలఁజూచి మోహించుట *—

ఉ. ఆసమయంబునందు రుచిరాంగవయస్సువిలాసహాసశో
భాసముదీప్త లామునుల భార్యలు మానులు కేవలన్ సము
ల్లాసవిభాసితాకృతి మెలంగ ననంగశరాతతార్తివి
త్రాసితచిత్తుఁడై వడి సదాగతిమిత్రుఁడు బాళిమీఱఁగన్. 53

ఉ. ఎందును నేనిఁ గాంచితినె యిట్టి యపూర్వవిలాసవిస్ఫుర
త్సుందరకామినీమణులఁ జూచిన నేమిక భాగ్య మిట్టిప
ర్వేందునిభాస్యలన్ గలిసి యింపుజనింప రమింపకున్న నా
డెందము కుందడంగునె ఘటిల్లునె మోద మభంగభంగిగాన్. 54

ఉ. అన్నవిల్తు విభ్రమములాకృతులన్ ధరియించి యిట్టు లా
సన్నములయ్యెనో యనఁగఁ జక్కని సన్నని కౌను లందమౌ
యున్నత పీవర స్తనము లుద్ధతచారునితంబబింబముల్
కన్నులఁదన్ను ముద్దులమొగంబులు గల్గినవార లీ సతుల్. 55

ఏనిఁక వీరి కౌఁగిళుల నెవ్విధిఁ జేకొనువాఁడ నెట్టు లీ
మానిను లాత్మనాథుల సమర్థులఁ బాసి ననున్ వరింతు రె

ద్దాన మదీయమహా నతను • తాపము పాయు నిఁకేమొనర్తు నా
మానస మెక్కఁ డార్తిమెయి • గ్రమ్గుచునున్నది యొక్కతీరుగన్. 56

గీ. అనుచు నక్కాంతలను స్వాశి • భాగ్రములను
డాయఁగా నెంచు మునులద్భు • తప్రదీప్త
తేజములఁ గాంచి చకితుఁడై • దీనదశను
జెంది యేమి యొనర్పఁగఁ • జేవదక్కి. 57

క. మునివరుల హోమకృత్యం, బనువుగ నెఱవేఱ నగ్ని • యాస్థలివిడి పా
వనమైనయొక్క వనతల, మును జేరి కడున్ విరాళిఁ • బొగలుచు వేగన్.

వ. అందు జలంబుల మునింగి ప్రాణంబులఁ బాఁపికొన సమకట్టుడు నంతఁ బరమ పతివ్రతయును దక్షపుత్త్రియు నగు స్వాహాదేవి విభునియాశయం బెఱింగి . తన యోగబలంబున సప్తర్షులలో నొక్కఁడగు యంగిరసుని కళత్రంబురూపంబుఁ జెందివచ్చి పావకున కిట్లనియె. 59

* స్వాహాదేవి యార్గురు మునిభార్యలరూపంబున నగ్నిదేవునితోఁ గ్రీడించుట *

క. మునితల్లజుఁడగు నంగిర,సునిదారను మున్న నిన్నుఁ • జూచినది మొదల్
కొని యేను నాదు చెలులును, ఘనతరమగు మన్మథాగ్నిఁ • గ్రాఁగితిమి విభూ!

చ. చెలువుఁడ! నీవయిక్కడగిలె • చిత్తము నాకును నా వయస్యలౌ
చెలువల కట్లు నీమదియుఁ • జెన్నుగ మాయెడ బాళిఁగాంచుటన్
దెలిసి భవత్సదేశమును • దెంపునఁ జేరినదాన నించుపో
కల వెరవేకిఁబోఁకఁడచి • కామసుఖంబులఁదన్పు నన్నిఁకన్. 61

గీ. నన్నుతనుసౌఖ్యములఁ దేల్చి • నాదు చెలుల, నట్లుదన్పుము భవదధీ • నాత్మలగుచు
వారలున్నారిచట హవ్య • వాహ! నీవిఁ, కన్యమెంచినఁ బ్రాణంబు • లాసపడము.

వ. అనినంత

క. కడుఁబేద పెన్నిధానముఁ, బడసినయటు లాపెఁగాంచి • పావకుఁడు మదిన్
గడుమురిసి కామకలలన్, దొడరి సుఖంచెను గరంబు • తుష్టి యొసంగన్. 63

వ. అనంతరంబందు స్వాహాదేవి తక్కిన యేవుర రూపంబులతో నగ్నిభట్టారకునిఁ గలిసి సుఖంచి యవల నరుంధతీ రూపం బలవడకున్న మిన్నకుండె. వీతిహోత్రుండును దనయందున్న మహేశ్వర వీర్యంబంతయు మునిపత్నుల

రూపంబుననున్న స్వాహాదేవియందుంచి దాహంబుఁబాసె. స్వాహాదేవియును భర్తృవిముక్తంబును నతిదుస్సహంబునునగు పారమేశ్వరవీర్యంబు నిజగర్భంబందు భరింపఁదక్కి శ్వేతాద్రి శిఖరంబునఁ జార్చి వేదనఁబాసె. శ్వేతాద్రియు నవ్వేఁడిమికోడి మరుత్సహాయంబున నద్దాని వియన్నదిని బడఁద్రోచె.

క. గంగయు దుర్భరమైన భు, జంగవిభూషణుమహోగ్రసమధికతేజ
స్సంగమున కోర్వఁజాలక, భంగంబుల దానిఁగాశవనిఁబడఁజిమ్మెన్. 65

వ. అందమ్మహాతేజంబు పెద్దకాలంబునకుఁ బరిపాకంబగుడు. 66

—* శ్రీ కుమారస్వామి జననము *—

క. శ్రీమార్గశీర్ష సితష, ష్ఠీమానిత సమయమందు శివతనయుఁడు తే
జోమండితసర్వాశా, స్తోముఁడు జన్మించె సకల సురలుహ్వొంగన్. 67

క. చారుమణిమాళులొప్పెడు, నాఱుమొగంబులును నాయుధాఢ్యములగు రెం
డాఱుకరంబులు రవిశత, భారంజితగాత్రమమరి బాలుండలరెన్. 68

శా. శ్రీమంతుండయి సుందరుండయి జగచ్ఛ్రీయోవహుండై సుర
స్తోమాపద్వినివర్తనక్షముఁడునై శూరావతంసుండునై
భీమాత్యుత్తమవిక్రమాస్పదుఁడునై విస్ఫూర్జితాశావ్రజుం
డై మృత్యుంజయనందనుం డలరె దైత్యాత్మంబు లల్లాడఁగన్. 69

క. దివినుండి పుష్పవర్షము, లవిరళగతిఁ గురిసి రమరు లత్యద్భుతమై
భవమొప్పఁగ సంగీతో, త్సవముల గంధర్వవరులు సల్పిరి వేడ్కన్. 70

వ. అంత.

చ. జనులు మునీంద్రగేహినులు సప్తరసజ్ఞ వరించి వచ్చి యి
వ్వని సురతంబులొందె యొక పావనిఁ గాంచిరనన్ మునీశ్వరుల్
మనములఁ గించనొంది యవమానమతిన్ దమ పత్నులన్ రయం
బున విడనాడి రాసతులు పొక్కఁగ భూరివిషాదవేదనన్. 71

గీ. ఆత్మనాథులచేఁ బరిత్యక్తలైన, మునిసతులఁ గాంచి యగ్నిభామిని వనరుచు
మునులకడకేగి నేనమీభోట్లబోటి, బోఁటినై యలరితి నా విభుసమ్ముఖమున.

వ. కావున.

క. అకలుషచరిత్రలగు నాత్మకళత్రంబులను బాయఁ•దగునే మీరల్
సుకృతాత్ములార! వేగఁ గ్రొనుకమాని కొనుండు గేహి•నుల జనములరన్. 73

క. అని ప్రతిమాలిన విని తమ, మనముల నిక్కంబెఱిఁగియు ♦ మౌనివరులు భూ
జనుల దురుక్తుల కాత్మం,బున రోసి గ్రహింపరైరి • పాలఁతుల మరలన్. 74

—* షట్కృత్తికలు కుమారునియొద్దఁజేరి స్తన్యంబు లిచ్చుట *—

వ. అంత నా యతివలు.

గీ. గాంగతీరంబునన్ శర♦కాండమందుఁ
బొడమిన కుమారుఁ గాంచఁగఁ • బుణ్యసతుల
చనుమొనలు పాలుచేపుడుఁ • జక్కనపుకు
బాలునకుఁ బాల్ గుడుపఁ బ్రేమ•భరితలగుచు. 75

గీ. అందఱొక వేళయందె• స్తన్యంబొసంగ, రాకుమారకుఁ డాఱు వ•క్త్రములతోడ
నాఱుగురుకృత్తికలమదుల్ •హరుసమొందఁ, బాలుద్రావెను లౌకిక•లీలమెఱయ

వ. అపుడు జగన్మంగళవిగ్రహుం డగు నక్కుమారున్ గాంచి యవ్వార లిట్లనిరి.

ఉ. అన్న! కుమార! మేము కుల•టాకృతి నగ్గికి నిన్నుఁగంటిమం
చు న్నతిమీఱి దుర్జనులు ♦ చూడక నాడిన నిందకై విభుల్
బన్నములాడి మమ్మిటులఁ • బాసిరి మాకిఁక దిక్కు నీవె మ
మ్మెన్నికమీఱఁ దల్లులుగ ♦ నెంచి కృపామతిఁ బ్రోవు మిమ్ముగన్. 77

ఆ. అనుడు శంభుసూనుఁ •డనియెను వారల, కనఘ లీరుతల్లు ♦ లాత్మజుండ
మానుఁడింకఁ వెతలఁ• బూనుఁడు సంబరం, బంబలార! గుణక•దంబలార! 79

వ. అని వగనుడిపి వారలనోదార్చి తనచెంతనుంచికొని కరంబు గారవించుచుండె.

ఉ. అత్తఱిఁ బద్మజుం డతిశ•యమ్మగు హర్షముతోడ వచ్చి యా
చిత్రజవైరిపుత్రునకుఁ • జెల్వొదలిర్వఁగ జాతకర్మమున్
హత్తినవేడ్కమై సలిపె • నగ్నియు బాలునిఁ దారసించి దీ
వ్యత్తరశక్తి శక్తినిడె • హర్షభరంబున మిన్నుముట్టుచున్. 81

వ. అంత హిరణ్యగర్భుం డాబాలకుని కివ్విధంబుగా నామకరణం బొనర్చె. 82

సీ. సురలకై ముక్కంటి•శుక్రంబుస్కందమై,యవతరించుటస్కం•దనఁగబరఁగు
నగ్గిగర్భంబునం • దమరి జన్మించుట, నగ్నిభువుం డను ♦ నాఖ్యనమరు

గంగామహానదీ గర్భజాతుండౌట, గాంగేయుఁడనెడు విఖ్యాతిఁ జెందు
శరవణస్థలమున జననంబునొందుట, శరజన్ముఁడనియెడు సంజ్ఞఁ గాంచు

గీ. కృత్తికల పాల్గొనుటఁ గార్తి కేయనామ
మొందు వారలు పలువురై యొప్పు కతన
బాహులేయుండనుచుఁ గడుఁ బ్రథ నెసంగుఁ
బార్వతీ నందనుఁడు జగ త్పావనుండు. 84

వ. మఱియును

గీ. దేవసైన్యంబునకు నెల్లఁ దేజమెసఁగ, నాయకుండయి దేవసేనాని యగుచు
నాత్మకీయ చమూరక్ష ణాఢ్యుఁడై గు, హుండనుచు నొప్పు మేరుకో దండసుతుఁడు

వ. వెండియు

క. ధారుణిఁ గుజనుల గూల్చెఁ కు, మారుండను నామధేయ మండితుఁడౌ వి
స్తారముగ నెమలిపై సం, చారము సేయుచు విశాఖ సంజ్ఞన్ బడయున్. 85

వ. ఇఁకను గ్రౌంచాచలంబు భేదించి క్రౌంచదారణుం డనియును మహాసేనతో
నొప్పి మహాసేనుం డనియును దారకాసురుఁ బరిమార్చి తారకజేత యనియును
నివ్విధంబుగ ననేకాహ్వాయంబుల నలంకరించునని వాగీశుండు నిజనివాసంబున
కరుగుడు నంత బాలుండు దినదినప్రవర్ధమానుండై. 86

మ. ఒకనాఁ డాయలికాక్షనందనుఁడు లీలోల్లాసకేళీవశా
త్మకుఁడై శ్వేతనగంబుఁ జేరి యటఁ బ్రోద్యన్మత్తమాతంగయూ
థకరంబుల్ పెనవేయుచున్ బటుమృగేంద్రవ్యూహ దీవ్యత్సటా
ప్రకరంబున్ గొని స్కంధమెక్కి నిబిడప్రౌఢోద్ధతిన్ దిర్గుచున్. 87

ఉ. మున్ను పురత్రయంబును సమున్నతవైఖరిఁ గాల్చుదాన పే
రెన్నికమీఱు చాపమట నీశ్వరుఁ డుంచుటఁజూచి యొక్కచో
నున్న తదున్నతంపువిలు నుద్దవిడిన్ గొని యెక్కువెట్టి తా
నున్నతహా తదద్రిమకుటోజ్జ్వలశృంగముఁ ద్రుంచె బెళ్ళునన్ 88

వ. అంతఁబోక.

— * క్రౌంచగిరి భేదనము * —

క. క్రౌంచమహీధ్రము నొక్కయు, దంచత్తరతీవ్రదుర్ధరాశుగమున భే
దించి మహాహ్లాత్మ్యేహైక, ప్రాంచన్నద మమరనార్చెఁ బలయూథగతిన్. 89

క. దిక్కుంభికుంభనిచయం, బుక్కఱి భేదిల్లె నుదధు • లొక్కటఁగలఁగెన్
గ్రక్కున రిక్కలుడుల్లిన, వక్కుంభిని వడఁకెఁ జకిత • యగుచు రయమునన్.

వ. అంత.

గీ. క్రౌంచగిరి గహ్వరమునవ • సించి మించు, ఘోరరాక్షస కోటు లు • దారనినద
ముప్పతిల్లఁగ బాలుపైఁ • గుప్పతెప్ప, లుగశరంబులఁగురిసియా • ర్వఁగనతండు

క. ధీరుఁడై వజ్రనిష్ఠుర, నారాచక్రూరధార • నక్తంచరవి
స్తారనికరములఁజెచ్చెర, మారణము పొనర్చె ధరణి • మండల మద్రువన్. 92

ఉ. అంత నిలింపు లెంతయుఁ భ • యంబు రయంబును జెంది కుంది భా
స్వంతులకోటులన్ బటుని • జద్యుతి మీఱఁగఁ జాలువానిఁ గా
లాంతకనూను నెమ్మనము • లందు నెఱుంగఁగలేక వేమరు
త్వంతునిఁ జేరఁబోయి యిటు • వల్కిరి యుల్కుచు నేకకంఠులై. 93

చ. వినుమమరాధినాథ! యొక • విక్రమధుర్యుఁడు బాలుఁ డీ జగం
బున జనియించి యంతనె య • పూర్వఘనప్రథమానశౌర్యవ
ర్ధనుఁడయి సర్వసత్త్వముల • దర్ప మణంపుచు నార్చుచున్నవాఁ
డనికిఁదొడంగి వానిఁ బరి • మార్పుము తేర్పుము భూజనంబులన్. 94

గీ. క్రౌంచగిరిఁ బాయకుండు ర • క్షఃకులంబు, నెల్లఁబొల్లొనరించె బం • హిష్ఠమైన
యన్నగంబును భేదించె • నంతకన్న, మున్న శ్వేతాద్రిశిఖరంబుఁ • బుడమిఁగూల్చె.

క. ఇఁక సురలచేవఁ గనఁగన, చకితుండై వచ్చు నిటకు • సరగున మున్నీ
వె కడంగి భంగపఱుపుము, ప్రకటితభుజశౌర్య మది వి • భాసిలఁగ విభూ!

— * కుమారస్వామి మహేంద్రుని జయించి ప్రాణదానంబు సేయుట * —

క. అన విని యాతండును గ్రిందనుమీఁదును గనక కడిఁది • దోర్మదమునఁ బా
పని దారసించి యశనిన్, గొని యురమున వేసెఁ జండ • కోపనుఁ డగుచున్. 97

చ. అశని శివాత్మజన్మహృద • యంబునుఁ దాఁకిన యంత మొక్కవో
యె శివకుమారు వక్షమున • నీద్యబలుండు విశాఖుఁడన్ రిపు
ప్రశమనుఁ డుద్భవించె నిరు • వ్రక్కలయందును శాఖనైగమా
ఖ్య శుచిరుచుల్ జనించి విపు • లాగ్రహవిగ్రహులై రయంబునన్. 9

క. వారు ముగురు గుహుఁడును బృం, దారకనాథుని వధింపఁ దలఁపడ నతఁడున్
ధీరతఁ గోల్పడి యడలి కు, మారున్ శరణం బడిగె సమంచితఫణితిన్. 99

ఆ. అంత శంభుపుత్రుఁ డతిదయామతి హరి, హాయుని తప్పిదంబుఁ దనవలఁ ద్రోచి
ప్రాణదాన మొసఁగి పరమహర్షంబున, నరిగె గాంగతీర మతిరయమున. 100

చ. అచటఁ గుమారు రాకకయి యాత్రము నొందుచున్న కృత్తికా
విచికిలగంధు లాగుహుని వేగని సంతసమొంది ధారలో
ల్కుచుఁ గడుఁ జేఁపు దుగ్ధములఁ గూరిమితోఁ గడుపారనిచ్చి మె
చ్చుచుఁ దనివార ముద్దుఁగొనుచున్ ముదమొందుచు నుండి రెంతయున్. 101

గీ. ఇవ్విధము గొన్ని ఘస్రంబు లేగనంత, సర్వజగదేకరాజ్ఞి తుషారశైల
రాజనందన యొకనాఁడు రాజమౌళి, తోడఁ గొలువున్న వేళ సంతోసమొదవ.

చ. కరములు మోడ్చి స్మేరముఖకంజముతో విభుఁ గాంచి పల్కె దు
ష్కరమహిళాజవంజవవికారనిరాకరణాఢ్యులైన భా
స్వరతరదివ్యయోగులకు సైతము దుర్లభమూర్తివైన యీ
శ్వరు నిను భర్తగాఁ గొని యపారమహోన్నతిఁ గంటి నీ కృపన్. 103

చ. అతులతపస్సమాధినియతాత్ముఁడవై మరునిన్ దహించి యా
తతనిజభోగభంగుల నుదాత్త నొప్పెడు నీవు నాదుసం
గతి రతులొందుచున్ బ్రబల కాముకరీతిఁ జెలంగుచుండ దు
ర్మతు లమరాధముల్ రతిని మాన్పిరి స్వార్థపరాయణాత్ములై. 104

గీ. లోకకల్యాణకారణంబై కరంబు
మెఱయు నీ తేజ మది నా యుదరమునందుఁ
జెందక భువిన్ బడియె నేమి చేసిరో సు
రలు మహాత్మ! యమోఘవీర్యంబు నపుడు. 105

గీ. మోఘమై యెందుడిందదు పుత్రుఁ డుదయ
మందియుండు మఱెందేని ననఘచరిత!
అరయు తర్జించి భర్జించి యమరవరుల
నాదు పుత్త్రికుఁ దెప్పింపు నాథ! యిటకు. 106

—* శివుఁడు దేవతలను గుమారు జాడ లడుగుట *—

ఉ. నావుడు శంకరుండమర నాథుల మానులఁ బిల్వఁ జేసి తా
నీవిధ మొప్పఁగా నడిగె నెల్లరునున్ వినుఁ డేనునాఁ డప

త్యావహమైన తేజమును ♦ నాదటఁజేపితి యుష్మదర్థమై
మీవశమయ్యె నయ్యదఁ ♦ మీఁదటిమాట నెఱుంగఁ జెప్పఁడీ! 1

క. ఎటుఁబోడమె నాదునందనుఁ, డెటుఁబెరుఁగుచునుండెఁదేజ ♦ మేమయ్యెను వి
రిటులెఱిఁగింపక దాఁచినఁ, గటిలత యడఁగంగ శిక్షఁ♦గూర్చెదనిపుడే. 1

గీ. అని కినుక దోఁప దృష్ఠముగా ♦ నడుగ దివ్య
లడలి యొండొరు లంతంత ♦ నరసికొనుచు
నొడయునిన్గాంచి యొక్కొక్క ♦ రుక్కు దక్కి
తడఁబడుచు నిట్లుపల్కిరి ♦ తథ్యముగను. 1

వ. అందు విష్ణుఁడిట్లనియె.

క. గురునిందసేయునట్టిఁడు, గురుదారరతంబు సల్పు♦కుత్సితుఁడు మృషా
కరవచనుఁడు నీశుక్రము, నిరవుగ నాచ్ఛాదపఱచు ♦ నీశ్వర! వినుమా! 11

వ. ఇంద్రాది లోకపాలకులిట్లనిరి

గీ. ప్రబలపాపం బొనర్చిన♦పాతకునిచె,లిమిఁ గొని నిరంతరమును బు♦డమిఁజరించు
నసి దారుణా పంబుఁ♦బడయు నీదు, శుక్రమునుదాఁచినట్టిఁడు♦శూలపాణి! 11

వ. తక్కంగల సువర్వులిట్లనిరి.

గీ. పట్టుదలతోడ నెవ్వఁడు ♦ ప్రతినఁజేసి పూర్తి యొనరింపఁజాలక ♦ పోవునట్టి
వాని పాపఫలంబుఁదా♦నూను నీదు,వీర్యమును కూటుచేసిన♦ వెడఁగువుడమి.

వ. దేవపత్నులిట్లనిరి.

ఉ. ఎవ్వతె యాత్మభర్తను య♦థేచ్ఛగ దూషణమున్ బొనర్చుఁదా
నెవ్వతె యన్యునిన్ వలచి ♦ యిక్షుశరాసనకేళిఁ గూడు నిం
కెవ్వతె సంతసెన్మిటియు ♦ నెవ్వరు లేకయె యేఁగెమె మనుజా
జవ్వనియద్ది తావకల♦సత్తరతేజము దాఁచె నీశ్వరా!

వ. బ్రహ్మపుత్రులగు వసిష్ఠాదు లిట్లనిరి.

గీ. జగతి నీతేజమెవ్వఁ డా♦చ్ఛాదనంబు, చేసె నవ్వాఁడు రూఢిగా ♦శివ! భవత్స
మర్పణం బొనరింప న♦నర్హుఁడగు న, నర్హుఁడగు నీదుభక్తజ♦నార్పణమున.

—* అగ్నిప్రముఖుల శివునకుఁ గుమారుని జాడలు చెప్పుట *—

వ. అగ్ని యిట్లనియె.

మ. పరమేశా! భవదీయవీర్యమును దీవ్యద్భామినీభాస్వరో
దరమం దుంచి రయంబునన్ హృదయసంతాపంబుఁ బోనాడితిన్
భరమా నీదురితంబు సైఁచుటకు నీ పాదాంబుజాతంబులన్
గరమర్థిన్ భజియించువాఁడఁ గటమీ కారుణ్యభావంబునన్. 115

వ. స్వాహాదేవి యిట్లనియె.

ఆ. భర్తృనిహితమైన భాస్వరవీర్యంబు, నేనఁదాల్చి యోర్వనేర కద్రు
నాద్రిశిఖరతలము నందు విడిచితిని, నంతమీఁద నెఱుఁగ నభవ! నేను.

వ. శ్వేతాద్రి సమీపించి యిట్లనియె.

ఉ. పావకదేవి జార్చిన విభాస్వరమా భవదీయవీర్యమున్
దేవర! తాల్పఁజాలక సదేశమునన్ బ్రవహించు స్వర్ణదిన్
నే వగతో మహాబలుని నిండగుసాయముతోడఁ జిమ్మితిన్
గావుము నన్ దయామతి! నకార్య మొనర్చినవాని బాలిశున్. 117

వ. వాయుదేవుండిట్లనియె.

క. శైలవరు ప్రార్థనంబున, జాలిన్గొని తావకాతిశయవీర్యము గం
గాలహరిఁ జిమ్మితిని నే,నాలరినై నన్నుసయిపుమయ్యా! మహాత్మా! 118

వ. స్వర్ణదియిట్లనియె

ఆ. దేవ! తావకీనదేదీప్యమానాతి, దుర్ధరోరువీర్యదుర్భరోగ్ర
వేదనన్ దపించి వీచుల శరవణం, బందుఁద్రోచితిని దయాళు! కనుము!

వ. అంత వసుమతియిట్లనియె.

గీ. శరవణంబందుఁజేరిన చటులతేజ
మునఁ గుమారుండు పొడమె షణ్ముఖుఁడు ద్వాద
శకరుఁడుద్యత్సహస్ర భాస్వన్మరీచి
మండలుఁడు బాలచంద్ర మోమౌళి వినుము. 120

వ. అనంతరంబ భాస్వంతుం డిట్లనియె.

గీ. శరవనిన్బుట్టి యేడ్చుచు స్వచరణాంగు
ళినిఁ గుడుచుచున్నలోక మోహనుని నీదు
తనయునిన్ గాంచి చాల సంతసముఁజెంది
యీశ! దివసావసానమా వేగితిఁబయి. 121

వ. ఆవెంటఁ జందురుం డిట్లనియె.

గీ. కృత్తికలు వచ్చి శిశువుఁగాంచి ♦ కేరిముద్దుఁ
గొనుచు స్తన్యంబొసంగిరి ♦ కుతుక మొప్ప
తేయియుం దేసు నొకపది ♦ తెంతుఘటిక
లవలఱకుండి కనుంగొంటి ♦ శివ! యరయుము. 122

వ. రాత్రి యిట్లనియె.

క. తెలవాఱువఱకుఁ గృత్తిక, లలరుచు నీపట్టిఁబట్టి ♦ యధికప్రేమా
కులలై కాఁచుచునుండిరి, తెలిపితి నేఁ గన్నవిధము ♦ దివిషన్మౌళీ! 123

వ. సంధ్య యిట్లనియె.

గీ. బదరికాశ్రమభూమికి ♦ బాలునెత్తి, కొని చని ప్రియంబుతో వారు ♦ గొమరుఁబోలె
నతులవాత్సల్యమమరఁగా ♦ నందునీదు, కొమరుఁ బెంచుచునుండి రే ♦ కొదువలేక.

వ. వాసరం బిట్లనియె.

క. అసమానప్రేమమెయిన్, బిసరుహదళనేత్ర లట్లు ♦ పెంచుచునున్నా
రసమశరహర! భవత్సుతు, నసమానవిభావిరాజి ♦ తాద్భుతగాత్రున్. 125

వ. విధాత యిట్లనియె.

శా. దేవాధీశ్వర! నీదుపుత్రునకుఁ బ్రీ ♦ తిన్ జాతకర్మంబులన్
నే విధ్యుక్తవిధిన్ బొనర్చి మునిప ♦ త్నీస్తన్యపానాంచితుం
డై వర్ధిల్లుటఁ గార్తికేయుఁడను ది ♦ వ్యాభిఖ్యయున్ దేవసే
నావాల్లభ్యము నొందువాఁడవుట నే ♦ నాన్యాఖ్యయున్ గూర్చితిన్. 126

వ. ఇఁక నిట్లే కొన్ని యన్వర్థంబులగు నాహ్వానంబులన్ బిలిచితి ననుడు నంత
నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె. 127

చ. వినుము మహేశ! నీసుతుఁడు ♦ విక్రమధుర్యుఁడు శ్వేతపర్వతం
బున నొక తుంగశృంగమును ♦ భూమిపయిన్ బడనేసెఁ గ్రౌంచభే
దన మొనరించె నందమరు ♦ దానవకోటులఁ జక్కడంచె ను
క్కున నెదురైన వాసవునిఁ ♦ గొంకక కింకరుఁజేసె వాసిగన్. 128

వ. అదరుచు నింద్రుండిట్లనియె.

ఉ. నీసుతుఁడంచు వేల్పులను ♦ నెట్టనసాఁకెదుదట్టుఁడంచు నే
వాసియెఱుంగలేక పెఱ ♦ వారలు సెప్పిన కిల్బిషోక్తులన్

రోసముఁజెంది పోరుటకు ♦ రోజుచుఁబోయి తదాజి నాజగ
ద్భాసురతేజు చేతఁబడి ♦ ప్రాణముదానముఁ గొంటిఁదత్కృపన్. 129

చ. అనవిని శైలరాట్తనయ ♦ హర్షముతో నవరత్నరాసులన్
గనకమునున్ ధనంబుల న ♦ ఖండముగానొసఁగెన్ మహీసురా
గ్రణులకు వాణి యచ్యుతుని ♦ రాణియు రోహిణియున్ బులోమజా
ద్యనిమిషపత్నులున్ ద్రవిణ ♦ మట్లయొసంగిరి విప్రకోటికిన్. 130

—* శివుఁడు కుమారునిఁ దోడ్తేర నందికేశ్వరుని బదరీవనంబున కంపుట *—

వ. అంత జగత్ప్రభుండు తనయునియుదయాభ్యుదయవార్తల కానందించి యాని
మేషంబున నాత్మజునిఁ దోడ్తేర వీరభద్రాద్యాత్మీయులను నందికేశ్వరమహా
కాలాదిగణనాథశ్రేష్ఠుల నింకఁ బ్రముఖభూతగణంబుల ననేకకోట్లన్ బుత్తెం
చిన నవ్వారలు వేగంబున బదరీకాననంబుఁజేరి యందలి షట్కృత్తికాశ్ర
మంబునకుఁ బరివేషం బొనర్ప నవ్వారలుగాంచి చకితలై గుహున్ జేరి యిట్లనిరి

గీ. కొడుక! లెక్కింపరానట్టు ♦ ఘోరసైన్య
ములు మనకుటీరమును జుట్టెఁ ♦ గలయఁగాంచి
తే? మహాభయమిట్టు లే ♦ తెంచెఁగడఁగి
యేమిసేయఁగఁ గలవార ♦ మిందుఁజెపుమ! 132

వ. అనినంతఁ గార్తికేయుం డవ్వారల కిట్లనియె.

చ. వెఱవకుఁ డమ్మలార! రణకోవిదులు ధీరు లిఁకెందఱేని స
త్వరము దురంబుసేయుటకు ♦ వచ్చిరయేని యుదగ్రజాగ్రదు
ద్ధురభుజదర్ప మేర్పడఁగఁ ♦ దూల్చెదఁ జేల్చెద వాహినీతతిన్
గరము దిరంబుఁజెంది కుతుకంబున నుండుఁడు మీర లీయెడన్. 133

—* నందికేశ్వరుఁడు కుమారునిఁ గైలాసంబునకుఁ దెచ్చుట *—

వ. ఇట్లు కుమారుండు సెప్పుచున్నంత

గీ. ఇంతలో నందికేశ్వరుం ♦ డెలమికలిమిఁ, గార్తికేయునిఁగాంచి డ ♦ గ్గఱి యనువునఁ
కూరుచుండి కడుఁగూర్మి ♦ గూరనిట్లు, పలికెఁబలుకులఁ జక్కెర ♦ లొలుకనపుడు

గీ. అన్న! విను కృత్తికామాత ♦ లాలకింపుఁ, డఖిలలోకాధినాథుఁడౌ ♦ యభవుఁడిటకుఁ
బనిచె మము మిమ్ముఁదోడ్తేరఁ ♦ బార్వతీకు, మార! పయనంబు సేయుము ♦ వారలీల

వ. నీవు పార్వతేయుండవుగాని కార్తికేయుండవు గావు.

క. దేవతలకార్యసిద్ధికి, నై విశ్వేశ్వరుఁ వీర్య ♦ మార్యవినాగా
దా వెలువడఁగా నందీ, హావిర్భావంబుఁ జెందిఁతయ్య కుమారా! 136

ఉ. కావున నీదు తేజ మది ♦ కప్పఁగ శక్యమె యెవ్వఁడేని నీ
జే వహియించి దాఁచఁగల ♦ చేవఁగనుక్ గలహంసయేవమా
బావినిఁ గూలరాజిలు నె ♦ వన్నుగఁ గృత్తికలేడ వారి ప
ర్ణావసథంబులందు విమలాత్మక! నీవు వసింపుమేడగున్. 137

క. రాజతగిరి నిఖిలామర, రాజతతాస్థానభూమి ♦ రాజకిరీటుం
డోజఁ గొలువున్నవాఁడట, కోజననుతతేజ! కదలు ♦ ముత్సాహమునన్. 138

క. గానములకును దేజములకు, ననయము ప్రోపీవు నిన్ను ♦ నరయనివారల్
వనజంబులలో నొక్కఁడ, నునికినమరు కప్పలనఁగ ♦ నొప్పరగాదే! 139

వ. అని చెప్పిన నందికేశ్వరునకుఁ గుమారుం డిట్లనియె.

గీ. అన్న! త్రైకాలికజ్ఞాని♦వరయుమీవు,జంతువులు కర్మకనుగుణ♦జన్మమొందుఁ
గృత్తికలుయోగినులును బ్ర♦కృతికలలుమ,దీయమాతలుగామది♦నెంచుమిఁకను

క. స్తన్యంబొసంగి పెంచిరి, మాన్యచరిత్రాఢ్య లీయ♦మాయికమూర్తుల్
ధన్యమనీషా! యిపుడొక, యన్యులవలె వీరిఁబాయ ♦ నగునే నాకున్. 141

మ. నగరాజేంద్రకుమారి వీరివలెనే ♦ నాతల్లి విశ్వేశుఁ డి
మ్ముగ నాతండ్రి యథార్థమాయిరువురున్ ♦ బూజార్హులే నాకు వే
ఱుగ నీకృత్తికలన్ దొరంగుటయుఁ గూ♦ర్పుగ దోస మార్యా! ప్రియం
బుగ నివ్వారినిఁగూడఁ దెత్తునట కి♦ద్దు స్నికటుల్ నచ్చినన్ 142

వ. అనినవిని నందికేశ్వరుం డత్యంతానందంబున నామోదించి నంతఁ గుమారుండు ప్రయాణోన్ముఖుండయ్యె నయ్యవసరంబున. బరమేశ్వరప్రేరితంబై విశ్వకర్మనిర్మితంబునుగాంచనానేకరత్నసంఘటితంబును శతచక్రంబును బార్షదశ్రేష్ఠవేష్టితంబునునగు నొక్కపుష్పకస్యందనంబు సమీపించినఁగని కృత్తికలు స్కందయానంబు యోజించి దుఃఖాక్రాంతలై యడలుచు నక్కుమారున కిట్లనిరి.

చ. మము విడనాడి పోయెదె కు♦మార! సమంజనమే? కడున్ బ్రమో
దమున నినున్ దనూజునిగఁ ♦ దద్దయు నమ్మికఁజెంది ప్రేమయు

క్తమతినిఁ బెంపుచేసితిమి ♦ తల్లుల మమ్మిటు లీవు పాయ దై
న్యముఁగొని యెందుఁ జేరెదము ♦ స్వాంతమునన్ దలపోయు మీ యెడన్ 144

ఆ. అనుచు నక్కుమారు ♦ నాత్మపక్షములందుఁ, జేర్చికొని కరంబు ♦ చింతనొంద
స్కందుఁ డాలకించి ♦ సంతాపమణఁగ న,ధ్యాత్మసూక్తి వారి ♦ నంతఁ దేర్చె 145

క. ప్రమథగణం బలర శతాం,గముఁ దల్లులతోడ నెక్కి ♦ కల్యాణధ్వా
నములు సెలఁగంగ శివనగ,రముఁ జేరఁగ వెడలెఁ గ్రౌంచ♦రంధ్రకరుఁడోగిన్

ఉ. నందియు వేత్రహస్తుఁడయి ♦ నంద మెసంగ,గఁ దోడరా మరు
ద్బృందము వీరభూతగణ ♦ బృంద మమందముదంబుఁ జెందుచున్
ముందఱఁ గొల్వఁగా శివని♦భుండు ఘనుండగు వీరభద్రుఁడా
నందముతోడ లాలన మె♦నర్ప గుహుండు చనెన్ శివాద్రికిన్ 147

శా. భేరీనాద ముదారభంగిఁ జెలఁగెన్ ♦ బ్రేయోధ్వనిన్ దూర్యవి
స్తారంబుల్ విలసిల్లె మేల్మిగతులన్ ♦ దౌర్యత్రికంబొప్పెఁగం
భీరాంచత్తరగుంభసంభరితవా♦గ్బృందంబులన్ స్తావక
స్ఫారస్తోత్రరవంబు లింపెసఁగె ఘా♦స్వద్భంగిగా నత్తఱిన్. 148

—* కుమారుఁడు కైలాసముఁజేరి తల్లిదండ్రులను సేవించుట *—

చ. కొమరుఁడు వచ్చెనంచుఁ గడుఁ ♦ గూరిమితో గిరిరాజకన్య మా
ర్గములను గెంపుటాల మగ♦టాలను బచ్చల హెచ్చుమీఱు ము
త్యములను బూల బాలుపయి ♦ నల్లనఁ జల్లెదునట్లు ఖేచరో
త్తములను బంచగా నపుడు ♦ దండిగ వారొనరించి రట్టులన్. 149

ఆ. హరి విరించి ముఖసు♦రాధినాథులు వెండి,కొండఁ జేరినట్టి ♦ కొమరుసామిఁ
గాంచి కరముమురిసి ♦ ఘనతరోత్సాహంబు, మించి వే నమస్క♦రించిరంత.

క. తరుణేందుమౌళియును బం,ధురహర్షాతిశయభరము♦తోఁ బ్రమథులతో
బిఱబిఱఁ గోటహజారముఁ, దరియంగా వచ్చి చూచెఁ ♦ దనయుని వేడ్కన్.

క. శివులను జగత్కుటుంబవి,భవులను గని తేరుడిగ్గి ♦ పర్వతజాసం
భవుఁ డవిరళభక్తిఁ దదం,ఘ్రివనేజంబులకు మ్రొక్కెఁ ♦ గీర్తింప సురల్.

ఉ. శంకరుఁ డంతఁ బుత్రకునిఁ ♦ జక్కఁగ నక్కునఁ గుచ్చి కౌఁగిటన్
బొంకముతోడఁ జేర్చికొని ♦ మూర్ధసుగంధము లాని పూర్ణిమై

ణాంకునిమీఁదు నెమ్మొగము నందుఁ గడుం గడు ముద్దులాడి య
డ్డంకి యొకింత చెందని దృఢప్రమదోన్నతి నొందె నంతయున్.

ఉ. పార్వతి పుత్త్రి నెత్తికొని పర్వన స్తన్యము చేపునంతనే
యార్వ్వరపాలుఁ ద్రావెడు నిజార్భకు నొక్కటె ద్రావఁజేసె గం
ధర్వులు గీతముల్ మును లుదారముగా శ్రుతిఘోష సల్పఁగా
సర్వసుపర్వగేహినులు సన్మణిహారతు లిచ్చి రెచ్చఁగన్. 154

గీ. అభవుఁ డుత్సవ మొప్పఁగ నాత్మసుతుని
భర్మహర్మ్యసభాలయాభ్యంతరమును
జేర్చి సింహాసనం బెక్కి స్వీయ దక్షి
ణాంకమునఁ బుత్త్రి వహియించి యలరె మిగుల. 655

క. రత్నమయపీఠమున నవ,రత్నమయాభరణరాజి రాజిలఁ గాంతా
రత్నముతో శివుఁ డాత్మజ,రత్నముతో నలరె దివిజరత్నము లలరన్. 156

చ. గళమున నున్న వాసుకిని గంఠము నొక్కిన పుత్త్రి సర్వమం
గళ మది పొంగులాగు గనఁగా నొనరించి ప్రమోద మొంది శ్రీ
గళుఁడు మహోత్కదివ్యమణికాంచనపీఠమునందు బంధురో
జ్జ్వలతర తేజు నా గుహుని వైభవ మొప్పఁగఁ జేర్చి పేర్మిమై. 157

గీ. నలువతోడుత నుపనయనంబు సలుపఁ, జేయ నాతండు గుహునకుఁ జెలఁగి యజ్ఞ
సూత్రమును వేదములను గాయత్రిఁ గుండి,నరిపిదారిణివిద్య బ్రహ్మాస్త్రమిచ్చె.

గీ. అంత జగదీశ్వరుండు నిజాత్మజునకు, శూలముఁ బినాకమును బరశువును శక్తిఁ
బాశుపతదివ్యశరమును బ్రహ్మవిద్య నొసఁగి యానంద మొందె ననుపమముగను.

—* విష్ణ్వాదులు కుమారున కుపాయనంబు లిచ్చుట *—

క. నవరత్నకీలితములగు, ప్రవిమలమకుటాంగదములు వనమాలయు దా
నవమారకమగు చక్రము, శివతనయున కొసఁగెఁ జక్రి చేతఃప్రీతిన్ 160

చ. తపనుఁ డిడెన్ మనోజవరథంబు సుధాంశుఁ డిడెన్ సుధాఘటం
బపరిమితార్ఘ్యరత్నముల నబ్ధి యొసంగె హిమాలయుం డిడెన్
విపులమణిప్రకాండముల విస్ఫురదుత్తమభూషణాళిఁ గాం
డపతి యొసంగె ఘోటకగణంబు ఘనంబుగ శంభుసూతికిన్ 161

చ. గరుడుఁడు వాహనార్థమొక • కాంతతరమ్మగు నెమ్మి నిచ్చె న
య్యరుణుఁ డిడెన్ ధ్వజార్థ మొక • యందముఁ జిందెడు తామ్రచూడమున్
గిరిజ యిడెన్ జిరాయువును • గీర్తివహంబగు వైభవంబు నిం
దిర యిడె భోగభాగ్యముల • దివ్యమనోహరరత్నహారముల్. 16

క. శారద యొసఁగెను నిండగు, కూరిమితో విద్యలెల్లఁ • గొనటుగ సుమన
స్త్రీరత్నము లొసఁగిరి తమ, చే రాజిలు వస్తువులును • శివతనయునకున్.

వ. అంతఁ బురుహూతుండు

చ. అరయక నాఁ డెదుర్కొని ర•ణాంగణమందటు వజ్రధార శం
కరసుతుఁ గొట్టినట్టి ఘన•కల్మష మెట్టులఁబాయు నెట్టులీ
స్మరహరనందనుండు నను • శాంతిమెయిన్ దయఁజూచు సూరకే
మఱతురె లాఁతివారి యప•మానపుఁ జెయ్వుల శూరులెమ్మెయిన్ 16

గీ. సామమున మున్న బతిమాలి • శరణుఁజెంది
ప్రాణముల నిల్పుకొనఁగంటి • పరఁగ నిప్పు
డుత్తమంబగు కానుక • నొసఁగి దయకుఁ
బాత్రమాటకు సమయమే•ర్పడియె నాకు. 16

వ. మణికాంచనముక్తాభరణవస్తువాహనప్రాజ్యసామ్రాజ్యాదు లన్నియు నాకు బరమేశ్వరానుగృహీతంబులే కాని యన్యంబులుగావు. దాన నవ్వాని నొసఁగుట ప్రమోదావహంబుకానేర దిఁకను 16

— * ఇంద్రుఁడు దేవసేనను కుమారునకిచ్చి పెండ్లిసేయుట * —

చ. కలదుగదా కుమారి త్రిజ•గద్గణనీయ మనోజ్ఞమూర్తి పే
శలసుగుణాలవాల సుర•సంస్తుతిభాజన దేవసేన యా
లలితకుమారి నీ శశిల•లామకుమారున కిచ్చినన్ బ్రియం
బలవడఁ బెండ్లియాడు నను • నర్మిలి నేలఁగలండు రూఢిగన్. 16

క. అని తలఁచి చని కుమారిని, ఘనరత్నాభరణరాజిఁ • గైసేసి ముదం
బునఁ దోడ్కొనివచ్చె సభాం,గనమున కటనున్నవారు • గాంచి యలరఁగా.

వ. అపుడు కుమారుం డక్కన్యయనన్యసామాన్యరూపరేఖావిభ్రమంబులఁ జూచి హర్షించి యంతరంగంబునం దిట్లాలోచించె. 169

ఉ. ఈ రమణీలలామను మ•హేంద్రుఁడు దోడ్కొనివచ్చె దీని తీ
రారయఁ గన్యగాఁ గనఁగ•నయ్యె మదర్థమె తెచ్చియుండెనో
మారునిగెల్తు నట్లయిన • మానినచో నిఁకఁ గార్యమెద్ది? యే
తీరున నేని దీని నిఁక • చేవిడిఁగాఁ గొనఁగాఁ దలంచెదన్ 170

క. ఏయవయవంబుఁ గాంచినఁ, బాయదు నాడెంద మందె • భాసిల్లెఁ దమిన్
డాయన్ జేయఁగఁ జాలెదఁ, గాయజునకుఁ గైవసంబుఁ • గావించెననున్ 171

క. బింబమువాతెఱ హిమకర, బింబము నెమ్మోము భూరి•విలసితమదరో
లంబము తుఱుము రతీశా, లంబము విరిఁబోఁడి భూత•లంబం దరయన్ 172

క. ఖంబునఁ దుపతను రథచ,క్రంబు పిఱుందలరు నాద•కంబుకుతుక శై
లంబు చనుకోయి సుమృణా,ళంబు బాహుజంబుల లలన్న•శంబడుగులగున్ 173

మ. అని యుబ్బంగి సభన్ గుమారుఁ డమరేం•ద్రాత్మోద్భవాసక్తుఁడై
ఘనమోహాన్వితిఁ గాంచుచున్నతఱి న•క్కన్యామణీపాణి స్కం
దుని హస్తంబునఁ జేర్చి నాకొమరితన్ • దుర్గాత్మజా! నీవు భా
ర్యనుగా నిచ్చితి సమ్మతిన్ గొనుమనెన్ • నాకేశ్వరుం డాదటన్ 174

శా. స్కందుం డప్పుడు పార్వతీశ్వరుల యా•జ్ఞన్ బెండ్లియాడెన్ మహా
నందం బొప్పఁగ దేవసేనను మరు•న్మాళీకపత్రేక్షణా
బృందాభ్యంచితయమాన సుగుణ•శ్రీభాసమానన్ దమిన్
సౌందర్యోజ్జ్వలతాసమాన గజయా•నన్ బూర్ణచంద్రాననన్. 175

ఆ. పెండ్లియాడి యొక్క•పీఠిఁ గూర్చుండిన, శక్రిజాగుహులను • జక్కఁ గాంచి
ప్రమథదేవమౌని•రాజి యత్యంతప్ర, మోదమొంది పొదలె•నాదరమున. 176

క. కొమరునకుఁ దగిన గేహిని, రమణీయతరాంగి దేవ•రాజతనయ యి
ట్లమరుటఁ గని యగజాశివు. లమితానందంబుఁ జెంది • రాత్మములందున్.

మ. పరమోత్సాహముతో మహేశ్వరుఁడు గీ•ర్వాణావళిన్ గాంచి ని
ర్భర కారుణ్యముతోడ నిట్లనె హరీ! • రాజీవజన్మా! పురం
దర! దివ్యర్షివరేణ్యులార! చెపుఁడీ • నాకిప్డు మీయిష్టముల్
నెఱవేఱన్ వరమిత్తు నిక్క మిది సం•దేహింపఁగం డెంతయున్. 178

క. అన విని మునులును ననిమిషు,లును మనముల నలరి యనిరి • లోకావన! పా
వనచరణనలిన! మా వన,టను దీర్ప నిదే యదను గొండంగుము కరుణన్.

చ. కొడుకును బంపి తారకునిఁ గూల్పఁగఁ జేసి జగత్త్రయంబు పే
రుడుకును దీర్పు మిప్పుడె దయోన్నతి నెప్పటినుండియో యిటుల్
గడపితి మింతకాల మిఁక స్కందున కాజ్ఞయొసంగి పంపు త్రొ
క్కొడలఁగఁ జేసి దైత్యు సమయించు నితం డచలింగా వెసన్. 180

— * శివుఁడు తారకవధార్థమై కుమారుని దేవతలతోఁ బంపుట * —

గీ. అనిన నంత దయామయుం డగు శివుండు
దత్క్షణం బప్పగించెను దనయు నమర
వల్లభుల కప్డు హారలు పెల్లుమురిసి
గుహునిఁ దోడ్కొని కైలాసవసుధర మెడలి. 181

చ. ఒకయెడఁ జేరి త్వష్టను సముత్తరీతిఁ దలంప నాతఁ డు
త్సుకుఁడయి తారసిల్ల శివసూనునికోసము రమ్యమౌ పురం
బొకఁడు రచింపు మంచు హరి యొప్పగఁ జెప్పిన నాతఁడప్డు శి
ల్పకళలభంగు లేర్పడఁగఁ బట్టణమట్టులె కట్టె నేర్పునన్

గీ. అందుఁ బ్రమథులకును నిర్జరాగ్రణులకు, వేఱువేఱుగ భవనముల్ వెలయఁగట్టి
మధ్యమందు రచించెఁ గుమారభవన, మందు సర్వంబు రత్నమయముగఁ జేసె.

— * దేవతలు కుమారస్వామికి బ్రహ్మాండాధిపత్యంబుఁ గట్టుట * —

గీ. అంత విష్ణువు రత్నసింహాసనమున, శివకుమారునిఁ గూర్చుండఁ జేసి సర్వ
తీర్థజలసేక మొనరించి తిలక మొసఁగి, కమలజాండాధిపత్యంబుఁ గట్టెనపుడు.

క. వరుసగ నత్తఱి హరియును, సరసీరుహసంభవుండు జంభారియునున్
సురలెల్లను హరసుతునకుఁ, గరమర్మిలి మ్రొక్కి నుతులు గావించిరొగిన్

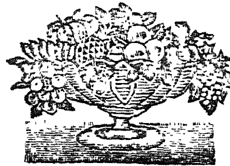
శా. ప్రాంచద్భంగి మహాత్మవంబు నిటులన్ బన్నించి సేవించు న
య్యంచన్నిర్జరవర్యులన్ గని మహాహ్లాదైకచిత్తంబుతోఁ
గ్రౌంచారాతి యిటుల్ వచించెఁ గడువేగన్ దారకున్ మిత్తికన్
ర్పించన్ గాఁ గలవాఁడ మీ కభిమత శ్రీలిచ్చువాఁడన్ సురల్!

వ. అనిన విని యనిమేషులెల్ల రాత్మంబులం బొంగి యోంకారధ్వనులును జయ
ధ్వనులొనరించిరనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లామీఁదివృత్తాంతంబు
సెలవిమ్మనుడు.

మ. శరభాంబాహృదయాబ్జహేళివిలస◆చ్చంద్రార్ధకోటీరవ
త్సరసీరుడ్భసలాయమానహృదయా! ◆శైవావళీపూజనో
ద్ధురదీక్షావరతంత్ర! బంధుజనసం◆యోగాతిసంతోషకృ
న్నిరతాచ్ఛాశయ! నిత్యసత్యవచనా! ◆ నిర్మ్మలితాంహశ్చయా! 188

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
ప్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

కుమారఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

వీరభద్రగురురవి
సేవాసంఫుల్లహృత్కు◆శేశయ! చిరసం
భావిత పశుపతిచరణా!
పావనగుణమణికదంబ◆వని! లక్ష్మ్యాంబా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఉ. శంభుకుమారుఁ డంత దివిష◆ద్వరులన్ గని సత్కృపాత్త సం
రంభముతోడ నిట్లనియె ◆ రక్కసిరాయనిపాలి కొక్కనిన్
సంభృతనీతిశాస్త్రసువి◆చారువిశారదు దూత నంపి యి
క్కుంభినిఁబాసి పొమ్మనుఁడు ◆ గూఢపదాలయభూమిఁ జేరఁగాన్. 2

క. అటు లరుగక తక్కిన మ,త్పటుతరభుజశక్తి వానిఁ ◆ బరిమార్తు దృఢం
బటుసేయుం డన నమరో,ద్భటులు గడున్ బొంగి శక్తి◆ధరున కని రిటుల్. 3

చ. వెఱవక తారకాసురని◆వేశనభూమికిఁ జేరి వాని కి
త్తెఱఁగు వచింపఁగాఁ దగిన ◆ ధీరులు మాయెడ లేరు మీరలే
యఱమరలేక యొక్కనిబ◆లాఢ్యుని నర్హునిఁ జూచి పంచి యి
ట్లెఱుఁగఁగఁ జెప్పిరమ్మనుట ◆ యెంతయు శ్రేయము శర్వనందనా! 4

—* శ్రీ కుమారస్వామి వీరబాహుని దారకునియొద్దకు సంధికై పంపుట *—

గీ. అనిన విని శంకరాత్మజుం ♦ డప్పుడు వీర
బాహుఁ డను తనయనుచరు ♦ ప్రముఖు నొకనిఁ
బంపి తగురీతి నసురకు ♦ బ్రీతుకు తెర్వుఁ
జెప్పిరమ్మన నాతఁడు ♦ చెలఁగి వేగ. 5

క. వైహాయసరథమున మహో,గ్రోహగతి శోణితపురి ♦ కురువేగమునన్
దా హర్షంబునఁ జేరి సు,బాహుండౌ వీరబాహు ♦ భటభాస్కరుఁడున్. 6

సీ. బహుపుష్పఫలభార ♦ భాసురాశోకసం, తానప్రముఖదివ్య ♦ తరువనంబు
స్వర్ణారవిందబి ♦ సగ్రాసమత్తమ, రాళకేళీసరో ♦ రంజితంబు
రవిహయజయ*జాహు ♦ రాణపర్వతఘన, గంధసింధురరాజ ♦ బంధురంబు
శమనమనస్సాధ్వ ♦ సప్రదబహువీర, పురుషప్రకాండవి ♦ భూషితంబు

గీ. చంద్రమండలసంచర ♦ చ్ఛంబరీవి
లోకనవిశేష దేశికా ♦ లోకనోత్ప
లేక్షణాలంకృతోత్తుంగ ♦ హేమహర్మ్య
సముదయముఁ దత్పురముఁ గాంచి ♦ సంతసమున. 7

క. తగుగతిఁ దారకు నొడ్డో,లగమునకున్ జని సురారి ♦ లావున్ జేవన్
దగఁగని బాగనుకొని యి,మ్ముగ నాతనితోడఁ బలికెఁ ♦ బొలుపుగ నిటులన్.

చ. విను మసురోత్తమా! భువన ♦ వీరుఁడు శంభుకుమారుఁ డిందు నన్
బనిచెఁ గృపాళుఁడై యతఁడు ♦ నన్నిట నీకు వచింపమన్న వా
ర్తను వినిపించెదన్ విబుధ ♦ రాజినిఁబట్టి వలార్చి వారివా
హనధనవస్తువర్గముల ♦ నాక్రమణం బొనరించి తేపునన్. 9

క. పెక్కేండ్లనుండి వారల, యుక్కడఁచి యధఃకరించి ♦ యురుతరగర్వం
బెక్కి యిటు నిక్కుచుంటివి. దక్కదు నీకింకఁ ద్రిదశ ♦ ధన మించుకయున్.

గీ. కట్టుబట్టలతో లేచి ♦ కాద్రివేయ, లోకమున కాత్మజనముతో ♦ వీఁకదత్తిగి
యరుగు మట్లైనఁ బ్రాణంబు ♦ లాసఁగాంతు, దప్పితవయేని మిత్తికి ♦ దారవోతు.

క. అని నీకు హితవు సెప్పెను, ఘనుఁ డాతం డసురరాజ! ♦ కార్యమెఱిఁగి నీ
వనుకూలముగ రసాతల, మున కరుగుట లెస్స లెస్స ♦ బుద్ధి నరయుమీ! 12

---

* టిప్పణి = జాహురాణము = గుఱ్ఱము.

—* తారకుఁడు సంధిని నిరసించుట *—

ఉ. జంకొకయింత లేక తన • సన్నిధిఁ జేరి కటూక్తులాడు నే
ణాంకకిరీటపుత్త్రకుభ • టాగ్రణిఁ గన్గొని తారకుండు నా
తంకమతిన్ బ్రహాసభరి • తస్ఫురదాననుఁడై యుపాత్తరో
షాంకితవృత్తి నిట్లనియె • నంబుధరార్భటిఁ గ్రిందుసేయుచున్. 13

శా. ఏమేమీ? నను మిత్తి కర్పణము సేయింపంగ నై శాని యు
ల్లామోదంబున నెంచి నిన్ బనిచెనా? • యాదిత్యరక్షార్థమై
భూమిన్ బోవిడి కట్టుపుట్టములతో • భోగీంద్రలోకంబు నే
నీ మాటన్ విని వేగఁ జేరవలెనా? • నీకింత వాత్సల్యమా? 14

ఉ. ఈశునకేనిఁ దత్సుతున • కేనియు మే మొనరించినట్టి దే
లేశము దోసమున్నదియె • లేఖులకై యిటు లెత్తివచ్చియా
వేశముతోడఁ జంపెదను • వేపెదనం చదలించినంత నే
దేశముఁ బాసిపోవుటకు • దేబెలమంచుఁ దలంచె నేమదిన్ 15

చ. సురలకు మాకు నెప్పుడును • జొప్పడుఁ బోరితమిప్డు వారికై
దురమున కీర్గడంగుటది • దూఱగు మానుఁడు మానరేని ని
బ్బిరుదుమగండు తారకుఁడు • భీతిలిపాఱఁడు నిక్కమింక సం
గరమున కేగుదెమ్మనుము • కాయజవైరితనూజు నిమ్మగన్. 16

వ. మఱియును

చ. వననిధులింకినన్ నభము • వ్రాలిన భూమితలంబునందు న
వ్వనజహితుం డరాళగతిఁ • బట్టిచరించిన నెన్నఁ జేసిఁ దా
ననలము చల్లనైన నమ • రాంతకుఁ డీద్యుఁడు తారకుండు శ
త్రునివెఱపొంది పాఱుటది • దుర్లభమంచుఁ దలంపు రూఢిగాన్. 17

క. అని యహమికతో నాదూ • తనుగని యిటుచెప్పుమనుచుఁ • దారకుఁడంపన్
ఘనభుజుఁడాతఁడు వీనికిఁ, జనునే హితబోధయనుచుఁ • జనియెన్ వడిగాన్. 18

ఉ. తారకుఁ డిప్డు మున్ దనకు • ధాత యొసంగిన మేల్వరంబునా
కారము నెంచి నిక్కముగఁ • గ్రౌంచవిభేదకుఁ డాత్మపంచతా
కారణమంచెఱింగియు ని • కామభుజాతతగర్వధూర్వహుం
డై రహిఁ బోర నెంచి వృత • నావళి సిద్ధముచేసె నుద్ధతిన్. 19

సీ. వీరబాహువు చని తన • విభునిఁ జేరి, తారకాసురుముందఱఁ • దా నొడివిన
యట్టి నుడులను వానికి • నసురవిభుఁడు, గినిసి యాడిన తెఱఁగు వే • గిరము దెలిపె.

చ. శివతనుజన్ముఁ డప్డు సుర • సేనలకెల్లను నెల్లి వేగ నా
హవమున కేఁగ వలయు • నంచు నెఱుంగఁగఁజాటఁబంచె ది
వ్యవరులు పార్వతేయునిమ • హాభుజవీర్యసమాశ్రయంబునన్
బవరముసేయఁ దారకుని • పట్టణమేగఁగఁబూని రున్నతిన్. 21

—* కుమారస్వామితో దేవతలు తారకాసురునిమీఁదికి యుద్ధంబునకు వెడలుట *—

సీ. అంత మఱునాఁటి వేకువ • యందునదితి,నందనులు శైలనందనా • నందనుని బు
రస్కరించి వరూథినీ • రాజితోడ, దండయాత్రకు వెడలిరి • తారకుపయి. 22

ఉ. అత్తఱి శంకరానుమతి • నంబరభారతి యిట్లువల్కె భా
స్వత్తరవిక్రమున్ గుహుని • వాసిగఁ దోడ్కొనిపొం డితండు దు
శ్చిత్తునిఁ దారకున్ గెడపి • శ్రీల నొసంగఁగలండు మీకు సం
పత్తులఁజెంది యెల్లవుడు • బాగుగ నుండుదు రింక నిర్జరుల్! 23

క. అను నభ్రవాణివచనము, విని సుర లౌత్సుక్యమొంది • వీరధ్వనులన్
బొనరింపుచుఁ బెనుపెనఁకువ, దనుజునిఁ జెనకంగఁ దెగువఁ • దాల్చిరి వీఁకన్.

క. దండడి దగఁ దామొందిన, వందుఱుఁ దీర్పంగడంగి • వైభవమున మి
న్నందుచు సేనలతో సుర,బృంద మసురపురముపొంత • విడిసెఁ గడిమిన్మై.

క. గుణఘోషంబులతో భీ, షణతరవిలయాంబువాహ • చటులధ్వనులౌ
రణభేరుల నరిమారణ, చణులై మ్రోగించి రపుడు • సమధికలీలన్

—* తారకుం డసురసైన్యముతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

చ. అదివిని తారకాసురుఁ డ • హంకృతిమీఱి సమస్తసైన్యముల్
పొదలఁగ వజ్రవర్మమును • భూషణముల్ మణిమాళిఁదాల్చి యిం
పొదవఁగ హేమపుంఖవిశి • ఖోజ్జ్వలతూణముఁ జంద్రహాసమున్
గదను శరాసనంబుఁగొని • కాంచనరత్నరథాధిరూఢుఁడై 27

క. వైణికులు మారజికులును, వైణవికులు పటహపణవ • వాదిత్రులు ని
స్సాణధరమగధవంది, శ్రేణులు ఘననినదములను • జేయఁగ వేడ్కన్ 28

క. చామరము లిరుగెలంకుల, నామోదముతోడఁ గొని సు♦రారులుగొలువం
గా మహితదర్పమున సే, నాముఖమునఁ బొలిచెఁ గడు ఘ♦నద్యుతిమెఱయన్

క. గొడుగులు పడగలు నిగుడఁగ, వడివడి వారువము లెక్కి ♦ వరవీరభటుల్
గడిఁదిమగంటిమి వెలయఁగ, నడిచిరి తారకుని ప్రోల ♦ నయమెసలారన్ 30

ఉ. పర్వతసన్నిభంబులని♦భంబుల సింధుతరంగమాలికా
గుర్వనపాయభూరిజవ♦ఘోటకబృందములన్ గరిష్ఠగం
ధర్వవహంబులై తగురథమ్ముల నుద్ధతవీరయోధులన్
దుర్వహభారమొంది కడుఁ ♦ దూలుచునుండె ధరిత్రియత్తతిన్

ఉ. మొగ్గరమొంది నిర్జరు ల♦మోఘతరార్భటి నెందుఁ జేరి పో
రగ్గివలెఁ బొనర్పఁగఁ బ్రి♦యంపడుచుండిరొ యందు వేగఁ జే
రగ్గివలెన్ గృధాయతశి♦ఖాకులితాకృతియై మహోద్ధతిన్
డగ్గఱి తారకాసురుఁ డు♦దారుఁ డొనర్చెను సింహనాదమున్. 32

క. తోడనె తక్కిన జోదులు, గూడ దిగంతాంతరాళ♦కుంభిని యదురివన్
గాఢతరగర్జనంబులఁ, బాఢంబుగసల్పి రపుడు ♦ ప్రౌఢిదలిర్పన్. 33

గీ. విబుధు లవ్వాని విని కడు♦వేగ ఘనర, ణాభికాంక్షితనేకప♦ద్యమున నెదురు
చనిరి పురుహూతుఁడద్రిజా♦తనయుఁదనదు, ధవళవారణమెక్కి ప్రా♦ర్థనయొనర్చె

గీ. వివిధరత్నోజ్జ్వలంబును♦వితతసర్వ, సమరసాధనమగు విమా♦నము శివాజ్ఞ
దారసించినఁ దానిఁ ♦గుమారుఁ డెక్కె, యింద్రు నైరావణగజంబు♦నెక్కమనియె.

మ. గుహునాజ్ఞన్గొని యింద్రుఁడెక్కె గజమున్ ♦ గోవిందుఁడెక్కెన్ ఖగో
ద్వహుఁ దక్కుంగల వేల్పులెక్కి రెలమిన్ ♦ దత్తన్మహాయానముల్
బహుభేరీమురజాదివాద్యరవముల్ ♦ భాసిల్లె నభ్రస్థలీ
విహరద్గుహ్యకరాజి గూర్చె సుమనో♦వృష్టిన్ గరిష్ఠంబుగన్. 36

చ. హరిహయుఁ డగ్రిభాగమున ♦ నాత్మబలంబులతోడఁ జేరె నా
హరియును వీరభద్రుఁడు ప్రి♦యంబుగ మధ్య వసించి రింక శం
కరతనయుండు మూలమునఁ ♦ గావుగ నిల్చెను బ్రక్కలందుఁ జా
మరములు దాల్చి వేల్పులు స♦మంజసవైఖరి వీచుచుండఁగన్. 37

వ. అంత

గీ. ఉభయసేనలు పోర నొం • డొండుదాఁకు
చుండఁగా నప్డు సంభ్రమముల్ • రెండుగలియు
పోల్కి నగుపట్టెఁ దద్ధ్యాన • మును సముద్ర
ఘోషమున నొప్పె నెంతయు • గొప్పగాను.

—* దేవాసుర యుద్ధము *—

క. కడఁగి బలోన్మత్తులు గడు, [illegible] • భీషణగతులన్
దొడవడి పరస్పర[illegible] [illegible] మహాద్భుతభంగిన్ 39

గీ. భూమి[illegible] [illegible] • [illegible]
దె[illegible] • దెగి[illegible]
ధములు[illegible] గూలినట్టి గు • జ్జములు గూలి
నట్టి [illegible] • [illegible] 40

ఉ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] • [illegible] [illegible]
[illegible] • [illegible] [illegible]
గండ[illegible] [illegible] 41

క. [illegible] • [illegible]
[illegible] 42

క. ప్రవహించె ర క్తవాహిను, [illegible] • మాంగంబులునున్
వివిధకబంధములును [illegible] • నంబులచేతన్. 43

గీ. భూతములునౌ బిశాచముల్ • ప్రేతములును
గాకులును గంకములును లూ • కములు జంబు
కములు గుంపులుగాఁ గూడి • క్రవ్యభక్ష
ణంబొనర్చుచుఁ గూసెఁ బ • ల్సంబరమున. 44

ఉ. తారకుఁ డప్డుసూచి కడు • దర్పమునన్ సురలన్ బలార్పఁగాఁ
దారసిలంగఁ గాంచి విబు • ధప్రభుఁ డేచి యెదుర్కొనెన్ మహో
దారులఁ దక్కుదైత్యకుల • తల్లజులన్ సురవర్యులాగి దో
స్సారవిశేష మేర్పడఁగ • జన్యముసల్పి రనల్పవైఖరిన్. 45

గీ. తారకునితోడ శక్రుండు♦దంభుతోడ, సప్తజిహ్వుండు జంభుతో♦జముఁడుబలుని
తోడ నాశరుఁ డతిబలు♦తోడఁ బాశ, పాణియును బెట్టిదంబగు ♦ బరవసముగ.

గీ. కరువవిసువీరుతోడఁ గి♦న్నరవిభుండు
శంభదైత్యునితోడ నీ♦శానమూర్తి
శుంభుతో సూర్యచంద్రులు ♦ కుంభకుంజ
రాసురులతోడ ననిఁ బూని ♦ రక్కసుమెయి. 47

చ. గొదగొని స్పర్ధతో నసుర♦కోటియు దివ్యసమూహ మిట్లు దో
ర్మదమొదవన్ బరస్పరమ♦మర్షపరాయణులై మహోగ్రమౌ
కదనము సల్పుచుండిరి ని♦కామబలాఢ్యులు ధీరులెంతయున్
ముదమెదఁజెందఁ బంద లిఁక ♦ భూరిభయంబునఁ గుంది పాఱఁగన్. 48

చ. కడువడిఁ బోరుచున్న బల♦ఘస్మరుఁ గన్గొని తారకుండు గి
న్కడరి కఠిన్ నిశాతవిశి♦ఖమ్మునఁ దూలఁగనేసి వాసవున్
బిడుగులఁ బోలి బాణముల♦బిట్టుగ వక్షము నాటనేయఁగా
బడలి యతండు మూర్ఛవడెఁ ♦ బాష్పములన్ విడువన్ మనుద్వరుల్. 49

చ. అనలునిఁదొట్టి నిర్జరవ♦రాగ్రణులున్ జలమేది యుద్ధతిన్
దనుజులతోడఁ బోరితము♦దారుణభంగి నొనర్చి త
ద్ఘనతరవిక్రమోన్నతి ని♦తాంతము దుస్సహమౌట డస్సి వే
దనఁ గొని యమ్మెనన్ దొరఁగి ♦ ధావనచేసిరి భీతచిత్తులై. 50

—* వీరభద్రుఁడు తారకునితో యుద్ధము చేయుట *—

గీ. వారిఁగని దైత్యవర్యు ల♦వార్యపటిమ, సింహనాదంబు లొనరించి♦చెలఁగనంత
వీరభద్రుఁడుగన్గొని♦వేల్పుగముల, వెఱపుఁబోకార్చి గణసేన♦వెలయఁజేరె.

క. ప్రమథగణంబులతోడుత, సమరంబున కాతఁడిట్లు ♦ చనుదేరంగా
నమరులు క్రమ్మఱి యుత్సా, హముమీఱ రణాభికాంక్షు♦లై తొడరుటయున్.

చ. సురలఁ బిఱుందఁజేర్చుకొని ♦ శూరవరుండగు వీరభద్రుఁ డు
ద్ధురతరరోషవేగమున ♦ దోర్బలమేర్పడ రాక్షసావళిన్
బోరిఁబోరిఁ జంపుచున్ దదధి♦పుండయి ఘూర్ణిలు తారకాసురున్
బొరిగొనఁగాఁ ద్రిశూలమున ♦ మోఁదె నురమ్మున ఘోరభంగిగాన్. 53

గీ. దాన నసురుండుమూర్ఛిలి•తా రథంబు, నందొరగె సుంతకాలంబు•నమరవరులు
సంతసంబొంది యార్వంగ•వంతఁగొని సు, రారులొక్కింతసేపు దైన్యంబుఁ జెంద

వ. అంత

ఆ. భయదశూలపాశ•పరశుపట్టిసములు, ఖడ్గముసలగదలు • గరము మెఱయఁ
బ్రమథవీరవరులు • రక్కసు లొండొరుల్, పోరి రనుపమాన•భూరిశక్తి.

ఉ. దైత్యవరుండు దెప్పఱిలి • దానవసంఘముఁ బొంగ నాతత
స్తుత్యసపత్నవీరచయ•సూదనమై తగు శక్తి వీరుపై
నత్యురువిక్రమార్భటుల • నార్చుచు వైవ నతండు దానినై
యత్యకరస్థశక్తిఁగొని • యంతనె వ్రయ్యలు చేసి ధీరుఁడై. 56

గీ. ఇపుడె సమయింతు నిద్దైత్యు•హీనచరితు, ననికడంగుడు నారదుం•డతిరయమున
వచ్చియిట్లని వాక్రుచ్చె•వరద! యుడుగు, మీవు షణ్ముఖవధ్యుఁడీ•యింద్రవైరి

వ. అనినంత

క. కోపోద్దీపితుఁడై యా, టోపంబున రక్కసున్ దు•డుపఁబూనియుఁ దా
నోపికఁగొని మరలెను ముని, యాపాయికమైన వచన•మందలి పేర్మిన్. 58

గీ. అంత మరలఁ గడంగిన•యమరవర్యు, లొక్కపెట్టు నిశాటుపై • నురవడించి
యంపవెల్లినిఁ బరగింప•నాతఁడలిగి, ప్రతిహతము చేసి యద్దాని•వాసిమెఱయ.

ఉ. అందఱు కన్నిరూపులయి • యాతతశక్తి నిశాచరేశ్వరుం
డందఱి కొక్కమాఱె విల•యంబు ఘటింపఁ గడంగి బాణరా
జిం దవహేతులట్లడరఁ • జేయఁగ నేయఁగ నాయమర్త్యుల
ట్టొందఁగరాని వేదనను • నొంది యలందిరి కుందుచున్ గడున్. 60

—* తారక విష్ణుదేవుల యుద్ధము *—

శా. వైకుంఠుం డది గాంచి యొర్వక భుజా•వష్టంభ మేపార న
న్నాకాధీశ్వరవైరి డగ్గఱి బృహ•న్నారాచధారాతతిన్
జీకాకుల్ బడఁజేసి యార్చిన శునా•సీరారి రూక్షాత్ముఁడై
శ్రీకాంతున్ ద్రిశిఖంబునన్ గదిసి మ•ర్దించెన్ సురల్ వందురన్. 61

చ. సొలయక యంతఁ జక్రి సుర•సూదనుపై గద వైవ నాతఁ డ
త్యలఘురయంబునన్ సునిశి•తాశుగయుగ్మము తోడ దాని వ్ర

య్యాలు పొనరించె యార్చి ఘన • మై భయదంబయి యొప్పు శక్తి బి
ట్టలరఁగ విష్ణుపై విసర • నద్ది కఠోరముగాఁగఁ దాఁకఁగన్. 62

—* తారక విష్ణు లొకరిచే నొకరు మూర్ఛితు లౌట *—

ఆ. శోణితంబుదొరఁగ • సుడివడిహరి మూర్ఛఁ, గొని సుపర్ణుమీఁదఁ • గూలె గరుడుఁ
డాకసమున కెగసి • యాహవంబున కెడ, గాఁగఁ జేర్చె నంతఁ • గంజనయను. 63

చ. మురరిపుఁ డప్డు మూర్ఛవిడి • మోహర మొంది కడింది చేవ ని
ర్జరరిపుఁ జూచి సంపక మురమ్మున నాటఁగ నేయ నాతఁడ
త్యంతతరతప్రహారమున • సొద్దన గ్రాలె రథంబునందు నె
త్తురు వఱదల్ తొరంగఁగ సమ్ముఖము నొందె తలంకె రక్కసుల్. 64

ఉ. చెచ్చెర లేచి తారకుఁడు • చిచ్చువితమ్మగ మండుచున్ వడిన్
బచ్చనివల్వవేల్పు పయి • బాణశతంబులఁ గుప్పె నాతఁడున్
హెచ్చగు పౌరుషంబున స•హింపక నింపె సహస్ర మమ్ములన్
మెచ్చగు వీర లిర్వుర స•మీకము దర్శనయోగ్యమై తగెన్. 65

గీ. ఔజసికవరుఁడైన • దైత్యాధినాథు, విక్రమం బంతకంతకు • విస్తరిల్లె
విష్ణువును వెన్కద్రొక్కె • వెక్కసముగఁ, బోరుచుండెను మొనసిరి • పోరిక మొప్ప

వ. అంత దినాంతంబగుడు నిశాచరులు నమర లాయోధనంబు విరమించి నిజనివా
సంబుల కరిగిరి. 67

ఉ. చిత్రముగుఁ బ్రదోషమునఁ • జేసయొసంగఁ దమోఘి కోటుఁ డీ
ధాత్రి సమస్తదేశముల • దక్కొని యాక్రమణంబు సేయుచున్
జైత్రుఁడు రాజు వాని బహు•సత్త్వకరంబుల గెంటివైచి స్వ
తాత్రము జూపి వచ్చిన య•శంబను రీతినిఁ గుప్పెఁ గౌముదిన్. 68

గీ. చక్రముఖావహుండైన • సత్సుమగ్రి
వసువును హరించినను గురు•వనితఁ జెంది
నను గువలయేందిర వరియించె • చెను గలాదుఁ
గాముకులు గాంతురే యెందుఁ • గల్మషముల. 69

క. కౌవలయశ్రీరతితే,జోవినియోగమున ప్రసుక్కు•చుఁ గలాదుండున్
వేవచ్చు వికర్తనుఁ గని, తా వేగన్ గడలిఁ బడియెఁ • దలఁకుచు నంతన్

క. పోటుపోటు దెబ్బలుగ గా, బహుసభప్రాణోగ్రరౌద్రి • మకరధ్వజ సం
హరతనయున కెఱఁగి రణమున్, బరగ సప్రియమానఁగ • బలికెన్ గలఁకన్.

—* బ్రహ్మాదేవతలు తారకవధార్థమై కుమారస్వామిని బ్రార్థించుట *—

శా. ఓ వందారుజనావనోద్యమ! సబుద్ధోద్యన్మహాచింతనా!
ఓ విశ్వోత్తరశౌర్యధైర్యవిభవా! • యో దేవదేవోద్భవా!
నీ వాలంబనుఁ జూపి దైత్యనికరధ్వంసంబుగ • భాగ్యంబుమా!
దేవాత్మవ్యథదీర్పఁగా గదె గుమా! • దీర్ఘ్యశ్యౌభాగ్యాంభోనిధీ! 72

శా. ఈవిష్ణుం డల జిష్ణుఁడున్ మఱియు వ•హ్నిబ్రధ్నకాలాదులా
దేవారాతిని గెల్వఁజాల రిటసం•దేహం బొకింతేని లే
దీవిశ్వాకార్యముఁ దీర్పఁబుట్టితివి సు•మ్మీమ్మై! లెమ్మింక నా దారకా
భావంబున్ బొనఁగించి మాకుదయసౌ•భాగ్యంబుఁ జేకూర్పుమా! 73

గీ. అనిన శాంకరి ప్రియమంది • యనికినై యఖిలశిఖి సెబడియ న•స్త్రోకదీప్తిఁ
బ్రమథవిబుధవరుల్ పటు•భయదతూర్యరవములెసఁగఁగ సంగరా•రంభులైరి.

—* రెండవనాఁటి యుద్ధము *—

మ. హయహేషల్ గరిబృంహితంబులును ఘం•టారావముల్ శింజినీ
భయదధ్వానములున్ శతాంగతురగ•స్ఫారోల్లసత్కింకిణీ
చయసుక్రేంకృతులున్ రథాంగజనిత•స్వానంబులున్ యోధసం
చయవీరధ్వనులుం జెలంగె దశది•క్చక్రంబు దూటాడఁగన్. 75

గీ. అడరి సైన్యంబు లొకరొక•నదరివడఁక, మొగ్గరముఁబన్ని యార్వవి•బుధసపత్నుఁ
డాత్మకీయచమూరజం • బంబరంబుఁ, గప్పఁగా నరుదెంచి శం•ఖంబు నొత్తె.

చ. గుహుఁడును బూన్కితో దనుజ•కుంజరుఁ దీర్పఁగఁబూని యుల్లస
ద్బహుగణసన్నుతుల్వెలయఁ • బన్నఁగ వ్యూహముఖంబుఁ జేరఁగా
మిహిరసహస్రవిద్యుతుల • మీఱిన తేజము వానిఁ బ్రజ్వల
ద్దహనదృగాత్మజాతుఁ గని • తారకుఁ డాత్మఁదలంకి యుల్కనన్. 77

ఉ. ఈతనిఁజూడఁగా జగము•లెల్లను నొక్కనిమేషమాత్రలో
నాతతశక్తిఁ ద్రుంపఁగల • యాజనిసుండనిశోభఁచు నీతఁడే
ధాతపరప్రకారమిటు • దారసిలెన్ నిజమాతతాయియై
యీతఁడె యుద్ధమందు • జయమెట్లొనఁగూడు నిలింపరాజితోన్ 78

క. పరమేశ్వరుఁ డీతనిఁగని, ధరణిన్ జరితార్థుఁడయ్యెఁ • దానీతండే
పరిమాత్ఛననుఁ దృఢమిదఁ, సురలకుఁ గడుసంతసంబు•చొప్పడునకటా! 79

చ. అని తృటికాలమిట్లు హృద•యంబున నెంచి యనంతరంబెపా
యని యెనలేని విక్రమను • నారసి యీసున నిష్ఠె యీతనిన్
జెనకెద నేమిలెక్కయని • సింహరవం బొనరించి దివ్యులకా
గని యిటువల్కె గర్జిలుచుఁ • గాటపునేటగు నల్కయుల్కఁగన్. 80

—* తారకుఁడు విష్ణ్వాదుల నుపాలంభించుట *—

చ. మగతన మింతలేక సుకు•మారుఁ గుమారునిఁ దోడు తెచ్చియి
మ్మగ రణ మాచరింపుటకుఁ • బూనితి రోరిసురాధముల్! చలం
బుగ నిటుపన్ని నన్ బ్రతికి • పోవుదురెట్లు మదీయశక్తిచేఁ
దెగుదురు మీరలిందఱును • దెంపుననిఁవ్వఁడు సంగరంబునన్

వ. హరిన్ బరికించి

ఆ. కమలనయన! నీవు•కాంతాకృతివిగాక, పగఱఁగలనఁ జెనక • బలముగలదె
ఎవరినెదిరినాఁడ • వేనాఁడుయుద్ధంబుఁ, జేసినాఁడవీవు•చెప్పుమిపుడు 82

చ. అల మధుకైటభాసురుల • నంబుధి మార్కొనలేక లేకివై
యలఁతితనంబనాక యొక • యర్థవిధంబున దేవురించి య
ట్లోలసి వధించితీవు మఱి•యొక్కపు డొక్క నెలంతవై సురా
రుల కమృతంబు నీయకయె • రూపడగించితి వౌర! వారలన్. 83

శా. ఈసంక్రందనుఁ డొక్కపాటి యతఁడా•హీనాత్ముఁ డన్యానమా
దోసంబున్ బొనరించె జ్యేష్ఠజననీ • శోషంబు శోషింప ద
చ్ఛిసంతానపు పేశికోశముల వి•చ్ఛేదించె వృత్రాసురున్
మోసంబున్ బొనరించి చంపె నకటా! • మూఢాశయుండై యటుల్. 84

క. అని ముప్పిరిగొను కినుకన్, గొని తారకుఁడాదితేయ•కోటిన్ జదిపెన్
గనలేక నాకనాయకుఁ, డనుపమహాతి వజ్రధార • ననురను మోఁదెకా. 85

గీ. దానఁ గడుడస్సి తారుండు•దారనినద,మడర నైరావణగజంబు•నవనిఁగూల్చి
శక్తిచే నింద్రువక్షంబు • జర్జరితము,సేయ సుర లాస వదలిరి • జిష్ణుపైన.

—* విష్ణువు తారకునితో యుద్ధముచేసి మూర్ఛిల్లుట *—

చ. అదిగని చక్రి బిట్టలిగి ♦ యంతన రాత్రిచరేంద్రమౌళిపై
నదటునఁ జక్రమున్ విసర ♦ నయ్యది ఘోరనిపాతతన్ దురా
స్పదుఁడగు తారకాసురుని ♦ సంధులు వెల్వడఁజేయ నాతఁడ
ప్పదనున నే హరిన్ గవిసిపట్టి యు♦రంబునఁ గొట్టె శక్తిచేన్. 87

గీ. శక్తిహతిఁ గమలాక్షుండు♦చటులతరని, పీడితుండయి భువిఁబడ♦బీరువోయి
యమరసేనలు పాఱఁగ నంతఁ జూచి♦వీరభద్రుండు ఘనరోష♦వివశుఁడగుచు

క. కరతలశూలముచేత న♦సురవరుబిట్టేయ నతఁడు♦శూలహతిధరన్
దొరఁగియు సరకుఁగొనక క్రమ్మఱలేచి ప్రచండకోప ♦ మండితుఁడగుచున్

గీ. శక్తిచే వీరభద్రుని, చటులగతి ♦ మొనర దురమునఁ దాడింప♦నుక్కడఁగి
భూతలంబునఁబడిమూర్ఛ♦బొందె వీర,భద్రుఁడెంతయుఁ బ్రమథులు♦బాష్పములిడ

— * వీరభద్రుని వారించి కుమారుఁడు యుద్ధంబునకుఁ బూనుట *—

ఉ. అంత నిమేషమాత్రమున♦నద్భుతవైఖరి లేచి వైరివీ
రాంతకమూర్తి యుజ్జ్వలత♦రాయుతతేజుఁడు వీరభద్రుఁ డ
త్యంతరయోద్ధతిన్ బరమ ♦ దాపహభూరివిభావిభాసితా
శాంతము భాస్కరేందుదహ♦నాత్మకముజ్జ్వలమున్ ద్రిశూలమున్ 91

క. బిఱబిఱగొని తారకుతల, నఱుకుదునని యుద్ధవిధిఁ జ♦నన్ షణ్ముఖుఁడ
త్తఱి రయమున నడ్డపడన్, దఱియంగా వచ్చియోఁగి ♦ తా నిట్లనియెన్. 92

చ. ఉడుగుము సోదరా! యసుర ♦ నుక్కడఁగించి వధింతు నీవిటుల్
దొడరఁగ నేల వీనికయి? ♦ దొడ్డవు బాలుఁడ నేనచాలు వే
ల్మిడిఁ గనుగొంచునుండుఁ డిఁక ♦ లేఖులు నీవును వీనిదైన యీ
దుడుకుఁదనంబుఁ దీర్తు వరి♦తోషముఁగూర్తు నిలింపకోటికిన్. 93

గీ. అని కుమారుఁడు దక్షిణ♦మందు నాత్మ
యికమతిన్ నెమ్మనంబున ♦ హిమగిరీంద్ర
జామహేశ్వరపదములఁ ♦ జక్కఁగొలిచి
తారకాసురవధను ద్రు♦తమున నెంచి. 94

క. భ్రమపడి యజాండము్రుక్కంగ నమితప్రగర్జనముచేసి ♦ యసురపతి వరే
ట్పముఖముఁ జేర్చి [illegible] సంగ్రామోత్సాహంబు జూపి ♦ యాతఁ డిట్లనియెన్.

—* తారకుఁడు [illegible] యుద్ధము [illegible] *—

ఉ. బాలుఁడ వీవు దుర్మతులు ♦ బాసటగాఁ గొని తెచ్చిరిట్లు ని
న్నాలముసేయ నీ కలవి ♦ యానొకో యీ సురలెల్ల నా కనిన్
జాలక యోడి యాడిగము ♦ సల్పుచు నుండిరి యింతకట్టిటుల్
జాలవు నీవు చేరు మిఁక ♦ సత్వర మా రజతాద్రిభూమికిన్. 96

క. మీజోలికి మీప్రోలికి, మీజాడకు నెప్పు డేని ♦ మేమరుదెంచం
గా జతనం బెడసేయము, రాఁజనుసే యెత్తి యిట్లు ♦ రాణుపతో డన్. 97

వ. వచ్చినను గూడ నిప్పుడు.

గీ. చిఱుతపాపనిఁ జంపిన ♦ సిగ్గువొడము, నదెదు జంకొందెగాని లేదరయు వేఱు
తెఱఁగు కొఱమాలి చెడుగులీ ♦ సురలు నిన్ను, నూఁతగాఁ దెచ్చి రిచ్చటి ♦ కు విదలట్లు

చ. అనినఁ గుమారుఁ డల్లనగి ♦ యాతని కిట్లనియెన్ బిభీషికల్
పనివడ విప్పుడాలమున ♦ బంటుతనంబున నిల్వ లేకనీ
తను జగణమ్ముతోడ నిజ ♦ దారయుతమ్ము రసాతలమ్ముఁ గ్ర
క్కునఁ జనియందరయుండు మిఁకఁ ♦ గొందలమొందకే యెల్లకాలమున్ 99

క. మా తెరువు రాకయున్నను, నీతిఁ దొరఁగి సురలకలిమి ♦ నీవు కొని యిటుల్
కాతరులఁ జేసి వారల, ఘాతుక! వేధింపుచుండఁ ♦ గాంచుదు మెట్లుల్. 100

వ. మఱియు.

క. నను బాలునిగాఁ గఁ దలం, చినఁ బోడనుగాఁ దలఁచిన ♦ జింతయొనరది
ష్టానిఁ జూతువు లావంతయుఁ, దినఁబోవుచు రుచులనడుగఁ ♦ దెఱఁగేయెందుర్.

—* కుమారతారకుల యుద్ధము *—

గీ. అననవిని దనుజేశ్వరుం ♦ డాగ్రహమున, నడరి నిశితశరమ్ముల ♦ నంబికాత
నూజుపైఁ బరపినగుహుం ♦ డోజ మెఱయఁ వానినన్నిటి నడుమనే ♦ వమ్ముచేసి

క. పెనుబాములవలెఁ జెలఁగెడు, ఘనసాయకముల నురంబు ♦ గాడఁగ నేయన్
బెనుకినుక తారకాసురుఁ, డనువుగ శతకాండములఁ బ్ర ♦ హారించె గుహున్ 103

వ. అంతఁ గుమారుఁ డలఁతినవ్వొలయ.

చ. శిరమున ఫాలమందు గళసీమ నురంబున బాహులందు ని
ష్ఠురతరతీవ్రబాణములఁ జొన్పి సిడంబును ద్రుంచి విల్లుఁ బో
విఱిచి హయంబులన్ దునిమి వేచిన తారకుఁ డుక్కుఁ జక్కి స
త్వరముగ శక్తి నూఁతఁగొని పార్వతిపుత్త్రునిఁ దాఁకి వీఁకతోఁ. 104

చ. హరసుతుఁడున్ రయోన్నతి శతాంగముఁ బాసి పదాతియై ద్విష
ద్ధరణకమైన శక్తిఁగొని దానవనాథు నెదిర్చి యార్చి స
ప్పరుసున నొండొరుల్ చెలఁగి ప్రౌఢిగ శక్తులఁ బోరుసల్పి రా
దురమును జూడ నెంచి కడుఁ దోష మెసంగఁగ నాకసంబునన్. 105

—* కుమార తారకుల శక్తియుద్ధమును వైమానికులు చూచుట *—

గీ. గరుడగంధర్వసిద్ధకిన్నరులు సాధ్య
వరులు విద్యాధరాప్సరో వర్గములును
ఘనతరవిమానముల నెక్కి కాంచుచుండి
రెలమి బలశౌర్యతత్త్వంబు లెన్నికొనుచు. 106

ఉ. తారకకార్తికేయు లతి దర్పమెసంగఁగ శక్తిహస్తులై
సారెకుఁ దీవ్రఘాతముల సల్పుచు నొండొరు లేకవీరులై
నేరిమి శూరతాగరిమ నెక్కొన నొంచుచు మించుచున్ గడున్
ఘోరముగాఁగఁ బోరిత మకుంఠితరీతి నొసర్చి రెంతయున్. 107

మ. తలపై నెన్నొసటన్ హనుద్వయిని స్కంధంబందు బాహుద్వయిన్
గళమందున్ గయిదోయియం దుదరభాగంబందుఁ బార్శ్వద్వయం
బుల నన్యోన్యవధేచ్ఛులై పటునదంబుల్ సేయుచున్ వీఁకతోఁ
బలవద్ఘాతములన్ బొనర్చికొని రప్పాటన్ మృగేంద్రాభులై. 108

క. పిఱుఁదివియక యొకరేనియుఁ, బిఱబిఱ నింగి పయి కెగసి బిట్టుగ శక్తి
స్ఫురదురుపాతంబుల నె, త్తురుజఱదలుఁ బిశితములును దొరఁగించి రిలన్.

వ. అయ్యవసరంబున ననన్యసామాన్యవిక్రమధుర్యు లగు నవ్వీరవర్యులన్ గాంచి
వైమానికతల్లజులు సాంశయికులై యిట్లు యోజించిరి. 110

ఉ. ఇద్దఱునున్ సమిద్ధబలు లిద్దఱు యుద్ధపటిష్ఠులైన వా
రిద్దఱు దివ్యశక్తిధరు లిద్దఱు విక్రమధుర్యులైనవా

రిద్దఱు సింహసంహనను • లిద్దఱు ధీరమనీషు లిప్పుడీ
యిద్దఱిలో నెవం డని జ•యించునొ త్రుంచునొ మూర్తు నేపునన్. 111

వ. అని యిట్లు యోజించుచున్నంత నభోభారతి యవ్వారల కిట్టులనియె. 112

ఉ. ఖేచరులార! కాంచుఁడీకఁ • గిల్బిషవర్తను దారకాసురున్
నీచుఁ గృతాపరాధు నవి•నీతు హరాత్మజుఁ డీకుమారుఁ డీ
ర్ష్యాచుచునుండ శక్తిహతిఁ • జొప్పడఁగించి వధించు నిప్డు సం
కోచము మానుఁ డుల్లములఁ • గుందఁడగున్ భువనత్రయంబునన్. 113

ఆ. అనిన దివ్యులెల్ల•రాత్మంబులన్ బొంగి రంబికాతనూజుఁ•డపుడు శక్తిఁ
దారకాసురేంద్రుఁ • దఱిమి యురంబున, మోఁదె నళినిశితస•మూహనిహతి

క. దానఁగడు బడలి యసురుఁడు, దీనుండై యంతలోనఁ•దేఁకువఁగొనియెం
తేనలుక నాత్మశక్తిన, నూనప్రహరణమొనర్చి • నుద్దవిడి గుహున్ 115

— * తారకతాడితుండైన కుమారస్వామి మూర్ఛిల్లుట * —

గీ. స్కందుఁడద్దాన మూర్ఛిల్లి • క్షణములోన
ఋషిగణస్తూయమానుఁడై • యెఱుకఁ జెంది
గంధసింధురవరముపైఁ • గడఁగునట్టి
కొండమసింగంబ నాదైత్యుఁ • గొట్టెశక్తి. 116

క. ఇవ్విధి నిరువురువీరులు, చివ్వన్ జెలరేఁగి విజయ•చింతాలసులై
క్రొవ్వునఁ బోరుచునుండిరి, నివ్వెఱపాటొందె ద్రష్ట•నికరము చదలన్ 117

క. పవమానుఁ డచలుఁడయ్యెను, రవి తేజుఁదొరంగె నుర్వి•రయము నానాశై
లవనగ్రామంబులతో, డ విచలితంబయ్యె నెదగ•డలు కొనఁగఁగడున్ 118

గీ. అపుడు తుహినగిరీశ్వరుం•డతిరయమునఁ, దనజనంబులతో రణ•స్థలినిఁ జేరి
యాత్మదౌహిత్రుఁ గాంచి పెల్లడరుచున్న, నంతఁ గనికందుఁ డతనికి•ట్లనియె వేగ

చ. అడలకుఁ డద్రిరాజ! హృద•యంబున నెవ్వగఁ జెందఁ బోకుఁ డి
ప్పుడ కడతేర్తు నిద్దనుజుఁ • బూజ్యులు మీరలు గాంచఁగా నిఁకఁ
బుడమిజనంబు సంతసము • పొంపిరివోవ రహించుఁగాక నా
కడిఁది భుజాబలంబు గల•కాలము కీర్తి వహించుఁ గావుతన్. 120

క. అని మనమున గిరిజా శివులను భక్తియెసంగఁగాఁ దలఁచి మ్రొక్కి విరో
ధినిఁ జంపఁబూని కినుకన్, గొని ఘనశక్తిన్ నితాంత • ఘటలోన్నతిమై.

—* కుమారస్వామి తారకాసురుని జంపుట *—

క. భైరవరవ మొనరింపుచు, దారుణతరశక్తిధారఁ దారకు మోఁదన్
ఘోరకులశైల మట్టుల, ధారుణి యద్రువంగఁ గూలెఁ దారకుఁడు వడిన్.

చ. కడునిశితప్రహారమున గాత్రము ఖండితమై నిశాటుఁ డ
య్యెడఁ బుడమిన్ బడంగ నిఁక నేమియుసేయక యుండె షణ్ముఖుం
డడరి జనంబు లెల్లఁగన నద్దనుజుండు లయంబుఁ జెందెఁ గీ
డ్వడి పలలాశు లెంతయును బాఱిరి నల్గడఁ గాందిశీకులై.

లయగ్రాహి : కొంద ఱలుకొంది ధృతిఁ జెంది సురబృందముల
నుం దురమునం దెదిరి మ్రందిరి కడంకన్
గొంద ఱదరొంది గుహు సుందరపదంబులకు
వందనముచేసి శరణొందిరి ప్రపత్తిన్
గొంద ఱెదఁ గుందుచుఁ బిఱుందఁ గనుఁగొనుచు బలి
మందిరముఁ జొచ్చి యట నొందిరి నివాసం
బిందుధరనందనుఁడు పొందుగ నిటు ల్జయము
నొందె ముదమందిరి ముకుందముఖలేఖుల్. 124

క. అంతఁగని ఖేచరులుగడు, సంతసమున గుహునిజయము శ్లాఘింపుచు న
త్యంతము గానముచేసిరి, వింతగఁ గురిపించి రలరు విరులనువృష్టిన్

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు రణభూమికివచ్చి కుమారునిఁజూచి యానందించుట *—

ఉ. శీతమయూఖశేఖరుఁడు చెచ్చెరఁ బుత్త్రజయోత్సవోన్నతిన్
జేతమునందుఁ దా నెఱిఁగి శీతనగేంద్రకుమారితో గణ
వ్రాతముతో రణావనికి వచ్చి కుమారు నిజాంకమందు సం
ప్రీతి యెసంగఁ జేర్చికొని ప్రీణనమున్ బొనరించె మించుగన్ 126

గీ. చాలఁ బ్రేముడితో హిమశైలరాజ
తనయ సుతు ముద్దుచేసి యక్కునధరించెఁ
గుహుఁడు తలిదండ్రులడుగులకున్ బ్రియమున
శిరము సోఁకఁగ మ్రొక్కి సంబరముఁ గాంచె. 127

క. హిమగిరివరుఁ డత్తఱిఁ దన, కొమరులతో బంధుమిత్రకూటముతోడన్
హిమకరకిరీటు నార్యను, గొమరునిఁగని కొనియె వెల్లి కొల్లగ ముదమున్ 128

క. దేవతలందొఱు శివుఁ డ, ద్దేవిఁ గొమరుఁ గడున్ నుతించిరి గంధ
ర్వవిసర మప్సరోగణ, మావేళనుత్తోడఁ బాడి • యాడిరి ప్రీతిన్

వ. అంత హరిహిరణ్యగర్భాద్యఖిలగీర్వాణశిరోమణులును దేవర్షి ప్రవరులు ముని ముఖ్యులు మున్నగువారెల్ల రమితామోదంబున మహోత్సవంబు సంతరించి నానావిధగీతవాదిత్రఘోషసంయుతంబుగ బ్రహ్మఘోషపురస్సరంబుగ నుమా మహేశ్వరులకుఁ గుమారునకు విజయనీరాజనంబులు చేసి వినుతించి యర్చించిరి. పరమేశ్వరుం డవ్వారినందఱ నభినందించి జగదంబికను దోడ్కొని ప్రమథ గణంబులతో కైలాసపదంబుఁ జేరెనంత

— * బాణాసుర ప్రలంబాసుర సంహారము * —

క. బాణాసుర పీడితుఁడై, ప్రాణార్తుం డగుచుఁ బోగిలి • క్రౌంచాద్రి యని ద్రాణపరాక్రము షణ్ముఖుఁ, ద్రాణార్థముచేరి తత్పదనుల కొరఁగుచున్.

ఉ. దేవర! నీదుయుద్ధమునఁ • దేఁకువదక్కి పలాయమానుఁడై యేవలనో వసించి యిపు • డివ్విధి బాణదనూజుఁ డుద్ధతిన్ నా వెనువెంటఁజొచ్చి నిధనం బొనరింపఁగఁ జూచుచున్న వాఁ డీ వెడఁగున్ వధించి నను • నేలుము శంభుకుమార! కూరిమిన్. 133

వ. అని దీనుండై యర్థించినంత.

ఆ. తారకారి దృష్టి దైత్యఘ్నుఁడును శర, ణాగతావనుండు • నగుట నపుడు బాణు గుఱిఁచి వైచెఁ బటుతరంబగు స్వీయ, శక్తి నదియుఁ జని నిశాటుఁ జదిపి.

క. వాని బలగముల నెటకుఁ, బోనీయక తఱిమి చంపి • పొందికతో నా ర్యానందనుకర మొుందెను, నానాదివిజులు మునులు ఘనంబుగఁ బొగడన్.

సీ. క్రౌంచుఁ బరికించి షణ్ముఖుం • డంచితముగు కరుణ దొరయంగ నిట్లనె • క్ష్మాధరేంద్ర! నిరవశేషంబుగ నశించె • నీ పగతుఁడు బెగడుడిగి చేరఁజను సుఖంబుగ మనికికి. 135

వ. అనిన నతండు ప్రీతుండై దయాసముద్రుండగు పార్వతేయుని యనుగ్రహంబున కలరి మొ్రక్కి నిజధామంబుఁ జేరె నంతలోన, 136

క. కుముదుఁడను నాదిశేషుని, కొమరుండు ప్రలంబదైత్యకుంజరుచేఁ బ్రా ణమ్ములు పోలిపోవకుండుట, కమరశుభావహుని గిల్చి • పావహు గుహునిన్.

గీ. చేరి మ్రొక్కి జిజీవిషఁ జెప్పికొనియె, తండ్రి! నీయాజిఁ జఱచి పాతాళబిలముఁ
జేరిన ప్రలంబదైత్యుండు తారకాను, చరుఁడు దలఁపడె నన్ను హింసన్ బొనర్చ.

క. దీనజనబాంధవుఁ డవ, న్యూనదయాసింధుఁడవు మహోగ్రారాతి
ప్రాణశమనుఁడవు సాంప్రత, మీనను శరణార్తు మనుపు మీ కడపి రిపున్.

గీ. అనిన యంతనె హరసూనుఁ డాత్మయందు, రిపులనదలంచి సరగున స్వీయశక్తి
నల ప్రలంబాసురునిఁ జంపఁ బంపనదియు, సబలముగ వానిఁ దెగటార్చి స్కందుఁ జేరె.

తరల. కుముదుఁ గన్గొని యంతఁ బల్కెను గోపతిధ్వజపుత్త్రిఁడా
కుమతి దైత్యుఁడు గీటడంగెను గుందడంగెను నీవు త్రా
సముఁ దొలంగి గృహంబుఁ జేరుము సర్వరాజకుమార! నాఁ
బ్రమద మొంది యతండు చెందె బిరాన నాత్మనివాసమున్. 141

— * కుమారస్వామి శివలింగస్థాపనము సేయుట * —

క. రక్షోవిశసన మొనరిన, యాక్షేత్రంబందు నమ్మహాసేనుఁడు పా
పక్షయదములై యమరు మ, హోక్షధ్వజలింగములను నొప్పిన భక్తిన్. 142

గీ. స్థాపనము సేయఁగా నెంచి సర్వదేవ, రాజి గొలువఁగ మంచిమూర్తంబునందు
శైవలింగచతుష్టయస్థాపనంబు, చేసె నార్త్విజ్యమును మునుల్ చెందియలర.

వ. ఆలింగచతుష్టయంబందలి లింగత్రయంబునకుఁ గ్రమంబుగఁ బ్రతిజ్ఞేశ్వరుండనియును, కపాలేశ్వరుండనియును, కుమారేశ్వరుండనియును, జయస్తంభోపకంఠ ప్రతిష్ఠితంబగు నాల్గవలింగంబునకు జయస్తంభేశ్వరుండనియును నామధేయంబు లర్పించి యర్చించె. హరిబ్రహ్మాది నిఖిలనిలింపప్రముఖులట్లె యచ్చోట శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించి పూజించిరని సూతుండు శౌనకాదిమునుల కిట్లనియె.

మత్తకోకిల : తారకక్రథనంబు శైలసుతాకుమారజయంబు మీ
గ్గోరినట్లుగఁ దెల్పితిన్ గడుఁ గూర్మి నెవ్వఁడు దీని వి
స్తారభక్తిఁ బఠించినన్ విన సంతసం బరుదొందఁగా
భూరిభోగములొంది మోక్షముఁ బొందు నంతమునందునన్.

గీ. అనిన శౌనకముఖ్యు లిట్లనిరి సూత!, పరమవిజ్ఞానభాగ్య! వైభవవిధాత!
గుహునిలీలల నింకను గొన్ని సెప్పు, మనినఁ బౌరాణికుం డిట్టులనియెఁ బ్రీతి.

క. తారకసంహారంబిటుఁ, గూరిచి జయమొందియున్న • గుహునిన్ గని బృం
దారకులందఱును మ్రొక్కి సు, ధామధురోక్తులు దలిర్ప • ధ్యానించిరిటుల్.

—* దేవతలు కుమారస్వామిని స్తుతించుట *—

సీ. విశ్వమంగళునకు • విశ్వబాంధవునకు, విశ్వభావనునకు • విశ్వగతికి
తారకదైత్యహంతకునకు • బాణాసురఘ్ననకును ప్రలంబ • ఘ్ననకును
కల్యాణమూర్తికి • కల్మషాకారున, కీశ్వరపుత్రున • కిద్ధమతికి
దేవరక్షకునకు • దేవరంజకునకుఁ దేవసేనానికి • దివ్యకీర్తి 148

గీ. కఖిలలోకైకపతికి భ • క్తాభిరతికి, నతుల కరుణాసముద్రున • కభయదునకు
వీరమాళికిభంజిత • విద్విషాళి, కంజలియొనర్చి మ్రొక్కెద • మనవరతము

ఉ. దేవ! విపత్సముద్రమునఁ • దీఱనితీరున నంగలార్చుమ
మ్మేవిటు లుద్ధరించితివిఁ • కేమని నిన్ గొనియాడఁజెల్లుమా
కీవె హితుండ వీశ్వరుఁడ • వీవె గురుండవు నీవె తల్లి దం
డ్రీవె మహాత్మ! జోతలివె • యేలుము దీనజనావనక్షమా! 149

క. అని మ్రొక్కి యభినుతించిన, యనిమేషాధిపులకెల్ల • నభినవవరముల్
ఘనకృపనొసంగి శివనందనుఁ డమితానంద మపుడొ • నర్చెను బ్రీతిన్ 150

గీ. హిమగిరీంద్రుని సద్యోగి • రీశ్వరులకు గాంచి శైలంబులెల్లను • కలుషభారము
లై తపస్సంశ్రయంబులై • యలరెఁగాత. దాతయగుఁగాతనాతాత • తాపసులకు

వ. అనియిట్లందఱకిని వరంబులొసంగి యున్నంత హరిపురోగములు పార్వతేయునకుఁ
గైలాసగమనయత్నంబు నివేదించి యమ్మహాత్ముండంగీకరించినంత మహో
త్సవంబుతోడఁ బ్రయాణంబుచేసి.

—* కుమారస్వామి దేవతలతోఁ గైలాసంబున కేగుట *—

గీ. పుష్పకారూఢుఁడైన శం • భుతనయునకు
హరియును హిరణ్యగర్భుండు • హర్షమెసఁగఁ
జామరంబులు వట్టిరి • జంభభేది
పట్టె ధవళాతపత్రంబుఁ • బరమభక్తి. 153

క. గంధర్వులు స్వర్వేశ్యా, గంధద్విపయానలెల్లఁ • గౌతుకమెసఁగన్
బంధనముల విడి చేసిరి, బంధుర గానములఁ దాండ • వంబుల లలిగాన్. 154

చ. అమరసమూహ మిట్లు పర • మాదరపూర్వసుఖోపచారముల్
సనుధిక లీలఁ జేయఁగ వి • శాఖుఁడు లేఖులతోడ రాప్యభూ
ధ్రము వడిఁ జేరి తల్లికిని • దండ్రికినిన్ బ్రణమిల్ల నప్డు వా
రొక్కుమరునిఁ గ్రుచ్చి యెత్తి యుప • గూహనముల్ బొనరించి రర్మిలిన్. 155

మ. దివిషద్రాజియు రాజశేఖరునిఁ ద • ద్దేవిన్ వెసన్ గాంచి భ
క్తి నశోకత్రికముతోఁ దదంఘ్రులఁ దలల్ • క్రేలించి సేవించి సం
స్తవముల్ చేసిరి పెక్కుభంగుల లస • త్సాహిత్యసౌహిత్యవై
భవభావస్ఫురితార్థకల్పనలు దీ • వ్యద్భంగి శోభిల్లఁగాన్. 156

—* దేవతలు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. తవిచితాభస్మ • ధారియు శివుఁడవైన, తనకు ధన్యునకు వం • దనము లివియె
రూపయుక్తుఁడు విశ్వ • రూపుఁ డరూపుఁడై, పరఁగుమాన్యున కభి • వాదనమిదె.
కర్తయు భర్తయు • హర్తయై జగముల, నలరు విశ్వాత్ముని • కంజలులివె
స్థావరజంగమ • సర్వాత్మయైయేని, కందని ధీరున • కభినుతు లివె

గీ. శూలదండకృపాణహ • స్తునకు నభయ, హస్తున కభీష్టవరదాన • హస్తునకును
అభ్రగంగాజటాలున • కగ్ని నేత్రు, నకుఁ బొనర్చెదమిపుడు ప్ర • ణామములివె.

క. నిరతము మముఁ రక్షింపుము, పరమేశ్వర! సర్వలోక • పాలక! శివ! నీ
చరణము లేమఱకుందుము, కరుణాకూపార! సర్వ • కల్యాణకరా! 158

సీ. అసురులయందు బ్ర • హ్మాదిరుద్రులందెప్డు, నీలలోహితుఁడవు • నీవు దేవ!
ఘనపర్వతములందుఁ • గనకాద్రివరయ న, క్షత్రమండలిలోనఁ • జందురుఁడవు
ఋషులలోన వశిష్ఠ • ఋషివి దిక్పాలుర, యందు వాసవుఁడ వీ • వనఘమూర్తి!
అఖిలభూతములలో • నాత్మవు సాంఖ్యమ, తమునఁ బూరుషుఁడ వీ • వమలతేజ!

గీ. అభవ! నీ రూపకోటిస • హస్రములను, రూపకోటిశతంబుల • నోపి పార
మొందనేర్తుమె? లోకహి • తోద్యమా! మ, హేశ! సర్వేశ! సకలని • వేశ! యీశ!

—* దేవతలకు శివుఁడు వరంబు లిచ్చుట *—

గీ. నమ్రులై యిట్లు నుతియించు • నాకచరుల
సర్వదేవేశ్వరుఁడు గాంచి • సంతసమున
నిట్లు పల్కె దయాళుఁడై • యింపుగదుర
సజ్జనుల కెందు సౌఖ్యంబు • శాశ్వతంబు. 160

గీ. దుష్టులగువారిఁ బొలియింప • శిష్టజనుల, రక్షణము సేయ ధర్మసం•రక్షణంబు
సేయుటకుఁగాదె నేనిట్లు • చెన్నలరుట, దివ్యులార! మహాతపో•భవ్యులార!

క. మీకెపుడెవ్వఁడు బెడఁదలు, చేకూరిన నష్టుఁదలఁపు•సేయుండపుడే
మీకష్టంబులు దీర్చెద, శ్రీకరసౌఖ్యంబు లెసఁగ•జేసెదవేగన్ 162

గీ. అనిన నా పరమేశుద•యకును సాఖ్య
మునకు సంబరమును జెంది•మ్రొక్కి హరిము
ఖామరులు సెలవొంది త•ద్ధామములకుఁ
బోయి సుఖముండి రెంతయు • హాయియమర 163

వ. పార్వతీపరమేశ్వరులు దేవసేనాగుహులతోఁ గైలాసాచలంబందు సుఖంబున నున్నంత

—* నారదుఁడు కుమారస్వామికి వల్లీసౌందర్యంబును జెప్పుట *—

ఉ. నారదుఁ డొక్కనాఁడు శివ • నందనుఁ డిష్టులతో విహారకే
ళీరతుఁడై రహించు నెడ • లీలగఁ జేరి సమస్తలోకసం
చారమునందుఁ గాంచిన ప్ర • శస్తతరాద్భుతవస్తువృత్తముల్
గూరిమిఁ జెప్పుచుండెఁగడు • గోర్కెమెయిన్ వినుచుండె స్కందుఁడున్ 165

ఆ. చాలసేపుచెప్పి•జటిలుఁ డంతటఁ జెప్పె, వినుము శంభుతనయ! • విన్నవింతుఁ
గంటినొక్కచోటఁ•గన్నులపండువై, మనమునలరఁ జేయు•మంచితొడవు 166

క. భిల్లపురి నొక్కరుఁడు శో,బిల్లుచుఁ దనరారు సిరులఁ • బృథ్వీస్థలిపై
భిల్లులకెకిమీఁడై స్తం, భిల్లఁగఁ జేయును జగంబు•భీమణదృష్టిన్ 167

చ. శివుఁడను మానితల్లజుఁడు • శ్రీదయితాంశుఁడొకండు లోచనో
త్సవనవయావనన్ హరిణిఁ • జక్కఁగఁగాంచి భ్రమించి స్వీయపుం
బ్రవిమల వీర్యముల్ విడువ • బాగుగ నద్ది గ్రహించి బాలికన్
నవనళకోమలన్ గని వ•నంబునఁబాసి చనెన్ యథేచ్ఛమై. 168

ఉ. మానియు వీర్యపాతమున • మానసమందుఁ గలంతనొంది యెం
తేనియుఁ జింతసేయుచు నె•టేఁజనె భిల్లవతంసుఁడాస్థలిన్
మానుగఁ జేరి బాలను స•మంచితబాలశశాంకఫాల న
వ్యానగభర్తిజాలఁ గని • యుత్సుకుఁడై గొనిపోయె నాదృతిన్, 169

గీ. ఇట్లు దోడ్కొనిచని తన ♦ యింతికొసఁగఁ
బెంచె గారాబమెసఁగ న♦మ్మించుఁబోఁడి
యపుడు బాల్యదశను వీడె ♦ నించుమించు
గా నెఱింగింతు వినుమ య♦క్కల్కితీరు. 170

గీ. కలికి దీనులపాలిటి ♦ కల్పవల్లి, సకలజనమోహనాతను ♦ చాపవల్లి
ఏసుకృతశక్తిధనునకో♦హృదయవల్లి, తన్వియాహ్వయమరయు సౌం♦దర్యవల్లి.

ఆ. బాలయొడలిచాయ ♦పసకోడి యపరంజి, యప్పుచెంది స్వర్ణ♦మయ్యెఁ బుడమిఁ
దగినవారితోడఁ ♦ దగుఁగాక మచ్చరం, బధికులందునొంద ♦ హానిగాదె.

సీ. తమ్ములో చిగురుమో♦త్తమ్ములో కోకన,దమ్ములో కొమ్మపా♦దమ్ములొక్కొ?
నిమ్ములో చక్రవా♦కమ్ములో ధర్మఘు,టమ్ములో కల్కి కు♦చమ్ములొక్కొ?
అమ్ములో నీలోత్ప♦లమ్ములో చపలమీ,నమ్ములో చెల్వనే♦త్రమ్ములొక్కొ?
భమ్ములో నవమౌక్తి♦కమ్ములో మేలికుం,దమ్ములో నవలార♦దమ్ములొక్కొ?

గీ. నమ్మకములైన నీలర♦త్నమ్ములో? ఘ
నమ్ములో? తుమ్మెదలో? చికు♦రమ్ములొక్కొ?
ఆ హిరణ్యోదరునకు శే♦షాహికేని
దరుణిరమణీయతను దెల్పఁ ♦ దరమె ధరణి. 173

క. కమలము కమలము శశిబిం,బము శశిబింబమ్ముగాక ♦ సరియగునె భువిన్
కమనీయకోమలంబగు, రమణీమణిమోముతో న♦రాతివిఘాతీ! 174

క. మంకెన మంకెన యౌటన్, జంకెనసి విరిసెవరిష్ఠ ♦ జపయును విరిసెన్
సంకుమదగంధివాతెఱ, బింకపురుచికోడి క్రౌంచ♦భేదన వినుమా! 175

మ. తరుణీకైశికకృష్ణసంపదను జెం♦దన్ బర్హిభోగీంద్రముల్
చిరకాలం బటవీబిలస్థలులఁ దా♦ల్మిన్ దాపమున్ జెందఁ గా
ర్ష్ణ్యరమ౯ గాంచెను దందశూక మిఁక నా♦ట్యాసక్తమక్కేకి తాఁ
బూరయన్ జాలక కుండలీంద్రతతులన్ ♦ బొక్కున్ ధరామండలి౯. 176

గీ. *అతనువైభవమున నొప్పు ♦ నాకెసుకుచ
కటితటులఁబోలలేక య♦క్కసున నడుము

* టిప్పణి :— అతనువైభవమున = 1 మన్మథవైభవమున, 2 విస్తారవైభవమున
కుచకటులఁబోలలేని నడుము తానవంబొందెనందురు (కృశతనొందెనదని యందురు).
కాని యట్లుకాదు. అదియు — అతనువైభవమునే 1 (మన్మథవైభవమునే)
2 నవిద్యతే తను (సూక్ష్మం) యస్మాత్తదతను – తస్యవైభవ మను విగ్రహ
మున అతనువైభవమునే కాంచెన్ (చెందె) నని యన్వయము.

తానవంబొందె నందురు • దర్శిష్టలట్లు
కా దతనువై భవంబునే • కాంచెనదియు. 177

గీ. అధిప! చందనగంధి దే•హంబుసౌర, భమున కలప్రచండ స•ర్పములు చేరి
పాయకున్నవి యేవేళఁ•బణఁతి యూరు, వేణియనుదంభమునఁగడు•వేడ్క మీఱు

గీ. తావిచైతన్యములరుకుం•జనపుబొమ్మ, స్థైర్యమపయుచనములుగల్గు•చపలయెపుడు
కుందునొందక యలరాడు•నింపు రేఖ, అరయ నఖిలజగన్మోహ•నాంగి రమణి.

చ. కమలజుఁ డొక్కనాఁడు కుతు•కమ్మున సర్వజగత్ప్రవృత్తభా
గ్యములను జెప్పుచున్ దొడరి • కాంతతరాంగకవల్లి క్రౌంచభి
ద్రమణియగున్ జుమీ యనియె • రాజకిరీటకుమార! మేటిసా
ఖ్యము మెయిఁ బల్కెనాఁడ విసు • హర్షాగ నీకడ వింతవట్టునున్. 180

చ. అని యవియవ్విశొన్ననుడు • లట్టులె పల్కె మునీశ్వరుండు చ
య్యన నగజాకుమారకుని • యానతిఁ గైకొని పోయె నిందునుం
డనతనయుండు చిత్తమున • నారదసూక్తుల నాపటించి వ
ల్లిని సతిగాఁ గొనక బుసుడు • లేని తమిన్ గొనె నెంతయేనియున్. 181

— * నారదుఁడు భిల్లపురంబున కేగుట * —

క. కొన్నిదినంబుల కా ముని, సన్నుతుఁడు పుళిందపురముఁ • జక్కనరిగి సం
పన్నిధి యగు భిల్లపతున్, గన్నంత సతంబు మ్రొక్కి • గౌరవమొప్పన్. 182

గీ. తేనియను జారపప్పును•దీయనిపలు, ఫలములను బూవులను దెచ్చి•భక్తితోడ
నిచ్చి సేవించి నిలిచిన•యొఱుకతేనిఁ, గాంచిహర్షించియనియె నిష్కారణమౌని.

ఉ. సేమమె నీకు నీసతికిఁ • జెల్వగు నీసుతయైన వల్లికా
తామరసోద్భవుండు నిను • ధన్యునిఁజేయు తలంపుతోడ నీ
శ్రీమతి నీకు బుత్త్రికను • జేసెఁ బ్రియంబుగ వ్యాధనాథ! మీ
మ్మీనమె భవాంబురాశిఁ దరి•యింపఁగఁ జేయును నమ్మె నా నుడిన్. 185

గీ. అనినయంత నెయాభిల్లుఁ•డాత్మసుతను, దెచ్చిమౌని కిమ్రొక్కించి•యిచ్చె మెఱయఁ
బేర్మితనతోడఁగూర్చుండఁ•బెట్టుకొనిము, నీంద్రుడనకునిట్టులనియె నెం•తేనిఁబ్రీతి.

క. దేవర! నాసుతకు మగం, డేవాఁ డెట్టిండగునొకొ • యొఱిఁగింపుము పెం
డ్లేవేళ యగునొ మీనుడి, యా వేదము పగిది • సత్యమందురు గఱువల్.

—* నారదుఁడు వల్లికి కుమారస్వామి భర్తయగు నని చెప్పుట *—

వ. అనిన నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె.

చ. శివునకు గట్టురాసుతకుఁ • జెల్వగునందనుఁ డాదిదేవసై
న్యవిభుఁడు తారకాసురని•హంత ప్రలంబవిఘాతి బాణదై
త్యవధకరుండు క్రౌంచగిరి•దారణుఁ డాఢ్యుఁడు కార్తికేయుఁ డీ
లవలిని రాణిగాఁ గొనఁగ•లండు దృఢంబు వనేచరాగ్రణీ! 187

క. పూర్వజనినుండి పేరల, కిర్వురకుఁ బరస్పరేచ్ఛ • యెలరినదాటన్
శర్వకుమారుండే యీ, పర్వేందుముఖిన్ వరించుఁ • బరమప్రీతిన్. 188

వ. వివాహంబు నచిరకాలంబులోనగునని యమ్మునియు థేచ్ఛన్ జనియెనంత సౌం
దర్యవల్లియు నుల్లంబున నుల్లసిల్లి పరమేశ్వరకుమారలీలల నభినందింపుచుఁ
దత్పాణిగ్రహణంబునకై నిరీక్షించుచుండె నంత నొక్కనాఁడు. 189

క. నారదముని చెప్పినటుల్, నీరజముఖి వల్లి రాసుతశేఖరతను జే
తోరాజీవంబునఁ గడు, ధారణయొనరించి క్రౌంచ • దారణుఁడు దమిన్.

క. సింగారమునకు నిధియఁట!, రంగారు వనేచరాధి•రాట్పుత్రియఁట! నా
కుం గేహిని యగునని చ,క్రాంగకేతనుండు చెప్పె•నఁట దన సుతతోన్.

క. కావున నే నా వల్లిని, దేవిగాఁ గొనకయున్నఁ • దేజమగుదాకో ?
యేవిధముగనైనను వల్లీవనసేతుఁను బెండ్లి•లిన్ జేకొనెదన్. 192

—* కుమారస్వామి భిల్లయువకరూపముతో వల్లిఁ జేరవచ్చుట *—

క. అని యొక నిషాదరాణ్ణం,దనురూపముఁ జెంది భిల్ల•తల్లజు పురికిన్
జని యటఁ బ్రియుంగుసీమగాఁ,పునొనర్చెడు వల్లిఁ గాంచి • భూరిప్రీతిన్.

చ. స్తుతియనుకొంటి నారదుఁడు • చోద్యముగా వచియించినట్టి యీ
యతులితమోహనాంగివిధ • మాతఁడు సెప్పినదింతచాల దీ
సతిరుచిరాంగకంబులకు • సాటియొకం డిల లేదు నిక్క మీ
క్షితి పరమేష్ఠిసృష్టి కిది • సేయు నపూర్వపు గర్వసంపదన్. 194

ఉ. ఇంచుక దవ్వులన్ నిలిచి • యిట్లు మదిన్ దలపోసి యంత నే
మించుపసిండిబొమ్మ యగు • మీనవిలోచన చెంత కేగి మో

హించి యిటుల్ వచించె రమ♦ణీ! నినుగోరి భవత్పురం బిటుల్
కొంచక యేఁ జెంచితిని ♦ గోమలి! నాపయిఁ జూపు ప్రేముడిన్. 195

ఉ. రాజవతంసనందనుఁడ ♦ రాజముఖీ! నిను భార్యగా వచో
రాజు విధించె నాకు రతి♦రాజు మతిన్ ద్వరపెట్టుచుండె నీ
రాజదుదారభావము వి♦రాజిలఁగా వరియింపు నన్ హరి
ద్రాజియు నీవెలుంగు దిన♦రాజముఖుల్ గురుతింప నింపుగన్. 196

క. కలికీ! వలపులచిలుకల,కొలికీ! వలరాచవాని ♦ గోనబాలేఁబూ
ములికీ! చలమూనక నా, పలు కీడేర్పన్ దలంపు ♦ పద్మదళాక్షీ! 197

క. అనుమానింపక మచ్చికఁ, గొనుమా! నా నుడివి మిగుల ♦ గుణవంతముగాఁ
గనుమా! వినుమా! నిను మా,నిని! మాన్యతఁ జేకొనెదను ♦ నిక్కంబుసుమా!

క. లేమావివిరులతూపుల, లేమా! మన మెదిరి గెలువ♦ లేమా ర్తిఁబడన్
లే మామరునేలఁగ నా, లేమాకుల జొంపములఁ గ♦లియఁగన్గొనుమా!

క. అను కృతకభిల్లపతిసుతుఁ, గని దిగ్గున లేచి బ్రమసి ♦ కౌతుకమున ని
ట్లని తన మనమున యోజిం,చెను వల్లి నితాంతవిమల♦శీలముతోడన్. 200

క. నారదముని చెప్పిన సొం, పారయ నీ తరుణపురుషు♦నం దొప్పెడు మేల్
కూరిమి నా మది కీతని, పై రంజిల్లెడు నితండె ♦ భర్గసుతుఁడో కో! 201

క. ఏమైనను నిటుఁ జెప్పెద, నామీఁదన్ దెలియవచ్చు ♦ నని వల్లియుఁ దా
నామోదంబున ననె బ్రా, తామధురిమధరవచఃప్ర♦సాదం బమరన్. 202

గీ. కన్నియను దలిదండ్రులు♦గలరు భిల్ల, దంపతులు నాకు నదిగాక♦తరుణరాజ
భూమణకుమారు నాత్మవి♦భునిగఁ గోరి, యర్పణముచేసితిని హృద♦యంబతనికి

వ. కావునఁ గరుణించి మన్నింపుఁ డనుటయు

తరల. అనినయంత నె యక్కుమారకుఁ ♦ డాత్మరూపముఁ జూపి మా
నిని! యిఁకన్ వరియింపుమీ నను ♦ నేస్త మొప్పఁగ నీస్థలిన్
వనజబాణునియప్పఁ దీర్చెద ♦ వా స్తవంబుగ నిష్టనాన్
వనజలోచన! పొంగి మ్రొక్కె న♦వార్యహర్ష వికాసయై. 205

....* భిల్లుఁడు వల్లిని గృహంబునకుఁ గొనిపోవుట *....

వ. అంత మధ్యాహ్నకాలంబగుట నప్పుళిందేశ్వరుండు నిజకుమారీసందర్శనత్వరా
యమాణమానసుండై పరిచారకవ్రజంబులతో నచ్చటికివచ్చుటం గాంచి శక్తి

ధరుం డొక్క సహకారకుజంబై నిలిచియుండ భిల్లుండు చేరి యద్దానినవలోకనవ
లోకింపక కూఁతునుపలాలించి మధురఫలంబులిచ్చి తోడ నబ్బాలికన్దోడ్కొని
నిజనివేశనంబునకుఁబోయె నంత షణ్ముఖుండు

— * కుమారస్వామి విరహము * —

చ. తొలుతటిమాఱు కన్నియను ♦ దొందరసేయఁగఁ గూడ దంచు ని
మ్ములఁ దెలిమిన్బొనర్చి మదిఁ ♦ బొందికఁగూరిచి తన్వీఁ జేకొనన్
వలయునటంచు నెంచఁగ న♦వాంతర మిట్లొనఁగూడె నెట్లిఁక
గలికినిఁ జేకొనన్ గలను ♦ గట్టిఁడి దైవము! చెట్టఁగూర్చితే! 206

సీ. రంగారు చనుకట్టు ♦ రాణ కుబ్బితిఁగాని, చెలి నొక్కమాఱు కౌఁగి♦ఁ జేర్పనైతి
కెంపువాతెఱఁ జూచి ♦ యింపుఁజెందితిఁగాని, యార్తిదీరఁగఁ దేనె♦నాననైతి
శ్రీమించు నగుమోము♦సిరికిఁబొంగితిఁగాని, గోర్కులూరఁగ ముద్దు♦గొనఁగనైతి
ఘనమైన జఘనంబు♦గరిమ మెచ్చితిఁగాని, తొడఁజేర్చి లాలింప♦దొడరనైతి

గీ. ఘుమఘుమంఘుమఘుంఘుమత్ ♦ గుప్పు సురభి
శాంగలతికను గన్గొని ♦ యాసపడితిఁ
గాని రయమున బిగ్గరఁ ♦ గౌఁగిలింప
నైతి ననభిజ్ఞహృదయుఁడ ♦ నైతి నకట! 207

ఆ. కొల్లచేను నాకుఁ ♦ గొల్లచేనయ్యె నిప్పేమిదలఁపఁగలుగు ♦ నేమిలాభ
మనుచు సాంధ్యవేళ♦యగునంతవఱకటఁ, గడపి తత్ప్రాంతి♦కమునుజేరి.

క. ఒక పద్మాకరనికటమ. చకితుండై చేరి నిలిచి ♦ సమయదిదృక్షా
త్మకుఁడై యుండుడు జైవాతృకముఖివల్లియు నితాంత ♦ దీనతతోడన్. 209

— * సౌందర్యవల్లీ విరహము * —

సీ. అవధూతలై పృథ్వి♦యంతఁ గ్రుమ్మరువేల్పు, జడదారి యేటికి♦చ్చటికివచ్చె?
వచ్చిన నామాట హెచ్చరించి ♦ గుహుండు, పతియగునం చేల ♦ పదిరిపలికె?
పలికినప్పటికి నా♦భావమాయనఘుపై, ననురాగభర మేల ♦ యలముకొనియె?
అనురాగవతినైన ♦ నన్మహాత్ముఁడు గని,కరమెంచి యిటకేల ♦ కదలివచ్చె?

ఆ. వచ్చి తన్నుఁదెలిపి ♦ ముచ్చటించినయంత, జనకుఁడరుఁగుదెంచి♦చనవుమీఱ
మందిరంబు నన్నుఁ ♦ జెందింపు టదియేల?, దైవ మేల తప్పుఁ ♦ దలఁచె నిట్లు?

ఆ. అలుకఁజెందెనొక్కొ! ♦ యాడిపోసెనొకో! మనసున విసిగెనొక్కొ! ♦ నమ్మకంబుఁ
బాసెనొక్కొ! మరలఁ ♦ బయనమై హరుగిరి, కేగెనొక్కొ! కాంతుఁ ♦ డేమిసేతు!

వ. అని వితర్కించుచు.

ఉ. దాయనుబోలెఁ బాసితిగ ♦ దా యను వేటొకమాట దోఁచలే
దాయను నందె యుండవల ♦ దాయను బూవిలుకాఁడ ? నాతో వా
దాయను గన్ను నేచబిరు ♦ దాయను నేరికి నిప్పు జాలిగా
దాయను నాదు భాగ్యముగ ♦ దా! యను వేఁగుచు వెక్కసంబునన్. 212

ఉ. దైవమ! మేలుసేఁత తగ ♦ దాతగ దాఁకొనఁజేయు! నాథు న
న్నీవిటుఁ గుందసేయఁదగు ♦ నే తగు నేర మదేమిచెప్పు? మిం
కీ వడుపొప్ప వంత నల ♦ యించిన యెంచనె రాని వేసటన్
బోవిడుదానఁ బ్రాణములఁ ♦ బూనికఁబూని శరంబు చెచ్చెరన్. 213

గీ. అనుచు నెనలేని విరహార్తి ♦ నాత్మఁ బొగులు
చున్న యన్నులమిన్న మ ♦ హాన్నతంపు
టార్తిఁ గన్గొని నెయ్యంపు ♦ టతివ లపుడు
వగచి రెంతేనిఁదోఁచక ♦ వనటమీఱి. 214

—* చెలిమికత్తె వల్లిఁ గొనిపోయి కొమరుసామి కప్పగించుట *—

ఆ. చతురమతియనాఁ బ్ర ♦ శస్తి వహించిన, వణఁతియొకతె దా ను ♦ పహ్వరంబు
నరసి వల్లిహృదయ ♦ మరసియుత్తలపాటు ♦ జెంగి యిట్టులనియెఁ ♦ బ్రియముమీఱ.

ఉ. చక్కరబొమ్మ! యేల? యిటు ♦ జాలిమునుంగఁగ నేనపోయి యా
చక్కనివాని నిచ్చటికిఁ ♦ జక్కఁగఁ దెచ్చెదఁ గాకయున్నచో
నక్కడి జాడగాంచి నిను ♦ నచ్చోటికే కొనిపోదు నేఁడు నీ
యక్కఱఁదీర్తు నెట్లయిన ♦ నమ్మరో! యుమ్మలికమ్ముఁ బాయుమా! 216

క. నినుఁ బెండ్లాడఁగ వచ్చిన, ఘనుఁ డప్పుడె చనఁడు దనయ ♦ గారంబున కిం
దు నెటేనిఁ బొంచియుండెడు, వనజేక్షణ! వాని వెదకి ♦ వచ్చెద వేగన్.

గీ. అనివలికి కల్కి యవరోధ ♦ జనము లెవ్వ
రెఱుఁగనట్లుగఁ జని దౌత్య ♦ మెలమికొనఁగ
పద్మసరసికడన్ గల ♦ పార్వతేయుఁ
గాంచి లక్షణముల గురు ♦ తించిమించి. 218

వ. అల్లనల్లన డాయంజని.

వ. ప్రహృష్టభూతయై జొహారుచేసి తన్నుదాఁ దెలిసికొని వనచరేశ్వరుండు ప్రియంగువనినుండి వల్లిన్ దోడ్కొనిచనినది మొదలు వల్లీదేవి తనకై విరాళినొంది మదనునిబెదరింపులకదరి యుదిలకొనుచున్న యుదంతంబంతయుఁ జదరుగ నెఱింగించి యియ్యెడనున వల్లిన్ గాంచుభారము తనయదికావిన్నవించినఁ గ్రౌంచదారణుండలరి వేవేగనాపూవుఁబోఁడిన్ దోడ్కొనిరమ్మనిపొమ్మనిన నబ్భిల్లవల్లవాధరి వల్లిన్ జేరి స్కందునివిధంబంతయు నెఱింగించి రహస్యంబుగ నక్కన్నెమిన్నన్ దోడ్కొనివచ్చి యమ్మహాసేనునకు సమర్పించి యీ హారమ్మితీవ, నీధనంబు దీనినెల్లకాలంబెదఁ జెంది దయతో నేలుకొమ్మన్న నక్కొమ్మ చెలికారంబున కలరి యుమాసుతుం డిట్లనియె. 219

గీ. ఇందుముఖ! యెంతదానవీ • విట్లుచెప్ప, వలెనెయనభిజ్ఞుఁడనెవలు•పలుకులేల!
ఆణిముత్యాలపేరునా•యటుత నీదు, చెలియ నత మిఁక దీనికై • చింతవలదు.

— * కుమారస్వామి వల్లీదేవితోఁ గ్రీడించుట * —

గీ. అన నిదిగో వత్తునని ధవ•ళాక్షిపురముఁ, జేరె నిర్భీతితోడఁ గు•మారుఁడపుడు
వల్లి నెదఁ జేర్చితేర్చి భా•వజసుఖముల, వికచకైరవగంధముల్ • వెల్లివిసర.

వ. అంతఁ బ్రభాతంబగుటయు.

క. వల్లిఁ గానక యాబిడ, తల్లిగృహంబంత వెతకి • దైన్యముతోఁ ద
ద్వల్లభునితోడఁ జెప్పుడు, భిల్లాధ్యక్షుఁడు వివక్ష•భీషణుఁడు వడిన్. 222

—* భిల్లులు వల్లీకుమారులఁజూచి కుమారునితో యుద్ధము సేయుట *—

శా. ఘోరాకారుల దుర్విచారుల మహా•క్రోధైక సంరంభులన్
నీరంధ్రాభ్రసమానవర్ణుల మదాం • ధీభూతచేతస్కులన్
కైరాతాన్వయముఖ్యులన్ గొని దెసల్ •బాలింపుచున్ వచ్చికాం
తారంబందొకచోటఁ గాంచె లవలీ • నాళీకనేత్రన్ గుహున్ 223

చ. కనిఘనమైన కినుకఁగొని • కాండములన్విలుఁగూర్చి యోరి! నా
తనయను మోసగించియిటు • తస్కరణంబొనరించితౌర! నీ
తనువిదెకూల్తుఁజూడుమని • దారుణభంగిశరమ్ము లేయఁగా
ననుచరులున్ జెలంగి వివి•ధాయుధధారల మోఁదిరాతనిన్

—* కుమారస్వామి భిల్లుల నిద్రావశులన్ జేయుట *—

చ. నన లెదఁ దాఁకినట్లు వెస • నారసముల్ వివిధాయుధంబులున్
దనువున దాఁకషణ్ముఖుఁడు • తన్వికి ధైర్యముఁ జెప్పి యాపె న
మ్మనమును గందకుండ నన • మానమహామహిమాస్పదంబు మో
హనశరమేసి యార్చె శబ • రావళిపైఁ గనుమూసిరందొఱున్ 225

మ. ఒకయామంబున కాకిరాతకులు ద • ర్వోద్రేకముల్ దక్కియు
త్సుకతన్ బోవిడిసీల్గుచున్ బొరలుచున్ • దూఁగాడుచున్ లేచుచున్
వికలాకారతనున్న వారలకు మే • ల్విజ్ఞాన భావంబుఁ గూ
ర్చికటాక్షించె గుహుండు భిల్లులను సం • ప్రీతాత్ములై యత్తఱిన్ 226

—* భిల్లులు జ్ఞానముఁజెంది వల్లిన్ గుమారునకిచ్చి పెండ్లిచేసి యంపుట *—

చ. గుహునిగ నాత్మలోఁ దెలిసి • గొంకుచుఁ జే నమస్కరించి వే
బహుతరరత్నరాజిఁ బరి • బర్హముగానిడి వల్లిదేవి కేల్
గుహునికరంబునందునిచి • కూరిమిఁ బెండిలిచేసి దేవ! మా
యహితవిధానముల్ సయిపు • మంచు వచించిరి మొక్కితీరుగన్ 227

ఆ. అంత బార్వతేయుఁ • డవ్వారల నను గ్రహించి వల్లితోడ • నిమ్ముఁ జేరి
దేవసేనకడకుఁ • దెల్వమై చని మొక్కు, మనుచు వల్లినంపె • నాపె ప్రీతి 228

క. చని దేవసేన కెఱఁగిడ, యనుబ్రోవుము నీదుదాసి • నమ్మయనుచుఁ జ
య్యనసర్వమెఱిఁగియాపెయు, ననురాగ మెసంగ వల్లి • నక్కునఁ జేర్చెన్ 229

—* పార్వతీశ్వరులు దేవసేనను వల్లిన్ జూచి యానందించుట *—

గీ. షణ్ముఖుండుపురందర • జాతకెలమి, వల్లి తెఱఁగెఱిఁగించియం • బామహేశ్వ
రులకువల్లియుఁదాజోత • నలిపివారి, యనుమతివసించెఁబత్నీ ద్వ • యంబుతోడ

క. ఈ కొమరుసామి చరితముఁ, జోకగఁజదివిన వినినను • జొప్పడు శుభముల్
సేకూరు వైభవంబులు, శ్రీకరవిఖ్యాతిచేరుఁ • జింతలు దీఱున్. 231

వ. అనవుడు సూతునకు మునీంద్రు లిట్లనిరి.

—* శౌనకాదిమునులు సూతుని గణపతిచరిత్రంబుఁ జెప్పుమనుట *—

క. సంబర మొందితి మిఁక హేరంబుని చరితంబుఁ జెప్పి • రమ్యోక్తుల డెం
దంబందలి కొఱఁతను దీర్పంబూనుము సూత! పరమ • పావనచరితా! 232

వ. అనుటయు.

ఉ. విశ్వజనాభివంద్యపద! వీపఁ శోభితమూర్తి! సిద్ధమ
ల్లేశ్వరలింగపాలితమహీతలశోభితశైవపూర్వభవా!
శశ్వదుమాశివాంఘ్రిజలజభ్రమరాయితచిత్తవీరభ
ద్రేశ్వరసాధ్వి! సద్వినుతహృద్యచరిత్రి! పవిత్ర! లక్ష్మమా! 283

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివ పు రా ణ ము

కు మా ర ఖం డ ము

తృతీయాశ్వాసము

పతిపండితవంశా
కూపారసుధాంశుతర్క ♦ కోవిదవరగో
ష్ఠీపత్యంబయబుధభా
వా! పాపాంబానుజాత ♦ భవ్యచరిత్రా!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* పార్వతీదేవి గణపతిని సృష్టించి ద్వారమందుంచుట *—

చ. ఒకదినమందు హైమవతి ♦ యొద్ద జయావిజయల్ వినోదకే
ళికలితసుప్రసంగముల ♦ లీలగ నిట్లని రక్క! యొక్క హిం
దికనుడి విన్ము ద్వారమున ♦ నెక్కొను కింకరులెల్ల నీదు నా
యకవశవర్తు లొక్కభటుఁ ♦ డైనను లేఁడిట నస్మదీయుఁడై. 2

చ. శివునివశంబునన్ గలుగు ♦ చేటకులెల్లరు నస్మదీయులే
శివయయినన్ మనంబలరి ♦ చేరదు వారల నీయనుజ్ఞచా
ప్పవహితవృత్తి ద్వారతల ♦ మం దొక దక్షుఁడుండెనేని వై
భవము గడున్ గడున్ జెలఁగు ♦ భావమునందుఁ బ్రమోదమేర్పడున్. 3

క. కావున నొక్క సమర్థుని, శ్రీవెలయ సృజించి ద్వార ♦ సీమ నునిచినన్
సేవించునతఁడు జాగర, భావముతో నీదు సెలవు ♦ పరమేశానీ! 4

క. అనుడు మనోహరమై నుడి, కనుపడఁగా నలరి యపుడు ♦ కాళిక యటులే
యొనరించెదనని వారల, కనె నంతటఁ గొన్ని యహము ♦ లరిగినమీఁదన్.

గీ. అఖిలజగదంబ మజ్జనం♦బాడుచుండ, ఖండశశిమౌళి నందినిఁ♦గదిమి వేగ
లోనికేతేరఁగాఁ జూచి♦లోకజనని, లజ్జితాత్మయై లేచి త♦లంచె నిట్లు 6

క. చెలులాడినవచనము గడు, ఫలవంతంబట్లు సేఁత♦భావ్యం బొకఁడెన్
బలవంతుండు మదీయుఁడు, గలఁడేన్ ద్వారమున నిట్టి ♦ కష్టంబెటులౌ 7

క. భాసితబలవిక్రము గుణ, భాసురు నొక్కని సృజించి ♦ వాకిటనుంచన్
నా సెలవు గీటుదాఁటక, దాసుండై యెవుడునాదు ♦ ద్వారముఁగాయున్ 8

గీ. అనితలఁచి యొక్కనాఁటియ♦హమునజలక, మాడ నుద్వర్తనము చేసి♦నట్టిమకిల
చేతనొకబాలు నిర్మించె ♦ నాతతబలు, సర్వలక్షణసంయుతుఁ ♦ జారుగాత్రు 9

చ. అమలహిరణ్యవస్త్రముల ♦ నచ్ఛతరోన్నతరత్నభూషలన్
హిమగిరిజాత పుత్త్రకున ♦ కిచ్చి చిరాయువుగమ్మటంచును
త్తమముగ దీవెనల్ సలిపి ♦ తల్లిని నేను సుతుండవీవు ప్రే
మమున మదాజ్ఞవర్తిలు కు♦మారక! యంచువచింప నాతఁడున్ 10

క. జననీపదవనజములకు, ఘనభక్తి నమస్కరించి ♦ కడునమ్రుండై
జనుఁడీతఁ డేమిసేయన్, జనుఁ జెప్పుముతల్లి! యనిన ♦ శైలజ వేగన్ 11

క. నాదు గృహద్వారంబున, సాదర మతినుండుమెప్పు ♦ డవధానముతో
నాదు సెలవొందక కేరిని, నీదృష్టిన్ మీఁజనీకు ♦ నిపుణమనీషా! 12

చ. అనిదృఢమైనయష్టినొకఁ ♦ డాతనికిచ్చి హిమాద్రిజాత నం
దనురుచిరంపునెమ్మొగము♦నన్ దనివారఁగ ముద్దులాడి య
క్కునఁగొని కౌగిలించి కడు♦కూర్మియొసంగఁగ నిల్చె వాకిటన్
గొనబుగనాతఁ డుండెన వి♦కుంఠితవైఖరియష్టిపాణియై. 13

— * గణపతి ద్వారమందు శివుఁనడ్డగించుట * —

ఉ. అంతఁ ద్రిలోకమాత గృహ♦మందు యథేచ్ఛ జలంబులాడుచు
న్నంతశివుండు దారసిలి ♦ యాలయమేఁగఁగరా గణేశుఁడా
యంతకహంత నారయక ♦ యడ్డమువచ్చి మహాత్మ! మందిరా
భ్యంతరమందు మజ్జనము ♦ నాడుచునున్నది మాత యీతఱిన్ 13

క. ఆయమ సెలవున్ గొనక యె,డాయఁగఁ బో రాదటంచు దృఢంబిదియాటన్
వే యరుగు మరలి వెలుపలి, కీయదనున ననుడు రుద్రుఁ డిట్లనిపలికెన్ 15

క. ఎవరని మరలించెదవీ, వవినయగతి మూఢబుద్ధి! యజ్ఞానమునన్
శివుఁడ ననిదాఁటుచుండఁగఁ, గవిసి గణేశుండు మోఁదె ఘనతరయష్టిన్ 16

వ. అంత

క. కినుకఁగొని శివుఁడు మూర్ఖుఁడ!, ననునెఱుఁగక మోఁదితీవు నాథుఁడ నాయి
మ్మున కేగుచుండ నిటు వల, దని రోధించెద విదేమహంకారమునన్. 17

క. అని తిరిగిపోవుచుండఁగఁ, గని గణపతి దండధారఁ గఠినముగా బాఁ
దిన నొచ్చి శంకరుఁడు ప్రమథనికరమునుజూచి పలికె దర్పోద్ధతుఁడై. 18

— * శివుఁడు ప్రమథులను గణపతిపైకిఁ బంపుట * —

చ. ఎవ్వఁడో వీఁడు మూర్ఖుఁ డొక యించుక జ్ఞానములేక ద్వారమం
దివ్విధిఁ గ్రొవ్వునన్ నిలిచి యెంతయు మీఱుచునున్నవాఁడు మీర్
జివ్వన నారయుం డనుచుఁ జెప్పి శివుండు బహిస్స్థలంబునన్
దవ్వున నిల్చియుండెఁ బ్రమథప్రవరుల్ గడుఁ గ్రోధమూర్తులై. 19

ఉ. బాలునిఁజేరి యిట్లనిరి బాలక! యెవ్వఁడ? వేల యిట్టు లీ
యాలయభూమిఁ జేరితి? వహంకృతి మృత్యువశంబుఁ జెంద నే
వైళమ దూరమేగు మన వారలఁగాంచి హసించి బాలకుం
డేల ప్రలాపముల్? మరలుఁ డెవ్వఁడనైనను నేమి మీకిఁకన్. 20

క. మీరెవ్వ? రేటికిచటికిఁ, జేరితిరి? చనుం డనంగ శివకింకరు లెం
తే రహిహాస్యము సేయుచు, ధీరత నిట్లనిరి గణపతికి వేగమునన్. 21

చ. శివునకు ద్వారపాలురము చెచ్చెర నిన్నిటనుండి యంపగా
శివుని యనుజ్ఞచే నిటకుఁ జేరితి మీవిఁక వీఁకఁబాసి పో
మ్మవితథమైనపల్కిది వృథా యిటు ప్రాణముఁ గోలుపోకు శాం
భవులు మదాంధచిత్తులను బాలనసేయరు విన్ము రూఢిగన్. 22

క. ఇరవుగ నాథుఁడు నిజమం, దిరమున కరుదేర నీవు దీంద్రమదేలా!
మరలుము బిరాన మానిన, సరిపడదిఁకఁ జేటుమూఁడు సత్వరమరయన్ 23

వ. అనిన గణేశుండిట్లనియె

ఉ. నాథుఁడుగాని సర్వసుర ♦ నాథుఁడుగాని మహాత్ముఁడౌ జగ
న్నాథుఁడుగాని యీ యుమకు ♦ నాథుఁడుగా నిపు డిమ్ముఁ జేర సం
రోధముసేయువాఁడ నన ♦ రోధముఁ జేరఁగ వేళగాదు పొం
డో ధిషణాఢ్యులార! చన ♦ కుండిన నిందఱుఁ జత్తు రిత్తఱిన్. 24

ఆ. చేటు మూఁడుననుట ♦ సిద్ధమెవ్వారి కేని, యిపుడు నాకొ మీకొ ♦ యెఱుఁగవచ్చు
ననుచుఁ గదలకున్న ♦ నాప్రమథేంద్రులఁ, బట్టి కొట్టి గట్టి ♦ దిట్టయగుచు.

ఉ. అంతట వార లొక్కమొగి ♦ నాగణనాథునిపైకి రా నతం
డంతములేని విక్రమము ♦ నందుచు నందఱ కన్నిరూపులై
యంతకమూర్తివోలె భయ ♦ దార్భటులన్ బొనరింపుచున్ వడిన్
దంతులపైఁ జెలంగు సము ♦ దారహరీంద్రమువోలె లీలమై. 26

క. కొందఱి మోకాళ్ళను మఱి, కొందఱి పిక్కలను మఱియుఁ ♦ గొందఱి తొడలన్
గొందఱి నడుముల నిఁకనుఁ, గొందఱి మూఁపులను విఱుగఁ ♦ గొట్టెన్ యష్టిన్.

—* శివుఁడు చండీశ్వరాదులను యుద్ధమునకుఁ బంపుట *—

వ. అంతఁ బ్రమథు లాతని విక్రమంబున కోహటించివచ్చి యీశ్వరుని కాయుదం తంబంతయు నెఱింగించిన నమ్మహేశ్వరుండు క్రుద్ధుండై యవ్వారల కిట్లనియె.

ఉ. క్లీబులవోలె వచ్చితిరి ♦ కీడ్వడి సిబ్బితిలేక యిందఱి
ట్లాబిరు దెవ్వఁడో యరయ ♦ రైతిరి వాఁడిట కేలవచ్చెనో
డాబులు కొట్టుచుందురు క ♦ డంకయు లావది లేక యూరకే
దేబెలు మీరు పొండిఁకను ♦ ధీరత లేదు రవంతయేనియున్. 28

క. చండీశ్వరునకు బెర్గల, దండిమగలఁ బ్రమథభూత ♦ ధౌరేయుల ను
ద్దండులఁ దోడ్కొని యచటికిఁ, బొం డావలికనుపుఁ డిఁకను ♦ బొంగఱ వానిన్.

వ. అనుడు నందికేశుండు మున్నగువారు చండీశ్వరాదులన్ దోడ్కొని గణపతిన్ దారసించి యిట్లనిరి.

క. చనెదవ? లేదా? యీ యదనున మిత్తినిఁ జేరెదవు క ♦ నుంగొను మిఁక నీ
ఘనత యది సాఁగిరాదన, విని యతఁడు మదిన్దలంచె ♦ వేగపడకిటుల్.

గీ. తన సెలవు లేక యొరులను ♦ ద్వారభూమి
మీఱనీయకు మనెఁ దల్లి ♦ మేరమీఱి

పీర లీరీతి దాడికి ♦ వెడలుచుండి
రకట! క_ర్తవ్య మెద్దియో ♦ యరయఁజాల. 36

—* ద్వారమందలి యలజడును విజయ పార్వతీదేవికిఁ జెప్పుట *—

వ. అని తలంచుచున్నసమయంబునందు ద్వారదేశంబందలి కోలాహలంబాలించి గిరిజాప్రియసఖియగు విజయ యరుదెంచి యచ్చటి వృత్తాంతంబంతయు నరసి మురిసి మహేశ్వరికడకేగి యవ్విశేషంబశేషంబుగ నెఱింగించి యిట్లనియె.

గీ. శంకరుఁడు తద్గణంబులు ♦ శంకలేక, మన గణాధీశుఁ బొదువఁగఁ ♦ దనరి రిట్లు
భవదవసరంబుఁజూడక ♦ పాడిఁదప్పి, హఠముతో వారు చేరు టం ♦ దనుచితంబు.

క. మనగణపతి యొక్కన్నినె, నను జొరనీయండు శివగ♦ణము లెంతయు రం
తొనరఁగ హుంకృతిసేయుచు, నణికిఁ దొడరుచున్న వార ♦ లరయు మిఁక శివా!

గీ. ఎల్లవిధముల గణపతిన్ ♦ డిల్లపఱచి
భవనమొందుదు రిఁక శివ♦ప్రమథవరులు
అదియు మన కెంతయును జుగు♦ప్సావహంబు
అరసి వ_ర్తింపు మిందుఁ బ్ర ♦ హ్మాయతాక్షి! 37

చ. శివుఁడును జాపలాత్ముఁడయి ♦ చేరఁగవచ్చెడు మాటి కిమ్మ నీ
యవసరవేళఁ గన్గొనఁ డ♦హంకృతిఁ జూపుచునుండు నిప్పుడీ
యవినయమేల? బాలకుని ♦ నల్లరిపెట్టుట యేఁటి కల్పమా
వ్యవధికి నోర్వ లేఁడొకో! భ♦వాదృశ లీయది మెత్తురే శివా! 38

—* పార్వతీదేవి యుద్ధమున కంగీకరించుట *—

చ. అనిన గిరీంద్రపుత్త్రి హృద♦యంబునఁ బంతముఁబట్టి భ_ర్త య
ప్డొనరిచినట్టి పట్టుదల♦యున్ బ్రమథేంద్రుల దొమ్మిమోటువ
_ర్తనము నెఱింగి సఖ్యభిమ♦తంబును నారసి కాఁగలట్టిదా
నని యనిపెన్ జెలిన్ నిజగ♦ణాగ్రణి చెంగటికిన్ రయంబునన్ 39

ఉ. ఆపెయుఁ బోయి యిట్లనియె ♦ నా గణమూ_ర్తికి మేలుచేసితీ
వీ పురుషుల్ నినుఁ జెనక ♦ నెంతురె యెంతటివారు వీరియా
టోపము సాఁగివచ్చునె యి♦టుల్ జయధుర్యుఁడవైన నీకడన్
రూపతి పోదు రిద్ది యను♦రూపము నీకుఁ గుమారచంద్రమా! 40

గీ. అనుడు గణపతి యానంద•మతిశయిల్లఁ, బొంగి తలపాగఁదీర్చితో•డంగియనికి
నంకమాస్ఫాలన మొనర్చి•యభవగణముఁ, బిలిచియిట్లనెబీరంబు•పెంపువెలయ.

మ. గిరిజాసూనుఁడ నేను మీర లహిరా•ర్యేక్యాయారయోధాగ్రణుల్
దరమైనక్ ననుగెల్చి పోం డవలకున్ • దర్పంబు లేకున్న నీ
శ్వరుఁ జేరన్ జనుఁ డిద్ది నిర్ణయము ద్వా•స్థస్వశోర్యోష్మలారా! మహే
శ్వరిదౌవారికుఁ డీశుఁ డీరలు శివా•జ్ఞాపాలకుల్ బల్లిదుల్. 42

మ. పలుజన్యంబుల నారితేఱినఘనుల్ • ప్రౌఢాత్మకుల్ పెక్కురీ
రలు నే నొక్కఁడ బాలకుండ సమరా•రంభానభిజ్ఞుండ ని
క్కలహంబందిక నాకు లోటొదవినన్ • గా దేరి కఖ్యాతి మీ
వలనక్ బాటిల మీకు శంకరున కం•బా దేవికిన్ జేకుఱున్. 43

క. అది దెలిసికొని దిటంబుగఁ, గదనమునకు దిగుఁడు సమర•కౌశలులని పెం
పొదవఁగఁ జెప్పిన లజ్జా, స్పదులై వా రీశుకడకుఁ • జని యని రిట్లుల్. 44

గీ. అంబికాపుత్రుఁడఁట దేవ!• యనుపమాన
బలుఁడు బాలుఁడు పెచ్చుగఁ • బ్రబలియున్న
వాఁడు ఘోరాజి నోర్వఁగ • వలయుఁగాని
వాని నలఁతుల దీర్పఁగ • వశముకాదు. 45

క. అని తెగఁజెప్పిన విని శివుఁ, డును మదియోజించి నిజమి•టులె యన్యముగా
దు నగేంద్రతనయ చేసిన, పని యిది యిపు డేమిసేయ•వలయునొ యరయన్.

గీ. వినయమును జూపినన్లైన•వెలఁదికీశుఁ,డోడెనని యాడుదురులోకు•లొక్కవరుస
నాయెడలనిగ్రహముసేయ•నాతి కగునె,యగునుగాక ఫలంబొందు•నగజ నిజము

క. కానున్నది కాఁగల దిఁక, సేనలతో మీరలెల్లఁ • జేరి యనీకం
బే నడుపుఁ డరయుచుండెదఁ, బై నేనన వారలెల్ల • బలిసినచేవన్ 48

గీ. ప్రమథభూతగణములోని•బల్లిదులగు, జోదులను దోడుకొనియుమా•సూనువీర
భద్రునికి గూడుకొని కడు•వడిగ రాణి, వాసముక్ గాఁతు నగ్గణ•వరునిఁ జేరి.

చ. తకవిఁక నేల బాలకు ను•దారతఁ బట్టుఁడు కొట్టుఁ డిప్పు డీ
తఁడు పొనరించెదేమొకొ యు•దారపదాగ్రణియంచు హెచ్చుగా
దుడుకుఁదనంబు మీఱఁ గడు•తొందరతోఁ జెలరేఁగి యార్చుచున్
బుడుతనిపై వడిన్ బడిరి • భూరికృపాణగదాప్రహస్తులై. 50

—* ప్రమథ గణపతుల యుద్ధము *—

చ. అతఁడును సింహపోతమటు • లద్భుతరీతిఁ దొడంగి నింగి ను
ద్ధతగతిఁ జేరి ఘోరతర•దండహతిన్ బ్రమథోగ్రసైన్యసం
హతుల నదల్చుచున్ జదిపె • నద్భుతవిక్రమఁ దేటిచూడ నే
మతిసారదయ్యె నెవ్వరికి • బ్రమాన్పడుచుండరి యొక్కటీరుగన్. 51

వ. మఱియు నగ్గణాధీశ్వరుండు

క. కొందఱి పొట్టల మఱియును, గొందఱి చెట్టలను మఱియుఁ • గొందఱి తలలన్
గొందఱి యక్కుల నిఁకనున్, గొందఱి ముక్కులను బగుల•గొట్టెన్ యష్టిన్.

క. కొందఱు మడిసిరి మఱియుం, గొందఱు ప్రాణాంత్యదశను • గొనియుండి రిఁకన్
గొందఱు నురుమై సురిఁగిరి, కొందఱు భిన్నాంగులగుచుఁ • గూలిరి పెలుచన్.

ఆ. ప్రబలదండధారఁ•బ్రమథభూతగణంబు, నోలి నేలఁబెట్టి • కాలఁజమురు
చన్నఁ దెరలిమరలి•యుర్వొత్తుగా వెఱ, చఱచి యొక్కట్రేవఁ•బఱచుచుండ

క. చని షణ్ముఖుండు వారలఁ, గని యొక బాలకున కెదురు•గా నిబ్బంగిన్
బెనుకూటముతోఁ జేరియు, వెనుకొని పాఱెదరె యదరి • వీఱఁడులారా! 55

ఉ. చావరె యెల్లకాలమిటు • శాశ్వతమే యొడ లిట్లు పాఱినన్
బోవదె తేజమున్ యశముఁ • బుణ్యము సర్వము భీరులార! మే
ల్గావల జే పదండిఁకను • గావఁగ వచ్చెద నేను ధీరసం
భావితవృత్తిఁ గైకొనుఁడు • భద్రము లొందుఁడు రండు పూన్కిమై. 56

గీ. అనుచు వారల మరలించి•యద్రిజాత, మూరు డత్తఱి గణనాథుఁ • దారసించి
విక్రమోన్నతిఁ గన్గొని•వేడ్కఁ జెంది, డెందమం దెంతయేని నా•నంద మొంది.

ఉ. ఈతనిఁ జూడఁ దోఁచు మది • కెంతయు మచ్చికఁగ్రుచ్చి కౌఁగిటన్
బ్రాఁతిగఁజేర్ప సన్నిహిత•బాంధవవర్యులకన్న మిన్నయై
యీతఁడు గానుపించు నిఁక•నెట్టుల నీతనితోఁడఁ బోరుదున్
జేతము చెమ్మగిల్లె నిఁకఁ • జేసెడిదే మిపు డాతురంబునన్. 58

గీ. లోకనదతుల్యమై మేల్మిఁ•గొమరుమీఱు, వీని మేనున బాణముల్•విడుచు టెట్లు
లేకయుండిన నీతఁడ•లోకశక్తి, నిపుడు నన్నేచు నేమొకో • యేపుసూపి. 59

క. ఇల "క్షాంత్యాభీరు" వనెడు, పలుకున్ దలఁపంగ యుద్ధపద్ధతియె కడున్
జెలువుగఁ దోఁచెడు నైనను, బలికెద నిటు లితనితోడఁ బ్రౌఢిదలిర్పన్. 60

— * కుమారస్వామి గణపతినిఁ దారసించి సంభాషించుట * —

ఉ. ఓ గణనాథవర్య! వినుమో ఘనవిక్రమధుర్య! యిట్టు లీ
నీగణసైన్యమున్ జదువ నేరిమియౌనొకొ! చూఁడు వచ్చితిన్
నే గరిమంబు శోభిలఁగ నీవిఁక నన్నిట డాయు మగ్గలో
బాగుగ నగ్గి తేజరిలు పల్మెఱు చూపఱు లుగ్గడింపఁగన్. 61

గీ. అనినవిని గణనాయకుం డంబికాత
నూజుఁ గన్గొని తత్సూక్తికోజ మెచ్చి
దురము చాలించి స్కందు నుదురును గాంచి
యిట్లు తలపోసె జిత్తమం దింపుగదుర. 62

గీ. తోడఁబుట్టువు వలెనాకుఁ దోఁచెనీతఁ, డీతనిన్ గనఁగౌఁగిట నెనయుపొంటె
యుపతపించుచునున్నది యుల్లమకట, పోరుమానెదనిఁక వీని పొందుఁగోరి

వ. అనితలఁచి మహాసేనువచనంబులకుఁ బ్రీతుండై యొక్కింతమిన్నకున్న నత్తఱి గణసైనికులుఁ గుమారావలంబనంబున నేచి దండతోమరపరశుకృపాణపాణులై యొక్కవంకఁ గుమారుండదల్చి మరలించుచున్నను, మరలక గణనాథుఁ బొదువఁబోవుచున్న నతండు మరలఁ గుపితుండై యంబరంబునకెగసి ప్రలయమార్తాండుని పగిది దుర్నిరీక్ష్యుండై.

— * గణపతి ప్రమథసైన్యంబులను వధించుట * —

చ. కసియెసఁగన్ సుపర్ణుఁ డురగమ్ముల బిట్టరఁజీల్చినట్టు వే
క్కసమగు నేడ్తిఖన్ గవిసి కాలను జేతను దండధారనున్
గసవొనరింపుచుండె గణకాండము నయ్యెడ షణ్ముఖుండు సం
తసమెసఁగంగఁ గాంచుచు నుదారతమైఁ బొగడెన్ గణాధిపున్. 65

చ. ఎరగలిచిచ్చు పెచ్చడరి యెంతయుఁ గాననభూజరాజి ను
ద్ధురగతిఁ గాల్చురేవఁ గడు దోర్బలధుర్యుఁ డితండు సేనలన్
దరమిడి కూల్చుచుండె బెడిదంబగు దండహతిన్ రయంబునన్
గురుతర తేజుఁ డీతఁడ వికుంఠితవిక్రముఁ డెల్ల భంగులన్ 66

క. మెఱుక తరవాయిఁగొని యిం,దఱి నివ్విధిఁ బ్రమందఁజేయు దక్షునితని ని
త్తఱిఁదఱిసి యెదుర నేనియుఁ, బోఱిఁగొను నితఁడెల్లఁ బ్రమథ భూతగణములన్

—* విష్ణ్వాదిదేవతలు శివసహాయార్థమై యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని శక్తిఁ గొని సమరంబునకుఁ దొడరుచున్నంత నత్తఱి నారదప్రబోధితులై హరిహిరణ్యగర్భాద్యఖిలగీర్వాణశిరోమణు లాత్మసైన్యంబులతో మహేశ్వర సహాయార్థంబై వచ్చి తదీయాంఘ్రిపద్మంబుల కెఱఁగినిలిచిన పరమేశ్వరుండందుఁ బితామహున కిట్లనియె. 68

ఉ. ఒక్కఁడు దుండగీఁడు కమలోద్భవ! మద్గృహతోరణంబునం
దుక్కునఁ జేరి యడ్డుపడి యుద్భటభూతగణాధినాథులన్
జక్కడఁగించుచుండె భుజసార మపార మదేమి చెప్పుదున్
గ్రక్కున వానిఁ జేరి యొడికమ్మనఁ దేర్పఁగఁ బూను మీవికన్. 69

ఆ. అనుడు దేవ! యట్లె యని పితామహుఁడు ద్వా, స్థలినిఁ జేరి ప్రమథదమనుఁ జూచి
తఱియఁ బోవుచుండ దండంబునన్ మోఁది, దాడిఁ బెరికి యీడ్చి ధాత్రిఁ ద్రోసె.

క. దివిషత్సైన్యంబులనున్, సవసవగాఁ జేరుచున్న జాడఁగని జయా
సువధూటి యుమకు ద్వార,స్థవిశేషము లెల్లఁ దెలుప శైలజ యంతన్. 71

—* గణపతికిఁ బార్వతీదేవి యాయుధంబులను శక్తిద్వయి నంపుట *—

గీ. కొమరునకు యుద్ధమొనరింపఁ ఘోరఖడ్గ
మొకఁడు గద యొండు బంపి యత్యుత్కటాగ్ర
హం బినుమడింప శక్తిద్వయంబు సృష్టి
చేసి యంపెను సుతునకు బాసటగను. 72

వ. అట్టి శక్తిద్వయంబునం దొక్కటి యంజనాద్రిసంకాశయై విశాలంబగు ముఖగహ్వరంబు విప్పి ప్రమథదేవసైన్యంబుల మ్రింగుచుండె మఱియొకతె విద్యుత్పుంగాకృతియై బహుహస్తసమాన్వితయై భయంకరయై యాదితేయ ప్రయుక్తాయుధంబులనెల్ల గ్రహించి వాని మరల దివిజులపైఁ బడవేయుచుండె నంత గణేశ్వరుండు సంతుష్టుండై మాతృప్రేషితంబులగు గదాకౌక్షేయకంబులఁ గొని పరమానందంబునఁ బ్రమథామర వాహినుల నాపోశనంబుఁ గొనుచుండె నయ్యవసరంబునఁ బ్రమథామరవర్యులెల్ల రాత్మంబులందు.

క. పోరఁగలే మీఁతనితోఁ, ధీరుండితఁ డొకఁడె గలఁచి ♦ తీరున్ మమ్మున్
బారావారము నెల్లను, గారింపదె మందరంబు బొ♦కఁడు పూర్వమునన్ 74

క. ఎంద్రైనఁ బోదమనినన్, సందగు పడదితని యెదురఁ ♦ జావేశరణం
బిందనుచు వందురుచు మృతిఁ, జెందిరి గణనాథుని గద ♦ చే నొక్క మొగిన్ 75

గీ. అచ్చరలు పుష్ప చందన ♦ హస్తలగుచుఁ,
జదలనిలిచిరి సంగ్రామ ♦ జయమరయుచు
మునులుగంధర్వులును మహా ♦ మోదమొదవఁ,
జూచుచుండిరి కలను బల్ ♦ చోద్యమెసఁగ.

వ. ఇట్లు ప్రలయకాలాభీలంబై యున్న నయ్యుద్ధంబునం దించుకదవ్వులనున్న సైనిక ప్రవరులు గణేశ్వరుని మహాహవప్రకారంబును షణ్ముఖవీరభద్రుల యాదాసీన్యంబునుగాంచి గణనాథాగ్ని కింధనంబులుగాఁ జాలక ప్రాణాతురులై హరున్ జేరి యవ్విధంబంతయుఁ దెలుపన త్తఱినారదర్షి సమీపించి మహాదేవునకిట్లనియె.

గీ. దేవ! నీలీలగాదె యీ ♦ తీరు సకల, మఖిలభూతప్రమథగణా ♦ హంకృతిన్ హ
రించుపొంటె రచించితి ♦ వెంచియిట్లు, కావుమిఁకఁ బ్రమథామర ♦ గణము నెల్ల.

—* శివుఁడు విష్ణ్వాదులతో యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

వ. అని చెప్పి చన నంత రుద్రుండమర్షితుండై నారాయణప్రముఖ నిఖిలామరమూలబలంబును బ్రమథమూలబలంబునుగొని యాలంబునకు నడిచినంత వారందఱాగణపాలున్ జుట్టుముట్టి వివిధాయుధపరంపరలఁ బొదువ నతండాభీలుండై నిప్పులురులు కన్నులతో నేరికిఁజూడరాని తేజంబుతో నందఱకు వెగడుఁ బుట్టింపుచుఁ గృపాణగదాదండధారల బలంబుల నెల్లఁ బీనుఁగు పెంటలఁజేసి నారాయణుఁ గదిసి.

ఉ. ఉరమున నొక్కపెట్ట గద ♦ నుద్ధతి వైచిన నాతఁ డల్గి వి
స్ఫురితశరంబులన్ బొదివి ♦ భూరినదంబునఁ బేర్చి యార్చినన్
మరల గణేశుఁ డుగ్రుఁడయి ♦ మండుచుఁ జండగదాగ్రధారతో
సరసిజనాభు గుండెఁ బెలు ♦ చన్ బగిలించె సురల్ జలింపఁగన్. 80

వ. అంత వెన్నుండు విషణ్ణుండై హరున్ జేరి యిట్లనియె. 81

చ. బిరుదుమగండు పోరు గడు ♦ బెట్టిద మీతనితోడ సత్యసం
గరమునఁ గెల్వఁజాల మిది ♦ కార్యముగా దిఁకఁ గుట్రఁబన్ని యే

తెలుఁగున నైనఁ జంపవలె • దేవ! యనంగ ననంగవైరి య
చ్చెరువును జెంది యిట్లనియె • శ్రీపతి కేవుఁ దనర్పఁ జేయుచున్. 82

—* శివుఁడు గణపతితో ఢీకొనుట *—

మ. విసుమానంబగుఁ గాదె యొక్క శిశు వీ • బృందారక శ్రేణి ని
ర్జిసకంబొప్ప నెదిర్చి తూల్చెఁ బ్రమథా • హీనప్రతాపాగ్ని నీ
రసమొప్పన్ బొలియించెఁ దావకమ • హోగ్రస్ఫారవీర్యంబు నీ
రసమున్ జేసి కలంచె నేన యిఁకఁ గ • ర్జంబొప్ప నిర్జించెదన్. 83

వ. అనిన విని శార్ఙ్గపాణి లజ్జితుండై

క. కైలాటంబునఁ దక్కఁగ, బాలునిఁ గెలువంగఁ దరమె • భర్గ! యనుచు న
న్నాళీకాక్షుఁడు శక్తుల, నోలం బొనరించి మరల • నుద్ధతిఁ గవిసెన్. 84

చ. గణపతి యంతఁ గేశవునిఁ • గ్రిక్కిన ఘోరగదాప్రయుక్తభీ
షణతరపాతమొప్ప భుజ • సంధుల మోఁదిన వైరివీరమా
రణచణమైన చక్రమున • రాక్షసమర్దనుఁ డగ్గదన్ మహా
రణనమొసంగఁ ద్రుంచె నమ • రప్రకరంబు కరంబు పొంగఁగన్. 85

గీ. గణవరుండల్లి యగ్గదా • ఖండములను, దిరుగ విష్ణునిపై వేయ • గరుడుఁడొడిసి
పెక్కుతునియలఁ జేసి పే • రుక్కు మెఱసె, నర్భకుండంతఁ నాగ్రహ • నిర్భరుఁడయి

చ. ఎగసి కరస్థయష్టిహతి • నెత్తెఱఁ బత్త్రరథేంద్రుమూర్ధమున్
బగిలిచి కైటభాంతకుని • ఫాలము వ్రయ్యలుసేయ నాతఁ డె
చ్చ్చగ మెయి నొచ్చి నేలఁబడఁ • జూచి పినాకధరుండు శూల మె
త్తగ గణభర్త యష్టిహతి • దాని ధరన్ బడవేసె నుద్ధతిన్. 87

ఉ. అంతనె యంతకాంతకుఁ డహంకృతిమీఱఁ బినాకమెత్త ర
వ్వంతయు వంతలేక యచ • లాధిపనందనకూర్మిపట్టి బ
ల్వింతగ దానిఁగూడఁ బడ • వేసి భువిన్ బరమేశు మోఁదె దు
ర్దాంతతరోరుదండహతి; • దాన హరుండు కరంబు రుష్టుఁడై. 88

—* శివుండు త్రిశూలముచే గణపతి తలనఱుకుట *—

క. అమితోద్ధతిఁ గదిసి త్రిశూ,లముచే గణనాథుశిరము • లాఘవముగ ఛే
దముచేసి యార్చె జయ ఘో,షముచేసిరి ప్రమథదేవ • సత్తములంతన్ 89

క. తప్పెటలు మృదంగంబులు, డప్పులు కాహళములును ఘ♦టంబులుఘంటల్
గొప్పగ వాద్యముచేసిరి, యప్పరమేశ్వరుని రణజ♦యా శంసముగాన్ 90

గీ. శివుఁడు కోపంబుడిగి బాలు ♦ శిరసుఁ జూచి
వగచె నెంతయు దుఃఖైక ♦ వశ్యుఁడగుచు
వీరభద్రుఁడు గుహుఁడును ♦ విష్ణువజుఁడు
గూడనాత్మములందుఁ బల్ ♦ కుందిరపుడు.

—* నారదుఁడు పార్వతికి గణపతిమరణంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. నారదుండవు డంబికన్♦జేరి మ్రొక్కి, సర్వమెఱిఁగించి యిట్లనె♦జనని! యిపుడు
పట్టువిడువకు మెందేని♦నిట్టిఘోర, చరితములఁగని నామె యి♦జ్జగమునందు.

వ. అనిచెప్పి యంతర్ధానంబుఁజెంద నంత నమ్మహా♦దేవి 92

గీ. తగునెయిటు దుర్ణయముసేయ♦ధవుఁడు ప్రమథ
వరులు సురలును గూడియి♦వ్వఱుస నిప్పు
డేమిసేయఁగదగు నెట♦కేగవలయు
ననుచు మనమున వనరి హి♦మాద్రితనయ. 93

మ. తగునే సోదరతుల్యుఁడై యలరునా ♦ దామోదరుం డివ్విధిన్
బగతో నాదుకుమారకున్ జదువఁగా ♦ బల్ పన్నికన్ బన్నిమా
కగ జేజేలఁ బురస్కరించికొని దు♦ష్కార్యం బిటుల్ సల్పుటి
మ్మగ నీ పాపఫలంబులన్ గుడువరే ♦ పొంగారకంగారునన్. 95

వ. అని తత్క్షణంబున

గీ. వేలుపులనెల్ల వేవేగ ♦ వెతకి చంపుఁ, డనుచుఁ బుట్టించె శక్తుల ♦ నాక్షణంబు
నమితసంఖ్యగ నవ్వార♦ లాయుధముల, గొనిచనిరి ద్వారభూమికి ♦ఘోరరీతి.

వ. అంత.

క. జయమేలని యగ్గించె వి,జయలగ్గొనరించితనియె ♦ సకలాళిజనుల్
జయశబ్దము లొనరింపుచు, నయముగఁ గొండాడి రద్రి♦నందన ఘనతన్. 97

చ. శివుఁ డటఁ దానొనర్చిన య♦చేష్టకుఁ జాలఁగఁ జింతచేసి యు
ద్భవమగుచున్న దుఃఖమును ♦ బాఱఁగఁదోలి గిరీంద్రకన్యకా
భవనముఁ జేరఁబోవకయె ♦ పన్నుగఁజేరె సభాలయంబు నా
దివిజులు ప్రమ్మరన్ బయలు♦దేఱుచునుండఁగ నొక్కపాటునన్. 98

గీ. ఖంజ కాళి కరాళి బ♦గళయు ఛిన్న,మస్తయు విలంబమస్త ధూ♦మవతి సిద్ధ
విద్య మాతంగియును దాక్షిణ్య కుబ్జ,అనుపూర్వవిద్య మున్నగు♦నాహ్వయముల.

సీ. వెలయు శక్తులు వేనవేల్ ♦ వింటికెగసి, క్రోధఘూర్ణితమూర్తులై ♦ ఘోరరీతి
నగ్నిదరికొని మండెడు ♦ నట్టులేచి, సకలదిక్కుల నరయుచు ♦ సత్వరమున.

చ. నఱకుఁడు త్రుంచుఁ డడ్డపడి ♦ నాకచరాధములందు నొక్కనిన్
బఱవఁగనీయకుండుఁ డిటఁ ♦ బట్టిపలార్పుఁడటంచు శక్తులే
డెఱ నలుమూలలన్ గవిసి ♦ తేఁకువ మూఁకలఁ జుట్టుముట్టఁగా,
మఱుకువనొంది నాకచర ♦ మండలి యొండెడఁ గాంచకార్తులై 101

చ. ఒదుగుటకైన లేదు తెరు♦వొండెడ వీరలనోటఁ గూలనే
యదనుఘటిల్లె నిప్డు ప్రల♦యంబగుకైవడిఁ దోఁచె నెట్టులీ
యది గడువంగ నేర్తుమని ♦ యార్తినిఁ గుంది పురందరాదులున్
బెదరుచు నాల్గుమూలలకు ♦ వీఱిఁడులై పరుగెత్తిరత్తఱిన్. 102

క. ఎచ్చోటకేగి కనుఁగొనఁ నచ్చోటనాశక్తులడరి ♦ యాస్యకుహరముల్
విచ్చి సురావళినెల్లనుఁ విచ్చలవిడి మ్రింగుచుండ ♦ వెఱపొందికడున్. 103

క. మొఱ్ఱోయనియెడి వారలు, కుఱ్ఱలనీకఁ జూడమనుచు ♦ గొణఁగెడు వారల్
దుఱ్ఱునఁ జెదరెడు వారలు, మిఱ్ఱుంబల్లంబుఁ గనక♦మిడికెడు వారల్

—* విష్ణ్వాదులు మునులను బార్వతీదేవియొద్ద కనుపుట *—

చ, గొదగొని శక్తులిట్టు లతి♦కోపనలై ప్రమథామరావళిన్
గదిసియుదీర్ణభంగి సుదు♦గంగనొనర్చుచు నార్చుచున్ గడున్
మనమున వీరవృత్తము ల♦మర్చుచుఁ గేరుచు సంహృతిక్రియా
స్పదలయి మీఱుటన్‌గని య♦జప్రముఖామరవర్యు లేకమై 105

గీ, తలరి యంబిక చేసె నీ ♦ దండనంబు, మనకు నెల్లర కిద్దాని ♦ మాన్పఁదరమె?
ఆ జగన్మాత కెప్పు డీ ♦ యలుకదీరు, నంతవట్టిటు సంక్షోభ♦మమరియుండు.

చ. అనియుఁ బరాంబఁ జేరుటకు ♦ నాత్మమునం దగు దీములేక తా
ర్మునులను నారదున్ బిలిచి ♦ భూధరరాజసుతాగృహంబుఁ దీ
ర్చను బనుపంగ వారలు గ♦రంబు భయంబును భక్తిగ్రాల న
జ్జననినిఁ జేరి మ్రొక్కి యిటు ♦ సాంత్వనమొప్పఁగఁ బల్కి రిమ్ముగన్. 107

—* మునులు పార్వతీదేవిని శాంతింపుమని స్తుతించుట *—

చ. శివ! జగదంబ! చండిక! విచిత్రకళామయమూర్తి! దివ్యవై
భవ! శుభకీర్తి! శక్తి! శివభామిని! నీవ జగత్ప్రసూతివై
యవనసమర్థవయ్యుఁ బ్రలయావహవౌదువు తల్లి! శాంతిఁగో
మ్మమ్మ! వికలమయ్యె సర్వజగమున్ బ్రతికింపు! ఘృణాస్వరూపిణీ! 108

గీ. ఇట్లు నుతియించి మ్రొక్కిన యాశురాజ్ఞి
దివ్యమునులను గనియును నొద్దియును బలుక
కున్న నంబను గని జోహారొసఁగి మరల
నంజలులఁజేసి యిట్లనిరపుడు మునులు. 109

క. క్షమియింపుము పరమేశ్వరి!, క్షమియింపుము సకలలోకజననీ! యిఁక నే
రములక్ దావకసంతానమెకద! యీ జగమఖిలమనఘ శివ యంతన్.

—* పార్వతీదేవి గణపతిని జీవింపఁజేసిన శాంతిఁ గావింతు ననుట *—

క. ఇంచుక కనికరమున మ, న్నించి యిటుల్ మునులతో ననియె నాదు సుతుం
డంచితముగ జీవితుఁడై, మించిన తేజంబు మెఱయ మెలగెడు నేనిన్. 111

క. వానిని మీరెల్లరు స, న్మానముతోఁ గొలుచునెడల మాన్పెద నీ మీ
దీనత యని నుడువఁగ న,మ్మానినులలరి చెప్పిరా యమరవర్యులకున్ 112

గీ. వారలును సంతసించి యవ్వామదేవు, కడకుఁజని యవ్విధంబెల్ల నుడివి మ్రొక్కి
దయనుగోరిన నాతఁడుదారబుద్ధి, తోడ నిట్లనిపల్కె సంతోసమొదవ. 113

గీ. జనుఁడు దగ్గిశఁగూరిచి చక్కనందుఁ, దొలుత నేజంతు వగుపడుఁ దొడరి దాని
శిరసుఁదెగవేసి యిక్కళేబరమునందుఁ,గూర్పుఁడద్దానఁగూర్మలు గొనలుసాగు

క. అని సెలవీయఁగ నింద్రా, ద్యనిమేషులు బాలువిగ్రహముఁదెచ్చి రయం
బున నీటఁగడిగి యర్చన,మును జేసి నితాంతహర్షపూర్ణాత్మకులై 115

ఆ. ఉత్తరాశకై మహోద్యమంబున నేగఁ, గరటి యేకదంతకంబొకండు
గానుపట్ట మస్తకంబు ఛేదించి య,చ్చటికిఁ దెచ్చి కూర్చి శంభుఁజూచి 116

—* శివుఁడు గణపతిని జీవింపఁజేయుట *—

ఉ. దేవ! జగంబులెల్ల భవదీయ మహౌజముచేతఁ బుట్టి సు
శ్రీవిలసిల్లుఁగాదె యిటు చెల్వగు తావక తేజమిందు సం

భావితరీతిఁ జేర్చియిఁక • బాలుని జీవితుఁజేయుమన్న భ
ద్రావహమూర్తి తత్తనువు•నం దమృతాంచిత దృష్టినించుడుం 117

గీ. అంత నిద్దురమేల్కాంచి•నట్లు బాలుఁ, డలఁత యొక్కింతలేకయె • హాయియలర
జీవితుండయి కూర్చుండె•జెలఁగిదివిజ,వరులు మునులును సంతోష•భరితులైరి.

—* పార్వతీదేవి శక్తుల మరల్పుట *—

క. గిరిజాదేవికి బాలుని, సరగునఁ జూపింప నాపె • సంతోసమునన్
గరమలరి సురలఁ బ్రముఖులఁ, గరుణాలోకనములొప్పఁ•గాంచెఁబ్రియమునన్.

చ. కడువడి సంతసంబెసఁగఁ•గా సుతు నక్కునఁజేర్చి మోము ము
ద్దిడి రుచిరాంబరంబులను • నిద్ధమణీమయభూషణంబులన్
బెడఁగుగనిచ్చి దీవెనలఁ • బేర్మి నొసంగెఁ దదాజ్ఞతోడ ము
న్నడరిన శక్తులెల్లరు ద•యాస్పదలౌచుఁ దొలంగిరడ్డనిన్. 120

మ. సురలక్ష్మీశ్వరుఁ డోడిచెచ్చి సుతునిన్ • జూపించి రంతన్ మహే
శ్వరి యానందితచిత్తయై సుతు నిజే•శానాంకమందుంచ న
వ్వరమేశుండును దచ్చిరంబువయి దీ•వ్యత్ప్రేమబంధంబునన్
గరమున్ జేరిచి ముద్దుబిడ్డఁడని బా•ల్గారాబమేపారఁగన్. 121

....* శివుఁడు గణపతికి బ్రహ్మదేవునితో నుపనయనము సేయించుట *....

గీ. వీఁడు ప్రమథగణేశుఁడై • వెలయునని త్రి
శూలము నొసంగి బమ్మనుఁ•జూడ నతఁడు
శివుని చిత్తమెఱింగి వే•దవిహితప్ర
కారముగ నుపనయనంబు • గరిమఁగూర్చె. 122

వ. నిఖిలామ్నాయచయంబుతో గాయత్రినిచ్చి కుండికయు నక్షమాలయు నొసం
గఁబరమేశ్వరియు నమూల్యరత్నాభరణంబులతో సశరచాపగదాఖడ్గంబుల
నొసంగి గారవించె. దామోదరుండు నామోదంబున నిత్యసౌరభ్యవిభా
సితంబగు వనమాలయుఁ జక్రంబునొసంగి మన్నించె నంత సకలామరప్రమథ
వర్గంబెల్ల నగ్గణాధీశున్ గాంచి నమస్కరించి యనేకరత్నోపదలర్పించి
యర్చించిరంత గణేశుండుసంతుష్టుండై నిజజనకాంఘ్రిపద్మంబులకుఁ బ్రణమిల్లి
హరివిరించనులకును నారదాదిదివ్యమునులకును వందనంబిడిన వారందఱానం
దితులై పెల్లుగ నాశీర్వదించి ప్రేమించిరంత శివుండు పుత్త్రిన్ జూచి 123

సీ. బాలకుండవయ్యు నీవిట్లు • ప్రౌఢవిక్ర, మంబు నెఱపితి శక్తికో • మలుండ వౌట
నీ కెంజిరంజీవివౌచు న • నేసుండవయి, సుఖములొందుము నిక్క • లు సుభగమూర్తి

....* శివుఁడు గణపతి కగ్రపూజ్యత నొసంగుట *....

వ. మఱియును

ఉ. నేనును విష్ణు వీనలువ • నెట్టన లోకమునందు సర్వస
న్మానముతోడఁ బూజలను • మానుగఁ గొందుము యట్లె నీవు నన్
శ్రీ నెఱయంగ సర్వసుర • సిద్ధ నిశాచర మానుషోరగా
ళీనియతార్చనాబలను • లీలగనొందు మనంతితోన్నతిన్. 125

వ. అందుఁగూడ.

క. మాకన్నను దక్కిన సుర, లోకంబునకన్న నీవు • లోకమున మొదల్
చేకొనెదు గాక పూజల, శ్రీకర గుణసాంద్ర! సర్వ • సిద్ధగణేంద్రా! 126

క. విను మఖిలకార్యముల నా, దిని నిను బూజించి జనులు • దృఢతఁ గ్రియాసి
ద్ధిని గాంచెదరు విఘ్నంబులఁ, గనకుండెద రెప్డు దేవ • గణపతి! జగతిన్.

—* శివుఁడు గణపతివ్రతంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. భాద్ర శుద్ధచతుర్థి నుద్భవము జెంది, నాఁడవగుట నాదినంబు • నన్ ద్వదర్చ
నంబు నేమంబుగాఁగ నొ • నర్తు రెల్ల, వారు వారికి మేలు నే • కూరఁగలదు,

గీ. సింధురాస్యుఁడవౌట చే • సిందురమునఁ, బూజితుఁడవయి మిక్కిలి • పొంగుఁగాంతు
వట్లె దూర్వాంకురార్చల • నధికమైన, హర్షమొందెద వార్యాము • ఖాబ్జహేళి!

క. ప్రతివత్సరమున భవదవ, చితి నిత్తిథియందు భక్తిఁ • జేయఁగవలయున్
బ్రతిజనుఁడును జేయనిచో, వెతపడు నవ్వాఁడు విఘ్న • వేధితుఁడగుచున్.

ఆ. ఈ చతుర్థినుండి • యేడాదివఱకిట్లు, నీ సమర్చనంబు • నిత్యమును నొ
నర్చు టిది వ్రతంబు • నగజాకుమారక!, సర్వసిద్ధిదంబు • శర్మకరము. 131

వ. అద్దాని విధానం బెఱిఁగింతు వినుము.

ఆ. భాద్రసితచతుర్థిఁ • బ్రాతరారంభకా,లమున వేగ మజ్జ • నము నొనర్చి
నిత్యకర్మములను • నెఱవేర్చి విజ్ఞులౌ, బ్రాహ్మణులను బిల్వ • వలయు భక్తి.

క. మృత్తికతో నేనియు భా, స్వత్తరధాతువుల నేనిఁ • బవడముతో నేన్
జిత్తాకర్షకముగ గణ, సత్తమ! నీ విగ్రహంబు • సలుపఁగవలయున్. 133

ఆ. మంటపం బమర్చి•ముందర వహ్నిగ్రహముఁ బ్రతిష్ఠచేసి • యర్చనంబు
సల్పవలయు షోడ•శపరిచారోపచా, రముల మంత్రపూర్వ•కముగ విధిగ. 136

సీ. మల్లె మొల్లయు బొండు•మల్లె సంపఁగి జాజి, గొబ్బి యాది నాగ•కేసరము కొండ
గోఁగు మొగలు గురు•గోరంట సురపొన్న, పొన్న మంకెన తుమ్మి•పొగడ కడిమి
కలువలు మున్నగు వాసి•పూలఁ బొందమ్ములఁ, జెందొవ ప్రొవ్వుల•శ్రీతులసియు
మాచిపత్రి బిల్వ యమ్మాచి విష్ణుక్రాంత, యుమ్మెత్త దాసిమ్మ•యుత్తరేణి

గీ. రేగు జిల్లేడు వాకుడు • రేల జివ్వ, దారి జావిలి రావి గ•న్నేరు మద్ది
మామిడియు బాడగలి జేరు•గుములు పెద్దలగు తమలపుఁ దీఁగె పూజ సేయంగవలయు

వ. మఱియు నిరుకడ దూర్వాంకురార్చనంబు వితస్తిమాత్ర ప్రమాణంబులుగను త్రికోణంబులుగను మూలవర్జితంబులుగనుండు దూర్వాంకురంబుల నూట యిరువదియొక్కటిగాని సహస్రంబుగాని యిరువదియొక్కటిగాని యర్పించి పూజింపవలయును

గీ. వెలఁగ యిరువదియొక్క కుడు•ములను నరఁటి
పండ్లు టెంకాయలును జామ•పండ్లు వెలగ
పండ్లు చెఱకులు నేరేడు•పండ్లు దాక్ష
పండ్లు నైవేద్య మిడవలె • భక్తి మెఱయ. 137

వ. అనంతరంబాదు.

గీ. భక్ష్యభోజ్యాదియుతముగఁ • బ్రణవ ముచ్చ,రింపుచు మహానివేదనం•బింపుమీర
చింపవలెనంత బ్రాహ్మణ•శ్రేణికోడ, నా ప్రసాదంబు భుజియింప•నగు జగమున

వ. ఇట్లొక వత్సరంబు పూజించి వ్రతంబుసల్పి యవ్వల నుద్యాపనంబుసేయవలయు నద్దాని విధం బెఱిఁగించెద.

—* గణపతి వ్రతోద్యాపన విధానము *—

సీ. ఆస్థతో వఱువాతఁ దో•యంబులాడి, మంటపంబునఁ గలశంబ•మర్చి స్వర్ణ
ఘటితమౌ భవదీయవి•గ్రహము వస్త్ర, యుగ్మమున నుంచి పూజించు•టొప్పు నంత

గీ. స్థండిలముఁ గూర్చి యందష్ట•దళమునందు
నగ్నిని బ్రతిష్ఠ చేసి వే•దాభిహిత వి
ధానముగ హవనము చేసి • ద్వాదశాగ్ర
జన్ములకును సువాసినీ • జనములకును. 114

తే. వలుయుగముతోఁ దనివిగ ♦ భక్ష్యభోజ
నములు తాంబూలదక్షిణల్ ♦ గ్రమముగా నొ
సంగి రే వేగి యమ్మహా♦సతికి సాహంబు
నందు నుద్యాపనంబు సేయంగవలయు. 142

వ. అటువిధమ్మున సర్వమంగళావ్రతంబును సచ్ఛ్రద్ధయుక్తంబైన సౌవర్ణప్రతిమయు దక్షిణతో నాచార్యున కొసంగి యాశీర్వాదనంబుఁ బడయవలయు. నీయది యుద్యాపనవిధా నంబిత్తెఱంగు నిర్వర్తించుట [illegible] విఘ్నేశ్వరుం [illegible] గాంచక సర్వసిద్ధులఁ జెంది యఖిలసుఖంబుల. దనియుదు రిదియదియ్య [illegible] ర్ణంబులవారలు స్త్రీలు పురుషుల్ ప్రవర్తింపఁ జేసిరి వాంఛితార్థంబు లొందుదు రీయుగాగాయని సంతఁ దత్రత్య దేవమునివరులెల్లఁ బ్రత్యయము [illegible] సమస్త [illegible] విశ్వేశసాన్ని ధ్యంబున నెరపి గణనాథునకు [illegible] స్తోత్రంబుల సల్పి కృతార్థులగుచు సమస్తమహాత్సవంబెల్ల వీక్షించి యమ్మ [illegible] రాజ్ఞి యత్యంతానందంబునఁ బొదలె నయ్యవసరంబున [illegible] భిఖ్యాతంబులేక్ర [illegible] గంధర్వా ప్సరోగీత నృత్తంబులు బహుభంగుల వెలసెఁ బుష్పవర్షంబులు గురిసె నంత నారాయణప్రముఖాఖిల గీర్వాణశిరోమణులును మునులును దమపరిజనము లతోఁ బరమేశ్వరానుమతి స్వస్థానంబుల కరిగిరి మహేశ్వరుండును సంతుష్ట యగు మహేశ్వరిని గారవించి లోకరక్షార్థ మఖిలసౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండె నని సూతుండు శౌనకాదిమునులన్ గాంచియిట్లనియె. 144

క. ఈవిఘ్నేశానజనుః, పావనచరితంబుఁ గూర్మిఁ ♦ బఠియింప వినం
గా వఱలున్ సిద్ధులు నానావిభవోన్నతులతో ♦ జనంబులకు భువిన్. 145

క. అనవిని మునివరు లప్పుడింకను శుశ్రూషులయి యని రకలుషచరిత! నీ
కనదమృతరసమయోక్తుల, వినిపింపుము మీఁదికథను ♦ వేడుక నిటులే.

చ. గిరివరకన్యకాశివు లొగింగిన సుతయుగ్మముతోడ సంబరం
బురువుగ నొందుచున్ గరము ♦ నున్నతి నుండిరి తారకారిసిం
ధురముఖులున్ బరస్పరము ♦ తోసము నివ్వటిలంగఁ బ్రేముడిన్
వఱలుచు నుండి రెంతయు సురప్రవరుల్ దముఁగాంచి మెచ్చఁగన్. 146

క. సర్వగణేశ్వరపట్టము, శర్వుం డార్యయును స్వాత్మజన్ములయిన నా
యిర్వురలో నొకనికిఁ గడు, హర్షగఁ గట్టన్దలంప ♦ నంత రయమునన్.

క. శరజన్ముఁడు దనకనియును, గరివదనుఁడు దనకె యనియు ♦ గాఢస్పర్ధా
భరులై తలిదండ్రుల వేసరఁ జేయఁగ నరసి యొక్క ♦ చక్కటి వారల్.

—* శివుఁడు గణాధ్యక్షపదమునకు భూప్రదక్షిణంబు పణంబుగా నేర్పఱచుట *—

గీ. కొడుకులను బిల్చి యని రిట్లు ♦ గొంకు లేక
యెవఁడు మీయిద్దఱందు భూ♦యిష్టశక్తి
భూప్రదక్షిణ మొనరించి ♦ మొదట నిటకుఁ
జేరు వానికిఁ బట్టంబు ♦ చెందఁగలదు. 149

క. ఇది మే మొనరించిన ప్రతిన మీయది మీర లెవరు ♦ నెఱవేర్చిన న
య్యది వానికి జెందు ననఁ బేర్మిఁ దముఁ గదలెను గుహుండు ♦ పుడమిఁ దిరుగఁగాన్.

వ. అంత నవ్విధం బారసి హేరంబుండు లంబోదరుం డౌటను మిగులఁ జింతించి.

చ. అటమటఁ జెంది కుంది తన ♦ కయ్యది దుర్లభమంచు నమ్మదో
త్కటముఖుఁ డప్డు సేయునది ♦ గాంచక యొక్క యుపాయ మెంచి యా
రటఁ గొని తల్లిదండ్రులఁ ద్వ♦రన్ దరిసించి కడున్ బ్రపత్తిలం
పటుఁడయి మ్రొక్కి యిట్లనియె ♦ మంజుతరోక్తుల యుక్తి పెంపునన్. 152

శా. తల్లీ! తండ్రి! భవత్పదాబ్జముల ను♦ద్యద్భక్తిఁ బూజింప నే
నుల్లంబందుఁ దలంచినాఁడఁ గరుణన్ ♦ యోజించి యద్దాని నా
కుల్లాసం బిడుఁడంచు నాజ్ఞఁ గొని ర♦త్నోదాత్తపీఠిన్ విరా
జిల్లన్ వారలఁ జేర్చి కొల్చి ప్రణుతి ♦ స్థేమాభిరామాకృతిన్. 153

గీ. వెరవునఁ బ్రదక్షిణంబుల ♦ నిరువదొక్క
మాఱు లొనరించి మ్రొక్కి యి♦మ్మాడ్కిఁ బల్కె
గట్టిఁ డీక మీరు నాకు సా♦కతము మెఱయ
సకలగణనాథపట్టంబు ♦ సత్వరముగ. 154

మ. అనినన్ వారలు నీవె ముందు సకలా♦హార్యాటవీతీర్థప
త్తనవిస్ఫూర్జిత భూస్థలిన్ దిరిగి రా♦తథ్యంబుగా నీకె య
ఘునపట్టంబు నొసంగువార మన న♦గ్గంధేభవక్త్రుండు పా
వనమౌ నాకృతి సల్పినాఁడ నసకృ♦ద్వారంబు లంబా పితల్! 155

ఆ. అనిన నిందయుండి ♦ యవని నెట్టులఁ జుట్టి, వచ్చినాఁడ వనిన ♦ వక్రతుండుఁ
డనియె యుష్మదంఘ్రి♦వనరుహార్చనమును, దమ ప్రదక్షిణములఁ ♦ దలఁపుఁ డాత్మ

చ, ఇరువదియొక్కమాఱు తమ•కిప్డు ప్రదక్షిణ వందనంబులన్
సరవిగ సల్పి భూభ్రమణ • సత్ఫల మిర్వదియొక్కమాఱు నే
వెరవునఁగొంటి శాస్త్రములు • వేదము లిక్కరణిన్ వచింపఁగా
నరయరె యేటికిత్తెఱఁగు • నాలము సేయ జగత్కుటుంబకుల్! 157

గీ. తల్లిదండ్రుల సన్నిధి • నుల్లసిలుచు, వేఱుభూముల కేగుట • వెఱ్ఱిగాదె?
వెరవిడి కుమారుఁడిప్పట్లు•పెరిమెయమరె, నాకు మీకృప నిట్లు సు•శ్లోకులార!

సీ. తల్లిదండ్రుల పదో•దకముఁ బోలంగలే, దాకాశగంగా మ•హాజలంబు
మాతాపితలతో స•మానతఁ గనజాల, రఖిల గీర్వాణచూ•డాగ్రమణులు
జననీజనకుల పూ•జనముతో సరిఁబోల, దే దేవపూజనం•బేనిఁ బుడమి
పూర్వపుణ్యము లేక • పొసఁగునే యెవ్వారి, కవ్వారి పూజనం•బడ్డిలేక

గీ. తమకు నేఁజెప్పవాఁడనే • తథ్య మరసి
సరళమతి యుష్మదుక్తి సౌ•ష్ఠవము నెంచి
సేయుఁ డీక గణమూర్ధాభి•షక్తుఁగాఁగ
జాగుసేయక నను గృపా•జలధులార! 159

—* పార్వతీపరమేశ్వరులు గజాననునకు గణేశపట్టంబుఁ గట్టుట *—

వ. అనినంత,

క. నూటియగు సామజాస్యుని, మాటలను దదీయబుద్ధి • మత్కృతిని మదిన్
బాటించి పార్వతీశివు, లాటంకము లేక పూని • రట్లొనరింపన్. 160

గీ. నగరుఁ గైసేయఁబంచి గ•ణములఁ బిల్వఁ
బంచి యాక్షణమందు ని•బ్బరపు పూన్కి
గంధసింధురవదనునిఁ • గరుణతోఁ గ
నత్కనకపీఠి నుంచి గా•నములు సెలఁగ. 161

వ. దివ్యగంగాకృపీటంబుల నభిషేకించి దుకూలపరిధానోత్తరీయంబులఁ గట్టనిచ్చి నవరత్నఖచితాష్టాపదకిరీటకుండలోర్మికల ముక్తాహారంబుల వివిధమణిభూషణంబుల నొసంగి యఖిలగణాధినాథపట్టంబుఁగట్టి రాసమయంబున సర్వామరులును బ్రమథభూతగణంబులు హేరంబు ననేకవిధంబులఁ బూజించి కొలిచిరంత షడాస్యుండు వేగంబున నిలామండలం బెల్లఁదిరిగి రోజుచువచ్చి తల్లిదండ్రుల కెఱిఁగించినఁ గ్రౌంచారి కవ్వారలట జరిగిన వృత్తాంతంబంతయుఁ

దెలిపిన సతండు బమ్మెరవోయి యఖిలక్షోణీప్రదక్షిణాయాసక్షోభితుండై నను బిళ్వారిబుద్ధివై శిద్యంబున కలరి తితీక్షన్గాని మిన్నకున్నంతఁ గొన్నిదినంబుల మీఁదట.

—* విశ్వరూపుఁడు తనకూఁతుల నిర్వురను గణపతికిచ్చి పెండ్లిసేయుట *—

గీ. విశ్వరూపప్రజాపతి • విఘ్ననాయ
కునకుఁ దనపుత్త్రికల నీయఁ • గూర్మితోడ
వచ్చి శివునర్థిఁ గోరుడు • వామదేవుఁ
డనుమతింపఁగ నాతఁ డాహ్లాదమొంది. 163

చ. హిమగిరిజాశివానుమతి • నీద్యుఁడతండు మహోత్సవంబుఁ బె
ల్లమరిచి సిద్ధి బుద్ధియను • నాత్మజలన్ గణభర్త కిచ్చి యు
క్తముగ వివాహమున్ సలిపెఁ • గాంచనగర్భునిదొట్టిమేటులౌ
నమరులు మానులున్ ఋషులు • హర్షమునొంది చెలంగిరెంతయున్ 164

చ. తళుకు మెఱుంగు చూడ్కులును • దద్దయుముద్దులు గుల్కు నెన్నడల్
బెళుకుహారంగు బంగరపు • బింకపు గుబ్బకవల్ గడున్ గడుఁ
పుల్కికఁ దోఁచు నెన్నడుము • లొప్పెడునొప్పుల కుప్పలౌ సతుల్
బలితపుబాళిఁగొల్వ గణ • పాలకుఁ డొందెఁ గడింది సౌఖ్యముల్ 165

—* గణపతి కిద్దఱు భార్యలం దిద్దఱు పుత్రులు జన్మించుట *—

గీ. కొంతకాలంబు జరుగ నా • కోమలాంగు
లందు సిద్ధికి క్షేమాఖ్యుఁ • డల్లబుద్ధి
కమరలాభాఖ్యుఁ డాత్మజు • లవతరించి
మించి రంచితవైభవా • మేయులగుచు. 166

వ. అటమీఁదఁ బార్వతీపరమేశ్వరులు వధూద్వయంబులతోడనొప్పు పుత్త్రద్వయంబుతోడను నిరతిశయనిత్యానందంబునఁ బొదలుచుండి రిచ్చరిత్రం బఖిల పాపఘ్నంబు భోగమోక్షప్రదం బిద్దాని నాదరంబునఁ జదివిన వినినవారలందు

—* ఫలశ్రుతి *—

సీ. విద్యార్థియగువాఁడు • విద్యను బొందు ద్రవ్యార్థియానతఁడు ద్రవ్యంబుఁ బొందుఁ
గన్యార్థియగువాఁడు • కన్యను బెండ్లాడుఁ, బుత్త్రార్థియగువాఁడు • పుత్త్రులఁ గను

భోగార్థియగువాఁడు భోగములన్ జెందు, మోక్షార్థియగువాఁడు ముక్తి నొందు
రాజ్యార్థియగువాఁడు రాజ్యమార్జించు యశోర్థియౌనాతఁడు యశముఁ బడయు

గీ. రుగ్ణుఁడై కుందునట్టిఁ డారోగ్యమొందు
ఋణభరాక్రాంతుఁ డొందును ఋణవిముక్తి
గొప్ప యిక్కట్టులందు గగ్గోలువడెడు
వాఁడు నిర్వృతిఁ జెందును వాస్తవంబు. 169

వ. అని చెప్పిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! యింకను పార్వతీశ్వరులలీల వేఱొక్కఁ డెఱింగింపుమనుటయు నతం డిట్లనియె.

క. శుంభద్భుజవిక్రమసంరంభులు జంభారిముఖసురభయంకరులా
శుంభనిశుంభాసురులు విజృంభించి జగంబులేఁచ సేఁగొని సురల్. 170

—* బ్రహ్మదేవుఁడు శుంభనిశుంభ వధకై శివునియొద్దకు వచ్చుట *—

గీ. ధాతకడ కేగి యవ్వారి దౌష్ట్యమెల్ల, నుడువ నాతఁడు గనలి యన్యూనమైన
వారివరబల మారసి వామదేవు, వలని కేతెంచి వారి కా వరముఁ దెలిపి.

ఉ. వీరల కేను మున్ను వృథివీధ్రసుతాప్త! వరం బొసంగితిన్
బూరుషులేరు వారలను బొంకమణంపఁగఁ జాలనట్లుగా
సారసగంధి పూరుషుల సంగతిఁ జెందని జోటివారలన్
మారణమున్ బొనర్చునటు మంటయదయ్యె జగత్త్రయంబునన్. 172

చ. ఇలఁగల పైదలుల్ సలుపు నెంతయు దుర్లభ మిట్టికార్య మీ
లలిత భవత్పురంధ్రియె లలత్కరుణామతి యొక్క కన్యయై
చెలఁగి వధింపఁగావలయుఁ జెచ్చెర ఘోరనిశాచరద్వయిన్
ఛలమిది యేనిఁ బన్ని త్రిదశప్రియమున్ బొనరింపు మీశ్వరా! 173

—* శివుఁడు పార్వతీదేవినిఁ గాళియనిన నామెగినిసి నిష్ఠురోక్తులాడుట *—

గీ. అనుచుఁ బ్రార్థించినట్టి స్వయంభుమూర్తి, కవ్వరంబిచ్చి పంపి నిజాత్మమందు
వెరవు నరయుచు నొకనాఁటి వేళఁ గాళి, యనిహాసించెను నిందించినట్టు లునును

ఉ. అనుడి విన్నతోడనె యగాత్మజ వెగ్గలమైన యల్కఁ దన్
బూని మహేశు రోషభర పూరితదృష్టులఁ జూచి యిట్లనెన్

గానవె నాఁటనుండి ననుఁ ♦ గాళిగ నీకిటుఁ బ్రీతిలేనిచో
మానక యిన్నినాళ్ళిటుల ♦ బ్రమాన్పడ నేల కలాదభూషణా! 175

ఉ. కూరిమిలేని నాదురతిఁ ♦ గోరుదువీవెటు లిక్కతాననే
మారునిఁగాల్చిపోయి తను ♦ మానముసేయక నేన ముగ్ధనై
చేరితిఁ బట్టుఁబట్టి యిటు ♦ చెల్వగు నేచెలియేని దానవై
పూరుషుఁగోరి చేరు నది ♦ పొందు నవజ్ఞ దృఢంబుగా ధరన్ 176

చ. మగనికిఁ బ్రీతిలేని యల♦మానిని జవ్వనమేనిఁ జెల్వమే
నగు వనిఁగాయు వెన్నె లటు ♦ లక్కట! యెట్టిసుఖంబు లేనియున్
మగువల కింపౌనర్పవిఁక♦ మంచిగఁ గాంతుఁడు గారవించకే
వెగటుఁగొనంగ నిక్కముగ ♦ వెక్కసమౌ తను వెంచి చూడఁగన్ 177

గీ. కానఁబాసెద వేగనీ♦కాలవర్ణ, తనువు వేరొకఁడేనియుఁ ♦ దనువుఁదాల్తుఁ
దాల్పఁకుండిన నేమని♦తల్లడిలుచుఁ, బాన్పువిడియవ్వలకు నేగి ♦ పద్మగంధి 178

ఆ. వెక్కివెక్కి యేడ్చి ♦ విభునకిట్లను దేవ!, సెలవుచేయు తపముఁ ♦ జేయుదాన
ననుచు గద్గదస్వ♦రాంచితయై వేఁడు, కొనఁగఁజూచి విశ్వ♦గురుఁడు వెఱచి.

—* శివుఁడు పార్వతీదేవిని బ్రతిమాలుట *—

ఉ. కెందలిరాకుఁబోఁడి! యిటు ♦ కేళిగ నాడిన నా నుడిన్ మనం
బందుఁ దలంచి యల్గెదవె? ♦ యందముఁ జందమునందు నీకు నే
సుందరి యీడురాఁగలుగుఁ ♦ జూడఁగఁ దప్పెదియేని నాదు వా
క్కందుఁ గనన్బడన్ సయివు ♦ మంత్రులవ్రాలి యొనర్తు సేవలన్. 180

ఉ. నీయెడ నాకు వేడుక జ♦నింపకయున్న నిఁకెందుఁగల్గునో
పాయక యెంచు మాత్మమున ♦ భామరో! వేయుఱు చెప్ప నేల? యీ
స్థాయదనంతవిష్టపవి♦భాసితసంతతి కీవు తల్లివై
శ్రీయలరారుచుందు విఁక ♦ సిద్ధము తండ్రిని నే నెఱుంగుమా! 181

గీ. అట్లగుటఁజేసి నీయందు♦నరతి నాకు, నెట్టులేర్పడు నిఁక మన ♦ యిద్దఱందు
సురతలాలస మరునిచేఁ♦జొప్పడినది, కా దతనికన్నమున్న జ♦గంబుపొడమె.

గీ. విను పృథగ్జనరతి కలి♦వేణి! పంచ,బాణుఁ గారకుఁగాఁగ నే♦ర్పఱచినాఁడ
నటులుగాకున్న మన్మథు♦నస్తమింపఁ, జేసి నినుఁ బెండ్లియాడుట ♦ సిద్ధమగునె?

క. మరుఁడును నను వేల్పులతో, సరిగఁ దలఁచి కలఁచి భస్మ♦సాత్కృతుఁడయ్యెన్
గిరిజ! జగత్త్రాణార్థం, బరయుము మన యిర్వురకు వి♦హారం బవనిన్. 184

ఉ. ఇత్తఱిఁ బల్కఁగూడ నిఁక ♦ నేదియొ గాని జగచ్ఛుభార్థమే
హత్తఁగఁ దోఁచు నద్ది భవ♦దాత్మవశంబయి పొల్చు నింతలో
బిత్తరి! రిత్తయల్క నిఁకఁ ♦ బెంపొనరింపకు సాకతమ్ము నన్
జిత్తమునందు నీ చరణ♦సేవకుఁగాఁగ నెఱుంగవో ననున్. 185

గీ. ఇట్లు పరిపరివిధముల ♦ నీశ్వరుండు, గట్టురాచూలి కాత్మవై♦కల్యమణఁపఁ
జాల వాచాలత దనర్ప ♦ సాంత్వనంబు, చేసినను దేఱక నితాంత ♦ చింతతోడ.

గీ. వేఁడినిట్టూర్పు విడిచి పూఁ♦బోఁడి యనియె
యిచ్చకములాడి నన్నింక ♦ నేచఁబోకు
నీదు చాటూక్తులకు లోఁగి ♦ నేను దెలివి
మాలి వంచింపఁబడితి నీ♦లీల నిపుడు. 187

గీ. మగనికిన్ బ్రియగాకున్న ♦ మగువ ప్రాణ, ములను బాయఁగఁ దగునట్లు ♦ పూనకున్నఁ
దెగినదని యెల్లవారలు ♦ నగుదు రెందు, నవని యున్నంత కాలంబు ♦ హాలహలగళ!

ఉ. ఎంతయు నీకు నా తనువు ♦ హేయము గాఁ గనుపట్టుకున్న ని
ష్ఠింతటి కోర్చి సన్నుతులఁ ♦ నెల్లిదమాడెదె కాళియంచు? నే
నింతటి నల్పుదాననగు ♦ టెంతయు దోసము నీది లేదు త
న్వంతము సేయుదున్ జదురు♦లాడకు నీవిఁక మేటి మచ్చికన్. 189

—* పార్వతీదేవి తపంబు సేయుటకై శివుని సెలవడుగుట *—

గీ. స్త్రీలయందిట్లు కార్ష్ణ్యంబు ♦ చెడ్డయనుచు, ఘనులు పలుకుదు రద్దాన ♦ గాఢతపము
చేసి పాయుదు నైల్యంబు ♦ జెలఁగి యిచట, నుండఁగా నోవ యడ్డంకి ♦ యుడుగు మార్య!

గీ. అనిన విని శంకరుఁడు దర♦హాస మధుర, నిట్టులనె విరిఁబోఁణి నీ♦కేల తపసు
పాయఁగాఁ జేతుఁ గార్ష్ణ్య మి♦ప్పాట నేను, లేక నీవేని బాయఁగఁ ♦ లేవె చెపుమ.

వ. అనిన మహాదేవి యిట్లనియె.

ఉ. ఒల్లను నీ సహాయ మది ♦ యొల్లను నాదు విభూతి నొందఁగా
నుల్లము శాంతినొందదటు ♦ లుగ్రతపస్సొనరించి కాళిమన్
బొల్లుగ నుజ్జగించెదను ♦ బొచ్చెముజోలిఁ దలంప నీకిఁకన్
జెల్లదు దేవ! వేగ దయ♦ సేయుము సెల్వొఁక జోత చేసెదన్. 192

గీ. అనుడుఁ దప మెవ్వరినిఁగూర్చి • యాచరింతు
వజ్రముఖ! యన్న నామె • యిట్లనియె మరల
దేవ! నినుఁగూర్చియే చేతు • దివ్యతపముఁ
గాంచెదన్ గాంచనాకార • గాత్ర మేను, 193

—* శివుని సెలవొంది పార్వతీదేవి తపం బొనరింప హిమాద్రి కేగుట *—

క. అనిన మహాదేవుఁడు దే, విని గని చిఱునగవు నగుచు • వేల్పుల కార్యం
బును ఘటనసేయుటకు వల, దని నిర్బంధింపకున్న • నార్య! రయమునన్. 194

క. క్రందుకొనునట్టివగతోఁ, గంది ప్రదక్షిణము చేసి • కాంతుని విరహా
ర్తిం దవులచేసి హిమనగ, ముం దటిసి గిరీంద్రమిథున • మును గని ప్రీతిన్.

క. వందనము చేసి వారల, కుం దన తెఱఁగెఱుక చేసి • కూరిమితో ము
న్నందుఁ దపం బొనరించెనొ, యందే వాసంబు చేసి • యాదర మొప్పన్. 196

— * పార్వతీదేవి తపస్సు చేయుట * —

గీ. భూషణంబుల విడనాడి • పూవుఁబోఁడి
గగనధునిఁ దానమాడి వ • ల్కలముఁ గట్టి
నియతసంకల్ప మొనరించి • నిష్ఠ మెఱయ
శైవలింగార్చనంబుఁ ద్రి • సంధ్యలందు. 197

క. సలుపుచుఁ దపసొనరించెను, ఫలదళజలభక్షణముల • బహుకాలము న
చ్చెలులలరి కెలన సేవలఁ, గొలుపఁగఁ జలిమలయనుంగు • కూఁతురు ప్రీతిన్.

....* వ్యాఘ్రము పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చియుండుట *....

క. ఇటులఁ జిరకాల మరుగుడుఁ, గుటిలాత్మక మొక్క ఘోర • గోహారి యుమ న
చ్చటఁ బొడఁగని యశనేచ్ఛన్, జటులగతిఁ డాయ శైల • జయు సాజముగాన్

గీ. చెలులతోఁ బాటుఁగని దాని • నలుకు లేక
తొంటివలెనుండ వ్యాఘ్రమా • తుహినకుధర
జాతనూద్భూతరోచుల • స్తబ్ధతను వ
హించియుండెఁ గరము విస్మ • యించి యందు. 200

వ. అంత.

చ. ప్రబలబుభుక్షఁ గోల్పులి ధ•రాధరపుత్త్రిని డాసియున్ దదా
త్మబలవిఘాతతాపయయి • ధ్వస్తమలత్రయయై పరాంబికన్
నిబిడతరేహఁగొల్చుచు వ•నేచరఘాతుక సత్త్వరాజి కెం
దు బెదురుమీఱు శాస్త్రయయి • దోఁచెను నిచ్చలు గాపుసేయుచున్. 201

చ. గిరిజయు దానిపైఁ గరుణఁ • గీల్కొనఁజేసి యపత్యబుద్ధి వి
స్తరిలఁగఁజేసెఁ దత్సఖులు •దారును నెగ్గుఁదలంపరైరి గో
హరియును నంత నాత్మకుఁ గృ•తార్థత నెంచి యహర్నిశంబులున్
నిరుపమభక్తి లోకజన•నిన్ భజియించుచునుండె దండిగన్. 202

గీ. దుష్టసత్త్వంబులకుఁ గాని • దుర్మతులకుఁ
గాని యత్తైత్తి చూచుట•కేని వలను
గాకయుండెను జగదీశ • కాంత యెదుటఁ
గడఁగి శార్దూలరాజంబు • గాపుఁగొనుట. 203

క. అంతఁ బరమేశకాంత ని,రంతర తప మెంతయేని • రాజిలెఁ గడు దు
ర్దాంతులగు దైత్యవరుల ని,తాంతశ్రమ డస్సి సురలు • ధాతను వేడన్. 204

—* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి యొక శక్తినిఁ బుట్టింపమనుట *—

క. ఆతఁడు వెరవున నమర,వ్రాతముతోఁ దుహినగిరికి • వచ్చి త్రిజగతీ
మాతను మృడానిఁగని సం,ప్రీతిమెయిన్ మ్రొక్కి నుతులఁ • బెల్లుగ సల్పన్.

చ. కని గిరిరాజపుత్త్రి కడు • గారవమొప్పఁగఁ దమ్మిచూలికిన్
గొనబుగ నర్ఘ్యపాద్యములఁ • గూరిమి స్వాగతముల్ బొనర్చఁగా
వనరుహసంభవుండలరి • వారనిభక్తి దలిర్ప నంజలిన్
గొని యిటు పల్కె నజ్జగతి • కోమలపేశలమంజులోక్తులన్. 206

ఉ. తల్లి! యిదేటికిట్లడరి • దారుణతాపముఁ జెందుచుంటి వీ
వెల్లజగంబు లేలు పర • మేశ్వరి వొక్కటి నీకుఁదక్కవే
పెల్లుగ మున్ దపించి యల•విశ్వగురున్ విభుఁగాఁగఁగొంటి వీ
వల్ల సుధాంశుమౌళివిర • హంబె టుసైఁపఁగనోపితీయెడన్. 207

గీ. అనిన వనజాతలోచన • యనియె నలువ
కాదిసర్గంబునన్ బర•మాత్మ శివుఁడు

నిన్ను సృజియించుటన్ జేసి ♦ నీవునాకు
సుతుఁడవై చెలువొందెద ♦ వతులతేజ! 208

క. మరలఁ బ్రజాసర్గమునం, దిరవుగ నీయలికమున మ♦హేశుఁడు పొడమన్
గురుతఁడగుశ్వశురుఁడవు భూ, ధరునకుఁబితవౌటనాకుఁ ♦ దాతవు ధాతా! 209

వ. కావున రాణివాసంబు ముచ్చటనెట్టు నీయెట్ట యెదుర గుట్టువీడి రట్టడికోర్చి మునుముట్టన్ దెలుపుదు నైన నొక్కచక్కటి యాలకింపుము.

ఉ. నాదుశరీరమిద్ది కడు ♦ నల్పుగనుండుటఁ జేసి దీనిపై
నాదరబుద్ధి మానితిని ♦ నచ్చపుపైఁడియుఁజూడ నీడురా
లేదనుమేను నూన నొక ♦ లీలఁగ నిట్లు తపించుచుంటి నీ
నీదు సమాగమం బిపుడు ♦ నిక్కము హేతువు తద్విభూతికిన్. 211

గీ. అనిన బిసరుహభవుఁ డిట్లు ♦ లనియెఁ దల్లి!
యింతమాత్రమునకె తపం ♦ బిట్లు దుస్స
హముగఁ జేయంగవలయునే ♦ యైన నీదు
లీల లోకహితార్థమై ♦ కాదెుఁగాదె? 212

క. శుంభనిశుంభాసురులు వి,జృంభితులై సకలసురల ♦ చేవయడఁచి యి
క్కుంభినిఁ గలంచుచుండిరి, గంభీరకృపాంబురాశి! ♦ కడపుము వారిన్. 213

ఆ. శక్తివీవుదక్క♦నక్తంచరేంద్రులఁ, బెరలుచంపఁజాల ♦ రరయుమంబ!
వరము వారికిడితిఁ ♦ బురుషవధ్యులుగాక, కన్యయువతిచేఁబొ ♦ కారనట్లు.

వ. కావున.

ఉ. నిర్మలబుద్ధి నీపదవ♦నేజములన్ భజియింతు నీజగ
చ్ఛర్మముఁగోరి నీవిఁకను ♦ సత్వర మానలుపొప్పియున్న యీ
చర్మముపేరితోఁ జఱుత ♦ శక్తిని వీడి మదంబ! దాన నీ
దుర్మతులైన రక్కసులఁ ♦ ద్రుంపఁగఁజేసి జగంబులేలుమా! 215

—* పార్వతీదేవి కాలతనువునఁ గౌశికిఁబుట్టించి తానుగౌరియగుట *—

క. అనియజుఁ డభ్యర్థింపఁ దు, హినగిరిసుత చర్మకోశ ♦మెలమివిడిరయం
బునఁగనక కేతకీసుమ, కనదుత్తమగౌరియై ని ♦ కామంబలరెన్. 216

గీ. అంబ త్వక్కోశమునఁ ద్వ్యక్త♦మైన శక్తి, కౌశికీనామధేయయై ♦ కాలమేఘ
నిభశుభాకారకన్యయై ♦ నీటుమీఱ, మెఱసెఁ దామరచూలి యు♦లరెఁగరంబు.

సీ. శంఖచక్రగదాది ♦ సకలసాధనసంయు, తాష్టమహాభుజ ♦ యైనదాని
ఇంద్రనీలంబుల ♦ నెకసక్కెమాడు ర, మ్యంబైన కృష్ణగా ♦ త్రంబుదాని
సూర్యచంద్రాగ్నుల ♦ సొంపుఁగన్పించు దీ వ్యద్దివ్యనేత్రత్ర ♦ యంబుదాని
నవరత్నఖచితస్వ ♦ ర్ణవినిర్మితోజ్జ్వల, త్కలిత చంద్రార్ధశే ♦ ఖరముదాని

గీ. మేల్మి బంగరువలువల ♦ మెఱయుదాని, సుందరీతిలకంబయి ♦ చొక్కుదాని
పూరుషస్పర్శ నెఱుఁగని ♦ పూవుఁబోణి, నంబ యుండె దేవకార్యార్థ ♦ మజనకపుడు.

వ. అంతఁ గాంచనగర్భుండు ప్రీతుండై యమ్మహాదేవిపాదంబులఁ బొడగని మెలంగుచున్న శార్దూలవరంబుఁ గాంచి విస్మితుండై యద్దానిపై నెగ్గులంబగు వాత్సల్యంబుఁ బఱపు నప్పరమేశ్వరి కతం డిట్లనియె. 219

ఉ. అమ్మ! యిదేల క్రూరమృగ ♦ మం దిటు లక్కటికం బొనర్చెదీ
విమ్మహిఁ నాగుఁబాముకును ♦ నింపునఁ బాలను బోసినట్లు ని
క్కమ్మగఁ గ్రూరసత్త్వమున ♦ కా దిది యొక్కని నాటఘాతుకం
డిమ్మెయి దీనిపై నెనరుఁ ♦ బెంచ జనించు విపత్పరంపరల్. 220

ఉ. ఎన్నియొ గోవులన్ దినియె ♦ నెందఱనో ద్విజులన్ వధించె నిం
కెన్నియొ బన్నముల్ సలిపె ♦ నెందఱికో యిఁక నిట్టి నీచుపైఁ
జన్నె భవత్కృపాసుధను ♦ జల్లఁగఁ దల్లిరో! యివ్విధంబునన్
మున్నొనరించినట్టి యఘ ♦ మున్ గుడిపింపఁగఁ జెల్లు నీకికన్. 221

వ. ఇంతకు నిసర్గదుష్టుండగు వీనితో నీకుఁ బనియేమనిన నమ్మహేశ్వరి తమ్మిచూలి కిట్లనియె. 222

— * పార్వతీదేవి తనను సేవించుచున్న వ్యాఘ్రముఁ గుఱించి చెప్పుట *—

ఉ. నీవనినట్లు లెట్టి యవి ♦ నీతుఁడుగాని యితండు మున్న న
న్నీవిపినంబునన్ దర్శించి ♦ యెంతయు భక్తిఁ భజించుచుండె నే
కావలుఁడైన నవ్విధముఁ ♦ గాంచను నేనిట దుష్టసత్త్వవి
ద్రావకుఁడై ననుం గొలిచె ♦ రాతిరియుం బవ లేకధీకతన్. 223

ఉ. కావున వీని నాత్మసుతుఁ ♦ గాఁగని నా నిలయంబునన్ మహా
దేవుని యాజ్ఞతోడ నొక ♦ దివ్యగణాగ్రణిఁ జేసెదన్ సుహృ
ద్భావము చెల్లునట్లయినఁ ♦ బన్నుగ నింతటికన్న మిన్న లే
దేవిధమేని నాకుఁ బ్రియ ♦ మెంచుము దీనిఁ బయోజసంభవా! 224

ఆ. అనిన బ్రహ్మదేవుఁ • డనియెడు జననిఁ జే, సెఱుంగ కిపుడు పిని • యింగితంబు
దొంటివృత్త మిట్లు • దొరఁకె స్తుతి నీదు, భక్తిఁ జెందెనేనిఁ • బరపు దయను.

క. పుణ్యంబు లేమిసేయును, గణ్యంబగు నీదుభక్తిఁ • గాంచనియెడఁ గా
రుణ్యమతి! తాపకాంఘ్రి క, వెణ్యుఁడగు భక్తుఁ డెందు • రవ్వఁగనఁడిలన్. 226

—* బ్రహ్మదేవుఁడు పార్వతీదేవినిఁ బ్రశంసించుట *—

సీ. నీయధీనము గదా • నిఖిలజంతువులకు, బంధమోక్షముల సం • ప్రాప్తి భువిని
పరమశక్తిని నిన్నుఁ • బాసి యేకర్మంబు, లందు సిద్ధినిఁ జెందు? • నవని జనుఁడు
సర్వభావములందు • స్వయముభవవునైన, నీవె యూఁతవు గదా • నిత్యమూర్తి!
అంబుజాక్షాదిది • వ్యాగ్రిమమునకు నీ, యాజ్ఞ యైశ్వర్యభా • గ్యావహంబు

గీ. కడచి రెండఱో నీయాజ్ఞ • గడచు కేత, నాబ్జభవు లిఁక రాఁగల • రిట్టివారు
నిన్నుఁ గొలువక పురుషార్థ • మెన్నఁడేనిఁ, జెందఁజాలము దృఢమిది • శివునిరాణి!

క. శక్తివిహీనుఁడు పుడమి న, శక్తుం డేపనినిఁ జేయఁ • జాలం డరయన్
వ్యక్తముగు సిద్ధి యే యు, వ్యక్తులకున్ గూడ విష్ట • పత్రియజననీ! 228

క. నీ వలిగిన యెడ బ్రహ్మను, గావింతువు గసవుగాఁగఁ • గరుణగలిగనే
నే వెడఁగునైన జేసెదు, శ్రీవిభునిగ నీదు మహిమ • చిత్రం బంబా! 229

గీ. అఖిలజగదీశ్వరుఁడుఁ బర • మాత్మయు నగు, శివున కీవిఁకఁ బుట్టుక • చేటు లేని
యా సనాతనశక్తి వై • యైన లోక, యాత్రకై యొక్కరూపంబు • నందితిట్లు. 230

వ. ఇట్టి నీవిభూతి ప్రకారం బెవ్వరెఱుంగంగలరు? దుష్కృతకర్మం బైనను నీశార్దూలంబు నీ యనుగ్రహంబున మహోన్నతసిద్ధిన్ బొందె నిందుఁ బ్రతిబంధకంబు లేదనిన నవ్వనజసంభవు ననుగ్రహించి యంబికాదేవి కౌశికిన్ దేవకార్యంబు సల్పుమనియెను. 231

—* కౌశికి శుంభనిశుంభాసురులను జంపి వింధ్యగిరియం దుండుట *—

ఉ. తల్లికి జోతచేసి ప్రమదంబున నాపె యనుజ్ఞఁ గౌశికీ
హల్లకపాణి రక్కసుల • నంతము సేయఁగఁ బూని ధాతతోఁ
బెల్లుగ వింధ్యశైలవర • వృథ్వినిఁ జేర నజుండు పేర్మి సం
ధిల్లఁగ నొక్క సింగమును • దేవికి వాహన మిచ్చె మచ్చికన్. 232

క. అసవములఁ బలములఁ గడు, మీసరపుంజలజముల న • మేయూర్పూపో
ద్భాసితదిగ్వ్యన్నంబుల, వాసిగ నిడి కొల్చి పంప • వరద రయమునన్.

ఆ. తా ననేకశక్తి • తండంబుఁ బుట్టించి, వారితోడ సమర • వసుధఁ జేరి
దైత్యవరులఁ బిలిచి • దర్పంబునన్ జంపె, శరవితతులఁ గాను • శరనిహతుల.

వ. లోకకంటకులగు నాదైతేయగ్రామణులమరణంబున కలరి నలినసంభవుండు జేజేలతోఁ గౌశికిన్ బలువిధంబులఁ బూజించి యవ్వింధ్యాచలాధిపత్యంబిచ్చి యందఁ బురంబుండ నర్థించి యుంచె. 235

—* శివుండు పార్వతీదేవియొద్దకు వచ్చి కోపోపశమనంబు సేయుట *—

క. అంత శివుం డుమ నుమన, స్స్వంతతిపొరకార్క్య మెలమిఁ • జక్కఁ బఱచి య
త్యంతము గాంచఁ దాఁ గాంచన, కాంతాంగికయగుట యరసి • కడు వేగమునన్.

ఆ. డాయవచ్చి యనఁగ • దానిబొమ్మరో! మది, గుడుసువడేఁదవంబు • గొవ్వఁ జెందెదె
రమ్మ! పోదమిప్పుడు • రాజతాద్రికి వేగ, ననుచు గౌరి బిగ్గ • నక్కుఁ జేర్చె.

ఉ. లలితాంగియున్ విభుని • యక్షులకున్ బ్రణమిల్లి యంతనే
యాలముతోడఁ గొంచె • మెకరై మెడవంచి నిలన్ బడంగ న
బ్బాలశశాంకశేఖరుఁడు • భామను డాసి కరంబు కౌఁగిటన్
మెలుగఁ జేర్చి యెత్తికొని • మిక్కిలి ముద్దిడి పల్కె నిట్టులన్. 238

గీ. కనుము సర్వాంగసుందరి! • కరుణ నెపుడు
గడచె నాజక యెద్దాన • గాటమైన
యనునయమోహము గనియు ని • రర్థకంబు
గా మణఁగెసల్కఁ బార్వణ • సోమముఖిరో! 239

సీ. రమణిరో స్వేచ్ఛావి • రాజితాస్ఫుతులమై, పరమభావంబును • మఱచు టెట్లు
కలుగ చెప్పఁడు చిత్త • కాలుష్యహేతువు, లరయు సుందరిరో! త • థ్యంబుగాఁగ
పెఱవారికట్లు వి • ప్రియకారణము మన, కన్యోన్యమొదవఁగా • నడఁగు జగము
వాగమృతంబెల • నాగ! నీవచ్చమా, నర్థామృతంబు నే • నవనియందు.

గీ. అరయు వాగర్థమయము సు • మ్మఖిలలోక
మిందు నీ యమృతద్వయం • బెవ్విధమున
విప్రయుక్తంబగుట కోవు? • విద్రుమోష్ఠి!
శాస్త్రయుక్తిప్రసిద్ధ మీ • జాడఁ దెలియు. 240

క. అగ్నిశిరోనిష్ఠుఁడఁ గ్రతు,భుగ్నుత! విను మేను నిక్కముగ సోమశిరో
భాగ్నిలయ వీవు విశ్వం, బగ్నీషోమాత్మకముగ నరయు మఖిలమున్.

క. విద్యవు నీ వబ్జముఖీ!, వేద్యంబగు జ్ఞాన మేను విశ్వంబం దీ
విద్యావేద్యాత్ములమై, హృద్యగతిన్ వెలయుచుండు మెడఁబా టెటులా,

చ. జగముల నే సృజింపుటయుఁ జంపుట వేళ్లోకకర్మచేతఁగా
దు గణుతిసేయు మీవ యిటు సోఁచఁగఁజేసెదు మామకాజ్ఞవై
నిగరపుటాజ్ఞయే బలిమి నేలిక నిచ్చలు పద్దివాయుచోఁ
దగు నెటు పాృభవంబుఁగను తామరసాయతలోచనా! యిఁకన్. 246

ఆ. ఎందుఁగాని మనకు నెడఁబాటులే దెప్పు డట్టి మన వియోగ మద్భుతంబు
లోకరక్షకొఱకుఁ జేకొంటి మాకృతు, లస్మదీయలీల యగునె వృథగ?

. దేవతలకార్య మెదఁదోఁ, భావించియె కాళి యంటి భామామణి! ని
న్నా విధము నీవెఱుంగని,దై వెలసెనె యలుగ నేల? యందుల కిటులన్.

క. అది యిటు జగదవనార్థం, బొదవెను నీయందికన్య మొదవదు ప్రేమా
స్పదమతి! యరయుమనఁ బ్రియం,వదుఁడగు విభునూక్తులరసి వాసిగ నంతన్.

....* పార్వతీదేవి యుబుకఁదొలఁగి శివునకుఁ గౌశికీవృత్తాంతంబు చెప్పుట *....

గీ. సకలశృంగారభావైక జన్మభూమి
గౌరి తత్త్వం బెఱింగి య ల్కఁ దొలంగి
మందహాసంబు లజ్జయు మల్లడింపఁ
బలికెఁ గౌశికి నెన్నుచుఁ బ్రభునకిట్లు. 247

ఉ. దేవర! చూడవైతి వతిదివ్యతనూజ్జ్వలమైన కౌశికిన్
దేవహితార్థమై సలిపితిన్ భువనంబులలోన నెంచునే
నావనితాకృతిన్ గనఁగ నానాకా దానవవీరవర్యులన్
గావలులన్ వధించితగఁ పుర మొందెను వింధ్యభూస్థలిన్. 248

వ. అద్దాని రూపసామర్థ్యాతిశయంబులెల్లఁ దమకుఁ జతురానసుండే యెఱింగింపఁ గలండని యాళీజనంబులకు శార్దూలాననయనంబునకై సెలవొసంగ నవ్వారలు వ్యాఘ్రంబుం దెచ్చి యెదురనిల్పన్‌గాంచి యమ్మహాదేవి విభునకిట్లనియె.

— * పార్వతీదేవి శివుని వ్యాఘ్రమును దౌవారికునిఁగాఁ జేయుమనుట *—

ఉ. నాథ! యుపాయనం బిది క • నన్ దగు వ్యాఘ్రము దీనితోసముం
డీధర నాకు భక్తుఁ డొకఁ • డేనియు లేఁడు దివానిశంబు నీ
భూధరభూమి నా నిలయ • మున్ దగఁ గాచెను ఘోరసత్త్వము
ర్బాధలు లేకయుండఁ గడు • భక్తి సతంద్రితమై మెలంగుచున్. 250

శా. నాయం దెక్కుడు ప్రేమ యున్న యెడలన్ • నా వేడ్కఁ జెల్లించుచో
నాయంతఃపురమందుఁ గావలిగ న•న్నందీశ్వరాజ్ఞన్ గడున్
శ్రేయోవైఖరి దీనినుంపు ముకృపన్ • బేర్మిన్ బొసంగించి దా
సేయవ్రాతములోఁ బ్రియంబుగఁ గృపా•సింధూ! జగద్రక్షకా! 251

— * వ్యాఘ్రము ఖడ్గశ్రేణిధరుఁడగు పురుషుండగుట *—

గీ. మధురమును బ్రణయమోదక్రమయుజంబు, నైన దేవీవచనమును • నాలకించి
ప్రీతి నొందితిననె శివుం•డాదరమున నద్దానిఁ జూడ వే•గమున నదియు.

గీ. మేల్మి బంగారు బెత్తంబు•మెఱయు నాగుఁ, బాముఁ బోలిన వాలును•భాసురంపుఁ
గనకరత్నవిచిత్రమౌ • కంచుకంబు గలిగి యొప్పొందె రక్షకా•గ్రణిగ నపుడు.

వ. వానికిఁ బరమేశ్వరుండు సోమనంది యను నామధేయం బొసంగెఁ పరమేశ్వరియు
నపురూపంబుగ నవ్వానిఁ జూచి మేరలేని యానందంబు నొందె నా జగత్సుందరి
కిట్లు ప్రియంబు చేసి యర్ధేందుభూషణుం డమూల్యవస్త్రాభరణంబులఁ బ్రత్యగ్ర
హరిచందనకుసుమదామంబుల దేవి నలంకరించె నయ్యవసరంబున. 254

క. మేనాదేవియు శైలేశానుఁడు తమ కూఁతు తపను • చక్కఁబడుటయున్
మానుగ గౌరీతనువుగ, దా నొందుటఁ దెలిసి యటకు • దఱిసి ప్రియమునన్.

జగద్రక్షణార్థమై పార్వతీ పరమేశ్వరులు మణిభవనంబున
నిత్యసుఖంబు లొందుచుండుట

వ. కూఁతు నల్లునిఁ గాంచి యుచితామోదంబున దుకూలపరిధానోత్తరీయాదుల
ననేకమణిమయాభరణముల నుపాయనంబు లిచ్చి యానందించి రంత జగత్కా
రకులగు పార్వతీపరమేశ్వరు లద్రిదంపతుల వీడ్కొని జయావిజయలతో సోమ
నందిన్ దోడ్కొని రాజతాచలంబుఁ జేరి సోమనంది నంతిపురంబునఁ గావలి

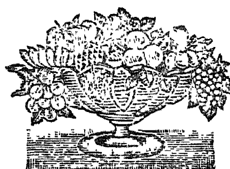
యుంచి ప్రమథజనంబలర మణిభవనంబునఁ బ్రవేశించి లోకరక్షార్థంబై నిచ్చలు సౌఖ్యంబులఁ జెందుచుండిరని సూతుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

క. ఈచరితం బెవ్వఁడుగా,నీ చదివిన వినినఁ జెందు ♦ నిరుపమవిభవ
శ్రీచెలువుమీఱు సౌఖ్యము, లాచంద్రార్కంబు యశము ♦ నభవపదంబున్.

మ. ఘనమర్త్యక్షమహావ్యథాసమయజా♦గ్రద్దాత్ర తాతుష్టశై
వనికాయా! సుమనోమనః ప్రియతమా! ♦ భర్తృవ్రతాచారపా
వనలక్ష్మ్యాహ్వాయగేహినీనయనజీ♦వంజీవజైవాతృకా!
వనజారాతివిభానిభోత్తమ యశః♦ ప్రారజ్జదాశావ్రజా! 258

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కుమారఖండంబునఁ
దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

యుద్ధఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

మద్ధవళపురీప్రభు
తామేయకమాడ్యసుందరాంబావిద్యాం
బామానినీసహోదరి!
హైమవతీశార్చనారతా! లక్ష్మ్యంబా!

వ. అవధరింపుము. శౌనకాదిమహామునీంద్రులు సూతునితో నిట్లనిరి. ౨

క. కొమరులునున్ గోడండ్రు వ,సుమ లొప్పఁగ రాజమండనుం డగుసుతతోఁ
బ్రమథులు గొలువఁగ నలరుచు,క్షమ నేమేమి యొనరించెఁ జక్కఁగ జెపుమా.

గీ. త్రిపురముల నొక్కశరమునఁ దిగిచి యల్ల, నల్లద్రావెడు దొరలను బొల్లుచేసె
నః విసెవ మెట్లొకమ్మున నభవుఁ డట్లు, సలిపెనో తెల్పు మాకీవు సత్యవచన!

వ. అని యడిగిన సూతుం డిట్లనియె.

—* త్రిపురాసుర చరిత్రము *—

ఉ. మున్నల తారకాసురుని ముమ్మొనవాల్ దొరపట్టి చంప నం
తన్నగులున్ దొరంగి సురతల్లజు లెప్పటియట్లు శ్రీలతో
నున్నతిమీఱి యుండిరి దనూద్భవకోటి రసాతలంబునన్
బన్నమొసంగనుండె సిరిఁబాసి యలందుచుఁ గొన్నినాళ్ళటుల్. ౩

వ. అంత,

గీ. తారకాసురసుతులు గొం♦తవడి కెదిగి, పొదలిరవ్వారు ముప్పురు♦పోటుమగలు
లావు చేవయు వెరవు చ♦లంబుగల్గు, వారు దండ్రిని మరపించు♦వార లెందు. 6

వ. అవ్వారికిఁ దారకాక్షుఁడు కమలాక్షుఁడు విద్యున్మాలి యను నామధేయంబులు
సుప్రసిద్ధంబులై తనరె నంత నచిరకాలంబున నవ్వారు.

గీ. కనకశైలగుహన్ జేరి ♦ ఘరముతపము
ధాతను గుఱించి యయుతవ♦త్సరము లొంద
నలువ దఱిసి వరం బిత్తుఁ ♦ దెలుపుఁడన్న
మ్రొక్కి వారలు దోయిలిఁ ♦ బూని యనిరి. 7

క. దేవా! వరంబు నిడు నెడ, నేవడువున మాకు మిత్తి ♦ యేర్పడనియటుల్
నీవారసి యిమ్మన నా, దేవజ్యేష్ఠుఁడు వాసించి ♦ దితిజుల కనియెన్. 9

చ. కనుపడునట్టి దెద్దియు జగంబున శాశ్వతమై యెసంగ దీ
యనువున సర్వలోకములు ♦ నబ్జహితేందులు సర్వలోకశా
సనులును వారికర్మఫల♦సంచితభోగము లొంది యంతముల్
గనుదురు మీర లెట్టు లది ♦ గాంచకయుందురు వేఁడుఁ గోరుఁడీ! 10

గీ. ఎద్దియేనియు దుర్లభం♦బెంచి యొక్క, సాకు నడ్డిడి మిత్తి పో♦సంగనట్లు
వరముఁ గోరుం డొసంగెద♦వనసనుడు, వార లించుక చింతిలి ♦ బ్రహ్మకనిరి.

—* త్రిపురాసురులు బ్రహ్మదేవుని వరంబు లడుగుట *—

చ. సరసిజసూతి! నీవు గడు ♦ సంపద లిచ్చిన భాగ్యమిచ్చినన్
దిరమగు నాయువున్నఁగద ♦ దేకువ నేకటదీర భోగముల్
మురియుచు నొందఁజెల్లు నది ♦ భూరిగ లేనియెడన్ జనుండు సం
బరపడి యేమి బావుకొను♦వాఁడొ? యెఱుంగుము నీ మనంబునన్. 12

ఉ. ఐనను నీవు కాదనిన నక్కట ♦ యేమి యొనర్తుమిప్డు నీ
మానసపుంబ్రకారము య♦మర్చికొనన్దగు పైఁడి వెండి యి
న్మా నగరంబులన్ మువుర ♦ కాదటఁ గూరుపు మవ్వి నేలపై
యానక మింటఁ దిర్గుచు వి♦హారముసేయుచు నుండఁగావలెన్. 13

గీ. ఒక్కొక పురంబునందు మే♦మొక్కొకరము
వాసమొనరించెద మిఁక స♦ర్వసురమయుడు

తేరుగానట్టి తేరనెం • తేవసించి
విల్లుగానట్టి యొకవింతఁ • విల్లుఁ దిగిచి. 14

క. వాలముగాకయె తగునొక, వాలమ్మున ముప్పురములఁ • బడసి యొకయెడన్
గాలిచి చంపవలెన్ మము, మేలుగ సంతపఱకిమ్మ • మేలియసురులన్. 15

వ. మఱియు మాకు సమృద్ధతేజోబలవిద్యాధనైశ్వర్యత్యాగభోగయోగంబు లనుమానింప కిమ్ము సర్వదేవమయుండగు శంకరుండు కింకరులగుమమ్ము సమయింప నేరఁడిఁకఁబైనఁగానున్న యట్లగు ననిన విరించి తథాస్తని విశ్వకర్మ యగు మయునిఁబిలిచి వారియభీష్టానుసారంబుగఁ బురంబులనిర్మించి యొసంగు మన్న నవ్వాఁడట్లు హైమరాజతాయసపురంబుల సమృద్ధైశ్వర్యశోభితంబులఁ గామగమనంబుల నిర్మించియిచ్చిన నందు జ్యేష్ఠుండు భర్మపురంబును ద్వితీయుండు రాజతంబును గనీయుం డాయసపురంబును గొని యందుఁ బ్రవేశించి యుండిరి మఱియు నాపురంబులు మూఁడును. 16

సీ. పద్మరాగమణిసు•ప్రాసాదములచేతఁ, గల్పవనకదంబ•కంబుచేత
తుంగమాతంగతు•రంగరాజులచేత, బహుగోబలీవర్ద•పాళిచేత
అరవిందహల్లకా•యతసరస్సులచేత, వాపీతటాకకూ•పములచేత
సకలవస్తుప్రశ•స్త సమూహములచేత, గంధర్వసిద్ధని•కరముచేత

గీ. అతులవిద్యాధురీణాగ్రజాళిచేత, సమరవిక్రాంతదైత్యజ•నములచేత
విలసితపతివ్రతాంగనా•వితతిచేతఁ, బ్రతిగృహస్థశివాలయ•ప్రతతిచేత.

క. రమణీయములై ప్రతిగేహమున మఖాగ్నులనుబాయ•నట్టివియై చె
ల్వమరుచుఁ దిరుగుచునుండును, ద్యుమణిపదవినుండి యహీవ•రోకముదనుకన్.

గీ. ఇట్టి త్రిపురంబులందు మ•హీయులైన, దైత్యవరు లేవుమిగిలి మా•ర్తాండమండ
లంబుదారకొని శేషవే•శ్మంబువఱకుఁ, బురులతో సంచరించుచు • భూతకోటి
కెల్ల హింసయొనర్చుచు • నుల్లసిలుదు, సురుఁగుచుండిరి జనములె•చ్చోటనేని.

ఆ. వారిఁజెనకలేక • వాసవుండును దక్కు, వేల్పులెల్ల వెఱచి • విన్నఁదనము
తోడ మూఁకలగుచుఁ • దోయజగర్భుని, సన్నిధానమునకుఁ • జక్క నేగి.

క. మ్రొక్కి యిటు విన్నవించిరి, దక్కఁగలేమింక త్రిపుర•దానవవీరుల్
నిక్కుచు నెల్లజగంబులఁ, జక్కాడుచు నున్నవారు • సరిలేకెందున్. 21

ఉ. ప్రొద్దు గదుర్ వడిన్ బుడమి • బోర్లగిలున్ బురముల్ గనంబడన్
హద్దునుదప్పి తారలు హి•మాంశుడు దాగుచు దిర్గుచుండు రే
సుద్దియులేక బిక్కవడి • చూచుచునుండు జముండు మేటియా
పద్ధశఁగడ్డు చుంటిమిది • పద్మభవా! కనరాదె నీకిటుల్. 22

చ. ఎపుడొ గివంబుపైఁబడి సు•రేశులతో నినుమునొ బోనర్తు ర
ప్తపుడు దేజిచూచి కడు • నబ్బురమొందుచు దిబ్బనేతుమం
చపకృతులాడి పోవుదురు • హా యిఁక నేమి యొనర్తు మిత్తఱిన్
దెపదెపలాడు మానుడుల • దీనతదీర్పు మనుగ్రహమ్మునన్. 23

చ. అనిన విరించినుండు హృద•యంబున నారసి యవ్విధంబుఁ దా
ననిమిషరాజ కిట్లనియె • నక్కట! యేమియొనర్పఁ జెల్లు వా
రనఘులు శంభుపూజనప•రాయణు లిద్ధచరిత్రు లట్టివా
రిని గెలువం దరంబగునె • ప్రేటున మూర్కొని యెవ్వరేనియున్. 24

గీ. వరము వారల కిడితి దే•ప్పరము గాఁగ
వరబలంబును నాత్మీయ•బలము శంభు
పూజనఫలంబు నేకమై • పొంకమొప్ప
నరిది వారల గెలువంగ • నగునె మనకు. 25

—* త్రిపురాసురులబాధ దెలుపుటకై బ్రహ్మ కైలాసాద్రికేగుట *—

ఉ. పోవుద మిప్డు శంకరుని • పొంతకు దైత్యులఘాతుకక్రియన్
దేవువిమానసంబునకుఁ • దేటపడన్ వచియింత మాతఁడే
కావఱ మొంది మీకు పల•ఖాదనులన్ దెగటార్పనోపు నీ
మీవగఁ బాపనోపునని • మెచ్చి ప్రయాణము చేసి వారితో. 26

గీ. రజతగిరిఁజేరి నందితో•రంపు సెలవుఁ
గొని మహేశ్వరు దరిసించి • కుతుకమొప్ప
మ్రొక్కి తలవయి దోయిలిఁ • బూని యిట్లు
ప్రార్థన యొనర్చె నెంతయుఁ•బ్రౌఢఫణితి. 27

మత్తకోకిల : ఈవె యింద్రుఁడ వీవె చంద్రుఁడ • వీవు పేంద్రుఁడ వీశ్వరా!
ఈవె నల్వవు దీవె చిల్వవు • దీవె ప్రొద్దు వుమేశ్వరా!

ఈవె మిత్తివి నీవె సత్తివిఁ • కీవె ముత్తివి శంకరా !
ఈవె యాకస మీవె యా రస • మీవె యగ్ని మహేశ్వరా! 28

ఉ. పొరిఁబుర దానవోత్తముల • భూరిభయం బెదఁజెంది కుంది నీ
దరి కిటు జేరినాము మముఁ • దప్పక ప్రోవఁగదయ్య ! యీపుడ
క్కొరు లిఁక మన్పఁజాల రిది • యోజన చేయుము దివ్యచిత్తమం
దురుకరుణాపయోధి! యిదు • మోడక మా కభయంబు నింబుగన్. 29

క. బిక్కమొగ మొంది వేలుపు, లొక్కవితం బిట్టు బిట్టుగ దిలకొనుచు బల్
పొక్కుచు భువిఁబడి నీవే, దిక్కని విన్నపము సేయ • దేఁకువ మెఱయన్.

— * శివుఁడు త్రిపురాసురులు భక్తులైనందున వధింపననుట * —

ఉ. క్రొన్నెలపూవు బాల్పుదొర • కోవిదులార ! యిటుల్ తలంకఁగాఁ
జన్న? వగన్ దొరంగుఁడు ని•శాచరపీపులు భక్తులెట్లువా
రి న్నశియింపఁజేతు నిఁక • శ్రీపతియొద్దకుఁబోయి చెప్పఁ డా
మిన్న యెదేని మాయఁగొని • మీ పరితాపముఁ బాపు రూఢిగాన్. 31

క. అని చెప్పినవారిని మునము, నన వైకుంఠమును జేరి • నళినయనుఁ దీ
రని భక్తిఁ బ్రొక్కి నుతులఁ, గొనబుగఁ బొనరించి తెల్పి•గోడెల్లఁ దగన్. 32

చ. తడవొనరింప రాదిఁక సు•దర్శని! యప్పురముల్ గడుఁ వడిన్
బడి త్రిదివంబు రూపడఁచుఁ • బ్రత్యహముఁ బెదరించుచున్నవా
రడలున నీదుసన్నిధికి • నందఱ మిట్లరుదెంచినాము మా
యడ రడపంగఁ బూనుము మ•హాత్మ! కృపామయమూర్తి! చెచ్చెరన్. 33

క. అని యర్థించినఁ గమలన, యనుఁ డారసి యవ్విధంబు • నంతయు శివభ
క్తిని నాయసురలకుఁ దదం, గనలకుఁ బతిభక్తిమాన్పఁ • గడఁగి రయమునన్.

గీ. అట్లుగాకున్న నవ్వారి ననిఁ • జెనకఁగ
రాదని యెఱింగి మునుల సు•రలను వేగ
జతన మొనరింతునని యన్ని • సరగ నొకని
సృష్టిచేయఁగఁ దలఁప న•చ్చెరియ మొప్ప. 35

— * విష్ణుమూర్తి అరిహన్మనిని బుట్టించుట * —

ఉ. ముండితమైనయట్టి శిర•మున్ గడుమాసిన యట్టివల్వలున్
దుండమునందుఁ బేల్కయును • దోస్థలి బుంజికయున్ దలిర్పఁగా

దండిగ 'ధర్మ ధర్మ' యని • దా స్మరియించుచు నొక్కఁ డచ్యుతుఁ
నిండగుభక్తిమైఁ దలఁచి • నెక్కొనిమ్రొక్కి యనుజ్ఞ నడ్గుడున్. 36

గీ. శేషశయనుఁడు వాని దృ•ష్టించిచూచి
మెచ్చి తలయూఁచి యిట్లనె • మేలుమేలు
బుద్ధిమంతుఁడ! నాయందుఁ • బొడమితీవు
నేను పనిచిన కార్యంబు • నెరవు మిఁకను. 37

క. అరిహన్నామముఁ దాలిచి, హరువొప్పము చోటు నీకు•నమరించెద ముం
దరసి పదియాఱువేలుగ, నరుదగు నొక మోహశాస్త్ర • మమరింపు వెసన్.

గీ. కరమప్రభంశమయమును • గర్మవాద
మయము మాయామయంబునై • ప్రియము సేయ
వలయు నయ్యది యటుగూర్పు • వలఁతివీ వ
నుచుఁ దెలిపెఁ దద్రహస్యంబు•నున్ వెరవుగ. 39

—* అరిహన్-మాయాశాస్త్రంబుల రచించుట *—

వ. అనిన నతండట్లు నిర్మించి తెచ్చి చూపించిన హరి యుప్పొంగి సత్వరంబుగ నీ విఁక దైత్యపురత్రయంబుఁ జేరి యవ్వారల మోహపెట్టి శ్రౌతకర్మలఁ బాపు మద్దాన వారుహతులయ్యెదరిఁక నీకు ముందుగఁ బ్రవేశంబుఁ గూర్పఁగా నారదు నంపి యవ్వారికి నీయందు భక్తిఁ బుట్టింతు నశ్రమంబుగ వారికి మోహంబుఁ గూర్పుమని నారదుఁ దలంచి యమ్మునికిఁ దత్కార్యం బెఱింగించి యరిహను నకు ముందు దైత్యులఁ జెంది యవ్వాని నందుఁ బ్రవేశపెట్టుమని పంచి యరిహ నునకు నలువురుశిష్యులం గూర్చి వారికి ఋషియత్యాకీర్త్యోపాధ్యాయు లను నామంబు లేర్పఱచి వారితోఁ ద్రిపురంబుల కేగు డనియుఁ ద్రిపురసంహారం బాదిగఁ గలియుగంబు వఱకు నెందేని మహిస్థలి నొదిగియుండుఁ డనియుఁ గలి యుగంబున మీరు యథేచ్ఛతో నన్ని దేశంబులందు విజృంభించి చరింపుఁ డని యును జెప్పి పనిచె నంత నారదుండు ముందుగఁ బుండరీకాక్షుని యుక్తిప్రకా రంబు వేసంబు మార్చుకొని హిరణ్యపురంబున కేగి తారకాక్షుం దఱియుఁడు నతండు మునిం గాంచి. 40

గీ. మూఁతికడ పేల్కయేమి! యీ • ముఱికిపటము
లేమి! యీ కుంచె యేటికి? • ఋషివరేణ్య!

క్రొత్తవేసంబు వింతగాఁ • గొంటి వేటి
కెఱుఁగఁజెప్పుము మాకు బొం•కేమిలేక. 41

వ. అనిన దానవేంద్రునకు నారదమునీంద్రుం డిట్లనియె.

గీ. అసురనాథ! యొకండు మ•హానుభావుఁ
డగుపడియె యాతఁడొసఁగె యీ • యతులదీక్ష
యిదియె నిర్వాణకారణ • మిదియె సకల
భోగసంపన్నిదానంబు • పుడమిలోన. 42

క. దీనికి మించిన దెందును, గానఁగఁబడ దరసినాఁడఁ • గౌశల్యమునన్
దీనికిఁ గ్రిందివె యన్నియు, మానితి తొలినాఁటి వెఱ్ఱి•మతముల నెల్లన్. 43

వ. అనిన నవ్వాఁడును గాలచోదితుండై యిట్లనియె.

గీ. అట్లయిన మేమునుం గొందు • మట్టి దీక్ష
నా ఋషి యెవండొ దెల్పు మే • మతనియొద్ద
కరుగఁగలమన్న జడదారి • యనియె నతఁడె
యేడవదినం బిటకువచ్చుఁ • జూఁడు మధిప! 44

క. ఆయనఘదీక్ష నొందిన, నీయట్టి ఘనుండు నుడువ•నేర్తునొకో? నీ
వే యాదు పీశుఁడవు నీ, వే యాదువు శ్రీశుఁడవు మ•హిన్ దైత్యవిభూ! 45

వ. అనినుడివిచనినంతఁ దారకాక్షుండునారదోక్తప్రకారంబుదీక్షఁగొనంబూనిదేశికుని యాగమనంబునకై ప్రతీక్షించుచుండె నంత నరిహన్యతియును శిష్యచతుష్టయంబుతో హిరణ్యపురోపవనంబుఁజేరి యందు మాయావాదం బుపన్యసింపుచున్నంతఁ దెలిసికొని తారకాక్షుండు వచ్చి పాదంబులకెఱఁగి యిట్లు ప్రార్థించె. 46

క. నాకిమ్ము దీక్ష యతిపతి!, చేకొనెదను నేను దమదు•శిష్యుఁడ ననుడున్
శ్రీకాంతునియపరాకృతి,యై కరమొప్పిన యతీంద్రుఁ • డసురకు నిటుల్.

క. నాయాజ్ఞ మీఱనట్టిఁడు, నాయంతేవాసి యగు న•నన్ దనుజుఁడు దా
సేయుఁడనై సేవించెద, మీయానతి యతివతంస! • మీఱను గనుమా! 48

—* అరిహన్ముని త్రిపురాసురులకు దీక్షనిచ్చి స్వధర్మములఁ జెప్పుట *—

వ. అనిన నవీనయతి యంగీకరించి దైత్యరాజునకును దత్సోదరులకును విధివిధానంబుగ దీక్ష నొసంగె నామీఁద దనుజులెల్లరుఁ గ్రమంబుగ దీక్షఁగొనినంత యతీంద్రుండు శిష్యమండలి కిట్లు స్వధర్మంబు లుపదేశించె. 49

ఆ. వినుఁ డనాదియగుచు • వెలయు నీసంసార, మిద్ది కర్తృకర్మ•హీన మరయఁ
డిద్ది తనకుఁదానె • యేర్పడునట్టులే, తనకుఁదానె పోలియుఁ • దథ్యమిద్ది.

ఆ. బ్రహ్మ మొదలు గడ్డి•పరకవఱకును నా,త్మయె యొకండు వేఱుఁ•దలఁపఁ గనము
హరిహరులు విరించి•యనుపేర్లు మనపేరు, లట్లె యిందు భేద•మరయనగునె.

ఆ. బమ్మ మొదలుదోమ•వఱకును దేహంబు, సురుఁగు నియతమింత•నూటిగాను
సకలజీవులకును • సమమె యాహారని,ద్రాసురతభయములు • తలఁచిచూడ.

గీ. దప్పిగొని మన మెట్టు లు•దకముఁ జేరి
త్రావి వడఁబాయుదుమొ యట్లె • తక్కినవియు
దూపఁజెంది పడిన్ వడిఁ • దోయమొంది
త్రావి నిట్టూర్పు విడుచునుఁ•తథ్యమరయ. 53

క. చెలువలు వేయుగు రున్నను, చెలువ నొకర్తెను నొకండు • చెందును నటులే
పలుగుఱ్ఱములున్నను ని,మ్ముల నొకగుఱ్ఱమునె యెక్కుఁ•బుడమి నొకరుఁడున్.

సీ. మంచమందుఁబరున్న•మహిఁ బరున్నను నిద్ర, యొక్కటీతుగ సౌఖ్య•మొందఁజేయు
బ్రహ్మకేని కొలంది పాటి•కీటమునకేన్, జావన్న కడువెఱ•పావహిల్లు
హింస సేయఁగఁ బోల•కెజంతువునుగాని, భువి నహింసయె గడు•భూరిధర్మ
మిచ్చటనే స్వర్గ•మిచటనే నరకంబు, సుఖదుఃఖములె వాని•చొప్పులరయఁ

గీ. గలవు ధర్మములును దాన•ములును బుడమి
స్వల్పఫలదము లయ్యవి • చర్చ సేయ
హింసకుం డేగు నరకం బ•హింసకుండు
చనెడు స్వర్గంబిచట లేదు • సందియంబు. 54

వ. మఱియు వినుఁడు.

గీ. సకలనిగమాగమాంత శా•స్త్రములసార
మరసి చెప్పెద రెండు వా•క్యముల వినుఁడు
లేదహింసను నెందుఁ బో•లిన సుకృతము
లేదు హింసను నెందుఁబో•లిన యఘంబు. 55

వ. ఇఁక నుత్తమదానంబులు కొన్ని గలవు. చెప్పెద వినుము.

క. భీరువ కభయం బొసఁగట, గాసింపఁబడిన జనునకు ♦ గ్రాసము తెవులున్
గూరిన వానికి నౌషధ, మారసి విద్యార్థి కొసఁగుఁ ♦ డభిమతవిద్యన్. 56

వ. అందులకుఁ గాను

క. ధనమార్జనంబు చేయుఁడు, ధనమేకద మూల మెల్ల♦ధర్మమ్ములకున్
ఘనమగు సౌఖ్యంబులకును, ధనముఁ బడసి పదియురెండు ♦ దనువుఁడు ప్రీతిన్

గీ. ఐదు జ్ఞానేంద్రియంబులు ♦ నైదు కార్మె
కేంద్రియంబులు మనము బు♦ద్ధీంద్రియంబుఁ
బదియురెం డగు నివ్వాని ♦ ముదము గదురఁ
గొలుచుట హితంబు వేఱగు ♦ కొలువు లుడిగి. 58

గీ. ప్రాణులను గొట్టి జీవాల ♦ మట్టుపెట్టి
నెత్తురులు గాల్వ లొదవఁగ ♦ నేర్తుమనుచు
నేయి తిలలును నగ్గిలో ♦ వేయుచుండ్రు
జన్మము లటంచుఁ గొండఱు ♦ జంపలేక. 59

వ. మీరలవ్వాని మానుండిఁకను.

గీ. ఎపుడొ పడిపోయెడు శరీర ♦ మెఱిఁగి వేగ
యావి యున్నంత కేఁకట ♦ యతిశయిల్లఁ
బెల్లుగా భోగములఁ జెంది ♦ యుల్లసిల్ల
వలయు నవ్వల నేమి గ♦న్నట్టు? గనుఁడు. 60

గీ. తెంపుమై యాచకుల కిల ♦ దేహమేని
యొసఁగి కోరికెఁ దీర్పఁగా ♦ నొప్పు యాచ
కులకుఁ దృప్తియొనర్పని ♦ కుజనులిలకుఁ
బరువు సేయుదు రెక్కు దే♦వంబుగాఁగ. 61

క. ఎంతగ ముదిమి దవీయం, బెంతకు దార్ఢ్యమున నొప్పు ♦ నింద్రియవర్గం
బెంతకు స్వస్థం బీయెడ, లంతకు సౌఖ్యములఁ జెందుఁ ♦ డరసి యథేచ్ఛన్.

గీ. ఆయువడఁగిన పిమ్మట ♦ నకట! దేహ, మిలను నక్కల కల్లకా♦కులకు భోజ్య
మగునది యెఱింగి భోగింపుఁ♦డర్థులకును, నొసఁగుఁ డిష్టంబు లెంతయు♦నోర్పు మిగిలి.

వ. ఇఁకను బ్రాహ్మణాదిజాతిచతుష్టయంబు కల్పితంబుగా నెఱుంగుఁడు.

గీ. సృష్టియొనరించెను విరించి శ్రేష్ఠుఁ డతని
సంతతి మరీచిముఖులు త త్సంతతిన్ బొ
డమిన మనయందు జాతిభేదము పొసఁగునె !
యురక యేదో వచింతు రొం దఱది విడుఁడు. 65

గీ. ఇట్లు బోధింప నవ్వార లెంతయేని, సంతసంబొంది చెలరేఁగి శంభుపూజఁ
బాసి వేదోక్తధర్మంబుఁ బాసి యర్థ,కామముల నాశ్రయించిరి కడిఁది వేడ్క.

సీ. వావివర్సలఁబాసి పసరంబులట్లు రేఁ, బవలు భామలఁగూడి పరఁగు పురుషు
లెడఁగొంటమాలి తా మెదురిచ్చి విటులతో,సురత కేళుల నెప్డు చొక్కు వెలఁదు
లిది పవిత్రంబుకా దది పవిత్రం బంచు, నరయ కన్నియు మెక్కునట్టి బావ
లెక్కుడు పొగరుతో నెగిరి దోసములేని, పెద్దలపైఁ గాలు విసరు మొరకు

గీ. లెట్టి దొసఁగుకు వెనుదీయ కెల్లప్రొద్దు
కాసులనె గూర్చుచుండెడు దోసకాండ్రు
దేవుఁడెవఁడని పదిరి నిందించు చెడుగు
లారితేఱిరి త్రిపురంబులందు నిండి. 67

క. స్త్రీలుం బూరుషు లిట్టులు, పాలింపక పూర్వధర్మపదవీచ్యుతులై
కేలు పవల్ ధనకామే,చ్ఛాలాలసులైరి తఱిగె సత్త్వంబెల్లన్. 68

గీ. అంతయునుగని వేల్పులు సంతసిల్లి, హరివిరించులఁ దోడ్కొని యభవుదండ
కరిగిసాష్టాంగ మొందియ య్యసురవరుల, తెఱఁగునంతయుఁదెల్పితీ వరముమీఱ.

—* ధర్మచ్యుతులైన త్రిపురాసురులఁ జంపుమని సురలు శివునిఁ బ్రార్థించుట *—

ఉ. జాగొనరింప కీవిఁకను జాల్మల యప్పురము ల్దహింపు వే
వేగ జగంబులన్ మనుపు విశ్వవిభూ! కరుణింపు మెమ్మనన్
బాగుగ దైత్యవృత్తముల భర్గుఁ డెఱింగి జగద్ధితార్థియై
సాఁగెడ నట్లు సేయ రణసాధనముల్ సమకూర్పుఁడంచనెన్. 70

వ. అంత దేవత లాయసురులవరంబు లెఱింగియుండుట నరదంబుగానియరదంబును
విల్లుగాక యెసంగువిల్లును బాణంబుగాక తగుబాణంబు మున్నగువానిఁగూర్పఁ
గడంగి విశ్వంభరను రథంబుగను నద్దానికి సూర్యచంద్రులద్వాదశార
షోడశారంబులగు చక్రంబులుగను ఉదయాస్తాచలంబులను నొగలుగను మం

త్రంబులు ఘటంబులుగను ఋతుషట్కంబు నేములుగను మందరాద్రి చోటుగను నాకసంబు టెక్కెంబుగను స్వర్గమోక్షంబులు ధ్వజంబులుగను షడంగపురాణ మీమాంసాధర్మశాస్త్రంబులు తేరినగలుగను దిక్కులు పాదంబులుగను ననంతుండు బంధముగను సంద్రంబు లేడును రథకంబళంబులుగను గంగాదిసరిన్మతల్లులు స్వర్ణకంకణకరభూషితలగు చామరగ్రాహిణులుగను లోకాలోకాచలంబు సోపానంబుగను, విధిని సారథిగను దొలిపల్కులు తేజులుగను ప్రణవంబును గొరడాగను దర్వీకరంబులు పగ్గంబులుగను వేల్పులు రశ్మిధారులుగను అకారంబు గొడుగుగను బంగరుకొండ విల్లుగను శేషుండు నారిగను సరస్వతి ఘంటగను నారాయణుండు బాణంబుగను అగ్ని శల్యంబుగను తారలు తురంగభూషణంబులుగను మహర్షులు గుఱ్ఱపురౌతులుగను విషవాయువులు సైనికులుగను సంతరించి సర్వదేవమయుండగు మహేశ్వరున కొసంగి రథారోహణంబు చేయుమని ప్రార్థించిన శంకరుం డామోదించి రయంబున స్యందనంబెక్క నప్డు వేదహయంబులు తుండంబులఁ దెఱచి కనుగ్రుడ్లు మిడికించి పుడమిఁ గూలుడు రథంబు చలించి ముందునకు మొగ్గఁ గులపర్వతంబులు చలించె. శేషుండు వడఁకె నయ్యది యంతఁ గాంచి విష్ణుం డొక్క మహావృషంబై తేరు పైకెత్తి హయంబులకు బాసటయై నిలిచె నప్పు డమరులెల్లఁ దమకుఁ బశుత్వంబునుఁ బరమేశ్వరునకుఁ బశుపతిత్వంబును గోరి వడసి రంత శివుండు

—* శివుఁడు త్రిపురంబుల దహించి త్రిపురాసురులఁ జంపుట *—

క. ప్రత్యాలీఢపదుండయి, యత్యాశ్చర్యముగ యోగ • మరసి యొక యెడన్
దైత్యపురత్రయిఁ గూరిచి, సత్యేచ్ఛం జేసె లాఁగి • శర మొక్కండున్. 72

చ. అశనిసహస్రపాతజని • తాయతభూరికఠోరఘోష మా
దిశలఁ దనర్చె నేనికల • తీరగు వీనులఁ దూటుబుచ్చఁగా
దశశతభానుదీధితివి • తానవిరాజితమైన బాణ మా
పిశితపుఁదిండ్ల యప్పురుల • బిట్టుగ బూదియొనర్చె నంతతో. 73

గీ. తారకాక్షుండు నిజసహో • దరులతోడ, నార్పరానట్టియట్టి మ • హాగ్ని వాతఁ
బడి దహింపఁబడుచు వేగ • బరమశివుని, శంకరునిఁ జూచి మదిని వి • జ్ఞప్తి చేసె.

క. ఎఱిఁగితి శంకర! నిను నే, మురిసితి నీచేత నిట్లు • పొలయుటకుఁ గడుఁ
గరమరుదగు నిది యేరికిఁ, బరశివ! నీభక్తి నొసఁగు • ప్రతిజన్మమునన్. 75

క. అనుచున్ దమ్ములఁ దానును, మనమందు నపీనమతపు మార్గము విడి పా
వనచరణ! భక్తశరణా! పినాకి! యన వారితేజు భీముక్ జెందెన్. 76

సీ. రక్కసులతోడఁ ద్రిపురంబు లుక్కుమాలి
కాలి బూడిదయై భువిఁ గూలె నంత
దేవదుందుభి నాదముల్ దేజరిల్లె
హరునిపైఁ బుష్పవృష్టి పెల్లడరి కురిసె. 77

గీ. త్రిపురదాహం బొనర్చి యెంతేని రౌద్ర
వదనమున నొప్పుచున్న నవ్వహ్నినయనుఁ
గాంచి భీతిలి విష్ణు విరించిముఖులు
సాఁగిలన్‌బడి సన్నుతు లొలిపి రిట్లు. 78

—* శివుని దేవతలు స్తుతించుట *—

మత్తకోకిల: భక్తవత్సల! దేవదేవ! కృపాళు! హర్షనిధాన! చి
చ్ఛక్తిశోభిత! లోకనాయక! శర్వ! ధార్మికపాలనా
సక్త! మంగళమంగళాత్మక! శంకరా! యిఁక మాదు దీ
నోక్తులారసి సుప్రసన్నత నొందుమయ్య! మహామతీ! 79

క. అని యిటు లడుగుల వ్రాలిన, యనిమిషులకు నభయమొసఁగి యఖిలేశ్వరుఁడం
తన వెండికొండ కింపునఁ, జనియెన్ సురలెల్లఁ జనిరి స్వపదముల కొగిన్.

వ అరిహంసుండు విష్ణ్వాజ్ఞచేఁ గలియుగంబును బ్రతీక్షించుచు నంతేవాసులతో మరుస్థలంబునఁ గాలంబుఁ బుచ్చుచుండె. మహర్షులారా! మహేశ్వరుం డిట్లు త్రిపురదాహం బొనర్చి త్రిలోకరక్షణం బొనరించినట్టి యీ చరితం బెవ్వరేని చదివిన వినిన నవ్వారు సకలదుఃఖంబులఁ బాయుదు రనిన సూతునకు మునులు మహాత్మా! సంతసించితిమి యిఁక జాలంధరవధోపాఖ్యానం బెఱింగింపు మనుటయు సూతుం డిట్లనియె. 81

—* జలంధరాసుర చరిత్రము *—

చ. ఒక దినమందు దేవవిభుఁ డోజ్జను దోడ్కొని వేడ్క వెండికొం
డకుఁ జని యందు శంభుసదనమ్మున కేఁగుచునుండ నంత నం

తకహారుఁ డద్ది యారసి ము•దమ్మున వారిఁ బరీక్ష చేయఁగా
నొక జటిలాకృతిన్ దనరి • యొప్పుగ నధ్వపుమధ్య నుండుడున్. 82

చ. కనుగొని దేవరాజు పుర•షున్మరుఁ డంచు నెఱుంగ కింత వే
గనె యిటు లడ్డె మార్గ మరి•కట్టి వసించితి వేటి కాహుతా
శనవయనుండు గీముకడఁ • జక్కఁగ నుండెనొ లేక యెందు కేన్
జనియెనొ చెప్పునా నతఁడు • జంకక పల్కకయున్న నత్తఱిన్. 83

ఆ. మరల నడిగెనట్లె•సురపతి జటిలుని, నతఁడు వినియు వినని•యట్టులుండె
కినుకనొంది మరల• గీర్వాణవిభుఁ డడ్గె, నేమి చెప్పకుండె • నీశ్వరుండు. 84

క. ముమ్మారు ఱిట్టులె యడిగిన, నమ్మహితుని లెక్కఁగొనక • యాతని నుడులన్
సమ్మతి నాలింపక తా, నెమ్మిన్ దాంటివలెనున్న • నిర్జరవిభుఁడున్. 85

మ. కని దర్వీకరమల్లు రోజుచుఁ దిర•స్కారంబుఁ గావింతువా
నను గాపూరుష! కాంచు మిప్డె యని కి•న్కన్ జంప వజ్రంబు నె
త్తిన నుగ్రుండు మహాగ్రహం బొదవ న•ద్దేవేంద్రు హస్తంబునం
తనె నిష్పందమొనర్చుచున్ నిటల నే•త్రజ్వాల లాకుమ్మడిన్. 86

క. తనరి పురందరుఁ గాల్పఁగ, నొనరిసఁగని గురుఁడు డెల్లింగి • యుడురాజధరుం
డని తెలిసి వినతుఁడై యింద్రుని సాఁగిలఁబడ నొనర్చి • రోజుచు ననియెన్.

—* ఫాలనేత్రాగ్నిచే నింద్రునిఁ గాల్పవలదని గురుఁడు శివుని సన్నుతించుట *—

క. శరణు మహేశ్వర! శర్వా!, శరణు విరూపాక్ష! రుద్ర! • శంకరమూర్తీ!
శరణు మహాపద్వారణ!, శరణు పినాకీ! కపర్ది! • సర్వవ్యాపీ! 88

శా. నీవే విష్ణుఁడ వీవె పద్మజుఁడవు • న్నీవే మహారుద్రుఁడున్
నీవే సిద్ధులు దివ్యులున్ మునులునున్ • నీవే జగద్గోళముల్
నీవే కర్తవు నీవె భోక్తవు మఱిన్ • నీవేగదా భూతముల్
నీవే నేతవు శక్రునేలు కరుణా•నీరాకరా! శ్రీకరా! 89

క. అడుగులఁబడిన మహేంద్రుని, నడలుచు నుతిసేయుచున్న • నంగిరసుని శ
ర్వుఁడు గని యభయంబిడి తా, నడిగె బృహస్పతిని నిట్టు • లాదర మెసఁగన్.

క. సురపతిఁ గాల్పఁగ వెడలెను, ఖరలోచనవీతి హోత్ర • గాఢజ్వాలల్
గరమరయ మెచట వీనిన్, బరిత్యజింపంగఁ జెల్లుఁ • బ్రోక్షమనీషా! 91

క. అనుడు గురుఁ డరసి బెగడుచు, నని దేవాధీశ! యితని • కభయమిడితి గ్రి
న్నన఼ఁ గావు మనలకీలల, వననిధిలో విడిచిపుచ్చి • వైళం బనినన్. 92

—* గురుని ప్రార్థనచే శివుఁడు ఫాలనేత్రాగ్నిని సముద్రమందు వేయుట *—

క. విని యోమని శంకరుఁ డా, యనలజ్వాలలను సంద్ర•మందు విడిచి యిం
ద్రునిఁ బ్రోచి దేవగురునకు, నని జీవమవైతి వివ్వ • డమరేంద్రునకున్.

క. ఇది మొదలు జీవసంజ్ఞన్, బొదలు బృహస్పతి! యనంగఁ•బొంగి గురుండున్
ముదమున శివుని నుతించెను, బెదరుడిగి నుతించె గోత్ర•భేదియు నీశున్. 94

గీ. ఇట్లు గండము దాఁటి మ•హేంద్రుఁ డపుడు
శివున కభివందనము చేసి • సెలవుఁ జెంది
బ్రదికితి నటంచు గురునితోఁ • బదిలముగను
త్రిదివమున కేగె రయమున • దీము మెఱయ. 95

—* జలంధరుని జననము *—

చ. కడలినిఁ జెందినట్టి యల • కాలనిషూదననేత్రవహ్ని య
ప్పుడె యొక బాలుఁడై పొడమి • ఘోరున నేడ్చుచునుండఁ దద్రవం
బడరి లయాభ్రఘోషమటు • లక్కట! సర్వజగంబులందు బి
ట్టడలు దనర్పఁగా విని సు•రాగ్రణి లబ్జజుఁ జేరి చెప్పుడున్. 96

వ. పద్మజుండును నక్కజంబున నంబురాశిన్ జేరి యందు.

గీ. చెలఁగిచదలేటితోఁబొత్తుఁ•జెందినట్టి, కడలి యుత్సంగమునఁ నొడి•కంబుమీఁఱఁ
గూరుచుండిన యట్టి కు•మారుఁగాంచి, తారసించినయపుడ కూ•పారవిభుఁడు.

చ. వనజజుఁ గాంచి భక్తిమెయి • వందనముల్ పొనరించి యున్నతా
సనమిడి వేడ్కతోడఁ దను•జన్మునిఁజూపి, మహాత్మ! వీఁడు నా
తనుజుఁడు వీనిజాతకవి•ధమ్ములఁదెల్పి యనుగ్రహింపుమా
యన నదియెల్లనారసి ప్రి•యంబున నబ్జజుఁ డబ్ధి కిట్లనెన్. 98

ఉ. వీఁడు కడున్ సమర్థుఁడయి • విశ్వముమెచ్చఁగ శౌర్యశాలియై
మూఁడుజగంబులన్ గల స•మున్నతశూరుల నోడబుచ్చి బల్
పోడిమి మించుఁబెంచు యశ•మున్ సరియెవ్వరు లేనియట్లుగాఁ
బాడుదు రచ్చరల్ దొడరి • బాగుగ వీనిచరిత్ర మీయెడన్. 99

గీ. సర్వలోకాధిపత్యసు ♦ చ్ఛత్ర మొందఁ
గడఁ బతివ్రతయై యొడి ♦ కమున మించు
మచ్చెకంటి ద్వితీయయా ♦ హెచ్చుమీఱు
భోగములఁజెందఁ దనివిగ ♦ భువనరాశి! 100

మ. అనుచుండన్ బుడుతండు బిట్టుగసి బ్రహ్మగ్రీవనున్ బట్టి స
ట్టనఁ బీడించెఁ దొలంగలాఁగుటకుఁ గష్టంబయ్యె నాలోన లో
చనయుగ్మంబుననుండి యశ్రులురలెన్ ♦ జక్రాంగవాహుండు బా
లుని బీరంబును జూచిమెచ్చి యనియెన్ ♦ పాథోధి కివ్వేళరిన్. 101

కం. జలబిందువులన్ బాపఁడు, జలజలనాకనులనుండి ♦ జాఱఁగఁజేయన్
గలుగుట జలంధరాహ్వయ, మలరెడు నీతనుజునకు మ♦హార్ణవ!భువిలో.

కం. అనినుడివి సముద్రుని ప్రార్థన శిశునకు జాతకర్మ ♦ దగునుపనయనం
బును సలిపి యసురరాజ్య వి,భునిగాఁ బట్టంబుగట్టి ♦ పోయెన్మరలన్. 103

వ. అంతఁ గడలియు.

ఉ. కంటికి ఱెప్పవోలె సుతుఁ ♦ గాటపు వేడుకతోడఁ బెంచుచున్
దంటయుఁ దద్జ్ఞుఁడై యలరు ♦ దైత్యగురుండగు భార్గవార్యుచే
వింటను విద్దెలన్ గడిఁది ♦ విజ్ఞునిఁజేసి కరంబు పొంగి మి
న్నంటెఁ గుమారుఁ డెంతయు న♦నన్యపరాక్రమశాలియై తగన్. 104

— * జలంధరుని వివాహము * —

గీ. కాలనేమియనా నొక ♦ కడిఁది దైత్య,రాజపుత్రిని బృందయన్ ♦ రమణి నరసి
కొడుకునకుఁ దగు సతిగాఁగఁ ♦ గూర్చి పెండ్లి,చేసె సరివారలెల్ల సె♦బాసనంగ.

కం. ఆసతి మిక్కిలి రూపసి, శ్రీసతికిన్ బోటి వచ్చు ♦ చెలువ గుణశ్రీ
భాసిత పాతివ్రత్యవి,భాసిత యొడయనికిఁజేయు ♦ పండువ నిచ్చల్. 105

గీ. వారి దాంపత్యమెంతయు ♦ వాసిమీఱె, చూడసొంపయి తనరె న♦సురవరేణ్యు
బాసటన్గని పాతాళ♦వాసులైన, పొలసుదిండ్లెల్ల విచ్చేసి ♦ రెలమి మరల.

గీ. అంత నొకనాఁటియెడ సభా♦భ్యంతరమున
నున్న రాహుని బరికించి ♦ యతను నడిగెఁ

గత మిదేమి? మహాత్మ! యిక్కారణి నునకి
కనుడు భార్గవుఁ డత కిట్లనియె మరల. 108

—* శుక్రుఁడు జలంధరునకు రాహువును గుఱించి చెప్పుట *—

ఉ. మున్ను నిలింపు లెల్లరును • బూర్వసుపర్వుల సాయమొంది సం
పన్నతరోడఁ బాల్కడలిఁ • బట్టి మథించి యపూర్వరత్నముల్
చిన్నెలవన్నెలన్ దనరు • చెల్వల నచ్చరలన్ సుధాఘటం
బు న్నెతిమీఁదఁ జూఱగొని • మోసముఁ జేసిరి దైత్యకోటికిన్. 109

గీ. మొదలఁ బొడమిన విసమును • మూడుకనుల
సామినిన్ ద్రావఁజేసిరి • సాహసమున
జంకులేకయె యాదొర • శటులకాల
కూటమును ద్రావి జగముల • కుందు మాన్పె. 110

ఉ. మాయలమారియైన యల • మాధవుఁ డొక్క మిటారిచేడియై
యామెడ కేగుదెంచి దను•జాగ్రిణులన్ నిజహావభావలీ
లాయతదృష్టులన్ గరఁచి • యాసుధఁ జేకొని దివ్యరాజికిన్
బోయుచునుండ వీఁడరిగి • పొత్తుకుఁ జేరుటఁ జూచి యంతనే. 111

ఉ. జాబిలి తేలుకొండివలె • సప్తతురంగున కద్ది తెల్ప నా
బా బరవింద నేత్రునకుఁ • బన్నుగ సన్నయొనర్చె నాతఁడున్
వే బిరుదొప్పఁగా మిగుల • వెల్గు సుదర్శనధారతోడఁ దో
డ్తోఁ బడవేసె నా సుధను • దోసిటఁ ద్రావెడు వీని మూర్ధమున్. 112

గీ. అమృతయోగమునన్ జేసి•యకట! వీని,శిరసు మొండెమునున్ గూడ•జీవయుక్తి
నుండఁగని నాగుఁబామును•రెండుచేసి, యతికియిరువురఁ జేసి ది•వ్యపద మిచ్చె.

క. ఆ పగతో వీరిరువురు, నే పర్వములందు సూర్య • హిమరశ్మి లెటన్
జేపడిన విడక మ్రింగుదు, రేపడతురు వీని చరిత • మిదియె కుమారా! 114

గీ. అనిన విని యాజలంధరుఁ•డౌడుగఱచి, యారా! యెంతటియపకార•మాచరించి
రమరులును వారి యధిపతి•యైన విష్ణుఁ, డెట్లునైఁ చెద వారి ని•క్కట్లు గనుచు.

గీ. అనినాడివి ఘస్మరుండను•నసురనొకనిఁ, బిలిచి యవ్విధమంతయు•వినిచి యింద్రు
నొద్దకుంజని నానుడు•లుచితభంగిఁ, జెప్పు మిప్పోల్కినటుమీఁదఁ•జేతమరసి.

—* జలంధరుఁ డింద్రుని యొద్దకు ఘస్మరుండను దూతను బంపుట *—

క. మాతండ్రి నట్లు మోఁజేసి, లై తఱచి యనంత రత్న • ధనములఁ బడయన్
నీతియొకో వానిని నీవు, డే తెంచిక యుండుతిఁగ • హితవెఱఁగి మదిన్. 117

గీ. అట్లు లీకుంటి రేని యీ • యబ్ధిపుత్రుఁ
డుడుగఁ డవ్వానిఁ గ్రక్కించు • నుత్తలమున
బైసిమాలుదు రీరలు • పరువెఱుంగుఁ
డని నుడివి యీరయును వారి • యాశయముల. 118

క. తడయక చని రమ్మని య, ప్పుడె వానిని బనుప నతఁడు • పొంగి కడువడిన్,
వెడలి యమరావతికిఁ జని, బిడౌజుఁడగఁ దారసించి • పేర్మిన్ బలికెన్

చ. వినుము సురేశ్వరా! భువన • వీరుఁడు సింధుకుమారుఁడిందునన్
బనిచినతీరు మీరు మును • పాల్కడలిన్ మథియించి రత్నరా
జిని మదనాగవీతులను • చెన్నగునచ్చరలన్ సుధారసం
బును గొనిపోయియుంటి రవి • పొల్పుగనిండివు డొక్కపెట్టునన్. 120

ఆ. ఇచ్చి రేని సరియె • యీకున్నమిమ్మెల్లఁ, బట్టి తిగిచి యెగిచి • మట్టగించి
చేకొనంగఁదలఁచి • చెప్పియుండితి నిట్లు, తెలిసి యెందు నేది • దెగువఁగొనుఁడు

క. అని చెప్పియుంపె ననుచున్, గనుగవలన్ నిప్పులురలఁ • గనలి మహేంద్రుం
డును నిట్లు చెప్పె దూతన్, గని చని వార్ధిపుత్త్రుమిల్లె • కంధినుతునితోన్. 122

—* ఇంద్రుఁడు జలంధరునకుఁ బ్రత్యుత్తరంబుఁ బంపుట *—

ఉ. కొండల నెల్ల తెక్కలను • గొట్టుచునున్నపు డేను వీఁక నీ
తండిరి గొప్పగట్టులని • తాంతములోఁగొని దాచియుంచెఁ దృ
ప్తుండయి యింక నారిపుల • దుష్టనిశాటులఁ గుక్షిలోపలన్
మెండుగ దాఁచె నందులకు • మేకొనియట్లు మథింపుటయ్యె మున్. 123

గీ. బలిసి నీవిట్లు మీఱి మా • పైకిఁ గాలు
ద్రొవ్వ లెక్కయొనర్తుమే • 'త్రోసిరాజు'
చేసెదము గాక యీలాటి • చిందు లుడిగి
మిడిసిపడకుండుమా! యిఁక • మీఁద నేని. 124

క. అని యిటులెచెప్పు చనుమన, ననంతరం బతఁడు వేగ ♦ నసురేంద్రుని కొ
ల్వున కేగుదెంచి యటుచెప్పిన నాతఁడు వ్రేటువడిన ♦ పెనుఁబాముపలెన్.

మ. విసమున్ గ్రక్కెడునట్లు మేటిబుసలన్ ♦ వేమాఱు గావించుచున్
మసిజేతున్ ద్రిదశాలయంబు సురలన్ ♦ మర్దించెదన్ మించెదన్
వెస నానావిధసైన్యముల్ వెలయఁ గావింపుండు యాత్రోత్సవం
బసురశ్రేష్ఠులకెల్లఁ దెల్పుఁడు రథం ♦ బాయత్తమున్ జేయుఁడీ! 126

వ. అని యాజ్ఞాపించి

క. ఘనుఁడగు శుక్రుని రణమంత్రివిగా నొనరించి యట్టి ♦ దేశికు శుభశా
సనములఁజేకొని యాహవమున కేగె జలంధరుండు ♦ పుడమి యద్రువఁగాన్.

క. చనివేగ నాకలోకంబును నెక్కొని ముట్టడించి ♦ పొల్పుగ రణభే
రిని మ్రోఁగఁజేసె సురలకుఁ, బెనుబెగడును నగడుపొడమి ♦ బీరంబెడలన్.

చ. విని యమరేంద్రుఁడున్ గినుక ♦ విస్తరిలంగ దిగీశముఖ్యులౌ
యనిమిషవర్యులన్ గొని యు♦దార భుజాబలమేర్పడన్ వరూ
థినిని నమర్చి యభ్రికరిఁ ♦ దేఁకువ నెక్కి పవిన్ధరించి బి
ట్టనికిఁగడంగి తా వెడలె ♦ నద్భుతమొందఁగ దైత్యసైన్యముల్. 129

క. గురుడును వెనుకొనియనిమం. తిరియై నడచెను సమస్త ♦ దివ్యశ్రేష్ఠుల్
మునుకొని నడచిరి యనికిన్, బెనురజ మంబరతలంబు ♦ బిట్టెగయంగన్. 130

—* దేవాసుర యుద్ధము *—

గీ. కడఁగి యన్యోన్యసైన్యముల్ ♦ గండుమీఱి
యొడిసి యుద్ధం బొనర్చిరి ♦ యులునుదీఱ
ఘనగదాశక్తితోమర♦ఖడ్గముసల
హలపరశువుల నెంతయు ♦ నక్కజముగ. 131

క. సంకులసమరం బలర న, శంకితులై యోధవరులు ♦ సాహసమెసఁగన్
బొంకముగ ద్వంద్వయుద్ధము, హుంకారార్భటులు సెలఁగ♦నొదవించిరొగిన్.

ఉ. అంత జలంధరుండు దివి♦జావళి కందఱ కన్నిరూపులై
వంతముతోఁ ద్రిశూలమును ♦ బట్టి సుపర్వులఁ ద్రెళ్ళఁజేయుచున్
దంతులఁ జెండుచున్ హరులఁ ♦ దద్దయుఁ జీల్చుచు స్యందనంబులన్
వింతగ నుగ్గుసేయుచును ♦ వీరవినోదము సల్పె నాజిలోన్. 133

గీ. యమునిపొట్టఁబగిల్చె న♦య్యగ్ని నవయఁ, జేసెఁ బాశిని నడలొందఁ♦జేసె నమ్మ
హాబలుని రూపుమాపె బి♦డౌజుఁ డాసి, యల్ల నైరావణగజంబు ♦ డిల్లపఱచి

క. వాసవుమస్త్రముఁ బగులఁగ, వేసిన నాతండు నొచ్చి ♦ భిదురముఁగొని పె
ల్లీసున నసురను మోఁదుడుఁ, దా సరకొనరింప కసుర♦తల్లజుఁడంతన్. 135

గీ. వాఁడియమ్ముల విలుఁగూర్చి ♦ వాసవాన,నంబుఁ బగులఁగఁ జేసిన ♦ నగవిరోధి
రోసమున నట్టికైదువు♦లేసె నసుర, నిరువు రేనుఁగులట్లు బో♦రిరి చలమున.

క. ఇరువురకున్ బాసటగా, సురలును నసురులును జేరి ♦ శూరతఁ జూపన్
బురుహూతుఁ డసురుల జలం,ధరుఁడు సురలఁ జంపి రధిక♦దర్పము మెఱయన్.

గీ. పొలిసినట్టి నిశాటులఁ ♦ బొదిగిపట్టి
యుశనుఁ డాత్మీయమంత్రప్ర♦యుక్తి మరల
బ్రదుకఁ జేయుచు నుండె గీ♦ష్పతియు మృతసు
రలను బ్రదికించె నోషధీ♦కలనమునను. 1:8

గీ. అదియుఁగని రజనీచరుం ♦ డడిగెఁ గావ్యు, నార్యసంజీవినీవిద్య ♦ యమరినట్టి
తాము దైత్యులబ్రదికింపఁ♦దానునట్లె, సురల జీవుండు బ్రతికించు♦చొప్పదెట్లు?

క. అని యడిగిన ద్రోణగిరిన్, ఘనమగు నోషధులఁ దెచ్చి ♦ క్రతుభుక్కులఁ జే
తనయుతులఁ జేసె ననుడున్, విని యామలఁ దెచ్చి కడలి♦ వేసి రయమునన్.

చ. మరల సుపర్వులందఱను ♦ మారణమున్ బొనరించి యప్పురం
దరుఁ బరిమార్పఁబూనె మృత♦తండములన్ బ్రదికింపఁగా మరు
ద్గురుఁ డల శైలమున్ గనక ♦ దుష్టనిశాటకృతం బెఱింగి వే
గిరము మహేంద్రుతో ననియెఁ ♦ గిమ్మన కొండెడ కేగుఁడీ వెసన్. 141

ఆ. అనువుదప్పినట్టి ♦ యవసరం బీక్షించి, నేరుపరి యొకింత ♦ నెగులు మాని
చెడ్డకాలమంతఁ ♦ జెల్లించి యటమీఁద, సిరులఁ జేరవలయుఁ ♦ జెలఁగి తిరుగ.

— * దేవతలు పరాజయంబునొంది పాఱిపోవుట * —

క. అని చెప్పిన దేశికునుడి, విని పఱచె మహేంద్రుఁ డతని ♦ వెనుకొనిచని రా
యనలముఖామరులెల్లరు, వసరుచు నాకంబు విడిచి ♦ వైళంబొప్పన్. 143

గీ. వారలందఱు వరుసగా♦వలసఁబోవ, టరసి యసురుండు త్రిదివంబు♦నాక్రమించి
స్వప్రతినిధానులకుఁ గైవ♦సంబుచేసి, తన నగరుఁ జేరి యేలుచుం♦డెనుజగముల

చ. "పురపుర(బొక్కి" వేలుపులు ♦ భోరున నేడ్చుచు(బద్మలోచనున్
దలియ(గ(బోయి ప్రణుతించి ♦ దానవభంజన! దీనరంజనా!
మరల నొకండు గండడయి ♦ మమ్ము దివంబున నుండి పాపె ము
ష్కరుడు దనుజేంద్రుడు వాని గెలువ ♦ జాలకపోతిమి దోర్బలంబునన్. **145**

సీ. కడలిలోపల మధు♦కైటభులఁ గిట్టి, యజుని రక్షింపవే ♦ యకలుషకరుణ
నమృతంబు(గ్రవ్యాదు♦లపహరింప(గ వారి, వంచించి యిడవె సు♦పర్వతతికి
నాహిరణ్యాక్షు(దదగ్రజు(♦బరిమార్చి, జగములకంతకు ♦ శాంతినిడవె
బలియుడైనట్టి య♦బ్బలిని మోసముచేసి, వేల్పుల కిడవె త్రి♦విష్టపంబు

గీ. చక్రధర! నీవు చేసిన♦సాయములను, మఱతుమే యెన్నినాళ్ళకు ♦ మానసమున
మరల దయచేసి యీదుష్టు♦మడియ(జేసి, సా(కుమీ యి(క భక్తుల♦సాకతమున

క. అని యిట్టు లర్థివేడుడు, ననుకంపన్ వనజనయను(♦ డారసి యట్లే
యని క్రవ్యాదున్ గడపెద, వనరకు(డికమీద మీరు ♦ వాసవముఖ్యుల్!

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరునితో బోరుట *—

గీ. అని రయంబున(దార్క్ష్యునా♦యత్తపఱచి, యసురవర్యునికడ కేగి(♦యని(దొడంగి
సింగముట్టుల(గడ(గి(వా♦సిందొడంగి, వానితో(బోరె నెన్నియో♦వాసరములు.

క. కౌమోదకి మున్నగు ను, ద్దామమహాసాధనముల ♦ దైత్యుని మోదన్
భీమబలుడైన నాతం, డేమియు నలసేయ కమ్మ ♦ లేయుచునుండెన్. **149**

గీ. అంత వేసారి నక్తంచ♦రాంతకుండు, వనధిసూనుని(గని యిట్టు♦లనియెనోయి
దైత్యవర్య! ముదంబయ్యె♦దగినవా(డ, విట్టి జెట్టితో(బెన(గలే♦దెపుడు నేను.

క. నీకోరిన వరమిచ్చెద(, జేకొను మెఱిగింపు మిచ్చ ♦ సింధుజ! యనుడున్.
నాకేటికి నీవరములు, వైకుంఠుడ! యైన నిమ్మ ♦ వర మిప్పగిదిన్. **151**

గీ. నీదుపురి(బాసి వేగంబె♦నాదుభగిని, తోడ నాయింటనుండు సం♦తోసమొప్ప
నిదియె వరమగు వేఱొకం♦డేదియేని, వలితి లేదెందు నాకెప్డు ♦ జలజనయన!

—* విష్ణుమూర్తి లక్ష్మితో జలంధరు నింట నుండుట *—

వ. అనిన(దథాస్తని నారాయణుం డిందిరతో జలంధరావాసంబున కేగి యందే
సుఖంబుండె నంత బృందారకు లాతురులై కైలాసంబున కేగి శైలాదిసెలవుతో

శివునిం జేరి తొంటి యసురవృత్తాంతంబును దమదునపరాజయంబును, వైకుంఠుని
పరాజయంబును, మఱియు వెన్నుండు సదారుండై జలంధరుని కైవసంబై యుం
డుటయు సవిస్తరంబుగాఁ జెప్పి యద్దైత్యుని వధించి తమ్ముం బాలింపు మని
యర్థించుటయును నాలించి బాలేందుశేఖరుం డచిరకాలంబున నట్లు సేయుదుఁ
బొండని వారిం బనిచి నారాయణుం డలంపిన నతండు మఱియు నాయసుర
వృత్తం బడిగిన నతం డిట్లనియె. 153

ఉ. దేవ! జలంధరాసురుఁడు ♦ దేవరఫాలవిలోచనాగ్నిచే
నావనధిఁ జనించి పెను♦పై సురలందఱ నోడఁబుచ్చి దు
ర్భావమునన్ దివంబు నిజ♦పక్షులకై వసమున్ బొనర్చె నే
నా వెడఁగున్ వధింపఁ జని ♦ యక్కట వానికి లోఁగిపోయితిన్. 154

తే. పెక్కురోజులు వానితో ♦ నక్కజముగ
పోరుసల్పితి గెల్వమి ♦ పొసఁగదయ్యె
చుట్టఱికమారసి యతండు ♦ పట్టుఁబట్టి
సిరిని నన్నును దనయింటఁ ♦ జేర్చికొనియె. 155

క. అనినన్ శివుండు నగి వె, న్నుని బొమ్మని నారదు నెద♦ను దలఁప నతఁ డం
తన వచ్చి మ్రొక్క నమ్మని, కనియెను లోకాధినాథుఁ ♦ డాలోచనతో.

క. మౌని! జలంధరుఁడను నొక, దానవుఁ జేపొంది సురలఁ ♦ దఱిమి దివంబున్
దానుగొని తనదువారల, కానాకం బప్పగించె ♦ నతిదుర్మదుఁడై

క. వానికడ కీవు చని యే, దేనియు భేదంబుఁ బన్ని ♦ యింకగఁ జేయన్
గానొప్పుజతన మమరుపు, పైనంతయు నేనొనర్తు ♦ బ్రహ్మజ! యనినన్.

వ. తాపసుం డతిత్వరితంబున జలంధరుని జేరి తత్కృతోపచారంబులఁ బ్రీతుం
డై నంత నతండు దేవర్షీ! యెచ్చటనుండి వచ్చితి వెచ్చటికేగెదవు? నా యైశ్వ
ర్యంబుఁ గని మెచ్చితి వే? 159

సీ. హంసయుక్తవిమాన ♦ మపహరించితి నిదే, చూడుము రాజీవ♦సూను నోడిసి
యైరావతంబిది♦హయరత్నముచ్చైశ్శ్ర, వంబది కనుమింద్రుఁ ♦ బాపి కొంటి
పద్మాదినిధు లవ్వి ♦ భాండార మటుఁజూడు, సంతరించితి శ్రీదు♦పంతమడఁచి
బంగారువర్షించు ♦ పాండురచ్ఛత్రంబుఁ, గను మిది కొంటిఁ బా♦శిని నదల్చి

గీ. కాలదండంబుఁ గయికొంటిఁ • గాలు నొర్చి
కల్పవృక్షంబులను దెచ్చి • నిల్పితి నవె
పెరడునన్ జూఁడు; మింకను • సిరిని హరిని
యింటనే యుంచినాఁడ ము•నీంద్ర! కనుమ. 160

గీ. ఇఁక నివియుఁగాక దక్కు-వే•దేని నీదు, మదికి ముదమిచ్చునట్టిదా • మంచిరతన
మున్నఁదెల్పుము వేవేగ•నుద్ధవిడినిఁ, దెచ్చికొనియెద నెందున్న•దివ్యమాని!

వ. అనుటయు నసురేంద్రా! నీవు చెప్పినయంత సేయన్‌గలవాఁడవే, నీ యైశ్వ
ర్యంబునకు సంతసించితి నైన వినుము. నేనిపుడు కైలాసంబుననుండి మహేశ్వ
రుం దరిసించివచ్చితి నతండు మహేశ్వరుం డనుటకుఁ దగినవాఁడు. 162

గీ. కాటిబూదిని నలఁదియుఁ • గాటనున్న, దిసమొలన్ దిర్గుచుండినఁ • దిండిలేక
విసమునెక్కినఁబాముల• వేసికొనిన, శివునుగొనియమ్మహేశితఁ•జెందెహరుఁడు.

ఉ. కావున సర్వమంగళను • గైకొని సర్వసమృద్ధులన్ మహా
దేవపదంబు మున్నయిన • దివ్యపదంబుల నొందె శూలి నీ
వా పెరవొప్పినట్టి యొక • యన్నులమిన్న నదృష్టశాలినిన్
దేవినిగాఁగొనన్ మిగులఁ • దేజమునొందెద వింతకున్ భువిన్. 164

గీ. ఇపుడు నీదేవి బృంద యెం•తేనిసొగసు, దనమునఁ బతివ్రతంబునఁ•దనరు నైన
నల్ల పార్వతియట్టి య•నన్యభాగ్య, గాకయుండుట కొఱఁతమై•గానుపించె.

క. అనినంతనె శివఁబోలిన, దననేటికి యూపె•నే వృషాంకు గెలిచి తె
త్తును జూడు మునివరా! యని, తనసేనకుఁ దెలిపె దాడి • ధవళగిరిపయిన్ 166

వ. తత్క్షణంబున

....* జలంధరాసురుఁడు కైలాసగిరిపై దండెత్తుట *....

చ. తగినవజీరులన్ గొని యు•దాత్తగతిన్ రజతాద్రి కేగి బి
ట్టుగ రణభేరిఘోషము గ•డుం గడు సల్పఁగ నాలకించి ప
న్నగపతిహారుఁ డంతయు మ•నంబున నారసి యొక్క-వృద్ధుఁడై
యొగి దనుజాధిపుం దఱియ • నుద్ధతుఁ డాతఁడు సూచి క్రుద్ధుఁడై. 167

చ. ముదుక! హరుండు లేడె యెటఁ•బోయె నెఱుంగఁగ జెప్పు మున్న చో
బదిలముగాఁగ నీవరిగి • పార్వతినిమ్మను జోగికేల సొం

పొదవెడు చెల్వ నాకు సరి • యొప్పును దప్పదు కొందు నట్టులే
నిది తన మేలుగా నుడువు • మీరసమొందిన నేన తీర్చెదన్. 168

చ. అను దనుజాధమోక్తి విని • యంతకశాసనుఁ డాగ్రహంబునన్
బొనరియు నోయి వీరవర! • పొంకముగల్గినయేని నీ నుద
ర్శనమును నెత్తి నెత్తిపయిఁ • జక్కఁగ జేరుపు మట్లయైన నీ
వనలవిలోచనున్ గెలువ • నర్హుఁడవన్న నతండు గిన్కమై. 169

ఉ. నానుడి కడ్డువల్కి యిటు • నన్నుఁ బరీక్షయొనర్ప నెంచెదే
కానక నీవు సెప్పపని • కర్జమెసంగఁగఁ జేయ జెల్లునే
నీ నుడులెల్లమాని యిఁక • నేరుపు గీరువుఁ గట్టిపెట్టి చ
న్నీ నుడిసేయవేని యిపు • డే కడతేర్చెద నిన్ను నావుడున్. 170

—* శివుఁడు సుదర్శనంబున జలంధరాసురుఁ జంపుట *—

గీ. నీటిలోఁ గాలి వ్రేలున • నేర్పుమీఱ, వ్రాసిన సుదర్శనంబెత్తి • రక్కసివయి
వేసిన యతండు రెండయ్యె • వేగయతని, తేజమీశ్వరునొందెను • దీప్తులలర.

క. సైనికు లడరిన వీర, శ్రీనిధి యల కువలయేశ • శేఖరుఁడు కడున్
బూనిక నలికాక్షాగ్నుల,చే నశియింపంగఁజేసె • జేజే లలరన్. 172

క. కురిసెన్ బువ్వులవర్షము, మెఱసెన్ దిశలెల్లఁ గాంతి • మేకొని వీఁకన్
బొరసెన్ దుందుభిరవములు, విరిసెన్ రక్కసుల తెగల • వేడుక లెడమై.

ఉ. అంతకుమున్నె శ్రీశుఁ డసు • రాధిపుగేహినియైన బృందచె
ల్వంతయుఁ గోర్కెలూరఁ గని • యెట్లు లభించుఁ దదీయభోగముల్
జింత మునింగి యట్లసుర • చేడ్పడు టారసి వానిఁబొంది య
త్యంతము నాసఁ జేకొని ర • యంబున నొండెడదాఁచి చెచ్చెరన్. 174

గీ. వృద్ధుఁడగు నొక్క యతినాథు • వేసమొంది
రెండు కోతులఁ జేకొని • దండిగా శి
వోహ మంచు జలంధరు • నూర నొక యు
పవనమున్ జేరి యుండెన • ప్పట్ల నంత. 175

చ. తన మగఁ డంతకాంతకుని • దర్పముతోఁ జెనకంగఁబోయెఁ దా
ననువిది కాదు పోకుమని • యన్నను మానకయుండె రాకయుం

డెను గతమేమొకో? యనుచు ♦ డిల్లఁదనంబునఁ గ్రాఁగి పోవుచున్
దనచెలికత్తెయల్ గొలువ ♦ దైత్యునిరాణి వనంబుఁ జేరి తాన్. 176

గీ. దేవసంస్మరణముల నెం♦తేని యాల
కించి యద్దెసకేగి వీ♦క్షించి యతిని
సాఁగిలన్‌బడి విభుని కు♦శలము నడుగ
సామి కపులకు నొక్కింత ♦ సంజ్ఞ చేసె. 178

వ. వానరంబులు వేవేగ చని యతిత్వరితంబుగ నాతుండెంబులఁ దెచ్చి యచ్చే
డియ ముందటఁ బెట్టిన నయ్యరవిందనేత్ర విభునిమృతి యెఱింగి దుఃఖభరమ్మున
మూర్ఛితయై కొంతతడవునకుఁ దెలివొంది కన్నీరు మున్నీరుగా విలపించుచు
యతీంద్రునిపదంబులఁ బడి నాథునిజీవితం బర్థింప నతండు. 178

ఆ. ఈ కళేబరంబు ♦ నింటికిఁగొని చని, కడిగి తడిని యొత్తి ♦ గంధలేప
నము నొనర్చియొకట♦ నమరించి యుంచుము, జీవితంబుఁ జెందుఁ♦ జిగురుఁబోఁడి.

—* విష్ణుమూర్తి జలంధరుని తనువుఁ జెంది బృందతో సుఖించుట *—

వ. అన నాపె తత్క్షణంబున నద్దేహంబు దాసీజనంబుతో నిజగృహంబునకుఁ గొని
పోయి యతివరుండు చెప్పినట్లొనర్చి నిరీక్షించుచున్నంతఁ బుండరీకాక్షుండు
స్రోతుల విడిచిపుచ్చి యోగబలంబున జలంధరదేహంబునఁ బ్రవేశించి కనులు
దెఱచి కదలిన నమ్మదిత ముదితయై పెనిమిటియని తలంచి గాఢాలింగనం
బొనర్చ నంత విష్ణుండు సంతసంబున నాపెతో నహర్నిశంబులు క్రీడించుచు
సుఖంబులొందుచున్నంత నొక్కనాఁడు యదృచ్ఛచే వెన్నుం డొంటిగఁ బరుండి
యున్నతఱి బృందాదేవి యలంకరించుకొని యందుజేరుడు జలంధరదేహాళకలం
బుల మధ్య మేచకచ్ఛాయలనొప్పు నప్పులుంగు రొత్తుం గాంచి యదరిపడి
యేవంబునొంది విన్నదనంబున ఖిన్నయై మరగుచుఁ బదతాడితభుజంగివోలె
మించుటల్కతోఁ జురచురఁజూచి యిట్లనియె. 180

గీ. ఓరి పోకిరి! తుంటరి!♦యోరి తులువ!, యోరి పరదారగామి! వి♦న్నోరి! మీఱి
చెఱిచితివి నన్నుఁ బరసతిఁ♦ జేటుమూడు, నని తలంపక కనుకని ♦ ననుచితముగ.

క. పతిభావముతో నీసం,గతిఁ జెందితిఁ గాని వేఱుఁ♦గా దెప్పుడు నా
మతి యంటువడదు నీ దు,ర్గతిఁ గను మిఁక నదరిపాటు ♦ గంగన్ గలియున్.

—* విష్ణుమూర్తిని బృందాదేవి శపించుట *—

క. నీ యా లోక్యాని కిట్టుల, నే యనువుగఁ జిక్కఁగలదు ♦ హేయపువాదుల్
సేయుదురు లోకులెంతయు, నీ యుల్లము గడిఁది వగను ♦ నెక్కొని పొగలన్,

వ. మఱియుఁ గపులతోఁగూడి యిచ్చెదుపని యొనర్చితివి గావున నీకుఁ గపులే తోడయ్యెదరని శాపంబిచ్చి పతిదేహఖండంబులఁ జితియందుంచి యానిముసంబున దా నా చిచ్చునరికి బ్రాణంబులు వదలె నంత దామోదరుండు బృందావిరహంబు నోర్వక తేఁబవలా చితియందుఁబడి యన్యంబుఁ దలఁపకుండుటఁ గాంచి యిందిరయుఁ దక్కువేల్పులును బరమేశ్వరునిఁ గానన్బోయి యచ్చరితంబుఁ దెలిపి యనుగ్రహింపుమని యర్థింప నద్దయాకరుండు సర్వజగన్మోహినియును మూలప్రకృతియును మహామాయయు నగు నంబికను నియోగించిన నాజగజ్జనని శక్తిమయంబులగు మూఁడుబీజంబుల నొసంగి వీని విష్ణుండున్న బృందాచితిప్రవేశమందుఁ జల్లుండు మీయిష్టసిద్ధియగు ననుడు వారట్లు సేయ నందు ధాత్రీ తులసీ మాలతీవృక్షంబులు పొడమిన నవ్వాని సౌరభగ్రహణంబున విష్ణుండు మోహపరితాపంబుఁబాసి వైకుంఠంబునకేగి సుఖంబుండె నీ వృక్షత్రయంబునందుఁ బూర్వపూర్వము గేశవున కెక్కుడానందదాయకంబై యెసంగునట్లగుటఁ జేసి కార్తికమాససంబంధి ధాత్రీ తులసీ పూజనంబు తక్కువేల్పులకన్న విష్ణుదేవున కెక్కుడుప్రియం బంత సకలామరులానందంబున స్వపదంబులఁజెంది రిది జలంధరవధోపాఖ్యానంబు దీనిఁ బఠించిన వినినవారలకు సర్వపాపక్షయంబై శ్రేయంబులొందు నిఁక శంఖచూడవధోపాఖ్యానంబువినుండని సూతుం డిట్లనియె. 184

—* శంఖచూడ చరిత్రము *—

క. మునివరుఁడగు కశ్యపునకుఁ, దనుజుండగు విప్రచిత్తి ♦ తనయుఁడు దంభుం
డనువాఁడు గొడుకుఁబడయఁగఁ, బెనుతపసున్ జెందియుండెఁ ♦ బెద్దయుఁ బ్రొద్దుల్

గీ. కొంతకాలంబునకు వాని ♦ ఘోరతపము, చే శిరమునందు నగ్నులు ♦ చెంగలించి
మంట లేపొందినంత ర♦మాసహాయుఁ, డరసి పొడగానవచ్చె దై♦త్యాధిపతికి.

క. వరమడుగుమనుడు హరి యతఁ, డరవిందాక్షునకు ♦ మ్రొక్కి యడిగెను దనయుం
డురువైన బలముగలవాఁ, డరాతిసూదనుఁ డజయ్యుఁ ♦ డమరావళికిన్. 187

క. నీయందు భక్తుఁడై కడు, శ్రేయంబులఁ జెందువాఁడు శ్రీరమణీశా!
గేయగుణాఢ్యుఁడు పొడముఁగఁ, జేయుము కృపఁజేసి సంతసింతుననంగన్.

—* శంఖచూడుని జననము *—

గీ. హరి 'తథాస్తు'ని వరమిచ్చి యరిగె నతని
సతికిఁ జూలేర్పడియె శుభ సమయమందు
కొమరుఁడు జనించె గోలోక గోపుఁడౌ సు
దాముఁ డారాధికాశాపదానవిధిని. 189

గీ. అల్ల శిశువున కొనరించి రపుడు జాత
కర్మమును నామకరణంబు గరిమదనర
శంఖచూడుఁ డనుచు మేల్ ప్రశస్తిదనరె
నాహ్వయం బెల్లజగములయందు నిండి. 190

క. ఆ చిఱుతయు దినదినమున, కేచుచు వర్ధిల్లి కళల నేర్పువడసి యెం
తో చనవున జైగీష, వ్యాచార్యునియొద్దఁ బడసె నభిమత మనువున్. 191

గీ. అంతఁ దలిదండ్రుల యనుజ్ఞనంది పుష్క
రం బనెడు తీర్థతల మొంది సంబరమున
పెక్కువర్షంబులు తపంబు నొక్కతీరు
సల్పె దృఢమై యెసంగు సంకల్పమునను. 192

వ. అంత గొంతకాలంబునకు.

ఆ. తమ్మిచూలి దఱిసి సమ్మదమ్మున శంఖ, చూడుఁ జూచి యనియె శూర! వరముఁ
గోరుమిత్తుననుడుఁ గుతుకంబున నతండు, మ్రొక్కి ప్రస్తుతించి చక్కననియె.

చ. అనిమిషదానవాహిమనుజాధిపు లందఱ నోడఁబుచ్చఁ జా
లిన బలవిక్రమంబులు దలిర్పఁగఁ జేయుము సర్వశత్రునా
దనునిగ ముజ్జగంబులను దక్కొని నేలఁగఁ జాలువానిఁ గా
నను బొనరింపుమీ తగ ననంతకృపాజలధీ! విధీ! యనన్. 194

వ. అనిన నతండు.

—* శంఖచూడునకు బ్రహ్మ వరంబు లిచ్చుట *—

క. కోరిన కోరికలన్నియు, భూరిగ ఫలియించు నీకు భోగములను వి
స్తారముగ నొందుదువు బల్, గీరితినిన్ జెందఁగల వోగిఁక దనుజసుతా!

వ. మఱియు నొక్కవిశేషంబుఁ జెప్పెద నాలకించి యట్లు సల్పుము.

క. బదరీవనమున నొకతుక, సుదతీమణి కన్నె తులసి ♦ సుందరి తప సా
ప్పదలిర్పఁజేయుచున్నది, ముదమున నీవివ్వ డందుఁ♦బోయి కను మిఁకన్.

గీ. ఆపడుచు విన్ను ధర్మధ్వ♦జాఖ్య నమరి,నట్టి నృపుతనుజారత్న ♦ మన్ను మిన్న
నిన్నుఁ జూచి వరించును ♦ సన్నుతాంగి, నీకుఁ దగిన మిటారియా♦నేర్పులాడి.

వ. కావున.

చ. చనుమిఁక సత్వరంబటకుఁ ♦ జందనగంధినిఁ జెంది పెండ్లిఁజే
కొనుము నితాంతభోగములఁ ♦ గోమలితో సుఖయింపు మింపుమైఁ
జెనుపుము ధర్మమున్ దిశలఁ ♦ జెంపొనరింపుము కీర్తిచంద్రికన్
దనుజులకెల్ల సంతసము ♦ దార్కొనఁజేయు మజేయవిక్రమా!

క. రత్నము సుమి యకాంతా, రత్నము నీవైనఁ బురుష♦రత్నంబవు దా
రత్నమునున్ జేకొనుమిఁక, రత్నము రత్నంబు సరస ♦ రాజిలునన రే. 199

గీ. అనినొడివి చనియెను ధాత ♦ యపుడుశంఖ
చూడుఁ డరుసమ్ము దనర న♦చ్చోట్పవ్వ రయము
మీఱ బదరీవనంబును ♦ జేరికాంచె
నొక్కచోఁ దపసొనరించు ♦ నక్కలికిని. 200

....* శంఖచూడుఁడు బ్రహ్మశాసనంబునఁ దులసిన్ జేరుట *....

గీ. బమ్మ చెప్పిన నుడికన్నఁ ♦ బలు తెఱఁగుల
నందముల విందుమీఱిన ♦ సుందరాంగిఁ
గాంచి యువ్విళులూరి య♦గ్గలిక మించి
తారసించినవాని న♦త్తన్వి గాంచి. 201

క. పరికించిన మది గరఁగగ, విరిశరముల మరుఁడు విసరి ♦ వేయఁగఁదనలో
మురిసి తలవంచి మ్రొక్కిడి, సరసిజముఖి చేసె నతిథి♦సత్కారములన్. 202

వ. దానవేంద్రుండును దులసీసమర్పితకుశాసనంబునఁ గూరుచుండి మందహాసం
బుతో నాసుందరిఁ గనుఁగొని యిట్లనియె. 203

ఉ. ఎవ్వతె వీవు? కల్కి! కుల ♦ మెయ్యది? నీయభిధాన మెద్ది? నీ
వివ్వనమందు నొంటితప ♦ సిట్లొనరించెద వేమిగోరి? లే

జవ్వనమందు నన్నిటను • జక్కఁగఁ జాలినవానిఁ జెంది య
వ్వువ్వులవింటిదంటబుణ•మున్ సరిపెట్టుట యొప్పదే చెలీ! 204

చ. కనులమెఱుంగు నెమ్మొగము•కాంతి రదంబులనిగ్గుజగ్గులున్
చనుఁగవపొంకపుందళుకు • సన్నని నెన్నడుమందపుంబసం
దనువగు మేల్పిఱుందు బిగు•దా నవకంబు టొయార మార! నేఁ
గనుఁగొనలేదు నీకెనయు • కాంతను నెయ్యెడఁగూడ మానినీ! 205

చ. వలచితి నిన్నుఁ కేడియరో! • వాస్తవమీయది నన్నుఁజెందు మ
గ్గలముగఁ గామకేళుల సు•ఖం బొదవన్ దనియింతు నెప్డు నీ
తలఁపున కన్యథాత్వమును • దల్ప నొకప్పుడు నేనిఁ బ్రేముడిన్
గలయఁగ నేగుదెమ్ము పిక•గానము లొప్పెడు నీవనంబునన్. 206

వ. అనవుడు నమ్మదిరాక్షియును

—* శంఖచూడునితోఁ దులసి సంభాషించుట *—

క. తియ్యని నెయ్యంబుల నిటు, వియ్యముఁ బొసఁగింపఁ దలఁచు • వీరపురుషుఁడా
నయ్యెడ నేత్రాంతంబుల,నొయ్యనఁ గనుఁగొనుచు నంత•నువిద యిటులనెన్.

గీ. ఏను ధర్మధ్వజుఁడను మ•హీశుసుతను,తులసియనుదాన శుభమెద•దలఁచియిట్లు
తపముఁజేయుచు నిందుంటిఁ•దఱలు మీవు,ఒంటిపాటునస్త్రీలఁదా•పొందఁజనదు

మ. పొలఁతుల్ మాయలమారు లెంతయును న•ప్పూఁబోఁడు లున్నట్టిచో
టెలమిన్ జేరఁగరాదు బ్రహ్మనయినన్ • హేలావిశేషంబులన్
గలఁతన్‌బుచ్చి యలంతుర్ గిత్తవలె లోఁ•గన్ జేతు రవ్వారి య
త్తలఁపుల్ క్రూరము లుల్లమున్విసము ని•ద్రాక్షిణ్యా లీనాతుకల్. 209

క. అన నాతం డెలనగవున, వనజేక్షణ కనియె వినుము • భామిని! యెంతై
నను ధీరుఁడైనవానికిఁ, జనుఁ బొలఁతుల గోష్ఠి నుండఁ • జనుమానమునన్.

క. స్త్రీలయెడన్ బురుషులయెడ, మేలిమికలవార లువిద • మిన్నా! కల రా
శీలం బెఱుఁగుట కర్జము, లోలాత్మ లెఱుంగలేరు • లోటుఁదనమునన్. 211

క. నిను వెదకుచు వచ్చితి నీ, వనమునఁ గనుగొంటి నేత్ర•పర్వముగ నిటన్
ననుఁబంచె నీకడకు విధి, నిను గాంధర్వమునఁ బడసి • నెగడుమని సతీ! 212

క. ననునరయు శంఖచూడుం, డను దానవరాజపుత్త్రి • నధికతరతపో
ధనునిగ నీమది నెంతయుఁ, జనుచె విధిన్ దప్పుసేయ • సఖ! యిఁక మనమున్.

గీ. అనిన నామోదమున వాని • యాననంబుఁ
గాంచి మది సంతసించి యి•క్కరణి ననియె
ధీరుఁడ వటంచుఁ దెలిసితి • నారులందు
ధీరతను గోల్పడినవాఁడు • దేఁబెకాఁడె. 214

క. ఎవ్వఁడు స్త్రీవంచితుఁడగు, నవ్వాఁడు మృతుండు వాఁ డ•నర్హుఁడు సభయం
దవ్వాని హవ్యకవ్యము, లవ్వేల్పులు పితలు సెంద • రారయుమెందుఁ. 215

ఆ. స్త్రీపరాజితుండు • సిద్ధమాశౌచి పం,చత్వ మొందుపఱకు • సందియంబు
లేదు దీనికన్న • లేదు మిన్నైన యా,శౌచ మెందు నేని • సచ్చరిత్రి! 216

గీ. బావఁ డా శౌచమును బాయుఁ • బదిదినముల
కల్ల క్షత్త్రియుఁడు ద్వాద•శాహములకుఁ
బదియు నైదు దినములకు • వైశ్యుఁ డొక్క
నెలకు శూద్రుఁడు శుద్ధిఁగో•నెదరు పుడమి. 217

వ. కావున.

క. నిన్నుఁ బరీక్ష యొనర్చితి, నన్నిటఁ దగినట్టివాఁడ• వైతి విటులఁగా
కున్న నెటు దెలియనయ్యెడుఁ, గన్నియలకుఁ బురుషు తెఱఁగుఁ•గనుటొప్పిదమా.

వ. అనుచున్నంతలో నబ్జసంభవుండు దారసించి శంఖధ్వజున్ గాంచి యిట్లనియె.

చ. తడ వొనరింపఁబోకు మిఁకఁ • దన్విని జెంది మనోజభోగముల్
వడయుముఁ వేగ నేకతమ • భామలు దక్కిన నాలసింతు రే
బెడఁగగు సోయగంబు గల • బిత్తరి యీపడు చీవు నట్టులే
బెడఁగగు సోయగం బమరు • వేడుకకాఁడఁ విఁకేల కొంకుటల్. 220

సీ. తగిన యన్నంబుసరసకుఁ • దగినకూర, సేకుఱుట దుర్లభంబగు • స్త్రీతిలమునఁ
దగినజోడీరలిర్వురిం•పుగ దగెన్ "శు,భస్యశీఘ్రు"మ్మనుడునచ్చుఁ•బాసియిఁకను.

వ. తులసిన్ జూచి యిట్లనియె.

గీ. తులసి! గోలోకమున నుండు • లలితమూర్తి
యలసుదాముఁ డితఁడు నీవు•నల్ల రాధి

కోరుకొన వశమ్మున • నుర్వి బుట్టి
నారు దంపతులౌదురు • మీరలిందు. 222

ఉ. వీఁడు మహాతపస్వి బల•వీర్యములం దసమానుఁ డెంతయున్
జూడఁగ నొప్పునందముల • సొంపుల కాస్పదమైనవాఁడు నీ
కీడును జోడునై తనరి • యింపుదలిర్చెడువాఁడు వీనిదా
కూడికనొంది భోగములఁ • గొందువు సందియమొంద కగ్గలీ! 223

క. రమణివి నీవన్నింటను, రమణుఁడితం డెల్ల యెడల • రాజిలు మీయో
గము రమణీయము వీనిన్, గమనీయతరాంగి! చెందు • గాంధర్వమునన్. 224

గీ. కలుములపడంతి వెన్ను కేల్ • గాంచినట్లు
పలుకులవెలంది నాదుచేఁ • బడసినట్లు
చాయ యర్కునిఁ జెందిన • చాయ శంఖ
చూడు నీవొంది సుఖములఁ • జూఱగొనెదు. 225

—* తులసీ శంఖచూడులు గాంధర్వవిధితోఁ గలియుట *—

క. అంత నిటుచెప్పి పద్మజుఁ, డంతర్హితిఁ జెందె వార•లన్యోన్యము వే
డ్కంతయుఁ దలిర్ప నవ్వని, కాంతరమునఁ గామసుఖము•లందిరి పెలుచన్.

క. అన్యోన్యాలింగనముల, నన్యోన్యా ఘ్రాణములను • నతిలాలసతో
నన్యోన్యచుంబనంబుల, నన్యోన్యక్రీడనముల హాయిఁగొని•రొగిన్. 227

చ. కొలకులఁ గేళికావనులఁ • గ్రొన్నెలమావులకోనలందు మ
ల్లెలపొదలందు మేల్మిలవ•లీగృహభూముల గాంగసైకతం
బుల గిరికాననంబులఁ బ్రి•మోదరసప్రసరాంచితాత్ములై
యలరుచు నిష్టభోగముల • హాళిఁ బెనంగిరి యంగజోద్ధతిన్. 228

ఆ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళ • కాత్మపురంబున, కింతితోడ దాన•వేశ్వరుండు
చేరి తల్లిదండ్రు • లూరటఁగొన తన, రాజ్యమేలె నసుర•రాజి గొలువ.

—* శంఖచూడుఁడు రాజ్యంబు సేయుట *—

క. కులగురుఁడగు భార్గవునిన్, బిలిపించి యమాత్యపదవిఁ • బ్రియముగ నిడి యి
మ్ములఁదదనుమతినిఁ బ్రజలకు, సలుపుచునుండెను బ్రియంబుఁ•జక్కఁగనపుడున్.

వ. ఒక్కనాడు దైత్యప్రేరితుండై శుక్రునివలన దేవదానవవైరంబును వేల్పులు తమవారలకుఁ జేసిన యనుచితంబు లాలించి కినుకతో దేవతల నిగ్రహింపఁ దలఁచి వరూధినితోఁ జని నాకంబు ముట్టడించుడు.

గీ. ఇంద్రుఁడు సుపర్వబలములఁ • నెల్లననికిఁ దోడుకొనిపోయి యాశంఖ • చూడుతోడ బవరమొనరింపఁగా సుర • వరులు దైత్య విభునిచే నొచ్చి చచ్చియు • వీఁగిరంత.

చ. కనుఁగొని యమ్మహేంద్రుఁడు ని • శాచభుజాబల మేర్పడన్ రయం బునఁ గులిశంబునన్ దనుజు • మోఁదుడు వాఁ డటసేయ కెంతయున్ గనలి నిశాతఘోరవిశి • ఖమ్ముల నిండ్రిని గాత్రభేదనం బును నొనరించి యార్చె సుర • పుంగవు లాతురులై చలింపఁగన్. 303

— * శంఖచూడ మహేంద్రుల యుద్ధము * —

వ. అంత శంఖచూడేంద్రు లిరువురును,

క. కరియుఁ గరియును హరియును, హరియును గిరియును గిరియును • నటు లుద్ధతిమై దఱుఁగని యుద్ధమొనర్చిరి, సుర లసురులు విస్మయమునఁ • జూచుచునిలువన్.

ఉ. అంత నిశాచరేంద్రుని భు • జాబల మెంతయు నంతకంతకున్ వింతగఁ బెర్గుచుండుటను • వృత్రవిభేది యెఱింగి యంతలోఁ బంతముపీడి వీఁడు పరి • పంథివశం బొనరించి సేనతోఁ జింతిలుచున్ హిరణ్యగిరి • శృంగము చేరువ కేగె నార్తతన్. 231

క. సురపతి యరుగుటఁ గని మే • ల్చిరు దొప్పఁగ నసురభర్త • పేర్మి సుధర్మన్ దఱిసి పదునాల్గు జగముల, దొరగా నభిషేకమొందెఁ • దుష్టియొసంగన్,

గీ. లోకములఁ బాలనము సేయ • వీఁక మీఱు దనుజవర్యుల నందందుఁ • దగిన తెఱఁగు నిలిపె నధికారము లొసంగి • నేర్పు మీఱఁ దనదు శాసన మెంతేనిఁ • దనరు నట్లు. 237

గీ. బలపరాక్రమముల యోగ • బలమునను మ హాత్ముఁ డాతఁడు భువనంబు • లందు నేమి కొఱఁత లేకుండు నట్లెలెఁ • గూర్మి మీఱఁ బదియు నాలుగు జగములఁ • బ్రౌఢశక్తి. 238

క. పాడియుఁ బంటయు మెండై, యాడెనయని కలిమిఁ బ్రోవు • లింటింటను న
ట్టాడఁగ నే సెబ్బర వై, న్నాఁడఁగ లేకుండె దనుజ • నాథుని యాజ్ఞన్.

క. ఎల్ల జనంబులకును జాఁ, దల్లి వలెం దండ్రివలెను • దనరి మనువుచున్
జెల్లెసఁగుచు నొక వేల్పుల, యుల్లములకు దూరమగుచు • నుండెఁగడిమిమై.

ఉ. వేలుపు లంత వందురుచు • వేగ విధిన్గొని వెన్నుఁడున్నయ
ప్పాలికిఁ జేరి రక్కసుఁడు • భండనమందు జయించి తమ్ములన్
బ్రోలికి ద్రోలకున్ వెలిగఁ • బుచ్చుట యంతయుఁ జెప్పి శత్రు వు
న్మూలమునున్ బొనర్చుటకు • భోగనవేశగొనంగ శ్రీశుఁడున్. 241

గీ. మదిని సుంబరసి దివ్యమండలికను, నసురు కుంక సువర్ణపటము లొసఁగుచును మదీయ
భక్తవర్యుండు గోవర్ధనాసి బాధ, కోపమున కీసి యసురకై • జనన మొందె.

మ. మఱియున్ వాఁడు భుజాబలంబునఁ దపో • మహాత్మ్యమున్ జేసి యె
వ్వారికిన్ జివ్వను లోఁగఁ డుత్తమబల • ప్రావీణ్యతేజోధురం
ధరుఁ డవ్వాని హరుండు శూలహతితోఁ • దాఁ ద్రుంచు వేళే తెఱం
గరయన్ రాదన వేల్పు లంతనె మహే • శాభ్యర్ణయానేచ్ఛులై. 243

క. కడువేగ హరుని డగ్గఱి, యడలుచుఁ బాదములఁబడి మహాత్మా! యొక నం
జుఁడు తిండి శంఖచూడుఁడు, గడు నుద్ధతుఁ డిట్లు మమ్ముఁ • గటకటఁబఱచెన్.

క. ఏలుము మము నసురను నిర్మూలము చేయుము గడంగి • ముగ్ధేందుధరా!
జాలము చేసిన బ్రతుకన్, జాలము దయసేయు మిఁకను • సత్వరము మదిన్.

గీ. అనుడు వారల ప్రార్థన • నాలకించి, యూరి వేరముఁ జెంది యేణాంకధరుఁడు
అసురఁ జంపెదనని వరం • బాదితేయ, వరుల కిడి చిత్రరథుఁడను • వానిఁజూచి.

— * శివుఁడు శంఖచూడునికడకు దూతను బంపుట * —

చ. ధరపయి శంఖచూడుఁ డను • దానవుఁడున్న పురంబుఁ జొచ్చి యా
సురరిపుతోడ నా నుడిగ • నూటిగ నిట్లను పోటుబంటవై
వెఱవక దివ్యవర్యులను • వీఁగఁగఁ జేసి తదీయమా సిరిన్
బురమునుఁ జూఱఁగొంటి విది • పోలదు వారల కిమ్ము నాకమున్. 247

ఉ. నీదు నివాసమా నగరి • నీవు మెలంగుము భూమినేలు మిం
పౌ దనుజేంద్ర! యిత్తెఱఁగు • నారయు మట్లొడఁబాటు సేయవేఁ

బూదిరెయొనర్చు నిన్నుఁ గ్రతు•భుక్కుల కిత్తు సమస్తసంపదల్
మీఁదట వచ్చు నాపదల • మేలుగ నీమది నిర్ణయింపుమా! 248

క. అని నుడివి వాని చిత్తంబును వేగ నెఱింగిరమ్మ • పొమ్మన నతఁడున్
విని ఖంఖచూడు నగరున, కనువుగఁ జని [illegible]వి కిట్టు • లనియెన్ సభలో.

చ. హరుఁ డిటుసెప్పి యంపె వినుమా! దనుజోత్తమ! దివ్యవర్యు లం
దఱిఁ గదనంబునన్ గెలిచి • తద్ధనవాహనవస్తువర్గముల్
బురములు రాజ్యమున్ బడసి • పొందుచునుంటివి చెల్లదింక స
త్వరముగ వారి సర్వమును • వారలకిచ్చి మనంగఁ జూడుమా! 250

గీ. అట్లు సేయక దక్కిన • యసుర! నిన్ను
వేగఁ దెగటార్చి యవ్వారి • విభవమెల్ల
వారి కిచ్చెద హెచ్చులు • వలవ దుడుగు
మనియె నీయుల్ల మెట్టులో • యరసి చెపుము. 251

క. అనిపల్కిన దనుజేంద్రుఁడు, [illegible] ముఖమునందు • వెలయఁగ గంధ
ర్వునిఁ [illegible] యనియెను [illegible] కొంతచేవ•మానక యిట్టుల్.

గీ. జనుని తనజోలి సుంత రా • జాకనేని
దలఁపకున్నట్టి నాయెడ • దాడిఁదలఁప
హరున కిది న్యాయమానొకో! • యనుచితంబు
గాదొకో! నీవ యోజింపు • కౌశలమున. 253

గీ. కాక యటు లెత్తి వచ్చిన • గడఁగి బెగడు
వాఁడనే వీఁక నెఱుఁగరే • వాసి యనద
జయపరాజయములు కాల • చక్రమొంది
యొదవుచుండును వానికై • బెదరఁ కేల. 254

వ. ఇఁకను.

క. ఏదో రీతిగ మాదాయాదులు దివిషదులు మేము • నన్యోన్యంబున్
వాదొనరింతుము గలియుదు, మేదైననులేదు పరుల•కిటఁబని యొకఁడున్.

గీ. చెప్పు మిప్పోల్కి చని దూత! • శివునితోడ
ననుడు నాతండు వేచని • యభవుతోడ

నట్లు సెప్పిన "తినుకూడు ♦ నన్నకణము
దాఁకఁ బోకన్న" నుడివోలె ♦ దగుట నెఱిఁగి. 256

వ. వేగంబున ప్రమథ భూతగణంబులకెల్ల శంఖచూడునిపై దండయాత్ర నెఱిం గించి పయనంబుఁ దెల్పిన వారందఱు సంతసంబున మిన్నుముట్టి యట్టహాసం బులు సేయుచు నతి త్వరితంబున వారువంబుల నెక్కి సాయుధులై యాయోధ నంబునకై నడచిరి. 257

—* శివుఁడు శంఖచూడునిపై యుద్ధమునకు వెడలుట *—

సీ. భైరవుండునువీర♦భద్రుండు నమ్మహా, సేనుండు గంధగ ♦ జాననుండు
చండీశ్వరుండు బా♦ష్కలుఁడును మణిమంతుఁ, డానందియశనిమహాబలుండు
కంకాలకోకిల ♦ శంకుకర్ణులును సం, తానక పిప్పల ♦ భానుకులును
కపిల కుటీచర ♦ కాలజిహ్వులు బలీ, భద్ర దుర్జయ కాక♦పాదనీలు. 258

గీ. లగ్ని కాగ్ని ముఖామోఘు ♦ లల్లపూర్ణ
భద్రవికృతవిశాఖ సం♦వర్తకులును
చంద్రతాపన లకులీశ♦సన్నిధులును
తాలకేతు కరాలాక్ష ♦ కాలకులును, 259

వ. మఱియు దీర్ఘదంష్ట్రదుర్గమకేశ రాక్ష విరూపాక్ష వికృతాననకందుకకుండవిష్టం భులును, మధుపింగలావేశన చతుర్వక్త్రకాష్ఠారూఢ లోకాంతక మహాకాల భృంగిరిటులును, ఉగ్రదశనోగ్రకోటరకాలజిహ్వాకులోచనవశీభద్రసుభద్రు లును నానాయుధధరులై యనేక దివ్యవాహనంబుల నారోహణంబు చేసి బయలు దేఱి రంకను. 2?9

గీ. శతభుజయు శంఖచక్రాసి ♦ చర్మచాప, బాణ శక్తి గదా శూల ♦ పరశుముసల
వజ్రముద్గరఖట్వాంగ♦పట్టిసాది,హ స్తయా భద్రకాళిక ♦ హరుసమొదవ,

గీ. రక్తమాల్యాంబరంబుల ♦ రక్తిమీఱఁ
దాల్చి నవ్వుచుఁ బాడుచుఁ ♦ దనదు భక్త
పటలిఁ బ్రోచుచు వికటజి♦హ్వాన్ బొడువుగఁ
జాచి త్రిప్పుచుఁ బులినెక్కి ♦ సాఁగె ననికి 261

క. హరితో హరిహయుతో సుర,వరులోగి వారువము లెక్కి ♦ బహులాయుధము
ల్వారుసఁగొని కదనకేళీ,పరులై నడిచిరి మహేశ ♦ బలము నిడి మదిన్. 262

ఉ. శంకరుఁ డప్డు దివ్యకవచంబును మైఁ ధరియించి నూతనే
ణాంకకిరీట మొంది వివి♦ధాయుధముల్ గొని గోపతీంద్రమున్
బొంకము మీఱ నెక్కి ముని♦ముఖ్యులు ఘోరుగ స్వస్తిగీతి న
ల్వంకల నిండిచేయఁ బల♦భత్తువధింపఁ జనెన్ మహోగ్రతన్. 263

వ. ఇట్లు వెడలి పుడమిన్ జేరియందు.

సీ. కపిలముని తపంబు ♦ గాంచినయచ్చోటు, పుష్పభద్రానదీ ♦ పుణ్యకూల
మపరాంబుధికిఁ బూర్వ♦మందునొప్పినయది, మలయగిరికిఁ బశ్చి♦మంపుఁజోటు,
గంధమాదనగిరి ♦ కటకదక్షిణసీమ, శ్రీశైలమున కుదీ♦చీనభూమి
అక్షయవటము చే♦నమరి సిద్ధాశ్రమం, బను పేరఁ బరఁగిన ♦ యట్టికోన. 264

గీ. వామమునగోమతి కరంబు ♦ వాసిఁబరగ
నాశరావతితోఁ గూడి ♦ యపరవార్ధి
జేరఁజను పుష్పభద్రకుఁ ♦ జేరువఁదన
బలములను డించి యందుండె ♦ భర్గుఁడపుడు. 265

వ. అంత శంఖచూడుండు ప్రణిధులవలన శివుని దండయాత్రాగమనంబును విని వేగంబున ననేకశతాక్షోహిణీబలంబుల నలవరించికొని యుద్ధంబునకు సన్నద్ధుండై రేయి శుద్ధాంతంబున నాత్మసతియగు తులసితో మహేశ్వరాహవయాత్రఁ దెలిపి తాఁ బోరునకై పయనంబు సేయుట నెఱింగించిన నాయించుఁబోఁడి వలదనియు, స్వారాజ్యంబాది తేయుల కీయుమనియు నుద్బోధించిన వికవికనవ్వి పొల్లయొడలికై పగతురు పైనెత్తివచ్చినప్పు డోడఁబాటొంది లోఁగుట శూరధర్మంబుగా దనియుఁ బ్రపంచం బస్థిరంబనియు సుయశంబు శాశ్వతంబనియుఁ జెప్పి యూరడించి సముచితాలింగనసురతోపభోగంబుల నాపెఁ దనియఁ జేసి మఱునాఁ డుదయంబున మజ్జనాదికంబులఁదీర్చి తనయునకు రాజ్యపట్టం బొసంగి తల్లిని భక్తిమెయిగారవించు మని యప్పగించి కవచధారణం బొనర్చి ఖడ్గతూణీరశరచాపాదిసాధనంబుల నొంది కాంచనరథారూఢుండై మంగళధ్వానములతో వెడలి మహేశ్వరుండు విడిసినప్రదేశంబున కనతిదూరంబు సైన్యంబుల విడియించి తానొక్కరుండు మహేశ్వరదర్శనార్థమై సిద్ధాశ్రమంబుఁ జేరి యం దక్షయవటచ్ఛాయయందు 265

—* శంఖచూడుఁడు శివుని దరిసించుట *—

సీ. యోగాసనమునఁ గూర్చుండియుండినవానిఁ, దవిలిముద్రాదృష్టిఁ • దనరువాని
మందహాసాంకుర • సుందరాస్యమువాని, బ్రహ్మతేజంబుచేఁ • బరఁగువాని
శుద్ధస్ఫటికవర్ణ • శోభితుండగువానిఁ, గేలఁ ద్రిశూలంబు • గ్రాలువాని
శార్దూలచర్మంబుఁ • జక్కఁగట్టినవాని, భక్తుల మిత్తినిఁ • బాపువాని
గీ. సర్వసంపత్కరుని శాంతు • సత్యరూపు, విశ్వరూపుని నాద్యుని • విశ్వనాథు
విశ్వసంహారకారుని • విశ్వకరుని, శంకరుని జ్ఞానబీజుని • జక్కఁగాంచి. 266

ఉ. దవ్వులనుండి నమ్రుఁడయి • తత్పదయుగ్మముఁ జేరి మ్రొక్కఁగా
నవ్విధుభూషణుండు దనుజాధిపుఁ గన్గొని దానవేంద్ర! నీ
వివ్విపులన్ సుఖంబెసఁగ • నేలుచునుండుము నాకమీయుమీ
యవ్విబుధాళి కట్లయిన • నందఱు సెందెద రిష్టసౌఖ్యముల్. 667

ఉ. నీవును ధేనులోకమున • నెక్కొని మున్ను మహాత్ముఁ గృష్ణునిన్
సేవయొనర్చు గోపుఁడవు • సిద్ధము; రాధిక శాప మొంది యి
ప్పీవిధి దానవుండవయి • యెంతయు నొప్పితి వట్లు గాన నీ
భావమునందు నీరసను • బాయుము డాయుము మేల్మి మచ్చికన్. 266

ఆ. అట్లుగాకున్న రణము సేయంగఁ గడఁగు
వేఱుతీరుఁ దలంపక • వీరమూర్తి!
సర్వమును నారయఁగఁజాలు • జాణ వీవు
న్యాయమగు తెరువును జెంది • నడుచు టొప్పు. 269

—* శంఖచూడుఁడు శివునితో సంభాషించుట *—

వ. అనిన యసురేంద్రుండు తీవరంబుచెందక మొలకనవ్వొలుక ఫాలవిలోచనునితో నిట్లనియె. 270

ఉ. దేవర సన్నిధానమునఁ • దెంపునఁ బల్కెదఁ గొన్నిపల్కులన్
భావమునందు వానికయి • పర్వఁగఁజేయకుఁ డల్కనాయెడన్
దేవత లేము జ్ఞాతులము • ద్రెక్కొనుచుందుము పోరుచుందుమా
దైవవశంబునన్ సిరులఁ • దాకొనుచుందుము మేము వారలో. 271

గీ. వారికై తమరెత్తి రావలయు నొక్కొ?
ఇదియె కడు న్యాయమొక్కొ? మాయదియె న్యాయ

మునకు దవ్వొకొ? నీవును ♦ బుండరీక
నయనుఁడును సల్పిన దురముల్ ♦ నాయములొకొ? 271

సీ. మధుకైటభులఁగోడి ♦ మాయతో జేవురింఁచి వధించె నవ్వారి ♦ శ్రీవిభుండు
త్రిపురరాక్షసుల నెఁ ♦ తేసి మోసము చేసి, యలయించి చంపితి ♦ వయ్య నీవు
అమృతంబు సురలనే ♦ యారగింపఁగఁ జేసి, రాహు నొర్వ్వక చంపె ♦ శ్రీహరి వగ
తారకముఖ్యులౌ ♦ దైత్యుల గొమరుచేఁ, దునుమాడఁ జేసితి ♦ వనఘ! నీవు

గీ. మమ్ము జేజేల నొక్క స ♦ మానముగను
జూడకిటు పక్షపాతపుఁ ♦ జూపుఁ జూడ
నగునె? సకలేశ్వరులకిది ♦ యర్హమౌనె?
దివ్యచిత్తంబునకుఁ జక్కఁ ♦ దెచ్చుఁడీశ! 273

వ. మఱియు నేదెట్టులైనను.

ఉ. ధీరతఁ బాసి యోటువడి ♦ దీనతనొందఁ దలంప దేవ! దు
ర్వారము కర్మబంధమని ♦ ప్రాజ్ఞులు పల్కెద రద్ది నమ్మెదన్
దీరుపు మొగ్గరం బదియె ♦ దీర్చెద నోర్చెద మీబలంబులన్
సారెకు దివ్యవర్గములఁ ♦ జక్కడగించెదఁ గాంచెదన్ బ్రభన్. 274

క. అని యిట్లు విన్నపంబును, బొనరిచి చని కట్టెదురుగ ♦ భూరిదనుజసే
నను మొగ్గరంబుఁ గూరిచి, ఘనమగు రణవాద్యరవముఁ ♦ గావించెఁ దగన్.

క. అది విని దివ్యులు ప్రమథులు, గదనమునకుఁ గదలి వేడ్క ♦ గడలుకొనఁగ సాం
పు దలిర్చ వ్యూహ మమరిచి, ముదమున సింహధ్వనులను ♦ బొనరించి రొగిన్.

గీ. ఇరుదెగలవార లంతనె ♦ హెచ్చుమీఱు, మచ్చరంబున బవరంబు ♦ విచ్చలవిడిఁ
గడఁగి తాఁకిరి యొండొరుల్ ♦ ఖడ్గముసల, హలగదాశక్తిహస్తులై ♦ యద్భుతముగ

సీ. ఏనుఁగురౌతుల ♦ ల్లేనుగురౌతులతోడ, రథికులట్టులు మహా ♦ రథులతోడ
గుఱ్ఱపురౌతులు ♦ గుఱ్ఱపురౌతుల, తోడ బంటులు బంట్ల ♦ తోడఁ బెనఁగు
చుండిరి మడియుచు ♦ నుండిరి తలలును, గరములుఁ బదములు ♦ స్కంధములును
గూలుచునుండెను గుట్టలయట్టులు, కరులును హరులును ♦ నురిఁగి పుడమిఁ

గీ. గూలుచుండెను నెత్తురుల్ ♦ గొప్పవాఁగు
లగుచుఁ బ్రవహించుచుండె నం ♦ దక్కజముగ

వితెగి యొరిగిన యరదముల్ ♦ విరివిగాఁ గ
నన్ బడుచునుండెఁ బడవల ♦ నాడెముగను. 278

వ. అంత యోధాగ్రగణ్యులగువారలలో సమరంబునకుఁ దలపడి యన్యోన్య
మిట్లు దాఁకిరి. 279

—* ప్రమథదేవాసుర సంకులసమరము *—

సీ. వృషపర్వుతో గోత్ర♦భేదియు నవిప్రచిత్తితో నుష్ణర♦శ్మియును దంభు
తో నచ్యుతుఁడు కాలు♦తోడ దండధరుండు, గోకర్ణుతో నగ్ని ♦ వీఁకమీఱ
కాలకేతునితోడఁ ♦ బౌలస్త్యుఁ డమ్మయు,తో విశ్వకర్మ సం♦తోస మొప్ప
నాభయంకరునితో ♦నలమిత్తి చంచలు,తో గాడ్పు ఘటపృష్ఠు♦తోడ బుధుఁడు

గీ. ఒరసి రక్తాక్షుతో శనై♦శ్చరుఁడు కావ్యు
తో గురుఁడు రత్నసాలుని♦తో జయంతుఁ
డష్టవసువులు వర్చశ్శ్చ♦యంబుతోడ
నా దురంధరుతో ధర్ముఁ♦డనిఁ బెనఁగిరి. 280

వ. మఱియు దీప్తిమంతునితో నాశ్వినేయులును, గణకాక్షునితోఁ గుజుండును, రాహువుతోఁ జంద్రుండును, ప్రభాకరునితో విశ్వదేవులును, బిపిటునితో మన్మథుండును గోకాముఖచూర్ణఖడ్గధూమ్రసింహవిశ్వప్రతాపపలాశులతో ద్వాదశార్కులును, పదునొక్కండు భయంకరులతోఁ బదునొక్కరుద్రులును, ఉగ్రదండాదులతో మణిమంతుండును మూలరాక్షసబలంబులతోడ నందీశ్వరాదులును యుద్ధంబునకు డీకొని యొనర్చుచుండిరి. 281

క. హరుఁడు వటమూలమందుఁ గొ, మరుతోడఁ గాళితో స♦మరమును గనుచున్
హరువుగనుండె నసుర బం, గరుగద్దియ నెక్కి పోరుఁ ♦ గనుచుండె రహిన్.

ఆ. చాలరోజు లిట్లు ♦ శైవబలంబులు, వేల్పులెల్ల దనుజ ♦ వీరవరుల
తోడ నాజిఁ బెనఁగి ♦ దోర్బలంబున వారి, తోడఁ బీడపడుచుఁ ♦ద్రుంగుడుపడ.

చ. అరసి గుహుండు కాళికయు ♦ నాలముఁ జెంది స్వపక్షకోటికిన్
బిరుదుతనంబు చేకుఱఁగ ♦ బిట్టుగ దైత్యచమూసమూహముల్
బొరిగొని జొన్నకోఁతవలెఁ ♦ బొల్పడఁగించుచునున్నఁ గాంచి తీ
వరమున శంఖచూడుఁ డని♦వార్యబలుం డటఁ జేరి వారలన్. 284

క. పిడుగులఁ బోలిన శరముల, వడివడిఁ గురిపింప వేగ • భర్గాత్మజుఁ డ
ప్పుడు వాని నడము సేయుచుఁ, గడువడి రక్కసుని మోఁదె • ఘనతరశక్తిన్.

క. వారిరువురు శక్తులతోఁ, ఘోరంబుగఁ బోరిపోరి • కుంఠితు లగుడున్
మీఱి దనుజేంద్రుఁ డంతఁ గు, మారున్ మూర్ఛిలఁగఁ జేసె • మహితశరహతిన్

వ. అంత కాళిక కుమారుఁ దత్క్షణంబున నెత్తికొని పరమేశ్వరుసన్నిధికిఁ గొని
పోయినంతనె మహాసేనుండు గన్నులువిప్పి మరలఁ బ్రబుద్ధుండై బలంబుఁ జెంది
యిందుశేఖరు సెలవొంది బవరంబుఁ జేసె నింతలోఁ గాళిక మిక్కిలి సకలాయు
ధంబులతో ససైన్యబలంబుల నెల్ల నిర్మూలంబు గావించుచు శోణితంబుఁ ద్రాగుచు
వీరనృత్తం బొనర్చుచు శంఖచూడునిపైఁ గవిసి గదాదండంబున బిట్టేసిన
నతండు వ్రేటుఁబడియు నిల్వరించుకొని కఠినహటమ్ములఁ గాళింబొదవిన నాయ
మయు నబ్బాణంబుల నిజశరంబులఁ జూర్ణంబొనర్చి సకలాస్త్రంబుల దానవేం
ద్రుపైఁ బరఁగింప నవ్వాఁ డట్టియస్త్రంబులతో నవ్వాని మరల్చినఁ గినుకతో
నామె పాశుపతంబు యోజించుచున్నంత నభోవాణి యెలుఁగెత్తి వీఁ డద్దా
నిచే సుఁగఁడయు మహేశ్వరునిచేఁ ద్రిశూలంబునఁ దెగునవియుఁ జెప్పిన
భద్రకాళి యద్దిమాని యితరరక్షస్సులఁ జెండి భక్షించుచు శివున కత్తెఱఁ
గెఱిఁగించె నంత గీర్వాణసంబోధితుండై మహేశ్వరుం డాయోధనంబుఁ జేయుడు
శంఖచూడుఁడు పరికించి చూచి

—* శివుఁడు శంఖచూడుని వధించుట *—

సీ. పెనుగదన్ శివునిపై • విసరివేసిన నట్టి, గదచేతఁ బొడిచేసెఁ • గాలహరుఁడు
ఖడ్గంబు శంకరుఁ • గదసి వేయు హరుండు, పరశువుచేఁ జిద్రు • పలు పొనర్చె
శక్తినిఁ ద్రిప్పి యీ • శ్వరుపై విసర శూలి, భిండివాలమ్మునఁ • బిండిచేసె
ముసలమ్ము బిట్టేయఁ • బురహరుఁ డద్దానిఁ, జీల్చె ఖడ్గంబుచేఁ • జేవమీఱి. ౨౬౮

గీ. అంతఁ దోఁచక విభ్రాంతుఁ • డగుచు ధనువు
లాఁగి వాఁడిశరమ్ముల • వేగ రుద్రు
తనువుఁ దూర్చిన వాని నెం • తయును సరకుఁ
గొనక కాలాంతకుఁడు గడుఁ • గినుకఁ గదిసి.

క. జాలమును మాని రిపుజన, మాలాసంహారకరణ • మహితతరం బా
భీలమును శూలమునుగొని, మేలుగ నద్దానవేంద్రు • మీఁదన్ వేసెన్

గీ. దాన యసురుండు సమసెను • బ్రాణ మెగసి
గోవుఁడై వేగఁజెందెను • గోభువనము
విరులవర్షంబు శివునిపైఁ • గురిసె మొరసె
దివ్యదుందుభిరవము లెం • తేని మీఱి. 290

—* విష్ణుమూర్తి శంఖచూడరూపంబునఁ దులసితోఁ గ్రీడించుట *—

వ. అంత హతశేషులగు రక్కసులు పలాయితులై పాతాళంబుఁజేరిరి. దేవతలు మహేశ్వరునిఁ బ్రస్తుతించి యవ్వారిఁదిరుగ రాజతాద్రికిఁ జేరిచి సెలవొంది స్వస్థానంబులకుఁజేరి సుఖంచి రొక్క పుండరీకనయనుండు శంఖచూడ సతియగు తులసి మిగుల యందకత్తెయగుటెఱింగి యాసుందరాంగి సౌందర్యగోరి యోగ బలమ్మున శంఖచూడ రూపంబుఁజెంది రథియై నగరుసొచ్చి పౌరులచేఁ గానుక లొంది యవరోధంబుఁజేరిన సతియగుతులసి సంతసంబున జీవితేశుండనితలంచి యుద్ధజయంబెట్లు పొసఁగెనన్న నతండు పెద్దకాలంబు యుద్ధంబొనర్చి జయం బిరువురకు సమకూరకున్నఁ జతురాస్యుండు దఱిసి నాకంబుఁ బాకారికిచ్చునట్లొడంబఱిచి సంధిపొసగించెననియు నంతమీఁద దానిట్లు వచ్చితిననియును జెప్పిన నాయొప్పులకుప్ప మిన్నంది సంతసంబునఁ గౌఁగిలించుఁడుఁ గేశవు డభీష్టసుఖంబులొందె నంతఁ గొంతకాలం బప్పగిది నప్పాటలాధరి హరితో భోగంబులొందుచుఁ గొన్నినాళ్ళకు దేటమాటలఁ జూపుల సురతక్రీడాకౌశలంబుల భేదంబుల వార లారసి లాఁతిపూరుషుండని యెఱింగి యోరీ! నీవెవ్వఁడవు నిజము సెప్పుము తక్కినశపింతునన్న వైకుంఠుండు నిజరూపంబుఁ జూపనప్పుడఁతి యేవగించి వగచి యసూర్యంపశ్యయగు తన్నిట్లు మోసగించి చేతిన గరుడకేతనుఁ గాంచి యిట్లనియె. 291

—* తులసి విష్ణుని శపించుట *—

గీ. పాపమును బున్నెమును లేదె • బండ! నాదు
శీలమంతయు నట్టేటఁ • జెంద నిట్లు
దుండగం బొనరించితే • దోసకారి!
మొండి శిలవయి యుండుము • గం డడంగ. 292

వ. అని శాపం బొసంగి విభుండు పొలియు టెఱింగి యక్కురంగలోచన పెద్దయెలుంగున రోదనంబుసేయఁగఁ వారించి నీరజాక్షుం డిట్లనియె. 293

గీ. చెలువ! గోలోకమున నన్నుఁ • గొలుచుచున్న
సతివి; నాయంశజాతుఁడౌ • శంఖచూడు
పడఁతివై తి విప్రుఁసునఁ • బరఁగఁ దిరుగఁ
జేరు గోలోకమున కిప్డు • చింతఁబాసి. 294

—* తులసీ శంఖచూడులు విష్ణులోకంబుఁ జెందుట *—

వ. అందు రాధతోపాటు నన్ గూడియుండు వీఁక నీతనువున గండకియను నది యుత్పన్నయగు నద్దాన నేనును నీశాపప్రకారంబు సాలగ్రామశిలలగుదును, నవ్వాని వజ్రకీటంబులు దొలిచి చక్రంబుల నిర్మించు మఱియు నీవు వేఱొండు రూపంబునఁ దులసీవృక్షంబవై పొడమి దళముల విరుల నాకామోదంబుఁ గూర్తువు. నీపతియగు శంఖచూడుని యస్థిశకలంబులన్నియు శంఖంబులై యుద్భవిల్లు నట్టి శంఖోదకంబులో నన్నభిషేకించుట కరంబు మోదంబిడు. తులసీసాలగ్రామశంఖంబు లొక్కెడ సంతరించి పూజించువార లైహికాముష్మికఫలంబులొందుదు రని యంతర్హితుండైనఁ దులసియు నట్లే దేహంబుఁ బరిత్యజించి గోలోకంబుఁ జేరె. ఇఁక నాయమ తనువున గండకి యనునదియును దులసీవృక్షంబును జనించిమించె. విష్ణుండును గండకీనదియందు సాలగ్రామ శిలారూపంబులొందె. శంఖచూడుని యస్థులెల్ల మున్నీట శంఖంబులై యొసఁగె నిట్లు శంఖచూడ వధోపాఖ్యానంబు సర్వంబెఱింగించితి నిద్ద్రశ్రోతలకున్ శాశ్వతులకు భోగమోక్షంబులొసఁగు నిఁక బాణాసురగాణాపత్యకథనం బెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

—* బాణాసుర చరిత్రము *—

....* ఉషా పరిణయము *....

క. ఘనుఁడు బలిసుతుఁడు బాణుం, డనితరబలవిక్రముఁడు సహస్రభుజుఁడు మే
దిని శోణపురి వసింపుచు, ననిమిషులను గెలిచి యొడిసె • నాత్రిదివంబున్.

క. అందుఁదనవారి దొరలుగఁ, బొందించి వసింపఁజేసి • భూతలమునఁ దాఁ
బొందికనుండె వియచ్చరు,లందఱు నవ్వానిఁగొలుతు • రతిజాగరులై. 297

చ. ఒకపరి యాతఁ డీశ్వరుని • యొద్దకుఁజేరి సహస్రపాణులన్
రకముగ వాద్యవిస్వనము • రాజిలఁ దాండవమున్ బొనర్పుచున్

సకలజగన్నియంతయగు • శంకరుఁ డర్మిలిఁ జెంది యోరి! కో
రిక నెఱిగింపు మిచ్చెద బి•ఱీన వరంబు కరంబు ప్రీతిమై. 299

గీ. అనుడు నవ్వాఁడు మురిసి మ•హాత్మ! నన్నుఁ, బాలనము సేయ నాకోట•వాకిట నుభ
వజ్జనంబులతో నుండ•వలయు నిదియె, వరమనిన శర్వుఁ డట్టులే • వత్తు ననియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరం బిచ్చి శోణపురికి వచ్చియుండుట *—

క. భోళాశంకరుఁ డిట్టుల, వైళం బచ్చోట నుండె • వాసియలర సి
ద్ధాళులతోఁ దనయులతో, హాళిఁ బ్రమథు లలరఁ జేరె • నాసురనగరిన్. 300

గీ. సురలు గంధర్వులు మును లచ్చరలు సచటఁ
జేరి శంకరుఁ గొలుచుచుఁ • జెంతఁ దక్కి
యుండి రిఁక జగముల నేలు•చుండె బాణ
దైత్యుఁ డెదురొండు లేక యు•దగ్రుఁ డగుచు. 301

వ. అంతఁ గొన్నినాళ్ళకు

ఉ. అప్పురిచెంగటన్ వెలయు•నట్టి ధునీతటమందు నొక్కనాఁ
డప్పురవైరి యొప్పుగ వి•హారము చేయుచునుండె నత్తఱిన్
గుప్పె సుగంధవాతములు • కోయిలలున్ మఱి గోరువంకలున్
గొప్పగ గానముల్ సలిపెఁ • గుందము లింపుగఁ బూసి భాసిలెన్. 302

గీ. మఱి యశోకద్రుమంబులు • మాలతీ ల
తలును సంపఁగిమ్రాకు లెం•తయును విఱియఁ
బూసెఁ జెన్నొందెఁ గలువలుఁ • బుండరీక
ములును బలుతీరులొప్ప వి•స్ఫుటతమిాతె. 303

గీ. అట్టితఱి దయితాసంగ•మభిలషించి, హరుఁడు నందినిఁ గని రాప్య•ధరముఁ జేరి
మండనముఁ జెంది రమ్మను•మా గిరీంద్ర, జాతని చొచ్చటికనఁ జక్కఁ•జని యతండు

క. వేగఁ జని దేవదేవికి, వేగమె కైసేసి శివుఁడు • విచ్చేయుమనెన్
జాగొనరింప వలపదన, నాగిరిజయుఁ జొళ్ళియంబు•నమరుచుచు వడిన్. 305

క. నీవేగుము వచ్చెదనిఁక, దేవాధీశా నుసన్ని•ధికి నంది! యటం
చా విశ్వజనని పల్కన, నావాఁడటు శివునిదండ • కరిగి వచించెన్. 307

వ. అంతఁ బువ్వుఁబోంటివానియలజడి కోర్వక మట్టుమీఱిన దమకంబున నగ్గట్టువిలు దొరనందినిఁ జూచి.

గీ. ఓరి! బసవన్న! యిల్లేల • యురక వచ్చి
నాఁడ వచటికిఁ జనియుఁ బూఁబోఁడి నటుఁ
దోడితెమ్ము మరలఁ బొమ్ము • తొందరింపు
మన నతఁడుచేరెఁ దిరుగ రౌప్యాద్రిభూమి. ౩౦౮

ఉ. అత్తఱి నత్తెఱంగరసి • యుచ్చ్వసలున్ మఱి యందమొప్పఁ జే
బిత్తరు లింకఁ గొండ జిఁదె • వేళ మహేశ్వరుఁ జెంద నిందు నే
మత్తగజేంద్రయాన శివు • మన్నన లొందె విహార మొందు నా
పుత్తడిబొమ్మ యందఱుఁ • బూజ్యయగున్ త్రిజగంబులందునన్. ౩౦౯

చ. అని యిటు సెల్లరాడ నృప • భాంగని పుత్రిక చిత్రరేఖ యన్
వనరుహనేత్ర యిట్లనియెఁ • బద్మదళాక్షుఁడు మున్ను మోహినీ
తనువున శంభుమూర్తి కెటు • దర్పకరాగము నివ్వటిల్లఁ జే
సెనో యటు లేను గౌరిగను • చిత్తము నుత్తల మొందఁ జేసెదన్. ౩10

గీ. అనుచు వేగఘృతాచిహావనుబెఁగాళి, రూపమున నల్లి చాండిక • రూప మొందె
నల్ల విశ్వాచి సావిత్రి • యయ్యె రంభ, మేనగాయత్రియయ్యె న • మేళ మొప్ప.

— * ఉష పార్వతీరూపంబు నొందుట * —

క. జయ పుంజకస్థలియు విజయ సహజని యయ్యె బాణ • జయునగు నుషయున్
బ్రియ చిత్రరేఖ మదిఁగొని, రయమున నీహార శైల • రాట్సుత యయ్యెన్.

గీ. యోగవిద్యావిశారద • యుష గిరీంద్ర
జాతనువుఁ జెంది దివ్యల • క్షణమనోజ్ఞ
మూర్తియైనఁ గనుంగొని • ముదితలెల్ల
మురిసి రంతయు లోన న • బ్బురముఁ గనుచు ౩౧౪

వ. అంత

క. వీరందఱు శివనికటముఁ, జేరి విలాసము లెసంగ • సింగారము దై
వాఱఁగఁ దిఱుగఁగఁ దమిసే, కూరకహాయెను హరునకుఁ • గొంచెంబేనిన్. ౩15

గీ. అంత జగదీశకాంత న • గాధిరాజ
పుత్త్రి రైసేసివచ్చి వి • భున కెఱంగి

అచటి పొలఁతుల యాకార • మరసి మురిసి
యుషను గనుఁగొని పల్కె మే•లొప్ప నిట్లు. 316

—* పార్వతీదేవి ఉషారూపంబుఁజూచి మెచ్చి వరంబిచ్చుట *—

క. బాలరో! నారూపంబిటు, మేలుగ నొందితివి తమిని • మేకొని యైనన్
నీలలితాకారమునకుఁ, జాలఁగ మెచ్చితిని వరముఁ • జక్కఁగొనుమిఁకన్.

సీ. తరుణి! మాధవసిత•ద్వాదశినాఁ డుష, వాసంబుఁ బొనరించి • పవ్వళింపు
మారాతిరి నిశీథ•మందు నీకలలోన, నీకోరినట్టుల • నీకు విభుఁడు
శర్వాంశజాతుండు • శంభుభక్తాగ్రణి, చక్కని వారిలోఁ • జక్కనయ్య.
నీయిష్టమీడేర • నిన్ను భోగంబులఁ, దనుపు నీకు మగఁడ•తండె కాఁగ

గీ. లండని వరంబొసంగి యా•లలిత యందు
శివునితో భోగసౌఖ్యముల్ • చెందియలరె
వేషధారిను లందఱు • విశ్వవిభుని
మనమునకు మెచ్చి • యిండ్లకుఁ జనిరి వేగ. 318

వ. ఉషయును సంతసంబున శివావచనప్రకారం బొనర్పఁబూని సమయంబు నిరీక్షించుచుండెనంత బాణాసురుం డెందును దన్నును గెలుచునట్టివానిని బ్రతియోధునొకనిఁ గానక.

గీ. తన్నుఁగాయఁగ గోపుర•తలముఁజేరి, యున్న నిఖిలేశ్వరునిఁగని • యొడకిట్లు
మహుతనమున నడ్డె శా•బకహిమాంశు,మకుట! యొకవిన్నపంబిది•మదినిఁజేర్పు

ఉ. చేతులు పెక్కొసంగితివి • చేవయు లావును వాసిమీఱ నీ
చేతులకుఁ బరాబరిగఁ • జెన్నలరించితి వయ్య! యెందు నీ
చేతులతీటఁ దీర్పఁగల • చెల్వుగుశూరునిఁ గాంచకుంటి నీ
వే తొలగింపఁగావలయు • నీదురదన్ జగదేకశంకరా! 320

....* బాణాసురుఁడు మదముచే శివుని యుద్ధంబునకుఁ బిలుచుట *....

గీ. తొడరి పెనఁకువ నాతోడఁ • దునియఁ జేయు
మీభుజంబుల నొకగుట్ట • యెత్తుగా మ
హేశ! యట్టుల మదివచ్చ • యింతునముడుఁ
గడుఁగినుకఁజెంది యిటులనెఁ • గాలహరుఁడు. 321

ఉ. ఓరి దురాత్మ! మోసలువ! ♦ మోసకృతఘ్న! వలాదపాంసనా!
నోరిటు వచ్చెరా యిటు స♦నున్ దురమాడఁగఁ బిల్వ నిప్డు నీ
కీరహియెల్ల నే నిడిన♦దేకద యైనను నీదుకోర్కె యీ
డేఱును మత్సమానుఁడు ల♦యింపఁగఁ జేయును నీదుబాహులన్. 323

గీ. అది యచిరకాలమునఁ నె దై♦త్యాధమా! హా
సంగు భవదీయ మాయుధ♦శాల నుండు
నమ్మయూరధ్వజం బెపు♦డవనిఁ గూలు
నపుడె చేకూరుఁ బెను వి♦గ్రహంబు నీకు. 324

వ అని చెప్పిన ముదితుండై చని బాణుండు ప్రత్యహంబు మయూరధ్వజపతనంబు నిరీక్షించు చుండెనంత మహేశ్వరీవచనప్రకారంబు మధుమాస శుద్ధ ద్వాదశియందు.

గీ. ఉష యుపాసము చేసి మే♦లొప్పనాఁటి. రేయిఁ దామరసాక్షు న♦ర్చించి యంతఁ
బవ్వళించిన నడురేయి♦ బార్వతీవ,రమునఁ గృష్ణమనుమఁడు దా♦రసిలి రహిని.

—* ఉష యనిరుద్ధునితో స్వప్నమున భోగమొందుట *—

గీ. మేలుకొలిపి దనుజరాజ♦బాలనొడిసి, దృఢపరిష్వంగమునఁ దేర్చి ♦ తీయవిల్తు
భోగముల నెంతయేని స♦మ్మోదమొదవఁ, జేసి యంత నె ద్వారకఁ♦జేరె మరల.

వ. తెలవాఱినయంత నబ్బాణాసురదుహిత మేల్కాంచి పాన్పున విభునిం గానక శుద్ధాంతంబంత వెదకి వేసారి తాఁ జెలువునితోఁ గలయుట కలయనుట కొండం బడక నిక్కంబకా నమ్మి యుమ్మలికమ్మునఁ బొగులుచు మజ్జనభోజన సుగంధానులేపన వేణీమండనాదికమ్ము లుజ్జగించి హృదయేశార్పితచిత్తయై యలందురుచుండుఁ జిత్రరేఖ దారసించి కతంబడుగఁగా ననుంగుసఖియగు చెలింగి యగ్గాణవలన తన మనోరథంబీడేఱునని తలంచి యిట్లు వక్కాణించె. 326

ఉ. అక్కరో! చెప్పెదాన విను♦మద్దమరేతిరి నాదు సెజ్జలోఁ
జొక్కపులేఁతజవ్వనపు♦చూపరి యొక్కఁడు సేరి యెక్కుడౌ
మక్కువ బిగ్గకౌఁగిళుల ♦ మానస మూరఁగఁ జేసి ధీరతన్
జక్కెరవిల్తు చెయ్దముల ♦ సంతసపెట్టి చనెన్ యథేచ్ఛమై.

ఆ. ఎవటివాఁడో? జాతి ♦ యేదో? యెట్టుల నిట
కేగుదెంచెనో? మ ♦ ఱేడనుండి

మరల యెందుఁ జనెనో? మానిని! వాని నేఁ
బడయఁగలనొ? లేదొ? భాగ్యమెట్లో? 328

చ. చెలియరో! వాని నీవరసి చెచ్చెర నిచ్చటఁ జేర్పకున్న నీ
చెలి కిఁక నీల్గిపోయనగు సిద్ధము; మాంత్రికయోగసిద్ధికిన్
బలు తెఱఁగుల్ దనర్పఁగల ప్రౌఢికి నీకెవ రీడువత్తురో
యలికులవేణి! నాదు బ్రదు కంతయు నీవశ మెక్కుడేటికిన్. 329

ఆ. అనుచు నేలవ్రాలి నట్టి యబ్బాలేందు, నిటలఁ జూచి మిగుల నేర్పులాఁడి
యైన చిత్రరేఖ యభయహస్తముఁ జూపి, యని యెఁ జెలిమికలిమి యలరనిటులు.

—* చిత్రరేఖ చిత్రపటంబులను వ్రాసి చూపుట *—

చ. బెదరెదవేల? నీప్రియుఁడు విశ్వమునం దెటనున్నఁ బట్టితె
చ్చెద ముదమున్ బొనర్చెదను చిత్రపటంబుల వ్రాతుఁ జూడుమీ!
త్రిదశుల దైత్యపుత్రుల నరీసృపమానవరాజసూనులన్
గుదురుగఁ జూచి తెల్పు మిఁకఁ గోమలి! నీమది నున్న రూపసిన్. 331

వ. అని యిట్లు చిత్తరువులను వ్రాసి చూప నద్దనుజేంద్రకన్యక పటంబుల నెల్లఁ దిలకించి యందుఁ గృష్ణపౌత్రుండగు ననిరుద్ధుపటంబుఁ జూచి బెదరి సిగ్గుఁజెంది మరల తెప్ప వేయక చూచి మురిసి తలవంచి జాలువాపట్టుకుప్పసంబుపైఁ జలువపయ్యెదముసుంగును జక్కఁజేసికొని చక్కన నక్కొమ్మ కిట్లనియెఁ 332

చ. సకి! యితఁడే యితండిఁకను జక్కఁగ నద్దమురేయి నాదు సె
జ్జకుఁ జనుదెంచి మానధన చౌర్యముఁ జేసిన తెక్కలీఁడు ని
ల్వక చనె నెందొ వేగఁ జెయిఁ బట్టుమనో యను శంకఁ జేసి తా
పకమహనీయమంత్రగతిఁ బట్టుకరమ్మిఁక నాదు చెంతకున్. 333

వ. మఱియు వీని రూపంబు నారసిన నుత్తమరాజపుత్త్రుండని యెఱుక సేయు. నాఁడు భవాని యొసంగిన వరంబందునను నిశీథలబ్ధపూరుషుండే విభుండగునని చెప్పుట చేత నుత్తమకులునిగాక యన్యుని నమ్మాన్య చరిత్ర యెట్లు వరించు మఱియు నీసంఘటనంబుగూడఁ దత్ప్రసాదంబుగఁ దలంతునైనను వీని కుల గోత్ర నామముల నెఱుక సేయుమన్న నచ్చెలువమిన్న యులరియిట్లనియె.

ఉ. ద్వారకగోపురంబు యదు ధన్యుఁడు కృష్ణునిపౌత్రుఁ డన్నిటన్
బేరునుఁ బెంపుఁ జేకొనిన వీరుఁడు శంబరవైరిపుత్త్రుఁడున్

శూరుఁడు ధీరుఁడున్ మిగుల ♦ సుందరుఁడౌ యనిరుద్ధుఁ డీతనిన్
గూరిచె గౌరి నీదువయిఁ ♦ గూరిమిఁ బైడికి వజ్రమట్టులన్. 335

క. అనినఁ గడుమురిసి తాఁ జన, తనమాదిగ విష్ణుభక్తి ♦ తత్పర యగుటన్
వనజాక్షుని మనుమని దా.రను జేసెను గాలి యనుచు ♦ రంజిలి వేగన్. 336

చ. చనుమిఁక వేగిరంబటకుఁ ♦ జాతురి మాంత్రిక యోగశక్తియున్
బెనఁగొని తేజుమీఱ యదు ♦ వీరుని దెమ్మిటకుం బ్రియమ్మునన్
పెనుపతి మిత్తి వాతఁబడు ♦ నెచ్చెలిని బ్రదికించికొమ్ము నా
థుని నిటదెచ్చు నంతకిటు ♦ తోయజనేత్ర! తపించుచుండెదన్. 337

....* చిత్రరేఖ మంత్రశక్తిచే ద్వారకకుఁ బోయి యనిరుద్ధునిఁ దెచ్చుట *....

గీ. అనుడు నిది యెంత పనియని ♦ యర్ధరాత్రి
వఱకు నచ్చోటనే యుండి ♦ పరమశివుని
రాణికి మహేశ్వరున కెదఁ ♦ బ్రణుతి సల్పి
పరమగురుమంత్రసిద్ధ యం ♦ బరము నెగసి.

క. కడువడి ద్వారకఁ జని సిరి, నడరెడు ననిరుద్ధు మేడ ♦ కరిగి యచట నొ
ప్పెడు నిజసతులన్ రతులన్, బడలిచి నిదురించియున్న ♦ ప్రద్యుమ్నసుతున్.

సీ. కాంచి శాంబరీమాయను ♦ గ్రమ్మఁ జేసి, కామనందనుతోఁ గూడఁ ♦ గనకతల్ప
మెత్తికొని రయమొప్ప వి ♦ యత్తలమును, జేరి వడి శోణనగరినిఁ ♦ జేరి మీఱి.

గీ. మట్టుమీఱిన విరహాగ్ని ♦ మఱుఁగుచున్న
బాణనందనశుద్ధాంత ♦ భాగమందు
ధరకు దిగి యటఁ బ్రాద్యుమ్ని ♦ తల్ప మునిచి
యుష కెఱింగించి తన వాస ♦ మొందె వేగ. 341

చ. ఉషయు సుగంధసారకుసు ♦ మోదకసేకములన్ బొనర్చి య
ద్విషమశరాత్మజున్ నిదుర ♦ వీడఁగఁ జేసినఁ దెల్విఁ నొంది యా
సుషమతనుండు నల్గడలఁ ♦ జూచి నవౌకముగా నెఱింగి య
ద్విమజవిలోచనన్ గదిసి ♦ విస్మితుఁడై యిటువల్కె ధీరతన్. 342

ఉ. చెలువ! యెవర్తెవీవు? మణి ♦ చిత్రిత మీ గృహమేలు లక్ష్మివై
యలరుచునుంటి వియ్యెడకు ♦ నక్కట మేనటు రాఁగనేర్చితిన్?

గలనొకొ నిన్నుఁబోల్ కలువ • కంటిని చూచినయట్లు దోఁచు వే
తెలుపుము సర్వ మిత్తెఱఁగు • తేటగ నీదు సుధామయోక్తులన్. 343

ఆ. అనుడు లోన మురిసి • యలఁతినగవుతోడ, మదిరనయన మగుకొ • మాఱుఁజూచి
యనియె నెఱుకలేని • యట్టియెడను నెట్లు, చేరినారొ! మిగుల • చిత్ర మిద్ది.

చ. "కలయెడ నిన్నుఁబోల్ గలువ • కంటిని చూచితి" నంటి రట్టులే
యలఘుతరాజ! నీవనిన • యట్లుగ నొప్పెడు చెల్వ నొక్కనిన్
గలఁ గనినట్లు నాకుఁ బొడఁ • గట్టుచునుండె విచిత్ర మొప్ప నీ
కలకిటు కాళ్ళు వచ్చి నినుఁ • గ్రచ్చఱఁ దోడ్కొనివచ్చెనో యిటుల్. 345

గీ. అనుడు మేలము చాలు బా • లా! యథార్థ
మెఱిఁగి యుండియుఁ గైలాట • మేలసేయ
తెలియఁ బల్కుము వే యనిం • దిత మనీషు
లెందునుగ సత్యసారులై • యెపుఁ గాంత్రు 346

క. అన ముసిముసి నగువెలయఁగ, ననిరుద్ధునితోడ నిట్టు • లనె నాసతియుగ
ననుమును రతులన్ దేలిచి, చను నే లాఁతిగఁ దలంప • సౌందర్యనిధీ! 347

గీ. అని భవానీవరంబు తీ • రట్లు గత ది
నార్ధరాత్రంబునందు స • మాగమంబు
నాత్మసఖ చిత్రరేఖ మా • యాబలమునఁ
దన్నిపుడు దెచ్చుటయును నం • తయును దెల్పె. 348

—* అనిరుద్ధుఁ డుషతోఁ గ్రీడించుట *—

చ. హరిజతనూజుఁ డట్టులు ప్రి • యావిని వేదితవృత్తుఁడై కడుగ
హరుసముఁ జెంది యారమణి • నక్కునఁ జేరిచి భూరిమన్మథో
ద్ధురకళలన్ బెనంగి పరి • తోషముఁ గూరిచె బాణపుత్రియున్
గరము రమించుచుండెఁ బ్రియు • కౌఁగిటఁ జేరి యహర్నిశంబులున్. 349

గీ. ఇట్లు వారిర్వు రెంతయు • నింపుమీఱ
నంతిపురమున భోగంబు • లందుచుండ
నంత నొకనాఁడు కావలులై • చరించు
భటు లెఱిఁగి బాణుతోడఁ దె • ల్పఁగ నతండు. 350

చ. కడువడి రోషవేగమునఁ ♦ గన్నుల నిప్పులు రాలుచుండ నె
వ్వఁడు వారియున్న పెన్గుహను ♦ బాలిశుఁడై యిటుచేరె వాని ని
వ్వడ కడతేర్చి రండని ప్ర♦ఘాతబలోత్తమయోధరాజిఁ బం
చుడు వడిఁజేరి వారు యదు♦శూరుని మోఁదిరి యాయుధంబులన్. 351

ఉ. అంత నతండు నొక్క పరి♦ఘాయుధముం గొని వారి నందఱిన్
బంతముమీఱ బాది పరి♦మార్చి జవంబున నార్చె నట్టి వృ
త్తాంతమెఱింగి వేగముగ ♦ నంతకసన్నిభమూర్తి యన్నిలిం
పాంతకుఁ డెక్కుడైన పృత♦నాధిపులన్ గని పల్కె నల్కతోన్. 352

చ. మనుజులకన్యలన్ గొనుట ♦ మానవభక్షుల కొప్పు నెవ్వఁడేన్
మనుజుఁడు మానుపాశనకు♦మారినిఁ బట్టుట వింటిరే! జలం
బున మును గుండ్లు మున్గు నిఁక ♦ మున్గక తేలుచునుండు బెండు లీ
యనువునఁ దల్లక్రిందులయి ♦ నట్లుగఁ దోఁచెడు నాదు బుద్ధికిన్. 353

ఉ. ఒక్కఁడు పెక్కుజోదులను ♦ నుక్కఱఁగొట్టి వధించెనంట! యా
మొక్కలుఁ డెవ్వఁడో పొదివి ♦ ముక్కలుసేయుఁడు ఖడ్గధారలన్
జక్కఁగఁ బొందువేగముగ ♦ శౌర్యము మించు సహస్రయోధులన్
నెక్కొని యక్కశోరుపస ♦ నీఱొనరింపుఁడు బాహుసంపదన్. 354

ఆ. అనియు నట్లు సైన్య♦మర్పించి పంపుఁడు, వా రుపాగృహంబు♦పజ్జనరుగ
దవుల వారిఁగాంచి♦దర్పంబునన్ నింగి, కెగసి పరిఘ మ్రేటు♦లేసి చంపె. 355

చ. అది విని యాతుధానవిభుఁ ♦ డాగ్రహమున్ మదిఁ జెంది మేటి దు
ర్మదమున నావృపాండుని స♦మస్తచమూగణనాథుఁ బిల్చి బె
ట్టిదులగు యోధులన్ గొని క♦డిందిమగంటిమి యుల్లసిల్లఁగాఁ
గదన మొనర్పఁగాఁ గదలె ♦ ఖడ్గధనుశ్శరపాణియై వడిన్. 356

చ. బిఱబిఱ నా యుపాభవన ♦ వీధినిఁ జేరఁగఁ గృష్ణపౌత్రుఁ డా
సురరిపుఁ జూచి జోదులను ♦ జూరొనరించి ప్రభూతరోషవి
స్ఫురణ దలిర్ప శక్తిఁగొని ♦ పోతరమొప్పుచునున్న బాణుపై
నుఱుముచు వేయ హా! యనుచు ♦ నుక్కఱి రక్కసి వ్రాలెఁ జేరిలో. 357

గీ. అసరి వృషభాండు డెంతయు ♦ నక్కజముగ
నక్కుమారుని శౌర్యవీ♦ర్యంబులకుఁ గ

డున్ మురియుచుండ నబ్బాణుఁ డున్ దెమలియు
నంత మటుమాయమై చేరి యంబరమును. 358

—* బాణాసురుఁ డనిరుద్ధుని నాగపాశంబుల బంధించుట *—

మ. శరవర్షంబున ముంచి కృష్ణజసుతున్ జండాహినారాచబం
ధురపాశంబులఁ జుట్టి కట్టి వెలుచన్ దోర్గర్వ మొప్పార న
చ్చెఱుతన్ జంపఁగఁ గత్తిఁ బట్టఁగ వడిన్ సేనాధిపుం డాఁగి యి
త్తఱి వీనిన్ జెఱసాల నుంపు మటు మీఁదన్ జంపవచ్చున్ విభూ! 359

గీ. వంటయింటిలోనుండె లయ్యో బాలికుఁడితఁ
డెట్లు తప్పించుకొని పోవు నింతలోన
బాగుగ విచారమొనరించి వధయొనర్తు
మెప్పుడు వేగిరంపుంబ ను లిడుము లిడును. 360

వ. అనిన నదుఁ గకయున్న నప్పిశితాశనునకుఁ బెద్దయెలుంగున నభోభారతి యిట్లనియె.

ఉ. ఏటికి బాణదైత్య! వధియింపఁగఁ జూచెదు వీని మానుమా
రాటముదక్కి యీతఁడు గౌరంబు మహేశ్వరభక్తుఁ డీతనిన్
బాటలగంధి నీదు సుత భర్తనుగా వరియించె నీతఁడే
సాటిగ నీకు నల్లుఁ డిఁకఁ జంపకు తెంపకు కూఁతుతంతువున్. 361

గీ. మఱియు నీవిప్డు వీనిఁ జంపఁగఁ దలఁచిన, నిపుడె పెన్గిదుమూఁడు నీకెంచిచూఁడు
నీధ్వజము గూలునంతకు నిలువుఁ దాల్మి, యవల నీమదమంతయు నవసిపోవు.

వ. అనిచెప్పిన నప్పు డతం డెట్టకునేనిమాని వాని నవ్వాల తుదముట్టంజేయనెంచి పంజరంబున నునిచి చనినంతననిరుద్ధుండు దందశూకవిషవిద్ధుండై పరితపించుచు నభీష్టమహాదేవియగు దుర్గం దలంచి యిట్లు నుతించె. 363

గీ. శివ! మహేశ్వరదేవి! సంతోషిణి! ప్రసన్న, దుఃఖనాశిని! పన్నగస్తోమదగ్ధ
తనుఁడనై కట్టఁబడియుంటిఁ దల్లి! వేగ, సాఁకుమిఁక దందశూకపాశములఁ ద్రుంచి.

గీ. నీవతియు నీవు దక్కన నితరు లెవరు, గలరె భక్తుల నేల జగంబునందు
సర్గరక్షాంతకారిణి! చండికా! యశోద! లేలెమ్మ! దారమ్మ! సాకుఁ బాప.

వ. ఇట్లు ప్రార్థించినయంత నమ్మహాదేవి భక్తపరతంత్రయై మహామాయాస్వరూపంబున నమ్మహారాత్రియందుఁ దఱిసి మణినూపురాలంకృతంబగు వామపాదంబు ఘాతంబునఁ బంజరంబుఁ బగులఁదన్ని యనిరుద్ధు వెడలించి నాగపాశంబులఁబాపి వేవేగఁ దిరస్కరిణీయోగంబున నుషాంతఃపురంబునందుఁ జేర్చిన నతండుఁ బ్రీతుండై యుషతో సుఖంబుండె నంత ద్వారకాపురంబున వసుదేవాది దేవేరులు రతీప్రద్యుమ్నులును ననిరుద్ధునిఁ గానక శోకాకులులై శ్రీకృష్ణున కెఱిఁగించిన నతండును రుక్మిణి మున్నగువారు దుఃఖంబునఁ గ్రాఁగుచుఁ గాలరుల నెల్లయెడల నారసి యనిరుద్ధుజాడ నెఱుంగిరండని పనిచి రంత నాలుగు నెలలమీఁద నొక్కనాఁ డబ్బలితనూజుని మయూరధ్వజం బబ్బురంబుగ దుర డబ్బాటుగాఁ బడమి వ్రాలియుండుటంజూచి యతండు కరకంఠూతి వాయునని వికవికనవ్వుచు యుద్ధసన్నద్ధుండై ప్రతివీరాగమనంబునకై నిరీక్షించుచుండె

— * శ్రీకృష్ణుఁడు బాణాసురునిమీఁదికి యుద్ధమునకు వచ్చుట * —

నంత నవ్వాసరంబునను నారదుండు శ్రీకృష్ణునిఁ దారసించి యనిరుద్ధోదంతం బెఱింగించిన నవ్వాసుదేవుం డించుక నగచి సత్వరంబున బలభద్రసాత్యకులను, గదప్రద్యుమ్నసాంబసారణాదులను దోడ్కొని ద్వాదశాక్షౌహిణీబలంబులతో గరుత్మంతు నధిష్ఠించి శోణితపురంబుఁ జేరి నగరంబు ముట్టడించి రణభేరీధ్వానులొనర్చినంత కోటగవను గాచుచున్న పేసికంటిదొర కుమారులందోడ్కొని ప్రమథదనుజానీకినులతోఁ గూడి ప్రధనంబునకేతెంచినంత నయ్యిరుతెగలవారి కిట్లు సంకులసమరంబు పొసంగె. 366

తే. వాసుదేవ శివులకు శం•బరదమన గు
హులకుఁ గూశ్మాండ కూపక•ర్ణులకు హలికి
సాంబ బాణసుతులకు వ్యా•ఘ్రగరుడులకుఁ
దక్కువారల కిట్టులే • తనరె దురము. 367

తే. తవిలి బవరంబుఁ జూడ నెం•తయును వేడ్క
జేసి యాకసమందు దే•వేలగములు
సిద్ధగంధర్వులచ్చరల్ • చెలఁగి పుష్ప
కములనెక్కి కనంగ న•క్కయ్య మొప్పె. 368

క. కృష్ణుఁడు నడుపఁగ వేజయు, తృష్ణన్ గొని ఘోరకదన • దీక్షాపరతన్
వృష్ణివరు లేచి రణకా, శిష్ణులగుచుఁ బ్రమథదనుజ • సేనల మీఁఱన్. 369

చ. కనుఁగొని శూలపాణియును స్కందుఁడు గర్జనముల్ బొనర్పఁగా
వెనుబడియున్న సైనికులు వీఁకఁ జెలంగి కడంగియార్చి రం
తనె మురసూదనుండు పురదానవహంత పయిన్ మహాస్త్రరా
జినిఁ బఱపన్ దదస్త్రములచే శమియింపఁగఁ జేసె శర్వుఁడున్. 370

చ. హరియును మచ్చరంబున విషాగ్నుల నూరక గ్రుమ్మరించు దు
ర్ధరశరరాజి శంకరునిఁ దాఁ బొదువన్ వికటాట్టహాసవి
స్ఫురితముఖారవిందుఁడయి భూధరచాపుఁడుఁ గృష్ణుమేన ని
ష్ఠురశరపఙ్క్తి నాఁటినఁ గడున్ గడునొచ్చి విషణ్ణమూర్తియై. 371

—* శైవజ్వరముచే వైష్ణవజ్వర మోడి శివుని నుతించి యభయ మొందుట *—

క. హరి వైష్ణవజ్వరంబును, స్మరియించి పినాకినొంపఁ జక్కఁబనుపఁగా
హరుడును శైవజ్వరమున్, సరగఁదలఁచి పంప నవ్వి సమర మొనర్చెన్.

*సీ. శాంభవజ్వర మెగసి విస్తారశౌర్య, సారమేర్పడ శీతలజ్వరమనంగఁ
బొలుచు వైష్ణవజ్వరమును బొదివిపట్టి, మర్దనము చేయ నుంకింప మఱుఁ బాసి.

గీ. ప్రాణభీతినిఁగొని మహేశాంతికమును
జేరి నుతుల నలర్పఁగా శివుఁడు మెచ్చి
యభయవరమిచ్చి యిట్లనె నపుడు వైష్ణ
వజ్వరముతోడ వాత్సల్యభావమెంచి. 374

క. అడలకు శీతజ్వరమా!, విడువుము మజ్జ్వరభయంబు విశ్వమున నిఁకె
వ్వఁడు చదివిన నీవాదం, బడలఁడుసుమి! జ్వరభయమున నాతండెపుడున్.

వ. అని చెప్పిన నంతనయ్యది సంతసించి శివునకు మ్రొక్కి చనియె నటుమీఁద.

గీ. గుహుఁడు ప్రద్యుమ్ను నోడిచెను కూపకర్ణుఁ
డల్లకూశ్మాండుఁడున్ సీరి నాక్రమించి

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చతుఃపంచాశోఽధ్యాయే –
శ్లో॥ మహేశ్వరోఽథ తం దృష్ట్వా । యాంతం స్వం విసృజజ్జ్వరం । మాహేశ్వరో వైష్ణవశ్చ । యుయుధాతే జ్వరావుభౌ । వైష్ణవోఽథ సమాక్రంద । న్మాహేశ్వర బలార్దితః । అలబ్ధ్వాభయమన్యత్ర । తుష్టావ వృషభధ్వజం । అథ ప్రసన్నో భగవాన్ । విష్ణుజ్వరనుతో హరః॥ విష్ణు శీతజ్వరం ప్రాహ । శరణాగత వత్సలః॥ మహేశ్వర ఉవాచ॥ శీతజ్వర ప్రసన్నోఽహం । వ్యేతు తే మజ్జ్వరాద్భయం । యేనా స్మరతి సంవాదం । తస్య న స్యాత్ జ్వరాద్భయం । సనత్కుమారః – ఇత్యుక్తో రుద్రమానమ్య । గతో నారాయణజ్వరః ॥

రాశరాసురపుత్త్రికుం • డడరి సాంబు
నోడఁబుచ్చెను జయఘోష • ముప్పతిలఁగ. 377

క. నందియు శృంగమ్ములతో, డం దాక్కొనిఁ గ్రుచ్చికడు నొడవుగఁ బడన్ జి
మ్మం దందశూకవైరి క,డింది యసృగ్ధారలొలుఁ • డీల్వడి పఱచెన్. 378

—* శ్రీకృష్ణుఁడు శివునిచే నోటువడి నుతించుట *—

*మ. యదునాథుం డదియెల్లఁ గన్గొని విరూ • పాక్షుండ్ మహేష్వాసునిన్
గదనంబందు జయింపలేననుచు న • ల్కన్ బాసి శ్రీశంకరున్
గదియన్ గాఁజని మ్రొక్కి దోయిలిడి వి • జ్ఞప్తిన్ బొనర్చెన్ మహే
శ! దయాబ్ధీ! శరణాగతార్తిహరణా! • సర్వాత్మ! మృత్యుంజయా! 379

గీ. విశ్వసర్గానుపోషణ • విశసనాది, హేతువై బోధరూపుఁడై • యింపెసంగు
శాంతులింగస్వరూపు నీ • శ్వరునిఁ గొలుతు, నెల్లవేళల నొకభంగి • నెసఁగుదారను.

గీ. కాలము స్వభావమును ద్రవ్య • కర్మజీవ
ములు నసువులాత్మ యేతత్స • మూహ వికృతి
బీజరోహ ప్రవాహమై • వెలయు జగము
నీదు మాయయె కొలుతు ని • ర్గుణ! నిన్ను. 381

గీ. విత్తనమునుండి మొలకయు • విత్తు మొలక
నుండి యెట్లు ప్ర • వాహమట్లొప్పు మీఱ

---

* శివపురాణే యుద్ధఖండే చతుఃపంచాశోఽధ్యాయే –

శ్లో॥ అథ విజ్ఞాపయామాస । నతో భూత్వా కృతాంజలిః । శ్రీకృష్ణ శ్శంకరం భక్త్యా । ప్రపన్నో భక్తవత్సలం । దేవదేవ మహాదేవ । శరణాగతవత్సల । నమామి త్వానంతశక్తిం । సర్వాత్మానం పరేశ్వరం ... ... దేవదత్త మిదం లబ్ధ్వా । నృపోఽశ మజితేంద్రియః । యోఽనాద్రియేత త్వత్పాదౌ । సోఽచోఽప్యాత్మవంచకః । త్వదాజ్ఞయాఽహం భగవాన్ । బాణదోశ్ఛేత్తుమాగతః । త్వయైవ శప్తో బాణోఽయం । గర్వితో గర్వహారిణా । నివర్తస్వ రణాద్దేవ । త్వచ్ఛాపో న వృథా భవేత్ । ఆజ్ఞాం దేహి ప్రభో మే త్వం । బాణస్య భుజకృంతనే । ఇత్యాకర్ణ్య వచశ్శంభుః । శ్రీకృష్ణస్య మహేశ్వరః । ప్రత్యువాచ ప్రసన్నాత్మా । కృష్ణం నత్వా మహేశ్వరః॥ మహేశ్వర ఉవాచ – సత్యముక్తం త్వయా తాత । మయా శప్తోఽభిదైత్యరాట్ । మదాజ్ఞయా భవాన్ ప్రాప్తో, బాణదోర్దండకృంతనే । కింకరోమి రమానాథ । భక్త్యాధీన స్సదాహరే । పశ్యతో మే కథం వీర । స్యాద్బాణ భుజకృంతనం । అతస్త్వం జృంభణాస్త్రేణ । మాం జృంభయ మదాజ్ఞయా । తతస్త్వం కురుకార్యం స్వం । యథేష్టం చ సుఖీభవ ॥

నెడ తెగక యెంతయేనియు ♦ నెసఁగుజగము
నీదుమాయయె కాదొకో ♦ నిత్యమూర్తి! ౩౩౨

గీ. వాఙ్మయబ్రహ్మమందుఁగు ♦ ప్తముగనున్న, యపరబ్రహ్మమీ వెని ♦ న్నకలుషాత్ము
లైనవారుచిదాకాశ ♦ మనుచుఁజూతు, రద్వితీయమహేశ్వరా ♦ నాదిపురుష! ౩౩౩

క. నీమాయచేత జగములు, వేమఱు మోహంబుఁ జెంది ♦ విత్తసుతస్త్రీ
కాములయి దురితనీరధి,లో మునుఁగుచుఁ దేలుచుండు ♦ లోకార్తిహరా!

క. నీవొసఁగిన యీజగమునఁ, గావలుఁడై నీదు పాద ♦ కమలములయెడన్
దావేడ్కఁ బూనకుండిన, నావాఁ డాత్మఘ్నుఁడగు మ ♦ హాదేవ! కడున్.

క. కగ్గాడి దైత్యుఁడీతం, డెగ్గనకయె నిన్నుఁ జెనక ♦ నేతెంచె నిటుల్
నిగ్గగు నీ శాపబలం, బిగ్గతి నను దోడితెచ్చె ♦ నీతని నొంపన్. ౩౩౬

— ✽ శ్రీకృష్ణుఁడు బాణుని జయించుటకై శివుని సెలవడుగుట ✽ —

చ. సెలవునొసంగు వేగ నిఁక ♦ చెన్నటి రక్కసి నిక్కఁబాపి చే
తులు బలివేతుఁ గాకులకుఁ ♦ దొల్లు మిఁకన్ సమరాంగణస్థలిన్
దలఁపుము నీదు శాప మది ♦ తథ్యవచస్కముఁ గాఁగ నీ కృపన్
వెలయఁగఁ జేయు మాపయి న ♦ వీనసుధాకరఖండమండనా! ౩౩౭

వ. అనిన శ్రీకృష్ణునకు శివుం డిట్లనియె.

చ. నిజ మిది దేవకీతనయ! ♦ నీవిఁక వీని భుజాసహస్రమున్
రజమొనరింపఁ జెల్లు నయి ♦ నన్ గనుచుండియు భక్తపీడ నో
ర్వఁజనునె? చెప్పెదన్ విను ము ♦ పాయము నాపయి జృంభణాస్త్రమున్
వ్రజపరిపాల! వేయు నిదు ♦ రన్గొనెదన్ విజయంబు నీకగుఁ. ౩౩౮

ఆ. మున్నె యిడితి కాదె ♦ మురహర! వరము నీ, కప్రమేయబలము ♦ నాజిలోన
నన్నుఁ దొడరి కదియ ♦ నాకన్న మిన్నయౌ, నట్టులదియునగ్గె ♦ యఁగును గనుము

గీ. అనుడు వనజాక్షుఁ డెక్కుడు ♦ హరుసమొంది
జృంభణాస్త్రంబు నపుడు యో ♦ జించి పరవ
భక్తవశ్యుఁడై నిదురించె ♦ ఫాలనయనుఁ
డాప్రమథవీరగణముతో ♦ నాయదనున. ౩౩౯

వ. అంత.

క. పగతుఱ గుండెలు పగులఁగ, మిగుల గుణధ్వనియొనర్చి మించు నలహరిన్
దగఁ జెనకఁ దలఁచి బాణుం, డొగి మూలబలములఁ గొని సముద్ధతి మెఱయన్.

గీ. అల వృషాండుని సూతుఁగా నలవరించి
ఘనగదా శరచాప ఖడ్గములఁ దాల్చి
వీరపాణంబుఁ బొనరించి మీఱి రక్త
నేత్రుఁడై రథమెక్కి యనిసేయఁ గడఁగె 392

గీ. యుద్ధభూమికిఁ జని యందు యోధవరుల, నెల్ల [illegible] హేతుఁ డత్యు
మారులను జూచి కడువడి శౌరిసేన, జొచ్చి యరులను హరులను జూరచేసె.

చ. గరుడుని నొక్కవాలమునఁ [illegible] తగఁ జేసి [illegible] హాలాయుధున్
బిరుదఱఁ బంచభల్లముల బిట్టలరించి [illegible] సాత్యకిన్
సరవిగ నిర్వదేసి ఘనసాయకరాజి నెలార్చి యంత న
మ్మురహరు నూఱుకోలల సముద్ధతిఁ గప్పి నగెన్ నదింపుచున్. 394

గీ. మేలిజోదుల మదకరిజాలములను గుజ్జుపుర్ దళములఁ జొన్న గోసినట్లు
నఱికె నెత్తురువాఁగులు నిరిపి మీఱె, భయదమై తోఁచె యుద్ధభూభాగమపుడు.

వ. అంతఁ గృష్ణుం డక్కజంపడి తెమల్చికొని యుక్కుమీఱి బాణాసురుఁ జేరి

చ. హరులను జంపి సూతుపయి నర్వది భల్లములేసి చాపమున్
విఱుగఁగఁ జేసి బాణుపయి వేయిశరంబులనేసి యార్చినన్
సురరిపుఁ డోహటింపకయె చూపఱు మెచ్చ మఱొండు విల్లునున్
గరమునఁ బూని శౌరిపయిఁ గాండశతంబు నిగుడ్చె నార్చుచున్. 397

గీ. బాణుశరములఁ బొడిచేసి వాసుదేవుఁ, డాత్మ శంకరుఁ దలఁచి రయమున బాణు
చేతివిలుఁ బొల్లుచేసి యాశీవిషోప, ముల శరమ్ములఁ గ్రమ్మఱఁ బొదివె బాణు.

క. హరి వేసిన సాయకముల, సరకుఁగొనక దునిమి యసుర శౌరిన్ గద ను
క్కఱమోఁదిన రణతలమున, హరి వడివడి లేచి యంత నాఱని కినుకన్.

శా. కంసారాతి ప్రచండరోషమునఁ జక్కన్ జక్రముం బట్టి య
మ్మాంసాహారు రయంబునం బొదివి దుర్మాంసోరుతద్బాహులన్
ధ్వంసంబొందఁగఁ జెక్కఁ దున్మి తలఁ ద్రుంపన్ బూనఁగా దైవతో
త్తంసుం డాహరుఁ డేగుదెంచి యనియెన్ దానిట్లు పద్మాక్షుతోన్. 400

—* శ్రీకృష్ణుఁడు బాణునిఁ జంపక విడచుట శివునకు వానిమహిమ *—

ఉ. వేయిభుజంబులందు నిరు • వేఁదవిలోచన! దక్క నాల్గిఁకన్
నా యిడినట్టి శాపవచ • నంబది చెల్లెను వీని నాశముఁ
జేయకుమింక వేయునిఁక • జేయుము చక్ర మవక్రసారమున్
నాయదిగాదె చక్రమిది • నట్టదె మున్ను దధీచి నేయఁగాన్. 401

చ. అన హరునాజ్ఞ దైత్యువిడి • యచ్యుతుఁడంతనె తొలఁగె బాణుఁడున్
గనకగిరీంద్రధన్వుఁ బొడ • గాంచి కరంబులు మోడ్చి భక్తపా
లన! నిఖిలేశ్వరేశ్వర! కై • లాధర శేఖర! లోకసుందరా!
నను గరుణించి మన్నితి వనాది! కృపామయమూర్తి! శంకరా! 402

—* బాణాసురుఁడు శివుని వినుతించి నృత్యంబు సేయుట *—

సీ. నీవె బ్రహ్మంబవు • నీవె యప్పరమాత్మ, నీవె సర్వవ్యాపి • వీవె విభుఁడ
వీవె విరాట్టవు • నీవె బ్రహ్మాండత,నుండవు సర్వాన్వి • తుండ వీవె
పొక్కిలి వినుతెర్వు • మోముగ్గిరేతస్సు, జలము వీనులు దిశల్ • తలదివంబు
పదములు భువి మనం • బది చందురుఁడు చూపు, భానుండు కడుపకూ • పారవిభుఁడు

గీ. బుద్ధి విధి కుంతలము లంబు • ముక్కు లెదయు
ధర్ముఁడు త్రినేత్రము ల్గుణ • త్రయము సోమ
రాజి యోషధివితతి స • ర్వమయమూర్తి
వీవె పురుషుఁడ వమలాత్మ! • యిదియె ప్రణుతి. 403

వ. అనుచు నస్మృగ్ధార లొక్కుమ్మడి గురియుచుండ మెల్లనలేచి హరునిముందఱ నాలీఢప్రత్యాలీఢ పదంబులతో వివిధాకారంబులగు స్థానకంబులతోడను భ్రూక్షేపసహితంబులగు ముఖవాదసహస్రంబులతోడను శిరఃప్రకంపసహస్రంబులతోడను వివిధాకారంబు లమర నద్భుతసుందర తాండవంబొనర్చినభక్తవత్సలుండగు పరమేశ్వరుండు సంతుష్టుండై వరంబడుగుమనిన నలరి బాణుం డిట్లనియె.

—* శివుఁడు బాణాసురునకు వరంబు లిచ్చుట *—

సీ. పసుదేవసూనుండు • ప్రయ్యాలొనర్చిన, చేతులఁ గాయంబు • చెల్లుఁగాక
సాతత్యభావంబు • జానుమీఱఁగ నీదు, పదభక్తి నిండార • బరఁగుఁగాక
అక్షయంబైన నీ • యతులగాణాపత్య,మొంది నిన్ గొలుచుచు • నుండుఁగాక
హరితోడ సర్వది • వ్యావళితోడుత, నిర్వైరమతి నాకు • నెగడుఁగాక

గీ. నాదు తనయుఁడు బొడమిన • నందనుండు, మేలుగా నిప్పురంబును • నేలుఁగాక
తమమురజమును ననుఁబాసి•తఱలుఁగాక!, నీదుభక్తులచెలిమి రా•ణించుఁగాక!

వ. ఇట్లు గోరినంత శంకరుండు తథాస్తు యొసంగి తనయులతో నంతర్ధానంబు నొందె నంత బాణుండు గాయంబులయపాయంబుఁబాసి సంతుష్టుండై శ్రీకృష్ణునిఁ గామపాల సాత్యకి ప్రద్యుమ్నాదులను బహూకరించి స్వభవనంబునకుఁ గొని పోయి యుషానిరుద్ధుల రప్పించి యనునయించి యందఱకు భోజనతాంబూల చందనసురభికుసుమంబు లొసంగి కాంచనాంబరంబులఁ గట్టనిచ్చి నవరత్నా లంకృతజాంబూనదభూషణంబు లనేకంబు లర్పించి కూఁతున కల్లున కపరిశా నేకహిరణ్యారాసుల నొసంగినంత శ్రీకృష్ణుండు బాణుని గౌరవించి మనుమనితో మనుమరాలిన్ దోడ్కొని జయభేరులతో ద్వారకాపురంబుఁ జేరి సుఖంబుండి రంత బాణుండును శివప్రసాదంబున రుద్రానుచరాగ్రణి యయ్యెనిట్లు బాణా సురానుగ్రహ కథనంబుఁ జెప్పితినిట్లె మహేశ్వరుండు కాశీపురియందు గజా సురుని వధించెనింకను నందే వ్యాఘ్రరూపియగు దుందుభి నిర్హ్రాదుండనుదైత్యుఁ బొలియించి వ్యాఘ్రేశ్వర లింగంబై యందుఁ జేరొందెనింక మహేశ్వరి విద లోత్పల దానవుల సంహరించెనద్దానినిఁ జెప్పెదవినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 406

—* విదలోత్పల దానవ సంహారము *—

క. విదలోత్పల నామంబులఁ, బొదలెడు నిరువురు దనుజులు • పురుషునిచేతన్
జదియని యట్టులఁ బద్మజు, కుదురగు వరమొందిమిగిలి • కొంటెలయికడున్

గీ. వేల్పులందఱినోడిచి తే•ద్విత్తములను, జూఱగొని యందునందును•సొగసుకత్తె
లైన పడుచులఁబట్టుచు•నహరహంబు, దిర్గుచుందురు నెల్లెడ•దీమసమున. 407

గీ. వారిపోతర మార్పఁగ • వనజభవుని
యానతిం జేసి నారద • మౌని యొక్క
నాఁడు వారలఁ జేరి య•న్నాకరిపుల
యర్చలను గొని వర్ణించె • నార్య నిట్లు. 408

ఉ. ఏమని చెప్పఁగల్గుదు మ•హేశ్వరి చక్కఁదనంపు టక్కజం
బామహనీయుఁడౌ శివుఁడె • యారయఁగాఁ గలవాఁడు నిక్కమా
భూమిధరేంద్రనందనయె•పూజిత యెల్ల జగంబులం దిఁకఁ
భామ యెవర్తెయేని యు•పార్వతిఁబోలఁగ లేదు రూఢిగన్. 409

క. అనిచెప్పి తఱలె నంతన, దనుజులు మనసిజుని మేటి దాడికిలోనై
వనరుచు నెట్టులనేనియుఁ, జని గౌరినిఁ దెత్తుమనుచుఁ జటులరయమునన్. 410

చ. గొనకొని పార్వతీశివులు సూరిమిఁ గాశిఁ జేరి యుండుటన్
విని యటకేగి పొంచి యట విశ్వవిభున్ జగదేక సుందరిన్
గనుఁగొన రోయుచుండ నిటఁ గౌతుక మొప్ప మహేశ్వరాగ్రమం
దనఘ భవాని కందుకవిహారము సేయుచు నుండె నెంతయున్. 411

క. అయ్యెడనునఁ బిశితాశను, లయ్యెడ కగుదెంచి చూచి యుబ్బురపడి పే
ర్గొయ్యలయి యుమనుఁ బట్టఁగ, నొయ్యనఁగొని శాంబరీసముద్ధరమాయన్.

ఆ. చదలఁ జేరి గౌరి సరసకేగఁగఁ జూచు, వారి నరసి మృత్యుభంజనుండు
వేగ నుమకుఁ గన్నుసైగ చేసిన నంత, యెఱిఁగి యగజ యెంతయోని నగుచు.

సీ. చక్రహారంబట్టు బంతి విసరి పలాద
యుగ్మమును గొట్ట వారలు హాయనుచుఁ బు
డమిని బడి తన్నుకొనుచుఁ బ్రాణములు వదలి
రమరు లలరులఁ గురిసిరి యంబపైని. 415

క. కందుకమదియును సురముని, బృందంబుల యాచ్న నొక్క పృథులింగంబై
యందమరఁ గందుకేశుఁ డ,నందగ జ్యేష్ఠేశలింగ నైకటభూమిన్. 416

వ. అంత హరివిరించనాది సురవ్రజంబు లమ్మహాలింగంబు నర్చించి శివునిచే నభీష్ట వరములొంది స్వస్థానంబులకరిగి రిఁక నేమి విన వలతు రెఱింగింపుఁ డనిన మునులు సూతునకు మహాత్మా! శివుని యష్టాశీతిలీలల నెఱింగింపుమనుటయు.

క. భోగీంద్రహారవిలసద్భోగేశ్వరచరణకమలపూజాజాగ్ర
ద్భోగార్యసోదరీ! చిద్భోగల సచ్చిత్తతోయభూ! లక్ష్మ్యంబా! 418

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి యుద్ధఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

మరా:— ఈ యుద్ధఖండమందలి యంధకాసురవధోపాఖ్యానము పునరుక్తి గాకుండుటకై యిచ్చట మాని లింగవైభవఖండమందుఁ జేర్పఁబడినది.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లీలాఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

విలసదద్భుతాన్వయ
జీవనరాశీందు సకలశివదేశికపు
త్రా! విద్యానందాత్మక!
భావజరిపురూప! వీరభద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపుము సూతకథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

—* శివలీలావతార పరిగణన *—

గీ. శివుని లీలావతారముల్ • చెప్పఁగలనె
లెక్క లేనట్టు లొప్పెడుఁ • బెక్కు లవ్వి
నుడివె మును కొన్ని నందికే•శుఁడు సనత్కు
మారునకుఁ దెల్పె నాతండు • మాగురునకు. 3

క. ఒడికమ్మైన దేశికుఁ డటు, నుడివెను శిష్యులకు మాకు • నుతగుణగణు లి
య్యెడ మీకుఁ జెప్పుదు నాలింపుఁడు లోకహితములు భోగి•భూషణు లీలల్. 4

వ. మహేశ్వరుండు మున్ను సర్గకాముండై ధ్యానంబొనర్చు పరమేష్ఠికి సాయంబుఁ జేయఁగోరి శ్వేతలోహితంబను సందొమ్మిదవ కల్పంబు మొదలుచేసి యిరువది మూడవ కల్పంబువఱకు శ్వేతలోహి తారుణ నీల హేమ ధవళ వర్ణంబులతో

సద్యోజాత వామదేవాఘోర తత్పురుషేశానావతారంబులొందుడు వారొక్క రొక్కరు పుత్త్రచతుష్టయంబు నొంది విధాతకు విజ్ఞానంబును సర్గశక్తి నొసంగిరి. (౧౧) ఇంకను శివుఁడు శర్వ భవ రుద్రోగ్ర భీమ పశుప తీశాన మహాదేవ రూపంబులతోఁ గ్రమంబుగ భూ మ్యుదకా గ్ని మరు దా కాశ క్షేత్రజ్ఞార్క నిశాకర పదార్థంబుల నధిష్ఠించి యీ యష్టతనువులతో నిండి చరాచర విశ్వమయుండై యెసంగె. (౧౩) అనంతరంబున స్వరచితంబగు సర్గంబు వృద్ధి నొందమి నారసి విధాతృండు మిథునసృష్టిం జేయనెంచియు స్త్రీసర్గంబునందు శక్తుండుగాక మహాదేవునిగూర్చి తపింపుడు నచిరకాలమ్మున నమ్మహేశ్వరుండు స్వాంతర్లీనంబగు శక్తి నర్ధతనువునన్ బహిర్గతంబుఁ గావించి యర్ధనారీశ్వరుండై యజునకుఁ బొడసూపి శక్తిచే నాతనికి స్త్రీసర్గశక్తి నొసంగించె (౧౪)

ఇంకను ప్రథమ ద్వాపరంబందు శివుండు శ్వేతుండనుమునియై శివతోఁ గూడి హిమవచ్ఛిఖరంబందలి ఛాగలపర్వతంబందు వసించి శిష్యచతుష్టయంబుతో స్వాయంభ్రభుఁడను వ్యాసునకు స్వాత్మప్రబోధం బొనర్చె-ఇంకను ద్వితీయ ద్వాపరంబు మొదలుచేసి యష్టావింశద్ద్వాపరంబులవఱకు శివుఁడు సుతార దమన సుహోత్ర కంక లోకాక్షి జైగీషవ్య దధివాహన ఋషభ యోగి భృగుతుంగ తపో త్రి బలి గౌతమ వేదశిరస్క గోకర్ణ గుహావాసి శిఖండి జటామా ల్యట్టహాస దారుక లాంగలి శ్వేతకేతు శూలి ముండి సహిష్ణు సోమశర్మ లకులీశ్వరులను నవతారంబులనొంది యథోచితంబుగఁ గొన్నిట శిష్యచతుష్టయంబుతో మఱికొన్నిటఁ బుత్త్రచతుష్టయంబుతో సత్య భార్గవాంగిర స్సవితృ మృత్యు శతక్రతు వసిష్ఠ సారస్వత త్రిధామ త్రివృచ్ఛత తేజో నారాయణ రక్షాఖ్య త్ర్యయ్యారుణి దేవ దేవకృతంజయ ఋతుంజయ భారద్వాజ గౌతమ వాచశ్రవ శుష్మాయణ తృణబిందు యక్ష శక్తి పరాశర జాతకర్ణ పారాశర్యాఖ్యులను నామంబులనొప్పు వ్యాసునకు బ్రహ్మ విద్యా ప్రబోధం బొనరించె(౪౨) అంతమీఁదశిలాదముని పుత్రార్థియైతపింప స్వాంశంబున నందికేశు నవతరింపఁజేసె (౪౩).

అమీఁద భైరవుఁడై యవతరించి యసత్యంబాడిన విధాతృని పంచమ వదనంబును జిదిమివేసె (౪౪) మఱియు హిరణ్యాకశిపుని సంహరించిననృసింహమూర్తి జ్వాలలచే లోకధ్వంసంబగు టారసి దేవప్రార్థితుండై మహేశ్వరుండు శరభావతారంబొనర్చి నృసింహతను సంహృతిన్ బొనరించె (౪౫)

విశ్వానరుండనుముని కపత్యంబులేకుండుట నమ్మునిని తపించినంత స్వకీయాంశంబున గృహపతియను నామంబున నాతనికాత్మజునిగ నవతరింపంజేసె (౧౪)

క. ఆగృహపతి యధికతపో, యోగంబున శివునికరుణ నొంది స్థిరాయు
ర్భోగంబుల దిక్పాల, శ్రీగరిమముఁ జెంది యలరె సిద్ధమునీంద్రులా! 6

వ. ఇంకను హరిసహాయంబుచే రక్కసుల కంజనీయక యమృతపానం బొనర్చిన దివ్యు లహంకరింపంగా యక్షేశ్వరావతారంబొంది యవ్వారి గర్వంబు నడిపె (౧౫) వెండియునిక మహాకాలుండు తారుండు భువనేశ్వరుండు శ్రీవిద్యేశ్వరుండు భైరవుండు శివుండు ధూమవంతుండు బగలాముఖుండు మాతంగుండు కమలుండను దశావతారంబులొంది మహాకాళి తార భువనేశ్వరి శ్రీవిద్య భైరవి భిన్నమస్త ధూమవతి బగలాముఖి మాతంగి కమల యను నామంబుల చేత నవతరించిన శక్తులంజేపట్టి లోకరక్షణం బొనరించె (౧౬)

ఇంకను రక్షోబాధితులగు దేవతల యలజడిఁ గాంచి కశ్యపప్రార్థనచే మహేశ్వరుండు కపాలి పింగలుండు భీముండు విరూపాక్షుండు విలోహితుండు శాస్త జపాదుం డహిర్బుధ్న్యుండు శంభుండు చండుండు భవుండు నను పదునొకరై యవతరించి యసురులఁ భంజించి వేల్పులను రక్షించె (౧౭) అత్రి యను మునీశ్వరుండు పుత్రకాముండై త్రిమూర్తులఁగొల్చిన మువ్వురయ్యనఘునకుఁ బుత్త్రులై పొడమునట్లు వరంబిచ్చినకతంబున శివుండు దూర్వాసుండను పేరున నత్రిపుత్త్రుండై యవతరించె (౧౮) ఇంకను దొల్లి శివవీర్యంబు సంగ్రహించిన మహాబలుం డద్దాని నంజలియందు సమర్పింపుడు శివాంశతో హనుమానుం డవతరించి రామకార్యంబునందు సాయంబొనర్చె (౨౦) మహాకాలుం డను గణపాలుండు శివాశవుండై మహేశ్వరునిచే ననుగ్రహింపంబడి శివశాప ప్రకారంబు శివాంశచే భేతాళుండను భూతపతియై యవతరించె (౨౧) తొల్లి పాతాలవాసినులగు స్త్రీలంజవిలి విష్ణువు పుత్త్రులఁగని యందు వసించి లోకరక్షణంబు మానియుండుటను శివుండు దేవప్రేరితుండై వృషేశ్వరావతారంబున నిగ్రహించి విష్ణువును స్వధర్మనియంత్రితునిగా నొనర్చె (౨౨) దధీచిమునికిం దత్సతియగు సువర్చాగర్భమందు స్వాంశంబునఁ బిప్పలాదమునియై యవతరించి తపోవైభవంబు నెఱపె (౨౩) మహానంద యను వేశ్యఁ బరీక్షింపఁగోరి వైశ్యపత్యవతారంబుఁ జెంది యాపెఁ బరీక్షించి మోక్షంబు నిచ్చె (౨౪)

భద్రాయు వను మహారాజును బరీక్షింపఁగోరి మాయాశార్దూలావతారంబు నొంది (౨౫) మాయాద్విజుండై (౨౬) పరీక్షించి శుద్ధుండగు వేనికి వరంబు లొసంగె. మఱియు యతినాథుండై (౨౭) ఆహుకుండను భిల్లునిఁ దత్పత్నినిఁ బరీక్షించి వారికి దమయంతీ నలులుగాఁ బునర్జన్మంబు నిచ్చి కలహంసంబై (౨౮) యవ్వారి దంపతుల నొనరించె. మఱియు మార్తాండవంశ్యరాజులలో

ఆ. నభగపుత్త్రుఁడైన • నాభాగునిఁబరీక్షఁ, దానొనర్పఁ గృష్ణ•దర్శనుఁ డయి
నృపుని సత్యవచన•నియతి కెదన్ మెచ్చి, జ్ఞానమును సవనధ•నములనొసగె. ౭

వ. ఒక్కప్పుడు గురుశుక్రులు కైలాసాద్రి కేగుచుండ నవధూతన్నై మోసపడిన యింద్రునిఁ జంపఁబూనియు గురుప్రార్థనచే నాఁగి యింద్రు నను గ్రహించె. (౩౦) భిక్షువర్యావతారంబుఁ జెంది బ్రాహ్మణి సందేహంబుఁదీర్చి తత్పుత్త్రునకును రాజపుత్త్రుఁడగు ధర్మగుప్తునకును బ్రిదోషార్చనావ్రతంబు నెఱిఁగించి తత్సిద్ధిచే నవ్వారికి శ్రేయంబులిచ్చె (౩౧) మునిపుత్రుండగు నుపమన్యుండు క్షీరార్థియై తపించుచుండుడు మహేంద్రావతారంబొంది యుపమన్యుఁబరీక్షించి యటుపై నిజరూపంబుఁజెంది వరంబులిచ్చె (౩౨)

పార్వతీదేవి తపస్సుఁ జేయుచుండఁగా బ్రహ్మచారియై వచ్చి యద్దేవినిఁ బరీక్షించె (౩౩) తపస్సిద్ధినొంది పార్వతి తలిదండ్రులయొద్ద కేగినంత నర్తకుండై యోషధిప్రస్థంబుఁ జేరి మేనకా హిమవంతులనుఁ గన్నె నీయుమని యర్థించె. (౩౪) అటుపిమ్మట శివునిలీల లెఱిఁగి పార్వతి నిచ్చుట కిష్టపడిన మేనకా హిమవంతులకడకు వైష్ణవద్విజుండై వచ్చి శివాపకర్షన్ బోధించి కన్నె నీయవలదని నొడివె. (౩౫) ధనురాచార్యుండను కీర్తిఁబడసిన ద్రోణుండు పుత్త్రార్థియై శివుని భజింపఁగా స్వాంశమున నశ్వత్థామ యనువానిఁ బుట్టించె. (౩౬) కౌరవ పాండవ యుద్ధంబు చివరరేయి శస్త్రపాణియై పాండవశిబిరంబుఁ జొచ్చు నశ్వత్థామకు భూతాకృతియై వెలపించి యాపై నను గ్రహించె. (౩౭) పాశుపతాస్త్రంబుఁగోరి తపించుచున్న నర్జునునిఁ బరీక్షింపఁగోరి కిరాతపతియై యాతనితోఁ బోరి మరల నను గ్రహించి పాశుపతం బిచ్చె (౩౮) ఇట్లు పరమేశ్వరుం డష్టాశీతిలీలారూపంబు లొంది భక్తుల నను గ్రహించె నిందు గొన్నిటిని సవిస్తరంబుగా నింతకుమున్ను మీకుఁ బురాణాంతరంబులఁ జెప్పియుంటిని గావున నిపుడు విశేషించి కొన్నిలీలలఁ బ్రతిపాదించెద వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

—* నందికేశ్వరావతారలీల *—

శా. సాలంకాయనమౌనిపుత్త్రుఁడు మహేశానప్రియుం డుల్లస
చ్ఛీలుండైన శిలాదుఁ డుత్తమసుతశ్రీఁగోరి నాకేశ్వరున్
బాలోమీశుఁ దపంబునన్ గొలువ నప్పాకారి యేతెంచి యి
ట్లేలా? తీవ్రతపంబొనర్చె దన మౌనీంద్రుండు మోదంబునన్. 10

క. జేజేలదొరకు మ్రొక్కి తనూజు నయోనిజు ననిధను నుతగుణు నడుగన్
యోజించి మునివరునకు బిడౌజుండ నా కశక్యమగు నిట్లనఁగన్. 11

ఆ. నేనె కాదు వనజనేతుండు నలువయుఁ, గూడ నొసఁగలేరు కొమరు నిట్లు
వారలేను మృతినిఁ బడసెడు వారమే, యెట్టులొసఁగఁజెల్లు నిట్టివరము. 12

చ. హరుఁడొకరుండు దక్కనిఁక నన్యులొసంగఁగఁజాల రివ్వరం
బరయ మునీంద్ర! శంకరుఁ డనాదిలయుండు పరాత్పరుండు నీ
వరుసముమీఱఁగా నియమమారసి యాహరునిన్ భజించినన్
బిరుదతఁ డీయఁగాఁగలఁడు పేరిమి నిట్టివరంబు నింబుగన్. 13

క. అనినుడివి యాతఁడరిగెను, మునివర్యుండంత మోదమున నానిముస
మ్ముననే తపమారంభము, నొనరిచి భజియించుచుండె నుడురాజధరున్. 14

సీ. అన్నపానంబులను బాసి యభవునందె
డెందమును జక్కఁ జేర్చి యే కొందలంబు
లేకయుండెఁ దడవు కాలమేకనియతి
ముని; యతనిపైన వల్మీకమును దనర్చె. 15

గీ. వజ్రసూచీముఖంబులై వనరు కీట
ముల తెగల్ గమ్మికొని నెత్తురులను ద్రావి
మూఁగియుండె నసృఙ్మాంసములును జర్మ
మును లయంబొందె నొక్క యెముకలు మిగిలె. 16

మత్తకోకిల: అంతఁ దా జగదీశ్వరుం డపుడాదరంబు భరంబునన్
గాంతతోఁ బ్రమథాళితో సుమనఃకదంబకరాజితో
నెంతయేని మహామునీంద్రసమిద్ధబృందముతోడనుః
వింతగాఁ జనుదెంచి యిచ్చెద వేఁడు మిప్డు వరంబునాన్. 17

చ. కడఁగి సమాధిఁజెంది తన • కాయమునందు మనంబులేక నె
ప్పుడు శివపాదపద్మములఁ • బొందుగ ధారణనొందియున్న న
క్కడిఁది మునీశ్వరుండు శితి•కంఠు నుడిన్ వినకున్న నంత
శంభుఁడు తన పాణిపద్మమున • ముట్టె మునీంద్రుని మస్త మర్మిలిన్. 18

ఆ. అపుడు గనులుదెఱచి•యత్తాపసాగ్రణి, శివునిచరణములకుఁ • జేరి మ్రొక్క
వరముఁగోరు మిడెద • బాడబతల్లజ! యని శివుండు పలుక • నంత మునియు.

క. పరమశివ! సుతు నయోనిజు, సురుచిరు నవినాశు నీదు • జోకగువానిన్
బరమకృప నిమ్మ మురిసెద, వర మిదియే సర్వలోక•వంద్యపదాబ్జా! 20

వ. అనిన లోకనాథుం డిట్లనియె.

మత్తకోకిల: ఓ మునీశ్వర! యట్టులేన్ విను • మున్నతాత్మ! రయంబునన్
నీ మనోరథసిద్ధిగా నిఁక • నే నయోనిజమూర్తినై
ప్రేమమొప్ప జనింతు నాశపు • పేరులేక యొసంగు న
ట్లోము నన్నిఁకఁ దండ్రివౌచు మ•హోచ్చకీర్తి లెలర్పఁగా. 21

గీ. అని మహా•దేవుఁ డంత నం•తర్ధిఁజెందె
నమ్మునియు నాశ్రమముఁజేరి • యందు మునుల
కభవవరదాన మెఱిఁగింప • నంద అపుడు
మురిసి రెంతేని నానంద•భరమెసంగ. 22

—* నందికేశ్వర జననము *—

సీ. కొంతకాలం బెదురుసూచి • యంత మౌని
జన్న మొక్కఁ డొనర్పఁగా • స్వాంతమందుఁ
దలఁచి మఖశాల నిర్మింపఁ•దలఁచుటయును
నంతనె శివాంశతో బాలుఁ • డవతరించె. 23

క. తరుణేందుకిరీటముతో, సురుచిరభస్మానులి ప్త•శుభ్రతనువుతో
వరభుజచతుష్టయముతో, హరువుగ బాలకుఁడు పొడమె • హరునంశముతోన్.

క. విరులుగురిసె శివుపైఁ గిన్నరులును గంధర్వజనులు • నాడెంబుగఁ బా
డిరి పలుకుచెలువ నలువయు, సిరియు హరియు శివయు శివుఁడు•చేరిరి వేడ్కన్.

సీ. మఱియు నింద్రుండు మున్నగు • సురలు మునులు
చేరి వచ్చి శిశుఁగాంచి • చెలఁగి మునినిఁ

దజ్జనకుఁ గాంచి మిగుల సంతసముఁ జెంది
మెచ్చి తమ తమ నెలవుల • కిచ్చఁ జనిరి. 26

ఉ. అంత మునీశ్వరుండు సుతు • నక్కునఁ జేర్కొని స్వీయమాశ్రమం
బెంతయు వేడ్కఁ జేర్చ శిశు • వీశ్వరరూపముఁ బాసి బాలుఁడై
వింతగఁ గన్పడెన్ మునియు • వేగఁ గనుంగొని యించు కాత్మలోఁ
జింతిలి జాతకర్మమును • జేసి మునీంద్రుల సమ్మతంబునన్. 27

గీ. నంద మొసఁగినవాఁ డౌట • నంది యనుచు
నామకరణం బొనర్చి నా • నావిధార్థ
సంచయము నెమ్మిమై యర్థి • జనుల కిచ్చి
తనియఁ జేసి ముదంబునఁ • దనరుచుండె. 28

క. ఐదవయేఁ డుపనయనము, నాడట నొనరించి దేశి • కాగ్రణులకడన్
వేదాధ్యయనారంభము, మోదమున నొనర్పఁ • జేయ మునియతఁ డంతన్. 29

క. సాంగములగు వేదమ్ముల, సంగీతకళన్ సుశాస్త్ర • షట్కము నంతేఁ
బొంకుచుఁ గడుసులువుగఁ బూ, ర్తిం గావించెను గరంబు • రిదిఁ జెంద గురుల్. 30

వ. అట్లు.

గీ. దాఁటె నాతఁడు లంత స • ప్తమ సమయది
జరుగుచుండఁగ నొకనాఁ డు • మస్సుసంధు
ఘనులు మిత్రావరుణులు నా • మునులు వారిఁ
జేరవచ్చినఁ గనుఁగొని • చెలఁగి వేగ. 31

క. బుధుతండ్రను దాను శిలా, దుఁడు నవ్వారలను గొల్చి • తుష్టిగ నన్నం బిడి
కుడువఁ జేసి రంతనె, యడరుచు నర్భకునిఁ గాంచి • యనిరిటు వారల్. 32

క. ముని! యీపాపఁడు చదువుల, ననువరి యైన నాయు • వరయఁగ నస
దై కనుపడెడు దీన నెంతయు, వనరక తెలియంగ నొప్పు • భావములోనన్. 33

వ. అని చెప్పి యంతనే వారు యథేచ్ఛంజనిరి శిలాదముని యవ్వారి వచనంబున గడువిషాదంబుఁ జెంది కుమారుఁ జూచి ఘోరంబుగ విలపించుచున్నంత నంది నిజజనకున్ బొడఁగాంచి యిట్లనియె.

చ. వనరెదవేల తండ్రి! వెఱ • వన్ బని లేదొకకీడు నాకెటన్
బొనరదు కాలుఁ డేనియు సు • భూతము లెవ్వియు నేని నన్ను డా

యను దగవింకఁ దాల్మిఁ గొను ♦ మల్మటఁ బాయు మనంగ నంత న
మ్మునిని విని యిట్టి తేఁకువను ♦ బూనుట యెందలిదండి చేనగున్, 35

క. చదువుననుగాని యెక్కుడు, చదురగు తపసుననుగాని ♦ జగమున మిత్తిన్
బొదువఁబడ కెట్టులేనియు, బ్రదికినవా రెవ్వరయ్య ♦ పట్టీ! చెపుమా! 36

వ. అనిన నంది యిట్లనియె.

క. చదువుననుగాక యెక్కుడు, చదురగు తపముననుగాక ♦ జనకా! మిత్తిన్
బొదువఁబడకేను రూఢిగ, బ్రదికెద జముగిట్టినట్టి ♦ భర్గుని కరుణన్. 37

చ. సెలవు నొసంగు దీవెనను ♦ జేయుము పొయెద శర్వుఁ గొల్వఁగా
నలఘుతపోనిధాన! యన ♦ నమ్ముని సంతసమొంది నిన్ను నె
ప్డలయఁగనీక సాఁకు పర♦మాత్మ శివుండిఁక నీవు చెచ్చెరన్
బలితపుఁ దాపసవ్రతముఁ ♦ బన్ని గడింపు చిరాయురున్నతుల్. 38

క. అని యానతీయ నందియుఁ, దన తండ్రికిఁ దాతకును ము♦దమ్మున జోతల్
పొనరించి దివ్యధుని ప్రక్క నున్న విపినంబుఁ జేరి♦కడఁగెఁ దపంబున్. 39

గీ. రుద్రజపమొనరించుచు♦రూఢిమీఱఁ, బరమకరుణాసముద్రునిఁ ♦ బార్వతీశు
మదినిఁ గుదురుగనిల్పి స♦మర్చనంబు, చేయుచుండ నచిరమం దె♦ శ్రీగళుండు

—* శివుఁడు నందికేశునకుఁ బ్రత్యక్షమగుట *—

క. ఉమతోడుతఁ బ్రమథగణ, ప్రముఖులతో సకలదివిజ♦వర్గముతో మో
దము మీఱఁగ మునిసుతునా, శ్రమమునఁ బొడసూపి బాలుఁ♦జక్కఁగని కృపన్

క. నందిశిరంబునఁ జెయి నా, నందంబున నునిచి వేగ ♦ నాయన! వరమీ
యం దరిసినాఁడఁ జెప్పు ప్రసందుగ నీ యభిమతముల ♦ శంకర యనుచున్.

క. శైలాది యంత శివపద, నాళీకంబుల కెఱగి ఘ♦న శ్రుతిశిఖల
జాలఁగ నజరానిధనుని, నీలగ్రీవుని నుతించె ♦ నేరిమిదనరన్. 43

గీ. అంత శంకరుఁ డెంతేని ♦ యాదరమున
నందిఁ జేకొని కౌఁగిటఁ ♦ జెంది శివను
గణములను గాంచి యత్యంత ♦ కౌతుకమున
నందితో నిట్టు లనెఁ బ్రే♦మ చింద వడిగ. 44

ఉ. నీకు జరామృతుల్ గలుగ ◆ నీ సుత! యెన్నఁడు నేని నీవిఁకన్
నా కెనయై తనర్చెద వ◆నశ్వరమూర్తివి దివ్యమూర్తివై
శోకములన్ దొఱఁగన్ గనక ◆ శోభిలుచుండెద వెల్లకాలమున్
నాకడనుండుఁ డీవు నిఁక ◆ నాయన నాయన నాయనల్ రహింగ. 45

గీ. ఇట్లు చెప్పి శిరంబున ◆ నెసఁగ హేమ
కమలహారము శైలాది ◆ గళమునందు
వేసినంతనె యతఁడును ◆ నెలసెఁ బంచ
ముఖుఁడు త్రినయనుఁడును దశ◆భుజుఁడు నగుచు 46

సీ. శర్వుఁ డావెంటనే తన ◆ జడల నున్న, పంచ సిస్మలయును వారి ◆ నంజలిన్ ఘ
టించి నందిపై జిలికెంచెఁ బ్రతిఫలయి ప్రవహించె ◆ నక్కజముగ.

వ. అయ్యైదు తీర్థములును త్రిస్రోత, జటోదక, స్వర్ణోదక, జంబూనది, వృషధ్వని, యను పేర్ల నాయా నదులుగఁ బరఁగుచు నచ్ఛోదకంబులు మహావేగంబులునై జపేశ్వర సన్నిధానంబునకుఁ బ్రవహించుచు రాజిల్లె. నీ పంచనదులఁ గృతాభిషేకుండై జపేశ్వరు నర్చించి నట్టి దీక్షకు నా యుత్పత్తిబు నొందు. నంది సంవాదంబుతోడఁ దీక్ష శంభుఁడు శాంభవి జూచి దేవీ! యివ్వాలకుని గణేంద్రునిగా నభిషేకింపనెంచెద నీవెల్లు దలంచెద వనిన నా జగన్మాత యిట్లనియె.

గీ. దేవ! యిట్లే యొనర్ప నం◆దికి గణాధిపత్యపట్టాభిషేక మా ◆ బాలకుండు
నానుతుండగు నెంతయు ◆ వాసిఁజెందు, నీదయామృతరసవృష్టి ◆ నిండి నెగడ.

వ. అనినంత శివుండు గణపాలురన్ గనుఁగొని.

గీ. నంది నాపుత్త్రుఁ డితఁడు మీ ◆ యందఱకును
విభుఁడు పూజ్యుఁడు మీరిప్డు ◆ వినుఁ బూని
చేయుఁ డభిషేక మెంతయుఁ ◆ జెలువుమీఱ
నేఁటినుండియు మిము నేలు ◆ నేర్మి నితఁడు 50

— * నందికేశ పట్టాభిషేక వివాహములు * —

వ. అని సెలవిచ్చిన నవ్వీరులెల్ల సకలసన్నాహంబు లొనర్చి నందిన్ గారవించి యభిషేకించి రనంతరంబునఁ బరమేశ్వరానుమతితో సర్వసుపర్వులేతెంచి

గీ. హరివిరంచనులును హరి◆హయుడు తక్క, దిక్పతులును రవీందులా◆దివ్యమూర్తు
లెల్ల నందికి యభిషేక◆మింపుదనరఁ, జేసి శిరసుల నంజలుల్ ◆ చేర్చిరపుడు. 52

గీ. అభవుఁడంత మరుత్తులయష్టసుతుఁ, దీటగు సుకీర్తియనువానిఁ దెచ్చినంది
కొసఁగఁ జేసియొనర్పించెనుపయమంబు సకలమునులును సురలును సంతసింప.

వ. మఱియు నయ్యవసరంబున

సీ. చందురువెలుఁగుల జానుమీఱుసిత, చ్ఛత్రం బొకండును జామరద్వ
యము వానిఁ బట్టెడు నట్టి సుపర్వి చ, యమ్మను ధర్మసింహాసనంబు
రవ్వలకెంపుల రాణమీఱిన హేమ, మకుటాదిభూషణనికరములును
దేవి కంఠమునుండి తీసియిచ్చిన నాణి, ముత్యాలదండయు మురుపుదనరు

గీ. పసిఁడిదండయుఁ బాండుర భద్రగజము
కఁడు బలీవర్ద మల్లసింగంపుటెక్కె
మమరు బంగారు తేరు రయమున నంది
కొసఁగె జగదీశ్వరుండు పెంపెసఁగు కరుణ. 54

క. నందియుఁ దత్సతియును బ్రా, లేందుధరున కార్యకును ద్రుహిణునకునుం
గోవిందున కడుగులపైఁబడి, వందనములొనర్చిరపుడు వాసిదలిర్పన్. 55

క. అత్తఱి శివుండు ప్రేముడి, హత్తగ శైలాదికిట్టు లనియెఁ గుమారా!
యిత్తన్వి సుకీర్తియు నీ, చిత్తమురంజింపఁ జేయుఁ జెలిమి మెఱయఁగన్. 56

క. నీవును నీదువెలందియుఁ, బావనుఁడు శిలాదమౌని పతి తత్పితయున్
నావాసంబున నుండుఁడు, శ్రీవెలయ సుఖముల మీకుఁ జేకుఱఁ జేతున్. 57

క. నాకిష్టుఁడవై యుంటిరి, వైకడిఁది బలంబు వెలయ బంటువునై యీ
లోకములకెల్ల జేతవు, నై కడుపూజ్యుండవగుచు నలరెదు వత్సా! 58

గీ. నీదు తండ్రియుఁ దాతయు నాదుగణము
లందుఁ బ్రాముఖ్యతం జెంది యుందురిఁకను
నేనెచటనుందు నీవందు నిలువు మీవు
నెటవసించిన నేనందు నెగడి యుందు. 59

వ. అనినంత మృడానియు వరంబులీయనెంచి నందికేశుక్ జూచి యిట్లనియె. 60

క. నేనును వరముల నిచ్చెద, మానసవాంఛలను దెల్పుమా! పుత్త్రి! యనం
గా నంది నీపదద్వయి, మానక తగు భక్తినొసఁగుమా! జనని! యనెన్. 61

వ. అంత నఖిలాండేశ్వరి తథాస్తని యొసంగి భక్తితోఁగూడ నాతనికిన్ దత్సతికిన్ దివ్యభోగభాగ్యంబులను బుత్రపౌత్రాభివృద్ధి ననుగ్రహించె నంత శివుండు, నందికేశుని సాన్వయంబుగ సబాంధవంబుగ నిజస్థానంబుఁ జేర్చుకొని సుఖంబుగ నుంచె. హరివిరించనాది సకలగీర్వాణులు మున్నగువారు సంతసించి శివానుగ్రహంబుం బ్రశంసింపుచు నిజధామంబులకరిగిరి. ఇది నందికేశావతారచరిత్రం బియ్యది మీకెఱింగించితి. 62

క. ఈలీల నెవ్వఁడేని యు,లోలమతిన్ వినినఁ జదువ • లోకసుఖంబుల్
జాలఁబడసి పరమందున, నీలగ్రీవుని పదంబు • నెక్కొను మానుల్! 63

వ. ఇఁకను శ్రీ భైరవలీల నెఱింగించెద వినుండు.

—* శ్రీ భైరవ లీల *—

చ. మునులును నిర్జరోత్తములు • మున్నొకమారు హిరణ్యశైలమం
దనువుగఁ గొల్వునం దమరు • నబ్జజుఁ గాంచి నమస్కరించి పా
వన! కరుణాభిరామ! నిను • బ్రార్థనచేసెదమయ్య యీ జగ
మ్మున నిఁక నవ్యయంబయిన • పొంకపుఁ దత్త్వమదేదొ తెల్పుమా! 64

క. అని యడిగిన వారలఁ గని, వనజాసనుఁ డపుడు ఖండ•పరశుని మాయన్
బెనఁగొని యప్పరతత్త్వం,బును దెలియక యిట్టులనియె • మోహితబుద్ధిన్.

ఉ. నేనసుఁడీ జగంబులకు • నిక్కపుఁ గర్తను నీశ్వరుండనున్
నేన సమస్తశక్తులకు • నేర్మిఁ బ్రవర్తకుఁడన్ నివర్తనం
బేనె యొనర్తుఁ బుట్టుటయు • నీల్గుట యన్నది నేనెయుంగ నె
ప్డేనె నశ్వరంబయిన • యీశ్వరతత్త్వము సిద్ధమానసుల్! 66

క. ననుభావింపుం డిట్టుల, నన విని సైరింప కందె • యలరిన నారా
యణునంశమైన క్రతుఁ డి, ట్లనియెను గడు నాగ్రహమున • నబ్జజుతోడన్.

క. ఎఱుఁగక పరతత్త్వంబిటు, నెఱిదొరఁగి వచించెదేల • నేన విభుఁడ నం
చఱిముఱిగా పేరలముం, దఱ ననుచితబుద్ధి యరయు • తామరసభవా! 68

చ. పొరిఁబొరి నీజగంబులను • బుట్టఁగఁజేసితి నేనకాదె? యీ
శ్వరుఁడను యజ్ఞపూరుషుఁడ • సర్వము నేలెడువాఁడ నేన ని
బ్బరమగు తత్త్వమారయుము • పన్నుగ నిందరిలోన నిప్డు పె
ద్దఱికముఁ జూపఁబోకు మిటు • కొవ్వులు పల్కకు నీరజోద్భవా! 69

క. అని యిటు నిద్దఱునున్ వా, దొనరిచి యద్దాని మాని • యొప్పఁగ శ్రుతులన్
గని తమదు తారతమ్యం, బును గూరిచి యడిగిరిట్లు • పూనికతోడన్. 70

క. ఎందును బ్రమాణములు మీ, యందుఁ గలదు నమ్మకము లయము ననిగమముల్
పొందెడిఁగి యవ్యయంబగు, కందువ తత్త్వం బదేదొ • కడఁగి చెప్పుఁడిఁకన్. 71

వ. అని యడిగిన విధివిష్ణుల కవ్వానితో ముందుగ ఋగ్వేదం బిట్లనియె.

క. ఎవ్వనిలోపల జగములు, నివ్వటిలున్ సర్వమావని • నేర్మినడచు నిం
కెవ్వనిఁ బరతత్త్వముగా, నవిజ్ఞులు చెప్పుదురొకఁడె • యగు రుద్రుఁడొగిన్.

వ. యజుర్వేదం బిట్లనియె.

క. ఎవఁడెల్ల జన్మముల యో, గవిధానంబునను గొలువఁగాఁబడెడు సతం
బెవఁడీడె మాయెడఁ బ్రామా, ణ్యావిభవము తఁడొకఁడె తత్త్వమగు శివుఁడరయన్

వ. సామవేదం బిట్లనియె.

గీ. ఎవనిచేతను దిరిగెడు • నెల్ల విశ్వ
మెవని యోగులు గొలుతురు • హృదయమందు
నెవని తేజంబుచే విశ్వ • మెల్ల వెలుఁగు
నాత్రిలోచనుఁడే యవ్యయమగు జోతి. 71

వ. అథర్వణవేదం బిట్లనియె.

గీ. ఎవనిఁజూతురు భక్తితో • నెల్ల జనము
లాత తానుగ్రహముఁగోరి • యురులగుచు
నెవఁడు భక్తుల దుఃఖంబు • లింకఁజేయు
నతఁడె యవ్యయతత్త్వమా • నభవుఁడరయ. 72

క. ఈలాఁగున నోలగమున, నాలుగు వేదములు చెప్ప • నాళీకభవుం
డాలక్ష్మీశుఁడు కడుమో, హాలసులై పలికిరిట్లు • నాగమములతో 73

ఉ. నిచ్చలు నాతితోఁ గలసి • నేరిమిఁ బాసి శ్మశానభూమిలో
మెచ్చుచుఁ గ్రీడసేయు నొకఁ • డేలిమిలేదు దిగంబరుండు పె
న్మచ్చికతోడఁ జిల్వలను • మైధరియించి ప్రమోదమొందు నే
హెచ్చును జూచి తత్త్వమని • యీశునిఁ జెప్పితి రీరిఁకన్ శ్రుతుల్! 74

వ. అనినంత సకలవేదశిరోభూషణంబును నిఖిలవేదాగ్రపాఠ్యమానంబును నగు ప్రణవంబు మూర్తిమంతంబై వచ్చి యవ్వారి కిట్లనియె. 75

క. శివుఁ డాత్మభిన్నుఁడై తగు, నువిదను నెపుడేని గలియఁ • డొప్పఁగ వినుఁడీ!
శివ యాత్మశక్తి వారి కొ,దవునే భేదం బొకండె • తత్త్వమరయఁగాన్. 76

గీ. శివుని నెడఁబాసి యమరదు • శివ యటులనె
శివను నెడఁబాసి యొనరఁడు • శివుఁ డెప్పుడును
వారి కన్యోన్యభేద మెవ్వట్ల లేదు
చంద్రచంద్రికలకుఁబోలె • జగమునందు. 77

వ. మఱియు లీలామూర్తులగు నవ్వారి విహారంబు లోకాభ్యుదయకారణంబై యలరారుననిన మోహతిమిరంబుఁ బాయకయున్న నాహరివిరించుల యగ్రమందు.

ఆ. తేజమొకఁడు పొడమె • దిక్చక్రమెల్లను, నాకసంబుఁ బుడమి • నావరించె
నందుఁ బురుషుఁ డొక్కఁ • డావిర్భవించెను, ఫాలలోచనుఁడు త్రి • శూలధరుఁడు.

చ. కమలజుఁ డిందుభూషణుని • గ్రక్కునఁ జూచి మదంబుడంబు పె
ల్లమరఁగ నిట్లుపల్కె విను • మర్భక! నాయలికస్థలంబునన్
గొమరుఁడవై జనించితివి • కూరిమి రుద్రుఁడటంచు మున్న నా
మము బొనరించినాఁడ నను • మంచిగఁ గొల్వు మనుగ్రహించెదన్. 80

గీ. అని గడున్ గరువంబుతో • నడరు నలువ
తీరుఁగని యీశ్వరుం డప్డు • భూరిరోష
భరితుఁడై భైరవాకృతిఁ • బరఁగు పురుషుఁ
బొడమఁజేసెను నొకని న•ద్భుతముగాఁగ. 81

వ. అంత నతండు

— * శ్రీ భైరవ ప్రాదుర్భావము * —

ఉ. బంగరురంగులన్ దనరి • భాసిలు మేలి జటాచయంబుతో
నింగిని నేలనున్ దెసల • నిండి లయాభ్రనినాదమట్లు బల్
భంగుల మ్రోయు నాదమరు • భాసురఘోషముతోఁ గృశానుదృ
క్సంగతభీషణార్చుల ప్రకాశముతో నుదయించి వ్రేల్మిడిన్. 82

గీ. పరమశివు నాజ్ఞఁ జేకొని • పంకజభవు, పంచమశిరంబుఁ గొనగోటఁ • బట్టిచిదిమె
సింధురేంద్రము దా సర•సీవనంబు, డాసి యరవిందమును లీలఁ • గోసినట్లు.

—* శ్రీ భైరవుఁడు బ్రహ్మదేవుని పంచమ శిరంబును ద్రుంచుట *—

క. దోసం బేమిటఁగంబునఁ, జేసెనొ యద్దానిఁబట్టి • శిక్షించుటయే
వాసియగుఁగాన నవ్విధి, దోసపుఁ బంచమశిరంబుఁ • ద్రుంచెఁ గడువడిన్. 84

గీ. అంత యజ్ఞతనుండగు • నజ్జనయుడుఁ, దడలి రుద్రానువాకంబు • లపుడు చదివె
నలువ యును నార్తుఁడై తను • నలఁగి కలఁగి, బెదరి శతరుద్రపాఠంబు • బిట్టొనర్చె.

వ. అప్పుడు దయామయుండును భక్తవత్సలుండునగు మహాదేవుండు హరివిరించుల
భయంబుడిపి యనుగ్రహంబుఁ జూపి భైరవునిఁజూచి యిట్లనియె. 86

క. ఈ యజ్ఞపురుషుఁడగు హరి, యీ యరవిందోద్భవుండు • నెప్పుడును నీకుఁ
బాయంగరాని పూజ్యులు, సేయకు వీరి కిఁకఁ గీడుఁ • జేయుము చెలిమిన్.

సీ. కాలుఁ డట్టుల రాజిలు • కారణమున
కాలరాజను పేరొంది • కాంచఁగలవు
మఱియు విశ్వము భరియించు • బిరుదవౌట
భైరవుం డను పేరున • భాసిలుదువు. 88

ఉ. కాలుని గుండెవన్ బెదరుఁ • గల్గఁగఁజేయుటఁ గాలభైరవా
ఖ్యాలలితుండవౌదువు జ•గమ్మున భక్తజనంబులోని పా
పాలను భ్రుంగఁగఁజేయుటను•బట్టి కడున్ గలుషాదనాఖ్యచేన్
మేలుగ [illegible]గల వ•మేయచరిత్ర! పవిత్ర! నీవిఁకన్. 89

గీ. ఇఁకను దుష్టాత్మకులనెల్ల • నెప్పుడు మర్దనంబు చేయుటచే భువ•నంబులందు
గరిమ నామర్దనాఖ్య నొ•నరఁగఁ జెంది, ఖ్యాతిఁ గాంతువు లోకక•ల్యాణమూర్తి!

వ. ఇంకను

గీ. వైధసంబై యలరు నీక•పాల మొంది, బ్రహ్మహత్యాపనోదనా•ర్థంబు వ్రతము
లోకమున వెలిఁగింపుచు • నీకభిక్షుఁ, గొనుచుఁ గాపాలికవ్రతం•బునఁ జరింపు.

శివుఁడు బ్రహ్మహత్యాపరిహారార్థమై భైరవుని భూప్రదక్షిణంబు చేయుమనుట

వ. అని యట్లు భైరవున కుపదేశించి యా సమయంబునందు.

సీ. కెంజాయవలువలు • కెంపుపూదండలు, కెంపుగంధములు బల్ • సొంపుగూర్ప
మిట్టపల్వరుసతో•మీఱు బెన్నాల్కతో, మొకమంతొ వికృతమై•బుగులుసేయ

అగ్నిజోతులఁబోలు • నిగ్గుగల్గినయట్టి, కనుగ్రుడ్లు మిగుల నక్కజముఁగూర్ప
నిడివైన కత్తిని • నెత్తిపున్కను గేలు, దోయి ధరించిబల్ • దుష్టి మెసఁగ

గీ. దగయుడఁగ మాటిమాటికిం • బగు రుధిరముఁ
ద్రావుచుం భైరవునకును • దలకు దనరఁ
జేయఁగా గర్జనంబును • జేయుచున్న
బ్రహ్మహత్యను సృజియించె • భర్గుఁడప్పుడు. 92

ఆ. ఓకరాళి! నీవు • నీకాలభైరవు, వెనుకఁ దిరుగుచుండ • వెరవుతోడఁ
గాశి నెప్పుడు చేరఁ • గాలరాజీతఁడు, విడువఁగుంతవఱకు • వెన్నుఁదగులు 93

వ. అని చెప్పి యంతర్ధానంబుచెందె హరివిరించు లాత్మపదంబులకరిగి రంత భైరవుండును శివోక్తప్రకారంబుగఁ గాపాలికవ్రతంబు ననుష్ఠింపుచు సకలభువనంబులఁ గ్రుమ్మరుచు నఖిలపుణ్యతీర్థంబులఁ గ్రుంకుచున్నను బ్రహ్మహత్య పాయక వెంటనంటియుండె నట్లొక్కనాఁడు.

—* భైరవుఁడు వైకుంఠమున కేగుట *—

క. వైకుంఠపురికిఁ జనుడుఁ శ్రీకాంతుం డెదురువచ్చి • చేరి వరణా
నాళీకములకు మ్రొక్కెడి సుశ్లోకముల నుతించి రమను • జూచియిటులనెన్. 95

మ. చెలువా! చూచితె! దేవదేవుని విభుని • శీతాంశురేఖాంకురో
జ్జ్వలపింగోరుజటాకలాపమకుటున్ • శశ్వజ్జగన్మండలీ
విలసత్సర్గకలాభిరక్షణలయా • భిప్రీతకేళీపరున్
జ్వలదగ్నిప్రతిమాననుం ఘనకృపా • శ్లాఘ్యైకచారిత్రునిన్. 96

చ. కలికిరో! ధన్యనైతి నిటు • గాలగళున్ గని యేను ధన్యుఁడన్
జలజవిలోచనా! యితఁడె • సర్వజగద్రచనాస్పదుండు కా
శలుఁడు విభుండు యోగిహరి • చందన మాత్మ సమస్తభూతకో
టుల కిటువంటి దైవము కడున్ గృపఁ జేపట్టెఁ బున్నెమెంతయో. 97

గీ. ఎవనినామముఁ దలఁచిన • నెల్లవారి, కీతనువ్యథలన్నియు • నిగిరిపోవు
అట్టిదేవర తనువొంది • యిట్టిడాసె, రూపమెద్దియు లేకున్న • యూపరివలె,

గీ. నళినములఁబోలె నిడువైన • నాదుకనులు
చెలియరో! యిందు నిందుశే • కలశిరస్కు-

హరునిఁగని పండువొందెఁ ధన్యంబు లయ్యె
నహహా! మనదైన భాగ్యమెంతనఁగ వచ్చు. 99

గీ. ఇట్టు లిందఱతోఁ బల్కి చుట్టువారు
దొర మహాదేవుఁ గనుఁగొని దోయిలొగ్గి
యడిగె నిదియేమి వేసమో యభవ! తెల్పు
బిచ్చమేటికిఁ గొనెదిట్లు ప్రియము మెఱయ. 100

వ. అనిన భైరవుండు వెన్నున కిట్లనియె.

గీ. నలువపంచమమస్తంబు నఖముచేతఁ
జిదిమి వేసితిఁ గావున శ్రీవిభుండ!
పాపపరిహారమున కిట్లు వ్రతముఁ బూని
తిరుగుచుంటిని సకలదిగ్దేశములను. 101

వ. అనిన మహేశ్వరుని వచనంబు విని గోవిందుఁ డల్లన నగి శిరంబు వంచి యిట్లు
పలికె దేవా! ప్రభుండవగు నీ వెట్లు తలపెట్టిన నట్లొనర్ప నైనను. 102

ఆ. నన్ను మాయచేత నలఁగఁ జేయుదు దేవ!, నీదు సెలవుచేత నేను గల్ప
కల్పమందుఁ బొడమఁగాఁ జేయుచుంటిని, బొడ్డుతమ్మివిధిసముత్కరముల,

క. పొరిఁబొరి మముబోటుల దు,స్తరమగు నీమాయచేతఁ దద్దయు నొంచని
హర! యిట్లొనరించెద విది, యెఱిఁగితి నే హృదయమందు నెసకంబెసఁగన్.

చ. విలయదినంబునన్ దొడరి విశ్వములన్నియుఁ జక్కడంతు వ
వ్వలనున వేల్పులన్ మునుల బాపలఁ బట్టి వధింపకుందు వే
బలితపు బ్రహ్మహత్యదవు పాతక మెందునదూఱు దేవ! నీ
తలఁపిటుగాక పాపములు దాకొను నే నిను లోకపావనా! 105

క. కడచిన బ్రహ్మలపునుకలు, బెడఁగుగ నీ కంఠహారవిలసితము లివే
కడపితివెట నా దోసము, లుడురాజకలాపరిష్కృతోజ్జ్వలమకుటా! 106

గీ. కడఁగి పంచమహాపాతకములఁ జేసి
యును విభూ! నీదు నామంబులను దలంచి
నాశమొనరించు నాపాపరాశి జనుఁడు
నీకు దోసంబు లెటఁగమ్ము నీలకంఠ! 107

క. ధన్యుండనైతి నేనును, ధన్యయు నాసిరియు నీదు • దరిసెనమున నా
ధన్యులగు యోగులును నే, మాన్యుని దరిసింపలేక • మరగుదు రెదలన్.

—* విష్ణుమూర్తి పనుపున లక్ష్మీదేవి భైరవునకమృతభిక్ష నిచ్చుట *—

ఆ. ఇట్లు వలికి హరుని • యింగిత మారసి, రమకు సన్న సేయఁ • గమలనయనుఁ
డంత లక్ష్మి దెచ్చి • యమృతభిక్షాన్నంబు, హరుకరస్థపాత్ర • యందు నిడియె.

వ. అంత మహావిష్ణువు భైరవదేవుని వెనుకనున్న బ్రహ్మహత్యఁ గాంచియిట్లనియె.

క. ఏటికి పరమేశ్వరుఁ బరి, పాటిగ నిటు వెనుకఁ దగిలి • పరఁగెద వికని
చ్చోటువిడి యెందు నేనియు, నీటుగఁ జరియింపుపొమ్మ • నీకిష్టముగన్. 111

వ. అనుడు బ్రహ్మహత్య యిట్లనియె.

క. ఇమ్మహచేఁ బరమేశు ము, దమ్మున సేవించుచుంటి • దైత్యాంతక!
నాకెమ్మెయి హరుదరిసెన మి, ట్లిమ్మెనయుఁ బవిత్రనగుదు • నెంతయు నేనిన్.

వ. అని చెప్పి యద్దిపాయక దేవుని వెన్నాడియే యుండెనంత భగవానుండగు భైరవుండు నారాయణుని ప్రహ్వీభూతభావంబునకును గరంబలరి లక్ష్మీనారాయణుల కభీష్టవరంబులిచ్చి యచ్చోటు వదలి యనేక పుణ్యతీర్థంబులను సేవించుచు నొక్కనాఁడు భాగీరథిన్ దాఁటి శ్రీకాశీపురిన్ బ్రవేశింపుడు. 113

—* భైరవుఁడు గాశిన్ జేరఁగా బ్రహ్మహత్య పాతాళమునఁబడుట *—

క. కెవ్వున నఱచి భయంబున, నవ్వేళఁడి బ్రహ్మహత్య • హా హా యనుచున్
జివ్వునఁ జిలువుల దరిఁబడె, నవ్వైధసకర్పరంబు • నవనిన్ బడియెన్. 114

వ. అంత భైరవుండును మహాహర్షంబున విశ్వేశ్వరుని యనుమతితోఁ గాశీవాసులకెల్ల రక్షకుండై యందుఁ గాపురంబుండెఁ గపాలవిమోచనతీర్థంబు దన్నాశ్రయించిన వారలకు సకలాఘంబుల బోఁజిమ్ముచు హరుసమ్మొసంగు నీ యుపాఖ్యానంబుఁ జదివిన వినిన సకలాభీష్టంబులు చేకుఱఁగల విఁకశరభావతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 115

—* శ్రీ శరభావతార లీల *—

క. మును గమరప్రముఖులన, త్తనువులయెడ శివుఁడు విష్ణు • దర్ప మడఁచి సాఁ
కినయట్లు వచించితివి వ, ష్ణుని చరితం బానుపూర్వి • గాఁ జెప్పు మనఘా! 116

గీ. అనుడు సూతుఁడు విని వారి కనియెఁ దొల్లి
శివుఁడు హరికచ్ఛపాది ప్రసిద్ధభయద
రూపముల నిగ్రహించి యాటోపమణఁచె
నందు నృహరివిజయము రుచ్యంబు వినుఁడు. 117

మ. మును మునీంద్రుఁడు కశ్యపుండు దితి నేపున్మీఱు పుత్త్రద్వయిన్
గనినన్ వార లుదగ్రమూర్తులయి లోకగ్రామమున్ వేఁపఁగా
ననువొప్పన్ హరి సూకరాకృతి హిరణ్యాక్షున్ వడిన్ గిట్టె నం
తనె తద్భ్రాత హిరణ్యపూర్వకశిపుం డుద్దండుండు చండాకృతిన్. 118

చ. హరిని వధింప నెంచి వనజాసనుఁ గూరిచి నిష్ఠఁ బేర్చి య
త్యురుతరతాపసవ్రతమహోన్నతి నెంతయు మెప్పుఁ గూర్చి స
త్వర మసమానభూరిబల వైభవముల్ దగఁ జెంది యుల్లస
త్తరభుజవీర్యసంపద నితాంతము దిక్కులగెల్చి పెల్చనన్. 119

చ. తునిమెద నిప్డు విష్ణు నతిదుర్లభయుద్ధజయిష్ణుఁ గీటడం
తును మునిరాజినిన్ .దివిజ ధూర్వహకోటిని నేటుమీఱ నా
జననికిఁ జిత్తశాంతి నొక చందమునన్ బొనరింతు నాదు కీ
ర్తిని నలుదిక్కులన్ మిగులఁ దేజరిలన్ వెలయింతు వ్రేల్మిడిన్. 120

గీ. అనుచు వైకుంఠమున కేగి యబ్జనయనుఁ
దఱియఁబోవుడు హరి వాని దర్పమెఱిఁగి
మఱియొకప్డా మొఱకుఁ బట్టి మట్టువెట్టఁ
దలఁచి యగుపట్టకున్న న దైత్యుఁ డేచి. 121

గీ. భీరువై పాఱిపోయె గోవిందుఁ డెటకొ
యింకనవ్వాని వెదకుట యేటికనుచుఁ
జక్కస్వారాజ్యమును గైవసంబుఁ జేసి
కొని వసించెను శోణపురిని ముదమున. 122

ఉ. మీఁదటఁ గొన్నినాళ్ళకు నమేయగుణాఢ్యుఁడు తత్సుతుండు ప్ర
హ్లాదుఁడు విష్ణుభక్తి ననయంబు ప్రియంబుగఁ జేయ వాని బల్
బాదలపెట్టు నయ్యసుర పాసంను నంతము సేయ స్తంభమం
దాదట నారసింహతనుఁడై వనజాక్షుఁడు దోఁచి యుద్ధతిన్ 123

చ. పొగరడఁగన్ హిరణ్యకశి♦పున్ వడిఁబట్టి నిజోరులందుఁ జే
ర్చఁగఁగొని సాంధ్యవేళ నఖ♦రప్రతతిన్ హృదయంబు వ్రచ్చి పెం
పగఁ దెగటార్చి వానివరి♦వారము లొక్కటఁ జుట్టుముట్ట బి
ట్టగు కినుకన్ వధించి భృశ♦మార్చె ముఖాగ్నిలజ్వాల లొప్పఁగాన్. 124

వ. అంత

క. దుందుభిరవముల ననిమిష,బృందం బొనరించె లోక♦భీకరుఁడగు నా
తుందుడుకురక్కసుని మృతి,కిం దనిసియుఁ దనియరై రొ♦గిన్ సురవర్యుల్. 125

మ. అతిలోకంబయి లోకభీనిడు నృహా♦ర్యత్యాస్యమున్ గాంచి యా
తతభీతిన్ దవులన్ వసించి రమరుల్ ♦ దాఁ బద్మసంవాస య
ద్భుతమా నాథునిమూర్తిఁ జూచి వెఱచెన్ ♦ భూతార్తి నీక్షించి వా
క్పతిముఖ్యుల్ హరిఁ దేర్పఁబంచిరి వెసన్ ♦ బ్రహ్లాదు భక్తోత్తమున్. 126

క. ఆతఁడును డాసి నృహరికిఁ, బ్రీతిన్ జోతలనుసల్పి ♦ ప్రియసంస్తుతులన్
జేతమున కెక్క సల్పఁగ, శీతలమతిఁ జెంది యా నృ♦సింహుం డంతన్. 127

మ. తనహస్తంబును భక్తమస్తకమునన్ దాఁ♦జేర్చి యాలింగనం
బును సల్పెన్ ముఖపావకార్చులతతుల్ ♦ మున్నున్న యట్లున్నఁ గ
న్గొని సంతోషముఁ దక్కి యుక్కఱ సురల్ గో♦డెవ్విధిన్ బాయునం
చొనరన్ శంకరుఁ జేరఁబోయిరి వి పత్త్యు♦ద్రేకవిద్రావతన్. 128

ఆ. పరమశివుని యంఘ్రి ♦ సరసీరుహద్వయి, కెఱఁగి లోకసుఖము ♦ నిచ్ఛగించి
యిట్లు విన్నవించి ♦ రెలమిమై శ్రీమహా, దేవ! దేవదేవ! ♦ దీనపాల!

—* దేవతలు శివునిఁజేరి నృసింహమూర్తికి శాంతిఁగూర్పుమని ప్రార్థించుట *—

ఆ. పెక్కుతడవ లీవు ♦ పెనుదుఃఖములఁ బాపి, కనికరమున మమ్ముఁ♦గాచితయ్య!
యిపుడు నృహరిప్రకృతి♦కితవు నాపాదించి, తొంటియట్ల మనుపు♦మనుసునుసిపి.

చ. కడలి మథింపఁగా భువన♦కాండవినాశనహేతువై కడున్
బొడమినయట్టి క్ష్వేలమునఁ ♦ బొంకమడంగిన మమ్ము నావడన్
జెడనియటుల్ కృపన్ విషముఁ ♦ జెచ్చెరఁ గంఠమునందుఁ జేర్చి యె
క్కుడుగను సాఁక లేదొకో య♦కుంఠితశక్తిఁ బ్రసన్నవత్సలా! 131

గీ. అనుచు దామోదరోదంత ♦ మంతమనవి
చేసి శాంతినిఁ గోరు రా♦జీవగర్భ

ముఖ్యులన్ గాంచి తద్విధమునకు మనసు
నొచ్చి నరహరిగర్వంబుఁ బుచ్చఁ గడఁగి. 132

చ. తనయుని వీరభద్రుని నెదన్ దలఁపంగ నతండు దత్క్షణం
బునఁ జనుదెంచి రుద్రునకు మ్రొక్కి కృతాంజలియై ప్రియంబునన్
నను దలఁపన్ బనేమి భువనప్రభు! వేగమె యానతీయుమా
ఘనమగు నీప్రసాదమును గానఁగఁజేయుము యీయెడన్ ననున్. 133

— * శివుఁడు వీరభద్రునకు నృసింహావతార శాంతిని గుఱించి చెప్పుట * —

క. అను వీరభద్ర నుడులను, విని ప్రేముఁడి నిట్టులనియె విశ్వవిభుం డీ
యనిమిషుల కకాలంబున, నొనరెను భీ యెంతయేని యుడువుము దానిన్.

క. నరహర్యనలము మండెడు, దురాపమై దాని నార్పు దోర్బలమున ముం
దఱ హితమును గఱపు మతం, డరయనిచోఁ జూపు మద్భయదభావంబుల్.

గీ. సూక్ష్మమున సూక్ష్మమును నీవ స్థూలతేజ
మునను స్థూలంబు హరియించి పుత్త్ర! తెమ్మ
నృహరి వక్త్రంబునున్ గృత్తినిన్ మదాజ్ఞఁ
గొనుము చనుమన నజ్జేత కూర్మిమీఱి. 136

చ. మురిసి యటుల్ ప్రసన్నుఁడని మ్రొక్కి నిజానుజరోత్కరంబు సం
బరమున నార్వఁగా దనుజమర్దనుఁ డున్నెడ కేగుదెంచుడున్
హరి గనియెన్ విపక్షతిమిరార్క శతార్కవిభాసమానదు
ర్ధరమహనీయతేజు నతిదర్పనృసింహసమూహపూజితున్. 137

శా. మాద్యద్వీరసహస్రసంయుతు బలోన్మత్తారివిధ్వంసన
ప్రోద్యద్భైరవగర్జితున్ జలధరప్రోన్నీలగాత్రోజ్జ్వలున్
ఖద్యోతేందుహిరణ్యవీర్యనయనున్ గ్లౌఃఖండదంష్ట్రాంకురున్
సద్యస్సకలజగత్త్రయక్షయకరస్ఫారాగ్నిసంకాశునిన్. 138

క. పురుహూత ధనుఃఖండ, స్ఫురదురుసుభ్రూలతాఢ్యు శుభ్రశశికలా
పరిశోభితావతంసున్, బరికించెను నృహరి యపరపరశివమూర్తిన్. 139

మ. హరినిన్ డాసి మహేశసూనుఁడు మహాహ్లాదంబుతో నిట్లనెన్
సరసీజాక్షు! జగంబులన్ మనుప విశ్వస్రష్టచే మున్ను నే

ర్వఱవంగాఁబడినట్లు గాఢకరుణా•సాధోధివై పెక్కుమా
ర్లిరవొప్పంగ విపత్తులఁ గడపి నీ•పే శ్వములఁ బ్రోవవే. 140

—* వీరభద్రుఁడు నృసింహునకు సామోక్తుల శాంతింపుమనుట *—

సీ. అటుజలజంబవై•హయశిరస్కుఁ గూల్చి, పరమేష్ఠి కిడితివి•ప్రాఁబలుకుల
కచ్ఛపమూర్తివై•కవ్వపుగిరి మోచి, యొదవ జేసితివి పీ•యూష మబ్ధి
సింగారిపడుచవై•జేకొం కిడితి వా, యమృతంబు రాకాసు•లరిదిఁ జెందఁ
కిటివై హిరణ్యాక్షు•గిట్టి చంపితివి రాఁ, బట్టితి వబ్ధిపాల్•పడఁగ నీక

గీ. ఇపుడు నరహరిమూర్తివై•యీ హిరణ్య, కశిపుని వధించి సకలలో•క ప్రతతుల
బాలుఁ బ్రహ్లాదు రక్షించి•బాధకీర్తిఁ, దనరఁ జేసితి వాచంద్ర•తారకముగ.

క. శివభక్తుఁడవగు నీకీ, భువి నధికుఁడు లేఁడు లేఁడు•పోలెడువాఁడున్
భువనములకెల్ల నీవె ప్ర, భవుఁడవు ప్రభుఁడవు మహాప్ర•భావుఁడ వెందున్.

గీ. ఎప్పుడెపుడీ జగములకు•నొప్పతిప్ప, లుప్పతిల్లునో యనసి నీ•వప్పుడపుడు
భువి నవతరించి యవ్వానిఁ•బొలియఁ జేసి, సాఁకుచుందువు ధర్మర•క్షైకచతుర!

ఉ. పాతకుఁడో దితిప్రసవ•పాంసనుఁ డంతము జెందెఁ దత్సుతుం
డాతురతన్ దొరంగి సుఖ•ముండె నిలింపులు చెంది రిష్టముల్
ఖ్యాతిగడించె నీతను విఁ•కన ద్వరగా నుపసంహరింపు ని
ర్భీతిగ నెల్లవారలుపో•రిఁ సుఖయింతు రనంతకాలముల్. 144

క. అని యిటుల శాంతముగ నా, డిన వీరుని మృదుఫణుతుల•డెందమునం దాఁ
గొనక కఠినోక్తులను రయ, మునఁ బల్కె రదములబెదరు•పుట్టించు చిటుల్.

—* నృసింహమూర్తి వీరభద్రుని గని సంభాషించుట *—

క. ఎందుండి వచ్చితివో! నీ,వందే గరియింపు పొమ్ము•హరతనయా! నా
కిందు హితోక్తుల నుడువకు, డిందఁగఁ జేతును జగముఁ గ•డింది బలమునన్.

చ. జగముల కేను నాయకుఁడ•శాసకుఁడన్ జెఱుతున్ బ్రపంచమున్
మగుఁడ సృజింతుఁ బెంతు నిఁక•మానుఁడు నాకొక శాస్త గీస్త వే
ఱుగ నొకఁ డెందు లేఁడు విను•రూఢిగ నాదు వరిసాద మొందిచ
క్కఁగ సకలమ్ము స్వాస్థ్యమును•గాంచి రహించును సర్వ్వశంకతన్. 147

క. కలిమియుఁ దెలివి విభూతియు, బలమునుగల సర్వవస్తువర్గమును మదిన్
దెలియుము మామకతేజో,విలసితమని యెల్లయెడల విశ్వోత్తలమునన్. 148

క. కర్తను విష్టపకోటికి, భర్తను సకలాబ్జజాండపాళికి నింకన్.
హర్తను సర్వమునకిటుల్, నేర్తురె లాఁతులు మదీయ నిపుణత నెఱుఁగన్.

గీ. విధులను నిషేధములను వేదోక్తి జూపి
ధర ప్రవృత్తి నివృత్తులఁ దనరఁజేసి
యీ సకలలోకముల నెల్ల నేలుచుండు
నాకుఁ గఱపఁగవచ్చితే లోకహితము. 150

ఉ. పాక్కిలితమ్మి యందు జనిఁ బుట్టఁగఁజేసితి నెక్కుడైన యా
చక్కని వేదరాశి నిడి సర్వజగంబుల సంతరించు నే
ర్పెక్కుడు వేడ్కనిచ్చితి మఱెవ్వఁడు నాకెన? నే స్వతంత్రుఁడన్
నిక్కమెఱుంగువారు గమనింతురు నా యసమానసంపదన్. 151

ఉ. కావున సర్వశక్తుఁడను గారణమై యలరారు నన్ను నీ
భావమునం దెఱింగి వెడ పల్కులుమాని నమస్కరించి వే
నీ విపుడేగు మిం దిఁకను నిల్వకు చేర్పడఁబోకు వీఁకరన్
నావుడు వీరభద్రుఁడు మనంబున నల్గక పల్కెనిట్టులన్. 152

—* వీరభద్రుఁడు నృసింహునిపైఁ గోపించి భాషించుట *—

చ. ఎఱుఁగవె లోకనాయకుని యెల్లరకున్ హరుఁడైనవాని యి
ట్లఱిముఱి వెఱ్ఱిపల్కులను నాడుట నీసరివాని కొప్పునే
మఱచితివే మహేశు నసమానమహామహిమాభిరాము మేల్
తెఱఁగుఁ దలంపు కీడ్వడకు తెంపరి! యుడ్గుము దంభవాక్యముల్. 153

ఉ. నీయవతారముల్ నిలుప నేరిమిగల్గెనె నీకు వీఁకమై
బాయఁగఁజేయఁడే శివుఁడు పాయనిదర్పమెసంగు వాని నీ
వాయెడరున్ దలంప విపు డాయత దుఃఖము దారసిల్లెఁ నే
సాయమొనర్ప వచ్చితిని స్వాంతమునందుఁ దలంపు నానుడుల్. 154

చ. ప్రకృతివి నీవు పూరుషుఁడు భర్గుఁడు నీయెడ వీర్యముంచఁడా
వకమగు నాభిపద్మమున బ్రహ్మజనించెను లోకసృష్టికా

తుకమున నాతఁడున్ దపసు • ధూర్జటిఁగూర్చి యొనర్పఁ బద్మజా
లికమున నుద్భవించె నిజ•లీల దనర్పఁగఁ జంద్రమౌళియున్. 155

ఉ. ఆహరుఁ డిప్డు నిన్నుఁ దెగ•టార్పఁగఁ బంచెను లోకరక్షకై
యోహరి! మంచిమాటలను • నొప్పిన మే లటుగాక యుండినన్
దాహము చేసెదన్ నిను ని•తాంతరుషాయతవహ్నికీలలన్
మోహమునొంది వాఙ్నినద•ముల్ పొనరించిన నొప్పునే యిటుల్. 156

క. నీకూర్మకపాలంబుల, నీకిటిదంష్ట్రిలను జేర్చి • నీలగళుఁడు దాఁ
జేకొని ధరించు నిపుడును, శ్రీకాంతా! మఱచెదేల • చింతింపు మెదన్. 157

మ. ప్రతిహారంబున నీనృసింహశిరమున్ • బ్రస్ఫారరత్నంబుగాఁ
గుతుకంబొప్పఁగఁ జేర్చి కంఠమున ను•గ్రుం డింపుమైఁ దాల్చు నీ
సుతుఁడౌ బ్రహ్మ శిరంబుఁ ద్రుంచి దురిత•క్షోభంబుఁ బోకార్చె ని
ట్లతిదర్పం బిది యేల నీకు నృహరీ! • యజ్ఞాతతత్త్వాత్మతన్. 158

క. ఉపకారము సాధులయెడ, నుపయోగించు నెడఁ జక్క•నొప్పఁగరంబా
యుపకారం బన్యులయెడ, నపకారముగాఁగ మాఱు • నరయుము నృహరీ! 159

క. కావిఁకఁ గర్తవు భర్తవు, గావు హరీ! హర్త వెపుడు • గావు దెలియుమీ
యేవలనరయక పల్కితి, వీవు స్వతంత్రుఁడవుగా విఁ•కెం దేనియునున్. 160

క. కుమ్మరిచక్రమ్మట్టుల, నమ్మన్మథహరుని యిచ్ఛ • నఖిలాకృతులన్
గిమ్మనక యవతరించుదు, విమ్మహి నరకేసరీ! మ•హేశ వశుఁడవై. 161

ఆ. దక్షయజ్ఞమందుఁ • దావకోద్ధతిని జేఁ, జూచినాఁడ నీవు • చూడ లేదె?
పద్మనయన! యనిని? • బాసిపోవఁగ లేదె, యేలయెఱిఁగి యెఱిఁగి • యిట్లు దొడర.

తే. తామసుఁడవౌట మున్నీట • దండశూక
తల్పమం దెప్డు గాఢని•ద్రావశుండ
వగుచునుందువు పరమాత్మ • వరయఁజాల
వసురసంహృతి నీకుఁ దో•డగును హరుఁడు. 162

ఆ. చక్రపాణి! నీవు • చక్ర మెవ్వరిచేతఁ, బడసినావొ! యట్టి • పరమశివుని
మఱచి యిట్టులాడ • మరియాదొకో! చద్ది, తిన్న రేవు మఱచి • తెగడనగునె?

క. మున్ను దధీచిమునీంద్రుఁడు, సన్నుతుఁడు మహేశభక్త•సత్తముఁ డాజిన్
నిన్నమరులతో గెల్చెను, బన్నము చెందితివి నాఁటి • పస యెఱుఁగ వెదన్.

చ. విభుఁ డఖిలేశ్వరేశ్వరుఁడు • విశ్వనిదానుఁడు సర్వశాసకుం
డభవుఁ డనంతవిక్రముఁడు • హాంత, హిరణ్మయమూర్తి, దుస్సహ
ప్రభుఁడు స్వతంత్రుఁ డక్షరుఁడు • భైరవపక్షిమృగస్వరూపుఁ డా
ప్రభునివిధం బెఱిఁగి దెలిసి • పంకజలోచన! శాంతిఁజెందుమా! 165

క. లేకున్న మహాభైరవు, ఢాకను గూరియగుదు విపు డీటన్ దత్క్రోధా
ఖ్యాకంబగు మృత్యువు నీ,పై కుటికి హరించు వినుము•పవిద్రుమమును నటుల్,

—* శరభావిర్భావము *—

మ. అన నంతన్ విని యన్నిశాచరహరుం • డత్యంతరుష్టాత్ముఁడై
ఘనరోషంబున మించి యఘ్నుని వీఁ•కన్ బట్టి గీటార్పఁబూ
న్కిని నెద్దాండెనొ యన్నివేషమున నిం•గిన్ గోటితీక్ష్ణాంశుసం
జనితానూన మహస్సముత్కరము లు•చ్చైర్భంగి శోభిల్లఁగాన్. 167

ఉ. కాదది సౌరమగ్నిజము • కాదు సుధాకరమూర్తిజంబునున్
గాదు తటిత్ప్రభూతమును • గాదు మహాభరితాంబ రాజముం
గాదు పమానవర్జితము • గాలహారాజము సర్వతేజముల్
పాదుగ నందడంగి కను•పట్టెఁగదున్ గడు ఘోరరూపమై 168

గీ. అంత వేలుపు లెంతయు • నక్కజముగఁ
జూచుచుండఁగ వ్యక్తమై • తోఁచె బరమ
శివునిసంహారతనువు జే•జేలు జయజ
యధ్వనులు చేసిరెక్కుడు • హర్షమునను. 169

వ. అంత.

*సీ. వేలకుమించిన • వెలయు హస్తములందు, వివిధాయుధంబులు • విస్తరిలఁగ
విరివిమీఱిన జటా•విసరమధ్యంబునఁ, దరుణేందు శేఖరం•బుజవు దనర

---

* శివపురాణే శతరుద్రసంహితాయాం ద్వాదశాధ్యాయే —

సహస్రబాహుర్జటిల । శ్చన్ద్రార్ధకృతశేఖరః । సమృద్ధోగ్రశరీరేణ । పక్షాభ్యాం చంచునా ద్విజః ॥
అతితీక్ష్ణో మహాదంష్ట్రో । వజ్రతుల్య నఖాయుధః । కంఠేకాలో మహాబాహు । శ్చతుష్పాద్వహ్ని
సన్నిభః । యుగాన్తోద్యతజీమూత । భీమగంభీరనిస్స్వనః । సమం కుపిత కృత్యాగ్ని । వ్యావృత్త
నయనత్రయః । స్పష్టదంష్ట్రాధరోష్ఠశ్చ । హుంకార సహితో హరః । ఈదృగ్విధ స్వరూపశ్చ ।
హర్యగ్ర ఆవిర్బభూవహ । హరిస్తద్దర్శనాదేవ । వినష్ట బలవిక్రమః । బిభ్రద్ధామ సహస్రాంశో ।

కడుఁ బలిష్ఠంబయి • క్రాలెడు తనువున, ఱెక్కలునుఁ జంచు • వుక్కనిగుడ
పదునాఱువన్నెల • బంగారుకన్నను, మిన్నయైయలరారు • వన్నెమెఱయ

గీ. వజ్రములఁబోలు నఖములు • వాసికెసఁగ
మిగులఁ దీక్ష్ణంపు దంష్ట్రలు • బుగులుగొలుప
నలుక యొలికెడు నేత్రత్రయంబు వెలయఁ
గంఠమున మేచకచ్ఛాయ • గడలుకొనఁగ. 170

సీ. ప్రళయకాలానల • ప్రతిభటద్యుతులు చూడ్కుల కెంతయేని సం•కోచ మొదవ
కల్పాంతజీమూత • గాఢభయదనాద, హుంకారశబ్దంబు • జంకునొసఁగ
స్పష్టదంష్ట్రాధరో•త్కృష్టంబైన వక్త్రంబు, బ్రహ్మాండకబళన • ప్రౌఢిఁ దెలుప
అతి నిష్ఠురములైన • యష్టపాదంబులు, హరిదష్టకోశంబు • లాక్రమింప

గీ. బొమలముడితోడ నొప్పు వి•స్ఫూర్జదుగ్ర, మన్యుభరదీప్తదృష్టుల•మంటలెగయ
నృహరి దర్పంబు శూన్యమై•నేలకొఱుగ, శరభమూర్తి గనంబడెఁ•సత్వరముగ.

క. హరి తద్దర్శనముననే, కరముడుగ బలము సడలి • గగ్గోల్పడి భా
స్కర ఖద్యోతములకువలె, తరమెఱిఁగి నిజాస్త్రమయము • తప్పదనుకొనెన్.

మ. శరభేశానుఁడు విక్రమించి నిజప•క్ష ద్వంద్వఘాతంబుగన్
హరినాభ్యంఘ్రులఁ జీల్చి పుచ్ఛమున జం•ఘాంకంబులం గట్టి బం
ధుర హస్తావళితోడఁ దద్భుజములన్ • నొప్పించుచుఁ జట్టి దు
ర్ధర పౌనర్భవధార వక్షమున వి•స్తారంబుగా వ్రచ్చుచున్. 178

రధః ఖద్యోత విభ్రమం । అథ నిర్భిద్య పక్షాభ్యాం । నాభిపాదాన్విదారయన్ । పాదాన్సంబంధ పుచ్ఛేన । బాహుభ్యాం బాహుమండలం । భిన్దన్నురసి బాహుభ్యాం । నిజగ్రాహ హరో హరిం । తతో జగ్ముశ్చ గగనే । దేవాస్సహ మహర్షిభిః ॥ సహసైవా భయాద్విష్ణుం । సహితశ్చైవ యివోరగం ॥ ఉత్క్షిప్యోత్క్షిప్య సంగృహ్య । నిపాత్య చ నిపత్య చ । ఉడ్డీయోడ్డీయ భగవాన్ । పక్షఘాత విమోహితం । హరిం హరంత్తం వృషభం । విశ్వేశానం త్రయీశ్వరం । అనుయాంత్తం సురాస్సర్వే । నమో వాక్యై నతుష్టువుః । ప్రణేముస్సాదరం ప్రీత్యా । బ్రహ్మాద్యాశ్చ మునీశ్వరాః । నీయమానః పరవశం । దీనవక్త్రః కృతాంజలిః । తుష్టావ పరమేశానం । హరిస్తం లాలితాక్షరైః । నామ్నామష్ట శతేనైవ । స్తుత్వాతం మృడమేవచ । పునశ్చ ప్రార్థయామాస । నృసింహ శ్శరభేశ్వరం । యదా యదా మమాజ్ఞేయం । మతిస్స్యాద్గర్వదూషితా । తదా తదా పనేతవ్య । త్వయైవ పరమేశ్వర ॥

నందీశ్వర ఉవాచ ॥ ఏవం విజ్ఞాపయన్ప్రీత్యా । శంకరం నరకేసరీ । నత్వాశక్తో భవద్విష్ణు ర్జీవితాంత పరాజితః । తద్వక్త్రం శేషగాత్రాంతం । కృత్వా సర్వస్వవిగ్రహం । శక్తియుక్తం తదీయాంగం । వీరభద్రో ౽హరత్తదా ॥ నందీశ్వర ఉవాచ ॥ అథబ్రహ్మదయో దేవా । శ్శరభం రూపమాస్థితం । తుష్టువుః శంకరం దేవం । సర్వలోకైక శంకరం ॥

క. శ్యేనము పన్నగముఁబలెఁ, దా నరహరి నొడిసి మిన్ను • దఱిసి బహువిధో
డ్డీననిపాతశతంబులఁ, బ్రాణాంతదశన్ బొనర్చి • పటుదర్పమునన్. 174

— * నృసింహావతార శాంతి * —

గీ. హరికి సమ్మోహ ముడిపి శాం•తాత్మునిగ
హరుఁ డొనర్చెను బ్రహ్మాది • సురలు మురిసి
యాదరంబున లలితాక్ష•రాళి నిట్లు
ధ్యాన మొనరించి యలరించి • రా మహేశు. 175

క. హర! సంసారభయంబుల, హరియించుటఁ జేసి హరుఁడ•వైతివి మఱియున్
హరినిపుడు నిగ్రహించుట, హరిహరుఁడవటంచుఁ బరఁగె • దయ్యమహాత్మా!

వ. మఱియును.

సీ. అష్టమూర్తులచేత • నఖిలప్రపంచంబు, విభజించి ధరియించి • వెలసినావు
కష్టంబులొంది మ్రొక్కఁగఁ గాంచి మమ్ము నక్కట్టికిం చి ప్రేమించి•యేలినావు
పంచకృత్యముల నేర్పఱచి రచించుచు, సరియొక్కరుఁడు లేక•సాఁకినావు
సచ్చిదానంద లక్షణుఁడవై ఘనుఁడవై, నిర్వికారుండవై • నెగడినావు.

గీ. సత్యరూప! ప్రభూ! ప్రాజ్ఞ! • సన్నిధాన!, విబుధనాయక! విశ్వేశ!• వేదవేద్య!
దీనబంధూ! దయాసింధు!•ధృతనవేందు, శరభమూర్తి! నళినజాండ•చక్రవర్తి!

క. కమలాక్షు కమలజన్మ, ప్రముఖామరవరుల మునులఁ • బశుపతి! నీవే
క్రమముమెయి సృష్టిచేసితి, వమితతపోదృశ్యభాస్వ•రాయత తేజా! 178

వ. అంత నరహరియును.

మ. విరిసెన్ మోహమదాంధకారము లస•ద్విజ్ఞానభానూదయం
బరుసంబొప్పఁగఁ జేసెరెన్ శుభము సం•ప్రాప్తించె దేవేశ! ముం
దఱ నెప్పేనియు మోహమిట్లు పొసఁగన్ • దచ్ఛాంతిఁ గావించి సు
స్థిరకారుణ్యము నాపయిన్ బరపుమా • చేమోడ్పుఁ గావించెదన్. 179

చ. అన విని శంకరుండు గడు • హర్షమునొంది నృసింహ! నీవు నా
పనుపున దైత్యులన్ జదిపి • పాలనసేతువు లోకరాజి జీ
వననిధియందు జీవనము • వైఖరి నాయెడఁ జెందియుందు విం
కను యశమొందు మక్షయము•గా నరవిందదళాయతేక్షణా! 180

వ. అంత వీరభద్రుండు శివాజ్ఞన్ జేసి హరి యభీష్టప్రకారంబు గడంగి. 181

ఆ. నట్టులేక వేగ • నరకేసరి శిరంబుఁ, గత్తిఁజెఱికి నఱకి • కృత్తినొలిచి
హరునకొసఁగె శ్రీశుఁ • డానరహరి తను, వంతఁబాసి నీర • జాక్షుఁడయ్యె. 182

వ. అనంతరంబు శివుఁడు నృసింహకృత్తిధరుండై తదీయమకుండమాలాభూషితుండై నిజగణంబులుగొల్వ రాజతాద్రిన్ జేరె. వనజాక్షుండును దక్కిన సువర్వు లెల్లరు జగచ్ఛాంతి కలిగి శివుని వినుతింపుచుఁ దమ స్థానంబుల కేగిరి. 183

—* ఫలశ్రుతి *—

గీ. శారభచరిత్ర మీయది • చదువ వినిన
భయములను బాపు నపమృత్యు • బాధ మాన్పు
వ్యాధులను గొట్టు శత్రుసం • హతుల గిట్టు
సకల సుఖములఁ జేకూర్చు • సాఁకు వినుఁడు. 184

క. మఱియును భూకంపాదులఁ, గరవృష్ట్యల్పాతివృష్టి • కష్టంబులయం
దురువాతోల్కాపాతము, ల రహిఁ జదివి రేనియును దొలఁగు నవ్వి వెసన్.

గీ. ఇఁకఁ జతుర్దశి నష్టమి • నీశ్వరోత్స, వముల శివలింగ సంస్థాప • నముల నీ మ
హాచరిత మెవ్వఁడేని పా • రాయణంబొ, నర్చ శివసన్నిధిఁ గారణముగఁ దనరు.

—* యక్షేశ్వర లీల *—

ఉ. మున్ను సుధార్థులై సురలు • బుణ్యజనుల్ గలశార్ణవంబు న
త్యున్నతితో మథింపఁ దొలి • నుద్భవమయ్యె మహావిషంబు దా
నన్నఱిఁ బాసి కీడ్వడిపి • నాకధరుల్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి యా
పన్నులమైతి మీవిసముఁ • బాపి మమున్ బ్రదికింపు మీశ్వరా! 187

క. ఇంచుకనీవిఁక జాగొన, రించినఁ బచ్ఛేదము చంద్ర • రేఖామకుటా!
కాంచి జగమ్ములఁ యులమటఁ, గొంచక వేగిరము బ్రోవు • గోపతినాథా! 188

చ. అని యరవిందలోచనము • ఖామరులెల్లరు రక్కసుల్ మునుల్
వనరుచుఁ దన్ను వేడ నత • వత్సలుఁడా శివుఁ డవ్విసంబుఁ జే
కొని వడిమ్రింగి కంఠమునఁ • గూరిమిమై ధరియించె నంత వే
దనవిడి వారు శంకరు ను • దారుఁ గడున్ గొనియాడి రున్నతిన్. 189

ఆ. గరిమ నడుతనిట్లు కాలకూటముఁ దాల్చి, కడఁగి శివుఁడు నీలకంఠుఁడగుడు
నీలకంఠ! యనుచు నేర్పునఁ బిలిచిరి, పరమమునులు సురలు బరమశివుని.

గీ. పాలసంద్రంబుమరల జేజేలు రక్కసులును జేరి మథింపఁగా సురభి వెల్ల
యేన్గు శ్రీదేవి యచ్చరలిగురుఁబోండ్లు, నిక్కువీనులజక్కి జనించెనందు.

క. హరి శ్రీదేవిని గొనియెన్, సురపతి గొనె వెల్ల యేన్గు సురభిని గొని రా
దరమున మునులిక జక్కిని, మఱియుచు బలిదనుజుఁడొందె భూరిప్రీతిన్.

గీ. అంత నమృతఘటం బుదయంబునొందె
శ్రీపతి యనుగ్రహమున జేజేలు ద్రావి
రసురులెల్లరుఁ గనుచుండి రందు నొక్క
రాహువును ద్రావె దేవవర్గమునఁ దూఱి. 193

చ. చందురు కన్నుసన్న హరి చక్రముతోఁ దలఁద్రుంచె వాని నా
తుండుడు కండు మ్రిందకయె తొండము మొండెము నిద్దఱైరి యీ
పొంది సుధాకరున్ రవిని నుక్కఁబట్టి గ్రసించుచుండ్రి ద
క్కండఱు రక్కసుల్ వనరి యాతురులై కడుఁ గడ్పుమంటచే. 194

వ. ఆయుధంబులఁ ధరియించి సురలతోఁ డీకొని పోరితమ్మొనరింపుచు. 195

క. శ్రీవిభుని సాయముండుట, దైవతనాయకులు సుధను దాగుటచే సు
శ్రీవిక్రమమున దైతేయావళి నోడింపఁబఱచి రహీనదను సురుల్. 196

గీ. దాన నెంతేని గరువంబుఁ బూని సురలు
మిన్నుచూచుచుఁ బెచ్చుగ మెలఁగుచున్నఁ
గాంచి యుడురాజమౌళి యక్కసటుఁదీర్ప
నొక్కనాఁ డొక్క యక్షురూపొంది వేగ. 197

ఉత్సాహ: ఘనిఁడిమలకుఁ జేరి యట సుపర్వపితతిఁ గన్గొనన్
బసమెయి న్నిలింపు లెంతొ ప్రౌఢగర్వ మేర్పడన్
బిసరుహాక్షుతోడఁ గూడి బింకముల్ గడున్ జవం
బెసఁగఁ గొట్టుచున్న డాసి యిట్టులనియె యక్షుఁడున్. 198

క. ఏమిది పదరెద రింతఱు, నేమియొనర్చితిరి సెప్పుఁడీ నాకన సు
త్రామముఖు లనిరి యక్షున, కీమాడ్కి నహమికఁ బెద్ద యెలుఁగేర్పడఁగాన్.

చ. కడలి మథించి క్షీరమును ♦ గల్పకభూజముఁ గామధేనువున్
బెడఁగగు నశ్వరత్నమును ♦ వెల్లని యేనుఁగు మానికంబులన్
గడుఁ గృశమైన నెన్నడుము ♦ కల్కిచనుంగవ లొప్ప చెల్వలన్
గుడుచుటకున్ సుధాఘటముఁ ♦ గొంటిమి యీహరి యేము నున్నతిన్. 200

చ. వలలము మెక్కనట్టి యల ♦ బాలిశులోర్వక మమ్మెదిర్చినన్
జలమునఁ బట్టిచంపితిమి ♦ చక్కదియుక్కది లేక రక్కసుల్
పొలిసిరి కొందఱింక వెఱపున్ గొని పాఱిరియారఁ గాలయం
బిలనిఁక మమ్మెదుర్చుటకు ♦ నెవ్వరు చాలుదురన్న నాతఁడున్. 201

గీ. సరియె యటులైన నంతకుఁ ♦ జాలువారె
యైన నొకనుడి వినుఁడు ♦ మీరధికబలులు
పూన్కిఁ గాంచి కదల్పుఁడీ ♦ పూరిరెమ్మ
ననుచు నొకతృణముంచెఁ దదగ్రమందు. 202

....* దేవతలు గడ్డిపరకను గదల్పలేకపోవుట *....

వ. అంత నవ్వారద్దిగాంచి గరువంబున నూర్పునను ముఖపవనంబునను చేతుల నాయుధంబుల మహాస్త్రంబులఁ గదల్పలేక యాకులపాటుఁ జెంది వెకలులై తడఁబడి యుక్కఁబాసి గ్రుక్కిళ్ళు మ్రింగుచున్నంగాంచి యంబరవాణి పెద్ద యెలుంగుతో నిట్టులనియె. 203

ఉ. మోసముఁ జెందినారిటులు ♦ ముగ్ధశశాంకధరుండె యక్షుఁడ
వ్వేసముఁ జూచి మోసపడి ♦ పీఱిఁడులై తిరిఁకన్ దలంపుఁడీ
భాసిలు లోకపుంజములఁ ♦ బాయకసల్పియు సాఁకి మల్పునా
యీసరుఁడంచుఁ జిత్తముల ♦ నెంతయు నేనియు దేవనాయకుల్! 204

క. అని యుపదేశించిన వా,రనువుగ నపు డరసి వేగ ♦ యక్షేశ్వరపా
వన చరణములకు మ్రొక్కిడి, ఘనముగ నుతియించి రిట్లు ♦ కరుణాంచితులై.

—* దేవతలు యక్షుని శివునిగా నెఱింగి వినుతించుట *—

చ. ఎఱుఁగక గోతిలోఁ బడితి ♦ మీశ్వర! తప్పు సహింపు మివ్వు డం
దఱిమదముల్ హరించి వితతంబగు నీదు ననుగ్రహంబు సం
బరమునుఁ జెందఁజేసితివి ♦ వల్మెఱు నీయెదుటన్ బ్రగల్భముల్
బలిపితి మన్ని యోర్వఁదగుఁ ♦ బాలకపాలక! సర్వశాసకా! 206

గీ. సర్వమున కీవె కర్తవు • సర్వశక్తు
లకుఁ బ్రవర్తకుఁడవు నివర్తకుఁడ వెందు
అద్వయంబగు పరమాత్మ • వయ్య! నీవు
నిన్నుఁ దెలియఁగఁగలమె ? మన్నింపు మీఁకను. 207

క. అని వినుతించిన శర్వుఁడు, వనజాక్షప్రముఖ దివ్యవర్గమునకు బో
ధనఁ జేసి వినయపద్ధతిఁ, జనియెన్ గైలాసమునకుఁ • జయ్యన నంతన్. 208

గీ. ఎవ్వఁడేనియు నీలీల • నెంతయేని
భక్తిఁ జదివిన నవ్వాఁడు • పాపజాల
మెడసి యిష్టార్థములఁ జెందు • నీకనుఁ బరమ
శివుని దివ్యప్రసాదంబుఁ • జేకొను నిల. 209

వ. ఇట్లు మహేశ్వరలీల నెఱింగించితి నింక దుర్వాసోమున్యవతార లీల నువన్య
సింతు వినుఁడని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 210

....* దుర్వాసోమున్యవతారలీల *....

క. అత్రియను నొక్కమునివై, ధాత్రిఁడు బుధమిత్రుఁ డిద్ధతరభాసురచా
రిత్రుఁడు సద్గుణమణిగణపాత్రుం డనసూయనాఁగ • బడఁతియుఁ దానున్.

సీ. పుత్రసంతానరతులై త్రిమూర్తులను మదిని భజించుచు నిర్వింధ్యతీరమునఁ
దపసానర్చిరి సూతేంద్రా • తాపవేదనన్ గలంగి జగంబులు వలతఁ జెంద. 212

క. అరసి వారలకోపసుమ, నీరజభవ నీరజాక్ష • నీలగళులు వే
తారసిలి వరములిచ్చిరి, వారికిఁ గొమరులయి తమతమ • ప్రభవించునటుల్.

గీ. అజుఁడు జాబిల్లియై దాన • వాంతకుండు
దత్తుఁడై కృత్తివాసుండు • తాపసేంద్రుఁ
డైన దూర్వాసుఁడై వారి • యాత్మజులుగఁ
బొడమి రెంటియు నున్నతి • పొల్పుమీఱ. 214

వ. ఆ మువ్వురయందు దూర్వాసుండు మిగుల తపోధనుండై శిష్యులన్ గూడికొని
మేదినిం బుణ్యతీర్థస్థలంబులఁ గ్రుమ్మరుచు నొక్కనాఁడు ద్వారకాపురి కేగి
శ్రీకృష్ణుచే సత్కారంబు లొంది తన్మందిరంబునఁ గొన్నినాళ్లు వసించె. శౌరి
యును మిగులఁ గోపనుండగు నమ్మునికి విధేయుండై యాతిథ్యంబు నెఱవేర్చె

చుండె. ముని యొక్కనాఁడు పెక్కుసహస్రంబుల వారియన్నంబుఁ దాఁ
నొక్కఁడే మెక్కుచుండు, మఱియొక్కపు డత్యల్పముగ భుజించుచుండు.
కారణంబులేక వికవిక నవ్వుచుండు నట్టులే మిన్నక యేడ్చుచుండు నిట్లు శ్రీ
కృష్ణావసథంబందు మెలంగుచు నొక్కనాఁడు కృష్ణుని శయ్యాస్తరణంబులఁ
గాల్చి యలంకృతలైన గట్టువాలుం గన్నెల వాతఁబెట్టి యలరించి కృష్ణున్
జేరి పాయసంబుఁ దినియెద వండింపు మనుడు. 215

క. శౌరియుఁ బాయసమును గో, ర్కిరింపఁగ వండఁజేసి • చెలువుగ దానిన్
సారతర భక్ష్యములతోన్, భూరిలిరాన్నోదకములఁ • బొందుగ నొసఁగెన్, 216

వ. అంత నమ్మునియు

ఆ. వేఁడి పాయసమును • వేగ భుజించి శే, షించినట్టిదాని • క్షిప్రముగను
దనువునంతఁ బూసికొనుము కృష్ణా! యన, నతఁడు నొందుకలన • కట్లుచేసె.

వ. మఱియు శ్రీకృష్ణుండు భక్తితో మునిప్రసాద మొక్కపాదంబులం దక్క
దక్కిన శిరోముఖ్యాంగంబులందు లేపనం బొనరించుకొనియె నంత మఱియును
కృష్ణునిపట్టంపుదేవి యగు రుక్మిణిం జూచి 218

గీ. తనను మిగిలిన పాయస • మొత్తి తెచ్చి, యామె మొదలను బూసి ర • యమున నామెఁ
బట్టి యొక తేరికిం గట్టి • బరవసమున, నెక్కి యాఱేని యాదవు • లెల్లఁ గన.

క. మఱియును గృష్ణుఁడు గనఁగాఁ, గొరడాతో నొక్కదెబ్బఁ • గొమరిని వేసెన్
బరికించు మండి నూరి త, త్తఱ మొక్కింతేని గొనఁడు • తాలిమిబల్మిన్, 220

క. పెఱయాదవు లప్పట్టిన, మాఱియా దాసీన్యమును శ • తాత్ముఁడగు మునీ
శ్వరు విధముఁ గని కినుకతోఁ, గొఱగొఱలాడంగ నుడిపె • గోవిందుఁ డొగిన్.

గీ. మునియు నట్టులె రథ మెక్కి • పురము నెల్లఁ, బరుగుతోఁ ద్రిప్పుచుండఁగ • బథమునందు
నొక్క యెడ రుక్మిణీసతి • యుక్కుమాలి, వ్రాల నమ్ముని గశతోడ • బాదె నురల.

వ. కృష్ణుండు వీక్షించి మునంబునం దెఱిమెక యవ్వారితో నడచుచుండె నంతఁ
దాపసుండు మద్ధుఁడై యరదంబు డిగ్గి పదాతియై గినియుచు వడివడిన్ దెన్న
మాలి పోవుచుండఁ గృష్ణుం డెదురుపోయి మ్రొక్కి నిలిచి మహాత్మా! యను
గ్రహింపు మనుగ్రహింపుమని వేఁడుటఁ జూచి తేజస్వియగు నమ్మహాత్ముండు
హర్షంబుతో శ్రీకృష్ణున కిట్లనియె. 223

—* దూర్వాసుఁడు శ్రీకృష్ణునకు వరము లిచ్చుట *—

చ. గెలిచితివయ్య! కోపము నోఁగిన్ బురుషోత్తమ! సుంతతప్ప నీ
వలన నెఱుంగ సంతసము ♦ వాటిలెఁ గోరుమిఁకన్ వరంబులన్
గలిమిదనర్ప నిచ్చెదను ♦ గ్రచ్చఱ నెట్టివిషమైనఁ జూడు నా
బలితపు వై భవమ్మెపుడు ♦ పాయకసేయు మహార్థసిద్ధులన్. 224

ఉ. ఓదనమందుఁ బ్రాణులకు ♦ నొప్పెడు నట్లు జగంబునందు నా
మోదము నీయెడన్ దనరు ♦ భూరిగ నట్టులఁ బుణ్యమౌ యశం
బేదుదు వీ త్రిలోకముల ♦ నెల్లను నున్నతిగందు వెంతయే
నాదరపాత్రమాదువు జనార్దన! సర్వజగద్విభూషణా! 225

ఉ. నీనిలయంబునం దికఁను ♦ నే దహియించిన సర్వవస్తువుల్
మానుగఁ దొంటియట్లమరు ♦ మాధవ! యింకను మత్ప్రసాదమున్
బూనిక నెందునెందునను ♦ బూసితివో యట మిత్తిగల్గ ది
ట్లీ నెఱఁదప్పి పాదముల ♦ నేలొకొ పూయవు మెచ్చనేనటుల్. 226

క. అనినంతఁ గృష్ణుఁడును దన, తనువున్ బరికింప నదియుఁ ♦ దద్దయు తేజో
ఘనమైయుండుటఁ గనుగొని, మనమున నక్కజముఁ జెందె ♦ మఱియున్ మఱియున్

సీ. మానిరుక్మిణినిన్ జూచి ♦ మానినీమ, ణిరొ! మగువలందుఁ గడుఁ గీర్తి ♦ నెగడఁ గలవు
జరయు రుజయును నీకెప్డు ♦ దొరయవమ్మ!, పుణ్యగంధమై దేహంబు ♦ పొలుచు నీకు

క. పదునాఱు వేలుమించిన, ముదితలు నీసవతులందు ♦ మురువొప్పెదు వ
మ్మ! దయితుఁడీహరియునుగడు, ముదమునఁ గనుఁగొనెడు నిన్నుఁ ♦ బూర్ణేందుముఖీ!

క. అనియిటుల వరములను నిడి, ఘనుఁ డమ్మునినాథుఁ డంతఁ ♦ గదలియ థేచ్ఛన్
జనియెను హరియును రుక్మిణి, యను భవనమ్మునకుఁ జనిరి ♦ యుత్సాహమునన్.

గీ. అందు ముని దహియించిన ♦ యఖిలవస్తు
వులును దొల్లింటికన్న సొంపుగఁ గనుబడ
మదులఁ గడు నచ్చెరువుఁ జెంది ♦ మౌనివరుని
శక్తి నెంతయుఁ బొగడిరి ♦ సంతసమున. 231

వ. ఇట్లు దూర్వాసుండు పుడమి ననేకులన్ బరీక్షించి యభీష్టవరంబులిచ్చె. కుంతి
భోజునింటఁ గన్నియయై యున్నపు డమ్మహాత్ముం డామెపరిచర్యలకు మెచ్చి

సిద్ధమంత్రంబొసంగె. మఱియుఁ బాండవధర్మపత్నియగు ద్రోవది కభీష్టవరంబు లిచ్చె. ఇట్లు మహాతపోధనుండును ముముక్షులాగ్రగణ్యుండును నగు దుర్వాసో మునిచరిత్రంబుఁ జెప్పితినిఁక హనుమదవతారలీలఁ గుఱించి యించుక ముచ్చటించెద వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 232

—* హనుమదవతారలీల *—

క. తొల్లి శివవీర్యమును గొని, యల్ల మహాబలుఁడు పవమనుఁ డాయంజనియం దుల్లంబలరఁగఁ జేర్పఁగఁ, బ్రోల్లసదతిబలుఁడు హనుమఁ ♦ డుద్భవమయ్యెన్.

వ. అంత నతఁడు

ఉ. పుట్టిన కొన్నినాళ్ళకె న♦భోమణిఁ జూచి ఫలంబు బుద్ధితో నట్టనఁ జేతఁబట్టి తిన ♦ నెర్మిఁ గడంగుచునుండ వేలుపుల్ చట్టనఁ జేరి కాదిది ఫ♦లంబు ప్రభాకరుఁడంచుఁ జెప్పి తా మెట్టులొ వీడఁ జేసిరి ది♦నేశుఁ గపీశుని బుజ్జగించుచున్. 234

గీ. అతఁడును గొంతకాలంబు ♦ నవలఁ జదువఁ గోరి భానునికడ కేగి ♦ భూరిమతిని ఆ నవవ్యాకరణముల ♦ నధ్యయనము చేసె నెంతయుఁ గోవిదుల్ ♦ వాసిఁబొగడ. 235

వ. అనంతరము పరమేష్ఠియనుమతి రామకార్యార్థమై సుగ్రీవుని ముఖమ్మున దాశరథిన్ జేరి సాగరలంఘన సీతాసందర్శనాది ఘనకార్యంబులొనర్చి రామునికి బాసటయై పెంబరవిత్తులగు రావణాది రక్షోవీరుల వినాశనంబుఁ జేయించి రామకార్యంబు నెఱపి లోకంబున నసమానయశంబున్ బడసె నిది హనుమదవతారలీల యిఁక పిప్పలాదమున్యవతారలీల నెఱింగింతు వినుండని సూతుండిట్లనియె.

—* పిప్పలాదమున్యవతారలీల *—

క. వినుఁడిఁక దధీచముని తపు, జననాథుని నొడిసి దనుజ♦శాసనముఖులా ననిమేషులను శపించిన, ఘనుఁ డనఘుఁడు శాంభవుండు ♦ కారుణికుండున్.

గీ. తత్సతి సువర్చనాఁగ ని♦తాంతసుగుణ, రాశి మగనికిఁ జాయ క♦రణి మెలఁగుచు సేవఁ జేయుచు విభుమన♦శ్రీ నెఱింగి, సంతసంబునఁ గాలంబు ♦ జరుపుచుండె.

క. సురపతి వృత్రాసురుతోఁ, బరిపీడితుఁడై నిలింప♦వర్గము దానుం బరమేష్ఠిఁ జేరఁజని య, త్తెఱఁగెల్ల వచింప విని వి♦ధియు నిట్లనియెన్. 239

చ. తెలిసె భవన్మనం బిఁక దధీచమహాముని శర్వసత్కృపా
కలితవరంబునన్ బడసె ♦ గాటపువజ్రమయాస్థివర్గమున్
జెలిమిని నమ్మునిప్రవరుఁ ♦ జేరి తదస్థులఁ గోరి యద్దనా
బలియుఁడు వానిమీఁగొనఁగు ♦ భద్రము కాఁగలదిట్లు పొందఁకన్. 240

క. అనిపంచిన వారు దధీచి* నివాసముఁ జేరి మ్రొక్కి ♦ చింతాపరులై
దనుజుఁడగు వృత్రు వేరం,బునఁ దముపడుపాట్లు దెల్పి ♦ పురపురఁబొగలన్. 241

గీ. అమ్మునీశ్వరుఁ డపుడు త♦దభిమతమును
దెలిసికొని వేగమునఁ దన ♦ పొలఁతియాను
వర్చనిఁక నొకయాశ్రమ ♦ పదముకనిపి
సురలకనె నేమికాంక్షింతు ♦ రెఱుఁగఁ జెపుఁడు. 242

వ. అని యడుగఁగా నర్థశాస్త్ర ప్రవీణుండగు శక్రుండు స్వార్థపరుండై దధీచి కిట్లనియె. 243

చ. మునివర! శైవభూషణస♦ముజ్జ్వల! చారుయశోనిధాన! నీ
ఘనమగు నస్థివర్గమును ♦ కాంక్షయొనర్చెద మీయువాని నే
ర్పొనరఁగ నాయుధమ్ములను ♦ బొందికఁ గూర్చి తదీయధార వృ
త్రుని నిఁక వానివెన్కఁ జను♦దెంచినవారిని గూల్తు మెమ్మెయిన్. 244

గీ. దాన జగముల కగు శాంతి ♦ మౌనిచంద్ర!
నీదు కీరితి జగమెల్ల ♦ నిండి యలరు
నెంతదనుకఁ బ్రపంచ మి♦ల్లేపుఁ గాంచు
నెంతదను కర్కతారేందు ♦ లెలమిఁ గాంతురి. 245

— * దధీచిముని యోగముచేఁ బ్రాణములఁ బాసి తనువును దేవతల కిచ్చుట * —

చ. అన విని మౌనిచంద్రుఁడు ర♦యమ్మున నంతఁ బరోపకారమం
దనురతుఁడై మనమ్మునఁ గృ♦పాకరు నీశ్వరుఁ గొల్చి పెల్చనన్
దనువును బాసె నక్షర ము♦దారమునై తగు బ్రహ్మధామమున్
గొనియెను విగ్రహంబుపయి ♦ గొప్పగఁ జేసిరెఁ బుష్పవృష్టియున్. 246

గీ. కామధేనువుఁ దెచ్చి దు♦గ్ధములఁ దనువుఁ
గడిగి యవ్విశ్వకర్మచే ♦ గాటమైన

* పరా:— ఈ దధీచి దధీచ శబ్దము లికారాకారాంతములు రెండును మూలమందుఁ గలవు.

యస్థివితతినిఁ జేయించి • యాయుధముల
వెన్నముకఁ జెందె నింద్రుండు • వృత్రుఁ జెఱుప. 247

గీ. అంతలోన సువర్చ నిజాశ్రమంబుఁ, జేరి పెన్మిటి లేమియుఁ • జదియనైన
తనువు నెత్తురు వఱదలు • ననిమిషులను, గని తదీయవిధంబు నం•తను నెఱింగి.

వ. ఎక్కుడు దుఃఖించి యమ్మహాసాధ్వి కినుకతో ననిమేషులన్ జూచి యిట్లని
శాపంబిచ్చె. 249

ఉ. తేరగవచ్చె నస్త్రములు • దేవశిఖామణులార! యిట్టు లె
వ్వారలు పొట్టఁబోసికొన • వాసిగ మానులఁ జక్కడంచిరే?
మీరలెఱుంగరే? వెఱవు•మీఱి యొనర్చితి రిట్లు మీరు మీ
వారలు సౌఖ్యమున్బడయఁ • దక్కినవారలు చావ నేమగున్. 250

— * సువర్చ దేవతల శపించుట * —

క. పశుకృత్యముఁ జేసితి రిటు, విశయం బొకయింతలేక • వేలుపులారా!
పిశితాశుల నవలెనా?, పశువులగుదు రింకమీఁద • బాలిశమతితోన్. 251

క. అని వేగమ్మున నాసతి, తన పతితోఁగూడ బ్రహ్మ•ధామముఁ జెందన్
వనకాష్ఠంబులతోడఁ జితినిఁ బేర్వఁగ గగనభార•తి యని నిటు లొగిన్.

చ. వల దిటు సాహసింపకుము • వారిజలోచన! నీదు గర్భమం
దలఘుతరాజుఁ డమ్మునివ•రాగ్రణి తేజముఁ జేరియున్న దు
జ్వలతనుఁడౌ కుమారుఁ గని • చక్కఁగ నిష్కృతినిన్బొనర్పు మ
వ్వల; నెటనేని చూల్గొనిన•వారలు గాలరు భర్తతోఁ జితిన్. 253

క. ఆకసపుఁ బలుకు వినియును, నాకులయై యప్పతివ్రతా•భరణము తాఁ
జేకొని యొకశిల నుదరము, జోకఁ బగులఁగొట్టె నందు • శోభితలీలన్. 255

— * పిప్పలాద జననము * —

గీ. తన కుచుల వెల్గు పదిదెసల్ • దనరి మిగుల
రుద్రు నవతారమై కడు • రుచిరమూర్తి
ఘనుఁడగు దధీచి తేజోభి•కలితుఁడగుచుఁ
బొడమె నందనుఁ డాకెకుఁ • బొంకముగను. 256

క. నందనుఁగని తనమది నా,నందము నొందియును దనదు • నాథుని వేగన్
జెందఁగఁ గడువడిమైఁ జి,చ్చుం దరియఁగ రావినీడ • సుతుఁజేర్చియనెన్.

గీ. రావినీడను మెలఁగు చిరంబు తండ్రి!, యెల్లవారలకును సుఖం • బీయఁదలఁపు
నేను పతిలోకమునకేగు • దాన నీదు,తండ్రి నే నిన్ దలతుము రు • ద్రస్వరూప!

వ. అని యప్పతివ్రత కొడుకును ముద్దుచేసి రయంబునఁ జిచ్చుటికి పార్థివ తనువుఁబాసి దివ్యదేహయై పతితోఁగూడి మహాకైలాసంబుఁ జేరఁబోయి యందుఁ బరమశివున్ గొల్చుచుండె. నంత హరిబ్రహ్మాది సురవరులెల్లఁ జేరి రుద్రావతారుండగు దధీచిముని తనయున్‌గాంచి జహూకరించి పిప్పలాదుం డని నామకరణంబు జేసి దేవా! లోకంబులకు సుఖంబొనరింపుమని కోరి దుందుభివాద్యంబులతో గంధర్వగానంబులతో నుత్సవం బొనర్చి యంతర్ధానం బొందిరాపిమ్మట పిప్పలాదుం డశ్వత్థమూలంబున నేవసించి చిరకాలంబుతపంబు చేసి యనరణ్యసుతన్ బెండ్లియాడె నాయుద్వాహకథనంబు మున్నొకమాఱు మీకెఱింగించితి-నిఁక యతినాథలీల నారయుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె.

—* యతినాథ లీల – ఆహుకభిల్ల చరిత్రము *—

ఉ. ఆహుకుఁడన్ వనేచరకు • లాగ్రణి యొక్కరుఁ డర్బుదాద్రిపై
నాహుకనాగ సువ్రత మ • హాశివభక్తయునైన చానతో
నాహరు శంకరున్ శివుని • నర్మిలిఁ గొల్చుచునుండె నంత గో
వాహుఁడు వారి భక్తికిఁ గృ • పామతిఁ గాంచి పరీక్ష సేయఁగాన్. 259

క. ఆ యొఱుకవానిఁ బోలిన, సోయగమగు మేనిఁజెంది • సొంపుగ యతియై
డాయఁగవచ్చెను వేగిర, మా యర్బుదశైలమునకు • హరుసంబలరన్. 260

ఉ. అత్తఱి భిల్లుఁడున్ దనకు • నాత్మవధూటికి భోజనార్థమై
యుత్తలమొప్ప గెదువులఁ • నొందు విలున్‌గొని దవ్వుఁజేరి యు
వ్వెత్తుగ మత్తజంతువుల • వేటునఁ గూలిచి తెచ్చుచుండెఁ బెం
పెత్తినబత్తిఁ దత్సతి మ • హేశ్వరుఁ గొల్చుచునుండె నిక్కలోన్. 261

ఉ. ఆయతినాథుఁడాస్థలికి • నాయెడఁజేరి వనేచరాకముం
డాయఁగఁబోయె భిల్లుఁ డట • దాసి మహాదర మొప్ప నయ్యతిన్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చె యతి • వల్లభు డప్డు నిహామతోన నెన్
సాయమువేళ యయ్యె నెటు • సాఁగుదు వేఁగఁగుఁ గొండకానలోన్. 262

ఉ. రాతిరి యెట్టులో వనచ♦రా! భవదీయవుఁ జక్కి లోన నేఁ
బ్రీతిగనుండి తేపటికి ♦ వేగ నెటేఁ జనువాఁడనన్న కై
రాతకుఁ డిట్టువల్కె యతి♦రాణ్మణి! నీనుడి సక్కవంబె నా
యాతగు గీము స్వల్పతర ♦ మెట్లు వసింపఁగఁజేతు నిన్నిటన్. 263

చ. అన యతి దీనదృష్టిఁ గల♦యన్ గని పోవఁగనెంచ భిల్లి వే
గనె విభుతోడ నిట్లనియె ♦ కర్జముఁదప్పినఁ దప్పుధర్మ మీ
యనఘునిఁబంపఁజూడక గృ♦హంబున నుంచు మితండు నీవు నీ
మునసె పరుండుఁ డే నిరవు ♦ ముందఱ నిద్దురపోదు వెల్పలన్. 264

గీ. ఆయుధమ్ములనన్నియు♦నవలఁ జేర్తు, సుఖముగా మీరలిద్దఱు♦జొక్కుఁ డిందు
నతిథిమెచ్చను ధర్మంబు ♦ హానికాదు, గేస్తుతెఱఁగిది కాదేని ♦ గొంటువడును.

ఉ. భిల్లి యిటుల్వచింప విని ♦ భిల్లుఁడు చింతయొనర్చె నుల్లమం
దిల్లిది చాలదయ్యె నతి♦థీశ్వరు భూరితరాటవీస్థలిన్
బెల్లగు చీఁకటిన్ విడువఁ ♦ బేరిమి నాయును మాయు ధర్మ మీ
హల్లకపాణి నొక్కరిత ♦ నావల గెంటి పరుండఁజెల్లునే? 266

క. ఈ రెండుతీరులందును, నేరమె గన్పట్టుచుండె ♦ నేనే యవలన్
జేరెద నాయుధవర్గముఁ, జేరిచెద బహిస్థలంబు ♦ చేవ యిది యగున్. 267

గీ. వీర లిర్వురు నిదురింత్రు ♦ వేశ్మమందు, కాఁగలట్టిది యగునని ♦ వేగ నాతఁ
డాయుధంబుల నన్నిటి ♦ నవలఁ జేర్చి, తానును బరుండె వెలపల ♦ ధర్మమెంచి.

గీ. యతియును నిషాదినియును గే♦హంబునందె
నిదురఁజెందిరి చీఁకటి ♦ నిండుకొనియె
నంత నద్దమరేయి సిం♦హములు పులులు
నెఱుకఁ గని రా నతండును ♦ నేపుసూపి. 269

—* భిల్లుఁడు సింగములతోఁ బోరి చచ్చుట *—

ఉ. కైదువులొంది ధీరతఁ బ్ర♦కాశిల ఘాతుకజంతుమండలిన్
మోఁదుచుఁ బోరుచుండెఁ బసి♦పుల్గని గభాలున నవ్వి భిల్లు మీ
మీఁదికివచ్చి వ్రచ్చి పొలి♦మెక్కె యథేచ్ఛనుబోయె నంత సూ
ర్యోదయవేళ నయ్యతివ♦రోత్తముఁ డీవలఁజేరి చూడఁగన్. 270

గీ. భిల్లుఁ డగుపట్టెఁ డయ్యె యం దెల్లకడల
శోణితార్త్రమూ నచ్చోటఁ జూడఁబడియె
వానియస్థులఁ గనుగొని దీనుఁ డగుచుఁ
గటకటా! యని దుఃఖించెఁ గరుణమీఱ. 274

గీ. అంత భిల్లియు వేగిర మచటఁ జేరి, భర్త యస్థులఁ బరికించి ప్రబలశోక
భారపీడితయై కడు వగచె నచటి, కొండ లెల్లఁ బ్రతిధ్వని గొవ్వ సేయ.

చ. అటు లొక కొంతసేపు హృదయంబున నెవ్వగఁ జిక్కి పొక్కి యం
తట వ్యసనంబు మాని మది ధైర్యము సెంది యతీంద్రవర్యుతో
నిటులనె మామకీనహృదయేశ్వరుఁ డేగిన తెన్నుఁ బట్టి లం
పటనయి పోవుదాన మురివంబెసఁగన్ రచియింపుమీ చితిన్. 275

క. ప్రారబ్ధకర్మచోదిత, భూరిగహన సత్వచయ బుభుక్షావశుఁడై
నారమణుఁడు మడిసెను విభుఁ, జేరఁ జనెద నిదియె నూటి చేడెల కెందున్.

క. ధన్యుఁ డితఁడు కృతకృత్యుఁడు, మాన్యుని నినుఁ బూజచేసె మాపున నిక నే
మన్యంబెంచక స్థల మిడె, నా న్యాయవిశేషమట్టు లరయుదురె యొరుల్.

వ. అంతఁ గృతకయతియు

గీ. ఆటవికబోటి పలుకుల నాలకించి, తగవిదియటంచు మదిలోనఁ దలఁచి వేగ
అస్థులను బ్రోగుచేసి శుష్కవనీజ, ములను బేరిచి చిచ్చు రగులుప నందు.

ఉ. ఆశబరీమతల్లి జలమాడి విశుద్ధపటంబుఁ గట్టి యా
వేశముతోడ నచ్చితికి వేగఁ బ్రదక్షిణ మాచరించి హృ
ద్దేశమునందు సర్వజగతీ పరిపాసనకర్త్రయైన యా
శ్రీశివమూర్తికిన్ నతులు చేసి ప్రియంబున నిట్లు వాకొనెన్. 277

క. తెలిసీ తెలియని నాచేఁ, తల ననుచిత మెంతయేని దనరెడుఁ గృప నా
కలుషములఁ బావు నిదె జో, తలు సేసెద దేవదేవ! దర్పకదమనా! 278

వ. ఇఁకను

సీ. ఎత్తిన వేడ్కమై యెడపక నీపాద, పద్మచింతనము బాయనేని
విభుని దైవముగ భావించి తదాజ్ఞఁ జే, కొని మేలినడవడి మనెదనేని
కల్లనెప్పుడు నాలుకకుఁ జొరనీక స, త్యంబె పట్టని మదిఁ దలఁతునేని
అతిథులయందు నభ్యాగతులందును, బేర్మి నన్నంబు లర్పింతునేని

సీ. ఇఁకను జన్మంబు మరల నాకిఁ బడదవేని, దాసజనుల కభీష్టముల్ దార్తువేని
భిల్లు నాహుకుఁ నే గూర్చువిభుని నాకుఁ, బర్వతేంద్రసుతామనఃపద్మమిత్ర! 279

వ. మఱియును

క. జన్మము లెన్నియొసంగిన, నిన్మఱువం జాల నట్టి నేటగు భక్తిన్
మన్మనమునఁ బెనుపుము త్రిజగన్మోహన! దివ్యచరిత! గౌరీకాంతా! 280

క. అని శివునకుఁ దన మానసమునఁ బూజనొనర్చి వేగఁ బువ్ఁబోఁడి హుతా
శనుమధ్య కెగసి దుమికెను, ఘనతర సాధ్వీయశంబు గడలుకొన దిశల్.

వ. అంత శివుం డా కైతవయతి రూపంబు విడిచి ప్రత్యక్షంబై యప్పతివ్రతా
రత్నంబున కిట్లనియె. 282

—* భిల్లసతికి శివుఁడు ప్రసన్నుండై వరంబు లీయుట *—

ఉ. ధన్యవు ధన్యవీ విఁక నితాంతము నిన్ వరియించినట్టి సా
జన్యనిధాన మీశ బరసత్తముఁ డాహుకనామధేయుఁడున్
ధన్యుఁడు సంతసం బొదవెఁ దద్దయు నీ పరిపూతరీతికిన్
మాన్యచరిత్రి! సందియము మాని వరంబులఁ గోరు మిచ్చెదన్. 283

వ. అనినంత.

గీ. అతతానందకందమై యలరు పరమ
శివుని నుడి విని హరుసంబుఁ జెంది మ్రొక్కి
యూరకుండె నిషాదిని యురుతరకరు
ణాళుఁడై యిట్లు పల్కెఁ జంద్రార్ధమాళి. 284

క. ఈజన్మ మిందు గడచెద వి,రాజితగతి నీకు భిల్లరాయని కిటులన్
బైజన్మమున సిరులు పైపైఁ జెన్నలరఁగలవు పల్కెద వినుమా! 285

ఉ. చందురు వంగసంబునఁ బ్రశస్తి వహించిన వీరసేనరా
జేందునికిన్ దనూజుఁడయి యీ శబరుండు నలుండనాఁగ బు
ట్టొందుఁ జతుస్సముద్రరశ నోన్నతదివ్య దిలాధినాథ సం
క్రందనుఁడై సిరిన్ దనరు గాఢయశంబును జెందు నెంతయున్. 28

ఉ. నీవు విదర్భ నేలు నరనేతకు భీమునకున్ గుమార్తవై
యావటిలంగఁ బేర్మి దమయంతి యనన్‌బడు పేరితో నన

న్యావహారూపకాంతి సుగు♦ణాకరవై యమరేంద్రముఖ్యులన్
బోవిడి యన్నలున్ నృపతి♦పూజ్యు వరించి సుఖంతు వెంతయున్. 287

ఉ. ఏను యతీంద్రరూపమున ♦ నెంతయు మీ పరిచర్య లొందుటన్
మానిని! రాజహంసనయి ♦ మంచిగ నీకును నైషధావనీ
జానికి మొక్కలంబయిన ♦ చక్కని కూరిమిఁ గూర్చి పెండిలిన్
మానుగఁగూర్తు నిర్వురు స♦మంచితభోగము లొందుదుర్భవిన్. 288

క. ఒక కొమరుఁడు పుట్టును వా, నికిఁ జంద్రాంగదుఁడనాఁగ ♦ నిరుపమశీలుం
డకలుషుఁడు పొడము నవ్వా, నికి సీమంతి శివాఢ్య ♦ నిరత సతి యగున్. 289

వ. వీర లిర్వురచే మీవంగడంబు పావనంబై దేదీప్యమానంబుగ లోకప్రసిద్ధంబగుటయేకాక యనేకజనంబులకుఁ దారకంబై పుణ్యమార్గదాయకంబై యలరు.

మ. అవసానంబున మీర లిర్వురును నా ♦ యాత్యంతికంబైన భ
క్తివిశేషంబును జెంది యోగము మదిన్ ♦ గల్కొల్పి యద్దాన ను
ద్భవ నాశంబులు లేని మోక్షపదమున్ ♦ బ్రాపింతురనాఁ జెప్పి యా
శివుఁ డవ్వారలచోట లింగమయి వా♦సిన్ జెందె మోదంబునన్. 291

క. అచలంబగు లింగంబై, నచలముపై వెలసినట్టి ♦ యక్కతమున నం
దచలేశ్వరుఁడను నాహ్వాయ, మచలేంద్రసుతావిభుండు♦ హరుఁడొందె నటుల్.

గీ. భిల్లదంపతు లట్లు బల్ ♦ పేర్మిమై న, నంతరపు జన్మమందు రా♦జాధిరాజ
పదవి దంపతులై శివ♦భక్తి నొంది, ముక్తినొందిరి శ్రీశివ♦నూక్తివిధము.

క. ఈ చరితంబు పవిత్రం,బై చెలువగు యతియు రాజ♦హంసంబును నై
శ్రీచెన్నగు శివులీలల, నేచిన రహి విననఁ గాంతు ♦ రెల్ల సుఖములన్. 294

క. సర్వైహికభోగంబుల, సర్వస్వర్లోకభోగ ♦ సౌఖ్యంబులనున్
శర్వునిపై భక్తియుఁ గడు, పర్వఁగఁ గాంతురు విని చిన ♦ నన్యులకుఁ దగన్.

వ. ఇఁక శివభక్తాగ్రగణ్యుండును బహుశివపారావారసాధకుండును బ్రహ్మఋషియు నగు నుపమన్యుమహామునీంద్రుని చరిత్రంబుఁ దెల్పు సురేశ్వరలీలను జెప్పెద భక్తితో నాలకింపుఁడని యిట్లనియె. 296

—* సురేశ్వరలీల – ఉపమన్యు చరిత్రము * —

క. ఉపమన్యుఁడు మునిమాన్యుఁడు, విపులశివకృపానులబ్ధ♦ విమలజనిఘనుం
డపగతమోహాటోపుఁడ, నుపముఁడు శ్రీవ్యాఘ్రపాత్తనూజుఁడు పుడమిన్.

సీ. ధౌమ్యముని పూర్వజుఁడతండు ♦ తనదుపూర్వ
జన్మమున సిద్ధుఁడయ్యె నే ♦ చందముననో
స్వపదముననుండి జాతి యా ♦ జాడ ముసికిఁ
గౌమరుఁడై పుట్టె దైవయో♦గమునఁ జేసి. 298

చ. శివునియనుగ్రహంబుననె ♦ చిన్నతనంబునఁ బాలపైఁ దమిన్
దవిలి తపంబొనర్చి సత♦తంబు కుమారదశన్ గణేశితన్
శివపరతత్త్వవక్తృతను ♦ క్షీరసముద్రము సర్వవైదుషిన్
శివకరపాదుకాద్వయినిఁ ♦ జెంది భువిన్ సిరులొందెఁ బొందుగన్. 299

క. అని నొడివిన సూతుని నుడి, విని మోదముతోడ మునులు ♦ వేగిరముగ నా
యనఘుని నుపమన్యుచరి, త్రను సర్వముఁ జెప్పుమనుడుఁ ♦ జక్కఁగ నతఁడున్

గీ. వినుఁడతఁ డొకప్డు కడుపసి ♦ తనమునందుఁ, దల్లితో మేనమామల ♦ తావు కేగి
కొన్ని ప్రొద్దులచోటనుండి ♦ కోరిమరలఁ, దమయిరవుఁ జేరియుండెనం ♦ తనొకనాఁడు

ఉ. త్రావుట కావుపాలొసఁగు ♦ తల్లి! యనంగఁ దదంబ రాగులన్
దా వెసదంచి పిష్టము ను♦దంబునఁ జేరిచి తెచ్చి పాలుగా
నావిడ యీయ నబ్బుడుతఁ ♦ డారసి పాలివి గావు తల్లి! న
న్నీవిటు మోసపుచ్చఁదగు♦నే? యన నాపెయుఁ గుంది యాత్మలోన్. 302

వ. కుమారున కిట్లనియె.

ఉ. నిక్కము తండ్రి! నీనుడి; వ♦నిన్ వసియించి యిటున్నవారమా
యెక్కడ యావుపాలు మన ♦ కెట్లు లభించును? మేనమామగా
రిక్కను గ్రోలితీవు కడు ♦ నింపగు నాలవయస్సు లట్టి; యీ
చక్కని దుర్లభంబు తను♦జా! ననుఁ బొక్కఁగఁ జేయ కీయెడన్. 303

ఉ. సేద్యములే వొకింతయును ♦ చేడ్పడియుంటిమి లేమితో నిటుల్
చోద్యముగాదె గవ్య మెటు ♦ చొప్పడు నీకుఁ గుమార! పూర్వమం
దాద్యమహేశ్వరున్ శివుని ♦ నర్చనసేయము ద్రవ్యకాంక్షమై
హృద్యమతిన్ దలంచి యివు ♦ డీశ్వరుఁ గొల్వ లభించు దుగ్ధముల్. 304

ఆ. ఛోళ్ళపిండి నీటఁ ♦ జొప్పించి యిటు పాల, వలె నమర్చి యిడితి ♦ వాస్తవంబె
చవి నెఱింగియుంట ♦ సరగున నవ్వాని, ద్రోసి యిట్లు హఠముఁ ♦ దొడరఁ జనునె?

—* ఉపమన్యుఁడు తపస్సుకై తల్లిని సెలవడుగుట *—

మ. అనినన్ డింభకుఁ డప్డు తల్లిఁగని ధైర్యంబొంది యిమ్మాద్రిఁ బ
ల్కెను దల్లీ! పొగులంగ మాను మిఁకఁ దాల్మిన్ జెందు డెందంబునన్
మనదారిద్ర్యముఁ బాపె నేఁటికి మరున్నాథుండు శర్వుండు నీ
వనిన ట్లున్నయెడన్ దగన్ గొలిచి నే నార్జింతు దుగ్ధోదధిన్. 306

క. అన నాపెయు నాయన! యే, మనుమానము లేదు శంభుఁ డాద్యుఁడు పరముం
డనుకంపాంచితహృదయుఁడు, ఘనుఁ డార్యాహృదయవిభుఁడు గలఁ డుదృఢముగాన్.

—* ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని వైభవంబుఁ జెప్పుట *—

ఉ. ఆతనిచేతనే జగము లన్నియు నిట్లు జనించె మించుగా
నాతనిఁ గొల్చి రెల్లసుర లవ్విధి విష్ణువు లెవ్వ దాసులై
యాతని సుప్రసాదమున నక్షరభాగ్యము లొందు నెందు న
ల్లాతఁడె విన్మిఁకఁ మనకు నందఱకున్ గల దిక్కు పుత్రకా! 309

వ. కావున

ఉ. ఆ హరు నా మహేశ్వరు శుభావహుఁ గొల్వుము లాఁతి వేల్పులన్
నీ హృదయంబునన్ దలఁప నేరకు చేరకు వారి జాడ కెం
దా హిమశైలజావిభుని నా ప్రమథాధిపతిన్ దయామయున్
గోహయు బాలచంద్రధరుఁ గూరుచు విద్య నొసంగెదన్ సుతా! 310

గీ. సప్తకోటిమహామంత్ర సమితియందు
రాణఁ దనరెడు పంచాక్షరము నెందు
శివున కిది వాచకంబై ప్రసిద్ధిఁ జెందు
సర్వమంత్రంబు లిటఁ జేరి చాల నెగడు. 311

గీ. సర్వమంత్రంబులందుఁ బ్రశస్త మిద్ది, సర్వరక్షావరంబయి జానుమీఱు
విది రహించలమునఁ జేరె నేని దుర్లభం బరుదుగానఁ బంచాక్షరంబుఁ గొనుము.

గీ. అరయు తజ్జాతమగు నఘోరాస్త్రమంత్ర
మును సనుత్తమమై భువిఁ దనరు శైవ
జనసమూహమున కిది రక్షావహంబు
వీనిఁ గూరిమి సేవింపు వేఱు వలదు. 314

గీ. తండ్రి విరజాగ్నిఁ గొనిన యుత్తమభసితము
గలదు నీకని దాఁచితిఁ • గలుషహరము
మంత్రములతోడ నిత్తుఁ గుమార! కొనుము
దీన నీకగు రక్ష సందియము లేదు. 315

ధ్రువకోకిల : అని కుమారున కాపె మంత్రము • లట్లు చెప్పియు నా విభూ
తిని నొసంగి శివంబు నీకిడు • దేవుఁ డల్ల శివుండనా
దనయుఁ డంతఁ గడున్ గడున్ బ్రమదంబునొంది మనంబునన్
జననికిన్ బలుమాఱు మ్రొక్కులు సల్పి యిట్లను హెచ్చుగాన్.

క. సేవించెద శివు నమ్మరో!, భావించెద మదిఁ దదీయ • పదనళయుగళిన్
గావించెద ఘనతపమున్, గ్రీవెంచెద శంభుదత్త • సిద్ధుల కలిమిన్. 317

క. రప్పించెద శివు నిచటికి, మెప్పించెదఁ దన్మనంబు • మేలిమి భక్తిన్
దప్పించెద సకలాధులఁ, దెప్పించెదఁ బాలకడలిఁ • దేఁకువ యెసఁగన్. 318

శా. శ్రీలాలిత్యము మీఱఁ దల్లికి సమీచీనోక్తు లిబ్భంగిఁగా
బాలుం డప్డు వచించి తాఁ బయనమున్ • వాంఛింపఁ దన్మాతయున్
వాలాయంబుగ నిన్ను మెచ్చు నగజాప్రాణేశ్వరుం డీశ్వరుం
డాలంబున్ బొనరింపఁ డిచ్చుఁ బరమాహ్లాదంబునన్ భద్రముల్. 319

చ. మఱియుఁ గుమార! యొక్కనుడి • మంచిగ విన్ము శివుండు భక్తిఁదా
వెఱుఁగఁగఁ గోరి సేయును బరీక్ష చరాచరజంతుమండలిన్
వెలి వాక చేతనాకృతిని • నక్కని డాసి భ్రమింపఁజేయు న
త్తెఱఁగున నేని మాఱ్పడక • తెప్పున నారయుమా! మహేశ్వరున్. 320

శా. దుర్విజ్ఞేయుఁడు చాపలాత్ముల కిలన్ • దుర్దర్శుఁడై యొప్పు నా
శర్వుం డర్భక! తద్విచిత్రగతు లెంచన్ జాల రెవ్వారలా
సర్వేశానుని దివ్యరూపములఁ బ్రస్తావింతు యోజింపుమీ
యుర్విన్ భక్తులఁ బ్రోవఁ బోవుతఱి డాయున్ వాని హర్షంబునన్. 321

—* ఉపమన్యునకుఁ దల్లి శివుని మాయారూపంబులను జెప్పుట *—

క. కమలజమధురిపురుద్రుల, విమలాకృతులను మహేంద్ర విశ్వేదేవ
ద్యుమణివిధుదస్రరూపము, లమరికఁ జేకొను మహేశుఁ డరయుము పుత్త్రా!

చ. నరులయు దివ్యపుంగవుల • నారుల రూపములం బిశాచకి
న్నరవరయక్షరాక్షసఘ•ణాధరభిల్లకిరాతమూర్తులం
హరిశరభేభసైరిభవృ•షాశ్వతరాఽశ్వతరక్షుఋక్షనూ
కరముల వ్యాఘ్రజంబుకవృ•కప్రకరంబులమూర్తులొందెడున్. 323

సీ. మఱియు లూకబలాకోష్ట్ర•మకరకాక, గృధ్రచక్రాంగ కృకలాస•కీరగరుడ
క్రౌంచమేషాజబర్హిశ్వ•గాత్రములను, దవిలిచేకొని బాలేందు•ధరుఁడుడాయు.

క. పాడిమొదవై యొకప్పుడు, దూడ యగుచు నొక్కమాఱు•తోరపువేడ్కన్
గోడియయి కోడెయయి మేల్, గోడిగయయి యొక్కమాఱు•గూడఁగవచ్చున్

ఉ. పాములప్రోగులన్ మఱియుఁ • బాములమేల్మికడెంబులన్ మఱిన్
బాములపేరులన్ బడసి • పామునె జందియముం బొనర్చి పెన్
బామున గెంజడల్ మిగుల • వాటముగా బిగియించి కట్టి య
క్కోమలచంద్రమండనుఁడు • గుల్కుచువచ్చె నెఱుంగు పుత్త్రికా! 326

క. గొడుగును గమండలంబును, నిడివగు గజ్జయును దాల్చి • నీటొప్ప నొక
ప్పుడు గత్తిని గొడ్డలినిన్, బెడిదపురోకలిని గదను • బేర్మి ధరించున్. 327

ఉ. ఆడుచునుండు జంత్రముల • హాయిగ మేళనచేసి రాగముల్
పాడుచునుండు వేదములఁ • బల్కుచునుండును నవ్వుచుండు బ
ల్వేడుక సేయుచుండు పవ•ళించియు నుండును నావులించు బి
ట్టేడుచుచుండు వేడబము • లెంచఁగరావు కుమారచంద్రమా! 328

క. కడుఁ బసిపాపై యొకపరి, కడుముదుకై యొక్కతఱిఁ జో•కాటపు యువమై
పొడసూపు నొక్కతడవను, బొడవుగ నొకమాఱు మరలఁ•బొట్టిగఁబొలుచున్.

క. జోగిగఁ గ్రుమ్మరు నలుగడ, యోగిగఁ దనరారుచుండు • నొక్కెడఁ జెవిడై
మూఁగగఁ గుంటిగ గ్రుడ్డిగ, దాఁగనుపడుచుండు శివుఁడు•తనయా! వినుమా!

ఉ. వేలకొలంది బాహువులు • వేలకొలంది పదంబులుం మఱిన్
వేలకొలందిగాఁ గనులు • వేలకొలందిగ వీనులున్ గడున్
వేలకొలంది నాసికలు • వేలకొలంది తలల్ ధరించి మే
ల్లీలల నొప్పనల్పుచు లలిం గనవచ్చు శివుండు పుత్త్రికా! 331

ఉ. ఏనికమోముతోడ మఱి • యేనికగొంగమొగంబుతోడ సొం
పై నులికెక్కు నెక్కుడు ము•ఖావళితోడను నూర్ధ్వకేశుడై

జానుగ గోష్ఠమధ్యమున • జన్నపు స్తంభమునందు నగ్నినిన్
మానక వేదిమధ్యమున • మారహరుం డలరున్ కుమారకా! 332

క. తెల్లనివాఁడై యొకపరి, నల్లనివాఁడై యొకప్పు • నానావర్ణ
ప్రోల్లలితుండై యొకమా, ఱల్లమహాదేవమూర్తి • యగుపట్టు సుతా! 333

ఉ. కావున నంతయేని మదిఁ • గల్మలభావముఁ జెంద కెంతయున్
భావపురస్సరంబుగ శి•వావిభు నీశ్వరు నమ్మి కొల్వుమా
దైవతపూజితుండు సము•దారవరంబుల నీకొసంగు ను
శ్రీ విలసిల్ల సిద్ధులను • జేకొని రమ్మిఁక వేగిరమ్ముగాన్. 334

— * ఉపమన్యుఁడు హిమాద్రిఁజేరి శివునిఁగూర్చి తపం బొనరించుట * —

క. అని మార్గంబునఁ జేయిడి, పనిచెను దనుజాతు నతఁడు • పరువున దుహినా
ద్రినిఁజేరి యందు గంగా, ధునితటి నిరవొంది సలిపెఁ • దుశ్చర తపమున్.

గీ. ఎనిమిదిటుకలతోడ నిం•పెనయ నొక్క
దేవళముఁ గట్టి యందుఁ బా•ర్థివము లింగ
మెలమి నెలకొల్పి శివుఁ బార్వ•తీశు నావ
హించి జలపుష్పతతులఁ బూ•జించుచుండె. 336

క. పంచాక్షరమంత్రమును జపించుచు లింగార్చనమును • వేడ్కసలుపుచున్
జంచలభావమ్మొందక, పంచాబ్దము లొప్పు విప్ర•బాలుఁడు పేర్మిన్. 337

గీ. తపసొనర్చుచునుండఁ గొం•దఱు మరీచి,శప్తులైనట్టి మానిసి•కాచు లపుడు
పాపనిఁ భయపెట్టి త•పంబుఁజెఱుపఁ,బూన నర్భకుఁ డుడుగక•పూన్కిమెఱసి.

క. వంచితుఁడుగాక యెపుడును, బంచాక్షర దివ్యమంత్ర • పరతంత్రుండై
మించి యుదంచితశక్తి హ,రించెన్ బైశాచవితతి • కృతవిఘ్నములన్. 339

వ. అంత నవ్వారలు పంచాక్షరీనాదశ్రవణంబునఁ దామసభావంబు వీడి రదిమొద
లా చిఱుతముని కుపచారంబు లొనర్చుచుండి రంత నతండును. 340

సీ. అవనిని వామపా•దాంగుష్ఠమున మోపి, ఫలమునఁ దపసొందె • నందయేండ్లు
పండును విడి శీర్ణ•పత్రంబునున్ దిని, ప్రౌఢిఁ దపంబొందె • నందయేండ్లు

పత్రంబునన్ మాని • పానీయముల నాని, పరగఁ దపంబొండె • వంద యేండ్లు
వారిఁ గ్రోలుటఁ బాసి • వాయుభక్షణఁ జేసి, తపము నొండె నేడువం • దలగు నేండ్లు

గీ. వర్షసాహస్ర మిట్లు త • పంబుఁ జెంద, మునితపంబు నెదన్ మెచ్చి • ముఖ్యభక్తుఁ
డని యెఱింగియు మది మరి • నరయఁ గోరి, భర్గుఁ డంత మహేంద్రరూ • పంబుఁ దాల్చి

....* శివుఁడు దేవేంద్రుఁడై వచ్చి యుపమన్యునకు వరమిచ్చెద ననుట *....

సీ. అమరగణములతోడను • నప్సరోజ, నములతోడను సిద్ధగం • ధర్వయక్ష
వరులతోడఁ గిరీటంబు • వజ్రకుండ, లముల ముక్తావళులఁ దాల్చి • కోమరుమీఱ

చ. అమృతము వోలెఁ దెల్లనయి • యదిర వెలెన్ ఘనమై కడున్ గడున్
స్తిమితములౌ శ్రుతిద్వయ ము • దీర్ణతరారుణ నేత్రయుగ్మమున్
గొమరగు మేలితొండమును • గొప్పమదస్రవమొప్పి నాల్గు దం
తములుగలట్టి ప్రాగిభ ము • దారత నెక్కి మహోత్సవంబునన్. 343

క. వెల్లగొడు గిరుగడల క్రో, ధిల్లెడు చామరయుగంబు • వెలయఁగఁ బువ్వుల్
చల్లఁగ జేజేల్ గడు రం, జిల్లుచు నచ్చరలు నెలమి • చే నటియింపన్. 344

గీ. కెలనఁ బౌలోమి పేర్మిమై • యలర నా స, హస్రనయనుఁడు ముని డాసి • యనియె నీదు
తపసునకు నేఁ గరంబు ము • దంబు వడితి, వరములన్ గోరు మిచ్చెద • వాసి మీఱ

క. అనుడు ముని యబ్బిడౌజునిఁ, గని యంత నమస్కరించిఁ • గారవమున నో
యనిమిషనాథా! శివభ, క్తి నిడుమని తొంటివలె నొ • గిన్ దపియింపన్. 346

చ. కనుఁగొని దేవవల్లభుఁడు • గ్రక్కున మౌనికుమారుఁ గాంచి నీ
మనసుననున్న గోర్కులను • మా కెఱిఁగింపక యుంటి వోరి! య
మ్మనసిజవైరిఁ గూర్చి యస • మాన తపం బిటు సేయుచుంటి వా
తని వస నే నెఱుంగ నిదె! • తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ మదిన్. 347

క. అని కొన్ని దూషణోక్తుల, ముని కనుతాపంబు గదురఁ • బురుహూతుఁడు ప
ల్కినవినికిమిక నుగొని యతఁ, డనియెను దుశ్శ్రవముఁ గని • మహాగ్రహ మొదవన్.

—* ఉపమన్యుఁడు దేవేంద్రుని నిరసించుట *—

మ. నిను నేఁ గోరను గోర వాంఛితములన్ • నిక్కంబు దేవేంద్ర! నీ
యనుకంపల్ మదిలోఁ దలంప నెవు ద • న్యాదిత్యసంఘంబుచే
తనుగానీ గొనఁగాఁ దలంప వరముల్ • దథ్యంబు సర్వేశ్వరుం
డినచంద్రానలలోచనుం డిడెడు నా • కిష్టార్థసామ్రాజ్యముల్. 349

ఉ. ఈనుడి నిశ్చితంబనుచు ♦ నెంచుము నీ మదిలో నొకించు కీ
శానుని సర్వదివ్యగణ♦శాసను నిందయొనర్చి తీయెడన్
గావక వేదపుంజములఁ ♦ గానక నార్షపథంబుఁ గన్నులన్
గానక శార్వవైభవముఁ ♦ గల్లరి యల్లరి మాని విన్మఁకన్. 350

క. పశుపతినుడి నవుదును నే, ను శచీపతి పురువునేన ♦ నోకహమును నేన్
పశుపతి భిన్నోక్తికి నా, వశమగు త్రైలోక్యలక్ష్మిఁ ♦ బాయుదు నవుడే.

క. హరచరణనళినసేవా, నిరతి యమరు పుల్కసునిఁ ♦ విన్ బడయుదునా
హరుభక్తినిఁగొనని పురం, దరు జన్మముఁగాని యెపుడు ♦ దాల్పను వినుమా!

క. చాలున్ జాలును వేఱగు, నాలాపము లొందనేల ♦ యన్యకథల నే
వేళను క్షణార్ధమేనియుఁ, గాలహరుని భజనవిడక ♦ గడపు జనునవున్. 354

క. ఒకదిన మర్ధదినము నే, నొకఁడు ముహూర్తంబునేని ♦ నొకక్షణమేన్న
మ్మకమైనభక్తి యొనరదు, సకలేశునను గ్రహంబు ♦ సమకూరనిచోన్. 355

క. కృమినేనియు లేక పతం, గము నేనియు నట్లుకాక ♦ కడునేవపు శ్వా
నము నేని యగుదు శివునుడి, నమరప్రాభవము నొల్ల ♦ నన్యుల మదులన్. 356

ఉ. నాకముగాని నీయమర♦నాయకపీఠముగాని యల్లనా
లోకభవాధిపత్యమును ♦ లేక నిరంజనమాపదంబుగా
నీకరమొప్పుకోర్కుల న♦నేకములన్ విడనాడి పేర్మిమై
శ్రీకరుణాళుఁడౌ శివుని ♦ సేవకవృత్తిని గోరెదన్ జుమీ. 357

క. ఎంతవఱకిందురేఖా, కాంతజటాజూటు ♦ డద్రికన్యాచేతః
కాంతుఁడు మెచ్చఁడో యంతకుఁ, గాంతు జరామరణజన్మ♦ఘనదుఃఖములన్.

చ. రవిశశిపావకగ్రహవి♦రాజితదీప్తులఁ గప్పు దీప్తివై
భవములమించువాని నిర♦పాయమహామహిమంబువాని నీ
భువనకదంబసారమయి ♦ పొల్చెడు నొక్కని రుద్రు నాద్యు న
ద్భవనిధనంబులన్ గనని ♦ బల్లిదుఁగొల్వక శాంతి యబ్బునే? 359

క. నాదోసంబులచే నిఁక, నేదేనియు జనిని మరల ♦ నేనెత్తినయం
దేదుత మహేశుఁ డక్షయ, మైదైవాత్మను ప్రపత్తి ♦ నాదరువగుచున్. 360

వ. అని యిట్లు తన్ను లెక్కసేయక యుక్కుమిగిలి ధిక్కరించుచున్న యమ్ముని
కుమారుఁగాంచి కినుకమించి నముచిసూదనుం డిట్లనియె. 361

క. చల్లని మెల్లని నానుడు, లుల్లంబునఁ దలఁచి వరము లొందఁ గిటుల బల్
ద్రుళ్ళి నను గడ్డిపరకగఁ, బిల్లఁడ! నూఁచెదవె నీదు పెంపెదొ కనెదన్.

క. ఎవ్వం డా రుద్రుఁడు? వర, మెవ్వనిచే గొనఁదలంచి? తెచ్చట నుండున్?
దవ్వొకొ? దాపొకొ? దాఁపక, చివ్వనఁ జెవుమన్న నతఁడు చెలఁగుచు ననియెన్.

— * కృతకేంద్రున కుపమన్యుఁడు శివునిఁ గుఱించి చెప్పుట * —

ఉ. ఎవ్విభునిన్ బదార్థముగ నెంతురు లేదనుచుందు రట్టులే
యెవ్వనిఁ గంటిమంచు మఱి యెవ్వడు గన్గొనమంచు నెంతురో
యెవ్వని నొక్కనిన్ భువి ననేకునిగాఁగఁ దలంచుచుందురో
యవ్విభుఁ డీశ్వరుం డతఁడె యభ్యుదయంబు లొసంగు నాకిఁకన్. 364

ఉ. ఎవ్వఁడు మోహసంతమస మెల్లను బాఁపఁగఁ జేయు జ్యోతియా
నెవ్వని రూపెఱింగి మును లెవ్వడు దుఃఖము లొందఁబోవ రిం
కెవ్వని జ్ఞానవైభవము లెంచఁగ రాకయె మించియుండునో
యవ్విభుఁ డవ్యయుండు విబుధాధిప! నాకిడు మేటిభద్రముల్. 365

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల నేపున భావనచేసి మించెనో
యెవ్వఁడు సర్వదేశముల నేకవిధంబుగ నిండియుండెనో
యెవ్వఁడు సర్వవైభవము లీయఁగఁజాలునొ భక్తకోటికిం
దవ్వనజోదరాదిజననావహుఁ డీశ్వరుఁ డిచ్చు నిష్టముల్. 366

చ. అవని జలంబు లగ్గి యనిలాంబరముల్ బదియింద్రియంబులున్
సువిహితముల్ దదర్థములు శుద్ధమనంబును బుద్ధ్యహంకృతుల్
శివునిగఁ దత్త్వవేదులు వచింతురు నిన్నును నన్ను దృశ్య మీ
వివిధచరాచరావళిని వృత్రహరా! హరుఁగాఁగ నెంచుమా! 367

ఉ. యోగులు సాంఖ్యవాదులును యుక్తిగఁగొల్తురు లెక్కసేతురే
యోగివరేణ్యతేజమును నొప్పగ దిక్కులు కాల మర్కతే
జోగరిమల్ గ్రహంబులును శోభిలుతారలు రాశు లేమహా
భాగుఁడొ యాతఁడే యరయు పాలకపాలకుఁ డెందువాసవా! 368

సీ. ఊర్ధ్వరేతస్కుఁడై యుండి ♦ యువిద నెప్పు, డర్ధతనువున ధరియించి ♦ యలరు నెవఁడు
చెఱకువిల్తుం డెవనిచేతఁ ♦ జేటువడియె, నాతఁడే విను విశ్వక ♦ ల్యాణమూర్తి.

గీ. ఎవనియైశ్వర్య మసమాన ♦ మెవఁడు భూత
తతులతోఁ గ్రీడసేయు ని ♦ తాంత మెవని
గణము లతులబలైశ్వర్య ♦ ఘనము లగుచు
దర్పమునమించు రుద్రుఁడా ♦ తండె యరయు. 370

క. వసువుల ధరించు నెవ్వఁడు, పసఁదగు నోషధుల కెవఁడు ♦ ప్రభుఁడగు యోగీ
ద్వీసరములు జ్ఞానకల త్రిద, శసమితి కర్మగతి నెవని ♦ సంసేవించున్. 371

గీ. వినుము క్షర మక్షరంబున ♦ విద్యవిద్య
ధర్మమును నధర్మమును గృ ♦ తం బకృతము
నెవనిచే నేర్పడు నతండె ♦ యెఱుఁగు సర్వ
కారణముగాఁగ శక్ర! ని ♦ క్కంబుగాఁగ. 372

సీ. తల్లిచేతను విని మది ♦ నెల్ల లాఁతి, వేల్పులను నిచ్ఛగింపక ♦ వీడినాఁడ
వీరలిచ్చెడు వరముల ♦ వేఁడికొనుట, "కొఱవితోడుతఁ దలగోఁకి ♦ కొనుట" గాదె?

క. పిడివాద మేల దడవెదు, వెడలుము ఘోషను దొఱంగి ♦ వృత్రహరా! నీ
వెడఁగుబిభీషికలకు నే, జడియుదునని తలఁప కెపుడు ♦ స్వాంతములోనన్.

క. హరియును విరించి నీవును, సుర లసురులు సర్వసిద్ధ ♦ చూడామణు లా
హరు నేఁ బరమునిగాఁ జెప్పుదురు నిరతం బతనికన్న ♦ దొడ్డయుఁ గలఁడే!

క. లాఁతుల హేతువులను పురుహూతా! నుడువంగ నేల? ♦ యుత్సుకమతి నా
భూతేశ్వరలింగంబును, నాతురులై కొల్తు రరయు ♦ మఖిల సుపర్వుల్.

క. మఱి యిఁక నొక్కనిలింగము, ధరలో నెవఁడేనిఁ గొలువఁ ♦ దలఁచినటులె నీ
వెఱుఁగుదువె? చెప్పు మెపుడేన్, జిరకాలముక్రింద వినినఁ ♦ జిత్తంబలరన్.

క. ఎవ్వని లింగము బ్రహ్మయు, నవ్వనరుహనయనుఁ డీవు ♦ నఖిలసురలు మేల్
నివ్వటిలఁ బూజసేతురొ, యవ్విభుఁ డధికుండుగాఁడె ♦ యరయు మనమునన్.

క. లేరు ప్రజలు పద్మాంకులు, లేరెటఁ జక్రాంకజనులు ♦ లేరెట వజ్ర
శ్రీరచితాంకులు జగమున, నారయు లింగాంకులును భ ♦ గాంకలు సర్వుల్.

క. విను శక్తి చేతఁ బొలఁతులు, కనఁగ భగాంకలు మహేశ ఘనతరలింగం
బునఁబురుషులు లింగాంకులు, ననువుగ గురుతొందఁబడుదు రరయవె మఘవా!

క. ఇప్పగిది శాంకరప్రజ, నెప్పుడు గనుచుండియును శివేతరు నవఁడేన్
జెప్పినచోఁ గారణమగు, నెప్పుడు రే! యట్టి దుర్జనోక్తుల విజ్ఞుల్. 381

క. ఈశ్వరుఁడే పుంలింగం, బీశ్వరి స్త్రీలింగ మెందు నిరువురచే నీ
విశ్వము వ్యాప్తంబగుచు న,నశ్వరముగఁ దేజరిల్లు నాదిత్యపతీ! 382

ఉ. కావున దేవరాజ! యిఁకఁ గర్వము మానినపల్కుఁ బల్కఁబో
కీవిపు డేగు ముందు మిట నిష్టముచొప్పున నేను శ్రీమహా
దేవుని గొల్తు నాతఁ డిడు దివ్యవరంబును లేక శాపమేన్
దేవరుగొట్టునె యితర దేవుల వేడను గాంక్షితంబులన్. 383

మ. అనుడున్ మానక కిన్క నేదొ నుడి జంభారాతి పల్కంగఁబోఁ
గని యమ్మౌనికుమారుఁ డీ కుటిలుఁ డింకన్ బోవఁ డెబ్బంగి నీ
తనిఁ దప్పించుకొనంగఁజాలుదును భక్తప్రీతుఁడౌ శర్వుఁ డిం
కను నాపైనిఁ బ్రసాదమున్ సలుపఁ డీ కష్టంబు నెట్లోర్తురా. 384

— * ఉపమన్యుని మెచ్చి శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట * —

క. అని యంత నఘోరాస్త్రము, మనమున యోజించుచుండ మంజులభేరీ
ధ్వనులును కాహళమురజ, ధ్వనులును విననయ్యె చదలు ధవళంబయ్యెన్. 385

వ. వెలుంగుపడి దిక్కులు నూచుచున్నంత నైరావతగజంబుతో నాఖండలుం
డదృశ్యుండై యచ్చోట. 386

సీ. హంసకోప్యేందుకుం దారవిందబిసాళి, అవ్వాడు ధవళవర్ణంబుతోడ
వజ్రసారములు సువర్ణప్రభములు దీ, క్ష్ణంబులై మించు శృంగములతోడ
విపులతరస్కంధ విలసితంబును సురూ, పంబై యలరు సూపురంబుతోడ
రంగారు బంగారు రామణీయకతఁ జె, న్నారెడు తోడవుల తీరుతోడ

గీ. మహితమధుపింగళాక్షి యుగ్మంబుతోడ
లీలఁ గ్రాలెడు మేల్ గంగడోలుతోడ
యింబువిరాజిన కృష్ణపుచ్ఛంబుతోడఁ
దనరు వృషభేంద్రమును ముని తనయుఁడు గనె. 387

వ. అనంతరంబున

సీ. ఆహిమగిరిఁబోలి•నట్టి వృషంబెక్కి, యుమతోడ మురియుచు•నున్నవానిఁ
బున్నమచందురుఁ•బోలి తాఁజల్లని, వెన్నెలగురియుచు•వెలయువాని
వేయిసూర్యులఁబోలి • విశ్వంబులెల్లను, గాంతుల నిండారఁ • గప్పువానిఁ
బ్రళయానలము భంగిఁ • బటుతరతేజంబు, లొక్కుమ్మడిగఁ గుప్పు•చున్నవాని

గీ. శివునిఁ బొడఁగాంచి యుద్విగ్న•చిత్తమునను
మరల నిదియేమొ యని యను•మాన మొంది
యంతనే సౌమ్యుఁడై విధూ•మాగ్నిఁ బోల్కి
మెఱయు గౌరీశ్వరుని గాంచె • హరుసమునను 388

ఉ. తెల్లని యంబరంబులును • దెల్లని బూదియుఁ దెల్లగందమున్
దెల్లని పుష్పహారములు • దెల్లని జందెము దెల్లనౌ నగల్
దెల్లనిదౌ ధ్వజంబు గడుఁ • దెల్లనిదౌ యొడ లష్టబాహువుల్
నల్లని కంఠమున్ ద్రినయ•నంబులు రంజిలు శర్వుఁ గన్గొనెన్. 389

సీ. పల్లజడలలోనఁ • బద్మకోరకమట్లు, బాలేందు శకలంబు • పరిఢవిల్ల
త్రేతాగ్నులట్లు దే•దీప్యమానములైన, మూఁడునేత్రములు వి•స్ఫూర్తిఁబొదల
బంగారురంగారు • పద్మహారంబులు, వసుధకెల్లను సౌర•భంబు నొసఁగ
తకధోంధిమింధిమి•ధంధణా యనుచు మ, స్తమున గంగమ్మ నృ•త్తంబుసలుపఁ

గీ. దనకు సరిపోఁగు బలమొప్పి • దట్టులైన
యనుచరశ్రేష్ఠు లెల్లెడ • ననుసరింప
మూర్తిమంతంబులగు నస్త్ర•ములును గొలువ
నెదురఁ గన్పడె మునికి స•ర్వేశ్వరుండు. 390

సీ. ఇంద్రాయుధముడాలు•నీసడించుపినాక, మనియెడు సప్తశీ•ర్షాహిధనువు
అఱనిముసములోన • నఖిలజగములకు, ను న్నుఁజుట్టించు పా•శుపతమస్త్ర
మవని నెల్లను రజం•బగునట్టు లొనరింపఁ, జాలినయట్టి త్రి•శూలవరము
భార్గవునకొసంగి•పార్థివనిధనంబుఁ, బలుమఱు నూర్చిన • పరశురాజ

గీ. మితరసాధనములును న•నేకవిధము
లగుచు నష్టాదశభుజంబు•లందు నమర

దిక్కరులతోఁగూ మాన్పించు • దివ్యడమరు
కార్భటులుమ్రోయఁ గన్పడె • హరుఁడు మునికి. 391

మ. కుడివ్రక్కన్ బరమేష్ఠి హంసముపయిన్ • గూర్చుండి సేవింపఁగా
నెడమన్ బన్నగవైరి నెక్కొని హృషీ•కేశుండునున్ గొల్వఁగా
నడుమన్ శ్రీజగదంబ కట్టెదుర ఘం•టాశక్తులన్ దాల్చి స్కం
దుఁడు నెమ్మిన్ భజియింప దంతిముఖుఁడున్•బోద్ధోడ రాణింపఁగా. 392

క. రెండవ శంకరుఁ డనఁగా, నిండగుసిరిఁ దనరునంది • నేరుపుమీఱన్
మెండగు త్రిశూలమును గొని, దండిగ నలుగడలఁ గనుచుఁ•దాఁ జరియింపన్.

మ. అల స్వాయంభువముఖ్యులౌ మనువు లా•యంభోజజన్మాదులున్
విలసన్మౌనివతంసులౌ భృగుముఖుల్ • వృత్రారిసురఘ్నాది ది
వ్యులు భూతప్రమథాఁళిమాతృకలునున్ • భూతేశ్వరున్ జుట్టి పె
క్కులు స్తోత్రంబు లొనర్చుచుండిరి కడున్•గోలాహలంబొప్పఁగా. 394

క. హరి యగ్రసామబుక్కులఁ, బరమేష్ఠిరథంతరమునఁ•బాకారి మహో
త్తరశతరుద్రీయంబున, హరునిన్ స్తుతిఁజేయుచుండి•రవ్యగ్రమతిన్. 395

క. పరిధిస్థార్కునివలె ని,ర్జరమధ్య వెలుంగు సాంబ•శంకరుఁ గని సం
బరమొంది మునితనూజుఁడు, ధరఁ జాఁగిలఁబడి యొనర్చె • స్తవ మిప్పగిదిన్.

—* ఉపమన్యుఁడు శివుని స్తుతించుట *—

సీ. దేవదేవ! మహాను•భావ! యవిజ్ఞేయ,విగ్రహ! దేవేంద్ర•వేషధారి!
ఆదిత్యలోచన! • ఆదిత్యవక్త్ర! యా,దిత్యబింబగత యా•దిత్యవర్ణ!
నారీనరశరీర! • నాగహారగ్రీవ!, సర్వారిభంజన! • సాంఖ్యగమ్య!
యోగిపూజిత! యచిం•త్యోదంతదుర్గమ!, సర్వవర్ణోజ్వల! • సౌమ్యమూర్తి!

గీ. కృష్ణపింగళ! సోమ! య•గ్నిముఖనేత్ర!
చంద్రసాహస్రలోచన! • సౌమ్యవదన!
చారుమణిమయమకుట! కే•యూరధారి!
వందనము లొనరించెద • వరద! నీకు. 397

క. లోకోత్పత్తిస్థితివిల,యాకర! కందర్పదర్ప • హర! కాలహరా!
నాకారిపురహరా! నా,ళీకోద్భవ శీర్షహర! గొ•లిచెద మది నినున్. 398

కవిరాజవిరాజితము } పవనరయోన్నతిభాసుర! భూరిపరిభంజనరూపవిభాస్వర! చి
ద్భవన! చిదాత్మక! పాలితవిష్టప! భక్తజనార్తివిభంగకరా!
భవ! కరుణాకర! పాలక! యంధకభంజక! దుర్భవభంజక! శ్రీ
శివ శివ శంకర! శ్రీకర! జోతలఁ జేసెదఁ బ్రేముడిఁ జేకొనుమా!

సీ. సురలయెడను నీ వజుఁడవు రుద్రుల నీలలోహితుఁడవు నీవ లోలహృదయ!
ఆదిత్యులందుఁ బర్జన్యుండ వగు దీవు, వసువులయందుఁ బావకుఁడ వీవు
అలమరుత్తుల మారీచాయుఁడవు జక్కులయందుఁ గుబేరుఁడయ్య నీవు
సాంఖ్యమునఁ బుధుప్రతీతుఁడవు సకలభూతములందు నాత్మ వీవు

గీ. గ్రహసముచ్చయమందు భాస్కరుఁడ వీవు
ఋషివితానమున వశిష్ఠఋషివి నీవు
చుక్కలందును జాబిల్లి వక్కడలులఁ
బాలకడలివి లోకైకపాలమూర్తి! 400

ఉ. కొండలలోన మేరువవు కొప్పగుయోగుల శంకరుండ వీ
వండజరాజియందు వినతాత్మజమూర్తివి పాములం దనం
తుండవు గ్రామ్యజంతుతతి దొడ్డ వృషంబవు వర్ణకోటి వి
ప్రుండవు పాపలందునను పాల్పడ వీశ్వర! దీక్షితుండవై. 401

క. శ్రుతులందు సామవేదమ, వతులయజుర్మంత్రితతుల హావణించులస
చ్ఛతరుద్రీయంబవు పితృ,తతి వైవస్వతుఁడ వీవు దాక్షిణ్యనిధీ! 402

క. వనమృగముల సింగమ్మవై, యనువగు నాశ్రమములన్ గృహస్థాశ్రమివై
ఘనగతులన్ మోక్షమవై, యనిశము రాణించుచుందు వసదృశతేజా! 403

మ. పరమేష్ఠి న్నిజదక్షిణాంగమున విశ్వస్రష్టఁ బుట్టించి శ్రీ
ధరు వామాంగమునన్ జగస్థితికి సంధానించి యాపై నెదన్
వారణంబున్ బొనరింప రుద్రునటులే యావిర్భవింపంగఁ జే
సి రహిన్ జిత్రముఁ జూచుచుందువు జగత్సేవ్యా! కృపాంభోనిధీ! 404

చ. ఎఱుఁగక నీమహేంద్రితను వెగ్గలుపల్కితి మ్రొక్కకుంటి నీ
చరణసరోరుహంబులకుఁ జక్కఁగఁ బాద్యము నీయనైతి నా
దరమున మత్కృతంబు దురితంబు నడంపు క్షమింపుమింపునన్
వరద! కృపాకరా! ప్రణతవత్సల! భక్తుఁడ జోతచేసెదన్. 405

క. అని యడుగులపై వ్రాలిన, మునితనయుని గ్రుచ్చియెత్తి • మోదమున శిర
స్సునఁ జేయిడి మృదుమధురవ, చనములతో నిట్టులనియె•సాంత్వనమొప్పన్.

చ. మది ముదమొందినాఁడ నుప•మన్యుమునీశ్వర! భక్తవర్య! నీ
కుదురగు భక్తిఁ గన్గొనఁగ • గొప్పగ నిట్లు పరీక్ష చేసితిన్
జెదరదు నీకు భక్తి యిఁక • జెందుము సిద్ధులఁ గోరికొమ్ము నీ
విదియదియంచుఁ గొంకక య•భీష్టవరంబుల నిత్తు వేడుకన్. 407

వ. అను నంత నుపమన్యుండు

ఉ. ఇప్పుడె పుట్టినాఁడ జగ•దీశ్వర! జన్మ ఫలంబు నెందె నీ
గొప్పసురల్ మునుల్ ఋషులు • గోరి భజించిననైన దర్శనం
బెప్పు డొసంగనట్టి పర•మేశుఁడ విట్టులు దర్శనంబు నా
కిప్పు డొసంగి యాదరము • నిచ్చితి వింతకు నెక్కుడున్నదే. 408

గీ. వరమునకు నేను దగియున్న • వరద! నీదు
భక్తినిడు మఖిలజ్ఞత్వ•భాగ్య మిమ్ము
బంధువులతోడ క్షీరాన్న • భక్షణంబు
నొసఁగు మాయాశ్రమమున నీ•వుండు మెపుడు. 409

— * శివుఁడు ఉపమన్యునకు వరంబు లిచ్చుట * —

వ. అనుటయు మహేశ్వరుండు

సీ. ముదిమి దెవుల్ మృతి•మున్నగునవి లేక, నిత్యయౌవనముతో•నెగడుచుండు
యశము తేజమునుదివ్య•జ్ఞానమును జెంది, ఋషులందు శ్రైష్ఠ్యమా•వహింపఁదనరు
మాచారమును గుణా•ఢ్యతయు సర్వజ్ఞత, ప్రియదర్శనత్వంబు•పెంపుఁజెందు
మమృతసంయుతము క్షీ•రాన్నంబుఁ గుడువఁగ, పాలసంద్రంబు నీ•పజ్జనుండు

గీ. బంధువులతోడఁ బుడమిఁ గ•ల్పంబు మెలఁగి, నన్ను జేరఁగవత్తు వా•నందమునను
అక్షయంబగు నీవంశ•మలరుదు రిల, బందుగులు నీకు నాయందు•భక్తియమరు.

క. నీయాశ్రమమున లింగము, నై యుండెద నెల్లకాల • మర్థిఁ దలఁపఁగా
నీయుదు నే దర్శనమును, జేయుదు నీకెప్డు మేలు • సేకుఱఁ బుత్రా! 411

క. పెంతువు నాభక్తిని గా, వింతువు కృష్ణాదులకు భు•విన్ మద్దీక్షన్
మింతువు సర్వోన్నతి బో, ధింతువు పాశుపతతత్త్వ•దీవ్యద్గరిమన్. 412

గీ. అనినుడివి పాదుకద్వయి నమ్మునీంద్రు, నకు నొసఁగి ముద్దుచేసి పినాకధరుఁడు
సూర్యకోటిసమప్రభాశోభితుండు, లసదుగణములతోడ నంతర్హితుండె 413

వ. అంత మునీశ్వరుం డత్యంతసంతుష్టుండై వ్రతసమాప్తిఁ బొనరించి దివ్యతేజస్వియై తత్క్షణంబు తమ యాశ్రమంబుఁ జేరి నిజజననీపాదారవిందంబులకుం బునఃపునర్వందనంబు లొనరించి శివప్రసాదం బాద్యంతంబుఁ దెలిపిన నామహాసాధ్వియు నమితానందంబునొంది కుమారు నభినందించె. శివానుగ్రహంబున నవ్వారల కఖండధనధాన్యసమృద్ధియు క్షీరసాగరప్రాప్తియుఁ గలుగ బంధుజాలంబుతో నిత్యంబు క్షీరాన్నభక్షణం బొనరించుచు నీశ్వరు సేవించుచు సుఖంబుండి రీ పావనచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారలు మనీషితార్థంబు లొందుదు రిఁకఁ గిరాతేశ్వరలీల నెఱింగింతు వినుం డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 414

— * కి రా తే శ్వ ర లీ ల * —

(అర్జునాస్త్రప్రాప్తికథ)

ఉ. కౌరవనాథుఁ డా శకుని • కైతవ మొప్పిన జూదమందు బల్
ధీరులు శూరులై కడిఁది • తేజుల మించిన పాండవేయులన్
నేరిమి గెల్చి వారిసిరి • నెట్టనఁ జేకొనెఁ జేసికొన్న య
త్తీరుపుఁ బట్టి కానలకు • దీనత నేగిరి పాండునందనుల్. 415

— * శ్రీకృష్ణుఁడు పాండవులయొద్దకుఁ వచ్చుట * —

ఉ. వారినిఁ జూడఁగా నటకు • వారిజలోచనుఁడైన శౌరి బల్
పేరెముతోడ వచ్చి కని • బిట్టుగ దుఃఖలుచున్న ద్రౌపదిన్
ధీరులెయయ్యుఁ బెన్వేఁగలఁ • దేఁకువమాలిన పాండుపుత్త్రులన్
బేరిమి నూరడించి కడుఁ • బెంపును నింపును గూర్చుచుండుడున్. 416

ఆ. ధర్మతనయుఁ డనియెఁ • దామరసాక్ష! యె
ట్లేని యిడుము లోర్చి • యీ సమయముఁ
దీర్చువార మవలఁ • దెరువేది గురు భీష్మ
కర్ణ ద్రోణసుతులఁ • గడచుటకును. 417

క. రారాజు దుస్ససేనుఁడు, వారల తమ్ములును సింధుపతియును గడు దు
ర్వారబలదర్పఘను లిఁక, వీరల నందఱ జయింప • వీలగు నెట్లున్. 418

చ. మఱియును రాజసూయమున • మారుతితోడను గ్రీడితోడనున్
బరిభవమొందినట్టి జన•పాలురు మత్సరమొంది యుద్ధశీ
గురుపతిఁజేరి మీఱి మముఁ • గూల్పఁదలంచుచు నున్నవారు దు
ర్భరమగు వీరినందఱ దు•రంబున నోర్వఁగఁ బద్మలోచనా! 419

ఉ. ఏది యుపాయ మిందు మము • నెట్టుల సాఁకఁదలంతువయ్య! దా
మోదర! నీవకాక మఱి • యొక్కఁడు గల్గునె మాకు దిక్కు? నీ
వాదటఁ జిత్తమందుఁ గడు • నారసి మేలగునట్టి మార్గమున్
గాదిలిప్రేమఁ దెల్పు మది • గాటపుపూన్కి నొనర్తు మిత్తఱిన్. 440

క. అనిన వనజాక్షుఁ డారసి, యనియెను ధర్మజునితోడ • ననఘచరిత్రా!
మునివరుఁ డుపమన్యుని శా,సనమున నే శివునిఁ గొలిచి • శక్తులు గొంటిన్.

చ. అభవుఁడు సంశ్రితార్తిహరుఁ • డద్భుతశౌర్యధురంధరుం డన
ద్విభవహరుండు మీరిఁకను • విశ్వవిమోహనధీరుఁడైన య
వ్విభుని భజించి చేకొనుఁడు • వెగ్గలమొప్పు సమస్త సంపదల్
రభసములేని మార్గ మిది • రాజలలామ! తలంచి చూడుమా! 422

గీ. పరమశివుని కృపోన్నతిఁ • బడసి యేను
గడుబిరుదులైన రిపుల నుక్కఱ వధించి
నాఁడఁ గల్యాణములఁ జెంది•నాఁడ సుతుల
వరమతులఁ గాంచినాఁడ నృ•పాలతిలక! 423

—* వ్యాసమహాముని పాండవులయొద్దకు వచ్చుట *—

క. అని చెప్పి వనజనేత్రుఁడు, చనియెను ద్వారకకు నంత • సన్మునినాథుం
డనఘుఁడు కృష్ణద్వైపా,యనుఁడు ఘనుం డరుగుదెంచె • నవ్వారిఁ గనన్.

ఉ. వచ్చిన మౌనిఁ గన్గొని నృ•పాలురు చాల ముదంబుఁ జెంది మేల్
హెచ్చినభక్తి నర్చనల • నెంతయుఁ జేసి సుయోధనుండు బల్
మచ్చరమొప్పఁగాఁ గడిఁది • మాయపుజూదముఁ బన్ని గెల్చి రా
లచ్చినిఁ జెంది కాన కిటు•లన్ దముఁబంచుటఁ జెప్పి రార్తులై. 425

క. మఱియున్ బాంచాలియుఁ దన, పరిభవమును దుస్ససేను•పశుకృత్యమునున్
గురుపతియవినీతియు దు,ర్భర వేదనఁ జేయు కర్ణు•పరుషోక్తులనున్. 426

క. ఎఱుఁగంగఁ జెప్పి కడు వం,దురుచుండఁగ మౌనివరుఁడు • ద్రోవదిచింతన్
హరియించుచుఁ బాండవులకుఁ,గరమనురాగమున నోర్పుఁ • గఱపుచు ననియెన్.

ఉ. మీరలు చాలఁ గష్టములు • మేకొనినన్ సుకృతార్థులై హితం
బారసి సత్యమున్ దొరఁగ • రభ్యుదయంబగు మీకు నిట్టులే
ధారుణిలోన సజ్జనులు • దద్దయు బ్రాణవిమోహమందునన్
మీఱరు ధర్మపుం దెరువు • మేరను ధీరమనీషులై పొరిన్. 428

క. కౌరవులును మీరును నా, కారయఁగా నొక్కభంగి • యైనను ధర్మ
శ్రీ రహిఁ జెందుట మీయెడఁ, గూరిమి కరమలరుచుండు • గుణరత్ననిధుల్!

వ. అనినంత

ఆ. పాండవాగ్రజుండు • పలికె మహాత్మ! నీ, విందురా ముదంబుఁ • జెందె మనము
దీఱిపోయె వగలు • తెఱపిగా నిఁకమీఁద, సర్వసంపదలు పొ • సంగఁగలవు.

ఉ. దేవర! పావనుండు వసు • దేవసుతుం డల శౌరి యుమ్మహా
దేవు భజించినన్ రిపులఁ • ద్రెళ్ళఁగఁ జేయునటంచు నక్కడా
శ్రీవిలసిల్లు సంపదలఁ • జెన్నసలారఁగఁ నిచ్చునంచు స
ద్భావముతోడఁ జెప్పి చనె • భర్గుని నెట్లు భజించువారమో? 431

చ. అనిన ఋషీంద్రుఁ డిట్లనియె • నద్దియె సౌఖ్యనిధానమా పథం
బనితరతుల్య మా హరు మ • హాత్మునిఁ గూర్చి తపంబొనర్ప నీ
యనుజునిఁ గవ్వడిన్ బనుపు • మాతఁడు ధీరుఁడు కార్యసిద్ధి వే
గనె పొనరించి వచ్చెడు న • కల్మషచిత్త! యటుల్ పొనర్పుమా! 432

క. మీఱిటుల సల్పకున్నను, వైరులఁ జెనకంగ లేరు • వాస్తవ మిది య
క్కౌరవనాథుఁడు పెక్కురు, శూరులసాయమును జెంది • శోభిలుచుండెన్.

చ. అలఁతులఁ బోదురే గురుఁడు • నభ్రధునీతనుజుండు చివ్వలో
నలిగిన వీరి నోర్వఁగల • యాజసికుం డెవఁ డల్లకర్ణుఁడుఁ
బలియుఁడు ద్రోణజుండు పరి • పంథివిదారణధీరుఁ డట్టివా
రల గెలుపొందువారలె? పు • రద్విషు సాయము లేక పాండవుల్! 434

చ. పరమశివున్ దగన్ గొలువ • భర్గుఁడు పాశుపతాస్త్రరాజ మా
దరమున నీయఁగాఁగలఁడు • దాన నుదగ్రవిరోధికోటులన్

దురమున లెక్కసేయక యె ♦ త్రుంచఁగఁజాలుదు రట్టిలోట శం
కరుని భజింపఁబూనుఁడి కఁ ♦ గర్జము నిర్వహింలున్ కుమారకుల్! 435

—* వ్యాసమహాముని యర్జునుని తపస్సొనరింపఁ బొమ్మనుట *—

వ. అర్జునుఁ జూచి

చ. చనుమిఁక నింద్రకీలమను ♦ శైలము జహ్నుసుతాతటంబునన్
బొనరు నటన్ వసించి తప ♦ మున్ సలుపంగఁ దలంపు శక్రవి
ద్యను జెపుదుఁ మొదల్ దొడరి ♦ దైవతనాయకు నాశ్రయింపుమా
ఘనుఁడిఁక నెట్టివిఘ్నములఁ ♦ గల్గఁగనీక తపంబు సాఁకెడున్. 436

క. అని నొడివిన వివ్వచ్చుండును సమ్మదమొంది నే నటులె సేతుఁ దపం
బనఘా! తపోవిధానంబును నంత నెఱుంగఁజేయు ♦ పొందికమీఱన్. 437

గీ. అనుటయు నతండు శక్రవి♦ద్యను నొసంగి
పార్థివేశసమర్చనా♦పద్ధతియును
దన్మహామంత్రములఁ దెల్పి ♦ తఱలె నంత
నర్జునునిఁ జెందెఁ దేజశ్చ♦యంబు లవుడు. 438

వ. అట్లు తేజంబు లొందినమీఁద

ఉ. తక్కిన పాండునందనులు ♦ ద్రౌపదియున్ గడు దివ్యదీప్తులన్
నెక్కొని మించు నర్జునుని ♦ నెట్టనఁ గన్గొని యుబ్బి వైరులన్
జక్కడగింతు మింకఁ గొనఁ♦జాలుదు మేమె జయంబు రూఢిగా
నక్కఱకంఠ దేవుని మ♦హాకరుణన్ గొని యస్త్రలాభముల్. 439

క. అని సంతసించి యవ్విజయునిఁ బాయుట కాత్మఁ దలఁకు♦చుండిన నవ్వా
రినిఁ గని కిరీటి యచిరంబున సిద్ధినిఁ బడసి వత్తు ♦ పొలుపుగ నిటకున్. 440

గీ. సెల వొసఁగుఁడన్నఁ బాండవుల్ ♦ చింతఁదక్కి
పోయి వేగ నీ వరసిద్ధిఁ ♦ బొంది రమ్మ
నిరి యటుల్ కృష్ణ! శివమగు ♦ నీకుఁ బథము
శంకరుఁడు శంకరుండగు ♦ సంతతమ్ము. 441

—* అర్జునుఁడు తపస్సుకై యింద్రకీలాద్రికిఁ బోవుట *—

వ. అనుటయు నర్జునుం డన్నలగు యుధిష్ఠిర భీముల పదంబులకెఱఁగి కవలఁ గౌఁగి
లించుకొని పాంచాలరాజసుతన్ గారవించి పయనంబొనర్చి యుత్తరాభి

ముఖుండై సుశకునంబులఁ బరికించుచు నింద్రకీలాద్రిఁ జేరి యందు గంగాకూలం బున సమరు నశోకవనిఁ బ్రవేశించి యొక సుస్థలంబు నాశ్రమంబు చేసికొని గురూక్తప్రకారంబుగ నింద్రియంబుల నిగ్రహించి నియతంబుగ గంగావగాహనంబొనర్చి భస్మపుండ్రాంకితతనుండై త్రికాలంబుఁ బార్థివలింగపూజనం బొనర్చుచు శక్రవిద్య ననుష్ఠించుచు మహేశ్వరున్ గొల్చుచుండె.

—* ఇంద్రుఁడు బ్రహ్మచారిరూపమున వచ్చి యర్జునుని పరీక్షించుట *—

తే. అంత శక్రుండు విజయుని ♦ యాత్మమును బ
రీక్ష సేయఁగ బ్రహ్మచా♦రియయి డాయ
నర్జునుఁడు తత్పదమ్ముల♦యందు వ్రాలి
యర్చనము సల్పినంత నా♦యమరవిభుఁడు, 443

క. తపసేటికి నొనరించెదు, విపులమతీ! యనినఁ గ్రీడి ♦ విప్రోత్తమ! నే
రిపులను జయించి మాదా,యపు సిరిఁ గొననెంచి తపసు ♦ నర్థినొనర్తున్.

క. అని తెలిపిన నాతండును, ఘనతప మొనరించి పుడమిఁ♦గాంక్షింతురె? ము
క్తినిఁ దక్క యొండు నిట్టుల, వినలే దెవుడేని యనుచు ♦ వికవిక నగుచున్.

క. కోరుము మోక్షము రాజ్యముఁ, గోరకు వజ్రంబునిచ్చి♦కొందురె కాచం
బారసి యెవ్వండేనియు, ధారుణిలో రాజతిలక! ♦ తలఁపు మిది మదిన్. 446

గీ. అనిన ఫల్గునుఁ డనియె ధ♦రామరేంద్ర!, నీవనిన వచనం బెంత♦సిక్కమైన
పదియునాల్గవయేటనేఁ♦బగఱగిట్టి, రాజ్య మగ్రజున కొసంగఁ♦బ్రతినఁగొంటి.

క. అక్కతన రాజ్యకాంక్షన్, జిక్కితి నన నతఁ డిదేటి ♦ చేష్ట యిపుడు నే
నక్కతలు వాసి మోక్షము, దక్కగొనుము గానిచో వృ♦థాయగుఁ దపమున్.

గీ. అనిన గినుకొంది విజయుఁడా ♦ యగ్రకులునిఁ
గని యనియెఁ బొమ్ము నీకేటి ♦ కనవసరపు
జోలి యన మానకతఁడు హె♦చ్చుగ వచింపఁ
జాలు మాటాడకిఁక మీఁద ♦ శాస్తియగును. 449

—* ఇంద్రుఁ డర్జునునకు నిజరూపంబుఁ జూపుట *—

క. అనినంత నమ్మహేంద్రుఁడు, తనయునిధీరమతి కాత్మఁ♦దద్దయు ముదమున్
గొని యంతనె నిజరూపం, బనువుగ ధరియింపఁ గాంచి ♦ యర్జునుఁ డంతన్.

క. బిడియపడి యమ్మహేంద్రుని, యడుగులఁబడి యెంతయేని యభినుతిసేయన్
గడు మెచ్చి యనియె నాకే,శుఁడును గుడాకేశుతోడ సొంపుగ నిట్టుల్.

క. వర మడుగు మిచ్చెదను స,త్వరము కుమారా! యనుడు నతం డంత సురే
శ్వర! శాత్రవవిజయము సే,కుఱఁ జేయుము నాకటన్న గోత్రారియనున్.

ఉ. ద్రోణుఁడు జాహ్నవీసుతుఁడు దోర్బలవిక్రముఁ డల్ల కర్ణుఁడున్
ద్రోణిసుతుండు తావకవిరోధివశంబున నున్నవా రని
ప్రాణపరాక్రముల్ సమరదక్షులు వారల గెల్వ రెట్టి గీ
ర్వాణులు శూలపాణి యగు భర్గుఁ డొకండువినాగ ఫల్గునా! 453

ఉ. కావున నీ వవశ్య మిఁకఁ గవ్వడి! నెవ్వడిఁ గాలకాలునిన్
భావమునందు నెక్కొని తపం బొనరింపు మతండు సత్కృపా
శ్రీవిభవాంతరంగుఁడు విశిష్టుఁడు సర్వజగంబులందు నా
దేవుఁడు నీకొసంగు నిఁక దివ్యము పాశుపతాస్త్రరాజమున్. 454

గీ. దాన నీవిఁక సుకరంబుగా నితాంత, శూరులగు భీష్మముఖ్యుల బీరమణఁచి
ధార్తరాష్ట్రులఁ గడపి భద్రముగ రాజ్య,లక్ష్మిఁ జేకొందు విందు జాలంబు లేదు.

క. ఇఁక నామంత్రంబు జపిం,పకుము పినాకిని సతమ్ము భావములోఁ బా
యక సేవించుచునుండుము, సకలసుఖంబు లొనఁగూడు శర్వునికరుణన్.

క. అని నొడివి యంత సంక్రం,దనుఁడు నిజానుచరులను దనయునకును దో
డొనరించియుంచి క్రమ్మఱఁ, జనియెను స్వస్థానమునకు సమ్మదమొదవన్.

గీ. అర్జునుండప్పు జనకునియాజ్ఞ తీరు, శంకరునిఁ బదిలముచేసి స్వాంతమందు
ఏకపాదమ్మునన్నిల్చి యేకనిష్ఠ, సలిపెఁ బంచాక్షరీమంత్రజపము రహిని.

గీ. అంతఁ గొన్నాళ్లు జరిగిన యంతమీఁద, శంకరుఁడు దయన్ జెంది సవ్యసాచి
నించుకపరీక్షఁ జేయఁగ నెంచి యొకకి,రాతరాజాకృతిని జెంది రాణగదుర. 459

—* మూకాసురుఁడు సూకరాకారముతో నర్జునునకుఁ గీడుసేయ వచ్చుట *—

గీ. పలువురు గిరాతులనుగూడి పాండవేయుఁ
దరియుచుండఁగ నొకమూకదైత్యుఁ డప్డు
ధార్తరాష్ట్రుని ప్రేరణఁ దఱిసి సూక
రాకృతిన్ జెంది నర్జును నంతికమున. 460

క. కడురోదఁ జేయుచు నిటునటు, బుడిబుడిఁ దిరుగుచుఁ గిరీటిఁ * బొడువఁగ నుంకిం
చెడు చెడునిశాటుఁ గనుఁగొని, యెడఁదన్ యోజించె నప్పు * డింద్రజుఁ డిట్టుల్.

క. వీఁ డెవ్వఁడొ రక్కసుఁ డిటుఁ, బోడిగ నరుదెంచి నన్నుఁ * బొడువఁగ నునటుల్
చూడఁగఁ దోఁచెను మిన్నక, రాఁ డరివర్గంబులోని * రక్కసి యితఁడో. 462

క. పలువురు రక్కసులను నేఁ, బొలియించితి వీ డు వారి * పొలఁకువ యగునో
ఖలుఁడగు దుర్యోధనునకుఁ, జెలికాఁడై నన్నుఁ బొడువఁ * జేరెనొ యిట్టుల్.

గీ. ఎట్టులైనను నీతం డ*హితుఁడు నిజము, వీనిఁ గనుఁగొనఁ గలఁగెను * మానసంబు
అలరు మిత్రునిఁ జూచిన * నంతరంగ, మదిని గనుఁగొన వ్యాకులం * బై తనర్చు.

గీ. కులము నాచార మెఱిఁగించుఁ * గుడుపు నెఱుఁగఁ
జేయు దేహంబు శుభ్రతమును * జెప్పు వచన
మట్లు స్నేహంబు నెఱిఁగించు * నక్షి యొందు
నిందు నందియ మొనర దో*క్షింతయేని. 465

క. ఆకృతిచేతను నడచే, జోకఁదనరు చెయిదిచేతఁ * జూపులచేతన్
వాకులచే ముఖకలచే, లోకులు దెలియుదురు మనము * లోని విధంబున్. 466

వ. మఱియు లాఁతులఁ జూచునపుడు లోచనం బుజ్జ్వలంబును సరసంబును వక్రంబు నారక్తకంబును నై నాలువిధంబుల నమరు. 467

గీ. చెలిమిగలవారిఁ గనఁగ ను*జ్జ్వలమయి తగుఁ
గొమరులన్ జూడ సరసమై * కొమరుమిగులఁ
గామినులఁ జూచినంత వ*క్రమగుచుండుఁ
బగరఁ గనఁగ నారక్తమై * పరఁగు నక్షి. 468

వ. అట్లు కావున

క. వీనిన్ గనుఁగొనినంతనె, నా నేఁద్రియరాజ గలఁగె * నాకిఁక వీనిన్
బోనీకపట్టి చంపుటె, యనుచితవుఁదెఱఁగు గురుని * యాజ్ఞయు నిటులే.

వ. అని యిట్లు కృతనిశ్చయుండై

గీ. గాండివము లాగి బాణమ్ము * గదియఁజేయు
చుండ నత్తఱిఁ బురశాస*నుండు నరుని

పైఁగట్టి కృపకా మూఁక♦వధ నొనర్పఁ
గడఁగి యొనరించె నొకపాటి ♦ గర్జనంబు. 470

క. రోదసుల నిండి యా ధ్వని, భేదిల్లఁగఁ జేసె నెంతొ ♦ బిట్టుగ గిరులన్
మోదమ్మున నర్జునుఁ డా, నాదము విని విస్మయము మ♦నమ్మునఁగొనియున్.

సీ. ఇట్లు గంభీరమగు నాద♦మీశ్వరుండె, సలిపియుండు మఱొక్కఁడు♦సలుపలేఁడు
శౌరియును బాదరాయణుం♦డారపీందు, పావకాత్ముని లీలలఁ ♦ బలుకలేదె?

క. ఆ శివుఁ గొలిచెడివారికి, లేశంబేనియును సేగి♦లే దఘకర్మా
వేశంబున నొకయెడ నా, వేశించిన నడఁగిపోవు ♦ విశ్వేశుకృపన్. 473

వ. మఱియు నవశ్యభోగ్యంబగు ప్రారబ్ధదుఃఖంబునుగూడ నప్పరమేశ్వరుండు గరుణించి యున్మూలనం బొనర్చు. 474

గీ. విసము నమృతంబుఁ జేయును ♦ విసముఁజేయు
నమృతమును నిచ్చతోడ నా ♦ యమృతమూర్తి
సర్వమునకు సమర్థుఁడీ ♦ చందమెఱిఁగి
కొలిచి సిద్ధులఁ గొందురు ♦ కుశలమతులు. 475

గీ. ఇట్టు లనుకొనుచుండఁగ ♦ నీశ్వరుండు
దారసిలి యర్జునునిఁగావ ♦ దానవునిప
యిన్ శరంబేసె నంతనె ♦ యింద్రసుతుఁడు
కయిదువును జార్చె కపటసూ♦కరముమీఁద. 476

—*కృతకకిరాతార్జును లిరువురు మాయాసూకరముపై బాణంబులేసి చంపుట*—

సీ. శివునిబాణంబు పృష్ఠంబుఁ♦జెంది నోట, వెలువడి ధరిత్రిఁ జెందెను♦శ్వేతవాహ
నునిశరమ్మును వక్త్రంబు♦నుంచిపృష్ఠ, మున వెడలి ప్రక్కఁబడియె న♦మ్మూర్ఖుఁడీల్గె

క. సూకరతనువున్ బోవిడి, రాకాసి నిజాకృతిన్ బ♦రాసుండయ్యెన్
నాకచరుల్ సుమవృష్టిఁ బి, నాకి పయిన్ నరునిపై నొ♦నర్చిరి వేడ్కన్. 478

వ. అంత

క. తనయమ్మును గొనిరమ్మని, యనుజీవిని నొకనిఁబంపె ♦ హరుఁ డాతండున్
జనుదెంచె సాయకముఁగొన, దనబాణముఁగొనఁగఁ గిరీడి♦దరిసె నచటికిన్.

గీ. అచటఁ బడియున్న బాణంబు • హరునియనుచ
రుండు గొనఁబోవగా నర్జు•నుండు వేగ
వాని బెదరించి కొనియెను • బాణ మప్పు
డాతఁ డిట్లను నిది యేటి • యాగడంబు. 480

క. విడువుము శరమ్ము ముని!మా, యొడయని బాణమనుచు విజ•యుఁడు గడుఁ గినుకన్
వెడగ! యిటు లేల పల్కెదు, విడిచితి నేఁ గాదె నాదు • విశిఖము నిపుడే, 481

వ. రేఖారూపంబును మన్నామాంకితము లగు పిచ్ఛంబులను గనుఁగొనరాదే
యనినఁ గాననచరుం డర్జునున కిట్లనియె, 482

ఉ. తాపసవేసమొంది యిటు • దండిగ నుంటివి గాని నిక్కమా
తాపసి వీవు గా విటుల • దబ్బరలాడుదురే? యట్లైనచో
పాపముగాదొకో యొరుల • వస్తువుకై యిటు ప్రాకులాడఁగా
నీ పస యంతయున్ బొరయు • నీ కిదిదక్క దెఱుంగు రూఢిగాన్. 483

ఉ. ఒంటిగ నున్నవాఁ డనుచు • నూహ యొనర్చితి వీవు నన్ను బల్
దంటలు భిల్లపుంగవు లు•దారులు పెక్కురతోడ నిందె ని
క్కంటకుఁ డాఢ్యుఁడౌ విభుఁడు • చక్కఁ గనుంగొనుచున్నవాఁ డదే
యొంటికొనున్ శరంబు నిడు • మూరక వాకొన కిట్టు లెంతయున్. 484

ఉ. నీ కుపకారముల్ సలుప నే•గద మాదొర పూన్కితోడ ని
ట్లాకులుఁడై యిటన్ దఱిసి • యమ్మునఁ బాణముఁ బుచ్చె వీని నీ
వాకృతమున్ దలంప విటు • లక్కట! నీ కెటు లిష్టసిద్ధియౌ
వాకున బొంకు మేలిడిన•వానికిఁ గీడు దలంపు మాయురే! 485

ఉ. అమ్మున కాసనొందితివె? • యట్టులనేని మదీయనాథు నీ
యమ్మిదుమంచు నడ్గుము మ•హామహుఁ డాతఁ డొసంగు నిట్టి పె
క్కమ్ములు చాలఁగాఁ దనరు • నాతనిదండ వితండ! వాదముల్
జిమ్ముము తెమ్ము బాణమును • జెడ్డతనం బొడిగట్ట కిమ్ముగా. 486

వ. అనిన వనేచరునిఁ గాంచి సవ్యసాచి మించుటల్కతో మనంబున శివున్ దలంచి
యవ్వాని కిట్లనియె. 487

ఉ. బొంకులు పల్కుచుంటి విటు • పొల్పుగ నీదగు జాతితీరుగా
నింకను నిన్నదిప్చుటకు • నేఁదలపన్ దశాన్వొక్క రాజనై

మంకుకిరాత! నీదుసరి • మానినియే యొడయం డికేల యీ
పెంకెతనమ్ము లమ్మడుగు • పేర్మి నొసంగెద నిచ్చయున్నచో. 488

గీ. అనవుడున్ భిల్లుఁ డిట్లనె • నకట! నీవు, ఋషివిగా విట్లు గోరెదు • రిత్త చావు
నిమ్ముమా యేలువారసాయ • కమ్ము వేగఁ, గానిచోఁ గడుఁ గ్లేశంబుఁ • గందు విపుడె.

క. అనఁ దిరుగఁ బార్థుఁ డనియెను, వనచర! దోర్దైమ్ము నీదు • భర్త నతనితో
నని జేసెద నీతోఁ బెనఁగను సింగము చనునె జంబు • కముతోఁ బోరన్.

క. చూచెదవుగాని నాపస, వేచని తోర్దైమ్ము నీదు • విభునిననఁ గడున్
జూచుచుఁ జని వేగంబె వ, నేచరుఁడు హరునకుఁ దెల్పె • నీటుగ నంతన్.

క. విని శంకరుండు సైన్యం, బునుగొని చని క్రీడి కెదురఁ • బొందించి రయం
బున మునుపటి యెఱుకను బం, పెను నర్జును ధైర్య మరయఁ • బేరిమి నతఁడున్.

ఉ. ఏటికిఁ గోల్పడన్ దలఁతు • వీ యటవీస్థలిలోనఁ బ్రాణముల్
మాటికి నీదు సోదరులు • మానిని నీదుకలత్రమున్ గడున్
గాటపుదుఃఖ మొందుచును • గాంక్షయొనర్తురు నీదు రాకకై
వాటమువీఱ శత్రువుల • పాల్పడు రాజ్యము పాఱఁజూడుమా! 493

వ. అనిన విని యర్జునుండును

గీ. నాదు సోదర్యులును మఱి • నాదుసతియు, శోకమెంతేనిఁ జెంది నొ • చ్చుదురుగాక
నాదురాజ్యము శత్రుజ • నముకెదక్కుఁ, గాక నేనోడుదు నె యెఱు • కునకు నెందు

క. రమ్మను మీయొడయని నే, రమ్మనుమీ! యిట్టులాడ • రాజులతో ఘో
రమ్మనుమీ! బవరము భా, రమ్మనుమీ! యనృతమెపుడు • రహీనారసినన్. 495

ఆ. అనిన మరల వాఁడు • హరున కీవచనముల్, వినిచినంత శివుఁడు • మనమునందు
మెచ్చి పోరుసేయ • మేకొనినిలిచిన, హరునిఁ గుప్పె విజయుఁ • డంపగముల.

క. హరునియనుచరులు సైనిక, వరులు నరునిపైన బాణ • వర్షముఁ బఱుపన్
సరకుగొన కెంతయేనియుఁ, గిరీటి మనమందు హరునిఁ • గీల్కొని వేగన్.

—* మాయాకిరాతార్జునుల యుద్ధము *—

సీ. గణవరులకైదువులను దు • న్కల నొనర్చి
వాఁడినారసములను స • వ్యారిదూఱి

సేయ నెంతయు నొచ్చి నుం♦ తెడముఁ జెంది
రుభయు లీశార్జునులు చేయు♦చుండి రనిని. 498

వ. అందు

ఉ. శంకరుఁ డాత్మమందు దయఁ ♦ జాలఁగ నొంది కిరీటిపైఁ గడున్
జంకుచు వేయు బాణములు ♦ శక్రసుతుం డిఁక లాగి లాగి బల్
బింకముఁ జూపుచున్ శివుని ♦ బిట్టుగ మోఁదుచునుండె నమ్మెల
న్బొంకమువీఱ వీరి దుర♦మున్ గనుచుండిరి నింగి దేవతల్. 499

గీ. అంతఁ గొంతవడికి నర్జు♦నాశుగములు
నస్త్రములు నెల్ల ఖలమయ్యె ♦ నాత్మకవచ
మును నుడిగె నప్డు కొంకక♦ర్జునుఁడు మల్ల
యుద్ధమునకుఁ దొడంగె స♦న్నద్ధుఁడగుచు. 500

క. హరుఁడును బాండుసుతుండును, గరమరుదుగ ముష్టియుద్ధ♦కౌశలులై బల్
బిరుదొప్పఁ బోరుచుండిరి, హరుసమ్మెనఁ జూచుచుండి ♦ రమరులు చదల౯.

గీ. పట్టుదలతోడఁ బార్థుండు ♦ భర్గు నొంపఁ
బూని శ్రమఁ జెందుచుండ న♦భూతనాథుఁ
డించుకేని యలయక హా♦సించుచున్నఁ
గాంచి లజ్జించి యీశ్వరు♦గాఁ దలంచి. 502

—* అర్జునుఁడు మాయాకిరాతుని శివునిగాఁ దెలిసికొని స్తుతించుట *—

చ. తెలిసితినయ్య! నిన్నఖిల♦దేవశరణ్య! వరేణ్య యీశ్వరున్
బలుమఱు కృష్ణుఁడున్ గురుఁడు ♦ బన్నుగఁ జెప్పిరి నీ వినోదముల్
దలఁపఁగలేక యిట్లు దురి♦తమ్మొనరించితి నైఁపు మెట్టులేన్
గలుమచరిత్రు నన్ బరమ♦కారుణికాత్మ! మహాత్మ! యాదృతిన్. 503

గీ. అనినయంతనె శివుఁడు పెల్లాదరమున
తనదు రూపంబుఁ జెంద ఫల్గునుఁడు చూచి
మనమునం దక్కజంబొంది ♦ తనదు చెడ్డ
కైపునకు నుంత వనరి వే♦గముగ మొక్కె. 504

క ఎవ్వనిఁ గొలుచుచునుంటినొ, యెవ్వనికృప నివ్వటిలునొ ♦ యీ భువనము లిం
కెవ్వఁడు సర్వేశ్వరుఁడో, యవ్విభు నేఁ దెలియనైతి ♦ నజ్ఞత బలిమిన్. 505

వ. అనికొని సాష్టాంగపడి శిరమునం దంజలిఁ జేర్చి నిలిచియున్న యమరేంద్రనందను గనుఁగొని జగన్నాథుం డిట్లనియె. 507

చ. వగవ కొకింతయేని నృప • వల్లభ! నీదగు ధైర్య మారయన్
నిగరవు శోధనం బిటుల • నే నొనరించితి నీ ప్రహారముల్
దగుఁగతి నర్చవోలె నెడ • దన్ దలపోసితి నీదు తప్పు నుం
తగువడ దింకఁ గోరుము ర • యమ్మున నీదు మనోరథమ్ములన్. 508

వ. మఱియు నా బాణమ్మునుగూడ నేనె మాటుపఱచి యిట్లు దురంబుఁ బొసఁగించితి ననుటయు నర్జునుండు తిరుగ నమస్కరించి పరమేశ్వరున కిట్లనియె.

గీ. భక్తవల్లభుఁడవగు నీ • భావమునకుఁ, గన్నడు నె నాదు ననుచిత • కార్య మభవ!
యిఁకను నీదు కృపాళుత్వ • మెంతయేని, వర్ణనీయముగున్ గాదె • వరద! నాకు.

క. చదలున రిక్కలఁ బుడమిన్, బొదలెడు రజములను వృష్టి • బొసఁగంబడు నా
యుదకకణమ్ముల నీయెడఁ, గుదురగు గుణములను లెక్క • గొనశక్యమొకో!

సీ. దేవదేవాయ సు • ధీగమ్యవిభవాయ, తేజస్స్వరూపాయ • తే నమోస్తు
కైలాసవాసాయ • ఘనపంచవక్త్రాయ, త్రివిలోచనాస్యాయ • తే నమోస్తు
డమరుకపాలఖ • డ్గకరాయ యజగవ, త్రిశిఖాఢ్యహస్తాయ • తే నమోస్తు
కర్పూరపాండురాం • గాయ నాగాజిన, దీవ్యచ్ఛరీరాయ • తే నమోస్తు

గీ. త్రిపురదైతేయనాశాయ • తే నమోస్తు, మౌనిజననుతచరితాయ • తే నమోస్తు
త్రిపథగాయుక్తమస్తాయ • తే నమోస్తు, దృఢకిరాతస్వరూపాయ • తే నమోస్తు.

క. ఎదియెది జగమునఁ గనఁబడు, నదియది నీ తేజమరయ • నఖిలాత్మక! యె
ప్పొదవఁగఁ బ్రహ్మవుఁడవై, పొదలెదవు త్రిలోకములను • బురుష శ్రేష్ఠా!

క. వరమేమిఁ గోరవలె శివ!, యెఱుఁగవె నీవెల్లవారి • యింగితముల ము
మ్మరులగు నరులమదము నీ, దరిసెనమునఁ బాయు సిరులఁ • దార్పుము దేవా!

— * శివుఁ డర్జునునకుఁ బాశుపతాస్త్ర మిచ్చుట * —

వ. ఇట్లని పార్థుండు భక్తవత్సలుండగు శంకరునియడుగులన్ బడి దోయిలొగ్గియున్న మహేశ్వరుండు సంతసించి స్వకీయంబును దుర్జయంబు నగు పాశుపతాస్త్రం బర్జునున కిచ్చి యిట్లనియె. 514

క. నాయస్త్రంబిది దుర్జయ, మీాయెడ నిచ్చితిని నీకు • నింద్రతనయ! దు
ర్జేయుఁడవై యలరెద వీఁక, నీయభియాతినిచయమును • నిర్జించి రహిన్, 515

వ. మఱియు నీకిష్టబంధువుండైన కృష్ణుండు నాకంతరంగభక్తుం డాత్మభూతుం డా తనిఁ జేరి సాయంబుఁ జేయించెద నాయనుగ్రహంబున నీకు విజయంబగు నీఁక రాజ్యంబు నిష్కంటకంబుగఁ జెంది ధర్మంబేమఱక నడుపుమని చేసాచి సవ్యసాచిశిరంబందుంచి గారవించి యంతర్హితుండయ్యె నర్జునుఁడును నస్త్రలాభంబునొంది మురిసి శివుని నుతింపుచు నిజాశ్రమంబుఁ జేరి తనరాకకై ప్రాణంబునట్లు గాక్షించుచున్న సోదరులకును బాంచాలరాజసుతకును దపోవృత్తాంతం బాద్యంతం బెఱింగించి శివానుగ్రహంబును నస్త్రప్రాప్తియుం దెలిపిన వారలెల్లఁ గరంబుమురిసి శివునిఁ బెక్కుతీరులఁ గైవారం బొనర్చి రంత దివినుండి పుష్పవృష్టి గురిసె నావెంట శ్రీకృష్ణుండరుదెంచి యర్జునునిన్ గాఢాలింగనం బొనరించి మహేశ్వరానుగ్రహం బెంతయేనియుఁ గొనియాడె నిట్లు కిరాతేశ్వరలీల మీా కుపన్యసించితి నిద్దాని వినినఁ జదివినవారలకు సర్వార్థంబులు నేకూరు ననుడు. 516

క. మాధుర్యధుర్యసువచో, బోధామృతదానచతుర! బుధజనసేవా
సాధితవిజ్ఞానాసి, చ్ఛేదితశిష్యాఘపాశ! శివభక్తవశా! 517

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లీలాఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

సరా:— ఈ ఖండములో సురేశ్వరలీలలో 302 వ పద్యమున 2 వ పాదములో
'పిష్టము నుదంబునఁజేరిచి తెచ్చి' అనునెడ నట్లు మాని
'పిష్టము చితమ్ముగ నీసులఁజేర్చి' అని చదువుకొన వేఁడికోలు.

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యలరంగ నెవ్వఁడు విచిత్రముగా వికృతిన్ దొరంగి యా
త్మీయపుమాయతోఁడ జగతీవలయాకృతిఁదాల్చె భోగమో
క్షాయతనంబు లెవ్వనికృపాడ్యకటాక్షములే వెలుంగెడన్
బాయకశాంత్రతుయోగులలపర్వతజావిభుఁ గొల్తు శంకరున్.

మ. కరుణాశోభితవీక్షణంబు స్మితరంగద్వక్త్రపద్మంబు బం
ధురతాపత్రయభంజకంబు హిమరుఙ్ముగ్ధాగార కాంతంబు భా
స్వరసౌఖ్యాకర సచ్చిదాత్మకమునున్ బాలేయశైలేంద్రజా
పరిరంభోజ్జ్వలమైన యీశతను వాపాదించుతన్ సౌఖ్యమున్. 2

క. శ్రీకోటీశనగావా, స్యాకాంచచ్ఛివపురాఖ్య పూస్సంభవ! రా
కాకుముదాప్తజ్యోత్స్నా, శ్రీకరసుయశోభిరామ! శ్రీలక్ష్మ్యంబా! 3

వ. అవధరింపుము.

క. శౌనకముఖ్యులు పరమే, శానకథాశ్రవణజనిత సంతోషభర
శ్రీనిధులై యక్కథకున, కానతులై యిట్లెఱుఁగున నడిగిరి వరుసన్. 4

క. విన్నారము శివలీలలఁ, గన్నారమనన్యలభ్య కౌతుక మెడఁ జే
కొన్నార శుభవభాగ్యము, మన్నారము దుఃఖతతులు మరలుటవలనన్. 5

— * మునులు సూతునితో జ్యోతిర్లింగాది దివ్యలింగంబు లెఱింగింపుమనుట * —

క. హరచరితశ్రవణంబున, మరగినమాచేత మద్దిమాని యలరునే
యురుకీర్తి! చెప్పుమింక శాం, కరలింగంబులను వరుసగా లెక్కమరన్. 6

క. జ్యోతిర్లింగములను ద, జ్జాతమహాలింగములను • జక్కఁగఁ దత్సం
భూతియు మా కెఱిఁగింపుము, సూతబుధేంద్రా! నితాంతశుభగుణసాంద్రా!

గీ. ఇవియునుంగాక పుడమిపై • నెన్నియేనిఁ
గలవు శివలింగములు వాని • నెలవులను ద
దీయనామంబులను మాకుఁ • దేటపడఁగఁ
దెలుపుమయ్య! సుధీగేయ • దివ్యచర్య! 8

వ. అనుటయు నక్కథకుండు కరంబుమురిసి యమ్మహామునుల కిట్లనియె. 9

గీ. లోకములమేలుఁగోరి సుశ్లోకులార!, మీర లడిగితి రెంతయు • మేల్మిమీఱ
మీపయింగల చెల్మికల్మిన్ నుడివెద. శంభులింగములవిభూతిసంగ్రహించి.

గీ. లెక్కలేనట్లుగా శివలింగమూర్తు, లవని నైవాఱుచున్నవి • నాకలోక
మందుఁ బాతాళమునఁ బెక్కులట్టివాని, నెల్లఁ దెలియఁగఁ దరముగా దెవ్వరికిని.

వ. వినను నాయెఱింగినయట్లు మీ సాన్నిధ్యంబునఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 12

— * సూతుఁడు మునులకు జ్యోతిర్లింగంబు లెఱిఁగింపుట * —

*సీ. సిరిమీఱు సౌరాష్ట్రసీమ సోమేశ్వరుం, డల శ్రీగిరిని మల్లికార్జునుండు
ఉజ్జయినీపురి • నున్న మహాకాలుఁ, డోంకారభూమి నొప్పొందు నీశుఁ
డామిహికాచలంబందుఁ గేదారుండు, సరవి ఢాకిని భీమశంకరుండు
అవిముక్తమందు విశ్వాధినాథుం డల్ల, గౌతమీతటిఁ ద్ర్యంబకవిభుండు

గీ. భవ్యమగు నాచితాభూమి • వైద్యభర్త, దారుకావని నాగేశ • ధీరమూర్తి
సేతువున రామనాథాఖ్యశివుఁడు శ్రీశి, వాలయంబున ఘుశ్మేశ్వరాహ్వయుండు.

---

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే—

శ్లో॥ సౌరాష్ట్రే సోమనాథంచ । శ్రీశైలే మల్లికార్జునం । ఉజ్జయిన్యాం మహాకాల । మోంకారే పరమేశ్వరం । కేదారం హిమవత్పృష్టే । ఢాకిన్యాం భీమశంకరం । వారణాస్యాంచ విశ్వేశం । త్ర్యంబకం గౌతమీతటే । వైద్యనాథం చితాభూమౌ । నాగేశం దారుకావనే । సేతుబంధేచ రామేశం । ఘుశ్మేశంచ శివాలయే । ద్వాదశైతాని నామాని । ప్రాతరుత్థాయ యః పఠేత్ । సర్వపాపవినిర్ముక్తః । సర్వసిద్ధిఫలం లభేత్ ॥

శా. ఈ పదిరెండులింగముల ♦ నెవ్వఁడుగాని కడుంబ్రపత్తిమై
నోపికఁజేరి కొల్చునతఁ ♦ డొందు శుభంబు లిహంబునందు దు
ష్ప్రాపపు మోక్షలక్ష్మిఁ గొనఁ ♦ జాలుఁ బరంబునఁ సర్వసిద్ధులన్
జేపెడు నివ్వి భక్తులకు ♦ సిద్ధముగా మునివంశరత్నముల్! 14

గీ. లింగములఁ జేరఁబోవఁగా ♦ లేకయున్నఁ
దవిలి లింగాహ్వయంబులఁ ♦ దలఁచుచుండి
రేనియు సకృత్తుగా స్మరి ♦ యించి రేని
యును శివుం డట్టివారల ♦ కొసఁగు సిరులు. 15

వ. ఇంక నీ జ్యోతిర్లింగములలోఁ దొమ్మిదిలింగంబుల కుపలింగంబులు తజ్జాతంబులై యెసంగు నవ్వాని వినుండు. 16

— * సూతుఁడు జ్యోతిర్లింగోపలింగంబులను దెల్పుట * —

వ. సోమేశ్వరలింగబున కుపలింగం బంతకేశలింగంబు, వసుమతీసాగరసంయోగంబున నలరారు, మల్లికార్జునలింగంబున కుపలింగంబు రుద్రేశ్వరలింగంబు, భృగుకక్షమందు సుఖావహంబై యమరు, మహాకాలలింగజాతంబగు నుపలింగంబు దుగ్ధేశలింగంబు, నర్మదాతీరంబునఁ బాపహారంబై ప్రసిద్ధంబై యుండు, ఓంకారజాతంబగు కర్దమేశలింగంబు బిందుసరంబందు సర్వకామఫలప్రదంబై యొప్పొందుఁ గేదారేశ్వరజాతంబగు భూతేశలింగంబు యమునాతటంబందు ద్రష్టలకును బూజకులకును, మహాపాపహరంబై పారుపొందు, భీమశంకరసంభూతంబగు భీమేశ్వరలింగంబు సహ్యాచలంబందు మహాబలవర్ధక ఖ్యాతిఁగాంచు, నాగేశ్వర సముద్భూతంబగు భూతేశ్వరలింగంబు మల్లికా సరస్వతీతీరంబున దర్శనమాత్రంబునఁ బాపహరంబై యుల్లసిల్లు, రామనాథలింగజాతంబగు నప్తేశ్వరలింగం బఖిలసిద్ధిజనకంబై వెలయు, ఘుశ్మేశలింగజాతంబగు వ్యాఘ్రేశ్వరలింగం బిహపరసాధకంబై యుండు నీ లింగనవకంబు దర్శనమాత్రంబున బాపహారంబులై సకలకామఫలప్రదంబులై విరాజిల్లు. 17

శ్రీ కాశి

శా. గంగాతీరమునందుఁ జెన్నలరు ♦ శ్రీకాశీపురం బింపుమీ
ఱంగా లింగము లందుఁ గోట్లశతముల్ ♦ రాజిల్లు విశ్వేశుఁ డం

దుం గొప్పొ నవిము క్తకేశ్వరుఁడు దా•నున్ *కృత్తివాసేశుఁడున్
బొంగున్ గాంచెదరక్లొ వీరిసిరిఁ జూ•పున్ వృద్ధకాలేశుఁడున్. 18

క. మఱియుఁ దశాశ్వమేధే, శ్వరుఁడున్ గేదారనాథ • శర్వుం డట్లే
యరుదగు నా తిలభాండే, శ్వరుఁడుఁ బొగడొందువారు•జగముల మిగులన్.

— *ప్రాచీన దివ్యలింగములు *—

క. గంగా కూపారంబుల, సంగమముల సంగమేశ • శంకరుఁ డొప్పున్
రంగొప్పు కౌశికీనది, చెంగట నాగేశ్వరుండు • చెలఁగు సిరులతోఁ. 20

గీ. భక్తులకు నెల్లసిరుల నొ•ప్పాట నొసఁగు, వలఁతిభూతేశ్వరుఁడు కదు•వాసిఁదనరు
దరిసెనమున నె సిద్ధులఁ•దార్చు సిద్ధ, నాథలింగము భువిలో న•నన్యశక్తి. 21

గీ. గండకీతీరమునఁ బటు•కపర్దిభుండు, ఫల్గునీతీర పూరేశ•ధర్గమూర్తి
తప్తకాతీరవర్తి యు•దారకీర్తి, యలకమారేశ్వరుం డఖి•లార్తిహరుఁడు, 22

గీ. తీర్థరాజంబునందు బ్రహ్మే•శ్వరుండు, మాధవేశ్వరియునుగూర్చు•మంగళముల
వెలసి సాకేతపురి దోష•ములనుఁజిమ్మి, యెల్లసుఖములనొసఁగు నా•గేశ్వరుండు

గీ. సింధుతీర కపాలేశ•శివుఁడు మఱియు, నెల్లసొంపులఁదేచు • వక్త్రేశ్వరుండు
ధౌతపాపేశ్వరుండు ని•ర్ధూతభవుఁడు, లలమె భీమేశ్వరుని పెంపుఁ•దలఁప నెపుడు

గీ. చంద్రకాంతిప్రదుండు శ్రీ•చంద్రకేశ, విభుఁడు సిద్ధేశ్వరుం డిష్ట•విత్తదాత
అల్లబిల్వేశ్వరుఁడు మహా•హర్షకరుఁడు,పురుడు లేక యె చెలువొందు•ముజ్జగముల

గీ. ఇల దధీచిరణోర్విజ•ప్యేశ్వరుండు, ఉత్తరపురిదూరేశ్వరుం•డురుసుఖదుఁడు
పూర్ణయందొప్పఁ బూర్ణేశ•భోగిభూషుఁ,డా భరద్వాజవిభుఁ గొని•యాడఁదరమె

క. అంధకుఁ డెచ్చో శివు గ,ర్వాంధుండై చెనకి కూలె • నచ్చో దివిష
ద్గంధర్వులు పాడఁ గృపా,సింధుం డా యంధకేశ•శివుఁడు వసించున్, 27

సీ. శృంగేశ్వరుండును • సేనేశ్వరుండు గో,పీశ్వరుం డమరు వ• క్త్రేశ్వరుండు
వైద్యనాథేశుండు • వామేశ్వరుండు కా,మేశ్వరుండును విమ•లేశ్వరుండు
వ్యాసేశ్వరుండును • భాండేశ్వరుండు సు,కేశేశ్వరుండు భూ•తేశమూర్తి
శుక్రేశ్వరుండును • సూర్యేశ్వరుండు నా,కేశ్వరుండును సంగ•మేశ్వరుండు

* ఈ కృత్తివాస శబ్దము మూలములో సంజ్ఞావాచకముగ వాడఁబడినది. కావున నేనట్లే గ్రహించితిని. శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ప్రథమాధ్యాయే.

శ్లో॥ కృత్తివాసేశ్వరః సాక్షాత్ । తత్రత్యో వృద్ధకాలకః॥

గీ. అనఘుఁడు సురోచనేశ్వరుం • డా ప్రసిద్ధుఁ,డైన సిద్ధేశ్వరుం డఖి•లార్థదుండు
నందికేశవుం జేశు లా•నందకరులు, అల్ల రామేశకుంభేశు • లా_ర్తిహరులు.

వ. వెండియు సోమేశ్వరుండును శూలటంకేశ్వరుండును మాధవేశ్వరుండును లోకేశ మహాలింగంబును గంగేశుండును వటేశ్వరుండును సర్వపాపహరుండగు వక్త్రేశ్వరుండును నందీశ్వరుండును విమలేశ్వరుండును గంటకేశ్వరుండును సర్వలోక సుఖావహుండగు శరణేశ్వరుండును గర్దమేశుండును అచలేశ్వరుండు ననంతేశ్వరుండును యోగేశ్వరుండును స_ప్తేశ్వరుండును భద్రేశ్వరుండును జండీశ్వరుండును సంగమేశ్వరుండును మున్నగు దివ్యలింగంబులు పూర్వదిగ్జాతంబులిఁక దక్షిణదిగ్జాతంబులగు దివ్యలింగంబులను జెప్పెద వినుండు. 29

— * దక్షిణదేశ దివ్యలింగములు * —

క. కాలంజరపర్వతమున, వీలగళేశ్వరుఁడు హరుఁడు • నెగడెడు సిరులన్
లీలాలోకనమాత్రమె, కాలుష్యములెల్ల నడఁచి • కాచెడుఁ బ్రజలన్. 30

వ. నర్మదానదీతీరస్థంబు లగు పాషాణంబులన్నియు శివలింగంబులు. వానిలోఁ బ్రిధానంబులు వినుండు. ఆ_ర్తేశ్వరుండును, బరమేశ్వరుండును, సింహేశ్వరుండును, శర్మేశ్వరుండును, కుమారేశ్వరుండు, పుండరీకేశ్వరుండు, మండపేశ్వరుండు, తీక్ష్ణేశ్వరుండు, దుంధురేశ్వరుండు, శూలేశ్వరుండు, కుంభేశ్వరుండు, కుబేరేశ్వరుండు, సోమేశ్వరుండు, మంగళేశ్వరుండు, హనుమత్ప్రతిష్ఠితుండగు మహాకపీశ్వరుండును. బ్రహ్మహత్యాదోషనివారకుం డగు నందికేశ్వరుండును సర్వకామప్రదులై యొసంగుదురు. 31

గీ. చిత్రకూటాద్రి మ_త్తహా• స్తిప్రభుండు, ఈశివునితూర్పునందుఁ గో•టీశలింగ
మలరు గోదావరీసరి•దపరదిశను, బశుపతీశ్వరుఁ డొప్పెందు • భద్రమూ_ర్తి.

క. గోదావరికిం దక్షిణ, మాదిశయం దొప్పమీఱు • నద్రీశ్వరుఁ డా
పాదించె శుభము లనఘా, యాదేవికి నత్రిమునికి • నక్షయ మెనఁగన్. 33

క. పురుషో_త్తమపురిదండన్, స్ఫురదురుమహిమాస్పదుండు • భువనేశ్వరుఁడన్
హరుఁడొప్పు నర్బుదాద్రి శి,ఖరమునఁ గోటీశ్వరుండు • గలుషము లడఁచుచో.

గీ. వంశధారాతరంగిణీ • ప్రాంతమందు, నమరు ముఖలింగమననొప్పు • నాదిదేవుఁ
డిప్ప్రమాకులకోనయం•దొప్పమీఱి, బోయలకుఁగూడ నిచ్చెను•ము_క్తిసొత్తు.

క. హరుఁడొప్పు రాజరాజే,శ్వరితోడన్ గుక్కుటేశ • శంకరుఁడు రహిం
బరఁగుచుఁ బీఠపురంబునఁ, గరమరుదుగ సిరుల నొసఁగి • కాచున్ బ్రజలన్.

క. ఉండున్ రాజమహేంద్రపు,రిం డాకొని గౌతమీస•రిత్కూలమునన్
ఖండేందుశేఖరుఁడు మా,ర్కండేయశివుండు జగముఁ • గాచుచుఁ గరుణన్.

క. ధవళేశ్వరమునఁ గుంభో,ద్భవమౌనివరప్రతిష్ఠుఁ • బరఁగుచు నిచ్చల్
శివుఁ డల్ల యగస్త్యేశుఁడు, వివిధసుఖంబులను భక్త•వితతి కొసంగున్. 38

క. కుక్షిస్థాఖిలభువనుఁడు, రక్షోదక్షఘ్నుఁ డమర•రాజముకుటుఁ డా
ద్రాక్షారామంబున నిట,లాక్షుఁడు భీమేశ్వరుండు • హావణించు సిరిన్. 39

క. మాణిక్యాంబన నమర,శ్రేణీసేవితచరణకు•శేశయ నిర్ని
ద్రాణపరాక్రమ శద్విభు, రాణి యగుచు మనుచు భక్త•రాజి ననువుగాన్

గీ. ఇఁకను రామేశ్వరుం డగ•స్త్యేశ్వరుఁడు గ,ణేశ్వరుండును నాభైర•వేశ్వరుండు
నాకులేశ్వరుఁ డనియెడు • నభవలింగ,ములును భీమేశలింగంబు•పొంతనమరు.

క. కుసుమశరారికుమారుం, డసదృశకరుణామయాత్ముఁ • డార్తిహరుఁడు వ
ట్టిసమందు వీరభద్రుఁడు, విసువక భక్తులను గాచు • వేయికనులతో. 42

గీ. గౌతమీశైవలిన్యవా•గ్భాగమందు, వెలయు వేములవాఁడ క•ల్మలకు జాడ
ఇందుఁ దిరముండు రాజరా•జేశ్వరుండు, రాజరాజేశ్వరిన్గూడి • రాణగదుర.

గీ. ఈ స్థలికి నాతిదూరమై • యెసక మెసఁగు,చుండుఁ గాళేశ్వరంబను • నూర్జితస్థ
లంబచట సిద్ధులకుఁ దావ•లంబుగాఁగ,నలరుఁ గాళేశ్వరుండు పు•ణ్యములవండు.

సీ. పరుగిడు నేవీటి•వడమర విభుజాడ, కృష్ణవేణి సరోజ•కిసలపాణి
ఆంధ్రమేదినికి నా•యకరత్నమై సిరి, నెసఁగు నేపురవరం•బింపుమీఱి
ఇంద్రకీలాచలం•బే వీటికై నిక, శ్రేణికిఁ గోటయై • చెలువుమీఱు
పతియాజ్ఞనే ప్రోలిఁ • బాలించు జగములఁ, గనకదుర్గాదేవి • కాంతమూర్తి

గీ. అట్టి నగరీవతంసమై•యలరు విజయ, వాటికాక్షేత్రమండలి•పర్వతాగ్ర
శృంగమును జెంది కడిఁది వా•సిం దనర్చు, మల్లికార్జునమూర్తి యా•మ్నాతకీర్తి

క. హేలాపురమందు మహా, కాలుండు జలావహాఖ్య•క ప్రభుఁ డొప్పున్
లీలాకల్పితవిష్టప, జాలుఁ డగస్త్యేశుఁ డుండు • జానుగఁ బెడనఁ. 46

క. ఈవనిపురిఁ గరుణాంబ, ద్భావుఁ డగస్త్యేశ్వరుండు ♦ బరఁగును సిద్ధులన్
గావలుల నడఁచి భక్తుల, సేవేళన్ దాటికొండ ♦ యీశ్వరుఁడోమున్. 47

క. విమలోదకకృష్ణాధుని, కమరంగా దక్షిణతటి ♦ నమరావతియం
దమరేశ్వరుండు కరుణో, త్తము చాముండీశ్వరికి హృ ♦ దయవిభు డుండున్. 48

క. హరుఁడల్ల శ్రీకపోతే, శ్వరుఁ డంబికతోడ జగము ♦ సాఁకుచు నెపుడున్
గరమరుదు పున్నముల కా, కరమగు చేజెరలయందుఁ ♦ గాపురముండున్. 49

గీ. ఎల్లమంద యనన్ బడు ♦ గొల్లమంద
లోన నొక మేటికొండపై ♦ లోకనాథుఁ
డుండు కోటీశ్వరుండు మ ♦ హోన్నతుండు
అతనికృప లెక్కసేయంగ ♦ నలవియగునె. 50

క. కవిజనగీతుఁడు మాదల, పావణించును సాగరేశుఁ ♦ డార్యాయుతుఁడై
ధవళపుర మెపుఁడు పాయఁడు, ధవళేశ్వర దేవుఁ డిద్ధ ♦ దర్పము మెఱయన్. 51

గీ. శ్రీగిరికిఁ దూర్పుగ వనుగాఁ ♦ జెలువుమీఱి
యలరుఁ ద్రిపురాంతకమను దీ ♦ వ్యనగంబు
అందుఁ దిరముండు శ్రీత్రిపు ♦ రాంతకుండు
త్రిపురసుందరితోఁ గూడి ♦ తేఁకు వెసఁగ. 52

గీ. శ్రీగిరికి దక్కినంబగు ♦ భాగమందు, శ్రీమహానందికేశ్వర ♦ శివుఁడు వెలయు
నార్యతో భోగమోక్ష శు ♦ భావహుండు, తీర్థమట నవరూపమై ♦ తేజరిల్లు

క. ఓంకారక్షేత్రంబున, నోంకారేశ్వరుఁడు వెలయు ♦ నుడుగనికరుణన్
సంకటము లడఁచు నిచ్చలు, కింకరులకు నెల్లవెల్ల ♦ కీరితి కిరవై. 54

గీ. శ్రీనగమునకుఁ బడమరఁ ♦ గా నలంపు
రిం దనరుఁ దుంగభద్రాస ♦ రిత్తటమున
జోగులాంబాసహాయుండు ♦ భోగమోక్ష
కరుఁడు బ్రహ్మేశ్వరుఁడు గడు ♦ గరిమదనర. 55

వ. మఱియు నవబ్రహ్మలిందుఁ బ్రత్యేకంబుగ శివలింగంబులఁ బ్రతిష్ఠించుటఁ జేసి
బ్రహ్మేశ్వరలింగంబుతో లింగనవకం బిందు విలసిల్లు. 56

క. ఏలేశ్వర మనఁబడు శ్రీ, శైలంబున నుత్తరమునఁ ♦ జక్కని తీర్థం
బాలించి జనుల మొఱలను, బాలించును సోమనాథ ♦ భర్గుం డండుఁ. 57

సీ. నిడుదవెల్లిగఁ బరగిడు ♦ నిడుదవెల్లి, వాఁగు దరిఁజేరి కీరితి ♦ వాసిమీఱు
నలమహాలింగవిభుఁడు వా ♦ విలిగుబురులు, జేవళముసుట్టిసేవించు ♦ దిటవుమీఱ.

క. పెన్నకుఁ దక్కినమున సొం, పెన్నఁగ నెల్లూరినిఁజేరి ♦ యెల్లప్రజకుఁ బా
పెన్నలఁదికలఁతలను జూ, పెన్నయము హరిహరవిభుఁడు ♦ పెంపుదలిర్పన్.

క. శ్రీకాళహస్తివిభుఁ డతి, లోకుఁడు సుశ్లోకుఁ డఖిల ♦ లోకార్చితుఁడుఁ
వాకులకున్ జేకూరునె?, జోకఁగ నద్దేవు పెంపు ♦ సొంపు నుతింపఁ. 60

సీ. వాయులింగమై యచ్చోట ♦ వాసిఁగాంచు
ముక్తిఁజెందిన శ్రీయుఁబా ♦ మును గజంబు
లింగమందైక్యమొందిన ♦ లీలలు గను
పట్టు దీవె చలించు నె ♦ వ్వట్ల నచట. 61

గీ. అలరు జ్ఞానప్రసూనాంబ ♦ యనఁగ నామ, హేశ్వరునిరాణి భక్తుల ♦ కెల్లసిరుల
సంతరించును బొనరించు ♦ సంబరంబు, నలసువర్ణముఖీధుని ♦ యచటఁ బరఁగు.

వ. మఱి యందు వెలయు కైలాసగిరియందు హరిహరతీర్థంబు కోటిలింగసన్నిధానంబు మున్నగునవి యనన్యవైభవంబులు, 63

క. వేదగిరీశ్వరుఁ డొప్పను, సాదరుఁడై గిరిని నాగ ♦ మాంబికతోడన్
పేదలసాదల గరుణన్, శ్రీదయితులఁజేయు భక్తి ♦ సేవించినచో. 64

గీ. భక్తవత్సలనాథుండు ♦ పరఁగుఁద్రిపుర, సుందరీదేవియును దోడ ♦ సందడించు
నందు భక్తులకూడెడు ♦ వందురులు గ, డింది మేలొందునని బుధు ♦ లందు రెపుడు.

క. కాంచిధరణీరమణిమణి, కాంచి యచటి వైభవములఁ ♦ గాటవు వేడ్కన్
గాంచి యటఁ గాపురంబున్, గాంచి మిగుల నలరెను సహ ♦ కారవిభుఁ డొగిన్.

సీ. పదియునెన్మిదిపీఠాల ♦ పట్టభద్రి, లైనశక్తులయందెక్కు ♦ డైన తేజు
లెసఁగు కామాక్షి యప్పర ♦ మేశు రాణి, యందుఁదిరముండి ప్రోచు భ ♦ క్తాళి నెపుడు

సీ. హరువుమెయి విష్ణుకంచియం ♦ దలరుఁ బ్రభుని
స్వాలకుం డెల్లజగముల ♦ పాలకుండు

వరదరాజు లసత్కృపా♦వారిమూర్తి
క్షీరసాగరకన్యతోఁ ♦ జెలువుమీఱి. 69

క. కోమరుండు తిరుత్తనియం, దమరికతో దాసజనుల ♦ కా యా సిద్ధుల్
సమకూర్చుచుండుఁ గడువేగముతోఁ బ్రేమమున సతము ♦ గంటికి ఱెప్పై

క. శ్రీరహిమీఱెడు నా కా, వేరికి దక్కిణపుదెసను ♦ వెలసిరి సిరి మా
యూరేశ్వరుఁ డభయాంబిక, గౌరీ మాయూరమందుఁ ♦ గాచుచుఁ బ్రజలన్.

గీ. ఆ మహాలింగ మొప్పు మ♦ధ్యార్జునమున, శ్రీ బృహత్సుందరీదేవి ♦ చిత్తపుండ
రీకమార్తాండ మాశ్రిత♦శ్రీకరంబు, తెలియఁ దరమానాకో! తదీయ♦దివ్యశక్తి

క. చియ్యాళికొండమీఁదను, నెయ్యముఁ దియ్యంబుమెఱయ ♦ నెక్కొని జనులన్
వెయ్యగనులొప్పఁ గాచెడు, నొయ్యనఁగ నుమామహేశుఁ ♦ డురుతరకరుణన్.

వ. కొండదిగువన్ ద్రిపురసుందరీసనాథుండు బ్రహ్మపురీశ్వరుండు దిరముండు త్రిభు
వన క్షేత్రంబందు శరభావతారం బెత్తిన కంపహరేశ్వరుండు ధర్మసుందరీ
నాథుండుండు. 73

క. హృద్యగతినొప్పు నెపు డన, వద్యముగా భవరుజలను♦బాపుచుఁ గడిమిన్
వైద్యేశ్వరమందు మహా, వైద్యేశ్వర దేవవిభుఁడు ♦ బాలాంబికతోన్. 74

క. తేజోమయు మరుణాద్రిన్, దైజసలింగంబు సకల ♦ దైవతపూజ్యం
బై జానొందును మహిమం, బా జలజజుఁడేనిఁ జాల ♦ డరసి నుడువఁగా. 75

క. ఆ శివుని రాణివాసము, పేశలకరుణాలయం బ♦పీతకుచయనా
శ్రీశివ రాణించును భవ, పాశంబులఁ దుంచు భక్త♦పాళి కనువుగాన్. 76

వ. అందలి తీర్థం బసాధారణంబు.

క. కావేరి కనతిదూరం, బై వెలయుఁ జిదంబరము వి♦యల్లింగ మటన్
సేవితమైతగు ముక్తికిఁ, దావల మాయెడ శివుండు ♦ తా నటియించున్. 77

గీ. అట నటించు మహానటు ♦ నరయుఁ బేర్మి
తోడ శివకామసుందరి ♦ జోడుగాఁగ
నతనిసిరి శుద్ధ ముల్లోక♦మందు లేరు
కనకచిద్దివ్యసభ లిందుఁ ♦ గానుపించు. 78

క. మరకతలింగంబును గొల్తురు మఱువక హర్నిశంబులును గడుభక్తిన్
హరువగు నావరికస్థల, నరుదుగఁ గనుఁగొనిన నఘము లడఁగున్ గ్రుటిలోన్.

సీ. కుంభఘోణము కావేరి కూల మచట
మంగళాంబికతోడఁ జెలంగు నభవ
మూర్తి కుంభేశ్వరుఁడు పీరి పొత్తు గలిగి
యలరుదురు బృహద్విభుఁడు నాగాహ్వయుఁడును. 80

క. మఱి యుండు నందె సోమే, శ్వరుఁడాదిగఁ గల్గునట్టి శంకరమూర్తుల్
కర మొప్పచంద్రుఁడు ధరిణీ, సురు లచ్చోట వేనవేలు సూరులు త్రయిలోన్.

క. జంబూవనమందు గ్రజం, బూర్జితకరుణఁ బాపు సలలిమయుండౌ
జంబూకేశానుండు సి, జంబూహావతీత మచట చందంబు మునుల్! 82

గీ. కోరి తపసానరించి యందాటి తెల్కీ, నట్టి యఖిలాండరాజ్ఞి కేల్పట్టి యుండె
వెలసి రిరువురు సూర్యేందు కలశజన్మ, రామతీర్థంబులందుఁ గరంబు మెఱయు.

గీ. వెలసి చెలువొందు మఱియుఁగా వేరిదరిని, విశ్వగురుఁడల్ల మాతృభూతేశ్వరుండు
కోర్కెలీడేర్చును సుగంధికుంతలాంబ, అంచితోదార యపర మాత్మదార.

ఆ. దేవదేవు మఱఁది కావేరినడుమ శ్రీ, రంగపట్టణమునఁ బొంగెసంగ
రంగరాజు పాపరా సెజ్జపై యోగ, నిద్రఁ జెందియుండు నేర్పుమీఱ. 85

సీ. పళనియందుఁ గుమారుండు పర్వతంబు
పైనిఁ జెలువొందు భక్తు లెప్పట్లదరిసి
కొలిచి కొందురు కోర్కెలు గొనలుసాఁగ
నవ్విభుని తేఁకువఁ దలంప నలవియగునె? 86

వ. తిరువేయూరునందు ధర్మసంవర్ధనీనాథుండు పంచనాథేశ్వరుండు సకుమారుండై భాసిల్లు. 87

గీ. రమ్యపాండ్యావనికి నెల్ల రాజధాని, మధుర యద్దానిఁ బాలించు మధురకీర్తి
సుందరేశ్వరుఁ డురుకృపాసుందరుండు, వరద మీనాక్షి దేవితో వైభవమున.

క. వైహాయసనిమ్నగ యం, దే హరువొందును జనంబు లెల్ల మురియఁగా
శ్రీహేమపద్మసరసియు, నాహరు నాయుమను గొల్చు నామోదమునన్. 89

సీ. కడిమియడవులు మూలలిం • గమునదరిసి చుట్టుఁ జేరియు మీనాక్షి • చుట్టుఁ జేరి
బలిసి కొలుచుచునుండుఁబు • ష్పప్రతతుల, నల్లహారిచందనవనంబు • నతకరించి.

వ. తిరువణందా రనియెడు దివ్యక్షేత్రంబును నరుణజటేశ్వరుండు బృహన్నాయకీ
విభుండు పాలించుచుండు. 91

గీ. తనరు వృద్ధాచలంబున • దాక్ష్య మొదవ వృద్ధగిరినాయకుండు మరు • ద్వృద్ధుఁడెలమి
వృద్ధబాలాంబతో నందె • విరుల వారి చారుముక్తామణీధుని • సందడించు. 92

వ. ఉత్తరకోశంబందు మంగళేశ్వరసంగతుండు మంగళేశ్వరుండు వెలయు. 93

క. శ్రీరామేశ్వరభూమిని, నారామేశానుపక్రి • హానుమప్రతిష్ఠన్
మీఁటిన విశ్వేశుఁడు వే,సారక జనులను సాఁకు • సారెకుఁ గూర్మిన్. 94

క. కడయూరు మోక్షలక్ష్మికిఁ, గడయూరు మృకండుసుతునిఁ • గాలుని దాడిన్
గడునడలు వానిఁ గాచిన, కడింది వేలుపు హరుండు • గాపుండు నటన్. 95

వ. ఇయ్యవి దక్షిణదిగ్భవలింగంబు లిఁకఁ బ్రతీచి నలరు లింగంబులను వినుండు.

— * పశ్చిమదేశ దివ్యలింగములు * —

క. మహిశూరనాఁగఁబరఁగెడు, మహిశూరన్ దరుణచంద్ర • మకుటుండు దయా
మహితుఁడు నంజుండేశుఁడు, రహి చాముండీవిభుఁడును • రాణించు నటన్.

క. పంపాసరస్సుకడ నను,కంప విరూపాక్షవిభుఁడు • కాళీసఖుఁడై
సొంపుగ నుండెడు వానర, కంపాగాత్రిలు కరంబు • సల్పఁగ సేవల్. 98

క, ఉడిపి దురితంబు వెలవుల, నుడిపి కడున్ దేజరిల్లు • నొప్పఁగఁ బడమిన్
బడమరసంద్రముకడఁ గొమ,రుఁడు సుబ్రహ్మణ్యుఁ డఘహరుండుండు నటన్.

క. గోకర్ణక్షేత్రంబున, గోకర్ణేందోత్రిపవీతి • కోమలశశిరే
ఖాకల్పుండు మహాబలుఁ, డాకేకసినుతుని కీర్తి • యలరఁగఁ దనరున్. 100

క. శ్రీవసుదేవసుతుని నెల,వై వాసిన్మీఱు ద్వార • యభ్యర్ణమునన్
రైవతకాద్రియయి మహా,దేవుఁడు గిరికన్యతోడఁ • దేజరిలు సిరిన్. 101

క. తగ వెలసియుండుఁ గపిలా,నగరంబునఁ గాలరాసు • నాథుం డుమతో
నెగడు మహాసిద్ధేశుం, డొగిఁ బడమరకడలి మేలి • యొడ్డున మానుల్!

సీ. ఆ మహామాయనగరి ర♦త్నాకరతటిఁ, బరశురామార్చితంబైన♦వాలుకేశ
లింగమలరెడుఁగొండపై♦లింగమొండు, కలదు పురినిమహా♦మాయ♦గాచుచుండు.

సీ. పండరీపురమందు శ్రీ♦పాండురంగ, విభుని దివ్యశిరఃపీఠి ♦ వెలసియుండు
శంభులింగము కరుణా ప్ర♦సాదఘనము, దరిసెనంబిచ్చు హెచ్చుగు♦ధన్యులకిల.

వ. ఇవి ప్రత్యగ్భవలింగంబు లిఁక నుదీచి నలరు లింగంబులను నారయుఁడు.

క. గంగాద్వారం బిద్ది యు, నంగ హరిద్వారమని య♦నంగఁ గలుములన్
రంగారెడు మాయాపురి, సింగారంబొప్ప శివుఁడు ♦ శివతో వెలయున్. 106

క. తనరు నపరగోకర్ణం, బనఁగ మహా♦వనతలము ద♦శాస్య ప్రతిష్ఠన్
జనుఁ జంద్రభాలనాథుం, డన వైద్యేశ్వరుఁడనన్ మ♦హాదేవుఁడటన్. 107

గీ. మిశ్రఋషివరతీర్థం బ♦మేయమందు
వెలయు దాధీచ శివలింగ ♦ మలఘుమహిమ
ఒనరుఁజుడి నైమిశారణ్య♦మున ఋషీశ
లింగ మద్దానిఁజేర న♦డంగు నఘము. 1(8

క. హత్యాహరతీర్థంబని, స్తుత్యర్హంబగుచు నొప్పు ♦ సొంపుగ నచటన్
సత్యద్యుతి శివలింగము, నిత్యంబుగ వెలసి యొసఁగు ♦ నిరుపమ రమలన్.

క. దేవప్రయాగతీర్థము, దేవఋషీ సేవితంబు ♦ దివ్యంబచోటన్
శ్రీవియలర లలితేశ్వరుఁ, డా వాసము చెంది కాచు ♦ నందఱను గృపన్. 110

గీ. పరఁగ నేపాలనగరిలోఁ ♦ బశుపతీశ్వ
రుండు లోకాధినాయకుం ♦ డుండు సిరుల
సిరను దరిసెనమగును వా♦సిగను నచటి
కలిమి బలిమిని బేర్కొనఁ♦గాఁ దరంబె ? 111

వ. మఱియుసాలగ్రామోత్పత్తికారణంబగుగండకీనిర్ఝరిణియచ్చోట నేప్రవహించు.

గీ. తత్సమీపస్థలంబునఁ ♦ దనరుముక్తి, నాథలింగంబు మోక్షైక ♦ సాధకంబు
కలవు పెక్కులు పుడమి లిం♦గంబులిట్లు, నుడువనోపినయట్లేను♦నుడివినాఁడ.

సీ. అమరఁ గాశ్మీరమునకుఁ బ్రా♦గాశ నమర
నాథలింగము సిరులఁ ద♦నర్చు రంగు

మీఁగా వంగ దేశ సమీపమందుఁ
దారకేశ్వరుఁడొప్పెందు ♦ ధన్యులార! 114

గీ. అని యిటులు దివ్యలింగంబు ♦ లమరుచోట్లు
వరుసఁ దెల్పేఁడు దాపస♦వరులు మరల
నతని కీ లింగమూర్తు లెట్లవని వెలసి
పేరుగాంచెనొ చెప్పుమన్నఁ ♦ జెప్పెనంత. 115

గీ. తల్లి! నాపాలికల్పక♦వల్లి! లక్ష్మి!, వీరభద్రగురునిరాణి! ♦ విమలకీర్తి!
లింగవైభవఖండమఁగ ♦రంగుమీఱు, కృతినిఁగొను ప్రథమాశ్వాస♦మతులసరణి.

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
బ్రథమాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

లింగవైభవఖండము

ద్వితీయాశ్వాసము

యద్భక్తప్రసాదన
మాయాతతపోవిభూతి • మహితస్ఫూర్తీ
కాయజవిపక్షమూర్తీ!
న్యాయానుసరాధ్వవర్తి • నందితకీర్తీ!

వ. అక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె.

ఆ. చిలువ తేనికేసి • నలవికా దివ్వాని, తీరుతెల్లనరసి • తేటపఱుప
నాయెఱింగినంత • మీయంతికంబున, జెప్పవాండ వినుండు•చెలిమిమీఱ. 2

—— * సౌరాష్ట్రము - సోమనాథలింగము * ——

క. కలువలదొర దక్షునికూం, తుల నిర్వదియేడుగురినిం • దోయజదళనే
త్రల నశ్విన్యాదికతా, రలం బెండిలియాడెం గడింది • రక్తిదలిర్పన్. 3

వ. అంతం గొన్నినాళ్ళకు.

ఉ. చక్కనిచక్కనై యలరు • జాణను రోహిణి నిచ్చ నెక్కుడౌ
మక్కువ బుజ్జగింపుచు సు•మాళముమీఱంగ వేడ్కసేయుచుం
దక్కినయాండ్ర నొక్కవు డె•దం దలపోయక యున్న నందఱున్
బొక్కుచుం దండ్రితో నని • భూరివిషాదభరంబుతో నిటుల్. 4

ఉ. అక్కట తండ్రి! మాదువిభుఁ ♦ డందఱి మమ్మొడఁ జేసిపాసి తా
నొక్కతె రోహిణీ దవిలి ♦ యొండుదలంపకయున్నవాఁ డిఁకే
దిక్కగు మాకుఁ దాప మెటు ♦ దీరు సహోదరియైనయద్ది మ
మ్మొక్కరణిన్ వెలార్చ నిది ♦ యెట్లు భరించి తరింతు మీవ్యధన్. 5

శా. తానే చక్కదనాలకిక్కయఁట! యం♦దంబందు నేచేడియల్
గానన్ లేరఁట! యద్ది యద్దికనియే ♦ కాంతుండు తత్సంగతిన్
మానన్ లేఁడఁట! దోసమిందుఁ దన చే♦మాత్రంబు లేదంట! యెం
దీనిన్ వింటివె ప్రల్లదంబులిటు దం♦డ్రీ! యెట్టులోర్వన్ దగున్. 6

ఉ. అందఱి నేల యిట్లు జల♦జాక్షికి నిచ్చితి వొక్కరోహిణీ
సుందరి నిచ్చినన్ మిగుల ♦ సొంపుగనుండెడి దెక్క జేవి మా
కుం దగుభర్త చిక్కకయె ♦ గొడ్డయిపోవునొ భూమి తండ్రి! యీ
వందురు నెట్లుపాయుదుము ♦ వల్లభుకౌల్వెటు చెందు మాకిఁకన్. 7

— * దక్షుఁడు చంద్రుని శపించుట * —

చ. అని పెనువంత నాయిరువ♦దార్గురు దక్షుని నొక్కపెట్టునన్
గని విలపించుచున్ బలుకఁ ♦ గల్వలతేని కతంబు మంచిబో
ధన మొనరించెఁ జంద్రుఁడది ♦ దాఁటి మెలంగఁగఁ దొంటికైవడిన్
గినిసి శపించె దక్షుఁడిఁక ♦ నీడ్వుదుమీ క్షయనంచుఁ జెచ్చెరన్. 8

ఉ. అంతనె యాతఁ డాక్షయము♦నంది దురంతనిరంతరార్తిమై
యొంతయుఁ జిక్కిపొక్కి తెరు♦వెద్దియుఁగాంచ కలందురన్ మరు
త్వంతుఁడు మున్నుగల్గు సుర♦వర్యులు మౌనివతంసు లాత్మలన్
జింతిలి బమ్మదేవరను ♦ జేరఁగఁబోయి వచించి రంతయున్. 9

ఉ. చందురు డుండగంబులను ♦ జక్క నెఱింగినయట్టి నల్వ యీ
చందమె మేలు పీని కన ♦ సర్వసుపర్వులు మాను లీ క్షయన్
జెందినరాజుతో జగము ♦ చెన్నసలారఁ బ్రకాశమొందునే?
యొందదె హ్రాస మీకువల♦యోన్నతికి? యారయుమన్న నాతఁడున్. 10

చ. గురుసతిఁబట్టి కూడి కొడు♦కున్ గనె నాపెనుగూడ స్వీయమం
దిరమునుజేర్చె నత్రియును ♦ నేనును బోయి హితంబుఁ జెప్పి య

గ్గమున గొనంగఁ జేసితిమి ♦ గోమలిన్ మగుడన్ గురుండు మా
యురవగుబోధఁ గైకొనియె ♦ నుగ్రమలినిఁ గడుఁ లజ్జితాత్ముఁడై. 11

గీ. ఒజ్జ కట్లొనరించె మ♦హోగ్రపకృతినిఁ, గట్టుకొన్నట్టిదారలఁ♦గనక యుండె
నొక్క రోహిణితగులంబు♦నొందియుండె మామదక్షునినుడి నవ♦మానపఱచె.

ఉ. ఐనను లోకసౌఖ్యమును ♦ నారసి చెప్పెద నా ప్రభాసమ
న్మానతరాఘహారియగు ♦ నొద్దిక వీడటఁ జేరి శంకరున్
బూనికఁ గొల్చుచున్ దపసుఁ♦బూని వసించినఁ గొన్ననాళ్ళకీ
గ్లానిని మాన్పఁగాఁగలఁడు ♦ కాలహరుండు ధృఢంబు పొందికన్. 13

క. మృత్యుంజయమంత్రజపం, బత్యంతనియమముతోడ ♦ నారునెలలటన్
సత్యం బొనరించినచో, సత్యంబుగఁ బాయు క్షయ రు♦జయు సురవర్యుల్! 14

వ. అని పంచిన

ఉ. వేలువులంత సంతసము ♦ వేకొని యందుల కంప జాబిలిఁ
జాలఁ బ్రపత్తితో సతఁడు ♦ శంకరుఁ గొల్చుచు నాఱుమాసముల్
గాలహరోరుమంత్రమును ♦ గాటపుభక్తి జపించుచుండ మేల్
మేలనుచున్ శివుండటకు ♦ మెచ్చుచు వచ్చి యనెన్ హిమాంశుతోఁ. 15

—* చంద్రుఁడు శివుని యనుగ్రహంబున క్షయరుజను బాయుట *—

గీ. కోరుము వరంబు నావుడు♦ఘోరరుజను, బాపుమన శంకరుం డొక♦పక్షమందుఁ
బాసి వృద్ధిఁగొను మన్య♦పక్షమందుఁ, గుందుచుండుము పుడమికి♦గుశలమగ్లు

క. అని చెప్పినఁ జందురుఁడ, ట్లనె యనుమతిఁ జెంది యమ్మ♦హాస్థలమున నీ
వనిశము వసింపుమన విని, యనఘుఁడు సోమేశుఁ డనఁగ హరు♦డుండె నటన్.

వ. చంద్రుండు ద్రవ్వినతీర్థంబు జంద్రకుండంబనఁబరంగు నఖిలదురితాపహరంబు.
అందివ్వగిదిఁ జందురుండు క్షయరోగంబు వ్యవస్థన్ జేసి సాసె. అప్పటినుండి
తక్కిన కళత్రంబుల గారవించుచు మెప్పువడయుచుండె నది మొదలు చేసి
యాదివ్యజ్యోతిర్లింగంబుఁ గొలిచినవారలకెల్ల సకలాధివ్యాధులఁ బోకడచుచు
శ్రేయంబు లొసంగుచుండె నిది సోమేశ్వరలింగోత్పత్తిచరిత్రం బిఁక మల్లికేశ
లింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 18

— * శ్రీశైలము - మల్లికార్జునలింగము * —

క. ఒకమన్వంతరమందు శి, వకుమారుఁడు కొమరుఁడు గణపతి కోడ్పడి పెం
డ్లికిఁ జెందఁ గలిగి సహ్యా, ద్రికటకమును జేరి యొకఁడె దిరముండె నటన్, 19

చ. కొమరుఁడొకండు సహ్యగిరికూటమునందు విరక్తినుండఁగా
నుమయును శంకరుండు దనయున్ దగఁజేరి బహూకరించి ప్రే
మముమెయిఁ గ్రమ్మఱన్ దమదు మందిరశైలముఁ జేరుమన్న న
క్కొమరుఁడు పోక యచ్చెఱుత గుబ్బలియందె వసించె నల్కతోన్. 20

చ. అది గని శంకరుండును హిమాచలకన్యయుఁ బుత్త్రిఁ బాసి పో
మదిఁగన కట్టిగట్టుకు సుమారుగఁ గొంచెము దూర మున్న య
ట్టిదియగు శ్రీగిరిన్ దఱిసి శివిగఁ గాపుర మొంది యందుఁ బెం
పొదవఁగఁ జూచివత్తురు తనూద్భవుఁ బండుగులందు దండిగన్. 21

గీ. మల్లెవిరులను బోలిన వెల్లయమరు, దివ్యలింగంబుగా నందుఁ దేజరిల్లి
మల్లికార్జునుఁడను పేర నుల్లసిల్లె, శంకరుఁడు భక్తజనమనః కింకరుండు. 22

క. మఱి చంద్రవతియనా నొక, ధరణీభృత్తనయ మల్లెదండ నొసఁగి యా
హారుఁ బూజించుట మల్లీ, శ్వరుఁడని పేరొందెననియుఁ జాటుదురు ప్రజల్.

గీ. శంకరార్ధాంగి భ్రామరీశక్తి శక్తు, లరసి కొలువఁగఁ బీఠమందధివసించి
యుండు నట్టులె లింగంబులుండు వేన, వేలు మల్లీశలింగంబు విందుమరగి.

ఉ. ఇవ్వసుధాధరం బిటుల నీశ్వరుఁ డీశ్వరి తన్ను జేరుటన్
దవ్వులనుండియే శిఖరదర్శనమున్ బొనరించినంత నే
క్రొవ్వునఁ బాపపుంజములఁ గూలిచి మోక్షధనం బొసంగు నెం
దవ్వను లాకొలంకులును నాస్థలులున్ గలవె జగంబునన్. 25

క. పాతాళగంగనాఁ గృ, ష్ణాతటిని యటన్ గభీరజలసంభృతయై
పాతాళమంటి తనరుచుఁ, జేతోజాతారి నెపుడు సేవించు రహిన్, 26

క. ఇమ్మల సేవించినవా, రిమ్మహి సంపదలఁ బొదలి హెచ్చుగ నిక జ
న్మమ్మొందని యక్షయమో, తమ్మున్ జెందుదురు నిజము సన్మునిచంద్రుల్!

…. * ఉజ్జయిని - మహాకాళలింగము * ….

ఉ. గొజ్జఁగిపూలతేనియలఁ గ్రోలుచుఁ దేఁటులదాఁటు లింపుమై
యొజ్జలవోలె గీతముల నోలిఁ బఠింపఁగ శ్రీప్రసూలమ్ముం

దుజ్జయినీపురంబు గడు • నున్నతిమీఱెడు వైభవంబుతో
నిజ్జగమందు నానగరి • కీడగు పట్టణ మెందు లేదెటన్. 28

ఉ. మానక యందు నుండు నిగ • మప్రియుఁడన్ ద్విజవర్యుఁ డీశ్వరా
ర్చానియతవ్రతుం డఖిల • సద్గుణశోభితు డిద్ధకీర్తి య
వ్వానికి నల్వురాత్మజులు • పావనమూర్తులు లోకపూజితుల్
శూనశరారిపూజలను • జొక్కుచునుండెడువార లెంతయున్. 29

వ. దేవప్రియుండు ప్రియమేధుండు సుకృతుండు సువ్రతుండునను నాహ్వయంబు
లన్ బరంగుచు నన్నలువురు శివపూజాపరాయణులై నిచ్చలుఁ బార్థివశివలిం
గంబుఁ బూజించుచుండి రంత 30

చ. నలువవరంబు నొంది యొక • నంజుఁడు మేపరి పోతరించి భూ
తలమున నున్న కర్మఠుల • ధర్మములెల్ల నడంచి దైవపూ
జలఁ గికురించి సజ్జనుల • సాదులఁబట్టి వలార్చుచుండె న
క్కలుషున కుల్కి పాసి రిలఁ • గర్మపరుల్ శివకేశవార్చలన్. 31

ఉ. నిచ్చలుఁ బార్థివేశ్వరుని • నిష్ఠభజించుచునున్నయట్టి యీ
సచ్చరితుల్ వలాశుచెడు • సాహస మాసి యుల్కులేక యే
నచ్చికతో శివార్చనఁ బొ • నర్చుచునుండఁగ రక్కసుండు పెం
పెచ్చిన మచ్చరంబు వహి • యించి కడఁక వడిఁ జేరి వారలన్ 32

చ. పొడిచెద మిమ్ము లింగమును • బూజయొనర్చినఁ బాఱవేయుఁ డి
ప్పుడు కడతేర్తు నిందఱను • బూన్కిఁ గనుంగొనుఁడన్న నించుకే
నడలక వారు పార్థివమ • హాశివలింగముఁ బూని తొంటికై
వడి వడిఁ గొల్చుచుండఁగఁ గృ • పాణముఁ గైకొని చెండ నెత్తినన్. 33

చ. కదలక బ్రాహ్మణుల్ శివుని • గాంచుచు 'నోంహార' యంచునుండి ర
వ్వదనున లింగమూర్తి పయిఁ • బారము లేని బిలంబు దోఁచ న
వ్వదవి నె దివ్యలింగము వి • భామయ మద్భుతదీధితిచ్ఛటల్
బొదలఁగ నుద్భవిల్లి పెను • బూది యొనర్చెను మేటిరక్కసున్. 34

క. దూషణుండని పేర్గొన్న • దుష్టదైత్యు
నట్లు కాల్చి వధించిన • యాతతార్తి

హరుని హరునిఁ గనుంగొని • యగ్రజన్మ
లుబ్బి కడువడి సాష్టాంగ • మొరఁగి యనిరి. 35

చ. అలుసుగ నెల్లధర్మముల • నడ్డి మమున్ బొలియింపవచ్చు నీ
తులువను జంపి మా వనట • ద్రుంచిన నీదు దయామయాత్మమున్
దెలిసి నుతింపనోపుదుమె? • దేవర! యీవిటుప్రోవ నిచ్చటి
స్థలమున నున్కి సేయుమన • శంకరుఁ డొప్పి వసించె నందటుల్. 36

వ. అది మొదలమ్మహాలింగంబు మహాకాలలింగంబనన్ బరంగుచు భక్తజనంబులన్ బాలించుచుండె. మహాదేవియును శివుం డందు వసించుటఁజేసి తానును దఱిసివచ్చి యందు మహాకాళి యను నాఖ్యఁ జెంది యుండె నంతఁ గొంత కాలంబు చనినంత 37

—* చంద్రసేనమహారాజ చరిత్రము *—

ఉ. అప్పురమందు నొక్క శమనాంతకభక్తుఁడు చంద్రసేనుఁడన్
గొప్పనృపుండు పూతమతి • కోమలచంద్రకిరీటలింగమున్
దప్పక పూజసేయుచు ముదంబుననుండ మహేశ్వరాజ్ఞ నొ
క్కప్పుడు మాణిభద్రుఁడను • నాథ్యుఁడు సిద్ధుఁడు డాసి వాసిగన్. 38

మ. ఒక చింతామణి నిచ్చి దీని గళమం • దుత్కంఠమైఁ దాల్చు మీ
వికఁ నీ రత్నము సోఁక లోహ మెదియేని • హేమంబగున్ దీని చే
రిక నీసీమను వృష్టిదోషములు మారీభూతవిస్ఫోటకా
దికపీడల్ సొర వెప్ప మంగళము లెంతే సౌఖ్యముల్ సేకుఱున్. 39

చ. అని యిటుచెప్పి సిద్ధుఁడు నిజానుమతిన్ జనినంత సంతసం
బున నరనాథుఁ డమ్మణినిఁ • బొంకముగా నఱుతన్ ధరించి సూ
ర్యునివలె వెల్గె రాష్ట్రమది • యొప్పె హిరణ్మయమై ప్రజల్ గడున్
ధనపతులై యెసంగిరి నితాంతము కీరితిమించె ధారుణిన్. 40

క. నలుదిక్కుల నరపతులీ, యలుకుడు విని సర్వమరసి • యాసగొని సే
నలు గూర్చుకొని యవంతిని, నలువలకుల ముట్టడించి • నయ మెసలారన్. 41

ఉ. కాలరులన్ దగన్ బనిచి • కట్టడిగా నిటు చెప్పియంపిరా
మేలిమిరత్న మిచ్చి చెలిమిన్ బొనరింపుము లేదయేని నీ

వాలముఁజేర రమ్మిఁక రయమ్మున నంచిటు లవ్వసుంధరా
పాలునిఁ జేరి వారు నుడువఁగ విని యాతఁడు భీతచిత్తుఁడై. 42

మ. ఒకఁడో యిద్దఱో ముగ్గురో యయినచో నుత్సాహమేపార నా
జికిఁ జేరన్ జని నిల్వరించి రిపులన్ జెండాడుదున్ గాని యీ
సకలోర్వీపతులేకమై యిటుల నుచ్ఛండప్రతాపానల
ప్రకటజ్వాలలఁ జుట్టుముట్టఁదరమే వారింప నేకాకికిన్. 43

వ. మఱియు

గీ. అడిదములు బాకు లీటెలు సంపగములు
గదలు గుదియలు మొదలుగాఁ గలుగు నాయు
ధములు దురమొనరింపఁగా దగినజోదు
లలఁతి నాకడ నెటుచేరఁ గలను గలను. 44

వ. అట్లుగాక యిమ్మణిని వీరి కొసంగి చెలికారంబుఁ బడయుదమన్నను బ్రయో
జనంబు లేదు. 45

చ. ఒకనికి నిచ్చినన్ మఱియు నొండొకఁ డాజిఁ దొడంగు వీరిలో
నొకఁ డొకఁ డిప్డు ముందుఁ దన కొప్పన సేయుమటంచుఁ జెప్ప నే
రికి నొసఁగన్ వలెన్ గడిఁది రిమ్మ పొసంగె నరేంద్రులందు నే
నిఁక నెటు లీ విపజ్జలధి నీఁది తరించెడువాఁడ నీయెడన్. 46

మ. అని చింతింపుచు ఱేఁడు దా నపుడు నేయన్ బోలు కార్యంబు నె
ట్లును యోజింపఁగఁజాల కీశ్వరుఁ దయాళున్ నెమ్మదిన్ నమ్మి వే
గ నె బిల్వాదిసువస్తువుల్ గొని మహాకాళేశు దివ్యాలయం
బును జేరన్ జని మేటినీత మొనరన్ బూజింపుచుండెన్ శివున్. 47

— * గోపబాలక చరిత్రము * —

వ. ఆసమయంబున నీశ్వరమాయావిశేషంబున

ఉ. శ్రేఁతయొకర్తు కోవెలకు వెన్కవసింపుచు నొక్క పాకలో
నాతఱిఁ బాపఁడేడ్వ నురమందు వహించి కుమారు నగ్గుడిన్
బ్రీతిగఁజేర్చి ఱేఁడచట బిట్టుగ శంకరుఁ గొల్చుచున్న తీ
ర్చేతము మెచ్చఁజూపెఁ దన చిన్నికుమారున కెంతొ వింతగన్. 48

వ. అంత

శా. ఐదారేడుల బాలుఁ డా శివసప♦ర్యన్ భక్తిమై నాత్మలో
నాదర్శంబువలెన్ ధరించి చని యొ♦క్కశ్మంబు నప్పాళయం
దేదో మూలఁ బ్రతిష్ఠచేసి శుచియై ♦ యింపొప్ప నద్ధారలన్
బూదిన్ బత్త్రిఁ దుమ్మిపుష్పములతోఁ ♦ బూజించుచుండెన్ రహిన్. 49

గీ. శివుని కైంకర్యమందు వ♦సించి యొడలెఱుంగ కానందవార్ధి న♦డంగియున్న
పిన్నపాపని యాఁకలి♦గొన్న కడుపు, సరసి కుడుపఁగ నవ్వాని♦యవ్వ పిలిచె.

చ. పిలిచిన నాలకింపమె ♦ పేర్మి శివున్ గనుచున్న బాలకున్
బలుమఱు పిల్చి వేసరి జ♦వంబున నయ్యెడ కేగుదెంచి పే
రలుక సుతుండు సల్పెడు శి♦వార్చనమంతయుఁ ద్రోచివేసి చా
పలమున నల్లలింగమును ♦ బాఱఁగవైచెను దిబ్బపై వడిన్. 51

ఉ. అంతనె యార్తిమై హరహ♦రా యని బాలుఁడు మూర్ఛనొందె న
య్యింతియు నల్కతోడఁ జని ♦ యెచ్చటనో నిదురించె నంతఁ గా
లాంతకుసత్కృపన్ బుడుతఁ డల్లన ♦ గన్నులువిచ్చి చూడఁగా
నెంతయు వింతఁ గన్పడియె ♦ హేమమయంబగు దేవళం బటన్. 52

చ. అదిగని లోనికేగ నట ♦ నందపువజ్రమయంపులింగమున్
జదురుగఁ దీర్చికూరిచిన ♦ నందులు శాంకరివిగ్రహంబునున్
గుదురగు గర్భగేహమును ♦ గోధ్వజమున్ మధురాంబుపూరమా
హ్రదమును పూలతోఁటయును ♦ నబ్రముగాఁ గనుపట్టె వానికిన్. 53

శా. అర్చావస్తువులెల్ల హేమమయపా♦త్రాళిన్ దనర్చెన్ బ్రదీ
పార్చుల్ శోభిలుచుండె నెల్లెడల దీ♦వ్యద్రత్నపాంచాలికల్
వర్చస్సుల్ నిగుడించుచుండె నిఁక న♦బ్బాలుండునున్ వింతగా
నర్చిష్మంతునిఁబోలు తేజమును దా♦నప్డొంది వేగంబునన్. 54

చ. శివునకు గాఁకిన్ నతులు♦చేసి నిజాంబ యొనర్చినట్టి బి
ట్టవినయకృత్యమున్ సయిపు♦మంచు నుతించి తదంబఁ దెచ్చి పై
భవమును జూపఁగోరి తన♦పాకకుఁ జేరఁగఁబోవ స్వీయమా
భవనము తేజరిల్లె మణి♦బంధురధాళధళీపరీతమై. 55

వ. అంత నతండు మఱియు నక్కజంబుతో నిక్కన్ జేరి యందొక్క పసిండిమం
చంబుపై నిఱుగడల దిండ్లమరించియున్న పట్టుపరుపుమీఁద నెట్టనఁ బవళించి
నిదురించుచున్న వేల్పుంబువుఁబోఁడింబోలి కాంతులవెదఁజల్లు తల్లిన్‌గాంచి
యచ్చెరువొంది ప్రబోధంబొనరించి కోవెలకుఁదోడ్తెచ్చి యచ్చిత్రంబెఱింగించి
చూపింపుడు నవ్వెలఁది వెఱఁగొంది తనచిట్టికొమరుని గట్టినిష్ఠను దేవుని యకా
రుణకరుణాపరీవాహలహరీసాహిత్యంబును నత్యంతంబెఱింగి మెచ్చి తన యపా
రాపచారంబును మన్నించుమని యర్థించి తత్పార్శ్వప్రాసాదమందు మహాకాల
లింగంబు నర్చించుచున్న చంద్రసేననృపాలున కావృత్తాంతం బాద్యంతంబుఁ
దెలిపి యన్నరవరున్ దోడ్తెచ్చి స్వాయంభువంబగు నాలింగంబును దేవళంబు
మున్నగువానిన్ జూపింప నతం డాశ్చర్యంబునొంది చిట్టివాని ముద్దుగొని
శంకరున్ బలుమఱు గొనియాడుచున్న నప్పట్టున. 56

గీ. ముక్కుపచ్చలాఱని గొల్ల•బుడుతఁ డొకఁడు
భక్తిసేయఁగ లింగ ము•ద్భవము చెందె
గుడి హిరణ్మయ మయ్యెని • గుడిసె యంత
కనకమయ మయ్యెనని పౌర•జనులు మోఁ్రియ. 57

గీ. నగరివెల్పన నున్నట్టి • నరబిడౌజు,లెల్ల నివ్వార్తవిని తథ్య • మెఱుఁగఁగోరి
చంద్రసేనునికడకాత్మ•జనులనంపి, యతని యనుమతిఁ బురిఁజేర • నాతఁడలరి.

క. వారందఱఁ దగురీతిగ, నారాధనచేసి వల్ల•వార్భకభక్తి
శ్రీరచితంబగు కోవెలఁ, జేరిచి చూపింప వెఱఁగుఁ•జెందిరి వారల్. 59

—* హనుమంతుఁడు ప్రత్యక్షమై గోపబాలుని బుజ్జగించుట *

ఉ. ఆ సమయంబునందు నభ•వాలయగోపురభిత్తి చిత్రమై
భాసిలు నంజనీసుతుఁడు • ప్రాణకలన్‌గొని వృద్ధిఁజెంది గో
పీసుతు ముద్దుచేసి పృథి•వీపతులన్ గని పల్కె మేదినీ
శాసకులార! కాంచితిరె? • శంకరభక్తుల శక్తివైఖరిన్. 60

చ. కడుఁ బసిపాప వీఁడు శివుఁ • గాటపువేడుకఁ గొల్చి తత్కృపన్
బడసె నిటుల్ ప్రియంబుగఁ బ్ర•పంచమునం దిఁకఁ బెద్దనై సిరుల్
బడయుఁ బ్రతిష్ఠఁగాంచు నరి•వార్గలచేఁ బొగడొందుఁ బద్మనా
భుఁడు హరి వీని వంశమునఁ • బుట్టుకఁగాంచును గొన్నినాళ్ళకున్. 61

వ. మఱియును

ఉ. గొల్లలకెల్ల నాయకుఁడు గుణ్ జడి వీఁడిఁక శ్రీకరుండనా
నుల్లసిలున్ భవత్ క్షితుల • నుండెడు మందలకెల్ల వీని రా
జిల్లఁగ రాజుఁజేయుఁడిఁకఁ • జెల్మిరయొనర్చుఁడు చంద్రసేనుతో
వల్లవబాలుతో సతము • భాగ్యములొందుఁడు పొందు వీండ్లకున్. 62

గీ. నరవరుల కిట్లుచెప్పి వా•నరవిభుండు, వల్లవీసుతు నక్కువఁ • బడసి వాని
కీశ్వరార్చావిధంబెల్ల • నెఱుఁగఁజెప్పి, చిత్తరువులోనఁజేరె వి•చిత్రమొదవ.

వ. అంత నారాజవర్యులు

చ. బ్రదికితిమింక వాయుసుతు•పాల్ వడకింతకు నీతఁ డిందఱిన్
జదిపిన నెవ్వరడ్డము నృ•శంసులమై యిటు చంద్రసేనుపైఁ
గదనముచేయ వచ్చితిమి • కాదవునంచు నెఱుంగకిట్లు దు
ర్మదమిఁకఁ బాసి వీరికి న•మస్కృతిచేసి చనంగ మేలగున్. 64

వ. అని రాజులందఱా గొల్లపిల్లవాని నెత్తికొని ముద్దిడి వసించిరథంబు లేనుంగులు గుఱ్ఱములును బాడియావులమంద లనడ్వాహంబులు నవరత్నఖచితానేకభూషణంబులు నేవళంబు లెక్కుడు రొక్కంబులిచ్చి చంద్రసేననృపాలునకెఱఁగి క్షమాపణంబుఁగోరి యాతనిమచ్చికఁజెంది మహాకాలలింగంబునకు శ్రీకరలింగంబునకు నర్చలుచేసి స్వదేశంబులకేగి యచ్చటి ప్రజంబులకెల్ల శ్రీకరుని దొరగా జేసిరి. మహాకాలలింగంబును భక్తిచేసి పూజించిన చంద్రసేనుం డిట్లావదన్ బాసి సుఖమొందె, శ్రీకరగోపుండును హనుమత్ప్రోక్తానుసారంబుగ శివునిఁ బూజించుచుఁ బ్రశస్తిన్ గాంచె నిది మహాకాలలింగమహత్త్వం బిఁక నోంకార నాథలింగంబునుగూర్చి వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 65

—* ఓంకారక్షేత్రము — పారమేశ్వరలింగము *—

క. నారదమునీంద్రుఁ డొకపరి, గూరిమి గోకర్ణవిభుని • గొలిచి వెడలి సు
శ్రీరంజిలు వింధ్యాద్రికిఁ, జేరఁగ నగరాజు పూజ•చేసి ప్రియమునన్. 66

చ. మునివర! యెల్లలోకములఁ • బూన్కిఁ జరించుచునుండు వీవు నా
కెనయనవచ్చు భూమిధర • మెచ్చటనేనియు గల్గియున్నదే?
యనితరలభ్యవైభవ ర•మాయతభూతుల నొండె దండిమై
నొనరిన మూర్తిసంపదను • నొండె నెఱుంగఁగఁజెప్పు మీ యెడన్. 67

చ. అని యడుగంగ మౌనివరుఁ • డల్లననవ్వి ధరాధరేంద్ర! నీ
కెనయగు పర్వతంబు గల•దే? యొకఁ డిజ్జగమందు నెందునై
నను విను మా హిరణ్యగిరి • జ్ఞప్తికివచ్చె నవగ్రహంబు లా
ఘనగిరికిన్ బ్రదక్షిణము•గా నడచున్ బలుమాటలేటికిన్. 68

క. అది యొకటిదక్క వేఱొక, టెదియున్ నినుఁబోలదన్న • నెంతయు వగతో
నది విని చతికిలఁబడి యతఁ, డెదలో సిగ్గొంది కడిఁది • యీరస మొప్పన్.

ఉ. మేరునగంబుకన్నఁ గడు • మిన్నగ మిన్నుఁ గడింది పెంపునన్
జేరి రవీందుమార్గముల • చేవ నడంచెదనంచుఁ బార్థివా
కారము లింగమున్ గొలిచి • భక్తినొనర్పఁగ భక్తదుఃఖని
స్తారుఁ డుదారుఁ డా హరుఁడు • దాఁ గనవచ్చి వరంబు నడ్గుడున్. 70

ఉ. పెంపునొసంగు లోకమునఁ • బెద్దగఁజేయుము దేవ! నన్నునాన్
గంపితచిత్తుఁడై శివుఁడు • కర్జమెఱింగి నగేంద్రుతోడ నీ
వింపుగఁ గోరినట్లు వర • మిచ్చితి నీవిఁక లోకసౌఖ్యమున్
దెంపరివై యడంపకు మ•దించి యొనర్చినఁ బాయు నున్నతుల్, 71

క. అని చెప్పఁగ నందలి ముని,జనములు దేవతలుఁ గూడి • శంకరునం దే
యునికి యొనరింపుమని ప్రా,ర్థనసేయఁగ మనికిఁజెందె • దత్పూరి యటన్. 72

క. ఒక తను వోంకారేశ్వరుఁ, డొక తను వమలేశుఁడనఁగ • నొప్పలరుచుఁ దా
సకలము గనుఁగొనుచుండును, సకలంకుఁడు శంకరుండ • నాదివిభుఁ డౌగిన్.

గీ. పరఁగ నోంకారవిభుఁ డుశం•కరుఁడు పృథ్వి,లింగమం దిట్లుచేర బో•డంగు రంగు
మీఱు నాస్థలమొప్పె నోం•కారమనఁగ, సాటి యద్దాని కదె వేఱు•సవతు లేదు.

వ. ఇఁక నీ యోంకారలింగంబు భక్తులకు సర్వాభీష్టప్రదం బిద్దానిఁ బూజించిన
జనుండు పునర్జన్మంబు నొందఁ డిది యోంకారేశ్వరలింగోద్భవచరితం బిఁకఁ
గేదారలింగోత్పత్తిని వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 75

— * హిమగిరి - కేదారలింగము * —

క. నరనారాయణు లను ని,ర్వురు హరితేజమున ధర్మ•పుత్రకులై శం
కరుఁ గొలుచుచుందు రాహిమ,గిరి మునులు త్రిలోకహితము•కొల్లానిమదిలోన్.

ఉ. వార లహర్నిశంబులును • పార్థివలింగసమర్చనంబు వి
స్తారముదంబు పెంపెసఁగ • సల్పుడు నయ్యుడురాజమౌళి య
వ్వారలఁ జేరవచ్చి యన•వద్యవరంబును గోరుఁ డన్న న
ద్దీరు లిటన్ వసింపుమన • దేవర యుండె హిమాటవీస్థలిన్.   77

గీ. తవిలి హిమశిగ్మమైన కే•దారభూమి
శంకరుం డిట్లు వెలసి ప్ర•శస్తికెక్క
దేవతలును ఋషీశ్వరుల్ • దివ్యమునులు
గొలిచి దుఃఖంబులను బాపి•కొందు రెలమి.   78

శా. అంతన్ గొన్నియుగంబులైన పిదపన్ • పార్యశ్వసంకాశులౌ
కుంతీపుత్త్రకు లల్ల లింగమును బల్ • కూర్మిఁ సమీపింప నా
ద్యంతాతీతుఁడు శంభుఁ డొక్క మహిషం•బై పాఱుటన్ గాంచి య
క్కాంతేయుల్ గడుభక్తిమై నొడిసిలా•గన్ జిక్కె బుచ్ఛంబటన్.   79

ఉ. దున్న యదృశ్యమై చనుడుఁ • దోఁకయొకం డిటు లభ్యమైన వా
రున్నత భక్తిమైఁ గొలిచి • యోర్వఁగరాని వగన్ దొలంగి సం
పన్నసుఖంబు లొందిరిఁక•మస్తక మా*నయపాలభూమిలోఁ
బన్నగఁజేరి నిల్చి నుస•పర్యలఁగాంచుచునుండె మించుగన్.   80

గీ. పుచ్ఛభాగము కేదార•భూమియందు, లింగమైవెల్గె నిచ్చలు•రంగుమీఱు
శీర్షభాగంబు లింగమై • చెన్నుమీఱి, నట్టె నేపాలనగరంబు•నందుసతము.

క. ఈ కేదారజ్యోతి, శ్రీనకరలింగమును నెవఁడు • సేవించిననే
నీ కేదారాంబుపుఁగొనఁ, జేకొనఁడిఁక మరలజన్మ • సిద్ధమిది మునుల్!   82

వ. ఈ కేదారలింగం బెల్లవారలకు భోగమోక్షప్రదం బిద్దానిస్వరూపం బెఱింగించితి నిఁక భీమశంకరజ్యోతిర్లింగసంభవంబును వినుండని మునులకు సూతుం డిట్లనియె,   83

---

* టిప్పణి — ఈ నయపాలశబ్దము నేపాలశబ్ద రూపాంతరమూ• నయం (నీతిం) పాలయతీతి నయపాలః శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం ఏకాదశాధ్యాయే—

శ్లో॥ నయపాలాఖ్యపుర్యాంతు । ప్రసిద్ధాయాం మహీతలే ।
లింగం పశుపతిశాఖ్యం । సర్వకామ ఫలప్రదం ॥

....* ఢాకిని - భీమశంకరలింగము *....

శా. జానొందుని సిరికామరూపమను దేశంబొందు భూమండలిన్
దానన్ గర్కటినాఁగ రక్కసికిఁ బ్రోద్యచ్ఛండసంరంభుఁడౌ
సూనుం డొక్కఁడు భీముఁడన్ గడిఁది పేర్కొభిల్ల రాజిల్లుచున్
నానాదివ్యమునీంద్రసంచయములన్ ♦ బాధించుచుండెన్ బొరిన్. ౮౪

శా. వాఁడొక్కప్పుడు దల్లితో ననియె నవ్వా! నన్నుఁ గన్నట్టి య
వ్వాఁడెవ్వం? డెచటన్ వసించు? నెపుడే ♦ వాడన్ గనన్ రాఁడు నీ
జాడన్ దల్పఁ డొకర్తె వేమనుదు వీ ♦ చక్కన్ నిజంబాడుమా!
చూడన్ వేడుకపుట్టె నాదుజనకున్ ♦ సాంపొప్ప నివ్వట్టునన్. ౮౫

చ. అని యడుగంగ నద్దియును నంత దలంకి యిటుల్ వచించె నం
దన! విను మేను గర్కటుఁ డనంబడు రక్కసు కూఁతురన్ విరా
ధుని యనుఁగుంబొలంతుకను ♦ దోర్బలధుర్యుఁడు రామచంద్రుఁ డా
తనిని వధింప నన్నిచట ♦ సాఁకుచునుండెను దండ్రి యీస్థలిన్. ౮౬

గీ. తల్లి పుష్కసి యనునది ♦ తండ్రియును, నొక్కనాఁ డాకటన్ గుముస్రుక్కి భక్ష
ణార్థమై సుమహాత్ముఁడౌ ♦ రాయగస్త్య, శిష్యుఁ బైకొని నస్మాన ♦ శిష్టమైరి.

ఉ. అప్పటినుండి నేనొకస ♦ హాయము లేక నిరాశ్రయంబుగా
నెప్పుడు దుఃఖితాత్మనయి ♦ యివ్వని నుండఁగఁ గుంభకర్ణుఁడన్
గొప్పనిశాటవర్యుఁ డిట ♦ కున్ జనుదెంచి యెహోనిమిత్తమై
యొప్పుగ నన్నుఁ జూచి మరు ♦ లొందె మనోజశరాభితప్తుఁడై. ౮౮

ఆ. కదిసి రెట్టఁబట్టి ♦ కలియఁ బూనిన నే న,నాదరించి తొలఁగ ♦ నతఁడు బల్మిఁ
బట్టువిడకయిట్టి ♦ నెట్టన భోగించి, చనియె లంక కంత ♦ శంకలేక. ౮౯

గీ. రావణుపితమ్ముఁ డతఁడు శ్రీ ♦ రామచంద్రు
చేత నన్నయుఁ దానును ♦ జేటుజెంది
రంట! నాలంక కేను చే ♦ రంగఁబోవ
లేదు నిన్ గన్నదాన నా ♦ లీలఁ బడసి. ౯౦

వ. ఇది యథార్థవృత్తాంతం బిందు సత్యేతరంబు లేశంబు లేదని యమ్మనుష్యాదిని
నుడువఁ గడుఁగనలి యప్పలాశుండు హృదయంబున ౯౧

ఉ. అక్కట! పక్కిదాల్దొర మహాబలు మజ్జనకున్ వధించెఁ జే
రెక్కిన పెద్దతండ్రిఁ బొలియించె విరాధుని గీటడంచె నా
మక్కువ తాతముత్తవల ♦ మాని యొకం డటు బూదిచేసె నే
నెక్కరణిన్ సహింతు నిది యెల్ల నెఱింగి మఱుంగుచున్ మదిన్. 92

ఉ. నేనల కుంభకర్ణుని కనిందితపుత్త్రుఁడ నేని శ్రీహరిన్
మానుల దేవతాధముల ♦ మట్టముచేసెదఁ గొట్టెదన్ సిరుల్
ధీనిధి నాదు తల్లికి మదిన్ జగదీశ ముదంబుఁ గూర్చెదన్
బూనికమైఁ దపించెద నపూర్వతరోత్తమశక్తి లేర్పడన్. 93

చ. అని తనతల్లి సెల్వుగొని ♦ యబ్జజుఁ గూర్చి మహాతపంబుఁ జే
ర్చినమతి నల్ప నాతఁడును ♦ జేరి వరం బడుగంగఁ గోరె నా
దనుజుఁ డనన్యసాధ్యమయి ♦ తద్దయుమీఱు బహాబలం బతం
డును విధి లేక యిచ్చిచనె ♦ నొచ్చుచు మానసమం దొకింతయున్. 94

—— *భీమాసురుఁడు శివభక్తుఁడగు సుదక్షిణునిఁ దత్పతినిఁ జెరయందుంచుట* ——

చ. అసురయు నంత దేవతల ♦ నందఱఁ గెల్చి సిరుల్ హరించి యు
క్కెసఁగఁగ శ్రీహరిన్ వెదకి ♦ యెందును గానఁగ లేక పిఁక ని
వ్వసుమతిఁ గామరూపమునఁ ♦ బార్థివముఖ్యు సుదక్షిణాఖ్యు న
క్కసుమయి నొంది వానిసిరిఁ ♦ గైకొని యుంచెను బందిగమ్మునన్. 95

ఆ. అతనితోడఁ జెఱను ♦ నాతని గృహిణి సుదక్షిణయును నుండెఁ ♦ దగ నిరువురు
పార్థివేశలింగభక్తులై నిచ్చలుఁ, బూజసేయుచుండి ♦ రోజ మెఱయ. 96

చ. నిరతము పార్థివార్చనము ♦ నెక్కొని శైవషడక్షరీజప
స్థిరమతులై మహేశ్వరుని ♦ చేతము మెచ్చఁగఁ గొల్చుచున్న నా
యిరువురు రాజదంపతుల ♦ యీతులఁ బాపి సుఖింపఁ జేయ శం
కరుఁ డెద నెంచి యుండెఁ జనెఁ ♦ గాలమొకింత యనంతరం బటుల్. 97

వ. అంత

ఉ. భీముఁడు లోకభీముఁడయి ♦ బిట్టుగ సర్వసుపర్వవర్యులన్
భూమినిలింపులన్ మునుల ♦ భూరిమదంబున నేచుచున్ మఖ
స్తోమములందు భాగములఁ ♦ జూఱలుగొంచుఁ జరించుచుండె నా
తామసుచేయు బాధలకుఁ ♦ దాళఁగ లేక నశేషు లేకమై, 98

ఉ. పార్థివలింగపూజనము • భక్తిమెయిన్ బొనరింప నంత స
ర్వార్థకరుండు శర్వుఁడు ర•యమ్మునఁ జేరి యభీష్టమడ్గఁగా
నర్థిమెయిన్ మునిప్రవరు • లయ్యసురన్ హరియింపఁగోరి రిం
ద్వర్థకిరీటుఁ డట్లెయని • యారసి దైత్యవివ్యత్యయంబులన్. 99

గీ. తనదు ప్రియభక్తుఁడైన సు•దక్షిణుండు, కొలుచు పార్థివలింగంబు•నలఘుశక్తు
లలరఁ జేరి ఖలున్ బల•లాశుఁ జంప, సమయమూరయుచుండె ని•శ్శంకుఁడగుచు.

మ. పిశితాశుండును గామరూపపతి బో•పీయుక్తుఁడై పార్థివే
శు శివున్ గొల్చెడి తీరెఱింగి యటకున్ • జొత్తెంచి యవ్వారితోఁ
బశుభర్తన్ గొలువంగ నేమియగు? న•ప్పాటిన్ విడం డిచ్చు ను
ద్యశమున్ బాడుచు నన్నుఁ గొల్వు డిఁక మీ•మ్మల్లైన మన్నించెదన్. 101

కం. కాదేని బాడుతు ననఁగా, భూదయితుఁ డొకింత బుగులు•బొందక యనియెన్
మా దైవంబును గొలిచెద, మేదెనను సరియె సిద్ధ • మెఱుఁగు దురాత్మా!

కం. వాఁడు చరాచరభూతే,శ్వరుఁడు దయాకరుఁడు భక్త•పరిపాలకుఁ డా
తురులన్ మముఁ గాపాడెడు, సరకుగొనము నీవు డాకఁ•జను మిఁక దవులన్.

గీ. అనిన దనుజుఁడు బిట్టాగ్ర•హంబుఁ జెంది
పండ్లు పటపటఁ గొఱుకుచుఁ • బార్థివేంద్రు
పయిఁ గరాళాసి విసర 'మాం•పాహి' యనుచుఁ
గనులు మూయఁగ ఱేఁడు శం•కరుఁడు దోఁచి. 104

—* పార్థివలింగమునుండి శివుఁడు వెలువడి భీమాసురునిఁ జంపుట *—

కం. భక్తులను సాఁకుటయె గదు, యుక్తంబగు వ్రతము నాకు • యోజింపుము నీ
శక్తి నిఁక మటుపఱచెద, నక్తంచర! యేను భీమ•నాథుఁడఁ గనుమా! 105

కం. అని యసురుని కరవాలముఁ, బినాకముచేతఁ జిదుపఁ • బిండిగ నాతం
డును మరలఁ ద్రిశూలము వే,యను దునుకలు చేసె దాని • నభవుం డలుకన్.

వ. అంత దనుజుండు మరల

ఉ. పట్టిస మేసినన్ శివుఁడు • భగ్నము చేసెఁ ద్రిశూలధారచే
నట్టెయెడన్ నిశాచరుని • యానతి రక్కసిమూఁక బుక్కనన్

జుట్టి రణంబుసేయుటకుఁ ♦ జొచ్చిన నారదమౌని డాసి యీ
చెట్టలఁ జెచ్చెరన్ గడపు ♦ చేయకుజాలము దేవ! నాన్ వడిన్. 107

శా. హుంకారం బొనరించెఁ గాలహరుఁ డ♦త్యుగ్రస్వనంబొప్ప నా
తంకంబొందె వడిన్ ధరన్ దిరుగుచున్ ♦ దైత్యుండు గూలెన్ మహా
హంకారంబున మీఱు రక్కసులు హా♦హా యంచుఁ బీనుంగులై
రోంకారధ్వనితో నుతుల్ సలిపి ర♦య్యుగ్రున్ శివున్ దేవతల్. 108

వ. అంత గౌరీకాంతుండు సుదక్షిణునిఁ దత్సతిని ననుగ్రహించి కామరూపంబున మరల నవ్వారి నభిషిక్తులఁ జేసిన వారును దక్కిన దేవమునిగణంబులెల్లఁ బరమేశ్వరు నాపార్థివలింగంబందె వసింపఁ బ్రార్థింప భక్తవత్సలుం డీయకొని యట్లుండెఁ దదాదిగ నీ భీమశంకరలింగంబు రక్షోభూతభేతాళాది భయనివారకంబై భోగమోక్షప్రదంబై భక్తులఁ బాలించుచుండె నీయది భీమశంకర లింగమాహాత్మ్యం బిఁక విశ్వేశ్వరలింగచరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 109

— * శ్రీకాశి - విశ్వేశ్వరలింగము * —

ఉ. నిర్గుణమై యఖండమయి ♦ నిత్యమునై శివమై యనన్యసం
సర్గమునై ప్రకాశిలెడు ♦ సారతరోత్తమ తేజ మీఱగ
త్సర్గముఁ గోరి చెల్వమరె ♦ శక్తి శివాఖ్యల *స్త్రీ, పుమాంసుఁడై
నిర్గతమైన యక్కవయె ♦ నేరిమి గారణమయ్యె సృష్టికిన్. 110

క. పురుషుఁడె మహేశ్వరుం డిఁకఁ, దరుణియె యాశక్తి వినుఁడు ♦ తథ్య మిది చరా
చరభువనంబెల్ల మహేశ్వరరూపం బారయుండు ♦ సచ్చరితు లెదన్. 111

గీ. వారు సర్గాదియందు నివ్వారిఁ బ్రకృతి
పురుషులను సృష్టిఁ జేయఁగాఁ ♦ బొడమి వారు
గారణులఁ గానఁగాలేక ♦ కడు నడలుచు
నుండఁగఁ దపించుఁడను సూక్తి ♦ యొక్కఁడు విని. 112

— * శివుఁడు కాశీ పంచక్రోశమును సృష్టించుట * —

ఉ. ఎచ్చటనుండి సేయఁగల ♦ మెన్నిక మీఱు తపంబు? మాకు చో
టెచ్చటఁ గానరాదు జల♦మే తుదిముట్టక తోఁచుచుండె నాన్

* ఇందు స్త్రీ, పుమాంసుఁడై యని వ్యస్తపదము. సమాసము కాదు.

గ్రచ్చుట వైదుకోప్రసు లెటు • గన్పడు నేలను సృష్టిచేసి వా
రచ్చెరువొందఁ జూపి శివుఁ • డందు వసించితపింపుఁడంచనెన్. 113

ఉ. తాను సులింగరూపమునఁ • దత్పురిఁ జేరి కరంబుఁ బ్రీతి న
ద్దానినిఁ బాయకుండుటఁ బరంబవిముక్తసమాహ్వయంబునన్
బూనెఁ బురంబు లింగమునుఁ • బాల్పవలారెఁ దదాఖ్య శంకరుం
డా నగరిన్ వహించుఁ ద్రిశిఖాగ్రవిలంబున నత్తిసీమలన్. 114

గీ. కడు వసత్కర్మముల నెల్లఁ • గాశలముస
నొడిసి కర్షణగావించి • సుడియఁ జేయఁ
గాశి యను పేరుఁ జెందె వి • ఖ్యాతమయ్యె
నైదుక్రోసులంబరము నయ్యభవభూమి 115

— * విష్ణుమూర్తి చక్రమునఁ బుష్కరిణిఁ ద్రవ్వుట * —

గీ. అంత నప్పురిఁ జేరి వా • రాస్థమౌళి ముఁ
జిరము తప మొనరింపుఁడు • సృష్టిఁ గోరి
పుండరీకేక్షణుని తనూ • ద్భూతఘర్మ
సలిల మొక్కండు వాపియై • యలరెటయను 116

— * చక్రపుష్కరిణి మణికర్ణిక యగుట * —

చ. మినుసిగవేల్పు డాసి కడు • మిక్కిలి యచ్ఛము దీయనై న యా
వ్వనరుహనేత్రసంకలిత • వాప్యుదకంబును గాంచి మెచ్చువే
డ్కను దలయూఁచినన్ బడియెఁ • గర్ణమునందలి వజ్రకుండలం
బౌనరెను దానఁ దీర్థమది • యుర్విఁ బయిన్ మణికర్ణికాఖ్యమై. 117

గీ. దాన మజ్జనమాడిన • మానవులకుఁ, దెవ్వులు డురితంబు డిఁదు నెం • తేని నభవ
పదముఁ జేరెడు గాట గన్పట్టు నట్టి, తీర్థమెడబాయు లే రెట్టి • దివ్యజనులు. 118

మ. హరియున్ శంకరమాయచేఁ బ్రకృతితో • నత్యంతనిద్రాళుఁడై
యొరుగన్ దద్విభునాభిపద్మమునఁ దా • నుత్పన్నుఁడై నల్వ శం
కరునాజ్ఞన్ విరచించె నద్భుతగతిన్ • గౌశల్యమొప్పొందఁగా
దిరమౌ నేఁబదికోట్ల యోజనమితిన్ • దీపించు భూలోకమున్. 119

గీ. అందు సకలచరాచర • ప్రాణినిచయ
ములను రచియించెఁ జాతురి • పొలుపుమీఱఁ

గాశి నఖిలప్రళయములఁ గాండమందు
మునుఁగనీఁడు హరుఁడు శూలమున ధరించు. 120

ఉ. ఇమ్ముగ బ్రహ్మదేవుఁడట యెంతయు భక్తిమెయిన్ దశాశ్వమే
ధమ్ము లొనర్చి లింగ మభిధానము వెల్గఁ బ్రతిష్ఠచేసి శ
ర్మమ్మునుజెందె మాను లమరప్రవరుల్ మనుజుల్ దదీయమా
ర్గమ్మునుబట్టి లింగములఁ గాశిఁబ్రతిష్ఠనొనర్చి రింపుమై. 121

చ. పరశివశక్తియున్ దనదుభర్త శివుఁడట విశ్వభర్తనాఁ
బరఁగెడు దివ్యలింగమయి వాసముచెందుటఁ జూచి తాను సం
బరమున నన్నపూర్ణయను భాస్వరనామముఁదాల్చి చేరి శం
కరుకెలనన్ వసించె మునినాథు లెఱింగి చెలంగి పొంగఁగాఁ. 122

ఉ. తాతకుఁదాతలై కపిలదారుణరోషమహాగ్నికీలలన్
భూతిగ నేలఁగూలిన యపుణ్యుల నాదృతి నుద్ధరింపఁగాఁ
బ్రీతిమెయిన్ భగీరథుఁడు పృథ్వికి గంగను దెచ్చెనంత గం
గాతటినీమతల్లి వడిఁ గాశినిఁజేరి భజించె శంకరున్. 123

క. ఆగంగాస్నానంబున, కేగంగా లేనిమనుజుఁ డెంతయుఁ దమితో
నోగంగా గంగాయన, సాగంగాఁ బాయఁగలఁడు సర్వాఘములన్. 124

గీ. అజునిపంచమశిరముఁ గోయంగఁ దన్ను
వెనుకొనిన బ్రహ్మహత్యయు విధికపాల
మును దొలఁగిజాఱఁ గాశికా పురినిఁజేరి
భైరవుండుండె నాక్షేత్రపాలకుఁడయి. 125

వ. మఱియు నం దాకాలభైరవునితోఁగూడి యష్టభైరవులును డుంఠిప్రముఖులగు నేఁబదియాఱుగురు గణపతులును నవదుర్గలును నేకాదశరుద్రులును ద్వాదశాదిత్యులును గౌరీనవకంబును నిరువదియిద్దరు కేశవులును నవగ్రహంబులును స్వనిర్మితతీర్థోదకంబులతో స్వప్రతిష్ఠితశివలింగబుల నర్చించుచు ముప్పదిమూఁడుకోట్ల దేవతలును విలసిల్లుచుందు రిందు మృతిఁజెందినవార లిఁకమాతృగర్భంబుఁ జెందక పారమేశ్వరసాయుజ్యంబు నొందుదు రిందు సందియంబులే దీవిశ్వేశ్వరలింగార్చనం బఖిలభోగమోక్షప్రదంబనుట న్యాయోక్తిగ సంభావింపుడు.

క. కాశీక్షేత్రంబును వి, శ్వేశుండును నన్నపూర్ణ • యిభముఖుఁడాదుం
ఢీశుండు భైరవుం డఘ, పాశంబులఁ ద్రుంతు రొక్కపరి • దలఁచినచోన్.

వ. ఇట్లు విశ్వేశ్వరలింగచరితంబు సందర్భంబు సూత్రప్రాయంబుగ మీకెఱింగించితి
నిఁక త్రియంబకేశ్వర జ్యోతిర్లింగస్వరూపంబును వినుండని సూతుం డిట్లనియె.

—* గౌతమీతటమున - త్ర్యంబకలింగము *—

చ. మునికులమందు గౌతముఁ డ•మోఘతపోవిభవాఢ్యుఁడై భృశం
బనిశము శైవలింగనియ•తార్చన సల్పుచుఁ బత్నితో వసిం
చెను హరువొప్ప బ్రహ్మగిరి•చేరువ నొక్క వనస్థలంబునం
దనువుగ శిష్యకోటి తన•యందఁ బఠింపఁగ న్యాయశాస్త్రముల్. 129

గీ. అంతఁ గొండొక కాలంబు•నందుఁ బుడమిఁ
గడు ననావృష్టిపొదల నొ•క్కెడలఁ గాని
త్రావ నీళులు గఱవయ్యె • గ్రాస మసలె
శూన్యమయ్యెను దెసల నా•చ్ఛోటనేని. 130

క. ఆకట మలమలమాడుచుఁ, జేఁకువసెడి యెల్లప్రజలు • దిగులుపడి కడున్
జీకాకుతోడ నలుగడ, లేకాకులు గాకులగుచు • నేగిరి పెలుచన్. 131

ఉ. ఆయెడరందు గౌతమమ•హాఋషి యవ్వరుణున్ జలేశ్వరున్
బాయనిభక్తిఁ గొల్చెడు న•పాంపతి యమ్మునికిన్ బ్రసన్నుఁడై
చేయుదు నీకభీష్టమును • జెప్పుమనన్ మునివంశమండనుం
డాయతవృష్టిఁ గోరె నుద•కాధిపుఁ డందులకొప్ప కిట్లనెన్. 132

వ. మునీంద్రా! పరమేశ్వరున కిష్టంబు లేకయున్న నిక్కాలంబందు నేను వృష్టి
కార్యంబునకు సమర్థుండనుగాను. 133

చ. ఎవనిభయంబు నెక్కొని స•మీరుఁడు వీచు మఱేని యుల్కుచే
రవి యుదయించు నే బిరుదు • త్రాసముఁ జేసి మహేంద్రుఁ డగ్ని మృ
త్యువును బనుల్ బొనర్తు రభ•యుం డఖిలాబ్జభవాండనాథుఁ డా
శివుఁడు తదీయమా వశముఁ•జెంది తనర్చు జగంబు సర్వమున్. 134

ఉ. కావున నేను వృష్టి కెటు • గర్తను గాఁగల నొక్క-గర్తమున్
నీవిఁకఁ ద్రవ్వికొన్మచట • నీరము నించెద జానుదఘ్న మ

చో్చ వివిధౌషధీతతిఁ ♦ బ్రసూనఫలద్రుకదంబమున్ ముదం
బావహిలంగఁ గూర్చికొను ♦ మారకయుండు జలంబు లెప్పుడున్. 135

—* గౌతమమహర్షి వరుణానుగ్రహంబున నొక చిన్నకుంటను నిర్మించుకొనుట *—

చ. అనుడు మునీంద్రవర్యుఁ డటు ♦ లారసి కుంట నొకండు ద్రవ్వ జీ
వనవిభుఁ డచ్చనీరమును ♦ వట్టుటలేక యే జానుదఘ్నమై
తనరెడునట్లు నించెను హితమ్ముగ గౌతముఁ డెల్లధాన్యముల్
వనరెడుచేలు పుష్పఫల♦పాదపవాటికలన్ దనర్చెనన్, 136

సీ. అవిరళఘనసుగం♦ధాఢ్యమరంద ని, ష్యందసుందరసుమ♦కుందకుటజ
మందారమాధవీ♦మాలతీవకుళచం, పకకరవీరకే♦తకులతికలు
పరిపక్వఫలరాజి♦భాసురసహకార, దాడిమద్రాక్షాబ♦దరులపజ్జి
ఫలపూరపనసరం♦భాజంబుజంబీర, లికుచబీజాపూర♦నికరములును

గీ. మెండుగాఁబండి చెన్నారి♦మీఱుట్రీహి, యవతిలాఢకచణకప్రి♦యంగుమాష
రాజమాషమసురముద్గ♦రాజియాన, నాళగోధూమవితతి ఘ♦నముగఁదనరె,

వ. మఱియు వార్తాకకర్కటీజాలీకో శాతకీకూశ్మాండపిండాలుకంద ముఖ్యశలాటు
శాకంబులును జీవంతికోపపదీపీలుచాంగేరీపత్రముఖదళశాకంబులును నమితం
బులై పొదలియున్న సమయంబున 138

—* గౌతమాశ్రమమునకు మునులు వచ్చుట *—

సీ తనతాతతాతకుఁ♦దమ్మునికొమరుని, కొడుకంచు నొక్కండు♦కూడవచ్చె
తనతండ్రితండ్రి యు♦ల్లునిచెల్లెలికి మేటి, మఱఁదియం చొక్కండు♦దరలివచ్చె
తనమేనమామ వ♦దినె యల్లునికి బావ, గారని యొక్కండు♦గలియవచ్చె
తనతోడియల్లుని ♦ తండ్రితండ్రికి మేన,యల్లుఁడంచును నొక్కఁ♦డరసిడాసె

గీ. ఇట్లు చుట్టఱికంబుల♦ నెఱుఁగఁ జెప్పి, కొనుచు గుంపులుగుంపులై ♦మునికులజులు
అంద్రుబిడ్డలతో గౌత♦మాశ్రమంబు, వెదకికొనివచ్చి రెంతయు♦విందుమీఱ.

వ. అంత గౌతమమహర్షియును

ఉ. వచ్చినవారికెల్లఁ గడు ♦ వాసిదలిర్పఁగఁ దాను భార్యయున్
మచ్చికతో నెదుర్కొనుచు ♦ మంచిగ మజ్జనభోజనంబులన్
హెచ్చుగ నిచ్చుచుండె శ్రమ ♦ మేదియులేక భుజించుచున్ గడున్
మెచ్చుచు నందఱచ్చట్లనె ♦ మేలుగనుండిరి గాపురంబులన్. 140

ఆ. గొప్పవారి చెలిమి • గొప్పఁగూర్చును దాని, గొప్పవాఁడెఱుంగుఁ • గొంచెకాఁడె
ఱుంగఁ డెట్టివానిఁ • బొఁగిసేవించునో, యట్టి ఫలముఁ జెందు • నవని నరుఁడు.

క. సింగంబు గుహకుఁ జనెనే, నిం గను ముత్యములరాసి • నిన్ జంబుకభూ
మిం గడు వేడుకమై డా, యంగాఁ బునుకలును బొక్క • లలవడు పెక్కుల్.

క. చందనము చెఱకుశాఖులు, గుందనమును నొరులకెపుడు • గూర్చును సుఖముల్
బొందిక నిడు స్వార్థము లే, దెందు నటులె కాదె సుజను • లెంతయు భువిలోన్,

గీ. పుడమి విజితేంద్రియుఁడు దయా • లుఁడును మదము
లేనివాఁడును నుపకారి • యీ నలువురు
స్తంభములయట్లు దాల్తురు • సతత మోపి
యీ జగంబును సందియ • మింత లేదు 144

వ. అంత

మ. బహుకాలం బిటులేగ నొక్కదివస • ప్రాహ్ణంబునన్ గౌతమ
ద్రుహిణుం డీశ్వరపూజకై జలముఁ దో • డ్తేండన్నఁ దచ్ఛిష్యులున్
రహిమీఱన్ గలశంబులన్ గొని సరో • రాజంబుఁ జేరంగఁ బో
నహివేణుల్ మునిభార్య లప్పుడె జలం • బాడంగ విచ్చేయుచున్, 145

మ. కని యగ్గౌతమశిష్యు లా మునిసతీ • కాండంబుతో నొక్కప్ర
క్కను జేరుండు ఘనుండు దేశికుఁడు వే • గన్ బూజకై తీర్థమున్
గొని తేరఁ మముఁ బంచె నట్లుదకముల్ • గొంపోవలెన్ దల్లుల
న్నను నవ్వార లటుల్ దొలంగక కడున్ • గర్వం బఖర్వంబుగాన్. 146

చ. చనుఁడు చనుండు మీర లిఁక • సత్వర మేమిటఁ దీర్థమాడి నీ
ళ్ళను గొనిపోవఁగావలెఁ • జలంబొనరింపకుఁ డల్పు లీరు మా
ఘనత నెఱుంగ కిట్లు బలు • కన్ దొరకొంటి రనంగ వార లం
తనె చని యాశ్రమంబునకుఁ • దద్గురురాజ్ఞికిఁ జెప్ప నాపెయుఁ. 147

చ. కడవ నొకండు గైకొని త • గన్ సరసీస్థలిఁ జేరి నీరమున్
వడిఁ గొని తెచ్చి యిచ్చెఁ దన • భర్తకుఁ దాల్మిని దేవపూజ నా
తఁడు పొనరించె నమ్మునుల • దార లహల్య మదంబుతోడ నీ
యెడ మముఁ బల్కరించకయె • యేగెను జుల్కనచేసి తానటుల్. 148

—*మునిసతు లహల్యపైఁ గోపించి తమ భర్తలకుఁ బూటకములు చెప్పుట*—

ఉ. పోవుదుగాక యిప్పౌగను ♦ పోఁడిమి యూడఁగఁ జేయకుందుమే?
దేవికి నింత యెల్లిదమె? ♦ దేబెలె మా మగ? లంతయుంతతోఁ
బోవిడువారమే? యనుచుఁ ♦ బోయి స్వభర్తల సన్నిధానముం
దావిధమెల్ల మార్చి కడు ♦ నల్క జనింపఁగఁ జెప్పి రేచ్చుచున్. 149

ఉ. అంత మునుల్ గడుక్ మదుల ♦ నాగ్రహమొంది కడిందినిష్ఠతో
దంతిముఖున్ విధానమునఁ ♦ దద్దయుఁ గొల్వ నతండు వచ్చి మీ
చింతలఁ దీర్తు వాంఛితముఁ ♦ జెప్పుఁడనంగ మునుల్ ముదంబుతోఁ
బంతము మీఱ నివ్వరికి ♦ బాపుఁడు గౌతమునన్న నాతఁడున్. 150

మ. తగునే? యాకలిదప్పులన్ మఱఁగుచున్ ♦ దారల్ సుతుల్ శిష్యులున్
మిగులన్ బొక్కుచుఁ బ్రాణభీతి నిటకున్ ♦ మీ రేగుదేరన్ దయా
నుగుఁడై గౌతముఁ డెల్లవారికి చటుల్ ♦ బోనంబు లర్పించి మీ
వగపున్ బాఁపి మనంగఁ జేసె నిపుడా ♦ బ్రహ్మణ్యు నొప్పింతురే? 151

క. ఉపకృతి సల్పిన వారల కపకృతి సేయంగఁ దలఁచు ♦ టతినిందిత మ
ట్లపయశమనక యొనర్చిన నృపశువు నశియించు నెంత ♦ నేర్పరి యేనిన్. 152

ఆ. కాన నుడిగి వేతొ♦కందు వరము గోరుఁ, డనిన వారు మాన♦కదియె కోరి
పట్టుఁబట్ట నతఁడు♦భవితవ్యమారసి, యట్లెసేతు మీకు♦నఘము పోడమము. 153

వ. దయాళుండు నాపద్బాంధవుండునగు గౌతముం డించుక కాల మిక్కట్టులన్ జిక్కి వందురినను నయ్యానఘున కయ్యది పరిణామసుఖంబై యొసంగఁగలదు సందియంబు లేదు. 154

ఆ. మంచివాఁడు చెడ్డ♦మానిసి కాఁబోవఁ, డెపుడు చెడుగు మంచి♦ నెంచఁబోఁడు
కుక్క గోవుగాదు♦గోవు కుక్కయుఁగాదు, జగమునందు బ్రహ్మ♦శాసన మిది,

—*మునుల నిర్బంధముచే గణపతి మాయాధేనువై గౌతమునిచేఁ జచ్చుట*—

వ. అని గణపతి యంతర్ధినొందె నంత గౌతమమహర్షియునుఁ దత్పత్నియు నమ్మునుల కైతవంబు నెఱుంగక యానందంబున నున్నంత నొక్కనాఁడు గణపతి మాయావిశేషంబున. 156

శా. చిక్కిలిబక్కయావొకఁడు • మేకొని వ్రీహివనంబు మేయుచున్
దూకుచునుండ గౌతముఁడు • దోల్గఁగఁ జేయఁగఁ బూరిపోచపై
నొక్కటివేసె దాన మొద • వుర్వి నమాంతము గూలి యాల్గె హా!
యెక్కడి దోసమొందితి మహేశ్వర! యంచు మునీంద్రుఁ డేడ్చుచున్. 157

గీ. కుటజముననున్న తత్పత్ని • యును దదీయ, శిష్యులును నార్తరుతి విని • చేరవచ్చి
కారణంబారసి నితాంత • గాఢశోక, గర్తమునఁ గూలి యేడ్చిరి • యార్తిపడుచు,

వ, అంత

చ. కని మునులున్ దదంగనలు • గౌతముఁ గేరి విధంబెఱింగి గో
ఘ్న! నిబిడపాపి! యెంతటి య • కార్య మొనర్చితి వోరి! నీ మొగం
బును గన దోస ముప్పతిలుఁ • బొమ్మిటకేని వనంబుఁ బాసి నీ
యనుచరపుత్త్రమిత్రదయి • తాదులఁ దోడ్కొని వేగ దవ్వులన్. 159

గీ. నీవిచట నుండ మేమిందు • నిలువరాదు, దేవఋషి పితృకార్యముల్ • దీర్పరాదు
హవ్యకవ్యంబులను గొన • రగ్నిపితలు, సాఁగు సకుటుంబ మెటకేనిఁ • జక్కనిపుడు.

వ, మఱియును

క. దైవతపితృమఖముల నీ, వేవిధమున సల్పఁగూడ • దెఱుఁగు మిదిమొదల్
నీవొనరించిన దురితం, బేవడుపున సడలఁబడక • యెక్కుడు భరమా. 161

క. అని యెల్లరుఁ దిట్టుచు రా, ళ్ళను విసరుచుఁ దఱుము మునిల • లాముం డల్లే
చని యెద మొదలన్ గనికర, మొనరింపుండయ్య! యనుచు • నొయ్యననపుడే. 162

—* గౌతమఋషి యాశ్రమమును విడిచి దవ్వేగుట *—

వ, అవ్వారి శాసనప్రకారంబు గళత్రంబును శిష్యజనంబును దోడ్కొని యచ్చో
టికిఁ గ్రోశమాత్రప్రదేశంబం దాశ్రమంబుఁ జేసికొని యందొక్కమాసం
బట్లు గడపి యొక్కనాఁడు మునిజనాశ్రమంబుల కించుకసమీపంబున కేగి
యవ్వారినెల్ల నతిప్రయాసంబున నొక్కెడఁ గూర్చి విధేయుండై మహాత్ము
లారా! యీ దురితంబుఁ బాసి యేనెట్లు పునీతుండనగుదు ననుగ్రహించి సెల
వీయుండని ప్రార్థించిన నవ్వార లిట్లనిరి. 163

క. చేసినదోసము నిష్కృతి, చేసిన నేగాని శాంతిఁ • జెందదు పుడమిన్
వాసిగఁ బ్రాయశ్చిత్తముఁ, జేసికొని యఘంబుఁ బాయు • సిద్ధమిది మునీ! 164

వ. ఆప్రాయశ్చిత్తంబు తెఱం గెఱింగించెదము వినుము.

క. ఇమ్మహి గోహత్యా పా, పమ్మును బొనరించినట్టి వాఁడను నేనం
చు మ్మేదిని నంతయును౯, ముమ్మాఱు ప్రదక్షిణములఁ బొనరింపు మొదల్,

వ. అటుమీఁద నొక్కమాసంబు చాంద్రాయణవ్రతం బొనరింపుము. తదనంతరంబున. 166

ఆ. నూటయొక్కమాఱు పాటిగ బ్రహ్మగిరికిఁ బ్రదక్షిణముఁ బొరిన్ సలుపుము
అంతమీఁద మృన్మయములైన లింగంబు, లర్థిఁ గూర్చి సేయు మర్చనంబు.

వ. ఇట్లు చేసినచో నఘంబు వాయు నిఁక మఱియొక పద్ధతి వినుము.

చ. దినదిన మీశ్వరున్ గొలిచి దివ్యతపం బొనరించి దేవగం
గను నిటఁ దెచ్చి తద్విమలకాండమునం దఘమర్షణావగా
హనముఁ బొనర్చినన్ దురితమంతయుఁ దల్లు శుభాప్తిఁ గోరి యిం
కను శివలింగకోటులను గల్పనచేసి భజింపు మావయిన్. 168

—* గౌతముఁడు పార్థివలింగార్చనం బొనర్చుట - శివుఁడు ప్రత్యక్షమగుట *—

వ. ఈ రెండు తెఱంగులయందు నీ కిష్టం బెట్టు లట్లనుసరింపుము. శక్తుండ వైనచో జతనంబుగ నీ వ్రతద్వైవిధ్యంబు ననుష్ఠింపుమనుటయు నమ్మునిచంద్రుఁ డోంకారధ్వనిచేసి వెడలి మునిగణోక్తంబుల నెల్ల నతిసులభంబుగ నతిత్వరితంబుగ నొనర్చి ప్రత్యహ మహల్యయు శిష్యప్రశిష్యులును దన్ను సేవించుచుఁ బార్థివలింగసహస్రంబుల నిర్మించి యిచ్చుచుండ నియతమతిఁ బార్థివలింగపూజనం బొనర్చుచుండె నంతఁ బరమదయాళుండును భక్తజనావనదీక్షాబద్ధకంకణుండు నగు శివుం డావిర్భవించి వరంబడుగుమన మునీంద్రుండు పరమశివుని శాంతసుందరరూపంబుఁ జూచి హర్షించి నమస్కరించి స్తుతుల్ పొనరించి దేవా! నన్ను నిష్పాపున్ బొనరింపుమన్న నలరి బాలేందుమౌళి యిట్లనియె. 169

ఉ. ధన్యుఁడ వీవు మౌనికులతల్లజ! పుణ్యుఁడ వీవు పాప్మలా
నన్యులు నిన్ వెలార్చి రిటు లక్కట! యక్కసుతో; ననన్యసా
మాన్య! త్వదీయదర్శనసమాగతపుణ్యగతిన్ బవిత్రమై
మాన్యతఁ జెందు నీ జగము మద్వచనం బెద నమ్ము నెమ్మిమై 170

ఉ. వారలె గోఘ్నపాతకులు వారలె కృతఘ్న గురుఘ్న పాంసనుల్
వారలె ధర్మబాహిరులు వారలె కుత్సితగర్హ్యకర్మకుల్

వారలె ఘాతుకాగ్రణులు • వారె నృశంసులు వారె జాల్ములై
వ్వారలు నిన్నుఁ బుణ్యు నిటు • వంచనఁజేసి కలంచిరో మదిన్. 171

క. వారలసంగతిచే నె,వ్వారలు దూషితులుగాక • పరఁగెద రిలలో
వారికి నిష్కృతిలేదిఁక, ధీరతరమనీష! దీనిఁ • దెలియుము మదిలోని. 172

వ. ఇది యంతయు నీ యాశ్రమంబున నీచేఁ బోషితులైన మునిజనులు యోషాజనప్రేరితులై యొనర్చిన వృత్తంబుగాని యథార్థంబుగా దీ దివ్యదృష్టిన్ జూడుమని పరమేశ్వరుఁ డవలోకింపఁజేసిన మునివర్యుఁ డవలోకించి విస్మితుండై పరమేశ్వరున్ జూచి 173

క. ఉపకారమె యొనరించిరి, కృపానిధీ! నిజంబు వారు • కించులయిన నీ
కృపకున్ బాత్రమ్మైతిని, నిపుణుఁడనై వడసికొంటి • నీదరిసెనమున్. 174

వ. అని యానందించి చొక్కియున్నంత వరంబిచ్చెదఁ గోరుకొనుమనుడు. 175

గీ. ఓమహాదేవ! నన్నిట్టు • లోమఁదలఁచి, యుంటి పటుగానఁ బ్రేముడి • నొసఁగు దేవ
గంగ నీయెడ లోకోప • కారమగును. నాకునుఁ గడున్బ్రియంబగుఁ • జోకమెఱయ

— * శివుఁడు గౌతమునికై గంగను భువి కవతరింపఁజేయుట * —

వ. అనినంత శివుండు దయాళుండై తథాస్తని నిజజటాజూటమండలాంతర్గామిని యగు గంగను నియమించి జార్చిన నామెయు స్త్రీరూపంబునఁ బొడసూపినఁ గాంచి గౌతమమునీంద్రుండు. 177

క. తల్లిరో! ధన్యవుఁ బుణ్యవు, ముల్లోకంబులకు శుద్ధిఁ • బొనరించెద వు
త్ఫుల్లాబ్జలోచనా! ననుఁ, జల్లఁగ నిర్మలునిఁజేయు • శంకరురాణీ! 178

వ. అని యంజలిచేసిన నగ్గంగాదేవి.

క. నీకభిషేకముఁగూరిచి, వీఁకఁజనెద శివునితలకు • వేఁగ ననఁగ బల్
వ్యాకులతుండగు ముని నవ,లోకించి శివుండనియె నిలువుమని గంగన్. 179

వ. గౌతమానుగ్రహార్థం బిందు లోకోపకారంబుగ నీమన్వంతరకాలంబు వసింపు మనుటయు నద్దేవియు నీవును నిఖిలసుపర్వులిందు వసించుదు రేని నేనట్లుండెద నన్న శివుం డంగీకరించి గౌతమార్చితపార్థివలింగంబు నధిష్ఠించి త్ర్యంబకేశ్వరుండను నాహ్వయంబుఁ జెందియుండె నంత దేవత లట డారసిల్లి తల్లీ!

జీవుండు సింహారాశిన్ జెందిన వత్సరంబంతయు నీసాన్నిధ్యంబందు నివసించె
దము తక్కినయేఁడులు దివంబున నుండెదమని యొప్పించి యరిగిరి. అంత
గంగయు నదీరూపంబుఁ జెంది బ్రహ్మగిరిశిఖరాగ్రవిరాజితౌదుంబరవిటపివిటపా
శ్లిష్టనికట*పురటలతాంతరాళనిర్గతయై 180

శా. రేఖామాత్రము దోఁచి యంతనె కడున్ • రెట్టించి దిట్టంబుగా
శాఖామూలములన్ దిగన్విడిచి యం• చత్తుంగరంగత్తరం
గాఖేలత్కలహంససారసరథాం• గాళీస్వనస్యందధా
టీఖాతస్థలియై విచిత్రగతులన్ • దీవిన్ విరాజిల్లుచున్. 181

క. గౌతమమౌని తత్సతియు • గంగను మజ్జనమాడిరంత న
గ్గౌతమశిష్యులందఱును • గాటపుభక్తిని స్నాతులై రటన్
గౌతమియంచు ఖ్యాతిఁగొని • గంగ చెలంగియొసంగఁ గాంచి య
గ్గౌతము నేఁచినట్టి ముని•కాండము గంగనుఁ జేరవచ్చుడున్. 182

చ. కని ధుని ఘోరపాతకులు • కశ్మలులెందుఁ గృతఘ్నమూర్తులీ
మునులిఁకఁ దానమాడుటకు • ముట్టఁగవచ్చిరి వీరితోఁడ నో
ర్వను గనరాకపోదునని • వైళమణంగి యదృశ్యయయ్యె నం
తనె కని గౌతముం డకట • తల్లిరో! పోయితె పాసి నీసుతున్

చ. అని వనరంగ నంతనె ద•యాళువునై మునిపై ననుగ్రహం
బున నటఁ గొంతదూరమటుఁ • బోవిడి క్రమ్మఱఁదోఁచి దివ్యపా
వనవనపూర్ణమై పొదలి • భాసురతన్ బ్రవహించి మించెఁ గ
న్గొనిమది గౌతముం డలరి • కోమలసూక్తులఁ బాడెఁ దద్గతిన్. 184

—* గౌతమ శిష్యులు మునులను నెపించుట *—

వ. అంత గౌతమాంతేవాసిప్రముఖులు

---

* టిప్పణి — పురటలతాంతరాళనిర్గతయై = బంగారు తీవెలవంటి తీవెలయొక్క మధ్యప్రదేశము
నుంచి బయలుదేరినదియై
ఇందులకు శ్రీభాగవత పంచమస్కంధ ద్వితీయాధ్యాయమందు – నికటపురటలతారూఢస్థలవిహం
గమమిధున –
ఇందులకు శ్రీధరీయవ్యాఖ్య –
నికటపురటలతాః సన్నికృష్ట స్వర్ణవల్యః– తాస్వారూడాః స్థలవిహంగమాః మయూరాదయః

చ. మును లొనరించినట్టి యఘముల్ సకలమ్ము నెఱింగి మట్టుమీఱ
ఱినవడి గౌతమార్యుఁడు మఱిన్మఱి వారణసేయుచుండినన్
గనలుచు నమ్మునిబ్రువులఁ గన్గొని యిట్లని శాపమిచ్చె రీ
రును భవదీయవంశ్యులు విరోధులు కాఁగల రీశభక్తికిన్. 185

వ. మఱియును

తే. యాచకులును దరిద్రులై యామ్యదిశను
బొడమి యవిభూతిఫాలులై పొనయుదురు శ
ఠాత్మలై నరకంబుల ననుభవింతు
సత్య మిది మా వచనము నిస్సంశయముగ. 186

వ. అని శపించిన వారందఱుఁ దామొనర్చిన యకార్యంబునకు మనంబుల నిందించుకొనుచు దక్షిణదేశం బరిగిరి. ఇందు గౌతమమహర్షి సదారుండై శిష్యవర్గంబుతోఁ ద్రియంబకేశ్వరు నారాధించుచు నిత్యానందంబున నుండె. నదిమొదలు త్ర్యంబకేశ్వరుఁడు భక్తకల్పద్రుమంబై యఖిలజగజ్జేగీయమానదివ్యజ్యోతిర్లింగంబై యెసంగె నిది త్ర్యంబకలింగచరిత్రం బిఁక వైద్యనాథేశ్వరచరితంబు వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 187

— * శ్రీ వైద్యనాథలింగము * —

శా. లంకానాయకుఁడైన రావణుఁడు కైలాసాచలాధీశ్వరున్
బంకేజాక్షముఖామరార్చితపదాబ్జాతున్ శివున్ శంకరున్
బింకంబొప్ప భజింపనెంచి హిమభూభృద్వ్యూఢమందోర్మియం
దోంకారస్మరణంబు సేయుచుఁ దపం బుత్సాహియై సల్పుడున్. 188

క. చిరకాలము దానవునకు, హరుఁ డగుపడకున్న శిరసు లాఱును మూఁడున్
నఱికి హవనం బొనర్చెను, బరమేశ్వరుఁ డప్పుడును గృపన్ గనకున్నన్.

శా. అంతన్ దక్కిన మస్తకంబు నసితో నంతంబునొందింప ని
శ్చింతన్బూన శివుండు దారసిలె వచ్చెన్ బూర్వభంగిన్ దలల్
సంతోషంబున శంకరుం డడుగు మిచ్చన్గూర్తునా నా దైత్యుఁ డ
త్యంతంబున్ బలమిచ్చి యేడుగడవై యస్మత్పురిన్ జేరుమా! 190

క. అని కోరిన విని శంకరుఁ, డెనలేనిబలంబు నతని కిచ్చి చనవుతో
ననుపమలింగం బొకఁ డిడి, యిదె గొనిచని దీని నుంపు నాత్మనగరిలో.

గీ. లింగమం దేను వసియింతు • లీలమెఱయఁ
దెలివితోఁ జేర్పు పురి కని • దేవుఁ డరిగె
నంత లింగంబుఁ జేకొని • యసురవిభుఁడు
వచ్చుచుఁ ద్రోవ దైవ•వశముఁ జేసి 192

క. మూత్రోత్సర్జనమునకై, యాత్రింబున నొక్క వల్లవాంజలి నిడఁ ద
న్మాత్రిభరమోపక చితా,క్షేత్రంబున నాతఁ డుంచె • శివలింగంబున్. 193

వ. అంత రావణుఁడు శుద్ధుండై వచ్చి లింగంబు నెత్తికొనఁబోవ నద్ది సప్తాధోలో కంబులు దాఁటి పాటంబుగఁ బ్రతిష్ఠితంబై కదల్పశక్యంబుగాకుండుటఁ జూచి యందె యర్చించి తన శిరశ్ఛిద్ర వ్రణంబులనెల్ల వైద్యునియట్లు సులభం బుగ మాన్పి సుఖంబొసంగినందున వైద్యేశ్వరజ్యోతిర్లింగంబని పిలిచి యాత్మ నగరంబున కేగె నవంతరంబు బ్రహ్మవిష్ణ్వాద్యఖిలదివ్యజనంబులును మునిజనంబులును వచ్చి పూజించి యీలింగంబు భవరోగంబులకెల్ల వైద్యంబు చేసి మాన్ప సమర్థంబుగావున వైద్యనాథలింగంబని కొనియాడి రటుమీఁద నొక్కనాఁడు నారదఋషి దేవజనప్రేరితుండై రావణునిచేరువ కేగి యాతిథ్య సేవలన్ బడసి యతనికిఁగలిగిన శివప్రసాదంబు తెఱంగును శివలింగప్రతిష్ఠా స్వరూపంబును విని పెదవివిఱిచి శివుఁడు కైతవంబొనర్చె నీకిచ్చినబలంబు కరంబుగరిష్ఠంబయేని నీవిపుడుచని కైలాసాద్రిన్ బెల్లగింపుము దానవంతయుఁ దెల్లంబగు నీరహస్యం బెవరికిం దెలుపకు నే నరయుచుండెదనన్న నతండు నిక్కంబకావగచి వచ్చి కైలాసాద్రిన్ బెకలింపుచుండుడుఁ దత్రత్యులెల్లరు విత్రస్తులై యుండ శివుండు తత్కారణంబడుగఁగాఁ బరమేశ్వరి పరిహాసించుచు నిట్లనియె. 194

ఉ. మేలగు శిష్యుఁ డెంతయును • మెచ్చెదనర్చెదు రావణాసురుం
డేలికమీఁద నేగినిసి • యెత్తెఱఁదారసిలెన్ బళీ! బళీ!
చాలఁగ సంతసంబొదవె • సాత్త్వికశిష్యునిఁ గూర్చికొన్న వా
రీ రహిఁ జెందెఁ దత్ఫల మిఁ•కేమనువారము దేవ! యిత్తఱిన్. 195

క. అని సాకూతముగ జగజ్జనని నుడువ హరుఁడు వాని • శపియించెఁ గృత
ఘ్నుని నిట్టు లోరి! యచిరంబున నీ మద మణఁగఁగాక • పొమ్మెఁక వేగన్.

వ. అంత నుడిగి రావణుండు భయంపడి యపచారక్షమాపణం బర్థించి లంకాపురం బున కేగె నాఁటనుండి త్రిలోకంబులవార లీ లింగంబు నర్చించి భోగమోక్షం

బుల నొందుచుండి రిది వైద్యేశ్వరలింగచరితం బిఁక నాగేశ్వరలింగోత్పత్తిని
వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 197

—* దారుకవనము - నాగేశ్వరలింగము *—

ఉ. దారుక నాగరక్కసియుఁ • దత్పతి దారుకుఁ డుగ్రమూర్తి వి
స్తారబలంబుతో నపర•సాగరతీరవనస్థలిన్ బోఁక
జేరి సమస్తభూప్రజకు • సిల్గులు గూర్చుచునున్న నౌర్వుఁడన్
ధీరమునిన్ శివవ్రతుని • దివ్యులు మానులుచేరి యార్తిమై. 198

చ. వలఁతివి నీవు రక్కసుల•పాల్బడనీక జనంబు నేల నీ
వలన భయంబుఁ బాపికొన•వచ్చితి మిందఱమన్న నాతఁడున్
ఖలులగు దానవాధముల • కల్మష మారసి దైత్యు లీ ధరా
తలమును బాసి వేఱుకడఁ • దాము చరింతురుగాక వీఁకఱన్. 199

గీ. అట్లు చనరేని నశియింతు • రనుచు శాప
మొసఁగఁగ నిశాచరులు గడు • నులికి దుఃఖ
తాత్ములై మనుగడ యెట్లు • లందఱ మిఁక
నచటి కేగఁగవలయునో • యెఱుకపడదు. 200

క. అని వనరుచున్న దారుక, యను నారక్కసి యొయారి • యన శాంకరి దా
మును నాకిడె నొకఁడువరం,బును దదనుగ్రహమునఁ గడ•పుదము కడలిలోన్.

ఆ. కడలికుక్షి యందుఁ•గాపురంబుండి యీ, పరిజనులును మనము•ప్రక్కలందుఁ
దిరుగు తరణిజనులఁ • జెఱఁబట్టి వారల, ధనముఁ జూఱఁగొంద • మనవరతము.

చ. అని నుడువంగ దారుకుఁడు • హర్షమునొంది నిశాచరావళిన్
గొని చని దుర్గమాంబునిధి•కుక్షిభువిన్ వసియించి చేవ జీ
వననిధిలోఁ జరించు యడు•వంబులఁబట్టి ధనంబుఁగొట్టి య
మ్మనుజుల నార్తిపెట్టుచుఁ గ్రమంబుఁదొరంగి రహించుచుండఁగా. 203

క. ఒకయోడను బేహారము,నకు ద్వీపాంతరముఁ బరిజ•నముతోఁ జనఁబో
నొక వైశ్యుని సుప్రియనా,మకు శివపూజకునిఁబట్టి • మదమొప్పారన్. 204

ఉ. బందిగనుంచి దాసజన•వర్గముతో ధనమున్ హరింపఁగా
బందిని వైశ్యుఁడుండి శివ•భక్తిని మానక పార్థివేశపూ

జం దగసల్పుచుండ దను•జప్రభుఁ డారసి వచ్చి వేగ నీ
చందము మాను మిట్టి వెడ•జాడఁ దలంచినఁ ద్రుంచి వేసెదన్. 205

క. అని తెగటార్పన్ దన జన,మునకున్ గనుసన్న సేయ • మూఁగఁగ వారల్
గని వెఱపుఁగొనియు వైశ్యుఁడు, మనమున శంకరుని నమ్మి•మఱియిటులనియెన్.

క. రక్షింపుము శంకర! నను, రక్షింపుము సకలలోక•రక్షాదక్షా!
రక్షింపుము శివ! దుష్టుల, చే క్షయమున్ జెందనీక • సేవకునిఁ గృపన్. 207

క. నీవే యేడుగడవు శివ!, నీవే యొడయఁడవు ద్రవిణ•నిధివియు నీవే
నీవాఁడను నీదాసుఁడ, నీవియె యీ ప్రాణములిఁక•నిలుపు మహేశా! 208

వ. అని యభ్యర్థించిన నాక్షణంబున శివుండు పార్థివలింగంబందుండి జ్యోతిస్స్వరూపంబున నెగసి ప్రసన్నుండై పాశుపతాస్త్రం బవ్వైశ్యునకొసంగి తత్ప్రహారంబున రక్కసులనెల్లఁ బొలియించిమించిన దారుకాప్రార్థితయై మహేశ్వరుని పట్టంపురాణి విభునిఁదరిసి

—* పార్వతీదేవి దారుకను రక్షింపుమని శివుని వేడుట *—

ఉ. వేఁకటి నొందియున్నది వి•వేకనిధాన! నిశాటి దీనిపైఁ
బోకడసేయు మాగ్రహముఁ • బూను మనుగ్రహభావమున్ జిరం
బీక శిశుత్వమందు నను • హెచ్చుగఁగొల్చి వరంబులొందె నా
శ్రీకలనన్ దదాత్మజులుఁ • సింధుతటిన్ వసియింతురెగావుతన్. 210

వ. అని యిట్లర్థించిన నఖిలేశ్వరుం డిట్లనియె.

ఉ. రాణిరో! నీమనంబరసి • రక్కసినొక్కతెఁగాతు నిప్డు పూఁ
బోణి! తదీయనందనులు • పొల్పుగ నిందువసింతు రేనని
దారుణతలింగరూపమునఁ • దప్పక యిందు నెయుందు మానవ
త్రాణముగోరి నీవటులె • రాణదలిర్పఁగనుండు మిచ్చటన్. 211

వ. అనినొడివి భక్తానుగ్రహార్థం బమ్మహేశ్వరుండు నాగేశ్వరుండను నామధేయంబుతో నందుఁజేరి వసించియుండె. మహేశ్వరియును నాగేశ్వరి యను పేరుతో నచ్చోటనే వెలసియుండె నదిమొదలా నాగేశ్వరజ్యోతిర్లింగం బఖిలసిద్ధికరంబై యొప్పె నిది నాగేశ్వరలింగచరితం బిఁక రామేశ్వరలింగస్వరూపంబును వినుండని సూతుం డిట్లనియె. 212

—* శ్రీరామేశ్వరలింగము *—

ఉ. నీరజలోచనుండు రజ • నీచరులన్ వధియింపఁగోరి యీ
ధారుణి సూర్యవంశమునఁ • దా జననంబును జెంది జానకీ
వారిజపత్రనేత్రను వి • వాహము చెంది పితృప్రియార్థమై
ఘోరతరాటవిన్ దఱిసి • కోమలిఁ గోల్పడెఁ బ క్ష్మికంఠుచే. 213

ఉ. అంత దురంతచింత హరి • దశ్వకులాగ్రణి వానరేంద్రుతోఁ
బొంతము చేసి మారుతిస • మున్నతవిక్రమదీప్తి మైథిలీ
కాంతవిధం బెఱింగి ప్లవ • గప్రభుసంకలితోరువాహినీ
క్రాంతతటాంతరుండగుచుఁ • గాండనిధిన్ వడిఁజేరి ధీరుఁడై. 214

వ. మంతనంబందు

ఉ. రావణుఁడన్న నల్పుఁడె? య • రాతిగణంబుల నుక్కడంచి నా
నావిధసంపదల్ వొదల • నాయకుఁడై తగు మేఁటి యమ్మహా
దేవుని భక్తిఁ జేసి కడుఁ • దేజముఁ జెందిన ధీరవర్యుఁడీ
జీవనరాశి నల్పసర • సిన్ వలె మీఱెడు ప్రోడ యారయన్. 215

క. మనమందర మిపుడీ యుద, ధిని దాఁటుట యెట్లు పిదవ • దితిజాధిపతిన్
వెనఁకువఁ గూల్చుట యెట్లది, యొనఁగూడు నె శివునికరుణ • నొందకయున్నన్.

గీ. వినుము సౌమిత్రి! యీసింధు • వేలయందు
శంభులింగార్చనంబు ని • ష్ఠ మెయిసల్పి
తత్ప్రసాదంబుఁ బడసి యు • దారశక్తి
నొడిసి దాఁటుద మంబుధిఁ • గడవ రిపుని, 217

క. అని స్థిరహృదయుండై చ, య్యనఁ బార్థివలింగ మొండు • హవణికమై స
ల్పి నితాంతభక్తిఁ గొలువుఁడుఁ, బినాకధరుఁ డంతఁ బొల్చి • ప్రేముడిఁ బలికెన్.

—* శివుఁడు రామునకుఁ బ్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట *—

శా. రామా! దాశరథీ! ముదంబొదవె నీ • రారజ్యమానార్చనన్
బ్రేమన్ గోర్కులఁ దెల్పు మిచ్చెదనన్ • బృథ్వీవరోత్తముఁ డో
హేమగ్రావశరాస! రావణుని ద్రుం • ళ్ళించి సీతార్పను
ద్దామంబై యలరారుశక్తి నిడుమా • దాక్షిణ్య మేపొందఁగాన్. 219

క. మఱియును సేవలతో మే, మఱిముఱి మున్నీరుదాఁట • ననువగుజతనం
బెఱిఁగింపు మీస్థలంబున, నెఱిమీఱఁగ నీవు సతము • నిలువు మహేశా! 220

వ. అని యిట్లు వరంబడిగిన శివుండు రామునకు * రావణనిర్వాపణప్రవీణంబగు సామర్థ్యం బొసంగి సేతుబంధనోపాయంబెఱింగించి రామచంద్రాదార్చితపార్థివ లింగంబందు జ్యోతీరూపంబునఁ బ్రవేశించి రామేశ్వరలింగం బని పేరొంది రామున కిట్లనియె. 221

ఉ. ఎంతటిదాఁక నీకువల•యేశ్వరుఁ డీరవి యీాయుడుప్రజం
బెంతటిదాఁక నీదుృమము • లీనదు లీభువిఁ జెల్వమీఱునో
యంతటిదాఁక నే నిచట • హర్షెసఁగన్ భవదీయలింగమం
దెంతయుఁ బ్రేమతోడ వసి•యింతు యశంబొనరింతు నీకిలన్. 222

వ. అని సెలవిచ్చినంత సకలదివ్యజనంబులు మునిజనంబులు వచ్చి యా రామేశ్వర లింగంబున కర్చనంబు లొనర్చి యానందించి చని రది మొదలాలింగంబు సుప్రసిద్ధంబై త్రిలోకార్చితంబై వెలసె నంత రామచంద్రుండు

గీ. సేతుబంధన మొనరించి•సింధుదాఁటి, సపరివారము పౌలస్త్యుఁ•జిదిపి తత్పు
రికి విభీషణుఁ బ్రీతి నే•లికను జేసి, సతినిఁగొని పుష్పకంబెక్కి•సంతసమున

క. పారావారము దాఁటి స, దారుండగు రాఘవుండు • దా నటుఁబూర్వం
బారాధించిన లింగముఁ, జేరి మహాభక్తిఁగొలిచె • సీతయుఁ దానున్. 225

వ, మఱియు నంత సీతాప్రార్థనఁ జేసి రామచంద్రుండు వేఱొకలింగంబుఁ బ్రతిష్ఠింప నెంచి యాంజనేయునితోఁ గాశినుండి యొక్కలింగంబుఁ దెప్పించి రామనాథలింగంబు సమీాపంబునఁ బ్రతిష్ఠించె నాలింగమును గాశీవిశ్వేశ్వరలింగం బనియును హనుమల్లింగంబనియుఁ జెప్పుదురు. 226

---

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం త్రింశాధ్యాయే—

శ్లో॥ కృతవాన్ రాఘవః పూజాం । శివధర్మపరాయణః । స్తుతించ వివిధాంకృత్వా । ప్రణిపత్య శివం ముదా । జయంచ ప్రార్థయామాస । రావణాజౌతదాత్మనః ॥
తతః ప్రసన్నహృదయో । రామభక్త్యా మహేశ్వరః । జయోస్తుతే మహారాజ । ప్రీత్యాచ పునరబ్రవీత్ । ...... పునశ్చ ప్రార్థయామాస । సాంజలి ర్నతమస్తకః ॥ రామః—త్వయా స్థేయ మిహస్వామిన్ । లోకానాం పావనాయచ । పరేషా ముపకారార్థం । యదితుష్టోసి శంకర ॥ సూతః— ఇత్యుక్తస్తు శివస్తత్రం । లింగరూపో భవత్తదా । రామేశ్వరశ్చ నామ్నావై । ప్రసిద్ధో జగతీతలే । రామస్తుతత్ప్రసాదేన । సింధుముత్తీర్యచాంజసా । రావణాదీన్ నిహత్యాశు । రాక్షసాన్ ప్రాపతాం ప్రియాం ॥

క. ఈ రామేశ్వరలింగముఁ, జేరి నరుం డెవ్వఁడేని ♦ శ్రీగంగాంభో
ధారల నభిషేకించినఁ, జేరును గైలాసశైల ♦ శిఖరపదంబున్. 227

వ. ఇయ్యది రామేశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు 228

—* దేవగిరి శివాలయము - ఘుశ్మేశ్వరలింగము *—

క. దేవగిరి నికటమున భూ, దేవుఁడు బ్రహ్మవిదుఁ డభవ♦దీక్షితుఁ డవనిం
బావనుఁడు భరద్వాజకు, లాఖ్యాతుఁడు సుధర్ముఁ♦డనునొకఁ డలరున్

క. అతనికి సుదేహయనునొక, చతురమతి కళత్రమలరు ♦ సమ్యగ్గుణశో
భిత గృహకార్యవిశారద, పతిహిత సుచరిత్ర ధర్మ♦పారీణ గడున్. 230

ఉ. వారలు దేవతాతిథిస♦పర్యలఁ బేర్మి నొనర్చుచుండి ర
వ్వారికి సంతుగాక పలు♦వత్సరముల్ చనినంతఁ జింతతోఁ
గూడి సుధర్మదేవి మదిఁ♦గుందుచు వైభవ మెంతయుండినన్
సారెకు దూరుచున్ విధిని ♦ సంతసమొందకయుండె నిచ్చలున్. 231

ఉ. ధీరుఁడుగానఁ దత్పతి మ♦దిన్ గన కెట్టి విచారమున్ మహో
దారతతో నిటుల్ నుడువు ♦ తన్విరో! వందుర నేల? యిట్టు లె
వ్వారికి నెవ్వరౌదు రిల ♦ బందుగులెవ్వరు? తల్లిదండ్రు లె
వ్వారలు? పుత్రులెవ్వ? రిఁక ♦ స్వార్థపరంబు జగంబు సర్వమున్. 232

క కావున వగవక సతతం, బీవు శివునిఁ గొలుచుచుండు ♦ మింపుగ నన భూ
దేవియు మానక స్త్రీస్వా, భావికగతి సుఖముఁదప్పి ♦ వనరుచునుండెన్ 233

గీ. అట్టితఱిఁ బొరుగింటికి ♦ నరిగి యెదియొ
పనికిఁ దత్సతితో మాట♦పట్టుదలకు
జగడమాడఁగ నాబిడ ♦ దెగడి యిటుల
నుడివెను సుదేహ మనసెంతొ ♦ నొచ్చి పొగల 233

క. కొప్పరము లున్నవనుచున్, గొప్పగు నగ లున్నవనుచుఁ ♦ గొప్పననుచు నీ
వెప్పుడుఁ ద్రుళ్ళెదు బంగరు, కుప్పలుగల రోసి! నాకుఁ ♦ గొడుకులుఁ గూఁతుల్.

ఆ. దుడ్డు గలుగనేమె? ♦ గొడ్డుదానవు నీవు, తినుట కెవ్వరేని ♦ దిక్కులేరు
బిడ్డలున్నదానఁ ♦ బేర్మి నా కెనయాదె?, తల్లకిందు లగుచుఁ ♦ దపనుఁ గొనిన.

క. అనినఁ జవుక్కురుమను మదిఁ, గనలుచు నిజగృహముఁ జేరి కాంతుని కంతన్
బెనువగ వినిచిన నాతఁడు, వినియు విననియట్టు లుండె విత్తముఁ డౌటన్.

ఆ. ఆ సుదేహ యంత కంతకు సంతాన, కాంత యగ్గలింపఁ గాంతుఁ గదిసి
కలదె లేదె నాకు గర్భవైభవముంచుఁ, గ్రుచ్చిగ్రుచ్చియడుగఁ గొంకకతఁడు,

ఆ. రెండువిరుల శివుని దండ నుంచి యొకండు
గొనుము పణఁతి! యనినఁ గోమలాంగి
యిష్టసుమముఁ బాసి యావలి పుష్పంబుఁ
గొనినఁ బెదవి విఱిచెఁ గోవిదుండు. 239

తే. ఆరసి యద్ది యంతఁ బతి కర్మిలి వేఱొకఁ బెండ్లి సేయఁగాఁ
గోరి మహాత్మ! నాకిఁకను గూనలు గల్గరు తెల్లమయ్యె మేల్
మీఱఁగ వేఱుబాలికను మీరు వివాహము చెందుఁ డాపెకున్
మీఱక పుట్టు నందనుఁడు మేలగు నందఱకున్ బ్రియంబగున్. 240

క. అన విని యిపు డిట్టులె నీ, వనెదవు వేఱొర్తిఁ బెండ్లియాడిన సవతిన్
గని పోరుసేతు వెంతయు, ననుమానము లేదు పెండ్లియాడను మరలన్. 241

వ. అనటయు

క. నా చెలియలు పదిరెండేం, డ్లేచిన యీ డొప్పుబాల నిప్పింతు దయన్
జూచి వివాహంబాడుము, నా చెలియలి చేమదాన నా? యెటులైనన్. 242

సీ. అని దివారాత్రు లెంతయు నధిపుతోడ
నాడివి మదిఁ గరఁగించి సెల్వొడిసి తనదు
చెలియలిం దెచ్చి పెండిలి చేసి దాసి
యట్లు సేవించుచుండె నయ్యనుజ నెపుడు 243

క. ధర్మవిదుఁడైనయట్టి సు, ధర్ముఁడును సుదేహతోడఁ దా నిటులనియెన్
నిర్మలమతి! నీ చెలియలి, నర్మిలి నీవేలుచుండ నగుఁ బసిదానిన్. 244

ఆ. అనుచు ఘుశ్మ యనెడు నాహ్వాయం బొప్పెడు, చిన్నయాలు నప్పు చేతఁ బెట్టి
నిత్యవైభవమున నెగడుచుండె నతండు, ఘుశ్మ యక్క సెలవుఁ గొని ముదమున.

క. దినదినము నూటయొక్కటిం, డనువుగ మృల్లింగములను నమరించి శివా
ర్చన విధిమై సలిపి ముగిం, చిన మీఁదను వాని నెల్లఁ జెఱువునఁ జేర్చున్.

—* ఘుశ్మకుఁ బుత్రుఁడు జన్మించుట *—

క. కొన్నేళ్లు జరుగ లింగము, లన్నియు నొక లక్ష యయ్యె ♦ నంత శివకృపన్
జెన్నలరు ఘుశ్మ కెంతయుఁ, జిన్నారినుతుండు పొడమెఁ ♦ జేతంబలరన్. 247

క. అందముగాఁ బొడమిన తన, నందను నానందభరము ♦ నఁ గని సుధర్ముం
డెందు ననాసక్తుండై, నం దద్దయు ముదముఁగొనె జ ♦ నంబు లలరఁగాన్. 248

క. బందుగులున్ లాఁతులు సిఁక, నందఱు ఘుశ్మన్ గరంబు ♦ హాసంబున మె
ప్పొందఁగఁ గొనియాడిరి వ్యథఁ, జెందె నొకర్తుక సుదేహ ♦ చెనఁటితనమునన్

వ. అంతఁ గొన్నాళ్ళకు

గీ. రూపరేఖాకలాశీల ♦ రుచిరుఁడగుచు, బాలుఁ డేపొంద నొకబాడ ♦ బప్రముఖుఁడు
కడుఁదిధనికుఁడు దనకూతు ♦ గారవించి, యిచ్చి పెండిలిచేసె సొం ♦ పెచ్చమీఱ

క. వియ్యపువారలు వారల, పియ్యంబులు ఘుశ్మ నెంతొ ♦ వేడుకఁజూడన్
గొయ్యతనంబున నోర్వక, గయ్యాళి సుదేహ మొందు ♦ గా దపియించెన్. 251

ఆ. జ్యేష్ఠ జ్యేష్ఠయగుచుఁ ♦ జెడుమదినొందఁగా, ఘుశ్మ యెఱిఁగి వేగఁ ♦ గొడుకు కోడ
లును ద్వాదీయులమ్మ ♦ మున నుం డెఱుంగుము, నాకు వారు కారు ♦ నమ్ము మిఁకను.

క. తల్లిబలెఁ గొడుకు పెనిమిటి తల్లిబలెన్ గోడ లెదలఁ ♦ దలఁచిరి ప్రియమూ
నిల్లాలిగఁ దలఁచును విభుఁ, డుల్లమున సుదేహ నట్టు ♦ లొప్పఁడు ఘుశ్మకా.

క. ఈరీతి వారలుండిన, మీఱి సుదేహావధూటి ♦ మేనోర్వక వి
స్తారపు బాపము లోఁగొని, నేరంబుల వెదకికొనుచు ♦ నిందితమతియై. 254

గీ. ఘుశ్మకన్నీరుచేత వా ♦ కుంగలట్టి, హృదయతాపానలము శమి ♦ యించుఁగాక!
వేఱువిధమైనఁగాదల్లు ♦ నేరమనక, దానినూను వధింతు నం ♦ తయునుఁ గుదురు.

—* సుదేహ ఘుశ్మకొడుకుఁ జంపుట *—

గీ. పైనిఁ గానున్నదగునని ♦ పాపభయము, మాలి చీఁకటిరాతిరి ♦ మందిరమునఁ
బడఁతితో సెజ్జఁబూనుకు ♦ కొనుకు నొడిసి, పొడిచిచంపెను గత్తితో ♦ గడిఁదివగను.

క. కసిదీరినదని మసివడి, వెసఁ గొమరుని తుండెములను ♦ వెదకికొని సమీ
పసరస్సున నేసి యడిం, బసరంబైఁ జేరె మరల ♦ మందిరభూమిన్. 257

మ. తెలవాఱెన్ రుధిరార్తమైన పడకం ♦ దేర్పాచి యాత్మేశ్వరున్
గలయంగాంచక కోడలార్తయయి యా ♦ క్రందధ్వనుల్ సేయఁగాఁ

గలుషస్వాంత సుదేహ సేరి యెఱుఁగం ♦ గాలేనియట్టుల్ వ్యథా
కులఁబోలెన్ విలపించె నెల్లడర బ♦ద్గుర్గ్గాడి హా హా యనన్. 258

గీ. అపుడు ఘుశ్మయుఁ దాఁ బార్థి ♦ వార్చనంబు
సలుపుచుండెను నాథుండు ♦ సరస నుండె
గోడుగోడున నేడ్చుచుఁ ♦ గోడ లవ్వి
ధంబుఁ దెలిపిన ధీరయై ♦ తలఁచె నిట్లు. 259

క. ఎవనివలనఁ గొడు కేర్పడె, నవికలకృపుఁ డతఁడె సాఁకు ♦ నర్భకు భక్తో
త్సవకరుఁడని పేరొందిన, శివుఁడు మహాకాళమూర్తి ♦ సిద్ధం బిందున్. 260

ఆ. కాకయట్లు శివుఁడు ♦ గాపాడకున్నచో
నెవ్వ రేమి యడ్డ ♦ మీ జగమున
మాలకరి విరులను ♦ మహిఁగూర్చ నెడ సేయు
నట్లె హరుఁడు జగము ♦ నవఘళించు. 261

క. కావున వగపేలని శివ, దేవుని యెడ నమ్మకమున ♦ దీవ్యల్లింగా
ర్చావిధ్యంతంబున సర, సీవనమునఁ గలిపి మరలె ♦ శివలింగములన్. 262

వ. అంత

—* ఘుశ్మకొమరుఁడు జీవితుండై వచ్చుట *—

ఉ. వచ్చితి వచ్చితిన్ జనని! ♦ వైళమె యేను భవచ్ఛివార్చనా
సచ్చరితోన్నతిన్ శివు ♦ ప్రసాదసమున్నతి మాఱుఁదల్లి చేఁ
జచ్చియుఁ బుట్టితిన్ మరలఁ ♦ జక్కఁగ నన్ గొనిపొమ్ము గేముకున్
జెచ్చెరనంచుఁ బుత్రకుఁడు ♦ చేరఁగవచ్చినఁ జూచి తాల్మియై. 263

క. ఎక్కుడు మోదము లేకయె, యక్కపయిన్ గినుకఁగొనక ♦ యాకె గొమరుపైఁ
జక్కఁగఁ జేయిడెఁ గడుమె, చ్చెక్కఁగ ముక్కంటిసామి ♦ యేతెంచివడిన్.

ఉ. మెచ్చితి నీదుపూజనము ♦ మేలగు నీదగు తాల్మికెంతయున్
హెచ్చుగ నిచ్చెదన్ వరము ♦ నీవిఁకఁ గోరుము నీసపత్ని నేఁ
జెచ్చెర ముక్కముక్కలుగఁ ♦ జెండెదనిప్డు త్రిశూలధారనాన్
గ్రచ్చఱ ఘుశ్మ దానడిగెఁ ♦ గావుము నాస్వసనంచు నాదృతిన్ 265

వ. అంత శివుండు

క. ఏమిటి కోమఁగఁజూచెద, వీమెను నీపట్టిఁబట్టి • హింసించెను పో
రామిన్ దలఁపఁగఁ జనునే?, పామునకున్ బాలుఁబోయ • భావ్యంబగునే? 266

వ. అనిన ఘుశ్మ యిట్లనియె

క. కీడొనరించిన వారికిఁ, గూడ ప్రభూ! మేలుసేయఁ • గూడుఁగాదే
ఊడదె నీ దరిసెనమునఁ, గూడవితలఁపది సుదేహా • కున్ సుచరిత్రా! 267

గీ. అనిన శివుఁడల్లె వేఱొకం • డడుగువరము, నాఁగ నయ్యెలనాగ వే • వేగ లోక
రక్షణంబును గోరి యా • రాజమౌళి, నందె వసియింపుమనేఁదన • యాహ్వయమున

వ. అనిన శివుండు

క. నీవర్థించినయట్టులె, యీ విమలజలాశయమున • నెంతయు నీపే
రావహిలన్ ఘుశ్మేశుఁడ, నా వెలసెద నాలయం బ • నఁబడు సరసియుఁ. 269

క. ఇఁక నిట ననుఁగొల్చునవా, రికి నిష్టార్థముల నిడి పా • రిన్ బ్రోచెద మీ
యకలంకాన్వయ మిది నూ, టికి డాఁక సువృత్తి లొప్పి • శీవిగొను నిలన్.

ఆ. అనుచు లింగరూపుఁ • డై యుండె శంకరుం, డనఘుఁడగు సుధర్ముఁ • డాసుదేహ
వచ్చి ఘుశ్మతోడ • వరదు మహేశ్వరుఁ, గొలిచి రందఱింపు • గూరుమదుల.

క. శరదాగమమున నీటన్, బొరసిన కాలుష్య మవియు • పోల్కి సుదేహం
తరదురితాశయ మెల్లన్, హరదర్శనమునను విరిసె • హరువొప్పొందఁ.

వ. సుదేహయు జీవితుండైన పుత్త్రుంగాంచి మురిసి తన చేసిన ద్రోహంబునకు లజ్జించుచుండ విభుఁడును ఘుశ్మయుఁ బాపహరంబులగు ప్రాయశ్చిత్తంబులొనరింపఁజేసి రంత నంద అన్యోన్యప్రేమలఁ బొదలియుండి రది మొద లా లింగంబు ఘుశ్మేశ్వరలింగంబనియు సరోవరంబు శివాలయంబనియుఁ బేరొందె నిది ఘుశ్మేశ్వరలింగచరిత్రం బిట్లు ద్వాదశజ్యోతిర్లింగచరిత్రంబులఁ జెప్పితి నిఁకేమి వినఁగోరుదురనిన సూతునకు శౌనకాదిమును లిట్లనిరి. 273

— * లింగస్వరూపకథనము * —

క. లింగస్వరూప మెట్టిదొ?, లింగపదార్థంబెదో? తెలియఁజెప్పుము మా
కుం గరుణమెఱయఁగా దీ, నిం గూరిచి చెప్పుచుండ్ర • నేక విధములఁ. 274

క. అని ప్రశ్నింపుడు సూతుం, డనియెను మునులార! మీర • లడిగిన విషయం
బును దెలిపెదువాఁడ జగ, జ్జనముల శ్రేయంబుకొఱకు • సాకల్యముగాన్.

క. అరయఁగ నాద్యంతములన్, బొరయక కోభిల్లు నద్ది బోధాస్పదమై
ధరఁ బూర్ణమై యఖండ, స్ఫురణంబై యలరు లింగమూర్తి మునీంద్రుల్! 276

క. అనితరసాధారణమై, యనుపమఘనశక్తియుక్తమై యచలంబై
మనుకొని సకలజగత్త్రా, ధనమై లింగంబు వెలయుఁ దాపసవర్యుల్! 297

క. ఏకంబై చిన్మయమై, యాకులకున్ మదికి దవ్వులవర్తించునదై
శ్రీకరమై శ్రితసేవిత, మై కమ్రిపుజ్యోతిరూపమై బ్రహ్మంబై. 298

క. అమలంబై వేదపదా, నముమై సర్వార్తిభేదనము నై శివమై
కమలాక్షకమలజన్మా, ద్యమరానీకస్వరూపమై యమరు మునుల్! 299

వ. ఈ లింగస్వరూపవిభవంబుఁ గూర్చి నేసకా దెవ్వార లెంతకాలంబైనను సమగ్రంబుగా నుడువలేరేను గుఱుతుకై రవిదీపన్యాయంబుగ నించుక వక్కాణించితి నింక లింగశబ్దనిర్వచనంబు వినుఁడు. 280

క. విదివగు నీసకలచరా, చరభువనము లెందుఁ డిందు సర్వంబల్లే
మరలనెటఁ బొడము జగముల, కిరవెయ్యది లింగమది మునీంద్రవతంసుల్!

వ. ఇకఁ బ్రతీకోపాసనయందలి శివలింగంబుఁ గూరిచి కొంద ఱౌక నైతిహ్యామున్ జెప్పుదు రద్దాని నుడివెద నాలకింపుఁడు. 282

— * దారుకావనముని చరిత్రము * —

ఉ. దారువనంబునాఁగ నసుధాతలమందుఁ గరంబు శీలనొ
ప్పారుచుమిఱు నచ్చోట మహామహులిద్ధతపోధనాగ్రిణుల్
ధీరులు మౌను లుందురు సతీసుతశిష్యగణంబు గొల్వ న
వ్వారలఁ జూచి యోడిఋషివర్యు లడల్గొని యుందు రెంతయున్. 283

మ. శివభక్తిం గొని నిత్య మమ్మునివరుల్ సేవించుచుం దిద్రిశు శి
ష్యవరుల్ పుత్రులుగొల్వ నింధనకుశాద్యర్థంబుగా నొక్కనాఁ
డు విదూరాటవికేగి రయ్యెడ శివుండున్ వారలన్ మెచ్చి హె
చ్చు వరంబుల్ దయనీయ నెంచి మదులన్ శోధింపఁగా నింపుమై. 284

— * మునుల పరీక్షకై శివుఁడు దారుకావనంబునకు వచ్చుట * —

మ. కడునందంబగు లేఁతయౌవనపుటాకారంబునున్ జెంది యె
క్కుడు వేడ్కొప్ప దిగంబరుండయి మునీటోత్కరస్తసీసన్నిధిన్

బెడఁగొప్పొందఁగ భిక్షమెత్తుకొన రా • వీక్షించి యవ్వార ల
వ్వెడవిల్తున్ గికురించినట్టిఁడని బాల్యేభాగ్రింతలై చింతతోన్. 258

చ. మది గెలువంగ నోడి యల • మారహరున్ వడిఁజేరి విభ్రమా
స్పదమగు తత్తనూజ్జ్వలర • సప్రసరంబును గన్నుదోయిఁ బే
ర్మ్మద మొదవంగఁ గ్రోలుచు గ • ముల్గములై హరు సన్నివేశముల్
వదలఁగ లేక పైకొనుచు • బాళి మరల్పఁగ లేక వేఁకతోన్. 286

— * ఋషిభార్యలు శివునిఁజూచి మోహించి వెంటఁబడుట *—

క. చక్కెరవిల్తుని కోలల, కక్కసములు లార్తిఁగొని భయంబు విడిచి మేల్
నిక్కెడు చనుఁగవఁ గుప్పుచు, నక్కుల బిగ్గరఁగ నొడిసి • రమ్మారహరున్.

సీ. చిగురుఁబోఁడియొకర్తె • చికురబంధము జాఱఁ, గౌఁగిలింపుముఁ బ్రభూ! • కావుమనియె
చెలువయొకర్తుక • శివు చేయి తన ఘన, స్తనమండలిఁ జేర్చి • సాఁకుమనియె
విరిదండకై వడి • యురమందు వ్రాలి యే, లుము దేవ! యని యొక్క • రమణియనియె
పొగరుగుబ్బలనుఁ వేఁ • పునఁ గ్రుచ్చినను బ్రోవు, మని వేడెనొక విక • చాబ్జగంధి

గీ. కదిసి పైకొని ముద్దాడెఁ • గలికియొకతె, పదములొత్తుచు నిలిచెను • భామయొకతె
రమ్మురమ్మని చెయిలాగె • రామయొకతె, నేను నీదాననని చేరెఁ • జానయొకతె. 288

సీ. దిక్కు నీవే సామి • మ్రొక్కెదానను నను, బాసిపోవకుమంచుఁ • బల్కెనొకతె
సారంబులేని యీ • సంసార మేనొల్ల, నీవె యొడ్డడవంచు • నిలిచెనొకతె
యిల్లొల్ల విభునొల్ల • నీధనంబొల్లని, న్నాసించి వచ్చితి • ననియెనొకతె
ఈవె నాప్రాణంబు • నీవె ధనంబు నిన్, విడువలేనంచని • వేఁడెనొకతె

గీ. ఆర్తనేలినఁ బుణ్యాత్మ • ననియె నొకతె
కనవె సర్వజ్ఞుఁడవు తాప • మనియె నొకతె
నన్నేడినఁ బాయుదానఁ బ్రా • ణమనె నొకతె
అరసి యెటులేని రక్షింపు • మనియె నొకతె. 289

వ. మఱియును గొందఱు గరువతనంపుఁబ్రోఢ లక్కందర్పు జేతన్ గాంచి పరవశలై

గీ. చనులఁ గండూతి చేసె భా • మిని యొకర్తు
చెక్కులను గీటె నొయ్యారి • చెలువ యొకర్తు
పయ్యెదల్ జార్చి సరిచేసె • భామ యొకర్తు
దీనదృష్టుల హృదయంబుఁ • దెలిపె నొకర్తు. 192

వ. ఇఁకను వెక్కండ్రు చక్కని పడంతులు బిడ్డపాపల నింటఁబడవైచి హరున్ డాఁరసించి మూఁగిరి. 292

ఉ. ఇందఱు చుట్టుముట్టి సుర • తేచ్ఛఁ గడున్ గడుఁ దీవరించుచున్
గందరగోళమున్ సలుపఁ • గా హరుఁ డెంతయు నిర్వికారుఁడై
యందఱఁ గాంచి యిట్లనియె • నక్కట! మీ మగలుండ లాఁతితోఁ
గందువఁ గూడఁగాఁ దగునె? • కన్నెల మియ్యది చేరుఁ డిండ్లకున్. 293

చ. అన విని వారలెంతయును • హా! యిటు ద్రోయఁగఁ జెల్లునే మమున్
ఘనుఁడవు కామతంత్రములఁ • గాంచిన ప్రోడవు కోరి వచ్చి చే
రిన వనబోంట్ల కామితము • రిత్తయొనర్చి తొలంగ నొప్పునే?
నిను నిఁకఁ బాసిపోవుటకు • నేర్తుమె? దోసము గీసమున్ననున్. 294

క. అని యిటుఁ దెంపునఁ దనపై, ననురాగభరంబు నిలిపినట్టి యువతులన్
గని కనికరించి వారల, కనఘుం డవ్వారిమదుల • కానందమిడెన్. 295

గీ. అంత నక్కాంతలెల్ల ని • తాంతహర్ష, పారవశ్యంబునన్ మీఱి • పడయరాని
సిరికిఁ జెలరేగి యారాజ • శేఖరునకుఁ, జెలిమి నుపచారముల నిట్లు • చేసి రంత.

క. గొడుగున్బట్టె నొకర్తుక, తడఁబడుచున్ బావలొందెఁ • దన్వియొకతె బ
ల్వాడి వింజామరలొందిరి, వెడఁగొప్పఁగ జతలు జతలు • బింబోష్ఠులొగిన్.

క. అద్దముఁబట్టె నొకతె యొక, సిద్దపుజవరాలు భక్ష్య • నిచయకబళముల్
దద్దయు నొసంగుచుండెను, గద్దెను వోచికొని తెచ్చెఁ • గలికియొకతెయున్.

వ. ఇట్లు మునివనితారత్నంబులెల్లఁ బరిపరివిధంబులఁ బరమేశ్వరుసేవించుచు మహానందంబున సర్వంబును మఱచి చొక్కియున్న సమయంబున మునివరులు పుత్రచ్ఛాత్రసమన్వితులై బహువిధసమిత్కుశఫలాశ్రవసూనఫలమూలంబులఁ గొని స్వాశ్రమంబులఁ జేరవచ్చి యందు భిక్షుకునిచే గళత్రంబుల శీలభంగ దుర్వృత్తంబును గాంచి విస్మితులై హీఱిఁడులై విన్నఁబోయి వగచి మహా గ్రహపరవశతన్ భిక్షునిన్ జేరి యిట్లు ధర్షించిరి. 299

—* మునులు శివునిఁ గోపించి కొట్టఁబూనుట *—

ఉ. ఎవ్వఁడవీవు కల్మషుఁడ! • యేటికిఁ జేరితి వీవనంబిటుల్
గ్రొవ్వి దురాత్మకృత్యమున • కున్ వెనుదీయక మావధూటులన్

బువ్వలుఁ గానిసేఁతలకుఁ బూనిచి శీలము గంగఁగల్పి తీ
విద్వని నిన్నుఁ బూడ్చెద విం కెవ్వరిఁ దెచ్చిన వచ్చినన్ సుకల్. 300

క. అని దూఱిన జడియక య, మ్మునివరులన్ జూచి నగుచు ముగ్ధేందుకలా
కనదవతంసుం డూరక, యె నిలిచినన్ వారు మిగుల హెచ్చుగ కినుకన్. 301

శా. పాషాణంబులఁ గఱ్ఱలన్ బడి తెఁగన్ బట్టు దుర్మదులై ద్వి
ద్వేషావేశము నొందఁ బోఁడ శివుం డెంతే వారు వక్షఃప్రముక్
రోషంబునఁ గొని భిక్షులింగమును వార్గాలన్ శపి వన్ శివుం
డీపత్తల్గక లింగమున్ బెఱికి వారిక్షింప వైచెన్ ధరన్. 302

— * శివలింగము మునుల బాధించుట * —

ఆ. మునులు చూచుచుండ భోగిభూషణుఁ డదృశ్యతను జెందె నంత జటుల లింగ
మేచి భయదమగుచు హెచ్చగు జ్వాలల, నింగిముట్టి మునుల నిగిడి చుట్టె.

ఉ. వారు భయంబునొంది త్రిదివంబు మొదల్గలచోట్ల కేగ న
వ్వారల వెంటనే యదియుఁ బాయక యేగి దహింపఁ జొచ్చినన్
భూరివిషాదతప్తులయి పొక్కుచుఁ బద్మజుఁ జేరఁబోయి య
గ్గోరము సెల్లఁ దెల్పి విని గొబ్బున నాతఁ డెఱింగి సర్వమున్. 304

చ. వరదుఁడు భక్తలోలుపుఁడు భర్గుఁడు మిమ్ము ననుగ్రహించుకో
సరము భవద్గృహంబులకుఁ జక్కఁగ వచ్చిన మీరు కిందుమీఁ
దరయక తూలనాడి పరమాత్మునకెగ్గొనరించి యిట్టి దు
ర్భరమగు చిట్టనొందితిరి రక్షకు లెవ్వరిఁకన్ మలీమసుల్! 305

గీ. మిట్టమధ్యాహ్నమం దెట్టి చెట్టగాని
యిరవుఁ జేరఁగ నాతిథ్య మీయవలయు
నందు సర్వేశ్వరుఁడె యటు లరుగుదేర
మొరటులై కీడుచేసితి రెఱుకఁదప్పి. 306

క. సిరి రా మోకాలొడ్డిన, తెఱఁగున మీరెంత యేనిఁ దేఁకువ సెడి వే
గిరపడి యభ్యుదయంబును, గరము చెఱచుకొనిన వారు కార్పణ్యమునన్.

క. అని యీసడింప గోడున, వనరుచు దిక్కేది యవియె వహ్నిజ్వాలల్
గను మాహుతియగుదుము నీ, కనుకంప జనింపకున్న నరవిందభవా!

క. అని యగ్గిరగ్గమగు నమ్మునిజనులన్ గాంచి యజుఁడు • భూరితరకృపన్
గొనకొని జతనము నారసి, యనె నిట్టుల జడుపు నుడిపి • యతివేగమునన్.

మ. శివ నర్థింపుఁడు వేగ యీశ్వరి కృపా•శీలాత్మ గుహ్యాకృతిన్
శివలింగంబును దాల్చి ప్రోఁచు నితర•స్త్రీల్జాల రాలింగమున్
శివగుహ్యాకృతిఁ జెంద నందు నిలుపన్ • జేట్పాటు దప్పున్ వడిన్
భువనంబుల్ సుఖమొందు లాఁతి తెఱఁగేన్ • బోదార్తి యొందేగినన్. 310

వ. అంతదనుక

గీ. అష్టదళమేసి యొక కుంభ • మచట నునిచి
పంచపల్లవములను దూ•ర్వాయవాంకు
రములఁ జేరిచి గంగోద•కముల నింపి
వేదసూక్తుల మంత్రించి • వినయమెసఁగ. 311

క. నతిఁజేసి లింగమునకున్, శతరుద్రీయమున నీట • స్నాతమొనర్పన్
హితమతితో లింగం బీ, గతినిఁదొరఁగి శాంతి నించు•కన్ గాంచు వెసన్.

—* సముచితార్చనచే శివలింగంబు శాంతిఁజెందుట *—

వ. అటుమీఁద నేఁజెప్పినయట్లు పరమేశ్వరీ పరమేశ్వరుల సేవించి తత్కృపాను
భావంబున లింగంబునకు శాంతిఁ గూర్పుండనిన మునులు పరమేష్ఠిన్ బురస్క
రించుకొని తదుక్తప్రకారంబున జగన్నిదానులగు మహేశ్వరీ మహేశ్వరుల
నర్చించిన నవ్వార లిర్వురు దయామయులై పొడసూపి యందు పరమేశ్వరి
యోన్యాకృతిన్ శివలింగంబు నాకర్షింప నయ్యది యందుఁజేరి సుప్రతిష్ఠితంబై
శాంతిఁజెందె నంత మును లా యుమామహేశ్వరాత్మికంబగు లింగంబున్
బూజించి మ్రొక్కి యిట్లనిరి. 313

చ. ఎఱుఁగక తప్పుఁజేసినను • నెంతయుఁ గూరిమి పేర్మిఁ నిట్టు లా
దరమునఁ బ్రోచు నెంతటి యు•దారమనంబో? ప్రశంసచేయఁగా
దరమొకొ! మాదృశాజ్ఞులకు • దర్పకశాసక! దేవదేవ! నిన్
శరణము నొందినార మప•చారసహస్రములన్ క్షమింపుమా! 314

క. తలిదండ్రులు లోకమునకుఁ, దలిదండ్రులు సర్వదేవ•తాతతి కీరల్
తలిదండ్రు లౌట మాకటు, గలుషాత్ముల మమ్ము నెమ్మిఁ•గాచితిరి ప్రభుల్!

గీ. అని నుతులు చేయుచున్న మ♦హర్షివరుల, కీశ్వరేశ్వరు లభయంబు♦నిచ్చి వేగ
నంత నంతర్థినొందిరి ♦ యఖిలసురలు, చేరి లింగంబు నర్చన♦చేసి రపుడు.

ఆ. ఆ యుమామహేశ్వ♦రాత్మకంబైన యా,లింగ మద్ది శివుల ♦ లీలమెఱయ
హాటకేశలింగ ♦ మని పేరుచెంది లో,కముల నోముచుండెఁ ♦ గరుణతోడ.

వ. మునులుఁ బరమేష్ఠియు నిజనివాసంబులఁ జేరి సుఖంబుండి రీయదియే లింగోత్పత్తి
కారణంబనియు నీ లింగరూపంబును నెల్లలోకంబులవా రర్చించుచుండిరనియుఁ
జెప్పుదురు. మఱికొందఱు విజ్ఞమూర్ధన్యు లిట్లు వేఱుతీరు చెప్పుదు రారయుఁడు,

క. హరుఁ డాద్యంతంబులఁ దాఁ, బొరయక చెలువొందు నట్టి ♦ పొంకపు సిరి నే
కుఱలింగముతుద మొదలులఁ,దొరయకయున్నందునఁగొలు♦తురు ప్రతికృతిగాన్

క. తొల్లి విధి విష్ణులకు నవి, పెల్లగుడు నఖండదివ్య♦వృథులింగంబై
డిల్లఁబడఁ జేసి వారల, జల్లార్చెఁదదాజి శివుఁడు ♦ జగములు మెచ్చన్. 320

వ. ఇట్లు లింగోద్భవంబు మొదలెల్లలోకంబులవా రఖండంబగునట్టి లింగంబు నర్చిం
చుచుండి రిది లింగస్వరూపచరిత్రం బిఁకేమనుగుదు రన శౌనకాదులు సూతుని
కిట్లనిరి. 321

—* లింగోద్భవచరితము *—

క. అవ్వనజాక్షున కజునకుఁ, జివ్వపొసఁగ శివుఁడు గడిఁది♦సిరిలింగంబై
యవ్వారి పోరువాపిన, యవ్వాసి నెఱుంగఁ జెప్పు♦మయ్యా! యఖిలమున్. 322

మ. అనుడున్ సూతుఁడు హర్షమొంది మునులా♦రా! చెప్పెదన్ విశ్వభా
వనుఁడౌ శర్వుని మేలిలీల వినుఁడీ ♦ పద్మోద్భవుం డొక్క వే
శను రాయంచను నెక్కి యుక్కున సురల్ ♦ శంసార్థనుల్ సేయ లో
కనికాయంబును జూచు వేడ్కఁ దరలెన్ ♦గాంతాసమేతంబుగాన్. 323

చ. చనిచని దివ్యలోకముల ♦ సప్తఋషీశ్వరమండలంబులన్
దినకరముఖ్యగోళముల ♦ దేవధునీతటవాటికావళిన్
గని మురిపంబుమీఱ సుర♦కాండసమర్పితభూరిసత్కృతుల్
గొనుచు నితాంతకౌతుకము ♦ గుబ్బటిలంగఁ జరింపుచుండఁగాన్. 324

శా. అంతకుమున్న సారసద♦ళాక్షుఁడు చక్రి రమాసహాయుఁడై
యెంతయు వేడ్కఁ బక్కిపయి ♦ నెక్కియిటుల్ భువనంబు లన్నియున్

బంతులగఁ జూచిచూచి నిజవాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండఁగా
నంతట దైవయోగమున నంబుజసంభవుఁ గాంచె నొక్కచోఁ. 325

—* బ్రహ్మ విష్ణుల కలహము *—

చ. కని ముదమొంది పుత్రకుని గౌరవమున్ బొనరంగ డాసి నం
దన! సుఖమే? యటన్నఁ గడు దర్పముతోడుత సర్వమట్లు చి
వ్వనఁ గనుకొని వచించె నిటు పోటుతనం బిది యేటికోయి? నీ
తను విది కూల్తునా హరియుఁ దద్దయు నాగ్రహపూరితాత్ముఁడై. 326

చ. కొమరుఁడవంచు నాకుఁ గడుఁ గూర్చెదు చుట్టఱికంబు మించు కూ
రిమి నినుఁ బల్కరించఁగ మతిన్ మతి మీఱి దురుక్తులాడెదే?
రమ యలుగంగనీ భువనరాజి గలంగఁగనీ దురాత్మ! మ
స్తము నిదె తుంచివేసెదను జక్కఁగఁ గన్గొనుమిదె చక్రధారచే. 327

వ. అనిన సురజ్యేష్ఠుం డిట్లనియె.

చ. తనుజుఁడ నెట్లు నీ కనుచితంబని యెంచక మాటిమాటి కి
ట్లనెదవు కశ్యపాత్మజుఁడ వర్భక! యేను బితామహుండ నీ
కనిశము పూజనార్హుఁడ సమస్తము విస్మరణం బొనర్చి డీ
కొన గమకించెదే? యయినఁ గొంకక నిల్వుము చెల్వు సూచెదన్. 328

క. మఱియును సర్గాదిని నే, గఱువతనం బమర వికచకమలదళాక్షా!
యుఱవుగ సృష్టియొనర్చితి, నెఱుఁగవె యలనాఁటి విధము నెల్ల మనమునన్.

క. అనుడు హరి యదితిపుత్రుల, వనటను బోనడపఁ దలఁచి వాస్తవముగ నం
శను నొక్కఁడు గైకొనినం, దనధర్మము నట్లు చెందినాఁడ నదితికిన్. 330

వ. ఇంకను

క. నను సర్గాదిని బుట్టిం, చినవాఁడవె? దుడుకుఁదనముఁ జెంది యిటుల వె
న్కనుముందుఁ గనక వాగెదు, వసునోకా! మన్నాభిపద్మమందుఁ బొడమియున్.

వ. అనిన నతండును

క. నేనును నట్లె చెందితి, నీనళినోదరమునందు నీరజనేత్రా!
తానక వరపరిమాణము, నూనుఁడ నూనుఁడ యటన్నఁ జొప్పడు నెట్టుల్

క. నీకొక్కనికే గాక నృ,లోకమునకు సర్వదివ్యలోకమున కహీ
ల్లోకమునకు సర్వమునకు, శ్రీకాంతా! కర్తనేను సిద్ధము వినుమా! 333

చ. అన నవు డేను నేనటంచు వల్వడ విల్వను విల్వ త్రుళ్ళడం
తును నదియేనొనర్తు నని దోర్బలగర్వవిఘూర్ణితాస్యులై
యనికిఁ గడంగి యంపఁగమి నార్చుచుఁ బేర్చుచుఁ గ్రుమ్మరింపుచున్
వెను గనకే యహర్నిశలు వేలకు వేల్ వెడలించి రబ్దముల్. 334

క. వైరించులు వైష్ణవులును, సారెకు బలదర్పవేగ శౌర్యోన్నతులన్
మీఱుచుఁ బోరుచునుండిరి, భూరితరగదాసికుంతపుంజంబులచే. 335

క. వారల సమరముఁ గన నై, వారెడు వేడుక సుపర్వవర్యులు చదలన్
జేరి విమానంబుల న,వ్వారల వారలను గనుచు వర్తిలి రెలమిన్. 336

ఉ. దానవసూదనుం డపుడు తద్దయుఁ గ్రుద్ధుఁడు గాఁగ ధాతపైఁ
గానఁగరానియట్లు శరకాండములన్ బరగింప నాతఁడున్
మానక విష్ణుపక్షమున నాటఁగ నించెను మేటిభల్లముల్
మానసమందు వేల్పు లసమానమహాద్భుత మొంది రోలిమై. 337

మ. అంతన్ దైత్యకులాంతకుండును మహాశస్త్రంబు దొడ్డించి దు
ర్దాంతుండై పరమేష్ఠిపై విసర నుగ్రస్ఫూర్తి బహ్వోగ్రభా
డెంతే నల్కవహించి పాశుపతము స్త్రైశంబు బిత్తేయుచున్
గంతుల్ వేయుచు వేయితీర్లకోయునుం గాటంబుగాఁ బోరుఁడున్. 338

క. పదివేల విస్ఫురంతుల, నొదవెడు తేజంబు పొడల నువ్వెత్తుగ న
ప్పుదపున నస్త్రద్వయమది, కదనముసేయంగ బెదరి గాంచి నిలింపుల్,

ఉ. అక్కటా! బ్రహ్మవిష్ణు లిటు లంతముగానక యాజినోండిది యి
ట్లెక్కువ నైన నస్త్రముల నేసిరి వారిపోలంగి లోకముల్
నిక్కము పీఁచమందఁగను నెట్టనరూపడి విద్దె మేము నీ
యుక్కఱఁ జత్తుమంచుఁ గడు నుక్కఱిబిక్కఱియౌను నార్తిరన్. 340

చ. కలఁడు గదా మహేశ్వరుఁడు కాలహరుండు హరుండు సర్వమా
యలఘుని చేతనే పొడము నట్టిలె పెంపకు నాశమొందుఁ గ
న్నుల కగుపట్టికే చను నన్నుగ మొందును సర్వకార్యకా
శలుఁడు దయామయుం డతని సన్నిధి కేగి వచింత మీస్థితిన్. 341

....* దేవతలు శివునితో బ్రహ్మ విష్ణువుల పోరు మాన్పుమని యర్థించుట *....

చ. అని మది నిశ్చయించుకొని ♦ యా నిముసంబున రాజతాద్రికిన్
జని వడి నందిచే ల్చోఁగొని ♦ శంకరు నానతశోకరున్ దయా
ఘనుఁ గని జోతచేసి యజకంజదళాక్షుల ఘోరజన్యమున్
జనముల యార్తినిన్ దెలిపి ♦ సత్వర శాంతిపెఁ గోర భర్తయున్. 342

శా. ఇంతకుము న్నె యారయుదు ♦ నీ సమరంబును లోకదుఃఖమున్
జింతిలుచుంటి దేవికయు ♦ చిన్నటులై యల వార లిర్వురి
న్లెంతయు వంత గూర్చెదిక ♦ నే నడగించెద వీరిగర్వమున్
బొంతములోని లోకసుఖపుంజముఁ బొనరించెద దేవపుంగవుల్! 343

సీ. డమరుక భేరీప[illegible] శంఖనాద్యంబుల్ ♦ వెంపి మ్రోయ
చిత్రధ్వజంబులు ♦ [illegible] [illegible]నములు [illegible] వనలాంది ♦ ప్రమథులమర
[illegible] ♦ నాల్గు [illegible] నొడకార మొ[illegible]నులు సేయ
కై దండఁ జేకొని ♦ [illegible] జగదంబ [illegible] ♦ [illegible]

గీ. పలువిధములగు [illegible] తో డి [illegible] మునమునఁ
బంచమ [illegible] రూప, మొక తేరెక్కి శివుఁడు పయనమొనర్చెఁ

ఉ. కర్త్రి [illegible] ధరియించి శిలాదసూతి జక్
హ్త్రిన వేడ్క [illegible] గణపాలురఁ జక్కఁ జేయుచున్
మిత్రికిమిత్రి [illegible] శివుని ♦ మేలిమి సన్నుతితోఁ బ్రయాణము
ద్యత్తరభంగి గూర్చెఁ బ్రకటించుండు రణోర్వినిఁ జేరి రండనుచ్, 345

వ. తత్కాలంబునందు శివుండు తన జనంబుల నెల్ల [illegible] దవ్వులనే నిలిపి.

....* తేజోలింగోద్భవము *....

గీ. అమ్మహేశాస్త్ర పాశుపతాస్త్రములత, ఘనతరజ్వాలలను హరి [illegible] భవులఁ
గాంచి వాద్యధ్వనులను జాలించిమించి, యగ్నిలింగమై యచ్చట నవతరించె.

క. అగ్నిస్తంభాకృతి నద్భుతముగ నడఁప విష్ణువిధుల యహమికన్
భగ్నము సేయఁగ కరుణామగ్నమతిన్ లింగమై యమరె శివుఁ డంతన్. 348

గీ. ఆ మహేశాస్త్ర పాశుపతాస్త్రములు జ
వంబుతో నడ్డపై యగ్నిలింగంబుఁ జెంది

యందె యంతర్థిఁ జెందెఁ బద్మాత్మ పద్మ
భవులు లింగంబు నాకృతి పాఱఁజూచి. 349

చ. తుద మొదలుం గనన్‌బడవు దొడ్డగ నాకస మంటియుండె ని
య్యది హరియించె నక్షత్రముల నారయఁగాఁదగు నాది మెచ్చటో
యెదియొకొ యంత్యభాగమని యిర్వురు చాల దిదృక్షఁజేసి య
య్యదనున నే ప్రయాణము రయమ్మునఁ జేసిరి వాసిమీఱఁగన్.

—* లింగాద్యంతంబులఁ గానుటకై బ్రహ్మ విష్ణువులు ప్రయత్నించుట *—

ఉ. అంచ యొకండునై [illegible] యంతముఁగనన్ వడలొందుచుం బ్రయ
త్నించెను కల్గ యట్లె కిటిరూపమునుం గొనిది మొదల్ గనఁగానన్
గాంచన శైలముం ద్రవ్వినను గాక్ష్మపిఁ ద్రవ్వుచుఁ బోవుచుండె న
క్లాంతిగ రాక సత్వమున తన్మిగ [illegible] యుండెఁ బర్వగాన్. 351

శా. [illegible] శ్రీగౌరి [illegible] చేవిఁ బ్రముఖ్ఁబోయి తా
[illegible] లింగమూర్తి [illegible] దక్కి తా
[illegible] గోలుఁడి [illegible] యుద్యోగ్యన్ జేసి స
మ్యక్ [illegible] యించె మది [illegible] శివుని మెచ్చుమన్. 352

క. ఎగిరి యెగిరి బమ్మయుఁ బా, సగ [illegible] యంబరమున నరిగి యరిగి యొం
దగుపట్టిక [illegible], [illegible]గిలి యటుపటును గాంచి [illegible] చుండన్. 353

....* కేతకీ సమావేశము *....

గీ. కేతకీపుష్ప మొకఁ డందు ధాత కప్డు
గానుపట్టుడుఁ బరికించి కరము చరిసి
దఱిసి పుష్పమ! యెటనుండి తరలితీవ
నుడు నదియు లింగముఖ్యాంబు నుంచి యూడె 354

క. మొదలెక్కడ? యన నాతని, గదియున నేనెఱుఁగ నీవు నారయలేవీ
వెదకుమది గట్టిపెట్టుము, పదిలంబుగ నిల్లుఁజేసి పద్మజ! యనినన్. 355

ఉ. స్వాప్తపదీన మంత్రము విను సఖ్యము నెచ్చెలివైతి వీవఁకన్
గోప్తపుగమ్మి ద్యుమ్నె ధరణిపున్ శివము సమున్ కంటి నందు నీ
వాప్తతమీఱ సాక్షివయి యుద్దినిజంబనివల్కి నాకు సం
తృప్తిమొనర్పుచున్నఁ దలఁ ద్రిప్పెను బ్రోయఁగ లేక యద్దియున్. 356

—* లింగశిరంబుఁ జూచితినని బ్రహ్మ బొంకుట *—

ఉ. అంతఁ బితామహుండును బ్రియమ్మునఁ బృథ్విని జేరి మీఱి యం
దంతకు మున్నయున్న కమలాక్షునిఁ గన్గొని వల్కెఁ గంటి లిం
గాంతము కేతకీసుమము నారయఁ డీయది సాక్షిఁ యన్న నా
వంతయుఁ గొంక కట్టులది వల్కుటవల్కె సరోజనాభుఁడున్. 357

ఉ. ఓడితి ధాత! నీవ కడు నుత్తమమూర్తివి పూజసేతు నేఁ
జూడఁగ లేదు మూలమన శూలధరుం డట దోఁచి యెక్కడో
వేడుకతోఁ బ్రసాదమును వెన్నునిపై వెలయించి ధాత యు
క్కూడని చెల్వుపైఁ గినిసి క్రుద్ధతరార్ధమహోజవంబునన్. 358

శా. భ్రూమధ్యంబుననుండి భైరవు మహాప్రోచ్చండహుంకారలీ
లామాద్యద్రవు వెల్వరింపఁ నతఁ డుల్లాసంబునన్ ఫాలమున్
భూమిన్ సోఁకఁగ మ్రొక్కి యొక్కపని కేల్ వున్ మీఱ శాసింపు దే
వా! మోదంబునఁ గూర్తు నొక్కనిముసంబం దిష్టె వేనోన్నతిన్. 359

*కి. అనుడు శివుఁ డిట్టులనె వత్స! యరయు విధిని
జగములకుఁ దొలివేల్పును జంక కితని
వాఁడియసిధారఁ గొలువు జన్నంబు మీఱ
ననుడు విధి కేశ్యమున్ బట్టి యతఁడు వేగ. 360

క. ఏ శిరమున బొంకాడెనొ, నా శిరమున్ జదిపి త్రెక్కి నవశిరంబులనున్
నాశము సేయఁగఁ గడు నా,వేశముతోఁ గత్తి నెత్త విధి యార్తుండై. 361

చ. మదమును బాసి "భో వరద! మాం కరుణాకర పాహి" యంచుఁ ద
త్పదముల వ్రాలె వెన్నుఁడును భర్గునిఁ జేరి నమస్కరించి పెం
పొదవఁగఁ గావు మింక నజు నూడఁగఁ జేసితి పావము స్తముఁగా
సదయుఁడ! నీవుగా కెవరు సాఁకఁగలా రిటు లార్తపాలనా! 362

గీ. అని నుతించినయంత దేవాధినాథుఁ, డపుడు భైరవు వారించి యజున కనిరు
గొప్పకోసరమై యిట్లు తప్పుదారి, తొక్కితివి గాన నిప్పుడీ పొక్కు నూపె.

---

* శివపురాణే - విద్యేశ్వరసంహితాయా మష్టమాధ్యాయే - శివః.
శ్లో॥ వత్స సోఽయం విధిస్సాక్షా జ్జగతా మాద్యదైవతం। నూనమర్చ్యయుఖడ్గేన శిగ్రేణ జవశాపరం॥

....* యజ్ఞాంతంబులందక్క బ్రహ్మ కపూజ్యత విధించుట *....

ఉ. ఇంతియకాదు నీకు గుడి • యెవ్వరు గట్టరు పూజసేయఁబో
రెంతయుఁ దావకోత్సవము • లెవ్వరునున్ బొనరింప రింక య
జ్ఞాంతములందుఁ గర్మనిచ•యాంతములందును నీకుఁ బూజఁ గా
వింతురు లేకయున్నఁ జెడు • విశ్వమునన్ సకలక్రియాతతుల్. 364

వ. అని యిట్లఖిలేశ్వరుండు బ్రహ్మయెడ నిగ్రహానుగ్రహంబులు బఱపి కూట
సాక్షియగు కేతకిం గాంచి యిట్లనియె. 365

—* శివుఁడు కేతకిని శపించుట *—

క. కేతకి! యంహోభీతిని, ఖ్యాతినిఁ బోవిడిచి కల్ల•లాడితి విట్టుల్
పాతకి! నిను నేఁ దాఁకను, నీతముగా నాదుపూజ • నీకు వెలియగున్. 366

క. అని శపియించినఁ గేతకి, మనమున నారటము నొంది • మన్మథహరుఁ గ
న్గొని దేవర! క్షమియింపుం, డనదపయిన్ గినుకదగునె • యధిపున కెందున్.

గీ. నలువమోమాటమునఁ జెట్ట • నాకుఁ బొడమెఁ
జాపలంబునఁ దవిలి య•సత్యవచన
మాడితిని నేను మన్నించి • యభవ! కరుణఁ
బఱపు శాపంబుఁ ద్రిప్పుము • గరిమ దనరం. 368

చ. అని యిటు నేలవ్రాలి శరణాగతయై బ్రతిమాలు కేతకిన్
గని హరుఁ డిట్లనెన్ దృఢము•గా నినుఁ దాఁకను నేను మత్కుటుం
బినియుఁ దనూజులున్ బ్రమథ • వీరులు దాల్తురు పొమ్మనెన్ ముదం
బునుగని యంత నయ్యెడియుఁ • బోయెను శంకరులీలఁ బాడుచున్.

....* బ్రహ్మవిష్ణ్వాదులు తేజోలింగంబుఁ బూజించి వరము లొందుట *....

గీ. అపుడు హరియు విరించియు•నఖిలదేవ, గణము లర్చనవస్తువ•ర్గంబుఁగూర్చి
యభవలింగంబుఁ బూజింప•నాదరమున, హరుఁడు వరమిత్తుఁ జెప్పుఁడన్న•నలరి వారు

క. ఈలీల దేవవల్లభ!, యీలింగాకృతిని నలరు•మిట నిశ్చలనన్
పాలింపుమది శివుఁడు తే,జోలింగమనంగ నుందు • సూక్ష్మాకృతినై. 371

వ. అనాద్యంతంబగు నీయాకారంబును మాటుపఱచి సూక్ష్మలింగంబునై యఖిల
జనార్చనంబులఁ గొనుచు నెల్లలోకంబులవారికి భోగమోక్షంబు లిచ్చు

చుందును. అగ్నిపర్వతసదృశంబైన లింగంబునై యిందు మార్గశీర్షార్ద్రానక్షత్రంబున నుద్భవించుటం జేసి యీక్షేత్రం బరుణాచలంబున ఖ్యాతిజెందు నిట తీర్థంబు మహత్తరంబై భుక్తిముక్తిజనకంబై తనరారు నిందు మార్గశీర్షార్ద్ర యందు నన్ను దరిసించినవారు నాకుఁ గుమారతుల్యులై యొప్పుదురా దినంబున నన్నుఁ బూజించినవారలు వాగగోచరంబగు ఫలంబు నొందుదురు. మఱియిందలి దానహోమజపంబులు కోటి గుణితంబులై ఫలంబు లొసంగు మామకీనంబులగు క్షేత్రంబులందెల్ల నిది శ్రేష్ఠతరంబై విరాజిల్లుచు జనంబుల కెల్ల స్మరణమాత్రంబున మోక్షసాధకంబై వెలయునని నొడివి పరమశివుం డంతర్ధానంబు నొందె నంత హరివిరించులు నఖిలసురలును మురియుచుఁ దమ ధామంబులఁ జేరి రీలింగోద్భవచరిత్రం బెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారికిఁ బరమేశ్వరుండు సకలశ్రేయంబు లొసంగుననుడు మునులు సూతునకు మహాత్మా! మున్ను శివలింగంబు నర్చించి శ్రేయోబలంబులఁ గొన్నవారెవ్వరో యట్టివారిని వరుసగా వినఁదలతు మెఱిఁగింపుమనుటయు సూతుం డవ్వారికిట్లనియె.

— * శివభక్తానుక్రమణిక * —

క. రమతో హరియును వాణీ, రమణీమణితోడ నజుఁడు ♦ రహిని వశిష్ఠా
దిమునులు సధర్మిణులతోఁ, గమలహితాహితులు మున్ను ♦ గాఁగల గ్రహముల్.

క. కుంభభవుఁ డాత్మసతితో, జంభారిప్రముఖులైన ♦ సర్వదిశేశుల్
కుంభిని ముదకముఁ దెచ్చిన, యంభోజజనిభుఁడు గౌత ♦ మార్యుఁడు సతితోన్.

సీ. దూర్వాసుఁడును నల ♦ యాజ్ఞవల్క్యుండు నారద,ముని బృహస్పతి శక్తి ♦ ముని పరాశ
రమునియు నల్లపా ♦ రాశరి శుకుఁడును, భార్గవుండు దధీచి ♦ గర్గఋషియు
వామదేవుఁడుయాజ్ఞ ♦ వల్క్యుఁడు జైమిని, యుపమన్యుఁడునుశిలా ♦ దోగ్రమూర్తి
నందికేశ్వరుఁడుసా ♦ నందుఁడత్రిమృకండ,మునియు మార్కండేయ ♦ మునియు గాధి

గీ. జుఁడును జమదగ్ని పరశురా ♦ ముఁడును శ్వేత
కేతుఁడును శౌనకాది వి ♦ ఖ్యాతఋషులు
లింగపూజను సల్పి సి ♦ ద్ధింగనిరి మ
హామహులు వారిఁ దలఁచిన ♦ నఘము దొలఁగు. ౬౭౫

క. మఱి యష్టవసువులును దుం,బురుఁడును గంధర్వసాధ్య ♦ ముఖులెల్లరు గి
న్నరులును జారణులును గిం,పురుషులు శివలింగమూర్తిఁ ♦ బూజించి రొగిన్.

క. నరనారాయణఋషులు బదరకాననమందుఁ దనరి ♦ దారుణనిష్ఠన్
పరమేశ్వరలింగంబును, నిరతమునున్ గొలుచుదురు ము♦నివరేణ్యమణుల్!

గీ. శేషవాసుకి తక్షకుల్ ♦ శ్రీపవాహ
నంబయి యెసంగు నల సుప♦ర్ణప్రభుండు
ఘనుఁడు స్వాయంభవుండునౌ ♦ మనువునుం బ్రి
యవ్రతుండును నాతని ♦ యనుజుఁడెలమి. 378

వ. మఱియు నౌత్తానపాది యగు ధ్రువుండును వృషభుండును భరతుండును శివ
లింగంబులఁ బూజించి సిద్ధులంగాంచి రిఁకను. 379

చ. మునుకొని యా హిరణ్యకశి♦పుండుతదాత్మజుఁడున్ విరోచనుం
డనఘచరిత్రుఁడైన బలి ♦ యాతని పుత్రుఁడు బాణదైత్యుఁడున్
ఘనుఁడగు రావణాసురుఁ డ♦కల్మషుఁడైన విభీషణుండు నిం
పున శివలింగపూజనముఁ ♦ బూన్కి నొనర్చి రనారతంబునన్. 380

సీ. వైవస్వతమను వి♦క్ష్వాకు కకుస్థ మాంధాతలు ముచికుంద ♦ ధరణినాథుఁ
డా హరిశ్చంద్రమ♦హారాజు కల్మషపాదుండు సగరభూ♦పాలకుండు
అల భగీరథుఁడు ఖ♦ట్వాంగుండును దిలీపనృపుఁడు రఘుండ జ♦నృపతి దశర
థనృపాలకుండును ♦ దాశరథియు ననుజులును దత్పుత్రులు ♦ సూర్యవంశ

ఆ. రాజవర్యులెల్ల ♦ రాజవంశాగ్రణి
యగు పురూరవుండు ♦ నసముఁడైన
నహుషుఁడును యయాతి ♦ నలుఁడుఁ జంద్రాంగదుం
డల్ల పాండునృపతి ♦ యతనిసుతులు, 381

క. శ్రీకృష్ణుఁడు ప్రద్యుమ్నుం,డా కృష్ణునిఁ జెనయు సాంబుఁ ♦ డల్లజనకను
శ్లోకనృపాలుండు వర, శ్రీకజరాసంధనృపతి♦శేఖరుఁడెలమిన్. 382

వ. వీరువా రననేల? సుప్రసిద్ధమహాపురుషు లందఱును దత్సతీమణులును 383

క. శివలింగపూజనంబును, నవధానముతోడఁ జేసి ♦ యా యా సిద్ధుల్
వివిధసుఖంబుల ముక్తిని, భవమును నార్జించి రట్లు ♦ పావనచరితుల్. 384

వ. ఇంక నేమి వినఁగోరుదు రనిన సూతునకు దయాళూ! తనివిచాలదింకను గొన్ని
లింగవిశేషంబుల నెఱింగింపు మనుటయు సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 385

—* అంధకేశ్వరలింగచరిత్రము *—

చ. సాగరతీరమందు నొక ♦ చండబిలంబున నంధకుం డనా
వ్రేఁగగు రక్కసుం డొకఁడు ♦ వీరుఁడు సర్వసురాళిఁ గొట్టి త
ద్భాగతసర్వసంపదలఁ ♦ బూర్తిగఁ గైకొని యెల్లవారలన్
గ్రాఁగఁగఁజేసి తద్ధనముఁ ♦ గావలుఁడై కొనుచుండె నుద్ధతిన్. ౩౮౬

క. పవలున్ రాతిరి గర్తము, న వసించుఁ దదీయ హితజనంబులతోడన్
వివిధజను లులుకుదురు దా, నవుఁ డేతెంచునొకొ యని మనంబుల నెపుడున్

వ. అంతఁ గొంతకాలంబు చనినంత

ఉ. దేవతలంతగూడి కడుఁ ♦ దెంపు మెయిన్ శివుఁ జేరి మ్రొక్కి య
క్కావలుఁడైన యంధకుని ♦ ఘాతుకరీతినిఁ దెల్పి యబ్బలున్
జావఁగఁజేసి లోకముల ♦ సాఁకుమనంగ ననంగశాసనుం
డావగఁ బావఁగోరి దనుజాగ్రణి ధామముఁజేరి ధీరతన్. ౩౮౮

క. సురల ననికిఁ బురికొల్పిన, హరునానర వారు దురమునం దంధకునిన్
దఱుముడు దనుజుఁడు గర్తముఁ, దఱియగఁ జన హరుఁడు వాని దర్పం బడఁగన్.

గీ. లాఁగి శూలం బెదఁ గ్రుచ్చ ♦ లావు సెడి ద
నుజుఁడు గూలుటఁగని సురవ్రజము వాని
యంత్యదశ నీదు దరిసెనం ♦ బమరెఁ గాన
వాని ధన్యునొనర్పు కృపానిధి! యన. 390

వ. దయార్ద్రహృదయుండగుచు మహేశ్వరుం డద్దైత్యుం గాంచి నీవేమి వాంఛింతు
విచ్చెదఁ దెలుపుమనిన నవ్వాఁ డిట్లనియె. 392

క. నాపేరట లింగమువై, యీ పారావారవరసమీపస్థలియం
దోపరమేశ్వర! వెలయుము, నీ పరమకృపావిభూతి ♦ నెగసి వెలుఁగగాన్.

వ. అనిన శంకరుం డామోదించి వాని దేహము నాగర్తమందుఁ ద్రోచి తా నందు
నంధకేశలింగం బను పేరితో వెలసె నంధకుండు శివసాయుజ్యంబునొందె నీక
నా యంధకేశలింగంబు త్రిభువనపూజ్యంబై యెసంగె నా లింగంబు భక్తితో
నాఱునెల లర్చించువారలకు సర్వసిద్ధు లొనగూడు. వత్సరార్థ మర్చించినవారు
దేవలకశ్రేష్ఠులగుదురు. 394

—* సుదర్శనుని చరిత్రము *—

చ. వరగ దధీచి నాఁగనొక ♦ బాఁపఁడు సంతత మంధకేశభా
స్వరతరలింగ మర్చనము ♦ సల్పుచు జీవనవృత్తికై యతం
డరిగె మఱొండు గ్రామమున ♦ కాత్మజు నచ్చోట నుంచి, వాఁడునుఁ
బరవిగ లింగపూజనము ♦ సల్పుచునుండె యథాక్రమంబుగన్. 394

ఉ. పేరు సుదర్శనుం డనుచుఁ ♦ బిల్తురు వాని, దుకూలనాఁగఁద
న్నారి నికృష్టవంశ్యయగు ♦ నాతుక పెన్మిటి నాత్మవశ్యనిన్
గా రచియించె నాతఁడును ♦ గాంతకులోఁగి మెలంగుచుండు న
వ్వారికి నల్వురాత్మజులు ♦ వర్ధిలుచుండిరి యంతమీఁదటన్. 395

వ. కొంతకాలంబునకు సర్వజనసేవ్యంబును మహాపర్వంబును నగు శివరాత్రి యరుదెంచిన. 396

సీ. ప్రొద్దుప్రొద్దున లేచి యా ♦ భూమిసురుఁడు, శివునికో వెల కేగుచోఁ ♦ జెలువయద్దు
కూలపెన్మిటి నొడిసి నన్ ♦ గూడి సురత, సౌఖ్యమొనరించిపోవు మోచ్చటికినేని,

క. అని వేగ బలాత్కారం, బొనరించిన నాతఁడట్లె ♦ పొందుగ సౌఖ్యం
బొనరించి యంతగుడికిన్, జని యర్చన చేసె శివుని ♦ జనములు సూడన్. 398

వ. అంత శివుండు క్రుద్ధుండై.

—* శివుడు సుదర్శనుని శపించుట *—

శా. ఓరి దురాత్మ! కల్మష ♦ మదోద్ధత! హీయచరిత్ర! నేఁడిటుల్
నారినిఁగూడి స్నానము నొ ♦ నర్పక యే ననుఁబూజఁ జేసితే?
ధీరత యెల్లఁ గోలుపడి ♦ తేజము మాలి జడత్వమొందుమా!
నారియునున్ మదంబఱి మ ♦ నంబునఁ గుళ్ళునుగాక జెచ్చెరన్. 399

వ. అని శపియించిన నాతఁ డట్లే యున్మత్తుండయ్యెఁ దత్పత్నియునుఁ బరితపించుచుండె నంత గ్రామాంతరమున నున్న దధీచి యెఱింగి యాతురుండై వచ్చి కొడుకున్ గాంచి కోడలి యవివేకకృత్యంబున కనుతాపంబొంది విషాదంబుతో

గీ. శివుఁ డొనర్చిన శిక్షకు ♦ శివ వినాగఁ
బెఱలు దప్పింపలేరని ♦ ప్రియము మెఱయ

నంబికను భక్తిఁ గొలువఁగ • నార్య యపుడు
వచ్చి వరమిత్తు ననుచు న•బ్బాడబుండు. 401

చ, తనయునివృత్తమంతయును • దాఁచకఁ దెల్పి యొకేని వాని వ్యా
ధినిఁ దొలఁగించి ప్రోవుమనఁ • దేఁకువతో శివురాణి యట్లునే
యను శివుసాయ మర్థిఁ బడ•యనే వలె శంకరు నిష్ఠఁ గొల్వుఁడీ
యనఁగనె వార లీశ్వరుని • నాదర మొప్ప భజింప నాతఁడున్. 402

—* పార్వతీదేవి సుదర్శనుని వటువు నొనర్చుట *—

సీ. వేగవచ్చిన శివయు న•వ్విప్రసూను, దారకునొనర్చి శివుని యు•త్సంగమందుఁ
జేర్చి ఘృతధారస్నాతుని•జేసి యొక్క, జన్నిదంబును మెడ వైచి•సత్కారమున.
తే. శివగాయత్రీమంత్రము, నవిరళకృపఁ జెప్పి విభుని • కార్యా! స్వతనూ
భవు వీనిఁగావుమనుచు న, భవుఁ డామోదమున ననియె • బాలకుతోడన్.
గీ. భక్తులిల నాకొసంగిన • వస్తురాజి, నెల్లఁ గొనుచుండు మఘము నీ•కేమిగాదు
నాసమర్చనమున భవా•నీసమర్చ, నమున మఖ్యుండవగుచున•ండుమఁ జగమున
క. ప్రాజాపత్యంబున నీ, భోజనమే సిద్ధిఁగూర్చుఁ • బొసఁగకయున్నన్
రాజిల దావ్రతము సెడున్, యోజింతురుగాక యటుల • నుర్విజనంబుల్.
క. స్నానము మఱికను వస్తుల, మానటులన్ దిలకముంచు • మాస్యతలమునన్
మానకు మిఁక శివసంధ్య న, నూనమతిన్ నా సమర్చ • నొనరింపు పొరిన్.

వ. ఇట్లయిన నీ యఘమంతయుఁ దొలంగి భద్రంబగునని సర్వేశ్వరుం డనుగ్ర
హించినంతఁ బరమేశ్వరియు నానందంబున వాని నంధకేశార్చనంబున నుంచి
తత్పుత్రికుల నల్వురువటువుల నాల్గుదిక్కులకు శివార్చనయందు నియుక్తులన్
జేసి వారల కభీష్టవరంబులిచ్చి యంతర్ధానంబునొందిరి. శివానుగ్రహంబున
నవ్వారు విస్తరించి రిఁకఁ దపోవ్రతంబుల వెడఁబాసి దేవలకులనఁ బేరుంగాంచి
రైన నీశ్వరశాసనంబునఁజేసి వార లీశ్వరపూజయం దగ్రిణులైరి. ఆదియం
దవ్వారిపూజ గానియప్పు డవ్వారును బూజింపఁదగ దట్లు పూజించిరేని
యప్పూజ నిరర్థకంబగు. మంచియేనియుఁ జెడ్డయేనియు వటువును బరిత్యజింపరా
దిఁక బ్రాజాపత్యవ్రతంబున నీ వటుభోజనంబు వ్రతసంపూర్తిన్ బొనరించు
నద్దాని వినుం డంధకేశలింగ పరిసరపురంబందు భద్రుండను నొక్క నృపుండు

క. ప్రాజాపత్యవ్రతమును, నోజన్ సలుపంగ శర్వుఁ • డొక ధ్వజమిడి యీ
భ్రాజద్ధ్వజము నుషస్సుల, రాజేంద్రా! యెత్తుమరల • రాత్రులనొరగున్.

ఆ. వ్రతముజరుగకున్న • ధ్వజమిది యొరగదు, చూడుమనుచుఁ జెప్పి • శూలపాణి
చనియెఁ బార్థివుండు • సల్పుచుండెను వ్రతం, బహరహంబు నీశ్వ • రార్చనమున.

క. తెలవ బాపలు సాపడ, లీలన్ ధ్వజ మొరగునట్టు • లే వడఁగొక చే
నోలిమొదల్ గుడిచిచనన్, వైశంబుగఁ బుడమినొరగె • ధ్వజ మబ్రముగాన్.

చ. అదిగని రాజవర్యుఁ డెద • నబ్బురమొంది మనీషులున్ గడున్
విదులగు బ్రాహ్మణోత్తములఁ • బిల్చియ నెన్ భవదీయ జగ్ధియాఁ
బిదపధ్వజంబు వ్రాలు నిది • వింతగ నేఁ డెటొ ముందువ్రాలె మీ
ర్మదిఁ బరికించి చెప్పుఁడన • మంచిగ యోజనచేసి వారలున్. 412

క. వటుఁడొకఁడు ముందుభోజన, మిట చేసి చనెన్ శివాజ్ఞ • హెచ్చగువాఁడీ
చటులవ్రతమున దానన్, స్ఫుటముగ నాధ్వజము వ్రాలెఁ • బుణ్యచరిత్రా! 413

క. చండీపుత్రులు వారలు, నిండించుఁ దదర్చ పేర్మి • నీలగళునకున్
జండీ దేవికి నవిరి ప్ర,భుండలరెఁ బ్రజల్ యశంబు • భోరుకొన నొగిన్. 414

వ. ఇట్లంధకేశలింగచరిత్రంబును వటుకోత్పత్తియు మీకెఱింగించితి నిఁక నత్రీశ లింగచరిత్రంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 415

— * అత్రీశలింగము * —

ఉ. కామదమంచుఁ బేర్పడిన • కానన మొక్కఁడు దక్షిణావనిన్
రామగిరీట్సమీపమున • రాణఁదనర్పుచునుండె నచ్చటన్
దామరసోద్భవోద్భవుఁ డు • దారతపోనిధి యత్రియుండెఁ ద
ద్భామ పతివ్రతావ్రతవి • ధానమునౌ ననసూయతోడుతన్. 416

ఉ. ఛాత్రులు పల్వు రెప్పుడుట • జమ్మున వేదములన్ బఠింపుచున్
శ్రోత్రసుఖంబు సేయుచు వి • శుద్ధమతిన్ దనుఁ గొల్చుచుండఁగా
నత్రిమహామునీంద్రుఁడు ని • జాంగనయౌ ననసూయతోడ నీ
ధాత్రిని నేరెఱుంగని యు • దాత్తతపం బొనరించుచుండఁగాన్. 417

గీ. దైవవశమున నూఱేండ్లుఁ • దారుణంబు
గా ననావృష్టి యగుడు వృ • క్షంబులెల్ల

నెండె నెచ్చోటఁ దడిలేక • యుండెఁ బుడమి
నెల్లజంతువు లెచటికో • యేగె వగతో. 418

గీ. నిత్యవృత్తికి లేదయ్యె • నీరమెందు, వేడిగాడ్పులు చెలరేఁగి • వీచుచుండె
నెందు హాహారవంబులే • యెసఁగుచుండె, నంత ననసూయ మగనితో • నని యెనిట్లు.

క. వినఁజాల నార్తనాదము, గనఁజాలఁ బ్రజాతిదాహ • కష్టంబుల నిం
కను నే సహింపజాల న, నిన శివుని దలంచి యట ము • నివరుం డంతన్. 420

—* అత్రిముని తపస్సమాధి నొందుట *—

క. భీమంబగు దుర్భిక్షము, నామెయిఁ బరికించి శ్రీప్ర • మప్పుడె ప్రాణా
యామము చేసి సమాధిన్, నేమమునన్ జెందియుండె • నేటగు తపమున్. 421

వ. అంతేవాసు లందఱుఁ గలిదప్పుల వందుర యెద్దడి నెదురలేక యెందేనిఁ జని
రంతమీఁద. 422

మ. అనసూయాసతి జీవితేశ్వరుని న • త్యంతంబు సేవింపుచున్
గొనబౌ మృన్మయలింగ మొక్కఁడు గడున్ • బొంకంబుగాఁ గూర్చి పా
వనమంత్రంబులఁ గొల్చుచుండె సతమున్ • భావోపచారంబులన్
దనుజల్ గొందఱు తత్తనూజ్జ్వలత కా • త్మన్ బొక్కి కామార్తులై, 423

ఉ. ఆమెను దారసించి చటు • లాగ్ని విధమ్మునఁ జిమ్మ తచ్ఛవి
స్తోమముచేత నోరసిలి • సోలి యడల్గొని పాఱి రప్డు స
ర్వామరబృంద మద్దిగని • హర్షము నొంది తదీయమా వనిన్
బ్రేమిడిఁ జేరి చూచిరి వ • రేణ్యుల నమ్మని నమ్మ నీట్సతిన్. 424

—* గంగా శంకరు లనసూయాభీష్టంబుఁ దీర్పఁదలఁచుట *—

చ. కని మునిసేయు నత్తపసు • కన్న మునీంద్రునిరాణి సేయు పూ
జనము ఘనమ్ముగా నరసి • చాలఁగ వారల సన్నుతించి వ
ర్యాన దివికేగి రందొఱు వి • యద్ధునియున్ హరుఁడున్ మనంబులన్
మునిమిథు నేప్సితంబులను • బొందుగఁ గూర్పఁదలంచియుండఁగాన్. 425

క. మునియుగ తపములు మొదలా, దినమున కేఁబదియునాల్గు • దీరెను సమలం
తను నేని వృష్టియొనరదు, ముని యుగ్మమొనర్చుచుండెఁ • బూనిక తపములన్.

ఉ. అంతనె యత్రిమౌని తన ♦ ధ్యానము దించి పురంధ్రితోడ న
త్యంతము దప్పి పుట్టెను గ♦యమ్మునఁ దెమ్మదకమ్మనాన్ మునీ
ట్కాంత కమండలంబుఁగొని ♦ కాన జలంబును గాన కాత్మలోఁ
జింతిలె నేమిసేతు? నెటఁ♦జేరుదుఁ? గాంతుని దప్పిఁ దీర్పఁగాన్. 427

—* గంగాదేవి స్త్రీరూపముతో ననసూయకు దర్శనమిచ్చుట *—

ఉ. లేదుదకం బొకంట నని ♦ లేమ మనం బురియాడుచుండఁ గా
లూదక యందు నందుఁ గను♦చుండఁగ స్వర్ణది యొక్క నాతియై
యాదృతి నమ్మునీశ్వరుని♦యంగన వెన్కకు నిల్చి సాధ్వి! నీ
కేది ప్రియంబు సెప్పు మది ♦ యిచ్చెద వచ్చితి మెచ్చి నిన్నిటుల్. 428

క. నీ నెలవున్ గదుఁగూరిమిఁ, జేసెదఁ జెప్పుమమ్మ! యిట్లు ♦ శివసేవనమున్
నీ సామి సేవనంబును, వాసిగ నొనరించినట్టి ♦ పావన వెలమిన్. 429

క. అనుడు మునిసతియు వెనుకకుఁ, గని యాపెన్ జూచి పల్కెఁ♦గమలనయన! యెం
దుననుండి వచ్చితివి? నీ, ఘనత నొకింతయును దెల్పఁ♦గాఁదగు ననినన్. 430

ఉ. గంగను నేను గోర్కు లడు♦గన్ దగు నన్న మునీంద్రపత్ని సా
ష్టాంగము గాఁగ మ్రొక్కి జల♦మడ్గఁగఁ గర్తముఁ జేయు నీరముక్
బొంగుగఁ గూర్తునాఁ దపసి♦బోటి యటుల్ పొనరించె గంగ యు
ప్పొంగుచు నింపెఁ దత్క్షణమె ♦ పుణ్యజలంబును గర్త గర్భమున్. 431

గీ. అపుడు జలము గమండల♦మందు నింపి, కొని యునప్రభధుఃకి మ్రొక్కి ♦ యని యెనిట్లు
తల్లి! నా పతి వచ్చు నీ♦దండ కిప్పు, డంతవఱ కీవు గృపనిట ♦ నాగవలయు.

—* అత్రిముని యుదకముఁ గ్రోలుట *—

క. అన వల్లె యన నాపెయుఁ, జని సలిలము మౌనికీయ ♦ సత్వరమున న
య్యనఘుఁ డుదకమును ద్రావి ముదిని నలరి జలంబు లెందుఁ♦దెచ్చితి వబలా!

చ. ఎపుడెవు డీవొసంగు జల♦మిట్టిది కా దమృతోపమానమై
తపనము సేయు నాహృదయ♦దారుణపీడ హరించె నిద్ది యీ
విపినమునందు దుర్లభము ♦ వేయినుడుల్ పనియేమి నీవిఁకన్
జెపుమెటనుండి తెచ్చితివొ ♦ చెల్వరొ! యిమ్మధురోదకంబులన్. 434

చ. అనియడుగంగ నాపె హృద♦యంబునఁ దర్కము చేసె వాస్తవం
బును దెలుపంగ నాకడిమి ♦ పొల్పును దెల్పిన యట్టులౌను గ

ల్లను నుడువంగ నయ్యది దలంపఁగరాని యఘంబగున్ గటా!
యొనరఁగ జీవితేశ్వరున • కొప్పగ నట్లు వచింతునీయెడన్. 435

క. అని యనసూయాసతి నెమ్మనమున యోచించి తమదు•మహిమమువలనన్
ఘనమగు శివకృపవలనన్, మనవనమునఁ జేరె గాంగ•మధురోదకముల్. 436

గీ. అనిన నత్రియు నేఁ గాంతు • ననుచు మురిసి
రాఁ దదీయప్రియయుఁ గర్త•రాజనికట
మునకు నేతేరఁ గనుపట్టెఁ • బూర్ణసలిల
రుచిరమై చెలువొందు స•రోవరంబు. 437

వ. కనుంగొని బిరాన యం దత్రిముని ప్రీతుండై స్నాతుండై నిత్యకర్మంబు లొన
ర్చికొనియె ననసూయయు నవగాహనంబుచేసె నంతఁ బరమేశ్వరుండును స్వర్ధు
నియు దర్శనంబిచ్చి యత్రిమునిని ననసూయను ప్రశంసించి వరంబులిచ్చెద
మడుగుఁ డనిన ననసూయ గంగ కిట్లనియె. 438

— * అనసూయ గంగ నెల్లప్పు డట వసింపు మనుట * —

క. తల్లీ! యీ తాపసవని, నెల్లప్పుడు మఱచిపోయ • కీవుండవలెన్
జల్లఁగ నాయెడఁగల కృప, ఫుల్లాంబుజనయన! భువనములు•పొలుపొందన్.

క. లోకోపకారమును నగు, నీఁక కరుణాతిశయము • వెల్లివిరియఁగా
నీ కమనీయోదకముల, నీకానన్ సతము నిలిపి•తేని మహాత్మా! 440

చ. మునిసతి యిట్లుగోర నల • ముగ్ధశశాంకధరేష్టపత్ని స్వ
ర్ధుని యిటువల్కె నద్దము హ•రున్ భజియించిన పుణ్యమిమ్ము నీ
వనినయటుల్ పొనర్చెద మ•హాత్మ! పతివ్రత! యీపతివ్రతం
బున కెనరావు యోగములుఁ • బుణ్యములున్ దపముల్ జగంబునన్. 441

క. నీబోఁటి పతివ్రతచే, నాబోటులు శుద్ధిఁగాంత్రు•నా మునిసతి గా
రాబొప్ప నొక్కయేఁటను, దాఁబడయు శివార్చఫలముఁ•దడయక యిచ్చెన్.

వ. దేవధునియు ననసూయ గోరినయట్లు పుష్కరిణియందుఁ బుష్కరరూపంబున
సాన్నిధ్యంబు చేసియుండె నంత ననసూయాత్రులు మహేశ్వరు నిట్లు ప్రార్థించిరి

క. మందాకిని యెట్టుల మా, యం దాదరమొసఁగ నిందు • నమృతమయంబై
పొందికఁ జేరి వసించెనొ, యిందుధరా! యట్టులరసి • యీవుండు మిటన్. 444

క. అని యడుగ శివుఁ డటులెయని, యనసూయారచితలింగ ♦ మందుఁబ్రవేశం
బొనరించి జగము లేలెను, జను లత్రీశుఁడని పుడమిఁ ♦ జాటి యలరఁగా. 445

వ. అంత యథాపూర్వంబుగ వనంబంతయు బహుపల్లవపుష్పఫలాఢ్యంబై చెలు వొంది యెద్దడిఁబాసిన వలసఁబోయిన ఋషులందఱు మరలఁ దఱలివచ్చి శాంతి హోమంబులు నెరపి రపుడు ఘనాఘనంబులు సువృష్టి నాపాదించె మును లందఱానందంబునఁ బొదలి రిది యత్రీశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక నందికేశలింగో దంతంబును వినుండని సూతుండు మునులకిట్లనియె. 446

— * నందికేశలింగము—బ్రాహ్మణీచరిత్రము * —

క. రేవానదికిన్ బడమర,గా వర్తిలుతీరమందు ♦ ఘనతరశోభా
సేవితమగు కర్ణికనా, శ్రీవెలయుపురిన్ ద్విజుఁడు వ ♦ సించు నొకఁడిలన్. 447

చ. అతఁడు తనూజయుగ్మమున ♦ కర్థముఁబంచి యొసంగి యంగనన్
సుతులకు నప్పగించి శివు ♦ చోటగు కాశికి నేగి యం దనా
రతము హరున్ భజించి సుక ♦ రంబుగ నీశ్వరుఁజెందె నూరిలో
నతనిపురంధ్రి యాత్మజుల ♦ నారయుచుండెను గొంతకాలమున్. 448

సీ. అంతఁ గొన్నేఁడులకు బావ ♦ నమ్మరుజను
జెంది రోజుచు మృతివేళ ♦ సిద్ధమైన
నుసురు లుత్క్రమణంబు గా ♦ కుంటఁజూచి
యగ్రపుత్రుఁడు దరిసి యి ♦ ట్లనియె వేగ. 449

ఉ. అమ్మరో! నీదు చిత్త మిపు ♦ డక్కట! యేదొ కొఱంతఁజెంది యి
ట్లుమ్మలికమ్మఁజెందు నెద ♦ నున్న తెఱంగును దెల్పు నీ యభీ
ష్టమ్మును దీర్తు సత్యమనఁ ♦ జయ్యన నాపె దదస్థిరాసిఁ దూ
ర్ణమ్మగ గంగఁజేర్పుమని ♦ నందనుఁ డట్టులె చేతు నంచనెన్. 450

గీ. అంత బ్రాహ్మణి "హరహరా" ♦ యంచు నుసురు
విడిచెఁ గొడుకులునున్ విధి ♦ విహితముగను
శవమును దహించి యస్థిసం ♦ చయన మొనరఁ
జేసి కర్మల నన్నియుఁ ♦ జేసి రపుడు. 451

గీ. మాసికశ్రాద్ధ మొనరించి ♦ యా సుహాదుఁ
డనెడు విప్రాగ్రసుతుఁడు సు ♦ దినమునందుఁ

తల్లిఋణమును దీర్పఁగాఁ ♦ దలఁచి యుచిత
దానధర్మము లొనరించి ♦ తగినయట్లు. 452

క. తన భార్యాపుత్రులతో, ననుమతిఁగొని శివుని మనముఁనందుఁ దలఁచి యొ
క్కనిఁగూడఁ దోడుకొని గం,గనుగూరిచి తఱలె నస్థికాండముతోడన్. 453

క. నడిచి యొకయోజనము ఘా,నుఁడు గ్రుంకుచునుండ బ్రాహ్మణుం డొకపల్లెన్
బొడఁగాంచి చేరి యచ్చోటట, విడిసి యొకఁడుపాలు నింటి వేదికయందున్.

వ. సంధ్యావందనాదికర్మములను సలిపి సేవకునితోడఁ బవళింపుడు నప్పుడం దొక
వింత జరిగె నద్దానిఁ జెప్పెద వినుండు. 455

—* ధేనువు సాహసకృత్యము *—

ఉ. ఆ యెడలన్ వసించెడి ధరామరుఁ డొండొకయూరికేగి యా
సాయమునందె వేగ నిజసద్మముఁ జేరఁగవచ్చి యావుపా
లాయెడఁ బిండఁగోరి తనయాలినిఁ బిల్చి ఘటంబుఁ దెమ్మనా
నా యెలనాగ యిచ్చుడు రయంబునఁ గ్రేవును బాపి లాఁగఁగాన్

చ. అదియునుఁబోక బ్రాహ్మణుని ♦ యంఘ్రినిఁ ద్రొక్కఁగ నొప్పిఁజెంది య
ప్పదనున నాతఁ డాగ్రహముఁ ♦ బట్టి కడున్ వడి దానిఁగొట్టె న
మ్మొద వది గాంచి యశ్రుకణమోచనముల్ బొనరించె దుగ్ధముల్
బిదికి ద్విజుండు లోనికిఁ జనెన్ వృషపోతము మాత కిట్లనెన్. 457

ఉ ఏటికి తల్లి! యశ్రువుల ♦ నెంతయు రాల్చితి వింతవంత నీ
కేటికి దాపరించె నన నింతకు నెవ్వఁ డికేమి గావలెన్
గాటులు సెందఁగా నొడలు ♦ గాదిలిబిడ్డని బాఁదుచుఁడ నా
రాటము చెంది కుందదె శరంబు భరంబుగఁ జిత్త మాత్మజా! 458

వ. అనినలేఁగ యిట్లనియె.

క. తొలిజన్మంబున మదమున, సలిపినదోసంబు లురక ♦ చనునే? వానిన్
సొలయకఁ గుడువఁగ వలదే?, తొలఁగునె దోసంబులెందు ♦ దూతీనజననీ! 459

క. సుఖమును దుఃఖంబును నొం,డొకఁడొసఁగఁగ లేఁడు కర్మ ♦ మొసఁగునుస్వీయం
బిఁక వగవనేల? సర్వము, స్వకృతఫలఁబులని యెఱుఁగఁ ♦ జను దేహులకున్.

ఆ. అనిన సురభి యిట్టు • లనియెఁ గుమార! నీ, వనిన చందమంత • యును నెఱింగి
యున్నదాన నైన • నుడుగక మోహావ,శంబుఁ జేసి యిట్లు • జాలివడితి. 461

ఆ. అనుచు మరలఁ గనుల • నశ్రులు వెలిపుచ్చు, తల్లికనియె లేఁగ • తగునె మరల
ఎఱిఁగియెఱిఁగి యిట్టు • లేడ్వఁగా నమ్మరో!, యేమిసేయ దాన • వేడ్చె యిపుడు.

వ. అనిన ధేనువిట్లనియె.

ఉ. నావలె నీ ద్విజన్ముఁడు ఘ • నంబుగ దుఃఖముఁ జెంది యేడ్వఁగా
నావగ పాయు నంతకుఁ బొ • నర్చునిటుల్ పరితాప మిద్ది నే
నేవగనైన నీసుతు • నెల్లి వధించెద చూఁడునాఁగఁ దా
భావమునందు రోసి వెస • వత్సము ధేనువుతోడ నిట్లనెన్. 463

చ. మునుపటి బాములోఁ దురిత • మున్ బొనరించి పశుత్వ మొంది యి
వ్వనటను జెందినార మిఁక • బ్రహ్మవధం బొనరించి యిప్డు నూ
తనముగ భూరిపాతకముఁ • దక్కక చేకొనఁగాఁ దలఁప నీ
మన సెటులొప్పెనో? యెఱుఁగ • మాతరో! యాతపణంబు నందిటుల్. 464

క. తానెవరో? సుతులెవ్వరొ?, నానాబాంధవ సుహృజ్జ • నంబు లెవరొకో?
లోనరయ నెవ్వ రెవరిన్. గానరు సర్వులును గాంత్రు • కర్మఫలములన్. 465

సీ. కర్మమున జన్మ మొదవు న • త్కర్మనాశ,మైనఁ గాని లభింప దా • యమృతపదము
అందు దుష్కర్మ మొనరించు • నట్టివారి, కంతు లేక దుర్జన్మము • లమరుచుండు.

చ. అన విని యావు తా ననియె • నద్దురితంబును బాపునట్టి చో
టును మదిగుర్తెఱింగియె యి • టుల్ పొనరింపఁగఁ బూనినాననన్
విని యురకుండె దూడయును • వేదికపైఁ బకళించియున్న బ్రా
హ్మణుఁడు సువాదుఁ డద్ది విని • యక్కజ మొందె మదిన్ గడున్ గడున్. 467

వ. అంత

చ. తెలతెలవాఱఁగా బుడమి • దేవర యగ్రహనాథుఁ డాత్మజున్
బిలిచి కుమార! పాల్మొదవుఁ • బిండుము నేనొక యూరికేగఁగా
వలె నని చెప్పి పాంథుఁడగు • బాపనికిన్ దెలవాఱె యాత్రికై
కలువు ప్రయాణమన్న విని • చక్కఁగ నాతఁడు వింతఁ జూడఁగాన్. 468

గీ. తలఁచి "పోయెద నించుక • దడసి యిపుడె
నొకరించుక నాగిలియు • న్నాఁ" డనంగఁ

బోయె బ్రాహ్మణుఁ డంతఁ ద♦త్పుత్రికుండు
దూడగొని లాగి పిదుకఁబో ♦ దుగ్ధములను. 469

ఉ. గొడ్డు దటాలునన్ వటునిఁ ♦ గొమ్ములతో నుదరంబుఁ గ్రుచ్చి పై
కొడ్డుగ నెత్తి కూల్ప ధర♦కున్ ద్విజబాలుఁడు వాసెఁ బ్రాణముల్
బిడ్డనిపాటుఁ జూచి పృథి♦విన్బడి కూయిడెఁ దల్లి యెల్లరా
పడ్డను బాఁది బాఁది విడు♦వన్ జనె నయ్యది పేరెమొందుచున్, 470

ఆ. బ్రహ్మహత్యచేతఁ ♦ బాండురవర్ణంబు, తొలఁగి నలుపుఁజెంది ♦ తోఁచెఁబసర
మంత యాత్రికుఁడగు ♦ నాసుబ్రతుండును, భృత్యుతోడ దాని ♦ వెంటనరిగె. 471

సీ. ఆవది తోఁకయెత్తికొని ♦ యర్మిలి నర్మదఁ జేరి యందునన్
రేవలఘట్టముల్ విడిచి ♦ కేరుచు డగ్గఱి నందికేశలిం
గావసథోజ్జ్వలత్తటము ♦ నం దవగాహమునొందె బ్రహ్మహ
త్యావిలపంకమున్ దొరఁగి ♦ యంతనె వింతగనొందె శౌక్ల్యమున్. 472

చ. కనుఁగొని బ్రాహ్మణుండు మదిఁ ♦ గౌతుకమొంది కడిందిభక్తిఁ బా
వనతరతత్తటాంబువుల ♦ వాసిగ మజ్జనమొంది పోవుచుం
టను గని యొక్క దివ్యకుల ♦ నారి ద్విజన్మునితోడ బ్రాహ్మణా!
చనె దెట కీవు? సెప్పు మిఁక ♦ సత్యముదప్పక యన్న నాతఁడున్. 473

వ. తన యుదంతంబు నెఱింగించిన నద్దివ్యభామిని నీతల్లియస్థుల నీతీర్థమునందే యుంపు మద్దాన నీజనని దివ్యదేహంబునొంది శివలోకంబు సేరఁగల దిది వైశాఖశుద్ధసప్తమీదినం బీవాసరంబందు భాగీరథి యీతీర్థంబందుఁ సాన్నిధ్యంబుసేయు నని చెప్పి యంతర్ధానంబుసేయుటయు ధరామరుం డాపెను గంగాదేవిగా నెఱింగి మరలి తనతల్లియస్థులలోఁ జక్కసగం బత్తీర్థంబందు వేయ నంతలో నతనితల్లి దివ్యదేహంబునొంది గగనపథంబందుండియే కొడుకును గాంచియిట్లనియె. 474

చ. కొడుక! కృతార్థతన్ బొరసి ♦ కొంటివి ధన్యుఁడవైతి వేను ని
ప్పుడె సురలోకవాసమును ♦ బొందెద నీ కెడలేక సౌఖ్యముల్
దొడరెడు పాడిపంటలును ♦ దొడ్డగ భాగ్యము సేకుఱున్ గడుఁ
గడు భవదీయవంశ మిలఁ ♦ గాంచును వృద్ధి నఖండరీతిగాన్. 475

గీ. ఇట్లు వలుమఱుదీవించి • యింద్రలోక, మరిగి చిరకాల మట సౌఖ్య • మంది పిదప
బరమశివకృపఁ జెందె ని • ర్వాణలక్ష్మి, బావఁ దదిగాంచి విస్మయం • పడీముదమునఁ

వ. తక్కిన సగమస్థలనుగూడ నాతీర్థంబ దే వేసి సేవకునితోఁ దనపురంబుఁ జేరె నసుడు మునులు మహాత్మా! నందికేశలింగ చరిత్రంబును వైశాఖ శుద్ధ సప్తమీ తిథియందు మందాకిని యత్తీర్థంబుఁ జేరుటకుఁగల కారణంబును జెప్పుమనుడు సూతుం డిట్లనియె. 477

—* ఋషీకాచరిత్రము *—

చ. ఋషికయనాఁగ నొప్పుడు మ • హీసురవర్యకుమారియొక్క బల్
సుషమతనూజ్జ్వలాంగి విధి • చోదన బాల్యవితంతువై కడున్
ఋషికులమెల్ల మెచ్చఁగ స • మిద్ధతపం బొనరించుచుండెఁ గ
ల్మషహృదయుండు మూఢుఁడను • మాంసభుగగ్రణియొక్కఁ డాపెపై 478

చ. వలపును జెంది పంచశర • భల్లవిదారితచిత్తుఁడై వడిన్
జెలువను డాసి తన • చిత్తముఁ దెల్పి బలాత్కరింప స
త్కులజ శివార్చనాపరయుఁ • గోవిదయై యలరారు నాపె య
క్కలుషు ననాదరింప వెసఁ • గన్నును మిన్నును గాన కాతఁడున్, 479

సీ. పై కొన నుద్యమింప ద్విజ • బాలవితంతువు దిక్కుమాలి య
ప్పోకిరికిన్ హితోక్తులను • బోధనొనర్చియు లబ్ధిలేమికిన్
లోకశరణ్యు శంకరుని • లోనఁదలంచి తదీయనామగా
నైకమనంబుతో నిటులు • నాయను నాయను యంచు భీతియై. 480

—* మధురగతిరగడ *—

శివ శివ శివ శివ • శివ శివ శంకర!
శివ శివ శివ శివ! • శివమునికింకర!
కవిజననుతపద • కంజసముజ్జ్వల
రవిశశినయన! హి • రణ్యతనూజ్జ్వల!
శ్రీకర! దయ నిటు • చిన్మయము నావయి
వీఁక నసురఁ దెగ • వేయుము ప్రావయి
తేఁకువఁ గొనుమీ • దివ్యజిత్తమున
నీ కెవ రెదురు త్రి • నేత్ర! మొత్తమున

నీ పదంబులకు ♦ నెక్కొని మ్రొక్కెద
నాపదఁ బాపిన ♦ నభవా! దక్కెద
వాదమేల? పెఱ♦వానికిఁ జిక్కదు
మీఁదటఁ గనుఁగొన ♦ మిత్రికి డక్కదు
తలకొనఁజాల న♦ధర్మము దేవర!
యలవునఁ జేరి కృ♦పాకర! ప్రోవర
శంకర శంభో! ♦ శరణుఁ జేసెదను
పంకజారిధర! ♦ పదము డాసెదను
సంకటహర! నిను ♦ సారెకుఁ దలఁచెద
హంకృతివిడి నీ ♦ యడుగులఁ గొలిచెద
కావఁగ రావే ♦ కరుణామూర్తి!
ప్రోవఁగ నీవే ♦ పూరితకీర్తి!
నా నేరమినిఁ గ♦నందగ దిత్తఱి
నీ నెఱఁ దప్పిన ♦ నీల్గుదు బిత్తరి
నీవే తాత్రివు ♦ నీవే నేతవు
నీవే దాతవు ♦ నీవె విధాతవు
భక్తురాల నీ♦పాలఁబడితి నిఁక
శక్తిపతీ! వే♦సాఁకుము గొంకక
యొప్పరికించిన ♦ నొప్పనె నీకది
తప్పదు నీకిఁకఁ ♦ దారసింప కిది
రమ్మిఁక రమ్మిఁక ♦ రాజభూషణుఁడ!
నమ్మితి నిన్నా♦మ్నాయభూషణుఁడ!
గౌరీకాంతుఁడ! ♦ కలుషవిదారుఁడ!
శ్రీరమణాదిక! ♦ చిత్తవిహారుఁడ!

—* శివుఁడు రక్కసునిఁ జంపి ఋషీకకు వరంబు లిచ్చుట *—

క. ఆర్తితో నిట్లు వేడఁగ ♦ హరుఁడు వేగ, భక్తరక్షణదాక్షిణ్యా♦భంగులలర
వచ్చియసురనువీక్షింప♦భస్మరాశి,యయ్యెఁ బలలాశి దత్క్షణం♦బందెయచట

వ. అంత శివుండు ఋషీకన్ గాంచి

క. కోరినవరముల నిచ్చెద, నీరజదళనేత్ర! సుకృత•నిశితచరిత్రా!
ధీరమతి! యడుగుమన నడఁ, దేటి ప్రణుతి నిరతమతినిఁ • దెలప యిటులనెన్.

క. ప్రబదికించినాఁడ వీశ్వర!, సదయహృదయ! దేవదేవ! • శరణావనసం
పదుదార! దీనబంధూ!, మదమెత్తిన యసురఁ గడపి • మాన్పితి వార్తిన్.

చ. ఇఁకను వరంబు లేటికి మ•హేశ్వర! యైనను నీదు పాదసే
వకమతి నీయు మెప్పు డన•పాయముగాఁగ జగంబులేల ను
త్సుకత వసింపు మిందనుడుఁ • దోడనె యీశ్వరుఁడున్ దయామయా
త్మకుఁడయి లింగరూపమునఁ • దా వసియించె వనస్థలంబునన్. 486

వ. అఖిలజనానందకరంబగుట నాలింగంబు నందికేశలింగంబని పేరొందె నంత
గంగాదేవియునున్ దారసించి యమ్మౌనిని కిట్లనియె

క. అమ్మరో! తావకసుచరి, త్రిమ్ములనకే నెంతయున్ ము•దంబుపడితి వ
ర్షమ్ములన నొకతడవ త్వదీ,యమ్మగు మజ్జనము నొప్పు•నవ్వలనుందున్. 487

వ. ఈనాఁడు వైశాఖశుక్లసప్తమి యగుట నేఁటట నీదినంబాది తీర్థంబునందుఁ
బ్రవేశించి యమ్మఱునాఁడు చనుదునని యంతర్ధానంబుఁ జెందె నిట్లు నందికేశ
లింగోత్పత్తియును నర్మదా తీర్థంబునందు గంగాప్రాప్తియును మీకెఱింగించి
తి నిఁక హరీశ్వరలింగచరిత్రంబు నెఱింగింతు వినుండని సూతుండు మునుల
కిట్లనియె. 488

— * హరీశ్వర లింగము * —

ఉ. సర్వజగంబులేలు నల•శౌరి నిశాచరమండలిన్ నిజా
ఖర్వపరాక్రమోగ్రతని•శామలయం బొనరించుచుండినన్
గర్వముతోడ వారు సుర•కాండముఁబట్టి పలార్చుచుండఁగా
నోర్వఁగలేక లేఖలు ర•మోన్నతి వెన్నునిఁ జేరి యార్తులై. 489

క. తమగోడు విన్నవించి ర,యమునన్ రక్కసులపీఁచ•మడఁచి జగములన్
మముసాఁకుమనుచు వేడుడుఁ, గమలాకాంతుండు వెరవు•గాంచకకించన్, 490

ఉ. ఎందఱిఁబట్టి చంపిన ర•ణోద్ధ్యులు రాక్షసవర్య లేచి యీ
చందము వేల్పులన్ గలఁచి • సర్వజగంబుల కార్తిసేయుచున్
ముందుకు వచ్చుచుండిరి య•మోఘతరంబగు నాయుధంబులే
కిందటి నెట్టులాజి సమ•యింతు గడింతు జయాతతోన్నతుల్. 491

క. అని మదిఁదలపోసి వెసన్, జని కైలాసాద్రిఁ జేరి • శంకరు నెదలోఁ
గొని పార్థివలింగమునకుఁ, గనకాబ్జసహస్రపూజఁ • గావింప నొగిన్. 492

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుమాయఁ జేసి హరి దా • నుగ్రార్చయందున్న వే
ళకు నంభోజ మొకండు దక్కువగుడున్ • లక్ష్మీశ్వరుం డీ జగ
న్నికరంబంతయు దివ్యదృష్టిఁ గని య•న్నీరేజ రాజంబుఁ గా
నక యాశ్చర్యభయంబులొంది పెలుచన్ • ధైర్యంబుతో నంతనే. 493

—* విష్ణుమూర్తి శివలింగమునకు నేత్రకమలంబు నర్పించుట *—

క. సునిశితములైన గోళులఁ, దన నయనాబ్జంబు వ్రచ్చి • దండధర హరా
ర్చనసల్పుడు హరుఁడు ముదం,బున వచ్చి యభీష్టమడుగు•ము హరీ! యనంగన్.

మ. జలజాక్షుండు శివున్ గనుంగొని కడున్ • సంతోసమున్ జెంది వే
ల్పులదుఃఖంబులు క్రవ్యభుక్కుల యఘం•బుల్ దెల్పి యల్పాయుధం
బుల నద్దైత్యులఁ దీర్పరామికిఁ గృపాం•భోధీ! జగద్రక్షకై
బలవంతంబగు నాయుధంబు నిడుమా! • ప్రార్థింతు నంతేనియున్, 495

—* శివుఁడు విష్ణుమూర్తికి సుదర్శనము నిచ్చుట *—

*క. అన దేవదేవుఁ డెంతయుఁ, దనమనమున నలరి సర్వ•దానవపటలీ
హననచణంబైన సుదర్శనమను దివ్యాయుధము నొ•సంగి యిటులనెన్. 496

ఉ. ఎందఱి మీఁద వేసిన ర•మేశ్వర! మీఱి క్షణంబులోన నా
యందఱిఁ ద్రుంచి తావకక•రాగ్రమునందుఁ బ్రవేశ మొందు ము
ప్పొందఁగనీక నీకు ముద•మొందఁగఁ జేయు ధరింపు మింక నీ
కుం దెడబాయు లోకముల•కున్ సుఖమున్ బొనరింపు దీనిచే. 497

క. మఱియును వరంబు లిచ్చెద, సరసీరుహనయన! యడుగు • శంకర యన నా
హరి మురిసి మ్రొక్కి యడిగెను, బరమేశ్వర! నీదు పాద•భక్తి నిడు మొగిన్.

వ. వెండియు మత్సమర్పితంబగు నీ పార్థివలింగంబందు నిచ్చలు సాన్నిధ్యంబు నెరపుమని యర్థించిన శంకరుఁడు తథాస్తని యట్లొనర్చి యంతర్ధానంబునొందె నంత

* శివపురాణే కోటిరుద్రసంహితాయాం షట్త్రింశదధ్యాయే—
శ్లో॥ ఏవముక్త్వా దదౌచక్రం । సూర్యాయుత సమప్రభం । సుదర్శనం స్వపాదోత్థం । సర్వశత్రు వినాశనం ॥ విష్ణుశ్చాపి సుసంకృత్య । జగ్రహోదఙ్ముఖస్తదా । నమస్కృత్య మహాదేవ । మిత్థం వచన మబ్రవీత్ ॥

మాధవుండలరి చని దుష్టదైత్యసంహారం బొనరించి లోకరక్షణంబొనర్చుచుండె నిది హరీశ్వరలింగచరిత్రం బిఁక గోకర్ణేశ్వరచరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁ డని సూతుండు మునుల కిట్లనియె. 499

—* మహాబలేశ్వరలింగము - గోకర్ణము *—

క. గోకర్ణస్థలమహిమము, గోకర్ణేశ్వరమహిమము • గొనకొని నుడువన్
గోకర్ణగ్రైవేయుఁడు, గాక యొరులు వలఁతు లవనిఁ • గలరె మునీంద్రుల్!

క. శివలింగకోటు లచ్చట, భవభంజకతీర్థకోటి • పాతకకోటిన్
దవుదవ్వున నవియించును, శివసాక్షాత్కారసిద్ధి • సేకుఱఁ జేయున్. 501

వ. అందు

చ. కమలజవిష్ణుముఖ్యసుర • కాండహితార్థముగాఁగ రాక్షసో
త్తముఁడగు పఙ్క్తికంఠుని యు • దాత్తతపఃఫలమై గణేశదోః
కమలయుగప్రతిష్ఠ నొగిఁ • గాంచినయట్టి మహాబలేశలిం
గము సకలాఘపుంజములఁ • గ్రచ్చఱఁ బాయఁగఁ జేయు రూఢిగన్. 503

క. ఆ పాతాళభువనముల, నేపొప్పఁగ నాక్రమించి • యెలరుటచేఁ దా
నొప్పె మహాబలుఁడను ప్రథ, కాపరమేశానలింగ • మచ్చోట సిరిన్. 503

గీ. కృతయుగంబున సితము లో • హితము త్రేత
ద్వాపరంబునఁ బీతమం • త్యయుగమందు
శ్యామలంబయి రాజిలు • నా మహాబ
లేశలింగము వినుఁడు ము • నీశులార! 504

శా. శ్రీనాథుండు విరించి వాసవుఁడు వి • శ్వేదేవులున్ దస్రులున్
భానుద్వాదశకంబునున్ వసువులున్ • బంకేరుహారాతినా
నానక్షత్రములున్ మరుత్తులు విమా • నస్థాయులై నిచ్చల
న్ధ్యానప్రీతినిఁ బూర్వగోపురమునన్ • యోజింతురు ధ్యానంబులన్. 505

గీ. అమరి రుద్రగణంబులు • జముఁడు మిత్తి, చిత్రగుప్తుఁడు పితరులు • జిత్రభానుఁ
డెల్లి దక్షిణగోపుర • మాశ్రయించి, భజన మొనరించుచుందురు • భక్తిమీఱ

క. వరుణుండు సరిత్పతియును, సరిదగ్రణులల్ల జహ్ను • జాప్రభృతులు శం
కరు నిచ్చలుఁ గొలుచుచు నుం,దురు పశ్చిమగోపురమునఁ • దోరపునిష్ఠన్

గీ. వాయుదేవుఁడు ధనపతి భద్రకాళి, చండికయు మున్నుగల్గుప్రశస్తమాతృ
కలు నుదగ్ద్వారమందొప్పి కడిఁది భక్తిఁ, గొల్తురు మహాబలేశ్వరుఁ గూర్మి పేర్మి

క. గరుడులు గంధర్వులు కిన్నరులును గుహ్యకులు చారణప్రముఖులు కిం
పురుషులు సిద్ధులు విద్యాధరులు మహాబలునిఁ గొల్చెదరు సతమర్థిన్. 509

క. బేతాళులు ప్రేతంబులు, భూతంబులు భీతిజనకభూరిబలలస
ద్దైతేయులు శేషప్రము, ఖాతతఫణివరులు గొలుతు రా హరు నెపుడున్. 510

చ. కొలిచినవారి కెల్లరకుఁ గొంగున బంగరు తా మహేశ్వరుం
డలఘుతరేప్సితార్థముల నారసి యైహికపారమార్థికం
బుల నిడుచుండు నందుఁ దవముల్ బొనరింతురు పల్వు రమ్మహా
బలశివలింగమున్ గుఱిఁచి పల్కుదు రార్యులు మోక్షదాతఁగాన్. 511

గీ. మాఖకృష్ణ చతుర్దశీ మహితపర్వమున మహాబలపూజనమున సమస్త
పాపులెల్లరు మోక్షంబుఁ బడయుదురు దిదృక్షనే తెంతు రఖిలదిగ్దేశజనులు,

క. స్త్రీలుం బురుషులు వృద్ధులు, బాలురును వితంతువులును బణ్యస్త్రీలున్
నాలుగు వర్ణంబులవా, ర్జాలఁగ శివరాత్రి కటకు సాఁగెద రెలమిన్. 513

గీ. వచ్చి దేవేశు వీక్షించి వైభవమునఁ
గొలిచి కృతకృత్యతన్ గాంతు రెలమి కలిమి
నొక్క చండాలి శివలోక మొందె శర్వ
రాత్రి శివపూజ యొనరించి రాణగమర. 514

వ. అనిన సూతునకు మహాత్మా! చండాలి యెట్లు శివపూజనొనర్చి శివలోకం
బున కేగెనో అయ్యితిహాసం బానుపూర్విగ నెఱిఁగింపుమని మును లనుటయు
సూతుం డిట్లనియె. 515

—* సోమినీ చరిత్రము *—

క. చండాలి పూర్వమం దొక, దండిద్విజన్మాగ్రణికి సుతయయి పొడమె నా
తఁడును సోమిని యని మేల్, నిండారఁగఁ బేరుపెట్టి నేటుఁగఁ బెంచెన్.

గీ. యుక్తవయసొందియున్న నయ్యువిద కర్హుఁ
డైన వరుఁ దెచ్చి తగ వివాహంబు నెరపి

విభుని యింటికిఁ బంప న•వ్వేలఁది మగని
తోడ నిష్టసుఖంబు లొం•దుచు వసించె. 517

గీ. అంతఁ గొన్ని దినంబుల • కాపె పూర్వ,కర్మవశమునఁ జేసి మ•గండు రుజను
దనరి మృతిఁ జెందె నాపై వై•ధవ్య మొందెఁ, బతి చనిన దినమున నెల్లరుఁ •బాపమనఁగ,

క. కొన్నాళ్ళు పజకు సోమిని, యున్న తెఱఁగు గానరాక • యున్నతమతితో
పున్నెపుఁ ద్రోవ నెసమొందెను, మిన్నగ బందుగులుఁ బౌరులు•మెచ్చఁగఁ దన్నున్.

వ. అంతఁ గొన్ని దినంబులకు

క. నిగనిగలాడెడు మేనును, నగుమోమును ప్రకాశి•ంచు పెరుఁగుపసం
దగు గుబ్బదోయి పిఱుఁదును, దగు సోమినిఁ గని మరునకుఁ • దలికిరి యువకుల్.

వ. అంతనాపెయు,

గీ. చక్కఁదనమొప్పు నొడలు సొం•పెక్కు. లేఁత
ప్రాయమును జెంది మన్మథ • భల్లములకు
మదినిఁ గాపాడఁజాలక • బెదరి సరసఁ
జేరు యువకులతోఁ బొందు • చేసెనంత. 521

క. చాటుగఁ గొన్నాళ్ళిటు విట,కూటముతో సురతగోష్ఠిఁ•గూడుచుఁ దమిమై
బోటి చరింపుచునుండగఁ, జోటపడియె నందఱకును • దెలియ తెఱఁగొగిన్. 522

వ. అంత.

చ. కులజను లెల్లఁ గూడుకొని • కూడని తెర్వునఁ జేరి యిట్లు ని
ర్మలమగు నన్వయంబునకు • మచ్చ పొసంగఁగఁ జేసి తోసి! పుం
శ్చలి! మదమెక్కి యుంటివిఁక • మాకును మీకును బొత్తుగాదు నీ
వలసిన చోటికేగుము జ•వంబుననంచు మహాగ్రహంబునన్ 523

ఆ. కొప్పుఁ బట్టి యీడ్చి•కొనిపోయి యూరికి, దవ్వుగాఁగ విపిన•తలముఁ జేర్చి
యందవిడిచివచ్చి•రా బ్రహ్మకులజులు, పొలఁతి యచట దెసలఁ •గలియఁజూడ.

— * సోమిని శూద్రునకు భార్యయగుట * —

చ. ధనికుఁడు శూద్రుఁ డొక్కరుఁ డు•దారుఁడు తత్సమయంబునందు న
వ్వనపదమందునుండి తన•వాసముఁ జేరఁగఁ బోవుచుండి రో

దన మొనరించుచున్న నల • తన్విని బ్రాహ్మణమత్తకాశినిన్
గని మరులొంది తారసిలి • కాంతకు నిట్లని పల్కె నింపుగన్. 525

ఉ. ఎవ్వరిదాన? వొంటరిగ • నెంతయు ఘోరవనప్రదేశమం
దెవ్వరు నిన్నుఁద్రోసిచని • రిట్టులఁ గట్టఁడి పూన్కితోడ వా
రెవ్వరుగాని యేమిపని • యేమఱుపుంబోవిడి వేగిరంబు నీ
వివ్వనిఁబాసి నామనికి • కిప్పుడు రమ్మిఁక నాకు భార్యవై. 526

గీ. అనిన విని సోమినియుఁ జేయు•నదియు లేక
యనుమతిన్ జూప నాతఁడు • హరుసమొంది
వేగఁ దోడ్కొనిపోయి య•వ్వెలఁది నాలుఁ
జేసికొని యిష్టసుఖములఁ • జెందుచుండె. 527

క. ఆ సోమిని యా వృషలుని, చే సుతులను సుతలఁ బడసి • చెలఁగి పిశితమున్
వాసిగ మెక్కుచుఁ బలుతీ, ర్గాసవములఁ ద్రావుచుండె • నహముల కేలన్.

వ. ఇట్లు గొంతకాలంబు జరిగినమీఁద నొకనాఁడు

చ. పనిపడి యొక్కయూరికి స్వ•వల్లభుఁడేగుడు రేయి సోమినీ
వనిత గడున్ యథేచ్ఛముగ • వారుణిఁ బానముచేసి యామిషా
ర్థినియయి వత్సముల్ గొఱెలు • ధేనువులుండెడు గోష్ఠమొంది లేఁ
గను దలఁదున్మి ఖడ్గమునఁ • గైపునఁ గానక యద్ది కూయిడన్, 529

సీ. చంపి నెలవునకున్ గొని•చని యటన్ బ్ర, దీపకాంతికి లేఁగగాఁ•దెలిసి యులికి
'శివశివా' యని యించుక•సేపు చింత, చేసి యామీఁద వంటచే•సికొని మెసవె.

— * సోమిని అంధచాండాలియై పుట్టుట * —

గీ. అంతఁ జిరకాలమునకు రో•గార్తయగుచు
సోమిని లయించెఁ గాలుఁడ•భ్యాను దురిత
ములకుఁ దగినట్లు నిరయబా•ధలను గుడిపి
కడకుఁ బుల్కసయోనిలోఁ • బొడమఁజేసె. 531

సీ. అందు జన్మాంధయై నిక్కృ•ష్టాతికుష్ఠ, మూర్తియై బొగ్గు వన్నియఁ•బొలిచెనద్ది
తల్లిగర్భంబులోనున్న•తఱినిఁదండ్రి, సమసెఁ బుట్టుకతోడనే•సమసెఁదల్లి. 532

ఆ. ఇసుగుపోరుగు వార • లింతయెంగిలిగంజి, కూడు వేయ గతికి • గొనుచు బ్రతికె
నంతఁ గుష్ఠరుజ్మ • హార్త నాయంధను, బెండ్లియాడఁ డయ్యె • బేర్మి నెవఁడు. ౫౮౩

ఉ. ఆకటమాడుచుండి యొక • యష్టిని జేకొని మాలవాడలో
జీపుది యెంగిలన్నమున • జీవన మొందుచుఁ జాలకాల మ
ల్లే కడపెన్ వయస్సుడిగి • నంతయు వార్ధక మేగుదెంచె జీ
కాకును జెందుచున్ గడుప • గన్ విలపించుచునుండె నార్తయై. ౫౮౪

—* అంధచాండాలి గోకర్ణక్షేత్రమునకుఁ బోవుట *—

గీ. అంత శివరాత్రి యేతేర • నద్ది యందు, భక్తి గోకర్ణమున కేగు • వారినరసి
వారితోఁ బయనము చేసి • చేరెనటకు, నశనవసనంబులందలి • యాసఁ జేసి. ౫౮౫

క. శివరాత్రి సంత్యజాతి, స్థవిరాంధ గడుని క్షుధార్తిఁ • దపాతహావడి యు
త్సవమున కేతెంచిన మా, నవబృందము నరసి యాచ • నను సల్పెనిటుల్. ౫౮౬

సీ. కమికెడన్నముఁ బెట్టి • కావఁగాఁ బూనుఁడు, మ్రొక్కు లద్దులకి వే • పుణ్యులార!
అడుగుటే యాలస్య • మట్లు దీనుల మొఱ, లాలించి సాఁకు ధ • ర్మాత్ములార!
చేతికడ్డము లేక • చెలఁగి దానము చేసి, పేదసాదల నేలు • పెద్దలార!
ఆకలిగొన్న దీ • నాత్ముల మొకములఁ, గానక ప్రోచెడు • గణ్యులార!

ఆ. కనులు రెండు లేని • కడిఁది ముసలిదాన, దిక్కులేని చెడ్డ • తెవులుదాన
నన్ను వట్టె సురుఁగు • చున్నవి ప్రాణంబు, లన్న మొసఁగి ప్రోవుఁ • డన్నలార!

మ. అని యిబ్భంగిగ నద్ది యాత్రికసమూ • హంబున్న చోట్లందు య
ష్టిని నూతంగొని సోలుచున్ బడుచు గిం • చిత్తేని నెందన్నముల్
గనదయ్యెన్ శివరాత్రి నెల్లయును గో • కర్ణేశు నర్చించి ప
స్తునసుంటన్ శివరాత్రిఁ బస్తమరె న • చ్చో నాశ్వపాకాంధకున్. ౫౮౮

వ. అంత

గీ. అనఘుఁ డొక్కఁడు చండాలి • యార్తరవము
విని తనదు హస్తమున నున్న • బిల్వదళము
దాని చే వేయ భోజ్యంబు • గాని దగుట
నది విసరివేయ శివలింగ • ముందుఁ బడియె. ౫౮౯

క. దాన శివరాత్రివ్రత మ,ద్దానికి లభియించె నంతఁ • దమి ముగియఁగ న
బ్భానుఁడు పొడుచుడు నది య,చ్చో నశనము దొరకదనుచు • శోకముతోడన్.

— * అంధచాండాలి మృతిఁజెంది శివలోకమున కేగుట * —

క. తనయూరికిఁ జనఁబో దెరు,వున నడుగడుగునకుఁ బడుచు • రొప్పుచు నొకచో
టనుబడి యసువుల విడిచెను, పినాకి గొని తేర దాని • భృత్యులఁ బనిచెన్.

వ. వారును జంద్రభాస్వరంబగు విమానంబుఁ దెచ్చి యచ్చండాలికి దివ్యరూపం
బును దివ్యవస్త్రాభరణగంధమాల్యాదులొసంగి సత్వరంబు శివలోకంబుఁ జేర్చిరి
పూర్వభవంబున వితంతుబంధకియై కులంబుఁబాసి జఘన్యునిఁ జేపట్టి మధు
మాంసాహారయై గోహత్యనొనర్చినపుడు ప్రమాదంబున "శివ శివా" యని
రెండుతడవ లుచ్చరించుటఁజేసి యానుకృతంబున నీజన్మంబున గోకర్ణంబుఁ జేర
నిందు శివరాత్రియం దుపవాస జాగరణంబులును శివపూజయు యాదృచ్ఛికం
బుగ లభించుటచే శివలోకంబుఁజేరి తత్పుణ్యఫలం బిప్పటివఱ కనుభవించు
చుండె నిదియెల్ల నజ్ఞానకృతంబై యిట్లెసంగె నిఁక జ్ఞానంబున మహాబలేశ్వరా
ర్చనం బొనర్చిన వారి కెట్టిసిరి వట్టునో యారయుం డిట్లు మహాబలేశ్వరలింగ
మహాత్మ్యంబు దెల్పితి నింకను నద్భుతంబగు తద్విభూతి నే వక్కాణించెద
నని సూతుం డిట్లనియె. 542

— * మిత్రసహోపాఖ్యానము * —

క. శ్రీకాంతావాసంబగు, సాకేతపురంబు మిత్ర•సహుఁడను నృపుఁ డి
క్ష్వాకుకులోద్భవుఁ డేలు న, లోకపరాక్రముఁడు శూర•లోకస్తుతుఁడై. 543

క. నలునకు దమయంతి యటుల్, వెలసెను మదయంతి నృపతి•వీరుని సతియై
లలితగుణరత్ననిధియై, విలసితధర్మిష్ఠయై వి•వేకవతియునై. 544

గీ. ఆనృపుం డొక్కపరి మృగ•యార్థ మటవిఁ, జేరి విహరించుచుండి దు•శ్శీలు సాధు
దుఃఖకరు నొక్కరక్కసు•దొడరి చంపె, నంత నవ్వానిసోదరుం•డలుకఁ బెంచి,

క. మోసంబును బన్ని యనా,యాసంబున నఱికి దుఃఖ • మర్పించుటయే
వాసి యని యెఱిఁగి వినతుం,డై సేరఁడు జేఁడు నూచి • యాదర మొప్పన్.

క. తనకు వాని మహానసా•ధ్యక్షునిగ నొ,నర్చి యవ్వానిఁ గొన్నిది•నంబు లుండి
తిరిగి దనరాజధాని కే• తెంచుటయును, బైతృకము దారసిఁచినఁ•బరమభక్తి-

చ. అనఘుని నవ్వసిష్ఠముని • నన్వయదేశికునిన్ నిమంత్రితున్
బొనరిచి శ్రాద్ధమున్ సలుప • బూన నరామిష మొక్క శాకమం
దనువుగ గూర్చి వండి మను • జాదుడు వడ్డనచేసి తా దొలం
గెను ముని దాని చొప్పరసి • కిన్క సహింపక జేవి కిట్లనెన్. 548

— * వశిష్ఠముని మిత్రసహుని నెపించుట * —

క. మనుజాశనుబలె నీవీ, మనుజక్రవ్యంబు దెచ్చి • మాకర్పింపగా
జనునే నీవిటు వేగమె, మనుజాశనుడ వగుమింక • మదము దిగంగన్. 549

చ. అని శపియించి యద్ది మను • జాధిపకృత్యముగాక లా తిరూ
దనుజునికృత్యమం చెఱిగి • దారుణశాపము ద్వాదశాబ్దముల్
దనుక సహింపజెల్లు నవ • లన్ మరలన్ నరపాలమూ ర్తి వా
దనె నృపుడెల్ల నారసి జ • లాంజలిబూని గురుకా శపింపగా. 550

చ. నిలిచిననంత దద్రమణి • నీరజనేత్రి కడున్భయంబుతో
వలదు మహాత్మ! నీగురుని • వందనసేయగ నోర్వుమంచు నం
ఘ్రులబడి వేడ నామెనుడి • గూర్చినప్రేముడి నల్కబాసి త
జ్జలముల నాత్మపాదముల • జల్లికొనెక గడు ధీరచిత్తుడై. 551

— * మిత్రసహుడు కల్మషపాదుం డగుట * —

క. పదములు గల్మషమొందిన. నదయుడు గల్మాషపాద • సంజ్ఞన్ బడసెన్
బదపడి గురుశాపంబున, నదరిపడుచు ఘోరదనుజు • డై పురి బాసెన్, 552

చ. అడవికి జేరబోయి గవ • యంబుల నేన్గుల లొట్టిపిట్టలన్
గడిదివృకంబులన్ బులుల • ఖడ్గమృగంబుల జెండి మెక్కుచున్
గడువడి మ్రాకులెక్కుచు వి • కారముగా బరుగెత్తుచున్ వడిన్
మిడిమిడిచూపులన్గనుచు • మి త్రివరెన్ జరియించుచుండగా, 553

వ. ఒక్కనాడు

క. ఒకచో లేబ్రాయపుదమి, మకరాంకక్రీడబెనగు • మానికులపమా
రకమిథునము బొడగని యం, తకసన్నిభు డావలాశ • నప్రముఖుడాగిన్.

సీ. మృగకిశోరంబు బులి పట్టి • మెసవుపోల్కి
సతికవుంగిట నొదిగిన • సన్మునిసుతు

నొడిసి తినఁబూన నసురకు • నడలి మౌని
సతి యిటులు ప్రార్థన నొనర్చె • సత్వరముగ. 555

—* బ్రహ్మరాక్షసుఁడైన కల్మషపాదుఁడు మునిపుత్రుఁ జంపుట *—

చ. వలదు మహాత్మ! నావిభుని • బాల్యవయస్కుని సాధువృత్తునిన్
బాలియఁగఁ జేయ కిప్డు తినఁ•బూను నెడన్ ననుఁ జంపి మెక్కు మం
జలి యొనరించెదన్ విడుము • చక్కఁగ నావిభు నన్న నాతఁడున్
దలఁకక చంపి మెక్కె చనెఁ • దన్వి గడున్ విలపింప నార్తయై. 556

ఆ. అంత మౌనికాంత•యప్పులాడునిఁ జూచి, నీవు నారిఁ జేరి • భావజన్మ
కేళిఁ దేలు నెడలఁ•గాలంబుఁ జెందుదు, వనుచు శాపమిచ్చి • యతిరయమున.

గీ. మగనియస్థుల నెత్తి యమ్మగువ చితినిఁ
గూర్చి యగ్నిఁ బ్రవేశించెఁ • గుందుమాని
అంత నసురకు శాపాంత•మగుడు మగుడ
నాత్మరూపంబు ప్రాపింప • నరిగెఁ బురికి. 558

ఉ. అందు సమస్తనాగరమ•హాజను లా నృపచంద్రుఁ జూచి యా
నందముఁ జెంది యుత్సవ మొన•ర్చిరి రాజవరుండుఁ బేర్మిమై
నఁదటి గారవించె నిశి•యందు రతిఁ బ్రియుఁడై నిజాంగనా
మందిర మొంద నాపె ముని•మానిని శాపముఁ దెల్పి కుందుచున్. 559

—* మదయంతి భర్తకు మునిసతీశాపంబుఁ దెల్పుట *—

క. తా వైధవ్యభయంబున, భూవిభు వారించె నతఁడు • పొగిలి కడువగన్
దా వైరాగ్యముఁ జెంది మ, హావిపినస్థలినిఁ జేరి • యందే యుండెన్. 560

త. మునిసుతుఁ జంపిన యఁదలి, ఘనదురితబ్రహ్మహత్య • గడలికొని నృపున్
వెనుకొని వేధింపఁగఁ జొ, చ్చిన నృపవరుఁ డెంతయేనిఁ•జింతిలె మదిలోన్,

మ. పలుతీర్థంబులఁ గ్రుంకె నెంతయును దీ•వ్యన్మంత్రయోగంబులన్
సలిపెన్ బెక్కువ్రతంబులన్ మఖములన్ • సమ్యగ్విధానంబు శో
భిల గూర్చెన్ మునిహత్య యించుకయునున్ • బీర్వోక బాధింపఁగాఁ
దలఁకున్ జెంది యయోధ్యఁ జేరె మరలన్ • ధాత్రీశ్వరుం డార్తుఁడై. 562

క. అందును బాహువ్యాఖ్యానము, నందుఁ బసన్ జేసియుండ • నచ్చోటికి మా
సీందుఁడు గౌతముఁ డతులా, నందుఁడు చనుదేర మనుజ•నాథుఁడు పేర్మిన్.

క. కని యర్ఘ్యాది సపర్యను, బొనరిచి నతిచేసియున్న • భూభుజుఁ గని య
మ్ముని కుశలమడుగుటయు వేఁ, డిని నరపతి నిశ్వసించి • డిల్లపడి కడున్. 564

గీ. తనయవస్థను మాని కం•తయును దెలిపి
నిష్కృతినిఁ గోరి వేడ మా•నికులచంద్రుఁ
డరసి కరుణాంతరంగుఁడై • యనియె నిట్లు
బ్రహ్మహత్యాభిభూతుఁడౌ • పార్థివునకు. 565

శా. గోకర్ణంబున కేగు వేగ మచటన్ • గోరాజవాహున్ హరున్
శ్రీకల్యాణకరున్ మహాబలశివున్ • సేవింపు మీ బ్రహ్మహ
త్యాకాలుష్యము నాశమొందు సుఖముల్ • దైవాఱు సర్వేశ్వరుం
డేకాకారముతో నటన్ దనరు భూ•మీశానచూడామణీ! 566

క. అన విని సంతుష్టుండై, ముని సెలవున్ గొని ప్రయాణ•ము సలిపి యటకున్
జని కొల్చి మహాబలుఁ డ, ఘ్నకృప ద్విజహత్యఁ బాసి•కనియెన్ ముదమున్.

వ. అంత నచ్చటఁ గొంతకాలంబు వసించి మరల సాకేతపురంబుఁ జేరి వశిష్ఠప్రసా
దంబున మదయతియందు వంశకరుండగు నొక్కపుత్త్రున్ బడసి రాజ్యంబుఁ
దద్వశంబుఁ జేసి శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుఁ జెందె నిట్లు మహాబలేశ్వర
లింగమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పితి నిఁక నేమి వినఁగోరుదు రన మునులు మహాత్మా!
శివరాత్రివ్రతవిధానంబును దద్వ్రతోపాసకభక్తచరిత్రంబు నిఁక నొండు సెల
వీయుమన సూతుం డలరి యిట్లనియె. 5౬8

.... * శివవ్రతములు * ....

క. మును విష్ణునకు మహేశ్వరుఁ, డనురాగముతోడ నీ వ్ర•తానుక్రమ మం
తను జెప్పె హరియు నారద, మునికి నుడువ నతఁడు లోక•మున కెఱిఁగించెన్.

వ. నేనును మద్దేశికుని యుపదేశంబు నొందినయట్లు మీకుఁ జెప్పెద,

చ. వినుఁడు శివార్చనం బఖిల • వేళలయందును సల్పఁ జెల్లునై
నను రజనీముఖంబుల నొ•నర్చుట యెంతయు శ్రైష్ఠ్యభాజకం
బనియును సోమవారమున • నష్టమి నాశివరాత్రియందు నిం
కను బరమోత్తమం బనియు • గాటముగా వచియింతు ర్రిసన్మునుల్! 570

క. పది శైవవ్రతములు సె, ప్పెదు రుత్తమమునులు భుక్తి♦ముక్తిప్రదముల్
ముదమున నవ్వాని నొన, ర్చెఁదగున్ హితకాములైన♦వారలు ప్రథమిన్. 571

క, అష్టమిరాత్రిరి భోజన, మిష్టంబుగ సేయవలయు ♦ నెల్లరునున్ గా
లాష్టమి మానఁగవలె వి, స్పష్టముగా భోజనమును ♦ బావనమూర్తుల్! 572

క, శితపక్షైకాదశి నువి, హితముగ నన్నంబును భుజి♦యింపఁ దగదిఁకన్
శితపక్షానైన్యైకాదశి, హితవుగఁ గుడుచుఁడు భజించి ♦ యీశ్వరు నిశలన్.

గీ. రహిని శుద్ధత్రయోదశీ♦రాత్రి శివునిఁ
గొలిచి కుడువఁగఁదగు ధర్మ♦గోప్తలార!
అసితపక్షంబునందైన ♦ నభవభక్త
వరులు మానఁగవలె జగ్ధి ♦ భరమునాక. 574

గీ. సోమవారంబునందెల్ల♦యామినులఁ, శివునిఁబూజించి భజియింపఁ♦జెల్లు నీవ్ర
తంబులందెందు శైవులఁ♦దనదుశక్తి, కొలఁది సావడఁజేయఁగఁ♦గూడు నెపుడు.

వ. ఐహికపారమార్థికశ్రేయంబుఁ గోరువార లీవ్రతంబుల నాచరింపవలయు నట్లు వ్రతంబు లొనర్పనివారలు దస్కరులై జనియింతు రిఁకను ముక్తికి నాలుగు తెరువు లుపదేశింపఁబడియె నవ్వి వినుండు. 576

క. శివపూజ రుద్రజపమును, శివతిథి నుపవాసమును ప్ర♦సిద్ధంబగు నా
యవిముక్తనగరి మరణము, నివి నాలుగు మోక్షధనము ♦ నిచ్చుఁ బ్రజకిలన్

గీ. అష్టమియు సోమవారంబు ♦ నసితపక్ష, మందలి చతుర్దశియు శివ♦హర్షకరము
లందు శివరాత్రి యున్నతం♦బై యలరుట, నావ్రతంబెల్లరకు ముఖ్య♦మై తనర్చు

— * శ్రీ శివరాత్రివ్రతవిధానము * —

వ. అందును

గీ. మాఘకృష్ణచతుర్దశి ♦ మాన్యతను ద
నరు మహాశివరాత్రి సం♦జ్ఞను ధరించి
అర్ధరాత్రిని వ్యాపించు ♦ నదియె గ్రాహ్య
మితర మగ్రాహ్యమని యెల్ల ♦ రెఱుఁగవలయు. 579

గీ ఆ మహాశివరాత్రియం ♦ దఖిలజనులు, శివసమర్చావ్రతంబును♦ జేయవలయు
నద్ది క్రమ మొప్పఁజెప్పెద ♦ నవధరింపుఁ, డీరు తత్పరమతులై ము♦నీంద్రులార!

చ. తెలతెలవాఱ లేచి కడుఁ దేకువతో డుత మజ్జనాదులన్
సలిపి శివాలయంబునకుఁ జక్కఁగ నేగి శివున్ బరాత్పరున్
జలనము లేనియట్టి మది చందము పొందఁగఁ గొల్చి యంత జో
తల నిడి విన్నపం బిటులు దా నొనరింపవలెన్ మునీశ్వరుల్! 581

గీ. నీలకంఠ! మహాదేవ! నీదు వ్రతముఁ, జేయఁబూనితి నిఁక దయఁ జేసి విఘ్న
భయముఁ బోకార్చి కామాది వైరిజయము, సేకుఱఁగ గొనసాఁగింపు శ్రీమహేశ

ఆ. ఇట్లు విన్నవించి యిరవున కేతెంచి, యర్చనాపదార్థ మంత గుడికి
సాయమందుఁ జేర్చి స్నానము చొప్పటను, మరలఁ జేసి యంత మడిని గట్టి. ౫౮౩

వ. విభూతి రుద్రాక్షలు ధరించి సాయంసంధ్యావిధుల నిర్వర్తించి

క. తత్తన్మంత్రంబులతోఁ, దత్తద్వస్తువుల నొసఁగఁ దగు శివునకు నీ
వత్తె సమంత్రముగా, నిత్తెఱఁగున నొసఁగఁగూడ దెఱుఁగుఁడు మదిలోన్.

క. శివునకు దక్షిణతలమున, వివిధార్చాద్రవ్యములను వెలయించి సువా
ద్యవిశేషములను నృత్యము, లవిహతముగఁ దనరుచుండ నర్చింపవలెన్.

క. దినదినముఁ బార్థివార్చన, మును జేసెడునెడల సాయమున సంధ్యాదుల్
పొనరిచి పార్థివలింగము, నొనరిచి స్థాపించి పూజ నొనరింపవలెన్. 587

క. స్తుతి నొనరించి హరుని సు, ప్రతిమంబుగ నలరఁ జేయవలయును బిదపన్
వ్రతమాహాత్మ్యముఁ దా భ, క్త్యతిశయమునఁ జదువవలయు నాలింపవలెన్.

గీ. నాల్గుయామంబులందును నాల్గులింగ
ములను రచియించి యాహుతి మొదలుగా వి
సర్గమంతకుఁ గొలిచి యుత్సవము లొప్ప
జాగరము సేయవలయు నుత్సాహమునను.

క. మఱునాఁడు వేగ స్నానము, జరిపి యభవలింగము నొగి సలిపి కొలిచి సం
బరమొప్ప దోయిలొగ్గుచు, శిరసున నతిచేసి యాజ్ఞ సేయవలె నిటుల్.

గీ. ఓ మహాదేవ! నీ యాజ్ఞ నొంది వ్రతము
చేసి యిప్పుడు విరతిని జేయుచుంటి
నా యథాశక్తి వెలయ నొసర్పఁబడిన
యీ వ్రతముచే నలరి వెలయింపు కృపను. 591

గీ. ఇట్టులని కుసుమాంజలి ♦ నిచ్చి శివున
కెఱఁగి విధితోడ దానంబు ♦ లిచ్చి వ్రతము
విడిచి శివభక్తులైనట్టి ♦ విప్రులకు య
తులకు నన్నంబు లిడి తిన ♦ వలయుఁ దాను. 592

సీ. ప్రథమయామమునందుఁ ♦ బార్థివలింగంబు, నిర్మించి స్థాపించి ♦ నిష్ఠమెఱయఁ
బంచమంత్రంబులఁ ♦ బంచవస్తువుల న,ర్పణఁ జేసి జలధార ♦ వదలవలయు
నష్టోత్తరశతంబు ♦ నభవమంత్రంబు జ,పించి లింగంబుపైఁ ♦ బ్రీతిపూర్వ
కముగ ధారాపూర్వ♦కముగ నీరంబును, విడువఁగావలయును ♦ వేత్తలార!

గీ. చిత్రమగు చందనంబుఁ గు♦ శేశయములు, నక్షతములైన బియ్యంబు ♦ నల్ల నల్ల
నువులు గన్నేరుఁబూవులు ♦ శివున కిష్ట,నామములచేత నర్చ నొ♦నర్పవలయు.

వ. భవశర్వరుద్రపశుపత్యుగ్రమహాదేవభీమేశాననామంబులను శ్రీకారపూర్వంబులు గాఁ జతుర్థ్యంతంబులుగా నుచ్చరించి శివునిఁ బూజింపవలెను. 594

సీ. ధూపదీపము లిచ్చి ♦ తోరంపుఁబక్వాన్న,నైవేద్యములను నొ♦నర్పవలయు
బిల్వఫలార్ఘ్యంబుఁ♦ బేర్మిమై నొసఁగి తాం,బూలంబునర్పించి ♦ మ్రొక్కవలయు
ధ్యానమాచార్యమం♦త్రజపంబును గను ని,శ్చలమైన మనసుతో ♦ సలుపవలయు
నటుగాని యెడలఁ బం♦చాక్షరంబులతోడ, శివుని సంతోషింపఁ♦ జేయవలయు

గీ. ధేనుముద్రను జూపించి ♦ తీర్థధారఁ, దర్పణముచేసి యంతక♦దమనభక్తు
లైన సేవురుబాపల ♦ కన్న మొసఁగఁ, జిత్తమందు సంకల్పము ♦ జేయవలయు.

క. పూజాఫలంబు శివునకు, దాఁ జెందఁగ ధారవోసి ♦ తత్పరమతియై
యాజామ నుత్సవంబుల,తో జానుగఁ గడపవలయుఁ ♦ దోరంపుమతిన్.

ఆ. ఇఁక ద్వితీయయామ♦మేతేర సంకల్ప,మును బొనర్పవలయు♦ముందుగా నె
నాల్గుజాలనర్చ♦నముల కేఁ సంకల్ప,మును రచించి యర్చఁ♦బూనవలయు.

క. పూర్వమునవలె ద్రవ్యంబుల, శర్వున కర్పింప వలెను ♦ జలధారలతోఁ
బూర్వమునకన్న ద్విగుణము, శర్వేశ్వరమంత్రజపము♦సల్పఁగవలయున్.

క. తిలలును యవలును బద్మం,బులు బిల్వదళంబు లొసఁగి ♦ పురహరుఁ గొలువన్
వలెఁ బాయసనైవేద్యం,బలరించి మాదీఫలంబు♦నర్ఘ్య మిడవలెన్. 599

వ. ద్విగుణముగా బ్రాహ్మణభోజనమును సంకల్పించి పూజాఫలంబు శివున కర్పించి యుత్సవంబుల ద్వితీయయామంబుఁ గడపవలయు నంత తృతీయ యామంబునందు యథాపూర్వంబుగ నర్చించి. 600

గీ. గోధుమలుఁ బుష్పములు నర్క • కుసుమములును
ధూపదీపంబు లొసఁగి బం • ధురసు శాక
మోదనంబును నైవేద్య • మొసఁగి దాడి
మఫలమర్ఘ్యమునిడి ప్రణా • మంబు సలిపి. 601

వ. పూర్వజపంబుకన్న ద్విగుణముగా మంత్రజపంబు నొనర్చి ద్విగుణబ్రాహ్మణ భోజనము సంకల్పించి యామాంత ముత్సవములతోఁ గడుపవలయు నిక నాల్గవయామంబందుఁ బూర్వంబువలెఁ బూజించి. 602

చ. మినుములుఁ గొఱ్ఱలున్ బెసలు • మేలగు తక్కిన సప్తధాన్యముల్
గొనబగు శంఖపుష్పములుఁ • గోమలబిల్వదళంబు లర్పణం
బొనరిచి మిన్నగా రెలను • నొప్పగు తిక్కొబ్బె భక్ష్యముల్ నివే
దన మొనరించి యంత వివి • ధంపు ఫలంబుల నర్ఘ్యమీయఁదగున్. 606

క. లేనియెడల మోచాఫల, మేనియునుఁ దెచ్చి యర్ఘ్య • మీయఁదగును మం
త్రానుష్ఠానము ద్విగుణము, గా నిజవేర్పవలెఁ దొంటి • కన్న మునీంద్రులా!

వ. అట్లే ద్విగుణబ్రాహ్మణాభ్యవహారంబును సంకల్పించి నృత్యగీతవాద్యంబు లతోఁ యామంబుఁ గడపవలయును. 605

సీ. ప్రత్యూషమైన నా • ప్లావంబు నొనరించి, శివునిఁ గ్రమముగఁ బూ • జింపవలయు
నానావిధములగు • దానంబులను బాత్ర, మెఱిఁగి బ్రాహ్మణులకు • నీయవలయు
యామసంఖ్యనెఱింగి • యతుల కగ్రజులకు, సంతర్పణంబులు • సలుపవలయు
వేదబుక్తతనంబు • వెలయఁబుష్పాంజలి, నుడురాజమౌళికి • నొసఁగవలయు

ఆ. ఛత్రచామరవ్య • జనములొసంగి ద, ర్పణముఁజూపి శంఖ • రవముఁజేసి
యంత వ్రతఫలంబు • నా శివున కొసంగి, ప్రార్థనంబుసేయ • వలయునిట్లు. 607

గీ. ఓ మహాదేవ! నీసేవ • నొసగుమా కు, లంబులందెల్ల నిన్నుఁ దలంపనట్టి
కులమునందెప్డు జన్మంబు • వలదు నీదు, వాఁడ నీయందు నిలిపితిఁ • బ్రాణములను.

క. కరుణానిధి! నీయందే, మరగించితి నెపుడు నాదు • మనము నటులు నీ
వరసి తగినట్లుగా నే, ర్పఱుపుము జోతలఁ బొనర్తు • బాలేందుధరా! 609

తే. ఈ యుపవాసవ్రతమున, నేయున్నతఫలమొ దాని • నీవే కొని య
త్యాయతమోదమునను సుఖ, దాయకుఁడవు గమ్ము నాకు • దాక్షిణ్యనిధీ!

వ. ఇట్లు ప్రార్థించి తిలకాశీస్సుల బ్రాహ్మణులచేనొంది శివుని విసర్జింపవలె నెవ్వ
నిచే నిట్లు వ్రతంబు సేయఁబడునో యవ్వానికి శివుండు దవ్వుగ నుండఁడు. వాని
పుణ్యంబు నెవ్వరును జెప్పలే రవ్వానికి లభింపని శ్రేయంబు లేదు. మోక్ష
బీజంబు వాని యఱచేతికి లభించినది. వేయియేల? సర్వవిధభుక్తిముక్తులను
శివుం డవ్వాని కొసంగఁగలఁడు. విష్ణువు మున్నగు వేల్పులెల్ల రావ్రతంబుఁ
బ్రీతిమెయి నాచరించిరి. నారదుం డనేకులచే నివ్విధమియుం దాచరింపఁజేసె.
సీఁక నెద్దాని యాచరణంబునఁగాని వ్రతంబు సంపూర్ణము గానేరదో యట్టి
యుద్యాపనవిధంబుఁ జెప్పెద వినుండు. 611

సీ. పదునాలుగేఁడులు • పరఁగ నీశివరాత్రి, వ్రతముఁ బూనిక మెయి సల్పఁగ వలయు
నొగి మాఘకృష్ణత్ర • యోదశి నేకభు, క్తముఁ జతుర్దశిఁ బస్తుఁ • గాంచవలయు
శివరాత్రిదినమున • శివునిగుడికిఁ బోయి, స్థిరమతి శివునిఁ బూ • జింపవలయు
పిదప స్వగృహమునఁ • బేర్మి గౌరీతిలకమును మండలముఁ జక్కఁగ నమర్ప

గీ. వలయుఁ దన్మధ్య లింగతో • భద్ర మనెడు
మండలంబు రచించి త • న్మండలమునఁ
బదునొకండు కలశముల • వస్త్రఫలను
వర్ణసహితంబులను నుంచ • వలయు వినుఁడు 612

వ. ఆ పదునొకండు కలశంబులలో

గీ. కనకకలశంబు మధ్య నొ • క్కండమర్చి
పలపరిమితంబొ గా కర్థ • పలపరిమిత
మైన బంగరుతోఁ దుహి • నాద్రిజాశి
వప్రతిమఁ గూర్చి యందుఁ జే • ర్పఁగ వలయును. 613

వ. ఆచార్యబుత్విగ్వరణంబుచేసి వారలసెలవుతో శివపూజనంబు నాలుజాము
లొనర్చి జాగరణము చేయవలయును. శక్త్యనుసారము ప్రాజాపత్యేష్టినిఁ
బొనర్పవలయు ననంతరము బ్రాహ్మణభోజనము చేయించి భక్తితో దానంబు
లీయవలయును. ఆచార్యబుత్విగ్దంపతులకు వస్త్రాలంకారభూషణంబు
లొసంగవలయు. మఱియు నాచార్యునకు పస్కరములతో సవత్సయగు కపిల

ధేనువును శివప్రీతిగ నొసంగి బంగారుకలశముతోఁ గూడిన శివప్రతిమను సమర్పించవలయును. అటుమీఁద దోసిలొగ్గి నమ్రుండై ప్రేమతో గద్గదాక్షరములొప్పనిట్లు మహేశ్వరుని ప్రార్థించవలయును. 613

సీ. దేవదేవ మహాదేవ! • దేవనాథ!, భక్తవత్సల! యీనీదు • వ్రతముచేతఁ
గరుణఁ బ్రసన్నము నా యెడ • గాఢభక్తి, నీదువ్రత మొనరించితి • నిగమవంద్య!

క. తెలిసియొ తెలియకయో దుష్టలో వ్రతముఁ బొనర్చితిని కడుఁ గృప నాపై
దలఁచి మహాత్మా వ్రతము! సఫలముగ బొనరింపు రౌప్య • పర్వతనిలయా! 616

గీ. ఇట్లు పరమాత్ముఁడైన మ • హేశ్వరునకుఁ
బ్రార్థనఁ బొనర్చి యంతఁ బు • ష్పాంజలి నిడి
సాగిలంబడి జోతను • సల్పవలయు
నిదియె యుద్యాపనవిధి ము • నీంద్రులార! 617

వ. ఇఁక నజ్ఞానంబునంగాక యదృచ్ఛచే శివరాత్రివ్రతంబు నొక్కించుక సల్పి కృతార్థుఁడైన వ్యాధుని చరిత్రంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుఁడని యిట్లనియె. 618

— * వ్యాధేశ్వరలింగము - వ్యాధచరిత్రము * —

క. కల దర్బుదాచలాంతిక, తలమని నొక భిల్లుఁ డధిక • దర్పోద్ధతుఁ డు
జ్జ్వలబలుఁడు గురుద్రుహుఁడని, యలరెడు వాఁ డఖిలజంతు • హననపరుఁడిలన్.

గీ. తల్లిదండ్రులు పెండ్లము • పిల్లజెల్ల, లొప్పువాఁ డెట్టి యఘముల • నొప్పువాఁడు
దొంగతనమందు మేటియై • త్రోవలందు, బాటసారులఁ గొట్టి ద • వ్యములఁ గొనును

గీ. క్రూరుఁడై బాల్యమునుండి • కొంకులేక
దోసములె చేయు సుకృతంబు • త్రోవఁ జనఁడు
గడచెఁ జిరకాలమిట్టు లొ • క్కప్డు సేర
వచ్చె శివరాత్రి బహుపుణ్య • ఫలవిధాత్రి. 621

చ. గతదినమందె కానను మృ • గంబులు గన్పడకుంట నాఁకటన్
వెతపడి తల్లిదండ్రులును • బెండ్లము పిల్లలు వేగిరింపఁగా
జతనముతోడ విల్లుగొని • సాంద్రతరాటవిఁ జేరి యెల్లెడన్
వెతకిన జంతువేదియు ల • భింపకయుండెను బోయ కత్తఱిన్. 622

మ. రవి యస్తంగతుఁడయ్యె నంతన హరి • ద్రాజిన్ వెలుంగుల్ దొలం
గె వికాధంబగు నంధకారము పరం • గెన్ విశ్వమందెల్ల వ్యా

ధవరుండున్ మదిలోనఁ బల్వొగలి హా • దైవంబ! యెందేని జం
తు వెదేక్ గన్పడ దిమ్మ కేనిటుల బోఁదున్ శూన్యహస్తాలతో. 623

ఉ. ఆకొని సోలుచుండిరి మ • దర్భకులుఁ దలిదండ్రులాలునున్
జేకొన కెద్ది గ్రాస మిలుఁ • జేరి యెటుల్ గనుఁగొందు వారి నిం
దే కనుచుందు జంతువు నె • దేని నటం చొక చెర్వుచేరువం
దాకులుఁ దొచు శ్రీఫలన • గాగ్రము నెక్కి వసించె నయ్యెడన్. 624

ఉ. వాఁడును నాఁకటంబడలి • వచ్చునొకో యొక జంతువేని యీ
జాడకు దానిఁ జంపుకొని • సద్మము చేరుదునొక్కొ యంచటఁ
బోడిమిఁ దక్కి వెక్కసపుఁ బూన్కి • గనుంగొనుచుండె నంతలోన్
లేఁడి యొకండు దప్పిఁగొని • నీళులఁ గ్రోలఁగ రా నతండునున్. 625

వ. గనుంగొని యద్దానిం జంపఁదలఁచి వేగంబుతో

—* వ్యాధునకు శివలింగార్చన పొసగుట *—

గీ. కార్ముకము నెక్కువెట్ట న • క్కర్జమునను దునిగిమాలూరదళము లొండ • ధోధరిత్రి
వెలయుశివలింగమునహిమ • సలిలసిక్త మైపడుదు నాద్యయామార్చ • యయ్యెనద్ది

క. ఆయర్చాఫలమున నా, బోయకు సలాఘములును • బోలిసె నపుడటన్
డాయఁగ వచ్చిన మృగియును, భీయొనరఁగ వాని నడిగె • బిట్టున నిట్టుల్. 627

సీ. ఏమియొనర్ప నెంచెదవో • యిప్పుడు సెప్పు కిరాత! యన్న వాఁ
డా మృగి కిట్లనెన్ మిగుల • యాకొనియుఁటిని యింటిలోన నా
ప్రేముడిబిడ్డ లాలుఁ గడు • వృద్ధులు నాతలిదండ్రు లాఁకటన్
దీమరియుండి రిప్డు నిను • ద్రెక్కొని చేకొనిపోదు భుక్తికై

—* మృగీమృగములు వ్యాధునితో శపథములుచేసి పోవుట *—

క. అన లేఁడి యడలి యిపు డే, మొనరించుదు? నెటకుఁబోదు? • నుక్కులుఁ డితం
డనికొని యాతని కిట్లనె, వనచర! నే నధికఫలముఁ • బడయుదు దీనన్. 629

గీ. నాదుపొలసున నీకును • నీదుజనము, నకును సుకమైన నేను ధ • న్యనుగదన్న!
ఒరుల కుపకారులగు వారి • కొప్పుపుణ్య, మెన్నఁదరమా నె! నూ జేండ్ల • కేనిఁబుడమిఁ

గీ. ఐన నొకపల్కు నాదృతి • నాలకింపు, నాదుబిడ్డలు కొంకి ను • న్నారు వారి
నాదు చెలియలి కేనియు • నాదు విభున, కేని యప్పించి వచ్చెద • నిపుడు విడిన. 631

క. కల్లలు నేఁబల్కను విను, భిల్లవరా! సత్యమిద్ది • పృథివియు సూర్యుం
డెల్లజలధారలెల్లను, బెల్లుగ సత్యంబుతోడ•వెలయున్ గాదే! 632

ఆ. ఇట్లుచెప్పఁ గఱకు•టెఱుక నెనరు లేక, వినకయున్న హరిణి • విస్మరించి
బెదరి యిట్లు పల్కు•బెట్టుకొనెఁ గిరాత! వినుము నానుడుల వి•వేక మరసి. 633

గీ. వేదవిక్రేతయై సాంధ్య•విధిని సలుప
నట్టి పాపుఁడు విభునాజ్ఞ • నతిక్రమించి
మెలఁగు పొలఁతియు ధర్మంబు • మీఱునతఁడు
పడయునఘ మేను బడసెద • బాసఁదప్పి. 634

క. ఇఁకను కృతఘ్నుండును దుర్వ్యాంబకభక్తివిహీనమతియు • మైత్రిద్రోహుం
డకరుణుఁడు నొందుదోసము, నకుఁ జిక్కెడు నిటకు రాక•నక్కిన నింటన్.

ఆ. ఇట్లు చాల నొట్టు•నిడి నిల్చియున్న నా,హరిణిఁగాంచిఁ బోయ • డరిగిరమ్మ
నాఁగ నీరు ద్రావి • వేగంబుతో నద్ది, చనియెఁ బేరెమొంది • సద్మమునకు.

క. భిల్లుఁడు నిద్దురపోకయె, యెల్లెడలన్ గాంచుచుండె • నింతట మృగికిన్
జెల్లెలు వేఱొకమృగి దా, నల్లనఁ దన యప్పజాడ • లరయుచు వచ్చెన్.

ఉ. వచ్చిన లేఁడిఁ గన్గొని జ•వంబున భిల్లుఁడు వింట బాణముల్
గ్రుచ్చుచునుండ బిల్వదళ • గుచ్ఛము హైమజలార్ద్రి మీఁదుపైఁ
గ్రచ్చఱ రాల బోయ కది • గ్రాలెను రెండవయామపూజయై
చెచ్చెర వానిఁగాంచి మృగి • చింతిలి యేమియొనర్తు పీవనన్. 638

గీ. తొంటివలె వాడు సెప్పఁడుఁ • దొందరేమి
యొంద కిట్లనె మృగి ఫలం • బొందె నాదు
పుట్టు ధన్య ననిత్య మీ•పొల్లయొడలు
పరుల కుపకారకంబైన • భాగ్య మెంతొ. 639

క. ఐనను నా పసికూనలు, నా నెలవునఁ గలరు వారి • నాథుని చేతన్
నేనిడి వచ్చెద నీ సముఖానకు విడు మిపుడు వ్యాధ! • కరుణదలిరఁగన్. 640

గీ. నావుడును వ్యాధుఁడిట్లనె•నమ్మనమ్మ, నీదు నుడుల వధింతు సం•దియము లేదు
నాఁగ మృగి గడుభీతయై • వేగ పాటు,తోడ నిట్టుల శపథంబు • లాడఁదొడఁగె.

సీ. పరిణయంబాడిన • పడుచును విడనాడి, పెఱనారిఁ జెందెడు•పెట్టిదుండు
హరిపూజసేయుచు న•మ్మహేశ్వరునిందఁ, గావించుచున్నట్టి•కలుషమూర్తి

ఆమ్నాయధర్మంబు • లవులఁ బోఁ జిమ్మితి, విహితధర్మముల గౌర • వించ మొఱకు
తలిదండ్రుల మ్రాతాహా • ములశూన్యముగఁ బుచ్చి తాను మెక్కెడు నట్టి • దారుణాత్ము

గీ. డొందు నిరయంబులోం దెవ • నిందు బాస, జేసి నేనింట డాగిన • సిద్ధబుద్ధి
యనుడు వనచరు • డటులై నరిగిరమ్మి, పొమ్మనఁగ నీళులను గ్రోలి • పోయె నదియు

క. ఎఱుకకు నిద్దుర లేకయె, జరిగెను బ్రహారద్వయంబు • శర్వరి నాలో
నెఱుఁగక మృగులవిలంబము, నరయుచుఁ గాసారమునకు • హరిణము సేరెన్.

ఆ. మిగుల బలిసియున్న • మృగమును గన్గొని, కరము పొంగి వేట • కాఁడు వింటఁ
దొడఁగి బాణమేయఁ • దొడరఁ దోయదళంబు, లీసుశిరసుపై బ్ర • వేశ మొందె. 644

క. శరరవము విని మృగము వన, చరునకు నిపు డేమి సేయ • సంకల్పమనా
నెఱుకఁడు మునుపటివలెనే, యొఱఁగించెను దనదు హృదయ • మేర్పడ నంతన్

క. మృగమది బిట్టలరి తగన్, మృగయునకు నేఁ గృతిని నేను • మిక్కిలి పుష్టిన్
దగియుంటి మీరు గడు పారఁగఁదిని తనియుదురు వనచ • రప్రముఖ! యుఁకన్.

ఉ. ఎవ్వని మూర్తిచేఁ బరుల • కే ముపకారము గల్గకున్న వాఁ
డివ్వసుధన్ వృథాజనితుఁ • డెల్లవిధంబుల నెంచిచూడఁగా
నెవ్వఁడు శక్తియుక్తుఁడయి • యే యుపకారము సల్పకుండునో
యవ్వడ వాని శక్తి వితి • యా నరకంబును జెంది కుందెడున్. 647

వ. విన నిప్పుడు

గీ. ఎఱుక! విను నాదు బిడ్డల • నెల్లవారి, తల్లులకు నప్పగించి యం • దఱకుఁ జెప్పి
యరుగుదెంచుదు నన భిల్లుఁ • డబ్బ మొంది, పలికె నిట్టు లమ్మృగముతోఁ • బరవసముగ

ఉ. ఈవఱ కెన్నియో హరిణు • లిట్టులె పెక్కులు నీతులాడి న
న్నీ విపినంబునం దునిచి • యేఁగిన వొక్కటి గానరా దికన్
నీవును నట్లె వచ్చి జన • నేర్పు రచించితి విట్టు లందఱిన్
బోవిడ మాకు జీవనము • పొందగు నెవ్విధి? వంచకాత్మకుల్! 649

గీ. అనిన మృగ మిట్టు లనె వ్యాధ! • యనృత మేమి, లేదు సత్యము చేత నా • లోకజాండ
మెల్ల శోభిల్లుచున్నది • యిప్పుగిది న, లీకవాదికిఁ బుణ్యంబు • లేదు లేదు,

వ. ఇఁకను నా ప్రతినను వినుము.

సీ. మార్యాస్తమయవేళ సురతమొందెడువాఁడు, కూటసాక్ష్యము జెప్పి కొనెడువాఁడు
శివరాత్రి నన్నంబుఁ బలమెక్కెడువాఁడు, సంధ్యవార్చని విప్రజాతివాఁడు
చాలియు నుపకృతి సల్పకుండెడువాఁడు, పరులు దాఁచినసొమ్ముఁ బడయువాఁడు
బైల్వదళములఁ బాద్వమునఁ గోసెడువాఁడు, తినరానివానిని దినెడువాఁడు

గీ. తనువునన్ బూది రుదురాక లోనరసట్టి
వాఁడు శివపూజసేయక కూడుఁగుడుచు
వాఁడు నిక్ జెందుదురితంబుఁ బడయువాఁడ
మరల నీసన్నిధికిరాక మసలియున్న. 651

క. శివపూజచేత దోసము, లడసి చనుట నా కిపుడు డాంబరమున్
జవమునఁ జని రమ్మనగ, యవనధమున్ జేరె దాని యట నుదకములన్ 652

గీ. అందఱును సందుఁ జేరి వారందఱిగొని ప
రస్పరము సత్యనిష్ఠఁ గిరాతుఁ జేర
నిశ్చయించుకొనుడు మృగికి వచించెఁ
బెద్దమృగి యిట్లు ప్రేముడి పెంపుమెఱయ. 653

క. నినుఁగోల్పడి సుతులెట్టులు, మనెదరు మనుగడవుగాదె మాకందఱికిన్
వనధు! యిటనుండు మేనే, చనెదను ముందేను బాస సల్పినదానన్. 654

గీ. అనిన రెండవమృగి యిట్టులనియె మీఱ
లుండుఁ డిచ్చోట బాలుర నోముకొనుచు
మీకు దాసినిగాదె నేఁ బోదు వ్యాధు
కడకు ననుఁబంపు డిప్పాట క్రమముమెఱయ. 655

క. అన మృగవిట్లనె నేనే, చనెదను మీరిందె యుండి సాఁకుఁడు సుతులన్
జను మాతృరక్ష బాలుర, కనవరతము ప్రేమమొంది యలరఁగ భువిలో. 656

గీ. విభుఁ డిటులు వల్క హరిణులు విభుఁడు సనిన
విధవలకు జీవితంబెల్ల వితయగాదె
యనుచు బిడ్డలనూరార్చి యామువురును
వ్యాధుకడ కేగి రంతొ సత్యంబు పేర్మి. 657

— * మృగీద్వయితో మృగము దచ్ఛిశువులను వ్యాధునిఁజేరుట *—

క. వారినిగని తచ్ఛిశువులు, వారలకేగతియొ యదియె ప్రభవిల్లెడు మా
కీరాపేటికి నని వడి, వారలనే దారసించి వచ్చెఁబిఱుందన్. 658

క. మృగములనెల్లఁ గనుంగొని, మృగయుఁడుగడుఁహొంగి వానిమీఁద శరములన్
నిగిడింపగఁజాపము నె,త్తగఁబడియెను దోయబిల్వదళము శివునిపై. 659

గీ. దాన నాల్గవయామార్చ దనరె నిట్లు
భిల్లునకుఁ గూడె శివరాత్రి వృషభకేతు
పూజ యంతనె మృగములు బోయఁజేరి
కొను మనఘ! బాణముల మమ్ముఁ గూలనేసి. 660

వ. అనిన భిల్లుం డక్కజంబొంది తన యాంతరంగంబందిట్లు వితర్కించె. 661

ఉ. అక్కట! యీమృగంబులు పరార్థము ప్రాణములన్ త్యజింపఁగా
నిక్కడికేగుదెంచె నిటు లెంతయు జ్ఞానము లేనివైన నే
నెక్కుడు జ్ఞానమొప్ప జనియించిన మానిసినైనఁ దిండికై
కక్కుఱితిన్ వధింతు మృగకాండములన్ బ్రతినిత్య మిట్టులన్. 662

ఆ. ఇప్పుడేని వలదె యివ్వాని వీక్షించి, తెలివియొంద కిఁకను దెవులు మాని
తనదు పొట్టకొఱకుఁ దన వారికొఱకునై, యొరుల ఘాతసేయ నోర్వనిఁకను.

— * వ్యాధునకు శివుఁడు ప్రత్యక్షమై వరంబు లిచ్చుట *—

క. అని నిశ్చయించి మృగముల, కనియెను పొండీరు యుష్మదాశ్రమమున కే
నును జనియెద నా నెలవున,కనఁ జంద్రకలావమూర్తి యటఁదోఁచి యనెన్.

క. సకలైశ్వర్యము లిఁక దా,వక నిలయమునందు వెలయు వనచరతిలకా!
సుకముల నొందుము గడు నెడ,వక నీ వంశంబు నెందు బహుతరవృద్ధిన్.

వ. మఱియు నిప్పటినుండి నీవు గుహుండను నాహ్వాయంబు ధరించి సాకేతనగరంబున కనతిదూరంబున గంగాతీరంబందున్న శృంగిబేరపురంబందుఁ జేరి యందలి నిషాదులకెల్ల నొడయండవై యుండు మందు నీయిరవునకుఁ గతిపయవత్సరంబులలో దాశరథియగు శ్రీరాముఁడు పత్నీభ్రాతృయుతుండై యేతెంచి నీకు మిత్రుండగును. నీవును నన్నిఁక నేమఱక కొలుచుచుండుము. నీకు దుర్లభంబగు మోక్షంబు నొసంగెద నన్నంత నతండు విజ్ఞానంబుఁ జెంది శివునకు

మ్రొక్కె నంత మృగంబులెల్ల జగదీశ్వరునిఁ గాంచి మించుకూరిమి సాష్టాంగం బెఱఁగి నిలిచిన శంకరుండు వానిఁ గృపాదృష్టింగాంచి శాపావసానంబుఁ గావించి దివ్యదేహంబులిచ్చి తన లోకంబున్ జేర్చె. భిల్లుఁడును సంతసిల్లి శివోక్తప్రకారం బఖిలసుఖంబులొంది శ్రీరాముని చెలిమిఁబడసి శివానుగ్రహంబున శివసాయుజ్యంబు నొందె నజ్ఞానంబున నెఱుఁగక శివునిఁ బూజించిన బోయ కిట్టి శివసాయుజ్యంబు గలుగ నిఁక జ్ఞానంబున శివార్చన చేసినవార లెట్టి తేజంబు నొందుదురో యూరయఁజాలుదు రిట్లు 666

చ. అనిశము సోమవారముల • నష్టములందును శైవరాత్రులం
దును నిశలన్ మహేశ్వరునిఁ • దోయము మించ భజించినట్టివా
రిని సుర లేనిఁబోలరు మఱిన్ మఱి వారికి సర్వసంపదల్
బొనరిచి యంత్యకాలమున • మోక్షమొసంగు మహేశ్వరుం డిలన్. 667

వ. అని నొడివినన్ గడు సంతసించి సూతునకు శౌనకాదిమునులు మఱియు నిట్లనిరి.

క. మోక్షమన నెట్టిదో యఘమోక్షణ చణసూక్తికుశల • మునినుతశీలా!
దక్షతతోఁ దెల్పుము మా, కీక్షణమున ననుడు సూతుఁ • డిట్టులు వలికెన్.

సీ. సంసారదుఃఖభంజనియును నతులితానందదాయినియై తనర్చు ముక్తి
సాలోక్య సారూప్య • సాన్నిధ్యసంజ్ఞల, మూడు విధంబులఁ • బొనరియుండు
సాయుజ్యమనెడు నసాధారణంబగు, ముక్తి నాల్గవదియై • మురువుమీఱు
పాశుపతవ్రత • ఫలమున నదిగల్గు, నట్టి మోక్షమునకు • హరుఁడె దాత

గీ. త్రిగుణములనొప్పు • బ్రహ్మాది దేవనాథు
లోలి ధర్మార్థకామంబు • లొసఁగువారు
నిర్వికారి పరబ్రహ్మ • నిర్గుణుండు
శివుఁడు తుర్యుఁడు విజ్ఞాన • సేవ్యుఁడెందు. 670

వ. మఱియు నవ్యయుండును సాక్షియు నద్వయుండగు నా శివుండు భక్తులకుఁ ద్రివర్గంబుగూడ నిచ్చి పరిపాకసమయంబున ముక్తి నొసంగు నైదవముక్తి కైవల్యసంజ్ఞ నొప్పు నద్దాని లక్షణంబును వినుండు. 671

క. ఎద్దానఁ బొడము లోకము, లెద్దానన్ వృద్ధిఁజెందు • నెంతయు మఱి య
య్యెద్దాన లయము నొందెడు, నెద్దానన్ నిండఁబడెడు • నీజగమెల్లన్. 672

క. అద్దియె శివరూపం బని, యద్దియె కైవల్యవస్తు వనియు ననఘులా
పెద్దలు సెప్పుదు రెప్పుడు, నద్ది సకలనిష్కళాత్మ మై ద్వివిధంబౌ. 673

చ. ఎఱుఁగఁగలేదు దాని హరియే నజుఁడేని షడాననాదులే
నెఱుఁగరు నారదర్షియును నించుక వ్యాసుఁడు దత్కుమారకుం
డెఱుఁగడు సర్వదేవతలు నెల్లరు మాను లెఱుంగ రింక దాఁ
మెఱుఁగఁగలేవు వేదతతు లెల్లను శాస్త్రములున్ బురాణముల్. 674

క. సత్యము జ్ఞాన మనంతము, వ్యత్యయరహితంబు సచ్చిదానందంబుఁ
మత్యతివిషయము పరమా,చిత్యజ్ఞు లెఱుంగవలయు సిద్ధము దానిన్. 675

సీ. నిరుపాధికంబయి నిర్గుణంబయి నిరం,జనమయి యవ్యయం బనఁగఁబరఁగి
శోణంబునున్ గాక శుద్ధముగాక హ,రిద్వర్ణమునుగాక కృష్ణవర్ణ
మునుగాక యున్నతంబునుగాక ఖర్వంబు,గాక పీనంబునుగాక చిక్క
నదిగాక వాకులు మదియు నిరూపింపఁ,గాఁజాలనట్టి యొక్కజపువస్తు

గీ. వావర బ్రహ్మమాకస మట్లు నెందు, వ్యాపకము మత్సరవిహీన మచ్ఛతరము
ద్వంద్వరీతులకెపు డతీతంబు పరమ,శివ సమాఖ్యకమై మేల్మి జెన్నుమీఱు.

— * భక్తిప్రాబల్య ప్రతిపాదనము * —

క. అట్టి పరమాత్మ మొందఁగ, గట్టి శివజ్ఞానముగను గారణ మదియుఁ
నెట్టన భక్తినొనర్చిన, నట్టిపడును గాన భక్తి నొందఁగవలయున్. 677

గీ. జ్ఞానమునకన్న శివభక్తి కరమునుకర, మైనమార్గము గావున దాన శివుని
ముక్తికై భజియింపుఁడు మోక్షదాత, భక్త్యధీనుఁడు శర్వుఁ డెప్పట్లవినుఁడు.

ఆ. భక్తి జ్ఞానమాత భుక్తిముక్తిప్రద, సులభ దీనిచేత బలువురిలను
ముక్తిఁజెంది రిద్ది పొలుచు నాఱువిధంబు, లగుచుఁ దెలియఁబఱతు నరయుఁడీరు

వ. సగుణయనియు నిర్గుణయనియు వైధియనియు స్వాభావికియనియు నైష్ఠికియనియు ననైష్ఠికియనియు విభజింపఁబడియుండు నందుఁ నైష్ఠికి యొక్కం డాఱువిధముల నొప్పు ననైష్ఠికి యొక్కవిధముగానె యుండు మఱియు నీ భక్తులు విహితాది భేదములతో ననేక భేదంబుల నొప్పు వాని విస్తరించి చెప్పుటకు శక్యంబుగాదు.

సీ. భక్తియు జ్ఞానంబు వఱగ వేర్వేర్గావు, వలదు భేదముసేయ వానినెపుడు
భక్తిఁజెందకయున్న వానికి జ్ఞానంబు, గలుగనేరదు పరిష్కారమిద్ది

భక్తునకే యొందుఁ ♦ బరిఢవిల్లును జ్ఞాన, మద్దాన శివభక్తి ♦ నందవలయు
సర్వము భక్తిచే ♦ సమకూరు సిద్ధంబు, సందియం బిట లేదు ♦ సన్మునీంద్రు

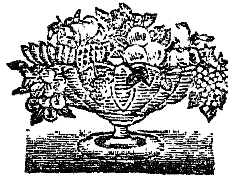
ఆ. లార! యీప్రకార ♦ మీరడిగినయట్లు, సెప్పినాఁడ దీనిఁ ♦ జెలఁగి వినిన
వారికెల్ల పాప♦వర్గంబునుండి మో, క్షంబు గలుగు సంది♦యంబు లేదు 681

వ. అని సూతుఁడు శౌనకాదిమహామునులకుఁ జెప్పుటయు.

తే. తండ్రి! యుద్భటవంశ ♦ ముక్తాఫలాయ
మాన! జైవాతృకకిరీట ♦ మహిత తేజ!
లింగవైభవఖండమన్ ♦ లీల నెసఁగు
కృతిఁ గాను ద్వితీయమాశ్వాస ♦ మితవు మెఱయ. 682

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి లింగవైభవఖండంబునఁ
ద్వితీయాశ్వాసము సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

ఉమాఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

శైలయాత్రికౌఘ
ప్రాశస్త్యాన్నప్రదాన భాసురతరమ
ల్లేశాదిసోదరత్రయ
పేశలకమనీయకీర్తి విలసితచరితా!

వ. అవధరింపుము శౌనకాదిమునీంద్రులు సూతున్ గాంచి.

క. తెలిపితివి మున్ను కృష్ణున, కలఘుం డుపమన్యుమౌని యభవునిదీక్షన్
జెలువుగ నొసంగెనని కడుఁ, జెలిమిన్ దచ్చరిత మిందుఁ జెప్పుము సూతా!

వ. అనిన నక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునీంద్రుల కిట్లనియె,

—— జాంబవతి పుత్రార్థమై శ్రీకృష్ణుని శివునిఁగూర్చి తపింపు మనుట ——

ఉ. మున్నొకనాఁడు జాంబవతి పుత్త్రజనిన్ మదిఁగోరి నిందువే
డ్క న్నలినాక్షు నిట్లడిగెఁ గల్మషవర్జితుఁ గాంతవిగ్రహున్
సన్నుతశౌర్యు నొక్కసుతు సామి! భవాదృశుఁ బుట్టఁజేయు నా
కెన్నికమీఱుసంతసము హెచ్చ ననుగ్రహ మట్లొనర్పుమా!

శా. ముల్లోకంబుల నీకసాధ్యమయి యొవ్వన్ జెంద దొక్కండు నీ
యుల్లంబందుఁ దలంపఁ గ్రొత్తజగముల్ యోజింపఁగా నేర్తు వు

త్ఫుల్లాంభోరుహ నేత్రి! రుక్మిణికి సత్పుత్రోదయశ్రీ సుసం
ధిల్లన్ జేయఁగ శంభుమూర్తిని హిమాద్రిన్ గొల్వలేదే విభూ! 4

క. శివువరమునఁ బ్రద్యుమ్న, ప్రవరులఁ బట్టంపుసతికిఁ బడసితివి తనూ
భవులను నివు డట్టులె యా, భవునిఁగొలిచి నాకుఁ బుత్రభాగ్యం బిడుమా!

మ. అన నింతిఁ గని కేశవుండు మదిలో హర్షించి యెంతేని యి
ట్లనె రాణీ! యటులే యొనర్చెద మదీయంబౌ ప్రయాణంబు నీ
మనమం దారయు మన్న నాసతియు క్షేమంబున్ శివంబున్ గడున్
బొనరన్ జేయుదు రెందు నీకు హరుఁ డంభోజోద్భవుండున్ రహిన్. 6

క. మఱి యాశలుఁ దత్పతులును, హరిదశ్వుఁడుఁ జందురుండు నఖిలమునులు భా
స్వరనదులుఁ గడలి పుడమియు, నిరతము రక్షింతురిగాక నినుఁ బద్మాక్షీ!

గీ. అనుచు స్వస్తినిఁ బలికిన నాతఁ డపుడె
తల్లిదండ్రులకడ కేగి చల్లగాఁ బ
యన మెఱుఁగ జెప్పి యవ్వారి యానతిని బ
లునిసెలవుఁ జెంది సతులకెల్లను వచించె. 8

— * శ్రీకృష్ణుఁడు తపస్సుకై హిమగిరికి వచ్చుట * —

క. వారందఱి కుశలోక్తుల, చే రహిఁగొని గరుడుఁ దలఁప జేరి వడిగ న
వ్వారిజనయనుని హిమనగ, భూరిస్థలిఁ జేర్చి తిరుగఁ బోయె నతండున్. 9

గీ. అంతఁ బద్మాక్షుఁ డచ్చట నద్భుతంబు
దివ్యము తపస్విమండల భవ్య మమర
మాన్యమును బ్రాహ్మ్యలక్ష్మీ సమావృతంబు
నైన యుపమన్యుమౌనివరాశ్రమంబు. 10

వ. ప్రవేశించి పరమామోదమ్మున

గీ. అచటి పుష్పలతలసొంపు నచొటిబహుళ
ఫల లలిత శాఖులయు వనస్పతులవిభవ
మందలి విరోధిమృగముల పొందికయును
నరసి యమ్మునిఁ జేరి సాష్టాంగ మెఱఁగ. 11

క. ఆతండును శ్రీకృష్ణున, కాతిథ్యము నెఱపి కుశల మరయఁగఁ గృష్ణుం
డాతతముదమున మౌనికిఁ, జేతస్పృహ నెఱుఁగఁజేయ సిద్ధుఁ డతండున్. 12

చ. వడసెద వీవు నందనునిఁ • బంకజలోచన! యాత్మతుల్యు నీ
యెడఁ బరమేశ్వరున్ గొలువు • మిద్ధతపంబున వేడ్క మీఱ నా
తఁడు గిరిపుత్రితోఁ గడును • దారరసప్రసరాంతరంగుఁడై
కడుకొనియున్నవాఁ డిచటఁ • గాంతుయొనర్చెద వెవ్వనిన్ గనన్. 13

ఉ. ఆ జగదీశు నా హరుని • నా పరమేశ్వరుఁ గోరి నీవిటన్
దేజము మీఱఁగాఁ దపముఁ • దీర్పుట యెంతయు శ్రేయ మేను మున్
యోజన చేసి యాత్మమున • నొప్పుగ నిందె భజించి శంకరున్
రాజతశైలనాయకుని • రాణదలిర్పఁగఁ జూచితిన్ హరీ! 14

ఆ. ప్రమథదేవమౌని • వర్గంబు లలర నా, కిందు దరిసెనంబు • నిచ్చి వరము
లిచ్చిపోయె ఘనకృ•పేచ్ఛ మహేశ్వరుం, డట్టి వబ్బ మీఁక నొ•కప్పు డగునె?

క. అనఁ గృష్ణుం డుపమన్యున, కని నిట మునినాథ! శర్వు • నత్యంతం బ
ర్చన నొనరిచి సిద్ధుల నొం,దినవారలఁ దెల్పు మదికిఁ • దేటపడంగన్. 16

వ. అనిన ముని యిట్లనియె.

— * హిమగిరిలో శివునిగుఱించి తపించి సిద్ధు లొందినవారలు * —

క. క్రతువల స్వాయంభువుఁడు త్రిశతవర్షము లిందుఁ బుత్రి•సంతతికై యు
న్నతతపముఁ జేసి శివుదయ, సుతులను బడసెను నితాంత•శుభగుణయుతులన్.

క. శాకల్యుండను మునియును, శ్రీకంఠు నవాబ్దశతము • సేవించుచు న
స్తోకతపం బొనరించెను, లోకేశుఁడు మెచ్చి యిడె బ•లు వరంబులనున్. 18

క. సావర్ణియనెడు నొకముని, యీవని షష్ట్యబ్దశతము • లింపుగఁ దపమున్
గావించిన మెచ్చి మహా, దేవుఁ డభీష్టంబు లొసఁగెఁ • దేఁకువ మెఱయన్.

క. వేదవ్యాసుఁడు ఘనుఁ డా, మోదంబున నిందుఁ దపముఁ•బూని శివుని బ
ల్గాదిలియనుగ్రహంబున, మేదురయశమును బడసె న•మిత్రవిఘాతీ! 20

గీ. వాలఖిల్యమునులు నింద్ర•పరిభవంబుఁ, బాపికొనునిచ్ఛ నిచటఁ ద•పంబుఁ జేయ
శివుఁడు మెచ్చి సువర్ణని•జిష్ణుజేత, నీరు పుట్టింతురని వరం•బిచ్చె శౌరి! 21

క. నారదమౌనియు శంకరు, నారాధనఁ జేసి కొలువ • నర్ధేందుధరుం
డా ఋషికి బోడతేజముఁ, గిరితి సంగీతశక్తిఁ • గేరుచు నొసఁగెన్ 22

గీ. ఇంద్రుఁడును గౌశికను నిందు ♦ నిందుమౌళి
భక్తి నారాధన మొనర్చి ♦ ప్రాజ్యమైన
యట్టి స్వారాజ్యమును జెంది ♦ హరుసమునను
నెసగుచుండెను వృష్ణికు♦లేశ! యరయు. 23

క. ఇఁక నసురులలోన హిరణ్యకశిపుఁ డలశివునిఁ గొల్చి ♦ యైంద్రవిభవ ము
త్సుకుఁడై గొని యేలె నకంటకముగఁ బెక్కేండ్లు నంద♦నందన! వినుమా!

క. అతనిపుత్రుఁడు మందరుఁ, డాతతశౌర్యుండు హరుని♦దైనవరమునఁ
ద్రిశల్యునిచక్రము బురు, హూతునివజ్రమును గెలిచె ♦ హోరాహోరిన్. 25

గీ. మఱియు శతముఖుఁడను దైత్య♦వరుఁడు వర్ష
శతము నిజమాంసహోమంబు ♦ సల్పి శివుని
వరమునన్ యోగశక్తి శా♦శ్వతపుబలముఁ
జెందె నెంతయు వికచరా♦జీవనయన! 26

క. నేనును నిట శంకరు న,న్యూనదయాసింధుఁ గొలిచి ♦ యొందితి నాప్రా
జ్ఞానము దుగ్ధాబ్ధిని నీ, శానుని సాన్నిధ్యమును న♦సంబోజంబున్. 27

గీ. ఇఁకను విష్ణువు శక్తిము♦నీంద్రుఁ డాద,ధీచి కాణాదుఁడును భృగు♦తిలకుఁ డల్ల
రాముఁడును శివభక్తిఁగ♦రంబుఁ జెంది, యొంది రిష్టార్థసిద్ధుల ♦ నురవుగాఁగ.

గీ. చూడు మెడపక సర్వర్తు♦సుమఫలాఢ్య,ములును గంధవహంబులు♦లలితదళము
లై తనర్చెడు వృక్షల♦తావళు లివె, శంకరుని సుప్రసాదంబు ♦ సరణి శౌరి!

క. అన మౌని కనియె నా హరి, విను ముని! ధన్యుండ వీవు ♦ వేఱొక్కరు నీ
కెనయౌదురె? సాన్నిధ్యం,బునఁ బడసితి విట్లు శివుని ♦ భువనేశ్వరునిన్. 30

క, నాకును నిట్టులె నీకృప, నా కల్యాణాద్రిచాపుఁ ♦ డా భగవంతుం
డా కైలాసనివాసుం, డా కారుణికుండు కనుల ♦ కగుపట్టునొకో! 31

క. అనిన విని మౌని యనియెను, వనజేక్షణ! సందియంబు ♦ వల దిఁక నచిరం
బున నే యాఅవమానసం,బునఁ జూడఁగఁగలవు శివుని ♦ భూతశరణ్యున్. 32

గీ. ఆ శివునిచేత మఱి తదీ♦యార్ధమూర్తి
యైన జగదంబచేతఁ బ♦డాఱు వరము

లోఁ దగల విధి నిజము ముకుంద! సర్వ
కాలవృత్తముల్ గాంతు ముక్కంటికృపను. 33

క. పెక్కులగు వరము లిచ్చిన, యక్కరుణాకాంతరంగుఁ డనఘుఁడు నీకిం
దెక్కుతన సుప్రసాదము, నక్కజముగఁ జేయకుండు? నంబుజనేత్రా! 34

క. దేవతలును నిను మెచ్చెద, రీవును బ్రహ్మణ్యుఁడవు ప్రవేద్యుఁడ వహో! రా
జీవవిలోచన! జప్యము, నే వేగన్ జెపుదు శివుఁ గనెదు వద్దానన్. 35

సీ. అనినఁ దామరసాక్షుఁడు హరుస మొంది
యనియె మానీంద్ర! నీదు దివ్యప్రసాద
మున దనుజసూదనునిఁ గ్రతుభుగ్విభునిఁ గ
నియెద నీయుము సద్విద్య నీవు దయను. 36

—* ఉపమన్యుడు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్ష నిచ్చుట *—

వ. ఇట్లు మహాదేవాశ్రితకథలతో నేడుదినంబులు ముహూర్తంబులట్లు గడిపి యెని
మిదవదినంబున నుపమన్యుండు శ్రీకృష్ణుని యథావిధి గంగావగాహనంబుఁ
జేయించి దండకమండలుకుశమేఖలాచర్మవసనంబు లొసంగి పాశుపతదీక్షనిచ్చి
బ్రహ్మవిద్య నుపదేశించె ననంతరంబున నచ్యుతుండు తపం బొనర్చి యొక
మాసముమాత్రము ఫలాహారంబునఁ గడపి రెండవ నెలనుండి సలిలాశనంబే
యొనరించుచు నేకపాదంబున నిలిచి యూర్ధ్వబాహుండై నిస్తంద్రమతిఁ దపించు
చుండ నైదు నెలలు గడచి యాఱవ నెల జరుగుచున్నంత నొక్కనాఁడు.

గీ. ఆకసమునందు సూర్యసహస్రతేజ, మగుపడియె నమ్మహోమధ్యమందు మెఱపు
దీవియంబోలు కిటికీలదీర్చియుండె, శక్రచాపకృతాంతమాశైలమొకఁడు.

—* శ్రీకృష్ణుతపంబు మెచ్చి పార్వతీపరమేశ్వరులు సాక్షాత్కరించుట *—

క. అందుఁ దపంబునఁ గాంతుల, సుందర తేజమున నలరు సుదతీమణితోఁ
జందురుని రేకతో దివి,యందు నినుండట్టులుండె నభవుండు రహిన్. 39

సీ. అంతఁ గంసాంతకుఁడు రోమహర్ష మెసఁగ
నక్కజమ్ముగఁ గనుఁదమ్మి లలరఁ గనియె
జమిలిపాముల జన్నిదంబమరు వాని
నఖిలదైవతసంఘార్తిహరుని హరుని. 40

సీ. గద త్రిశూలం బజగవము వజ్రంబు హ, స్తములందు నెంతేని దళుకు లీన
నెలబాలుఁ డొప్పెడు లలితకిరీటంబు, నిగనిగలందంబు నీటునూవ
మొలపయిన్ గట్టిన పులిచర్మ మెంతయుఁ, గర్బురదీధితుల్ గ్రమ్ముకొనఁగ
నురమున నొప్పెడుచున్న పసిండి త,మ్ముల దండ చీలమండలకుఁ దాఁక

తే. సంజప్రొద్దున శారద సమయమందు
మేల్మి పరివేషమందున మెఱయు చంద్రుఁ
డట్లు విలసిల్లు సకలాబ్జజాండవిభుని
శంకరునిఁ గనుఁగొనియెను చక్రధరుఁడు. 41

క. ప్రమథగణంబులతోఁ గడుఁ, గొమరొప్పఁగఁ జుట్టబడినఁ గోధ్వజుఁ డొప్పెన్
రమణీయశరత్పరివే,షమున నలరు ప్రొద్దువలె నశక్యుఁడయి కవన్. 42

వ. మఱియు నప్పరమశివుని

క. ఏకాదశశతరుద్రులు, శ్రీకరు లుడురాజశకలశేఖరులు ఘన
శ్లోకులు వరమంత్రంబుల, శ్రీకంఠు నుతించుచుండిరి కరము పేర్మిన్. 43

క. ఆదిత్యులు వసువులు వి,శ్వేదేవులు నాశ్వినులును సిద్ధులు సాధ్యుల్
మోదంబలరఁగ శర్వు మ,హాదేవు నుతించుచుండి రందుఁ గడువడిన్. 44

గీ. శతమఖుండును విష్ణుండు శతధృతియు ని
తరులు గీర్వాణులును రథంతరము సామ
మును మహేశ్వరసాన్నిధ్యమునఁ బఠించు
చుండి రెంతయు నుల్లాస మొప్పమీఱ. 45

వ. మఱియు నింకను యోగీశ్వరులు బ్రహ్మర్షులు దేవర్షులు భూమ్యాకాశములు ఋక్షములు గ్రహములు నెలలు పక్షములు ఋతువులు నహోరాత్రులు సంవత్సరములు క్షణములు ముహూర్తములు యుగములు విద్య లితిహాసములు సనత్కుమారుఁడు మరీచి యంగిరుఁడు నత్రి యగస్త్యుఁడు పులస్త్యుండు పులహుఁడు క్రతువు మనువులు దక్షుఁడు భృగుఁడు వశిష్ఠుఁడు వేదములు జన్నంబులు దక్షిణలు త్రేతాగ్నులు హవిస్సును మూర్తిమంతంబులగు యజ్ఞద్రవ్యంబు లనంతాది నాగరాజులును గంగాది పుణ్యనదులును సాగరంబులును దేవతలును దేవపత్నులును దేవకన్యలును దశదిక్కులును మునిసహస్రంబులు పరమేశ్వరుని నమస్కరించుచుఁ గొలుచుచుండిరి కను గీతవాదిత్రకోవిదులగు గంధర్వులు నచ్చరలు,

నాటపాటలొనర్చుచుండిరిఁకను విద్యాధరులు జక్కులు దయ్యములు మున్నగు
నవి కొండలు ప్రమాథులు మనోవాక్కరణంబుల మహాదేవు నుపాసించుచుండ
నిట్లు కట్టెదుటఁ బరమేశానుండు పొడసూపి వాసుదేవునిన్ జగంబును గాంచు
చున్నంత హరి యమ్మహాదేవునిఁ గన్గొఁజాలకుండుటయు నమ్మహేశ్వరుం
డెఱిఁగి యతని కిట్లనియె. 46

క. పలుమఱు నీచేతను బూ, జలఁ గొనుచుంటిని హరీ! ప్రశస్తచరిత! యి
మ్మల నినుఁబోలెడు నిష్టుఁడు, గలుగఁడు నాకీ జగతి నొకండేనియునున్. 47

— * శ్రీకృష్ణుఁడు శివుని స్తుతించుట * —

గీ. అనిన విని యాతఁ డిట్లనె నమ్మహాత్మునకు; నమస్కార మిద్ది యనారతంబుఁ
బుణ్యకారణునకు బ్రహ్మమును లనుదురు, నిన్ను బ్రహ్మాధిపతినిగా నిగమవేద్య!

వ. మఱియును

క. నారాయణునిగ నరునిగ, ధీరులు సెప్పుదురు నిన్ను దెలిసితిని విభూ!
సారసభవుఁడవు నీవే, శ్రీరుద్రుఁడవీవె తక్క జేజేలీవే! 49

ఉ. నీవలనన్ జగంబులిటు నెక్కొనె స్థావరజంగమంబులై
యీవిధమొప్ప ప్రాణములు నింద్రియముల్ మనముల్ ప్రతీకము
ల్పావకుఁడున్ హవిస్సును సవంబులు సోముఁడు వేదమంత్రముల్
నీవె మహేశ! దత్తమును నీవె యధీతము నీవె యారయన్. 50

క. నీవే యెల్లరహృదయము,లో వాసముసేయు నా యలోకపురుషుఁడౌ
నీవే యణిమవు లఘిమవు, నీవే జోతివి మహాత్మ! నీకివె జోతల్. 51

గీ. ఇట్లు కృష్ణుఁడు పలికిన నెల్లజగము
లుల్లసిలి యట్లె యనునట్లు లొక్కమాఱు
సింహనాదంబు లొనరించి చెలఁగెఁ గృష్ణు
శిరమునన్ బుష్పవర్షంబు గురిసె మిగుల. 52

గీ. అపుడు భగవానుఁడగు శివుం డతిరయమున
దేవియగు నుమనున్ శతధృతినిఁ జూచి
నలిననేత్రున కనె హరీ! నాదుభక్తి
కరమొనర్చెద వీవు నేఁ గాంచుచుందు. 53

— * శ్రీకృష్ణునకు శివుఁ డష్టవరంబుల నిచ్చుట * —

క. ఎనిమిదివరముల నడుగుము, వనజేక్షణ! నీయభీష్ట • వాంఛితముల లే
దన కే నొసంగెదను నా, మన మిది ప్రేమించు నిన్ను • మానక యెపుడున్.

క. పరమశివుఁ డిట్లు డగ్గఱి, కరుణం బలికి నట్టినుడుల • కర్జమెఱిఁగి తా
మరసాక్షుం డౌ కృష్ణుఁడు, శిరమున మ్రొక్కిలిడి పల్కెఁ • జెన్నుగ నిట్లల్.

చ. సుకృతమునందు దార్ఢ్యము య • శోధనమున్ ఘనమాబలంబు శ
త్రుకులవిఘాతమున్ శతసు • తుల్ వరవిక్రమవిస్ఫురత్తనుల్
సకలజనప్రియత్వమును • సారతరోత్తమయోగశక్తి తా
వకమగు సన్నికర్షము శి • వా! యొసగంగఁ దలంతు నర్మిలిన్.

*గీ. అనిన నట్లగుఁగా కని • యమ్మహేశుఁ
డమ్మహేశ్వరి జగదంబ • యనియె నిట్లు
ప్రభుఁ డొసంగెను నీదు వ • రములఁ గృష్ణ!
యష్టవరముల నేనిత్తు • నల్లి కొనుము. 57

వ. అనుటయు నతం డంబికను శిరంబున మ్రొక్కి యిట్లు వరంబుల నడిగె. 58

— * శ్రీకృష్ణునకుఁ బార్వతీదేవి యష్టవరంబు లిచ్చుట * —

గీ. చాపలం దల్క లేమియుఁ • బరమభోగ
మును సుతశతంబుఁ గులమందు • ముదముఁ దల్లి
దండ్రియొక్కయు సుప్రసా • దములు శమము
దాక్ష్యమును నీయుమమ్మ! నెం • తయును జనని! 59

క. అనినఁ దథాస్తని త్రిభువన,జనని మఱియు ననియె నమర • సన్నిభ! యెవుడే
నిని నేమాళక్కిఁ బల్కను, గనెదవు భార్యాసహస్ర • కౌశల్యంబున్. 60

* శివపురాణే ఉమాసంహితాయాం తృతీయాధ్యాయే - శ్రీకృష్ణ వచనం —
శ్లో॥ ఇత్యష్టౌ సువరాన్ దేహి । దేవదేవ నమోస్తుతే। సర్వేశ్వరస్త్వమేవాసి। మత్ప్రభుశ్చ విశేషతః॥ సనత్కుమార ఉవాచ - తస్యతద్వచనం శ్రుత్వా । తమాహ భగవాన్ భవః । సర్వం భవిష్యతీత్యేవం । పునస్సప్రాహ శూలధృక్ ॥ సాంబోనాచ మహావీర్యః । పుత్రస్తే భవితా బలీ ... ... శ్రీకృష్ణ ఉవాచ - శ్లో॥ ఇత్యాద్యాన్సువరాన్ప్రాప్తు । ప్రసాదాత్తవ పార్వతి॥ సనత్కుమార ఉవాచ - తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా । దేవీతంచాహ విస్మితా। ఏవ మస్త్వితి భద్రం తే । శాశ్వతీ సర్వకామదా॥

గీ. మఱియు దారలవాల్లభ్య • మరుదుమీఱు
బాంధవప్రేమ మఱియు•బలము తనరు
నేడువేలు ద్విజులు నీదు • నిమ్మునందుఁ
గుడుతు రిష్టంబు తీరు సే•కూరు తనువు. 61

క. వరముల నిట్లొసఁగి తగన్, వరదుఁడు శివుఁ డంత దివిజ•వర్గముతోడన్
సరగున నంతర్హితులై, రయసమ్మును జెంది కృష్ణుఁ • డంత రయమునన్. 62

వ. గురుండగు నుపమన్యునిఁ జేరి మహేశ్వరానుగ్రహం బెఱింగించినంత మురిసి యమ్మహామహుండు పద్మలోచనున కిట్లనియె 63

క. లేఁడు శివుఁబోలు వేలుపు, లేఁడు శివున్బోలు దాత • లీలాకారా!
లేఁడు శివుఁబోలు సులభుఁడు, లేఁడు శివున్బోలు బిరుదు • లెక్కింపంగన్.

వ. అని సంతసించినంతఁ గృష్ణుం డాయనఘుని సెలవొంది స్వపురంబుఁ జేరి జాంబవతియందు సాంబుండన్ గుమారునిఁ బడసి సుఖంబుండె నిట్లు శ్రీకృష్ణ పుత్రలాభోదంతం బెఱింగించితి నీ కేమి వినుదురన సూతునకు మునులు మహాత్మా! మున్నెవ్వరెవ్వరు శివమాయామోహితులై జ్ఞానంబుఁ బాసి చరించిరో యట్టివారి నెఱుంగఁ జెప్పి యవ్వలఁ బాపభేదంబులను బాపభోగ్యంబులగు నరకభేదంబుల నెఱింగింపుమనిన సూతుం డలరి యిట్లనియె.

— * శివమాయా మోహితులు * —

క. కమలాక్షుండా విష్ణుఁడు, భ్రమాత్మకంబైన శివుని • బలువగుమాయన్
దెమలఁగ లేక యనేక, ప్రమదలసాంగత్య మొందెఁ • బలుతడవ లిలన్. 66

క. నలువయు శివమాయఁ గడున్, నలిగి యలవిగానియట్టు • నట్టనిరహిచేఁ
గలయఁగ బూనెను గూఁతున్, బలుమఱు లాఁతులనుఁ జూచి•బాళినలమరెన్.

క. మీఁదున్ గ్రిందును గనక యె, కాదన కనుచితపుసరణిఁ•గావలులగుచున్
గాదిలిచెల్లెలిని వశిష్ఠాదులు గవయంగఁ గడఁగి • రభవునిమాయన్. 68

వ. మఱియు నశేయంబగు నాశివమాయన్ జేసి,

సీ. ఇంద్రుఁడు గౌతమ•ఋషిపత్ని నాయహల్యను మోసఁజేసి క్రీ•డనుబొనర్చె
అగ్నికృత్తికలను•నార్వురవలచి బల్మరులొంది ప్రాణంబుఁ•దొరఁగఁ డొడరె

నమ్మహాబలుఁడును ♦ నంజనిన్ గామించి, క్రీడించి పుట్టించెఁ ♦ గీశవమ్య

మిత్రావరుణు లల్ల ♦ మెలతనూర్వశిఁజూచి, గళితతేజస్కులై ♦ కనిరి సుతులఁ

గీ. జందురుఁడు గురువనితతో ♦ సౌరతోరు

భోగములనొంది తనయుని ♦ బుధునిఁగనియె

శాండిలియనాఁగ నొక కన్న ♦ సర్పవైరి

వలచి తెక్కలు గల్పఁగఁ ♦ బడియె వినుఁడు. 69

సీ. వాచస్పతి యటంచు ♦ వైభవంబున మించు, జీవుండు రమియించె ♦ జ్యేష్ఠసతిని

బ్రహ్మనిభుండు ప ♦ రాశరుండల దాశ, కన్యకతోఁ గూడి ♦ కనియె వ్యాసు

ఘనుఁడౌ విభాండక ♦ ముని లేడిఁగని ముక్త, తేజుఁడై కనియె ను ♦ ధీన్‌గుమారు

నచ్చరయగు మేన ♦ యనుపొలంతికిలోఁగి, గాధిపుత్రుఁడు గంగఁ ♦ గలిపెఁదపసు

గీ. ఇఁక భరద్వాజుఁ డనెడుమా ♦ నీంద్రుఁ డలఘుఁ

డా హరిద్వారమున గంగ ♦ యందుఁ గ్రీడ

లాడెడు ఘృతాచి యనుదాని ♦ నభిలషించి

స్కన్నవీర్యుఁడై కనియె నొ ♦ క్కనిఁ దనూజు, 70

వ వారువీరననేల? లోకంబందెల్లవారలు శివమాయామోహితులై కామబాణం

బులకు గుఱిగానివారులే రిది సిద్ధం బిఁకను బాపంబుల తెఱం గెఱింగించెద

వినుండు. 71

— ✱ పాపభేదములు ✱ —

క. మనసున నాలుగునున్ వాక్కున నాలుగు మూర్తి నాలు ♦ గును నగు పాపా

లను బొనరించినవారలు, చనుదురు నిరయంబుఁ జేర ♦ సన్మునివర్యుల్! 72

వ. అవి యెవ్వియందు రేని వినుండు.

క. పరసతినిఁ గవయఁగోరుట, పరధనముల కాసపడుట ♦ భావముచేతన్

బరుల కపకృతినిఁ గోరుట, యిరవుగఁ జెడుపనులఁదలఁచు ♦ టెపుడుఁదగ వెదన్

గీ. అప్రియముఁ బల్కుటయుఁ గల్ల ♦ లాడుటయును

గొండెములు సెప్పుటయు నుంతఁ ♦ గొంకులేక

తిట్టుటయు నను నివి నాల్గు ♦ చెట్ట లెపుడు

వాకునెడ దోసములు వీనిఁ ♦ బాయవలయు. 74

క. తినఁదగనివి దినుటయుఁ బర,ధనముల దొంగిలుట పరుల • దారలతోఁ గ్రీ
డనుబొనరించుట హింసయు, ననుచితములు దేహమునకు•నారయవలయున్ .76

వ. ఇఁకను వరుసగ దోసంబులను వక్కాణించెద వినుఁడు.

క. శివునిన్ గురుఁ దలిదండ్రుల, శివభక్తుని మఱియు శైవ•శిక్షాచార్యున్
శివధర్మంబుల నెపుడే, నవమతి నిందింపఁగూడ•దఘముగును గడున్. 77

సీ. శివలింగమును జూచి•చేమోడ్పనట్టిఁడు, శివుగుడిన్ బొలఁతుకఁ • జెందునతఁడు
శివధనంబులను ముచ్చిలికొనునాతండు, శివరాత్రిఁబవలుబో • సేయునతఁడు
శివవనిఁబుష్పరా•జిని దెచ్చునట్టిఁడు, శివపూజమాని భు•జించునతఁడు
శివుసరి పెఱవేల్పుఁ•జింతసేయునతండు, శివునివ్రతంబులఁ • జెఱచునతఁడు

గీ. గురునిఁ గొలువక పాఠంబుఁ•గోరునతఁడు, గురునిపరిచర్య సల్పని • కుత్సితుండు
ఆపదన్ గుందుగురుఁబాసి•నట్టియతఁడు, చేరుదురు నిరయంబును•సిద్ధమిద్ది. 78

సీ. అశుచియైవేదాధ్య•యనమొనర్చునతండు, తల్లిదండ్రుల నెప్పు•డొల్లనతఁడు
పంచయజ్ఞంబులఁ • బాసిమెక్కెడునతండు, తను గొప్పగా నెన్ను•కొనునతఁడు
చదివిన వేదంబు•వదలి మఱచినట్టిఁ, డాలను బోయుల • కమ్మునతఁడు
దేవభూదేవ వృ•త్తినిఁ జాఱగొన్నట్టిఁ, డాలమందలు మేయు•నట్టి పొలము

గీ. నాక్రమించిన యట్టిఁడు•నాల తెరువు,నందు నగ్గిని వేసెడు • నట్టియతఁడు
దీనులగువారిసొత్తు నెం•తేనిఁగొనిన, యట్టిఁడును నిరయంబుల•నందఁగలరు.79

క. చెఱువులుఁదోటలు గుంటలొ,నరిచిన వ్రతములను దనదు•నాతిని సుతలన్
మఱి సుతులను వెలకమ్మెడు, నరుఁడొందఁగలండు ఘోర•నారకబాధల్. 80

ఆ. వినుఁ డనాథయైన•వెలఁదిని బాలను, వృద్ధురాలి మిగుల • నొఱచు దాని
సతిని దపముఁజేయు•చానను వంచన, చేయువారు నరక•సీమ నుండ్రు 81

క. వేదక్రేతలు మఱియు, వ్వేదమునున్ దెగడు వారు • వేదవిరోధుల్
వేసముఁ జూచి పఠించెదు, చేదస్తులు నిరయగతికిఁ • జేరుదు రవలన్. 82

— * పంచమహాపాపులు * —

క. బాపనిఁ జంపినవాఁడు ను,రాపుఁడు గురుతల్పగామి • హైమస్తేయుం
డీ పాపులఁ గూడిన యెను, పాపుఁడునుం బంచఘోర•పాపులు పుడమిన్. 83

సీ. గోవిప్రకన్యల ♦ గురుకార్యములకు వి, ఘ్నంబు చేసెడునట్టి ♦ కశ్మలుండు
గురుల దోసములేని ♦ కోమలినిన్ బరి, జనులఁ బాసినయట్టి ♦ పాపశాలి
చలివందిరుల మేలి ♦ సత్రంబులను సభా, భవనంబులన్ గూల్చు ♦ పంకమూర్తి
బాలవృద్ధులకును ♦ బరిజనులకుఁ బెట్ట, కన్నంబు ముందు ♦ దిన్నట్టి ఖలుఁడు
గీ. విల్లు నమ్మెల కత్తుల ♦ విసము నమ్మ, వాఁడు పశువులకున్ ముద్ర ♦ దాడు వేయు
వాఁడు శిలలను మేకుల ♦ బాటకడ్డి, నేయువాఁడును నిరయంబుఁ ♦ జెందఁగలరు.

ఉ. కల్లలనాడు వాఁడు గురు ♦ కాంతను నోడక ధిక్కరించువాఁ
డుల్లమునందు నక్కటిక ♦ మూననివాఁ డభిచారకృత్యముల్
పెల్లుగ సల్పువాఁడు ద్విజుఁ ♦ బిల్చియు సుంతయు నీకపంపువాఁ
డొల్లమి సాధులౌ ద్విజుల ♦ నూరక దూఱెడువారు పాతకుల్. ౮౫

క. పరివేత్తయుఁ బరివిత్తియుఁ, దెఱవలనున్ దార్చునతఁడు ♦ దెంపున విసమున్
బరులఁ దినిపించువాఁడును, నిరతముఁ గామాకులుఁడయి ♦ నెగడెడువాఁడున్.

క. కన్నను జెఱచెడువాఁడును, గన్నియధన మపహరించు ♦ కఱటి రజముతో
నున్నసతిఁ గూడువాఁడును, బన్నగఁ బర్వముల రతినిఁ ♦ బడసెడువాఁడున్.

గీ. వరుసగానట్టి యువిదతో ♦ సురత మొందు
నరుఁడునుం గూటసాక్షియుఁ ♦ బరుల సొమ్ము
దాచనిడ నపహ్నుతి చేయు ♦ దారుణుండుఁ
బశువులను బట్టి క్రీడించు ♦ పాపశాలి. ౮౮

క. ఒకబంతియందునున్ వం, టకమున భేదంబుఁ జేయు ♦ టాటోటును దా
నొకవిస్తరి వేసుక తలఁ, కక కుడిచెడువాఁడు నరక ♦ గతులొందు రొగిన్. ౮౯

గీ. ఎవుడు దుర్దానములఁ గొంచు ♦ నేవపడక
కల్మషాత్ములకడఁ బ్రీతి ♦ గ్రహము సేయు
నట్టి బాపఁడు నరిగొంచు ♦ నవనిఁ గావ
లేని భూమీశ్వరుఁడును మ ♦ లీమసు లిల. ౯౦

క. కలిమి కడుఁ గలిగి పేదలఁ, దలఁపక తగునట్టి యీవిఁ ♦ దక్కినవారల్
బలమైన రుజను గదుశ్శో, షీలు పేదకు మందు లిడని ♦ చెన్నటి వైద్యుల్. ౯౧

క. కూలుదురు నరకమునఁ గడుఁ, జేలుదురు భృశార్తులగుచు ♦ బిట్టుగ నగ్నిన్
గాలుదురు తెరువుఁ గాంచక, సోలుదురు నితాంత భూరి ♦ శోకాతురులై. ౯౨

—* బ్రహ్మఘ్నసమానులు *—

సీ. దప్పిఁ జెంది జలంబుఁ ద్రావఁగా వచ్చు గో, కులముకు విఘ్నంబుఁ గూర్చువాఁడు
వేదశాస్త్రముల వివేక మించుక లేక, కొంచక సభల దూషించువాఁడు
కడు నందమున నొప్పు కన్నకూఁతును దగి, నట్టి వరున కీయనట్టివాఁడు
కుడువంగ రమ్మని గుణశాలియగు బ్రాహ్మ, ణుని బిల్చి మరలఁ బొమ్మనెడువాఁడు

గీ. మఱియు గోదైవతంబుల మాన్యములను
బాడబుని వృత్తి హరియించు వాఁడు నంధ
పంగుల జడ ద్రవిణములఁ బడయుఁ వాఁడు
బ్రహ్మఘాతులుగాఁ జెప్పఁ బడుదు రిలను. ౹౹ ౯౪

గీ. చెలిమిఁ జేయుచు నహితంబు చేయనతఁడు
పిలిచియు విషాన్నమును దినిపించు నతడు
కనుచు హింసను మాన్పని ఘాతుకుండు
నరకమునఁ బొక్కుచుండు రనారతంబు. ౯౫

గీ. వీరలందఱు నొకవైపు వినుఁడు మీరు, మేలు చేసిన వారికి మీఱి కీడు
చేయువాఁడును నట్టులఁ జేయఁదలఁపు, చేయువాఁడును నొకవైపుఁ జేరగలరు.

క. పరులకలిమికిని సంతుకుఁ, బరుల మహోన్నత్యమునకుఁ బాయక మదిలో
మఱుఁగుచునుం డెడిచెనఁటులు, చిరకాలము నరకబాధఁ జెందుదురు మునుల్!

సీ. భూదాన మొనరించి భూమినీయక తామె, యనుభవించుచునున్న యట్టివారు
గోదాన మొనరించి గోద్రవ్యమును దామె, యారగింపుచునున్న యట్టివారు
కన్యకాదాన మొక్కఁ జేసి కూఁతును, నల్లున కంపని యట్టివారు
సత్రంబు లమరించి చాలఁగ నన్నాని, యద్దెల కిచ్చుకొన్నట్టివారు

గీ. జన్మములొనర్తు మనుచు విస్తారధనము, నార్జన మొనర్చి యటుసల్పనట్టివారు
విత్తముల నప్పఁగొని యెగవేయువారు, చేరుదురు నరకార్తిని సిద్ధముగను.

గీ. ఆలుమగలఁ దలిదండ్రి కాత్మజులకు, నన్నదమ్ములకును నితాంతాత్మమిత్రు
లకును గురుశిష్యులకును గొంకక విరోధ, మావహిలఁ జేసి యెడఁబాపు నట్టివారు

క. పలు దోసంబులు తనయెడఁ, గలిగియు వేఱొకరియందుఁ గలుగకయున్నన్
జలమునఁ బరులను దెగడెడు, పలుగాకులు దెఱపిగొనని పాపులు పుడమిన్

గీ. పసుల మేఁతల పంటకు♦వ్వలను బరులఁ, యిండ్లఁ గాల్చెడు వారు డ♦బ్బియక వ్వా
వ్రతముల సృష్టి చేసెడు♦వారు వరులఁ, జంపువా రొందుదురు నర♦కంపువసతి,

ఆ. అడవి నిరపరాధు♦లై యుండుజంతువు, లను వధించువాఁడు ♦ నాలఁ గట్టి
పొలముదున్నువాఁడు♦పొంక మొప్పఁగ నెద్దు, నెక్కువాఁడు నిరయ♦ మేగఁగలరు.

క. అతికోపను లతిలోలుపు, లతికామను లతిపిశునులు ♦ నతిగర్వులు నిం
దతివచనులు నతిభక్షులుఁ, గుతుకంబలరయ మునిశిక్ష♦కున్ బాత్రంబుల్. 102

— * నరకములు * —

వ. ఇఁకను వారల కందఱ కవశ్యానుభోగ్యంబులగు నారక భేదంబుల నెఱింగించెద వినుండు. నిరయంబు లష్టావింశతిపరిమితంబులుగ విత్తములు లెక్క వెట్టిరి. రౌరవంబు, మహారౌరవంబు, తామిస్రం, బంధతామిస్రంబు, కుంభీపాకంబు, కాలసూత్రం, బసిపత్రవనంబు, సూకరముఖం, బంధకూపంబు, కృమికూపంబు, కృమిభోజనంబు, తప్తవాలుకంబు, వజ్రకంటకంబు శాల్మలియు, వైతరిణియుఁ, బూయోదంబును, విశసనంబును, లాలాభక్షణంబును, సారమేయాదనంబును, నవీచియు, నథశ్శిరంబును, క్షారకర్దమంబును, రక్షోగణంబును, శూలప్రోతంబును, దందశూకంబును, వటారోధంబును, మహాజ్వాలంబును, సూచీముఖంబును, ననునవియు మఱియు నీయవి యొక్కొకఁ డైదువిధంబులతో నొప్పి నూటనలువదివిధంబులై పరఁగు నీఁదు యామ్యకింకరులు పాపులఁబట్టి పలువిధంబుల బాధించి వేధించుచుండు రిట్టిపాపుల ఘోరదుఃఖంబులఁ బాపఁజాలు దానధర్మంబుల నెఱింగింతు వినుండు. 103

— * పాపహరంబులగు దానధర్మములు * —

గీ. ధేను భూతిల హేమాజ్య ♦ దివ్యవస్త్ర, ధాన్య గుడ రౌప్యలవణము♦లద్ గ్జులైన
బ్రాహ్మణులకీయవలె నివి♦పదియు మేటి, దానములు సర్వదోషని♦స్తారకములు.

గీ. మేక గేదెయు గొఱియయు ♦ మేలిదాసి
యీనుచున్నట్టి యావును ♦ నిలయుఁ గన్నె
పసిఁడి యేనుఁగు గుఱ్ఱంబు ♦ బండి నాగ
లియు ననడ్వాహమును గడు ♦ నయము మీఱ. 105

క. పల్లకియును సెజ్జయునున్, బెల్లగు ధాన్యములు తల్ప♦బృందముగలదా
నిల్లు పదియాఱు వీనిని, నుల్లసిలుచు నగ్రజనుల ♦ కొసఁగఁగవలయున్. 106

క. లలితోపానహపాదుక, లలరెడు ఛత్రంబునున్ ధరామరుల కిడన్
విలసిల్లు యానంబులు ల,త్తుమ్మల కిరవగు నిరవు గలుగు శుభచారిత్రీ!

వ. మఱియును

క. పీటలు రతనాల్ రజతము, నేటగు పరిజనుఁడును నవనీతము ఫలము
ల్గాటవు దధి తాంబూలము, లాటంకముఁ దక్క యీయఁదగు బాపలకున్.

వ. వెండియు నిఁకఁ దులాపురుషదానం బనన్యసాధారణం బవి యివి యననేల? యిష్టవస్తువు లన్నియు దానార్హంబు లవ్వాని యోజించి సమయానుసారం బర్థులకు నొసంగవలయును. 109

ఉ. అన్నముచేతఁ బ్రాణిచయ మంతయు నాయువుఁ జెందియుండు నా
యన్నము లేనియప్డు విలయంబును జెందును గాన లోకమం
దన్నమె దైవతంబయి సుఖావహమై కర మొప్పియుండు నా
యన్నము దానమీయఁ బరమాత్మను మెచ్చు వదాన్యవర్యులన్. 110

వ. కావున

గీ. దానములలోన నుత్తమదానమన్న, దానమిందునఁ గులము గోత్రంబుఁ గనక
యెల్లవారల కోదనం బీయవలయు, సర్వసౌఖ్యంబు లిడు నిది స్వర్గమిచ్చు.

చ. ఉదకము సర్వజంతువుల కొప్పుగ నీయఁగఁ జెల్లుఁ దొట్లయం
దుదకము పోసియుంచ నది యొందెడు నాలు వృషంబు లింక నిం
పొదవ ననేక జంతుతతి యొందు జలంబును నట్టులొట్ట మీ
రిది మదియందెఱింగి సత మిచ్చ నొనర్పుఁడు నీరదానముల్. 112

వ. ఇంకను

క. తలిదండ్రులఁ గొలుచుట యొ,జ్జలఁ గొలుచుట నతిథి రిక్తజనులకు నన్నం
బెలమి నిడుట చెఱువులనున్, గొలఁకుల బావులను ద్రవ్వించుట సుకృతమౌ.

క. చలిపందిరులను నిఁకఁ బూ,వులతోఁటలు ఫలకుజములు పొల్చెడు తోపు
ల్వెలసిలెడు నన్నసత్రము, లలరుచుఁ గూర్పంగ నాక మాతని కబ్బున్.

క. ఇఁకఁ బాఠశాలలును వా,చకమందిరములును బాట సత్తరువులునున్
రకమగు భజనగృహము లు,త్సుకుఁడై కూర్చిన నభీష్టసుఖముల నొందున్.

గీ. శర్వ శక్తి షడాస్య గ•జముఖ వీర
భద్ర భైరవ దేవుల • పావనాయ
తనములను నిందిరావిష్ణు•ధామములను
దదవ రాయతనములు • దాన్యముదము. 116

క. బాలురకుఁ జదువుఁజెప్పుట, యోలిగ నన్నంబు బట్టు • లొసగుటయు గడుఁ
బేలుగఁ బొత్తము లిచ్చుట, చాలఁగ సుకృతంబొనర్చు • శర్మము లిచ్చున్.

గీ. మఱ్ఱి మామిడి మున్నగు • మ్రాకులను బ
ధమ్మునందు వరునగ సం•ధాన మొనరఁ
జేయువాఁడును దపసును • జేయువాఁడు
బొంకనట్టేఁడు శ్రేయంబుఁ • బొందఁగలరు, 118

వ. ఈ చెప్పినవన్నియుఁ బాపహరంబులై యొప్పు నందు గోభూదానంబు లుత్తమో
త్తమంబులు, అందునున్ గోదానమందు 119

గీ. వెండిగిట్టలతోడఁ బ•సిండికొమ్ము, దోయితోఁ గంచుపాత్రతో•దూడతోడఁ
బటముతో గ్రాసములతోడఁ•బాడి మొదవు, బాపనికినీయనలయుద్ర•వ్యంబుతోడ

క. అటులిచ్చిన నా ధేనువు, కుటిలమతిన్ జేసినట్టి • ఘోరతరాంహః
పటలముల నెల్లఁ గూలిచి, పటుసౌఖ్యములీయు స్వర్గ•పదము నొసఁగుఁ 121

గీ, ఎన్ని రోమంబు లావుయం•దెసఁగియుండు, నన్ని వత్సరములు నాక•మందు దాత
చేరియుండును దరియింత్రు•సిద్ధముగను, సప్తపురుషులవఱకు వం•శంబునందు.

వ. ఇఁక సర్వధర్మానుష్ఠానయోగ్యంబగు భూమండలంబు లెఱంగెఱుంగవలయు
నగుట నుపన్యసించెద నాలకింపుడు భూవలయంబునందు, జంబూ, ప్లక్ష,
శాల్మలీ, కుశ, క్రౌంచ, శాక, పుష్కరనామకంబులగు సప్తద్వీపంబులు లవ
ణేక్షుసురాసర్పిర్దధిక్షీరజలార్ణవశోభితంబులై యొసంగు. 123

— * భూమి సప్తద్వీపములు * —

క. భూపద్మమధ్యజంబూ,ద్వీపము యోజనవు లక్ష • వెడలువు నటులే
యా పొడవును గలిగి కడున్, శ్రీపదమై యొప్పు లవణ • సింధువృతంబై.

సీ. లలితముగ దీనిమధ్య ని•లావృతంబు, వర్ష మొప్పెడుఁ దన్మధ్య • వాసిమీఱ
మేరుశైలంబు ధారుణీ • నీరజమునఁ, గర్ణికాకృతిఁ దనరుఁ బొం•కంబుగదుర.

వ. ఇక్కనకపర్వతంబు పదియాఱు యోజనంబు లధఃప్రదేశంబునఁ బీఠభూమిగను
భూమినుండి యెనుబదినాలుగు యోజనంబులు పొడవుగను నాదు బదియాఱు
యోజనంబులు శిఖరంబులుగను జెలువొందియుండు నిక నిద్దానికి దక్షిణంబున
నిషధ హేమకూట హిమాచలంబులును నుత్తరంబున నీలశ్వేతశృంగి పర్వతంబు
లును భాసిల్లియుండు. ఈయవి పదివేల యోజనంబుల పరిమితితో రత్నవంతం
బులై యరుణప్రభలఁ గలిగి యొప్పొందు నిక నిలావృతవర్షంబుతోఁగూడఁ
దొమ్మిది యగు భారతాదివర్షంబు లొక్కొక్కటి తొమ్మిదివేల విస్తీర్ణంబుతోఁ
గుల శైలంబులతో నొప్పుచుండు. భాగతవర్షము కింపురుషవర్షము హరివర్షము
కేతుమాలవర్షము భద్రవర్ష మిలావృతవర్షము రమ్యకవర్షము హిరణ్మయ
వర్షము కురువర్ష మనునవి. అందు మేరువునకు దక్షిణంబున భారత కింపురుష
హరివర్షంబులును నుత్తరంబున రమ్యక హిరణ్మయ కురువర్షంబులును మధ్యం
బున నిలావృతవర్షంబును దూర్పున భద్రాశ్వవర్షంబును బడమట కేతుమాల
వర్షంబును బరంగునిక నిట్లే యీ మేరువునకుఁ బూర్వాది నలుదిశలందు
మందర గంధమాదన విపుల సుపార్శ్వంబులను పర్వతంబులును దచ్ఛిఖరంబు
లందుఁ గదంబజంబూపిప్పలవట వృక్షంబు లొప్పియుండును. 127

క. జంబూవృక్షములందు గజంబులఁ దుల సేయునట్టి చక్కనిపండ్లో
జం బృథివిరాలి యవియఁగ, జంబూనది యొదవెఁ దద్రసంబున నచటన్. 128

గీ. ఆనదీతీరమున నున్న యఖిల జనులు
తోయముగ నానదీ స్వాదుతోయమును భృ
శముగ దోయిళులన్ ద్రావి యమృతరసముఁ
గాఁగఁ బాటించి మోదంబుఁ గాంత్రుమిగుల.

క. అది త్రావినవారలకెప్డావదు దుర్గంధము జరయును జెమటయునున్
బ్రిదులవు బిగి నింద్రియములు, మదినుత్సాహంబు లగ్గుమఱిమఱి గూర్చున్.

క. ఇందలి మృత్తికతోడన్, గుందన మదియొదవు మగలకుం గొమ్మలకున్
జెందించుఁగాంతి నగలను, బొందించును హరుసమిడు నపూర్వతరముగాన్.

వ. ఇక మేరువునకుఁ దూర్పునఁ జైత్రరథంబును దక్షిణంబున గంధమాదనంబును
బడమట విభ్రాజంబును నుత్తరంబున నందనవనంబు నను వనంబులును అరు
ణోదంబు మహాభద్రంబు శీతోదంబు మానసంబు నను సరస్సులును బూర్వాదిగ

నొప్పుచుండు మఱియును శీతాంజనంబును కుముదంబును కురరంబును మాల్య వంతంబునను శైలంబులు మేరువునకు బూర్వకేసరాచలంబులుగను, త్రికూట శిశిరపతంగరుచకనిషధకపిలగిరులు దక్షిణకేసరాచలంబులుగను సినీవాసము కుసుంభము, కపిలము నారదము నాగము మున్నగు గిరులు పశ్చిమకేసరాచలం బులుగను శంఖచూడ ఋషభహంస కాలంజర పర్వతంబు లుత్తరకేసరా చలంబులుగను నొప్పుచుండు నిట్లు మేరువుమీఁద మధ్యభాగంబందుఁ గనక మయంబగు బ్రహ్మపురంబు పదునాల్గువేలయోజనంబుల పరిమితితోఁ జెలువొందు

క. ఈవిధి పురంబునకుఁ జుట్టు • నెంతయేని, యష్టదిక్కులయందే బి • యష్టాశ
పాలకులపట్టణంబులు • ప్రౌఢిమీఱు, దివ్యజనులందఱందుండి • దీప్తిఁ గాంత్రు.

వ. మఱియు నిద్దానికి విష్ణుపదవినిష్క్రాంతయగు గంగానది సీతయని, యలక నందయని చక్షువని భద్రయని నాల్గుపేరులతోఁ దూర్పునుండి నలుదెసల నానాశైలవనస్థలులఁ దాఁటి యంబుధిఁ జేరు 133

సీ. మేరుగిరిఁ జుట్టుకొనియున్న • ధారుణీధ్ర, దరులయందును నందనో • ద్యానవనుల
దివ్యజను లప్సరస్సుద • తీరలీలముల, సంతతంబు సుఖింతురు • శంకదక్ష. 134

క. భారతవర్షంబిఁకను దు, షారగిరికి దక్షిణమున • సంద్రమునకు ద
గ్ధారుణియై తగుఁ ద్రైదివ, నారకగతులకిది కడుజ • నకమై యొప్పున్. 135

గీ. ద్వీపనవకంబులం దిది • తేజరిల్లు
నవసహస్రపరిమితితో • నగవదువునఁ
దూర్పునఁ గిరాతు లుందు రిం • దున్ బడమర
దక్షిణంబున యవనులు • దగఁ జరింత్రు. 136

క. మఱియుత్తరమునఁ దావను,లురువుగ బ్రాహ్మణులు క్షత్రియులు వి • ట్శూద్రుల్
వరఁగుదు రిజ్యాఽజి తులా, పరిచర్యలఁ గుశలు లగుచుఁ • బ్రౌఢిమ దనరన్.

వ. ఇఁక నిందుపవర్షంబు లింద్రద్యుమ్న కసేరు తామ్రవర్ణ గభస్తిమన్నాగద్వీప సౌమ్య గంధర్వ వారుణ భారత సంజ్ఞల నొప్పుచుండు. ఇది తొమ్మిదవదియగు నిందు మహేంద్రము మలయము సహ్యము సుదామము ఋక్షపర్వతము వింధ్యము పారియాత్రము నను కులపర్వతంబు లేడును మహేంద్రగిరిజాతంబు లగు త్రియామ ఋషికుల్య మున్నగు నదీశతంసములును శుక్తిమత్పర్వత

జాతంబులగు ఋషికుల్య కుమారి మొదలగు నదీమతల్లులును మలయపర్వతో
ద్భవంబులగు కృతమాల తామ్రపర్ణి మున్నగు నదీతిలకంబులును సహ్యాచలో
ద్భవంబులగు కృష్ణవేణి మున్నగు మహాధునులును ఋక్షపర్వతవినిర్గతంబులగు
గోదావరి భీమరథి మున్నగు మహావాహినులును వింధ్యోద్భవంబులగు నర్మదా
సురస మున్నగు మహానదులును మంచుఁగొండనుండి ప్రవహించిన గంగ
యమున సింధు బ్రహ్మపుత్ర మొదలగుతటినీవతంసములును గలవు. ఇందుఁగృత
త్రేతా ద్వాపర కలియుగంబు లావటిల్లుచుండు నీభారతవర్షంబునఁ దపంబును
దానంబులు నీశ్వరపూజనంబులు నెక్కుడొనర్తు రిది కర్మభూమియని పేరొందినది
భూమండలంబందెల్ల జంబూద్వీపంబును, నందునను భారతవర్షంబును శ్రేష్ఠంబని
కోవిదులు వచింతు రన్యంబులు భోగభూములు. వేయింటికొక్కఁడిందు జన్మించు.
స్వర్గాపవర్గాస్పదమార్గంబగు నీభారతవర్షంబునఁ బుట్టుటకు దివ్యులు వాంఛింతు
రిట్లు దక్కినవర్షంబులతో నొప్పు లక్షయోజనవిస్తీర్ణంబగు జంబూద్వీపంబు
తెలంగఁ దెలింగించితి నిఁక దీనికన్న ద్విగుణంబు ప్లక్షద్వీపం బద్దాని కువ్వసంద్రంబు
చుట్టు కందకంబై యుండు నందు గోమంతము చంద్రము నారదము దర్దురము
సోమకము సుమనశ్శైలము వైభ్రాజంబను పర్వతంబులుండు నిందు
దేవగంధర్వులు మానవులు వసింతు రిందలి జనంబులు పదివేలేండ్లు జీవింతు
రిందు, అనుతప్త, శిఖి, పాపఘ్ని, త్రిదివ, కృప, అమృత, సుకృత యనెడు
నేడునదులు ప్రవహించుచుండు నానద్యుదకమును సంతోసంబుతో నందఱుఁ
ద్రావుదురు. అందు యుగావస్థలేదు. ఎల్లప్పుడు త్రేతాయుగంబుఁబోలి యుం
డును. బ్రహ్మ క్షత్రియ వైశ్య శూద్రులు స్వధర్మపరులై 118

క. శంకరుని సర్వవిష్టప, శంకరు నిఁక సారసాక్షు సారసభవులన్,
సంకటహారులను గొలుచుచు, జంకకయుందురు నితాంతసంతుష్టులునై. 119

వ. ఈద్వీపమధ్యమందు జువ్విమ్రాను మధ్యమందుండుటన్ జేసి యిది ప్లక్షద్వీపం
బయ్యె నీప్లక్షద్వీపంబు నావరించి యిక్షురసార్ణవంబు చుట్టియుండు నద్దానిపైన
శాల్మలిద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న ద్విగుణంబై యొప్పు నిందు శ్వేతము
హారీతము జీమూతము రోహితము వైకలము మానసము సుప్రసభ మనునవి
యేడు వర్షంబులుండును. ఇఁక పుణ్యోదకంబులు సుశీతలంబులును నగు శుక్ల,
రక్త, హిరణ్య, చంద్ర, శుభ్ర, విమోచన, నివృత్తి, యనునేడు నదులు
ప్రవహించుచుండును. ఇందెల్లరు భగవంతుని శంభునిఁ బూజించుచుందురీ

ద్వీపంబందు బూరుగచెట్టు మధ్యయం దుండుట నిద్దిశాల్మలి ద్వీపంబని పేరొందె
నిద్దాని సురాసముద్రం బావరించి యుండు నింకఁ గుశద్వీపంబు పూర్వద్వీపంబు
కన్న ద్విగుణంబు, అందు రక్కసులు దేవగంధర్వ కింపురుషులు బ్రాహ్మణాది
నాల్గుజాతులతో నొప్పుమానిసులుందురు. వీరిందుఁ ద్రిమూర్తులఁ బూజించు
చుందురు. కుశేశయము. హరి, ద్యుతివంతము, పుష్పవంతము, మణిద్రుమము,
హేమశైలము, మందరం, బనెడుపర్వతంబులుండును. ధూతపాప, శివ పవిత్ర
సమ్మతి, విద్యు, దంభ మహియను పేరులతో నొప్పు నదులుండును. ఈ కుశ
ద్వీపంబుమధ్య కుశస్తంభ మొప్పియుండు. ఇది నేతిసంద్రముచేత సమావృ
తంబై యుండు. క్రౌంచద్వీపంబు తద్ద్విగుణంబు. దధిసముద్రసమావృతంబిద్ది
క్రౌంచము, వామనము, అంధకారకము, దివావృతి, మనస్సు, పుండరీకము,
దుందుభి యను వర్షంబులతో నొప్పియుండు. గౌరి కుముద్వతి సంధ్యరాత్రి
మనోజవ శాంతి పుండరీక యనునదులు శుభోదకంబులు హిరణ్యవాలుకం
బులై యుండు నిందు సువర్ణశోభితంబులగు వర్షశైలంబులందు దేవగణంబులు
బ్రహ్మక్షత్రియవైశ్యశూద్రులుందు రిందు యోగియగు రుద్రుండు పూజింపఁ
బడుచుండును. క్రౌంచంబనుపర్వతం బిద్దానిమధ్యనుండుట నిది క్రౌంచద్వీపం
బనఁబడియె నింక శాకద్వీపము శాకవృక్షాధిష్ఠితంబు పూర్వద్వీపంబుకన్న
ద్విగుణంబు. ఇది క్షీరసముద్రసమావృతంబు. ఇం దుదయగిరి, జలధార, మస్త
గిరి, అవికేశము, కేసరి, శతకేసరము, దేవయానం బనెడు పర్వతంబులును,
సుకుమారి, కుమారి, నలిని, వేణుక, యిక్షు, రేణుక, గభస్తి యను నదు
లును జెలువొందు నిందు నాల్గుజాతుల మనుజులుందురు. ఇందు భగవానుండగు
సూర్యుండు పూజింపఁబడుచుండు. పాలసముద్రం బవ్వలఁ బుష్కరద్వీపంబుండు
పూర్వద్వీపంబుకన్న నిది ద్విగుణంబు. శుద్ధోదకసముద్రసమావృతం బిందు
మధ్యంబున హేమపుష్కరం బొప్పియుండు నట్లగుటఁ జేసి యద్ది పుష్కర
ద్వీపం బనంబడు నాకాంచనకుశేశయము బ్రహ్మదేవునికి నివాసంబు ఈద్వీప
మధ్యమందు మానసోత్తరంబను పర్వతంబుండు నిది పూర్వాపరంబులనుండు
వర్షంబులకు మర్యాదపర్వతంబుగ నుండు. మఱియు నా మానసోత్తరపర్వతంబు
చివర రథచక్రంబు నిరంతరంబు మేరుప్రదక్షిణంబు సేయుచు నహోరాత్రం
బులఁ దనరఁ జేయుచుండు. ఇందు దివ్యులు పద్మాసనుని బూజింపుచు రుగ్జరా
దుఃఖరాగద్వేషాధర్మంబులు లేక పదివేలసంవత్సరంబులు జీవింతు రిట్లు సప్త

ద్వీపంబులతోఁ బర్వతంబులతో ధాత్రీమండలంబు పంచాశత్కోటివిస్తీర్ణంబై విరాజిల్లు నిట్లు భూగోళంబు తెలియం గఱింగించితి నిఁక భగోళంబుతీ రెఱింగింతు వినుఁడు. 140

—* భగోళము *—

క. ఇలపైన లక్షయోజన, ములపై రవిమండలంబు • పొలుపెసఁగుడు న
వ్వలను బయి లక్షయోజన, ములమీఁదన్ జందురుండు • మురువుగనుండున్.

గీ. వెలయు నటుపయి నొకపది • వేల యోజ
నములపై ఋక్షములు దీప్తు • లమర నట్టి
తారకామండలముపైనఁ • దనరు బుధుఁడు
బుధున కూర్ధ్వంబునందుఁ గా • వ్యుండు దనరు. 142

క. ఆకావ్యున కూర్ధ్వంబున, నాకుజుఁ డుల్లసిలు నింక • నంతకుమీఁదన్
శ్రీకరుఁడైన బృహస్పతి, జోకగఁ దనరారు నతుల • శోభలు దనరన్. 143

గీ. అందుపైన శనైశ్చరుం • డమరియుండు, నొనర నాతనిపై లక్ష • యోజనములు
పైన సప్తర్షిమండలి • పరిఢవిల్లు, నందుపై లక్షయోజనా • యామమందు. 144

క. ధ్రువుఁ డుండు నాతనికిఁబై, రవికాంతుల నీసడించు • రమ్యతరమహా
భువనము చెలువొందు నజో,ద్భవులగు సనకాదులందు • భాసిలుదు రొగిన్.

వ. ఆపైన జనలోకంబు వెలయు నందు వైరాజు లుల్లసిల్లుచుండు రద్దానిపైఁ దపోలోకం బలరు నందుఁ దపస్వు లుండు రటుపైఁ గడుదవ్వున బ్రహ్మలోకం బుండు నద్ది భూలోకంబున కెనిమిదికోట్ల యోజనంబులపై నలరు 146

గీ. అందు బ్రహ్మణితోఁ జతు • రాననుండు, వేదఘోషంబు వెలయఁగ • వేడ్కనుండు
నెదురుగా నట కెన్మిది • కోట్లయోజ,నములపై నుండు వైకుంఠ • నగరభూమి.

క. అందున నిందిరతో నర,విందాక్షుఁడు పార్షదోరు • బృందంబులతో
డం దనరియుండు నచ్చోట, నుందురు చెలువొంద వైష్ణ • వోద్ధులు గడిమిన్.

వ. అచ్చోటికిఁ బదియాఱుకోట్ల యోజనంబులపైని మహాకైలాసంబుండు. అద్దానిపైన వేఱొండు లేదు. 149

సీ. ఇందు బాలేందుమౌళి మ • హేశ్వరుండు, అమ్మహేశ్వరితో సత • మ్మలరుచుండు
కోట్లకొలఁదిగఁ బ్రమథులు • గూర్మిసేవ, లాచరించుచునుందురు • హరుస మొదవ.

వ. ఇఁక నందు ముక్తిత్రయంబునొందిన మాహేశ్వరులు సంతతం బీశ్వరుల సాన్నిధ్యంబునుండి యవ్వారిఁ గొలుచుచుందు రద్దాని కించుక సమీపంబున గోలోకంబం దాలఁ బాలించుచు రాధాసనాథుండు కృష్ణుండు వసించి నిచ్చలు గోక్షీరంబులఁ దెచ్చి మహేశ్వరుని కర్పించి యర్చించి మహేశ్వరానుగ్రహంబుఁ బడయుచుండు నిది భగోళస్వరూపం బిఁకను మహీతలంబున కర్వాక్ప్రదేశం బగు పాతాళంబుఁగూర్చి చెప్పెద వినుండు. 151

—* పాతాళములు *—

క. వసుమతి కధఃస్థలంబున, నెసఁగును బాతాళ మట ను•పేంద్రునియంశం
బసదృశుఁడు రగేంద్రుఁడు తల,ల సుమంబులవలె జగంబు•లన్ దాల్చుమునుల్!

గీ. మణివితతిరంజితాయత•ఫణిసహస్ర,ముల నసలసంయుత శ్వేత•భూధ్రమట్లు
శేషుఁడొప్పుఁచునుండు న•శేషసుగుణ,భూషితుండయి పాతాళ•భూమియందు..

క. మఱియున్ బడిగెలబారుల, విరిదండలఁ జాలఁదాల్చి • విష్ణుపదీవి
స్ఫురితరజతాద్రిఁ బోలుచుఁ, గరమలరెడు దండశూక•ఘనుఁ డచ్చోటన్.154

సీ. పొంకమగు పైఁడితీవలఁ • బోలిమెఱయు
నాగకన్యలు గొలువ నా•నందమునను
బ్రహ్మదేవుని యనుమతిఁ • బట్టి యెపుడు
భువనములనెల్లఁ దలలను • మోయుచుండు. 155

క. కడుభయదమౌ విషాగ్నిన్, గడుకొని బుసకొట్టుచుండుఁ • గద్రూతనయుం
డడరుచుఁ గల్పాంతంబుల, వెడలిచి యవ్విసము భువన•వితతిన్ గాల్చున్.156

వ. మఱియు,

గీ. మహితఘూర్ణితనేత్రుఁడై • మహితుఁడాతఁ
డెప్పుడే నావలించిన • నీయిలాత
లంబు కాననతీర్థశై•లములతోడఁ
జలన మొందెడుఁ బ్రజలెంతొ • యులుకుఁజెంద. 157

వ. ఇఁకనీ పాతాళంబులు పదివేల యోజనంబుల విస్తారంబుతోఁ గ్రిందుగ గ్రిందుగ, నతల వితల సుతల రసాతల తలాతల మహాతల పాతాళంబులను పేరులతో నేడులోకంబులుండు. 158

క. ఈయవి రత్నప్రాసా, దాయతములు హేమభూము • లతిసుఖదంబుల్
పాయక యిందు వసించెద, రాయసురవరేణ్యులు పవ • నాశనజాతుల్. 159

క. రాఁడిటకుఁ దపనుఁడును శశి, రాఁడిటకు గ్రహంబు లుడులు • రావిక నెపుడున్
బోడిమి మీఱఁగ మణులే, జాడను వెలుఁగును దనర్చు • సంబరమొదవన్.

వ. మఱియు నందు

క. వనములుఁ బుంస్కోకిలరుతి, ఘనములు కాసారములు వి • కచపద్మ సుజీ
వనములు శాశ్వతయౌవన, ధనవతు లందంబు మించు • తన్విశ్రేష్ఠల్.

గీ. భక్ష్యభోజ్యాన్న పానముల్ • బహువిధములు
జాళువాపట్టువస్త్రముల్ • సౌరభమున
నొప్పు లేపనములు తావి • పుష్పములును
రవలసొమ్ములు నింటింట • రాసులొప్పు. 162

వ. వెండియు వీణావేణుమృదంగసంగీతనాదంబు లెంతేనియు సంతసం బొసంగ సిద్ధపూరుషులు దానవులు కాద్రవేయు లచ్చట సుఖంబు లనుభవించుచుందు రిట్లధోలోకంబుల స్వరూపంబు నేర్పడన్ జెప్పితి నిఁక నెల్లధర్మంబులందు స్త్రీ రక్షణం బవసరంబు. స్త్రీరక్షణం బొనర్చుకొనకున్న నవ్వారు చెడి సంకరం బొనర్చెద రట్లు గావున మున్ను౹ందు వారల మనంబెఱుంగుట కర్జంబగుట నద్దానిఁ దేటఁబఱతు వినుండు, 163

క. నారదుఁ డొక్కవు డచ్చర, యారామను బంచచూడ • నరుస మ్మొనరన్
జేరి యడిగె స్త్రీమానస, చారిత్రంబును నెఱుంగ • చక్కటి నంతన్. 164

— * పంచచూడ స్త్రీస్వభావము నారదమునికిఁ జెప్పుట * —

గీ. పంచచూడయుఁ గేల్మోడ్చి • పలికె నిట్లు
మునికి దేవర! నేనును • బోటినై యె
టుల వచింపుదుఁ బొలఁతుల • తలఁపు పోలువు
నాయమగునొక్క! యట్టి చందంబు నాకు. 165

చ. అనవుడు మౌని యిట్లనియె • నచ్చరలేమకు నాతిమిన్న! బొం
కను వచియింప దోసమగుఁ • గూడ దటుల్ నిజమైనవృత్తమున్
వినిచిన నేరమెట్లొనరు? • వేగమె చెప్పుము నీముఖంబునన్
వినఁగఁ దలంచినాఁడ నిటు • వెగ్గలమైన కుతూహలంబునన్. 166

క. అనుటయు నారదమౌనికి, వినయమ్మున స్త్రీల తెఱఁగు • వినిపింప మన
మ్మునఁ బూని చారుహాసిని, యనియె నిటుల్ చెప్పెద విను మ•హాత్మ! ముదమునన్

తే. మంచికులమునఁ బొడమిన•మానినులును, రూపవతులును నాథుని•ప్రాపుగలుగు
వార లుచితంపుమర్యాద•మీఱరు దిదె, స్త్రీలయందలిదోసంబు • శిష్టచరిత!

క. విను ముదితకన్న లోకం, బునఁ బాపపుఁ బ్రాణి లేదు•ముని కులతిలకా!
కనఁగ సకలాఘములకున్, వనితయె మూలం బరసిన•వాఁడవు నీవున్. 169

గీ. స్త్రీని నర్థించి యించుక•సేవఁ జేయు, వానిఁ గెలఁకులఁ దిరిగెడు • వానిఁ గలసి
క్రీడ సేయదు రోడరు•క్లీబముల, కించుకేనియు నరయు మా•నీంద్ర! మదిని.

చ. వెఱపున నేని వంగడపుఁ • బేరిమి గౌరవ మెంచి యేని బల్
సిరిఁ గని యేని నాథుమది • చేడ్పడు నంచు నేని మానరీ
తెఱవలు గాముకాత్మలయి • తెంపున నవ్వని నేని జారునిన్
మరగి సుఖింతు రిందు నను•మాన మొకించుక లేదు సంయమీ! 171

క. మగనియు బావల మఱఁదుల, బెగులునను బరిజనముల • బెగులున మదికిం
దగుపురుషులు సేకూరమి, మగువలు మగనికడ నుందు్రు • మరియాద మెయిన్.

క. వీరికిఁ జొరరానిదియెఁ, దారయఁగా నొకరు దగ్గి•నైనను నేజేన్
మీఱఁజెనుచుందు రేపున, జారునిఁ జేరంగఁ దాప • సకులవతంసా! 173

క. చూడరు సుందరరూపము, చూడరు వంశముఁ గులము • చూడరు విద్యన్
జూడరు ధనంబునున్ మగ, వాఁడేనియు ననుభవింత్రు • భామలు మౌనీ! 174

తే. అగ్గిదనియదు గట్టెల • నర్ణవంబు
నదులదనియదు కాలుండు • నుడని యందు
భూతతతుల నట్లె • పొలఁతు లెప్పుడు
పురుషులన్ గూడి తనియరు • మునివరేణ్య! 175

క. ఎంతయుఁ గాచుచునున్నన్, బంతంబున నంధకుబ్జ • వామనతతులన్
సంతసగొని పరపురుషుల నెంతయుఁ జేరుదు రెఱుంగు • మిద్ధతపస్వీ! 176

ఆ. మగని మొఱఁగి యిట్లు•మగువలు ప్రీతిమైఁ, గుత్సితులగు పెఱలఁ•గూడుచుందు్రు
ఇది యెడోస మెప్పు•డిగురుబోఁడులకడఁ, దెలియు మాత్మలోన•దివ్యమౌని! 177

క. సిరులను భోగంబులనున్, బరమాలంకారములను ♦ వాంఛింపరిలన్
సురతంబునట్లు కోమలు, లరయఁగ లోకంబులందు ♦ ననఘచరిత్రా! 178

గీ. జనుఁడు మిత్త్రియు బాతాళ ♦ సద్మమును వి
సంబు సర్పము లసిధార ♦ చటులపవన
మగ్గియును బడబాముఖం ♦ బతివలును నొ
కట మెలంగెడు వారు వి♦స్ఫుటము మౌని! 179

వ. ఇట్లు చెప్పి నమస్కరించినంత నారదుండు నిక్కంబాడితివని యయ్యరంగ
నేత్రను మెచ్చి చనియెనిట్లు స్త్రీస్వభావంబును గుఱించి ముచ్చటించితినిఁక
గాలచక్రమున మనుజులకు మృత్యుచిహ్నంబులఁ దెల్పెదు వినుండు.

— * కాలజ్ఞానము * —

క. దీనిని బార్వతి కరుణా, ధీనమతిన్ శర్వు నడుగ ♦ దేవేశ్వరుఁ డ
మ్మానినికిటు లెఱిఁగించెను, మౌనీంద్రులు సెప్పుడు వినుఁడు♦ మనములలరఁగాన్.

గీ. కత మొకించుక లేకయె ♦ గాత్రమెల్ల, వెల్లనై యుండిన నేని ♦ వినుము మనుజుఁ
డాఱు నెలలకులోపల ♦ నంతకపురి, కరుగఁగలఁ డిది నిక్కము ♦ హార్యతనయ!

క. మొకము కనులు వీనులు నా,లుకయును స్తంభదశ నొందిన ♦ లోకేశ్వరిరో!
యిఁక నాఱు నెలలలో నం,తకు గేమున నతిథి యగును ♦ దథ్యంబరయన్.

సీ. నేయి నూనెలయందు ♦ నీరంబునందు దర్పణమునందు మోము గ♦న్పట్టకున్న
అల యరుంధతి నిఁక ♦ నాయుతధ్యుని ధ్రువు, నాకసంబునఁ జూడ♦ లేకయున్న
గ్రహణంబులేక భా♦స్కరచంద్రులుదయంబు, భ్రమింగెడునట్లు గ♦నంగఁబడిన
కాకులతోఁ బతం♦గంబులతోడను, నూటిగాఁ దానొండు ♦ చుట్టఁబడిన

గీ. నాల్క వాపొంది యెంతయు ♦ నైల్యమొంద
దంతపంక్తియుఁ జాల క్లే♦దంబుఁ జెంద
దిశల గుర్తింపలేక భ్రాం♦తిని గొనినను
మనుజుఁ డాఱుమాసములలో ♦ మరణమొందు. 184

సీ. ఎడపక యొకనెల ♦ నెడమహస్తంబు కంపంబును నొకతీరు ♦ వడసెనేని
దవడలున్ గొంతు కెం♦తయును దడిన్ మాలి, మించు వైఖరిని శో♦షించెనేని
తన నీడయందు మ♦స్తకము గన్పట్టక, దురుసున మొండెంబు ♦ దోఁచెనేని
కాకమేనియు విహం♦గంబేని యలకపో, తంబేనిఁ దలయెక్కి ♦ తనరెనేని

గీ. కారణము లేక నల్లటి • కలను దనను, జేరి పరివేష్టనంబున • మీఱె నేని
అట్టి మనుజన్ముఁ డొక నెల • యుండె జముని, ప్రోలికేఁగఁగలం డిదు • బొంకు లేదు.

గీ. పట్టపగలున నుల్కాభి • పాతనంబు, నడికిరేయిని నింద్రధ • నువ్వుంబుఁ జూచె
నేని వాఁడాఱు నెలలలో • ననతనూజ, సన్నిధికిఁ జేరు లేదిందు • సందియంబు.

వ. మఱియు నీకును ఛాయాపురుష స్వరూపంబుఁ గూర్చి చెప్పెదను వినుము. 187

— * ఛాయాపురుష దర్శన ఫలభేదములు * —

క. ఇనునైనను శీతలకరు, శిఖినైనను వెనుకఁ జేసి • సితపటధరుఁడై
మనసున దైవముఁ దలఁచుచుఁ, దనచాయను జూడవలయు • ధారాధరరో!

వ. అందు శిరోవిహీనంబైన నాఱుమాసంబులలో మృతిఁ జెందు. 189

గీ. ధవళమైనను నాచాయ • ధర్మమొందుఁ, గృష్ణమైనను నాచాయ • కిల్బిషంబు
శోణమైనను బందిలోఁ • జొచ్చుఁ బీత, మైనఁ గలహంబు వాటిలు • నగకుమారి!

చ. మఱి విభుజుండుగాఁ దనర • మిందుఁడు రిష్టపుబంధువుల్ మొగం
బొఱఁగిన క్షుద్భయంబు కటి • యునఁ గనుపట్టక యుండెనేనియున్
సురుఁగును భార్య జంఘులటు • చొప్పడకున్న ధనంబు పోవుడున్
జరణములుం గనన్బడని • చందమునన్ బరదేశమేగెడున్. 191

క. అనుటయుఁ బార్వతి శర్వున, కనియెను మరణంబుఁ దెలియు • నట్టి విధముఁ జె
ల్పినయట్టులె సాంప్రతమున, ననఘా! మృతిఁ గెల్చు జాడ • నానతి యిమ్మా!

క. అనుడున్ శంకరుఁ డగజను, గని దేవీ! సర్వజనహి • తార్థినివై యి
ట్లనువుగ నడిగితి వెంతయు, విను మిఁక నెఱిఁగింతు యోగ • విద్యాసరణిన్.

వ. పృథివ్యప్తేజోవాయ్వాకాశంబులు పంచభూతంబులే తత్సమాయోగంబై పాంచ భౌతికంబగు శరీరంబు. అందాకాశంబు సర్వవ్యాపియై యుండు, సర్వంబాకాశమందు లయించు. 194

క. ఏద్దాని వియోగంబున, నొద్దిక భూతంబులెల్ల • నొందెడు స్వపదం
బద్దాని సన్నిపాతము, నెద్దేవుఁడు స్థిరముగాఁగ • నేర్పడఁ జెప్పున్? 195

వ. జ్ఞానులగువారు తపోమంత్రబలంబుల నిదియంతయు నెఱుంగుదురనినఁ బరదేవి మహేశ్వరున కిట్లనియె. 196

సీ. దేవ! మును ఘోరరూపుఁడా • దివ్యమూర్తి
కడుఁ గరాలుండు కాలుండు • గర్వమెనఁగ
నీదు శూలహతిన్ జేసి • నిహతుఁడై మ
రల భవదనుగ్రహంబున • బ్రతుకుఁ గాంచె. 197

క. పోరిఁబోరి నిను సంస్తుతులన్, మఱిమఱి సంతోసపెట్టి • మరలఁ దనదియా
నురవగు నధికారముఁ గొని, పోరికొనుచుండెను యథేచ్ఛ • భూతవితతులన్.

వనమయూరము: అక్కటతన దేవర! దయామతి యొసంగన్
దిక్కఱి మృతిన్ గొనెడు • దీనులను నెంతేఁ
జక్కఁగని చెప్పు మిఁక • సాయమగు మార్గం
బెక్కరణిఁ గాలుని జయింతురొ మహాత్మా!

—* మృత్యుంజయ యోగములు *—

వ. అనిన మహేశ్వరుండు.

గీ. ధ్యానపరులైన యోగు లెద్దానసేని. పంచతనుఁజెంద రిద్ది ధ్రువంబు వారు
కాలునిన్ గెలుచుటకెందుఁ జాలువారు, రమ్యతరగాత్రి! పర్వత • రాజపుత్రి!

వ. ఆయోగంబును జెప్పెద

క. హిమకరవదనా! చెపుదు వినుము మేదురయోగవిధమునున్ సులువుగభూ
తములైదు తద్గుణములును, నమరగ దేహంబు జననమగునిలలోనన్. 201

గీ. ఆకసంబున వాయువా • యనిలమునను
నగ్ని యద్దాన నుదకంబు • లాజలములఁ
బృథివి జనియించు వినుము వి • భీతహారిణ
నయనరో! విలోమగతి నల్లె • లయముఁ జెందు. 202

క. ఇల యైదు గుణంబులతో, సలిలము నాలుగుగుణముల • జ్వలనుడు మూటన్
జెలువుగ రెంట సమీరం, బలయంబర మొక గుణమున నలరెడుసాధ్వీ! 203

వ. శబ్దస్పర్శరూపరసగంధంబుల నెడు నీగుణంబు లెవ్వుడు భూతంబులఁ బాయునో
నవుడవ్వి విపన్నంబులగును. అందువలనఁ గాలజిగీషుండగు యోగిచే శబ్దాది
గుణంబులు స్వస్వకాలంబందుఁ జింతనీయంబులు.

క. దేవి! రహస్యముఁ జెప్పెద, నీవిది విద్వాని భక్తి • నిరతుఁడును గడున్
పావనుఁడు శ్రద్ధధానుం, డౌ వానికిఁ జెప్పవలెను • దన్యున కెపుడున్. 205

సీ. రాత్రులందున దీప విరహితంబైన
యంధకారమునఁ జగ • లందు గాను ని
దురను జెందుచునున్నప్పు • డగని సెజ్జ
యందుఁ గూర్చుండి సుశ్వాస • మును హరించ. 206

వ. ఏమోఁగంటు నల్ల్వలయు నది యెట్టులనిన వినుము.

గీ. రహిఁ దర్జనిచేతఁ గర్ణములనొక్క, యొక్కనూర్ధంబు కాలంబు • నుచితగతిని
అగ్నిసంఘాతమై యొప్పు • నట్టిశబ్ద, ముగా వినంగవలయు యోగి • పుణ్యపుంబోఁడి!

వ. ప్రత్యహం బిట్లు ఘటికాద్వయంబున నాదయాకారంబుఁ దెలియుచుండిన 208

క. ఇది సద్యోగముల..., గదురఁగఁ జేయుచును జయించు • ఘోరవుమిత్తిన్
జనులున వర్గాబ్దములటు, చదువుచు గర్జిల్ల చేయుఁ • జంద్రార్ధముఖి! 209

వ. మఱియు నానాదంబులు వినుచున్నట్టివాఁడు సర్వజ్ఞుండును సర్వదర్శియునై సర్వసిద్ధులొందును సంసారబంధంబులనుండి ముక్తుండగు. యోగులలో సూక్ష్మతరుండగు. దేవీ! యిట్లు శబ్దబ్రహ్మవిధిక్రమంబును జెప్పితిని. 210

సీ. ధాన్యమును గోరువాఁ డెట్లు • దాఁ బలాల
మును విడి ప్రయత్నమున ధాన్య • మును బడయునో
నిత్యమగు బ్రహ్మమునుగోరు • నేర్పు కాఁడు
దా నటులు బంధమునువీడఁ • దలఁపవలయు. 211

వ. మఱియు నన్యకాంక్షులగువారలు శబ్దబ్రహ్మమును జెంది యాఁకలి దవ్వులఁ
బాయుదు రిఁకను 212

గీ. కాలపాశవిమోహితుల్ • కడఁగి మిత్తిఁ, జెందువారు కుబుద్ధులు • చెనఁటు లిలను.
శాబ్దికబ్రహ్మ మెఱుఁగఁగాఁ • జాల రెందు, వారు సంసారబంధంబు • వదలలేరు.

క. నిద్దుర యాలస్యంబను, పెద్దయరుల్ గలవు వేగఁ • బేఁటిమి వీనిన్
హద్దుగ లోఁబడనట్టుల, దిద్ది యొనర్పంగవలె సతీ! యోగంబున్. 214

ఆ. పిన్నపావ మొదలు • వృద్ధునివఱకిటు, లాత్మహితముకై సు • ఖాసనమునఁ
గూరుచుండి సలుపఁ • గూడు శబ్దబ్రహ్మ, యోగకళలను నాయు • వుండుదనుక.

వ. ఇద్దాని పరిపాకంబున మృత్యుంజయుఁడు దేహాయుష్టిమై యాయువును వీర్యవృద్ధిని జెందు. ముదుకనియందుఁగూడ లాభించు నని విశ్వాసము కలదిఁకఁ దరుణులఁ గురించి చెప్పవలసినదియేమి. 116

ఉ. అక్కఱలేదు మంత్రజప • మక్కఱలేదిఁక బీజసంచయం
బక్కఱలేదిఁకాప్రణవ • మక్కఱలేదిఁక లాఁతిమార్గముల్
జక్కఁగనిట్లు శబ్దమయ • చారుతరంబగు బ్రహ్మమున్ జనుం
డెక్కుడుయత్నమున్ గొని య•పేక్ష నెఱుంగఁగఁ జెల్లుఁ గోమలీ! 117

వ. ఆశబ్దము నవవిధంబులుగఁ బ్రాణవిదులగు యోగులచేఁ జూపఁబడినది. ఆనాద స్థితినిఁ గ్రమానుసారముగఁ జెప్పెదనువినుము. ఘోషము, కాంస్యధ్వని, శృంగరవము, ఘంటానాదము, వీణానిక్వాణము, వంశనినదము, దుందుభిధ్వానము, శంఖారావంబు, మేఘగర్జనమను తొమ్మిదివిధము లివ్వానివిడిచి పదియవదియగు తుంకారమును బాగుగా నభ్యసింపవలయును. ఈ ప్రకార మభ్యసించినయెడల యోగి పాపంబులఁ జెందఁడు. యోగపరిపాక మొందిన మృత్యుజిత్తగును. ఈనవవిధముల ఫలితంబుఁ జెప్పెద నాలకింపుము.

సీ. ఘోషమొప్పెడునాత్మ•శుద్ధిదము రోగ,హరము వశ్యాకర్ష•కరమునగుచు
కాంస్యధ్వనియుఁ బ్రాణి•గతుల నిరోధించు, భూతంబులను గ్రహం•బులను నట్టు
సతి! శృంగరవ మభి•చారిశాత్రవజనో, చ్చాటనమారణ • సాధకంబు
ఘంటానినాద మా•కర్షణంబొనరించు, నైలింపసిద్ధ క•న్యలకు నేని

గీ. ఇఁకను వీణాక్వాణనము ద•వ్వొందునేని, బరఁగువానిఁ గనంజేయు • వంశనినద
మఖిలతాత్త్వికసిద్ధిని • నమరఁజేయు, దుందుభిధ్వానము జరామృ•తులనుబాపు

కం. విను శంఖారావమున భు,వనముల నెల్లను జరించు • వలతియగుఘనా
ఘనగర్జనమున నాపద,లను బాయును నెట్టివైన • లలితాంగి! ధరన్. 120

వ. ఇఁకను.

ఆ. ఏకచిత్తమొంది • యెంతయుబ్రహ్మరూ, పంబుగాఁదనరు • భవ్యమైన
యనుపమంబునైన•యల్లతుంకారంబు, విన నసాధ్యమొకఁడు•వెలయుదెందు.

గీ. మఱియు నాశ్రోత సర్వజ్ఞ•మండనుఁడును, సర్వదర్శియునై యిఁక • సర్వలోక
చారియునునై చరించు వి•కారములను, జెందఁడొక్కింతయాతఁడు•శివసముండు

వ. పరమేశ్వరీ! యిట్లు శబ్దబ్రహ్మస్వరూపంబుతో రెటింగించితి నీకేమి వినవలెంచెద వన నఖిలేశ్వరి యిట్లనియె. దేవా! వాయుమార్గంబు ననుసరించి ప్రాణాయామంబొనర్చినవారు కాలుని జయింతురందు రద్దాని నెఱుంగఁజెప్పుమన్న శంకరుండిట్లనియె. 223

క. దేవీ! చెప్పెద వినుమిఁక, బావనమగు యోగమద్ది • ప్రాణాయామం
జేవాఁ డొకమాసార్థముఁ, దా విడువక సేయు మిత్తి • దాఁటఁగలఁడిలన్. 224

వ. పవనధారణంబువలన జ్ఞానవిజ్ఞానంబు లుత్సాహము ప్రవర్తించును. 225

గీ. ఎవఁడు పవనంబును జయించి • యెసఁగు నట్టి
వాఁడు సర్వజగజ్జయ • భాగ్యమొందు
నిల జరామృత్యువులను జ • యించుఁబ్రాణ
ధారణధ్యానపరుఁడయి • తనరవలయు. 226

గీ. లోహకారుఁడు భస్త్రిక • లోన గాలి
నెట్లునిండించి తన పను • లెసఁగఁజేసి
కొను నటులె యోగియగువాఁడు • కూర్మిమీఱ
పవనధారణ మభ్యసిం • పంగవలయు. 227

గీ. వ్యాహృతిపురస్సరముగ గా • యత్రిమనువు
రహిశిరసుతోడ నాయత • ప్రాణుఁడగుచు
మూడుమారులు దా జపం • బును నొనర్ప
వలెఁ దదేకాత్ముఁడగుచుఁ బు • వ్వారుఁబోఁడి! 228

ఆ. వాయవీయతత్త్వ • వరయోగ మీయది, పరమయోగిజనుల • భాగ్యలక్ష్మి
గ్రహము లర్కశశులు • గచ్ఛలమరలుదు, రెపుడు మరలఁడతివ! • యీను యోగి

క. సూర్యేందు విమలతరకళ, నీరముఁగ్రోలుచుఁ దపించు • నేర్పరికిఁగడున్
జేరుడు సుకృతఫలంబది, చేరుఁబవనధారణంబుఁ • జెందెడుకృతికిన్ 230

వ. వెండియు నెవఁడు మాంద్యముఁబాసి యేకాంతమందుఁ బ్రాణాయామం బొనర్చునో యవ్వాఁడు ముసలితనమును రోగంబును మిత్తినిగెల్చి వాయుగమనంబున ఖేచరత్వమొందును మఱియు సిద్ధరూపంబుఁజెంది కాంతిని మేధను బరాక్రమంబును శౌర్యంబును గాడ్పుతోఁదుల్యంబగు గమనంబును సుఖంబుగఁ జెందునిఁకఁ జెప్పఁలేల? యేబాపఁ డుదయమున లేచి ప్రాణాయామం బొన

రించునో యవ్వాఁడు బ్రహ్మలోకంబును జెందు నిందు సందియంబు లేదిట్లు వాయు
సిద్ధినిఁ జెప్పితి నింకఁ దేజంబువలన నగుదానిని జెప్పెద వినుము. జనులెల్ల
నిద్రించియున్నపుడు గీవిడుచేని యంధకారంబునందు సుఖాసనంబునఁ గూర్చుండి
భ్రూమధ్యమునందుఁ బ్రకాశించు వహ్నిజ్యోతిఁ జూడవలయును. నిది భ్రూవరీక్షఁ బ్రా
యోగము. మఱియుఁ జేతిత్రవేళ్ళతోఁ గన్నుల నించుకపీడించి సగముకనుపూ
ర్తమేకభావుఁడై వెలుంగుజ్యోతిఁ జూడఁదగుఁ దెల్లనై వచ్చనై నల్లనై చిత్ర
వర్ణమైయొప్పు నిది క్షేచరీముద్రాయోగము. 231

గీ. కనుబొమలనడుమ్మునం దెలిఁగెడునంతుఁ
బరఁగు బాలార్కతేజోవిభాసునగు
జ్యోతిఁగనుచున్న పురుషుఁడు సురుచిరేష్ట
గాత్రమును జెందుఁబికఁ బరికాయమొందు. 232

వ. మఱియు నణిమాదిసంపన్నుండై దూరదర్శన దూరశ్రవణ జ్ఞానవంతుండై
బహురూపధారణసామర్థ్యంబును ఖేచరతాసిద్ధినిఁ జెందు. ఇంక వేదాధ్యయన
సంపన్నులును నానాశాస్త్రవిశారదులును నగువారు నైతము పూర్వకర్మవశం
బున మోహంబుఁ బాయలేరు, 233

గీ. కనుచుఁ గనలేరు వినుచును వినఁగలేరు. పాపమోహితులై యంధబధిరులట్లు
తమమునకుదాలనున్న యాత్తపనవర్ణు, నామహాపూరుషునిఁ దెలియంగఁజెల్లు.

ఆ. విను సహస్రశీర్షుఁడును సహస్రాక్షుఁడు, నున్ సహస్రపదుఁడు నునయి యొప్పు
నలఁ పురుషుఁడు విశ్వమందు దశాంగుల, సీమ నావరించి చెన్నుమీఱు. 235

వ. ఇంక భూతములలో నాలవదగు నుదకభూతంబున నగు నమరత్వంబును జెప్పె
దను వినుము. నియతమనస్కుండై యోగి సుఖాసనంబునఁ గూరుచుండి సము
న్నతశరీరుండై కూర్పఁబడిన కరపుటములుగలవాఁడై చందమామునుబోలిన
ముఖంబున మెలమెల్లగ గాడ్పుఁబీల్చుచుఁ దాలుమూలంబులనుండి జీవదాయ
కములై స్రవించు నుదకంబులఁ గ్రోలుచుండవలయు నవి శీతలంబు లమృత
జలంబు లిట్లు వీని నిత్యంబు గ్రోలువాఁడు మిత్తినిఁజెందఁ డాకలి దప్పుల గెల్చి
మహాతేజస్వియై దివ్యకాయుండగును మఱియును 236

క. వజ్రవంటిబలంబు హరీంద్రమట్టి, వేగము సువర్ణవంటి మేల్ వీక్షణంబు
గలిగి కృష్ణకచములొప్పి పొలుచు దేవ, గురునిభుండయి దివ్యవత్సరశతంబు

వ. ఇఁకను నొకవిధంబుఁ జెప్పెదను వినుము రహస్యము. యోగియగువాఁడు నాలుకను దవడలనువంచి కొంచెము కాలముంచవలయు నట్లైనఁ గ్రమమున లంబికా యోగమును బొందును. అటుమీఁదఁ బ్రసరించు చల్లని జలంబును సుధను బోలెఁ ద్రాఁగిన యెడల నమరత్వమును బొందును. ఇట్లు తపోవ్రత నియమయోగాభ్యాసములచే ధర్మవిదులును నయవినయయుతులగువారు మిత్తిని గెలువవలయు నిట్లు నీవడిగినవానిఁ దెల్పితినని శివుం డుమతోఁ జెప్పెనని సూతుండు మునుల కెఱింగించిన నవ్వారు మహాత్మా! మన్వంతరంబులను దద్వంశంబుల నెఱింగింపు మనుటయు సూతుం డిట్లనియె. 238

ప్రతిసర్గము - మన్వంతరంబులు - వంశములు - తదనుచరితములు

క. ధ్రువుని సమున్నతపదవీ, నివేశితు నెఱుంగఁ జెప్పితినే? మును మీకుఁ
సువిహితుఁ డాతఁడు పెక్కేం, డ్లవనిన్ బాలించె విబుధులందఱు మెచ్చన్. 239

క. ఆ విభునకు సుతు లిద్దఱు, పావనులగు పుష్టి ధాన్య భానురనాముల్
శ్రీ వెలయఁగఁ బుష్టికి సుతు, లావిర్భావంబుఁ బొందిరైదుగురు తగన్. 240

వ. రిపుఁడు రిపుంజయుఁడు విప్రుఁడు వృకలుఁడు వృషతేజుండు ననువారు. 241

క. సురుచికుమారుం డుత్తముఁ, డురుగుణనిధియైన నాతఁ డొక గుహ్యకుచే
దురమునఁ జంపంబడె నా, పరితాపంబున జననియుఁ బంచతనొందెన్. 242

వ. ధ్రువపౌత్రులైదుగురిలో జ్యేష్ఠుఁడగు రిపునకుఁ బుష్కరిణియందు సర్వతేజుండను సుతుండు పొడమె నవ్వానికిఁ జాక్షుష మనువు జన్మించె. ఆ మనువునకు నడ్వలయందుఁ బురువు, మాసము, శతద్యుమ్నుఁడు, తపస్వి, సత్యజిత్తు, కవి, అగ్నిష్టోమాతిరాత్రులు, అతిమన్యువు, సుయశుఁడు ననువారు పదిమంది కొమరులు జన్మించిరి. అందుఁ బురువున కాగ్నేయియం దాఱుగురు కొమరులంగుఁడు, సుమనుఁడు, ఖ్యాతి, క్రతు వాంగీరసుఁడు, గయుఁడు ననువారు జన్మించి రందు నంగునకు సునీథ యను ధర్మపత్నియందు దుష్టచేష్టుండగు వేనుండు పొడమె 243

క. తనయుని చెడునడతలకున్, మనమునఁ గడు రోసి యంగమనుజవిభుఁడు గానసుబడి యెందునఁ జేసియుఁ, జననియును జిత్తం బొకింతశాంతిన్ బొందన్. 244

వ. అనంతరము

గీ. రాజుగాఁ దనరిన వేనుఁ ♦ డోజఁ దప్పి, చెడ్డచేఁతలఁ బ్రజల హిం ♦ సించుచుండ
దివ్యమును లందఱును జేరి ♦ తేఁకువెసఁగ, నుగ్రులై చంపి రవ్వాని ♦ హుంకరించి.

వ. అటుమీఁద మునీంద్రప్రార్థనచేతను నరాజకంబగు లోకంబుఁ గాంచియును దద్దుఃఖంబుఁ బాపఁగోరి దివ్యమును లవ్వేనునికుడిభుజంబును మథింప నందు ధన్వియుం గవచియు సూర్యతేజస్వియు నారాయణావతారంబగు పృథువు జనించె. 246

క. ఆతఁడు గడుధార్మికుఁడై, భూతలమును నేలె గడిమి ♦ పొలుపొప్పఁగ వి
శ్వాతీతంబగు తేజము, ఖ్యాతియునున్ గ్రమ్మికొనఁగఁ ♦ గరమురక్తిన్. 247

వ. మఱియు

గీ. రాజసూయాహ్వయమహాధ్వరం బొనర్చి
నట్టి యష్టలలో నీతఁ ♦ డగ్రగణ్యుఁ
డశ్వమేధశతంబుల ♦ నమరఁ జేసె
నర్చియను భార్యతోఁ గూడ ♦ నాస్థమెఱయ. 248

వ. అమ్మహీనాథున కర్చియందు విజితాశ్వుఁడు, హర్యశ్వుఁడను వారలిద్దఱు పుత్రు లుద్భవించిరి. ఆవిజితాశ్వునకు శిఖండిని యందుఁ బ్రాచీనబర్హియను వాఁడుపుట్టె. ఆతండు సముద్రరాజసుతయగు శతధృతియనుకన్యన్ బెండ్లాడె. ఆపెకు బహుయజ్ఞకరుండగు ప్రాచీనబర్హివలనఁ బదిమందిసుతులు జన్మించిరి. ప్రాచేతసులనఁబడు నవ్వారు పితాజ్ఞచే సాముద్రోదకంబందుండి రుద్రగీతంబు జపించుచు శివధ్యానపరాయణులై పదివేలేండ్లు తపించిరంతఁ బ్రాచీనబర్హి యస్తమించుడు నరక్ష్యమాణయగు పృథివియందుఁ బ్రజాక్షయంబయ్యె నదికాంచి యంతకుమున్న దపఃఫలంబుఁ జెందియున్న ప్రాచేతసులు నిజరాజధానిన్ జేరుచుఁ బుడమియందలి వృక్షంబులెల్లఁ బెచ్చుపెరిఁగి మార్గంబులను నిరోధించి ప్రబలియుండుటఁ గాంచి యవ్వాని దహింపఁబూని ముఖమునుండి యగ్నిమారుతుల విడిచిన నవ్వి వనంబులఁ గాల్చుచున్నన్ జూచి కొంతవడికి సోముఁడు వానిన్ దారసించి యిట్లనియె. 249

ఉ. కాల్పకుఁడింక భూజములఁ ♦ గానన మీయది దగ్ధమయ్యె నిం
దల్పతరంబులౌ ద్రుమము ♦ లాయెడ నాయెడ నున్నవిట్టి లీ
స్వల్పములైనవాని నిఁక ♦ సాఁకఁదలంపుఁడు మన్యువేగమున్
మల్పుఁడు వేగ మామకకుమారిక యందు వసించుఁ గాంచుడీ! 250

క. ఆకన్నియ వర్చస్విని, మీకదియగు ధర్మపత్ని • మీరిక దానిన్
జేకొని వివాహమొందుఁడు • జోకగ నాదక్షయష్ట • సుతుఁడై పొలుచున్,

క. పదిమంది కెట్టులాలగు, నిది యొకతుక యని మనమున • నెంచంబోకుం
డిది దైవచోదితంబై, యొదవిన దన వారలట్టు • లొడఁబడి పేర్మిన్, 252

ఆ. వృక్షజాతయైన • వెలఁదిని వార్షినిఁ, బెండ్లియాడిరంతఁ • బేర్మిదనర
వారి కాపెయందుఁ • బ్రభవించె దక్షుండు, చాక్షుషాఖ్యమనువు • సమయమందు.

వ. అతండు ప్రజాసర్గరతుండై మానసికసృష్టిన్గూర్చ నయ్యది వృద్ధిగామిఁ
జేసి బ్రహ్మచోదితుండై మిథుననిధువనధర్మంబునఁ బ్రజావృద్ధిఁ బొనరింప
నెంచి పరమేష్ఠితనూజయగు నసిక్ని యనుదానిన్ బెండ్లాడియున్నంత నామె
యందు 254.

క. ఆ దక్షుని కఱువదిగురు, పైదలులు జనించి రధిక • భాసురచరితల్
సౌదామినీప్రకాశలు, మేదురతర శేముషీస • మీహితలు గడున్.

ఉ. వారలలోన ధర్మునకుఁ • బద్గురఁ జంద్రున కిర్వదేడ్గురన్
ధీరుఁడు కశ్యపాఖ్యక సు • ధీమణికిన్ బదుమూఁగు రంగిర
స్సూరికినిన్ గృతాశ్వునకు • సొంపుగ భూతున కిద్ద ఱిద్దఱిన్
గోరి యరిష్టనేమికినిఁ • గూఁతుల నల్వుర నిచ్చెఁ బ్రీతిమై. 256

వ. ధర్మని సతులగు పదుగురు – భానువు, లంబి, కకుప్పు, జామి, విశ్వ, సాధ్య,
మరుత్వతి, వసువు, ముహూర్త సంకల్ప యను వారలందు భానువునందు
సుతుండై, ఋషభుండు పొడమిన నవ్వాని కింద్రసేనుండు జన్మించె లంబి
యందు విద్యోతుండును మేఘుంబు లుద్భవిల్లె. కకుప్పునందు సంకటుఁడు పుట్టుడు
నవ్వానికిఁ గీకటుండు జనింప వానికి దుర్గాభిమానులగు దేవతలు జన్మించిరి.
జామికి దుర్గాధిష్ఠాన దేవతలు జన్మించిరి. వారికి స్వర్గుఁడు నందియునుం బుట్టిరి.
విశ్వయందు విశ్వేదేవులు పొడమిరి. సాధ్యయందు సాధ్యులు జన్మించిరి.
మరుత్వతియందు మరుత్వంతుఁడు (ఇంద్రుఁడు) జయంతుడనను వారుద్భవించిరి
జయంతుండు విష్ణువగు నుపేంద్రుండు. ఇఁకవసువు నం దయుఁడు ధ్రువుఁడు
సోముఁడు ధరుఁ డనిలుఁడు డనలుఁడు ప్రత్యూషుఁడు ప్రభాసుఁడు నను వారష్ట
వసువు లుత్పన్నులైరి. అందయునకు వైతండుండు శాంతుఁడు మునియనువారు
కొమరులై పుట్టిరి. ధ్రువుండను వానికి కాళుండును సోమునకు వర్చుండును నవ్వా

నికి వర్చస్వియు ధరునకు ద్రవిణుండనువాడుఁను, అనిలునకుఁ బురోజవుం డవి జ్ఞానగతియు ననువారును నగ్నికి శర స్తంబనుందుఁ గుమారుండు జన్మించుడు. నాతని శాఖలందు శాఖుండు విశాఖుండును బృష్టమందు నైగమేయుండును జన్మించిరి. ప్రత్యూషునకు ఋషియను దేవలుండు నవ్వానికిద్దఱు సుతులు మనీషులు ప్రజ్ఞావంతులు పొడమిరి. ప్రభాసునకు విశ్వకర్మజనియించె. ఆ విశ్వకర్మకు మనువుజన్మించె. మహూర్తయందు మాహూర్తికులను దేవగణం బులునుసంకల్పజుఁడగు కాముఁడునుబొడమిరిఁక భూతునకును రూపయనునాపె యందు రైవతాజభవభీమవామోగ్రవృషాకప్యజైక పాదహిర్బుధ్న్యబహురూ పమహాత్ములను నేకాదశరుద్రులును రుద్రపారిషదులగు భూతగణంబులు నుత్ప న్నంబులయ్యె నిఁకఁగశ్యపున కదితి దితి సురస అరిష్ట యిల దను సురభి వినత చేల తామ్ర క్రోధవశ క్రద్రువు ముని యను పొలఁతులు పదుముగ్గురు భార్యలైరి వారియం దదితికి వైవస్వత మన్వంతరంబునం దింద్రోపేంద్రులును మఱియు నర్యముండు ధాత విధాత, త్వష్ట పూష వివస్వంతుఁడు సవిత మిత్రావరుణులు, అంశుండు, భగుఁ డతితేషుఁడు నను పన్నిద్దఱు సూర్యులు జన్మించిరి. 257

ఆ. దితికిఁ బొడమి రిఁకను • సుతులు హిరణ్యాక
శిపు హిరణ్యనయను•లు పొలుపమరు
సింహిక యను సుతయుఁ•జెలువొప్ప నా హిర
ణ్యకశిపునకు సుతులు • నల్వు రిలను. 258

వ. అనుహ్లాద సంహ్లాద హ్లాద ప్రహ్లాదు లనువారలం దనుహ్లాదునకు సూర్యయందుఁ బులోముఁడు మహిషుండును, హ్లాదునకు ధమనియందు వాతాపీల్వలును సంహ్లాదునకుఁ గృతియందుఁ బంచజనుండును, ప్రహ్లాదునకు విరోచనుండును జన్మించి రా విరోచనునకు బలియును నాతని కశన యను భార్యయందుఁ బుత్రశతంబు జన్మించె నందు జ్యేష్ఠుఁడగు బాణుండు శివభక్తాగ్రగణ్యుండై శివుని మెప్పించి తద్గాణాపత్య మొందె నిఁకను. 259

గీ. ఆ హిరణ్యాక్షునకుఁ బుత్రు • లైదుగురగు
కురు శకుని భూతసంతాప•కులును గాల
నాభుఁడును బిరుదగు మహా • నాభుఁడు నను
వార లెంతయు విఖ్యాత • మూరిబలులు. 260

వ. సింహికను విప్రచిత్తి యనువాఁడు పరిగ్రహించె నింక దనువనునాపె కయో
ముఖుండు శంబరుండు కపోలుండు, వామనుండు, వైశ్వానరుండు, పులోముఁడు,
విద్రావణుండు మహాశిరుండు, స్వభానుండు వృషపర్వుఁడు విప్రచిత్తియను
మున్నగువా రనేకు లుద్భవించిరందు స్వభానునకుఁ బ్రభయను కన్యకయును
బులోమునకు శచియును వృషపర్వునకు పదారవిహాయశిరశర్మిష్ఠలును
వైశ్వానరునకుఁ బులోమకాలకలను బొడమిరి. 261

సీ. ప్రభయనునామె చేపట్టె నాహుషుని, శచియును జేపట్టె శక్రుఁ బ్రీతి
నలయుపదారవి యాహిరణ్యాక్షునిఁ, జెండెను హయశిర చేరెఁ గ్రతుని
శర్మిష్ఠయు యయాతి జననాథు వరియించె, నింక బులోమయును గాలిక మరీచిఁ
బెండ్లాడి రరువది వేలపుత్రులు వార, లకు నుద్భవించిరి ప్రకటబలులు

గీ. ఘనులు పౌలోములను వారు కాలకేయు
లనెడు వారు నవధ్యులు సాధ్యచరితు
లాహిరణ్య పురంబున నధివసించి
యుండి రవ్వారు ప్రతివీరుఁ డొండులేక. 262

వ. సింహికయందు విప్రచిత్తికి రాహుప్రముఖులగువారు పదుమూఁగురు కొమ
రులు జన్మించిరింకను దామ్రియను కశ్యపపత్నికి. 263

క. కాకియు శ్యేనియు భాసియు నులూకియు గృధ్రియును శుకి చెలువగ శ్వియునున్
జోకగు సుగ్రీవియునున్, వీఁకన్ జనియించి మిగుల వెలసిరి పుడమిన్. 264

వ. ఇంకఁ గాకికిఁ గాకులను శ్యేనికి డేగలును భాసికి భాతులును నులూకికి గుడ్ల
గూబలును గృధ్రికి గద్దలును శుకికిఁ జిలుకలును అశ్వికి లొట్టిపిట్టలును గుఱ్ఱ
ములు గాడిదలను సుగ్రీవికి శుభపక్షులను జన్మించె. మఱియు నింకఁ గశ్యప
పత్నులందు వినతయందరుణ గరుత్మంతులును సురసయందును ననేక శిరో
మండితంబులగు సర్పశ్రేష్ఠములు జన్మించె. ఆసర్పశ్రేష్ఠులలోఁ బ్రధానులు—
శేషుఁడు, వాసుకి, తక్షకుఁడు, ఐరావతుఁడు, మహాపద్ముఁడు, కర్కోటకుడు,
ధనంజయుఁడు, ధృతరాష్ట్రుఁడు, కుమారుఁడు, పుష్పదంతుఁడు, దుర్ముఖుఁడు,
ఖరరోముఁడు మున్నగువారు. ఇంకను క్రోధవశకును గద్రువకుఁగూడ నిట్టి
సర్పంబులు పుట్టె సురభికి గోమహిష కళంబలును ఇలకు లతావృక్షంబులు
తృణజాతులు మున్నగునవి. యరిష్టకు మహాబలులు పదిమంది దివ్యులును

మునియును నాకె కచ్చురలును చేలయరుదానికి జక్కులు రక్కసులును బొడమి రియ్యాది కశ్యపసంతానం బిద్దానిచే జగంబెల్ల నిండెనిఁక. 265

క. చందురుఁ డిరువదియేడ్గురు, సుందరులను జేకొనియు శ్వశురు శాపమునన్
గుందువడి యాత్మకాంతల, యందు నపత్యంబుఁ జెందఁడయ్యెను మానుల్!

వ. ఇఁక గురుదారయగు తారయందుఁ జందురునకు జన్మించిన బుధుండు వంశకరుండయ్యె. మఱియుఁ గృశాశ్వుం డర్చియను నాపెయందు ధూమ్రకేశుని ధిషణయందు దేవలునిఁ గని ననిన సూతునకు మహాత్మా! మన్వంతరంబుల నెఱింగింపుఁడనిన సూతుఁడిట్లనియె. స్వాయంభువుఁడు స్వారోచిషుం డుత్తముఁడు తాపసుఁడు రైవతుండు చాక్షుషుఁడు ననువా రతీతమనువులు వర్తమానమనువు వైవస్వతుండు, మఱియిఁకను సావర్ణి, రౌచ్యకమనువు, బ్రహ్మసావర్ణి, ధర్మసావర్ణి, రుద్రసావర్ణి, దేవసావర్ణి, యింద్రసావర్ణియనుమనువులు ముందఱ రాఁగలవారలు. వీరలందఱు పదునాలుగు రీవైవస్వతమన్వంతరమం దీమనువున కిక్ష్వాకువు నభగుఁడు ధృష్టుఁడు శర్యాతి నరిష్యంతుండు, నాభాగుఁడు, దిష్టుఁడు, కరూశకుఁడు, పృషధ్రుఁడు, వసుమంతుఁడుననువారు పదుగురు పుత్రులు - ఆదిత్యవసురుద్ర విశ్వేదేవమరుద్గణములు దేవతలు-పురందరుండను వాఁ డింద్రుండు, కశ్యపాత్రివశిష్ఠవిశ్వామిత్రగౌతమజమదగ్ని భరద్వాజులు సప్తర్షులు, కాశ్యపుండగు వామనుండు విష్ణుం డిట్టులే యతీతమన్వంతరంబులందు నాగామిమన్వంతరంబులందు, ఋషీంద్రదేవమనుపుత్త్రులు దత్తాదృశు లొప్పువారిఁక రాఁగల సావర్ణిమనూద్భవంబు నెఱిఁగింతు వినుండు.

— * సావర్ణిమను జననము * —

చ. అతులతపోనిధానులు మహాత్మకు లారయుఁ డాధ్యుఁ డావివ
స్వతునకు సంజ్ఞనాఁగ నొక • చాన సధర్మిణి యుండె నాపెకున్
సుతులు జనించి రిద్దఱు యశోధరు లమ్మనువున్ యముండునున్
సుతయు నొకర్తుకా యమున • శోభితనిర్ఝరిణీవతంసమున్ 263

చ. మగని మహోష్ణరోచులకు • మానినిసంజ్ఞ కడున్నలంగి యి
మ్ముగ నొకకొన్నినాళ్ళు తన • పుట్టినయింట వసింపఁగోరి చె
ల్వగుఁ దగుదాని చాయయను • పొత్తినొకండు సృజించి యిట్లనెన్
మగువరో! నేనుబోలె విభు • మానకకొల్చుచునుండు మిందులన్ 264

ఉ. నీకును సంతుగల్గినను • నీవిఁక భేదముసేయు కింతయున్
నాకొమిరన్ గుమారులను • నచ్చికమీఱఁగ నొక్కతీరుగా
సాఁకుచునుండు మివ్వితము • స్వాంతమునందున నుంపు మేరి
కిన్ జోకఁదొలంగి చెప్పకుము • చూడుము నాదుహితంబు సోదరీ! 270

చ. అననది యిట్లువల్కె విను • మక్కరొ! నావలనైన యంతకున్
బెనఁగివచింప నీవితము • బిట్టగునొత్తిడి తారసిల్లి వే
ణిని గ్రహియించి నప్పుడెటు • నిబ్బరమూనఁగఁ జెల్లు? జెప్పెదన్
మనమున నుంతు నంత కను•మానముసేయకు మంతయేనియున్. 271

క. అనియిటులు వల్కె నోడఁబడి, తనసంతతి నప్పగించి • తరుణి దరలి పు
ట్టినయింటికేగి యందుల, మనమది నచ్చనికతమున•మరలిరయమునన్. 272

ఆ. విభునిఁగలసిమెలసి• వేడుకయొప్పఁగా, నతులసౌఖ్యముల వి•హారమొందు
చున్నచాయ నప్పు • డువిద గనుంగొని, తనప్రవేశమునకు • ననువుఁగనక.

గీ. మూఢమతినయి యిట్టుల • ముందువెన్క
లరయ కొకచేడెఁ బుట్టించి • యాత్మవిభుని
బిడ్డలను గాపురంబు న•ర్పించితి నిటు
లేకు మేకయ్యె నిపుడిఁక • నెందుఁజొత్తు? 274

క. అనివనరుచు సంజ్ఞయు వే,గనె కురుదేశాటవులకు • గ్రక్కునఁజని య
వ్వలనునొక ఘోటియై తప,మును సల్పుచునుండెఁ దనవి•భునిఁ గూర్చికడున్.

గీ. పద్మమిత్రుండు సంజ్ఞయన్ • భావమునను
చాయతోడుత సౌఖ్యము • లక్కఁబడయ
ఘనుఁడు సావర్ణి యను మను•వును శనైశ్చ
రుఁడుఁ దపతి యనెడు కన్యక • పొడమిరంత 276

మ. తనసంతానమునందు నెక్కుడుగ నా•స్థన్ జూపుచున్ సంజ్ఞసం
తు నెడన్ భేదముసేయు చాయఁగని క్రు•ద్ధుండై యముం డప్డు డ
ల్లిని దన్నన్ బదమెత్త నాపెయు నటుల్ • వీక్షించి నీకాలు మే
దినిఁ గూలంబడుఁగాక నా నతఁడు బల్ • దీనాత్ముఁడై కుందుచున్. 277

ఆ. తండ్రిఁజేరఁబోయి • తల్లివిధం బిట్టు, లెఱుకసేయ భానుఁ • డెంతయేని
సందియంబుఁజెంది • చనునె యిట్టులు పక్ష, పాత మంబ కెం ద•పత్యమందు.

ఆ. తల్లియుఁ బెక్కులు దిట్టినఁ, జెల్ల నపత్యమున నిందుఁ ♦ జెట్ట యదేదో
పెల్లెసఁగెనంచు బాలుని, దల్లడమది వాయ వేగఁ ♦ దరణి యిటు లనెన్. 279

వ. కుమారా! క్రిములు నీపాదంబందలి క్రొవ్వించుక హరించి పుడమిఁ జొచ్చు. దాన నీకు మాతృశాపంబు చరితార్థంబగు. సత్యవాదివగు నీకిం దరిష్టంబును నఘంబును బొడమదని చెప్పి సత్వరంబున సతిన్ జేరి యిట్లనియె. 280

ఉ. కోమలి! నీవు నాయెడలఁ ♦ గూరిమిచేయుచునుందు వెంతయున్
నీమది నిర్మలం బిపుడు ♦ నీవు కుమారు నిటుల్ శపింపఁగా
నామది సందియంబొదవె ♦ నచ్చికతో నెఱిఁగింపు సర్వమున్
తామరసాక్షిరో! యిఁకను ♦ దైవముసాక్షిగ నచ్చమానుచున్. 281

ఆ. చెప్పకున్న నిపుడె ♦ శిక్షింతునన నాపె, బెదరి సంజ్ఞ నీదు ♦ వేడికోవఁ
జాల కిట్లు నన్ను ♦ జన్మింపఁగాఁ జేసి, నీదుసేవలోనఁ ♦ బాదుకొలిపి. 282

క. తరలెను బుట్టింటికి నా, తెఱఁగిది యన నాతఁడరసి ♦ తెఱవయెడల నే
దురితము లేదనుకొని స, త్వరమున యోగమతి సంజ్ఞ♦వసతి నెఱుంగన్.

— * అశ్వినీదేవతల జననము * —

క. కురుకాననములలో నొ, క్కరితయు గోడిగయునై ని♦కామతపంబున్
గురుకొనిచేసెడు సాధ్వినిఁ, బరికించి మనమున నార్తి ♦ వడివేగమువన్ 284

క. ఘోటకమై సకిలింపుచు, ఘోటికఁ జేరంగఁబోయి ♦ కూరిమిఁగదియన్
బాటించి వరుఁడొ యనువగ, దాఁటుచునుండంగ నినుఁడు♦దన్నుఁ దెలుపుచున్

క. హేషలచేయుచు వెనుకొన, యోషారత్నంబు సంజ్ఞ♦ద్యుమణియె దను న
న్వేషించి వచ్చె ననుచు మ, నీష నెఱిఁగినంతఁ దరణి ♦ నెక్కొని బడబన్ 286

గీ. క్రీడసేయఁగ జనియించి♦రీడులేని
చక్కఁదనమున కెక్కలౌ♦చారుమూర్తు
లాశ్వినేయులు భాస్వంతుఁ ♦ డంత నాత్మ
తనువుఁగొన సంజ్ఞయు న్నిజ♦తనువుఁ జెందె. 287

వ. అంత లోకబాంధవుం డపత్యకళత్రంబులఁగొని స్వీయమందిరముఁ జేరి భార్యాద్వయంబుతోఁ బుత్త్రషట్కంబుతోఁ బుత్త్రీద్వయంబుతో సుఖంబుండె నీ భాస్కర పుత్త్రులలో జ్యేష్ఠుండగు మనువె యీవర్తమాన వైవస్వతమనువు.

ద్వితీయుండగు యముండు ధర్మనిబద్ధుండై ధర్మరాజనఁ బరఁగి జీవులకుఁ బుణ్య
పాపంబుల ననుభవింపఁజేయు నధికారంబున నియుక్తుండయ్యెఁ దత్సోదరియగు
యమున పుణ్యనదీవతంసంబై స్వీయోదకస్నానపానంబులఁ జేసి సకలదురిత ప్రశ
మని యయ్యెఁ. ఇఁకఁ దృతీయపుత్రుండగు సావర్ణియనువాఁడు రాఁబోవు మనువై
యెసంగఁగలఁడిప్డు మేరుశిఖరంబునందుఁ దపించుచున్నవాఁడు శనైశ్చరుండు
శివుని గొలిచి తత్ప్రసాదంబున నవగ్రహంబులలో నొక గ్రహంబై బృహస్పతి
మండలంబునకున్న నూర్ధ్వభాగంబందు వసించెఁ దపతియను కన్యను సంవరణుం
డను రాజర్షి వరించె పెద్దాదైనట్టి నాశ్వినేయులు స్వర్వైద్యులై తనరిరంత
వైవస్వతమనువు.

—* వైవస్వతమను వంశము *—

క. చిరకాలము సంతతిలే, కరసి వశిష్ఠునివలనఁ బుత్రయజ్ఞము సేయుఁగా
గరమరుదుగ నిలయను కూఁతురు జన్మించంగ నడలి యా మనువున్. 289

సీ. దేశికు వశిష్ఠుఁ జేరి యాతెఱంగుఁ దెల్పి
కూఁతురేటికిఁ బుట్టెనో యకో! యనఁగ మ
హాత్ముఁడాతం డరసి తాపమీకాత్మపతికి
కూఁతుఁ గోరుట నత్తిని హోతఁ బ్రేల్చె 290

వ. దాన గన్యక జనియించె నైన దీనినా తపోబలంబునఁ బురుషునిఁ జేసెదనని యుల్లా
సాధించి పురుషునిఁ జేసిన నతండు సుద్యుమ్నుండను పేరఁ బరఁగుచు వర్ధిల్ల
నంత మనువు గోమయంబు పట్టాభిషిక్తునిఁ జేసిన నతండు. 291

క. లీలమెయి నొక్కనాఁడు మృగయాకేళిఁ గమతురంగమితతిరథములరంగ మృగయా
కేళిరతుఁడై ధరిత్రీపాలుండట వెడలెను వనమునకు వేడ్కన్. 292

వ. అట్లు వెడలి మేరుపర్వతోపారణ్యంబుఁ జేరియందు

మ. పులులను దుప్పుల నెలుగుబంటుల వసిభూపాల రాజన్ సింహం
గుల సింగంబుల నేమపందుల గజన్ సట్టల్ వలెన్ గూల్చి శ్రో
షిలి దూపన్నొసి సీటిక్రై నెడకే రాజీవాకరం బొందు ద
వ్వులఁ గన్పట్టినఁ జేరి రాజసుతుఁ డప్పుల్ గ్రోలె నింతేని యుండ్. 293

క. తోడను వచ్చినవారలు, గూడను గంధాణపరము కూడజలములన్
బోడిగఁ దాఁవేగ దొరయొక, యాఁడుదియయ్యెను జనంబులెల్లాం దైరి వెసన్.

క. కోడిగ యయ్యెను గుఱ్ఱము, బ్రీడయు వెఱ పగ్గలింప • విపినస్థలి న
చ్చేడియ లెల్లరునున్ గడుఁ, బోడిమిచెడి మెలఁగి రింతిలో • పొగులుచు వగలన్.

ఆ. అనిన శౌనకుఁడు మహాత్మ! యట్లేటికి, నాఁడు వారలైరి • అశ్వరత్న
మిట్టులయ్యె ఘోటి • యెఱిగింపుమీ యన, సూతుఁ డిట్లు సెప్పెఁ • జోద్య మొదవ.

మ. ఒకనాఁ డీశ్వరుఁ డార్యతో నచటఁ గామోద్రేకయుక్తిన్ మహా
త్మకుఁడై కేళి యొనర్చుచుండుడు మునిస్తోమంబు లాసుస్థలీ
నికటంబున్ దఱియంగ వచ్చిన భవానీదేవి లజ్జించెఁ జే
రక దవ్వేగిరి తాపసేంద్రులు నగారణ్యంబు వేఱొక్కచోన్. 298

సీ. అంత శంకరుఁ డాత్మ ప్రియానురంజ
నార్థమై పూన్కితో • నివ్వనాగ్రిభూమిఁ
బురుషు లెవ్వరు చేరినఁ • బొలఁతులగుదు
రంచు శపియించె నద్దాన • నబలలైరి. 299

వ. అంత రాచపూఁబోఁడి నెచ్చెలులంగూడుకొని చింతతో నవ్వనాంతరంబులఁ దిరుగుచుండుడు దైవేచ్ఛచే రాజనందనుండగు బుధుండు డాసి యత్తలోదరిఁ గాంచి. 300

ఉ. బంగరుబొంగరంబులన • భాసిలునట్టి మెఱుంగుగుబ్బదో
యిం గరుకొప్పు చూపుల వహించి యలంచెడి వాలుఁగన్నులన్
రంగగుభృంగమాలయన • రాజిలుపెన్నెఱి వేణియందమున్
హంగుగఁ జూచి రాజసుతుఁ • డార్తత నచ్చపలాక్షి డాసినన్. 301

క. అక్కలికియు నకాంతుని, నక్కజముగఁ గాంచి మరుని • యలమటకుఁ గడున్
జిక్కి యనుమతినిఁ జూపినఁ, గక్కున నాతండు దేల్చెఁ • గలికి రతులన్. 302

— * పురూరవశ్చక్రవర్తి జననము * —

తే. తోడనె పురూరవుఁడు పుట్టెఁ • దోయజాక్షి
కంత యకాంతతయు వసిష్ఠు • నంతరంగ
మందుఁ జింతింప విచ్చేసి • యమ్మహాత్ముఁ
డరసి తద్విధమెల్లఁ బాయుని కరుణను. 303

క. శివునిన్ ముని గడుగొలిచిన, నవిరళకృపఁ దఱియవచ్చి • యభవుఁడు వరమే
మి వలతో కోరుమన ముని, ప్రవరుఁడు సుద్యుమ్ను పుంస్త్వభావమునడిగెన్.

చ. అరసి శివుండు శాపగతి నమ్మునియందలి కూర్మిపేర్మి న
త్రైణవను బూరుషున్ సలుప ధీరత నాతఁడు పుత్త్రితోడుతన్
బురమున కేగి పత్నియెడఁ బొందికతో గుణధుర్యులైన ము
వ్వురు సుతులన్ గనెన్ మునులపూన్కికి సిద్ధులు గల్గుటబ్బమే! 805

వ. అట్లుత్కలుండును గయుండును విమలుండునను పుత్త్రులు జన్మించిన సుద్యుమ్నుండవ్వారిని బెంచి వారలం దుత్కలున కుత్కలదేశంబులను గయునకుఁ దూర్పుదేశంబును విమలునకుఁ బశ్చిమదేశంబు నొసంగి ప్రతిష్ఠానపురంబుఁ బురూరవునకిచ్చి యంతఁ దపోర్థియై తాను వనంబున కేగినంత మనువు మరలఁ బుత్త్రకాముండై శతాబ్దంబులు దపంబొనరించిన నిక్ష్వాకుఁడును శిబినభగుండును ధృష్టుండు శర్యాతి నరిష్యంతుండు కరూషుండు మృగుండు పృషద్ధ్రుండు కవి యనువారలు పదుగురు పుత్త్రులు జన్మించిరందు నభగునకు నాభాగుండు పొడమె. నాభాగున కంబరీషుండు జన్మించె నాతనికి విరూపుండనువాఁ డతనికిఁ బృషదశ్వుండును నాతనికి రథీతరుండును జన్మించిన నందు రథీతరునకు సంతానంబు లేకున్న నంగిరసుండను బ్రాహ్మణునివలన స్వక్షేత్త్రంబందు బుత్త్రులం గనుటయు నవ్వారు రథీతరగోత్త్రులై పరఁగిరిఁక ధృష్టుని సంతానంబును దార్ష్టంబను వంశంబై బ్రహ్మకులంబయ్యెనిఁక శర్యాతికి. 806

క. ఆనర్తుండను సుతుఁడు గళానిధియు సుకన్యయను నెడు లలితసుతయునున్
మానుగ నుద్భవమొందిరి, మానిన్ బెండ్లాడె నక్కుమారియుఁ జ్యవనున్.

ఆ. ముదుకమునిఁ బెండ్లియాడియు ముదిత మేలి
శీలమున నశ్వినులసాయ మోలిఁ బడసి
విభుని సుందరుఁ దరుణుఁ గావించి మేటి
భోగములఁ జెంది యలరెను బూవుఁబోఁడి. 808

క. ఆనర్తసుతుఁడు రైవతుఁ, డానర్తాఖ్యమగు దేశమందుం గడుఁ జె
ల్వౌ నగరి కుశస్థలినిన్, దా నిర్మాణంబుచేసి తనరెనట రహిగా. 809

వ. అవ్వానికిఁ గకుద్మి మున్నగువారు నూర్గురుసుతు లుద్భవించి రందుఁ గకుద్మి యనువానికి రేవతియను గన్యారత్నంబు లక్ష్మియట్లు జన్మించిన నవ్వాఁడామెకు మగని నడుగుటకై యామెన్ దోడ్కొని బ్రహ్మలోకంబున కేగి యాహిరణ్యగర్భునడిగిన నాతండు మందహాసంబొనర్చి యిట్లనియె. 810

ఉ. నీ విటఁ జేరినంత నవనీవర! నీదగు బంధులెల్లరన్
నీవనుకొన్న రాసుతులు నీల్గిరి నీదగు రాజధానియున్
గావలులైన రక్కసులు గ్రచ్చఱఁ బాడొనరించినారలా
శ్రీవిభుఁడైన కృష్ణుఁడటఁ జెల్వుగఁ గట్టెను ద్వారకాపురిన్. 311

చ. ఇరువదియేడు ద్వాపరము లిప్పటికిం జనె నీవు చేర నిం
దిరువదియెన్మిదౌ యుగ మహీనతిప్రవర! ద్వాపరంబిదే
జరుగుచునున్న దిప్డు వసు చయ్యన శ్రీబలరామమూర్తికిన్
గరితనొసంగు మట్లయిన గాంక్షితముల్ సమకూరు నిండుగాన్ 312

వ. అనినఁ దన్నిమేషంబున బ్రహ్మచోదితుండై వచ్చి యక్కన్నను బలభద్రమూర్తికిచ్చి పెండ్లి చేసెనిఁకఁ బృషధ్రుండను వాఁడు గురునిచే గోరక్షణంబున నియోగింపఁబడి యొకచీఁకటి యద్దమురేయి వడిగ వానగురియుచుండ నొక్క శార్దూలంబువచ్చి కదుపునొకఁ టింబట్టరానది యెఱిఁగి యఱచిన నతండు ఖడ్గపాణియై వచ్చి కటికిచీఁకటినరయక బెబ్బులియని యావుతలఁ ద్రుంచె నంతఁ బులియు నలుకొంది వఱచెనంత నతండు మనస్సునఁ దెగిపడియున్న మొదవుఁ గాంచి దుఃఖితుండై యున్న సమయంబున గురుండెఱింగి శాపంబిచ్చె నిట్లనియెను.

గీ. ఓరి! యనవహితాత్మక! యోరిపాపి!
సురభిఁ దెగఁదున్మి తిట్టుల సూటిదప్పి
నీయఘంబుఁక సురుఁగదు నీకు రాజ్య
లబ్ధిలేదిఁకఁ జను వృష లవ్వైమిండి. 314

వ. అనుటయు నతండు జ్ఞానకృతదోషంబు శోధించునట్లు మునుల గురునిచే ననుగ్రహంబువడసి పెద్దకాలం బడవియందుఁ దపించి నిర్మలుండై శివానుగ్రహంబున మోక్షంబుఁ బడసె నిఁక నృగుండనువాఁడును నజ్ఞానంబున గోదాన వ్యత్యయంబునఁ జేసి కృకలాసంబై పెద్దకాలంబుఁ గడపి కృష్ణునిచే నద్ధరింపఁబడి యుత్తమలోకంబుఁ జెందె. కరూశుఁడనువానికిఁ గారూశులను తనయులు జన్మించి యుత్తరంబుననున్న కరూశదేశంబునకు రక్షకులైరి నరిష్యంతుండను వానికిఁ జిత్రసేనుండను పుత్త్రుండు జన్మించె నవ్వానివంశంబున నగ్నివేశుండనువాఁడు జన్మించి మహర్షి యయ్యె నాతని సంతతివారు బ్రాహ్మణులైరి

క. కడఁగొట్టు మానవుండిఁకఁ, గడుఁబుణ్యుఁడు కవిసమాఖ్యఁ గనినట్టిఁడు దాఁ
బుడమిని భోగంబులఁబడి, పడసె శివానుగ్రహమును బరమపదంబున్. 316

క. ఇల నిక్ష్వాకునృపునకు సుతులు నూర్గురు వారిలోన • దోర్బలధుర్యుల్
విలసితయశులు వికుక్షి ముదలుగాఁ గలవారు మిగుల • దంటలు కడిమిన్.

వ. ఆవికుక్షి పురంజయుఁడనియు నింద్రవాహుండనియుఁ గకుత్స్థుండనియుఁ బేరొంది పెక్కురు రక్కసులం జదిపి వేల్పులఁ బ్రోచె నయ్యనఘునకుఁ బృథుండను సుతుండు వొడమె నాతనికి జంద్రుండనువాఁడును నాతనికి యువనాశ్వుండును నాతనికి శావస్తియనువాఁడు జన్మించి శావస్తియను పట్టణంబుఁ గట్టె. ఇఁక నా శావస్తికిఁ గువలయాశ్వుండు జనించె నాతండు మునిప్రార్థనచేఁ బుత్త్రశతంబుతో వనికి వెడలి దుంధుండను మహాశూరుండగు దానవుఁ బొలియించె మఱియు సంగరంబం దా రాజోత్తముని పుత్త్రులలో ముగ్గురు దక్కఁ దక్కిన వారు మృతులైరి. మిగిలినవారు దృఢాశ్వుండు గపిలాశ్వుండు భద్రాశ్వుండు ననువారు. దృఢాశ్వునకు హర్యశ్వుండును నవ్వానికి కుంభుఁడును వానికిఁ గృశాశ్వుండును వానికి సేనజిత్తనువాఁడును నవ్వానికి యువనాశ్వుఁడు జన్మించి యనపత్యుండై మహర్షులయనుమతితో నింద్రయష్టి నొనరించి యద్దమరాతిరి పిపాసతోఁ గలశంబందలి మంత్రోదకంబుఁ ద్రావె దానఁ జూలేర్పడ గర్భంబుఁ జించుకొని మాంధాతయను చక్రవర్తి జన్మించె నింద్రప్రసాదంబున యువనాశ్వుం డంతముఁ జెందక జీవించె. మాంధాతయు దిగ్విజయంబు చేసి శశిబిందుఁడనువాని కూతుం బెండ్లాడి యాపెయందు ముగ్గురు కొడుకులను నేఁబదిమంది కన్నెలనుగని యక్కన్నెల సౌభరియను మునికిచ్చి పెండ్లి చేసె మాంధాతపుత్త్రులు పురుకుత్సుం డంబరీషుండు ముచికుందుఁ డనువారు. అంబరీషునకు యవనాశ్వుండాతనికి హారితుండు పుట్టె. అంబరీష యువనాశ్వ హారితులు మాంధాతృగోత్రంబునఁ బ్రవరులు. ఇఁకఁ బురుకుత్సుం డనువాఁడు నర్మదయను నాగకన్యకను బెండ్లాడి యాపె యందుఁ ద్రసదశ్వుం డనువానిఁ బుట్టించె నవ్వాని కనరణ్యుండు వొడమె వానిసంతతియందుఁ ద్రిశంకుండు జన్మించె. ౧౬

గీ. గురునిశాపవశంబునఁ • గూలి యంత్య, జత్వమొంది త్రిశంకుండు • చటులతేజుఁ
డైన కౌశికుదయనొంది • నాకసమున, నుండె నెంతయు దీప్తులు • దండికొనఁగ.

వ. ఆతనిపుత్త్రుండు లోకోత్తరుండగు హరిశ్చంద్రుం డాయనకు రోహితుండను పుత్త్రుండు నవ్వానికి హారితుం డతనికిఁ జంపనాముండగు సుతుం డుద్భవించి

చంప యను పట్టణంబుఁ గట్టె నా చంపుని సంతతియందుఁ గ్రమంబుగా బాహు
కుండను జన్మించి శత్రువులగు హైహయులచేఁ బరాజితుండై 320

సీ. ఎండకన్నను వానకన్నఁ గనట్టి
పొలఁతుకఁ దోడుకొని వేగ • భూరిగహన
తలముఁ జొచ్చి యటను నౌర్వ • తాపసేంద్రు
నాశ్రమముఁ జేరియుండె భ • యంబుఁ దక్కి. 321

గీ. అరసి యేయెండ కాగోడు • గంచు నెంచి
భక్తిమెయిఁ దాపసేంద్రుని • పాదసేవ
నంబుఁ జేయుచునుండె కొ • న్నాళ్ళు మీఁదఁ
గాలధర్మంబుఁ జెందఁ ద • త్కాంత లపుడు. 322

వ. చిచ్చురుకంబూనుడు నందౌర్వుఁడాసి యంతర్వత్నిగా నెఱింగి యయ్యవ్వం డాఁపె
నాపె సమ్మానిని చూలొందియున్నపు డోర్వక సవతులు గరళంబుఁ దినిపించి
రద్దాన నాపెయు గర్భస్థపిండంబును నీశ్వరేచ్ఛచే మరణింపక మనిరి. 323

ఆ. మంచితారయందు • మంచిలగ్నమునందు, నైదుగ్రహము లుచ్చ • యందునుండ
సగరచక్రవర్తి • జన్మించెఁ గరముతోఁ, గూడ శత్రుకోటి • గుండెలవియ. 324

— * సగరచక్రవర్తిచరిత్రము * —

క. మునివరుఁడగు నౌర్వుండా, జనపతితనయునకు జాత • సంస్కారములన్
బొనరిచి వేదత్రితయం, బును నాగ్నేయాస్త్రమొసఁగెఁ • బూర్ణతరకృపన్. 325

వ. ఇఁక నా రాజపుత్త్రుండు గరంబుతో జనించుటఁ జేసి సగరుండనాఁ బరఁగి మహా
శూరుండై.

చ. కడఁగి రిపూత్కరంబులను • గార్ముకధారల నస్త్రవహ్నిచే
సుడియఁగఁ జేసి హైహయులఁ • జొప్పడఁగించి స్వకీయరాజ్యమున్
బడసి శకాధిరాజులను • పారదులన్ యవనాధినేతలన్
జెడుఁగుల గెల్చి పట్టి కడు • శిక్షయొనర్చెఁ బ్రతాపమేర్పడన్. 327

క. ఆనృపునకు సతులిద్ద ఱనూనవ్రత లిద్ధమతులు • యోగ్యచరిత్రా
ధీనలు గేశిని సుమతి య,నా నొప్పెడువారు వికచ • నాళీకముఖుల్. 328

క. వారలలోఁ గేశినికిఁ గుమారుఁ డొకండు వొలిచె నసమంజసుఁ డనఁగా
ధీరులు పెక్కురు తనయులు, శూరులు జన్మించిరల్ల సుమతికిఁ గడిమిన్. ౩౨౯

క. అసమంజసుఁ డను వాఁడిల, నసమంజసుఁడై ప్రజలకు ననిశము బాధల్
విసువక కూర్చుచునుండిన, కసితో నృపుఁ డడవి కనిపెఁ గన్నకుమారున్.

క. జతనిసుతుఁ డంశుమతుం, డాతతభుజవిక్రముఁడు మహాబాహుం డా
ఖ్యాతుఁడు శూరాగ్రణులం, దాతని మెచ్చెదరు పౌరులందఱు కమతిన్. ౩౩౧

వ. వసుమతీ పుత్రు లఱువదివేలవారు శూరులై యొరుల లెక్కసేయక యుక్కుతునియలై యెక్కుడు గరువంబుతో మెలంగుచుండి రంత సగరుం డశ్వమేధదీక్షితుండై మఖాశ్వంబు వెంట రక్షార్థంబు కొడుకులన్ బనిచిన. ౩౩౨

క. జనపదములఁ బట్టణముల, వనపదముల మండలందుఁ బర్వతములయం
దనువుగ హయము చరించెను, దనుఁ గాఁచుచు సాగరులు నితాంతము మెలఁగన్.

వ. అంత

గీ. నారదుని చోదనన్ జేసి నాకవిభుఁడు, హయముఁ గొనిపోయి తగఁ గపిలాశ్రమంబు
ముందఱన్ గట్టివేసెను మోసపోయి, హరినిఁ గోల్పడి సాగరులాతురులయి. ౩౩౪

క. పురమును బురమును గిరినిన్, గిరిని వనంబును వనంబుఁ గ్లేశమునకు వే
తిరుగుచు వెదకుచునుండిరి, తురగం బెచ్చోటను గాని దోఁపకయుండెన్.

గీ. అంత వారలు భూవలయాంతరాళ
మంతటను శోధనము చేసి హయము నెందుఁ
గనక వ్యాకులచిత్తులై కడిఁదివగను
బుట్టలనుఁ ద్రవ్వుకొనుచు దవ్వులకుఁ జనిరి. ౩౩౬

క. ఏపుట్ట నెట్టి శేషుఁడొ?, రాపౌనరింపంగఁ జనునె? రాజసుతులు దో
శ్శ్రీవరవశులై యరయక, యాపగిదిఁ బృథివిఁ ద్రవ్వి యరయుచునుండన్,

గీ. ఒక్కచోఁ బూరిమేయుచు నున్న యశ్వ
రత్నమును గని చాలహర్షంబుఁ జెంది
ఎవ్వఁడోకో? వాజి ముచ్చిలి యిందుఁ జేర్చె
వాని దెగటార్పవలదె యెవ్వాఁడుగాని. ౩౩౮

చ. అనుకొని వారలంద ఱరయఁగ గపిలర్షి మహాత్మకుండు పా
పనుఁ డగుపట్టె నంత వడిఁ • బార్థివసూనులు క్రొవ్వుమీఱి మా
నిని గని యోరి! నిల్వుమిఁక • నీవు మఖాశ్వము ముచ్చిలించి యిం
దనువుగ దాఁచికొంటివె? దురాత్మ! యెఱుంగక సాగరానళిన్, 339

—* సగరసుతులు కపిలకోపాగ్నిచే బూదియగుట *—

క. అనియిటు లహంకరించిన, విని యమ్ముని హుంకరించె • వేగ సగరజుల్
మునుకొని దహింపఁబడి యం,తన భస్మంబైరి తమదు • దర్పముతోడన్ 340

గీ. జన్మమునుగాని జన్మపుం • జక్కిగాని
యెఱుఁగక మహాతపంబున • నెసఁగు కపిల
సంయమునిఁ దాఁకి సురిగిరి • సాదురేగె
నేని తల పొలమునఁగాని • నిలువదనరె! 341

చ. కొమరులు రాకయుండుటయు • ఘోటక మాసరిహద్దు నెందు నా
గమనము సేయకుండుటయుఁ • గన్గొని యాసగరప్రభుండు ఇ
న్నము నెడ దీక్షితుండగుట • నందననందను నంశుమంతు క్షి
ప్రముగ హయంబు జాడఁగనఁబంచెను బావనదీప్తి సంచయున్. 342

గీ. అంత నతఁడును వసుమతి • నంతఁ దిరిగి
గర్తముల దూరి యందందుఁ • గలయఁ జూడ
నొక్కచోఁ గానుపట్టె నశ్వోత్తమంబు
దాని దగ్గఱఁ గనుపట్టెఁ • దాపసుండు. 343

చ. కని మునివర్యుపాదముల • గ్రక్కున వ్రాలిన నమ్మహాత్ముఁడా
తనికి సమస్తమున్ దెలిపి • తా హయరత్నమునిచ్చి పంపఁగా
వనరుచు నాతఁడున్ హయముఁ • బట్టుకపోయియుఁ దాతకిచ్చి తా
వినిచెఁ దదీయపుత్త్రికుల • వృత్తము నశ్రులవెల్లి గొల్పుచున్. 344

గీ. ఘోరమగు వాక్యముల చేఁదు • కూలిపడి క
దున్ గదున్ దుఃఖమునను మిడుక్కుచు మఖంబుఁ
గల్పవిధితోడ సంపూర్తిగా నొనర్చి
యవభృథముఁ జెందె భూప్రజలంత మెచ్చ. 345

చ. మునికినుకన్ గరంగిన యఘౌఘులఁ బుత్త్రుల నుద్ధరింపఁ బా
వనియగు స్వర్ధునిన్ భువికిఁ బాఱఁగఁ జేయుఁ డటంచు నారదుం
డనఘుఁడు సెప్పిపోయె నిఁక నట్టులొనర్పఁగఁ జాల కెట్టులో
వవరుచు రాజ్యమేలి త్రిదివంబున కేగె నృపుండు పేర్మిమై

గీ. అంశుమంతుండు ప్రభుఁడయి యవని నేలి
ఘనభుజు దిలీపుఁ డనునొక తనయుఁబడసి
రాజ్యమున వానినిల్పి యరణ్యమునకుఁ
దపముఁ జేయఁగఁ జనియె నుదారమతిని. 347

వ. అంత

క. భూపుండై చెల్వమరు దిలీపుండును నుత్తముఁడు బలీయుఁడునైనన్
బాపఘ్నయైన గంగను భూవదవినిఁ జేర్పలేక పొగిలెన్ మదిలోన్ 348

ఉ. ఆనృపవర్యపుత్త్రుఁడు మహాబలుఁ డిద్ధపరాక్రముండు నా
నానరపాలశేఖరఘనద్యుతిరంజితపాదపద్ముఁడున్
మానిజనప్రియుండును సమంచితకీర్తియు నౌ భగీరథుం
డానరనాథశాసనము నంది నృపాసనమెక్కి యున్కనన్ 349

— * భగీరథుఁడు పుడమికి గంగను దెచ్చుట * —

వ. ప్రపితామహులపాటు విని యవ్వారల నుద్ధరించుటకై దేవగంగావతరణంబుఁ గూరుపఁబూని హిమశైలారణ్యంబున కేగి యందు దేవగంగఁగూరిచి తపించిన నాయమ పొడసూపి యభిమతంబడుగు మనుడు దివినుండి తన్ను ధరిత్రి నవతరణంబుసేయుమన్న నా త్రిభువనపావని యిట్లనియె. 350

చ. హరుని భజింపుమా యనఘుఁ డాశ్రితసౌఖ్యకరుండు నన్ను శం
కరుఁడు వినాగ నొండొకఁడు కౌశలుఁడై ధరియింపలేఁ డిటుల్
ధరణికిఁజేరవచ్చిన వృథాయగు నీకు ఫలంబుగల్ల ది
త్తెఱఁగునఁ బాఱిపోదు బలిధిష్ణ్యముఁ బన్నగలోక ముద్ధతిన్. 351

క. అని యంతర్ధానం బాధునీవతంసంబు సేయఁ దోడనె శివునిన్
మనమునఁనిల్పి భగీరథుఁ, డనువుగఁ దపసున్ బొనర్చె హాయనము విధిన్. 352

గీ. అంత బాలేందుమౌళి ప్రత్యక్షమొంది, యాభగీరథునకు సహాయుఁడయ్యె
గంగనుధరించి నీకొసంగఁగల నిప్డు, నీదుప్రపితామహులఘంబు నిస్తరింప.

—* గంగావతరణము *—

క. అని మందాకినిఁ దలఁచుడు, ఘన వేగముతోడ నాకె • కనుపడి శివునిన్
గొని పాతాళముఁ జేరుట,కను దలఁప శివుడు కపర్ద•కుహరమున ధునిన్. 354

గీ. వేగఁ జేరిచి బంధించి • బిందువొకటి
నృపునకీయఁగ ధారయై • నెగడి ధంధ
ణాధణాధణధణధణ • నాదములను
జెక్కుసేయుచు నురువడి • యుక్కుమీఱె. 355

క. కలహంసగతులతోడను, సలలితముగ గంగ వెడలఁ • జక్కఁగ నృపుఁడా
నెలతలదొరకును గంగకుఁ, బలుతీఱు నుతులనుసల్పి • వాహిని కనియెన్.

క. గంగా! మాకలుషము లడఁ,గంగాఁ బొనరింపు మమ్మ!• కారుణ్యమెసం
గంగా నీసరిధుని కలు,గంగా వినమొందు నిజము • కంజాతముఖీ! 357

క. గంగా గంగా యనుచు మ,దిం గను నినుఁ దలఁచిరేని • దేహు లఘములన్
భంగింతురు నాకముకే, గంగలుగుదు రిందుఁ గల్ల • గలుగదు గంగా! 358

గీ. అని రథంబెక్కి యానృపుఁ • డరుగుచుండఁ
దోడనే గంగయును సము•త్తుంగ భంగ
రంగదున్నతమీనతి•మింగిలాహి
నక్రచక్రాంగచక్రాభి•నందితయయి. 359

చ. చని చని కాపిలాశ్రమముఁ • జక్కఁగ జేరఁగఁబోయి యందులన్
మునివరకోపదగ్ధుల స•మున్నతులౌ సగరాత్మపుత్త్రిలన్
ఘనజలపూతులన్ సలిపి • గ్రచ్చఱ నాకముఁ జేరఁబంపి జీ
వననిధిఁ జెందె దివ్యముని•వర్గ మనర్గళభంగిఁ బాడఁగన్. 360

వ. మఱియు భగీరథానీతయగుట భాగీరథియనియుఁ ద్రోవలో జహ్నుముని గృహీతయై తత్కర్ణంబునుండి మరల స్రవించుటంజేసి జాహ్నవియనియు నిట్లనేకాహ్వయంబుల ధరించియలరె మఱియు నీగంగావతరణచరిత్రం బెవ్వరేని చదివిన వినిన నవ్వారైహికాముష్మికసుఖంబులొందెదరిక

ఆ. అల భగీరథునకు• నాత్మజుండు శ్రుతుండు,పొడమె వానివంశ•మునెడల ఋతు
పర్ణుఁ డుద్భవించె• వానికినిన్ సుదా,సుండు పుట్టె మిగుల•శుభ్రయశుఁడు 362

వ. అవ్వాని వంగసంబున ఖట్వాంగచక్రవర్తి యుదయించె నాతనికి దీర్ఘబాహుం డును వానికి రఘుండును రఘునకుఁ బృథుశ్రవుండను నతని కజుండును నాతనికి దశరథుండును జనియించి రా దశరథునకు గౌసల్యాకైకేయీసుమిత్రలను భార్యాత్రియంబునందు శాంతయను గన్యయును శ్రీహరితత్త్వంబు నాల్గువిధం బులై రామలక్ష్మణభరతశత్రుఘ్నులనువారలును నవతరించి రా శాంతను ఋష్యశృంగుండు పెండ్లియాడె నిఁక రామచంద్రుండు ౭౬౩

—* శ్రీరామచరితము *—

క. శివువిల్లు విఱిచి జానకి, నవనీజను బెండ్లియాడె • ననుజన్ములు మాం డవి నూర్మిళ శ్రుతకీర్తిని, నువిహితగతిఁ జేకొనిరి వసుంధర మెచ్చన్. ౭౬౪

వ. మఱియు నా రామచంద్రుండు పితాజ్ఞాపాలనార్థంబు రాజ్యంబుఁ బాసి జటా వల్కలంబులను ధరించి సీతాలక్ష్మణయుతుండై దండకారణ్యంబుఁ జేరి పదు నాలుగేండ్లందు వసించె నింకను ౭౬౫

సీ. గాధిజుసవనంబుఁ • గావఁగాఁబోయి సు, బాహుదైత్యునిఁ జంపె • బాహుశక్తి పదునాల్గువేలపైఁ • బదునాల్గురను జన స్థానంబునం జంపె • దానవులను అవిరాధుని గబం • ధాసురు వనపథ, మందు వధించెఁ జే • రైనకడిమి నబ్ధి వారిధిఁగట్టి • యలపంక్తికంఠుని, సమయించె సపరివా • రముగ లంక

గీ. రామనాథుఁ బ్రతిష్ఠించె • రాణ గదుర. నశ్వమేధంబుఁ బొనరించె • నతులదీప్తిఁ బదియువేలేండ్లు భూమినిఁ • బాలనంబుఁ, జేసె శ్రీరామచంద్రుండు • వాసియలర

వ. మఱియు నహల్యాశాపవిమోచనంబును. మారీచసంహారంబును, వాలినిగ్ర హంబును సుగ్రీవవిభీషణానుగ్రహంబును బొనర్చి జానకీదేవియందుఁ గుశల వులను బుత్రద్వయంబుఁబడసె. ఆకుశునకు నతిథియను పుత్త్రుండు జన్మించె నవ్వాని వంశంబున ననేకులు రాజన్యశ్రేష్ఠు లుదయించి రీయది మహనీయం బగు దివాకరవంశచరితంబిఁకఁ జంద్రవంశంబు నెఱింగింతు వినుండు.

—* చంద్రవంశము *—

చ. చినతనమందు దేశికుని • చెల్వను దారను జంద్రుఁడొందుటన్ గనదురుకాంతిమండలుఁ డ • ఖండయశుండు బుధుండు పుట్టె నం దనుఁడు పురూరవుం డిల • యెడన్ బొడమెన్ శశిసూతి కూర్వశీ వనరుహనేత్ర కాతనికిఁ • బల్వురు పుత్త్రులు పుట్టి రిమ్మగన్. ౭౬౬

వ. ఆయువు శ్రుతాయువు సత్యాయువు జయంతుఁడు విజయుండు ననువారు. అందాయువునకు నహుషుండును, క్షత్రవృద్ధుండును రజియును రంభుండును ననువారు పుట్టిరి. అందు నహుషునకు యతియు యయాతియు సంయాతియు నాయాతియు వియాతియు గుంతియు నను నార్గురు కొడుకులు జన్మించిరి. వారిలో యయాతి పట్టాభిషిక్తుండై శుక్రతనూజయగు దేవయానను వృషపర్వసుతయగు శర్మిష్ఠను వివాహంబై వారియందు యదుదుర్వసుద్రుహ్యానుపూరు లను వారిఁ బుత్రులఁబడసె. 369

క. వారలలోనన్ బూరుఁడు, ధీరుండై తండ్రియనుమతిని భూవిభుఁడై
శూరుండై దిగ్విజయముఁ, గూరిచి భూవలయమేలెఁ గుశలత యలరన్. 370

వ. అట్టిపూరుని సంతానపరంపరయందు దుష్యంతుండు పుట్టె. ఆ దుష్యంతునకు శకుంతలయందు భరతుండు జన్మించె. ఆ భరతునకుఁ గైకేయియందు హుతమన్యుఁడు పుట్టె నవ్వానికి జామీదుండును వానికి సంవరుణుండు జన్మించి సూర్యతనూజయగు తపతిని బెండ్లాడి యామెయందుఁ గురుండను సుతున్ బడసె. వాఁడు కురుక్షేత్రంబు నిర్మించె నాకురుని వంశంబునఁ గ్రమంబుగ దేవాపిశంతనబాహ్లికులు జన్మింప నందు శంతనుండు రాజయ్యె. ఆశంతనునకు గంగాదేవియందు భీష్ముండును సత్యవతియందు విచిత్రవీర్యచిత్రాంగదులను వారును జన్మించిరి. భీష్ముండు బ్రహ్మచారివ్రతమును ధరించుటను సాత్యవతేయు లనపత్యులై నశించుటను జేసి వ్యాసుండు వారి క్షేత్రంబులందు ధృతరాష్ట్రపాండులన్ గనియె. ధార్తరాష్ట్రులు నూర్వురు పైశున్యంబునొంది చెఱఁగులఁగుటఁ బాండుకుమారు లవ్వారిఁ గురుక్షేత్రంబున యుద్ధముచేసి సమయించి రందర్జునున కభిమన్యుండును నాతనికిఁ బరిక్షిత్తయ్యఘునకు జనమేజయుండును నవ్వానికి శతానీకశంఖులును, శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండను పుత్త్రుండు జన్మించి నవ్వానివంశంబున ననేకులు పొడమి రిందుఁ బురూరవుపుత్రులగు శ్రుతాయువు మున్నగువారల వంశపరంపరయందు దివోదాసుండు మున్నగువారలు పొడమి రందుఁ గొందఱు బ్రాహ్మణజాతిఁ జెంది రిఁక యయాతిపుత్త్రుండగు యదుఁడను వాని వంగడంబున శ్రీమన్నారాయణుండు కృష్ణుండై యనంతుండు బలరాముఁడై యవతరించి దుష్టజనమారణం బొనర్చి ధర్మరక్షణం బొనరించి రీయది చంద్రవంశచరిత్రం బిఁకేమి వినఁదలంతు రన నవ్వారలు మహాత్మా! వేదవిభాగంబుఁ జేసి యష్టాదశపురాణంబులను భార

తేతిహాసంబును రచించిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనజన్మంబుతీ రెఱింగింపుమనుడు సూతుండిట్లనియె.

—* వ్యాసజన్మము *—

చ. ఘనుఁడు వశిష్ఠపౌత్రుఁడు జ • గద్వినుతుం డల శక్తిమానినం
దనుఁ డనవద్యతాపసధ • నప్రచయుండు పరాశరుం డహా
మునిపతి తీర్థసేవనముఁ • బూని రహిన్ యమునాతటిన్ నిషా
దునిఁ గని యోడఁ గూర్చి నను • దొందర నావలి రేవుఁ జేర్పునాన్, 372

క. వాఁడును బోసేయుచుఁ బూఁ, బోఁడినిఁ దనకూఁతుఁ జూచి • పుత్త్రిక! నీవీ
యీడెనయుని మేటిమునిని, నోడను దాటింపు మవలి • యొడ్డుకు ననుడున్. 373

క. అదియును నట్టులనే యని, ముదమునఁ దరి నెక్కఁ జేసి • ముని నవ్వలిగ
ట్టుదరికిఁ జేరుచుచుండఁగ, ముదితను బరికించి దివ్య • ముని పరవశుఁడై. 374

చ. ముసిముసినవ్వులొల్కు మొగ • మున్ జెవులందెడు కన్నుదోయి పెం
పెసఁగు మెఱుంగురంగుల వ • హించిన యందపుగుబ్బజంట నీ
రసమయి తోఁచు నెన్నడుము • రాణదలిర్పఁగ లేఁతప్రాయవుం
బసలఁ బసందులన్ దొలఁకు • భామను జూచి స్మరాశుగార్తుఁడై. 375

గీ. నావ దరిఁ జేరినంత నె • న్నాతిఁ జేరి, చేయిఁ బట్టిన నయ్యది • సిగ్గుఁ జెంది
ఏమియిది దేవరా! యన • నెఱుక చేసెఁ, దనదు హృదయంబుఁ బొలతికిఁ • దాపసుండు

వ. అంత నయ్యది యింకను సిగ్గుతోఁ దలవంచుకొని యమ్మునివరేణ్యున కిట్లనియె.

ఉ. బోయకులంబుదాన, విను • భూసుర! చేపలకంపు నాయొడల్
హేయము గాదె! నీకిది ము • నీంద్రుఁడ వెంతయుఁ బావనుండవున్
నాయమె! యిట్టి నీచకుల • నారులతో మరుకేళి సేయఁగా
నీయెదకెట్లు దోఁచెనొకొ? • నేర్పునఁ గాంచుము ముందువెన్కలన్ 378

ఉ. అందును నేను గన్నను మ • హాత్మక! తల్లియుఁ దండ్రియుం గలా
రందదె గాంచుచుండిరిట • నంగజకేళిని నిన్నుఁ జెందఁగా
ముందఱ నన్నుఁ గైకొనెడు • పూరుషుఁ డుండునె? తల్లిదండ్రులున్
దొందరసేయరే? యొరులు • తుందుడుకంచుఁ దలంపరే? గురూ! 379

తరల. అనినఁ దాపసుఁ డిట్లు వల్కె ల • తాంగి! విన్మిఁక నీయొడల్
ఘనసుగంధపరంపరావృతిఁ • గాంచు నీవిఁక రాజనం

దనవు నిక్కము బొంకదన్ నుడి • తప్పు చూఁడుము కన్నెచో
ప్పును నడంగదు చూడరెవ్వరు • పొంకమా హాని మొప్పెడున్. 380

చ. సురతముసేయు వేగముగ • సుందరిరో! యిఁక నన్నుఁగూడి న
చ్చరలకుఁ జేత జవ్వనపుఁ • జానలఁ బల్కుఁ జూచియుంటి నె
వ్వరుసున నేని నాహృది ని•బద్ధిఁ గరంగకయుండె నేఁడు తాం
దరపడుచుండె నీయెడలఁ • దప్పనె దైవగతుల్ మహల్పఁగాన్. 381

గీ. నీవు యోజనగంధివై • నెగడఁగలవు
తనయుఁడు జనించు సత్తపో•ధనుఁడు ఘనుఁడు
రాణి వగుదువు రాజాధి•రాజు నిన్నుఁ
బడయుఁ దడవేల చే•సెదు? పద్మగంధి! 382

గీ. అనిన నది దేహసౌగంధ్య • మమరుటయును
మంచు గడుఁ గ్రమ్మి తనవారు • మఱుఁగగుటయు
పరసి మునినిఁ దపోధను • నెఱఁగి మాఱు
పలుకుటకు నోడి రతికిష్ట • పడియె మునికి. 383

ఉ. అంతనె మాని చెల్వఁగొని • యయ్యమునాతటమందునన్ గడున్
సంతసమొప్పఁ బుష్పశర•సంగరభంగులఁ దృప్తిదీరఁగా
నంతయుఁ గ్రీడసల్పి చనె • సిధ్యుఁడు వ్యాసమహామునీంద్రుఁ డ
శ్రాంతతపోధనుం డాదవె • సారసనేత్రసమానుఁ డున్నతిన్. 384

క. కుడిచేతఁ గమండలువును, నెడమదియగు చేత దండ • మెసఁగంగ జడ
ల్గడుఁదనరఁ గృష్ణతనుఁడై, పొడమి జననిపాదములకు • మ్రొక్కియిటులనెన్.

క. ఎప్పుడు పనిగలిగిన నీ, కప్పుడె ననుఁ దలఁపవలయు • నాక్షణముననే
నొప్పుగ వచ్చియు నాపని, తప్పక నెఱవేర్చువాఁడ • తల్లిరో! విన్మా!

క. అనియనుమతిఁగొని వేగమె, చనియెను వ్యాసుండు తపసు • సాధింపఁగ నం
తన యోజనగంధియుఁ బుత్రుని విడువఁగలేకవగను•బొగిలియుమదిలోన్.

వ. సుతునియాకారంబును సద్గుణసౌష్ఠవంబును దలంచుచు మరల నోడయెక్కి
యవ్వలిగట్టునందున్న తల్లిదండ్రులయొద్దకరిగె నంత వ్యాసుండు యమునా

ద్వీపంబందుఁ బుట్టుట ద్వైపాయనుం డనియు నల్లనివాఁ డౌట కృష్ణద్వైపాయనుం డనియును వేదవిభాగంబు నొనర్చువాఁ డౌట వేదవ్యాసుం డనియుఁ బేరులఁ జెంది ముందుగఁ దీర్థరాజంబగు ప్రయాగంబు నొంది యందునుండి నైమిశంబుఁ గురుక్షేత్రంబు హరిద్వారంబు నుజ్జయిని నయోధ్యను మధురను ద్వారకాపురి నమరావతి సరస్వతిని సింధుసంగమమును గంగాసాగరసంగమమును త్ర్యంబకంబును సప్తగోదావరీతటంబును గాలంజరంబును బ్రభాసంబును గేదారంబును బదరీవనంబును ఓంకార క్షేత్రంబును బురుషోత్తమంబును గోకర్ణంబును భృగుకచ్ఛంబును భృగుతుంగంబును బుష్కరంబును శ్రీశైలంబును ధారాతీర్థంబును గుమారగిరిని సేవించి వారణాసిఁ జేరి

గీ. అందు మణికర్ణికాస్నాన • మమరఁ జేసి, విశ్వనాథునిఁ బూజించి • విష్ణుపతుల
నెల్ల సేవించి గౌరుల • నెల్లఁ గాంచి, కాలభైరవు నర్చించి • గణముతోడ, 389

క. కేశవుల నఖిలదేవా, ధీశుల లోలార్కముఖుల • దినవర్యుల య
క్షేశుని భజించి తగ వ్యా, సేశుఁ బ్రతిష్ఠించి కొలిచి • యింపు లమరఁగా. 390

గీ. శ్రుతులను విభాగ మొనరించి • యతులితముగఁ
బదునెనిమిది పురాణముల్ • వరఁగ రచన
చేయఁగా నెంచి తద్వశ • సిద్ధి యందు
నే మహాలింగమును భజి • యింప నొదవు. 391

క. సంకటహరుఁడై శ్రితులకుఁ, బంకిలచిత్తులకుఁ గలుష • భంజకుఁ డనునా
యోంకారేశ్వరుఁడును నత, శంకరుఁడగు విశ్వనాథ • సమ్రాట్టుం డెన్ 392

సీ. కాలేశ్వరుఁడు వృద్ధ • కాలేశ్వరుండును, కర్ణేశ్వరుండు గో • కర్ణవిభుఁడు
జ్యేష్ఠేశ్వరుఁడు సుర • జ్యేష్ఠేశ్వరుండను, జంద్రేశ్వరుఁడు హరి • శ్చంద్రవిభుఁడు
హ్లాదేశ్వరుం డను • హ్లాదేశ్వరుండును, భాండేశ్వరుఁడు తిల • భాండవిభుఁడు
చండీశ్వరుఁడు ద్యుమ • చండీశ్వరుండును, భూతేశ్వరుఁడు భార • భూతివిభుఁడు,

గీ. మఱియుఁ గలశేశ రత్నేశ • మధ్యమేశ, వీరభద్రేశ వీరేశ • భైరవేశ
పార్వతీశ్వర ధర్మేశ • బాష్కలీశ, కందుకేశ్వర గంగేశ • కపిలవిభులు. 393

వ. ఇఁకను గృత్తివాసేశ్వరుండును గామేశ్వరుండును దారకేశ్వరుండును దశాశ్వమేధేశ్వరుండును నందికేశ్వరుండును భవానీశ్వరుండును బర్వతేశ్వరుండును వ్యాఘ్రేశ్వరుండును గోటిరుద్రేశ్వరుండును హాటకేశ్వరుండును భువనేశ్వరుం

డును జైగీషవ్యేశ్వరుండును గోకర్ణేశ్వరుండును బృహస్పతీశ్వరుండును ప్రసన్న వదనేశ్వరుండును మహాలక్ష్మీశ్వరుండును మదాలసేశ్వరుండును నవిముక్తేశ్వరుండును విశాలాక్షీశ్వరుండును వరాహేశ్వరుండును లాంగలీశ్వరుండు మతంగేశ్వరుండు గపర్దీశ్వరుండు యమునేశ్వరుండును నర్మదేశ్వరుండును హరికేశేశ్వరుండును మోక్షేశ్వరుండు ప్రమోదేశ్వరుండు మున్నగాఁగల దివ్యలింగంబులనేకంబులుగల విందు నాయభిమతంబుఁ దీర్చెడు లింగం బెద్దియో యని కొండొకతడవు యోజించి యంతనె యవగతంబైనట్లు సంతసించి యవ్వున మఱచితి 394

సీ. తుంబురుండును నారదుండును నెవ్వనిఁగొల్చి, సంగీతవిద్యలోఁ జతురులైరి
అంగిరసుండును నల శుక్రుఁడెవ్వని, భజియించి పాండితీప్రౌఢిఁగనిరి
పౌలస్త్యుఁడెవ్వని పరఁగ నర్చించి ధ, నేశుఁడై విద్యాధరేశుఁడయ్యె
ఖట్వాంగుఁడనపత్యకలుషుఁడై యెవ్వనిఁ, బూజించి కాంచెను బుత్రలబ్ధి
గీ. శ్రీకరుఁడు గోపకుం డెవనిసేవఁజేసి, శాంభవగణాధిపత్యంబు సంతరించె
నట్టి శ్రీమధ్యమేశ్వరుండభవుఁడుండ, గొణగనేటికి సిద్ధుల కొఱకు నేను.

ఉ. నేనును మధ్యమేశ్వరుని నిష్ఠభజించి పురాణకర్తృతా
న్యూనవిభూతిఁ గాంతునని యొప్పుగ జాహ్నవిఁ గ్రుంకి యెక్కుడౌ
పూనికి మధ్యమేశ్వరుని బూజ యొనర్చుచునుండెఁ బెక్కునా
ళ్ళా నియతిన్ గనుంగొని మహాత్మకుఁ డిందుధరుండు ప్రేమమై. 3౯6

గీ. లింగమధ్యను బాలకలీలఁ దోఁచి, వరము లిచ్చెద నడుగునా వ్యాసమౌని
సంబరంబున వందనశతముచేసి, యిట్లు వినుతించె నెంతయు నింపుగదుర. 398

క. వాకున మనమునఁ దనువునఁ, జేకొనరాదీశ! నిన్నుఁ దెలఁగెదు శ్రుతులున్
నీకలిమి దెలియవిఁక నీ, వే కర్తవు భర్తవును మహిన్ హర్తవునున్

క. నీవే యమరులకాద్యుఁడ, వీవే భవపాశహరుఁడ వీవే బ్రహ్మం
బీవే యానందమయుఁడ, వీవే యీశ్వరుఁడ వగుచు నెసఁగెదవనఘా! 399

క. లేదీశ! నీకుజన్మము, లేదాహ్వయమెందుఁగులము లేదిఁకగోత్రం
బేదియు లేదైనను నాఁపాదింతువు త్రిజగములకు భద్రములరహిన్. 400

చ. ఎఱుఁగఁగ లేరు నిక్కముగ నెంతయు ధాతయు నిందిరావిభుం
డెఱుఁగఁగ లేఁడు శక్రుఁడును నెంచనె లేరు సుపర్వవల్లభుల్

పరమము యోగిదుర్లభము ♦ భక్తజనప్రియమైన తావకా
క్షరమగు తత్త్వమట్టి నిను ♦ స్వాంతమునందు నుతింతు నీశ్వరా! 401

తే. నీవలన సర్వమేర్పడు ♦ నీవె సర్వ, మీశ! పసిబాలుఁడవు యువ♦వెంతయేని
వృద్ధమూర్తివి నీకివె♦వినుతిఁ జేతు, శర్వునకుఁ బరమాత్మకు ♦ శంకరునకు 402

వ. అని యిట్లు వినుతించిన వ్యాసమునికిఁ బ్రీతుండై పరమేశ్వరుండు నీవభిలషించి నట్లు నీకఖిలవిద్యల నావహింపఁ జేసితి నింక నీ వాక్కునందుండి పురాణేతిహాసంబుల రచింపఁ జేయుదుఁ గీర్తికరుండవగుము. నీవు నుతించిన యీ స్తవంబును నెవ్వరేనిఁ జదివిన వినిన నవ్వారు శ్రేయంబులొందెదరని యంతర్థిఁగాంచె నంత వ్యాసమునీంద్రుండు సంతసంబున బ్రాహ్మంబు, పాద్మంబు, వైష్ణవంబును శైవంబును భాగవతంబును నారదీయంబు మార్కండేయం బాగ్నేయంబును బ్రహ్మవైవర్తంబు, లైంగంబు, వరాహంబు, వామనంబు, కౌర్మంబు, మాత్స్యంబు, గారుడంబు, స్కాందంబు, బ్రహ్మాండంబను పదునెనిమిది పురాణంబులను భారతేతిహాసంబును రచించి శిష్యులగు మాకందఱకుఁ జెప్పె నీ పురాణంబులను లోకంబందు వినునట్టి శ్రోతలు పురాణావసానంబందుఁ బురాణవక్తను బూజించి సువస్త్రంబుల సువర్ణహస్తకర్ణాభరణంబుల సవత్సయగు పాడియావు నేనుంగును నగ్రహారంబును నను స్తవస్తువుల శక్తి శాఠ్యంబుసేయక యొసంగి పురాణగ్రంథమును బూజించి సమర్పించి బ్రాహ్మణభోజనం బొనరింపఁ జేసి దక్షిణ లీయవలయు నట్లైనఁ బురాణశ్రవణఫలంబు నొందెద రిట్లు మీరడిగిన శ్రీకృష్ణద్వైపాయనజన్మచరిత్రంబుఁ జెప్పితి నింకేమి వినుదురనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి. మహాత్మా! 403

గీ. శివు చరిత్రల విని ప్రీతిఁ♦జెందినాము, శివుసనాతనశక్తియా ♦ శివచరితలఁ
దనరు నద్దేవి దివ్యావ♦తారములను, బోధసేయుము మాకిప్డు ♦ పుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన సూతుండు మునుల కిట్లనియె.

చ. సురథుఁ డనంగ నొక్క నృప♦సోముఁడు భూరిబలుండు కోలయన్
బురమును నేలుచుండఁగ రి♦పుల్ చతురంగచమూసమేతులై
పోరిఁబోరి ముట్టడించిరి నృ♦పుండును సేనలనెల్లఁ గూర్చి సం
గరమున కేగి ఘోరితము ♦ గాటముగా నొనరించె ధీరుఁడై. 406

మ. పగవాం డెక్కుడు మూఁకలై సురథునిన్ బాహాబలం బెక్క డొ
ప్పఁగ నోడించి వరూథినిన్ జదువఁ దత్పౌరుల్ ప్రధానుల్ హితుల్
దగురీతిన్ రిపురాజుతోఁ గలసి నేస్తంబొంది రంతన్ గడున్
వగతో డస్ బురిఁ బాసి యా సురథభూపాలుండు చేరెన్ వనిన్

— * సురథుఁడు సుమేధఋష్యాశ్రమంబుఁ జేరుట * —

సీ. అంత నొక శాంతమైన ఋష్యాశ్రమంబుఁ
జేర నమ్ముని నవ్వాని గారవించి
యందు నుండు మనియె నతం డట్టు లుండెఁ
బిదప నొక కొన్ని నాళ్ళకు బేరుఁ డొకఁడు. 408

క. తనవారలతో లోభంబున వెడలింపఁబడి వచ్చె భూపుఁడు వైశ్యుం
డును నన్యోన్యం బరసి జతనునొప్పి వసించి రందుఁ దగులముకోడక. 409

సీ. అరిజితుండయి నిజజనా నాదరమున, మరగుచుండెను భూజాని మమతదక్కి
వంచితుండయి తనవారి వలన వెడలఁ, బడియుఁ గోమటి వారికై పలవరించు.

వ. ఇట్లిద్ద ఱొకనాఁ డమ్మునివరుండు తీరి కూర్చున్న సమయంబునఁ దారసించి
ప్రొక్కి యందు భూపాలుం డిట్లనియె. 411

సీ. శాత్రవశిరస్కృతుఁడ నౌట శత్రుజనులఁ
బోరిగొనఁగ నెంచు నామది పుణ్యమూర్తి!
అదయులై నాదు సచివాదు లరులఁ జేరి
రుల్లము తపించుచుండెడు నుడుకుమీఱి. 412

క. ఈ బేరుఁడు తనవారల, చే బిట్టుగఁ దరుమఁబడియుఁ జెన్నఁటిమదితో
నాబంధుగులను జేరఁగఁ, దాఁ బరితాపంబుఁ జెందుఁ దహతహయమరన్.

వ. ఈ రెండు దుఃఖంబులును మోహజాతంబు లగుట నవ్వానిఁ బాపి మమ్మను
గ్రహింపు మనిన రాజునకు మునీంద్రుం డిట్లనియె. 414

— * సుమేధముని సురథునకు మహామాయావైభవంబుఁ జెప్పుట * —

సీ. విను మహామాయ శివసనాతని నరేంద్ర!, సర్వజనమనములకు నజ్ఞానరూప
మైనరూపంబుఁగూర్చు నద్దాని నజము, భ్రామకులు పాయలేరుసత్యంబు వినుమా

క. సురలే యమ్మాయను బడి, పరతత్త్వము నెఱుఁగలేరు • పార్థివ! యిఁక నీ
నరు లెట్లెఱుంగ నేర్తురు, పరఁగ జగన్మాతృరచిత•బంధాన్వితులై. 416

వ. మఱియు నాయంబ త్రిగుణయై వరదయై విరాజిల్లు.

క. ఆపెయె విశ్వముఁ గూర్చెడు, నాపెయె పాలించుచుండు • నాదరమతితో
నాపెయె హరించు నిఁక జనుఁ, డాపె కృపన్ గనినఁబాయు•నమ్మోహంబున్

గీ. అనిన నానృపుఁడగిగె మ•హానుభావ!, యామహా•మాయ యెవతియో•యట్టిదేవి
యెట్లుజనియించెనో మాకు•నెఱుఁగఁజెప్పు, మనినవారల కిట్టుల•ననియెమౌని.

—* మధుకైటభ సంహారము *—

ఉ. మున్నొకమాఱు సంద్రము స•మున్నతవై ఖరి నేకమై తగన్
బన్నగరాజతల్పమునఁ • బద్మదళాక్షుఁడు నిద్రఁదూఁగఁగాఁ
బన్నగ విష్ణుకర్ణయుగ•పంకభవుల్ మధుకైటభాఖ్యులౌ
నెన్నికమీఱు రక్కసులు • హెచ్చుమెయిన్ బరికించి నల్గడన్. 419

ఆ. కమలనయనునాభి•కమలమునందున్న, విధినిఁజూచి వేగ•వధయొనర్పఁ
గడఁగుచున్న నంత•నడలి నల్వ శయానుఁ, డైన హరినిఁజూచి•యాత్మమందు

గీ. జగదధీశ్వరిఁదూరిచి • చక్కనిట్లు, వందనముఁ బొనరించి క•డింది భక్తి
మెఱయసంస్తవమొనరించె•దురితహంత్రి!, కాలరాత్రి!మహా•రాత్రి!•గాఢరాత్రి!

క. రక్షింపు మహామాయా!, రక్షింపుము నన్ను మోహ•రాత్రి! దయాళూ!
రక్షింపు యోగనిద్రా!, రక్షింపుము మెఱియలైన • రాకాసులచే 422

ఉ. తల్లిరో! నీకృపాగతి ని•తాంతము నేనును బద్మనేత్రుఁడున్
హల్లకబంధుమౌళియగు • నాహరుఁడున్ జగముల్ రచించియుం
జల్లఁగసాఁకుచున్ లయముఁ • జక్కనొనర్చుచు నుండు మమ్మ! నీ
వెల్ల జగంబులన్ గరిమ • నేలెడు రాణివి, లోకపావనీ! 423

సీ. నీవె స్వాహవు మఱి•నీవె యాస్వధవును, నీవె యాలజ్జవు • నీవె ధృతివి
నీవె సద్బుద్ధివి • నీవె యాసిద్ధివి, నీవె యాప్రీతివి • నీవె మతివి
నీవె యాశాంతివి • నీవె యాక్షాంతివి, నీవె యాదాంతివి•నీవె స్మృతివి
నీవె యాభ్రాంతివి • నీవె యాకాంతివి, నీవె యాశక్తివి • నీవె రక్తి

గీ. నీవె తుష్టివి, పుష్టివి • నీవె క్షుత్తు, నీవె తృష్ణవు జాతివి•నీవె వృత్తి
నీవె చిత్తువు మాయవు•నీవె మోహ,పరవు మనుజుల మేల్కొల్పు•పద్మనయన.

గీ. వేధ యిట్టులు ప్రార్థింప • వేదమాత, సిద్ధరూపిణి ఫాల్గున • శుద్ధమందు
ద్వాదశీ తిథియందు ని • శాంతకరుణ, నమ్మహాకాళియై భువి • నవతరించె. 426

క. నలువను జూచి భయంపడ, వలదిఁక సత్వరము దైత్య • వర్యులమాయన్
బొలియింపఁజేతునిపుడే, జలజాక్షునికిన్ మెలఁకువ • సమకూర్తు విధీ! 427

క. అనివేగ జలజనయను న,యనములు విష్ణంగఁజేయ • నచ్యుతుఁడును న
ద్దనుజులఁగని వారలతో, ననియొనరిచె నైదువేల • హాయనములొగిన్. 428

గీ. అంత జగదంబమాయచే • నసురవరులు
హరినిఁ గని వరమిచ్చెద • మడుగుకొనుము
నాఁగ హరియును హరుసంబు • ననువచించె
నాకు వధ్యులు గండని • నయము మీఱ 429

గీ. వారలాపైనఁ గొంకియు • వాకుమీఱ, కబ్ధియెల్లెడ నేకమై • యమరుటయును
జూచి నీళులు లేనట్టి • సుస్థలమునఁ, జంపుమన నలినాక్షుఁడు • సంతసించి. 430

క. తనయూరులఁగొని దైత్యుల, ఘనతర చక్రహతిఁ జంపెఁ • గమలజుఁడంతన్
మనమున నలరి పరాంబను, ననువుగఁగొనియాడి హరికి • నభినుతి చేసెన్. 431

గీ. ఇది మహాకాళికోద్భవం • బిఁకను జెప్పుదు
శ్రీ మహాలక్ష్మ్యవతరణ • శ్రీకచరిత
మింపుమై వినుఁ డెద్దాన • నీతులవిని
సంతసము సమకూర్చు న • శాంతముగను. 432

— * మహిషాసుర చరితము * —

క. రంభాసురతనయుండు వి,జృంభితవిక్రముఁడు దైత్య • సింహము మహిషుం
డంభోజోద్భవువరమున, దంభోళిధరున్ జయించి • తాఁగొనె దివమున్. 433

గీ. ఇంద్రసింహాసనంబెక్కి • హెచ్చుమీఱఁ, బదియునాలుగుజగములఁ • బ్రాధిదనర
వందయేండ్లేలెమహిషుఁడ • వంధ్యవివిధ, భోగభాగ్యసుఖంబులు • పొందలుకొనగ.

ఉ. దేవతలంతఁ జింతిలి మ • దిన్ గడువేసటి గుంపుగూడి వా
ణీవిభుఁ జేరఁబోయి కడు • నిష్ఠనుతుల్ పొనరించి యెట్టులేన్
గావఁగ గాసరాసురుని • గండడఁగించి వధించి మమ్మిఁకన్
గావక యున్నఁ జిత్తమున • గ్రచ్చఱ వేడ విధాత యత్తఱిన్, 435

గీ. హరిహరులు వేడ్క నొక్కచో • నప్పుడు చేరి
యుండు టెఱిఁగి విరించి దివ్యోత్కరముల
నెల్లఁ గొనిపోయి యవ్వారి • కెఱుకఁ జేసె
మహిషుదౌష్ట్యంబు వేల్పులు • మఱుఁగుటయును. 436

చ. సురలు రమేశ్వరేశులకు • జోతలొసంగి లులాయదైత్యదు
ర్భరపరిబాధలన్ దెలిపి • వాని వధింపఁగఁగోరనంత న
వ్వరదులు దేవదుఃఖములఁ • బాపఁగఁగోరి రయంబుమీఱ నం
బరముఁగనన్ మహంబొకఁడు • భాసిలె వారల నేత్రజాతమై. 437

—* దుర్గావతారము *—

గీ. అట్టి తేజంబునం దమ • రాధిపతుల, తేజులెల్లను కేరి దే • దీప్యమాన
కాంతిపుంజంబగుచు నొక్క • కన్నె వెడలెఁ, గనియు వినియు నెఱుంగని • కాంతమూర్తి

వ. అట్టియాయమ్మకు.

సీ. శంభుతేజంబున • సంభవించెను మోము, విష్ణుతేజంబున • వెలసె బాహు
లాబ్రహ్మతేజున • వలరెఁ బదంబులు, యామ్యతేజంబుచే • నమరెఁ గురులు
చందురుతేజన • జానొందెఁ జనుదోయి, శచితేజమున నడు్మ • చక్కనమరె
వరుణుతేజంబునఁ • బరఁగెఁ బిక్కలు దొడల్, క్షమతేజమున నితం • బము దనర్చె

గీ. గోత్రరిపుతేజమునఁ గరాం • గుళులు పొదలె
గుమఁదరిపుమహమునఁ బదాం • గుళులు దనరె
శ్రీదుతేజున నాస సు • శ్రీపరంగెఁ
దనరెఁ ద్రేతాగ్ని మహము నే • త్రత్రయముగ 439

క. రదములు ప్రాజాపత్యా, స్పదములగుచుఁ దనరె గాడ్పు • భాసిలు చెవులై
యొదవెను సాంధ్యమహంబునఁ, గుదురగు కనుఱెప్పలమరెఁ • గోమలికట్టుల్.

క. అరుణుని మహమున నధరము, శరజన్ముని తేజమున నెసఁగె నూర్ధ్వోష్ఠం
బరుదొప్ప నిట్లు తక్కన, మరమహమున నొదవె లాఁకి • మహితాంగములున్.

గీ. ఇట్లు పొడమిన యిందిర • నీక్షఁ జేసి, సురలు మురిసి రయంబున • సుందరాంబ
రమఁలభూషణములనాయు • ధములనొసఁగి, సంతసింపఁగఁ జేయ ని • చ్చన్ బొనర్చె

— * దుర్గాదేవికి దివ్య లాయుధముల నిచ్చుట *—

సీ. దేవి కిచ్చెను మహా♦దేవుండు శూలంబు, హరియిచ్చెఁ జక్రంబు ♦ నంబికకును
పాశి యిచ్చెను శంఖ♦పాశంబులార్యకు, శక్తి గొసంగెను ♦ శక్తి నగ్ని
అమ్మలపొది ఘంట ♦ నశనినిచ్చెను వృష, ఘనమగు విల్లిచ్చె♦గంధవహుఁడు
యముఁడిచ్చెఁ గాలదం♦డమును బ్రజాపతి, యక్షమాలను దెచ్చి♦యంబకిచ్చె

గీ. బ్రహ్మయిచ్చెఁ గమండలుఁ♦ బాలసంద్ర, మొసఁగెఁ బట్టుపుట్టంబుల♦ నురువు మీఱు
రవల కడియాల వేళ్ళకు♦రవలయుంగ, రముల ముత్యాలపేరులు ♦ రవలనత్తు

క. బంగరు పాంజేవులనున్, బంగరుసందిటికడెములఁ ♦ బరువపు వేడ్కన్
బంగరుతమ్మలమాలను, బొంగుచు నీరధి యొసంగె ♦ భువనేశ్వరికిన్ 444

గీ. గండ్రగొడ్డలి నల విశ్వ♦కర్మయొసఁగె, డాలుకత్తులనిచ్చెను ♦ గాలమూర్తి
కామధేనువొసఁగె వజ్ర♦కవచమును మహాస్త్రముల నెల్లఁ బేర్మిమై♦నంబికకును

క. నగరాజు సింగమును నెన్నఁగఁదగు రత్నములనిచ్చె♦నళినాక్షికి నిం
పుగ మధుపూరితకలశ మొసఁగె జక్కులతేఁడు భువన ♦ జననికి వేడ్కన్

వ. మఱియు శేషుండు మణికుండలంబులను విచిత్రరచనాయుక్తంబగు నాగహా
రంబును సమర్పించె నిట్లు తక్కిన వేల్పులును ననేక రత్నభూషణంబుల నాయు
ధంబుల నొసంగి రంత జగదంబ దివ్యాంబరభూషణాయుధాలంకృతయై యట్ట
హాసంబుతో గర్జనంబొనర్చె నంత యన్నాదం బాకసంబునిండి ప్రతిధ్వని
యొదవె. త్రిలోకంబులు గలంగె సింధుచతుష్టయంబుతోఁ బృథ్వి చలించె.

ఆ. దానవార్ద్యమాన ♦ దైవతగణములు, భువనజననిఁ జూచి ♦ పొంగి మహిష
రాక్షసేంద్రుఁ డింక ♦ రహిఁ బాసి పొలసెను, నంచు మదిని సంత♦సించి యంత

వ. జయజయ ధ్వానంబులొనర్చి యనేకవిధంబుల మాతను వినుతించి యెలర్చి
రంత నీయలుకుడు విని మహిషానుచరులగు నసురవరులేచి యాకసంబుఁజుట్టి
సేనలన్ గూర్చికొని యాయుధంబులు ధరియించి యంబికను దారసించిరి.

— * మహిషాసురుఁడు దుర్గాదేవికడకు యుద్ధమునకు వచ్చుట *—

మ. మహిషుండున్ భువనత్రయంబు నిజధా♦మగ్రామసంఛన్నమున్
రహిమైఁ జేయు మహేశ్వరిన్ గనియు గ♦ర్జాఘోషమాలించి య
మ్మహితాకారను నాజినొంపుటకునై ♦ మాద్యద్భటశ్రేణితో

విహితోద్యత్సకలాయుధవ్రతతితో • విచ్చేసె నుద్రేకియై. 450

సీ. కాసరానుచరులగు బాష్కలుఁడు చిక్షు
రుండు జామరుఁడును నుదగ్రుండు నంధ
కుండు నసిలోముఁడును బిడాలుండు దామ్రుఁ
డును మహాహను దుర్ముఖులును రయమున. 451

క. నానాశస్త్రాస్త్రంబుల, తో నంబను బొదువ నార్య • దోర్బలమెసఁగన్
దానవవీరుల శరసం, తానములన్ గరఁగఁజేసె • దర్పాన్వితయై. 452

ఆ. మేటినిట్టార్పు వలన బల్ • మేలిబలము
గలుగు నవకోటిశక్తులఁ • గ్రమ్మఁజేయ
శక్తులకు రక్కసులకును • సమర మొనరె
ఘనగదాశక్తి ముద్గర • ఖడ్గములను. 453

ఉ. చండియు నంత వేగముగఁ • జండతరాహవలోలయై మహో
ద్దండబలంబునన్ జెలఁగు • దానవవర్యులఁ జిక్కఁబట్టి భే
రుండతరాసిధారలను • ద్రుంచె శిరంబుల నెత్తురున్ గరా
లుండగు సైరిభాసురుఁడు • లోలత నంబను డాసిచెచ్చెరన్. 454

శా. లాంగూలంబున గొట్టెలన్ మఱియు వల్గత్తుండచండాహతిన్
శృంగద్వంద్వమునన్ పరాంబికచమూ • శ్రేణిన్ విదారించి చం
పం గాత్యాయని యంత వానిపయి రా • మత్తాత్ముఁ డద్దైత్యుఁడున్
సింగంబున్ బొలియింప వాల్గిడ నసిన్ • ఛేదించె నద్దేవియున్. 455

గీ. కాసరుండంతనాగ్రహా • కలితుఁడగుచుఁ, గొమ్ములన్ బెల్లగించి పె • న్గొండఁదెచ్చి
చండిపై వేసి గర్జించె • శౌర్యమెసఁగ, నంబ శరతతి గిరినిఁజూ • ర్ణంబొనర్చె 456

క. మరల మహిషుండు నట్టులె, యురవగు శైలముల శిలల • నూడబెరికి యే
త్తెఱ నంబపైని విసరఁగ, శరధారల వాని యును రజము చేసెవడిన్ 457

గీ. ఇట్లు మహిషునకును దుర్గ • కేవుమీఱ
జరిగెఁ జిరకాలము దురంబు • సర్వదేవ
తాంబ యంతఁ గినుకమీఱ • యసురుమహిషుఁ
బొల్లుసేయఁగ నిక్కచ్చిఁ • బూనిమదిని. 458

చ. శరమున నున్న పాశమునఁ • గాసరుకాళ్ళను గట్టినంతనే
హరియయివాఁడు బిట్టుగయి • నంబ తదీయశిరంబుఁ ద్రుంచె స
త్వర మతఁడొక్క యోధునివి•ధమ్మునఁ జర్మకృపాణపాణియై
తఱుముచు నంబపైనడరఁ • దా విశిఖమ్ములఁ గప్పె నంబయున్ 459

—* మహిషాసురసంహారము *—

చ. సరగున దైత్యుఁ డంత మద•సామజమై యుమ యెక్కినట్టి కే
సరితలఁ దుండ దండమునఁ • జక్కఁగ మోఁదఁగఁ జూచి యంతనే
సరసిజనేత్ర వేగనొక • సాయకధారఁ దదీయతుండమున్
విఱుగఁగఁ ద్రుంచె నద్దసుర • వీరుఁడు మేకొని సైరిభాకృతిన్ 460

గీ. రుష్టుఁడై దీవ్రశరముల • దొడసీకు, హరము గంపింపఁగా నప్ప•రాంబమీఁదఁ
గుఱిసి దిక్కులు భేదిల్ల•గొప్పగర్జ, నం బొనర్చెనఁగని జగ•దంబ కనలి. 461

గీ. మొనసి పలుమాఱు మధుపాన•మును బొనర్చి
రక్తలోచనయును మద•రాగరుచిర
వదనయును నయి యసురను • బారఁజూచి
యిట్టులనియెను నిగ్రహం • బుట్టిపడఁగ. 462

క. ఓరీ! చలమొనరించెదె, సారెకునా యెదురఁ బెక్కు • చందంబుల బ్రం
దారకులెవరేనియు నను, మీఱుదురె? దురంబునందు • మేలరయవిటుల్.

చ. నిలుమిఁక నంచు బిట్టుగసి • నెట్టన దైత్యునికంఠ మంఘ్రితో
బలమునఁ ద్రొక్కిపట్టి నిజ•భాస్వరశూలముచేత వ్రచ్చినన్
బొలుపఱి యుత్తరార్ధతను•వున్ వెకలించియు నెట్టులేని న
బ్బలియుఁడు వేగిరంబెగసి • భల్లములన్ గురియించె నంబపై. 464

వ. అంత

చ. కలకల నవ్వి పూన్కిమెయిఁ • గాళిక ఘోటకవైరిమస్తమున్
విలసదసిన్ దెగన్నఱికె • వేగ హరీంద్రము దక్కుదైత్యులన్
బొలియఁగఁ జేసెఁ గొందఱిఁకఁ • బొల్పరి జీవితరక్షణేచ్ఛులై
యలభుజగేంద్రలోకమున • కాతురతన్ బరుగెత్తి రత్తఱిన్. 465

క. కురిసిరి పువ్వుఁవానలు, సురలెల్లరు నంబపైని సురుచిరగతులన్
మురియుచు నాడిరి యచ్చర, లురువుగ గంధర్వగణము లుబ్బుచు బాడన్. 466

క. ఇది చండీచరితం, బిట్టిది మీ కెఱిఁగించినాఁడ నింకను నేఁజె
ప్పెదను శతాక్షీమహిమం, బుదగ్రయశు లాలకింపుఁ డురుమోదమునన్. 467

—* దుర్గాసురభంజనము *—

క. దుర్గమతపోబలుండు ని, రర్గళ విక్రముఁడు రురుమహాసురసుతుఁడౌ
దుర్గాసురుండు దివిష, ద్వర్గంబులఁ దఱిమి స్వర్గభాగ్యములొందెన్. 468

ఉ. అంతట నాక దైత్యుఁడు మహాకలుషాత్మకుఁడై జగంబునన్
బంతముతోడ వేల్పులను బాపల నాల సతీవ్రజంబు న
త్యంతము వేఁపుచుండ నిఁక హాయని కూయుచునుండి రెల్లడన్
సుంతఁ దపంబు జన్నము నుఁ జొప్పడకుండెను ధర్మమెద్దియున్. 469

గీ. మఱియుఁ బ్రాణికులనెల్లఁ గరము సంగ్ర
హించి మించి జగంబుల నేచుచుండ
బాపలెల్ల దురాచార భరితులైరి
భువి ననావృష్టి పొడమె నప్పలు నింకె. 470

గీ. ఇఁకను మేదిని నెచ్చోట నేని నదులు
నదము లంబుధు లుదకశూన్యతను జెందె
వనతలములెల్ల బయలులై వనరెఁ జెట్టు
చేమ లెవ్వియు లేక నశించె నెందు.

క. జనములు హాహాయనుచును, దినుటకుఁ ద్రావుటకు లేక దీనసమతి రో
దన మొనరించుచు నుండిరి, యనిమేషులు యోగమాయ నర్చించి కడున్.

మత్తకోకిల. ఏలు మేలుము మా! మహేశ్వరి! యీజగంబులఁ బ్రేమమైఁ
జాలుఁ గోపము సంహరింపుము సారభూరి కృపానిధీ!
శాలిశాత్ములఁ జండముండులఁ బాపు శుంభ నిశుంభునిన్
గూలఁ జేసినయట్లు దుర్గముఁ గూల్పు మమ్మ! రయంబునన్. 473

సీ. నిదుర మేలుకొలిపి నీరజాక్షుని చేతఁ, గంధిలోన మధునిఁ గైటభుని వ
ధింపఁ జేసి యల్ల దుహిణుని బ్రోచితి, వమ్మ యోగనిద్ర! యరసి దయను

. ఇఁక నెంత తడవు నీదు మ, దికిఁ గృపరాకున్నఁ ద్రిజగ•జ్జనములు చా
వక మిగులరు తల్లీ! ర, క్షిఁక లెస్స నుకన్ హరింపు • మిక జీవనముగా.

ఉ. అడుగడుగందు బాలురకు • నక్కట! నేరము లొప్పుచుండు న
య్యెడఁ దమతల్లిగాక యిఁక • నేరు సహింతుర్ భవాని! మాకు ని
ప్పుడు కడగండ్లు వాటిలినఁ • బొంకముగా నవతార మప్పుడే
కడిఁది దయన్ బొనర్చి మముఁ • గాచుచునుంటివి తల్లి! చక్కనన్. 476

— * శతాక్షీ ప్రాదుర్భావము * —

క. అని యిటు దుఃఖితులై దను, వినుతించుచునున్నయట్టి • వేల్పులఁ గని చ
య్యన ననఘ కృపామయి తా, ననంతనేత్రమయి తనువు•నప్పుడు సూపెన్.

గీ. విల్లునమ్ములుఁ దామర • విరియు వివిధ
మూలఫలములు నాలుగు • కేలులందుఁ
దాల్చి దయనొప్పు మోముతోఁ • దప్తలైన
ప్రజలఁ గనుఁగొని కరుణాశ్రు • భరిత యగుచు. 478

క. తొమ్మిది దివసమ్ములు గను, దమ్మల నశ్రువులు రాల్ప • ధర నల్గడ నీ
రమ్మేర్పడుడు నదులు సం, ద్రమ్ములు బావులు చెఱువులు•రయమున నిండెన్

గీ. దాన ధాత్రియు నంతనే • తరులతాస
మృద్ధమై సస్యపూర్ణమై • హృద్యశాక
మూలఫలభరితంబునై • మురువు మిగిలెఁ
బచ్చికలు హెచ్చె నాలకుఁ • బరువమిడుచు. 480

వ. అంత

ఉ. వేలుపులున్ మునుల్ మఱియు • విశ్వమునన్ గలవార లెల్లరున్
జాలఁగ సంతసించి యల•శక్తిని సన్నుతిఁ జేసిరంత ది
వ్యాలినిఁ జూచి యార్య యిఁక • నన్యమభీష్టముఁ దెల్పుఁడన్న వే
దాలనొసంగు వేగముగఁ • దల్లి! యనన్ జగదంబ యిట్లనెన్ 481

సీ. సైవుఁడించుక దడవు ప్రాఁ•జదువు లిత్తు
నన నలరి యంబ కెఱఁగి వా•రరిగి రిండ్ల
కాతుణం బందె భయద ని•ర్హ్రాద మొదవి
భూనభంబులు నిండె న•ద్భుతము గదుర. 482

—* శతాక్షీ దుర్గాసురుల యుద్ధము *—

క. రౌరవబలములు వడిఁబా, శారిపురిన్ ముట్టడించె ♦ నదిగని యుమ య
వ్వారలఁగావఁగఁ జక్రము, ధీరతనందుంచి యసుర♦దెసఁగన్గొనఁగాన్. 483

క. సురరిపుఁడు కఱకుటమ్ముల, సురువుగ జగదేకమాత ♦ యురమున వేయన్
సరకుఁగొనకమ్మహేశ్వరి, దురుసగు నారసము లేసె ♦ దుర్గాసురుపై. 484

గీ. మఱియు నాయమ్మ మేనుండి ♦ మంజుమూర్తు
లెక్కుడుగ మాతలొదవిరి ♦ చక్కనైన
వారు చంద్రార్ధశేఖర♦భాసమాన
లతులవిద్యుత్సమప్రభా ♦ యుతలు హితలు. 485

గీ. కాలి తారయు ధూమ్రి బగళయు ఛిన్న
మస్త శ్రీవిద్య భువనేశి ♦ మఱియు భైర
వియుఁ ద్రిపురసుందరియు మహా ♦ విద్య యనెడు
వారధిష్ఠాత్రులై యొప్పఁ ♦ బడసి రందు. 486

క. ఆయసురులకును మాతల, కాయోధన మొనరఁగా శ♦తాక్షోహిణులా
నాయతదైత్యవరూథిని, కూయిడి తెగటాఱె శక్తి ♦ కోటులచేతన్. 487

—* దుర్గాసుర సంహారము *—

ఉ. దేవియు నంత దుర్గముని ♦ దివ్యతరాయతశూలధారతోఁ
జేవయడంగ మోఁదె నొక ♦ చెట్టువలెన్ దనుజుండు నేలపైఁ
గావరమెల్లఁ దీఱిపడె ♦ గౌరియిటుల్ దనుజున్ వధించి య
ద్దైవతరాజికిచ్చె శ్రుతి♦తండములన్ మరలన్ బ్రియంబుగన్ 488

వ. అంత నిలింపులందఱత్యంత సంతుష్టులై యమ్మహాదేవికి జోహారు లర్పించి
యిట్లు వినుతించిరి. 489

—* దేవీస్తుతి *—

క. జననిరో! మాకొఱకై నీ, వనంత నేత్రమయరూప ♦ మర్థిఁగొనుట ని
న్ననుదురు శతాక్షియని యను, దినము జనంబులు జగమున ♦ దేఁకువమీఱన్.

క. నీకాయముతోఁ బొడమిన, శాకంబులవలన మేలు ♦ సమకూరుటచే
శాకంభరియను పేరును, లోకంబునఁ జెందు దీవ ♦ లోలమనీషా! 491

క. దుర్గమదైత్యుని విప్లవ, వర్గము లలరంగఁ జంపి • వైచుట చేతన్
దుర్గాహ్వాయమునఁ బరఁగెదు, భర్గాత్మామోదదాత్రి! • పావనగాత్రీ! 493

సీ. విశ్వజననికిని • విజ్ఞానదాత్రికి, యోగనిద్రకు జోత • లొసఁగుదుమి వె
తత్త్వమస్యాదివా • క్యతతి బోధిత యనంత, కోట్యజాండేశ్వరి! • గొనుము నుతు లివె
వాఙ్మనఃకాయదు • ష్ప్రాప! యినేందు పా, వకనేత్ర! నిను నుతింపఁగఁ దరంబె
తల్లి! శతాక్షి! నిన్ • దక్క మాబోటి జే, జేలపై దయ నిట్లు • చేతురెవరు.

గీ. ఇట్టి యిడుముల నీక నెప్పు • డొసఁగకుండఁ
గావుత! జగంబులకు నీవె • కన్నతల్లి!
అరసి శత్రునిబర్హణం • బమరఁ జేసి
సాఁకుమిట్టుల యత్నంబుఁ • జక్కఁ జేసి. 494

— * శతాక్షి దివ్యుల ననుగ్రహించుట * —

వ. అనిన నంత మహాదేవి యిట్లనియె.

క. క్రేపులు పరుగిడ నొండొక, వైపు చనక యాలు వాని • వజ్జనె యురుకున్
దేవకు నటు మీ వెంబడి, కావుగనే వచ్చుచుందుఁ • గచ్ఛలేఖుల్! 495

సీ. ఎడపక నా భక్తి • నెసఁగు మీయలు మది, నే చింత సేయకుఁ • డింక మీఁద
మున్ను నంజుడు దిను • మూఁకలఁ జంపితి, నెల్లప్పుడును సమ • యింతు వారి
భ్రామర రూపంబుఁ • బడసి యరుణుఁ గిట్టి, భ్రామరి యను పేరు • బరఁగఁ దాల్తు
భీమరూపముఁ జెంది • భీష్మదైత్యులఁ ద్రుంపఁ, జేసి భీమాఖ్యను • జెందుదాన

గీ. నంద నందన సైయుల • మందలోన
శుంభుని నిశుంభునిని బట్టి • చూఱఁ బుచ్చి
నందసుత యను పేరఁ జె • న్నొందు దానఁ
గాచుదాన మిమున్ గల • కాలమిఁకను. 496

వ. అని చెప్పి యమ్మహేశ్వరి యంతర్ధానంబుఁ జెంద నవ్వేల్పులలరి నిజవాసంబుల
కరిగిర నిన సురథుండు మునివరున కుమాసేవాప్రకారం బెఱింగింపు మనిన ముని
యిట్లనియె. 497

గీ. సిద్ధకల్యాణి శ్రీదేవి • సేవయందుఁ, గర్మయోగంబు భక్తియో • గంబు మఱియు
జ్ఞానయోగంబు గలవిఁక • వానియందు, మొదటఁ గర్మయోగంబు నే • ర్పూనవలయు

గీ. కర్మయోగంబునన్ భక్తి ♦ గలుగుచుండు, దాన జ్ఞానంబు సమకూరు ♦ జ్ఞానసిద్ధి వలన మోక్షంబు చేకూరు ♦ సుధ నెందుఁ, గర్మయోగంబె శ్రేష్ఠమై ♦ గానుపించు

క. మాయయనంగాఁ బ్రకృతియె, మాయి మహేశ్వరుఁడు శివుఁడు ♦ మహనీయుండా ధ్యేయుని భేదం బొందని, శ్రేయంబౌఁగుటయె ముక్తి ♦ గాఁ దెలియఁదగున్.

— * దేవీపూజనము * —

గీ. దినదినంబు భక్తిమై మహా ♦ దేవిపూజ, సేయ పుణ్యఫలంబును ♦ శివకు దేవ శంబు నిర్మించి తద్విగ్ర ♦ హంబునుం బ్రతిష్ఠఁజేసినవాఁడొందుఁ ♦ దేజరిలుచు.

వ. ఇంకను.

క. దేవీమూర్తిని నడుమను, శ్రీ వెలయఁగఁ నిల్పి తక్కు ♦ దేవేలను నా యావిధిఁ జుట్టు బ్రతిష్ఠం, గావింపఁగ నెగడు సకల ♦ కల్యాణంబుల్. ౹౦౨

గీ. అట్లు చేయఁగ శేషివాఁ ♦ డాగ్రముఁడు, భగవతీకృపఁ గల్గినఁ ♦ బట్టుబట్టి కట్టెడను దివ్యహారమ్యంబు ♦ గారికేనటంచు దలఁచిన సిరులొందు ♦ సఘుముఁ బాయు

ఉ. ఎవ్వఁడు భక్తితోడఁ బర ♦ మేశ్వరి నిచ్చలుఁ గొల్చుచుండు నిం కెవ్వఁడు తన్మహామనువు ♦ నిద్ధమతిన్ జపియించుచుండుఁ దా నెవ్వఁడు చక్రరాజమున ♦ నింపుగఁ జందనకుంకుమాగరుల్ మవ్వపు వేడ్కనుంచు నను ♦ మానమె? వాఁడిల ధన్యుఁడౌటకున్. ౹౦౪

ఆ. దుర్గనెపుడుగాని ♦ దులసివిష్ణుక్రాంత,లను సమర్చనంబు ♦ నొనరుపకుఁడు పద్మములను బిల్వ ♦ పత్రంబులను జాతికుసుమములను బూజఁ ♦ గూర్పఁ డెపుడు.

వ. మఱియుఁ గేతకీ మల్లికా చంపకాది సుగంధ కుసుమంబులన్నియుఁ బూజా యోగ్యంబులే యగును.

గీ. దేవిఁ బ్రతిమానశుద్ధత్రి ♦ తీయయందు, భక్తిమైఁ బూజఁజేసినఁ ♦ బడయుజనుఁడు సంపదల నాయురారోగ్య ♦ సంతతులను, భోగమోక్షంబులను నిందు ♦ బొంకులేదు

— * నవరాత్రపూజ * —

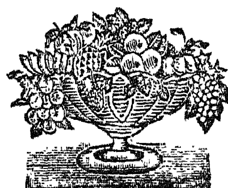
వ. వెండియు నీక నాశ్వయుజశుద్ధ ప్రతిపత్తు మొదలుగఁ దొమ్మిదిరోజులందును శ్రీ దేవిపూజనంబుఁ గల్పోక్త ప్రకారంబొనర్చినట్టి వానికిఁ ద్రిలోకంబులందు దుర్లభంబుగు శ్రేయంబు లేదు సురధుండును వైశ్యుండును మిగుల నలరి యవ్వ

నంబున శరన్నవరాత్ర వ్రతంబు గొనర్చి సురథుండు నిజరాజ్యంబును, సమాధి యను వైశ్యుండు దుఃఖోపశమనంబు నొందిరిక నీశ్రీదేవీమహాత్మ్యంబును జది విన వినినవారల కిష్టార్థంబులు చేకూరుననిన సూతునకు శౌనకాదిమునులు మహాత్మా! శివవాచకంబై యొప్పు ప్రణవార్థంబు తీరెఱింగింపు మనుటయు

క. శాళీశశిశేఖరపద, నాళీకారాధ్య హృదయ నళినవిరాజ
త్కాళీశారాధ్యానుజ!, వ్యాళేశ్వరహారతత్త్వవశ! లక్ష్మ్యంబా! 509

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి ఉమాఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

శ్రీ కైలాసఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

ముదిగొండకులార్ణవ
సోమా! సోమేష్టలింగ శోభితపూజా
కామా! కామాదిరిపు
స్తోమ జయోద్దామ! దామ సురుచిరకీర్తీ!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు శౌనకాదిమహామునుల కిట్లనియె. ౨

చ. ఎవఁడు జనించుచుండఁగనె యీశ్వరభావముఁ జెందెనో ముని
ప్రవరులలోన నెవ్వఁడు విభాసితమోక్షపథోపదేష్టయై
నెవఁడు మహామహుం డతులుఁ డెవ్వఁడు ధ్వస్తగుణత్రయుండు బ్ర
హ్మవిదుఁడు వామదేవుఁడను నాతఁడు దివ్యమునీంద్రుఁ డున్నతిన్. ౩

గీ. జ్ఞానియు మహేశనిభుఁడయి ఘనతమించు, నమ్మహాముని శిష్య వర్గమ్ముతోడ
ధరను శుద్ధిఁ బొనర్చుచు దక్షిణాశఁ, దనరిన కుమారగిరి నొక్క దినమునందు.

— ✱ వామదేవముని కుమారాద్రిఁ జేరి కుమారుని సేవించుట ✱ —

గీ. చేరి స్కంద సరోవర నీరమందు, మజ్జనముఁ బొనరించి కుమార దేవ
సముఖమున కేగి మునికరములు గొలువ, వల్లిగీర్వాణగేయు శ్రీ పార్వతేయు.

క. దరిసించి మ్రొక్కి మనమునఁ, గరముమురిసి యంజలిన్ దగన్ బూనియిటుల్
వరమధురాక్షరములతో నరుదుగ సంస్తవము చేసె నతిశయభక్తిన్.

సీ. ప్రణవరూపునకును బ్రణవార్థవేదికిఁ, బ్రణవార్థమునకును బ్రణవమునకు
నుపనిషదర్థమై యొప్పినసామికి, నుపనిషద్రూపునకున్నతునకు
నణువునకు నణీయుఁడై తగు వానికి, గొప్పకు గొప్పయై యొప్పువాని
కాత్మగుహారూపుఁడగువాని కాత్మగు, హానిహితునకు గుహ్యార్థవేది

గీ. కిని గుహునకు కర్కశతేజునకును మహేశసుతునకు మహేశశిష్యునకతులితునకు
శివకరునకు శివాస్యరాజీవమిత్రునకును స్కందునకివె వందనములు సేతు

క. శరకాననశాయికినిన్, గిరిజాపుత్రునకుఁ గార్తికేయునకును దు
ర్ధరశక్తిధరున కాశ్రిత, వరదున కసురసముదాయ భంజనున కొగిన్. 8

క. అల్లషడక్షరమూర్తికి, నల్లషడక్షరమహాపదార్థజ్ఞున కు
త్ఫుల్లారవిందనయనున, కుల్లాసము మెఱయఁ జేతు నొగి వందనముల్. 9

గీ. అభ్రగంగాసుతునకు షడధ్వబాహిరునకు షణ్ముఖునకును శాంతునకు సింధు
రానన సుబుద్ధి వైభవ హర్షితునకు, దివ్యవర్గ సమాశ్లిష్ట దేహునకును. 10

క. సకలామరమణిమకుట, ప్రకటప్రకూప్యజితాంఘ్రి పంకజునకు మా
మకహృదయాధిష్ఠితగురునకుఁ జేసెద వందనముల నమ్రుఁడనగుచున్. 11

గీ. తవిలి యిట్లు నుతించి ప్రదక్షిణత్ర
యంబును నొనర్చి సాష్టాంగమలర మ్రొక్కి
చేతులను మోడ్చి నిలిచిన శిష్టమునిని
వామదేవుని గన్గొని భర్గసుతుఁడు. 12

ఉ. సంతసమయ్యె నీనుతికి సన్మునినాయక! యేమొనర్తు నీ
వెంతయు నిస్పృహుండవును నీద్యతరుండవు యోగి పెద్దియేన్
మంతయు నీకు గాంక్షితము చొప్పడదెప్డు పరోపకారముం
జింతయొనర్చి యిప్పుడమిఁ జేరి చరించుచు నుందు విమ్మగన్. 13

క. వినఁదగినది యెదియేనియు, మనమున నున్న యెడఁ దెల్పు మానీశ్వర! నే
ననువుగ లోకానుగ్రహ, మునుగోరుచుఁ దెల్పువాఁడఁ బూనికి మెఱయన్ 14

గీ. అనిన స్కందుని వచనములాలకించి, వామదేవుఁడు ప్రశ్రయావనతుఁడగుచు
మేఘగంభీరనాదముల్ మెఱయనిట్లు, పల్కె షాణ్మాతురునితోడఁ బ్రౌఢిమీఱ.

ఉ. దేవర! నీసదేశమునఁ దేఁకువ నేమని విన్నవించెదన్
జీవుల మయ్య! మేము కృపఁ జేకొని యిట్టులమమ్ము సాఁకుటన్

భావమునందుఁ జన్మమరి పల్కెడ జంతును గొంకులేకిటుల్
తావకవాక్ప్రసారము నుదారముఁ గోరుచు నల్పమేధతో. 16

క. ప్రణవము శివవాచకమగుఁ, బ్రణవమునకు వాచ్యమరయఁ బశుపతి శివుఁడా
ప్రణవముతోడ నమరి పశు, గణముల బంధములఁ బాపుఁ గద లోకమునన్ 17

క. ఓ మనునది బ్రహ్మంబగు, నోమనునది యీసమస్త మూహింపంగా
నోమని పాడెదు సామము, లోమని బ్రాహ్మణుఁడు బ్రహ్మ మొందుజగమునన్

గీ. ఇట్లు శివతత్త్వమునకన్న నితర మొకఁడు
నుంటయును లేదు జగమునఁ జూడ నభవుఁ
డొక్కఁడె మహేశ్వరుఁడు శివుఁ డొప్పునితఁడు
సర్వరూపధరుఁడు శాశ్వతుఁడు హరుఁడు. 19

— * వామదేవముని కుమారస్వామిని బ్రణవార్థము నుపదేశింపుమనుట * —

క. ఇఁకను సమష్టివ్యష్టి, ప్రకారముల తీరులొప్పఁ బ్రణవార్థము నా
కొకఁడును జెప్పఁడు నేఁటి దనుక దొరకం డొజ్జ యెందు నభవాద్యుఁడై

క. తెలుపుము దేవ! తదర్థము, మలవుము నా సందియముల మానసమలరన్
నిలుపుము నీభక్తులలో, సలుపుము తావకకృపాప్రసారాస్పదుఁగాన్, 21

గీ. ఇట్లు ముని యడ్గఁగాఁ బరమేశ్వరాత్మ
భవుఁడు సంతోసమున మనఃపథమునందు
సాష్టత్రింశత్కలాంచితు సాంబశివునిఁ
బ్రణవగాత్రునిఁ గొలిచి తాపససహితుని. 22

వ. ఇట్లు వక్కాణింప నుపక్రమించె.

క. బాగుగ బాగుగ నడిగితి, వో గుణనిధి! వామదేవ! యున్నతభావా!
యీగరిమనొప్పు భావము, లే గుణశాలియును నడుగఁడెందు మునివరా! 23

— * వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి ప్రణవార్థము చెప్పుట * —

క. శివభక్తవతంసుండవు, వివేకనిధివౌట నిట్లు పృచ్ఛించితి వీ
వవగతము కాకకాదై, నవచింతును విను మఖిలజనశ్రేయము గాన్. 24

ఉ. లోకములో జనుల్విషయలోలుపు లెంతయు భిన్నభిన్న మా
ర్గాకులు లైకమోహాజితు లారయలేరు మహేశతత్త్వముల్

నీకు వచించెదన్ విను మునిప్రవరా! ప్రణవార్థ మల్లను
శ్రీకరుఁడౌ శివుండు శశిశేఖరుఁడారయుమీ యథార్థమున్. 25

గీ. ఇదియె సత్యము వినుము చేయెత్తి చెప్పు
వాఁడ శ్రుతినుతమీయదే బ్రహ్మవేత్త
లైన మునులు పురాణంబు లందు ధర్మ
శాస్త్రముల యందుఁ జెప్పిరి సత్య మిదియె. 26

గీ. ఎవనిదెస నల్ల వాక్కులు హృదయమునను, నరయఁగా లేకమరలెను నక్కజముగ
నెవనియానందమెఱిఁగిన యిభ్యజనుఁడు, భయపడం డెందు నేనియు భవ్యమూర్తి!

గీ. ఎవని వెలుఁగున నినచంద్రబుధవహ్ను, లాతటిత్తులు వెలుఁగక యుల్లియుండు
నెవని వెలుఁగుకులోఁగి దామెల్ల వెలుఁగు, నెవని వెలుఁగున నీసర్వమిట్లు వెలుఁగు

క. సర్వైశ్వర్యయుతుండును, శర్వుం డాకాశమధ్య సంచారియునున్
సర్వవ్యాపియునగు నా, సర్వేశుఁడు చిన్మయుండు సంసేవ్యుఁడిలన్. 29

గీ. ఆపరాశక్తి నిర్గుణమై మనోహ
రయునునై భావగమ్యమై రాణమీఱి
యేపురుషునందు గూఢమై యెసకమెసఁగ
నిష్కలయునయి శివయయి నెగడు నెపుడు. 30

గీ. వెలయు శివరూపమిలను ద్వైవిధ్యమొంది, స్థూలసూక్ష్మపరంబులన్ లీలలొప్పు
మోక్షకాముకులగు యోగపురుషులరసి, వాసిఁబూజింతురెందు దైవాఱునిష్ఠ

క. సకలము నిష్కలమనియును, నిఁక నొకభేదంబుపొసఁగు నెంతయుజ్ఞానా
త్మకుఁడై పరమాత్మయనన్, రకముగ నిష్కలపువ్యక్తి రాజిలు మానీ! 32

వ. ఇఁక సకలంబగు సదాశివమూర్తి.

గీ. పంచమంత్రతనుఁడు కలాపంచవిగ్రహుఁడును శుద్ధస్ఫటికసన్నిభుఁడును పంచ
వక్త్రుఁడు శతభుజుండు త్రిపంచలోచనుఁడును శీతలరశ్మిప్రభుఁడునయి తగు

—* మంత్రమయమూర్తి *—

సీ. ఈశానమస్తకోపేతుండును బురాత, నుఁడును దత్పురుషాననుఁడు నఘోర
హృదయుండు వామదేవద్భృథగుహ్యుండును, ద్యోజాతపాదుండు యోగధరుఁడు

సర్వజ్ఞతాది షాట్ఛక్తి షడంగీకృతతనుండు శబ్దాది వితతశక్తి
విస్ఫురితహృదబ్జ విలసితుండును మనో, మయిస్వీయయునగు వామశక్తి

తే. తో సతమ్మును మిగుల విభాసితుండయ్యు,సకలనిష్కలమూర్తి ప్రకాశస్థిమీఱ
దనరునారయుదు రిది తత్త్వజ్ఞజనులు, వామదేవమునీంద్ర! సద్భావసాంద్ర!

వ. మంత్రాది షడ్విధార్థంబుల యర్థోపన్యాస మార్గంబున సమిష్టివ్యష్టి భావార్థ పురస్సరంబుగఁ బ్రణవస్వరూపంబు నెఱిఁగింతు నం దుపదేశక్రమంబు ముందుగాఁ జెప్పెదను వినుము. 35

గీ. ఇలమనుష్యులు నాల్గు జాతులుగ నుందు
రందుఁ ద్రైవర్ణికులకె వేదాధికార
మొప్పియుండుటచే స్వాశ్రమోచితమగు
ధర్మమును వారనుష్ఠింపఁ దగు జగమున. 36

గీ. విను శ్రుతిస్మృత్యుదితమగు విమలధర్మ, మరసి చేయుజనుఁడు సిద్ధి నందఁగలఁడు
ఇట్లు వేదపథమును దానెఱుకఁ జేసి,పట్టి శివుఁడే వచించె దివ్యమునిచంద్ర!

వ. ఇట్లు ప్రసిద్ధులగు సర్వమునీంద్రులు వర్ణాశ్రమాచార పుణ్యంబులఁ బరమేశ్వరు నర్చించి తత్సాయుజ్యంబుఁ బడసిరి. 38

గీ. మూఁడు ఋణములతోడఁ దాఁబొడము ద్విజుఁడు
బ్రహ్మచర్యంబునన్ ముని ప్రవరఋణము
యజ్ఞమున దేవఋణముఁ బుత్రాప్తిఁ బితల
ఋణముఁ దీర్పంగ వలయు మునీంద్రవంద్య! 39

క. మానుగ ఋణములఁ దీరిచి, వానప్రస్థాశ్రమంబుఁ బడసి సమమతిన్
బూని విజితేంద్రియుండై, తా నభ్యాసంబు సేయఁదగు యోగంబున్. 40

గీ. ఎపుడు బుద్ధి దృఢంబయియుంచుకేని, చలన మొందకయుండు నాఁ డెందమెఱిఁగి
సర్వకర్మంబులను వేగ సన్యసించి, జ్ఞానపూజాపరుండయి కాలివలయు.

వ. మఱియు సన్న్యాసాశ్రమడక యనన్యాదృశమని యెఱుంగుదువుకదా! 42

క. ఏవికృతుల నొందకయే, తా విలసిలు నిద్దియతహృదయులకుఁ బేర్మిన్
శ్రీవెలయ శివైక్యమునకు, జీవన్ముక్తి ఫలమిదును సిద్ధము హాసీ. 43

వ. అని యంత సన్న్యాసాశ్రమస్వీకార ప్రకారం బంతయు విధ్యుక్త ప్రకారం బుగ సాంగోపాంగంబుగఁ దెలిపి నంత వామదేవుండు కుమారున కిట్లనియె.

గీ. షడ్విధార్థ పరిజ్ఞాన • సరణి యెట్లు
షడ్విధార్థంబుఁ దెలిపెడు • జ్ఞానమెద్ది
ఇంతకును ప్రతిపాద్య • మిఁకెవ్వఁ డిట్టి
యెఱుక కెయ్యది ఫలమునా • కెఱుఁగఁ జెప్పు. 46

క. ఇవి తెలియక నేఁబహుకాలము విమోహితుఁడనగుచును భృశము శివమాయన్ మివుల భ్రమించుచునుంటిని, శివనందన! మోహమణ వంచింపుము కరుణన్.

గీ. అనిన గుహు డిట్టులనియె సం • యమివతంస, నీవడిగినట్టి యర్థంబు • నే వచింతు
తనరు వ్యష్టిసమష్టి భే • దములనొప్పు, ప్రణవశివరూప షడ్విధా • ర్థముల నిపుడు.

వ. ప్రథమంబు మంత్రరూపంబు; ద్వితీయంబు మంత్రభావితంబు; తృతీయంబు దేవతార్థంబు; చతుర్థంబు ప్రపంచార్థంబు; పంచమంబు గురురూపదర్శకంబు; షష్ఠంబు శిష్యాత్మరూపదర్శకంబునా నివి షడ్విధార్థంబులు. మంత్రస్వరూపంబు నెఱింగింతు వినుమద్దాని విజ్ఞానమాత్రంబున నరుండు జ్ఞానియగు. 48

—* ప్రణవస్వరూపము *—

గీ. ఆద్యమై యొప్పు స్వరమును • నై దవదియు, నైన స్వరమును బంచవ • ర్గాంతవర్ణ
మును బిదపబిందునాదంబు • లును సమష్టి, రూపమగుమంత్రరూపంబు • జూపినాఁడ

వ. ఇట్లు వేదంబులచేఁ జెప్పఁబడె నందు నాదము సర్వసమష్టియగు బింద్వాద్యం బగు వర్ణ చతుష్టయంబున శివవాచకంబగు ప్రణవంబు వ్యష్టిరూపంబిఁక యంత్ర రూపంబగు శివలింగంబును గుఱించి వినుమన్నిటికన్న క్రిందుగ లింగపీఠంబును నద్దానికిఁ బైనఁ బ్రథమ స్వరంబును దానిపై 'ఉ' వర్ణంబును, అందుపై "మ్" వర్ణంబును దచ్ఛిరంబుపై బిందువును దానిపైన ప్రణవ రూపమైన నాదమును లిఖింపవలయును. ఈ యంత్రము సంపూర్ణంబు జెందిన సర్వ కామంబులు సిద్ధించును. 50

గీ. ఇట్లు యంత్రమ్మును లిఖించి • యింపుమెఱయఁ
బ్రణవవేష్టన మొనరింప • వలయు దాన
నుత్థమగు నాదమునను దా • నూహసేయ
వలయు నాదావసానంబుఁ • బరమమౌని!

వ. ఇంకను గూఢంబును శంకరప్రోక్తంబునగు దేవతార్థంబుఁ జెప్పెద వినుము "సద్యోజాతంప్రపద్యామి" యను నుపక్రమంబు మొదలుచేసి 'సదాశివో' మనువఱకు బ్రహ్మపంచక వాచకంబులగు నైదుమంత్రంబులు సూక్ష్మంబులైన బ్రహ్మరూపంబు లివియె పంచదేవతలు. ౬౨

క. ఆయీ దేవతలే విను, మా యాదిమదేవుఁడైన • యభవుని మూర్తుల్
శ్రీయలరఁగ నీమంత్రము, లాయభవుని వాచకంబు•లరయుము మానీ! ౬౩

వ. మూర్తిమూర్తిమంతంబులకు నెక్కుడుభేదంబు లేదు ఈశానముఖోపేతుం డని శివుని విగ్రహము మున్ను జెప్పితిని గాదె! సద్యోజాతాద్యనుక్రమముగా నీశానాంతమువఱకు శివుని ముఖపంచకము చెప్పఁబడినది, మఱియు నీశాన దేవునకుఁ జతుర్వ్యూహపదమందుఁ దత్పురుషాద్యంబును సద్యోజాతాంతం బునగు బ్రహ్మరూపంబు చతుష్టయంబు గలదు ఈయది పంచబ్రహ్మ సమష్టియగు నీశానబ్రహ్మరూపంబుగఁ బ్రసిద్ధంబైనది. పురుషాద్యంబు సద్యోజాతాంతబగునది వ్యష్టిరూపంబు, అనుగ్రహమయంబగు నీ చక్రము పరమార్థ కారణంబు, పంచబ్రహ్మాత్మకంబు సూక్ష్మం బనామయంబు నిర్వికారంబు

గీ. తగ ననుగ్రహమును ద్వి•విధంబుగాఁగఁ
బరఁగుఁ బ్రభువగు • నాతిరోభావముఖ్య
గోచరంబును మఱి జీవ•కోటికిం బ
రావరవిముక్తిదంబును • శ్రీవహిల్ల. ౬౪

వ. సదాశివున కీయది కృత్యద్వయముగా నుదాహరింపఁ బడినది అనుగ్రహము సృష్ట్యాది కృత్యములలో నైదవది పరబ్రహ్మ స్వరూపులును గల్యాణదాయ కులును నగు నీ సద్యోజాతాద్యులగువారి దు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడుచున్నారు అనుగ్రహ మయంబగు నీ చక్రము శాంత్యతీతకలామయంబై చెప్పఁబడినది భావితాత్ములును సదాశివోపాసకులును బ్రణవాసక్తచేతస్కులును నగు యతులకీపదము గమ్యస్థానము. వారీపదమునుబొంది విపులంబులగు భోగంబు లను బ్రహ్మరూపియగు దేవునితోడ ననుభవించి మహాప్రలయసంభవమందు శివసామ్యంబును బొందుచున్నారు అట్టివారు మగల సంసారాబ్ధి యందుఁ గూలరు. 'తేబ్రహ్మలోకే' యనెడు సనాతనియగు శ్రుతియిట్లు చెప్పుచున్నది. ఈయదియె శివునియొక్క సమష్టియగు నైశ్వర్యము. 'సర్వైశ్వర్యేణసంపన్న'

యనెడు నథర్వశిఖ యిట్లుచెప్పుచున్నది. ఈశివునకే సర్వైశ్వర్యప్రదాతృ
త్వమును జెప్పుచున్నారు. ఈ సదాశివునియొక్క పదముకన్న నధికమగు
పదము లేదు. అందు బ్రహ్మపంచకవిస్తార ప్రపంచ మగుపట్టుచున్నది. ఈపంచ
బ్రహ్మములనుండి నివృత్తిమున్నగు కలలుపొడముచున్నవి. అవ్వి సూక్ష్మభూత
స్వరూపంబులు గలవియై యీస్థూలరూపస్వరూపంబగు నీప్రపంచకమునకు
గారణములై విశ్రుతంబులైనవి. ఐదువిధములుగా నున్న యీబ్రహ్మప్రపంచ
కంబిట్లు వేఱువేఱుగ విభక్తంబైనది. పురుషుండు వీనులు వాక్కు శబ్దం
బాకసం బీపంచక మీశానరూపబ్రహ్మముచే వ్యాప్తంబైనది. ప్రకృతియుఁ
ద్వక్కు చేయి స్పర్శము గాడ్పు, అను నీపంచకము తత్పురుషబ్రహ్మముచే
వ్యాప్తమైనది, బుద్ధి నాలుక పాయువు రస ముదకము వామదేవబ్రహ్మముచే
వ్యాప్తమైనది, మనస్సు నాసిక ఉపస్థేంద్రియము పరిమళము భూమి సద్యో
జాతబ్రహ్మముచే వ్యాప్తములైనవి. బిందాద్యంబగు నేచతుష్టయముగలదో
అట్టిపంచవర్ణములకు సమష్టియును శివవాచకంబగు ప్రణవము యంత్రరూప
ముగా నిట్లుపదేశింపఁ బడినది, శివోపదిష్టమార్గముచేఁ బరమంబును మం
త్రాధిరాజంబును శివరూపంబునునగు ప్రణవంబునిట్లు యంత్రరూపంబుగ
భావింపవలయును. 56

తే. ఇఁకను జెప్పెద నాలింపుఁ డింపుమీఱ
సృష్టిపద్ధతి శ్రీసదాశివునివలన
నమ్మహేశాదికచతుష్క మమరువిధము
మును శివుం డును గానతిచ్చిన తెఱంగు

వ. ఆకాశాధిపతియును, ప్రభుండును నగు సదాశివుండు సమష్టియగు, ఈయన
యొక్క వ్యష్టిధర్మంబుఁ జెందినది మహేశాదిచతుష్టయంబు. సదాశివుని
యొక్క సహస్రాంశంబున మహేశ్వరుఁ డుద్భవిల్లె నాతండు పురుషుల కనురూ
పుం డగుట వాయుతత్త్వమున కధిపతియై వెలసె. వామభాగంబున మాయా
శక్తియుతుండై సకలుఁడై క్రియాయుతుండై యుండు; ఈయనయొక్క వ్యష్టి
రూపం బీశ్వరచతుష్టయంబు; ఈశుఁడు విశ్వేశ్వరుఁడు పరమేశుఁడు సర్వేశ్వ
రుఁడు; ఇది యుత్తమంబగు తిరోధానచక్రము; తిరోభావము ద్వివిధంబు;
అందొకఁడు రుద్రాదిగోచరము, మఱొండు పశువర్గసంతతియొక్క దేహాభావ
ముచేతఁ గర్మసామ్యక్షణమువఱకు భోగానురంజనపరము, కర్మసామ్యంబందు

ననుగ్రహమయుండగు ప్రభుం డొకండుండును. అందు దేవతలందఱు సర్వై
శ్వర్యులై పరబ్రహ్మాత్మకులై నిర్వికల్పులై నిరామయులై కీర్తింపఁబడుదురు.

గీ. కను తిరోభావరూప చక్రమిది తాప,సేంద్ర! శాంతికలామయంబిద్ధతరము
అమ్మహేశ్వరాధిష్ఠితంబలమహేశ, పాదసేవుల కీయది ప్రాప్యమరయ. 59

వ. మఱియు నమ్మహేశ్వరుల కీయది సాలోక్యక్రమంబుగ విముక్తిదాయకంబు.
మహేశ్వరుని సహస్రాంశంబున రుద్రమూర్తి జనించె. అతం డఘోరవదనా
కారుండు. తేజస్తత్త్వాధిపతి. వామమందు గౌరీశక్తియుతుండు. సర్వసంహార
కారుండగు ప్రభుండు, ఈతని వ్యష్టిరూపము శివాదిచతుష్టయము- శివుఁడు
హరుఁడు, మృడుఁడు, భవుఁడు - ఇది మహాదివ్యంబును బరమంబు నద్భుతంబు
నగు సంహారచక్రము. ఆసంహారము బుధులచే నిత్యాదిభేదంబులతోఁ ద్రివిధ
మైనదిగాఁ జెప్పఁబడినది. నిత్యము జీవసుషుప్తినామకము, నైమిత్తికము
విధిచోదితము మహత్తు విలయము. ఇట్లు వేదనిదర్శితము. జన్మదుఃఖాది
శ్రాంతులును ముషితాత్ములునునగు జీవులకు విశ్రాంతినిమిత్తమై కర్మపరి
పాకమునకై మహాతేజస్వియగు రుద్రునిచే నీత్రివిధసంహారము కల్పితంబైనది
ఇది రుద్రునికిఁ గృత్యత్రయంబు ఈసంహారము-సృష్ట్యాది పంచకృత్యములలో
నొక్కఁడగును, అందుఁ బరబ్రహ్మస్వరూపులును లోకానుగ్రహకారకు
లునునగు భవాదులు దేవతలుగాఁ జెప్పఁబడుచున్నారు ఇది విద్యారూపక
లామయంబగు సంహారాఖ్యచక్రంబు రుద్రునిచే నధిష్ఠింపఁబడిన నిరామయం
బైన పదంబు.

గీ. రుద్రపూజానిరతుల కీ భద్రపదము, ప్రాప్య మిదిరుద్రసాలోక్య పదవినుండి
క్రమముగారుద్రసాయుజ్యగరిమనొసఁగు,నందియము లేదరయమీశ చరణభక్త

వ. రుద్రమూర్తియొక్క వేయవయంశంబుచేత విష్ణువుజన్మించె. ఆతండు వామ
దేవచక్రాత్మకుఁడై యుదకతత్త్వమునకు నాయకుండయ్యె. మఱియు వామ
భాగంబున రమాశక్తియుతుండును సర్వరక్షాకరుండును జతుర్భుజుండు నర
విందాక్షుండు శ్యామవర్ణుండు శంఖచక్రాదిధరుండునై యమరు, ఈయనకు
వాసుదేవాది చతుష్టయము వ్యష్టిరూపము. వాసుదేవుం డనిరుద్ధుండు సంక
ర్షణుండు ప్రద్యుమ్నుండు ననువార లీయదియుత్తమంబగు స్థితిచక్రము, స్థితి
యనఁగా ఫలభోగులగు జీవుల కారబ్ధకర్మభోగాంతము సృష్టింపఁబడిన జగ

త్తును గ ర్తతోఁగూడఁ బాలించుట. ఈస్థితిగూడ పంచకృత్యములలో నొకటి. నిర్వికల్పులును నిరాతంకులును ముక్తులకానందకరులును నగు ప్రద్యుమ్న ముఖ్యు లిందు దేవతలుగఁ జెప్పఁబడిరి. ప్రతిష్ఠారూపంబును ననుత్తమంబును జనార్దనాధిష్ఠితంబును బరమపదంబును నగు స్థితిచక్రంబిదియె.

గీ. విష్ణుపాదాబ్జసేవులై • వెలయు వైష్ణవులకుఁ బ్రాప్యపదంబయి • చెలువుమీఱు
చక్రమిద్ది సాలోక్యాది • శర్మపదము, లొసఁగఁగలదిది ఋషిపుంగ • విసరవా భవ!

వ. ఇంక విష్ణువుయొక్క వేయవయంశంబుచేఁ బితామహుండు పొడమె నతఁడు సద్యోజాతముఖాత్మకుఁడై పృథివీతత్త్వనాయకుఁడయ్యె మఱియు వామాధిష్ఠితవాగ్దేవీసహితుండును సృష్టికర్తయు జగత్ప్రభుండును జతుర్ముఖుండును రక్తవర్ణుండును రజోరూపస్వరూపవంతుండునునై పిలసిల్లు. ఈయనకు హిరణ్యగర్భాది చతుష్టయంబు వ్యష్టిరూపంబు, హిరణ్యగర్భుండు, విరాట్టు పురుషుండు, కాలుండునను వారు, బ్రహ్మపుత్రాదిసేవితంబును సర్వకామార్థంబును బ్రహ్మోపాసక సుఖప్రదంబును నగు సృష్టిచక్రమిది. సృష్టియన సంహరింపఁబడిన జీవలోకమునకుఁ బ్రకృతియందు వెలుపలికిఁ దీసి సాధనాంగఫలములతోఁ గూడఁ గ్రమభోగార్థము సంయోజనముసేయుట. ఇది పైతామహకృత్యము వ్యూహసుఖావహంబుగ నీజగత్సృష్టి క్రియావైశద్యములోఁ బరంగు జగత్సృష్టియుఁగూడఁ గృత్యపంచకమందలిదే. ఇందుఁగాలాదులు దేవతలుగాఁ బరికీర్తితులైరి.

ఆ. ఇది నివృత్తిరూప • మింపగు సృష్టిచక్రంబు శోభితంబు • కాంచనోద
రాదికృతము పద్మ • జాతాధకులకిది, ప్రాప్యపదము ముక్తి • భాగ్యకరము. 65

వ. ఈనాల్గు చక్రములందు మహేశాది క్రమముగఁ బ్రణవము గౌణవృత్తిచే వాచకంబగును. ఇది వేదవిశ్రుత వైభవంబగు జగచ్చక్రము. శ్రుతియు 'పంచారంచక్రం' అని స్తవము చేయుచున్నది. అలాతచక్రభ్రమివలె నవిచ్ఛిన్నలయోదయంబును సృష్ట్యాది పంచావయవంబును బంచారంబును నగు జగచ్చక్రమిది యొక్కటే. అంతట వర్తించునది గనుకఁ జక్రమని చెప్పబడుచున్నది. అమితతేజస్కుండును హిరణ్మయుండునునగు శివదేవుని యొక్క శక్తికార్యమగు నీచక్రము హిరణ్యజ్యోతిస్సేవితము. ఇఁకనీచక్ర ముదకముచే నావరింపఁబడినది. ఆయుదక మగ్నిచేతను నాయగ్ని వాయువుచేతను, వాయు-

వాకాశము చేతను నా యాకాశము భూతాదిచేతను నాభూతాది మహత్తు
చేతను నామహత్తు వ్యక్తముచేతను నావరింపఁబడినది. సప్తావరణంబు లిట్లు
విశ్వముయొక్క రక్షణమునకై యేర్పఱుపఁబడినవి. ఇఁకఁ జక్రముకన్నఁ బది
గుణము లుదకంబెక్కుడుండును. సలిలముకన్నఁ బదిగుణము లెక్కుడుగా నగ్ని
యును నటుమీఁదఁ దక్కినవికూడ నుత్తరోత్తరము దశగుణాధికంబులై యుం
డును. ఇదియే బ్రహ్మాండము. ఈయర్థమునే ప్రకటముగాఁ జక్రసామీప్య
మందు జలంబుండుటవలన 'సలిలస్యమధ్యే' యని యుపక్రమించి శ్రుతిచెప్పినది.
శక్తివిశిష్టుఁడగు నొక్క శివుఁడే యీయనుగ్రహతిరోభావసంహారస్థితి సృష్టు
లచే సంతతంబు లీలఁ గావించుచుండును. ఇఁక బహూక్తు లేల? మునీంద్రా!
సారము చెప్పుచున్నాను. శక్తివిశిష్టుఁడగు శివుఁడే యీయఖిలమని నిశ్చిత
తాత్పర్యము. అంతగురూపదిష్టమగు వేదార్థమును విని వామదేవముని పర
మాత్మయందు సందిగ్ధార్థంబు లిట్లు సాదరంబుగ నడిగెను. 66

గీ. జ్ఞానశక్తిధర! పరమానందమూర్తి!, స్వామి! నీముఖకమల నిష్యందసుధను
ద్రావి చెందితి శేముషీదార్ఢ్యము సమానమున సందియమంత భిన్నమయిసురిఁగె

క. మఱియు నొకఁడడిగెదను గసి, కరమున నద్దానిఁదెల్పు కారుణికాత్మా!
సిరిమీఱ నిన్నుఁబోలెడు, గురుఁడెచ్చట నాకుదొరకు గుహా! వరమగురూ?

గీ. వినుము బ్రహ్మాదికీటాంత విశ్వమునకు, స్త్రీపురుషరూపముస స్థితిఁ జెలఁగుచుండు
నిట్టిజగమున కాదియైనట్టి మేటి, కారణంబేదొ మదిఁ బొడఁగానకుంటి. 69

గీ. స్త్రీయొ పూరుషుఁడో క్లోమ మఱియ నపుంస, కంబొ మిశ్రంబొ యన్యమో కారణంబు
పలువు రిద్దానిఁ గూర్చి బహువివాదములనుసల్పుచునుందురు బుధులు భువిని 70

క. జగదుత్పత్తినిఁ గూర్చి, తగఁ దెల్పెడునట్టి వేదతతులు బహువిధం
బుగఁ బల్కుచుండు నిక్కమెఱుఁగఁ జాలరు హరియు నేని ద్రుహిణుండేనిన్ 71

గీ. కారణోక్తులు సర్వమేకత్వమొందఁ
దెలియఁజెప్పు! మఱొక్కటి దివ్యమూర్తి!
తెలియుచున్నాఁడఁ జేసెద దీన నెడు
వాఁడెవం డాత్మయొక్క! తాత్పరుఁడొ. యరయ.? 72

వ. సర్వదేహేంద్రియమనోబుద్ధ్యహంకారసంభవంబగు నీవ్యవహారం బాత్మరూ
పంబనుటయందు సందియ మెక్కుడుగల దీసందేహంబులు రెండువిమద్రుమం

బులచందంబున మనోభూమి నావరించియున్న యజ్ఞానసంభూతంబు లగు నవ్వానిఁ బెకలించివేసి శివాద్వైతకల్పవృక్షావని నొనర్చునుడు సుబ్రహ్మణ్యుండు వేదాంతగర్భితంబగు తత్ప్రశ్నద్వయంబునాలించి స్మేరాననుండై మునికిట్లనియె.

—* కుమారుఁడు వామదేవునకు జగత్కారకునిగుఱించి చెప్పుట *—

గీ. ఇదియె మునునాజనకుఁడౌమ • హేశ్వరుండు, నాదుమాతకున్నిహార • నగదుహితకు నే వినుచునుండఁగాఁ దెల్పె • నీకు దాని, దెలియఁజెప్పెద వినుము సు • ధీవతంస!

క. చాలరహస్యంబైనను, మేలిమిశిష్యుండ వౌట • మీఁఅక నీకున్ లోలతఁ జెప్పెద దీనిన్, బాలసులకు నుడువవలదు • పాపండులకున్. 75

క. కొందఱు కాపిల దర్శన, మందును దాదృశము లందు • నాస క్తమతిన్ బొం దెఱుఁగక వర్తిల్లుదు, రందున వారలకుఁ జెప్పు • కనఘా! దీనిన్. 76

వ. విను మనుమానప్రయోగంబున కిం దవకాశంబులేదు. అయ్యది ప్రతిజ్ఞాహేతూదాహరణోపనయననిగమంబులను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిన ధూమంబుయొక్క దర్శనంబునఁ బర్వతంబున కగ్నిసద్భావంబుఁ జెప్పు. వ్యత్యస్తంబగు ప్రపంచంబు దర్పణాలంబం బందుచేఁ బరమాత్మయగు పరమేశ్వరుండు జ్ఞాతవ్యుండు. స్త్రీ పుంరూపమయం బగు ప్రపంచంబు వ్యత్యస్తంబుగఁ గనుపట్టుచున్నది. గదా! 77

గీ. వినుము షట్కోశరూపమా • పిండమందు
నద్యమైనట్టి త్రయము మా • తృంశజము త
దన్యమైనట్టి త్రయము పి • తృంశజముగ
శ్రుతి వచించెడు వినవో సు • శ్లోక! నీవు. 78

వ. ఇట్లు సర్వశరీరంబులందును బరమాత్మయందును జనములు స్త్రీ పుంభావంబు నెఱుంగుచున్నారు. శ్రుతి బ్రహ్మమునకు సచ్చిదానందరూపంబు గలుగుటను జెప్పుచున్నది. అందు సచ్ఛబ్దం బసన్నివర్తకంబై పరమాత్మను జెప్పుచున్నది. చిచ్ఛబ్దము జగత్త్వమునకు నివర్తకంబై విధింపఁబడినది. సచ్ఛబ్దము త్రిలింగములం దొప్పినను నిచ్చటఁ బురుషుండై విధింపఁబడును. మఱియు నది ప్రకాశంబుఁ జెప్పెడిదౌట నప్పురుషుండు ప్రకాశవిశిష్టుం డగును. జ్ఞాన శబ్దమునకుఁ బర్యాయమగు చిచ్ఛబ్దము స్త్రీత్వంబు నొందినది. ప్రకాశంబును,

చిత్తును మిథునమై జగత్కారణత్వము నొందినది. ఇట్లు సచ్చిదాత్మకము జగత్కారణత్వము నొందఁగా శివశక్తిభావం బొక్కయెడనే విధింపఁబడినది తైలవర్త్యాది మాలిన్యము వల్లనుంచి ప్రకాశమునకుఁగూడ మాలిన్యము గనుపట్టును అట్లు మాలిన్య మశివత్వము చిత్ప్రకాశములయం దగుపట్టుచున్నది. అందుచేశివత్వము వివర్తకంబైనట్లు శ్రుతిచోదితము. ఇఁక జీవాశ్రితంబగు చిచ్ఛక్తి కెప్పుడును దౌర్బల్యమొప్పుచుండు. తన్నివృత్త్యర్థమై శక్తిత్వము సార్వకాలికంబుగ నీశ్వరునియందొప్పు. బలవంతుఁడు శక్తివంతుఁడని వ్యవహారము లోకవేదములందుస్ఫుటము. ఈప్రకారము పరమాత్మయందు శివత్వమును శక్తిత్వమును జూపఁబడినది. శివశక్తిసంయోగంబున నానంద ముద్భవిల్లు. అందుచేఁ బరమాత్మను యోజించి మునులు క్షీణకల్మషు లగుచుందురు మఱియు శివరూపంబగు నా పరమాత్మయందు మనంబును బదిలపఱచి యనామయంబగు శివతత్త్వమును జెందుచున్నారు. సర్వాత్మత్వము శివశక్తులకేయనియు శివతత్త్వమె బ్రహ్మమనియు నుపనిషత్తులందు గానముసేయఁబడుచున్నది. బృహిధాత్వర్థ మగు బృంహణత్వము బృహత్త్వము బ్రహ్మశబ్దము పంచబ్రహ్మమయుండగు సదాశివునియందు విశ్వప్రతీతితో వెలయుచున్నది. స్వాంగరూపభావంబుల యందు మాయాతత్త్వవిభేదబుద్ధియగు శివుఁడెపుడు పరమైశ్వర్య పూర్వకంబగు స్వకీయరూపంబుదాచి మాయచే సమస్త పదార్థగ్రాహకుండగుచున్నాఁడో యపుడు పురుషుండను నాహ్వయంబుఁ బొందుచున్నాఁడు. “తత్సృష్ట్వా తదేవాను ప్రావిశత్” అనెడు శ్రుతి యీయర్థంబును జెప్పుచున్నది.

గీ. ఇట్టిపురుషుం డెసంసారి • యెంతయేని, మాయచే మోహితుండయి • మఱుఁగుపశువు
ఈశ్వరజ్ఞానలేశవి • హీనుఁడగుచు, బొదలు నానాదురితకర్మ • మూఢబుద్ధి ౮౦

గీ. విశ్వమెల్లశివుని కన్న • భిన్నమెపుడు, గాకయున్నను దన్ను జ • గంబు శివుని
కన్నభిన్నఁబుగా నెంచి • కాంచుచుండు, పశువుకీమోహమది లేదు • ప్రభునకెపుడు

క. కనుమైంద్రజాలకుని భ్రమ, ఘనుఁడగు శివయోగి యెపుడు • గననియటులఁ బావనుఁడైన సద్గురుని బో, ధను నాత్మైశ్వర్య మెఱుఁగ • దాశివుఁడేయగున్ ౮౨

వ. శివునియందు సర్వకర్తృత్వరూపయును సర్వజ్ఞత్వస్వరూపిణియుఁ బూర్ణత్వరూపయును నిత్యత్వవ్యాపకత్వస్వరూపిణులగు నైదుశక్తులు సంకుచద్రూపభాస్వరంబులై సంకోచరూపంబున నెప్పుడును బ్రకాశించుచుండుటనిఁకఁబశువునకు

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు • కాలమును ని
యతియునను బంచతత్త్వంబు • లమరియుండు
నందుఁగర్తృత్వ హేతువై • యలరెడుఁగల
విద్య తత్త్వ సాధకమయి • వెలయునలఁతి

క. ఇఁక రాగము విషయనురం, జకమై తగుఁగాలమదియె • సంగు నవచ్ఛే
దకమెల్ల భావములకుఁ, సకలము లాభాసములకు • సంధాయకమై, 86

వ. ఈయదియె భూతాదియని చెప్పఁబడుచున్నది.

గీ. అదియుఁగర్తవ్యమిద్ది కాదనెడునట్టి, నియమమే నియతియగుమునీ! యివియు మ
హేశశక్తులువీనియ • హీనకలన, మునఁబశువుపదభ్రమమందు • మూఢుఁడగుచు

వ. ఈ పంచకంబే స్వరూప వారకంబగుటచేఁ బంచకంచుకంబని పేరొందినది.
అంతరంగంబు సాధనంబనిన వామదేవమునీంద్రుండు షణ్ముఖున కిట్లనియె. 87

—*వామదేవమునికిఁ గుమారస్వామి శక్తివిశిష్టశివాద్వైతంబును జెప్పుట*—

గీ. దేవర! యధస్థలిన్ బ్రకృ • తి యలరారు
పురుషుఁడు పరిస్థుఁడిది నేము • మరయుఁడనుచు
మున్ను చెప్పితి రిపుడెట్టు • లన్నమగును
బ్రకృతిచే సంకుచితుఁడయి • ప్రభుఁడెసఁగునె? 88

వ. ఈ సందియంబును విచ్ఛేదించి తత్త్వం బెఱింగింపు మనిన వామదేవ మునికి
సుబ్రహ్మణ్యుం డట్లనియె. 89

క. అద్వైతము శివవాదం, బాద్వైతంబును సహింప • దరయుమది మునీం
ద్రా! ద్వైతం బశ్వరము శివాద్వైత మనశ్వరంబు • హరువొప్పనిలన్. 90

గీ. శివుఁడు సర్వేశ్వరుండును • సర్వకర్త
సర్వసంవేదియుఁ దిద్దైవ • జనకుఁ డగుచుఁ
డరయు సచ్చిదానంద రూ • పాత్మ యైన
సంకుచితుఁడగు స్వేచ్ఛచే • స్వప్రకృతికి. 91

వ. అట్టిమాయాసంకుచితరూపుం డేపురుషుండన బరఁగు నాతఁడే కలాపంచకంబు
చేత భోక్తముగాఁ గల్పితుండగు. 92

గీ. ప్రకృతితోఁగూడి పురుషుండు • ప్రకృతిజాత
గుణము లనుభవించుచు నుండుఁ • గుతుకమునను

అట్లు స్థానద్వయాంతస్థుఁడగు పురుషుఁడు
సంతుచన్నిజరూపుండు శంక లేదు. 93

వ. చిత్తము ప్రకృతితత్త్వమయ్యది సత్త్వాదిగుణంబులకుఁ గారణంబు. ఈగుణంబులచేత బుద్ధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు. సత్త్వరజస్తమోగుణంబులనుండి వస్తునిశ్చయకారిణియగు బుద్ధి యుత్పన్నంబయ్యె దానివలన మహత్తునద్దానివలన నహంకారంబును, ఆయహంకారంబున సూక్ష్మంబులగు శబ్దస్పర్శరూపరసగంధములతో శ్రోత్రత్వక్చక్షుర్జిహ్వానాసికలను పంచజ్ఞానేంద్రియంబులును సంకల్ప వికల్ప కారణంబగు మనంబును బుట్టఁబడియె. వానితోడనె స్వకార్యసహితంబులగు వాక్పాణిపాదపాయూపస్థలనెడు పంచకర్మేంద్రియంబులును బొడమె ఈ కర్మేంద్రియ పంచకంబునకు వచనదానాగమనవిసర్గానందంబులను కార్యంబులైదు. మఱియు శబ్దాదిపంచతన్మాత్రంబులనుండి ఆకాశవాయ్వగ్నిజలభూములను పంచభూతంబు లుత్పన్నంబులయ్యె వీని కవకాశంబునిచ్చుట, వీచుట, కాల్చుట, తడుపుట, మోచుట యనునవి కార్యంబులనిన గుహానను వామదేవముని యిట్లనియె.

గీ. మునుగలాదులనుండియుఁ బ్రాభూతసృష్టి, తెలుపఁబడెనిప్డు వేఱొండుఁ దెఱఁగుగాను
దెలుపుచుంటివి యెట్టిది దేవ మేటి! సందియం బుదయించెనుఁ జక్కఁ బాపు. ౯౪

వ. మఱియును, ఆత్మతత్త్వ మకారంబనియును విద్యాతత్త్వం బుకారంబనియును శివతత్త్వము మకారంబనియు బిందునాదంబు సర్వతత్త్వార్థకంబులనియు నీపంచకంబునకు బ్రహ్మవిష్ణురుద్రమహేశ్వర సదాశివులు దేవతలనియుఁ జెప్పియుంటి విపుడు తన్మాత్రలనుండి భూతపంచకం బుదయించెనని చెప్పితి వెట్టు లనిన సుబ్రహ్మణ్యుండిట్లనియె 'తస్మాద్వా' యనెడు శ్రుతిప్రకారము భూతసృష్టి క్రమమందుఁ బంచభూతంబులు గలలచేఁ బుట్టబడిన విద్ది నిశ్చిత మీయవి స్థూలప్రపంచరూపములై పరమేశ్వరుని తనువులై యొప్పు. శివతత్త్వము మొదలుకొని పృథివ్యంత తత్త్వంబు లుదయక్రమమందుఁ దన్మాత్రలనుండి పుట్టఁబడిన వనుటలోఁ గల్ల లేదు, కలలకును దన్మాత్రలకును భూతకారణంబం దవిరుద్ధంబగు నైక్యంబొప్పు-స్థూలసూక్ష్మాత్మకంబగు నీవిశ్వంబందు సనక్షత్రంబులగు సూర్యచంద్రాది గ్రహంబులును లాఁతిజ్యోతిర్గణంబులును బ్రహ్మవిష్ణు రుద్రాది దేవజాతులును నింద్రాది దిక్పాలురును దేవరక్షోభూత మానుషకోటులును

బసువులుఁ బక్షులుఁ గీటములుఁ బన్నగంబులు మున్నగు సకల జంగమంబులును స్థావరంబులగు తరుగుల్మలతౌషధులును సప్తకులపర్వతంబులును గంగాది పుణ్యనదులును సప్తసముద్రంబులు మొదలగునవియన్నియు జగంబున సర్వవస్తు జాతంబును స్త్రీపుంసరూపంబగు విశ్వంబంతయు శివశక్త్యాత్మకంబుగ నంతరంగంబున నెఱుంగుము మీఁదు సందియంబు లేదు. ఇట్టి తత్త్వంబే శివజ్ఞాన విశారదులగు నీబోటి విబుధుల కుపాస్యంబు "సర్వం బ్రహ్మేత్యుపాసీత సర్వోవై రుద్రః" అనెడు శ్రుతులీ యర్థంబునే చెప్పుచున్నవి. అందువలన సదాశివుండే ప్రపంచాత్మకంబు అట్టి సదాశివుండను నేనని యెవఁడు నా యష్టత్రింశత్కలాన్యాససామర్థ్యసిద్ధశివాద్వైతభావనచే భావితాత్ముండగువాఁడే గురుండును శివుండును నగు.

సీ. సద్గురుమహాప్రబోధన • క్షపితసకల, బంధనుండయి శంకర • పాదపద్మ
సక్తుఁడైనట్టి శిశువేని • సత్యముగను, సద్గురుండగు విను తాప • సకులతిలక! 97

క. ఎందు గుణోన్నతి నొప్పుచు, విందగు నేవస్తువేని • వెలసిన చోఁ దా
నిం దలఁపు బ్రణవవాచ్యము. నుం దలి తాఘంబుగాఁగ • నున్ మునివర్యా! 98

* కుమారుఁడు వామదేవమునిని శివతత్త్వపరిచారకుఁడవౌదు వని చెప్పుట *

గీ. ఇట్టులు శివప్రియంబును • నీడ్యమైన
నీ శివాద్వైతతత్త్వంబు • నెలమి తోడ
నీకుఁ జెప్పితి భక్తిచే • నీవు దీనిఁ
బదిలముగ హృదయంబునఁ • గుదురు పఱచి. 99

క. పొడువుము సకలాఘంబులఁ, దుడువుము పాషండతండ • దుర్వాదములన్
విడువుము పెఱదర్శనముల, నడువుము శివభక్తపదవి • నయ మెసలారన్. 100

వ. ఎవ్వండేని మదగర్వితుండై యీయర్థంబున కన్యథాత్వంబును జెప్పనేని యవ్వాని మస్తకంబు శత్రుకాలాగ్ని కల్పంబగుశక్తిచే ఛేదించెదను. నీవు శివాద్వైతవిదులలో నెల్ల నెక్కుడై శివజ్ఞానోపదేష్టవై శివాచారంబునకుఁ బ్రవర్తకుండవు గాఁగలవు. 101

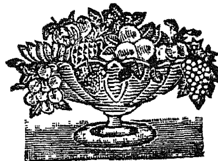
ఆ. ఎవని దేహభస్మ • మింత సోఁకిన సక, లాఘ పుంజమెల్ల • నంతరించి
బ్రహ్మరాక్షసుండు • పడసె సద్గతినట్టి, నిన్ను నెఱుఁగ నొక్క • నిర్మలాత్మ!

క. మఱియు శివయోగివగు నీకటాక్షసంపర్కమాత్రంబునఁ బశువు పశుపతి యగును. లోకోపకారకరణార్థంబిట్లు నీవునన్నడిగితివి-సాధులగు వారల చరిత్రంబిట్టులే. ఇఁకను లోకరక్షణం బొనర్చుచు సుఖంబునొందుమని పడాన నుండు నుడివిన వామదేవముని విని వినమ్రమూర్తియై సాష్టాంగముగాఁ బ్రణమిల్లి గురుపాదారవిందమకరందరసాస్వాదనమిళిందుండై సెలవొంది యథేచ్ఛన్ జనియెనని సూతుండు శౌనకాదులకు వక్కాణించిన నవ్వారలు మురిసి సూతున్ గొనియాడి మహాత్మా! మున్ను నైమిశారణ్యవాసులును షట్కులీనులునగు బ్రహ్మర్షులకు బ్రహ్మచోదితుండై వాయుదేవుం డీశ్వర తత్త్వం బెఱింగించెనని విందుమద్దాని నీవెఱింగి యుందువుగావున మాకిపుడయ్యది బోధింపుమని యర్థింపుడు. 103

క. సమధికతపోవిభూతి, క్షమమంత్రారాధ్యసుత! యజాతవిరోధీ!
విమలమతికలితశైవాగమధర్మరహస్య! గళితకాలుష్యతతీ! 104

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి కైలాసఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

వాయవీయ ఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

వీరభద్రగురురా
జ్ఞీ! విమలజ్ఞానదీప • విలసితహృదయా!
సేవితమహేశపదరా
జీవా! నిరతాన్నదాన • శీలా! జననీ!

వ. అవధరింపు మక్కథకుండు మంగళమధ్యంబుగ జగన్మంగళుండగు పరమేశ్వరు నిట్లు భజనంబొనర్చె 2

తే. సోముఁడును సగణుండును • సూనుఁడును బ్రధానపురుషేశుఁడును జగ • త్సర్గరక్ష
ణాంతహేతువునై శరం • బలరునట్టి, శివుని కేను బ్రణుతులను • జేయువాఁడ. 3

తే. ఇఁక ననన్యాదృశంబయి • యెసఁగు నెవని, శక్తి యైశ్వర్య మెవనిది • సర్వగంబు
స్వామియై విభుఁడై జగం • బేము నెవఁడు, అట్టిశివుని భజింతు నే • నన్వహంబు 4

తే. అయుజుని విశ్వకర్మను • నవ్యయాత్ము, శాశ్వతుని శివు శ్రితలోక • శరణు శర్వు
నమ్మహాదేవు వరదుమ • హాత్మవాత్మఁ, గోరి పూజింతుఁ గోర్కులు • గొనలుసాగ

వ. ఇట్లు వాఙ్మయోపాస్తి యొనరించి శౌనకాది మహామునుల కిట్లనియె.

చ. మును జిరకాలమందుఁ గడు • పూర్వపుఁగల్ప మతీతమైన నం
తన మఱినూత్నకల్పమిది • తారసిలంగఁ బ్రవృత్తమయ్యె నం
దనువుగ సృష్టికార్యమిఁక • నయ్యెడ బోద్ధలుగాఁ దనర్చు స
న్మునివరులందు నెక్కుడుగఁ • బుట్టె వివాదమొకండు బిట్టుగన్. 7

—* మునులు-బ్రహ్మజిజ్ఞాసులై చతుర్ముఖునియొద్దకుఁ బోవుట *—

చ. ఇది పర మిద్ది కాదనుచు • నెంతయు భూరివివాదశీలురై
వదలక తత్త్వవస్తువును • బ్రౌఢి నిరూపణసేయలేక య
ప్పదమున నంద ఱేకమయి • బ్రహ్మపదంబును జేరఁబోవఁగా
మదినిఁ దలంచి మేరుగిరి • మధ్యమశృంగముఁ జేరి యందొగిన్. 8

సీ. సిద్ధచారణయక్ష • సేవితంబగు దాని, ఘనమణీమయగుహల్ • గలుగుదాని
శుకపికశారికా • సుస్వనంబులదాని, కలహంసయూథముల్ • గలుగుదాని
సురససరోవర • స్తోమఁ బెసఁగు దాని, స్వర్ణదీకూలమై • పరఁగుదాని
మత్తభ్రమరదివ్య • మానతరులదాని, తరుణార్కసదృశమై • తనరుదాని

గీ. వేదఘోషపరీతమై • వెలయుదాని, దురితపరుల కగమ్యమై • తోఁచుదాని
సన్మునికదంబకంబుల • జానుమీఱు, దాని బ్రహ్మవనంబును • దఱిసి మునులు. 9

గీ. ఆ వనముమధ్య సుందరం • బై తనర్చు
నొకఁడు పురము గలదు నూరు • యోజనముల
పొడువు పదియోజనమ్ముల • వెడలుపును గ
లిగి పసిఁడిమాడుగుల బారు • లొగి వెలయఁగ. 10

వ. అందు

గీ. స్ఫటికమణిమయమై యాక • సముకు లేలి
హానముగ నొప్పు నొక సము • దారహర్మ్య
రాజమున హేమరాజీవ • రాజదగ్ర
పీఠమునఁ గనకాద్రినా • వెలయువాని 11

క. దివ్యధవళ వసనుఁడై, దివ్యకుసుమదామనిచయ • దీప్తతనుండై
దివ్యానులేపనుండై, దివ్యరుచిప్రచయభూరి • దగ్ధుండగుచున్. 12

గీ. దేవఋషిగణస్తుతులచేఁ • దేజరిల్లు
వానిఁ బ్రభయట్టి చామర • పాణియైన
వాణితో సేవితుండగు • వాని నజునిఁ
గాంచి సాష్టాంగపడి మ్రొక్కి • కరము భక్తి 13

— * మునులు బ్రహ్మను నుతించుట * —

క. మూఁగురు మూర్తుల రూపున, బాఁగుగ సర్గస్థితిలయ ♦ వైఖరులను బలి
రాగిలుచుఁ గూర్చు ప్రధికి వ, చోగురుతన్ బొల్చు దొరకు ♦ జోతలి వేయగున్.

ఆ. ఆ ప్రధానతనున ♦ కా ప్రధానక్షోభ, కున కిరువదిమూఁడ ♦ గు వికృతులను
జెందినను వికార ♦ మొందని యట్టివా, నికిఁ బురాణపురుష ♦ నకివె నుతులు. 15

క. పరమాత్మకు బ్రహ్మకు భా, సురసర్వజగత్పదార్థ ♦ మురుచిరలీలా
కరునకు జగన్మయున కిదె, పరగ నొనర్చెదము భక్తి ♦ వందనశతముల్. 16

క. మించుగ జగంబులను సృ, ష్టించియుఁ బెంచియు హరించి ♦ చేవయొసఁగ రా
ణించుచు నున్నను నిను భా, వించఁగ లేమైతి మకట! ♦ బిట్టుగ మాయన్ 17

సీ. అని నుతించుచు నున్న య ♦ మ్మునులఁ జూచి
వనజసంభవుఁ డనియెఁ దా ♦ పసవతంసు
లార! మీరంద ఱిచటికిఁ ♦ జేరినట్టి
కారణంబేమొ చెపుఁడన్నఁ ♦ గడఁగి వారు. 18

క. కంజోద్భవునకు నెంతో స, మంజసముగ మరల మ్రొక్కి ♦ యతిశయభక్తిన్
సాంజలిబంధంబుగ నిటు, లం జనవునఁ దెలిపి రాత్మ ♦ లన్ గలకుందున్. 19

ఉ. దేవర! యంధకారమున ♦ దెంపనునట్టిది లేకయుండి యే
వేవొ యనేకవాదముల ♦ నిచ్చలు నల్పుచునుందు మజ్ఞతన్
నీవు జగన్నిదానుఁడవు ♦ నేతవు ధాతవు సర్వకారణం
బీవిఁక నీవెఱుంగనిది ♦ యొందును లేదొక యించుకేనియున్. 20

ఉ. ఎవ్వఁడు సర్వభూతముల ♦ కెల్లఁ బురాణుఁడుగాఁ దనర్చు? నిం
కెవ్వఁడు శాశ్వతుండు? పర ♦ మేశ్వరుఁ డెవ్వఁడు? నిత్యశుద్ధుఁడౌ
నెవ్వఁడు? చిత్రకృత్యముగ ♦ నెవ్వనిచే జనియించె నీజగం
బెవ్వనియందు సర్వము ల ♦ యించునొ? మాకెఱుఁగంగఁ జెప్పుమా! 21

క. ఎవనికి వశ్యములగు నీ, వివిధములగు భూతములును ♦ విని రోజకుఁ డిం
కెవఁడగు సర్వమునకు నా, యవికారునిఁ జూచుటెట్టు ♦ లజ! తెల్పగదే! 22

— * బ్రహ్మదేవుఁడు మునులకుఁ బరతత్త్వంబును జెప్పుట * —

క. అనియిట్లడిగినఁ బద్మజుఁ, డనఘుల నమ్మునివరులను ♦ నబ్రముతో న
వ్వును దొలుకు వీక్షణంబుల, గని తడవాత్మమున నోజ ♦ గాంచి 'శివుఁ' డనెన్. 23

గీ. అనియు నానందకలితస•ర్వాంగుఁ డగుచు
దోయిలిఁ జెంది యిటులనెఁ • దోయజజుఁడు
సకలజగదంతరాత్మయౌ • శర్వవిభవ
మరసి చెప్పెద వినుఁడు స•త్యముగ మునులు! 24

గీ. వాక్కులెచ్చోటనుంచి భా•వంబుతోడ, మరలు నెవ్విధి నిర్ణయిం•పంగ దక్క
యెవనియానందమెఱిగిన•యిద్ధమూర్తి, యెందునుండియు భయ మొందఁ•డెవ్వఁడేని

ఉ. ఎవ్వనిచేత నీయఖిల • మీవిధివిష్ణులు రుద్రశక్రులున్
జివ్వనఁ బంచభూతములు • శ్రీయలరారెడు నింద్రియంబులున్
నివ్వటిలంగ నాదిఁ దగె• నేటగు కారణకోటికెల్లఁ దా
నెవ్వఁడు కారణంబయి ర•హించును నో శంభుఁడు మింటిమధ్యలోన్. 26

క. ఎవఁడు గన సుతుని నను మొద, లెవఁడిడె జ్ఞానంబునాకు•హెచ్చుగ నిటులిం
కెవని ప్రసాదంబున నీ, కవినుతమగు బ్రహ్మపదముఁ•గాంచితి నేనున్ 27

క. మ్రానువలె నిశ్చలుండై, మానుగ నెవఁ డొకఁడు గగన•మధ్యవసించున్
బూనిక నీయఖిలంబును, బూని మహాత్మకుఁడెవండు • పూర్ణముగాగన్. 28

చ. ఎవఁడొక బీజముల్ ధర న•నేకవిధంబులఁ బుట్టఁజేయు నిం
కెవఁడు సమస్తలోకముల•నేపునగూర్చెడు బీజరాజిచే
నెవఁ డఖిలప్రజాహృదయ•మింపుగఁ జెంది కనన్ బడండొ తా
నెవఁడొకఁడట్టి రుద్రుఁడు మ•హేశుఁడు లేఁడు ద్వితీయుఁడెందునున్. 29

క. కాలాత్మయుతములై కడు, గ్రాలెడు కారణములను స•కలముల నెవ్వం
డోలిగ ననంతశక్తి, శ్రీలలితుండగుచు నధివ•సించును బేర్మిన్. 30

గీ. కటికిచీఁకటి తగి పవ•ల్గాని రేయి, గాని లేకయసత్తు స•త్తేని లేని
తఱి శివుండొకఁడుండె నా•తండె సవితృ, వంద్యుఁడాతనిచేత నే•ప్రజ్ఞ వెడలె.

క. ఆతనికిఁ గార్యకరణము, లేతఱినిన్ గలుగనేర • వీడగునట్టిం
డాతనికి మిన్నయును లేఁ, డాతనినిజశక్తి నిత్య•యై జ్ఞానదయా. 32

క. క్షరమగు ప్రధాన మమృతా, క్షరమగు పరమాత్మహరుఁడు•శంకరుఁడొకఁడే
క్షరరూప జీవుఁడగు నిది, యరసి యెఱుంగఁదగు దేవు•నాత్మజ్యోతిన్. 33

క. వెలుఁగఁడు భానుం డచ్చోటఁ, వెలుఁగఁడు చందురుఁ డుభయములు•విద్యుల్లతలున్
వెలుఁగవు హవ్యవహుండును, వెలుఁగడు తత్తేజమునను• వెలుఁగు నఖిలమున్

క. ఒక్కఁడే దేవుఁడు శంకరుఁ, డకలంకాత్ముఁడు మహేశుఁ ♦ డాతఁడె సేవ్యుం
డిఁక నాపరమునకన్న న, ధికమగు పద మొండులేదు ♦ తెలియుం డిరల్. ౩౬

క. ఆతని ధ్యానమువలనను, నాతని యోజనమువలన ♦ నాతనితత్త్వం
బూతగ దెలియుటవలనను, నాతనిమాయ యది దొలఁగు ♦ నవని నరునకున్

ఉ. అందరికన్న మీఁదఁదగు ♦ నావసథంబున నుండువాఁడు బి
ట్టందరియందు నుండెడు మ♦హాత్ముకుఁ డెల్ల నెఱింగినట్టివాఁ
డందిక షడ్విధాధ్వమయ♦మైన జగంబునకెల్ల వల్లభుం
డండతెఱుంగుఁడీరు పర♦మాత్ముని సిట్లు మహామునీశ్వరుల! 37

గీ. ఉత్తరోత్తరభూతాళి♦కుత్తరుఁడు ని, రుత్తరుండును నానంద ♦ రుచిరభూమి
ప్రభుఁ డరయ ననవచ్ఛిన్న♦వైభవుండు, నైజశక్త్యమృతాస్వాద♦నరసికుండు

గీ. అవిరతానందభూరిర♦సైకమాక, రండసందోహభోగమి♦ళిందమూర్తి
అఖిలజగదండపిండక్రి♦యాచతురుఁడు, అరయ స్వేచ్ఛానియుక్తచ♦రాచరుండు

క. ఈతఁడె యాది జగంబుల, కీతఁ డనంతుండు పరముఁ ♦ డీతఁడె నాథుం
డీతఁడె స్వతంత్రుఁడెంతయు, నీతఁడె పరిపూర్ణమూర్తి ♦ యెఱుఁగుఁడీ మునుల్!

గీ. ఇఁకను నెక్కుడుభక్తిచే♦నీశ్వరుండి, తండు పొడసూపుఁగాని వే♦ఱొండువిధము
తోడ నెప్పుడుఁ గనరాఁడు♦దొడ్డతపసు, లేని దానంబులేని య♦వ్వాని కొఱకె.

గీ. శివునిరూపంబు త్రివిధమై♦చెలఁగు స్థూల, సూక్ష్మపరభేదములతోడ♦స్థూలమస్మ
దాదిదృశ్యంబు సూక్ష్మమా♦యలఘుయోగి. దృశ్యము పరంబు నిత్యమై♦తేజరిల్లు

వ. ఆ పరరూపంబు జ్ఞానరూపం బానందమయం బిఁక పరమేశ్వరనిష్ఠులును దద్వ్రతపరాయణులునగు నప్పరమేశ్వరులచే నద్ది చూడంబడు నట్టివారు ముక్తులని యెఱుంగుఁడు.

గీ. భక్తిపొడమును శివుని దీ♦వ్యప్రసాద, మున నది జనించు శివుని ప్ర♦భూతభక్తి
బీజ మంకురమున నట్లు ♦ బీజమునను, నంకురంబు జనించెడు ♦ నవనియందు.

వ. సర్వంబులగు నర్థసిద్ధులు ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే సకలసాధనంబులు శివప్రసాదంబుచేత సాధింపఁజెల్లు ప్రసాద సాధనంబె పరమధర్మంబని వేదంబునఁ జూపఁబడినది. 45

గీ. అధికధర్మపరుండైన♦నఘము పొలియు, గళితమలునకు విజ్ఞాన♦కలితభక్తి
సాంబశివునందుఁ బొడము దృ♦ఢంబుదాన, జగతిభావసమేశ ప్ర♦సాదమమరు.

ఆ. ఆ ప్రసాదమనను • నఖిలకర్మత్యాగ, మొనరునది స్వరూప • మనసుగాదు
ఫలముగూర్చియుగను • ఫలపరిత్యాగము నను మహేశధర్మ • మనువు పడును.

వ. అదియు గుర్వపేక్షంబనియు దదనపేక్షంబనియు రెండు తెఱంగుల నొప్పు నం
దనపేక్షంబుకన్న సాపేక్షంబు శతగుణాధికంబు. ఇంక శివధర్మాన్వయంబున
శివజ్ఞానసమన్వయంబును నద్దాన సంసారదోషదర్శనంబును దాన విషయవైరా
గ్యంబును, వైరాగ్యంబున భావశోధనంబును– భావశుద్ధునకుఁ గర్మయందుఁ
గాక ధ్యానమందు నిష్ఠయును జ్ఞానధ్యానయుక్తుఁడగు పురుషునకు యోగలబ్ధి
యును, యోగంబున నుత్తమ భక్తియును ననంతరంబునఁ బ్రసాదంబును,
ప్రసాదంబున మోక్షంబును బ్రాప్తించు. ముక్తుఁడగువాఁడు శివసముండగు
ననుగ్రహ ప్రకారక్రమంబిట్లు మీకుఁ జెప్పఁబడియె. 48

తే. ఎట్టి యోగ్యతగలిగిన • నట్టనుగ్ర
హముగలుగు బూరుషునకు గ • ర్భమునయున్న
వాఁడు ముక్తుఁడగు మఱొక్క • వాఁడుపుట్టుఁ
జెందినంతనె మోక్షంబుఁ • జెందు మునులు! 49

క. బాలుఁడు తరుణుఁడు ముదుకఁడు, కాలునినరకమున నున్న • ఖలుఁడును దిర్య
గ్జాలములోఁ బ్రాణియునున్, మేలుగ ముక్తిఁగొను శివుని • మేలిమికరుణన్

క. స్వపదక్షయమున జనుఁడిఁక, నపరపదంబొంది మోక్ష • మందు నొకఁడు క్షీ
ణపదుఁడయి మఱొకజన్మము, విపులమతుల! జెందిమోక్ష • విభవమునొందున్

తే. ఊర్ధ్వలోకంబులొంది యం • దుండియుండి
యొకఁడు మోక్షంబుఁదడవుగ • నొందఁగలఁడు
యిట్లనేక ప్రకారంబు • లెసఁగ దేహు
లల్లమోక్షంబుఁజెందెద • రరయుఁడీరు. 52

వ. జ్ఞానభావానురూపంబగు శివప్రసాదంబుననె మోక్షంబు లభించు వేఱొక్క
మార్గంబు లేదు. 53

ఉ. కావున మీరలెల్లరును • గారుణికాగ్రణియైన యమ్మహా
దేవుని సుప్రసాదమును • దేఁకువనొందగఁ గోరి వాఙ్మనః
శ్రీవెలయంగ బుత్రకులు • చేడెలుఁగూడి శివున్ మహేశ్వరున్
భావనజేయుఁ డెల్లపుడు • భక్తినొనర్పుఁడు కొల్వుఁడీ రహిన్. 54

గీ. దీర్ఘసత్రమొకఁడు దివ్యవర్ష సహస్ర, కముగఁ జూడ్పఁడుదుఁగడకు నాఁడు
సెలవుతో మరుత్తుఁ జేరరాఁగలఁ డతం, డానతిచ్చె శేషుఁడవా తెఱంగు. 55

క. అటుమీఁద వారణాసీ, పుటభేదనమునకుఁ బ్రీతి బొం దాశ్రితలం
పటుఁడగు విశ్వేశుం డచ్చోట నీశ్వరితోడనుండు శుభకరుఁడగుచున్. 56

గీ. అందు నక్కజమును గాంచి మనల నాఁడు
సన్నిధికిఁ జేరరందు మోక్షంబు చంద
మంతయును జెప్పెదను నొక్కఁడైన జన్మ
మందె మోక్షంబు దొరకు మీయంజలి యెడ. 57

—* నేమిపతనంబున వనంబు నైమిశారణ్యసంజ్ఞఁ దాల్చుట *—

వ. మనోమయచక్రంబొకండు నిర్మించి యిదియె విడుచున్నా నద్దాని నేమి యెచ్చట వ్రాలునో యద్ది పావనంబగు తపోయోగ్యప్రదేశంబని యెఱింగి యందు వసించి సత్రంబు సల్పుఁడని యట్లు చక్రంబునిర్మించి విడిచినసంత మునులెల్లఁ బితామహునికి మ్రొక్కి సెలవొంది చక్రంబు వెంటనడచి రయ్యది యొకవిమల స్వాదుపానీయశోభితంబగు నొకదివ్యవనంబున నొక్కశిలాతలంబున నేమి వ్రాలి యొరగిన నలువసెలవుచొప్పున మునులందు వసించిరయ్యది నైమిశవనంబని పేరొందె. 58

క. పదునెనిమిది ద్వీపంబులు, పదవిగ నేలిన పురూరవస్సామ్రాట్టా
పదమున యూర్వశిలీలా, స్పదుఁడయ్యెను దైవయత్నపరతంత్రుండై. 59

ఉ. ఎచ్చట మున్ను విశ్వసృజు లింపుగ సత్రముఁగూర్చిరో మఱిం
కెచ్చట వేదవేత్తలు జయింతురొ వేదబహిష్కృతావళిన్
హెచ్చుగ వేదవిజ్ఞులు లెచ్చట వేదవిధుల్ పొనర్తురో
యచ్చటఁజేరి మౌనివరు లాఁదటఁగూర్చిరి సత్రయాగముల్ 60

గీ. స్ఫటికమయపర్వతాశ్మప్రసరదమృతని, ర్ఘాంబురమ్యాం బతిరసఫలాగమంబు
వ్యాలసత్వంబు లుండని మేలివనము, మునులతపసుల కుచితమై తనరెమిగుల.

గీ. అట్టిసుస్థలమందు దివ్యబుధు లంద, ఱొలసి సత్రంబు నారంభ మొనరఁజేసి
సంతతంబు శివార్చన సలుపుచును స,మాప్తిచేసిరి దక్షిణల్ చాలనొసఁగి. 62

—* బ్రహ్మాజ్ఞచే మునులయొద్దకు వాయుదేవుఁడు వచ్చుట *—

గీ. అంత బ్రహ్మాజ్ఞనొంది మహాబలుండు, వారిఁజేరుటయును నంత వారుమురిసి
యెదిరికొని వందనము చేసి హేమమయవు, విష్టరంబునొసంగిబల్ వేడ్కమిగుల

క. ప్రాణాదులచే నిఖిల, ప్రాణుల సర్వాంగములను • భాస్వద్గతులన్
బూనఁగఁ బ్రేరణచేసెడు, వాని శరీరములఁ దాల్చు • వాని మహాత్మున్. 64

క. చదలున బుట్టినవానిన్, బొదలఁగ శబ్దంబు స్పర్శ • మును గలవానిన్
వదలక తనయం దగ్గిని, నొదవించెడువాని నెందు • నుండెడువానిన్, 65

గీ. బ్రహ్మదేవుని శిష్యుఁడై • పరఁగినట్టి, వాని నణిమాదిశిద్ధుల • చే నితాంత
మలరువాని నటకువచ్చి • నట్టివానిఁ, బూజచేసిరి ప్రియమంది • మునితిలకులు.

—* ముని వాయుదేవ సంభాషణము *—

వ. అంత గంధవహుండు మునులన్ గలియన్ గని పరితోషంబున నిట్లనియె.

చ. కుశలమె మీకు నందఱకు • గొప్పదనర్చిన నిమ్మఖంబునన్
బిశితభుగగ్రిణుల్ బొదవి • విఘ్నములన్ బొనరింపకుండిరే
వశులయి దేవతాపితృల • వాసిగ నర్హ్యగతిన్ భజించి కీ
ర్తృశమగు చెట్టలేకయె వి•ధిన్ బొనరించినవారె సత్రమున్. 68

వ. మఱియు సత్రానంతరం బిపుడు మీ రేమిసేయఁ గడంగియుంటిరి చెప్పుఁడన్న
వాయుభట్టారకునకు మునులు సంతసంబుతో నిట్లనిరి. 69

శా. మాకెల్లన్ గుశలంబు సేకుఱెఁ గదున్ • మాన్యత్వమున్ మాతప
శ్శ్రీకిన్ జెందె మహాత్మ! నీవిటకు మా • శ్రేయార్థివై వచ్చుటన్
లోకేశుండగు పద్మసంభవుని మున్ • రోజించి పూజించ సు
శ్లోకుం డాతఁడు మమ్ము మెచ్చి యనియెన్ • శుభ్రాంతరంగంబునన్. 70

గీ. దీర్ఘసత్రంబుఁ దొడరి య • ద్దేవదేవు, పరమకారణు రుద్రుని • భక్తిఁ గొలువ
నామఖానంతరమున మ • హాబలుండు, మిమ్ముఁ జేరి విజ్ఞానంబు • మీకొసంగు.

క. అనిచెప్పిన మేమందఱ,మును దోయజసంభవునకు • మ్రొక్కి వెడలి యీ
ఘనసైమిశవనమున సవ,మును బొనరించితిమి యబ్ద • ముల నొకవేయిన్. 72

గీ. అజునినుడి తీరు మీ రిట • కరుగుదెంచి, తిరి మఱొండిఁక లేదెద్ది • తృప్తిమాకు
మీవలనఁ జెందువారమ • మేయతేజ!, జ్ఞానబోధంబనిన జగ • త్ప్రాణుఁడలరి.

వ. మీకెద్ది ప్రష్టవ్యంబెద్ది సందిగ్ధంబది యడుగుఁడన్న మునులు వాయుదేవున
కిట్లనిరి. 74

గీ. ఈశ్వరజ్ఞాన మెట్టుల • నెఱుకఁ జెంది
తరయ నవ్యక్తజన్ముఁడౌ • యబ్జభవున
కెట్లు శిష్యుఁడ వైతివి • యెఱుఁగఁ జెప్పు
మయ్య! మార్కండఋషి మహా • త్మా! ముదమున. 75

గీ. అని యడుగ వారలకు వాయు • వనియె శ్వేత
లోహితంబగు కల్పంబు • లోన మున్ను
నాచతుర్వదనుండు స • ర్గాభిలాషఁ
జేసి తపియించె నెంతయు • వాసిమీఱ. 76

క. ఘనమగు నాతపమున విధి, కనువుగ శంకరుఁడు శ్వేతుఁ • డను మునియై ద
ర్శనము నొసఁగి గాయత్రీ, మనువును విజ్ఞానధనస • మస్తము నొసఁగెఁ. 77

గీ. దాన విజ్ఞానమొంది ప • ద్మజుఁడు సర్వ, భూతములను జరాచరం • బుల రచించె
దేవదేవునివలన నెం • తేనిబడసి, నట్టిజ్ఞానామృతము నాకు • నర్థి నొసఁగె. 78

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఎట్టిజ్ఞానంబు నొసఁగె ద్రు • హిణుఁడు నీకుఁ
దథ్యమగునది యెఱిఁగింపు • తజ్జ్ఞతిలక!
యెందు నిష్ఠనుబూనరించి • యీజగమునఁ
బురుషుఁడు సుఖంబుఁజెందును • బుణ్యమూర్తి!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

—• వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ బశుపాశపతి స్వరూపంబుఁ జెప్పుట •—

క. పశుపాశపతిజ్ఞానము, విశదంబుగఁ బడసినాఁడ • విధివలన మునుల్!
విశయంబుదీఱ నాయెడ, పశులైకడు నిష్ఠసేయు • భావుక మమరున్ 80

గీ. అవని నజ్ఞానజన్యమై • నట్టిదుఃఖ, మెల్ల జ్ఞానోదయంబున • నింకిపోవు
నరయ వస్తుపరిచ్ఛేద • మగును జ్ఞాన, మట్టివస్తువు త్రివిధమై • యలరుమునులు!

గీ. అజడముజడంబువానిని • యంతయనియు, పశువుపాశము పతియని • పరగుమూఁడు
నక్షరంబు క్షరంబు క్ష • రాక్షరపర, మనియు నవె చెప్పఁబడియె వి • జ్ఞాలిచేత

క. అరయఁడు పశు వక్షరమగు, క్షరమగు పాశంబు తాప • సతిలకులు క్షరా
క్షరపరమగు పతియన నమ్మరుత్తు కిట్లనిరి మరల • మౌనిశ్రేష్ఠుల్. 83

క. ఎద్ది క్షర? మక్షరం బిక నెద్ది? యీ ద్వ
యికిఁ బరమ మెద్ది? యన నతఁ డిట్లనియె
ప్రకృతి క్షరము పురుషుఁ డక్షరంబు వానిఁ
బ్రేరణము సేయు బరముఁడు విశ్వవిభుఁడు. ౮౪

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. ఏది ప్రకృతి యది పురుషుం డెవఁడు వీని, కరయ నెద్దాన సంబంధ మమరు నెవఁడు
ప్రేరకుండగు నీశుండు ప్రియముతోడఁ, దెలియఁ జెప్పుమనఁగ ననిలుఁడు నుడివె.

క. మాయయె ప్రకృతి వినుం డ,మ్మాయావృతుఁడా పురుషుఁడు మలకర్మలచేఁ
జేయంబడు సంబంధం, బాయీశుఁడు ప్రేరకుండు నగు శివుఁడు మునుల్! ౮౬

వ. అనిన మునులిట్లనిరి.

గీ. మాయయనునది యెద్ది యమ్మాయచేత, నెట్టిరూపంబుతోడ నతఁ జుట్టఁబడియె
పురుషుఁడా మల మెట్టిది వరగె నిట్లు, శివుఁ డెవఁడు చెప్పుమా! మాకు సేవ్యమూర్తి!

వ. నావుడు వాయుదేవుండిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునులకు మాయాస్వరూపంబుఁ జెప్పుట * —

గీ. మాయయన శివశక్తియ మ్మాయచేతఁ, జుట్టఁబడియెఁ జిద్రూపుఁడు సొంతమైన
మలమె యాచ్ఛాదకంబయ్యె మతివిశుద్ధుఁ, డా శివత్వాస్పదుండరయంగఁ దగును

వ. అనిన మునులిట్లడిగిరి.

క. వ్యాపియగువాని నెట్లు మాయ యది యావ
రించు నెక్కారణమున నావృతి పురుషున
కేటికింతకు నయ్యెది యెట్లు పాయుఁ
గడగి చెప్పుము మాకు నిక్కముగ దేవ! ౮౯

వ. వాయుదేవుం డిట్లనియె

క. వ్యాపియైనను గలుగు నావరణ మిఁకను
నెందునఁ గలాదివ్యాపియై యెసఁగుచుండు
హేతువగు కర్మభోగార్థ మిఁక మలక్ష
యంబు ననునది దొలఁగు ధృవంబుగాను ౯౦

వ. మును లిట్లనిరి.

సీ. ఏదియుఁగలాది? యక్కర్మ మేది? యేది
మొదలుగాఁగల? దెయ్యది తుదఁ దనర్చు
నట్టి దీక్ష దీని ఫలమేది? యాశ్రయ మేది?
యెందు కీభోగ మాభోక్త యెవఁడొ చెప్పుము! 91

వ. మఱియును మందుమాంబునకు హేతు వేది? క్షీణమలుండగు పురుషుం డెట్టు లుండు నెఱుంగఁ జెప్పు మన్న బవమానుం డిట్లనియె. 92

—* వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాదిపంచకంబు నెఱింగించుట *—

గీ. కలయు విద్యయు రాగంబు కాలమును ని
యతియు నను నైదు నవ్వి కళాదు లనుచు
ఖ్యాతిఁ జెందెఁ బురుషుఁడు భోక్త యన నెగడెఁ
గర్మమనఁ బుణ్యపాపాత్మకం బరయుఁడు. 93

గీ. అది యనాది నిజమలభోగాంతమై త
నర్చు సుఖదుఃఖఫలక మజ్ఞాన వేష్టి
నాత్మసంశ్రయ మిఁక భోగమగును గర్మ
నాశమునకయి తెలియుండు జ్ఞానధనులు! 94

వ. భోగ్య మవ్యక్తంబు బాహ్యాంతఃకరణద్వారంబగు శరీరంబే భోగసాధనంబు. భవాతిశయలభ్యంబగు ప్రసాదంబుచే నులక్షయంబగు. క్షీణమలుండగు పురుషుండు శివసముండనిన మును లిట్లనిరి. 95

ఆ. అక్కలాదులైన నైదుతత్త్వముల ప్ర, త్యేక మొప్పకర్మ మెద్దియాత్మ
పురుషుఁడనుచు నిఁకను భోక్తయనుచును నెద్దాన నేర్పడును సదాచరిష్ణు! 96

వ. అవ్యక్తంబే స్వరూపంబుగనుండు. ఎట్టియాకారంబుచేఁ గర్మఫల మనుభవింపం గలండు, మఱి యిఁక శరీరంబనిన నెట్టిది యనినఁ బ్రభంజనుం డిట్లనియె,

—* వాయుదేవుఁడు మునులకుఁ గలాపంచకస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. దృక్క్రియావ్యంజకములు వివృద్ధియుఁ గలయును
రాగము ప్రవర్తకమయి వరగెడుఁ గాల
మగు నవచ్ఛేదకంబు నియతి నియామి
క యగు నరయుఁడు మానిపరికాండులార! 98

వ. ఇట్టి కారణంబగు నవ్యక్తంబు త్రిగుణజనకం బిద్దానినే తత్త్వశాస్త్రవేత్తలు ప్రధానంబనియుఁ బ్రకృతియనియుఁ జెప్పుదురు. మఱియు నీయది యనభివ్యక్తరూపం బైనను గాలవశంబున నభివ్యక్తంబగు నిట్టి సత్త్వరజస్తమోగుణములఁ ద్రివిధమై సుఖదుఃఖమోహాత్మకంబు లగు ఫలంబుల ననుభవించును. 99

—* సాంఖ్యమతంబున నవ్యక్తప్రకృతిస్వరూపంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. సత్త్వము రజంబుఁ దమముఁ దనరఁ ద్రిగుణాత్మ
యనఁగ బ్రకృతిసంభవంబు లలరు నదియుఁ
బ్రకృతియందున సూక్ష్మరూపమున నుండుఁ
దిలలయందెట్లు తైలంబు వెలసియుండు.

గీ. సుకము సుఖహేతు వలను సాత్త్వికముగాఁగఁ
జెప్పఁబడుఁ దద్విరుద్ధంబు చెప్పఁబడును
దామసంబుగ మోహాంబు స్తంభమును వ
చింపఁబడు రాజసంబుగ శిష్టమునులు! 101

వ. సాత్త్వికి యూర్ధ్వగతియును దామసి యధోగతియుఁగను రాజసి మధ్యమగతిగను జెప్పఁబడుచున్నవి. 102

గీ. వినుఁడు శబ్దాదులై దును బృథ్వి మొదలు
గాఁగఁదగు నైదుభూతముల్ గరిమమొఱయు
జ్ఞానకర్మేంద్రియములు మనంబు బుద్ధ్య
హంకృతులును బ్రధాన మవ్యక్తమగును. 103

వ. మఱియు నది కారణదశాపన్నంబై యవ్యక్తంబనియును గార్యదశాపన్నంబై ఘటాదివలె శరీరాది యగును. 104

గీ. ఘటమునున్న గుకార్యంబు గడఁగిమృత్తు, మున్ను గాఁగలయవ్వాని కన్న భిన్న మెపుడుగానట్లువ్యక్తమా సీశరీర, మల్లయవ్యక్తమునకు నన్యంబుగాదు. 105

వ. అందువలన నవ్యక్తమునే ముఖ్యకారణంబుగఁ దెలియుఁడు. ఇట్టి నాయవ్యక్తమే యాధారంబుగాఁగల శరీరంబు భోగసాధనం బనిన మునులు బుద్ధీంద్రియ శరీరంబులకన్న భిన్నమైన యాత్మ యెద్ది? అయ్యది యట్టులుంటకు హేతువెద్ది యనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 106

—* వాయుదేవుఁడు మునుల కాత్మస్వరూపంబును జెప్పుట *—

గీ. వినుఁడు బుద్ధీంద్రియశరీర • భిన్నమయి వి
భువునయి ధ్రువంబగుచు నాత్మ • పొలుచు నొకఁడు
అందు హేతువు దుర్విభా • వ్యముగఁ దెలియఁ
డఖిలవేదములే గొండాడు • నాత్మఁగుఱిచి. 107

గీ. సర్వమాత్మనుగొలుచు నా • సర్వమందు, శాశ్వతంబయి వ్యాపించి • చక్కనుండు
నాత్మమటులైన నెవ్వరి • కైన నెందు, వ్యక్తమయిచూడఁబడదు తా • పసతిలకులు! 108

క. కాదిది స్త్రీయుం బురుషుఁడు, గాదు నపుంసకము గాదు • శరమూర్ధ్వమునన్
లేదిఁక నెక్కడు క్రిందన్, లే దడ్డంబయినచోట • లేదు మునీంద్రుల్! 109

గీ. ఆరయ శరీరముల నశ • రీరమగుచుఁ, జలములందును నెల్లెడ • స్థాణువగుచు
నరుఁగకున్నట్టియాత్మను • జూచు నెపుడు, ధీరుఁడై నరుఁడు జ్ఞాన • దీప్తిచేత. 110

క. పలుమాటలేల? వినుడీ!, యలపురుషుఁడు దేహభిన్నుఁ • డని తెలియుం డ
ట్టులగాక దేహమేయని, తెలిసినవాఁ డెపుడు నిజము • తెలియనివాఁడౌ. 111

గీ. ఆపదలకెల్ల బీజమై • యమరు స్వీయ, కర్మమునఁగూడి నరుఁడు దుః • ఖంబుసుఖము
ననుభవించునుమూఢుఁడై • యరయుఁడీరు, మానులార! మహాతమో • భానులార! 112

క. నీటఁ దడుపంబడిన భువి, నీటుగ మొలకెత్తఁజేయుఁ • నేర్చునో యిటులన్
గాటమగు నజ్ఞతావర, పాటిన్ గర్మంబు దేహ • వర్గముఁ గూర్చున్. 113

గీ. మిగుల సుఖమిడాయ నట్టియుఁ • దెగులు కెప్ప
డాటపట్టయినట్టియు • నంతకునికిఁ
జేర్చునట్టియు మునుఁగడ • చినవి గడవఁ
దగు తనువు లాత్మ కమరు సం • తతము వినుఁడు! 114

వ. శరీరంబులు జీర్ణంబులగుచుండ రానురా నీయాత్మ కెచ్చటను వసతియు లభింపదు. 115

గీ. ఆత్మమిది పెక్కుతనువుల • నావరింపఁ, బడుచు విడువబడుచునుండుఁ • బరఁగ నెపుడు
చంద్రమండల మెట్లాక • సంబునందుఁ, దరళధారాధరావళిఁ • దగిలియుండు.

గీ. వీనికై యొకదుండఁడుఁ • వీఁడొకనికి, నై వసింపఁడు బందుగు • లాత్మసుతులు
బాటయందుగలియుదురు • పథికులట్లు, వృథగ మోహంబుఁగాంతురు • విత్తములను

గీ. కదళియం దెట్లు కల్లులు ♦ గలిసి మెలఁగి
యంత నొకపరి యెడఁబాయు ♦ నట్లె యవని
భూతములుగూడు నెడఁబాయుఁ ♦ బొందుమాలి
యెఱుఁగుఁ డిట్టులు బ్రహ్మము ♦ నింద్రులార! 118

గీ. అతఁడు నూచు శరీరంబు ♦ ననిరతంబు, నాతనిన్ జూడదు శరీర ♦ మాత్రకా శరీరమును బరికించు న ♦ దారుఁ డీశు, డాయురుపురీశుఁ గనఁ జాల ♦ రరయుఁడీరు. 119

గీ. బ్రహ్మదేవుఁడు మొదలు స్థా ♦ వరమువఱకు
బశువులుగఁ గీర్తితంబులై ♦ పరఁగుచుండు
రిట్టి పశువులకెల్లను ♦ నిది నిదర్శ
నంబుగాఁ జెప్పఁబడియె ని ♦ క్కం బరయుఁడు. 120

గీ. అజ్ఞుఁడై సుఖదుఃఖంబు ♦ లందఁ దాఁ బ్ర, వేశ నిర్గమములయెడ ♦ విభుఁడు గాక యుండు నీ దేహి విభుచోది ♦ తుండయి త్రిదివమ్మునన్ గాని చెందు శ్వ ♦ భ్రమ్ము గాని.

గీ. అనిన మునులిట్టు లనిరి మ ♦ హానుభావ!, యెవ్వఁడా పశు పాశ ♦ మెద్ది వీని కిన్ విలక్షణుఁ డెవ్వఁడొ ♦ గిన విభుండు, మాకెఱుఁగఁ జెప్పుమిపుడు సు ♦ శ్లోకతిలక!

వ. అనిన వాయుదేవుం డిట్లనియె.

— * వాయుదేవుఁడు మునుల కీశ్వరవిషయంబును జెప్పుట * —

గీ. అపరిమిత రమణీయగు ♦ ణాశ్రయుండు, పశువులకుఁ బాశముల వేఱు ♦ పరఁగువాఁడు విశ్వనిర్మాతయై కడు ♦ వెలయువాఁడు, కలఁడు పతి యొక్కరుఁడు బ్రహ్మ ♦ కల్పులార!

గీ. అతఁడు లేకున్న సర్గమె ♦ ట్లమరుఁగనుడు, అజ్ఞుఁడగు పశువున జడం ♦ బైన తనరు పాశరూపప్రకృతిచేతఁ ♦ బరఁగునొక్కొ, బుద్ధిమత్కారణము లేక ♦ భూతసృష్టి.

వ. జగంబు కర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబు నగుటం దత్కర్తృత్వంబు పశుపాశంబులకు సంభవింప దీశునిఁ పశుపాశపతులయొక్క సత్యంబైన యంతరం బెఱింగినవాఁడు బ్రహ్మవేత్తయై ముక్తుండగును.

గీ. తిలలయందున నూనె ద ♦ ధిని ఘృతంబు
నదిని నీళుల నరణి న ♦ నలము పోల్కి
జగమున నెసంగు నొక్కఁ డీ ♦ శ్వరుఁడు విభుఁడు
చూతు రవ్వానిఁ దపమున ♦ నూనృతమున. 126

గీ. జాంబవంతుండు నొక్కండె ... వార్త్ర శక్తిబృంహణము ... సీవసము లెల్ల
సృష్టిఁజేసి ప్రభుత్వంబు ... చెప్ప నతఁడు రుద్రుఁడు గాక లేఁడి ... వెంటను.

గీ. విశ్వతత్త్వముఁ డితఁడు విశ్వ ... ము, ఘనుఁడు విశ్వాత్మకుఁడు పోష్యుండు విశ్వ
తోంఘ్రిశిరఃకరముఖుఁడు విశ్వత్ర్యంబకుండు, పుట్టించి సెల్లసురలను బోధము జేసె

గీ. అరసి విశ్వాధిపుండు మహర్షి యైన బ్రహ్మఁ డాది ... గర్భుని జనింపఁ
జేసె నాతని కన్నను శ్రేష్ఠుఁ డగుచు, సీసురుఁడు లేఁడు తన్మయంబీ యఖిలము.

క. బ్రహ్మానవశ విశ్వలుండై, యానుగ నొక్కరుఁడు గడఁగి చదలునసుండున్
బూనిక జగములనలుపఁగఁ, బూనిన మాత్రమునఁ బాసము భువనము లెల్లన్.

సీ. ఎల్లెడ నొప్పు నెమ్మొగము లెల్లెడనొప్పు శిరస్సులింకఁదా
మెల్లెడనొప్పుఁ గంధరలు నెల్లెడనొప్పు కరాంఘ్రు లట్టులే
యెల్లెడనొప్పు వీనులును నెల్లెడనొప్పెడు వీక్షణంబులున్
గొల్లగనొప్పి సర్వజన గోశములందు శివుండు వెల్గెడున్. 183

గీ. కనుఁజేవన్నఁ గాంచు లోకముల నెల్ల, వీనులును లేక యున్నఁ దా వినును ఖిలము
సర్వమును నారయునతండు సర్వనుతని, నారయంగ లేదు వినుఁడికఁ ధీరులార!

గీ. సూక్ష్మమునకన్న మిక్కిలి సూక్ష్మమగుచు, సలిలమధ్యంబునందు విశ్వంబుసృష్టి
చేసియవ్విశ్వమునుజుట్టి చెలఁగుశివుని, బహువిధాకారు నెఱిఁగి తాపంబువిడుఁడు

గీ. ఈతఁడే పరదైవతం బీతఁడే మ, హేశ్వరుఁడు విశ్వకర్మ యిట్లితని నొకని
జన్మభీతులఁబాతుగాఁ జక్కఁ దెలిసి, రుద్రుదక్షిణముఖముఁ జేరుదురు నిష్ఠ. 184

గీ. ఈశ్వరులలోన నెవఁడు మహేశ్వరుండు
దైవతములందును బరమ దైవమెవఁడు
పతులలోపల నెవ్వండు పరమపతియు
భువనవిభుని నెఱుంగుఁడా భూతనాథు. 185

క. కొందఱు స్వభావమనియున్, గొందఱు కాలంబనుచును గొణుగుదురదియు
ప్పొందెడు శివుమహిమయెయ్యా, చందము భ్రమ మొందఁజేయు సర్వజనములన్.

గీ. కారణంబులకెల్లను గారణమయి
సర్వభూతాంతరాత్మయై సాక్షియై ప
శియునునై యాత్మయందుండు శివ్యు నెవ్వ
రెఱుఁగఁ జాలుదురో వారికే సుఖంబు. 187

ఎవ్వరు చెప్పరైరి బోధింప • నీయర్థంబు
పుట్టువొనఁ బొందుదురొ మనుజులు ధరిత్రి
నవుడు శివుని నెఱుంగక • యనుదినాంబి
దుఃఖమును బాయఁగాఁ జాలరు గనగ మునుల. 138

బ్రహ్మముఖమున నావేళఁ • బడయఁ బడిన
పావనాశనమైన యీ•పరమగుహ్య
మిట్లు మీ కెఱిఁగించితి • నిపుడు మీరు
శమము లేనట్టి వాని కొ•సంగఁ దగదు. 139

వ. అనినంత మునులిట్లనిరి.

— * మునులు వాయుదేవునిఁ గాలస్వరూపంబుఁ జెప్పుమనియడుగుట * —

క. కాలమునఁ బొడము సకలము, కాలమున విపత్తిఁ జెందు • గంధవహా! య
క్కాలంబు నపేక్షింపని, దేలాటిది సుంతయైన • నెసఁగదుగాదే. 140

వ. మఱియును.

క. కాలాంతర్గతమై జగ, మోలిగ సర్గంబు లయము • నొందుచు మిగులన్
మేలగు చక్రంబట్టులఁ, గాలఁగఁ బరివర్తనంబు • సల్పుచునుండున్. 141

తే. ద్రుహిణుఁడును గేశవుండు రు•ద్రుండు లాఁతి
నిర్జరులు కాలకృతమగు • నియతిఁ జెంది
దాఁటఁగా వలఁతులుగారు • తథ్యమిద్ది
కాలమే సర్వమున కధి•కారియేమొ? 142

గీ. అట్టి యీ కాలమెట్టిది • యెట్టివాని, కిద్ది వశవర్తిగా నుండు • నెవఁడు దీని
వశుఁడుగాకుండుఁ జెప్పుము • వాయుదేవ!, సర్వమును దెలిసినయట్టి • జాణవనుఁడు.

వ. వాయుదేవుం డిట్లనియెఁ గలకాష్ఠానిమేషాదికలాఘటితంబగు కాలంబనునది యుత్కృష్టంబగు మహేశ్వర తేజంబు.

గీ. వినుఁడు సర్వచరాచర • విశ్వమున క,లంఘ్యమైనట్టిదియును బ•లమయినట్టి
దియు శివాజ్ఞాస్వరూపమై • తేజరిల్లు, నద్ది విశ్వనియామకం•బై తనర్చు. 145

క. అక్కాతనఁ గాలవశముగఁ, జక్కఁగ జగమది జగతికి • స్వాధీనముగా
దక్కాలము శివవశమగు, నక్కాలవశత్వమొందఁ • డాశివుఁ డెపుడున్. 146

గీ. అడ్డులేక యెసఁగు శౌర్యంబైన తేజ, మెలమిఁ గాలంబునన్ నెలకొలువఁబడియె
నట్టి కాలంబు నెవఁడు ప్రజ్ఞాతిశయము, చేత మీఱఁగఁజాలఁడు క్షితితలమున

క. ఏకచ్ఛత్రంబుగ నీ,లోకంబును నెల్ల నేలు లోకోత్తరుఁడున్
వీఁకన్ దాఁటఁగజాలం, డీకాలముఁ గడలి దాఁటు నెట్టుల వేలన్ 149

గీ. ఎవ్వరింద్రియముల నిగ్రహించి సకల, మీజగంబును గడిమి జయించియున్న
వారలేని జయింపఁగ లేరు కాల, మును నిఁకన్ గాలము జయించుఁ బూని వారి.

గీ. శీలమున రూపమున బల శ్రీలఁ గులము
చేతఁ జేతనుఁ డేదేని జింత సేయుఁ
గాలమిఁక నన్యమాపని గడఁగి సేయుఁ
గాలము దురతిక్రమమెందుఁ గనుఁడు మునులు! 150

గీ. యువయు ముదుసలియగు బలియుఁడును గరము
దుర్బలుండగు భాగ్యవంతుఁడును పేద
యగును గాలవిపర్యయంబైనఁ జిత్ర
మగుఁ దదీయప్రసక్తి సంయమితిలకులు! 151

గీ. ఆభిజాత్యంబు బలము శీలాభివృద్ధి, నైపుణియుఁ గార్యనిర్వాహణక్షమములు
గావు కాలము ప్రతిబంధకముగనున్న, నారయుండెడ నిద్ది మహర్షులార! 152

క. వినుఁడు రసాయనములునున్, ఘనమగు నౌషధములును న కాలంబున సి
ద్ధినిఁ గూర్పవు కాలంబది, యనుకూలించిన ఫలంబు నందఁగఁ జేయున్. 154

గీ ఇఁక నకాలంబునను నెవ్వఁడేని సురుగఁ
డెవ్వఁడేనియు జనియింపఁ డెవ్వఁడేని
పుష్టినొందఁడు సుకమును బొగులుటయును
గాలమునుబట్టి కలుగు నిక్కంబు వినుఁడు.

గీ. కాలమున వీచుఁ జల్లనై గాడ్పు పుడమి, గాలమున వృష్టి చేయు మేఘములగములు
కాలమున నెల్ల సస్యముల్ గమియఁబండుఁ, గాలమున సర్వజీవలోకంబు నెడు

—* కాలప్రమాణములు *—

వ. కావున నిట్లు కాలాత్మంబు తత్త్వంబు నిజంబుగ నెవండెఱుంగునో యవ్వాఁడు
కాలాత్మంబు నతిక్రమించి కాలాతీతంబగు పరమాత్మంబును బరికించు ననిన

సూతునకు మునులు మహాత్మా! యీకాలంబునం దెట్టిమానంబున నాయుస్సంఖ్య కల్పింపఁబడినదో సంఖ్యారూపంబగు నీకాలంబునకుఁ బరమావధి యెద్దియో యెఱింగింపుమనుడు మునులకు సూతుండిట్లనియె—కనుఱెప్పపాటగు కాలంబు నిమేషంబని కీర్తింపఁబడును. అయ్యది యాద్యమానం బట్టి నిమేషంబులు పదియైదైన నొకకాష్ఠయగును. అట్టికాష్ఠలు ముప్పదియైనఁ గలయనఁబడును. అవి ముప్పదియైన నొకముహూర్తం బవ్వి ముప్పదియైన నొకయహోరాత్రంబగును. ముప్పది యహోరాత్రంబులైన సితాసితపక్షద్వయాత్మకంబగు నొకమాసంబగును. అద్ది పితృదేవతల కొక్కయహోరాత్రము. మాసంబు లాఱైన నొక్కయయనంబగు నివ్వి రెండైన సంవత్సరమగును. ఈయది దేవతలకొక్క యహోరాత్రము. అందు దక్షిణాయనంబు రాత్రియును నుత్తరాయణంబు దినంబునగును. ఇట్టివి ముప్పది యహోరాత్రంబులైన మనుష్యమాసంబువలెనే దేవమాసంబగును. ఆ దేవమాసంబులు పదిరెండైన దివ్యవత్సరంబగు నివ్విధంబున మూఁడువందలయఱువది మనుష్యసంవత్సరములైన నొక్క దేవవత్సరంబగును. దివ్యసంవత్సరప్రమాణంబుచేతనే యుగసంఖ్య ప్రవర్తిల్లుచున్నది. ఈ భారతవర్షంబునఁ గృతత్రేతా ద్వాపర కలియుగంబులను నాల్గుయుగంబులు పండితులు పరిగణించిరి. అందుఁ గృతయుగంబున నాల్గువేలవత్సరంబులును నాల్గువందలేండ్లు సంధ్యాంశంబుగను దక్కిన మూఁడుయుగంబులందు నేకాపాయంబుగ సహస్రశతంబులు పరఁగుననుటచేఁ ద్రేతాయుగంబందు మూఁడువేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లాఱునూఱులును ద్వాపరంబున రెండువేల వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబులు నాల్గునూఱులును గలియుగంబున వేయి వత్సరంబులును సంధ్యాతదంశంబు లిన్నూఱేండ్లు నగును. ఇట్లు నాల్గుయుగంబులు పదిరెండువేల సంవత్సరంబులగు నీచతుర్యుగసహస్రంబు కల్పంబనఁబడును మఱియు డెబ్బదియొక్క చతుర్యుగంబు లొకమన్వంతరంబగును. కల్పంబందుఁ బదునాల్గు మన్వంతరంబులు పరివర్తనంబుసేయును. ఈ క్రమముచేతఁ గల్పమన్వంతరంబు లనేకంబులు గడిచినవి. అవ్వియుం దఱుచుఁ దెలియనివాటను లెక్కించుటకు శక్యంబుగాని వాటను వాని నానుపూర్విగఁ జెప్పుటకు శక్యము కాదు. 156

క. ఇఁకను గల్పంబనునది ద్రుహిణున కొక్క
పగలగు నదేవిధంబు విభావరియును

గల్పయుగ్మంబు దినమిట్లు • కంజజునకు
నవి సహస్రంబయిన నబ్దమగు నతనికి. 157

సీ. అందజునిపగలున సృష్టి • యగును రాత్రి
యందుఁ బ్రళయం బొనరు నహ • రంతమందుఁ
బ్రజలు తత్పతులును దేవ • రాక్షసులును
భూతపంచకతన్మాత్ర • ములును బొలియు. 158

గీ. అటులె రాత్ర్యంతమందు సు • రాసురులఁ బ్ర
జాపతులను బ్రజల భూత • సమితి దైవ
తములతో సృష్టిచేయు నెం • తయును ధాత
శంకరుని యాజ్ఞచేత ని • చ్చలును మునులు! 159

వ. ఇట్లు బ్రహ్మయొక్క సంవత్సరంబు లేఁబదియైన నొకపరార్ధంబనియుఁ దక్కిన యేఁబది మఱొకపరార్ధంబనియు ననఁబడును. మొత్తంబీబ్రహ్మ వత్సరంబులు శతంబైన బ్రహ్మయుర్దాయంబు నిండు. అపుడు శంకరుని మాయయందు సకల లోకంబులుఁ డిందు. ఇంకను బెద్దకాలంబునకుఁ దారతమ్యప్రకారంబుగ విష్ణు రుద్రేశ్వరుల కాయుర్దాయంబమరు. అటుపైన సదాశివునకు లోఁబడి కాలంబు ప్రవర్తించు ననాదినిధనుండగు సదాశివుండొకండు పునస్సర్గంబు వఱకు నిండారు తమంబునడుమ ప్రకాశమాత్రుండై వెలయు నిద్రికాలతత్త్వస్వరూపం బిట్లు చెప్పితి నిఁకేమి విననెంతురనిన వాయుదేవునకు మునులు మహాత్మా! పరమేశ్వరుండెట్లు జగంబురచించి క్రీడనొనర్చుచుండునో మొదట నెయ్యది జనించినదో దేనిచే జగమువ్యాప్తంబైనదో పృథుకుక్షియగు నెద్దానజగంబుగ్రసింపఁబడునో యెఱింగింపుమనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 160

—* వాయుదేవుఁడు మునులకు సృష్టిప్రకారంబుఁ జెప్పుట *—

గీ. శాంత్యతీతపదోత్తర • శక్తి శక్తి, యంతుఁడగు శివువలన సం • భవము చెందె
దానమాయ జనించె న • ద్దానవెడలెఁ బరమువ్యక్త మద్ధితా • పసతిలకులు. 161

వ. మఱియును

గీ. శాంత్యతీతపదముచేత • శాంతిపదము, దాన విద్యాపదమ్మ న • ద్దాని చేత
నాప్రతిష్ఠాపదంబును • నలరె దానఁ, దనరెను నివృత్తియు నెడుప • దంబు మునులు!

వ. ఈ పంచకముచే నవ్యక్తకారణంబగు నీవిశ్వంబు వ్యాప్తంబై యాత్మాధిష్ఠితంబై యొసంగునిఁక నీకలలయొక్క యానులోమ్యంబున సృష్టియును బ్రాతిలోమ్యంబున సంహృతియును బ్రవర్తించు మఱియునిఁక విశ్వకర్తృత్వం బవ్యక్తంబున కౌపచారికంబుగఁ జెప్పఁబడినదికాని యథార్థంబుకాదు. ప్రధాన పరమాణ్వాదులెల్ల నచేతనంబులు. 165

గీ. అట్లచేతనముగుటచే • నాప్రకృతికి, నజ్ఞుడైన కతమ్మున • నాపురుషున కీ జగత్కర్తృతఘటిల్ల•దిద్దియెట్లు, బుద్ధి మత్కారణము లేక•పొసఁగుమునులు!

వ. జగంబు కర్తృసాపేక్షంబును గార్యంబును సావయవంబునగుట నద్దానికి

గీ. సర్వశక్తిసంపన్నుండు • సర్వవేత్త
శక్తుఁడు స్వతంత్రుఁడును మహై•శ్వర్యయుతుఁడు
ఆదిమధ్యాంతరహితుండు • నన్యకల్పుఁ
డీశ్వరుఁడు కర్త యదియుఁ ద•దిచ్ఛఁబొదలు. 166

—✻ వాయుదేవుఁడు మునులకు లయంబుతీఱెఱింగించుట ✻—

వ. మఱియు బ్రహ్మయొక్క నూఱుసంవత్సరములకాలముతో నొప్పు బరంబనెడు పేరుగల బ్రహ్మయుర్దాయమ్మెప్పుడు ముగియునో యప్పటివఱకీ పొడమిన జగంబు వృద్ధిపొందుచు నప్పుడు ప్రలయంబు నొందును, ఈ పరంబునందలి సగము పరార్థంబని చెప్పఁబడును, పరార్థద్వయకాలాంతంబగు సర్వప్రలయంబు చేకూరినపుడు 167

గీ. ఆత్మకార్యంబయి తగు న•వ్యక్తమును గ్ర
హించి యాత్మము వెలయఁగా • నెల్లవికృతు
లింక నుద్రేకముండక్క • యేర్పడుదురు
ప్రకృతిపురుషు లోతప్రోత • భావయుతులు. 168

వ. అపుడు సర్వము మహాకాలుండగు నీశ్వరునియందె లయించు నంత 169

గీ. శాంతవాత్రైకనీరమై•సమగుణంబు, నైన యవిభాగపుఁ దమోద•యంబునందు నట్టిజగమును గనుపట్ట•నట్టియప్పు, డేకముగనుండుఁ దానమ్మ•హేశ్వరుండు.

గీ. ఇట్టి మాహేశ్వరియగు నా•గట్టిరజని, నెల్లఁగడపి యుమమ్మున • నీశ్వరుండు పొరిఁబ్రధానపురుషులని•శ్వరను జెంచి, మాయతోక్షోభపఱమన•మునుజగముబు

వ. ఇట్లు పరమేశ్వరాజ్ఞచే నవ్యక్తంబునుండి జగత్సృష్టి యేర్పడు నియ్యాది సృష్టి
ప్రకారం బెఱింగించితి నీకేమి వినుదురనిన మునులు దేవా! సృష్టిస్థితి సంహా
రంబంతయు నీశ్వరవశంబై యున్నట్లును బ్రహ్మవిష్ణులకా మహేశ్వరుండు
కారణంబైనట్లు నీ నుడులఁ దెలియఁబడె నిక లోకంబున రుద్రుండు బ్రహ్మ
పుత్రుండని యొకవచనంబుఁ జెప్పుదు రద్దియెట్లుపపన్నంబగు నీవాదద్వయం
బందు సత్యంబేదియో యెఱిఁగింపుమనుడు గంధవాహుండిట్లనియె.

ఉ. మూఁగురు కారణాత్ములు సమున్నతులా పరమేశ్వరాత్మజుల్
యోగధనుల్ విరించిహరిసోములు శాంభవశాసనంబునన్
బాగుగ విశ్వసర్గపరిపాలనసంహృతులన్ బొనర్చుచున్
లోఁగఁగఁజేయ నొండొరుల లోనఁదలంచి కడున్ జవంబునన్ 173

గీ. తండ్రియగు పరమేశు నుదారతపము, చేత మెప్పించి శక్తులఁ జెందిరంత
రుద్రుఁడొక కల్పమందు సరోజభవుని, విష్ణునిన్ సృష్టిచేసె బల్మిఁ గదనర. 174

గీ. అట్లె వేఱొకకల్పమం దజుఁడు విష్ణు, రుద్రులను సృష్టిచేసెబల్ రుచిరతనుల
మఱొకకల్పమునందున మాధవుండు, బ్రహ్మరుద్రులసృష్టించెఁ బ్రౌఢమతుల

వ. ఇట్లు బ్రహ్మ విష్ణుని రుద్రుం డజుని ననేకప్రకారంబులఁ బరస్పరజయేచ్ఛులై
కల్పకల్పంబులందుఁ బరస్పరము సృష్టిచేయుచుండు రొక్కొక కల్పంబునం
దొక్కొక రధికులై యుండుట, ఆయాకల్ప వృత్తాంతంబు ననుసరించి యవ్వారి
యాధిక్యంబు మహర్షులచేఁ జెప్పఁబడియె నీ మువ్వురకుఁ బరమేశ్వరుండు కార
ణుం డాతండే జగత్కారణుండని యెఱుంగుఁడన్న మునులు మహాత్మా!
మున్ను శివుండు మృత్యువును సంహరించి మరల నుత్పాదించినట్లు వినియుంటి
మదియెట్టు లెఱుంగఁ జెప్పు మనిన వాయుభట్టారకుం డిట్లనియె. 176

—* మార్కండేయచరిత్రము *—

ఉ. శ్రీహిమభూధరాంతికముఁ జెందిన పుణ్యవనప్రదేశమం
దా హరిదశ్వతేజుఁడు మహాత్ముఁడునైన మృకండుమౌని త
ద్గేహినియా మరుద్వతిసతీతిలకంబును భూరిశిష్యసం
దోహము గొల్వఁగా నియతితో శివుఁగొల్చుచునుండె నిచ్చలున్. 178

ఉ. కంటికి ఱెప్పవోలెఁ దనకన్నకుమారులయట్లు శిష్యులన్
దంటయతండు సాఁకుచు సతమ్మును నర్థుల గోకులమ్ములన్

కుంటువడఁగ నీక కడుఁ • గూరిమిఁ బ్రోచుచు నెల్లవారికిన్
బంటవలెన్ దనర్చెడు వి•భాసురభూసురరాజమౌళియై. 179

గీ. ఆ మరుద్వతియును నత్త•మామలకును, బ్రీతిమై సేవఁ జేయుచుఁ • బెన్మిటికి స
తమ్ము ప్రియ మొనరించుచుఁ • దమదుశిష్యజనులఁ దల్లివలెన్ గాఁచు • సంబరమున

ఉ. ఆమునిదంపతుల్ సతత • మావనియందు గృహస్థధర్మమున్
ప్రేముడి నిర్వహింపుచును • బెంపెసఁగంగ వసించి రేకకో!
యామహనీయమూర్తులకు • నక్కట! సంతతి లేకయుండె నా
వేమియుఁ జింతసేయకయె • యీశ్వరుఁ గొల్చుచునుండి రిమ్మగన్. 180

—* మృకండుముని బ్రహ్మసభాద్వారంబున నవమానపడుట *—

మ. ఒకనాఁ డమ్ముని బంగరుఁ బుమలయం • దొప్పొందు పైతామహ
ప్రకటారామముఁ జేరి బ్రహ్మసభఁ జే•రన్ బోవ ద్వారంబునం
దకలంకుండగు నామృకండుని యప•త్యం బడ్డ దౌవారికుల్
రకమా నావిభవంబు లేదని మునీం•ద్రశ్రేష్ఠుఁ డవ్వారితోన్. 181

గీ. అంత వారు మహాత్మ! బ్ర•హ్మసభ కీవు, చేరుట కనర్హుఁడవు సంతు • చెందనట్టి
వారు చేరఁగఁ జాలరు • వైవ్యధసమున, ఖాలయంబుఁ గ మరలిపొ•మ్మవలి కిపుడు,

చ. అనవిని మౌనియంత హృద•యంబున నెవ్వగఁ జెంది కుంది య
వ్వనమును బాసి స్వీయనుగు • వాసముఁ జేరఁగ వచ్చుచుండె నా
దినమున కొండ తెంటికి వి•దేశమునీంద్రులభార్య లిద్దఱా
గిను లరుదేర నత్తపసి•గేహిని వారలఁ గాంచి ప్రేమమై. 182

గీ. ఎదురుకొని తోడికొనివచ్చి • యింపుమీఱఁ, బీఠములనిచ్చి కూర్చుండఁ • బెట్టి యర్ఘ్య
సత్కృతులనెల్లసలిపి భో•జనము కొఱకుఁ, బంచభక్ష్యాన్నములనుంచెఁ • బాత్రలందు

క. వారలు గని నీబిడ్డలఁ, జేరఁగఁ బిలువు మిట శిశులు • చేరిన మేమున్
వారును బోసేయుదు మిట, ధీరమతీ! యనిన నాపె • దిగులుఁగొని యనెన్.

ఉ. నోములు నోఁచలేదు కొఱ • నోములదానను దల్లులార! న
న్నోముఁ డిఁకెట్టులేనియును • నోదనముల్ దగ నారగించుఁడీ!
శ్రీమహితుల్ దయానిధులు • చెల్వగు మీదు సమాగమంబుఁ గన్
నామది వేడ్కఁ దీర్పుఁడు ప్ర•ణామము లివ్వె యొనర్తు నమ్మలిన్. 184

— * మరుద్వతి మునిభార్యలచే నవమానపడుట * —

గీ. అనిన వారంద ఱరసి రయమునఁ బీట
లవలికిన్ ద్రోసి శిశులు లేనట్టివారి
యన్నములు మేము సావడమంచుఁ గదలి
పోయిరి మరుద్వతియుఁ గడుఁ బొగుల వగల. 187

ఉ. అంత మృకండుమౌని తన యాశ్రమభూమికిఁ జేరవచ్చుడున్
జింతమెయిన్ మరుద్వతియుఁ జెచ్చెర నాథున కాయుదంత మ
త్యంతముఁ దెల్పి చాలఁ బరితాపముఁ జెందఁగఁ జూచి మౌనిభా
స్వంతుఁడు స్వీయమాపరిభవంబును దెల్పెను భార్య కంతయున్. 188

వ. అంత

గీ. భూరితరదుఃఖభరమునఁ బొగులుచున్న, యాత్మదేవినిఁ గనిహృదయమున మౌని
వరుఁడు కొండొక తేఁకువఁ బడసియిట్టు, లనియె నాకెమనం బెంతొ హారుసమొంద

చ. వనరకు మింక దేవి! భగవానుఁడు రాజకిరీటుఁ డున్న వాఁ
డనితరతుల్యుఁ డాతఁడు దయాళుఁడు భక్తవరప్రదాత య
ఘునునిగుఱించి నేఁ దపము గాటముగా నొనరించి మంచిపు
త్త్రునిఁ బడయంగఁజాలుదు సరోజముఖీ! ముదమొందు మాత్మలో. 190

ఉ. మున్న శిలాదమౌనిజనముఖ్యున కిచ్చెను సత్కుమారు దీ
వ్యన్నలినాక్షుఁ డైన యదుభర్తకుఁ బుత్త్రులనిచ్చెఁ బల్వురన్
బన్నగ నిచ్చ నందనుని భర్గుఁడు నాకును సందియంబులే
దన్నగజామనోదయితు నాదృతిఁ గొల్వ్యము చెల్వ! యీవునున్. 191

చ. అనుటయు నాసతీమణియు నాత్మమునందుఁ బ్రమోదమంది యి
ట్లనె మునినాథుతో హరుసమయ్యె మహాత్మక! ధన్యురాల నౌ
దును దమ కిట్టిభావ మది తోఁచిన సర్వసమర్థు లీర లా
యనఘుఁడు శంకరుండు కరుణాలుఁ డొసంగును బుత్త్రిభాగ్యమున్. 192

చ. తడవిఁక నేల? యీక్షణమె తాము మహేశ్వరు మానసంబునన్
బడసి తపంబు సేయుటకుఁ బొల్పడుఁ డేనునుగూడ డెందమం
దొడిసి యుమాకళత్త్రుని సమున్నతిఁ గొల్చుచునుందు నాథ! హే
ళ్పడెడు శుభంబు వేగ నిదె స్పందనమొందెను వామనేత్త్రమున్. 193

—* మృకండుముని తపస్సొనరించుట *—

గీ. అనినఁ దత్క్షణమునఁ దీర్థమాడి మౌని, బూదినిధరించి గణపతిన్ బూజచేసి
యగ్నిఁ బ్రతిష్ఠచేసి పంచాక్షరీమ,హాత్మకతపంబు దీక్షఁ దానవుడుఁ జెందె.

గీ. కడఁగి ఫలమూలదళములఁ గ్రమముగను వి
సర్జనముచేసి మారుతాశనమె గొనుచు
రేయుఁ బవలును నేకాగ్రరీతి శంభు
ధారణ నొకంటఁ దవిలి యంతండు దనరె. 195

క. సతి గుణవతియైన మరు,ద్వతి తనపెనిమిటి నరయుచుఁ దాను సమ్మాసం
యుతునిఁ బశుపతిని మానక, సతము మదిన్ గొలుచుచుండె సముచితభక్తిన్

గీ. అట్టులాయిరువురు నిద్ధమైనభక్తిఁ, గోమలేందుని సిగయందుఁ గొన్నదొరను
గుఱిచి తపమొనరించుచుండిరి కరంబు, తడవు కాలంబుజరిగె నంతట నొకప్డు

క. నారదమౌనీంద్రుం డ,వ్వారలఁ జేరంగవచ్చి వారితపంబున్
గూరిమిఁగని రజతాద్రికిఁ, జేరి యుమాశివుల కెరఁగి క్షిప్రమిటులనెన్.

చ. కనికరమారయన్ వలదె? గాదిలి భక్తుల సాఁకరాదె? నీ
మనము దయామయంబిటుల మాన్పడెనేలొకో! తండ్రి! యింకనై
నను మునియుగ్మమున్ దలఁపు నమ్మికతో నినుఁ గొల్చుచున్నవా
రనిశము లెమ్ము రమ్ము రయ మాదటఁ గావఁగ వారలన్ విభూ! 199

క. మాతల్లియేనియును దన, జేతంబున నెనరొకింతఁ జెంది నిను వడిన్
బ్రీతిమెయిఁ బంపకుండిన, దాతురతన్ మునిమిథునము నారసి కావన్. 200

చ. అనినఁ ద్రిలోకమాత దన యాత్మము పుల్లవడంగ నిట్లనెన్
విను ముని! నేఁ బ్రతిక్షణము వేఁడుచునుంటిని నిమ్మహాత్మునం
దనుఁడు జనించునట్లు వరదానము వారికిఁ జేయుమంచు జా
గును బొనరించుచుండె మదిఁ గొంకుచునుంటిని నేను నిట్టులన్. 201

వ. అని యిట్లు నారదమునితోఁ జెప్పి యా యఖిలాండేశ్వరి ప్రాణేశ్వరున కిట్లనియె.

ఉ. పోదము వేగ నవ్వనికిఁ బూనికి నొక్కక్షణంబు నేనిఁ గా
లూదివసింప నిప్పుడె దయోన్నత! లెమ్మిఁక రమ్ము నాదుపై
నాదరముంపు భక్తజనులం దిటు జాలముసేయ వెన్నఁడున్
మోదముతో నిఁకన్ బయనమున్ బ్రకటింపుము నంది కిమ్మగన్. 202

వ. అనుటయు నంత

ఉ. పరమశివుండు వారల కృ•పావచనంబుల నాలకించి తాఁ
జిఱునగవొంది నేను వదె • చింతయొనర్చుచునుంటి నట్లు వే
గిరముగఁబోద మచ్చటి కొ•గిర వృషమున్ గయిసేయు నందికే
శ్వర! యవి యానతిచ్చి గరు•వంబునుజెందఁగ నద్రిజాతయున్. 204

గీ. మేలుమేలని కిన్నర • మేళగించి, శంభుకరుణను గానంబు • సల్పి దేవ
మునియు థేచ్ఛన్ జనియెనంత•ముగ్ధచంద్ర, ధరుఁడు పార్వతితోఁస•వృత్తిముగ వేగ

—* పార్వతీ పరమేశులు మునిదంపతులకు సాక్షాత్కరించుట *—

వ. నందికేశాదిగణపాలురతోఁగూడ యానంబులెక్కి ప్రయాణంబుచేసి మృకండు
ముని యున్న బిల్వవనంబుఁ జేరి యవ్వారిఁ దజిసిన వారలును 206

క. కనుఁగొని గౌరీకాంతుని, మనమున ముదమొంది వే న•మస్కృతిశతముల్
బొనరించి సంస్తుతులఁ బె, ల్కొనరిచి నిలువంబడుదు మ•హాహ్లాదమునన్.

చ. శివుఁడును మానిఁజూచి యనె • జిత్తమునన్ దగమెచ్చినాఁడ నీ
దువిమలమైన చిత్తమును • దోరపుభక్తిఁ దపంబుపెంపు నా
యవు కడుఁగల్గువారల న•యోగ్యులఁ గొడుకుల నిచ్చునట్లు నెం
తేవా? పదియాఱువర్షముల•తోఁ బరమేగు సుపుత్త్రిఁగోరెదో? 2(8

క. అని యడిగిన విని మానియు, మనమున సంకోచమొంది • మఱిఁగి తఱిఁగి యం
తని సర్వము శివవశమని, యనఘునిఁ బదియాఱుసముల • యర్భకు గోరెన్.

—* శివుఁడు మృకండునకు వరమిచ్చుట *—

గీ. ఓమని వచించి గణములతోఁ మహేశుఁ, డంత నంతర్ధిఁజెందె సం•యమివతంసుఁ
డపుడు దీక్షాంత మొనరించి•యాత్మదయిత, యగుమరుద్వతితో నిట్టు•లనియెనరసి

క. ఎప్పటిమేలప్పుడె శివుఁ, డెప్పుడునున్ గలఁడు మనకు • నిందుముఖీ! నీ
వప్పటిమాటఁ దలంపకు, మప్పుడున్ దోడుపడెడు • నఖలేశుఁ డొగిన్. 311

వ. ఇఁకను

గీ. పలువురుకుమారకులు కుల•పాంసనులు జ, నించి దీర్ఘాయువొందిన•మంచిదగునె?
కులము సత్పుత్త్రిఁడొక్కఁడు •గలిగెనేని, నెల నభంబట్లు నన్నుతి• నెగడుజగతి

వ. అనినంత నా సాధ్వియును

క. కాఁగలదగు సర్వేశుఁడు, బాగే యొనరింపఁగలఁడు ♦ పరిస్తుతమున నెం
తే గరువము మన మొందని, లాగున నిమ్మాడ్కిఁ గాఁ దలంచి యిటులనెన్.

వ. అని యిరువురు పూర్వంబట్లకలంక మనస్కులై సుఖంబుగ నున్నఁ గొన్నినాళ్ళకు

చ. నెలమసలెన్ మరుద్వతికి ♦ నెట్టనఁ జూచుకముల్ పొరిం బొరిన్
బలువును నల్పుఁజెందెఁ గడుఁ ♦ బాండురతన్ జెలువొందెఁ జెక్కులున్
లలితపు జేవ యుష్టియును ♦ లావు దొరంగె నెసంగెఁ గోర్కులి
ట్టలముగఁ జిట్టముల్ దగెన ♦ డల్ జడనుఁ గడు నొప్పె నొప్పుగా. 215

గీ. పుంసవనమును సీమంత ♦ మును మృకండు
మౌని సతి కొనరించి యు ♦ మామహేశు
లను మది న్నమ్మియుండె నో ♦ లలును దొమ్మి
దియును గడిచిన నొక మంచి ♦ దినమునందు. 216

— * మృకండు పుత్రోదయము * —

సీ. సౌమ్యమైనట్టి మేలిన ♦ క్షత్రమందు, జీవుఁడు విశేషముగఁ జూచు ♦ శ్రీకరమగు
లగ్నమందుఁ గుమారుని ♦ లాగునామృకండు సతిగర్భమున బాల ♦ కుండు వొడమె.

వ. అంత నమ్మునీంద్రుండు స్నాతుండై.

గీ. సౌరభేయీగణంబుల ♦ సన్మునులకు
దానములఁ బొనరిచి నిజ ♦ తనయునకును
జాతకర్మ మొనర్చి స ♦ త్సుముఖమందు
నాహ్వయంబు మార్కండేయుఁ ♦ డనుచు నిడెను. 218

క. నెలబాలునివలె బుడుతఁడు, చెలువుగ దినదినము పెంపుఁ ♦ జెందుచుఁ గడుఁ గాం
తులఁ దనరుచుండెఁ దలిదండ్రులు బంధుగులును మదులఁ గ ♦ డున్ ముద మొందన్

గీ. పెన్నిధినిఁ బడసిన యట్టి ♦ పేదలట్టు
లామృకండుఁడు తత్సతి ♦ యనవరతము
ముద్దుఁగొమరునిఁ గాంచుచు ♦ హద్దులేని
యరుసమున నోలలాడుదు ♦ రన్నివిడిచి. 220

గీ. శివుని వరమువు దప్పుడు ♦ చిత్తమునకుఁ
దాఁకుచుండినఁ గొంకి యం ♦ తటను దిటము

సేయుచుఁ మానసంబును • శివుఁడె మరల
సాఁకఁగలఁడనుచును ముని • చక్కనుండు. 221

వ. అంత బాలుండు క్రమంబుగ వర్ధిల్లుచు.

—* మార్కండేయుని బాల్యవర్తనము *—

సీ. నడువఁగావచ్చిన • నాఁటనుండియు శివు, దేవళంబుల కేఁగు • దెంచుచుండు
పలుకఁగావచ్చిన • ప్పటినుండియు "నమశ్శి, వాయ" యంచే ప్రొద్దు • పలుకుచుండు
చదువఁగా వచ్చిన • సమయంబునుండి శై, వప్రబంధములను • బఠనసేయు
వ్రాయఁగావచ్చిన • వరుసనే శివకోటి, మించిన వేడ్క లి • ఖించుచుండు.

గీ. బూది సర్వాంగముల నెప్డుఁ • బూయుచుండుఁ
దవిలిరుదురాకలను మెండు • దాల్చుచుండుఁ
బార్థివేశార్చ యేరోజుఁ • బాయకుండు
భూషణంబయి తనరు న • మ్ముని సుతుండు. 222

వ. గర్భాష్టకంబరసి యంత మునిదంపతులు బాలున కుపనయనంబును బాశుపత
దీక్షయు నొనర్చి వేదాధ్యయనంబునకై యొజ్జకప్పగించిన.

ఉ. వేదములన్ షడంగముల • వేగ నెఱేర్చి శివాగమంబు ల
త్యాదరమొప్పఁగాఁ జదివి • యారసి దర్శనజాలమంతయున్
మీఁదట శైవతత్త్వమును • మేల్మి నెఱింగి శివుండె సర్వసం
పాదకుఁడంచు లోఁ దెలిసి • పాయక కొల్చుచునుండె శంకరున్. 224

వ. అంత మృకండుదంపతులును,

ఉ. చిన్నతనంబునుండి తమ • చిన్నికుమారుని సత్ప్రవర్తనం
పన్నుల కెల్లపెద్దలకు • బందుగులై తగువారి కెంతయున్
మన్ననతోడ జోతల న • మర్పఁగఁ జేయుచు వారిదీవెనల్
చెన్నగునాయువిచ్చు నని • చేతమునందుఁ దలంతు రిచ్చలుఁ. 225

సీ. అట్లు పదియైదు వర్షంబు • లరిగి పదియు, నాఱవశరత్తు ప్రాపింప • నారదర్షి
వారిఁ జేరఁగవచ్చి కు • మారుఁగాంచి, యలరివారలతో నిట్టు • లనియె నపుడు.

ఉ. మేలగు నందనుం డిటుల • మీకుదయించెఁ గులంబువెల్గఁగాఁ
జాలఁగ సంతసం బొడవె • సద్గుణశాలి యితండు సంతత

శ్రీలెసఁగంగ నివ్విధమి • శ్రేయము లందఁగలందు గాని మీ
రాలముసేయ కొక్కనుడి • నారయఁగావలె మానిదంపతుల్! 227

— * నారదుఁడు మృకండునకు మార్కండేయుని యాయువు చెప్పుట * —

ఉ. చేరఁగవచ్చుచున్నయది • చేటొకఁ డీతనిజాడఁ జూచుచున్
మీ రిఁక నప్రమత్తులయి • మీఱితి తదీయవిధం బెఱింగి వి
స్తారపుశక్తి యేర్పడఁగ • దాని హరింపఁగఁ జేయఁబూనుఁ డే
తీరున నేని పుత్త్రినిమృతిన్ దొలఁగించుకొనుండు పూన్కిమై. 228

క. అనినం తని వారలు మే, దినిఁ బడి యొండ లెఱుఁగక యె యు•దీర్ణవిపాదం
బున వాపోవుచు నారద, మునియడుగులఁబడిన నతఁడు • భూరితరకృపన్.

ఉ. కుందఁగ నేల? మీరిటులు • కోమలచంద్రధరుండె భక్తులన్
వందురనీక సాఁకు నదె • వాసిసుమీ! యలశూలపాణి కే
కందరగోళమున్ గొనక • గాదిలిపుత్త్రిఁ దపింపుమంచు ము
న్నుందుగఁ బంపుఁడంత శుభ•ముల్ సమకూరుఁ దొలంగు నంగడల్ 233

క. అని వేగనతఁడు చనియెను, మునులును నిట్టూర్పువిడిచి•ముద్దుఁగొమరునిన్
గనిపాయలేక యొంతయు, వనరుచునుండుటయుఁగాంచి • బాలకుఁడనియెన్.

— * తలిదండ్రులకు మార్కండేయుఁడు ధైర్యము చెప్పుట * —

ఉ. ఏటికి? తల్లి! తండ్రి! యిటు • లేడుచుచుంటిరి తద్విధంబు నా
కేటికి చెప్పరైతి? రిఁక • నేనియుఁ జెప్పఁ డనుగ్రహించి చే
డ్పాటది యేమొ దానిని దృ•ఢంబుగఁ బాపి సుఖంబుఁగూర్తు నా
రాటముఁబాయుఁడీ! మనకు • రాజకిరీటి గలండు తోడుగన్. 232

వ. అనిన నవ్వారలు శివునివరప్రకారంబునంతయుఁ దెలిపి తనకుఁబంచదశవత్స
రంబులు గడచుటయు షోడశవత్సరంబారంభ మగుటయు నేఁడు నారదమునీం
ద్రుండాపదను సూచించి తత్పరిహారంబునకై తన్నుఁదపంబున కనుపుమన్న
టయుఁ జెప్పిన నతండువిని యిట్లనియె.

ఉ. ఇంతకె గొప్పచేసియిటు • లెంతయునున్ విలపింపఁ జెల్లునే?
యంతయుఁ జక్కనయ్యె విడ•నాడుఁడు దైన్యము మన్యువేగముల్
శాంతినిఁ జెందుఁ డిప్డె యల • శంకరుఁగూర్చి తపింపఁబోయెదఁ
జింతలఁదీర్చి యఘ్నుఁడు • సిద్ధినొసంగుఁ బొసంగుసౌఖ్యముల్. 234

—* మార్కండేయుఁడు తల్లిదండ్రుల సెలవొంది తపంబునకేగుట *—

మ. అనుమానం బొక సుంత యేనియును మీ♦రాత్మంబులన్ జెందఁగాఁ
బనిలేదమ్మరో! నాయనా! వినుఁడు దే♦వ్యంబౌ తపంబొంది నే
ననఘున్ జంద్రకలావతంసుని శివున్ ♦ హర్షింపఁగాఁ జేసి మృ
త్యుని భంగంబొనరించి నిశ్చితముగా ♦ దీర్ఘాయువున్ జెందెదన్.

చ. తగునొకొ! యంతకుండు ననుఁ♦దారసిలంగ మహేశభక్తకో
టిగతు సహించునే యులతి♦ట్రుదుచిరోరుజటాకలాపుఁ డిం
పగునది మీఁదటన్ దెలియఁ♦ నయ్యెడు మీకిది చెప్పనేల? యి
మ్మగనిఁక నాజ్ఞనీయుఁడిదె ♦ పోయి శుభంబును జెంది వచ్చెదన్.

చ. అనిన మృకండుఁడంత దన♦యాత్మము దిట్టమొనర్చి పుత్రకున్
గని యిటుపల్కెఁ దండ్రి! నినుఁ ♦ గన్నఫలంబుఁ గనంగఁజేయు మా
కనుపమశక్తియుక్తుఁడు మ♦హాకరుణామయమూర్తి శంకరుం
డనయము నీకు భద్రముల ♦ నాఁదటనిచ్చుతఁ బోయి రమ్మిఁక౯.

వ. అంత మరుద్వతియును

ఉ. కానక కానకిట్లు నినుఁ♦గంటిఁ దపస్సొనరించి, యింతతో
మానకపోయె తాపము కు♦మార! మనం బురియాడుచుండె నే
నీనగుమోముఁ జూడకెటు♦ నేర్తు దినంబులఁ బుచ్చనక్కటా!
దీనత దావరిల్లెనల ♦ దేవుఁడె తీర్పఁగలండు సర్వము౯.

చ. హిమకరశేఖరుండు నుమ ♦ యిందిర యల్ల రథాంగహస్తుఁడున్
కమలజుఁడున్ దదీయసతి ♦ కంజహితుండు కువేలబంధుఁడున్
క్షమయును నాకసంబును ది♦శల్ సురభివ్రజముల్ గ్రిహంబు లిం
పమరఁగ నిన్నుఁ బ్రోచెద ర♦హర్నిశలాత్మజ! తోడునీడలై.

గీ. ఇట్లుదీవింప వారంత నెలమిఁజెంది
మునికుమారుఁడు జననికి ♦ జనకునకును
మ్రొక్కులనొనర్చి శుభలగ్న♦మునఁ బ్రయాణ
మునుబొనర్చి హిమాచలం♦బునకుఁ జనియె.

సీ. అభ్రగంగాతరంగిణీ♦వారివిమల,వారిపరిపూరితమై సిరిఁ ♦ బరఁగుచట్టి
బిల్వవనమొందుచేరి సం♦ప్రీతి శంభు, లింగసంస్థాపనమొనర్చి ♦ లీలయెసఁ

క. శతరుద్రీయజపంబునఁ, బ్రీతిఁ దినములు ద్రిసంధ్యలందుఁ ♦ బదునాలుగుమాసముల్
గౌతుకమున నర్చనంబు, లతిమీఱఁగ సల్పుచుండె ♦ నతిశయనిష్ఠన్. 242

వ. కందమూలఫలాశనంబుల విడనాడి శ్రీబిల్వదళమాత్రభోజనుండై యాఱు మాసంబులు గడపిన నంత సంయమనీపురంబునందు 243

—* యముడు మార్కండేయునియొద్దకు దూతలను బంపుట *—

శా. కాలుం డుగ్రతరాత్ముఁడై యడరి మార్కండేయు హింసింప నా
భీలాకారుల నాత్మదూతలఁ గడున్ ♦ భీమక్రియాధుర్యులన్
వైళంబారసి పంప వారలు మహా♦వష్టంభ మేపారఁగాఁ
బ్రాలేయాద్రితటిన్ వసించు మునిరా♦డ్బాలున్ వడిన్ జేరుదుర్. 244

గీ. యమునిదూతలఁ గాంచి సం♦యమికుమారుఁ
డించుకం జలింప కాత్మ మ♦హేశునందె
చిరముగా నుంచి పూజనం♦బురువు మీఱ
సల్పుచుండఁగ వారలా ♦ చంద మెఱిఁగి. 245

ఉ. కోపాలలోని కేగటపుఁ ♦ గొంకి మునీంద్రజఘోరదివ్యతే
జోవిసరాగ్నులన్ బడలి ♦ చూడఁగఁ జాలక మానిపుత్త్రకున్
భీవశులై వడిన్ మరల ♦ బిట్టుగ నంతకుఁ జేరఁ బోయి య
ప్పావనవృత్తమంతయును ♦ భాస్కరికిన్ దెలుపంగ నాతఁడున్. 246

చ. కడుపడి రోషవేగమునఁ ♦ గన్నుల నిప్పులు రాల వీఁకమై
వడరి చనుండు మీరలు భయాకులు లెంతయుఁ బ్రల్లదంబులన్
బడుగులవోలె నాడుదురు ♦ బాలు వధింపఁగ నేన పోయెదన్
కడిఁదిమగం డెవండొ క్రనుఁ ♦ గానఁగవచ్చును గాక యుద్ధమై. 247

చ. అని యనుచుండ నాక్షణమె ♦ యంబరభాగము నుండి నారదుం
డనఘుఁడు సేరవచ్చిన ని♦నాత్మజుఁ డమ్ముని కిష్టసత్కృతుల్
పొనరఁగఁ జేయుడున్ మునియుఁ ♦ బొంకముగా నెవియేవొ ముచ్చటల్
వినిచి మృకండుపుత్రకుని ♦ వృత్తముఁ గూర్చి వచించెఁ బ్రీతిమై. 248

చ. అతఁడను నాలకించి ముని! ♦ యమ్మునిబాలుని జీవనంబు ను
ద్ధతిఁ గొనితేరఁ బృథ్వికిఁ బ్ర♦యాణము సేయుచునుంటి నీదు నా

గతిఁ గని యింత కాఁగిటి నిఁకన్ జనుటొప్పు ననంగ మాని యా
దృతి మిముఁ బల్కె నప్పితృపతిన్ గని యల్లనఁ జల్లఁగా నిటుల్. 249

చ. వినుము దయాళు! నీ వఖిలవేదివి యమ్మునిదంపతుల్ గడున్
ఘనతరపుణ్యవర్తను లకల్మషు లేకకుమారు లర్భకుం
డనఘుఁడు శంభుభక్తుఁడు దయార్ద్రమనః జల్లుము కొల్లగా నటో
మనుపు మృకండునందనుని మాన్పుము తత్పరితాప మిమ్ముగన్. 250

క. అనుటయు నంతకుఁ డది విని, వినుముని! యాయువదినిండ వేఁడుగఁ దలఁపఁ
జను నే యుడుగుమిఁకన్ బో, మునిదే తజ్జీవికంబుఁ దొలగించుటకై. 251

గీ. అనిన నారదుఁ డిట్లనె నరయవైతి, వకట! నానుడి మునిబాలుఁ డభవుఁ గొలుచు
చున్నవాఁ డిఁక నీకసాధ్యుండు వానిఁ, జంపలే వీవు కానవు శమన! యిపుడు

వ. అనినంత యముం డాగ్రహంబున నొడుగఁ బలికి నారదా! నారద! యేమంటి
వేమంటివి? వినుము వినుము.

మహాస్రగ్ధరావృత్తము:

దిననాథుం డెంతయేనిన్ దికమకపడి ధాత్రీతలం బొందెనేనిన్
కనకక్ష్మాభృత్తునున్ లాఘవమమరఁ గడున్ గంపమున్ జెందెనేనిన్
వనజాక్షుండున్ హరుండున్ వనరుహభవుఁడున్ వచ్చి పోరాడిరేనిన్
ఘనశక్తిన్ బట్టి తెత్తున్ గదసి కడిఁది పాకన్ మునిప్రాణరాజిన్. 254

క. అని రయమునఁ బాశంబులఁ, గొని సైరిభమెక్కి కడిమిఁ ఘూర్ణిల్లుచు న
మ్మునిసుతునిఁ జేరి తద్వర్తనమంతయుఁ గాంచి యనియెఁ దామసమొదవన్.

—* యముఁడు మార్కండేయుని దర్శించుట *—

చ. చాలును జాలుఁ బూజనము శర్వుఁడు సంతసమొందె నీకిఁకన్
గాలము చేరువయ్యె మృతిఁ గాంచెదు వెల్పలకేగుదెమ్మ నేఁ
గాలుఁడ నీదు ప్రాణములఁ గైకొనఁగా నిటు వచ్చితిన్ జుమీ!
మేలుగ నీకు మోక్షమది మేకొను సందియమొందు లేఁదికన్. 256

మ. అనినన్ బాలకుఁ డంతకున్ గని రవంతైనన్ భయంబొంద కి
ట్లనియెన్ భానుజ! నే మహేశ్వరుని నిష్ఠర్చించుచున్నాఁడ న

య్యనఘుం డాఢ్యుఁడు సర్వలోకవిభుఁ డాహ్లాదంబునన్ నన్నుసాఁ
కును నాజీవితమున్ హరింపఁదరమౌ కోల్క! నీకుఁ బో పొమ్మిఁకన్. 257

వ. అనుటయు నంతకుండును

చ. తెలియదు పిల్లకాయ విటు తెంపుగ నోటికి వచ్చినట్టులన్
బలుకుచునుంటి వొచ్చెముగ బైసిఁకజెల్లదు లేచిరమ్ము వే
ల్పులు నిను సాఁకువారె! కడముట్టఁగ జేయుదు నిప్డె కన్మె నా
యలవును బాశపుంబలిమి నర్భక! నిర్భయసూక్తు లింకఁగన్. 258

క. శివుఁడు గివుఁ డడ్డమే! యా,యువు చెల్లినవెన్క నిఁకను యోగ్యుఁడవని యి
ట్లవబోధము నొనరించితి, నపునిది కాదనియెటుంగ వకటా తగునే? 259

—* మార్కండేయుఁడు యముని నిరసించి పలుకుట *—

వ. అనిన మార్కండేయుం డిట్లనియె.

ఉ. ఏటికిటుల్ ప్రగల్భముల నెంతయు గర్వము మీఱినాడఁగా
మేటితనంబె? శంకరుఁడు మిన్నగఁ గన్పడఁడయ్యెనే! యిఁకన్
మాటలు వేయు నేల! నను మన్పఁగలండు శివుండు నీవిఁకన్
మోటుతనంబుపాల్పడక ముందటిపాటుఁ దలంచుకొమ్మెదన్. 260

గీ. మంచిసెబ్బర లరయక మందమతులు,ముక్కునూటికిఁజని కర్మములఁబొనర్చి
ముప్పుఁజెందుదురిందు మో మోటపడక, చెప్పుచుంటిని దలపోయుచి త్తమందు

చ. అనినఁ గడుఁగ గడున్ గినుక నంది మహాద్భుతదారుణధ్వనిన్
బొనరిచి చూడు చూడు మిదె పొంకమణంగు నుఱుంగుఁ బ్రాణముల్
మునిసుత! యంచు దేహాళికి ముందటనుండి కరాళపాశమున్
గొని శిశుకంధరగ వయిచి కొంకక లాగఁదొడంగె న త్తఱిన్. 263

వ. అంత మార్కండేయుఁ డంతకునిచెయ్వోఱింగి తనకు శంకరుండే శరణంబని
కడంగి శివలింగంబు నాలింగనంబు నొనర్చికొని స్థిరమతి నిట్లు శివుని వాఙ్మ
యోపాస్తిఁ జేయుచుండె. 264

—* మార్కండేయకృత శివస్తోత్రము *—

సీ. బంగారుమలవిలుఁ బరఁగఁ బట్టెడువాని, వెండికొండను నతం బుండువానిఁ
బావరానారితోఁ బరిఢవిల్లెడువాని, వెన్నుండు తూపుగా వెలయువానిఁ

గడు వేగఁ ద్రిపురముల్ • గాల్చిమీఱినవాని, జేజేలజోతలఁ • జెందువాని
వేల్పుచెట్టులవిరుల్ • వెలయు నడుగులవానిఁ, గాముఁ గాల్చిన యగ్గి • కంటివాని

గీ. బూదిఁబూసిన మెయివానిఁ • బొలియనట్టి
వాని దోసంబులను నెడఁ • బాపు వాని
నేన్గుచర్మంబుఁ బైగప్పి • యెసఁగు వానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్త్రి • గెలుతు నివుడు

సీ. నల్వవెన్నులయర్చ • నఁదగు నడుగులవాని, చదలేటిసిరొందు • జడలవానిఁ
జలువరాపోఁగులఁ • జెలఁగు వీనులవాని, గిత్తకిలాతంబు • సొత్తువాని
నారదాదుల నుతుల్ • నయముగ వినువాని, నెల్లజగంబుల • నేలువాని
అంధకుండను మేటి • యసుర గూల్చినవానిఁ, జేరుభక్తుల వేల్పు • చెట్టువానిఁ

గీ. జక్కులొడయని చెల్మి నె • నంగువాని, భగునికను లూడబెఱికిన • బలియుఁడైన
వానిఁ బాములసొమ్ముల • వాని నెలమిఁ, గొలుతు నెలతలదొర • మిత్త్రి గెలుతు నివుడు

సీ. విసముమెక్కుట నల్పు • వెలయు కుత్తుకవాని, గొడ్డలి లేడిఁగై • కొనెడువాని
భవరుజలిక్కట్లు • పాపఁగాఁ దగువానిఁ, ద్రిగుణాత్ముఁడై తేజ • రిల్లువానిఁ
గడగి దక్షుసవంబు • నడఁగఁ ద్రొక్కినవాని, మూఁడుకన్నులుగల్గి • ముఱియువాని
బోనంబు ముత్తినిఁ • బొసఁగ నిచ్చెడువానిఁ, జెలఁగి దోసముల భం • జించువాని

గీ. భక్తులందునఁ బ్రేముడిఁ • బరగువాని, క్షయములేనట్టివానిఁ బ • చ్చనివలువలఁ
గట్టువానినిఁ గొలతలే • నట్టివానిఁ, గొలుతు నెలతలదొర మిత్త్రి • గెలుతు నివుడు

గీ. పొలియఁ జేయుచున్నను • భువనములను
మరల జనియింపఁగాఁ జేసి • మనుచువానిఁ
బ్రమథగణములచేఁ గొల్వఁ • బడెడు వానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్త్రి • గెలుతు నివుడు.

గీ. అవని నీళులు నగ్గి గా • డ్పాకసంబు
చదలు మానికమును నిఁక • జలువలదొర
యాజి యనుతనువులఁ జెంది • యమరువానిఁ
గొలుతు నెలతలదొర మిత్త్రి • గెలుతు నివుడు. 268

క. కొండలయొడయనికూఁతును, గొండగు తమిసాము మేనఁ • గొన్నట్టిదొరన్
నిండారు నెనరుకడలిని, నిండగు బత్తిన్ గొలుతును • నిరసింతు జమున్.

క. అవిరతము రుద్రుఁ బశుపతిఁ, గవిసన్నుతు స్థాణు నీల•కంఠు సపర్ణా
ధవుఁ గాలానలమూర్తిన్, శివుఁ గొలిచెదఁ గాలుఁ డేమి•సేయఁగలఁ డిఁకన్. 270

క. కాలగళుఁ గాలమూర్తిన్, గాలనియామకునిఁ గాల•కాలు సనాతున్
శూలాయుధధరుని మహా, వ్యాళధరున్ గొలుతు గెలుతు•నంతకమూర్తిన్.

క. అవ్యయుని శాంతు యోగిజ, నవ్యక్తుని నతసురక•నద్ఘనకరునిన్
దివ్యజనేశ్వరుఁ బరమున్, భవ్యాత్మున్ గొలుతు గెల్తు•వైవస్వతునిన్. 272

క. ఆనందమయుని నిత్యుని, గోనాథధ్వజుని హరునిఁ•గువలయహితరే
ఖానద్ధపాటలజటున్, దీనశరణుఁ గొలుతుఁ బితృప•తిన్ గికురింతున్. 273

క. భస్మోద్ధూళితవిగ్రహు, సస్మితముఖు మోక్షదాన•చణు సర్వేశున్
విస్మయకరవైభవు నా, కస్మికకారుణ్యుఁ గొలుతుఁ•గాలుని గెలుతున్. 274

క. శివ! శంకర! యీశ! సదా, శివ! శర్వ! మహేశ! శ్రీశ•సేవితచరణా!
భవ! కల్పాయువు నాకిఁక, మ్మవిరళకృపఁ దెవులు లేని•యట్టులు చక్కన్. 275

వ. అని యిట్లు చిఱుతతపసి మదిన్ గట్టిచేసి గట్టువిలుతు దోర నర్థించుచుండు నంతలో

గీ. నారదుం డట్లు యముని న•నాదరించి
మునిసుతుని రక్షయందుఁ బూ•న్కిని వహించి
వేగమున నాకసంబున•వెడలి యుల్ల
రజతశైలంబుఁ జేరి బల్•రాణగదుర. 277

—* నారదుఁడు మార్కండేయుని రక్షింపుమని పార్వతీశివుల నర్థించుట *—

శంకరప్రియ వృత్తము
కావఁగ రావే•గణపతిలోలా!, బ్రోవఁగ లేవే•మునిజనపాలా!
ఈవె శరణ్యం•బిదిగను మాత్మన్, బావనమూర్తీ!•పరమసుకీర్తీ!

మ. అని గానం బొనరింపుచున్ గిరిసుతా•ప్రాణేశ్వరున్ దేవదే
వునిఁ జేరన్ జని మ్రొక్కి మౌనిసుతు•విస్ఫూర్జత్తపోరీతిఁ ద
జ్జననీగర్వనపాయదుఃఖగతి నిం•జండాత్మతన్ మిత్తి పై
కొని వేగంబున వచ్చు నద్ధతిని సం•కోచంబు లేకెంతయున్. 279

సీ. నోడివి రక్షింపుమనుచు నా•యుడుపతిధరు, దేవియగు జగదంబను•దేవురింప
శివయు రయమున బాలుర•క్షింపుమనుచు, విభుని నెంతయుఁ బ్రతిమాలి•వేడ హరుఁడు

చ. మునితనుజన్ముకంఠమున ♦ మొక్కలుఁడై యముఁ డేసినట్టి య
ఘనమగు కాలపాశమది ♦ కంఠగతంబయి కానుపట్ట నం
తనె పెనుప్రోఁత బిట్టడర ♦ దారుణరోషపరీతచిత్తుఁడై
యనువుగ లింగమధ్యమున ♦ నద్భుతరీతిగఁ దోఁచి యుద్ధతిన్. 281

* శివుఁడు త్రిశూలధారచే యమునిఁగూల్చి మార్కండేయున కభయ మిచ్చుట *

చ. కరతలశూలధార యము ♦ కంఠముఁ గ్రుచ్చ నతండు శోణితం
బురవుగఁ గ్రక్కుచున్ దొలఁగి ♦ యుర్వి నమాంతము గూలినంత నా
దరమున బాలు నెత్తిపయిఁ ♦ దాఁ జెయినుంచి కుమార! యీవిఁకన్
వెఱపునుమాని యిష్టముల ♦ వేడుము బాడముగా నొసంగెదన్. 282

గీ. అనిన మునిపుత్త్రుఁ డభవుని ♦ యడుగులందు
వ్రాలి యిక్కాలు బ్రదికింపు ♦ రాజమకుట!
యెట్టులైనను నాకోస ♦ మీతఁడిట్టు
లయ్యె నందఱకును శుభం ♦ బగుత సతము. 283

—* శివుఁడు మార్కండేయు ప్రార్థనచే యముని జీవింపఁజేయుట *—

వ. అనిన నమృతాంశుమౌళి యంతకున్ మరల జీవింపఁజేసియాతని కిట్లనియె.

చ. ఎఱుఁగవె? నాదుభక్తుల మహిన్ ఘనశక్తులఁ బుణ్యయుక్తులన్
మఱచితివే? సనుర్ బలసి ♦ మానసమందు నిఁకేని యొప్డిటులే
గరువముఁజెంది నాయలరు ♦ గాదిలిభక్తులపైనఁ జేయిడన్
దొరకొన కిట్టిబెట్టిదపుఁ ♦ దుందుడుకుల్ పొనరింపఁబోకుమీ! 285

వ. అనిన నంతకుండు నుదుట నంజలిన్ గదియించి మ్రొక్కి యిట్లనియె.

గీ. దేవరయె పదియాఱేడు ♦ లీ వడుగున, కాయువంచు వచించుట ♦ యరసి యేను
పాశమును వేసితిని ముని ♦ బాలునిపయిఁ, దలఁపునకు రాదు నాకు నా ♦ తప్పిదంబు.

వ. అనిన శివుఁడు మందహాసంబుచేసి యిట్లనియె.

గీ. ఎప్పటికిఁ బదియాఱేండ్ల ♦ యెలవయస్సు, తోడనొప్పెడు నాయువుఁ ♦ బాడిమీఱ
నిచ్చితిని దాని నిప్డు నీ ♦ వెఱుఁగకిట్టు, లాఱడికి నొడిగట్టితి ♦ వైనఁ జనుము.

వ. అనుచుండ నారదోద్బోధితులై మృకండుమునియును మరుద్వతియును గుమా
రుని జాడ లరయుచు నచ్చటికి వచ్చి యవ్విధమంతయున్ గాంచి యఖిలేశ్వరుని.

దయామయత్వంబుఁ బెక్కుభంగులఁ బ్రశంసించుచుండిరి. నారదుండును నచ్చ
టికి వచ్చి మహేశ్వరునకు మ్రొక్కి యమునిఁ గుశలం బడిగిన నంతమీఁద
యముండు విన్నఁబోయి శివుని సెలవొంది నిజపురంబునకుఁ జనియె. శివుం
డును శివయును మార్కండేయునిఁ జూచి యిట్లనిరి. 289

• పార్వతీపరమేశ్వరులు మార్కండేయునకు బ్రహ్మకల్పాంతాయువు నిచ్చుట •

కం. ఎప్పు డజకల్పమగునో యిఁ • కెప్డు గడలి
జలజనయనుండు వటపత్ర • శాయి యగునో
అంతపఱ కీవు పుడమిపై • నధివసింపు
కరము చిరజీవియగుచు మృ • కండుతనయ! 290

వ. మఱియు నీయొనరించిన స్తవరాజం బెవ్వరేని యస్మదీయలింగసన్నిధిఁ జేరి
పఠించిరేని యవ్వారలు మృత్యుభయంబుఁ జెందరని వరంబిచ్చి మృకండు
మునినిఁ జూచి మునీంద్రా! వరంబు లింకేమినిఁగోరుదువేని నిచ్చెద ననిన నతం
డిట్లనియె. 291

కం. ఇంతకన్న వరంబు నా • కేమివలయు, దేవ! తీర్చితివయ్య! నా • దీనదశను
దయకుఁ బాత్రునిఁజేసి నన్ • దనిపినావు, వరద! యేమనికొనియాడ • వలఁతినగుదు

వ. అని యమ్మునిదంపతులు మార్కండేయుండును మహేశ్వరులకు మ్రొక్కిన
యంత మహేశ్వరు లంతర్ధానంబు నొందిరి. నారదుండును శివుని గానంబు
సల్పుచు యథేచ్ఛఁ జనియె. మృకండుదంపతులు గొమరునిఁ దోడ్కొని స్వా
శ్రమంబున కరిగి సుఖంబుండిరి. 293

కం. ఈచరితం బెవ్వఁడుగా,నీ చదివిన వినిన మిత్తి • నెట్టి చిరాయు
శ్శ్రీచెలువుమీఱ సౌఖ్యము, లాచంద్రకిరీటుదయను • నందుదురు భువిన్.

వ. ఇట్లు శివుండు మిత్తిన్ భంజించి మరల సంజీవితున్ జేసె ననిన వాయుభట్టారకు
నకు మునులు దేవా! మున్నుపమన్యుమునీంద్రుండు శ్రీకృష్ణునకు శైవదీక్ష
యొసంగిన పిదప శివతత్త్వరహస్యం బఖిలంబును దెల్పెనని విందు మా యన
ఘుండు గోవిందున కెద్ది తెల్పెనో యద్ది బోధింపుమనిన ననిలుం డిట్లనియె. శివ
దీక్షఁ జెందిన శ్రీకృష్ణుం డుపమన్యుం జేరి యిట్లర్థించె. 295

కం. దేవా! వినఁదలఁతు మహా, దేవోక్తము వేదసార • దీపిత మాత్మ
శ్రీవిజ్ఞానము నిజభ,క్తావళికిఁ ముక్తిజనక • ముగునద్దానిన్. 296

గీ. భక్తిలేనట్టివారి క♦ప్రాజ్ఞులకును, గోచరముగానిదెంతయు ♦ గూఢమైన
దాశ్రుతిషడంగములను సాం♦ఖ్యమున నుద్ధృ, తంబయిన దానిఁ దెల్పుము ♦ తాపసేంద్ర.

— * ఉపమన్యుముని శ్రీకృష్ణునకుఁ దెల్పిన ఆత్మజ్ఞానము * —

క. అనుడు నుపమన్యుఁడిట్లనె, వినుమిఁకఁ దెల్పెదను సర్వ♦ దేవోత్తము శ
ర్వానిచేఁ బరిభాషితమును, ఘనము ననాయాసమోక్ష♦ కారణము హరీ! 298

మ. మును నవ్యక్తమునుండి శర్వుఁడు జగ♦మ్ముల్ సృష్టిచేయంగ నీ
హను మున్మొందగ దేవపూర్వు నల♦ బ్రహ్మన్ బ్రీతిఁ బుట్టించె న
ఘునుఁడున్ దండ్రిని సర్వకారణునిఁ దాఁ ♦ గాంచెన్ మహాదేవు నం
తనె రుద్రుండు సృజింపు విశ్వమని వే♦దంబుల్ సమర్పింపుడున్. 299

గీ. అతఁడు జగముసృజించి వ♦ర్ణాశ్రమవ్య, వస్థ వేత్వ్యాజు చేసె స♦వంబులోను
సోమువెడలించె నాతని♦చొప్పునన్థ, రాగ్నిరవిసుర రాద్యజ్ఞ♦హరులమరిరి. 300

క. వారందఱు వేగంబుగ, శ్రీరుద్రాధ్యాయగీతి ♦ శివుని నుతింపన్
భూరికరుణాలుఁడై య, వ్వారలముందఱను దోఁచె♦ వైభవమలరన్. 301

గీ. అంత లీలార్థమై యమ్మ♦హాత్ముఁడప్డు, వారిజ్ఞానంబును హరింప♦ వారలపుడు
నీవెవండవనుచు మోహ♦నిష్ఠితులయి, యడుగ సురలకు రుద్రుఁడి♦ట్లనియె వేగ.

గీ. నేనొకండనె పూర్వుండ♦ నెనె తొలుత, నుండియుండితి నిప్పుడు♦నుంటి నుండఁ
గలను నాకంటె నన్యుఁడొ♦క్కండు లేఁడు, నేనె నడిపెద జగముల♦ నెమ్మిఁగనుచు.

ఆ. ఇట్లు చెప్పి రుద్రుఁ♦డెలమినంతర్థినిఁ, జెందె నంత సురలు ♦ చేవదక్కి
పరమశివునిఁ గనక♦ భక్తితోడ నథర్వ, శిరసుతోడ నుతులు ♦ చేసిరంత. 304

క. వారల ననుగ్రహింప ను, మారమణుఁడు దేవితోడ ♦ మర్త్యుల యెదుటన్
భూరికరుణాహృదయుఁడై, చేరఁగ నవ్వారుగాంచి ♦ చెలఁగి ప్రణతులై. 305

గీ. పరమశక్తి యెడమప్రక్క♦ భాసిలంగ, సిద్ధులా పాశుపతు లోలి ♦ సేవసల్ప
యోగులకు నెదఁ గన్పడు♦చుండు హాని, శివునిఁజూచి నుతుల్ పెక్కు ♦ చేసిరంత.

వ. పరమేశ్వరుండును గృపచే నవ్వారిన్ గాంచి సంతుష్టుండనైతి ననుడు దివ్య
జను లాదరంబున నిట్లడిగిరి. 307

గీ. దేవ! నీకపచితి యెట్లు♦ దీర్చవలయు, నెవనికర్చయందధికార♦మేర్పడునొ య
థార్థమంతయు మాకిప్పు♦డానతిమ్మ, నుడు శివుండల్పహాసంబు♦నుంబొనర్చి.

—* శివుఁడు దేవతలకు సూర్యాత్మక నిజతనువుఁ జూపుట *—

క. దేవినిఁ గని యంత వృష, దేవుఁడు సూర్యాత్మకంబు • దివ్యతనువు స
ద్భావంబునఁ జూపుటయున్, దేవతలంతయును జూచి • తేఁకువ మెఱయన్.

గీ. ఘోరమును సకలాశ్చర్య • గుణయుతమును, సర్వతేజోమయంబును • శక్తియుతము
నష్టభుజము చతుర్వక్త్ర • మద్భుతమును, నర్ధనారీశమును గాంచి • హరుస మొంది.

క. తెలిసి దివాకరుఁ శివునిఁ, గలుపఁ రాజైన దేవిఁ • గనుఁగొని భువనం
బులు తన్మయములుగాఁ గని, సలిలము నర్ఘ్యమును బట్టి • సల్పి రిటు నుతుల్.

క. సింధూరవర్ణునకు సం, క్రందనగోవిందధాతృ • కారణునకునున్
సుందరసుమండలున కర, విందధరున కబ్జనేత్ర • విలసితునకునున్. 312

క. కనకమణిభూషణునకును, ఘనరవిరూపునకు నాది • కారణునకు వి
ష్ణునకును బ్రహ్మకునున్ రు, ద్రున కార్యాసహితునకు ను • తులివె శివునకున్.

గీ. రత్నపూర్ణంబు సనువర్ణ • రసము సకుశ
సుమమును సుకుంకు మార్ఘ్యంబు • సుపవిశస్త
మును సహేమపాత్రంబును • మోదమెసఁగఁ
గొను మొసంగెద మర్ఘ్యమున్ • గోపతాంగ! 314

వ. అని ప్రార్థించి పరమపురుషున కర్ఘ్యంబు లొసంగిరి.

గీ. ఇట్టు లినమండలంబున • నీశుఁ బూని, శివుని నవధానమునఁ బూజ • చేసి యెవ్వఁ
డర్ఘ్యమిచ్చునో కాలత్రయంబునందు, వాని కిల దుర్లభము లేదు • పడయు ముక్తి.

వ. మఱియును

క. ఈస్తుతి నెవ్వండేనిఁ బ్ర, శస్తమతిన్ జపము సేయు • జదువుచునుండున్
నిస్తులవిభవములొందును, స్వస్తిన్ జేకొను నతండు • సత్యమిదియగున్. 316

— * తిరోహితశాస్త్రప్రతిష్ఠ * —

వ. అంత మండలాంతర్గతుండగు హరుండు సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు నొసంగిన నందుఁ బూజాధికారంబు ద్విజాతుల కని యెఱింగి మహే
శ్వరుని సెలవొంది బృందారకు లందఱు యథాగతంబుగఁ జనిరంతఁ బెద్దకాలం
బున నాశాస్త్రంబు తిరోధానంబగుడు నొకప్పుడు మహేశ్వరి చే సంబోధితుండై

శివుండు మరల సర్వాగమోత్తరంబగు శాస్త్రంబు ననువదించె, నద్ది బ్రహ్మను మఱి నాచే నగస్త్యునిచే దధీచి మున్నగువారిచే స్వయంబుగ శివావతారంబులచేతను లోకంబునఁ బ్రవర్తితంబయ్యెననుడుఁ గృష్ణుఁడు మహాత్మా! యిఁకను జగత్కారకునిఁగూర్చి బోధింపుమనిన నుపమన్యుండిట్లనియె. మున్నొక మాఱు ముముక్షులగు మునులు కొందఱు బ్రహ్మవాదులై సంశయావిష్ట మనంబులతో నిట్లు విమర్శించిరి.

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు జగత్కారకునిగూర్చి చెప్పుట * —

సీ. ఎద్ది కారణమగుబ్రహ్మ • మెందువలన, బుట్టినారమిఁ కెద్దానఁ • బోషితులము
ఎందునున్నారమిట్టుల • నీసుఖ తది,తరములందు వర్తింతుము • తవిలిసతము,

గీ. కాలమొ స్వభావమొక్కొ యొ•క్కఁడిఁదినియతి
యో యదృచ్ఛయో భూతంబు•లో ప్రకృతియొ
పురుషుఁడో వీనిసంయోగ•మో యఁరయఁగఁ
గారణము లొన జడము లె•క్కడనుగాని. 819

క. పూరుషుఁడు సుఖయుదుఃఖయుము,గారణమగునొక్కొ విభుఁడు•గానియతఁడిటుల్
సారెకుఁ బరస్పరంబు వి,చారణ యొనరించి ధ్యాన • సంగతినంతన్. 820

సీ. అపుడు నూచిరి మునులు దే•వాత్మశక్తి, నీశ్వరినిఁ ద్రిగుణంబుల•నెంతయునుని
గూఢమగుదానిఁ బాశంబుఁ•గుశలగతినిఁ, ద్రెంచుదాని వివేకంబుఁ•బెంచుదాని

గీ. ఆపెచే భిన్నపాశులై • యచ్ఛదృష్టి, సర్వకారణకారణు • శక్తిమంతు
నమ్మహా దేవుఁ బొడఁగని•రప్రమేయు, నేకతేజమై యెల్లెడ•నెసఁగువాని. 822

వ. అద్దేవుని ప్రసాదయోగంబునఁ బరమంబగు యోగంబునను దృఢంబగు భక్తి
యోగంబునను దివ్యపదంబు నొందిరందున. 823

గీ. అట్టి చిచ్ఛక్తితోఁ గూడ • నమ్మహేశు
నెవఁడెఱిఁగి హృదయంబున • నెప్డుఁ జూచు
అట్టి వానికి శాశ్వత•మైన శాంతి
యమరుఁ బెఱకెప్పు డమర ద•ట్లరయ మొదను. 824

గీ. విప్రయోగంబు శక్తితో • వెలయ దెవుడు
మశక్తింతుండు శివునకే • చందమునను

ఈ ద్వయంబు ప్రసాదంబు • నెలమిఁ జెంది
కరతలస్థితముగ ముక్తిఁ • గాంచు జనుఁడు. 325

ఉ. శివుఁడెటు సర్వకర్తయయి • చెన్నసలారునొ విశ్వకోటికా
శివయును సర్వకర్త్రియయి • చెన్నలరారు నటుల్ సతంబిఁకీ
శివశు వియుక్తయుండదు వి•కర్తనమూర్తికి దీప్తికిన్ వలెన్
గువలయనాథ కౌముదుల•కున్ వలెనారయ మబ్జలోచనా! 326

గీ. శివుఁడు లేకయె శక్తిరా•జిల్ల దెపుడు, శక్తి లేకయె శివుఁడట్లు•చెల్వమరడు
శక్తిశక్తిమంతులకిట్లు•సంతతము ప.రస్పరాపేక్షతోనుని•కి రాణవెలయు. 327

క. శివతో శక్తుండయి తా,శివుఁడు జనంబులకు నెప్డు•సేయు సకలవై
భవములఁ గైవల్యంబును, శివ చిన్మయి యాద్యశక్తి•శివునకు శౌరీ! 328

చ. అనవుడుఁ గృష్ణుఁడిట్లనె షడాననసన్నిభ! జ్ఞానమూర్తి! నీ
వనయము శిష్యపాళహర•ణాఢ్యుఁడ వీశ్వరతత్త్వయోగచిం
తనుఁడవు నీముఖాబ్జశివ•తత్త్వసుధారసధార లాని తృ
ప్తినిఁ గొనజాలకుంటి నిటు • దెల్పుము శార్వవిభూతి నింకనున్. 329

గీ. మును జగన్మాతశర్వాంక•మున వసించి, లోకనిశ్రేయసంబెంచి•లోకగురుని
శివుని నేమిప్రశ్నించెనో•శివకునాథుఁ, డేమి తెల్పెనో యెఱిఁగింపు•మిపుడుదయను.

వ. అనిన నుపమన్యుం డిట్లనియె.

— * ఉపమన్యుఁడు కృష్ణునకు ముఖ్యాంశంబును జెప్పుట * —

చ. విను యదువంశమౌక్తికమ! • విశ్వగురుండు హరుండు మందరా
ద్రిని నొక చారుకందరస•రిత్తటదివ్యవనస్థలిన్ జగ
జ్జననియుఁ దా విహారమును • సల్పుచు నెచ్చెలి దెచ్చినట్టి నూ
తనవికచప్రసూనదళ•దామములన్ గయిసేయఁగా నుమన్. 331

గీ. తనదుతొడ నెక్కఁజేసి ని•తాంతకౌతుకమున కీల్జడఁగైసేసి • కడిఁదిహర్ష
మొప్పనున్నతఱిన్ దేవి•యొప్పమీఱ, విభునిలోకోపకృతి కిటుల్ • వేగనడిగె.

గీ. దేనిచే వశమయ్యెదు•దేవదేవ!, అల్పశక్తులు నకృతాత్ము•లైన యట్టి
మానవులకీవువచియింపు•మా!కరంబు, నాదుచిత్తంబుపొంగనా•నందమునను.

వ. అనియడిగిన మహేశ్వరికి మహేశ్వరుండాదరంబున నిట్లనియె

సీ. కానుపశ్యుఁడ నెవ్వఁడును గర్మమునను, జపమునఁ దపమునను విజ్ఞానమునను
నన్యమున దేనిచేనిఁక నవధరింపు, భక్తిచేతను వశమాదు భక్తతతికి. 835

గీ. భక్తి యొక్కఁడు గలిగినఁ బణఁతి! మానినుఁ డుపశమాదు, బేమతోఁ జూడఁబడుదు
మాటలాడుదు ముట్టుదు మఱియు నెంత, యేని బిదు మొనరింపుదు నిగురఁబోఁడి!

క. దానఁ బడయఁగ వలయు న, నూనంబగు భక్తి భువి ననుఁ గోరెడు న
మ్మానవులు వర్ణయుక్తులు, మానిని! ధర్మాభివృద్ధి మనుమరుదీనన్, 836

గీ. భామ! వర్ణాశ్రమాచారపరులకే యొసంగు నచ్చెంపుభక్తి పోసంగదన్య
జనులకిది మామకాజ్ఞ చేఁ బనజభవుఁడు, వారలకుఁ గూర్పుచుండును వైభవముగ

వ. మఱియు వర్ణాశ్రమధర్మంబుగూడ నాచే నుత్పాదింపఁబడి చతుర్ముఖునిచేఁ బ్రవర్తింపఁ జేయఁబడినదౌట నన్నుఁ గోరువారెల్ల నియతితో వర్ణాశ్రమ ధర్మంబు ననుష్ఠింపవలయును. అట్టి వర్ణధర్మానుష్ఠాతలకే మదీయభక్తిజ్ఞానంబులం దధికారం బన్యులకు లేదు,

ఆ. అందుఁ జేసి మామకాజ్ఞానువర్తులై, వర్ణధర్మనిరతి వాసిమీఱ
భక్తిఁ జెంది పాపపాశంబులను బాసి, నన్నుఁ జేరవలయు సలిననేత్ర! 839

వ. అని యిట్లు చెప్పినంత నమ్మహేశ్వరి సంతుష్టయై భక్తిభావంబునఁ బరమేశ్వరునుపాసించెననిన శ్రీకృష్ణుం డాముష్మికఫలదాయకంబగు శివపూజాక్రమంబు నుపదేశింపుమనుడు నుపమన్యుం డిట్లనియె.

—* ఉపమన్యుఁడు శ్రీకృష్ణునకు శివపూజాక్రమంబును జెప్పుట *—

సీ. విను ముంజకేశ! విశ్వేశపూజాక్రమం, బాముష్మికఫలంబు నంతనిపుడు
దీనిఁబోలెడునద్ది త్రిభువనంబుల లేదు, పుణ్యాతిశయ యుక్తభూరిగరిమ
అజహరిరుద్రులు హరిహయుండాదియౌ, దిక్పతుల్ భాస్కరాదిగ్రహములు
అలవశిష్ఠాది మహర్షివరేణ్యులు, నంది మహాకాలనాథ ముఖ్య 841

గీ. గణములు రసాతలాదిలోకములనొప్పు, తక్షకానంత ముఖ్యులౌ దందశూక
రాజులీయర్చనంబును రాణగదుర, సలిపి పడసిరి తత్పదంబులనుసతము.

వ. కావున నట్టి యర్చనాప్రకారం బుపదేశించెద సావధానంబుగ వినుము.

సీ. తెల్లనౌ మంచిగంధంబు తీర్థమునను, శంభులింగంబును శివన్ స్నానమాడ
జేసి యవదాతవికచకుశేశయములఁ, బూజయొనరించి భక్తిమై మ్రొక్కవలయు

వ. ఇట్లు ధనవంతుండగు నేని

గీ. రత్నములచేతఁగాని స్వర్ణమునఁగాని, పద్మపీఠంబుఁదీరిచి • వరగ కేస
రముల మధ్యమునందు లింగమునుగంధ,లిప్తమంగుష్ఠనిభము లలిగఘటించి.

వ. లింగంబుయొక్క వామభాగంబునందుఁ బరాంబికను సంయోజించి బిల్వపత్రంబుల గౌరీశంకరుల నర్చించి

గీ. అగరుదక్షిణపార్శ్వంబునందు నునిచి, మణిశిలన్ బశ్చిమమున నమర్చియుత్త
రమునఁ జందనమొసఁగి పూర్వదిశయందు,నింబుగా హరిదళమర్పణంబుచేసి.

క. సురభికుసుమంబులను రుచిరబిల్వదళంబులను విచిత్రసుమములన్
హరువుగఁ బూజించి ఘృతా, గరుగుగ్గులు ధూపమును దగనొసఁగి యంతన్.

వ. అతిసూక్ష్మంబులు ధవళంబులగు వస్త్రంబుల సమర్పించి సర్పిర్దీపంబుల వెలిగించి ఘృతమిశ్రితంబగు పాయసంబును నివేదించి ప్రదక్షిణనమస్కారస్తవంబులొనర్చి క్షమాపణంబు నర్థింపవలయు ననంతర ముపాసకుండు దక్షిణామూర్తి నాశ్రయించి సర్వోపహారసమన్వితంబగు నైవేద్యంబును శివమంత్రంబులతో శివునకు సమర్పింపవలయు నిట్లు పంచగంధమయంబును శుభంబును నగు లింగంబు నెవ్వండు నిత్యంబర్చించునో యట్టివాఁడు సర్వాఘముక్తుండై శివలోకంబునొందు నిందుసందియంబులేదీరహస్యంబగు శివలింగ మహావ్రతంబు భక్తుండవగు నీకుఁజెప్పితి నీవును శివభక్తుఁడవుగాక మఱియొకని కొసంగకు మనుటయు శ్రీకృష్ణుండింకను శివలింగతత్త్వంబును బూజావైభవంబును యోగరహస్యంబులనుగుఱించి యడిగి తెలిసికొని కృతార్థుండయ్యెనని వాయుదేవుండు మునులకుఁజెప్పి యంతర్హితుండయ్యె నంత మఱునాఁటి ప్రభాతంబునఁ దపోధనులగు నానైమిశీయ ఋషులు సత్రాంతంబున నవభృథంబునొనర్పఁ బ్రసన్నస్వాదుసలిలయగు సరస్వతీనదిన్ జేరి యందు శివంబులగు తజ్జలంబుల స్నానమాడి దేవాదితర్పణంబులొనర్చి పూర్వవృత్తాంతంబును స్మరించి వారణాసికేగిరి.

గీ. అందు సత్రరవాహినియైన గంగ, మునుకలొనరించి యల యవిముక్తనాథ
లింగమును విధినర్చించి లీలమరలు, చుండ నచ్చోట నొకతేజముద్భవించె ౮౪౭

క. ఆ తేజ మర్కకోటి,వ్రాతప్రతిమానమగుచు • వరుసగ రోదః
స్ఫీతంబై కరములరుదుఁ, గౌతుకమున మునులు మహిముగాంచుచునుండన్.

గీ. పాశుపతులగు సిద్ధులు♦పరమమునులు, భస్మసంఛన్నతనులు తా♦పస్వు లట్టి
తేజమునవచ్చి చేరి యం♦దే విలీను, లైరియత్తేజ మటుమీఁద♦నంతరించె 349

క. అదిగని నైమిశవనమునఁ, బొదలెడు నమ్మునివరులు ప్ర♦భూతాశ్చర్యం
బొదవఁగ నిది యేమని యడ, సదనమునకు మేరువనికిఁ♦జనిరి రయమునన్. 350

— * నారదుఁడు తుంబురునితో సామ్యంబుఁ బడయుట * —

క. ఇంతకుమున్నే పవనుం, డెంతయు వేగముగ నటకు♦నేగి విధికిఁ గా
లాంతకతత్త్వము మునులకు, నంతయుఁ జెప్పితిని సత్ర♦మవసితమయ్యెన్. 351

గీ. నీవు సెల వొసరించితి ♦ నిగమవంద్య!
యనుచు విజ్ఞప్తి యొనరించి ♦ యబ్జభవుని
యానతిఁ గొని నిజపురి ♦ కరిగె నంత
బ్రహ్మ యాస్థానికేగె సు♦రలు గొలువఁగ. 352

గీ. అందుఁ దుంబురుతోఁ గల♦హాశనర్షి
గానమున స్పర్థసేయుచుఁ ♦ గడిఁది పూనిక
నాఁడు తనశక్తిఁ జూపింప ♦ వేఁడుటయు వి
రించి యియ్యకొనియెను జే♦రిరి పలువురు. 353

వ. గంధర్వు లప్సరోజనంబులు గీతవాద్యకుశలులగువారు చేరి రా సమయంబున సభాప్రదేశంబు మిక్కుటంబుగ నిండియున్న కతంబున ద్వాస్థజనులు నైమిశారణ్యమునుల నడ్డగించుటఁ జేసి యవ్వారు సభాలయంబుఁ బ్రవేశింపలేక తత్పార్శ్వంబునఁ గూరుచుండి యుండిరంత. 354

గీ. నారదుం డాతితేటి గా♦నమున నాఁడు
తుంబురునితోడఁ దాఁ దులఁ♦దూఁగె నపుడు
బ్రహ్మదేవుండు మెచ్చి నా♦రద మునికినిఁ
దుంబురున కనపాయస♦ఖ్యంబుఁ గూర్చె. 355

వ. అంత నారదుండును

క. కైలాసపర్వతంబున, శైలాదిమునీంద్రుఁ డకును ♦ శంభునకును వీ
ణాలలితకౌశలంబును, జాలఁగఁ జూపింప గీత♦చతురుల తోడన్. 356

వ. తుంబురుఁ దోడ్కొని బిరబిరఁ జనుచుండ నైమిశమునులు డాసి బ్రహ్మ సభాప్రవేశంబు నర్థింపుడు నతండు బ్రహ్మకెఱిఁగించి యాస్థానముఁ జేర్పఁడని

డౌవారికులకుఁ జెప్పి చనుటయు వార లట్లొసర్చ నమ్మనులు బ్రహ్మన్ జేరి సాష్టాంగ మొంది నిలిచిన నలువయు నవ్వారల కుశలం బడిగి యిట్లనియె. 357

క. మీసమాచార మంతయు • నాసదాగ, తి ముఖముననింతకున్ మున్నె • తెలిసికొంటి
నతఁడు మీసముఖముఁ బాసి • యవల కేగి, నంతమీఁదియుదంతంబు • నంతఁ జెపుడు

వ. అనుటయు మను లవబృథావసానంబున వారణాసి కేగుటయు నందు గంగాస్నానం బొనరించి దేవప్రతిష్ఠితంబులగు శివలింగంబుల దర్శించుటయు నవిముక్తేశ్వరలింగంబు నర్చించుటయును నాకాశంబున మహాతేజం బొకఁడు గనుపట్టుటయు నందుఁ బాశుపతసిద్ధమునులు చెంది తిరోధానంబు నొందుటయు నద్దాని యాథాత్మ్యంబు దెలియకుండుటయు నటుమీఁదఁ దమ సన్నిధానంబున కరుగుదెంచుటయును జెప్పి ప్రణమిల్లిన విని చతుర్ముఖుండు శిరఃకంపం బొనరించి గంభీరవాక్కుల నిట్లనియె. 359

ఉ. దాకొని మోక్షలక్ష్మి నియతమ్ముగ సత్రమునందు శంకరున్
లోకగురున్ భజించితిరి • లోలతఁదక్క మునీంద్రతల్లజుల్!
మీకిది భావిసూచకము • మీరలు గన్గొనినట్టి తేజమా
శ్రీకరుఁడౌ మహేశ్వరుఁడు • చెందుదు రీరలు దత్ప్రసాదమున్. 360

క. అట్టిసమయముడగ్గఱ • నభవకృపను, మీరలిఁక దక్షిణంబగు • మేరుశిఖర
మునకుఁ జేరుఁడు మామక • పుత్త్రుఁడౌ స, నత్కుమారుండచటనుండు • నందికొలిచి

—— బ్రహ్మ సనత్కుమారుఁడొకఁ డెయ్యె శాపమోక్షమొందిన తెఱఁగు చెప్పుట ——

చ. శివుఁడును మున్ను నాకొమరుఁ • జేరఁగవచ్చినఁ జూచి నాతనూ
భవుఁడు భ్రమంబుఁ జెంది గరు • వంబున వందనపూజనాదికా
ర్యావిధుల సల్పకున్నఁగని • యక్కట తండ్రుఁడు గిన్కమేటిలో
ట్టైవయి చరింపుమిందని క • డిందిరయంబున శాపమీయఁడున్.

గీ. పుత్త్రకుఁడు లొట్టెయై కడుఁ • బొగులుచుండ
నే మహాదేవు నంబను • నిష్ఠఁగొలిచి
నందినిన్ బుజ్జగించి నా • నందనునకు
నుష్ట్రతనుబాపితి స్వమూర్తి • నొందెనతఁడు

ఉ. అత్తఱి దేవదేవుఁడు మ • హాద్యుతి నందినిఁ జూచివల్కె ధీ
రోత్తమ! బ్రహ్మపుత్త్రుఁడితఁ • డుల్లమునన్ ననుఁబోల్చలేక కిం

చిత్తవరాఁ బొంది యిటు • శిక్షితుఁడయ్యెనిఁకఁ మదీయ భా
స్వత్తరతత్త్వమున్ దెలుపు • చక్కని శిష్యుఁడు నీకుఁ జేకుఱెన్. ౮౬౪.

గీ. ఇట్లు నందికిఁ జెప్పె మ • హేశ్వరుండు, నందియును జిత్తమందు నా • నంద మొంది
విభుని యాజ్ఞతలన్ దాల్చి • వేగ నిటకు, రాఁగడఁగియుండె నీ లోన • వేగ మిూరు,

గీ. నాదు సెలవున నంది ప్ర • సాద మొంద, నందుఁ దపియించుచున్న నా • నందనుఁడు స
నత్కుమారుని కడ కేగి • నంది కేశ, బోధలను వినుఁడీ కమిూఁద • ముని తిలకులు!

— * నైమిశమునులు స్కందసరోవరంబుఁ జేరుట * —

వ. దాన మిూ కచిరంబుగ శివప్రసాదంబు సమకూరుననుటయు నవ్వారలు సుమేరు
దక్షిణంబందలి కుమారశిఖరమ్మునఁ దనరు నమృతాచ్ఛస్వాదుశిశిరాగాధ
ఘూదకంబును సర్వర్తుస్ఫుటకుసుమమంజరీరంజితానేకతరువాటికాచ్ఛాదితా
ఖిలదిఙ్ముఖంబును, పరితస్సంఘటితాయతవిభాస్వరస్ఫాటికోపలవేదీవిరాజితం
బును స్థూలనీలశిలామయసుఖావతరణారోహవిలసితంబును గాంచనారవింద
సంచయానేకకుముదేందీవరసుందరంబును, రంగదుత్తుంగాభంగతరంగసంక్షోభి
తంబును నగు స్కందసరోవరంబుఁ గాంచి యందు

సీ. ఒకచోట మునుఁగుచు • నొకచోటఁ దేలెడు, గజయూథపతుల న • క్కజముఁ గనుచు
నొకచోటఁ బల్దావ • నొందిబల్ పశువుల, బరతెంచు లేళ్ళ యా • తురతఁ గనుచు
నొకచోటఁ దటమున • నుత్ఖాతకేళుల, నొనరించు వృషముల • యొప్పుఁ గనుచు
నొకచోట నుదకంబు • నొందియచ్చటినుండి, వెడలెడు నెమ్ముల • వేడ్కఁ గనుచు

గీ. నొక్కచో నవగాహంబు • లొంది దేవ, మునిపితలతర్పణము సేయు • మునులఁ గనుచు
నొక్కచో నంచపిండుల • నొక్కచోటఁ, గోకములమూఁకఁ గనుచు బల్ • కుతుకమునను

వ. అన్వేషింపుచుఁ జని సరోవరోత్తరతీరంబందుఁ గల్పవృక్షంబు నీడను వజ్రమయ
వేదియందు మృదులంబగు మృగచర్మంబందుఁ గూర్చుండియుండిన వాని నప్పుడే
సమాధినుండి బహిర్గతుండయిన వాని యోగీంద్రులగు పలువురు మునీంద్రులచే
సేవింపఁబడుచున్న వానిఁ గుమారాకారుని సనత్కుమారమునినిఁ గన్గొని
ప్రణతులై తత్ప్రశ్నంబుననుసరించి తమ వచ్చినకతంబుఁ జెప్పుచున్నంత
నాకసంబునందు దివ్యాలనగారా ప్రమోఁతలతో భానుసన్నిభంబగు నొకవిమా
నంబు దోఁచి యందు గణేశ్వరబృందంబులతోఁ బరివేష్టితుఁడై సేవింపఁబడు
చున్న సుకీర్తిపాణివల్లభుం డపరహారుండు పొడసూపిన సనత్కుమారుం

ఁడుఁరొక్కని జోతఁగావించి సముచితార్చనలఁ బ్రీతుఁజేసి దోయిలొగ్గి షట్కు
లీయు లగు నైమిశమునులు బ్రహ్మానుజ్ఞచేఁ దమయనుగ్రహార్థమై వచ్చిరని
చూపిన నద్దేవుండు సనత్కుమారునినుడు లాలకించి దృష్టిపాతమాత్రంబున
మునులపాశంబుఁ ద్రెంపివేసి యైశ్వరంబగు శివజ్ఞానయోగంబు సనత్కుమా
రునితోఁగూడ మునుల కొసంగి జయధ్వానములతోఁ దిరుగ శివసన్నిధానం
బున కేగె ననుడు శౌనకాదిమునులు సూతున్ గాంచి మహాత్మా! నందికేశుండు
సనత్కుమారునకును షట్కులీయమునులకుఁ జెప్పిన శివజ్ఞానయోగంబందలి
ముఖ్యసారంబు మా కెఱిఁగింపుమనిన సూతుం డిట్లనియె. 369

నందికేశుఁడు సనత్కుమారునితో మునులకుఁ జెప్పిన ముఖ్యసారము

— * లింగధారణము * —

గీ. వినుఁడు జ్ఞానసారంబును • విమలమును బవిత్రమును నగు శివలింగ • వితతధార
ణముఁగుఱించి వచించెను • నందికేశుఁ, డెఱుఁగుఁడీ యదిమీరు మౌ • నీంద్రులార!

గీ. భ్రమరసంగతి కీటంబు • భ్రమరమైన, కరణి శివలింగసంగతిఁ • గాంచి జీవుఁ
డభవుఁడగు నిట్లు శ్రుతిచెప్పు • హరివిరించి, ముఖులుశివలింగధారణం • బునుబడసిరి

క. మఱియున్ గౌతమముఖముని, వరులును దిక్పాలకులును • వాసిగఁ బ్రాణిన్
శిరమునఁ బవిత్రమనుచును, హరువుగ శివలింగమొంది • రరయుఁడు తపసుల్!

వ. ఆ లింగధారణంబునందును

గీ. స్ఫాటికంబును బాణంబుఁ • జంద్రకాంత
మయమునున్ దినమణికాంత • మయము హేమ
రావ్యకృతమును శ్రీగిరి • గ్రావకృతము
నైన లింగంబు ధరియింప • నగును మునులు! 373

వ. తక్కినవి పూజ్యంబులుగావు, ధారణార్హ లింగంబులెల్లఁ బంచసూత్రఘటితం
బులై యుండవలయు నీ లింగధారణంబు నిగమాగమకల్పోక్తప్రకారంబుగ
నొంది యావజ్జీవం బనపాయంబుగ శివలింగంబు నర్చింపవలయు నిది వేదసా
రంబు జ్ఞానసారం బని యుపదేశించె. 374

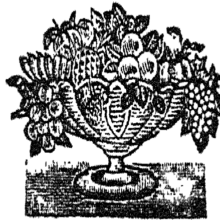
క. వులిపాశసంశముక్తా, ఫలమంజుళమూర్తి! పరమ • పావనకీర్తీ!
లలితస్వచిత్తపద్మభ, సలదంబా! గిరిశమిథున • జననీ! లక్ష్మీ! 375

క. ధవళేశలింగసంగత, ధవళపురీరాజ్యవిభవ దక్షిణభగినీ!
కవిజనసన్నుతచరితా! శివతత్త్వవిచారపూత శేముషి! జననీ! 376

క. నాగేడ్వ్యాపణపదరత, నాగాంబానుజ! నగేంద్రనాథకుమారీ
నాగాజినచేలార్చా, జాగరహృదయా! దయావశా! లక్ష్మ్యంబా! 377

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగవీరేశ్వరనామధేయ
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి వాయవీయఖండంబు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

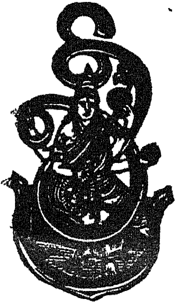

శ్రీ శివాభ్యాన్నమః

శ్రీ శివపురాణము

విద్యేశ్వరఖండము

ప్రథమాశ్వాసము

యాద్భటకులమండన!
శ్రేయస్సంపాదకేందుశేఖరపూజా
వ్యాయత్తాత్మాంబుజ! యన
పాయయశోధుర్య! వీరభద్రారాధ్యా!

వ. అవధరింపుము

క. సూతునితో మునితల్లజు, లాతతసంప్రీతి నిట్టు లనిరి మహాత్మా!
చేతము శుద్ధంబయ్యెం బు, నీతులమైతిమి కరంబు నీదగుబోధన్. 1

గీ. లింగపూజాప్రకారంబు లింగభేద, సంగతిని భూతి రుద్రాక్షసంగతులను
గ్రమముతో దుతనవ్వానిఁ గల్పమెఱిఁగి, తెలియఁజెప్పుము మాకిందుఁ దేటపడఁగ. 2

వ. నావుడు సూతుండు

చ. మునివరులార! లింగమును బూజయొనర్పఁగఁజెల్లుఁ బీఠమం
దున నిఁక హస్తపీఠమునఁ దొరవుభక్తిచెలంగ వేదవ
ర్త్మనియతి నాగమోక్తవిధిఁ దద్విధమున్ మును గొంతదెల్పియుం
టిని నిపుడున్ వచింతు వినుఁడీ సకలంబు ముదంబుమీఱఁగన్. 3

— * హస్తపీఠంబునందుఁ లింగమును బూజించిన ఫలములు * —

గీ. రహిశివార్చనమందు జేరమునులింగ,మును యజించెన రద్దాన ముఖ్యముగను
లింగసంపూజనం బొప్పసంగుజేర, పూజనము కూడ యుక్తమై పొల్పుమీఱు

తే. పెఱవేల్పులకెల్లను నె, వ్వరుసునఁ బ్రతిమార్చనంబె • పరిథవిలు నీఁకన్
బరముఁడగు శివునకొక్కని, కరుదుగ నిత్తెఱఁగు ద్వివిధ • మర్చ తనర్చున్. [illegible]

గీ. ధరఁ బ్రవృత్తపథంబునఁ • దనరి సతత, మైహికసుఖంబులనుమాత్ర • మభిలషించు
వాఁడు పీఠస్థలింగంబు • వాసియమరఁ, బూజసేయఁగవలయును • బొంకముగను.

వ. శాల్యన్ననైవేద్యం బొసంగి పూజావసానంబున సంపుటంబునందుంచి పూజా
గృహంబున నుంచవలయును. 8

గీ. ఇఁకఁ బ్రవృత్తినివృత్తుల • నెసకమెసఁగ, భోగమోక్షంబులను జెందఁ • బూనువాఁడు
ఆత్మకరపీఠమున లింగ • మర్థి నమిచి, తార్చనముసేయవలయు నా • హ్లాదమొప్ప

వ. స్వభోజ్యపదార్థంబు నివేదనం బొనరించి పూజావసానంబందు లింగంబును
శిరోముఖ్యోత్తరకాయంబునందు ధరించవలయును. 10

— * లింగభేదంబులు * —

గీ. క్షత్రియునకెప్డు బాణలిం • గంబు రాజ్య, సంపదావహమగు నూరు • జాతునకు సు
వర్ణలింగంబు ధనధాన్య • వర్గమిచ్చుఁ, బాదజుల కశ్మలింగంబు • వైభవమిడు. 11

గీ. స్ఫాటికము బాణలింగంబు • సర్వులకును, సర్వకామదమగును యో • షాజనంబు
లందుఁ బార్థివలింగమా • మైదువులకుఁ, బటికపున్ లింగము వితంతు • భామినులకు

వ. పూజార్హంబై యభీష్టావహంబై యొప్పు

తే. మఱియు నివృత్తిపథంబునఁ, బరఁగెడు విధవలు యజింప • వలె రసలింగం
బిరవుగ బాలలు వృద్ధులు, ధరఁ బటికపులింగమర్థిఁ • దగఁగొల్వవలెన్. 18

వ. ఇఁక నెవరికెట్టిలింగంబులు విధించినను దాదృశలింగంబు దొరకమి నితరలిం
గంబు నర్చించుటయందుఁ బ్రత్యవాయంబులేదిఁకను బార్థివలింగంబుఁ గూరిచి
వినుండు. 14

— * పార్థివలింగపూజోత్కృష్టత * —

గీ. లింగములలోనఁ బార్థివ • లింగముత్త, మంబయి తనర్చు నద్దాని • మహిని నేక
మునులు పూజించి సిద్ధులఁ • బొందిరఖిల, సురులునున్ గొల్చి పడసిరి • సిరులనుగడు

గీ. ప్రథమయుగమున శ్రేష్ఠంబు • రత్నలింగ, మల్ల త్రేతాయుగంబున • హైమలింగ
మా తృతీయయుగమున ర • సాఢ్యలింగ, మిఁకఁ గలిని బార్థివపులింగ • మేహితంబు

క. శివు నెనిమిదిమూర్తులలో, భువి యెట్టుల ముఖ్యమగుచు • భూలపాంగనొ పా
ర్థివలింగ మట్లులే యీ, వివిధములగు లింగములను • వెలయును సిరులన్. 17

మ. సురలం దెక్కుడు శ్రేష్ఠతన్ దనరునో • శుభ్రాంశుచూడుండు ని
ర్ఝరిణీవర్గమునందు జాహ్నవియెటుల్ • రాజిల్లునో శ్రేష్ఠమై
ధరలో వర్ణములందు బ్రాహ్మణుఁడెటుల్ • దైవాఱునో ముఖ్యుఁడై
సిరిమీఱన్ బ్రణవంబు వర్ణములలో • శ్రేష్ఠత్వమెట్లొందెనో! 18

క. ఎట్టులఁ గాశి నగరులం, దెట్టుల దేవీతతి మ•హేశ్వరి యురవో
నట్టులఁ బార్థివలింగము, నెట్టన లింగంబులందు • నేటు మునీంద్రుల్. 19

గీ. తనకు నుపలబ్ధమగు పదా•ర్థములతోడ, నాస్థఁ బార్థివలింగస•మర్చనంబు
సేయువాఁడాయురున్నతిన్ • శ్రీలఁ బుత్ర, సంతతినిఁ జెందుఁ బరమున • శంభుఁ డగును.

గీ. ఇఁకఁ ద్రిసంధ్యంబునం దెవఁ•డింపుమొఱయఁ
బార్థివేశ్వరలింగంబుఁ • బట్టుదలను
బ్రాణమోక్షంబు వఱకు స•మర్చనంబుఁ
జేయునో దానిఁగూర్చి నేఁ • జెప్పెదు వినుఁడు. 21

క. శివలోకమునకుఁ జని యట, శివసవిధంబునఁ జిరము వ•సించి తిరుగ నీ
భువియందు వేటి యగు బార్థివుఁడై జనియించఁగలఁడు • తేజం బెసఁగన్

వ. సకాముఁడై యర్చించినవాఁ డివ్విధం బిఁక నిష్కాముఁడై యర్చించినవాఁడు
శివసాయుజ్యంబునొందును మఱియుఁ గను

గీ. పంచసూత్రఘటితమైన • పార్థివంపు, లింగ మిట్టులఁ గల్పోక్త • లీలఁ బూజ
సేయవలయుఁ గుతర్కంబు • సేయరాదు, వేదశాస్త్రాభిమతమిది • విజ్ఞులార! 24

క. మేలగుఁ బ్రాణత్యాగము, మేలు శిరశ్కర్తనంబు • మేదినిలోనన్
బాలశశిమౌళిలింగము, లోలతఁ గొలువక యె కుడుచు • లోలుపునకిలన్. 25

క. భువి విప్రుండయి పొడమియు, శివలింగము నెవఁడు • ప్రీతి సేవింపఁడో యా
యవివేకి నరకమున నను,భవించు దుఃఖములఁ బెక్కు • వత్సరశతముల్,

వ. మఱియు నీలింగంబులలో స్థావరలింగంబులందు ద్విఖండంబులుగ చరలింగంబు
లం దఖండంబులగను సమకూర్చకొనవలయు నిఁక రత్నస్వర్ణపారదస్ఫాటిక
పుష్యరాగ పార్థివలింగంబులఁ దఖండలింగంబులనే స్వీకరించవలయును.

గీ. స్థావరంబు నఖండంబు • చరమిఁకను ద్వి, ఖండమును నగు లింగంబు • గడఁగి పూజ
సేయుటొప్పుదిది యెఱింగి • సేయుఁడీవు, శంభులింగార్చనంబు ప్ర • శస్తముగను 28

క. ఇఁకఁ బార్థివలింగార్చా, ప్రకారమంతయును నిప్పు • బ్రహ్మాదులుల్ వై
దికమార్గముతో మీకిటఁ, బ్రకటముఁ జేసెద వినుండు • బద్ధాదరులై,

వ. సూత్రోక్తవిధి నుషఃకాలంబున స్నాతులై సంధ్యనుపాసించి బ్రహ్మయజ్ఞ
తర్పణములనొనర్చి నైత్యకకర్మల నన్నిటన్ జక్కనొనర్చి శివస్మరణతో
భస్మరుద్రాక్షధారియై పార్థివలింగంబును బూజింపవలయును.

సీ. అరసి పుణ్యనదీతీర • మందునుం జలాశయాంతికమున శైల • మందు వనము
నందు శ్రీశంకరాలయ • మందు శుద్ధస్థలమునన్ బార్థివార్చన • సలుపవలయు.

క. తెల్లనిమృత్తున బాపం, డల్లనృపతి యెఱ్ఱమట్టి • నర్యులుండున్
నల్లనిమట్టిని లింగము, నుల్లమలర సల్పవలయు • నున్నతచరితుల్! 32

వ. అంఘ్రిజుం డెద్దిసంభవించిన నద్దానితో లింగంబుసల్పి పూజింపఁదగు

సీ. శుద్ధమైన ప్రదేశంబుఁ • జూచి యచటి
మృత్తికను దెచ్చి యింటిలో • మిగుల శుద్ధ
మైన సుస్థలమందు న • ద్దాని నుంచి
దినదినమును లింగంబులఁ • దీర్పవలయు. 34

వ. మఱియు సద్యోజాతమంత్రపఠనంబొనరింపుచు మృదాహరణం బొనరించి
వామదేవమంత్రంబున నుదకప్రక్షేపం బొనరించి, యఘోరమంత్రంబున
లింగనిర్మాణం బొనరించి, తత్పురుష మంత్రంబున నావాహనం బొనర్చి,
యీశాన మంత్రంబున వేదీసంయోజనంబు సేయవలయు. 15

ఆ. మఱియు నంతఁదా "నమశ్శివాయ" యను మం
త్రంబుతోడ వస్తు • రాజిపై ను
దకముఁ జల్లి చేయఁ • దగు క్షేత్రశుద్ధిని
'భూరసి' యనుమంత్ర • మునను మునులు. 36

వ. అనంతరమం 'దాపోస్మా'ననుమంత్రంబున జలసంస్కారం బొనరించి 'నమస్తే
రుద్ర' యనుమంత్రంబున క్షేత్రశుద్ధినిఁ బొనర్చి 'నమః' పూర్వకంబగు నద్దానఁ
బంచామృతంబులకుఁ బ్రోక్షణం బొనర్పవలయును. 'నమోనీలగ్రీవాయ' యను

మంత్రంబున శివలింగప్రతిష్ఠ బొనర్చి 'ఏతత్తేరుద్రాయ' యనుమంత్రంబున లింగమున కాసనంబీయవలయు 'మానోమహాంత'మనుమంత్రంబున నావాహనం బొనరించి 'యాతేరుద్ర' మంత్రంబున నుపవేశనంబు భావింపవలయు 'యామిషు' మను మంత్రంబున న్యాసంబొనరించి 'అధ్యవోచ' యను మంత్రంబునఁ బ్రేమతోనధివాసం బొనర్పవలయు. 'జీవ' యనుమంత్రంబున దేవతాన్యాసం బొనరించి 'అసౌయోవసర్పతి' యను మంత్రంబున నుపసర్పణంబు చేయవలయును 'నమస్తేనీలగ్రీవాయ' యనుమంత్రంబునఁ బాద్యంబును రుద్రగాయత్రీ మంత్రంబున నర్ఘ్యంబును 'త్ర్యంబక' మంత్రంబున నాచమనంబు నొనర్పఁదగు 'పయఃపృథివ్యామ్' అను మంత్రంబున క్షీరస్నానంబును 'దధిక్రావ్ణ్ణ' మంత్రంబున దధిస్నానంబును 'ఘృతయావ'యను మంత్రంబున ఘృతస్నానంబును 'మధువాతా' యనుమంత్రంబున మధుస్నానంబును 'తాచ్ఛర్కరా యనుమంత్రంబున శర్కరాస్నానంబును నొనర్పఁదగు 'నమస్సోమాయేతి'మంత్రంబున శుద్ధోదకస్నానంబునొనర్పఁదగు అటుపైన' మానస్తోకే'యనుమంత్రంబునఁగటిబంధనం బొనర్చి'నమోధృష్ణవే' యనుమంత్రంబున నుత్తరీయమును ధరింపఁజేయవలయును. 'యాతేహేతి'యను మంత్రచతుష్టయంబుతో శివునకు వస్త్రసమర్పణం బొనరించి'నమశ్శ్వభ్య' యనుమంత్రంబున శ్రీగంధంబును'నమస్తక్షభ్య'యను మంత్రంబునక్షతలను సమర్పించవలయును. 'నమఃపార్యాయ' యనుమంత్రంబునఁబుష్పంబులను 'నమఃపర్ణ్యాయ'యనుమంత్రంబున బిల్వపత్రంబులను'నమఃకపర్ది నే'యనుమాంత్రంబునధూపంబును'నమఆశవ'యనుమంత్రంబున దీపంబును 'నమోజ్యేష్ఠాయ' యనుమంత్రంబున నుత్తమంబగు సన్నబియ్యంపు టన్నంబు నైవేద్యంబును 'త్ర్యంబక' మనుమంత్రంబున బునరాచమనమును, 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబున ఫలసమర్పణంబును 'నమోవ్రజ్యాయ' యనుమంత్రంబున తాంబూలాది సకలమును శివున కర్పింపవలయును 'మానో మహాంత' మనునట్టియు 'మానస్తోకే' యనునట్టియు మంత్రద్వయంబులతో, నేకాదశాక్షతలతో నేకాదశ రుద్రులఁగూర్చి లింగమును బూజింపవలయును. 'హిరణ్యగర్భ' యనుమంత్రంబున దక్షిణనిచ్చి 'దేవస్యత్వా'యనుమంత్రంబునఁ బునరభిషేకంబుఁ జేయఁదగు దీప మంత్రముచేతఁ గర్పూరనీరాజనంబిచ్చి 'ఇమారుద్రాయ' యనుమంత్రంబునఁ బుష్పంబులనొసఁగి 'మానోమహాంత' మనుమంత్రంబునఁ బ్రదక్షిణంబొనర్చి 'మానస్తోకే' యనుమంత్రంబున సాష్టాంగ

వందనంబొనర్చి 'ఏషతేరుద్ర' యనుమంత్రంబున శివముద్రనుజూపి 'యతేయత' యనుమంత్రంబున నభయముద్రను 'త్ర్యంబక' మంత్రంబుచే జ్ఞానముద్రను, 'నమఃసేనాయ' యనుమంత్రంబున మహాముద్రను 'నమోగోభ్య' యనుమంత్రంబున ధేనుముద్రను నిట్లు పంచముద్రలను జూపించి శివమంత్రంబును శతరుద్రీయంబును జపింపవలయును ననంతరంబునఁ బంచాంగపఠనం బొనర్చి "దేవాగాతు" యనుమంత్రంబున శివుని విసర్జనము సేయవలయు నిది వైదికశివపూజావిధాన మిఁక మఱొకపద్ధతి వినుఁడు. 87

క. గురుదత్తమైనపంచా, క్షరమనువున షోడశోపచారంబుల శం
కరలింగపూజనంబును, సరవిగ నొనరింపవలయు సన్మునివరుల్! 88

వ. రెండియుఁ నిఁక వేఱొండుపద్ధతి.

శ్లో. భవాయ భవనాశాయ । మహాదేవాయధీమహే ।
ఉగ్రాయచోగ్రనాశాయ । శర్వాయ శశిమౌళినే ॥ 89

ఈ మంత్రముచే శివలింగమును బూజింపవలయును నీయది వైదికపూజన క్రమములింకను వేఱొకరీతి నారయుఁడు. మృదాహరణంబు మొదలుగాని ప్రతిష్ఠాహ్వానస్నపనపూజన విసర్జనాంతము "ఓం హరాయనమః ఓం మహేశ్వరాయనమః ఓం శంభవేనమః, ఓంశూలపాణయేనమః ఓంపినాకధారిణేనమః ఓం శివాయనమః ఓంపశుపతయేనమః, ఓంమహాదేవాయనమః" అను నీ నామంబులచేఁ గ్రమంబుగ సర్వోపచారంబుల భక్తితోఁ బూజింపవలయును. అటుమీఁద షడక్షరీ మంత్రంబున షడంగన్యాసములొనర్చి యిట్లు ధ్యానము సేయవలయును.

శ్లో. కైలాసపీఠాసనమధ్యసంస్థం । భక్తైస్సనందాదిభి రర్చ్యమానమ్ ।
భక్తార్తిదావానలమప్రమేయం । ధ్యాయేదుమాలింగిత విశ్వభూషణమ్ ॥

శ్లో. ధ్యాయేన్నిత్యం మహేశం రజతగిరినిభం । చారుచంద్రావతంసం
రత్నాకల్పోజ్జ్వలాంగం పరశుమృగవరా । భీతిహస్తం ప్రసన్నం
పద్మాసీనం సమంతాత్ స్థిత మమరగణై । ర్వ్యాఘ్రకృత్తింవసానమ్
విశ్వాద్యం విశ్వవంద్యం నిఖిలభయహరం । పంచవక్త్రం త్రినేత్రం ॥"

ఈ మంత్రంబులచేతను శతరుద్రీయము మున్నగువానిచేత శివుని ధ్యానము చేసి యిట్లు ప్రార్థింపవలయును.

క. నీవాఁడను నీభక్తుఁడ, నీపదయుగళముల ననవరతము నిలిపితి నీయం
దే వెలయించితి మదినిఁ గృప, పార్థీశ! భూతనాథ! పాలింపఁగదే! 40

క. ఎఱిఁగియొ యెఱుఁగకయో యిటు, వరద! జపార్చల సలిపితి వాసిగ నీబం
ధురకృప సఫలమొనర్పుము, పరమేశ్వర! సర్వలోక పాలనచతురా! 41

సీ. కడిఁది పాపుఁడనేను నిక్కముగ దేవ! పావనుఁడవు నీవు లోకైకపాలమూర్తి!
దీనానాథుని నిట్లు మానసమునఁ, దోఁచినట్లు లోనఁగొను పురహరధవళ! 42

గీ. వేదములచేత బహుశాస్త్రవితతిచేత, వివిధదర్శనసిద్ధాంతవేద్యులైన
ఋషిపతులచేతనీ వెఱుఁగఁబడక, యుండు నీ మాదృశుం డెట్టు లూహసేయు

క. ఎట్లుగాని యిఁక నునేఁ, గట్టిగ నీవాఁడ వినుము గౌరీశ్వర! నీ
కెట్లలో యుక్తి గనక నోరిన్, నెట్లన రక్షింపవలయు నేనవపుష్పాంజలిన్ 44

వ. ఇట్లర్పించి పుష్పాంజలి నొసంగి ప్రదక్షిణవందనంబు లొనర్చి విసర్జనము సేయవలయు నిట్లు పార్థివపూజావిధానం బనేకవిధంబు లుపన్యసించితి ననిన మును లిట్లనిరి. మహాత్మా! జగజ్జేయమానంబుగ నిట్లు శివపూజనంబు ప్రతిపాదితంబయి యుండఁగా

క. శివలింగనివేదితములు, భువనఫలాశఫలపుష్పములు నగ్రాహ్యం
బవునని పాలగ్రామపు, సవిధమ్మున శుద్ధమని చాటుదురెట్లో. 45

వ. ప్రసాదంబుఁ గొనక పూజించు టెట్లు లీసందియంబుఁ బాయ నెఱింగింపుమనుటయు సూతుండిట్లనియె.

— * శివనిర్మాల్యము శైవదీక్షితునకు గ్రాహ్యము * —

గీ. శంకయు శుద్ధుఁడ సద్వ్రతస్థుఁడనగు నైన. శంభుభక్తుఁడు శంకింపఁడు సందియంబు
లేకయె శివప్రసాద మాస్తికభక్తి, ననుభవింపఁగ దగును మహాత్ములార!

క. శివనైవేద్యముఁ జూచిన, నవియును ఘోరంబులైన యఘతతు లంతనీ
శివనైవేద్యము దినఁగనె, వివిధమహాపుణ్యతతులు వేగమె చెందున్. 48

క. చాలను యజ్ఞనవాగ్రము, చాలన యజ్ఞార్బుదములు చక్కఁగ నిర్వఁనా
ఫాలేక్షణుఁ దరప్రసాదము, వేలుగ భుజియించి నరుఁడు మేకొనుముక్తిన్ 49

క. వచ్చిన శివనైవేద్యము, మచ్చికతోఁ గాంచి తనదు మస్తమునందా
హెచ్చుగ మెచ్చుల నిడి శివు, మెచ్చుచు భోజనముసేయ మేలగు మానుల్!

క. ఎవనికి శివునైవేద్యము, న విరుద్ధమనీనపొడమి నట్టుచు విడునో
యవిరళనరకాగ్నులఁబడి, యవిరతముఁ దపించుచుండు నాతండు మునుల్! 51

క. శివదీక్షఁగొనిన భక్తుం, డవని నిఖిలలింగవితతియందుఁ బ్రసాదం
బవునని కాదనియెంచక, ప్రవిమలమతి నారగింప వలయు మునీంద్రుల్! 52

వ. ఇఁకను శివేతరదీక్షఁ జెందినవారలకొఱకై మునికృతనిర్ణయంబిట్లు వక్కాణించెద వినుండు.

గీ. హృదయమున స్వర్ణ రౌప్యాభి హృద్యలింగ
మునను శశికాంతమణి లింగమునను రత్న
లింగమునను స్ఫటికరస లింగములను
బాణలింగంబునందు పాషాణమునను. 54

క. జ్యోతిర్లింగములందును, ఖ్యాతమహాసిద్ధమాని కలితముల యెడన్
బ్రీతి స్వయంభూలింగ, వ్రాతములఁ బ్రసాదభుక్తి వ్రతవైభవమా. 55

వ. తక్కిన చోట్ల

క. చండాధికార మెచ్చట, నుండునొ యట సావడఁగ ననుచితంబగునా
చండాధికార మెచ్చట, నుండదొ యట నారగింప నుచితమెఱుఁగుఁడీ. 56

సీ. బాణలింగములందు స్ఫటికలింగములందుఁ, గాంచనరౌప్యలింగములయందు
సరవి సాలగ్రామ జాతలింగములందు, రసలింగములయందు రత్నలింగ
మందు లౌహికలింగమందు జ్యోతిర్లింగ, ములయందును సుసిద్ధమునివరప్ర
తిష్ఠితములయెడ దేవప్రతిష్ఠిత, ములయెడలను స్వయంభువులయెడల

గీ. ప్రతిమలందెల్లయెడల నిష్పాక్షికముగ, లేదు చండాధికారంబు లేమిదోస
మరసి తత్ప్రసాదంబుల నారగించ, వలయు శ్రేయంబులొందఁగాఁ దలఁచువారు

గీ. బ్రహ్మహింసకుఁడైనను భర్గలింగ, మూర్తినైవేద్య మర్థిమై భోజనంబు
చేసెనేనియుఁ బాపంబుఁ బాసి సుఖము, లొందు నిశ్చితమిందు వేఱొండు లేదు

గీ. వీరభద్రుని చేత శపింపఁబడిన, వారలు మహేశభక్తి వివర్జితులును
నిఁక శివేతరభక్తులై యెసఁగువారు, శివప్రసాదచతుష్కంబుఁ జెందఁదగదు.

గీ. విధియుతంబుగ లింగంబు విమలవారి, స్నానమొనరింపఁజేసి యాసలిలమర్థి
మూఁడుమాఱులు గ్రోలిన మాడిపోవు, త్రివిధదురితము లిద్ధరిత్రీతలమున. 60

వ. ఇట్లు మీకు నై వేద్యనిర్ణయం బెఱింగించితి నిఁక బిల్వమాహాత్మ్యంబుఁ దెల్పెద వినుఁడు. 61

— * బిల్వమాహాత్మ్యము * —

చ. ఇలపయిఁ బుణ్యతీర్థతతు • లెన్ని విరాజిలుచుండునో సిరిన్
వెలసిన యవ్వియన్నియును • వేడుక మీఱఁగఁ జెందియుండు శ్రీ
ఫలతరుమూలమందు నిఁక • భర్గుని నచ్చటఁ బూజచేసినన్
విలసిలు వైభవంబు లిఁక • విశ్వగురుండు హరుండు ప్రీతుఁడౌ. 62

గీ. మఱియు నిఁక బిల్వమూలంబు • మంత్రయుక్తి
గంధపుష్పాక్షతాదులఁ • గరము భక్తిఁ
బూజచేసిన సుఖములఁ • బొంది శంభు
లోకమున కేగి శివునితో • జోకనమరు. 63

వ. ఇఁకను బిల్వదళంబుల స్వయముగఁ గోసి తెచ్చి శివునిఁబూజించిన వాఁడును బిల్వాలవాలంబు నుదకంబునఁ బూరించిన వాఁడును బిల్వసాన్నిధ్యంబున మహేశభక్తునకు జగ్గినిడువాఁడును నక్షయంబగు శివలోకంబుఁ జెందుదు రిందు సందియంబు లేదిఁక భస్మమాహాత్మ్యంబుఁ జెప్పెద నాకర్ణింపుఁడు. 63

— * భస్మవిషయము * —

సీ. భస్మమిది రెండువిధములఁ • బరఁగు నిల మ
హాభసిత మల్పభసితమం • చాద్యమిఁకను
శ్రౌతమని స్మార్తమని లోక • జాతమనియు
త్రివిధమై యొప్పుచుండు నం • తేని దీప్తి. 64

క. శ్రౌతస్మార్తములైనవి, భూతులు రెండును • ధరింపఁ బోలు ద్విజాతుం
జేతదితరమగు లౌకిక, భూతిని నితరుండు దాల్పఁ • బూనఁగవలయున్. 65

గీ. "అగ్నిరితి" యను మంత్రంబు • నగ్రజనుఁడు
చదువుకొనుచు భస్మంబును • సలిలమునను
దడిపి ధరియింపవలయు మం • త్రంబు లేక
యితరులీ భస్మమును ధరి • యింప వలయు. 66

సీ. పరఁగ యజ్ఞాగ్నిభస్మ మౌ • పాసనాగ్ని, భస్మమును దగ్ధగోమయ • భస్మరజము
బిల్వకాష్ఠాగ్నిభస్మంబుఁ • బ్రీతితోఁ గ్రహించి ధరియింప వలయును • నిందు శ్రీలారఁ

క. శివుఁడును బంకజనేత్రుఁడు, శివయును నిందిరయును న్గుణేశయుగర్భో
ద్భవుఁడును దత్సతి బూదిన్, దవిలి ధరించెదరు మేటి తర్షముతోడన్ 69

గీ. బ్రాహ్మణక్షత్రియవైశ్యజ పాదజులును, సంకరకులులు భస్మంబు సంతరించి
తనువుల ధరియించి బహుపాపతండములను, బాయఁజిమ్ముదు రెంతయుఁ బరమమునులు

వ. ఇఁకను

సీ. భస్మత్రిపుండ్రముల్ బరఁగఁదాల్పనివాఁడు, వర్ణాశ్రమాచారవర్తి గనఁడు
భస్మత్రిపుండ్రముల్ బరఁగఁదాల్పనివాఁడు, భవపాశబంధము బాసిపోఁడు
భస్మత్రిపుండ్రముల్ బరఁగఁదాల్పనివాఁడు, ఘనసుగతింబొందఁ గడపలేఁడు
భస్మత్రిపుండ్రముల్ బరఁగఁదాల్పనివాఁడు, దివ్యశివజ్ఞాన దీప్తి గనఁడు

గీ. భస్మమునను ద్రిపుండ్రముల్ బరఁగఁదాల్ప, నట్టిజనుఁడు విరుద్ధఫలము నందఁగలఁడు
ఘోరపాపాళులఁగూడఁ గొన్ననరున, కమరు భస్మత్రిపుండ్రంబులందు నరతి

క. ఎనలేని దోసకారియుఁ, జనవున మెయిబూదినొందఁ జేసిన దోసము లిం
కను దేవమాన్యుఁ డగు భ, క్తున కమరిన నద్ది మహిమతో నెప్పగునో మునులా!

వ. 'మానస్తోక' యను మంత్రంబున మంత్రితంబొనర్చి బ్రాహ్మణక్షత్రియులును త్రియంబకమంత్రంబున వైశ్యులును పంచాక్షరమంత్రంబున స్త్రీలును వృషలుండును భస్మంబును ధరింపవలయును. మఱియు బ్రాహ్మణులకుఁ బంచబ్రహ్మమంత్రపఠనంబుతో గృహస్థులును త్రియంబకమంత్రపఠనంబుతోఁ బ్రహ్మచారులును, అఘోరమంత్రపఠనంబున వానప్రస్థులును బ్రణవోచ్చారణంబున యతులును భస్మంబును ధరింపవలయునిఁక భస్మధారణంబులేక భుజించిరేని దత్ప్రాయశ్చిత్తంబుగ నాశ్రమత్రితయులు గాయత్రీజపంబునను చతుర్థాశ్రమంబు వారు ప్రణవజపంబునను శుద్ధిఁ గాంతురు. 72

గీ. శ్రాద్ధమున యజ్ఞజపహోమ సమయములను
దానవేదాధ్యయనసుకృత్యములయందు
భూతిపుండ్రముల్ దనువునఁ బూసినట్టి
వాఁడు మిత్తిని గెలువంగ వలఁతి యగును. 73

వ. మఱియు స్నానంబులలో నెల్ల భస్మస్నానం బుత్తమంబై సర్వపాపహరంబై యలరారు. 74

గీ. ఉదకమునఁ దానమాడిన • నుడుగు రజము
భస్మమున స్నానమొనరింపఁ • బరఁగు శుద్ధి
మంత్రజపమున జలమాడ • మలముడుల్లు
జ్ఞానమున స్నానమొనరింపఁ • గలుగు ముక్తి. 76

క. కాదది శుద్ధిస్నానము, కాదది హరిహరులధ్యాన • కలనం బింకఁ
గాదది యాత్మజ్ఞానము, బూదిఁ యొకఁడు దాల్పకున్న • మునికులచంద్రా!

గీ. వితయగును భస్మమొందని • వెడఁగు మొగము
వితయగు శివాలయము లేని • వెడపురంబు
వితయగు శివుఁ గొలువని దు • ర్గతితనువది
వితయగుఁ శివుఁ జెందని • వెఱ్ఱివిద్దె. 77

వ. ఇఁక భస్మరేఖాత్రయంబున నొక్కొకదానియందుఁ దొమ్మండ్రుగురు వేల్పులుందు రా క్రమం బెఱింగింతు వినుఁడు. ప్రథమరేఖయం దకారము, గార్హపత్యాగ్ని భూమియు ధర్మంబు రజోగుణంబు ఋగ్వేదంబును గ్రియాశక్తియుఁ బ్రాతస్సవనంబును మహాదేవుండు నుండును. ద్వితీయరేఖయం దుకారంబు దక్షిణాగ్ని నభము సత్వము యజుర్వేదము మధ్యందినసవన మిచ్ఛాశక్తి,అంతరాత్మము మహేశ్వరుఁడు నుండును, తృతీయరేఖయందు మకారం బాహవనీయాగ్నియు పరమాత్మయు తమము దివంబును జ్ఞానశక్తి సామవేదంబును సాయంసవనమును శివుండు నునుండు నిట్లు శివదీక్షాపరులు దెలిసికొని స్థానదేవతలన్ భక్తితోఁ దలఁచి కొలిచి భస్మత్రిపుండ్రంబుల ధరింతురుగాక. మఱియు నీ భస్మపుండ్రములు ముప్పదిరెండుస్థానములందుఁ గాని పదియాఱుస్థానంబులందుఁగాని యెనిమదిచోటులందుఁగాని యైదుచోటులందుఁగాని త్రియాయుమమంత్రంబులతో ధరింపవలయు నవి వక్కాణింతు వినుండు. 78

సీ. శిర సలికమ్మును • చెవిదోయి కనుఁగవ, ముకు నోరు కుత్తుక • భుజయుగంబు
మఱియు మోచేతులు • మనికట్టు లెదయును, ప్రక్కలజతయును • బొక్కిలియును
ముష్కద్వయం బంక • ములు చీలమండలి, జానులు జంఘలు • జరణములును
పరఁగునీయవియెము • ప్పదిరెండు స్థానంబు,లిఁక బదియాఱుచో • ట్లెటుఁగఁజెప్పుదు.

గీ. శిరసునిటలంబును గండ • సీమలంస, యుగమునున్ భుజకూర్పర • యుగ్మములును
బరఁగుమనికట్లు లెదనాభి • ప్రక్కలకవ,పృష్ఠమిదిపదియాఱుచో • ట్లెటుఁగుఁడెలమి

వ. ఇఁక నష్టస్థానంబులు వినుఁడు

క. అలికమును శ్రుతియుగ్మంబు • నఁసయుగ్మ
మెదయుఁబొక్కిలి గుహ్యా మి•శ్లెనిమిదియగు
చోటు లింకను వినుఁ డైదు•చోట్లు శిరము
భుజయుగము హృదయంబును • బొక్కిలియును. ౪౧

వ. ఈ స్థానంబుల నెఱిఁగి శక్త్యనుసారంబుగ భస్మత్రిపుండ్రంబుల నొనర్పందగు. ఈ నాల్గువిధంబులందుఁగూడ నశక్తుండైన దినయసుఁడును త్రిగుణాధారుం డును త్రిమూర్తిజనకుండు నగు శివుని స్మరింపుచు లలాటంబున భస్మత్రిపుం డ్రములు ధరించునది. ఇట్లు ధరించినవాఁడు సర్వతీర్థస్నానఫలంబును సర్వ వేదాధ్యయనఫలంబును సకలరుద్రజపఫలంబును జెంది సకలభోగంబు లొంది దేహావసానంబున శివసాయుజ్యంబు నొందు. ఈభస్మమాహాత్మ్యంబు శ్రద్ధతోఁ జదివిన వినిన యట్టివాఁడును కృతార్థుఁడగు నిఁక రుద్రాక్షమహిమంబు వినుండు.

—* రుద్రాక్షధారణము - తన్మాహాత్మ్యము *—

క. మును బరవేసత కీయది, పినాకధరుఁడెఱుఁగఁజెప్పెఁ • బ్రీతిమెయి భువుం
డున కెఱిఁగించెను మోదం, బున శ్రీకాలాగ్నిరుద్రమూర్తి మునీంద్రులా! ౪౨

వ. నేనును దత్ప్రకారంబు మీకెఱింగించెద నిప్పు డాలకింపుఁడు.

క. చిరముదపియించి యాశశి • శేఖరుండు, కనులు దెఱచిన జలజల • కాండకణము
లవనిరాలినయంత రు•ద్రాక్షతరులు, పొడమె రుద్రాక్షఫలములు • పొలిచెనందు.

క. ప్రియతమములు రుద్రాక్షలు, శ్రేయాతనుఁడు శివునకెప్డు • దర్శనముననున్
మెయి ధరియించుటవలనన్, గయికొనిమంత్రజపకృతినిఁ • గలుషములడఁచున్.

క. గౌడదేశంబునజనించుఁ • గాశిమధుర, యలయయోధ్యనులంక • సహ్యాద్రియందుఁ
జేర్మిఁ బొలుచువిశదరక్త • పీతకృష్ణ, వర్ణములతోడ విప్రాది • వర్ణములయి.

క. బ్రాహ్మణుఁడువిశదంబును • బరఁగక్షత్రి, యుండునున్ లోహితంబువై • శ్యుండుపీత
మునుజఘన్యజుఁడునుగృష్ణ • మునుధరింప, వలయురుద్రాక్షములయందు • వరుసమీఱ.

క. ఈరుద్రాక్షలఁదాల్చి ది, వారాత్రి కృతాఘతతులఁ • బాయుదురు జనుల్
తేఱికన లక్షపుణ్యము, ధారణమొనరింప కోటి • తనరు మునీంద్రులా! ౪౩

ఆ. నిరతధారణమున • నెగడుపుణ్యముకోటి, శతము తజ్జపమునఁ • జక్కనొందు
లక్షకోటిశతము • లక్షకోటిసహస్ర, ముల సుకృతఫలంబు • పొందువిూఱ.

చ. ఉసిరికపండ్లఁబోలినవి • యుప్పగశ్రేష్ఠముఁగాంచు రేగుపం
డ్ల సరిగనున్నయవ్వియు దృ • ఢంబుగ మధ్యమరీతినొందు సొం
పెసగు చణాకృతిన్ బోలిచి • యేవుడనర్చ్యవేకనీయముల్
పసఁదగు వీనివైభవము • బాగుగఁజెప్పితి విూకు పేఁకతో. 91

క. సమములు దృఢంబులును స్నిగ్ధములును స్థూలములు కంట • కయుతంబు శ్రే
ష్ఠములై తనరుచ్చవాని ముదముతో ధరియింపవలయు • ధార్మికవర్యుల్! 92

గీ. వినఁడు క్రిమిదష్టమును ఛిన్న • భిన్నమును నిఁ
కను సకంటకమును వ్రణ • కలితమును వ
యుక్తమును నగు నద్దాని • నొంది ధార
ణంబు సేయంగఁ దగదు త్యా • జ్యం బరయుఁడు. 93

గీ. స్వయముగనె ద్వారయుక్తమై • వాసి నమరు
నట్టి రుదురక్క యుత్తమం • బగును బురుష
యత్నసంయోజితద్వార • మైనదాని
మధ్యమంబుగఁ జెపుదురు • మానివరులు. 94

గీ. కుందనపురేకచందంబుఁ • జెందు రేక, నొప్పు రుదురాక్ష శ్రేష్ఠమై • యొప్పవిూఱ
నిట్టివానిని మెఱయుచు • నెసఁగునట్టి, వానిఁబట్టునగుచ్చి తాల్పంగవలయు.

వ. అధారణం బిట్లు లెక్కయెఱిఁగి యొనర్పఁదగు.

సీ. సిగయందునొక్కటి • శిరమున మున్నూఱు, పరఁగఁగళమునము • ప్పదియునాఱు
బాహుద్వయంబునఁ • బదియాఱు బదియాఱు, మణికట్టులందును • బదియు రెండు
బదియు రెండును స్కంధ • పదమున నేనూఱు, వందపై నెనిమిది • జందియంబు
గాఁజేసి ధరియింపఁగా • నొప్పఁగంఠంబు, నందుఁ బెక్కుసరంబు • లొందవలయు

గీ. మఱియు రుద్రాక్షకుండల • మకుటములును, గర్ణికాహారకేయూర • కటకములును
నమరుకటిబంధనమును శ్రే • ష్ఠముగఁగూర్చి, ధారణము సేయువారలు • ధన్యులెందు

గీ. నిదురనొందుచునున్నను • నీరుద్రావు, చున్న రుదురాకలను దాల్చి • యుండవలయు
వేయిలేకున్న నేనూఱ • వియును లేక, యున్న మున్నూఱు నేని దా • నొందవలయు

మంత్రపూర్వకరుద్రాక్షధారణము - తత్ఫలము

వ. సహస్రధారణం బుత్తమం బింకను శిరమున నీశానమంత్రంబుచేతను, గంఠమునఁ దత్పురుషమంత్రముచేతను, గళహృదయంబుల నఘోరమంత్రంబుచేతను హస్తంబులం దఘోరబీజమంత్రంబుచేతను, ఉదరంబున వామదేవమంత్రంబుచేతను పంచబ్రహ్మాంగమంత్రంబులచేతను పంచదశరుద్రాక్షగ్రథితంబులగు మూడుగాని యైదుగాని యేడుగాని మాలలను ధరింపవలయును. మఱియు మూలమంత్రంబుచేఁ దక్కినచోట్లను నెల్లెడ దక్కిన రుద్రాక్షంబుల ధరింపవలయు నింకను నీరుద్రాక్షము లనేకముఖంబులై యొప్పొందు నవ్వాని భేదంబులను దత్కృతఫలంబులను దెల్పెద వినుండు. ఏకవక్త్రంబగు రుద్రాక్షంబు పరతత్త్వస్వరూపంబు ఓంహ్రీంనమః అని ధరింపవలయు నద్దానిధారణంబున జనుం డింద్రియజయంబును బడసిఁ తత్త్వంబున లీనంబగు మఱియు నీయది పూజింపఁబడుచున్నచోట మహాలక్ష్మి సాన్నిధ్యమొందు నుపద్రవంబులెల్ల దొలఁగును. సర్వకామార్థంబులు సంఘటిల్లును. ద్విముఖం బర్ధనారీశ్వరాత్మకంబు నద్దాని ఓంనమః యను మంత్రంబున ధరింపవలయు నట్లు ధరించుటచే నర్ధనారీశుండు ప్రియంబొందు. త్రిముఖరుద్రాక్షంబు త్రేతాగ్నిస్వరూపం బద్దాని క్లీంనమః యనుమంత్రంబున ధరింపఁదగు నట్లు దాల్చుటవలన నగ్ని సంతోషించు. చతుర్ముఖరుద్రాక్షంబు బ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నిట్లుధరించిన బ్రహ్మదేవుండు ప్రీతుండగు. పంచముఖంబు పంచబ్రహ్మస్వరూపంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయు నట్లు ధరించినఁ బంచవక్త్రుండు బ్రహ్మహత్యాదోషంబుఁబాపు. షణ్ముఖంబు కార్తికేయవినాయకాధిదైవతంబు ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరింపవలయును, అట్లు ధరించిన నుత్తమారోగ్యము నొందును మఱియు మేధాసంపత్తిఁగోరువారల కీయది ముఖ్యంబు సప్తముఖంబు సప్తమాత్రధిదైవతంబు. ఓంహుంనమః యను మంత్రంబున ధరించిన నుత్తమారోగ్యంబుఁ జెందును, జ్ఞానసంపత్తియు గొప్పఁగాఁ గలుగును. అష్టముఖరుద్రాక్షంబు వస్వష్టకాధిదైవంబు. ఓంహుంనమః యనుమంత్రంబున నద్దాని ధరించినఁ బూర్ణాయుర్దాయంబును నవసానంబున శివత్వంబును జెందును. నవముఖంబు నవశక్త్యాధిదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన జనుండు శివసమానుండగు. దశముఖంబు యమదైవతంబు.

ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సర్వపాపక్షయంబగు నేకాదశ ముఖంబు రుద్రైకాదశదైవతంబు. ఓంహ్రీంహుంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన సౌభాగ్యవృద్ధియగు. ద్వాదశముఖంబు ద్వాదశాదిత్యదైవతంబు. ఓంక్రోంక్షోంరౌంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన నాదిత్యరూపంబుఁ జెందును. త్రయోదశముఖంబు కామదైవతంబు. ఓంహ్రీంనమః యనుమంత్రంబున ధరించిన గామదేవుండు ప్రసన్నుండగు. సర్వకామంబుల సంఘటిల్లుఁ జతుర్దశముఖంబు శివాధిదైవతంబు ఓంనమః అనుమంత్రంబున ధరించిన నఖిలరోగపరిహారంబును నారోగ్యంబును జెందునిట్లు మంత్రజపంబుతో రుద్రాక్షలఁ దాల్పవలయు. మంత్రము వినాగ ధరించిననది యెక్కుడు ఫలసిద్ధి నీయదు.

గీ. ఎలమి రుద్రాక్షముల ధరి•యించినట్టి, వానిఁగని భూతపైశాచ•వర్గములును
శాకినీడాకినీప్రేత•సంతతులును, నాభిచారికదుర్విధు•లంతమొందు. 99

వ. ఇఁకనీరుద్రాక్షంబుల సర్వవర్ణాశ్రమంబుల వారలు స్త్రీలుం బురుషులు కన్నియలైదువులు వితంతులు, సర్వజనంబులు ధరింపఁజెల్లు. 100

క. శివుఁడును శివయును లక్ష్మి, ధవుఁడును సిరి తమ్మిచూలి•తద్దేహినియున్
రవియును గణనాథుండును, మిపులన్ రుద్రాక్షమొంద•మెచ్చెదరు మునుల్!

గీ. వినుడి రామాంసములును ల•శునపలాండు
శిగ్రువిడ్వరాహంబుల • శేలువును*న
భక్ష్యములు గాఁగ నరసి చె•ప్పంబడుటను
వర్జనమొనర్ప వలయును • వానినరుఁడు. 102

గీ. అలరు రుద్రాక్షమాలంబు•నందు బ్రహ్మ, నాళమందుననరవింద•నయనుఁడుండు
మొఁకమునందునరుద్రుండు•పొలుచునిఁకఁద, దీయబిందుననుందురు•దివ్యులెల్లం

గీ. గ్రహణమున విషువమున సం•క్రమణమందు
నయనమునఁ బున్నములయందు • నమవసలను
నిండురోజుల రుద్రాక్ష • దండినిష్ఠఁ
దాల్చినట్టివానికి దురి•తములు సమయు. 104

సీ. ధరలోన రుద్రాక్షఁ • దలఁచిన వానికిఁ, బదియాలదానంబు • ఫలముగలుగు
చేత రుద్రాక్షము • స్పృశియించి తాల్ప ద్వి,సాహస్రగోదాన • శర్మమమరు

* టిప్పణి:— శేలువు=విరిగిచెట్టు

చెవులందు రుద్రాక్షఁ • జేర్చినఁ బదకొండు, వేలమూపులయూరి • కేళ్లకొండు
శిరసున రుద్రాక్షఁ • జెందింపఁ గోటియా, వులదాన మొసఁగిన • ఫలముఁ జెందు

సీ. సక్తి జాబాల సదుపని • షత్తు నవఁడు, నిత్య మధ్యయనము సేయు • నేర్పుమీఱ
బాలుఁడైనను యువయైనఁ • బ్రౌఢుఁడగుచు, సర్వులకు మంత్రగురుఁడగు • శాసకుఁడగు

క. గురుదత్తము రుద్రాక్షం, బిరవుగ గళమందుఁగాని • యిఁక బాహాలఁగా
నిరహి శిఖయందు నేనియు, సమఁ బొంది గురునకు దక్షి • ణను నీఁదగున్. 106

వ. సప్తద్వీపవతియగు వసుమతినంతను దక్షిణనొసంగినను జాలదట్లు గావున భక్తితో నొక్క పాడియావును సమర్పింపవలయునిఁక నీరుద్రాక్షోపనిషత్తును బ్రాతస్సాయంబుల బఠించినవారలనేక జన్మాఘంబుల బాయుదురు. లక్షయు నాఱువేల గాయత్రీజపఫలంబు లొందుదురిఁక పంచమహాపాతకంబులనుండి విడువఁబడుదురు. పఙ్క్తిశత సహస్రంబును బావనంబు చేయుదురు. శివసాయుజ్యంబు నొందుదురట్టివారలకు మరలఁ బుడమిజన్మంబు లేదిఁక శివనామవైభవంబును గూర్చి కొండొక వినుండు. 107

—* శివనామ పుణ్యము *—

ఆ. సర్వపాప జనిత దుఃఖ • సంచయములు
సమయు శివనామ సంస్మర • ణమున నిఁకమ
ఱొందుచే నట్లుగా దంత్య • జుండుగాని
శివుని స్మరియింపఁ దన • బంతిఁ జేర్పఁదగును. 108

క. వాఁడే వైదికజనుఁడును, వాఁడే పుణ్యాత్మకుండు • వాఁడే ధన్యుం
డీడెనయని పుణ్యుండే, వాఁడిల శివనామజపము • వాసినొనర్చున్. 109

క. శివనామం బిలనగు జాహ్నవి భసితము యమునయై • తనర్చును రుద్రా
క్షవిధి వధూటియునగు నీ, త్రివేణిఁ బూతుఁడగు జనుఁడు • దివ్యుండు భువిన్. 110

చ. చెలఁగి సనత్కుమారముని • చేతను మాగురుఁ డీ సమస్తమున్
దెలిసి కడింది పేర్మి నుప • దేశము నాకొనరించె నేనునున్
దెలువుగ మీకుఁ జెప్పితిని • చెప్పకుఁ డెవ్వరు నాస్తికాళికిన్
ఖలుల కభక్తకోటికిని • గాదని చెప్పినఁ గల్గు దోసముల్ 111

—* పురాణఫలశ్రుతి *—

సీ. మఱియు వేదానుగతమగు • మార్గమునను, నీశివపురాణమును నెవ్వ • రేనిఁ జదివి
రేని వినిరేనిఁ బొత్తము • నిచ్చిరేని, గొనెదరు త్రివర్గమును దుదిఁ • గొంద్రుముక్తి

క. హరువుగ నాచే మీచేఁ, బురాణయజ్ఞోత్సవంబు • పుణ్యశ్లోకుల్ !
జరుపఁబడె నిట్టు లుపకృతి, పరస్పరం బమరె జనుము • భద్రము మీకౌ 113

గీ. ఇట్టులాశీస్సులిడి సూతుఁ • డేగినంత, నానువృత్తులు మునులు యా • గావసాన
మవుడు పొనరించి వేగమో • యచటినుంచి, కాశి కేగిరి నిర్వాణ • రాశికలరి, 114

క. అందును బశుపాశముము, తుందనరుచు పశుపతివ్ర • శస్త్రవ్రతమున్
జెంది యధిగతసుబోధ న, నిందితులై యొందిరంత • నిర్వాణంబున్. 115

సీ. శివపురాణంబు ప్రియమగు • శివునకును శి,వకును దత్పుత్రులకు గణ • పాలురకును
నిఁకను బాఠకులకుఁ భక్తి • నిచ్చుమిగుల, భుక్తిముక్తిప్రదంబగు • మునులరయుఁడు

గీ. శివపురాణంబుఁ జదివిన • శిష్టులకును
శివపురాణంబు వినిన సు • శ్రీకులకును
శివుఁడు శివయును దత్సుతుల్ • శివగణములు
శివము నిచ్చుచు మనుతురు • స్థిరముగాను. 117

మత్తకోకిల. మంగళంబగుఁ శంభుమూర్తికి • మంగళంబగు గౌరికిన్
మంగళంబగుఁ దారకారికి • మంగళంబిభమాలికిన్
మంగళంబు శిలాదమానిను • మారముఖ్యులకెంతయున్
మంగళంబగు సంతతంబు స • మస్తశాంభవకోటికిన్. 118

క. ఆశశితారార్కముగా, నీశైవపురాణకృతి మ • హేశుఁడు విబుధా
ధీశు లలరసాఁకుతఁగా, వ్యాసుల కిడుఁగాత మోక్ష • మెంతయుఁ బ్రీతిన్. 119

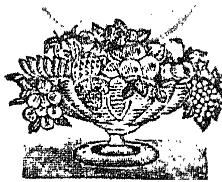
క. కుసుమశరాంతకపూజా, ప్రసక్తబసవార్యసహజ! • బహుశివ్యసము
ల్లసదర్చనాభిరామాం, ఘ్రిసరోరుహ! బుధజనాభి • నుతచరిత్రా! 120

క. సారశివలింగయోగవి
శారద వీరేశలింగ • శర్మాగ్రజ! వి
స్తారకరుణాంతరంగా!
శ్రీరాజచ్ఛరభమంత్ర • సిద్ధవశంసా! 121

వనమయూరవృత్తము. శ్రీమనుమహోజవను ♦ సిద్ధమహిమా! యు
ద్ధామరసవత్సుకవి ♦ తా ప్రబలరామా!
తామరసపత్రసమ ♦ తా మహితనేత్రా!
హేమపరవర్ణపద ♦ హీన శుభగాత్రా! 122

గద్య. ఇది శ్రీ బుధజనవిధేయ ముదిగొండ నాగలిం [illegible]
ప్రణీతంబైన శివపురాణంబందలి విద్యేశ్వర సంహితయందు
సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ శ్రీ

ఓరియంటల్ ప్రెస్, 6-83, మార్కెటు స్ట్రీటు, సికింద్రాబాదు-దక్కన్.

తప్పొప్పుల పట్టిక

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
1	10	ముఖుఁగొలచెదన్ మదిలోన్	ముఖుఁదలఁతుమదిభక్తిన్
4	24	దిరమగు	దిరవగు
5	13	రంజించె పార్వతీ	రంజించెఁబార్వతీ
,,	26	పేరు పెంపు	పేరుఁబెంపు
6	9	పట్కాలి కేష్ట	పాట్కాలి కేష్ట
7	23	పదమూడేండ్లు	పదుమూడేండ్లు
8	2	నెచి	నెంచి
10	15	వినుతన	వినుతున
11	28	గామాదిని	గామారిని
12	12	గొదకేగి	గొద్దకేగి
14	11	దరియానగ్గరితన్ బరిగ్రహము —	దరియానగ్గరితన్ బరిగ్రహము
		సేయంజాలనేనిన్ బోరిం	నొం ♦ దంజాలనేనిన్ బోరిం
16	16	యనుదుఁబురు	యనుచుఁబురు
19	14	గుణాత	గుణిత
20	13	యప్రతిమంబగు	యద్భుతమైతగు
22	5	య భర్గుఁడవుడు	యా ♦ భర్గుఁడవుడు
,,	10	గొనియన్	గొనియెన్
24	5	బ్రణుతు	బ్రణతు
,,	20	చెన్నసలారన్	చెన్నసలారెన్
,,	21	నీరజాక్షుండు	నీరేజాక్షుండు
27	25	కానానల	కాలానల
29	1	బికారవహా	బకారవహా
,,	25	ఆ యజుర్వేదమిటు సెప్పనట్లై —	అని యజుర్వేదము వచింప ♦ నట్లై
31	22	మను బరితోష మొందితిసు ♦	నునుబరితోష మొందితిన ♦
		రొత్తములార!	నుత్తములార!
33	3	మార	మీర

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
35	10	♦ చందమోయె	చోప్పా మేమె
36	16	ప్రతిప షష్ఠి	ప్రతిపత్ షష్ఠి
37	20	నిరోధానంబును	నిరోధంబును
38	25	సిదులును	సిద్ధులును
39	15	యిట్లయె	యిట్లనియె
40	8	కీయుడు	కిచ్చుడు
,,	25	అంత	అకృతన
,,	22	లకుఅన్నంబు	లకన్నంబు
51	14	♦ రనఘుమతులు	♦ రలఘుమతులు
52	2	♦ భర్గుండా పెక్	♦ దాశివుండా పెక్
53	13	నుండె	నుండు
56	3	డత	డత్త
57	14	యోపాతివ్రత్య కుశలయా నే గృహిణీ!	హోపాతివ్రత్యకుశల! యో సిపురంధ్రి!
59	5	దీక్షితాయిని!	దీక్షితాయని!
62	26	యంబుల్ జౌరా ప్రేమాతిశయం! జౌరా సౌభాగ్య	యంబౌ! రౌరా ప్రేమాతిశయం! జౌరా సౌభాగ్య
63	6	కరండ శిల్పయా	కరండ నేత్రియా
66	7	గాని	గాని
68	25	చుండెర	చుండెనుర
69	చివర	నాతురమొందు	నాతురమైన
73	26	శ్రీకుండును	శ్రీకుండును
,,	23	లందు యౌవనప్రభవమందు	లందునున్ యౌవ ♦ నంబునందు
76	4	ట్లనెరియొనరించెదనీపను । పును నైన యొకండు	ట్లనెనొనరించెద నీవను । పును నైన నొకండు
,,	5	నాకస్త్రచెలువ యదియు	నాకస్త్రమింతియదియున్!
80	23	క ♦ లాలంకరున్ ।	క ♦ లా శేఖరునిన్
84	25	జలహారమై	జలాహారమై
86	2	కొనన్ వెడగాగ నిల్చినన్	కొనంగ నెడన్ వసించినన్

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
82	9	చ. "కొమరెనొసంగు" అను పద్యమంతయు——	
		చ. కొమరితనిమ్ము రుద్రునకుఁ ♦ గోమలి చేసిన సద్వ్రతంబున	
		ర్నముసమకూర మెచ్చియెవ ♦ రంబొసఁగెన్ సతిఁగాగొనన్ శివుఁ	
		డమరెమనంబు లందుముద ♦ మగ్గలమైదయివార సర్వయ	
		త్నముఁలను సల్పి వేగిరము ♦ దక్ష! యొనర్పు వివాహమీవిఁకన్॥	
88	2	నందఱు	నందఱ
,,	18	బొడఁవఁజూడుడు	బొడువఁజూడుడు
89	21	నచ్చటనే చేర్చు	నచ్చటనెచేర్చు
91	21	వెలసెడు మేఘములతోడ ♦ విశ్వేశ్వర! యీ	తనరెడు మేఘములతోడఁ ♦ దత్వజ్ఞా! యీ
92	18	బ। వ్విందులు	బల్ విందులు
,,	,,	నివృ - థా	నక - టా
,,	24	దవ్వుఁజేసి భసి - తానుస్రై చరియింత్రుగాక	ఁబాసిబూదినిభృ - శమ్మగ బూసి చరింత్రుగాక
99	18	వెడచేసి	నెడచేసి
104	17	శర్వునిన్ దెలియకిట్లు	శర్వుఁదె - లియకయిట్లు
105	2	విశ్వబంధు ♦ నలిగి	విశ్వవిభునకలిగి
	13	మెట్టికర్మయేని యొసగదు బ్రహ్మయం	మెట్టికర్మమేని♦యొసఁగదు బ్రహ్మమం
	21	జిహ్వఁదెగేయఁగ	జిహ్వను గోయఁగజెల్లు
	22	చో వెడ	చో నెడ
	27	నామ♦నమునొచ్చు నిఁకన్	నాదు మన మిఁక నొచ్చున్
	105	వేదమందు వేఱు♦ వేఱుగావి	మదిత్రయిన్ విభేద♦మమరఁగావి
106	16	కార్చెన♦యొ్యడలువడిగ	దహియించె♦వడిగనొడలు
109	18	కాష్టాగూడుండును	కాష్టాంగుష్టుండును
111	18	మాద్యద్ఘట	మాద్యద్భట
114	చివర	జీవనః	జీవినః
115	3	దత్తుం	దత్తున్
116	10	వెడంజేసి	కలింజేసి

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
117	2	యింబౌ	యింబై
	16	నారదబ్బలునున్ నారికడముల్ కజూరముల్ క్రముకములును	నారదబ్బలున్ నారికడములు కజ్జూరముల్ క్రముకములును
129	23	ధార్మికసముఖా !	ధార్మికసుముఖా !
131	8	ధారుణన్	ధారిణన్
132	19	జెలువు దనర్చె	జెలువునఁ దనరెన్
134	4	జెంపుడనిరి	జెంపునునిరి మానుల్
136	18	లగ్గయ్యెడునని	లగ్గయ్యెడుమని
	చివర	శానవాటుల వనస్థలములనుచు	శానమ్మునందు నుద్యానమనుచు
142	12	నిలుఁబాసె	నిలు–వాసె
147	21	కఁబూజించు	కపూజించు
148	19	మవక్రవిక్రమా	మవార్యమాకృపన్
152	చివర	ఁబుడమి	నెలమి
156	23	నరుదొప్పఁగా	బ్రియమొప్పగా
157	10	దావ్యి	విద్యా
161	14	స – రేశ్వరుండు	స – ర్వేశ్వరుండు
,,	18	నరుతభాగ్యంబు వాని	నరుతచా–ముగలవానిఁ
162	9	వైభవము నిలన్	వైభవగరిమన్
167	15	ప్రకృదాటిన	ప్రకృతి దాటిన
163	చివర	పోయిరీని	పోతి రేని
165	2	నవని రమణీ	నమర రమణీ
166	2	తపసులుపుడమిన్	తపసులగవరా!
169	7	నగ్గిరి రాజకుమారి	(ఈ యక్కరములను వదిలివేయ వలయును)
172	16	సార్ధక ముప్పన్	సార్థకతదగన్
178	10	కదిరి	కదరి
181	19	దేరు నెక్కి	దేరి నెక్కి
183	7	ఘనమిఁకన్ జగత్రయీ	ఘనతయిఁకజగత్ర –యీ
184	15	మీకు	నీకు

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
186	7	రేఁచి	మీఁటి
,,	8	లిం గాడానుపమోప...తిక్	లింగావింపఁగడంగి రెంతయును హా♦ లిం గామతృష్ణాళులై
188	24	మహేశుపైఁబ్ర ♦ హార మొప్పఁగుప్పినన్	మహేశుపైన ♦ భంగ భంగి గుప్పినన్
189	11	మాఱు రతీకామిని సూచి మూర్ఛిలె సువర్వుల్ తీవ్రదుఃఖార్తిమ—	నమ్మరుఁ దద్దేహిని సూచి మూర్ఛిలె సురల్ మానుల్ గభీరార్తిదు—
190	6	పరవసంబున నేను	బరవసంబున నేను
192	12	ర♦తీసహాయు	ఁబ♦త్నీసహాయు
	13	ననవరతము	నమరులార !
	18	ఘటించి	ఘటించు
200	16	మచ్చికము	మచ్చికను
	26	నానుడిని	నానుడిన్
206	19	నక్రనే	నక్రకే
207	15	నిక్కముక	నిక్కముగ
212	13	కెంచక యాలకింపు	కెంచక కొంచక యాలకింపు
213	4	కాముకక్రీడలఁ♦ గాశలుండాహారి	కామనిర్మాణైక ♦ కారణంబా హారి—
	5	కృత్తి ♦ వసనుఁడితఁడు	కృత్తి ♦ వసనమూర్తి
217	1	ఎవ్వనికూఁతు	ఎవ్వనికన్య
221	23	బుద్ధి	ఋద్ధి
222	5	తపంబిడ్డ	తవంబడ్డ
225	7	ప్రభాసితుండును	ప్రభాభాసితుండును
	16	మయవునైన	మయివినైన
226	11	క్రమ ♦ మంతయు	శ్రమ మంతయు
233	6	మేనివాసము	మేటనివాసము
	21	వాకిలిలేనినాఁడు	వాకిలిలేనివాఁడు

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
233	చివర	ప్రశ స్తంబొప్ప	ప్రశ స్తంబైన
242	7	నక్షాలాంరత్నంబు	నబ్బాలారత్నంబు
243	6	యడుగుటకు	యగుటకు
	20	వత్సకాలము	వత్సరకాలము
246	14	జాల	జాల
247	2	నీవి త్రైవులు	నీవి తెవులు
	5	చతుష్పాదా	చతుష్పదా
	7	ప•ధములు	ప•దములు
	21	తిలక! యిలను	తిలకము! యిలక
248	18	యీశుభ। ర్తనుగనుంబు నొందె విహితంబగునిద్ది విమర్శనార్హమే	శంకరుః। జెనిమిటిగాగ జేకొనగ• జేర్మిపరంబు గ్రహింపగాదొకో
,,	24	గొందలమూఱగనవ్వసిష్ఠ గేహిని ప్రియవాక్యమత్కృతుల • నెంతయుఁ బ్రీతముఁ జేసెఁ జేతముర్	గొందలమూఱనరుంధతీ మనస్విని ప్రియవాక్యసుత్కృతులఁ • జేతముఁ బ్రీతముఁ జేసె నెంతయుర్
249	18	గుంపములు నుర్	గుంపము ను
251	1	ఖర్జూరపండ్లు	ఖర్జూరనిధులు
,,	18	సారగు	శారగు
259	6	యుండెందాృణితో	యుండెద్రాంగితో
258	14	పాృర్థనంబు	ప్రస్థానంబు
260	4	చెలియలై	చెలియలౌ
262	6	డకృజం	డగు సకృజం
264	2	జెందినవాఁడదిగాంచురూఢిగర్ —	జెందిన నొందుసతండె బన్నముర్
,,	7	రూఢిగా	రూఢిగ:
265	3	ధరముర్	ధరనుర్
267	24	మానియితండొ శివుఁడనఁగాఁడనంగ —	మానీ! శివుండితండనఁగాఁడనంగ
268	7	యిట్లులర్	యంతనే
,,	16	డాగిరి	డాగిరి
274	23	వగఁ జొగులుచు	వగ పొదలఁగ

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
282	4	జన్మము ధన్యతాగతిఁ	జన్మము ధన్యతఁ గనెఁ
”	21	వాసాగ్రి	వాస్యాగ్ర
289	12	కెట్లీయు	కేట్లొసఁగు
”	13	పాత్రిలనెద రేమొ యనుచు	పత్రవు లనెద రేమొ యనుచ
275	14	పరువంబుగఁ జెప్పె	గరువంబుగఁ జెప్పె
298	15	ప్రిసన్నబృందావన	ప్రిపన్నబృందావన
”	19	వ్యాకులము	వ్యాకులత
297	22	రతీకాంత	రతికాంత
298	చివర	రతిఁ	రతినిఁ
298	24	చేరఁగాఁ గని రతీసాధ్వీశిరోరత్నమిా	చేర రా రతిసతీమాలా మహారత్నమిా —
299	చివర	కేకే	లేకే
300	26	భక్తీప్సిత	భక్త్యేప్సిత
315	24	కానుపించునున్న	కానుపించుచునున్న
316	14		(14,15 బంతులమధ్య ఈ క్రింది చిన్న వచనంబునుజదివికొని యటుపై 15వ బంతిలోని హెడ్డింగును జదువ వలయును.) వ. కాంచియంత జగదంబ వారొనర్చిన యకార్యం బెఱింగి కుపితయై —
320	4	మరుత్సహాయంబున	మరుత్సాహాయ్యంబున
329	1	జంతువులు కర్మకనుగుణ ♦ జన్మమొందు	కర్మమున కర్హ జన్మంబుఁ గాంచుజనము
342	16	నొనర్చిత	నొనర్చి యోర్చిత
344	1	పొసరించె	పొసరించి
348	చివర	బెనుకినుకతారకా	గనుగినుకఁ దారకా
349	5	దాఁకిపీఁకతో	దాఁకెపీఁకతో
353	6	బాపనదియు	♦ నంపనదియు
341	14	గొందఱుక్రందిది	గొందఱుమ్రంతి

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
354	2	ధామధుగోక్షులు దలిర్ప	ధారసముధురోక్తులొప్ప
,,	16	గళుషభారము	గలుషహారము
,,	19	డంకరించినంత	డంగీకరించినంత
355	10	తవిచితా	తవిలిచితా
357	17	బముశశిబింబమ్ముగాక ♦ సరియగునె భువిన్	బము శశిబింబమ్మె యవుస ♦ వతువచ్చు నొకో
359	15	సుతతోన్	సుతుతోన్
362	5	నాతోవా	నీకు గా
363	22	దెసల్ ♦ బాలింపుచున్ వచ్చి కాంతార బిందాకచోట	దెసల్ ♦ గాలింపుచున్ వచ్చి కాం ♦ తారంబం దాకచోట
368	23	వృ ♦ ధాయిటు	క ♦ టాయిటు
371	26	పొసరించెదేమొకో	పొసరించు టెట్టిదో
378	20	మనమునవీర	మదమునవీర
380	21	నిఖిలామ్మాయ	నిఖిలామ్నాయ
393	4	తస్వ ♦ ర్ణవి నిర్మితోజ్వల	తక ♦ సకనిర్మితోజ్జ్వల
402	8	మానుడుల	మామదుల
404	13	అరిహాన్	అరిహాన్ముని
,,	18	యరిహానునకు	యరిహానుసకు
,,	19	యరిహానుసకు	యరిహానునకు
410	18	అరిహానుండు	అరిహుండం
413	8	బా। లునిబీరంబును	పా। పని బీరంబును
414	25	ని ♦ క్కల్లు గనుచు	ని ♦ క్కల్లుగనుచు
415	2	యనంతరత్నధనములంబడయన్	యనంతపశువమమ్ములంబడయన్
,,	24	తొరివ్వ లెక్క యొంర్తుమే తోసిరాజుచేసెదము	తరివ్వ లెక్కించుమే తోసి రాజు నిష్టచేసెదము
416	17	మునుకొని నడచిరి యనికిన్ బెనురజ మంబరతలంబు బిట్టగయంగన్	పురిగొను వేడుకతోనవశ్చిరిపెను రజమంబరంబుచేరంగనగన్
418	15	వాసిం దొడంగి	వాసిం జెలంగి
427	18	శంఖధ్వజుం గాంచి	శంఖచూడుం గాంచి

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
430	8	న్మూలమునుఙ్ బొనర్చుటకు	న్మూలనముఙ్ బొనర్చుటకు
434	1	ముద్రాదష్టి	ముద్రాదృష్టి
435	10	దెచ్చెఁ డీశ	దెమ్మె దేవ
439	26	యాతెఁడీశ్వరునియొద్దకుఁ జేరిసహస్ర	నాతెఁడీశ్వరునియొద్దకుఁ జేరిసహస్ర
448	23	ప్రిసన్న దుఃఖనాశిని	ప్రపన్న దుఃఖనాశిని
450	23	పంచాశోధ్యాయే	పంచాశాధ్యాయే
451	17	ప్రవాహమట్లొప్పమీఱి నెడ తెగక	ప్రవాహమట్లుండిసతతక మెడ తెగక
453	10	బిట్టలరించి	బిట్టడరించి
,,	18	విల్లునుఙ్	పెల్లొగిఙ్
455	21	చుందురు నెల్లెడ	చుండిరి యెల్లెడ
458	19	శిష్టచతుష్టయుంబుతో	శిష్యచతుష్టయంబుతో
459	10	భిన్నమస్త	ఛిన్నమస్త
460	8	గురుశుక్రులు	గురుశక్రులు
462	14	డంత నంతర్ధిఁ జెందె	డంతర్ధి నంతఁ జెందె
466	18	వెలయ బంటువునై	వెలయు ననుచరుఁడవునై
469	20	ష్టేనె ననశ్వరంబయిన	ష్టేనె యనశ్వరం బయిన
471	6	సృజియించె	సృజియించి
,,	19	శ్లాఘ్యైక	శ్లాఘ్యైక
473	22	చేకురఁ గల విఁక శరభావతారలీల నెఱింగింతువినుండనిసూతుం డిట్లనియె —	చేకురఁ గల వనిన మునులు సూతున కిట్లనిరి —
474	27	పాసంను	పాంసను
476	8	వీరభద్రునుడులను	వీరభద్రు సూక్తుల
477	7	గిట్టి చంపితివి రాఁబట్టితి వబ్ధిపాల్ప డఁగ నీక —	గెడపి కుంభినిని రాఁబట్టితి వబ్ధిపాల్పడఁగనీక —
478	18	యెల్లరక్షఙ్ హరుఁడైనవానియి	నెల్లరక్షఙ్ హరుఁ డైన వానిని
480	27	ధరోష్టశ్చ హుంకారససవితో హరః	ధరోష్ఠశ్చ హుంకారసహితో హరః

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
481	15	ఘూతింబుగన్	ఘూతింబునన్
,,	27	తదాప నేతప్ప	తదాప నేతప్పా
490	15	బొంతికఁ గూర్చి	నొద్దికఁ గూర్చి
490	16	తృణినిఁకవాని వెన్కఁ జను ♦ బెంచిన వారినిఁగూల్చు నెమ్మియిన్	క్రతునిసిఁక వాని వాలిలను ♦ గోడనె తోడనె సంహరించెదన్
,,	20	నెంతదనుకర్వ	నెంతనఱుకర్వ
491	8	వ్యారిలుపొట్ట	వ్యారునుబొట్ట
,,	10	సౌఖ్యమున్ బడయఁ ♦ దక్కిన వారలు చావనేమగున్	సౌఖ్యమొందఁబెర ♦ వారలు చావఁగ నేమగున్ జూడీ
494	2	నచ్చోట ♦ జూడ	నచ్చోటుజూడ
,,	23	బాపునిదె	బాపుమిదె
496	18	సూక్తి విధము	సూక్తి సరణి
497	10	యనఘుని నుపమన్యు	యనఘుండుపమన్యు
,,	14	పిష్టమును ♦ దంబున జేరిచి తెచ్చిపాలుగా—	పిష్టముచి ♦ తమ్ముగ నీళులఁ జేర్చి పాలుగా—
,,	20	నింపగు నాలపయన్నులట్టిపి	నింపగునావుల పాలనట్టిపి
498	23	నిదిరసాంచలమునఁ జేరె ♦ నేనిదుర్ల	నిద్దిరసాంచలముఁ జేరె ♦ నేని దుర్ల—
499	20	తెప్పున	తేఁకున
501	15	జలపుష్ప	జలబిల్వ
502	10	మదస్రవమొప్పి	మదస్రుతి యొప్పి
,,	21	తెల్పుము నిల్పుము నానుడుల్ వెసన్	దారక! చేకొను మత్ప్రసాదమున్—
502	చివర	చంద్రానన	చంద్రానల
503	25	నేనెత్తినయం	నేనెత్తినవం
505	15	ఘోషను	ఘోషము
509	12	పాలమూర్తి	పాల! నీవు
510	8	జన్మ ఫలంబుఁ జెందె	జన్మము భాగ్యమొందె
515	18	బగఱిగిట్టె	బగఱగెడపి

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
519	7	పిచ్ఛంబులను	పుచ్ఛంబులను
5 20	17	యెఱుక గునకు నెందు	మీఁకు గఱటి యెఱుకు
519	9	దండిగనంటివి	దండిగనుంటివి
	23	వితండ! వాదముఁ	ప్రగల్భ వాదముఁ
	18	ఘాణము	ఘ్రాణము
527	12	బ్ర హ్మేశ్వరుండు	బ్రహ్మ దేవవిభుఁడు
	26	ఈకృత్తి వాసశబ్దము	ఈకృత్తివాసేశశబ్దము
528	22	డొప్పమీఱు నద్రీ	డొప్పమీఱునత్రీ
529	7	డమర-రాజహుకుటుఁడా	డమర-రాజేశ్వరుఁడా
	9	మాణిక్యాంబననమర	మాణిక్యాంబికయమర
	20	యకరత్నమై	యకరత్నమై
	23	నగరీవతంసిమై	నగరీవతంసమై
530	24	గరిమదనర	గరిమమెసఁగ
531	17	డొప్పును	డొప్పును
	20	భుక్తుల	భక్తుల
532	54	మందు లేరు	మందు లేదు
	12	వెలసిరిరుపురుసూర్యేందు	వెలసెశంకరుఁడర్కేందు
	16	నేర్పుమీఱు	భద్రకరుఁడు
	21	పంచనాథేశ్వరుఁడు	పంచనాదేశ్వరుఁడు
534	7	మంగళేశ్వరసఁగతుండు	మంగళేశ్వరీసంగతుండు
535	9	చంద్రభాల	చంద్రఫాల
537	1	శ్రీయుద్భటప్రసాదసమాయాత	శ్రీయోగీశ్వరగురుకరుణాయాత
539	1	కోమరిఁ	కోమలినిఁ
542	5	నిచ్చలీ	నెప్పునీ
542	9	భక్తి నొసర్పఁగ భక్త	కాంతి మెలంగఁగభక్త
549	13	సాఁకుచునుండెనుదండ్రియీయాస్థలిఁ	దండిరిసాఁకుచునుండెదండిగఁ
550	17	కృసుమెయి నొంది	కృసుమెయి నొంచి
551	21	మటుపలు చెద	మట్టుపలు చెద

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
554	10	నాథులెత్తింగి నెలంకిపొంగఁగా	కాండమెత్తింగికరంబుపొంగగాన్
557	13	జలముదోడ్తెండసన్నఁదచ్ఛిష్యులున్	సలిలమింమునఁ దెండనాన్ శిష్యులున్
562	19	పూర్ణమి	పూర్ణమై
563	చివర	నుంపు నాత్మ	నుంపు మాత్మ
564	25	రీరహిఁ జెందె	రీలలిఁ జెందె
568	4	రామచంద్రాదార్చిత	రామచంద్రార్చిత
,,	28	శివ స్తత్రిం	శివ స్తుత
569	12	గూడి సుధర్మ	గూరి సుధర్మ
570	7	– యూవలిపుష్పంబు	యీవలిపుష్పంబు
571	26	తెలవారన్ రుధిరాక్తమైనపడకన్ – దేర్చాచియాత్మేశ్వరున్	తెలవారన్ రుధిరాక్తశయ్యఁ గనియెం ♦ తేభీతినాత్మేశ్వరున్
573	12	నూటికిదాఁక	నూటికిమించి
575	19	– ఏ వెధనంబు	లీ వెఘనంబు
,,	24	పరపశులై	పరవశులై
580	23	వనునాకొ	వనువాకొ
585	24	నిచ్చలనన్	నిచ్చలునాఁ
586	2	బరుణాచలంబున	బరుణాచలంబన
587	14	కల్మష	కల్మాష
588	10	యబ్బలున్	యఖ్ఖలున్
,,	21	పారావారపరసమీపస్థలి	పారావారతీర ♦ హృద్యస్థలి
591	5	వడుగొకచే	వడుగొకఁడే
592	2	వగతో	వగును
596	16	దుగ్ధముల్	దుగ్ధమున్
600	చివర	ఋషీకన్ గాంచి	ఋషికన్ గాంచి
602	27	సుసంకృత్యా జఁగ్రిహా	సుసంస్కృత్యాజగ్రాహా
603	22	నిచ్చల	నిత్యము
,,	26	జాష్ట్రిభృతులు	జాప్రభృతులు
604	7	బంగరుతా	బంగరమా
605	20	మాకును మీకును	మాకును నీకును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
608	4	దెరు। వున	దె। ర్వున
609	16	కల్మషపాదుం డగుట	కల్మాషపాదుం డగుట
612	6	శివపత్రా	సితపత్రా
615	4	ధర్మగోప్తులార!	ధర్మగోప్తలార!
,,	16	శివపూజ రుద్రజపమును	శివపూజయు శివజపమును
613	19	యాహుతి	యాహూతి
614	24	శర్వేశ్వర	సర్వేశ్వర
620	5	ఎఱుకకు	ఎఱుకుకు
622	14	ప్రతినిత్యమిట్టులన	ప్రతివాసరంబిటుల్
623	21	నిర్వికారిపరబ్రహ్మ	నిర్వికారియు బ్రహ్మంబు
632	1౨	నీవెయణిమవు	దీవేయణిమవు
6:8	25	శూలాధృక్	శూలధృక్
636	25	రావుఁడుగురుతల్పగామి	రావుఁడుగురుతల్పగుఁడు
		హైమస్తేయుం	హిరణ్యాస్తేయుం
638	10	చేయనతఁడు	చేయునతఁడు
	24	ఆలుమగలను పద్యమంతయు	

గీ. ఆలుమగలును దలిదండ్రులాత్మజాతు
లన్నదమ్ములు మిత్రులు నల్లి గురువు
శిష్యుఁడును వీరలకుఁగల చెలిమిఁబాపి
కొంకకవిరోధమునునొడగూర్చువారు

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
639	3	వై యుండుజంతువు। లనువధించు వాఁడు♦నాలఁగట్టి	కై యుండుప్రాణుల। హత్యసేయువాఁడు ♦ నాలగట్టి
545	27	చివరరథచక్రంబు	చివరసూర్యరథచక్రంబు
648	10	తావి–పుష్పములను	తావి–పుష్పములను
649	7	స్త్రీని నర్థించి యించుక సేవఁ జేయు వాని	స్త్రీలు దమను వలచి సుంత సేవఁ జేయు।వాని
,,	17	చూడరు వంగసముఁగులము	చూడరు శీలమును గులము

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
651	1	కారణము లేక నల్లటీకలును దనను జేరి—	కారణము లేక యూకలు కరము దన్ను—
,,	3	పట్టపగలున	పట్టపగటను
654	22	బాయును నెట్టె	బాయుమ త్రెట్టె
655	7	విజ్ఞానంబు లుత్సాహమును ప్రవర్తించును	విజ్ఞానంబులు నుత్సాహమును బ్రవర్తించును
656	26	మహా తేజస్వియై	మిగులఁ దేజస్వియై
659	26	డనిలుఁడు డనలుఁడు	డనిలుఁడ నలుఁడు
661	5	హయశిరశర్మిష్ఠలు	హయశిరశ్శర్మిష్ఠలు
663	2	నాకొమిరెన్ గుమారులను నచ్చిక	నా కలయట్టి బిడ్డలను నచ్చిక
,,	22	యనెడు కన్యం	యను కన్యక
666	12	గొబ్బున మనువుర్	ద్రుతముగ మనువుర్
668	20	నతండు జ్ఞానకృత	నతం డజ్ఞానకృత
670	21	గార్ముకధారల నస్త్రవహ్నిచే	గాండచయమ్ముల నస్త్రవహ్నిచే

671 5

కందపద్యమునకుఁ బూర్వమున ఈక్రిందివచనంబును
గ్రింది కందపాదంబును జదివికొని డాతత యను
కందశేషమును జదువుకొనఁ దగు
వ॥ ఆ యనసమంజసపుత్రుండు
కం॥ నీతియుతుఁ డంశుమంతుం—

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
675	5	రామలక్ష్మణభరత	రామభరతలక్ష్మణ
676	22	శంఖులును శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుండను పుత్రుండుజన్మించి—	శంఖులును గలిగిరి. శతానీకునకు నశ్వమేధవంతుం డను పుత్రుండు జన్మించె—
679	18	డనునా	డగునా
,,	21	రుండను	రుండును

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
,,	23	ద్ర్యుమచండీశ్వరుం డను	ద్ర్యానుచ్చండీశ్వరుం డను
,,	25	బాష్కలీశ	బాష్కలేశ
681	10	భాగవతంబును నార	భాగవతంబును భవిష్యంబును నార—
683	18	లైన రాకాసులచే	లీయరాతులవలనన్
684	11	వారులాపైన	వార లాపైని
685	6	ర్భరపరిబాధలన్	ర్భరతరబాధలన్
,,	చివర	రమల	రములు
687	1	ములన్ గరగఁజేసె	ములన్ నొవ్వఁ జేసె
689	చివర	యల్ల ద్రుహిణునిఁ బ్రోచితి	బ్రహ్మదేవునిఁ బ్రోచితి
690	11	మూలఫలములు నాలుగు కేలు లందు	మూలఫలములఁ గరపుటంబుల నునువుగ
	9	యతలుహితలు	యుతలుహితలు
692	7	యిడుములనిఁక నెప్పుడెసఁగకుండ	యిడుము లుకలనేని యెసఁగకుండ
	22	చెందమెఱిగి	చందమెఱిగి
	16	స్వరమును బంచవర్గాంతవర్ణ—	స్వరముల్ బవర్గావసానవర్ణ—
703	5	నమ్మహేశ్వరులకీయది	నమ్మాహేశ్వరులకీయది
	21	లేదరయమీశ	లేదరయమీశ

706 · 21 కొందఱనెడు పద్యమంతయు—

క. కొందఱు కాపిలదర్శన। మందును దాదృశములందునధికశ్రమములై
యుందురు మునిశప్తులుగా। రందునన వ్వారివార్త లారయకు మునీ!

పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
,,	13	ణోపనయననిగమంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనినధూమంబు యొక్క	ణోపనయనిగమనంబు లను పంచావయవంబులతోఁ గూడుకొనిధూమంబు యొక్క
707	9	శివభక్తిసంయోగంబున	శివశక్తిసంయోగంబున
707	2	శివభక్తిభావం	శివశక్తిభావం

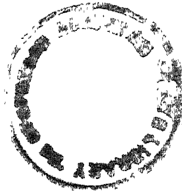
పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
708	20	శివాద్వేత	శివాద్వైత
,,	23	రూపాత్మ యైన	రూపాత్ముండైన
,,	26	భోక్తముగా	భోక్తనుగా
709	3	సత్వాదిగుణంబులకుఁగారణంబు. ఈగుణంబులచేతిబుధ్యాది త్రితయంబు సాధితంబు. సత్వ—	సత్వాదిగుణకారణంబు. సత్వరజస్తమోగుణంబుల నుండి వస్తునిశ్చయకారిణియగు బుద్ధియుత్పన్నం బయ్యె. అద్దియె మహత్తద్దానినుండి—
,,	7	నాసికలను	నాసికలును
,,	8	బుట్టఁబడియె	బుట్టె
,,	16	దేవమేటి!	దేవ! మేటి
710	8	ప్రపంచాత్మకంబు	ప్రపంచాత్మకుండు
712	2	దీపవిలసితహృదయా!	దీపనిశ్చితహృదయా!
,,	10	చే నన్వహంబు	నే ననవరతము
713	25	వాణితో	వాణిచే
714	17	నిచ్చలు సల్పుము	నెప్డును సల్పుము
716	24	ప్రసాదపూర్వికంబులగునందుచే సకలసాధనంబులు శివప్రసాదముచేత సాధింపఁజెల్లు—	ప్రసాదపూర్వకంబులగు నందుచే సకలసాధనంబుల చేత శివప్రసాదంబు సాధింపజెల్లు
	28	భావనమేశ్ర	శివభావతుల్యాప్ర
717	10	ప్రకారక్రమంబిల్లు మీకుఁ జెప్పఁబడియె	ప్రకారంబునకుఁ గ్రమంబొకండు లేదు
	18	జెందిమోక్షవిభవము నొందుఁడు	చెందిముక్తి ♦ వేత్రోకఁడొందుఁడు
	25	వాఙ్మనః	హృద్వచః
	21	యిట్లనేక	ఇట్లనేక
718	18	ఊర్ధ్వశిలీలాస్పదుఁడయ్యెను	ఊర్ధ్వశిఖివశం। వదుఁడయ్యెను

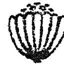
పేజి	పంక్తి	తప్పు	ఒప్పు
	26	దక్షిణల్ చాలనొసఁగి	దక్షిణలధిక మొసఁగి
	11	పిత్రుల	పితల
721	8	కర్మలచే	కర్మములన్
	12	పరగెనిట్లు	పరగెనెట్లు
	25	హేతువగునను......... (రెండుచరణములు)	నంచుహేతువు భోగార్థ మైనకర్మ। మేమలక్షయముననది యింకిపోవు
722	10	ఖ్యాతిఁజెందెఁబురుషుఁడు భోక్తయననెగడె—	ఖ్యాతిఁజెందెను భోక్త యే యగుఁ బురుషుఁడు—
	14	నాత్మసంశ్రయ	తాత్మసంశ్రయ
723	4	త్రివిధమైనసుఖదుఃఖవిమోహాత్మంబు కర్మఫలంబు ననుభవించును	త్రివిధమైనకర్మఫలంబు సుఖదుఃఖవిమోహాత్మం బనుభవించును
	11	జెప్పబడునను... (మూఁడు చరణములు)	సాత్త్వికవిరుద్ధమంత రా జసముగాఁ గ। స్తంభమును మోహమును దా మసంబుగా వ। చింతురల తద్జ్ఞులర యుఁడు శిష్టమునులు
	21	వలెశరీరాదియగును	వలెవ్యక్తమైశరీరాదియగును
724	5	సర్వమాత్మగొలుచునా సర్వమందు—	సర్వమాత్మమున వసించు సర్వమందు—
	12	దేహాఖిన్నుఁ	దేహాభిన్నుఁ
727	22	గలకాష్ఠా	గలాకాష్ఠ
729	17	సంధ్యం	సంధ్యాం
731	11	రహితుండు నన్య	రహితుండనన్య
732	9	విశ్వస్వర్గ	విశ్వసర్గ
734	24	కరు ణాలుఁ	కరుణా త్మఁ
737	15	బాల రుండువొడమె	గుమా రుండువొడమె
738	19	మృకండుదంపతులును	మునిదంపతులును

పేజి	బంతి	తప్పు	ఒప్పు
741	1	త్రిపంధ్యలందు	త్రిసంధ్యమందు
,,	4	నంయమినీ	సంయమనీ
745	4	నంతకమారార్త్రిఁ	నంతకుఁబెలుచఁగ
747	18	మృకండు దంపతులు	మునిదంపతులు
,,	20	బెవ్వఁడు	బెవ్వరు
748	4	సర్వ ♦ దేవోక్తము	సర్వ ♦ వేదోక్తము
750	చివర	మశక్తింతుండు	శక్తిమంతుండు
752	19	వినుముంజకేశ! వి ♦ శ్వేశ	కేశవ! విన్నవి ♦ శ్వేశ
755	8	మునులు చెంది	మునులుచేరి
757	చివర	లసదంబాగిరిశ	లసదార్యాగిరిశ
,,	17	విధవలు	ననదలు
761	7	తతిమ	తతినిమ
,,	19	మాత్రంబున	మంత్రంబున
765	6	దోఁచునో యిట్టు	దోఁచునోయట్టు
,,	15	నగ్రాహ్యంబవునని	గైకొనరానిదియని
767	7	లిఁశ	లిఁక
769	25	చీలమండలి	చీలమండలు
,,	చివరబంతి	మనికట్లులెద	మనికట్లునెద
771	7	యుతంబుత్రే	యుతంబులుత్రే
,,	21	లందును ♦ బడియు	లందునుం ♦ బడియు
773	20	మాలంబు	మూలంబు
,,	9	ఁబాతశ్నాయం	బ్రాతస్నాయం
,,	28	మాగురుడీ	మాగురుఁడీ

ఇఁకను — పాణినీయ - జగధీశ్వర — గుణాఢ్య - శ్రీఘ - సర్వామర ముఖుంగెద - చీకఁటి - దజ్జులు - చూడెద - విశ్వాత్మమండ - కానానల ఊర్ధ్వోప - యిడుముల - యిప్పితంబు - నటశే - గాన్పట్టవు - శ్రార్ధ గోధుమలు - పీవయు - ప్రౌఢ-చిరుత - ధర్మవు - దలించె - ద్రుహిణు - గూరి పుట - దేఱ్పు - నర్పుచు - గ్రహింపుదపో - జలహార - కాష్మీర - మరల్పి

నుంచి - వీరభద్రేణ - తృళ్ళై - ముప్వురిలో - సృష్ట్చుక్ - వృకుటి - జగిరూ - శైలేంద్రు - స్రిస్థంబునక్ - కదిసి - బొదవ - అదిరి - గడువ - నొచ్చెయిది - మహీశుడై - కనికరిం - చీరెలదివి - చెస్పు - శ్రియు - ధ్యానవుపిండ్లు - ఆహార్యముల్ - భంగిరిటుండు - దూరికృత - ఈయుట - వరబూజ - సేఫాలికా - భవస్సతి - ప్రకృతేశా - బక్తి - కరువవి - మొగసిరి - శోబిల్లుచు - భవాదృశ - చుండరి - సమాన్వితమై - కౌతుయకంబుల - అరితీతిరి - ఫాలవినోచ నుని - తులిసి - శేతిరి - బైరవుడు - నియంతుౖతు - సంప్రాప్తించె - చక్కది రుక్మిణిక్ - ఐశ్వర - వీలగశ్వర - ఇంద్రకేలా - సలలిమయ - వెల్పన - రజ్యమాణ - కోభిల్లు - మాంర్కడేయ - యోచించి - లేఖలు - బేశాశులు - దలికిరి మహాత్మ్యంబు - నభువుండు - శూలాదినిక్ - సారుతోరు - జగీభుండు - భాతులు ధ్వాజులు - దత్తాదృశు - ధృష్టుండు - ఇంద్రయష్టి - యువనాశ్వుండు - బ్రహ్మచర్యం - వేభవం - శిద్ధుల శ్రేయార్థి - ప్రకారంశులు - నిటూర్ప్పుపౌధివ్యాం - రాద్యక్ష - దేవస్సత్వా ధీమహాశక్త్యాది - ప్రాతశ్నాయం - నుంచి ఇత్యాదిని వీనిసజాతీయంబులను యథోచితంబుగ దిద్దుకొన వేడికోలు.

ఓరియంటల్ ప్రెస్, 6583 మార్కెట్ వీధి, సికింద్రాబాద్.